

ΖΗΤΣΙΦΟΣ

50

545 7-50
546

ΣΟΦΙΣΤΗΣ.

ΗΤΟΙ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΗΘΙΚΟΙ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΣΥΜΒΟΥ-
ΛΕΥΤΙΚΟΙ, ΔΙΚΑΝΙΚΟΙ, ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΙ.

ΚΑΤΑ ΤΙΝΑΣ ΗΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

Συντεθέντα

Ἰπὸ

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΔΥΟ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

» Λουκιανὸς τὰδ' ἔγραψε, παλαιὰ τε μορὰ τε εἰδώς.
Μορὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκῶντα σοφά.
» Κεῖθεν ἐν ἀνθρώποις διακρίδόν ἐστι νοῦμα.
Ἀλλ' ὅσῳ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροις γέλωρ. ΔΟΥΚ.

ΕΝ ΑΙΓΙΝῃ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

1835.

20-1-1902

THE SECRETARY OF THE
NAVY

ADMIRALTY

WHITE HALL

14

RECEIVED
ADMIRALTY
14 JAN 1902

ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑ

Νεόφυτος Δούκας εὖ πράττειν.

Φιλία τὸ θειότατον καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα τοποῦτον ἐξ ἀρχῆς συνήγαγεν ἡμᾶς σφοδρῶς πρὸς ἀλλήλους, ὥστε, πολλῶν ἐν πολλοῖς μεταβολῶν γιγνομένων, οὐ μόνον οὐδὲν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους διάφορον ἐπήνεγκε πώποτε, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ προῖοῦσα, αὐτὴ ἑαυτὴν παρευδοκιμῆσαι ταῖς τοῦ φίλτρου προσθήκαις πεφιλοτίμηται, ὥς' ἔφασιν ἡμῖν ἐγγενέσθαι ἐντεῦθεν καὶ συναποθνεῖν ποτε, καὶ συνταφῆναι, τῷ αὐτῷ ἐπικαλυπτομένους λίθῳ, εἰ θεὸς καὶ τοῦθ' ἡμῖν προσχαρίσοιτο, ἐν' ἧ οὕτω παραδόξως τὸ τιμαλφέστατον ἐν ἡμῖν τῆς φιλίας κειμήλιον καὶ τῷ τάφῳ αὐτῷ εὐδαιμόν τε καὶ ὅλως ἀπαρამείωτον, ἢ ὥς ἂν εἴποι ὁ ἱερὸς λόγος, ζῶν καὶ ἀλλόμενον. Ἀλλὰ πόθεν ἂν εἴη εἰληφῶς ἐν ἡμῖν ὁ τοιοῦτος συνδυασμὸς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἐνδόσιμον; ἢ ἐκ τῶν ἱερῶν αὐτῶν λόγων, τῶν ταῦτ' ἀκαλεῦντων φρονεῖν τοὺς τὰ αὐτὰ θεραπεύοντα. Δόγους τοίνυν τουτούσι, τοὺς τὴν φιλίαν τεκέντας, σοὶ τῷ καὶ λόγοις ἐξ

ἀπαλῶν στοιχειωθέντι ὀνύχων, καὶ λόγων αὐθις πολλῶν
πατρὶ γενομένῳ, προσενεγκὼν, τὸν ἐμὸν, φημί, τούτῳ
ΣΟΦΙΣΤΗΝ, οὐκ ἂν ἀηδὲς τι δόξαιμι πράττειν, τὰ οἰκεῖα
τοῖς οἰκείοις ἀφοσιούμενος. Σὸν ἄρ' εὖμενῶς αὐτοὺς ἐγκολπώ-
σασθαι, ὥς εἰδότος καὶ ὑγιαίνοντος τούτους τιμᾶν, καὶ εἴτι-
πη σάθρὸν δόξειεν, δεξιῶς θεραπεύειν. Ἐρρόωσο.

Τοῖς ἐντευζομένοις εὖ πράττειν.

Οἱ πρὸς σκοπὸν ἡμῖν τούτον, ὥσθ' ὅλην ἀπαρτίσασθαι βέλ-
λον, τὰ ἐν αὐτῇ συντετάχεται· ἀλλ' ἄλλοι ἄλλα καὶ πρὸς ἄλ-
λους, ὅποτε καὶ ὅπως καιρὸς πρὸς ἕκαστ' ἐλάβανε τὴν πρὸς
τοὺς μαθητὰς ἐκάστοτε ὑπαγορεύων ἡμῖν σχολαρχοῦσιν ἐν Βου-
κουρεσίῳ ποτὲ ὀφειλὴν· ἦν γὰρ ἡμῖν καὶ ἡ πρόθεσις σπου-
δαιοτέρα πρὸς τέλος συντομώτερον τὸ σπουδαζόμενον ἐνεγ-
κεῖν· καὶ διὰ τοῦθ', ἵνα καὶ ἔργῳ βεβαιώσωμεν τοῦτο, πόνους,
ὡς εἰκὸς, προσθεμέμεθα πόνους, τὰς μὲν ἡμέρας διδάσκοντες,
τὰς δὲ νύκτας γράφοντες, μὴ εἰδότες ἄρ', ὡς ὁ φθόνος, πο-
λέμιος ὢν τῶν καλῶν, πολλαχῶς πειραθῆσεται κωλύσαι
ἡμῖν τὴν προαίρεσιν· διὸ μόλις τὸ δεύτερον διηνύσαμεν ἔτος,
ἐπηρεαζόμενοι ἔξωθεν αἰεὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸν μισθὸν
τῶν πόνων ὡς ἀνάξιον ἀπειλήσαμεν, κατὰ μέσσην τὴν πλα-
τεῖαν τὸ κορινθίον κατεαγέντες ἐλεεινῶς· τέως δ' οὖν ἐνεδώ-
καμεν τότε τοῖς ἐπηρεάζουσι κόρον λαβεῖν τοῦ πάθους, ἀγα-
πήσαντες τῇ ἐξ ὕψους παραδόξως γενομένη ἡμῖν σωτηρίᾳ,
ὥστε καὶ νῦν ἔθ' ὄραν τὸν λαμπρὸν ἀστέρα τοῦ οὐρανοῦ.

Οὕτω τοίνυν ἐν τῇ διετίᾳ ἐκείνῃ τὰ λογίδια ταῦτα τάγε
πλείω ταῖς τελειότεροις τῶν μαθητῶν μοι συντέτακται· τὰ
μὲν πρὸς τὸ γράφειν, τὰ δ' ὅπως ἔχοιεν εἰς σύνταξιν ἐπισ-
τολῶν παραδείγματα, καὶ ὡς ῥητορικὰ προγυμνάσματα, ὅ-
πως προχωροῖη, καὶ ὁ καιρὸς ἐν τῷ ἔργῳ ἐκάστοτε ἐδοκίμα-
ζεν ὡς ὠφέλιμα, πολυειδῶς γιγνομένης τέως ἡμῖν τῆς σπου-
δῆς· ἔστι δ' ἂ καὶ ἐν ἰδίαις ἐπιστάσεσιν τε, καὶ περιστάσε-

σιν ἡμῖν ἐκπεπνύηται· Εἴτις οὖν τῶν σοβαρωτέρων τὸ ἦθος, ἀρετῆς σεμνότητα προμυώμενος ἐαυτῷ, μέμψαιτό με, ὅτι καὶ ἐν γελοίοις ἔσθ' οἷς τὰ σπουδαιοτέρας ἰδέας χρήζοντα προειλόμεθα παύειν, μεμνήσθω, ὥς νεότης ἀπαγῆς ἔτι οὔσα, καὶ ἀσάθμητος τὴν διάνοιαν, τοιούτοις μύθοις μάλιστα χαίρει· καὶ τοιούτων ὕθλων ἐν ὕλῃ ἀφελεστέρῃ μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν αὐστηρῶν λόγων, οἷς ἀμέσως ὁ φιλόσοφος χαίρει νοῦς, τὴν τῶν ὑψηλοτέρων καρποῦται ἀλήθειαν· ἔπειτα καὶ τοῦτοις οὐκ ἔσθ' ὅπη μὴ οὐχὶ ὑπισχνεῖται ἢ βίβλος τοῖς γ' ὀρθῶς ἐπισταμένοις ἐγκύπτειν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἥθους παρέξειν ὠφέλειαν· καὶ εἰμὴ ἄλλως ἄλλ'

• Ὡς ἂν ἔχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν

• Φύονται μαλακῶν ἄνθεα λευκίτων,

Χωρὶς δὲ τούτων ἀνακριτέον καὶ τοὺς καίρους, καθ' οὓς ἐλευθέρον ἦθος πρὸς τοὺς νέους ἐκφέρειν ἐκ τοῦ μφανοῦς οὐκ ἐξήν, καὶ ταῦτα συκοφαντῶν ἡμῖν ἐπιφυομένων πανταχόθεν πολλῶν, καὶ ἀναιδῶς πρὸς τοὺς τυράννους διαβαλλόντων· διὸ καὶ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων τοῦτον τὸν τρόπον ὑπαινίττεσθαι γνόντες πρὸς ἐλευθερώτερον βίον, τοῖς θηρίοις αὐτοῖς τὰ πολλὰ τὴν τῶν σπουδαιοτέρων διάνοιαν μεθηρμόσαμεν· καὶ λόγῳ μὲν ὑπομυθεύεσθαι ἱποιοῦμεθα τὴν προσποίησιν· ἔργῳ δὲ τὸ τῆς ψυχῆς τῶν ὁμιλητῶν ἀτελεῖς πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας ἐθιγόμεν ἐφιέμενον· ἡθοποιῶν γὰρ τάτ' ἄλλα ἡδεῖα, καὶ δὴ καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῖς πολλοῖς πολλὰκις ἀκίνδυνον ἐκ τοῦ προσηνοῦς ὑπαυλίου, κατορθοῖ μᾶλλον εἰς ἡθους κατάρτυσιν, ἢ ὁ ἐξ ἀρχῆς σοβαρὸς καὶ ἀπροσποίητος λόγος· εἶεν.

Τί δ' ὅτι καὶ τύποις ἐκδοῦναι ταῦτα, φαίη τις ἂν, ἐθαῖρήσαμεν; ἐγὼ μὲν πρὸς γε τοῦτον οὐδὲν ἂν εἴποιμι, ἢ ὅτε Ἀλλοιςιν ἄλλας, ὥς ἡ ποιήσις, ἀνὴρ ἐπιτέρπεται· καὶ μοι τὸ

τοιόνδε εἶδος τῶν λόγων τὸ σπουδαζόμενον ἐξ ἀρχῆς· καὶ
 γραφέτω ἕκαστος, ὅσον γ' ἀπ' ἐμοῦ ἔνεκα, ἀμέμπτως, καὶ
 τύποις ἐκδιδότης, ὅπως καὶ ὅ,τι θούλοιο καὶ εἰδείῃ ὠφέλι-
 μον τοῖς ἄλλοις ἐσόμενον· εἰδέ τις καὶ οὕτως ἀδυσωπῆτως ἔχει
 πρὸς ἡμᾶς, προσαπαιτῶν ἀπαραιτήτως τὴν ἀπὸ τούτων ὠ-
 φέλεια, εὐρήσει δὴπου ζητήσας καὶ ταύτην, καὶ πλείω γ',
 ἢ προσεδόκησε, εἰ θούλοιο μὴ καμμύειν· δεῖ γὰρ δὴπου
 τὸν τὰ τοιαῦτα ζητοῦντα εἰλικρινῶς, καὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς
 τοῦ μόνου πατρώου κληρονομήματος οὐχ ἥττον λόγον ποιεῖ-
 σθαι· καὶ οὐχ ὅπως μαθήσονται μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπως καὶ
 γράφειν καὶ προῖσθαι ταύτην οἷγε πλείους τῶν πεπαιδευ-
 μένων εὐχερέστερον ἔξουσι, φροντίδα πειεῖσθαι· ὅ,τε γὰρ
 καιρὸς νῦν δοκεῖ συνωθεῖν ἡμᾶς πρὸς τὰ τελειότερα, καὶ ἡ
 δόξα τῶν προγόνων ὑψηλῶς συγκαλοῦσα κηρύγματι, ἐπιρ-
 ρώννυσι. Ταῦτ' ἄρ' ἐμοιγε ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν τῆς αὐτῆς γνώ-
 μης ἔπεισιν ἔχεσθαι, τὰ πάλαι σεμνὰ καὶ ἔνδοξα ἀνασ-
 τῆσαι, ἐφ' ὅσον ἂν προχωρῇ, καὶ γράφοντας καὶ προφέρον-
 τας· ἄλλως δ' οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων. Ἐῤῥώσθε.

Τῷ ἄνωγ'. Νοεμ. κδ', ἐν Στεφανουπόλει.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ Τῷ ΣΟΦΙΣΤῃ.

Διάλογοι πέντε περὶ Εὐδαιμονίας, ὧν

α'. Προδιοικητικός.	1
β'. Περὶ Ὑγιείας.	5
γ'. » Ἐλευθερίας.	15
δ'. » Εὐπορίας.	23
ε'. » Ἡσυχίας.	32
Προοριστής, ἡ περὶ Προνοίας.	37
Ἀεθῶς, ἡ πρὸς τὸν ἐπιτιμῆσαντα ἐπὶ Προσευχῇ. .	66
Ἐνάρετος, ἡ περὶ Ἀρετῆς.	82
Βλάχος, ἡ περὶ Δικαιοσύνης.	93
Δάξ Εὐγενής ἡ Πλεονέκτης.	111
Πέρπερος, ἡ ἀλαζών.	127
Περὶ Ἐπικοίνου ὀνόματος.	141
Εὐσεβής, ὅτι δεισιδαιμονίας πολέμιος μόνος ὁ ἐλλήθης φιλόσοφος.	148

ΛΟΓΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΙ.

Περὶ ὁμονοίας τῶν πεπαιδευμένων.	161
Περὶ Νοσοκομείου πρὸς Γρηγόριον Βραγχοθάνον. .	172
Μαθητὴς λέγει κατὰ τῶν ἐπὶ χρήμασι δικα- ζόντων ἐν τῷ Λυκίῳ.	199

Ζωολογία.

α΄.	Ψήφισμα τῆς Ἀλώπεκος.	201
β΄.	Ἀλώπηξ δημηγορεῖ.	202
γ΄.	Λέων »	212
δ΄.	Ταῦρος »	215
ε΄.	Ἐλέφας »	219
ς΄.	Ὄνος »	228
ζ΄.	Χότζος »	231
η΄.	Χότζος πρεσοῦει.	(Γαλαῖ.) 237
θ΄.	Τζῆτζος ὁμοίως.	247
ι΄.	Δημαγωγὸς τῶν ἀνθρώπων »	253

Ἐπιφωνήματα ἐν ταῖς τῶν μαθητῶν δοκιμασίαις.

α΄.	Ὁ Διδάσκαλος λέγει.	262
β΄.	Ὁ μαθητής.	263
γ΄.	Ὁ μαθητής ἐν τῇ δευτέρᾳ δοκιμασίᾳ.	265
δ΄.	Ὁ διδάσκαλος ἐν τῇ αὐτῇ.	268
ε΄.	Ὁ μαθητής ἐν τῇ τρίτῃ δοκιμασίᾳ.	269

ΛΟΓΟΙ ΔΙΚΑΝΙΚΟΙ.

Γαστρολογία.

α΄.	Κεφαλὴ λέγει.	272
β΄.	Γαστήρ »	280
γ΄.	Φάρυγξ »	288

Πρὸς Κύριλλον τὸν Πατριάρχην περὶ εὐκασμίας Ἐκκλησιαστικῆς.	299
--	-----

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΠΕΝΤΕ

ΠΕΡΙ

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ

ΩΝ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΡΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ.

Κατὰ τὸ αἰεὶς,
ἐν Βουκουρεστίῳ.

ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ ΚΑΙ ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΧΑΙΡΕ, ὦ Σώκρατες. Σωκ. Νή καὶ σύ γε, ὦ Ἀριστό-
δημε· ἀλλὰ ποῖ δὴ καὶ πόθεν γεγηθὼς καὶ φαιδρὸς οὕτως
ἤκεις ὥς ἡμᾶς, καθάπερ οἱ ἀρχὴν τινα τῶν ἐνδοξοτέρων
ἄρχειν λαχόντες; Ἀρ. Οὐ τοιοῦτον τοῦτ' ἐστίν, ὦ Σώκρατες·
πῶς γὰρ ἂν μοι γένοιτο τοῦτο, νέφ' ἔτι ὄντι κομιδῇ; ἀλλ'
ἀρχή, οἷον βαλθεὶς καὶ εἰσοδος τοῦτ' ἐστὶ πρὸς ἐκεῖνα· οὐ
ἄνευ οὐκ ἂν, οὐδ' ἂν τῶν γενναιοτάτων τύχη τις ὦν. Σωκ.
Εἴτ' οὐκ ἂν φθάνοις μοι εἰπὼν, ὅπεῖόν τί ἐστι τὸ ἡδύνον; Ἀρ.
Τήμερον γάρ, δεκτωκαιδεκέτης ἡδὴ γεγεννημένος, ἐνεγράφη
κατὰ τοὺς νόμους εἰς τοὺς πολίτας, καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἱμάτιον,
ὡς ἔθος, τυγχάνω ἀπειληφώς· καὶ διὰ ταῦτα συγχαίρῃς
μοι καὶ αὐτὸς, ὦ Σώκρατες, τὰ εἰκότα. Σωκ. Δίκαιον τοῦτο
φῆς καὶ καλόν· ἀλλ' οὔσοι μᾶλλον, ὦ θαυμάσιε, ἢ καὶ τῇ
πόλει καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ἅτε δὴ καθ' ἓνα πολί-
την τήμερον γεγεννημένον ἰσχυροτέρῳ, συνήδεσθαι δεῖ. Ἀλλὰ

τί ποθ' οὕτω σπουδαίῳ ποδὶ ἦκες ὡς ἡμᾶς, ἢ βουλόμενος τοῦτ' ἐπιδείξασθαι πρὸς με; Ἀρ. Μὰ Δία· μὴ γὰρ οὕτω μανείην· ἀλλὰ τὴν πολιτικὴν μαθησόμενος ἀρετὴν· ἀναγκαῖον γὰρ ἔμοιγε νῦν ταῦτ' εἰδέναι, καὶ σε δεινὸν τὰ τοιαῦτά φασί γενέσθαι. Σωκ. Εὖγε ποιεῖς, μέγ' οὕτω πρᾶγμα ζητῶν· ἀλλ' ἀνθ' οὗτου τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐφίεσαι, τοῦτο νῦν ἡδομένῳ ἂν εἴποις μοι· μὲν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κροτεῖσθαι βουλόμενος; οὐ γὰρ ἂν εἴποις εἰκῇ διώκειν τὸ φιλοτίμημα τοῦτο. Ἀρ. Οὐ γὰρ, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς τε τόγ' ἐφικτὸν εὐδαίμων γένωμαι τοῦ λοιποῦ, καὶ ἐτέροις τοῦτο, εἴ τις μοι ἐπαίῳ, περιποιήσω. Σωκ. Εὖγε· τὸ κράτιστον γὰρ εἶλου τῶν μαθημάτων· ἀλλ' ἔσθ' ὅπως οἶει, ἢ αὐτὸν τινα γενήσεσθαι τοῦτο, ἢ ἕτερον ἀπεργάσεσθαι, μὴ πρότερον αὐτὸν γενόμενον φρόνιμον; Ἀρ. Οὐκ ἂν, ὦ Σώκρατες· οὐδὲν γὰρ κατορθοῖμεν, μὴ προηγουμένης φρονήσεως. Σωκ. Οὐκοῦν ἐκ τούτων σοι τῶν μαθημάτων, ὦ Ἀριστόδημε, ἀρκτέον ἂν εἴη. Ἀρ. Καὶ μὴν ἔγωγε μὲν οὐ πολὺ μοι δοκᾷ τούτου γε ἀπολείπεσθαι· εἰδὲ τι αὐτὸς ἐνδέον μοι ἐνορᾶς, ὦ Σώκρατες, δίδασκε, ὅτῳ μάθοι τις ἂν εὖ φρονεῖν. Σωκ. Τί γὰρ ἄλλο, ἢ αὐτὴν γε τὴν Ἠθικὴν, εἴποτε σοι ἀκοῦσαι ἐγένετο περὶ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. Ἀρ. Πῶς γὰρ οὐ; ἀλλὰ τοῦτό σου μάλιστα' ἐξ ἀρχῆς ἐδεήθην, εἰ μὴ τι τῆς πολιτικῆς διενήνοχεν αὕτη. Σωκ. Καὶ πολὺ γε, ὦ Ἀριστόδημε· καίτοι γὰρ δοκεῖ πως ἄλλῳ γε λόγῳ ἐκείνης καὶ αὕτη ἡρτῆσθαι, ἀλλὰ πολὺ ταύτης πρὸς ἐκείνην μετὰξὺ τὸ διάφορον· σὺ δὲ, οἶμαι, ὑπὸ νεότητος πολλὴν μοι δοκεῖς ἔχειν τοῦ πράγματος ἄγνοιαν· οὐδ' εἰδέναι ἔοικας, οὔθ' ὅσον αὐταί τε ἄμφω καὶ ἡ θρησκευία ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλαις· οὔθ' ὅσον καὶ ἀλλήλων διενηνόχασιν. Ἀρ. ἔοικα. Σωκ. Τῆς γὰρ πρακτικῆς φιλοσοφίας εἰς ἠθικὴν, πολιτικὴν, καὶ θρησκευτικὴν διαιρουμένης, καὶ

πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος, τὸ ἀγαθὸν, ἀφορωσῶν ἀπασῶν, ἑτεροίως
 πως ἐκάστη τοῦτ' εἰκεν ἀπεργάζεσθαι· ἡ μὲν γὰρ ἠθικὴ,
 προτρέπουσα πρὸς αὐτὸ, λόγῳ τυγχάνει πείθουσα· ἡ δὲ πο-
 λιτικὴ, ἀποτρέπουσα ἀπὸ τοῦ κακοῦ, νόμῳ τὴν τοῦ νόμου
 παράβασιν μέττει· ἡ θρησκεία δὲ ἀμφοτέροις τούτοις προ-
 σιγόντως χρωμένη, ἀπειλῇ τε καὶ φόβῳ ἀπλῶς ἐν τῷ παρόντι
 βίῳ προχναστέλλουσα, εἰς τὸ μέλλον κατὰ τὸ μέτρον τῶν
 ἀμαρτημάτων ταμιεύει τὴν κόλασιν. Ταῦτά σοι δὴ πρὸς γε
 τὸ παρὸν περὶ τοῦ ὅπως οἰκειότητος καὶ ἀλλοτριότητος ἔχουσι
 πρὸς ἀλλήλας. Ἀρ. Ταῦτα μὲν, ὦ Σώκρατες, σοφῶς εἴρη-
 ταί σοι· ἀλλ' ἐκεῖνό μοι ἔτι διαπορεῖται, τί δή ποτ' ἀπὸ τῆς
 ἠθικῆς μοι ἀρκτέον εἶναι μᾶλλον ὑπολαμβάνεις, διατριβὰς
 μεταξὺ ἐμποιοῦντα, ἀλλ' οὐχὶ ἀπὸ τῆς πολιτικῆς εὐθύς, ὃ
 ἔστι τὸ σκοπούμενον; Σωκ. Οὐδέν σε χρὴ διδαχθῆναι, εἴ γε
 διαμνημονεύεις, ὃ ἡμῖν ἀρτίως ἀνωμολόγηται· ὥς οὐκ ἔστιν
 ἕτερον ὠφελῆσαι, μὴ αὐτὸν γενόμενον πρῶτον φρόνιμόν· ὁ
 γὰρ ἐαυτῷ μὴ γενόμενος δίκαιος, πῶς ἂν τοῦθ' ἐτέρῳ ποιεῖν
 ἐπιτάξαιεν; ἡ γὰρ ἠθικὴ πρὸς τοῖς εἰρημένοις κἀκεῖνο τῆς
 πολιτικῆς διενήνοχεν· ὅτι ἡ μὲν, ἐλευθέρα μάλις καὶ ἰδία·
 ἡ δὲ πολιτικὴ δεσποτικὴ τις ἂν εἴη καὶ πάνδημος· ἡ γάρ;
 Ἀρ. Ἰσως· ἀλλ' οὕτω ἀκριβῶς ἐπαίω τοῦ λόγου τούτου, ὦ
 Σώκρατες· καὶ διὰ ταῦτα δέομαί σου, ἐπαναλαβόντα ταῦτα
 ἐπὶ τὸ σαφέστατον ἐρμηνεύσαι. Σωκ. Οὐδεὶς φρόνος· οἶσθα
 γὰρ, εἶμαι, σαφῶς ἐκεῖνο, ὥς ὁ ἄνθρωπος κατ' ἐαυτὸν μὲν
 καὶ ἀπλῶς ἐστὶν ἐλεύθερος· ἡ δὲ καὶ κοινωνίαν τινὰ πρὸς
 τοὺς ἄλλους ἔχει πολίτας, οὐκέτι· οὐ γὰρ ὥς ἐαυτὸν βούλε-
 ται διοικεῖν, οὕτω πρὸς τὴν ἐαυτοῦ γνώμην ζῆν βιάζοιτ' ἂν
 δικαίως καὶ τὸν πλησίον· ἡ μὲν οὖν ἠθικὴ τοῦτον ἰδίᾳ πα-
 ραλαβοῦσα, καὶ ἂ μόνῳ τούτῳ ἂν εἰδῇ καθήκοντα, ἐκδιδάσ-
 κουσα, οὐδαμοῦ πρὸς ἕτερον ἀπαιτεῖται· καὶ εἰ μὲν ὑπα-

κούοι, καλῶς· εἰ δὲ μὴ, ἔῃ αὐτὸν φέρεσθαι ἐλευθέρως, ὅπῃ ἑκάστος βούλοιο· ἡ δὲ πολιτικὴ οὐ τοῦτο ποιεῖ· ἀλλ' ὥς ἀπὸ κοινῆς ψήφου τῶν πάντων, τοὺς τῆς πόλεως διαχειρίσασθαι νόμους, οὐκέτ' ἐξετάζει, ὅπως ἑκάστος διαιτῶτο καθ' ἑαυτὸν, ἀλλ' εἴτις βλάβην ἡντινοῦν τῷ πλησίον ἐνέγκοι, τοῦτον νόμῳ, τὴν πράξιν προαπηγορευκότι, κολάζει· ἐπὶ δὲ τούτοις, τὴν μὲν ἡθικὴν ἔξεισι παντὶ τῷ βουλομένῳ διδάσκειν τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἀκούειν· τὰ δὲ τῆς πολιτικῆς οὐ παντὶ ἐπιτέτραπται πράττειν· οἱ γὰρ πολῖται, ὥς ἐν λογιζόμενοι σῶμα, ἵνα μὴ τὰ μέλη αὐτοῦ ὑπ' ἀλλήλων πη διασπώμενα ἀδικοῦντο, νόμους κοινῇ ἔθεντο, τοῦτο διαβρόχην ἀπαγορεύοντας· τῶν δὲ νόμων τούτων μὴ ἂν καθ' ἑαυτοὺς ἐνεργῶν γιγνομένων, ἄνδρας αἰρούμενοι κοινῇ, ἐμπειρίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ διαφέροντας, ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς, εἴτινα αἰσθῶντο ἀδικοῦντα, τούτοις χρωμένους κολάζειν. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς πολιτικὸς γενέσθαι τυγχάνεις γλιχόμενος, καὶ σεαυτὸν καὶ ἄλλους ποιῆσαι εὐδαιμονίας, τῶν ἰδιωτῶν φρονήσει καὶ ἡθεὶ ἀνάγκη πολλῶ διαφέρειν· ἵν' εἰδῶς οὕτω τά τε πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ μὴ, συντελοῦντα, τῶν μὲν ἔχη, τῶν δὲ ἀπέχη. Ἄρ. Εὖγε ἐς δεῦρο εἴρηταί σοι, ὦ Σώκρατες· νῦν δ' εἵποις ἂν καὶ ὅποι' ἅττα δεῖ ἔχειν τὸν βουλούμενον αὐτὸν πρῶτον γενέσθαι εὐδαίμονα, ὅπως ἂν εἰδῶς τὴν θήραν, ὅποιόν ποτ' ἐστίν, οὕτω κατ' ἔχρος δυναίμην ἀπαρεγκλίτως ἐπ' αὐτὴν κατατείνειν. Σωκ. Τοῦτο μὲν, ὦ νεανία, πολὺ ἔργον ἂν εἴη λέγειν, πάντα καταριθμοῦντα· τὰ δὲ πρῶτιστα καὶ τὰ γενικώτερα πρὸς εὐδαιμονίαν συνελόντι εἰπεῖν εἴη ἂν μάλιστα τέσσαρα, Ἰγυεία, Ἐλευθερία, Εὐπορία, Ἠσυχία. Ταῦτ' οὖν εἴτις εὐτυχήσῃς κτᾶσθαι, ἔσται πάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστερος· εἰδὲ τινος ὅτρου οὖν ἀπολείποιο, κατ' ἐκαῖνο καὶ τῆς εὐδαιμο-

νίας ἀπολειφθεῖη· ἀλλὰ σύ γε νῦν ἴσως ὑπὸ νεότητος καταφρο-
νεῖς μου τῶν λόγων, ὦ Ἀριστόδημε· ἀλλ' ἐπειδὴν ἡ πεῖρα
γένηται σοι διδάσκαλος, τότε αἰσθήσῃ τὴν τῶν λεγομένων
ἀλήθειαν. Ἄρ. Μὴ γὰρ οὕτω μανείην· σοφῶν γὰρ ἔγωγε
λόγους ἀπάντων περὶ πλείστου ποιῶμαι· τοὺς δὲ σοὺς, ὦ
Σώκρατες, καὶ πρὸ πάντων αἰροίμην ἂν παρὰ πάντα τὸν
βίον· σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν, ἅμ' ἐγγραφεῖς ἐς τοὺς ἄνδρας,
πρὸς σὲ τὴν πρώτην ἀπεῖδον· διὸ καὶ νῦν καταμαθὼν μὴ
οἶόν τε ἂν γενέσθαι· εὐδαίμονα, ἀπόντων τῶν ἀρτίως σοι
εἰρημένων, ἀπὸ τούτων γε τοῖς σοῖς πειθόμενος λόγοις, ἄρ-
ξασθαι βούλομαι καὶ διδάσκει ἡδὴ τί ποθ' ὑγιεία, τί δ' ἐστὶν
ἐλευθερία, τί δὲ καὶ τὰ λοιπὰ· καὶ ὅπως ταῦτα θηρατέα
ἂν εἴη· οἶδ' αὖ γάρ σε προθυμούμενόν με τὰ τοιαῦτα εὐεργε-
τεῖν. Σωκ. Οὐκ ἂν σου γενοίμην παρήκρος, δίκαια δεομένου·
ἀλλὰ νῦν γε ὡς ἂν δυναίμην, χρεῖας καταπειγούσης με ἀπιέ-
ναι· αὐρίον δὲ ἤκε ἀκουσόμενος ὅ, τι βούλει.

Οἱ αὐτοὶ περὶ Ὑγιείας

Χαῖρε, ὦ Σώκρατες, καί με δέξαιτο εὐμενῶς, τὰ λοιπὰ
τῆς σῆς σοφίας κεφάλαια ἀκουσόμενον· οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτο,
εἶμαι, πρὸς ἐμὲ τὴν ὑπόσχεσιν. Σωκρ. Οὐ γὰρ· ἀλλ' εἰ μό-
νον ἐθέλεις ἀκούειν, ἔσται σοι παρ' ἐμοῦ ὅ, τι σέ ποτε ἔρωσ' ἔχει.
Ἄρ. καὶ μὴν ἐπὶ τούτ' αὐτὸ χθές τε καὶ νῦν προσφοιτήσας
τυγχάνω, ὅλως πρὸς τὴν τῶν σῶν λόγων θεσπιστὴν αὐδὴν
μετέωρος ὢν· ἀλλὰ σύ γε ἀρχόμενος ἡδὴ λόγου, διδάσκέ με
περὶ πάντων, ὧν χθές με ὅλως τοῖς λόγοις ἀνήρησας. Σωκ.
Πάντων μὲν οὐ· ἔργον γὰρ ἅμα πᾶσι ἀπλῶς συλλαβεῖν ἄ-

ναμιζῶ καὶ συγκεχυμένα· λεκτέον δὲ πρῶτον περὶ Ἰγυείας, ἐξ
τὴν ἐπιούσαν τᾶλλ' ἀνατιθεμένους ἐξῆς, ὅποτε καιρὸς πρὸς
ἕκαστα εἴη· λόγου γὰρ παντὸς ἀρετὴ ἡ σαφήνεια· ἥς οὐκ ἂν
εἴη τυχεῖν, εἰμή τις τάξιν πρῶτον θεῖη τοῖς πράγμασιν, εἰς
τὸ προσῆκον ἕκαστα δικιτήσας. Ἀρ. Οὕτως οὖν ποιῶμεν, περὶ
Ἰγυείας πρῶτον ποιούμενοι τὴν ἐξέτασιν· εἴτα περὶ Ἐλευθερίας
μεθ' ἡμέραν ἐξῆς· μετὰ δὲ ταύτην αὖ, περὶ Αὐταρκείας· καὶ
πειτὰ περὶ Ἠσυχίας· ἃ μάλισθ', ὥς ὁ λόγος ὁ σὺς, συντε-
λοῦσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν. Σωκ. Ἐπειδὴ τοί-
νων καὶ σοὶ συνδοκεῖ, ἐκεῖνό σε πρῶτον εἰδέναι χρὴ, ὅτι
πάντων τούτων εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου συμβαλλόντων εὐδαι-
μονίαν, τῇ Ἰγυείᾳ μόνῃ ἀποδοῦμεν ἂν τὰ πρωτεῖα δικαίως·
μεῖζον γάρ τι αὐτὴν συνεισφέρειν καὶ λόγος ἀπέδειξε, καὶ
πεῖρα, κρείττων ἐν πολλοῖς τοῦ λόγου τυγχάνουσα, ἡμᾶς
ἐξεπαίδευσεν· ἀλλ' αὐτὸς, ὧ μαιράκιον, μηδέπω τῶν ἐκ νό-
σου ἴσως ἀνιερῶν πειραθεὶς, ἔοικας τὸν λόγον τοῦτον μὴ
ἀποδέχεσθαι· ἦ γάρ; Ἀρ. ὥς οὐδὲν ἕτερον ἐν τῷ βίῳ, ὧ
Σώκρατες· ἀλλ' ὅση δύναμις δίδασκέ με σαφέστερον. Σωκ.
τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἀπόντων ἀπάντων, οὐδεὶς ἂν εἴη τὸ
σύνολον κακοδαίμων· ὑγεία δ' ἄρδην καὶ τὴν ἄλλην εὐδαι-
μονίαν ἂν ἡμᾶς συναφεῖλεν, ἀποῦσα· πάντα γὰρ ὅ, τε
βίος καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐκείνης ἄνευ ἀηδῆ καὶ ἀνόνητα,
κούδεν οὐδὲ τῇ ψυχῇ αὐτῇ ἡδὺ καὶ τερπνόν. Ἀρ. Ταῦτα
μὲν πέπεισμαι ἔχειν οὕτω, πολλάκις νοσήσας, καὶ τῆς πείρας
οὐκ ἄμοιρος πάμπαν ὦν. Ἐκεῖνο δέπως ἔτι ἐν τούτῳ περι-
μύττει μου τὴν διάνοιαν, τὸ τοῦ Ἐπικτήτου· φησὶ γάρ που
(εἴτι καὶ γὼ ὧς διὰ χρόνου μέμνημαι τῶν ἐκείνου) μηδὲν
κοινὸν εἶναι τῇ ψυχῇ πρὸς τὸ σῶμα· ἢ αὐτὸς τὴν ὑγείαν οὐκ
ἐν τῷ σώματι τίθης, ὧ Σώκρατες; Σωκ. Εἰ πιθανὰ ἐστὶ ταῦτα,
ἐχέτω οὕτω τὸ τοῦ Ἐπικτήτου· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, Στωϊκός

ὦν, ὡς ἐν εἰρκτῇ τὴν ψυχὴν συγκλείει τῷ σώματι· ἡμῖν
 δ' ἐπομένοις τῷ Σταγειρίτῃ, ψυχὴ μὲν ἐστίν, ὧ ζῶμεν, καὶ
 αἰσθανόμεθα, καὶ διανοούμεθα· τὸ δὲ σῶμα, κατάγει τινὰ
 τῶν Πυθαγορικῶν, ὄργανον, σύμφυτον, συγγενές, ὥσπερ ἀ-
 χωρίστως ἀλλήλων ἄνευ τῆς φθορᾶς τοῦ ἐτέρου συνδεδεμένον.
 οὐδὲν γὰρ ἂν εἰσῇ τῇ ψυχῇ ὅ, τι μὴ διὰ τοῦ σώματος·
 εἶγε μόρια τοῦ σώματος, δι' ὧν αἱ ἀντιλήψεις μετοχετεύονται
 εἰς ἐκείνην, ὁμολογοῦνται τὰ αἰσθητήρια· οἷς ὁ μὴ πρότερον,
 τοῦτ' οὐδέποτε ἐν τῷ νῷ· δορυφόροι γὰρ ταῦθ', ὡς ἂν εἴποι
 Φίλων, ψυχῆς, ἀκοῇ, ὄψις, ὄσφρησίς τε καὶ γεῦσις, καὶ ζύμ-
 παν τῶν αἰσθητηρίων τὸ στίφος· ἀνάγκη ἄρα ταῖς αἰσθήσε-
 σι συναλλοιοῦσθαι καὶ τῆς ψυχῆς τὰ αἰσθήματα· καταμάθοις
 δ' ἂν τὸ λεγόμενον μάλιστα, εἰ ἐπιστήσεας μικρὸν τοῖς
 λοιμοῖς κρατουμένοις, οἷα μὲν παραπαίουσιν, ὅπως δὲ πάντα
 πράττουσι μανίας ὡς ἔγγιστα· ἀδυνάτου γὰρ τοῦ σώμα-
 τος καταστάντος τῇ νόσῳ, καὶ τῶν νεύρων ἄλλοτε ἄλλων
 εἰσροῇ ὕλης νοσώδους ἀκατονομάστου παρακλονουμένων ἀ-
 τάκτως, ἀνάγκη καὶ τὰ αἰσθήματα ἐγγίνεσθαι τῇ ψυχῇ
 πλημμελῇ· ὥσπερ ὁρῶμεν τι καὶ ταῖς μουσικαῖς ἀρμονίαις γι-
 γνόμενον ἐσθ' ὅτε παράφθογγον, ἐπειδὴν ἡ μὲν μᾶλλον, ἡ
 δὲ ἥττον τῶν χορδῶν ἀναλογία τύχη ἐντεταμένη· παρέχοι
 γὰρ ἂν σοι καὶ τοῦτο οὐκ ἐλαχίστην γινῶσιν πρὸς τὸ ζητού-
 μενον· ὃ γὰρ ἂν εἴη τόνος τῇ ἀκοῇ, τοῦτο φαμέν αἶσθημα
 ἐγγίνεσθαι τῇ ψυχῇ· ὥσπερ γὰρ τὰ ἐκ τῶν νεύρων τῶν ὀρ-
 γάνων δονήματα, εἰγ' ἀναλόγῳ τάσει ἐκείναι· ἀρμοσθεῖεν
 ἀλλήλαις, ἐναρμόνιον ἀφίησι μέλος· οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώ-
 ματος νεῦρα, ὅσον μᾶλλον τῇ κράσει καὶ συστάσει πρὸς τὸ
 ἀνάλογον συμπεφυκότα τυγχάνει, τοσοῦτον ὑγιῇ παρέχεται
 τῇ ψυχῇ τὰ αἰσθήματα· εἰδέ τι τούτων μᾶλλον, ἡ ἥττον
 ἐκταραχθεῖν, κατ' ἐκείνο ἔσται καὶ κείνη πλημμελῇ καὶ πα-

ράφθογγα· Οὕτως οὖν ἔχεις ταῦτα, ὦ Ἀριστόδημα· οὐ δ' ἀ-
 πιστεῖς ἴσως τοῖς λεγομένοις ὑπὸ νεότητος· ἦ γάρ; Ἀρ. Πῶς
 ἂν μοι γένοιτ' ὦ Σώκρατες, οἷω σοι ἀνδρὶ μὴ πιστεύειν, ὅς
 ἐν μεγίστῳ εἰ ἀξιώματι πρὸς πάντων τῶν ἀπάντων τὰ τοιαῦτα
 διενεγγεῖν; καὶ πέπεισμαί γε ἤδη, ὥς μηδὲν ἂν πρὸς εὐδαιμο-
 νίαν ὑγιῶς ἐννοήσειεν ἡ ψυχὴ, τοῦ σώματος πάσχοντος· κα-
 θάπερ οὐδὲ δημιουργὸς, οἶμαι, τοῦ τέλους ἐφίκοιτ' ἂν, ἀφυῶς
 τῶν κατὰ τὴν τέχνην ὀργάνων ἐχόντων· ἀλλ' ἐκεῖνο νῦν, ὦ
 Σώκρατες, λέγε μοι, ὅπως ἂν τὴν ὑγιάν διατηροῖμεν· τοῦτο
 γὰρ ὡς ἀπὸ γε τῶν εἰρημένων μαθεῖν μοι ἀναγκαιότατον γίγνεται.
 Σωκ. Τοῦτο δηλονότι· ἀλλ' ὅσον ἀναγκαῖον, τοσοῦτον καὶ
 δυσχερές ἐστι κατορθώσασθαι, καὶ μάλιστα, οὕς νεότης ἐπαί-
 ρει· οὗτοι γὰρ τῷ αἵτι ὑγιαίνειν, οὐκ ἂν ῥαδίως αἰσθόιντο τῶν
 τῆς ὑγιείας καλῶν, οἷγε μήπω τῶν ἐκ τῆς νόσου ἀνιαρῶν
 γευσάμενοι ὁπωσδήποτε. Ἰνα οὖν εὐμαθέστερον ἐπαίης τοῦ
 λόγου, δεῖς προσέχειν, οἷς μέλλω ἐρεῖν, ὥς διὰ πάντων
 διελθόντα τῶν νοσημάτων· οὐδεὶς γὰρ οὐδενὸς τῶν τοιούτων
 ἀκρηθῇ οὐ μὴ λάβῃ γνῶσιν, μὴ ἀπὸ γε τῆς ἐννοίας τῶν ἐναν-
 τίων ὁρμώμενος· καὶ δὴ τοῦθ' ἡμᾶς καὶ ἡ παροιμία διδά-
 σκει, ἡδῶ εἶναι μετὰ τὸ νέφος τὸν ἥλιον ἐκπαιδεύουσα·
 Ἀρ. Σύμφημι· καὶ γὰρ, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐκ ὀλίγων
 νοσημάτων ἐν πείρᾳ γενόμενος, μέμνημαι ἔτι, οἷαι μὲν τῷ
 σώματι ἀλγηδόνες ἐνέσκηπτον, οἷαι δὲ ἀπὸ τούτων ἀηδίαί
 τῇ ψυχῇ ἐνεγίνοντο· ὥσπερ αὖ ἡδοναί, ἡνίκα τῆς νόσου πο-
 τὲ ἀπαλλάττοιμι, κατ' ὀλίγον ἀνὰ ῥατίζοντι, καὶ τροφῆς ἀπτο-
 μένω ἡρέμα, καὶ βαδίσεως ἀρχομένῳ· ὥσθ' ἔνεκα τούτου γε
 οὐδέν σε χρὴ ἐνδοιάζειν, ὦ Σώκρατες, περὶ ἐμοῦ· ἀλλ' ἄρχου
 τοῦ λόγου τεθαρρήκότως, ὥς πάντ' ἐμοῦ τὰ τοιαῦτα προτε-
 τελεσμένου. Σωκ. Ἐπεὶ οὖν ταῦθ' αὕτως ἔχει, ἀρκτέον ὧδέ.
 Τῆς ὑγιείας τὸ μὲν φύσεως πάντως δῶρον· τὸ δὲ προμελέ-

τημα· μάλιστα ἠθικῆς· ἐκεῖνο μὲν, συμμετρίᾳ τῶν στοιχείων τοῖς σώμασιν ἐγγινόμενον· τοῦτο δὲ, φυγῇ τῶν ἐναντίων ταμειούμενον· καὶ κείνου μὲν εὐχῆς ἔργον ἂν εἴη τυχεῖν, τοῦτο δὲ προαιρέσει κτητὸν γένοιτ' ἂν· ἀλλ' οὐ πάνυ μοι δοκεῖς τῷ λόγῳ παρακολουθεῖν αὐτὸς ἴσως. Ἄρ. οὐ δηλονότι· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως τοῖς ἀντιθέτοις τουτοῖσι περιλάμπομαι τῶν ῥημάτων· τὸ γὰρ ἐπίπαν ζύντομον καὶ παντὶ μὲν παραιρεῖται τὴν γνώσιν, ἐμοὶ δὲ ὡς νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτά γε μου μένω, καὶ μάλιστα πάντων· διὸ, εἴτις σοι φροντὶς τῆς ἐμῆς ἐπιδόσεως, ἀρξάμενος αὐθις ἀπὸ τοῦ πρώτου, δίδασκέ με περὶ ἐκατέρων ἐν μέρει. Σωκ. Ἀσμένως, εἰ μόνον προσέξεις τοῖς λεγομένοις τὸν νοῦν· Οἶσθα τοίνυν τοῦτ' ἴσως τὸν ἄνθρωπον ἐκ τεσσάρων στοιχείων μάλιστα συνιστάμενον, ἧ δὴ δηλονότι; Ἄρ. Γῆς, φῆς, ὕδατος, ἀέρος, καὶ πυρός. Σωκ. Οὐ τούτων φημί ἔνγε τῷ νῦν εἶναι, ἀλλὰ τῶν ἀπλουστείων. Ἄρ. Αἵματος ἄρα, φλέγματος, ξυνθῆς, καὶ μελαίνης χολῆς· περὶ τούτων γὰρ πολλῶν πολλάκις φιλοσοφούντων δοκῶ μοι ἀκηκοέναι. Σωκ. Ἀρχαῖα ταῦθ' ὑπάρχει, ὦ τέκνον· ὁ δὲ χρόνος νῦν ἕτερόν τι ἀπλουστερά ἐθ' ἡμῖν ἀνεκάλυψεν. Ἄρ. Τὰ ποῖα λέγεις; Σωκ. Οἶον, τὸ ἄζωτον, τὸ ὀξύγονον, τὸ ὑδρογόνον, τὸ ἀνθρακικόν, ἀλλ' ἄλλα, ἃ στοιχεῖα τῶν σωμάτων νῦν προσθεύονται εἶναι, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ αὐτῶν τὴν ἑδραν ἐξέρετον εἰληχός, τὸ μὲν ἄζωτον, ἐν παντὶ ὀργάνῳ ζωτικῷ· τὸ δὲ ὀξύγονον, τοῖς μυσὶ καὶ τοῖς αἵματόδεσι τῶν ἀγγείων· τοῖς δὲ νέρουσι, τὸ ὑδρογόνον· καὶ τὸ ἀνθρακικόν τοῖς ὀστέοις· ἀλλὰ παρακολουθεῖς τῷ λόγῳ, ὦ Ἀριστοῦδῃμε, ἧ οὕτω καταμανθάνεις; Ἄρ. Καὶ μὴν εἴγ' οὕτω δύναμαι κατανοεῖν ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ὅτι ἐκ τούτων ἑρεῖς, πάνυ προσέξω τὸν νοῦν. Σωκ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴν τούτων ἕκαστον καὶ τῶν λοιπῶν ὅτι δήποτε οὐχὶ τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δὲ ἥττον, ἀλλ'

ὅσον ἂν ἐξικνηται ἐκάστου τῇ χρεῖα, συνενέγκη· εἰς τὸ ὅλον ἢ φύσις, τόθ' ἡ ὑγιεία κράσει τε καὶ συστάσει ἐκ τῆς συμμετρικῆς ἐκείνων συρρόης, τοῦ σώματος, ὡς εἰκὸς, γενομένου ἰσχυροτέρου καὶ ἁρμονικωτέρου, ἐντελής· ἀναφαίνεται· εἰδὲ τε τούτων ἥτοι πλεονάσειέ πη, ἢ ἐλλίπτοι, καὶ ὅσον, ἀνάγκη καὶ τὴν ὑγιείαν γίνεσθαι ἐλλιπῆ καὶ σόλοικον κατ' ἐκεῖνο· ὅπερ οὐ μόνον λυμαντικὸν τῷ σώματι γίγνεται, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ πολλῶν παθῶν καὶ μοχθηρῶν διαθέσεων αἰτίον· ἐκ τούτων γὰρ οἱ παντοδαποὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀναφύονται χαρακτηῖρες, ὥστε τοὺς μὲν, εὐφυεῖς· τοὺς δὲ, ἀφυεῖς πεφυκέναι, καὶ τοὺς μὲν, ὀξεῖς· τοὺς δὲ, νωθροὺς· καὶ αὖ πάλιν τοὺς μὲν χοληρικοὺς· τοὺς δὲ, μαλαγχολικοὺς, αἱματώδεις, φλεγματικούς, ἄλλους ἄλλα· ἐξ ὧν οἷα καὶ ὅσα πάθη τῇ ψυχῇ ἀναφύονται· ἐντεῦθεν γὰρ τὸν μὲν συμβαίνει μᾶλλον φιλότιμον εἶναι· τὸν δὲ, ἐριστικόν· ἄλλον δὲ, φιλήδονον· καὶ τοῦτον μὲν, φιλόδοξον· ἐκεῖνον δὲ, φυλάργυρον· καὶ ἄλλον, ὅπως ἂν ἐκ τῆς τοιῶσδε, ἢ τοιῶσδε γενομένης αὐτῷ συρρόης ἐκείνων ἐκαστος τύχῃ διαθέσεως ἔχων, τοιούτος πέφυκεν εἶναι· Οὕτως οὖν ἔχει σοι ταῦτα, ὦ Ἀριστόδημε, εἰ ὁ λόγος μὴ πάμπαν σοι ἀξύνετος γέγονε. Ἀρ' Εὐμαθέστατος, ὦ Σώκρατες, μάλιστα· ἀλλὰ νῦν μοι εἴποις ἂν, ὦ θαυμάσιε, καὶ ὅπως ἂν τὸ ἐκ φύσεως, εἴτ' ἐλλεῖπον τοῦτ' εἴη, εἴτε πλεονάζον, τὸ μὲν ἐκ προσθέσεως, τὸ δὲ ἐξ ἀφαιρέσεως τέχνη ἐξωθεν ἐξιώσαντες εἰς τὸ κατὰ λόγον, θεραπεύσαιμεν τὰ εἰκότα, ἵνα τοιούτων καὶ τοσούτων ἀπαλλαγέντες παθῶν, ἐντελοὺς ἐχώμεθα ὑγιείας· ἢ τοῦθ' ἡμῖν οὐχ οἷόν τε διοικῆσαι, ὦ Σώκρατες; Σωκ' οὐ δηλονότι· φύσεως γὰρ τοῦτ' ἐστὶ, ὡς εἴρηται, φιλοτίμημα· τὰ δὲ ἐκ τῆς ἀσυμμετρίας ἐπικλύζοντα πάθη ἄλλως εἴη ἂν τοῖς βουλομένοις ἰάσιμα· καὶ τοῦθ' ἡμῖν γένοιτ' ἂν, ὡς ἀρτίως ἡμῖν εἴρηται, ἀγώνισμα ἠθικῆς

ἢ οὐκέτι μέμνησαι, ὥς τὸ μὲν τῆς φύσεως εἴρηται ἀποτέλεσμα· τὸ δὲ, ἄσκημα ἠθικῆς· τὸ μὲν, ἐκ τῆς τῶν στοιχείων κατὰ τὸ δέον συστάσεως· τὸ δὲ, ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων μάλιστα φυλακῆς; Ἀρ. Καὶ μὴν μέμνημαι· ἀλλὰ σύ γε δίδασκέ με, ὅπως τὰς ἐκ τῆς ἐκείνων ἀσυμμετρίας ἐγγινομένας τῇ ψυχῇ διαθέσεις λογικώτερον καταπαύσαντες, κἄν τευθεν μετριωτέρους ἑαυτοὺς παρερχόμενοι, οὕτω τὴν ὑγιεῖαν μᾶλλον διατηρήσομεν, συντελεστέραν οὔσαν ταύτην κατὰ γε τὰ εἰρημένα πρὸς εὐδαιμονίαν, ἢ οὐχ οὕτω σοι προεῖρηται ταῦτα; Σωκ. Εἴρηται γὰρ· ἀλλ' ἵνα εὐμαθέστερα καὶ ταῦτα σοι γένηται, ἀρκτέον ἀπὸ τῆς ιδιότητος αὐθις τῆς φύσεως· δεῖ γὰρ δὴ ἐκείνοσε πρῶτον καταμαθεῖν· ἐκείνη γὰρ καίτοι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν βούλεται ἀεὶ ὀλικῶς διασώζεσθαι, ἀλλὰ γε τοῖς μέρεσι πρὸς ἄλληλα διηνεκῶς διαμάχεσθαι· ὥστε τῇ ἀλλήλων φθορᾷ ἕκαστα τρέφεσθαι τε καὶ διασώζεσθαι, καὶ οὐκ ἂν εἴη τούτων οὐδὲν, ὃ ὀργανικὸν ὄν, δύναιτ' ἂν ζῆν, μὴ φθαρέντος ἐτέρου. Τούτων οὖν οὕτω διαμαχομένων ἐκάστων, ἡ φύσις κατὰ γε τὸ ὅλον ὑφίσταται, ἀεὶ ἢ αὐτὴ γενέσει τε καὶ φθορᾷ τῶν καθ' ἕκαστα σωζομένη· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τῆς Προνοίας σοφωτάτη οἰκονομία· ἄλλως γὰρ ἐκ διηνεκοῦς ἀδρανείας ἦν ἂν τὰ πάντα νεκρά. Ἀρ. Θαυμαστά ταῦτα φῆς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' οὐκέτι καὶ πάντα καταληπτὰ· εἰ οὖν μοι ἐπὶ τὸ σαφέστερον φράσεις τὰ αὐτὰ, τὰ μέγιστα μοι χάριση. Σωκ. Οὐδεὶς φθόνος ἴσθι· τοίνυν τὴν μὲν φύσιν αὐτὴν τὸ σύνολον μηδενὸς ἔξωθεν ἐτέρου δεομένην πρὸς σύστασιν· οὐμὴν δὲ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὕτως ὑπάρξοντα, εἰ μὴ τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει· ἀλλὰ τῆς σχέσεως ταύτης οὐκ ἂν ἄλλως ἕκαστον ἐφίεμενον, ἢ ἐφ' ᾧ ὠφελεῖσθαι· φίλαυτον γὰρ ἕκαστον τούτων ὄν, τοσοῦτον τὴν θατέρου ἐθέλει ὑπαρξῆν, ὅσον ἑαυτῷ συμβάλεται πρὸς τὸ σώζεσθαι· οὕτως οὖν

καθορῶμεν ἐν αὐτοῖς ἔριν τινὰ διεγειρομένην διηνεκῶς, ἢ ἕκαστα ἕτερον ἐτέρῳ τυγχάνει διαμαχόμενα· ὥσθ' ὁ μὲν ἀνκρατήσῃ, καὶ ὅσον, τοῦθ' ὑγιές ἐστί τε καὶ λέγεται· ὁ δ' ἀνκρατηθῇ, καὶ ἐφ' ὅσον, κατὰ τοῦτο, ἢ νοσεῖ, ἢ ὅλως φθείρεται. Ταῦτ' οὖν ἰδότες ἡμεῖς, τὰ μὲν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἕξωθεν συντήρησιν πλεονάζοντα ἡδίστα προσιέμεθα· τὰ δὲ τοῖς ἡμετέροις ἐπιβούλῳ προσβάλλοντα σώμασι φρονίμως πόρρωθεν φυλαττόμεθα. Ἐντελοῦς δ' οὖν τυγχάνειν ὀργανισμοῦ φύσεώς ἐστιν ὧς ἔφημεν, φιλοτίμημα· φυλάττεσθαι δὲ τάναντία, ἡμέτερον προμελέτημα· φυσικῶς μὲν, πρὸς τὰς ἕξωθεν ἀπὸ τῆς φύσεως ἐπηρείας· ἠθικῶς δὲ, ἔσωθεν πρὸς τὰ πάθη, ἐκεῖνο συνεχῶς πρὸς ἑκασθ' ἡμῶν ἐπαχθόντων » ὁ πρῶτος μακάρων ὑγεία, μετὰ σέῃ νέοιμι τοῦ λοιποῦ » Ἀρ. ἀνέπνευσά νυν, ἀλλ' οὐδ' οὕτω μοι δοκῶ δύνασθαι ἀκριβῶς εἰς τὸν λόγον εἰσδύναι· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως, ὥσπερ ἐν ὕπνοις τὰ εἰρημένα ἀνακυκλούμενα, διαφεύγει τὴν προσοχὴν, καὶ ἄλλοτ' ἄλλο τῷ νοῦ παριστάμενον, παραιρεῖται ἐν τῷ μέρει τὴν θατέρου κατάληψιν· τί οὖν μὴ καὶ παραδείγμασι, καθάπερ ἄριστος φυτουργὸς τὰ φυτὰ, χαράκων παραπηγνυμένων, τῆς ἐμῆς διανοίας τὸ σαλευόμενον πρὸς τὸ βέβαιον ἵστης; ἡδὴ γὰρ ἡρέμα ὑφ' ἡμῶν μοι δοκῶ μηδὲν ἄλλο εἶναι τὴν μάχην τούτων, ἢ ὅπερ νεῖκος ἐν τῇ φύσει ἐκάλεσεν ἕτερος. ἦ γάρ; Σωκ. μενοῦν γε· καὶ καλῶς ἐποίησας· ὑπομνήσασμε. Πρόσχερ μοι τοίνυν τὸν νοῦν ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπειδὴ ἐπὶ παραδείγματος πρὸς τὸ τέλος ἐθέλεις βυθίζεῖν· ἴσθι τοίνυν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἡμέτερα σώματα πολλοῖς, σὺν πολλῇ ἐπηρείᾳ καὶ κακοήθει ἐρεθισμῷ ἡμῖν προσβάλλουσιν ἕξωθεν, διηνεκῶς ἀντιβαίνοντα· οὕτως γὰρ ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀήρ, αὐτὸς ἐαυτῷ τροφὴν διηνεκῶς αὐτὰ σπουδάζει ποιήσασθαι, καίπερ καὶ τροφὴ αὐτὸς αὐτοῖς πως νομίζεται γίνεσθαι· καὶ ὁ ἀναλίσκόμενος

ἀπόλλυσιν ἐν αὐτοῖς, τοῦτ' ἀναλαμβάνειν ἐξ αὐτῶν τρεφόμενος πέφυκε· καὶ δῆλον ὅν τοῦτο καὶ τοῖς ζῶσιν αὐτοῖς τῶν σωμάτων, ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων σαφέστερον γίγνεται· ἅμα γὰρ τῆς ψυχῆς ἐκλιπούσης αὐτὰς τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν τροφή γίγνεται τοῦ αἵματος· καὶ ὁ διὰ βίου κατὰ μικρὸν αὐτοῖς μετεδίδου, τοῦτο μετὰ θάνατον ἀθρόως ἀνείληπεν. Ἐκ τούτων τοίνυν εἰκάσαι χρὴ, ὅσον ὁ περιέχων ἀνὴρ ἐπιβουλεύει τῇ τοῦ σώματος ὑγείᾳ. Ἀρ. Μὴνθάνω νῦν, καίπερ ἐναντίον ὅν τοῦτό γε τῇ κοινῇ ὑπολήψει· ἀλλ' ὅπως πρὸς ταῦτα, ὡς ἐνι μάλιστ' ἀκριβῶς, φυλαξαίμεθα, τοῦθ' ἥδιστα νῦν ἀκούσασιμι, εἴ γε καταδέξαιο καὶ ταῦτα τοῖς εἰρημένοις προσθεῖναι. Σωκ. Ἠδέως ἂν καὶ τοῦθ' ὑπήκουσά σοι, ὦ Ἀριστόδημε, εἰ καὶ ἱατρικὴν μοι μαθεῖν ἐξεγένετο· νῦν δ' ἄμμορος τοῦ πράγματος ὢν, ἐκείνη καὶ τῇ προσηκούσῃ διαίτη σε χρῆσθαι κελεύσας, ὁ ἂν πρὸς τὴν ὑγείαν μόνον ἡγήθῃς συνενέγκοι, τοῦθ' ὅσον ἐμοὶ δυνατόν, οὐκ ἂν σε ἐκὼν εἶναι ἀποκρυφαίμην· μέμνησαι γὰρ ἴσως, ὅσαι γε διαθέσεις ἐκ τῆς κατὰ τὸ σῶμα ἀνίσσου συστάσεώς τε καὶ κράσεως τῇ ψυχῇ προσαρᾶσθουσιν ἢ δηλονότι; Ἀρ. Ἠδονὰς φῆς, ὦ Σώκρατες, καὶ θυμοῦς, καὶ φιλοργυρίας, καὶ ὅς' ἀρτίως ἡμῖν τῶν παθῶν ὁμολόγηται, ἢ καὶ ἕτερό' ἅττα διάφορα πρὸς ταῦτα λανθάνοντα ἐν ἡμῖν; Σωκ. Θῶμεν ταῦτά γε μόνον εἶναι· εἰ οὖν ταῦτ' ἐστί σοι βουλομένῳ μαθεῖν, ὅπως δέοι φυλάχσθαι, ἕτοιμος λέγειν. Ἀρ. Πῶς γὰρ οὐ; Οὐδὲν γὰρ ἔγωγε περὶ πλείονος ποιησαίμην, ἢ τοῦθ' ὅπως ἔχει ἀκούσαι· καὶ τούτου γ' ἕνεκά σοι ἐξ ἀρχῆς προσεφοίτησα· μόνον λέγε, σοφώτατε Σώκρατες. Σωκ. Τῶν τοίνυν ἐκ τῆς τῶν σωμάτων συστάσεώς τε καὶ κράσεως ἀναφυομένων χαταχτήρων ἀνθρώποις οἱ ἐπικρατέστεροι εἶεν ἂν μάλιστα τρεῖς, ὁ Φιλήδονος, ὁ Φιλόδοξος, ὁ Φιλάργυρος· ὧν ἕκαστος ὑπὸ μυρίων ἄλλων περι-

στοιχιζόμενος διαθέσεων, ὑπέρπολυ τῇ ὑγιείᾳ λυμαίνεται. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἂν ἄλλως μάλιστα φυλαξαίμεθα, ἢ φρονήσει, ὥς κρεῖττονι ταύτῃ οὕσῃ ἐν τούτοις ἰατρικῆς· ἡ μὲν γὰρ ἀπείργει μὴ ἐγγίνεσθαι ὅλως τὰ νοσήματα, προλαμβάνουσα· ἡ δὲ ἰατρικὴ ἐνσκήψαντα ἤδη πειρᾶται ἀποσοβεῖν· καὶ τοῦτ' οὐκ ἂν, μὴ πρότερον εὐροῦσα κακείνην συνδιαθεῖσαν τὴν τοῦ νοσοῦντος ψυχὴν πρὸς τὴν ἴασιν ἐπιτηδεῖον· τίς γὰρ τῶν ἰατρῶν γένοιτ' ἂν ἀξιόχρεως προφυλάξει φαρμάκῳ τὸν εἰς ἡδονὰς ἀμέτρους διηνεκῶς ἑαυτὸν ἐκτιθέμενον; οὐδὲ εἰς δῆπου, εἰ μὴ τις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν τυγχάνοι πρὸς τοῦθ' ὀρμηθεῖς· χωρὶς δὲ τούτων ἰατρικῆς μὲν ἔργον τὰ ἐπιβλαβῆ ἡμῖν ἐξηγήσασθαι· ἠθικῆς δὲ, καὶ πόρρωθεν ἔτι φυλάξασθαι, καὶ παραγινόμενα ἀποκρούσασθαι· ὃ εἴγ' ἅπαντες προσέχοντες ἐτυγχάνομεν, οὐκέτ' ἂν ἡμῖν ἰατρικῆς οὕτως ἔδει· νῦν δὲ τῶν δέκα, εἴγε τοσούτους ὑποθεῖμεν τῷ λόγῳ νοσοῦντας, εὐρήσομεν τοὺς ἐννέα ἐκ τῶν ἡδονῶν τοῦτο πάσχοντας· πόσον τοίνυν κρεῖττον ἰατρικῆς ἠθικῆς προφυλάττεσθαι τὰ νοσήματα; ἀλλ' ἱκανά γε ταῦτά σοι περὶ τούτων, ὅσον ἐν τῷ παρόντι· σὺ δὲ, εἴτι σοι ἄπορον μεταξὺ παραλέλειπται, πενθάνου· ἐκ γὰρ τῆς ἀπορίας, φασί, γίγνεται τοῦ παντὸς εὐπορία. Ἀρ. Πάντα μοι ἔχει καλῶς, ὦ Σώκρατες, μέχρι δεῦρο· νῦν δέ μοι ὑπόλοιπον διδασχθῆναι καὶ ὅπως ἂν τῶν ἡδονῶν τούτων εὐστόχως κρατοῖμεν, ἵνα μὴδὲν τούτων πάσχοντες, ἰατρικῆς πρὸς ἀπαλλαγὴν νοσημάτων δεώμεθα· τὸ γὰρ τὴν ἀρχὴν μηδεμίαν τῶν ἀνιαρῶν πεῖραν λαβεῖν κρεῖττον πολλῶ τοῖς εὖ φρονοῦσι τοῦ μετὰ τὴν πεῖραν τούτων πειρᾶσθαι ἀπαλλαγῆναι. Σωκ. Ἀληθὲς τοῦτο εἴρηκας καὶ σοφόν· τὸ δ' οὕτω φυλάξασθαι οὐκ ἂν ἡμῖν ἄλλως γένοιτο, εἰ μὴ διὰ τῆς ἑλευθερίας· τίποτε δ' αὕτη, καὶ ποία ἐστίν, αὔριον εἴσοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀκοῦσαι, ἐροῦμεν.

Οἱ αὐτοὶ περὶ Ἐλευθερίας.

Δεῦρο δὴ εἰπέ μοι, φίλον μεираκιον, τί ποθ' οὕτω πρῶτ' ἡμῖν παρεγένου; ἢ τοὺς περὶ ὑγείας λόγους, οὓς ἀποδεδιώκαμεν χθὲς μεμελετηκώς, νῦν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς εὐδαιμονίας κεφάλαια προσακουσόμενος πάρει; Ἀρ. Τοῦτου γ' ἕνεκ', ὃ Σώκρατες· οὐ γὰρ ἂν ἐπαξιώσειας, οἶμαι, καὶ περὶ Ἐλευθερίας ἐξῆς τὰ εἰκότα διδάξαι με, ὥς πολὺ καὶ ταύτης κατὰ γὰρ τὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου συμβαλλούσης εὐδαιμονίαν. Σωκ. Πολύ γε δήπου· ἄνευ γὰρ ταύτης οὐδὲ τῆς ὑγείας εἴη ἂν, ἵνα μή τι καὶ χεῖρον εἴπω, ὄνησις οὐδεμία· Ἀλλ' ἵνα ὁ λόγος εὐμαθέστερος ᾗ, διαιρετέον πρῶτον, καὶ ὀριστέον τὸ πρῶτον ὥδι. Τῆς Ἐλευθερίας ἡ μὲν ἐστὶ φυσικὴ· ἡ δὲ, πολιτικὴ· ἡ δὲ, ἠθικὴ· καὶ φυσικὴ μὲν οὐδὲν ἂν εἴη; ἢ ὁρμή τις ἔμφυτος πρὸς τὸ σώζεσθαι ἑκάστον, ὅπως βούλεται· πολιτικὴ δὲ, τὸ ἐκόνθ' ὑπείκειν τινὰ τοῖς νόμοις, ὑφ' οἷς πολιτεύεται πρὸς τὸ μηθέναι μηδὲν ἀδικεῖν· ἠθικὴ δ' αὖ προσέχειν ἑκάστον ἑαυτῷ τὸν νοῦν πρὸς τὸ τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτῷ παθῶν τῷ λόγῳ κρατεῖν· καὶ ἔσθ' ἡμῖν οὕτως ἡ μὲν, φύσεως κατὰ σκασις, κινουσα ἑκάστον, ὅπως ἂν βούλεται ζῆν· ἡ δὲ, νόμῳ κανὼν βίου κοινωνικοῦ· ἡ δὲ, ψυχῆς αἵρεσις πρὸς ἀποφυγὴν τῶν κατ' ἡθὺς αὐτῷ ἐγγινομένων παθῶν. Τούτων τοίνυν οὐκ οἶμαί σε ἐνδοιάζειν περὶ οὐδενὸς μέχρι δεῦρο, ὃ Ἀριστόδημος· Ἀρ. Οὐ μὲν οὖν διήρηται γὰρ ἑκαστα, καὶ ὥριστα εὐκρινῶς· εἰδὲ βούλει καὶ πὶ τὸ σαφέστερον ἐξηγήσασθαι, εὐεργεσίαν μοι ἀνάγραπτον εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔσθ' ἡ κατὰ θεοῦ. Σωκ. ἔχ' ἀτρέμας· ἐπὶ ταῦτα γὰρ αὐτίκα μάλα σοι βαδιοῦμαι, τοσοῦτον προειπὼν, ὥς οὐ περ πάντων τούτων νῦν ἡμῖν ἔσται λόγος, μηδεμιᾶς ἐντεῦθεν πρὸς τὸ σπουδαζόμενον ἐσομένης ἡμῖν ὠφελείας· ἀλλὰ περὶ

μόνης τῆς κατ' ἥθος ἐλευθερίας κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου
ἐνστασιν ἡμῖν ῥητέον ἐστί· τοῦτο γὰρ εἰ κατορθοῖμεν, ῥᾶον
ἂν καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ πορευσαίμεθα· τότε γὰρ φύσει πέφυ-
κεν αἰ τῷ κατὰ προαίρεσιν βελτιοῦσθαι, καὶ τὸ ἐκ τοῦ νό-
μου οὐχ' ἥττον τῷ κατ' ἥθος ἐμπεριέχεσθαι· ἢ οὐχ' οὕτω
καὶ σοι συνδοκεῖ οὕτως ἔχειν, ὦ Ἀριστόδημε; ὁρῶ γὰρ σε
ὑπενδοιάζοντα ἐτι πρὸς τὰ λεγόμενα. Ἀρ. Οὐ μόνον, ὦ Σώ-
κρατες, ἀλλὰ καὶ τὸ σύνολον ἀποροῦντα· ἀλλ' ἄρα γε οὐχὶ
ἀξιώσεις καὶ ἐπὶ πλέον ταῦτα διασαφῆσαι; Σωκ. Τί δ' οὐχί,
οὐδὲ γὰρ ἂν βουληθῶ δυναίμην ἂν σε λυπῆσαι· ἴθι τοίνυν
ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐθις ἀρξώμεθα· μέμνησαι δὲ, ὡς φύσει μὲν
ἐλευθερία ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν δικαίωμα τοῦ ἑκάστου φέρεσθαι
ὅπως ἂν βούληται· ἢ δηλονότι; Ἀρ. Μέμνημαι γάρ· τὰ δ'
ἐπὶ τούτοις λέγε. Σωκ. Ἐπειδὴν τοίνυν τίς τὸ κατὰ τὸ ἥθος
ἐλεύθερος γένηται, ὁ ἐστίν, ἥνικα τις κρατήσῃ τῶν παθῶν,
οὐδοκεῖ σοι τοῦτο πολὺ συμβαλεῖσθαι τῷ κατὰ φύσιν; ἢ γὰρ
φρόνησις ἡγεμών τις οὔσα πρὸς ἀρετὴν, ἐν πάσιν ἐστὶ ὠφέ-
λιμος. Ἀρ. Ἐστὶ γὰρ, καίτοι οὐπω ἀκριβῶς ἐπαῖω ὅτι
ποτ' ἐστὶ τὸ κατ' ἥθος ἐλεύθερον. Σωκ. Ἀλλὰ περὶ τούτου
αὐτίκᾳ εἰρήσεται· νῦν δ' ὄρα μοι τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν,
ἧς ὁ νόμος ἐστὶ προστάτης, ὅπως καὶ εἰς αὐτὴν πλείστον
ὅσον ἢ κατ' ἥθος συμβάλλεται· τῶν γὰρ πολλῶν ἑκάστος
νόμου μάλιστα· ἀπειλῇ πρὸς τὸ δίκαιον ἄγεται· ὁ δὲ σώφρων
ἐν ᾧ πᾶσιν αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνεπικλήτως ἂν πολιτεύοιτο·
διὸ καὶ ὁ ἐρωτηθεὶς, ὅτῳ ποτ' ἂν τῶν πολλῶν διαφέροι,
τῷ τοὺς μὲν, ἔφη, νόμῳ σεσωφρονῆσθαι, αὐτὸς δὲ προαι-
ρέσει ἐλέσθαι τὸ βέλτιον· εἰ οὖν τὴν κατ' ἥθος ἐλευθερίαν
κτησαίμεθα, καὶ ἐς τὰλλ' οὐκ ἐλαχίστη ἡμῖν ἀπὸ τούτου
ὠνησις ἐστὶ· ἢ γάρ; Ἀρ. ὁμολογῶ ἀπό γε τῶν εἰρημένων.
Σωκ. Περὶ ταύτης τοίνυν ὁ λόγος ἐξῆς ἡμῖν ἐστί. Ἐλευθε-

ρος οὖν ἐστὶν ἠθικώτερον, οὐχ ὁ δυνάμενος ὅ,τι ποτ' ἂν βούληται πράττειν· οὐδὲ μὴ ὁ μὴ πράττων, ὅτου ποτ' ἂν αὐτῷ σύμφωνον ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπέχεσθαι (τίνας δὲ δεῖ ταῦτα πράττειν, ὥρισται ἀρτίως ἡμῖν, δῆλον δὲ τι τοὺς πολιτικούς·) ἀλλ' ὅς ἂν, ἑαυτὸν εἰδὼς ἐκ τῆς τοιαύτης σωματικῆς συστάσεώς τε καὶ κράσεως, ὡς εἴρηται χθὲς ἡμῖν, ὑποκείμενον πάθεσι, κρείττων γένηται τούτων· ὑπὸ γὰρ ἐκείνων ἡ ψυχὴ φερομένη, αὐτὴ τε τῆς ἐλευθερίας ἐκπίπτει, καὶ τὸ σῶμα φέρουσα, μυρίοις ἐπεμβάλλει νοσήμασι, κἀντεῦθεν τὴν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄγουσαν ἄβυστον παντάπασιν ἀπεργάζεται. Ἀρ. ὥς μέγα μοι, ὦ Σώκρατες, τοῦτο δοκεῖ καὶ δεινόν, ἀνθρώπους ὄντας, καὶ λόγῳ μάλιστα πεφραγμένους, μὴ δύνασθαι ἀντεμβάινειν τοῖς πάθεσιν· ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀλογίας, καθάπερ κτήνη, περιαγομένους, μὴ δύνασθαι, ἧς ἐφίεμεθα, ἐφικέσθαι εὐδαιμονίας· ἐγὼ δ' οὖν τόγ' ἐπ' ἐμοὶ οὐ μέγα ἔργον τοῦθ' ἡγοῦμαι, εἴ γε πρῶτον εἰδείην, οἷα καὶ ὅσα τὰ γούν κεφάλαια τούτων τῶν παθῶν, καὶ ὅπως ἂν αὐτοῖς ἐπιχειρήτέα μοι εἴη· καὶ τοῦτ', ὦ Σώκρατες, νῦν μάλιστα δέομαί σου· καὶ γὰρ ὁρῶς ἤδη περὶ πλείστου τὴν ἐμὴν πεποιημένον ἐπίδοσιν, ὥστε τὴν ἐμὴν εἰς τὴν ἀρετὴν προσδοκωμένην ἐπίθασιν ἰδίην δοκεῖν φιλοτιμίαν νομίζειν, ἢ σου ἀμαρτάνω τῆς γνώμης; Σωκ. Οὐ μὲν Δί, ἀλλὰ σύντεινόν μοι, οἷς μέλλω ἐρεῖν, τὴν διάνοιαν· μυρίων γὰρ ὅσων, ὅπερ ἔφθην εἰπών, ἐκ τῆς διαφόρου συστάσεώς τε καὶ κράσεως τῶν στοιχείων ἀναφυομένων παθῶν ἐν ἡμῖν, τὰ κράτιστ' ἂν εἴη καὶ χαλεπώτατα Ἡδονή, Δόξα, καὶ Πλεονεξία. οὗτοί σοι τῶν τυράννων ἀπάντων οἱ χαλεπώτατοι, ὅπερ μέμνημαι καὶ πρόφην εἰπών, ὁ Φιλήθορος, ὁ Φιλόδοξος, ὁ Φιλάργυρος, ὑπὸ μυρίων ἄλλων δορυφορούμενοι· οἷς οἱ δουλεύοντες οὐδέ ποτ' ἐς τὴν εὐδαιμονίαν ἀφίζονται· ἀλλ' ὧ; ἀπὸ ῥινὸς τὸ

τοῦ λόγου ὑπὸ τούτων ἐλκόμενοι, ἔσονται στένοντες, καὶ πρὸς κακοδαιμονίαν, μηδὲν δέον, διηνεκῶς ἐπισπεύδοντες· τί γὰρ οὐκ ἂν ποιήσειεν ὁ τῶν ἡδονῶν ἡττων γεγενημένος, ἐφ' ᾧ τυχεῖν, οὐ ἐφίεται; τί δ' ὁ δόξη δουλεύων; τί δὲ καὶ ὁ πλεονεξία κεκρατημένος, καὶ μηδένα ὄρον τοῦ πράγματος τιθέμενος ἐκυτῶ; πόθεν φθόνοι; πόθεν ἐπιθυμίαι; ἔρωτες, ἔριδες, ἀκρασίαι, θυμοὶ, ὀργαί, ἄλλα μυρία; πληγαί, τραύματα, πολλάκις καὶ θάνατοι; τίς ἀπάντων αἴτιος τούτων εἰμὴ οἱ τοιοῦτοι; Τούτων ταῖνυν οὐδὲν ἂν τοὺς κεκρατημένους ἀπαλλάξειεν ἄλλο, ἢ ἡ ἠθικὴ· τό, τε γὰρ κατὰ φύσιν δικαίωμα, ἅτε δὴ ἔμφυτος οὖσα τοῦθ' ἔρμη πρὸς τὸ δοκοῦν μᾶλλον ἀγαθὸν ἐκτὸς προαιρέσεως, πρὸς τῷ μὴ κωλύειν λόγῳ ἀπὸ τῶν ἐναντίων, καὶ παρώζοντα πολλάκις πρὸς ταῦτα· ὅ, τε νόμος τοῦ πλησίον μάλιστα προνοῶν, καὶ τῆς τῶν πολιτῶν πρὸς ἀλλήλους ἡσυχίας ἐπιμελούμενος, τοῦ ἑαυτῷ προσέχειν ἕκαστον παρημέλησεν· ἡ δὲ ἠθικὴ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἑαυτοῦ κρατεῖν τινα τυγχάνουσα ἐπιστήμη, εἰκότως μῆτηρ Ἐλευθερίας προσθεύεται εἶναι· ἥς ἄνευ οὐκ ἂν τις εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἀνέλθοι. Ἀρ. Τούτων μὲν οὖν ὑπέρευ σοι, ὦ Σώκρατες, εἰρημένων, βουλοίμην ἂν, καὶ ὅπως ἂν εἴη τῶν τυράννων τούτων κρατεῖν, ἀκοῦσαι· ἴσθι γάρ με ἤδη κατ' ἀγαθὸν στρατιώτην ὁμός' ἐπὶ ταῦτα παρεσκευασμένον ἵεναι, μονοῦ τὸ δόρυ διηγκυλισμένον· ὡς οὖν πάνθ', ἃ με κελεύσης, προθύμως ἐμοῦ ποιήσοντος, οὕτως ἄρχου τοῦ λόγου τούτου, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ Φιληδόνου διδάσκων, ὅποῖος ἂν εἴη τὴν φύσιν· τοῦτον γὰρ καὶ πρῶτον ὑποπτεύω ἐμαυτῷ συμπλακῆσθαι, καὶ οἷον δοκῶ μοι ὁρᾶν αὐτὸν ἐπιόντα ἡρέμα, καθάπερ οἱ ἀκροβολιζόμενοι. Σωκ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἐπὶ τοῦτον ἐπέλθοις, ὦ Ἀριστόδημε, εἰμὴ πρῶτον αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν σῶφρονι λογισμῷ ἐπιστήσας, ὧν ἐκείνος

κατὰ τῶν ἡττωμένων ἴσῃσι τρόπαια, τὴν ἐναντίαν βαλίσσεας; πάσης γὰρ διδαχῆς ἢ ἀπὸ τῶν ἀποβαινόντων ἀνυσιμωτέρα πέφυκε γίνεσθαι· ἡδονὰς μὲν οὖν διώκειν ἀνεμέσητον· ἀλλ' ἡδονὰς, ὧν ἡδῶν ἂν εἴη τὰ ποτελέσματα, καὶ ὧν τὰ αἰσθήματα διαμενεῖ φαίδρα αἰεὶ καὶ διηνεκῇ τῇ ψυχῇ· γαστρί δ' ὅλως καὶ αἰδοίοις χαρίζεσθαι μὴ καὶ λέγειν αἰσχιστον ἤ! πότερον γὰρ τούτων ἠΰφρανεν ἐν βραχεῖ, ὅσον ἐπὶ πλείστον μετὰ ταῦτα ἐλύπησεν; ἢ οὐχ' ὀρᾷς, ὅσα τῶν νοσημάτων τοῖς ὑπ' ἐκείνων κρατουμένοις ἐνέσκηψε; καὶ οὐδεὶς τῶν ἀπάντων καλῶς τῶν τοιούτων οὐδέπω ἀπήλλαξεν, ἀποτίσας τὸ τοῦ λόγου, ὥσπερ χοῖρος, ἃ κατέφαγε γίγαρτα; ἐπειδὴν γὰρ ἅπας ταῖς ἡδοναῖς ἐνδῶσιν, οὐκέτ' ἂν ἔχοιεν ἐπιφράζεσθαι, εἰς οἷον προὔπτον ἐαυτοὺς ἀνέβαλον κίνδυνον, ἐν βραχείᾳ ἡδονῇ τῆς κρείττονος ἀμελήσαντες μαίρας. Φευκτέον σοι ἄρα ταῦτα, ὦ Ἀριστόδημε, ὅσα καὶ κῆρα μέλαιναν, φρονήσει πόρρωθεν ἔτι τὰς ἐνένδρας ἀποκρουόμενον· καὶ τοσοῦτόν γε μᾶλλον, ὅσον νεότης πρὸς ταῦτ' ἐπὶ ῥέπες καὶ εὐόλισθον· τύχοις δ' ἂν ῥᾶν τούτου, εἴγε τὰς πρὸς τοὺς φαύλους διατρεβὰς ἔτι πόρρωθεν ἀποκλίνεις· οὗτοι γὰρ καὶ τοὺς ἀτεγχετάτους αὐτοὺς ταῖς τῶν λόγων ἱγῆξι χειροῇθεις κατέστησαν. εὐνοία μὲν γὰρ καὶ γοητεία καταδεδεκάσαντες πρότερον, εἴθ' οὕτω καταδυσωπηθείσαις ταῖς ἀκοαῖς κατ' ὀλίγον ἐγγέαντες τὸν ἴον, τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐλυμήναντο· Ἀπόβυσσον τοίνυν πρὸς τὰς τούτων Σειρήνας τὰ ὦτα, τὸν τοῦ Λαερτίου μιμούμενος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανὰ ἡμῖν εἴρηται· νῦν δὲ ὥρα καπνὶ τὸν Φιλοδοξον, εἰ καὶ σοι συνδοκεῖ, μεταβαίνειν. Ἀρ. Ἰδωμεν, ὦ Σώκρατες, οἷων καὶ οὗτος ἀνθρώποις κακῶν αἰτίας γίγνεται· ὁ γὰρ Φιλήδονος, ὦ γῆ καὶ θεοί! πολλῶν καὶ μεγάλων· καὶ οὐδεὶς ἂν εἴη, ὥς ἂν ἔγωγε φαίην τῶν ἀπάντων, ὅς ἂν ὑπὸ τούτου κεκρατημένος, τὸ σύνολον ὑγιαίνει.

Σωκ. Οὐ δηλονότι πάντα γὰρ μικροῦ δεῖν τὰ νοσήματα ἡδονῆς ἐστὶν ἔκγονα· μόνη δὲ μήτηρ υγιείας Ἐγκράτεια· ὅς ἂν οὖν ταύτης ἐθέλει τυγχάνειν διηνεκοῦς κρατεῖν ἀνάγκη τῶν ἡδονῶν· ἡ μὲν γὰρ φύσις ὀλίγους κατὰ τινα πλεοντροπήν τῆς εὐεξίας ἐστέρησεν· ἡ δὲ ἀφροσύνη πάντας τοὺς δουλεύοντας ἡδοναῖς, ἀνηκέστοις πάθεσι περιπεσεῖν παρεσκεύασεν ὕστερον· Κῆντεῦθεν οὖν δῆλον, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτων ἐλευθερίαν, ἀναγκαίαν οὔσαν πρὸς εὐδαιμονίαν, τὰ τῆς ἡθικῆς συμβάλλεται παραγγέλματα. Ἀρ. Νῦν δ' οὐκ ἔχω ὅπως χρῆσθαι τῇ χαρᾷ, ὦ Σώκρατες· πάνυ γὰρ δοκῶμοι ἀπὸ γε τῶν εἰρημένων κρατῆσειν τούτου τοῦ θηρίου· ἀλλὰ νῦν μεταβαίνωμεν, εἰ δοκεῖ, εἰς τὸν δεύτερον, ὅς ἦν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὁ Φιλόδοξος. Σωκ. Ἀλλ' οἷσθ' ὅπως ὑπεναντίως πῶς ἔχει οὗτος πρὸς τὸν Φιλήδονον, ὦ Ἀριστόδημος· ὁ μὲν γὰρ ἀνειμένος καὶ μαλθακός, καὶ τὸ παρὸν ἡδὺ περὶ πλείστου ποιούμενος· ὁ δὲ ταῦναντίον, ἄγρυπνος καὶ ἀνῆσυχος ἐν παντὶ τῷ βίῳ καθέστηκε, πρὸς μόνον δόξαν αἰεὶ ἀφορῶν· ἥς τυχὼν μὲν, οὐδὲν ἄξιον λαβεῖν οἰηθεὶς, παρὰ χροῆμα πρὸς ἄλλα ἐπήρθη τῇ διανοίᾳ· αἱ γὰρ τοιαῦται φύσεις οὐδένα ὄρων τῶν ἐπιθυμιῶν ποιεῖσθαι πεφύκασιν· μὴ τυχὼν δὲ, καταπέπτωκεν ὅλως μηκέτι ἑαυτῷ ἡγούμενος βιώσιμον εἶναι, μήτε τὴν ἀπόλαυσιν μετρίως, μήτε τὴν ἀτυχίαν γενναίως δυνάμενος φέρειν· ἐκεῖ μὲν γὰρ μετάρσιος τῇ φαντασίᾳ γενόμενος, καὶ ἐν ὑπεροφίᾳ τῶν ἄλλων μουνουχί τοῖς ἀνέμοις κατὰ τοὺς ἐν τοῖς μύθοις Βοριάδας συνθέων, ἐπειδὴν αἰθρίας καὶ γαλήνης τύχη τινὸς, Ζεφύρου ἐπιεικῶς αὐτῷ πνέοντος, οὐκ ἔχει ὅπως τῇ παρούσῃ χρῆσται τύχῃ, ἄνω μόνον βλέπων πρὸς τὸν αἰθέρα· εἰδέποτ' ἐξ ἐναντίας νέφει τινὶ σκοτεινῷ καὶ συνεστηκότι ἐπ' αὐτὸν περιτύχοι, εὐθύς καταπτῆξας, μικροῦ δεῖν ἐξέψυξε· καὶ οὕς ἐν ὑπεροφίᾳ πρό-

τερον εἶχε, τούτους ἀδοξίας ὑποδραμούσης, πάνυ ἀγενῶς
 ἄρχεται θεραπεύειν, ὥσθ' ὅν ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ εὐ-
 δαίμων ἦκουε καὶ μακάριος, ὑπὸ τούτων τάναντία προσαγο-
 ρεύεσθαι· ἄνω γὰρ καὶ κάτω, ὥσπερ ἐπὶ τροχοῦ βιαία πε-
 ριδινοῦμενος τῇ φορᾷ, εἰς παντοῖα σχήματα τὴν ψυχὴν με-
 ταβάλλει. Ὁ τοίνυν οὕτως εἰλούμενος, καὶ ἀστάτως ἐν τῷ
 βίῳ περιηγόμενος, πῶς ἂν εἴη ἐλεύθερος τὴν ψυχὴν ὑπὸ
 ἴσχυροῦ οὕτω πάθους τῆς φιλοδοξίας κρατούμενος; πῶς δ'
 ἂν καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀπίδῃ; ἢ ἀπιδὼν, πῶς ἂν δύ-
 ναιτο αὐτῆς ἐφικέσθαι, οὐτ' ἄνω ὅρον οὐδένα τιθέμενος, οὔτε
 φιλοσοφῶν, εἰμὴ ποῦ ἑαυτοῦ γεγόμενος, ἃς περ λανθάνων
 φέρει, κατὰ τὸν ἐκ τῆς κωμωδίας Καρίωνα, πέδας, ἑαυτοῦ
 ἐποσεῖσαι πρότερον, τὴν δόξαν, ἣν διώκει, μεταμανθάνων;
 ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον θαῖττον ἄν τι ἐλεήσειεν, ἢ τῷ λόγῳ, εἰς
 οἷα κηκὰ ἐμπέπτωκε, περιγράψειεν. Ἀρ. Ἐὰ τοίνυν αὐτὸν,
 ὦ Σώκρατες, κακῶς κακὸν ἀπολλύμενον, καὶ μέτιθι ἡμῖν
 ἐξῆς τὸν Φιλάργυρον· τοῖς γὰρ ἐκείνων ἀμαρτήμασι φιλοσο-
 φοῦντες ἡμεῖς, εἰκότως ἂν ὠφειλοίμεθα· ἥδη γὰρ δοκῶ μοι
 ὥσπερ ἀγλὺν τινα ἀποσκεδάσας τῶν ὀφθαλμῶν, πολλῶ ἀλ-
 λοῖα νῦν βλέπειν τὰ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἥδη ἀνατρέχειν πρὸς
 τὴν οὔσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ μηδενὸς τῶν εἰρημένων παθῶν
 κατασχεθῆναι δυνάμενος. Σωκ. Εἴη ταῦθ' οὕτως, ὦ Ἀριστό-
 δημε, εὐτυχῆσαι· καὶ δὴ μεταπεμπώμεθα ἥδη τῷ λόγῳ
 καὶ τὸν Φυλάρχουρον, ἵνα καὶ αὐτοῦ καταπτύσαντες, ἐπὶ ταῦ-
 τὰ ἀποπέμψωμεν· οὗτος γὰρ οὐτ' ἀνειμένος ὡς ὁ Φιλήδωνος,
 οὐτ' αὖ, ὡς ὁ Φιλόδοξος, ἐστὶν ἐπηρμένος· ἀλλὰ κάτω νε-
 νευκῶς, αἰσχροῦς ἐστι καὶ ῥυπῶν, κατωφρυωμένος τε καὶ
 ῥυσσός, καὶ ἀκοσμίαν πολλὴν περικαίμενος, εἴτε βασιλικὸς
 καὶ ἐν ἀξιώμασιν, εἴτι ἰδιωτικὸς τύχῃ ὢν· αὐχητὴρ τε καὶ
 κατεργαζόμενος, σκυθρωπός, σμικρολόγος, καὶ παντάπασιν

ἀνελεύθερος· πολλὰ μὲν ἔχων, μικρὰ οἶται ἔχειν, μᾶλλον δὲ μηδὲν, εἰμὴ καὶ ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις ἐπισωρεύσει· τυχὸν δὲ κἀκείνων, ἐπὶ πλεόν αὖθις ταῖς ἐπιθυμίαις ἐπαίρεται, οὐδένα ὅρον τῇ πλενεξίᾳ τιθέμενος· καὶ λαβὼν μὲν πολλὰ, ἐλάττω τοῦ δέοντος οἶται κτήσασθαι· ἀναλώσας δὲ ὀλίγα, ὥς πάντ' ἀπολέσας μεμψιμοιρεῖ, οὔθ' ἡμέραν, οὔτε νύκτωρ ἀναπαύομενος· τῇ δὲ τοῦ πλείονος ἐπιθυμίᾳ αἰεὶ παραθέων, μήτε συγγενῶν, ἢ προσῆκεν, ἐπιμελούμενος, μήτε φίλοις ἐπαρκῶν τὰ εἰκότα, μήτε διδούς τῷ αἰτοῦντι τυχὸν ὀβολόν· τό, τε γὰρ ἀναλῶσαι αὐτῷ ὅτιον λυπηρόν, καὶ τὸ μὴ προσκτήσασθαι, ὅτου ἐπιθυμεῖ, λυπηρότερον· ἐπιθυμεῖ δ' ὅ, τι ποτ' ἂν τῶν παρ' ἀνθρώποις περισπουδάζων ταῖς ὄψεσιν αὐτῷ ἐπιπέσῃ· πάντων δὲ μάλιστα τὸ ἀργύριον· Πῶς ἂν οὖν καὶ οὗτος, τοιοῦτῳ πάθει δουλεύων, πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ποτὲ ἀνακύψει; Ἀρ. Οὐχ οἷόν τε, ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ τὰς πέδας, αἷς καταδέδεται, πρότερον ἀπολύσεται. Σωκ. Οὐκοῦν ταύτης σοι τῆς ἐλευθερίας, πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἤδη ἀναρρίχουμένῳ, ἐπιμελετέον, καὶ ἀνθεκτέον· τούτου δὲ τυχὼν, καὶ πρὸς τοὺς ἔξω τυράννους, εἴ τις τι παρενοχλοίῃ, ἐλεύθερος ἔσῃ· τὰ γὰρ παρ' ἐκείνων ἡμῖν καθ' ἐκάστην γιγνώμενα τῶν κακῶν, δόξῃ μᾶλλον, τὰ πλείω τοιαῦτα τυγχάνει γε ὄντα· ὁ γὰρ κρατῶν ἐχυτοῦ, καὶ ἀρχόμενος, ἐλεύθερος ἔσαι μόνος· ἐν γὰρ τῷ δοκεῖν ἄρχεσθαι ἄρχει μᾶλλον, ἢ ἄρχεται· διὸ καὶ Διογένης ὁ Σινωπεὺς, πιπρασκόμενος, καὶ ἐρωτηθεὶς, τί ποτ' οἶδε ποιεῖν, ἄρχειν, ἔφη, ἀνθρώπων· καὶ πραθεὶς, τοῦτ' ἐποίει, κύριος τῶν ὠνησacμένων γεγεννημένος· οὐ γὰρ δεσπότης, οὐ πολέμιος, οὐδεὶς ἂν ἀνδρὸς ἀρετὴν δύναιτο μὴ θαυμάζειν. Εἴρηται· σὺ δὲ ἴθι νῦν εἰπέ μοι, τί ποτ' ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεις. Ἀρ. Πολλὰ γε καὶ θαυμαστὰ δοκῶ μοι ἐν ὀλίγῳ πεπαιδεῦθαι, ὦ Σώκρατες· ἐν δὲ τὸ κεφάλαιον

πάντων, ὅσον ἔξῃσιν ἐν συντόμῳ ἀπομνημονεῦσαι, μηδένα οἷόν τε εἶναι γενέσθαι εὐδαίμονα, μὴ γενόμενον ἐλεύθερον πρότερον· μηδένα δὲ ἐλεύθερον εἶναι, τῶν παθῶν μὴ κρατήσαντα· ὦν τὰ πρῶτα καὶ ἀρχικὰ μάλιστα ἂν εἴη ἡδονή, δόξα, καὶ πλεονεξία· ἢ οὐχ οὕτως εἴρηται σοι, ὦ Σώκρατες; Σωκ. περὶ τούτων δὴ τοῦ δὲ κρατεῖν τούτων τὴν ἐπιστήμην, ποῦποτε ζητητέον; ἢ οὐπω τούτῳ προσέσχες νοῦν; Ἀρ. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν πορίσαιτ' ἂν τις αὐτὴν, ἢ τοῖς παρὰ τῆς ἠθικῆς παιθόμενος παρὰγγέλμασιν; ὅπερ καὶ τῆς φιλοσοφίας ἂν εἴη μάλιστα τὸ κεφάλαιον. Σωκ. Ἰθι τοίνυν τοῦτο μάλιστα πάντων μελέτην ποιούμενος· καὶ οὐδέ ποτέ σε ψεύσονται αἱ ἐλπίδες.

Οἱ αὐτοὶ περὶ Εὐπορίας.

Τοὺς μὲν περὶ ὑγιείας καὶ ἐλευθερίας λόγους, ὦ Σώκρατες, ἄριστά μοι ἀπέδωκας· ἐφ' οἷς οὐ μᾶλλον σε τῆς σωφίας θαυμάζω, ἢ καὶ τῆς εὐδαιμονίας ζητῶ· σκοπῶν γὰρ κατ' ἐμαυτὸν, ἐξ ὧν εἴρηται σοι περὶ τῆς ξυνωρίδος ταύτης τῶν ἀρετῶν, οὐδετέραν σοι μὴ προσοῦσαν εὐρίσκω· ὑγιείας τε γὰρ, ὅ τῶν πρώτων ἐστὶ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν φερόντων, τελείας τετύχηκας, καὶ ἐλευθερίας τῆς ἑνδον, ἧς ἄνευ τῆς ἔξω ὄντησις οὐδεμία, ἐπ' ἀκριβὲς ἐπήθυλος γέγονας, καθάπερ ἀγαθὸς ἡνίοχος, τῶν τῆς ἀλογίας ἰσχυρῶς κρατήσας παθῶν. Ταῦτ' οὖν κατ' ἐμαυτὸν πολλάκις ἐπαναλαμβάνων τῇ διανοίᾳ, χάριν σοι οἶδα μεγίστην· οὐ γὰρ ὅπως τοῖς λόγοις τοῖς παρὰ σοῦ κατὰ βραχὺ ὁρῶ ἐμαυτὸν βελτιούμενον, ἀλλὰ κἄκτου παραδείγματος αἰσθάνομαι· αἰ πλέον τί μοι γιγνώ-

μενον. Σωκ. Εἴη σοὶ ταῦτα, ὦ Ἀριστόδημε· τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν πραγμάτων μᾶλλον, ἢ τῶν λόγων παιδεύεσθαι φύσεώς ἐστιν ἀγαθῆς, καὶ τῶν τῆς πρώτης παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως τετυχηκότων. Ἀλλὰ κεντῶμεν αὖθις πρὸς τὴν νύσσαν τὸν πῶλον· ὥρα γὰρ ἡμῖν ἤδη καὶ περὶ Εὐπορίας εἰπεῖν· ἢ οὐχ αὕτη ἦν ἡμῖν ἀπ' ἀρχῆς ἡ ὑπόσχεσις; Ἀρ. Τοῦτό γε δηλονότι μετὰ τὸν περὶ Ἐλευθερίας διδάξαι ἐπηγγείλω μοι λόγον· ἀλλ' ὅτι πότε ἐστὶν Εὐπορία, τοῦτο πρῶτον βουλοίμην ἀκοῦσαι, ἵνα μὴ ἀγνοίᾳ τῆς τοῦ ὀνόματος σημασίας ἀποπλανώμεθα καὶ τοῦ πράγματος ἐν τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἐν ὕλῃ πῃ μὴ ἐχούσῃ διέξωδον. Σωκ. Ἄριστα φῆς, καὶ οὕτω ποιῶμεν· οὐδεὶς γὰρ οὐδενὸς ἂν σχοίῃ ἔννοιαν ἐναργῆ, ὅς ἂν μὴ τούτου πρότερον τὴν ὀρίσμὸν καταμάθῃ· καὶ δὴ φαιμέν, ὡς τῶν ἀνθρώπων καταστάσεις ἀπὸ γε τῆς τύχης εἶεν ἂν τρεῖς, ὡς ἂν ἔγωγε φαίην, τοῦ πλουσίου, τοῦ εὐπόρου, τοῦ ἀπόρου· καὶ εἴη ἂν πλούσιος μὲν ἡθικώτερον θεωροῦντι ὁ ὑπὸ πλειόνων χρημάτων, ἢ ἔδει αὐτῷ, βαρυνόμενος· ἄπορος δὲ, ὁ μὴδ' ἐν τοῖς ἀναγκάσις ἑαυτῷ ἐπαρκέσαι δυνάμενος· εὐπορος δὲ, ὁ μέσος, ὃ οὔτε περιττόν τι ὑπάρχει, οὔτε μὴν ἐνδεές. Τούτων οὖν οὐθ' ὁ πλούσιος δύναται ἂν ἀναδραμεῖν πρὸς εὐδαιμονίαν ῥαδίως, τῇ τῶν περιττῶν ὀλκῇ κατασπώμενος, οὐθ' ὁ ἄπορος ὁλως, ταῖς τῆς ἀπορίας ὑποσκελιζόμενος πέδαις· τῷ δ' εὐπόρῳ ὁμως, ἐκατέρωθεν εὐζώνῳ γε ὄντι καὶ ἐλευθέρῳ, οὐ χαλεπὸν κούφως ἀνίπτασθαι πρὸς ἐκείνην· σὺ δὲ νῦν εἰπέ μοι, εἴτι τούτων ξυνίης, ἢ ἔτι ἀκατάληπτά σοί ἐστι τὰ λεγόμενα. Ἀρ. Οὕτωςί μὲν ἀπλῶς εἰπεῖν, οὐδέτερον ἂν, ὦ Σώκρατες, εἴποιμι. βουλοίμην δέ σε καὶ ἀποδειξάι μοι ταῦτα, ὡς καὶ τᾶλλα εἰ καὶ σοι συνδοκεῖ. Σωκ. Οὐδὲν τούτου ῥᾶον· εἰ γὰρ ἀποδειχθεῖη, ὡς οὐθ' ὁ τὰ πολλὰ ἔχων ἐπιτήδειός ἐστιν ἀπιδεῖν

πρὸς τὸ τέρμα, οὐθ' ὁ λειπόμενος εὖζ' ὤνος τοῦ πρόσω ἵεναι, ὑπόλοιπος δὴπου ὁ τὴν μέσῃν ἀνύτων τὸ στάδιον διαδραμεῖν εὐστοχώτερον. Ἀρ. Μιανθάνω μὲν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπενδοιάζειν μοι συμβαίνει, ὦ Σώκρατες, μέχρις ἂν καὶ τὴν αἰτίαν προσείπης, ἀποδείξας τῶν μὲν τὴν ἀποτυχίαν, τοῦ δὲ τὴν ἐπιτυχίαν, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀρχόμενος. Σωκ. Οὐδὲν ἂν καὶ τοῦτο κωλύοι· ἔ γάρ πλείω, ὣν ἂν δέηται, ἔχων, ἔσθ' ὅπως οὗτος μὴ καὶ πλείω πράγματα ἔξει, ἐφ' ᾧ τὰ ὑ' ὑπάρχοντα ἐν ἀσφαλείᾳ τηρῆσαι, καὶ τὰ μὴ προσόντ' ἔτι διὰ παντὸς ἐπιμελούμενος ἐπικτήσασθαι; Ἀρ. Οὐ μοι δοκεῖ. Σωκ. Ὁ δὲ πλείστας ἔχων φροντίδας, τί ἂν ἄλλο ἔχοι, ἢ κωλύματα μὲν πρὸς εὐδαιμονίαν· ἀτραπούς δὲ καὶ τρίβους, θσας καὶ οἷας θούλει, πρὸς κακοδαιμονίαν, ἐφ' ἣν κατατείνων, συνεπάγεται καὶ ἄλλους μυρίους; Ἀρ. Πῶς τοῦτο; Σωκ. Ἡ γὰρ τοῦ πλέον ἔχειν ἐπιθυμία, πονηραῖς ὕλαις τρεφόμενην αἰεὶ, καὶ εἰς πυρσὸν ἀνιέσσα τὴν φλόγα, πολλοὺς καὶ τῶν ἀθῶων ἀδουκῆτως κατέφλεξε· καὶ ὅρα μοι τοὺς Οἰδίποδος· οὗτοι γὰρ διαστάντες καὶ συστάντες ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐπ' ἀλλήλους, ὁ μὲν, μόνος ἄρχειν ἐπιθυμῶν· ὁ δὲ, τὸ μέρος καὶ αὐτὸς τῆς βασιλείας ἔχειν βουλόμενος, οἷων καὶ ὄσων κακῶν ἀλλήλοισι τε καὶ ἄλλοις ἐγένοντο αἵτιοι· τί γὰρ οὐχί; οὐκ ἀδελφοὶ ὄντες αὐτοὶ πρῶτοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλοντο; οὐ ταῖς αὐταῖς συμφοραῖς καὶ τοὺς συναραμένους ταῦτ' ἀ περιέβαλον, τῶν μὲν στρατευσάντων αὐθημερὸν ἀπολεσθέντων, τῶν δὲ ἀμυνομένων ἐν ὑστέρω καὶ αὐτῶν, ἐφ' οἷς οὐκ εἶων τοὺς νεκροὺς ἀνελεσθαι, αὐτοῖς δίκην δόντων; ὅλως γὰρ οὐ βασιλεὺς, οὐ τύραννος, οὐ δῆμος, οὐδεὶς ἂν ὁ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος, ὅς πρὸς τῷ τὴν ὑπάρχουσαν ἀπολέσαι εὐδαιμονίαν, μὴ οὐχὶ καὶ μεγάλαις ἐχρήσατο συμφοραῖς· ὁ δ' ἀγαπῶν τοῖς παροῦσι πρὸς τῷ ταῦτ' αὐτὰ διασώζεσθαι, καὶ ἄλλα πολλάκις

προσέθετο, αὐτομάτως γεγόμενα· καὶ τί ἂν λέγοιμι τὰ πολ-
λά; τίς γὰρ οὐκ οἶδε τοῦτ' αὐτὸ, τὴν τῶν κακῶν Ἰλιάδα,
τὴν μεγίστην τῶν τῆς Ἀσίας πόλεων δι' ἐνὸς ἀνθρώπου
πλεονεξίαν, ἀνάστατον πολέμῳ γεγενημένην; τίς δὲ Πολυκ-
ράτην, τῆς Σάμου μόνης ἄρχειν μὴ ἀγαπήσαντα, ἀλλὰ καὶ
τῶν πέρα κινεῖν τι ἐπιβαλλόμενον, θανάτου τοῦ οἰκπίστου
τετυχηκότα; ποία δὲ τύχη τελευτῶν ὑπὸ Κύρῳ Κροῖσος
ἐχρήσατο; ποία δὲ Κύρος ὑπὸ τῇ Μασαγέτιδι ὕστερον; πόσους
δὲ ὅσαις καὶ οἷαις συμφοραῖς περιέβαλε Ξέρξης, τῆς Ἑλλά-
δος ἄρχειν ἐπιθυμήσας; ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, τῷ ἐν
Σφακτηρίᾳ τροπικῷ τὴν νίκην μὴ ὀρίσάμενος, ἀλλὰ καὶ
Σικελίαν προσκτήσασθαι, νῆσον μυρίοις ἀπωκισμένην σα-
δίοις, ἐπιθυμήσαντες, οὐ μόνον τούτου ἀπέτυχον, ἀλλὰ καὶ
τὴν Ἀττικὴν πορθουμένην ἐπεῖδον, καὶ τὸ χερίστον, τὰ τῆς
πόλεως τείχη σὺν ὁδῇ τῶν τυμπάνων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατα-
πίπτοντα· ἀλλ' ἐὰν ἐθελήσω ἐπκριθμεῖν ἀκριβῶς, ὧν ἡ
πλεονεξία αἴτιος γίγνεται, καὶ τῶν κακοδαιμόνων ἀνακρί-
νειν τὰ κακουργήματα, ὁ χρόνος ἐπιλείψει με διηγούμενον. Ἀρ.
Ἀληθῆ φῆς, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ δὲ ἐκεῖνο μάλιστα πάντων
θαυμάζω, ὅπως αὐτοὶ τεόρωντες, καὶ παρ' ἄλλων ἀκούον-
τες οἱ τοιοῦτοι, οὐδὲν μᾶλλον ἀπέχονται τοῦ πλεονεκεῖν.
Σωκ. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τᾶλλα τῶν παθῶν πολλῶν κακῶν
αἷτια τοῖς ἔχουσι γίγνεται, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον καὶ τούτοις
οἷον ἁσωτίαις, ἀκρασίαις, ἀργίαις, θυμοῖς, ὀργαῖς, καὶ ἄλλοις
οἱ κεκρατημένοι κατὰ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἐνασμενίζουσι·
κακεῖνοι γὰρ εἰδότες, ὡς τὸ προσάγειν τὰς χεῖρας τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς λυπεῖ μᾶλλον, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀπέχονται. Ἀρ. Πῶς
οὖν ποιήσειεν ἂν τις τούτους τῶν τοιούτων παθῶν τελέως
ἀφίστασθαι; λόγῳ γὰρ οὐκ ἂν, οὐδ' ἂν τις μάλιστ' ἐπιβά-
ληται πείθειν αὐτοὺς, πείθωντ' ἂν. Σωκ. Τὶ ὅτι μὴ; λόγος

γὰρ ἐν πολλοῖς πολλάκις πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἐπαναλαμβανόμενος ὁ αὐτὸς, βίᾳ ἐστὶν ἰσχυρότερος· οὗτος γὰρ ὀρθῶς εἰρημένος, οἷον σπέρμα σπουδαῖον, ἐμπεσὼν ἀρούρη, ἐν τῇ τοῦ ἀκούοντος ψυχῇ, ἡρέμα τὸ πρῶτον καθυγραίνόμενος, καὶ ὑπομοσχευόμενος, εἴθ' οὕτω καὶ ρίζαν ἐκφύσας, καὶ καυλὸν ἀνείς, καλλίστους τῷ χρόνῳ καρποὺς ἐξήνεγκεν ἀρετῆς· καθάπερ γὰρ τοῦ σώματος τὰ φλεγμαίνοντα, οὐκ ἂν εὐθὺς εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀποκατασταῖεν ἀφ' ἐνὸς καταπλάσματος, οὕτω καὶ τοῖς φλεγμαίνουσι τὴν ψυχὴν, πολλῶν καὶ συχνῶν, εἰ βουλοίμεθα κατορθοῦν, λόγων δεῖ. Ἀρ. Εἴθ' ὦ Σώκρατες, κακωδαιμόνας ὄντας αὐτοὺς πρὸς τὴν τῆς εὐδαιμονίας ὁδὸν ὁ λόγος ἐπαναγάγοι· ἀποπλανηθέντες γὰρ ἅπαζ ἐπιθυμία τοῦ πλείονος, θέουσιν ἀμεταστρεπτῇ τὴν ἄγουσαν εἰς ἀπώλειαν· ἥδη γὰρ ἐπὶ ἡλθέ μοι ἐπὶ νοῦν καὶ τὸ πικρὰ τῆς Ἰοκάστης πρὸς Ἑτεοκλέα τὸν υἱὸν παραινούμενα.

- » Τὶ τῆς κακίστης δαιμόνων ἐφίεσαι
- » Φιλοτιμίας, παῖ; μὴ σύγ', ἄδικος ἢ θεός·
- » Πολλοὺς δ' οἴκους καὶ πόλεις, εὐδαίμονας
- » Εἰσῆλθε, κἀξῆλθεν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χρωμένων,
- » Ἐφ' ἣ σὺ μαίνῃ· κεῖνο κάλλιον, τέκνον,
- » Ἰσότητα τιμᾶν· ἢ φίλους ἀεὶ φίλοις,
- » Πόλεις τε πόλεσι, ξυμμάχους τε ξυμμάχοις
- » Συνδεῖ· τὸ γὰρ ἴσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
- » Τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
- » Τοῦλκασσον, ἐχθρῶς θ' ἡμέρας κατέρχεται.

Καὶ ταῦτα λέγουσα, οὐδὲν ἔοικε κατορθῶσαι· οὐ γὰρ φλεγμονὴ ἦν, ὥς ἔοικε, τῷ νεανίᾳ τὸ πάθος, ἀλλ' ὅλως σφάκελος· Ἄλλ' ὅπως μὲν οἱ περὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἄλλην ἐπτοημένοι πλεονεξίαν τῆς εὐδαιμονίας ἐκπύπτουσιν, εἴρη-

ταί σοι, ὦ Σώκρατες, ἄριστα· νῦν δ' εἰ βούλει, μεταβαί-
 νωμεν εἰς τὴν ἐναντίαν μερίδα, ἵν' εἰδῶμεν καὶ τοῦτο, τί
 ποθ' οὕτω καὶ τοὺς πένητας κωλύει εὐδαιμόνας εἶναι; Σωκ.
 Οὐδὲν, ἀλλ' ὁ καὶ τοὺς πλούσιους ὀρῶμεν κωλύον, καὶ
 ἀπὸ τοῦναντίου τοῦτο συμβαίνει ταῦτοις· ἐκείνους μὲν, προσι-
 ρέσει ἐσπερημένους, τούτους δὲ τῇ τύχῃ ἠναγκασμένους·
 τοὺς μὲν τοῖς ὑπάρχουσι σπεύδοντας καὶ τὰ μὴ προσόντα
 προσθέσθαι· τοὺς δὲ, ἀγαπῶντας, εἰ καὶ τὰ ἀναγκαῖα πορί-
 σαιντο· ἀμφοτέροι γὰρ περὶ τὸν βίον ἐνσχολούμενοι, καὶ
 ἄλλοτ' ἄλλαις φροντίσι καμπτόμενοι, ὁ μὲν, ἐπιθυμία τοῦ
 πλείονος, καὶ φόβος τοῦ προσόντος, πρὸς ἐκεῖνο μὲν κατα-
 τείνων, περὶ τούτου δ' ἐπαγρουπνῶν· ὁ δὲ, καὶ τῷ παρόν-
 τι ἐν τῷ στενῷ κατεχόμενος, καὶ τὸ μέλλον οὐχ ἥττον
 φοβούμενος, τοῦ μὲν τῇ πείρᾳ, τοῦ δὲ τῷ φόβῳ διηνεκῶς
 κολαζόμενος· οὕτω, φημί, ἀμφοτέροι ταραττόμενοι, οὐθ' ἡσυ-
 χίαν, οὔτ' ἐλευθερίαν δύναιντ' ἂν ἔχειν· οἱ δὲ τοιοῦτοι πῶς
 ἂν τῆς εὐδαιμονίας ἐφίκοιντο; Ἀρ. Ἐλευσινοὶ οὗτοι γ' ἀληθῶς,
 ἀθλιώτερος δὲ πολλῷ ἂν εἴη ὁ πλούσιος. ἥ ὁ μὲν ἐκὼν,
 ὁ δὲ ἀνάγκῃ τῆς εὐδαιμονίας ἐκκλείετε· νῦν δ' ἐκεῖνό μοι
 εἰδέναι ἔσθ' ὑπόλοιπον· τῷ μὲν γὰρ ἐκόντι κακοδαιμονοῦντι,
 ὅς ἐστιν ὁ πλούσιος, ἴαμα εὖρηται, ἔφης, τοῦ πάθους ὁ λόγος,
 καὶ δύναιτ' ἂν οὗτος, εἰ βουλευθείη ποτέ, προσίεναι τῇ εὐδαι-
 μονίᾳ· τῷ δ' ἀκουσίως ἐκείνης τοσοῦτον ἀπέχοντι τίν' ἂν
 εὖροιμεν θεραπείαν; ἢ οὐχὶ καὶ τούτῳ φλεγμοναῖ τινες, καὶ
 γάγραιναι, καθάπερ ἐκείνῳ, συμβαίνουσιν; Σωκ. Πολλαί
 γε καὶ παντοδαπαί, καὶ ὅσα εἰσὶ τὰ εἶδη τῆς χρείας· ἀλλὰ
 καὶ τούτων ἱατρὸς ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη, ἀπὸ τοῦναντίου
 ὀρμώμενος· καθάπερ γὰρ ἐκεῖ τῆς τοῦ πλείονος ἐπιθυμίας
 παρῆναι ἀπέχεσθαι· οὕτω καὶ ὧδε, ἐφ' ᾧ ἀναπληρῶσαι τὸ
 ἐνδεές, πρὸς τὰ ἔργα προτρέψει· μὴ γὰρ οἷου, ὥς τῷ

μεθ' ἡσυχίας πορευομένῳ ἐμποδῶν πρὸς εὐδαιμονίαν γέ-
 νοιτ' ἂν τὸ ἐργάζεσθαι· τοῦτο γὰρ τοῖς ἀργοῖς μάλιστ' ἂν
 εἴη πρόφαισις· ἀλλ' ἡ φροντίς ἐκ τῆς ἐνδεείας ἐν τῷ πα-
 ρόντι, καὶ ὁ φόβος τῆς ἀνάγκης ἐν τῷ μέλλοντι ἐκείνης διΐ-
 στησι· καθάπερ γὰρ τῷ πλουσίῳ, εἰ ἐθέλοι εὐδαιμονεῖν,
 τῶν περιττῶν ἀνάγκη ἀφίστασθαι· οὕτω καὶ τῷ ἀπόρῳ,
 ἐχομένῳ τῶν ἔργων, τὰ ἀναγκαῖα πορίζεσθαι, ἐξ ἀφαιρέσεως
 οὕτω καὶ προσθέσεως τὸ κατὰ τὴν εὐπορίαν μέσον ἀμφοτέ-
 ρους εὐρόντας· ἥτις ἐστὶ μία τῶν ἀρετῶν, ὡς εἴρηται, τῶν
 πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἄγειν ὁμολογημένων· ἢ οὐ μέμνησαι
 ἔτι, ὦ Ἀριστόδημε; Ἀρ. Εἴρηται γάρ· καὶ ὀρθῶς δοκεῖ μοι
 εἰρησθαι· ὅτε γὰρ πλούσιος καὶ ὁ ἄπορος, ἀμφοτέροι δο-
 κοῦντες τοῦ μετρίου ἐκπίπτειν, τοῦ τῶν εὐδαιμόνων χοροῦ
 ἀποκλείονται· νῦν δ' ὅρα καὶ περὶ τοῦ εὐπόρου μάλιστ' εἰπεῖν,
 περὶ οὗ μάλισθ' ὁ λόγος ὥρμηται ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς· οὕτω γὰρ
 δύναμαι ἐκ τῶν εἰρημένων καταμαθεῖν, ὅπως οὗτος, οὗ
 ἐφίενται μὲν πάντες, ἐπιτυγχάνουσι δ' οὐδ' ὀλίγοι, τοῦτ'
 αὐτὸς ἀπὸ τοῦ μετρίου ὀρμώμενος περιποιήσασθαι δύναιτ'
 ἂν. Σωκ. Ἀλλὰ μὴ καὶ ἀηδὲς ἦ ἔτι περὶ τούτου λέγειν, ὦ
 Ἀριστόδημε! ἐξ ὧν γὰρ ἀπεφρήναμεν τὴν εὐδαιμονίαν ἀλ-
 λότριον εἶναι τῶν ἀντιπαρακειμένων ἐν τοῖς εἰρημένοις, ἐκ
 τούτων ἂν συνάγοιτο οἰκεῖον εἶναι τῶν τὴν μίσην πορευομέ-
 νων· ἃ γὰρ ἐκατέρῳ ἐκείνων κωλύμαθ' ἐκατέρωθεν ἦσαν,
 τούτων μηδενὸς τῷ εὐπόρῳ προσόντος, λείπεται αὐτῷ ἡ
 ὁδὸς πρὸς τὸ σπουδαζόμενον ἐλευθέρα, οὗτ' ἐκ τῆς ἐπιθυ-
 μίας ἀχθομένῳ τοῦ πλείονος, οὐθ' ὑπὸ τῆς καθ' ἡμέραν ὑπο-
 σκελιζομένῳ ἐνδεείας· καὶ οὗτος ἦν ἄρ', ὃν Πιτακὸς ἄριστον
 ἔφη οἶκον, τῶν μὲν περιττῶν δεόμενον μηδενὸς, τῶν δ'
 ἀναγκαίων πληρούμενον πάντων· δεῖ γὰρ κατὰ Πλάτωνα
 οὐσίαν ἔχειν, ὅσῃν οὗτ' ἐπιβουλευθήσῃ, οὔτε τῶν ἀναγκαίων

ἀπορήσεις. Ἄρ. Ἀλλὰ πῶς ἂν τις καὶ ταύτην μέσῃ ἀπαρεγκλίτως βαδίσειεν, τοσοῦτον οὔσαν ὀλισθηρὰν ἐφ' ἐκάτερα; ἦν γὰρ καὶ μικρὸν συμβῆ ἐπὶ θάτερα ἐκτραπῆναι, κατ' ἐκεῖνο καὶ τοῦ τέλους, οὗ καταστοχάζεται, ἀμαρτήσῃ, ἔνθεν μὲν πρὸς τὴν πλουσίαν ὑπερπλανηθείς, ἔνθεν δὲ εἰς τὴν τῶν ἀπόρων κατενεχθείς· εἰ δὲ θεῶμεν, ὅτι πάνυ τούτῳ προσέξομεν, ἡγεμόνι τῇ χρειᾷ διὰ πάσης χρησάμενοι, ἀλλὰ τὰ ὑπὸ τῶν καιρῶν τίς ἡμῖν ἐχέγγυος μὴ μεταβαλεῖσθαι; ὑγίεια, νόσος· εἰρήνη, πόλεμος· ἡσυχία, φυγή· εὐφορία, ἀφορία· εὐδία, χειμών· ἀλλὰ μυρία οὕτως ἀντιθέτως ἐν τῷ βίῳ ἀλλήλων ἀντικαθιστάμενα. Τούτων οὖν ἐπειδὴν τυχόν τὰ χεῖρω συμβαίνει, πῶς ἂν μὴ διασφάλλῃς ταῦτα τὴν τοιάνδε τοῦ πόρου κατάστασιν; εἴθ' οὕτως εἴη ἂν σοι ὁ τήμερον ἐν τῷ μέσῳ ἐξ εὐπορίας εὐδαίμων, αὖριον πληθυνομένων οὕτω καὶ ἐλαττουμένων τῶν προσόδων, ἢ Κροῖσος ἄθλιος, ἢ Ἴρος ταλαίπωρος· τί οὖν ποιῶμεν, ὦ Σώκρατες, εἴποθ' οὕτως ἡμῖν τὰ πράγματα περισταίη; οὐ γὰρ ἂν εἴποις, οἶμαι, καὶ νῦν τὴν αὐτὴν καὶ πόρρωθεν φαινομένην ὀλισθηρὰν, ἀπαρεγκλίτως βαδίζειν. Σωκ. Ἀληθεῖ μὲν ταῦτα φῆς, ὥς ἀναγκαίως τῷ βίῳ συμβαίνοντα· ἀλλ' ἀκριβῶς προσδιορίσαι ὅ,τι ποτ' ἐν τούτοις ποιητέον ἐστὶ, τῷ λόγῳ ἀμήχανον· ἀστάθμητον γὰρ πάντῃ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ πανταχόθεν διολισθαῖον· ὁ δ' οὖν μέτριος ἀνὴρ, καὶ ἐν πᾶσι φρόνιμος· καὶ ταῦτ' ἄριστα συμβιβάζει, καὶ ἧς ἔχεται, ἀπλανῶς ἂν διέλθοι κατὰ τὰ συμβαίνοντα αἰεὶ διοικούμενος, καὶ τῇ προσηκούσῃ προνοίᾳ ἐν ᾧ πᾶσι χράμενος· ἀλλ' ἵνα καὶ σοι κανόνα τινὰ πρὸς τοῦτο δῶμεν ἐκ τῶν ἐνόντων, ἐκεῖνό σε δεῖ μαθεῖν· ἐπειδὴ γὰρ οὕτω φῆς τὰ τοῦ βίου μετακυλίεσθαι, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτῷ, ἐφ' οὗ βεβηκότες ἀσφαλῶς, οὐδὲ ποτ' ἂν ὀλισθαίνοιμεν, ἀλλ' ἔσται πρὸς ἀγαθὰ καὶ φαῦλα ἄλλοτ'

ἄλλως ἐν μέρει διαπληκτίζεσθαι, ἐπειδὴν παρῇ τὰ ἀγαθὰ, φειστέον ἡμῖν τῶν ὑπαρχόντων, καὶ οἰκονομητέον σωφρόνως, ὥστε τῶν προσόδων ἔλαττον τῶν καθ' ἡμέραν τάνάλωμα γίνεσθαι· ἢν εἴποτ' ἐν ὑστέρω περιστῶμεν τοῖς χαλεποῖς, ὅποτε τὰτ' ὥνια ἔσονται· ἂν τιμιώτερα, καὶ αἱ ἐνδειαὶ πλείους· ἴσως, τῷ περιόντι χρώμεθα τὰ εἰκότα· εἰδέ γε μήτε τοῦθ' ἡμῖν προχωροῖη, ποιητέον τὰ δεύτερα, παρ' ἡμῶν αὐτῶν ποιουμένους· τοῦτο δὴ τὸ Σωκράτειον δάνεισμα· ἢ οὐπω οἶσθ' ὅ,τι ποτὲ τοῦτ' ἐστί; Ἀρ. Παρὰ τῶν φίλων φῆς ποιητέον εἶναι τὸ δάνειον, εἴγε φίλος ἄλλος αὐτός; ἢ γὰρ; Σωκ. Οὐμὲν οὐν· παρεκτραπήσῃ γὰρ αὐτίκα τοῦτο ποιήσας, σχετικὰς ἀλύσεις αὔθις πρὸς δουλείαν σεαυτῇ κατασκευάζων· ὁ γὰρ ὁμῶνυμός μου Σωκράτης ἐκεῖνος, ὃς καὶ πάντων ἀνθρώπων σοφώτατος ἦν, σωφρονεστέρους τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ποιεῖν βουλόμενος, τὰς χρεῖας ὡς ἐλαχίστας ποιεῖν συνέβουλευν, καὶ τοῦτ' ἐστὶ παρ' ἑαυτοῦ δανειζέσθαι ἕκαστον· μηδεὶς μὲν γὰρ, ἔφη, δεῖσθαι, Θεοῦ· ἐλαχίστων δὲ, ἀνθρώπων ἴδιον εἶναι τῶν ἐγγυτάτω ὄντων Θεοῦ. Ἀρ. Συνῆκα ἤδη, ὅ,τι ποτ' ἂν ἦ τὰ συμβαίνοντα, μηδεμιᾶ φῆς προφάσει ἐκτραπῆναι τῆς εὐπορίας. Σωκ. Οὕτω γὰρ, εἴγ' ἀληθῶς εὐδαιμονίας γλιχόμεθα· πρὸς γὰρ οἷς ἄλλοτ' ἔφημεν, καὶ αὐτηγ' ἀναγκαιοτάτη τυγχάνει γε οὕσα πρὸς τὴν ἐκείνης ἐπίτευξιν· καὶ μάλιστα· ἐπειδὴν τις ἐργαζόμενος ταύτην ἔχη· μήτηρ γὰρ ὑγείας ἐστί, καὶ ἐλευθερίας, καὶ ἡσυχίας· ἃ καὶ συνέμπορα κέκτηται πρὸς ὃ ἀφορᾷ· ἐν γὰρ τῷ τὸ περιττὸν ἀποστρέφεσθαι τάς τε ἀσωτείας, ἐξ ὧν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρέκλινε, καὶ τὰς φροντίδας, ἐξ ὧν ἐλευθερία καὶ ἡσυχία φυγαδεύονται, ἐξεκρούσατο· οὗτινος πλούσιον, ἢ ἄλλως ἄπορον ὄντα τινὰ τυχεῖν, ὡς εἴρηται, οὐ πάνυ τι ῥάδιον· πῶς γὰρ, ἢνίχ' ὁ μὲν ταῖς ἐκ τῆς ἐνδείας φροντίσιν, ὁ δὲ τῆτε

μερίμνη τοῦ τὰ προσόντα φυλάττειν, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ τὰ μὴ προσόντα προσκτᾶσθαι, ἀμφοτέροι ἀνω βλέπειν οὐκ ἔχουσι; κάτω δὲ βαίνοντες, διηνεκῶς ὀδυνῶνται; ἀλλ' ὁ εὐπορος, ὡς τὸ μέσον ἔχων, βαίνει ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ ὡς ἐν περιωπῇ ἀπὸ τῶν κάτω γιγνόμενος, θεωρεῖ μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς τὰ συμβαίνοντα, καὶ πανταχόθεν περισκοπῶν ἑαυτὸν, λέγει μετὰ τοῦ Θεόγνιδος,

- » Οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν, οὔτ' εὐχομαι, ἀλλὰ μοι εἴη
 » Ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων, μηδὲν ἔχοντι κακόν.

Οἱ αὐτοὶ περὶ Ἡσυχίας.

Ἀλλ' εὖ σοι γένοιτο, ὦ Ἀριστίδημι· τί γὰρ οὕτω παρὰ τῇ ἐστίᾳ καθήμενος, τὰς τε χεῖρας ἐπιτρίβων πρὸς ἀλλήλας κατὰ τοὺς ἀποροῦντας, ἀναλογίζῃ; Ἀρ. Ἐγὼ, ὦ Σώκρατες· ψύχος γὰρ ἐστί, καὶν τούτῳ ἀναπολῶ καὶ τοὺς λόγους, οὓς πρῶτον ἀκήκοα παρὰ σοῦ· ἤδη γὰρ ἡρέμα καταμανθάνω καὶ ἕτερόν τι ἐξ ἐκείνων προκύπτει. Σωκ. Εἴτ' οὐκ ἂν φθάνοις κοινώσας τοῦτο καὶ μοι; Ἀρ. Αὐτίκα μάλα· ἀναπολήσας γὰρ, ἐξ' ὧν ὁ λόγος ἦν ἡμῖν χθές ὠρμημένος, ὅσης μὲν ταραχῆς ἐστὶ μεσὸς ὁ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος, ὅσης δὲ καὶ ὁ τῶν ἀναγκαιῶν στερούμενος, ὅσης δ' αὖ ἡδονῆς καὶ εὐθυμίας ἐξ ἐναντίας ὁ τὴν μέσσην τούτων βαδίζων, διανοήθη καὶ, ὁ τέταρτον καὶ ἑσχατον τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν ἀγόντων, τὴν Ἡσυχίαν εἴρηκας, ταύτην ἐκ τῆς εὐπορίας μᾶλλον προσέρχεσθαι. εἰ μῆτι ἐξαπατῶμαι. Σωκ. Ἔστι ταῦτ', ἀλλ' οὐκ ἐκ μόνης· ἐξ ἀπάντων δὲ τῶν εἰρημένων, ὑγιείας, ἐλευθερίας, καὶ αὐτῆς τῆς εὐπορίας· ἐν τούτοις γὰρ πῶς τὰ ἐπόμενα αἰεὶ τυγχάνει

τῶν ἡγουμένων ἀποτελέσματα ὄντα· καὶ περὶ μὲν τούτων, οἶμαι, εἴρηται ἡμῖν ἱκανῶς. Ἀρ. Εἴρηται γάρ. Σωκ. Νῦν δὲ τί ποτε βούλει ἀκούειν παρ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ μάτην παρὰ τὸ ὑπόκαυστον ὑποβρίγοις καθήμενος οὕτως; Ἀρ. Τὶ ἂν ἄλλο, ἢ ὁ ὑπόλοιπον ἡμῖν ἔφησιν εἶναι τῆς ὅλης διδασκαλίας κεφάλαιον· ἢ οὐκ ἔσχατον πάντων περὶ Ἡσυχίας μοι ἐπηγγείλω ἔρεῖν; Σωκ. Τοῦτό γε δῆπου· ἐννόει δέ μοι ἡσυχίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ σώματος ἀνάπαυλαν καὶ ἀργίαν, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ἐνεργεῖν τότε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν εἰρηνικὴν καὶ ἡδέϊαν τοῦ ἀνθρώπου κατάστασιν, τὴν ἀπὸ τῆς ὑγιείας, ἐλευθερίας, καὶ εὐπορίας ἀναφυομένην· οὔτε γὰρ ὁ νόσῳ τινὶ ὑποκαίμενος, οὔθ' ὁ πικρῶν ἡττων γιγνόμενος, οὔθ' ὁ πλούσιος, ἢ ὁ ἄπορος, οὐδεὶς γε τούτων ταύτης ἔτυχε πώποτε· διὸ καὶ ὁ βίος αὐτοῖς οὐδέποτε ἂν εἴη ἡδὺς, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβαλλόμενος, καὶ καθάπερ ὁ Εὐριπος, ἀπὸ μικρᾶς προφάσεως παλιρρόων καὶ μεταρρέων. Ἀρ. Καὶ μὴν τοὺς μὲν νοσοῦντας, καὶ ἀπόρους εἰκὸς ταῦτα πάσχειν καὶ δυσχεραίνειν τῷ βίῳ, ἐφ' οἷς ἀθλίως διάκεινται· τοὺς δὲ, ἡδοναῖς ἑαυτοῖς παραδεδοκότας καὶ τοὺς πλουσίους, ὧς Σώκρατες, καὶ ἡδεσθαί γε μάλιστα ζῶντας ἔγωγε οἶομαι· διὸ καὶ μᾶλλον φασι τοὺς τοιούτους τὸν θάνατον δεδιέναι. Σωκ. Τοῦ μὲν περὶ τὸν θάνατον φόβου ἄλλος ἂν εἴη λόγος, οὐδὲ τοῦ παρόντος ἐστὶ καιροῦ ἐξηγήσασθαι· καὶ πρόφην γε ποτέ μοι περὶ τούτου πρὸς ἄλλους αὐθις πεφιλοσόφηται· ἡδονῆς δ' ὁμῶς μετέχειν αὐτοὺς τῆς τοῦ βίου καὶ τοῦτ' ἀληθὲς μὲν, ἀλλ' οἷα καὶ ὅσας οὔτοι γε τῆς σώφρονος καὶ ἐπιεικοῦς μεθ' ἡσυχίας διηνεκοῦς, οἷα ἂν εἴη ἡ φιλοσοφικὴ Εὐθυμία· ἀλλ' οἷαν ἂν ἔχουσιν αἱ Βάκχαι, τὴν μανιώδη καὶ σφοδρὰν ἐν ὀλίγῳ· μετὰ δὲ μικρὸν, ὥσπερ ἡ πομφόλυξ, διαρρήγνυμένη· ὅτε πολλῶ πλείων λύπη αὐτὴν διαδέχεται·

καθάπερ γὰρ οἱ ἐν ὀλίγῳ γενόμενοι ἔνθεοι, μετὰ μικρὸν παυσάμενοι τούτου, ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις εἰσὶν· οὕτω καὶ οὗτοι οἱ ἀπὸ δόξης καὶ πλούτου καὶ ὠδῆς καὶ γαστρὸς θηρώμενοι τὸ ἡδὺ, ἅμα τούτων παυσάμενοι, οὐδὲν οὐδενὸς τῶν κακοδαιμόνων διεννηόχασιν· οὐδὲ γὰρ πλοῦς ἀμέτοχος κακῶν σὺν χειμῶνι, οὔτε βίος ἡδὺς ἂν εἴη σὺν ταραχῇ· τίς γὰρ τῶν τοιαύταις ἡδοναῖς χρησαμένων καλῶς ἀπήλλαξε πώποτε; πότερον Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν; ὁ τοσαύταις μὲν αὔραις τῆς δόξης γενόμενος ὑπερνέφελος, ἐν πάσῃ δὲ ταραχῇ τάτε ἔνδον καὶ τὰ ἔξω διατελέσας, καὶ τελευτῶν αἰσχίστα καταστρέψας; ἢ ὁ ἐν τρυφαῖς ἐχούσαις συνέχειαν διαβίου; Σαρδανάπαλος; ἢ καὶ ὁ ἐν τῷ χρυσῷ ὀρίζων τὸ εὐδαιμον Κροῖσος ὁ πολυτάλαντος; οἱ ἐκάτεροι, ἐλκόμενοι ἐπὶ τὴν πυρὰν, ὅμοζον ὀλοούζοντες; μὴ καὶ ἀληθὲς ἦ εἰπεῖν, ὥς οὗτοι γηγόνασι κακοδαιμονέστατοι ἀπάντων ἀνθρώπων· δεῖ γὰρ δὴ τὸν ταύτης τῆς μοίρας γενέσθαι βουλούμενον, ἐλευθέρων πρῶτον εἶναι, μὴθ' ἡδοναῖς ταῖς αἰσχίσταις δουλεύοντα, μὴτε πλεονεξία κρατούμενον, μὴτε ἐνδεΐα τρυχόμενον· ὑπὸ γὰρ τούτων ἡ ἡσυχία ἢ μήτηρ τῆς ἀληθοῦς καὶ διηνεκοῦς ἡδονῆς φυγαδεύεται. Ἀρ. Ἄριστα μὲν δήπου γε ταυτά ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τά τε πρόην καὶ ἀρτίως σοι εἰρημένα· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἄριστε, περικναίει με ἔτι· ἐπειδὴ ἡ ἡσυχία, φῆς, μετὰ τοῦ ἐργάζεσθαι τῷ εὐπόρῳ προσγίγνεται, εἴτις εὐποροίη μὴ ἀπὸ ἔργου, ἀλλ' ἀπὸ ἀγροῦ, ἢ συνοικίας τυχόν, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ, πῶς ἂν οὗτος λέγοιτ' ἂν ἡσυχίαν ἔχειν, μὴ ἔχων, ὃ ἐνασχολοῖτο, παρὰ τοὺς ἑαυτόν; Σωκ. Ἡσυχίαν μὲν, ὦ Ἀριστόδημε, ἐνὶ καὶ τοῦτον ἔχειν ἀπλῶς, ἀλλ, οἴασοῦν ἀμέτοχον ἡδονῆς· ἦν οὐδ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ ῥαθυμίαν καὶ ἀηδίαν, ἢ μᾶλλον πνίγος ἄλλως εἰπεῖν κάλλιον· ἡ γὰρ ἀληθὴς ἡδονή, ἣν καὶ ἄρτυμα τοῦ βίου εἰπὼν, ὀρθῶς ἂν τις

εἴποι, ἐκ τῆς περὶ τι τῶν καθ' ἡδονὴν διατριβῆς καὶ ἀσχολίας μάλιστα πέφυκε γίγνεσθαι. Ἀρ. Τί οὖν ποιητέον τῷ μηδέν, περὶ ὃ ἐνασχολοῖτ' ἄν, καὶ ἀφ' οὗ τὴν ἡδονὴν πορίσαιτο, κεκτημένῳ; Σωκ. Καὶ ἔσθ', ὅστις κεκτημένος ἀγροῦς, ὡς ἔφης, καὶ ἕτερα κτήματα, μὴ ἔχοι ὅ,τι ἂν ποιῇ ἐν αὐτοῖς; ἐν γὰρ τούτοις μάλιστα εἰσὶ τὰ ἔργα, γεωργεῖν, φυτουργεῖν, κηπουρεῖν, τᾶλλα πάντα διοικεῖν καὶ κοσμεῖν, ὅσα καὶ γεωργὸς ἀγαθός. Ἀρ. Πέπεικάς με καὶ τοῦτ', ὦ Σώκρατες· ἀλλ' εἴτις ἔτι ἦτοι ἐξ ἀνατροφῆς μαλακῆς ἀνεπιτηδείως, ἢ ἐκ καχεξίας τινὸς αὐτὸς μὲν ἀδυνάτως ἔχοι τὰ τοιαῦτα ἐργάζεσθαι, πάντα δὲ πράττει διὰ τῶν μισθωτῶν; Σωκ. Εἴτ' οὐχ' οἷόν σοι καὶ τοῦτο δοκεῖ τὴν ἀπὸ τῆς ἀργίας ἀηδίαν διασκεδάζειν, τοσούτων φροντίζοντα ἐν τῷ τὸν μισθὸν ἀποδιδόναι τοῖς ἐργαζομένοις, καὶ τὰ ἔργα ἐκάστων ἡρέμα καὶ μεθ' ἡσυχίας ἐπισκοπεῖν, τὴν ἀπὸ τούτων ἡδονὴν διὰ τῆς ἐλπίδος ἀπολαμβάνοντα; ἢ μικρὸν αὐτὸς τὴν περὶ ταῦτα ἀσχολίαν ὑπολαμβάνεις; Ἀρ. Μὰ Δι' οὐ· ῥαδίως γὰρ ἂν καὶ οὗτοι διαβιῶεν, ἐπισκοποῦντες οὕτω τὰ ἑαυτῶν, καὶ μηδὲν μᾶλλον πράττοντες, ἢ ὅσον αὐτοῖς ἤκει εἰς τὴν εὐπορίαν· νῦν δ' ἐκεῖνο ἔτι μοι ἀπορον ὑπολείπεται· τοὺς ἀπὸ τῶν τόκων, ὦ Σώκρατες, ζῶντας, τίνι ποτὲ τῶν ἔργων χρησαμένους, εἴποιμεν καὶ τούτους ἂν δύνασθαι τὴν καθ' ἡδονὴν ταύτην ἡσυχίαν εὑρέσθαι; οὐ γὰρ ἂν εἴποις, ὡς δεῖ λογίζεσθαι καὶ αὐτοὺς καθ' ἑκάστην τοὺς τόκους, καὶ ταῦθ' ἀπλοῦς καὶ βραχεῖς αὐτοὺς ὄντας. Σωκ. Οὐ δήπου· τοῦτο γὰρ τῶν κακοδαιμόνων ἐστὶ πλουσιῶν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτῳ, ὦ Ἀριστόδημε, μηδὲν ἔργον εἴη, ὅσον διασκεδάσαι τὴν ἀπὸ τῆς ἀργίας ἀχλὺν, ἐπειδὴν τις ἐβέλη; καὶ τοσαύτην σὺ ἀπειροκαλίαν τοῦ λογικοῦ τούτου ζώου καταγινώσκεις; πολλή γὰρ ἡ φύσις, καὶ ἔργον ὄντως παντο-

δυνάμου σοφίας. Ἔσται τοίνυν τῷ βουλομένῳ θεωρεῖν μὲν τὰ ἐν οὐρανῷ, ἐξετάζειν δὲ τὰ ἐπὶ γῆς, πολυπραγμονεῖν δὲ τὰ ἐν θαλάσῃ, ἀνέμους, ποταμούς, ὄρη, φυτὰ, ὄρυκτα, πτηνὰ, νηκτὰ, χερσαῖα, μυρία ἐπὶ μυρίοις· εἰδὲ τις καὶ μούσης εἴη μάλιστα ἐγκρατὴς, τίν' ἂν εἴποιμεν ἡδονὴν μὴ οὐχὶ ἐκ τούτου πορίζεσθαι ἔχειν; τίς δὲ καὶ ἡδίων διατρίβῃ τῷ ἀληθῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων σχολάζοντι, ἢ λόγους συντάττειν; οἶσθα γὰρ ἴσως, ὅσης ἡδονῆς ἐμπίπλυνται οἱ ἄνθρωποι, πατέρες τέκνων γενόμενοι· καίτοι ταῦτ' οὐ μᾶλλον εὐφραίνει, ἢ μετὰ μικρὸν τυχὸν τεθνηκότα πολλάκις ἐλύπησεν· οὐ γὰρ τοσοῦτον τερπνὸν τὸ κατὰ πόθον γενόμετον, ὅσον μετὰ τὴν πείραν λυπηρὸν ἐστὶν ἀφαιρούμενον· οἱ δὲ τῶν λόγων γεννήτορες αἰδίδιον τὴν ἀπὸ τούτων καρποῦνται ἀπόλαυσιν· οὐδὲ γὰρ ἐστὶν, ἣν ταύτης τῆς ἡδονῆς ἀνδρὶ πεπαιδευμένῳ θειοτέραν ἂν εἴποις· Εἰ οὖν καὶ σὺ ταύτης τυχεῖν δ' ἐφέσεως ἔχεις, ἔχου τῶν τῆς ἠθικῆς παραγγελμάτων, ὥσπερ ἡμῖν κατὰ τὴν πρώτην ἐντευξίν εἴρηται· ἢ οὐκέτι μέμνησαι τῶν λόγων ἐκείνων, ὅτε πρῶτον ἦκες ὡς ἐμὲ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν μαθησόμενος; Ἀρ. Νὴ Δία γε, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἀμυδρῶς πως καὶ ὡς δι' ἀχλὺς ἕκαστα διόπτει· διὸ εἴ μοι ἐξ ἐπ' ἀναλήψεως συγκεφαλαιώσαι αὐθις ταῦτά, εὐεργεσία σοι παρ' ἐμοὶ ἀνάγραπτος ἀποκείσεται. Σωκ. Ἔσται σοι καὶ τοῦτο· τέσσαρα γὰρ ἔφημεν δεῖν συνδραμεῖν εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, ὑγιείαν, ἐλευθερίαν, εὐπορίαν, καὶ ἰσυχίαν· ὧν ἐνὸς γ' ἀπόντος οὐτινοσοῦν, ἀτελῇ κατ' ἐκεῖνο καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀνάγκη γίγνεσθαι· καὶ ὑγιείαν μὲν ἔφημεν τὴν ἐκ τῆς κατὰ λόγον συνδρομῆς τῶν στοιχείων καὶ τῆς τῶν ἐναντίων φυλακῆς φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς ποιᾶν διάθεσιν τῶν σωμάτων· ἥς τὸ μὲν, τύχῃ ἀπολαυστόν· τὸ δὲ, προαιρέσει κτητόν· ἐλευ-

θερίαν δ' αὖ πάλιν τὴν τῶν παθῶν ἐπικράτησιν· ἔργον δὲ τοῦτο μάλιστα ἠθικῆς· εὐπορίαν δὲ τὸ μετρίως ἐν πᾶσι ζῆν, μήτε τρυφῶντα, μήτε στερούμενον· ἡσυχίαν δὲ, τὴν ἀπὸ τῶν ἐναντίων ταῖς εἰρημένοις ἐλευθέραν διάθεσιν τῆς ψυχῆς. Ἰθι τοίνυν ταῦτα μελέτα, προσέχων ἅμα καὶ ταῖς ἄλλοις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς παραγγέλμασιν· οὕτω γὰρ καὶ πολιτικὸς ἂν γένοιο ἄριστος, καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἣ σοι ἦν τὸ ἐξ ἀρχῆς σπουδαζόμενον, οὐκ ἂν ἀποτύχοις.

ΠΡΟΟΡΙΣΤΗΣ

Ἡ περὶ Προνοίας.

ΝΙΚΟΦΗΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ.

Ποι δὴ καὶ πόθεν, ὦ Πολύκαρπε, οὕτω σοβαρῶς διῶν, καὶ οὐδὲ προσβλέπειν ἡμᾶς ἀξιῶν, τοσούτους καὶ τιοιούτους συνειλεγμένους ἐνταῦθα, ἄλλους ἄλλα διαπυνθανομένους ἀλλήλων, καὶ καινόν τι ἤδη ἀπὸ τῶν ἐν Βερώνῃ Ἀμφικτυόνων παρὰ τῶν ἐφημερίδων γλιχομένους ἀκοῦσαι; καὶ μάλιστα περὶ ὧν ἡμῖν διαφέρει πυνθάνεσθαι, ὅπως τὰ πράγματ' ἔχει ταῖς Ἑλλήσι, καὶ εἴτι νεώτερον αὐτοῖς πέπρακται ἄξιον καὶ τοῦτο τῆς τῶν προγόνων δόξης πρὸς τοὺς ἀγρίους ἀπογόνους τῶν Μήδων; πρὸς δὲ τούτοις καὶ εἴτι φιλόανθρωπον περὶ ἡμῶν τῶν ταλαιπώρων παρὰ τῶν ἡγεμόνων αὐτόθι,

ὥς ἐν μεγίστῳ καὶ λαμπροτάτῳ συλλόγῳ τῶν τῆς Εὐρώπης κρατούντων βεβούλευται; ταῦτά φημι πῶς ὑπερφρονεῖς παριῶν; ἢ οὐδὲν σοι διαφέρει ἡμῶν περὶ τούτων διαλεγομένων ἀκούειν, ὥς ἄλλ' ἅττ' ἐννοοῦνθ' ὑπερύψηλά τε καὶ ὑπὲρ τοὺς ἀγοραίους ἡμᾶς; Πολ. Μὰ Δι', ὦ Νικόφρη· ἀλλὰ μέμφομαί γε μάλιστα τοὺς μάτην περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδάζοντας. Νικ. Τί φῆς; οὐδὲν διαφέρει σοι περὶ τούτων μαθεῖν, περὶ ὧν τὰ πλέον φασὶ γενεῆσθαι τὸν σύλλογον τοσοῦτων κραταιῶν βασιλέων ἐν Ἰταλίᾳ; ἢ ἐπεικῆς ἄλλως ὦν, καὶ φύσει εἰρηνικὸς, ἀπαρέσκη τοῖς γεγεννημένοις κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καταρώμενος καὶ αὐτὸς, ὥσπερ τινὲς τῶν ἀνιπτοπόδων τούτων Ἱποφητῶν, καὶ ἀπὸ γε τῶν κρασπέδων διαπρεπόντων ἀρετῇ καὶ ἀσκήσει, τοῖς τὰ τοιαῦτ' ἐπαινοῦσι, καὶ μάλιστα τοῖς τὴν ἐπανάστασιν ἐξ ἀρχῆς ὑπεξάψαι; Πολ. Οὐ τοῦτ' ἐστὶ τοῦμὸν, ὦ Νικόφρη, οὐδὲ συνίης τοῦπίπαν τῆς ἐμῆς διανοίας· πῶς γὰρ τὸ πρᾶγμα μεμψαίμην αὐτὸ, παρὰ πάντων κροτούμενον δικαιοτάτον ἅμα καὶ ἡρωϊκώτατον εἶναι; ἀλλ' οὐ πάνυ χαίρω θορύβοις, ἐν αἷς οἱ πολλοὶ ὑμῶν λόγους πλάττοντες ἄλλους ἄλλοι, καὶ ἐπιστόλια τῶν δακτύλων περιηρημένοι, περιέρχονται ἐπιδεικνύοντες πρὸς τοὺς πλησίον, εἰδῶς ταῦτα πάθῃ ἅπαντ' ἀνθρώπων καὶ διαλογισμοὺς δειλοὺς καὶ ἐκπίπτοντας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· γενήσεται γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ὃ ἔδοξεν ἐξ ἀρχῆς καὶ προώρισται τῷ μόνῳ Θεῷ. Νικ. Νῦν δὴπου τῆς σῆς διανοίας ξυνῆκα· φῆς γὰρ εἰς μάτην ἡμῖν εἶναι τὴν σπουδὴν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, προωρισμένον αὐτοῖς παρὰ τῷ θεῷ τέλος σχήσειν, μηδεμιᾶς παρ' ἡμῶν ἐπικουρίας δεόμενα· τοῦτό μοι δοκεῖς εἰπεῖν. Πολ. Τοῦτο δηλαδὴ. Νικ. Εὖ τοίνυν τοῦτό μοι δοκεῖς λέγειν, τῷ θεῷ τὸ πρᾶγμ' ἀποδιδούς· καὶ με πέπεικας μάλιστα· ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι μοι ἐπιπροσθεῖναι τῷ λόγῳ (οὐ γὰρ ἔην εἴποις μὴ εἰδέναι

τοῦτο, θεῖός τις ὢν, καὶ εἰς τὰς βουλὰς τοῦ θεοῦ διῴκνου-
 νος) ποτέροις, τοῖς Ἕλλησιν, ἢ τοῖς Μήδοις ἢ τῆς τύχης ῥο-
 πῇ παρὰ τῷ θεῷ τεταμύεται; Πολ. Τοῖς Ἕλλησι φῆμ' ἐγώ.
 Νικ. Κἀγὼ, ὦ Πολύκαρπε, καὶ δέχομαί σε τὸν οἰωνόν καὶ
 τὸν ὄρνιν τοῦ θεοῦ· ἀλλὰ ποτέρωθεν ἔχεις τοῦτ' εἰδώς, ἐκ
 τῶν ἐν Βερώνῃ νῦν πραττομένων τοῖς βασιλεῦσιν, ἢ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ἀρτίως ἐλθόν; καὶ μὴν μῆτ' ἐκεῖνοι, ἄνθρωποι
 ὄντες, εἶδεῖν ἂν ὅ,τι ἔδοξε τῷ θεῷ περὶ τῶν ἐπὶ γῆς κατὰ
 τὴν τῶν ἀνθρώπων προαίρεσιν πραττομένων· εἰ γὰρ, οὐκ
 ἂν πανταχόθεν γῆς πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν, ἄλλοθεν ἄλλος
 τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι συνέρρουν σπουδῇ, βουλευσόμενοι περὶ
 τούτων. Πολ. Κακῶς φρονεῖς καὶ αὐτὸς, ὦ Νικόφημε, κατὰ
 τὴν τῶν ἀνθρώπων εἰπὼν χθές καὶ αὐτὸς προαίρεσιν πράτ-
 τεσθαι τὰ ἀνθρώπινα· συνάγεται γὰρ μηδέν· σε δοξάζειν
 προορισμὸν τῶν πραγμάτων· ὃ τὸ κεφάλαιόν ἐστιν πάσης
 τῆς ἀσεθείας. Νικ. Καὶ μὴν οὕτως ὀρῶ, ὦ ἄριστε, γινό-
 μενα ἕκαστα, ὅσα πράττεται, ὑπ' ἀνθρώπων οὕτω πραττό-
 μενα· τὰ μὲν εὖ, τὰ δὲ καὶ κακῶς, ὥς γ' ἐπὶ τὸ πλεῖστον·
 ἢ οὐχ οὕτως αὐτὸς ὀρᾷς, ὦ Πολύκαρπε; τοὺς μὲν, γεωρ-
 γοῦντας· τοὺς δὲ, δημιουργοῦντας· τοὺς δὲ, ἐμπορευομέ-
 νους· καὶ ἄλλους μὲν, πολιτευομένους· ἄλλους δὲ, πολε-
 μοῦντας· καὶ τούτων αὖθις τοὺς μὲν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν· τοὺς
 δὲ, ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας, ὅπως ἐπικτήσωνται καὶ κείνην, ἐπι-
 θαλλομένους τε καὶ ἀποκινδυνεύοντας· καὶ τούτων αὖ πάλιν
 τοὺς μὲν, κατορθοῦντας· τοὺς δὲ, καὶ ἐκπίπτοντας· πῶς
 οὖν, εἴπερ προῳρίσται ταῦθ' ἕκαστα, ἀσάτως οὕτως ἄνω
 καὶ κάτω παρὰ τὸν προορισμὸν μεταφέροντ' ἄν; οὐ γὰρ ἂν
 εἴποις προωρίσθαι ἀσάτως, πεπαιδευμένος μάλιστα τὰ τοιαῦ-
 τα, καὶ σοφὸς ὢν ἀνὴρ. Τοῦτ' οὖν, ὦ Πολύκαρπε, πρῶτον
 πειρῶ με σαφῶς διδάξαι, ἵνα κἀγὼ τὸν προορισμὸν εἰδώς,

μηκέτι πρὸς σέ ἀσεβοίην, περὶ τούτων διαλεγόμενες. Πολ. Καὶ μὴν καὶ τυφλῷ, φασί, δῆλον· τοῖς μὲν γὰρ τὸ δίκαιον ἔχουσι, κατορθοῦν· τοῖς δὲ ἐκ πλεονεξίας τινὸς ἡττημένοις, ἐκτίπτειν προώριται. Νικ. Συνῆκα νῦν, τί ποθ' ὅτι καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφης ἀρτίως νικήσειν τοὺς Μήδους· μέμνησαι γὰρ τοῦτ' ἐν προοιμίῳ εἰπὼν, ὅτε καὶ αὐτὰ συνεδόκει· ἢ εὐκείθ' ὁμολογεῖς τὰ αὐτὰ, ὦ Πολύκαρπε; Πολ. Πῶς γὰρ οὐ; ἀλλὰ καὶ προσεπιθεβαίῳ τοῖς δευτέροις τὰ πρῶτα· ἐπειδὴ γὰρ τὸ δίκαιον σαφῶς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐστίν, ἀνάγκη τοὺς ἐναντίους ἥττους ἐν μάχαις γενέσθαι. Νικ. Ὁμολογῶ, ὅτι καὶ τρίτον ἔτος τοῦτ' ἐρῶ τοῦθ' αὐτῷ γινόμενον· ἀλλ' ἐκεῖνό γε, ὦ θαυμάσιε, ἔτι περιαμύττει μου τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ ὁ Σουλτάνος, ἢ μᾶλλον ὁ Σεῖς-λάμης ταῦτ' ἡμῖν θεολογεῖ περὶ τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων· ἢ πᾶν τοῦναντίον, τὸ μὲν δίκαιον ἑαυτῷ ἡγούμενος εἶναι, τὸ δὲ ἀδικον τῶν Ἑλλήνων καταμαρτυρῶν, ὡς ἀπίστων τε καὶ ἐπαναστάντων, καὶ μάλιστα χειρῶν ὑπαρξάντων ἀδίκων; δεῖ γὰρ δὴ καὶ κεῖνο συνορᾶν τοὺς τὰ θεῖα ἄκρως μεμυημένους, οἷος αὐτὸς εἶ, καὶ ἀδωροδοκῆτως τὰ πράγμαθ' ἐκατέρωθεν κρίνοντας· καὶ πρὸς τούτοις μηδενὶ δικάζειν, τὸ δὴ λεγόμενον, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκοῦσαι. Πολ. Ἐὰν ὦ βέλτιστε, τοὺς βαρβάρους ἐκείνους· πῶς γὰρ ἂν αὐτοῖς εἴη ἀγαθὸν τι θεῶν εὑρέσθαι τοῖς μηδέποτε ἀγαθὸν μὴτ' εἰδῶσι, μῆτε πεποιηκόσι, καὶ ταῦτ' ἀσεβέειν οὔσι, καὶ τῆς πίστεως πολεμίους; Νικ. Μεμάθηκα καὶ ταῦτα, ὅτι τοῖς ἀσεβέσι δηλονότι ἀγαθῶν προορισμὸς οὐκ ἔστι, καὶ περ ἦν καὶ τούτοις ποτὲ, ὅτε ἀνύφουν ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιῶν τὴν σελήνην, τὸν σταυρὸν καθαιροῦντες· κακῶν δὲ, ὦ Πολύκαρπε, πότερον, ἔστι προορισμὸς αὐτοῖς, ἢ οὐ; τοῦτέστι πότερον τὰ κακὰ, ὥσπερ φῆς τῆς Ἑλλήσι τὰγαθὰ, προώριται αὐτοῖς πάσχειν,

ἢ παρὰ τὸν προορισμὸν αὐτοὺς νῦν κακῶς ποιοῦσιν οἱ Ἕλλη-
νες; Πολ. Μὰ Δι', ἀλλὰ προωρισμένα τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπέρ-
χεται τὰ κακὰ, ὥσπερ τὸνναντίον τὰγαθὰ τοῖς μετρίοις τὸν
τρόπον δεδῶρηται. Νικ. Καλῶς ἡμῖν μέχρι δεῦρο καὶ τοῦτο
διήρηται· φῆς γὰρ συνελὼν, ὡς τοῖς μὲν Ἕλλησι, δικαίοις
οὔσι, νικᾶν· τοῖς δὲ ἐκ τῆς Ἄγαρ, ὡς ἀδίκοις, ἡττᾶσθαι
προώρισταί· ὁ ἐστὶ τοῖς μὲν, κακὰ· τοῖς δ' Ἕλλησι, ἀγαθὰ
τεταμίευται πάσχειν· οὐ τοῦτο φῆς, ὦ Πολύκαρπε; δεῖ γὰρ
σὲ δεῖξαι τοῦτο σαφῶς, ὅπως ἀκριβῶς ταῦτ' εἰδότες, μη-
κέτι ἀντιπεριπλέκωμεν ἐν ταῖς ἀπορίαις, κακουργοῦντες τὰ
εἰρημένα. Νικ. Καὶ μὴν ἔγωγ', ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔφην, καὶ
νῦν ταῦτ' οἰοῦμαι, τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἄγαρ κακῶς πάσχειν
ἀεὶ, τοὺς δ' Ἕλληνας κακῶς αὐτοὺς ποιεῖν. Νικ. Νῦν οὖν
ἡμῖν ἀραρότως τὰ πράγμαθ' ἐστήξει· τετράκις γὰρ ταῦτά
σοι ἀνωμολόγηται· τὰ δὲ τετράπεζα τῶν σχημάτων βασι-
μώτερά φασιν εἶναι· ὥστ' οὐκ ἂν, οὐδ' εἴτι καὶ γένοιτο
μεταξὺ τὴν τράπεζαν, κατὰ τοὺς ἐξισταμένους τῶν ἑαυ-
τῶν, ἀνατρέψειας. Λεῖπεται μοι τοίνυν ἐν ἑτ' ἐκεῖνο μαθεῖν
παρὰ σοῦ ἐπὶ τῶν ἡμῖν ὡμολογημένων, ὃ καὶ μάλιστα
περικναίει με· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς τοῖς μὲν, τὴν ἀγαθὴν· τοῖς
δὲ Μήδοις τὴν φαύλην προώρισε μοῖραν, τίνι πότ' ἐναντίω-
τάτῳ πῶς λόγῳ τὰ κατὰ τὴν Χίον καὶ ἀλλαχῇ πολλαχοῦ
πέρουσι πέπρακται; καὶ ὅπως ὁ προορισμὸς αὐταῖς εὐθὺς
παρὰ προσδοκίαν μετέβαλεν εἰς ὀργήν; ἀλλ' ὅπως μηδὲν
εἴπης παρὰ τὰ ὡμολογημένα. Πολ. Ἕτερον τοῦτ' ἐστίν, ὦ
Νικόφημε· ἔδει γὰρ τοὺς Χίους τοιαῦτα παθεῖν ἐκ προορι-
σμοῦ, ἐφ' οἷς ἐξήμαρτον εἰς τὸ θεῖον· παραχωρεῖ γὰρ ὁ Θεὸς
τοῖς τοιούτοις περιπίπτειν κακοῖς· ἢ οὐκ ἀνέγνως σύ γε,
ὄσων καὶ οἷων κακῶν ἐπειράθησαν οἱ Ἰσραηλῖται κατὰ τε
τὴν ἔρημον καὶ ὕστερον ἀσεβήσαντες; Νικ. Τὰ μὲν τῶν

Ἰουδαίων δοκῶμοι εἰδέναι· ἀλλὰ νῦν ἄλλο τί μοι ὑπέδραμε
 τὴν διάνοιαν, ὃ θεϊότατε· δοκῶ γάρ μοι νῦν ὄρᾱν τὴν σὴν
 τράπεζαν ἡρέμα ἐπὶ θάτερα ὑποκλινομένην, καὶ ὑποσκά-
 ζουσιν, ὡς μετατιθέντος σου τὰ ὁμολογημένα· καὶ με τοῦ
 λοιποῦ οὐχ' ὁμοίως πειθόμενον ἔξεις· πῶς γάρ σοι πειθοί-
 μην, ὃ θαυμάσιε, τοσαύτην ἀσέβειαν καὶ ἀμαρτημάτων
 φορὰν καταγόνοντι τῶν Χίων, ὥστε τὸν θεὸν, χαλεπή-
 ναντ' αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις, ἐπιτρέψαι βαρβάρους, καὶ ταῦθ'
 οἷς μικρὸν πρόσθεν ὁμολόγηται τετράκις τὰ κακὰ προωρί-
 σθαι, τοσοῦτον πλῆθος χριστιανῶν κατασφάζει ἀθώων, τὸν
 σοφὸν αὐτῶν ἱεράρχην, δημογέροντας, ἐμπόρους, τεχνίτας,
 γεωργοὺς, γυναῖκας, παῖδας μέχρ' αὐτῶν τῶν ἀθωωτάτων
 νηπίων; καὶ ταῦτ' εὐσεβεστέρους γενομένους τῶν Ἑλλήνων
 ἀπάντων, ἐφ' οἷς τά τε τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῖς πάντ' ἀδωροδό-
 κητα πράττεται, τά τε τῆς φιλάνθρωπίας, διὰ τὸ ἐν τῇ
 νήσῳ ταύτῃ νοσοκομεῖον, μεγαλοπρεπέστερα, καὶ τὰ
 πρὸς μάθησιν μεγαλοδωρότερα, καὶ πρὸς τὰς ἐλπίδας ἀνυ-
 σιμώτερα; Ποίων τοίνυν τῶν ἀμαρτημάτων τὴν τοσαύτην
 αὐτοῖς ἐκ προορισμοῦ ἐπήγαγεν ἀγανάκτησιν; τί φῆς πρὸς
 ταῦτ' ὃ Πολύκαρπε; δεῖ δ' αὖν εἰπεῖν σε ὅτι καὶ ἂν εἴπῃς
 ἐκ τῶν ὁμολογημένων, ἵνα μὴ καὶ αὐθις τὸ πιστὸν ἀπο-
 λέσῃς. Πολ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὃ Νικόφημε, τὸ τῶν Χίων
 ἄλλως τὸν προορισμὸν εἰληφέναι· θεοφιλεῖς γὰρ οἱ ἄνθρωποι
 οὗτοί γε ὄντες, πεπόνθασιν ταῦτα κατὰ θεῖαν συγχώρησιν, ἵν'
 εἴτι καὶ τούτοις κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀμαρτωλὸν ἦν, τῷ πα-
 ρόντι πάθει τοῦτ' ἐκπλύναντες, τῆς ἀνω λήξεως, ἐνθ' ἡμῖν
 ἐστὶ τὸ πολίτευμα κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀδιστακτικῶς τε καὶ
 βεβαίως τύχωσιν· οὕτω γὰρ ἔμοιγ' εὐσεβεστέρον ταῦτα δοκεῖ
 πρὸς τὸν προορισμὸν ἐρμηνεύσαι· ἢ οὐ καὶ σοι συνδοκεῖ;
 Νικ. Πῶς γὰρ οὐ; τὴν σπάρτον γὰρ δεῖ πρὸς τὸν πέτρον

τιθέναι παλινόρμητον κατὰ τὴν Δωρικὴν παροιμίαν· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως μοι δοκῶ καὶ δευτέραν τῶν βάσεων καθορᾶν νῦν τῆς τραπέζης ὀκλάζουσαν, καὶ αὐτὴν ταύτην ἀνατραπήσθαι κινδυνεύουσαν· ἀλλὰ κεντῶμεν νῦν πάλιν τὸν πῶλον πρὸς τὴν νύσσαν ἐξ ὑπαρχῆς, τὸν πέτρον αὐτὸν πρὸς τὴν σπάρτον τ' ἀνάκαλιν νῦν γε ὀρθότερον ἐφαρμόζοντες· ἐπεὶ δὴ γάρ σοι ὁ λόγος τοῦ προορισμοῦ εἴληπται ἀμφιδέξιος, καθάπερ οἱ χρησμοί· (σύνηθες γὰρ τοῖς εἰς τὰ βάθη τῶν θείων γνώσεων καταδυομένοις, καὶ τὸν προορισμὸν μυθηῖσιν ἐκεῖθεν, ἢ ψεύδεσθαι ἐκ τοῦ φανεροῦ πρὸς ὑμᾶς τοὺς χαμαὶ ἐρχομένους, καὶ μηδὲν τῶν θείων εἰδότες, μὴθ', ὥς ἂν εἴποις αὐτὸς, δεχομένους· ἢ γοῦν ἀμφίβολα καὶ παλίνστροφα λέγειν.) Ἐπεὶ δὴ τοίνυν ἀμφίπλους ἐξ ἀπλοῦ καὶ μονομεροῦς ὁ περὶ προορισμοῦ λόγος σοι ἀποβέβηκε, φροντίς με ἄντικρυς καὶ διαλογισμὸς ἐκεῖνος ὑπέδω, τίνα ὁδὸν τοῦ πράγματος ἐνστήσωμαι τοῦ λοιποῦ περὶ τῶν Σαμίων, τούτων δὴ τῶν ὁμόρων τοῖς Χίοις, ἵνα μὴ λέγω τοὺς πύρρῳ· πότερον δεῖ πιστεῦσαι, ὥς τὸ δίκαιον ἔχοντες οὗτοι μεθ' ἑαυτῶν τῶν βαρβάρων περιεγένοντο κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς εἰρημένα σοι, ἢ ὥς θεομισεῖς, καὶ τοῖς Χίοις ἀνομοιότατοι, τῆς οὐρανοῦ ἀπεγνώσθησαν λήξεως, εἰς ὃ ἐκπτεσθεῖς ὁ λόγος σοι ἐξωλίσθησεν; δεῖ γὰρ δὴ σε θάτερον τούτων ὁμολογῆσαι, ἵνα μὴ καὶ τρίτης πέζης σοι συντριβείσης, ἀνατραπῇ τελέως ἡ τραπέζα· λέγε, ὦ θεϊότατε, τί σοι δοκεῖ περὶ τῶν Σαμίων; καὶ λέγε μοι ὁμολογουμένως τοῖς εἰρημένοις, ἵνα μὴ δόξης ἀντί Πολυκάρπου Πολύτροπος ἄξιός εἶναι ἐπωνυμίαν μεταλαβεῖν· μὴδ' ἐν γνώμαις ἐκφαντορικαῖς παλὶρροῖαν νοσεῖν ψυχικὴν, καὶ ταῦτ' ἐν προορισμοῖς, ἀμεταβλήτοις καὶ ἀμεταθέτοις οὐσίτε καὶ πιστευομένοις, τὰς τριόδους τῶν λόγων περισκοπῶν πανταχοῦ· ἐπεὶ δὴ γὰρ ἀμφίθυρος ἐς τόδε σοι

ὁ λόγος γεγένηται, ὡς προσήκει ἀνδρὶ ἀπὸ τρίποδος τὰ τοιαῦτα φοιβάζοντι, δεῦρ' εἰπέ ἡμῖν ποτέραν τῶν θυρῶν διῶντες, εὐρήσομεν τὴν ἀλήθειαν καπὶ τῶν Σαμίων, ὥσπερ δὴ καὶ τῶν Χίων; ἐγὼ γὰρ Κρήτας, καὶ Ψυριώτας, καὶ ἄλλους τῶν νησιωτῶν πολλούς· ἀλλ' οὐκ ἐθέλεις μοι, ὡς ἔοικεν, ὦ Πολύκαρπε, καὶ τοῦτο προσεξηγήσασθαι· καὶ μοι δοκεῖς ὅλως φθονεῖν τῆς σεαυτοῦ μεταδοῦναι σοφίας, ἵνα μή σου καὶ τὸ περὶ ταῦθ' ὑφέλωμαι χάρισμα· τοιαύτη γάρ σοι δοκεῖ ὑποδεδραμηκέναι ὑπόνοια· οὐ γὰρ; Πολ. Ἀλλ' ἐῷμεν νῦν, ὦ Νικόφημε, περὶ τούτων ληρεῖν, μηδὲν εἰδότες σαφῶς· ταῦτα γὰρ ἐξήρτηται πάντα τῆς θείας Γνώσεως καὶ Προγνώσεως· ἡμεῖς δὲ ἄνθρωποι ὄντες ἀμαρτωλοὶ, ἴσμεν οὐδέν. Νικ. Τί φῆς, ὦ Πολύκαρπε; ποῦσοι ἐξεῤῥύη αἴφνης ἡ τοσαύτη περὶ τὰ θεῖα σοφία; νῦν γάρ μοι δοκεῖς χρεωκοπῆσαι, τὸ σύνολον ἀνατρέψας τὴν τράπεζαν, ὅλως ἐκστάς τῶν σεαυτοῦ, ἢ ἄλλως κρύψας· ὃ καὶ μᾶλλον· ποῦ γάρ σοι κατηνάλωται τῆς σοφίας ὁ πλοῦτος, ὃν ὑπὸ πλήθους καὶ ταῖς γυναιξὶ πολλάκις παρῥήσιά πολλῇ ἐπεδαφιλεύου, ἐν μέσαις καθήμενος, καὶ μακαριζόμενος ὑπ' αὐτῶν, ὥπερ εἰ ἀρτίως, ἐξελθὼν τῆς Πυθίας, καὶ τὴν δάφνην πολλαχῶς ἐμφαγὼν, καὶ τῶν ἄλλων καταγελῶν, καὶ ἀμαθίαν πολλὴν καταχέων, τὴν ἀπὸ τῆς θεολογίας θηρώμενος δόξαν, καὶ τὴν νίκην πανηγυρίζων, ἣν ἔφης νικῆσαι ἡμᾶς, ἐν κημῶ καὶ χαλινῶ τὰς σιαγόνας ἀπάγξας, καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν πεδήσας, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑψηγορῶν; λέγεται γὰρ πολλὰ περὶ σοῦ, πάνθ', ὡς ἔοικεν, ἀληθῆ, καὶ τῆς σῆς ἐν λόγοις δυνάμεως ἄξια, καὶ μάλιστα ἐν μυστικοῖς, καὶ οὐς ἄλλος οὐκ ἂν εἰδείη, μὴ δυνάμενος ἐκεῖ καταδύναι, παχυλὸς τις ὢν, καὶ ἥκιστα ἀπαλόχρους, οἷος αὐτὸς τυγχάνεις· ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς ἐκείνας· πρὸς δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς νῦν ἀποκρύπτῃ, ὦ θαυμάσιε σύγε·

δοικας γὰρ μήπω ἐμπεπνευσθαι τῷ πνεύματι, ὥστε καὶ τετυφῶσθαι, καὶ διὰ ταῦτ' ἴσως οὐκ ἐθέλεις καὶ ἡμῖν ἐκφέρειν τὰ θεοπρόπια· ἡ γὰρ ἄν, πολλὰ καὶ πρὸς ἐμὲ φίλον ὄντα, καὶ τῆς σῆς πολλῷ ἀπολειπόμενον μεγαλορρημοσύνης, ἐξεῖπας ῥητά τ' ἀρρήτά τε, σοφά τ' ἄσοφά τε, παραπαίσας με πολλαχῶς, καὶ μυήσας τοῖς λόγοις· ἀλλὰ δεῦρο, ὦ θεολόγων ἄριστε, ἀναμασσησάμενος τὴν δάφνην μικρὸν, κοινωνοὺς τῶν ἀπορρήτων ποίησον καὶ ἡμᾶς· οὐκέτι γὰρ νεμεσήσομεν, εἰ πάλιν ἡμῖν ἀπὸ παλιμβόλων καὶ καρκινικῶν ὀρμηθείης· ἴσμεν γὰρ τοῦτ' ἔθος ὄν, δι' ἀμφιβόλων τοὺς Ἱποφήτας τὰπορρήτα τοῖς ἀμυήτοις παραγυμνοῦντας, ἵνα μὴ ἀθρόως ὑπ' ἀπλῆτου περιλαμφθέντες φωτὸς, ἀμβλυώττωμεν πρὸς αὐτὰ, ὡς αἱ γλαυκες. Πολ. Ἀμφίβουλα μὲν, ὦ Νικόφημε, καὶ παλιμβουλα οὐδαμῶς· ὑμῖν δὲ τοιαῦτα δοκοῦντα εἰκότως, ὥς μὴ ἐξικνουμένοις αὐτῶν τῷ νοί· ὑπερβάλλει· γὰρ πολλῷ τὴν κατάληψιν ὑμῶν τῆς Προνοίας τὰ ἔργα. Νικ. Βαθὰ τῶν θεσπεσίων τούτων φωνῶν, ἄλλων ἐπιδαφιλευομένων ὀνομάτων ἐπ' ἄλλοις! καὶ ὅπως αὐθις δοκῶμοι περιλελάμφθαι· ἢ οὐχ ὀρᾶς, ὦ θειώτατε, ὅπως καὶ ἐτέρω γε περιήστραψας ἡμῖν κεραυνῷ, καὶ Πρόνοιαν ἤδη τῷ λόγῳ προσθείς; ἐγὼ δέ τις γένωμαι, ποῦ καταφυγών; τέταρτον γὰρ τοῦτο τῶν ἀπορρήτων· *Γνώσις, Πρόγνωσις, Προορισμός, Πρόνοια*, πάντα μυστικά καὶ ἁξιά σου ἐνθέου γεγεννημένου. Ἀλλὰ ταῦτ', ὦ Πολύκαρπε, εἴπερ καὶ ἡμῖν ἐξηγήσασθαι δυνηθείης (πῶς γὰρ οὐ;) ἐξεστὶν ἡμῖν καυχήσασθαι μαθητάς σου γεγενῆσθαι ἁξίους· καὶ δὴ λέγοις ἄν ἤδη, ἀρξάμενος ὡς ἀπὸ δευτέρας ἀρχῆς, ἕκαστα τούτων ἐν μέρει διδάσκων, ὅπως ἔχει καὶ ὅ,τι ποτὲ σημαίνει, οὐ μόνον δηλονότι τὰς φωνὰς αὐτῶν, ἀς καὶ ὁ χυδὴν ἂν ὄχλος ῥᾶστα πάντων προφέρει· ἀλλ' ὅπη ἕκαστον τούτων ἐφαρμόζοντ'

μάλιστα· ταῦτα δὴ εἴ μοι ἐξηγήσαιο, ὦ Πολύκαρπε, οὐχ
 ὅπως οὐκέθ' ἀπρονόητόν με εὐρήσεις, ἀλλὰ καὶ ἐνθεόν με
 ὁλως ποιήσας, ἔξεις με τοῦγε λοιποῦ τὰ μάλιστ' εὐγνώ-
 μονα, ὡς ἀπὸ τῆς πρότερον πλάνης ἀναληφθέντα· Ἄγε
 τοίνυν, ὦ γαθε, διδάσκέ με πρῶτον μὲν, τί ἐστι γνῶσις
 θεία· ἔπειτα πρόγνωσις· εἶτα προορισμός· μετὰ δὲ ταῦτα
 πρόνοια, τούτων ἕκαστον ἐξῆς καὶ ἐν μέρει ἐξηγούμενος
 καὶ ὀρίζων. Πολ. Ἔδει μὲν, ὦ Νικόφημε, μηδὲν περὶ τούτων
 ζητεῖν, παρ' ὃ οἱ θεοφόροι πατέρες κατέλιπον ἡμῖν ἐν τοῖς
 λόγοις· ἀλλὰ σύ γε, μήπω τούτοις ἐγκύψας, πολυπραγ-
 μονέστερος εἶ καὶ ἐπικινδυνώτερος, ἢ προσῆκε, τῷ λογίζεσ-
 θαι εἰκων, ἐν οἷς ἥκιστα δεῖ. Νικ. εὐγε νῦν γε φῆς μὴ δεῖν ἐν
 τοῖς θείοις χρῆσθαι λογισμῷ· καὶ οὕτω ποιητέον τοῦ γε λοιποῦ·
 καὶ δὴ ἀρξάμενος αὐτὸς ἀλογίως ἐξήγησάι μοι, τοῦθ' ὅπερ
 οἱ θεοφόροι πατέρες, μὴ χρησάμενοι τῷ λογίζεσθαι, ἀπεφῆ-
 ναντο περὶ τούτων τῶν ὀνομάτων, ἵνα καὶ γὰρ ἀλογιστὶ ἀκού-
 σας, καὶ ἀνηκουστὶ λογισάμενος, εἰ βούλει καὶ ταῦτο, ἀλο-
 γίστως τοῖς ἐκ τοῦ λόγου συναγομένοις πεισθῇ· λέγε δὴ
 τί ποθ' οἱ πατέρες περὶ τούτων εἰπόντες, ὅπη δὴ ἐφήρμωσαν
 ἕκαστα· καὶ εἴ τις ἢ διαφορὰ ἐνὸς ἐκάστου πρὸς ἕτερον. Πολ.
 Ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Νικόφημε, μηδὲν τούτων ἕτερον ἑτέρου διενη-
 νοχέναι παρ' ἐκείνων εἰρησθαι· ἀλλ' ἅπανθ' ἀπλῶς ἀνθ' ἐνὸς
 καὶ ἐκ παραλλήλου παρειλῆσθαι πολλάκις· οὐ καὶ σοι τοῦτο
 δοκεῖ; Νικ. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, μηδέπω ἀναγνοὺς τοὺς πα-
 τέρας, ὅπερ ἔφης, ὅτι καὶ λέγοιεν περὶ τούτων· βουλοίμην
 δὲ παρὰ σοῦ καὶ τοῦτ' ἀλογίως μαθεῖν· ἀλλ' ὅρα, ὅπως
 μὴ ὁ λόγος ἐκπέσῃ σοι παραρρῶσις, καὶ δευτέρω ναυαγίῳ
 χρησάμενος τῆς σοφίας, ἐπίσημος ἀποδῆς χρεωκόπος· ἐμοὶ
 γὰρ, εἴ μοι δοῖς χρῆσασθαι λογισμῷ, ἕκασον ἐκείνων ἐκάσ-
 του πολλῷ δοκεῖ διαφέρειν. Πολ. Ὅτω δ' ἡ τρόπῳ; βουλοί-

μην ἂν τοῦτ' ἀκοῦσαι. Νικ. Καὶ ἐπιτρέψεις μοι, ὦ θεϊότατε, ἀπὸ τῶν χαμαὶ ὀρμηθέντι εἰπεῖν; οὐ γὰρ ἔγωγε τῶν ὑπερσόφων τις, οὐδὲ τῶν μεμνημένων τὰ ὑπερύψηλα ταῦτα καὶ ἀσυλλόγιστα, ὧν ὑμεῖς ἐστε εἰδήμονες μάλιστα, τυγχάνω γε ὧν· ἀλλὰ χαμόθεν ἀπὸ τῆς θεραπαίνης γραμματικῆς ἀρχόμενος, καὶ κατὰ μικρὸν ἀναθάρρων, κατατείνω λογισμῷ, εἴ τι δύναμαι πρὸς ἐκεῖνα· συνοιδας δὲ καὶ αὐτὸς τοῦτο, πολ-
λάκις παρὰ πολλοῖς ξηρὸν γραμματικόν με προσαγορεύσας, καὶ ἀφιλόσοφον, εἰπὼν τἀλήθῃ· οὐ γὰρ οἷός εἰμι πείθεσθαι, βαρύνους ὅλως ὧν, καὶ ἄτεγκτός πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν θεοπνεύ-
στων ὑμῶν ἄλλοτ' ἄλλως βροντοκυπούμενα, εἰ μὴ πρότερον τὰς φωνὰς τοῖς πράγμασιν ἐφαρμόσσαιμι, καὶ τὰς ἐννοίας ἐπι-
κρίνας παραβάλλαιμι πρὸς ἀλλήλας· ἐκ δὴ τοιούτων ἀρχῶν προσιώντα πῶς ἂν με δέξαιο, ὦ σοφώτατε, τὸν ὑλικόν τε καὶ κατεστιγμένον ὀνόμασί τε καὶ ῥήμασι μόνους, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων κατάληψιν λογισμῷ ἐμπιστεύοντα; τί φῆς πρὸς ταῦτ', ὦ Πολύκαρπε; ἄρ' ἀνέξῃ μου τοιούτον λῆρον διεξιόντος; Πολ. Ἀνέξομεθά γε πρὸς ὀλίγον· εἴτ' ἀκού-
σασιν εἰ μὴδὲν ὑγιὲς φαίνοιτο ἐκ τῶν λόγων, ἀποπτύ-
σομεν· εἰδ' ἔτι καὶ ἀσεβὲς προσὸν ἐννοήσοιμεν, προσα-
πονιψόμεθα καὶ τὰς χεῖρας. Νικ! Δὴ τάλας ἐγώ! οἷός ἰδρῶς ἐξ αὐτῶν τῶν προσιμίων με περιεῖληφε· καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ λέγουσιν οἱ γραμματικοὶ Ὁρρώδεϊν· ἀλλὰ τολμητέον· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅτε κρείττων τις ὧν βιάζοιτο; οὐκοῦν σύντεινόν μοι τὸ οὔς.

Ἐμοὶ τοίνυν, ὦ θαυμάσιε, περὶ τῶν θείων τευτωνὶ ὀνομάτων, *Γνώσις*, *Πρόγνωσις*, *Προορισμός*, *Πρόνοια*, ἐκείνό μοι ἔπεισιν ἐννοεῖν· τὸ μὲν *Γνώσις* οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ κατ' ἐμὲ, ἢ ὅτι τὰτ' ὄντα, τὰτ' ἐσόμενα, πρότε ὄντα ὁμοίως ἐστὶ παρόντα αἰεὶ τῷ θεῷ· καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ λήθην τῶν παρε-

ληλυθότων, οὔτε ἄγνοιαν τῶν παρόντων, οὔτ' ἀξυνεσίαν τῶν μελλόντων, ὃ ἂν πάθοιεν ἄνθρωποι, ἀποδοῖμεν εὐσεβοῦντες τῷ πανσόφῳ ἐκείνῳ· τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ Γνωσις εἶναι τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον· ἀλλ' ἄρ' ὁμολογεῖς καὶ αὐτὸς τοῦτο πρῶτον, ὦ Πολύκαρπε; ἢ ὑφορῶντι ἐν τούτοις ὑπόσαθρον καὶ ἐκπίπτον τῆς θείας μεγαλωσύνης, ἀποτροπιάζη, τρεῖς εἰς τὸν κόλπον κατὰ τοὺς τὰ παράδοξα φρίττοντας ἀποπτύων; δεῖ γὰρ δὴ σε λέγειν νῦν γε πρὸς ἡμᾶς τάληθῃ· πῶς οὖν ταῦτα δοκεῖ σοι εἰρῆσθαι; μή τι χωλαίνει, ἢ ἀπόζει κακὸδοξίας; Πολ. Οὐ μενουν, ἀλλὰ καὶ πάνυ ὀρθῶς τὰ περὶ τὴν Γνώσιν τοῦ θεοῦ εἰρηταί σοι Νικ. Ἀλλ' ἰλήκοις μοι καὶ τοῖς ἐξῆς, ὦ Πολύκαρπε· νῦν γὰρ ἡ *Πρόγνωσις* ἡμᾶς διαδέχεται· τοῦτο δέ, ὅσον ἐκ τῆς Προθέσεώς ἐστιν εἰκάσαι, οὐδὲν ἂν διενέγκοι τῆς γνώσεως, ἢ ὅτι ἐκείνη τὰ πάνθ' ὥς παρόντα θεωρεῖ καὶ ἐπέρχεται τῷ νοῖ, αὕτη δὲ τὰ μέλλοντα μόνον, ὅπως ἕκαστα ἔξει, θεωρεῖ ὥς παρόντα μετὰ γε τῶν περιστάσεων, ἐν αἷς πραχθήσεται ἕκαστα· ἄρ' οὐκ ὀρθῶς καὶ τοῦτ' ὠρίσθαι σοι δοκεῖ, ὦ θανμάσις; Πολ. Ὄρθῶς γε δήπου καὶ τοῦτο. Νικ. Τί οὖν ἂν εἵπομι νῦν καὶ περὶ Προορισμοῦ ὁ ὑλικὸς ἐγὼ καὶ ἀγράμματος; πότερον θῶμεν διαφορὰν αὐτῷ πρὸς τὴν *Πρόνοιαν* εἶναι, ἢ συνωνύμως ἐκληπτέον ἀμφοτέρω, καθάπερ σοι (δὸς γὰρ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν) ἀταλαιπώρως καὶ ἀβασανίστως ἀρτίως ἐξείληπται τὰ πάντ' ἂνθ' ἑνός; ἐγὼ δ' οὖν εἴτινα καὶ τούτοις θείην διαφορὰν, οὐκ ἂν εἶην δίκαιος ἐν τοῖς ἀθεωτάτοις παρὰ σοῦ αὐτὰ ταχθῆναι· σὺ γὰρ αὐτὸς οὐδὲν, καίπερ ἐξ ὑψηλοτέρων καὶ ἐκφαντορικωτέρων λόγων ὁρμώμενος, ἐθέλων εἰπεῖν, κατέλιπες τὸ πρῶτον ἔμοι φιλοσοφῆσαι περὶ τούτων ψελλίζοντα· τί ἂν οὖν δικαίως μοι ἐγκαλοίης; Διαφορὰν τοίνυν θείην ἐν τούτοις ἂν ἔγωγε, ἣν εὖροι τις ἂν ἐξετάσας σὺν λόγῳ καὶ ἐν τοῖς, ἐξ ὧν τὰ ὀνόματα ταῦτα

παράγονται, ῥήμασιν, ἐν τῷ Ὁρίζειν φησὶ καὶ Νοεῖν· ὀρί-
 ζειν μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ τοιόνδε, ἢ τοιόνδε τι τήττειν· τοῦτέ-
 στιν, ἐν τούτῳ περιορίζειν τι, ἐν ᾧ ἂν ὁ περιορίζων ἐθέλῃ·
 νοεῖν δὲ τοιόνδε τι ὅν, ἀπαράλλακτον τοῦτο καταλαμβάνειν
 τῷ νοῷ· τοῦτέστιν, ἀκριβῶς τοῖς πράγμασι, καὶ ὡς ἔχει
 φύσει, τῷ νοῷ ἐφικνύνειν, ὃ ἐστὶ νοῦς καὶ πράγματος ἔνωσις
 ἀκριβής· Ταῦτα τοίνυν ἄμφω προσλαβόντα τὴν Πρὸς, τὴν
 μὲν σημασίαν οὐδέτερον μεταβάλλει· συµμετατίθησι δὲ τὸν
 χρόνον ἀμρότερον, ἀπὸ τοῦ ἐνεστώτος μεταβαίνοντα εἰς τὸ
 μέλλον· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸ μέλλον ἐν τῷ παρόντι μετακα-
 λούμενα, ἐνεργεῖ ἐκάτερον χωρὶς, ὅπερ πέφυκε· τὸ μὲν, τὸν
 προορισμὸν· τὸ δὲ, τὴν πρόνοιαν· Πῶς οὖν σοι δοκεῖ, ὦ Πολύ-
 καρπε; πότερον, ὀρθῶς ὡς τὰ πρῶτα καὶ ταῦτά μοι διερμή-
 νευται, ἢ ἐπέχεις ἐν τούτοις, ὑπονοῶν τι σαθρὸν καὶ ὀλισθηρὸν
 ἐν αὐτοῖς; Πολ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω ὅ,τι καὶ φῶ σταθερὸν, ὦ Νι-
 κόφημε, περὶ τούτων, μήπω εὐκρινῶς καὶ διακεκριμένως
 εἰδὼς τὴν διαφορὰν, ἀμυδρῶς πως σοῦ ταῦθ' ὀρίσαντος. Νικ.
 Οὐκοῦν ἄγε μοι συναντιλαμβάνου καὶ αὐτὸς τῶν φωνῶν,
 ὦ θυμάσις· ἐμὲ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως διαφεύγει σὺν τῇ ἐννοίᾳ
 καὶ τὰ ὀνόματα, διαρρέοντα μεταξὺ, ὥσπερ πνεῦμα· ἀλλὰ
 σύγ' ἐβρώμένως πρόσεχέ μοι τὸν νοῦν· εἰ γὰρ καὶ τοῖς πρά-
 γμασι τὰ ὀνόματα εὖ προσαρμόσασθαι δυναθείημεν, εὐστο-
 χώτερον τευξόμεθα τοῦ σκοποῦ. Οἶον, ἐπὶ τοῦ ὁρατοῦ τούτου
 κόσμου προϋνόησε μὲν ὁ θεός, ὅπως ἕκαστα δεῖ γενέσθαι,
 δῆλον δ' ὅτι εὖ καὶ πινσύφως, τὸν μὲν ἥλιον δηλαδὴ καὶ
 τὴν σελήνην αὐτὴν τὸν ζωδιακὸν ἄμφω περιοδεύοντα· τὸν
 μὲν, ἐν ὅλῳ ἔτει· τὴν δὲ, κατὰ μῆνα· τὸν μὲν, παιεῖν τοὺς
 καιροὺς καὶ φωτίζειν· τὴν δὲ, σιλαγίζειν τὰς νύκτας, ἢ
 ὅτι οὖν· προνοήσας δὲ οὕτω, προώρισε ταῦθ' οὕτως ἔχειν ξυ-
 νωδὰ τῇ προνοίᾳ εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα, μεταβάλλειν δὲ

μηδὲν μηδενί· γνοίης δ' ἂν τοῦτο καὶ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν, εἰ προσχόης· (οὐ γὰρ ἂν καὶ ταῦτ' ἀλογιστὶ ἐνεργήτειας ἀνθρώπινα ὄντα) ἐπειδὴν γὰρ βούλη ποιῆσαι, ἢ πρᾶξαι τι, πρῶτον ἰχνογραφεῖς τοῦτο, καὶ ἀνατυπεῖς ἐν τῇ διανοίᾳ· εἴθ' οὕτω καλῶς ἔχειν δόξαν, προορίζεις αὐτὸ λαβεῖν ὑπόστασιν ἀπαράλλακτον τῇ ἰχνογραφίᾳ· ἀλλ' ὅρα ἐν τούτοις, ἵνα μὴ εἰς βλάβημον παραβιάσης τὸν λόγον· τὰ γὰρ ἀνθρώπινα αἰεὶ ὀλισθηρὰ καὶ ἀκροσφαλῇ παραβάλλεσθαι πρὸς τὰ θεῖα, τὰ αὐτὰ πεφυκότα αἰεὶ διακρίνεται, προνοούμενά τε καὶ προοριζόμενα· τί οὖν φῆς αὐτὸς, ὦ Πολύκαρπε, περὶ τούτων; ἔστι τι ὀρθῶς εἰρημένον, ἢ πάνθ' ὁμοῦ μάτην καὶ σὺν λογισμῷ πρὸς ἀσέβειαν ἐκτετόξευται; Πολ. Μὰ Δι', ἀλλ' ἅπαντ' ὀρθῶς δοκεῖ μοι εἰρῆσθαι. Νικ. Ἄγε τοίνυν αὐθις τὸν πῶλον ἐπὶ τὴν νύσσαν κεντῶμεν· ἢ οὐκέτι μέμνησαι, ἀφ' οἷας ἀφετηρίας πρὸς οἶον ἡμῖν καμπτήρ' ὁ λόγος ὤρμηται; Πολ. Πῶς γὰρ οὐ; περὶ γὰρ προορισμοῦ ἦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ἡ διάλεξις· ὅτι δηλαδὴ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγμαθ' ὡς προωρισμένα εὐδοκιμήσει· τὰ δὲ τῶν Ὀθωμανῶν ἐκπεσεῖται· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ἡ ὑπόσχεσις. Νικ. Τοῦτο γάρ· ἀλλὰ προσμύνησαι ἔτι, ὅτι καὶ ἡ τράπεζά σου ἐν ταύταις ταῖς κατὰ μικρὸν ἀνακλάσει καὶ ἀποτυχίαις ἀνατέτραπται ὅλως; Πολ. Εἴρηταί σοι καὶ τοῦτο. Νικ. Εἴρηται γὰρ, ὅτι γεγέννηταί σοι· ἀλλ' ἄρά γε καταδέξαιο ἐξ ὑπαρχῆς αὐτὴν ἀναστῆσαι, δευτέραν ἀφορμὴν καὶ κεφάλαιον ἐκ τῶν εἰρημένων (ἱκανὰ γὰρ ἡμῖν συνείλεται ἤδη) ποιούμενος; οὐκέτι γὰρ φόβος δευτέρας ἀνατροπῆς, εἴγε μεμάθηκας καὶ αὐτὸς μηκέτ' ἀλογίστως τῇ τέχνῃ χρῆσθαι· ἀλλ' ἐλπίς καὶ εὐδοκιμήσειν ἐν τούτῳ σε μάλιστα, σὺν λόγῳ πράττοντα ἕκαστα, καὶ μετρίως τῷ ἐπαγγέλματι σεμνυνόμενον· καὶ ὅψι γε ἐν ὀλίγῳ, ὅτος λόγος ἔσται σοῦ ἐν πά-

Θαίς ἀγοραῖς ἐπὶ πλούτῳ· Ἄγε τοίνυν ὧς ἐπ' ἄλλων βρασι-
μωτέρων ἀρχῶν μετέρχου τὴν τέχνην. Πολ. Καὶ μὴν ποιή-
σον, ὦ Νικόφημε, ὅ,τι ποτὲ βούλει· ἐγὼ δ' ἂν σοι ἡδέως πει-
θοίμην. Νικ. Εὖγε τοῦτ' ἔχει, καὶ τεκμήριον μέγιστον τοῦ
μηκέτι σε ἐν τῷ λόγῳ χρεοκοπήσειν. Πῶς ἂν οὖν διαθεῖμεν
οὕτω τὸ πρᾶγμα, ὥστ' ἄνευ πόνου καὶ φιλονεικίας προκύ-
πτειν ἡμῖν εἰδέναι, τί μὲν ἐστὶν ἀληθὲς αὐτοῦ, τί δὲ ψευ-
δές; ἔμοι μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δοκεῖ, εἰμὴ, ὅπερ καὶ ἐξ
ἀρχῆς πρόθεσις ἦν, τὰς φωνὰς αὐτοῖς ἐκείνας, *γινώσκεις, πρόγ-
νωσις, προορισμός, καὶ πρόνοια*, διῴλυσαντες, τοῖς πράγ-
μασιν αὐτοῖς, ὧν καὶ σημεῖα αὐταὶ εἰσὶν, ἐφαρμόσαιμεν·
ἀλλ' αὐτὸς ἔοικας, ὦ θαυμάσιε, ἐξ ἀλογιστίας ἔτι ἐθέλειν
ὀρμασθαι, ἢ δηλονότι; Πολ. Οὐκέτι τοῦτο, ἀλλὰ χῶρει ἐν
τάξει, ἵν' εἰδῶμεν ὅ,τι ποτὲ ἀποβήσεται. Νικ. Οὐκοῦν
πάντα μὲν γινώσκειν τὸ θεῖον τὰ νῦν ὑπὸ τῶν ἀποστάν-
των Ἑλλήνων πραττόμενα, ὡς παρόντα, οὐκ ἔχεις ἀντιπεῖν
ἐκ τῶν γε ὁμολογημένων. Πολ. Οὐ γάρ. Νικ. Ταῦτό δὲ
τοῦτ' ἀνάγκη συνομολογεῖν καὶ περὶ τοῦ δευτέρου, ὡς καὶ
προέγνω ταῦθ' ὁ θεός, πρὶν ἀρχὴν λαβεῖν πράττεσθαι.
Πολ. Καὶ τοῦτό γε δήπου. Νικ. Οὐκοῦν περὶ τῆς θείας
ἡμῖν γνώσεως καὶ προγνώσεως λόγος οὐδεὶς ἀπολείπεται.
Πολ. Οὐδεὶς, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν. Νικ. Νοητέον δὲ τοῦθ' ἀπλῶς·
(δεῖ γὰρ πολλαχῶς πρὸς σέ με φυλάττεσθαι) ὅ ἐστι πλὴν τοῦ
γινῶναι καὶ προγινῶναι μηδὲν ἕτερον ἐννοεῖν, μήτε προσ-
διορισμὸν τινά, μήτ' ἐνέργειαν, ὅ ἐστιν, μήτε νομοθετεῖν, μήτ'
ἐκτελεῖν, ὡς εἴ τις ἰδὼν τι πρῶτον, μηδεμίαν κρίσιν αὐτοῦ ἐπι-
φέρει. Πολ. Οὕτως ἔχέτω. Νικ. Πότερον τοίνυν, εἴπωμεν,
ὦ Πολύκαρπε, προνοῆσαι τὸ θεῖον, καὶ προορίσαι τὰ παρὰ
τῶν Ἑλλήνων πραττόμενα, ἢ οὐ; (δεῖ δὲ μηκέτι κακουργ-
εῖν περὶ τὴν σημασίαν τῶν ὀνομάτων, ἵνα μὴ καὶ τῶν

δευτέρων ἐκστῆς κεφαλαίων, ἀλλ' εἰδέναι, ὅτι τὸ μὲν προνοῆ-
 σαι τὸ διαθεῖναι τι πρότερον τοῖόνδε τι εἶναι βούλεται λέγειν·
 τὸ δὲ προορίσαι, οὕτως ἔχειν αἰεὶ καὶ μὴ ἄλλως ἄλλο τε τὸ
 προσδιορισθέν· ταῦτα γὰρ εἰ φυλάξεις ἀκριβῶς, εὐοδοθή-
 σεται μάλιστα ἡμῖν ὁ λόγος.) πότερον οὖν, δῶμεν πρόνοιαν
 καὶ προορισμὸν ἐν τοῖς πραττομένοις νῦν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων,
 ἢ οὐ; λέγε, καὶ μὴ ὑποσαλεύου, ὥς σεισποφυγίς. Πολ. Οὐκ
 οἶδ' ὁπότερον εἶω, ὦ Νικόφημε· ἐκατέρωθεν γὰρ ὁρῶ ἐπι-
 κίνδυνόν μοι ἐσόμενον· καί σε οὐχ ἥττον γεννησόμενον ἐπαχ-
 θέστερον, εἴ τι μοι ἀμαρτήσεται· εἰ μὲν γὰρ ἀποφαίην, ἀπο-
 κλείσαιμ' ἂν τὴν πρόνοιαν καὶ τὸν προορισμὸν τῶν γιγνο-
 μένων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· εἰ δὲ καταφαίην, ἀνάγκη συγ-
 κλείσαι ἐν τοῖς πεπραγμένοις καὶ τὰ κατὰ Χίων καὶ ἄλλα-
 χοῦ πολλαχῇ ὁμῶς καὶ ἀπανθρώπως πεπραγμένα ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων. Νικ. Ἦπου γὰρ, εἴπερ, πολλὰ καὶ δεινὰ οὕτω τῆς
 προνοίας κατηγορήσεις. Πολ. Ἀλλ' ὦ Νικόφημε, τί μὴ δῶ-
 μεν τὰ μὲν ἀγαθὰ, τῇ προνοίᾳ· τὰ δὲ φαῦλα, τῷ διαβόλῳ;
 Νικ. Οὐθέν ἂν κωλύοι, εἴγε καὶ δύο θεῖμεν θεοὺς· τὸν μὲν,
 ἀγαθοποιόν· τὸν δὲ, κακοποιόν· καὶ πόλεμον ἐπ' ἑλληλοῦς
 ἀκήρυκτον καὶ ταῦτ' ἀναλώμασιν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων· ἀ-
 τόπει δὲ τούτου ὄντος, ἀποσχόμεθα τῆς γνώμης ταύτης,
 ὅτι τοῦτ' αὐτὸ μάλιστα ἂν εἴη πείρα τοῦ διαβόλου. Πολ. Τί
 οὖν ποιητέον ἡμῖν, καὶ ὅπως ταῦτα χρὴ συμβιβάζειν; Νικ.
 οὐδὲν ῥῆζον, εἴγε μοι λόγῳ μόνον χρώμενος πείθοιο· τὰ γὰρ
 γεγενημένα δεινὰ, καὶ τὰ ἐσόμενα ἔτι κατὰ τὴν Ἑλλάδα,
 τοσοῦτον φόνον ὡμὸν πάσης ἡλικίας, καὶ δάκρυα, καὶ στα-
 ναγμοὺς πατέρων, παίδων, γυναικῶν, ἐμπρησμοὺς πόλεων,
 ἐπαρχιῶν ἐξανάστασιν, αἰχμαλωσίαν καὶ ἀνδραποδισμόν, τὰ
 τοιαῦτα τῇ θεῇ ἀπονέμειν προνοία, ἀλλ' οὐ τῇ ἀγανακτήσει,
 ἀνθρώπων βαρβάρων ὅντα ἀντικρυς ἔργα, προκύπτοντα ἐκ

παθῶν, μὴ καὶ ἀσεβὲς ᾗ· ἀποδοτέον οὖν ἡμῖν ἂν εἴη φρο-
νιμώτερον καὶ σὺν λόγῳ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ καὶ τὰ τοῦ Καί-
σαρος Καίσαρι· ἀλλ' ἄρ' ἀνέζη μου αὐθις, ὦ Πολύκαρπε,
ὀλίγ' ἄττ' ἐξ ὑπαρχῆς βουλομένου εἰπεῖν; Πολ. Πῶς γὰρ
οὐ· τοῦτο γὰρ ἡμῖν σκοπὸς πέρας εὑρεῖν τοῦ λόγου, τὰ ἄπο-
ρα λύσαντας. Νικ. Ἐχει τοίνυν καλῶς ἡμῖν μέχρι δεῦρο· νῦν
δ' ἐπαναλάβωμεν τὸν λόγον αὐθις ὡς ἀπὸ δευτέρας ἀρχῆς.

Οἶσθα τοίνυν, ὦ ἄριστε, πρῶτον τοῦτο, ὅτι ὥσπερ ἐπὶ
πάντων ἔστι μὲν ἃ ὑπερέχει τιμῇ, ἔστι δ' ἃ καὶ ἐλλείπε-
ται· ἔστι γὰρ καὶ τῶν σκευῶν, ἃ μὲν, εἰς τιμὴν καὶ λαμ-
πρότητα· ἃ δὲ, εἰς ὑπηρεσίαν· οὕτω καὶ πρὸς τῆς πολιτικῆς,
οἶμαι, ἡ μὲν ἔστιν ὑπερέχουσα, καὶ ἀληθὴς, ἐν οἷς πράττει·
ἡ δὲ ταπεινότερα καὶ μυθώδης ἐν τοῖς θρυλλουμένοις· κα-
κίην μὲν ὁρῶμεν πραγματευομένην ἐν τοῖς ἀπορρήτοις
παρὰ μόνων τῶν κρατούντων καὶ συμβούλων τῶν ἐθνῶν,
ὥσπερ νῦν ἐν τῷ κατὰ τὴν Βερῶναν συλλόγῳ αὐτῶν· τὴν δὲ
ταπεινὴν καὶ δημοτικὴν, καὶ καθ' ἐκάστην ἄλλοτ' ἄλλως
διεκρίπτουσάν τε, καὶ μεταβαλλομένην ἐφ' ἐκάτερα, ὡς ὁ
Εὐρύππος, καὶ σύγ' αὐτὸς ἐν τοῖς εἰρημένοις, διαθηρλαυ-
μένην ἐν ταῖς ἐφημερίσι κατὰ πάσας τὰς ἀγοράς· ἔστι τοῦθ'
οὕτω γενόμενον, ὦ Πολύκαρπε, ἢ οὐ, ἐγὼ δὲ παραπαίω;
Πολ. Εἴγε μὴ παντάπασιν ἐσμέν ἀναίσθητοι, ἔστι ταῦτ',
ὦ Νικόφημε· Νικ. Τί δὲ περὶ μουσικῆς, οὐ καὶ περὶ ταύτης
ταῦτόν ἐστι λέγειν, ὡς ἡ μὲν κατ' ἐπιστήμην, ἡ δὲ κατ' ἔθος
ἐστί; ὁρῶμεν γὰρ κἀνταῦθα τοὺς μὲν ἐκ τέχνης ὁρμωμέ-
νους, εὐδοκιμοῦντας· τοὺς δὲ, ἐκπίπτοντας καὶ ἐκσυριττο-
μένους, τοὺς ἐξ ἀτεχνίας ἐν τῷ ἄδειν παραφθεγγομένους·
τί οὖν σοι δοκεῖ καὶ περὶ ταύτης, ἔστι μέν τις ἐμμελής, ἔστι
δὲ τις καὶ ἐτέρα ἐκμελής καὶ παράφθογγος; Πολ. Συντί-
θεμαὶ σοὶ καὶ ταῦτα. Νικ. καὶ καλῶ; γε ποιεῖς, συλλογίζο-

μενος νῦν γ', εἰ μὴ πρότερον· καὶ γὰρ πολλὴν ἂν σου κατα-
 γνοίην εὐθείαν, εἰ καὶ ταῖς προδήλοις ἐβελήσειας τὴν τρά-
 πεζαν ἀνατρέψαι· εἶεν. Τί δὲ καὶ περὶ γραφικῆς, καὶ περὶ
 ἱατρικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἂν εἴποιμεν ἕξεων; οὐ καὶ ταύτας
 ἅπαντας ὀρῶμεν ἐπιτηδεύοντας, τοὺς μὲν σὺν λόγῳ καὶ
 ἐπισταμένως· τοὺς δὲ, ἐξ ἐμπειρίας, μόνης ἢ ὅπως ἔτυχε·
 Πολ. Ὀρῶμεν δὴ πού· τυφλοῖς γὰρ ἂν εἴημεν ἐοικότες. Νικ.
 Πότερον οὖν, δῶμεν τοῦτο ἀκινδύνως κατὰ τῆς θεολογίας,
 ἢ οὐκ ἀποτολμητέον τοῦτ', ὧ Πυλῦκαρπε; Ὀρῶμεν γὰρ καὶ
 θεολογοῦντας τοὺς μὲν, κατ' ἐπιστήμην καὶ ἐκ πολλῆς ὀρ-
 μωμένους παρασκευῆς· τοὺς δὲ, ἐξ ἀγορᾶς εὖωνον εὐρα-
 μένους τὴν τέχνην· εὐζύνητον δὲ τὸ λεγόμενον ἀνδρὶ οὔω
 σοι θεολόγῳ· καὶ τοῦθ' ὁ πολὺς ἄνθρωπος ἔχει αἰεὶ διὰ στό-
 ματος, καὶ μάλιστα τὰ γραΐδια. Πότερον οὖν, διαιρῶμεν
 καὶ ταύτην, εὐσεβῶς εἰς ἀληθινὴν καὶ μυθώδη, ἢ οὐ; οὐτα
 γὰρ ἔσται ἡμῖν ἀκραιφνὴς τῆς ἀληθείας ἡ ζήτησις· Πολ.
 Ὀρῶμεν γὰρ καὶ τούτων πολλοὺς θεολογοῦντας κατὰ πα-
 ράδοσιν. Νικ. Εὐγε, συντετόλμηκας ὁτιοῦν· ἄγε τοίνυν
 ἀπόκριναί μοι, εἴ τις αἴρεσιν δοίησιν, ἢ πολιτικόν τι πυ-
 θέσθαι, ἢ ὥδῃν ἀκοῦσαι, ἢ φάρμακον δέξασθαι, ἢ εἰκόνα
 πρίασθαι ἡντινοῦν, πότερον ἐκ τῆς κρείττονος μοίρας τῆς
 ἐπισταμένης ταῦτ' ἂν ἔλοιο μᾶλλον ἔχειν, ἢ ἐκ τῆς
 ὀλισθηρᾶς καὶ ἐπισηφαλοῦς, εἰς ἣν ὁ πᾶς ὄχλος συρρεῖ τῶν
 ἀνθρώπων, οἱ οὐδὲν τούτων ἔχουσι σὺν λόγῳ πραττόμε-
 νον; Πολ. Δῆλον, ὅτι παρὰ τῶν πρώτων· τί γὰρ ἂν
 καὶ πάθοι τις; Νικ. Εὐγε νῦν ἡμῖν ἔχει μέχρι δεῦρο, καὶ
 πάντα πρὸς τὴν σπάρτον συναπευθυμένα· οὐκέτι γὰρ ἀ-
 λογιστὶ δοκεῖς μοι τῷ λόγῳ παρακολουθεῖν· ἐπανερχόμεθα
 τοίνυν ἐπὶ τὸ προκείμενον· σὺ δε, ὅπως παρακολουθήσης
 αὐτῆς ὁμοίως καὶ ἀπαρεγκλίτως.

Ἐπειδὴ τοίνυν τὴν ἑαυτοῦ περὶ Προνοίας δόξαν σοι κελεύεις εἰπεῖν, πωτέρωθεν ἀξιοῖς με τοῦθ' ὀρμώμενον ἀποφαίνεσθαι, ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἀκραιφνοῦς καὶ ἐλλογίμου θεολογίας, ἢ ἀπὸ τῆς χυδῆν ταύτης τῆς ἀλόγου καὶ ἐξ ἀγορᾶς, ἣν ὁ συρφετώδης ὄχλος, ἐκ γραϊδίων μύθων ὀρμώμενος, ἐξαπατᾷ αὐτὸς ἑαυτόν; Εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τούτου, ἴθι, παρὰ τὰ γραϊδία μαθησόμενος καὶ διδάζων, ὅ,τι καὶ μέχρι νῦν ἔπραττες παρ' αὐτοῖς, τελῶν καὶ τελοῦμενος· εἰδὲ ἀπὸ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ ἀδιαβλήτου, δεῖσε ἀλλοῖον γενέσθαι, ἢ πάροιθεν, ὥς ἄλλος Ὀδυσσεὺς, ἡνίκα ἔμελλε τὸ πρῶτον συμβαλεῖν Τηλεμάχῳ, οἴκαδ' ἐπανελθών.

- » Φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνῆς, ἡ δὲ χιτῶνα
- » Θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὠρελλε καὶ ἤεν.
- » Ἄψ δὲ μελαχροίνης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν.
- » Κυάνεα δ' ἐγένοντο ἀθιράδες ἀμφὶ γένειον.

Τοιοῦτος γινόμενος, καὶ τὰ ῥάκη ταῦτ' ἐκ τῶν σὺν οἴκῳ καὶ πιναρὰ ἀποθέμενος πάντα, μόλις ἂν παραδέξαιο λόγον καθαρὸν τοῖς ὡσὶ, δεισιδαιμονίας ἀπηλλαγμένον· ἦν γὰρ μὴ καθάρης πρῶτον σεαυτὸν τῶν ἀγοραίων προλήψεων, οὐκ ἂν εἴης ἄξιος προσφέρεσθαι εὐμενῶς μάθημα ἡρτημένον φιλοσοφία, ἢ μὲν πύκνους τὴν ἀληθῆ οἰκονομίαν ἡγεῖσθαι Χριστιανῶ, ὥς μὴ ἀρκούσης σοὶ ἄλλως τῆς ἀκοῆς, ἀπὸ σαθρῶν λόγων προκατελιγμένης, καὶ ὅλως βεβυσμένης δέχεσθαι τὴν ἀλήθειαν. » διὸ καὶ Ξενοκράτην φασὶν οὐ τοῖς ἀθληταῖς, ἀλλὰ τοῖς παισὶ μᾶλλον περιάπτειν ἀμώτιδας, μέχρις ἂν λόγος ἐκ φιλοσοφίας ἐντραφεῖς αὐτῶν ταῖς ἀκοαῖς, τὴν μάλιστα κινουμένην καὶ ἀναπειθουμένην χώραν, ὥσπερ φύλαξ, πρὸς τοὺς φαύλους τῶν λόγων ἐμφράξῃ, προκατασχών. Τὶ οὖν

φῆς πρὸς ταῦτ', ὦ γενναῖς; ἀλλὰ σύντεινόν μοι σεαυτὸν, ὦ Πολύκαρπε, μεῖζον εἰδὼς τὸ ἐκ τούτων σοι ἐσόμενον ὄφελος. μηδὲ ὑποδράμη σέτις αἰσχύνῃς ὑπόνοια, Κλεάνθην εἰδότα καὶ Ξενοκράτην τοὺς πάνυ, τοὺς ὑπὸ τῶν εὐφροεστέρων ὑπομείνχοντες γέλωτας, καὶ τὴν ἀμάθειν καταβλήσαντας· οὕς μιμητέον καὶ σοί γε· εἰδὲ μὴ, ἀπόφνηνον γνώμην, ἔν' ἐρίῳ σε στέψαντες ἀπὸ μέσου τοῦ λόγου, κατὰ Πλάτωνα ἀποπέμψωμεν. Πολ. Οὐκέθ' ὦρα, ὦ Νικόρῃμε, εἰρωνείας συνείροντα περικινάειν· ἀλλὰ λέγε, ὅ,τι ποτ' ἔχεις εἰπεῖν, ἔν' εἰδῶμεν πρῶτον ὅ,τι δὴ καὶ ἔρεῖς· ὁ μὲν γὰρ ἄγων ἀπὸ πολλῆς σοι παρασκευῆς ὠρμησθαι δοκεῖ· τὸ δὲ τέλος δείξει, οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. Νικ. Ἀληθές τοῦτο· καὶ οὕτω ποιητέον· οὐκοῦν σύντεινόν μοι τὸ οὖς.

Τὸ μέγα δημιουργήμα τοῦτο, ὃ κόσμον καλοῦμεν, καὶ ὃ τοῖς μὲν κατὰ μέρος ὀρῶμεν φθειρόμενον, τῷ δὲ ὅλῳ σωζόμενον, ὡς γενέσει τε καὶ φθορὰ ἀμοιβαδὸν τοῖς καθ' ἕκαστα γηράσκον καὶ ἀνθρώπων, καὶ τὸ αὐτὸ ταῖς οὐσίαις ἀεὶ διαμένον, τοῦτ' ἦν ὅτ' οὐκ ἦν· εἴθ' ὁ ποιητὴς καὶ πλάστης ἡμῶν, ὁ ἄναρχος καὶ αἰδῖος, ὁ ἄπειρος καὶ ἀπερίγραφτος, ὁ αὐτοκίνητος τε καὶ ἀναλοῖωτος, ὁ ἐν ἐπιτάσει καὶ πληθεί μεθ' ὑπερτελοῦς τῆς ἀπλότητος τὰς ἀπλῶς ἀπλᾶς τελειότητας ἐν ἀπειρίᾳ ἔχων, ἡλικίας καὶ ὅσας οὐδ' ἂν ἐξισχύσεις νοῦς πεπερασμένος νοῆσαι, ὁ ἀπειροτέλειος, καὶ ἀπλῶς ἐξιμνούμενος τέλειος, οὗτος, φημί, κηδύκεσέ ποτε ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος παρῆγαγεῖν αὐτὸ εἰς τὸ εἶναι, ἐν ᾧ διαλάμπει μάλιστα τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ ἡ δύναμις, ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀγαθότης· ἡ δύναμις μὲν, ἥ τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν· ἡ σοφία δὲ, ἥ γενέσει τε καὶ φθορᾷ τῶν ἐπὶ μέρους συντηρεῖ τὰ καθόλου, καθ' οὓς λόγους αἰωνίους καὶ οὐσιοποιούς ἐν τῇ δημιουργικῇ προὔρεσ-

τῶτας νοῖ, ἐν ὑστέρω δεδημιούργηκεν· ἡ δὲ ἀγαθότης αὐτῆς, ἣ διέπει καὶ διεξάγει ταῦτα ἐν παντοίαις μεταβολαῖς πρὸς τὸ σώζεσθαι· ἐνθα μάλιστα καθορᾶται ἡ πρόνοια αὐτοῦ διοίκουσα μέχρι τῶν ἐσχάτων· περὶ ἧς ἡμῖν νῦν ὁ λόγος, εἶγε μοι προσέχεις τὸν νοῦν παρακολουθεῖν.

Ἡνίκα τοίνυν ὁ θεὸς ἐνεστήσατο τὴν τοῦ παντὸς τούτου δημιουργίαν, καὶ εἴτι ὑπὲρ τοῦθ' ὑφέστηκε τὰ ὀρώμενον, ἐσκέψατο πρῶτον (καὶ μοι συγχωρεῖσθω ἀνθρωπίνως καὶ ἐν χρόνῳ τὰ ἐπέκεινα χρόνου παντὸς, μηδεμιᾶς προηγουμένης σκέψεως, γινόμενα ἐξηγήσασθαι) ὅπως τὰ παραχθисόμενα, καὶ ὑποστησόμενα διαμενεῖ αἰδίως, ἕως ἄν ὁ αὐτὸς εὐδοκήσῃ τὴν τῶν αἰώνων συντέλειαν.

Τὸν λόγον τοίνυν τουτονὶ καὶ τὴν δύναμιν, ἣ τοῦθ' οὕτως ἔχειν ἐποίησε, ταύτην ἔγωγε οἶδα Πρόνοιαν, προηγουμένης βουλῆσεως· τοῦτέστιν, ἣ μὲν ὁρμή τις πρὸς τὴν ποιήσιν ἐννοεῖται προηγουμένη τῆς ἐνεργείας, τοῦτο θεὸς κτελεῖσθαι βούλησις· ἣ δὲ πρὸ τῆς ποιήσεως μετὰ τὴν βούλην καὶ πρόθεσις τις ἐν τῷ θεῷ νοῖ διαρκείας, τάξεώς τε, καὶ διαμονῆς· τῶν παραχθισομένων διορᾶται, τοῦτ' ἐστὶν ἡ πρώτη καὶ μάλιστα Πρόνοια· οὐ γὰρ εἰλῆ καὶ ὥς ἔτυχεν αὕτη προσβέβηται, ἀλλὰ μετὰ τῆς διανοίας τοῦ καὶ διαμένειν τὰ προνοημένα.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, εἶπε καὶ ἐγένετο τὸ πᾶν ἀχρόνως καὶ νεύματι μόνῳ· γενομένῳ δὲ ἐκέλευσεν ἕκαστα ἐνεργεῖν συνωδᾶ, οἷς προϋνόησε, τὸν μὲν ἥλιον διατρέχειν τὸν οὐρανὸν ἀνιόντα καὶ κατιόντα ἀκαμάτως τε καὶ ἀπαρεγκλίτως καὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ· τὴν δὲ σελήνην, τὴν αὐτὴν καὶ ταύτην ἐν χρόνῳ συντομωτέρῳ πολλῷ, καὶ τᾶλλα τὰ οὐράνια λεγόμενα σώματα, ὅπως καὶ ὅσον ἐπιβάλλει ἐκάσῳ συντελεῖν εἰς τὴν τοῦ παντὸς διαμονὴν καὶ συντήρησιν, ἣ

ἐν τῷ προνοεῖν ὁ κτίστης διάταξε· καὶ τοῦτ' ἔμοι γε Προορισμός, ὅσον ὅρος ὧν, ἐκτελεστικὸς τῆς Προνοίας, τῆς φύσεως ἤδη λαβούσης ἀρχὴν τῆς κινήσεως· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, καθ' ὃν ἡ φύσις ἤρξατο κινεῖσθαι, ἥ δὲ γίνεσθαι καὶ σώζεσθαι ἕκαστα συμφώνως τῇ θεῷ Προνοίᾳ· καὶ ἔστιν ἄρ' οὕτω Πρόνοια μὲν, δύναμις, ἥ ἄρισθ' ἕκαστα τὰ γιγνόμενα γίνεσθαι καὶ σώζεσθαι τῷ θεῷ προεβούλευται· Προορισμός δὲ, δύναμις ἐμπεφυκυῖα τῇ φύσει θεόθεν καὶ βούλησις, ἥ τήνδε τὴν προνεννημένην ὁδὸν βαδιεῖται ἀπαρεγκλίτως, κατὰ τοὺς δημιουργικοὺς λόγους τὴν τάξιν φυλάττουσα πρὸς τὴν τῶν ὄντων διχμονὴν καὶ συντήρησιν.

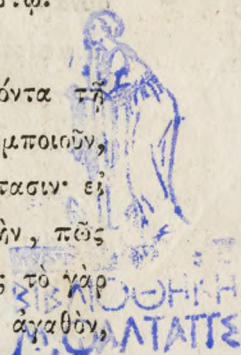
ἔχοντας δὲ καὶ τοῦτου καλῶς, ἐπειδὴ τιμιώτερον καὶ προμηθέστερον τῶν ζώων ἀπάντων ἐπλασεν ὁ θεὸς ὁμολογουμένως τὸν ἄνθρωπον, ὡς βασιλεῖα τῶν πάντων μεθ' ἑαυτὸν, κηδύον καὶ δύνανται αὐτῷ τινα ὑπὲρ ἐκείνα ἐνθεῖναι· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ Αὐτεξούσιον πρὸς τὴν πράξιν· τοῦτο δὲ ἐστὶ θέλησιν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἐλευθέραν, καθ' ἣν πᾶνθ' ὅσα βούλεται, καὶ ὡς βούλεται πράττει περὶ τε ἑαυτοῦ καὶ πρὸς ἄλλους· διὸ καὶ ὡς ἐλευθέρως ἀγωνιζομένῳ πρόκειται αὐτῷ ἄθλα, εὖ μὲν ἀθλήσαντι τὰ ἀπόρρητα ἀγαθὰ, ἃ ὀφθαλμοῖς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη πώποτε· κακῶς δὲ χρησαμένῳ τῇ ἐλευθερίᾳ, ἃ καὶ ἔργῳ πειραθεῖναι ἀπεύχασθαι ἄξιον, καὶ ὀνομάσαι οὐκ ἐκτὸς ἐστὶ φρίκης· εἰ γὰρ μὴ ἐλευθέρως ὁ ἄνθρωπος ἔπραττεν ὅ,τι πράττοι, εἴθ' ὑπ' ἐτέρου ἀγόμενος ἔξωθεν, εἴθ' ὑπὸ ἐμφύτου ὁρμῆς ἐσωτερικῶς, ὡς τὰ κτήνη, ἀφύκτως μυωπιζόμενος, οὐκ ἂν ἦσαν αὐτῷ τῶν βεβιωμένων εὐθύνη, ὥσπερ δὴ οὐδ' ἐκείνοις· νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βικταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν, αἵρεσις τοῦ σώζοντος, λόγος ὀρθός, θέλησις ἐφ' ἑκάτερα ἐλευθέρᾳ, πῶς μὴ

φθίμεν, ὅς' ἂν πράττη ὑποτέρως μερίδος, ὑπ' αὐτοῦ ἐλευ-
 θέρως καὶ μηδενὸς ἀναγκάζοντος, γίνεσθαι τε καὶ πράττε-
 σθαι ταῦτα; δεῖ γὰρ δὴ, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, ἐκ τῶν χύδην
 θεολογοῦντας ἀκαίρων προλήψεων, μέσον τι τιθέναι καὶ ὄρον
 τῆς θείας προνοίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, ἣν κατ'
 εὐδοκίαν τοῦ πλάσαντος μόνος αὐτὸς τῶν πεποιημένων ἐπλού-
 τησεν· καὶ ἡ μόνη μάλιστα διαφέρει ἂν οὐσιωδῶς τῶν κτη-
 νῶν, ἵνα μὴτ' ὁ ἄνθρωπος ἀνεύθυνος καὶ ἀβράβευτος, ὥς κατ'
 ἐκεῖνα ἀγόμενος, μείνῃ, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐπ' ἀλλοτρίαις κρί-
 νοιτο πράξειςιν, ἀνελευθέρως καὶ ὅσον μηχανικῶς κινούμε-
 νος, ἐν οἷς πράττει· μὴτ' ὁ θεὸς τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐμπλεκό-
 μενος πάθεσι, δόκησιν παρέχῃ τῶν ἑαυτοῦ ιδιοτήτων ἐξι-
 στασθαι· ἐκσταίῃ γὰρ ἂν, εἴπερ ὡς ἄλλος Ζεὺς, ὅτε μὲν
 ὀργιζόμενος, πολέμοις ἐμπλέκοιτο, ἐν χερσὶ τὰ τάλαντα
 ἔχων· ὅτε δὲ ἐλεῶν, εἰς εἰρήνην συνάγοι, τοῦ θυμοῦ ὀψὲ
 κορεσθεῖς· καὶ ὅτε μὲν εὖ, ὅτε δὲ κακῶς σὺν οὐδενὶ λόγῳ
 ποιῶν, οὕς καὶ ὡς ἂν ἐθέλῃ.

» Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν

» Ἐσθλοῖς, ἡ δὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἐκάστω.

Θυμὸς γὰρ πάθος, ὥσπερ καὶ τᾶλλα, ὅσα ἐμπεσόντα τῇ
 οὐσίᾳ, ἀλλοίωσιν αὐτῇ ἐμποιεῖ· τὸ γὰρ ἀλλοίωσιν ἐμποιοῦν,
 ἀλλοῖον ποιεῖ, τὴν ὑπάρχουσαν μεταβάλλον κατὰστασιν· εἰ
 οὖν δοῖμεν τῷ ἀπαθεῖ θεῷ πάθος τι, καὶ μεταβολὴν, πῶς
 οὐκ ἂν τῶν ιδιοτήτων αὐτὸν ἀσεβῶς ἀφαιροῖμεν; τὸ γὰρ
 ἄτρεπτον, τὸ ἀναλοίωτον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ τέλειον, τὸ ἀγαθόν,
 ἄλλα ἔτι πολλὰ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τε καὶ ὑποθέσεως ἀνα-
 τρεπόμενά τε καὶ ἀφανιζόμενα, οἰχίσεται ἀπίοντα· Πρὸς οὖν
 ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης ἀτοπίας λέγομεν, λόγῳ πειθόμενοι,

ὥς τῶν γιγνομένων τὰ μὲν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἔργα ἐστὶ Προνοίας· τὰ δὲ ἐφ' ἡμῖν, οὐ· ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἐλευθέρας θελήσεως, καθ' ἣν εὐθύναι ἡμῖν τῶν ἀπάντων ἀγαθῶν τε καὶ φαύλων ἔργων ἀπόκεινται.

Ἐκ γοῦν τῶν εἰρημένων συνάγεται τριττὴν τινα δύναμιν εἶναι τῆς θείας προνοίας· ὧν πρώτη μὲν καὶ μάλιστα ἡ ἐν τῷ θεῷ νῷ μετὰ ἀμετατρέπτου διαμονῆς καὶ συντηρήσεως τοῦ παντός ὑποτύπωσης· ὃ ἐστὶν οἱ εὐσιοποιοί, καὶ δημιουργικοὶ νόμοι, εὗς ὁ δημιουργὸς προαιωνίως μὲν καὶ ἀνάρχως ἐν ἑαυτῷ ἐσχημάτησε, καὶ οὐκ ἦν, ὅτε τούτων τι ἦν μὴ εἰδώς· ἐκίνησε δὲ ἀκινήτως καὶ αὐτοκινήτως, ἐν χρόνῳ, ὅτ' αὐτῷ τοῦτ' ἄμεινον ἔδοξεν εἶναι· τοῦτ' οὖν ἔμοιγες Πρόνοια μάλιστα καὶ κυρίως, ἣ καὶ ἐν ἑτέρῳ λόγῳ ποτὲ ἡμῖν εἴρηται. Δευτέρα δὲ, ἣν ὁ θεὸς ἐν τῇ φύσει ἐνέσπειρε δύναμιν· καθ' ἣν τὰ γιγνόμενα ἀπαραλάκτως καὶ ἀπαρασαλεύτως τοῖς δημιουργικοῖς νόμοις πέφυκε γίνεσθαι· ἡ καὶ ἐκτελεστική πως καὶ ὑπηρετική ἐστὶ τις τῆς πρώτης ἐκείνης, καὶ ἣν Προορισμὸν ἐπέισθημεν ὀνομάσαι. Τρίτη δ' αὖ καὶ μερικωτέρᾳ αὐτῇ, ἥς καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκοινώνησε, δύναμιν τινα ἐνθεῖς αὐτῷ οὐ σμικρὰν προνοεῖν ἑαυτῷ τὰ συμφέροντα ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως, καὶ τὰ μὴ συμφέροντα ἐν πάσαις ταῖς ἐνεργείαις καὶ πράξεσι διωθεῖσθαι, μήδ' ὑπέκειν, ὑπὸ μυρίων παθῶν ἀγόμενος καὶ φερόμενος· ἐν οἷς οὐ χρὴ ἐμπλέκειν τὸ βεῖον, ὥς εἴρηται· καὶ μάλιστα ἐν πολλοῖς, ἐν οἷς ἡ ἀπάνθρωπος σφαγὴ καὶ ὀμότης, καὶ ἀκούσκει πόρρωθεν, μήτιγε ἰδοῦσιν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, φρίκην ἐμποιοῦσι· τὰ γὰρ τοιαῦτα πρέγνωσται μὲν τῷ θεῷ ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθέρᾳ θελήσει καὶ πρὶν τὸν ἄνθρωπον εἶναι (εἴγε πᾶν τὸ μέλλον παρὸν ἐστίν, ὥς εἴρηται, τῷ θεῷ)· ἀλλ' οὐ καὶ προωρισμένως οὕτω γίνεσθαι, ἀλλὰ μόνον θεωρητι-

κῶς, καὶ ἐξηρτημένως τῆς τοῦ ἀνθρώπου θελήσεως· ἐν γὰρ τοῖς ἐφ' ἡμῖν πρόγνωσιν μὲν καταφάσκομεν, προσρισμὸν δ' ἀποφάσκομεν εἶναι· οὐ γὰρ ἡ πρόγνωσις αἰτία τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι κατὰ τὸν φιλόσοφον Ἰουστίνον, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔσεσθαι αἴτιον τῆς προγνώσεως· οὐ γὰρ τὸ μέλλον ἔπεται τῇ προγνώσει, ἀλλ' ἡ πρόγνωσις ἐκείνῳ ἀκολουθεῖ· οὕτως οὐχ ὁ Κύριος αἴτιος, τῆς τοῦ Ἰουδα προδοσίας, ἀλλ' ἡ προδοσία αἴτιον τῆς τοῦ Κυρίου προγνώσεως· τὰ γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου πραττόμενα, εἴτ' ἀγαθὰ, εἴτε φαῦλα, ἐλεύθερα, καὶ οὐκ ἀναγκαστὰ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐξάρτησιν ἔχοντα.

Ἰν' οὖν ἥτε θεία Πρόνοια εὐσεβῶς ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι πρεσβεύοιτο, καὶ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου μὴ παραβλάπτοιτο, τοῦθ' ὅρον τίθεμεν μετὰξὺ οἶον, τὸ μὲν θεῶν προνοεῖν τὰ συμφέροντα τῷ ἀνθρώπῳ, ἐν οἷς αὐτὸς τ' οὐκ ἂν ἐξικνοῖτο, καὶ ὧν τῷ θεῷ προσήκει δωρητικὸν εἶναι κατὰ τὸν ἐκ Κυρήνης φιλόσοφον, οἷον ζωὴν, καὶ οὐσίαν, καὶ νοῦν διδόναι, ἡμέραν τε καὶ νύκτα αὐτῷ ποιεῖν εἰς ἐργήγορσιν καὶ ἀνάπαυσιν, καιροὺς τακτοὺς διατάττειν, ὑετοὺς καταπέμπειν, τὴν γῆν ὀργῶσαν πρὸς γέννησιν συντηρεῖν, καὶ εἴτε θεῶν ὑστέρων οὐκ ἀνάξιον ἦκειν παρὰ τοῦ πρώτου· ταῦτα γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὸς κατὰ τὸν αὐτὸν φιλόσοφον, ὃ καὶ μὲν ἐν ἐτέρῳ εἴρηται λόγῳ, ἐκλεπτουργεῖ τὰ καθ' ἕκαστα· ἀλλὰ χρητὰι χειρὶ τῇ φύσει, μένων ἐν ἡθείᾳ τῷ ἑαυτῷ τῷ μεγαλοπρεπεῖ καὶ θεοπρεπεῖ, αἴτιος τῶν αἰτίων γενόμενος, καὶ διήκων μέχρι τῶν ἐσχάτων, τὸν δ' ἀνθρωπὸν αὐτῷ προνοεῖν καὶ αὐτὸν ἐν μέρει ἑαυτῷ γεωργοῦντα, δημιουργοῦντα, ἐμπορευόμενον, πολιτευόμενον, στρατευόμενον, πάντα πράττειν τὰ ἐφ' ἑαυτῷ, ἐν οἷς ἔξεστιν αὐτῷ ἐλευθέρως, ὁποτέραν ἂν ἐθέλῃ τραπέσθαι, ἥτοι τὴν εὐθεῖαν πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἢ τὴν σκολιὰν ἐπὶ τὴν κακίαν,

ὑπεύθυνον ἐφ' ἐκατέρων γιγνόμενον ἢ δικαιωθῆναι, ἢ κατα-
κριθῆναι. Τούτω οὖν τῷ λόγῳ πειθόμενοι, ῥαδίως ἂν ἐξέλοιμεν
τὸν θεὸν τῆς ὠμῆς καὶ βαρβάρου ἐφόδου ἐπὶ τοὺς δυστή-
νους Χίους τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τοὺς Χίους αὐτοὺς τῆς
τῶν ἀνοήτων συκοφαντίας, ὡς δῆθεν, ὧν ἐξήμαρτον εἰς τὸν
θεὸν ἔνεκα, τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παρεχωρήθη αὐτοῖς ἐκεί-
θεν παθεῖν (μέμνησαι γάρ, οἶμαι, καὶ αὐτὸς τοῦτο θεολο-
γήσας) πόλιν τοιαύτην λαμπράν καὶ κοσμίαν, παράδειγμα
φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης γεγενῆσθαι ἐν Ἑλλήσει καὶ
βαρβάροις· εἰδὲ μὴ, καταγελάσει σου ὁ Ὀμηρος αὐτὸς μετὰ
τοῦ Διός.

» Ὡ πόποι, οἷον δῆνυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.

» Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

» Σφίσσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μύρον ἄλγε' ἔχουσιν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν σε ἱκανὰ ἴσως πεῖσαι, εἰ μηκέτι πέποιθας
σεαυτῷ, καὶ μέγα φρονεῖς, ἐφ' οἷς ἐφυπνώτεις λαυσαϊκοῖς
βιβλιδάρτοις· ἐκείνο δὲ δοκῶ μοι βλέπειν σε κραδαινόμενον
ἔτι· φαίης γάρ ἂν, εἰ ὁ θεὸς μὴ κυβερνᾷ τοὺς πολέμους,
τί ποτ' ἐν τούτοις μᾶλλον σπουδάζομεν, οὐχ' ὅπως ἡμεῖς,
ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἔθνη, αὐτὸν θεραπεύειν; τοῦτ' ἐρεῖς ἴ-
σως αὐτός τε, καὶ ἄλλος τις, ὃς οὐδέποθ' ὥρμηκεν ἐπὶ τὰ
τοιαῦτα τῶν θεωρημάτων σὺν λόγῳ· ἀλλὰ σύ γε σύντεινόν
μοι καὶ πρὸς ταῦτα τὸ οὖς, καὶ δῶμεν ἅμα τούτῳ καὶ τέλος
τῷ λόγῳ.

Ἐν μὲν οὖν τοῖς εἰρημένοις διατέτακται ἡμῖν καὶ διώρι-
σται, τί μὲν ἀκραιφνὲς ἔργον Προνοίας, τί δὲ φύσεως, τί
δὲ καὶ ἀνθρώπου· καὶ πότε καὶ ὅπως ἕκαστα τούτων· ἐπει-
δὴ ὁμως ἐν ἐνίοις καὶ ἐσθλότε ἢ τε φύσις αὐτῇ καὶ ὁ ἄνθρωπος

πος παρεκτρέπονται τοῦ τέλους ὑπερβολῇ καὶ ἑλλείψει, ἡ μὲν, ὅπως δὴ ποτε· ὁ δὲ ἄνθρωπος πολλῇ φορᾷ ὀρμῶν μὲν ἐπὶ τὰ ἐφετά· ὦν τὰ πλεῖστα πλεονεξίᾳ εἰσὶ, καὶ ἐπιθυμίαι, καὶ ἀλλόκοτοι προαιρέσεις· ἐξολισθαίνων δ' ἐπὶ τάνιερὰ, οἷον ζημίας, καὶ νόσους, καὶ ἐχθρῶν ἐπιβουλάς, καὶ ἄλλα μυρία· τότε δὲ συνειδότες μὴ δυνάμενοι μὴτ' ἐκεῖνα κατορθώσασθαι, μῆτε τὰ δεύτερα ἀποκρούσασθαι, καταφεύγομεν εἰς τὴν θεῖαν βοήθειαν, ταῦθ' ἡμῖν γενέσθαι αἰτούμενοι δι' εὐχῆς παρὰ τοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος· καὶ τοῦτο λέγεται παρ' ἡμῶν μὲν αἵτησις δι' εὐχῆς, ὦν δεόμεθα μὲν, οὐ δυνάμεθα δὲ τυχεῖν· παρὰ δὲ θεοῦ, βοήθεια, οὐχὶ πρόνοια· διαφέρει δ' ἀλλήλων πρόνοια καὶ βοήθεια, ἡ ἢ μὲν προηγεῖται, ὥς καὶ τοῦνομα δηλοῖ, τῶν ἀναγκαίως ἐν τῇ φύσει γιγνομένων, ὥς προνοεῖται ἕκαστα γίνεσθαι· ἡ δὲ βοήθεια ἔπεται τῇ τῶν ἀνθρώπων αἰτήσῃ τε καὶ εὐχῇ, καὶ τοῦτο μάλιστα οὐχὶ πρακτικῶς, ἀλλὰ φανταστικῶς, ὁδόν τινα ἡμῖν πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ ἐνθέντος κατὰ μόνην ἐπίνοιαν. (*) Ἰν' οὖν μηκέτι συγχέῃς τὰς ιδέας τούτων ἀμφοῖν· ἢ μᾶλλον, ἵνα μὴ εὐσεβῆς κατὰ δόκησιν, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν, διακριτέον σοι ταῦτ' ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ καὶ ἐστὶν ἐν τῇ φύσει· καὶ ὥς ἐκ τῆς τῶν ὀνομάτων σημασίας ἔξεστὶ σοι καταμαθεῖν.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ζήτημά τι (αὐτὸ μικρὸν μὲν ἔμοιγε, καὶ τοῖς κατ' ἐμὲ τὰ τοιαῦτα ἐξητακόσι· σοὶ δ' ἴσως καὶ τοῖς λαυσάτικοῖς θεολόγοις λέλυται πάλαι) ἐκεῖνο προκόπτει· πότερον, παρέχει ἡμῖν ὁ θεὸς ἑαυτὸν εὐμενῇ καὶ ἴλεων ἐπὶ τοῖς αἰτουμένοις, ἢ οὐ; καὶ εἰ παρέχει, πότερον,

(*) Ἰδε ἐν τῷ βίῳ τοῦ Κοραῆ· Εὐνορίδι, ἐν πρώτοις.

ἐν πᾶσιν, οἷς ἂν αἰτώμεθα, ἢ τισὶ μὲν, τισὶ δ' οὐ; καὶ εἰμὲν αὖ τὸ δεύτερον, ἐν τίσι μὲν παρέχει, ἐντίσι δὲ οὐ; δεῖ γὰρ δὴ ταῦτά σε πρῶτον καλῶς διακρίνειν, ἵν' εὐκρινέστερά τε καὶ εὐμαθέστερα ἢ τὰ πὶ τούτοις, εἰ βούλει κοσμιώτερός τε καὶ εὐσεβέστερος προσιέναι πρὸς τὴν θείαν μεγαλειότητα, τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ πλεονεξιῶν αὐτὴν ἐξαιρῶν.

Ἰν' οὖν εὐοδώτερα καὶ ὀμολώτερα καὶ ταῦθ' ἡμῖν γένηται, ὅσον γε δυνατόν ἀνθρώπῳ καὶ εἰς τοῦτον τὸν γνόφον εἰσδύναι, εἰσδύντα δὲ, ἐξελθεῖν ἀβλαβῶς, διαιρετέον τάγαθὰ εἰς δοκοῦντα καὶ ὄντα συμφώνως Ἀριστοτέλει καὶ Πλάτῳ τοῖς πρώτοις ἐκείνοις διδασκάλοις ἀπάντων· δοκοῦντα δὲ φημί τὰ πρὸς τὸ παρὸν τέρποντα μὲν τὴν ὄρασιν, κηλοῦντα δὲ τὴν ἀκοήν, καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις· μετὰ ταῦτα δὲ μᾶλλον βλάπτοντα, ὡς συνεπέας ἄντικρυς ὄντα καὶ συναρτήσεις τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν καὶ πλεονεξιῶν· ὄντα δ' αὖθις καὶ ἀληθῆ, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἡμῖν ἀναγκαῖα γιγνόμενα· καὶ ὦν τῷ θεῷ προσήκει δοτῆρα εἶναι· ἃ καὶ μόνα αἰτεῖν ἑαυτοῖς προστετάγμεθα ἐν Εὐαγγελίοις· καὶ οἱ θύραθεν σοφοί, οἴκοθεν ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ συνιέντες, ἐξύμνησαν.

• Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις

• Ἄμμι· δίδου· τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπάλαξε.

Τούτων τοίνυν, ἃ μὲν ἡ φύσις, δέον χορηγεῖν, ὑστερήσεις δοῦναι, ἢ ὅπως ποτὲ παρκαούσεις τῷ θεῷ προστάγματι, καὶ ἃ ἡμῖν ὁ σωτὴρ ἐπηγγείλατο αἰτήσασσι δώσειν, καὶ κρούσασσι τὴν θύραν ἀνοίξειν, ταῦθ' ἡμῖν εὐχομένοις ἔσται παρὰ τῆς πηγῆς τοῦ ἐλέους· ἃ δ' ἐς τὰ πᾶθη ἀνάγεται καὶ πλεονεξία, ἐπάγεται, καὶ κηκώσεις ἐτέρων διψᾷ, καὶ ἐπι-

τυχίας ἀδίκων διώκει, καὶ ἄλλων μυρία, ταῦθ' ὡς προαιρέσεις οὕσας ἐμπαθεῖς τῶν ἀνθρώπων, ἔγωγ' οὐκ ἂν εἴποιμι· οὐ γὰρ ἂν τολμήσαιμι, ἐφ' οἷς καὶ τῶν ἡγεμόνων, εἴτις τὰ τοιαῦτα τοῖς δεομένοις χαρίζοιτο, καταμέμφομαι, ταῦτα καταγνῶναι τῆς θείας μεγαλειότητος· δεῖ γὰρ δὴ τὸ θεῖον μεγαλοπρεπές τε καὶ ἀγαθὸν ὄν ἀπλῶς, μὴ κατὰ πάθος δοκεῖν χαρίζεσθαι· καὶ τοι οὐκ ἂν ἀποφαίην ὅλως μὴ εἶναι φανταστικῶς τῶν ἀδικουμένων καὶ καταπολεμουμένων προστάτην καὶ βοηθόν.

Ταῦτ', ὦ Πολύκαρπε, μελετήσας ἀπαθῶς, ὅψει μετ' ὀλίγον αὐτός τε σεαυτοῦ κρείττων γεγεννημένος, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὀρθῶς πρὸς τὰ γύναια διαβεβληκώς· Δεῖ δ' οὖν πρῶτον τῶν τε προλήψεων καὶ ἅμα τῆς ἀπειροκάλου ἀπαλλαγῆναι οἰήσεως, καὶ μάλιστα, εἴτις φθόνος σε σμύχει· ἡ γὰρ δυσμένεια κάκιστος καὶ ἄδικος πάρεδρος καὶ σύμβουλος πανταχῇ κατὰ τὸν ἐκ Χαιρωνείας φιλόσοφον τοῖς ἀκούουσι γίγνεται, ἀνιὰρὰ ποιούσα καὶ δυσπρόσιτα τὰ ὠφέλιμα· καίτοι τὸν μὲν φθόνον ἐπ' ἄλλοτρίοις ἀγαθῶν· ἐξ ἄλλων τινῶν ἀπαιδεύτων ἐμφύεσθαί φησι διαθέσεων· ὁ δὲ λόγῳ ὀρθῶς δυσχεραίνων, ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἀνιάται· εἰγ' ὁ λόγος οὐκ ἄλλο, ἢ ἀγαθὸν τῶν ἀκουόντων ἐστὶ, καθάπερ τὸ φῶς τῶν βλέπόντων· διὸ φιλακροάμων μᾶλλον, ἢ φιλορρήμων, ἵνα μὴ εἴπω μεγαλορρήμων, πειρῶ εἶναι· ἡ τε γὰρ φύσις αὐτὴ δύο μὲν σοι ὤτα, μίαν δὲ γλῶσσαν ἐνέφυσεν· καὶ τὸ ἀκούειν τοῦ λέγειν πρότερόν ἐστι φύσει, καθάπερ καὶ τοῦ τίκτειν τὸ συλλαμβάνειν ταῦτα δὲ φύλαττε λογικώτερον, ἢ προπετεστέρον, ἵνα μὴ οὕτως, ὥσπερ πῶλος, ἐπιπηδᾷ ταῖς ὑπολήψεσιν ἀνθρώπων, οἱ ὁμολογουμένως ὠφέλησαν διὰ πολλῶν τε καὶ πολλαχῶς τὸ ὁμογενές, ὅς' αὐτὸς οὐδ' ἐν ὕπνοις ἂν ἴδοις δυνατὰ σοι ἐσόμενα.

Ἐν Στεφανουπόλει, ἀπὸ Δεκεμβρίου ιδ.

Α Β Β Α Σ

ἡ

Πρὸς τὸν ἐπιτιμήσαντα ἐπὶ προσευχῇ.

ΝΙΚΟΦΗΜΟΣ ΚΑΙ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ.

Εὐλόγησον, εὐλόγησον, πάτερ ἅγιε. Ἀμ. Ὁ Χριστὸς εὐλογῆσαι σε τέκνον καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Νικ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω, ὅπως μὴ θαυμάσωσε, ὦ Ἀμβρόσιε ἄριστε, καύχημα καὶ σέμνωμα ἐν τοῖς ἐσχάτοις τουτοῖσι χρόνοις ἀρετῆς γενόμενον ἐν τοῖς Ἕλλησιν· ὁ γὰρ χρόνος ὁ παρὼν ἀτεχνῶς ἄλλων ἄλλοτε φορώτατος ὢν, ἀρετῆς μένης ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον παντάπασιν ἔοικεν ἄγονος εἶναι· οἷον ἐν μὲν ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμασι, καὶ μάλιστα ἐν πολέμοις πολλὴν ἐπενεγκῶν ἐπιτέχνησιν, πολλοὺς ἡμῶν ἐν ἅπασιν τούτοις ἀρίστους ἀπέδειξεν· ἐν δ' ἀρετῇ καὶ εὐσεμνῷ μετὰ μετριότητος, οὐδένα, πλὴν σε, ὦ θαυμάσιε, μόνον, εἴτι ἐγὼ ἱκανὸς εἶμι τὰ τοιαῦτά γε κρίνειν. Ἀμ. Οὐδὲν θαυμαστὸν, ὦ Νικοφήμε, ἀποπλανηθέντας αὐτοὺς τῆς ἐπὶ τὴν σωτηρίαν ἀγούσης, ἀμφὶ τὰ μάταια ταῦτα καὶ ἀνωφελῆ ἐπιδεδωκέναι, καὶ ταῦτ' οὐκ ὀλίγον τὸν κίνδυνον ἔχοντα· πεπώρωκε γὰρ ὁ θεὸς αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ συνιέντες μὴ συνιῶσι, τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Νικ. Καὶ μὴν οὐ τοῦτ' ἔγωγ' ἔφην, σεβάσμιε πάτερ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἀμαρτάνουσιν εἰς τὸ θεῖον, ἵν' αὐτοῖς ὀργισθῇ· ἀλλ' ὥς ἐπέδωκαν εἰς τὰ ἔξω πολὺν, ἃ ἔργ'

ἐστὶν ἀνδρῶν εὐφροσύνῃς εἰς τὸ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας
εὐδαίμονας καταστήσαι ἐν ἐλευθερίᾳ. Ἀμ. Πατρίδας; τίνας
ταύτας φής; Μία γὰρ ἡμῖν πατρίς, ὁ οὐρανός· τὰ δ' ἄλλα,
πομφόλυξ, ταχὺ διαρρήγνυμένη, ἔχνος νεῶς, καὶ ὕθλος πο-
λὺς· ἀλλ' εἰκας καὶ σύ γε τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ὦν, μη-
δὲν τούτων ξυνιέναι. Νικ. Οὐδὲν θαυμαστὸν, χαμερπῆ ὄν-
τα, ὑψηλῶν καὶ ὑπερφυῶν λόγων μὴ ἐπατεῖν· καίτοι νῦν
καὶ ἕτερόν τι ἐκ τούτων ἐντεθύμημαι, ὦ μακάριε σύ γε· πρόφην
γὰρ, προκαθημένῳ μοι τῆς θύρας, παραλλάξας αὐτὸς, ἐπε-
τίμησας, οὐ μαλακοῖς καθαψάμενος λόγοις, ἄθλιε, εἰπὼν,
καὶ βέβηλε, καὶ οὐκ οἶδ' ὅτι προσεπαιλησας, καὶ τὴν κε-
φαλὴν κινήσας, ἀπήεις· μέμνησαι, οἶμαι, καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀμ-
ερόσιε· τί ποτ' οὖν ἦν μοι τότε ἀμπλάνημα, ἐφ' ᾧ τοσοῦτον
ὀργίζου; ἢ οὐκέτι μνημόνευεις, οἷά μοι παραμείβων, ὑπε-
τονθόριζες ἀσαφῆ τὰ πολλὰ; Ἀμ. Δικαίως γ' ἐκεῖνα ἐπι-
τετίμηταί σοι, ὦ Νικόφημε, τότε· καὶ νῦν δ' ἄξιός εἰ καὶ
πλείω κακῶς ἀκούειν, ἢν μὴ μεταγνοὺς μεταβάλλης. Νικ.
Εἴτ' οὐ φθάνεις εἰπὼν, ἐφ' ᾧ ποτέ; ἢ ὅτι οὐκ ἀναστὰς
προσεκύνησε παριόντα, οὐδὲ τὴν δεξιὰν ὑπολαβὼν, ὡς εἰκὸς,
κατεφίλησα; ἀλλὰ συγγνώμης μοι, ἅγιε πάτερ; οὐ γὰρ ἐπί-
τηδες τοῦτό μοι παρημέληται, ἀλλ' ἐφ' ἕτερόν τι ἴσως δια-
τρίβων τῇ διανοίᾳ, παρήρημαι τὴν αἴσθησιν τοῦ καθήκοντος·
σύ δ' Ἀβελᾶς ὦν, καὶ τὸν τρόπον σεμνότητος, καὶ θεοειδῆς,
ὀφείλεις ἀφιέναι τὸ ὄρλημα τοῖς ὀφείλουσιν, καθάπερ προ-
σ τετάγμεθα. Ἀμ. Προσκυνεῖσθαι μὲν, καὶ τὴν δεξιὰν
φιλεῖσθαι με σκοληγκόερον ὄντα, καὶ ἁμαρτωλὸν, οὐδὲν
προσῆκει μοι, ὦ Νικόφημε· ἀλλ' ἀλγὼν ἐπὶ σοι, ὦ δύστηνε,
τὰ πολλὰ ἐκεῖνά σοι ἐπιτετίμηκα τότε, ὅτι ἀφηνιάσας καὶ
αὐτὸς ὁμοίως τῶν ἄλλων τοῖς ἀπολουμένοις, τῶν θείων
καταπεφρόνηκας. Νικ. Τί φής; Ἐγὼ τῶν θείων; καὶ τί

πατέ μοι σύννοδας τοιοῦτο, σεβασμία πάτερ, ἵνα καὶ ἀσά-
 βειαν εὐθὺς καταγνῶς μου; λέγε μοι σπεύσας, ἵνα μετα-
 μαθὼν, μεταναστεύσω ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θεόν· δεινῶς γὰρ τὸ
 λεγόμενον δάκνει με, καὶ ταῦτα προσμαμνημένον καὶ τῶν
 ἀπειλῶν. Ἀμ. Ἐρῶ δῆτα, καὶ προσαπειλήσω γε τὰ εἰκότα,
 εἰ μὴ μοι ὑπακούσεις· ἡ γὰρ πληγὴ σου ὀδυνηρὰ καὶ δυ-
 σίατος· καὶ εἰμὴ τις προσαγάγει αὐτῇ πῦρ καὶ σίδηρον, οὐκ
 ἂν εἴη ἡμῖν προσδόκιμος ἰαθήσεσθαι· ἄγε γὰρ εἰπέ μοι, ὦ
 τλήμον σύγε, τίποθ' ὅλην ἐβδομάδα παθὼν ταυτηνὶ, εἰς τὰς
 ἱεστηρίους τελετὰς οὐ προσῆλθες, ἐναῖς ἐξιλεούμενοι τὸν θεόν,
 τὰς σειρὰς τῶν ἀμαρτημάτων λυόμεθα; ἢ οὐκ οἶσθ', ὅτι σοι
 τὰ γράμματα ταῦθ', ἃ μαθόντες τινὲς, τῆς πίστεως ἀπε-
 σκίρτησαν, εἰς κρίμα σοι μᾶλλον γενήσεται, ὅτι καταλιπὼν
 τὰς θείας γραφάς, προστέτηκας τοῖς θύραθεν καὶ βεβήλοις,
 Σωκράταις καὶ Πλάτωνα καὶ τοιούτοις ἀνθρωπαρίοις εἰδω-
 λολάτραις, καίτοι ἀκούσας πολλάκις τοῦ Παύλου, τὴν φιλο-
 σοφίαν μωρίαν καλέσαντος· ταῦτ' ἐστίν, ἐφ' οἷς ἔγωγ' οὐκ
 ἐπιτιμῶ μᾶλλον, ἢ ἀλγῶ ἐπὶ σοι, εἰς φανεράν οὕτω χω-
 ροῦντι ἀπώλειαν. διὸ καὶ νῦν ἔτι παραινῶ σοι ἐπανελθεῖν εἰς
 σεαυτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ πρὸς τὸ θεῖον καθήκοντα, προσφοι-
 τῶντα καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἱερὰν Ἀκολου-
 θίαν ἐκαὶ ἀκουσόμενον ἀπὸ γε τοῦ Μεσονυκτικοῦ αὐτοῦ ἐξῆς
 μέχρι τέλους διὰ πάντων ἰόντα, οἷα δὴ Καλόγηρον ὄντα.
 ἀλλ' ἄρ' ὑπακούσεις μοι νῦν γ', ὦ Νικόφημε, εἰμὴ ποτε
 πρότερον, ἢ ὄνος λύρας ἀκούει, τὸ δὴ λεγόμενον; Νικ. Πῶς
 γὰρ οὐ; Αὐτίκα γὰρ μάλα, καὶ ὀγκώμενος ἔπακούσομαι
 σου, εἴγε βούλει καὶ τοῦτο· ἀλλ' ἐπειδὴ σειρῶν πρὸς με ἀ-
 μαρτημάτων ἐμνήσθης, καὶ μωραίνουσας φιλοσοφίας, καὶ
 τῶν τοιούτων, ἄρα γε συγχωρήσεις καί μοι εἰπεῖν ὅτι περὶ
 τούτων γινώσκω; Ἀμ. Τί δ' οὐχί; Λέγε γὰρ ὅτι βούλει.

μόνον μὴ παραπαίων. Νικ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἴν' εὐμαθέστερα γένηται τὰ λεγόμενα, ἐπιτρέψαις ἂν μοι καὶ τοῦτο, ὦ μακάριε, ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ὀρμώμενος, εἴπω, εἴτι δέοι, ὃ μοι ἔδοξας ἄρτι μωρίαν καλέσαι; ἔσται δ' ὁ μέλλω ἐρεῖν, οὐκ ἀπάτη, ἀλλ' ἀπλουστάτη ἀλήθεια, ἥν καὶ σύγ' ἀκούσας ὁμολογήσεις. Ἀμ. Τί γὰρ δεῖ τὴν ἀλήθειαν μὴ οὐχὶ λέγειν; τὸ γὰρ ψεῦδος μόνον φευκτέον, ὅτι μόνον ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστί. Νικ. Οὐ μόνον, ὦ Ἀμβρόσιε, οἶμαι, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦτο διώκοντες, μὴ προσιέμενοι τὴν ἀλήθειαν. Ἐπεὶ οὖν ἡ πρὸς ἐμέ σου χαλεπότης καὶ ὀργή περὶ προσευχῆς ἐστίν, ὅτι οὐχ ἐώρακας μὲ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις ναοῖς μετὰ πολλῶν προσευχόμενον, μηδὲ προσκαρτεροῦντα ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου διὰ πάσης τῆς ἀκολουθίας ἐξῆς, δεῦρ' εἰδῶμεν πρῶτον, τίς ἐστὶ προσευχή, ἥ μᾶλλον πρὸς τί αὕτη γίγνεται, ἐξ οὗ καὶ τὸ χρήσιμον αὐτῆς ἂν εὑροίμεν μάλιστα· ἥ οὐχ οὕτως ἑκαστον τῶν πραγμάτων, καὶ αἱ ἀρεταὶ αὐταί, ἐκ τῶν ὑστερῶν μάλιστα κρίνονται, ὅτι ποτ' ὄφελος αὐτῶν; οἷον ἡ μὲν ἀγάπη, ὅτι ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ εἰρηνικὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους συνάγον καὶ συνδέον ἀρμονικῶς πρὸς ἀλλήλους, ἀρετὴ ἐστὶ καὶ περισπούδαστος ἐσθ' ἡμῖν· τὸ δὲ μίσος πολέμιον ὄν, καὶ λυμαντικόν, κακίᾳ ἐστὶ φανερά, καὶ διὰ ταῦτα ὡς διαλυτικόν ἐστὶν ἀποτρόπαιον· ταῦτά δ' εἴποι τις ἂν καὶ περὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τῶν ἄλλων Εὐαγγελικῶν ἀρετῶν· οὐχ οὕτω καὶ σοι συνδοκεῖ, ὦ Ἀμβρόσιε; Ἀμ. Δοκεῖ μοι πάντως. Νικ. Πότερον δὲ, ὅτι τοιαῦτα εἰσὶ φύσει, ἐντεῖλατο, ἡμῖν ὁ σωτὴρ ἐν Εὐαγγελίοις αὐτὰ τηρεῖν, ἥ διότι ἐντεῖλατο τοιαῦτα ἐγένοντο, οἷον χρήσιμά τε εἶναι καὶ περιμάχητα; λέγε μοι πρῶτον τοῦτο, ἵνα σὺν λόγῳ καὶ τάξει δοκῶμεν χωρεῖν πρὸς τὸ τέλος. Ἀμ. Ἀσαφῶς τοῦτ' εἰρημένον οὐκ ἔχω κατανοεῖν ὅτι καὶ λέγεις. Νικ. Ἴσως·

διεορκηνευτέον ἄρ' ἡμῖν ἐπὶ τὸ σαφέστερον· οἶον, ἡ ἀγάπη
 πότερον, ὡμολόγηται ἡμῖν ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ μίσος κακὸν,
 ἢ οὐ; Ἀμ. Ὁμολόγηται γάρ. Νικ. Πότερον δὲ, ἐκ τῶν ὑστέ-
 ρων ταυθ' ἐκάτερα τοιαῦτα ὡμολόγηται εἶναι, ἢ διότι προ-
 στέτακται ἡμῖν ἐν Εὐαγγελίοις τὴν μὲν δέχεσθαι, τὸ δὲ ἀ-
 ποστρέφεσθαι, διὰ τοῦτο τοιαύτης ἔτυχον φύσεως, ὥστε τὴν
 μὲν ὠφελεῖν, τὸ δὲ βλάπτειν; Ἀμ. Δῆλον ὅτι φύσει τοιαῦτα
 ὄντα, εἰσῆκται ἐν Εὐαγγελίοις, ἵν' εἰδῶμεν, τίνων μὲν χρὴ
 ἔχεσθαι, τίνων δ' ἀπέχεσθαι. Νικ. Εὖγε παρηκολούθηκάς
 μου τῇ διδασκαλίᾳ· δῆλον γάρ τὸ εἰρημένον καὶ ἐξ ὧν τοῖς
 θύρχθεν, καὶ τοῖς ἐκτὸς τοῦ Εὐαγγελίου ταῦτά περὶ ἀρετῶν
 καὶ κακιῶν αὐτοῖς συνδοκεῖ. Νῦν δ' οὖν κἀκεῖνο ἂν ἡδέως
 ἐροίμην σε, ὦ Ἀμβρόσιε· σὲ δὲ χρὴ πιστῶς ἀποκρίνασθαι·
 πότερον γάρ, ὦ μακάριε, ἐκ τῶν θείων γραφῶν τὴν δόξαν
 ταύτην περὶ τῆς φύσεως τῶν ἀρετῶν ἔχεις λαβὼν, ἢ αὐτὸς
 οἴκοθεν χρώμενος λόγῳ, καὶ τούτῳ συμβαδίζων συνῆκας,
 ὅτι ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἕκαστα κρίνεται, οἷα εἰσὶ, καὶ
 ἀρεταὶ ταῦτα ὧσι, καὶ κακίαι, καὶ ὅτιοῦν· ὡμολόγηταί σοι
 γάρ, ὅτι φύσει τοιαῦτα ὄντα, εἰσῆκται εἰς τὴν γραφὴν, τὰ
 μὲν ὡς ἀποδεκτέα, τὰ δ' ὡς φευκτέα. Ἀμ. Δῆλον ὅτι συλ-
 λογισάμενος ἔγνων, ὅτι τοιαῦτα ὄντα εἰσῆκται. Νικ. Ὅτι λόγῳ
 χρώμενος ὀρθῶς δηλονότι, εὖρες αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν· ἢ γάρ;
 Ἀμ. Πάντως. Οὐκ ὀρθῶς ἄρ', ὦ μακάριε, μωρίαν τὴν φιλο-
 σοφίαν ἄμ' ἀρχόμενος τοῦ λόγου, ἐκάλεσας, εἴγ' ὁ ὀρθὸς λόγος
 ταύτόν ἐστι τῇ φιλοσοφίᾳ· ἀλλὰ συγχωρήσαντες τοῦτο τῷ
 περιόντι τῆς σῆς ἀρετῆς, κεντῶμεν τὸν πῶλον ἐπὶ τὴν
 νύσσαν.

Ὅτι μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, οἷαί εἰσι,
 καὶ ὅσον ἡμῖν ὠφελοῦσιν, διαγιγνώσκονται, ὡμολόγηται·
 γυν δ' ἐκ τῶνδε ἔλθωμεν εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ ἐξετά-

σωμεν τῇ αὐτῇ αὐ μεθόδῳ, ὅποια τις καὶ ἤδε τὴν φύσιν εἶη ὡς ἀπὸ τοῦ τέλους· καὶ ἐπειδὴν τάχισθ' εὖρωμεν οὕτω, διορίζωμεν, οἷων μὲν ἡμῖν παροῦσα ἀγαθῶν ἐστὶν αἷτιος· οἷων δὲ κακῶν ἀποῦσα τοῖς μὴ εὐχομένοις· ἀλλ' ἵνα μεθοδικώτερον ἐμβάλωμεν εἰς τὸν λόγον, ἀρκτέον ἀπὸ τῶν προὔγου· σὺδ' ἐρομένῳ μοι ἀπάκριναι ἕκαστα.

Ἄρ' οὖν ἐπὴλθέ σοι ποτὲ, ὦ Ἀμβρόσιε, ἐννοεῖν, ὅτι κατὰ τὴν τοῦ ἡμετέρου νοὸς ἱκανότητα καὶ ἀξίαν, οὕτω τὰ ὑπερφυῆ καὶ ἀόρατα, ὡς φυσικὰ ὄντα καὶ ὁρατὰ ἡμῖν ἡ γραφὴ ἐξηγήσατο; ὁρῶμεν γὰρ ἐν πολλοῖς αὐτὴν, ὥσπερ ἀνθρώπου περὶ τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς φθεγγομένην, χειρὰς, καὶ πόδας, καὶ ὄμματα, καὶ αἰσθήσεις αὐτῷ τῇ πάσης ὕλης ἐπέκεινα περιάπουσαν, καὶ θρόνον, ἐφ' οὗ, καὶ τόπον, ἐν ᾧ, καὶ χρόνον, καθ' ὃν καὶ τὰ τοιαῦτα οὕτω γὰρ καθήμενος, καὶ ἰστάμενος, καὶ ἐνεργῶν, καὶ ὀργιζόμενος, καὶ ἱλασκόμενος, καὶ ἀλλοιούμενος, καὶ τρεπόμενος, ἐ πάντῃ ἀναλλοιώτως τε καὶ ἄτρεπτος ἐν αὐτῇ ἡμῖν παραδέδοται. τί οὖν σοι δοκεῖ περὶ τούτων, καὶ ὅπως οἰκονομητέον τὸ πρᾶγμα; Ἀμ. Συγκατάβασίς ἐστι τοῦτο πρὸς ἡμᾶς, ὦ Νικόφρη, καὶ οἰκονομία, ἵνα μὴ ὁ λόγος ἐξ ὑπερφυῶν ἡμῖν ἄμεσον τὴν ἑλλαμψὶν ἐπιχέας, παραιρῇται τῷ ἀμιγεῖ τῶν πρὸς αἴσθησιν τὴν κατάληψιν. Νικ. Εὐγε τοῦτ' εἴρηταί σοι· διὰ γὰρ τὸ μὴ δύνασθαι ἡμᾶς, φῆς, τῶν ὑψηλοτέρων ἐφικνεῖσθαι τῷ τῆς διανοίας πτερῷ, ἀνθρωπινώτερον ἡ γραφὴ, καὶ παχυτέρῳ τῷ λόγῳ ἐχρήσατο, οὐ κακὸν οἰομένη τὸ ψευδεσθαι εἰς κατάληψιν ἀληθείας ὑψηλοτέρας. Ἀλλ' ἐκεῖνο εἰπέ μοι νῦν προσίον· εἴτις, ὦ θαυμάσιε, ἀφ' ὑψηλοτέρας ὀρμώμενος ἔξεως δύναται ἐμβατεῦσαι καὶ προσωτέρῳ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν εἰς τὰ ἄδυτα ἀψωσδήποτε κουφοτέρῳ πτήσει τοῦ νοὸς διαδύς, ἀχειράτε, καὶ ἄπουν, καὶ ὅλως ἀμιγῆ ὕλης

ἡσιτινοσοῦν τὸν θεὸν ἀποπτεύων, ὡς ἄπειρον, ὡς ἀπερί-
 γραπτον, ὡς πανταχοῦ παρόντα, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἐφιστά-
 μενον, ἐ τοιοῦτος τί ἂν ποιήσῃεν, ὦ Ἀμβρόσιε, ἐπειδὴν
 μήτ' ἐν οὐρανῷ, μήτ' ἐν Ὀλύμπῳ ἐς τὸ χαλκοῦν ἔδος τὸ τοῦ
 Διὸς, μήτ' ἐπὶ θρόνου χρυσοῦλου, μήθ' ὑπηδήποτ' ἂν εἴπη-
 τις, καθήμενον αὐτὸν ἐννοῇ, μήτ' ἐπὶ γῆς τοὺς πόδας ἐρεί-
 δοντα, μήτ' ἐν εὐκτηρίοις περιοριζόμενον οἴκοις, μήτε ὀργι-
 ζόμενον, μήθ' ὅλως μεταβαλλόμενον, ἢ ἀλλοιούμενον· ἀλλ'
 ὡσαύτως ἐν ἧθει θεοπρεπεῖ καὶ ἀναλλοιώτῳ αἰεὶ διαπρέπον-
 τα· τότε, φημί, τί δεῖ τὸν τοιοῦτον ποιεῖν; πότερον,
 χαμαὶ βαίνειν, καὶ τοῖς πολλοῖς συνοκλᾶζειν, ἐπικατα-
 θάντα ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἐκεῖνων καὶ ἀληθῶν, καὶ ὅλως
 θείας τινὸς ἡδονῆς μεστὸν, ἢ τοῦναντίον ἀνίπτασθαι πρὸς
 αὐτὰ ὑψηλῇ διανοίᾳ καὶ θαύματος πλήρει, τὰ κάτω καὶ
 προσποιητὰ καταλιπόντα τοῖς ὑλικωτέροις καὶ ἐπὶ γῆς;
 Ἀμ. Δῆλον ὅτι ἀνυψοῦσθαι δεῖ τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰ μετα-
 φυσικώτερα ταῖς κατὰ μικρὸν ἀναβάσεσι· τί γὰρ δεῖ μένειν
 ἐν τοῖς αἰσθητοῖς τὸν ἱκανὸν ἀνυψοῦσθαι, προσωτέρῳ τῇ
 διανοίᾳ γιγνόμενον; Νικ. Οὐκοῦν διπλῇ ἂν εἴῃ ἐκ τῶν
 εἰρημένων ἢ θεολογία, ἢ μὲν τῆς αἰσθησεως, ἢ δὲ τοῦ νοός·
 ἢ οἱ πολλοὶ τῶν ὀλίγων, κἀκεῖνοι τούτων διενηνόχασιν· τί
 φῆς αὐτὸς περὶ τούτου; ἢ βούλει μεταθῶμεν τὰ εἰρημένα;
 Ἀμ. Πῶμαλα· ἔχει γὰρ καλῶς. Νικ. Ἔχει γε δήπου· ἐμὲ
 τοίνυν ὦ ἄριστε, ποτέροις, ἐν τοῖς πεπαιδευμένοις, ἢ τοῖς
 ὡς ἐτέροις ἔχουσιν ἀξιοῖς κατατάττειν; Ἀμ. Μὰ Δι' ἄλλ'
 ἐν τοῖς σοφοῖς. Νικ. Χάριν σοι ἔχω, ὦ βέλτιστε, τῆς εὐνοίας·
 ἀλλὰ τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰ καὶ τῆς θεολογίας τὸ
 ὑψηλότερον, καὶ ὁ μόνῳ νῷ καὶ τούτῳ γε χαλεπῶς διο-
 πτεύσειε τις, ὡς ἐν ἀφραγγεῖ πῃ χωρίῳ διὰ τὸ ἐκπίπτειν,
 καὶ διαρρεῖν εὐθὺς τὸ θεωρούμενον ἐκ λεπτότητος, παντα-

χόθεν τοῦ νοὸς περιλαμβομένου ταῖς τῆς θείας φύσεως ἀστραπαῖς, καὶ ἱλιγγιῶντος· εἰ τοῦτ' αὐτὸς, φημί, ἀσπασάμενος προσποιούμην, καὶ ἅμφ' αὐτὸ ἔχοιμι, τὸ ταπεινὸν ἐκαῖνο καὶ ἰδιωτικὸν χαίρειν εἰπὼν, πότερον, ὁρθῶς σοι δόξω ποιεῖν, οὕτω ποιῶν, ἢ καθυποβληθήσομαι παράσοι ἀσεβείας ἐγκλήματι; Ἀμ. Οὐμενουν· ἀλλ' εὐσεβὲς τοῦτ' ἐστὶν ἔκγε τῶν ὁμολογημένων. Νικ. Ἀλλ' εἴποις ἂν, ὦ μακάριε, προσαποτολήσας, ὅτι καὶ κρεῖττον καὶ εὐσεβέστερον τοῦτ' ἐστίν, εἴ τις ἀπὸ τῶν ἀπλάστων καὶ ἀληθῶν μᾶλλον, ἢ ἅφ' ὧν οἱ ἀτελεῖς καὶ μὴ κατηρτυσμένοι, θεολογεῖν ἐπιβάλλοιντο. Ἀμ. Τί μὴ δῶμεν καὶ τοῦτο, εἴ τις δύναιτο μόνον ἀπλαῖς ἐπιβολαῖς τοῦ νοὸς εἰς τὰ ὑπερύψηλα ἀναπτῆναι; Νικ. Τὰ μὲν οὖν μέχρι δεῦρο ἔχει καλῶς· νῦν δ' ἐπανεέλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον· οἶσθα δὲ, ὃ ἐρῶ, ὦ Ἀμβρόσιε; Καὶ μοι σύντεινον σεαυτὸν, ὦ θαυμάσιε, ἔτι μικρὸν πρὸς τᾷ ἀληθὲς πανταχοῦ· εἴγε πέποιθας, ὅτι ὅπερ φῶς ὀφθαλμοῖς, τοῦτο ἀλήθεια τῇ ψυχῇ.

Ἐρρηται τοίνυν ἡμῖν διττὸν εἶναι τρόπον τοῦ θεολογεῖν, καὶ ἀποδεδείκται· εἰ οὖν καὶ εὐχῆς διττὸν θεοῖμεν εἶδος, τὸ μὲν ὑψηλότερόν τε καὶ θεοπρεπέστερον, ἕτερον δὲ ταπεινὸν καὶ ἀνθρωπινώτερον οὐδὲν ἂν ἀμάρτοιμεν· τοῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἀρχομένοις ὑλικώτερα εἶναι δεῖ διὰ τὴν ἀνάγκην· τοῖς δ' ἀπὸ μεταφυσικωτέρας ἕξεως καὶ δυνάμεως ὁρμωμένοις θεοπρεπεστέρας τὰς τε θεωρίας καὶ τὰς εὐχὰς εἶναι δεῖ· ἢ οὐχ' οὕτω σοι δοκεῖ, θειότατε πάτερ; Τοῖς μὲν γὰρ νηπίοις, γάλα· τοῖς δὲ καθισταμένοις τὸν βίον στερρότεραν προσενεκτέον τροφήν· τί οὖν φῆς αὐτὸς περὶ τούτου; οὐ συγχωρήσεις καὶ τοῦθ' οὕτως ἔχειν; Ἀμ. Οὐδὲν ἂν κωλύσι. Νικ. Ἐμὲ τοίνυν ἅφ' ὁποτέρας τάξεως ἀρχεσθαι δεῖ μέλλοντα εὐξασθαι τῷ θεῷ; πότερον, ἀπὸ τῆς ἀγοραίας καὶ τῆς

τῶν πολλῶν; ἢ ἀπὸ τῆς νοερᾶς καὶ ἀκριβεστάτης, ἀφ' ἧς ἔφημεν ἀρτίως δεῖν τοὺς θεοπρεπέστερον εὐχομένους; Ἀμ. Δῆλον ὅτι, ὅθεν καὶ οἱ τῆς κρείττονος μοίρας, πρὸς τὰ νοερώτερα ἀναδύντα. Νικ. Εὖ ἔχει καὶ ταῦτα· νῦν δὲ καιρὸς προεπιξετάσαι τὸ πρᾶγμα καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους, πρὸς ὃ οὐπω γὰρ ἡμῖν φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐφ' ὧ ποτὲ ποιούμεθα τὰς εὐχάς· πᾶσα γὰρ ἀρετὴ, ὡς εἴρηται, ἐκ τῶν ὑστέρων τιμᾶται, ὅσου γ' ἐστὶν ἀξία· ἢ οὐκέτι μέμνησαι, οἷα ἡμῖν ὁμολόγηται περὶ τῆς ἀγάπης; Ἀμ. Πῶς γὰρ οὐ; Εἴρηται γὰρ, ὡς ἀξία καὶ πρώτη κριθεῖσα ἀπὸ τῶν ὑστέρων, εἰσῆκται ὡς ἐντολὴ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. Νικ. Οὕτως οὖν κρίναντες καὶ περὶ προσευχῆς, ὀρίζωμεν αὐτὴν ἔπειθ' οὕτως, ἵν' ἡ ὁ λόγος ἡμῖν ἐξῆς βασιμώτερος, καὶ πρὸς τὸ τέλος αὐτὸ εὐστοχώτερος· καὶ τοίνυν δεῦρ' εἰπὲ αὐτὸς, ὧ θεώτατε, ὅ,τι πότε ἐστὶ τὸ χρῆμα τοῦθ', ὃ προσευχὴν ὀνομάζομεν Ἀμ. Καὶ μὴν τοῦτό γε καὶ τυφλῷ, φασί, δῆλον· πρὸς τὴν γὰρ ἂν γένοιτο προσευχὴ, ἢ πρὸς λύσιν τῶν σειρῶν τῶν ἀμαρτημάτων. Νικ. Οὐκοῦν ὀρίζωμεν αὐτὴν λύσιν εἶναι τῶν σειρῶν τῶν ἀμαρτημάτων· ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς κρείττονος μοίρας ὁ ὀρισμὸς οὗτος εἰληφθαι δοκεῖ, ὧ μακάριε, ἀλλ' ἐκ κανόνων καὶ πλασματῶν λαυσαϊκῶν κατεσκευάσται ὑπὸ Μοναχῶν, οἷς πολὺ τι χοῆμα τυχὸν σειρῶν τοιούτων καὶ πλοκάμων ἀμαρτιῶν παρ' ὅλον τὸν βίον μεμνηχάνηταί τε καὶ βεβοστρύχισται· οὗς καὶ οὕτω προσεύχεσθαι οὐδὲν ἀπεικός, ἵνα τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους λύσωνται Γορδίους δεσμοὺς καὶ πλοκάς· οἷς δὲ μηδὲν τοιούτων ὑπάρχει πρὸς τὴν εἴη τοῦθ' οὕτω γιγνόμενον; Ἀμ. Καὶ τίς ἂν εἴη, ὧ Νικόφημε, ἀναμάρτητος, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; μόνῳ γὰρ ἐκεῖνω τὸ ἀναμάρτητον ἀποδίδεται· ἢ οὐκ ἀκήκοας τῆς θείας γραφῆς λεγούσης, ὅτι ἔγχεται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πο-

νηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ; Νικ. Πέπεικός με λόγῳ σοφωτάτῳ· ἦδειν μὲν γὰρ καὶ γὰρ ταῦτ', ὦ μακαριώτατε, ἀλλ' εὐλόμην καὶ χαριεντίσασθαι τι πρὸς τὴν σὴν σεμνοπρέπειαν· ἄρτυμα γὰρ λόγου, φασὶν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοὶ, ἀσειότης, εὐφυῶς ἐμπесоῦσα, τότε βωμολόχον καὶ τὸ ἀγροῖκον ἐκατέρωθεν ἀποκλίνασα· ἀλλ' οὖν ἀτελῶς δοκεῖ μοι εὐρῆσθαι καὶ παρὰ σοῦ τὸ ζητούμενον, ὦ Ἀμβρόσιε· οὐ γὰρ τὴν τῶν σειρῶν λύσιν μόνον ἢ προσευχὴ δοκεῖ ἀφορᾶν· ἀλλ' εἴ μοι δοίης διελεῖν καὶ ὀρίσασθαι αὐτὴν, ἔχοι ἂν ἄμεινον ὧδέ πως.

Τῆς εὐχῆς τὸ μὲν ὕμνον καὶ εὐγνωμοσύνην ἔχει πρὸς τὸν ποιητὴν τοῦ παντὸς μετὰ πίστεως σταθερᾶς καὶ βεβαίας· τὸ δὲ, αἴτησιν· τῆς δ' αὖ αἰτήσεως τὸ μὲν ἄφεσιν ἔχει τῶν ὀφλημάτων· τὸ δὲ, τὴν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου προμήθειαν· οὕτω μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν διαιρεῖν καὶ ἐντελῶς ὀρίζειν τὴν προσευχήν· σοὶ δὲ τί δοκεῖ ὦ Ἀμβρόσιε; Ἀμ. Καί μοι δὴ ταῦτά· καίτοι οὐπω οὐδ' οὕτω σεσαφηνίσται ἐντελῶς, εἴ γε δεῖ ἐκλεπτουργεῖν οὕτως ἕκαστα συχναῖς ὑποδιαιρέσεσιν· αἱ γὰρ ἄλλαι τοῦ βίου, δι' ἃς προσευχόμεθα, ἐν τούτοις μόνον οὐ συγκλείονται χρεῖαι· αἰτεῖ γὰρ ὁ μὲν, ὑγιείαν εὐχόμενος· ὁ δὲ, γάμον ἄξιον· ὁ δὲ, πλοῦτον· ὁ δὲ, νίκην· καὶ ὁ μὲν, ὄμβρον· ὁ δὲ, αὐχμὸν· καὶ ἄλλος ἄλλο τι συμφέρον αὐτῷ. Νικ. Συνῆκα· ἐπὶ τὴν ἀγοραίαν πάλιν ἐκπεριάγεις ἡμᾶς προσευχήν· ἀφ' ἧς οἱ πολλοὶ ἐλπίζουσι τῶν ἐφετῶν ἐπιτεύξεσθαι. Ἀμ. Διὰ τί τῶν πολλῶν τοῦτ' ἴδιον βούλει τίθεσθαι, ὦ Νικόφημε; μὲν οἱ τῆς κρείττονος μοίρας οὐ δέονται τούτων, ἵνα μὴ αἰτῶνται, ὄντες ἀνενδεεῖς; Νικ. δέονται μὲν, ἀλλ' οἶδεν αὐτῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς, εἰ καὶ συμφερόντων δέονται τούτων· ἢ γὰρ αἴτησις μελλόντων, ταυτέσιν οὐπω φαινομένων πραγμάτων, ἐστὶν αἴτησις.

ταῦτα δὲ δυνατόν μὲν ἀγαθὰ εἶναι, ἐνδεχόμενον δὲ καὶ δο-
κοῦντα τοιαῦτα· τίς οὖν τῶν τὴν κρείττονα τεταγμένων
εὕξειτ' ἂν ποτε, εὖ φρονῶν, περὶ ἀμφιβόλων; Χωρὶς δὲ
τούτων, πῶς ἂν καὶ τὸν θεὸν αὐτὸν τὸν τῶν ἀγαθῶν χο-
ρηγὸν εἰκὸς τὰ τοιαῦτα τοῖς αἰτουμένοις παρέχειν, εἰ μὴ τι
αὐτὸς εἰδείη ἡμῖν συμφέρον ἐσόμενον, καὶ ἄξιον παρ' αὐτοῦ
χορηγεῖσθαι; Τὸ γὰρ θεῖον ὅ,τε ὀρθὸς λόγος ἐθέλει, καὶ
ἱερὰ ὑμνοῦσι γραφαὶ δωρητικὸν εἶναι, ὧν προσήκει θεῷ,
ζωῆς, υγιείας, νοδός, καὶ εἴτι τῶν ὑστέρων οὐκ ἀνάξιον
ἦκειν παρὰ τοῦ πρώτου καὶ αἰτίου πάντων ἐκείνων· διὸ
καὶ Σωκράτης τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπηγόρευεν εὐχεσθαι, ἵνα μὴ
τὰ βλάπτονθ' ἑαυτοῖς ἀγτί τῶν ὠφελούντων ἀγνοίᾳ αἰτοῦεν
οἱ κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας αἰτοῦντες· ἀξίαν δ' εὐχὴν
ἐκείνην μόνην ἐτίθετο.

» Ζεῦ βασιλεῦ. τὰ μὲν ἐσθλά καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις

» Ἄμμι δίδου· τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπέρυκε.

Τοῦτο δὲ οὐ πολὺ ἀνόμοιον δοκεῖ μοι εἶναι τοῖς ὑπὸ τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν ἐντεταλμένοις περὶ προσευχῆς· σὺ δ' οὖν εἴτι
βέλτιον ἔχεις τούτων εἰπεῖν λέγε. Ἀμ.· Καὶ τί ἂν ἔχοι τις
εἰπεῖν, ὦ Νικόφρη, ὅπῃθ' ἀμαρτιῶν αἵτησις ἐν τούτοις οὐκ
ἔστι; Νικ. Θαυμάζειν σου ἤδη ἐξάγομαι, ὦ θαυμάσιε, πάν-
τως, ὅτι οὐδ' ἀπὸ τοσούτων λόγων ἰσχυρῶν ἐτι τῆς λαυσαϊ-
κῆς προλήψεως ἔχεις ἀπαλλαγῆναι· καὶ νῦν ἐρεθίσάς με αὐ-
μηκέτι κομφεύσασθαι, ἀλλὰ σπουδῇ καὶ ἐκ γνώμης καυχῆ-
σασθαι πρὸς τὴν σὴν σεμνοπρέπειαν, ὡς ἐγὼ ὁδ' αὐτὸς σειρὰς
ἀμαρτιῶν οὐκ ἔχω· καὶ ὅσον τούτων γε ἐνεκα οὐδὲ τῆς σῆς
εὐχῆς ἐπιδέομαι· ποιεῖς γάρ με, ὦ μακάριε, ἐξίστασθαι ἑμαυ-
τοῦ, καὶ θρασύνεσθαι· ἀλλὰ σύντεινόν μοι αὐτίς τὸ οὗς, ἵνα σοι
παρὰβολικώτερον καὶ εὐαγγελικῶς παραστήσω τὸ πρᾶγμα.

Δύο τινές τὸν μονήρην προελόμενοι βίον, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἔρημον βιωτεύσαντες ἐν ἀσκήσει· ὥς δὲ κατέστησάν πη, οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντες, προείλοντο ἑκάτερος ἐπιτηδεύειν οὐ ταῦτά· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν εὐχαῖς παννυχίοις τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἀναλίσκων ἐτύγγανεν· ὁ δὲ ἔργοις καὶ πόνοις μᾶλλον προσέσχε, τὴν τε γῆν ἐργαζόμενος πέριξ, καὶ ἔρια ξένων καὶ νήθων, καὶ τὴν ἀναγκαίαν κατασκευάζων ἐσθῆτα· ἃς ὧν αὐτός τε ἔζη, καὶ ἄλλοις πολλοῖς δεδομένοις ἐδίδω· ἐφ' ᾧ κακῶς καθ' ἑκάστην ἤκουε παρὰ τοῦ ἑτέρου, ὅτι ἀμφὶ ταῦτα μάλιστα ἔχων, οὐχ ἐπτάκις τῆς ἡμέρας κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λαυσαϊκῆς νομιθεσίας καὶ ἀδολεσχίας προσεύχεται, μὴδ' ἐκτελεῖ ἀκριβῶς τὰς ἐγκυκλίου ἀκολουθίας τῆς βατολογίας· ἐφ' αἷς περ ἀναπολόγητα ἔσεσθαι αὐτῷ ποτε ἐς τὴν κρίσιν, τῶν ἀμαρτημάτων ἄφεσιν χήτει προσευχῆς μὴ ἔχόντων, ἀλλ' ἐπ' ἄλλοις ἐπιστεωρευμένων πρὸς τῷ κριτῇ· καὶ ἄλλα τοιαῦτ' ἀπὸ τῆς συντηείας αὐτῷ ἐπετίμα συναίρων· ὁ δὲ ἔφερε σιγῇ, ἀναμένων τὴν τοῦ δικαστοῦ δικαίαν ἀπόφασιν· ἦν γὰρ φιλόσοφος, ὡς ἔοικεν, ὁ ἀνὴρ, λόγῳ βαίνων ὀρθῶς αἰετὶ πρὸς τὰ ληθεῖς, λύχνον τοῖς ποσὶ, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις ἑαυτοῦ οὐ τὸ ἔθος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸν θεῖον τιθέμενος φόβον· οἱ μὲν οὖν οὕτω διεβίων, ἐλευθέρως ἑκάτερος τοῦ πάγγελμα μετερχόμενοι· ὁ δὲ θ. ὁς, ἵνα σαφέστερον τὴν τῆς ἀληθοῦς καὶ πεπλανημένης ἀρετῆς διάγνωσιν τοῖς ἀνθρώποις ποιήσῃ, τίθησι παρ' ἑαυτῷ ἐκατέρωθεν ἀνὰ δύο καθίσκους, ἐν οἷς ἐτίθει τὰ ἐκατέρω αὐτῶν πεπραγμένα τοῖς ἐκ δεξιῶν μὲν τὰ δεξιὰ, τὰ δὲ φαῦλα τοῖς ἐξ εὐωνύμων κειμένοις· ἐγένετο δὲ ποτ' αὐτοῖς, ἅμ' ἀποθανοῦσιν ἀπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὧν ἑκάτερος ἔπραξε τῶν τ' ἀγαθῶν καὶ τῶν φαύλων τὴν ἀντιμισθίαν κομισομένους· καὶ δὴ προσελθόντι πρώτῳ τῷ τὰς

προσευχᾷ περὶ πλείονος πεποιημένῳ, ἀνοίγνυσιν αὐτῷ ὁ
δικαστὴς τὸ κιβώτιον πρῶτον μὲν τὸ τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ
εὗρέθη αὐτῷ οὐδεμία· ἔφθη γὰρ λυσάμενος αὐτὰς διὰ συνε-
χοῦς καὶ συντόνου δεήσεως· ἔπειτα δ' ἀνοίγνυσιν αὐτῷ καὶ
τὸ τῶν ἀρετῶν, καὶ εὗρέθη καὶ τούτῳ ὁμοίως οὐθέν· οὐ γὰρ
ἐπεπράχει οὐδὲν ἀγαθόν, ἀμφὶ τὰς εὐχὰς ἔχων, δι' ὧν τὴν
λύσιν τῶν ἁμαρτημάτων εὗρίσκετο· ἐκ δὲ τούτου προσελ-
θόντι καὶ τῷ δευτέρῳ, τῷ τὸν ἐργάτην βίον προελομένῳ,
ἀνοίγνυσιν ὁμοίως καὶ αὐτῷ τὸ κιβώτιον πρῶτον τὸ τῶν
ἁμαρτιῶν, καὶ εὗρέθη αὐτῷ οὐδεμία· οὐ γὰρ ἦν πράξας οὐχ
ὑποκριτικὸν οὐδὲν, οὐδ' ἀτάσθαλον· ἔπειτα ἀνοίγνυσιν αὐτῷ
καὶ τὸ τῶν ἀρετῶν τὸ ἐκ δεξιῶν, καὶ εὗρέθη αὐτῷ πλήρες
τοῦτο, ὥστε μηκέτι μηδὲν χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὸ χεῖλος·
διὸ δίδωσιν αὐτῷ ὁ θεὸς δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ φησι
λάβε τὸν ἀρράβωνά σου τὸν τῆς οὐρανόου μου βασιλείας, ὥς
ἀξίως διαβιώσας· ἐπ' ὀλίγων γὰρ ἥς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν
σε καταστήσω. Τούτων οὖν οὕτως ἔχόντων ἐκπλαγεῖς ὁ
τὰς προσευχὰς ἐπὶ τῷ παραδόξῳ, καὶ οἷον τὴν δίκην κα-
ταμεμφόμενος, Κύριε, φησὶ, πρὸς τὸν δικαστὴν, τί ποθ'
οὕτως ἐδίδακας ἡμῖν οὐ δικαίως· ἐμοὶ μὲν γὰρ ἐπτάκις τῆς
ἡμέρας αἰνοῦντι, ὑμνοῦντι, καὶ εὐλογοῦντι τὸ ὄνομά σου,
οὐκ ἔδωκας οὐθέν, τούτῳ δὲ ἅπαξ τῆς ἡμέρας καὶ μύλις
προσευχῆς γενομένη· περὶ δὲ τὰ μάταια καὶ βιωτικὰ ἐ-
νασχολούμενῳ, καὶ προστετηκότῳ πρὸς τῷ ἀθῶον ἀφεῖναι προ-
σέθηκας αὐτῷ καὶ τὸν ἀρράβωνά τῆς σαυτοῦ βασιλείας·
τίς οὖν ἦδε σοι ἡ κρίσις ἐγένετο περὶ ἡμῶν οὐ δικαία; εἶπε
δὲ αὐτῷ ὁ θεός, ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ἐκατέρων ὧδ' ἐστὶν
ἐν τοῖς κιβωτίοις· ἐν γὰρ τοῖς σοῖς ἐώρακας αὐτὸς μηδὲν εὗρε-
θὲν μήτε ἀγαθόν, μήτε φαῦλον· ὁ οὖν λογισμὸς ἡμῶν ἔχει πέ-
ρας· ἃ γὰρ ἡμάρτηταί σοι, ταῦθ' ἡ εὐχὴ σύντονος ἐπιγιγνομένη,

ἔλυσεν· ἐν οὖν τῷ ἀντιλογισμῷ συγκεφαλαιωθέντων ἑκατέρων περίεστιν οὐδὲν, μήτε δοῦναι, μήτε λαβεῖν· τούτῳ δ', ὡς ὀρᾷς, ὀφείλω πολλά· τὸ μὲν γὰρ τῶν κιβωτίων αὐτῷ εὐρέθη κενὸν οὐ γὰρ ἦν πεπραχὼς ἀμάρτημ' οὐθέν, μήτε σχολῆς, μήτε προαιρέσεως αὐτῷ οὔσης· τὸ δὲ τῶν ἀρετῶν, πλήρες· ἐξ ὧν γὰρ εἰργάζετο, ἐπλήρου καὶ πρὸς τὸν πλησίον τὸ ὀφειλόμενον, οὐχ ἡμέραν, οὐχ ὥραν λιπὼν, ἐν ἣ οὐκ ἀπετίθετο ἐφόδιον ἀρετῆς ἑαυτῷ· Ταῦτα τοίνυν οὐκέτ' ἐστίν, ἢ ἐμὰ πρὸς αὐτὸν ὀφελήματα· ὅτι ἐπέινασα, καὶ ἔδωκέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐπότισέ με· ξένος ἦν, καὶ συνήγαγέ με· γυμνός, καὶ περιέβαλέ με· ἀσθενής, καὶ ἐπισκέψατό με· εἰς φυλακὴν, καὶ ἤλθε πρὸς με· ἀνθ' ὧν ἵνα μηδὲν ἡμῖν τοῦ λοιποῦ ὄφλημα ἦ ἐν τῷ ἰσοζυγεῖ λόγῳ, δοὺς τὸν ἀρρόχθωνα τῆς ἑμαυτοῦ βασιλείας, ἀπέτισα αὐτῷ τὸ ἀνῆκον· Ἐξισωθέντος μοι τοίνυν πρὸς ὑμᾶς ἀμφοτέρους τοῦ ἀντιλογισμοῦ, ἅπιτε, τὸ ἑαυτοῦ ἑκάτερος κατ' ἀξίαν ἀπολαβὼν· ὃ γὰρ μέτρω ἑκάτερος ἐμετρήσατε, ἀπελάβετε.

Καὶ τὰ μὲν τῆς παρχβολῆς τοιαῦτα· σὺ δ', ὦ γενναῖε, ἄρ' ὑπαινίττη τὸν λόγον πρὸς σεαυτόν; Καὶ τί ἂν εἴποις πρὸς δικασὴν, ἐκεῖσε γενόμενος, ὅς οὐκ ἐκ λαυσαϊκῆς ἀδολεσχίας λύσιν σειρῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλ' ἐξ ἀπλότητος Εὐαγγελικῆς ἐπίδειξιν ἀπαιτεῖ ἀρετῶν; μὴν ἐρεῖς καὶ τότε κακῶς τοὺς πρὸς τὰς ἐγκυκλίους τελετὰς μὴ θαμίζοντας καθ' ἑκάστην ἡμέραν; καὶ μὴν ταῦτα μὲν, ὦ θαυμάσιε, πρὸς ὄντιον λέγειν τῶν ἰδιωτῶν, καὶ οἷς τὸ θεοσεβὲς ἐκ μόνης αἰσθήσεως, ἔχει τινὰ συγγνώμην· πρὸς δὲ τοὺς, ὧσων ὁ νοὺς ἀνυψούμενος ὅπως οὖν ἀπλαῖς ἐπιβολαῖς δι' ὕμνου καὶ τοῦ βραχυτάτου, οὐκ εἰς τὸν οὐρανὸν (οὐ γὰρ ἐν τόπῳ ἐστίν, οὔτ' ἐν θρόνῳ ὁ ἀπεριόριστος) ἀλλ' εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς τὸ ἀπερίγραπτον, εἰς τὸ πάνσοφον, εἰς τὸ ἀναλλοίωτον,

εἰς τὸ ἄφθαρτον, εἰς ἄλλας μυρίας διήκων τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ιδιότητας, ἐνοῖ αὐτοὺς τῷ θεῷ καθ' ἐκάστην, πρὸς τούτους ἐπιδειξίν ἀρετῆς ποιούμενον, ἰδιωτικὰς προβάλλειν Ἀκολουθίας, ἀκρίτως τὰ πολλὰ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ὅψε συνῥαφείσας παρὰ τῶν τυχόντων, καὶ τῷ ἔθει ὡς ἡμᾶς ἐπικυρωθείσας, ὅρα μὴ θράσους μᾶλλον ἢ, ἢ λόγος ὀρθὸς· καὶ ταῦτ', εἴτινες τούτων ἀγωνίζονται τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, τὸ τάλαντον πολλαπλασιάζοντες, καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου ποιούντες· τοὺς γὰρ τοιούτους οὐ χρὴ ἀπὸ τῶν ἔργων ἀπάγοντα, ἐπὶ τὰς βατολογίας προσάγειν· ἀλλ' εἴτινα ποτ' ἴδοις πλείω τούτων λόγον ποιούμενον, μεταδιδάσκειν αὐτὸν ἐπανέρχεσθαι πρὸς ἐκεῖνα, τῷ τε μεγάλῳ Βασιλείῳ καὶ αὐτῷ πειθόμενον τῷ Σωτῆρι· ὅ,τε γὰρ πατὴρ πρὸς τοὺς ἀσκητὰς, μηδεὶς, φησὶν, ἐπὶ προφάσει προσευχῆς ἀπεχέσθω τῶν ἔργων καὶ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις, οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· θέλημα δὲ τοῦ πατρὸς ἐστὶν ἡ ἀγάπη· ἡ δὲ διὰ τῶν ἔργων τῆς κοινωνίας ἐπιβεβαιούται· ὡς· εἴ τις θέλει ἐνοῦσθαι τῷ θεῷ, ἀγαπάτω, εὐεργετείτω· τοῦτο γὰρ ἴδιον ὃν φύσει θεοῦ, κοινὸν προαιρέσει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ καθίσταται.

Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ λόγος ἡμῖν, ὀρθῶς λόγῳ βαδίζων, διέκρινεν οὕτως ἀλήθειαν ψεύδους καὶ ἀρετὴν ὑποκρίσεως, εἰ βούλει ἀσκεῖν ἀρετὴν καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀμβρόσιε, ἐχόμενος ἀληθείας, ἐξέτασον πρῶτον σεαυτὸν· καὶ ἐξέτασον ὅσον, καὶ ὅπως δεῖ, εἰ δύνασθαι εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐπαποδύεσθαι· εἰδὲ μὴ, μὴ ἀπαξιώσης ἐπιτρέψαι σεαυτὸν ἰατρῷ· δεῖ γὰρ, οἶμαι, σοὶ πολλοῦ ἁλλεθόρου δοκιμάσας δὲ οὕτως, εἰ μὲν, εὖροις σεαυτὸν ἄξιον ἀνίστασθαι ἐν εὐχαίς, ὥσπερ πτερῷ, καθαρῷ τῷ νοῖ, ὥστ' ἀπλατῇ ἐπιβλααῖς συγγενέσθαι θεῷ.

μηκέτι μᾶλλον παρκαλούθει τῷ ἔθει, ἢ τῷ λόγῳ· ὃ ἐστὶ, μηκέτι πρέσβευε ἀπλῶς τὰ ὑπὸ ἀλόγου πολλάκις δεισιδαιμονίας νομοθετούμενα, καὶ ὑπὸ πλείονος ἀμαθίας, ὥς ἐν ταῖς ὑσέροις χρόνοις συνέβη, εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀρχαίαν συγκαταμιγέντα ἀπλότητα· ἀλλ' ὅσα τὸ ἐν σοὶ κινοῦν, τὸ νοσοῦν, τὸ κρίνον, τὸ λογιζόμενον, τὸ αἰσθανόμενον, τὸ βουλόμενον δοκιμάζει· εἰθ' οὕτως, ἀποκλείσας τὴν θύραν σου, προσεύχου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων σε ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ· δεῖ δ' οὖν ἐν πᾶσι τούτοις ἡγεμόνα σεαυτῷ παρκαλαμβάνειν, ὡς λύχνον, τὴν φιλοσοφίαν, ἵνα μὴ σοι τὸ ψυχάριον ἀποπλανηθὲν, ἢ ἄλλως ἀπειρηκὸς ταῖς προσβάσεσι, πολὺ ἐχούσαις τὸ πρόσαντες, ἐκλάσῃ ἔτι κάτω περὶ τὴν ὑπώρειαν· τὸ δὲ μέτρον τοῦθ' εὐρήσεις ζητήσας ἐν Εὐαγγελίοις, ἐνθ' ὁ πρῶτος Ἰησοῦς κολάζει τὴν ἀδολεσχίαν· τοῦτο δὲ ποιήσας μάλ' εὐσεβῶς, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας διάτριβε, ἐν οἷς πέφυκας εὖ ποιεῖν τὸν πλησίον· εἰ δὲ τῆς τοιαύτης ἔξεως ἀπεστέρησέ σε ἡ σύνοικος νωθρεία καὶ ῥαθυμία, ἢ μᾶλλον ἢ κατάρατος νόσος τῆς ὑποκρίσεως, ἥτις ἐπιβρίθουσα, οὐκ ἔξ τὴν ψυχὴν διῶναι τοσοῦτον αἰθέρα πρὸς τὰ ὑψηλότερα, μένε κάτω ἐν τοῖς πολλοῖς, ἀπὸ μόνης καὶ αὐτὸς ὀρμώμενος τῆς αἰσθήσεως, τὴν τύχην, ἢ μᾶλλον τὴν στυτοῦ προαίρεσιν καταμεμφόμενος, ὅτι σε ἐν τούτοις κατέταξε, σιγῶν ὁμως, καὶ τὴν γλῶτταν συνεχῶς ἐπιδάκνων, ἵνα μὴ αὐτὸς δάκνων ἄλλους, καὶ μάλιστα ἐν τούτοις, ὧν τὴν γνῶσιν ἀφῆρησαι, διατελῆς τηκόμενος φθόνῳ· σοφὸν γὰρ καὶ κακοῖς κατὰ γε τὸν τραχωδόν, ἃ δεῖ, φρονεῖν.

Ἐν Στεφανουπόλει, αἰωνίῳ Ἰανουαρίῳ ἡ.

ΕΝΑΡΕΤΟΣ

Ἡ περὶ ἀρετῆς.

ΝΙΚΟΦΗΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ.

Ἀκήκοά σε, ὦ Πολύκαρπε, σφόδρα διενεχθῆναι πρόην
πρὸς Δημόφιλον περὶ ἀρετῆς· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ εἰς τοῦτ'
ἀτοπίας προήχθης, ὥσθ' οὕτως ἀπονενοημένως ἐπιπείσειν
ἐκείνῳ, ἀνδρὶ ἀρίστῳ γεγεννημένῳ· ὥς γὰρ τῶν παραγι-
γνομένων λεγόντων ἀκήκοα, ἀσεβέστατον αὐτὸν ἀπεκάλει,
καὶ συνεχῶς παρέπεμπες εἰς τὴν γένναν τοῦ πυρός· ἐχρῆν
δὲ οὐχὶ ἀνδρὸς μετρίου τὸν τρόπον τοιαύτας καταχεῖν βλασ-
φημίας· ἢ ἄλλως αὐτὸς ὑπολαμβάνεις περὶ αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ
τῷ φίλτρῳ ἐξαπατώμεθα, ὁ δὲ σχῆμα μόνον ἀρετῆς ἐζώθεν
περικείμενος, ἄλλοιός τ' ἄνδρον ἐστίν, καὶ ὑποκριτής; Πολ.
Ὑποκριτής μὲν οὐ, καταφρονητής δὲ μᾶλλον τῆς τε ἀρετῆς
καὶ τῶν θεῶν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς· περὶ γὰρ εὐσεβείας οὐδέ-
πώ τις ἀκήκοεν αὐτοῦ φθεγγομένου· εἰ δέ τις ἐτέρου τοιαύ-
την ὑπόθεσιν ἐν συλλόγῳ πῃ πολλῶν ἐνστησαμένου ἀκούσειεν,
ἀποστρέφεται, συναγαγὼν τὰς ὀφρῦς, καὶ ἀποκναίει με οὗτος
ὁ ἄνθρωπος ἀηδία, πρὸς τὸν πλησίον εἰπὼν, ἀπαλλάττε-
ται· οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῷ ἥθει κατ' ὀλίγους παρα-
συρόμενος, ἐκείνον γυμνὸν τε καταλείπει ἀκροατῶν, κἀκεί-
νους τῆς ἀπὸ τοῦ λόγου ἀπεστέρησεν ὠφελείας. Νικ. Συνῆκα·
σοῦ γὰρ φῆς, περὶ ἀρετῆς σπουδαιολογουμένου ἐν μέσῳ τῷ
ὄχλῳ, ἐκεῖνός τ' οὐκ ἐθέλει ταῖς λεγομένοις ἡδέως προσέ-
χειν τὸν νοῦν, καὶ σε αὐτὸν οὐκ ἔᾶ τῷ φθόνῳ ὑπ' ἐκείνων

θαυμάζεσθαι, συμμεθιστῶν, αὐτοὺς αἰεὶ τῷ ἑαυτοῦ παρα-
δείγματι, ἢ γάρ; Πολ. Τοῦτο δηλονότι, κακεντρεχῆς τις
ὢν καὶ φθονερός. Νικ. Οὐδὲν θαυμαστὸν, ὦ Πολύκαρπε, καὶ
τοιαῦτα πάσχειν ἀνθρώπους ὄντας· ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον μὲν,
εἴ τι ἄτοπον πέπραχεν, ἄλλοτέ μοι εἰρήσεται τὰ εἰκότα
ἐν μέρει, ἐπειδὴν πρῶτον ἐκεῖνῳ συγγένωμαι· ἄμφω γὰρ
ἐστὸν ἐμοὶ φίλῳ· νῦν δὲ πρὸς σέ μοι μονομερὴς ὁ λόγος
ἔσται· βουλοίμην γὰρ ἂν συνεξετάσαι μετὰ σοῦ τὸ πρᾶγμ'
ἀκριβεστέρον, εἰ λόγον ἔχει οὕτω γεγενημένον· καὶ εἰ δι-
καιός ἐστιν ὁ Δημόφιλος ἐν ὁρῶσι πολλοῖς παρὰ σοῦ λοι-
δορεῖσθαι, καὶ ταῦτα περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου· οὐκοῦν ἐ-
κεῖθέν μοι δοκῶ ἄμεινον εἶναι ἄρξασθαι σε πρῶτον ἐρέσθαι·
σὺ δέ μοι ἀτρέμας ἀπόκρισαι. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ θαυμάσιε,
τί ποτ' ἐστὶν ἀρετὴ; οὐ γὰρ ἂν ὀρθῶτο ὁ λόγος, εἰ μὴ πρῶτον
δικακεκριμένην ἰδέαν τοῦ πράγματος λάβοιμεν ἐκ φιλοσοφίας·
τί γὰρ ἂν αὕτη γε ἡ φωνὴ σημαίνοι, ἣν πάντες μὲν ἀτα-
λαιπῶρως προείναι· ὀλίγοι δὲ αὐτῆς ἐπίσασιν ἐποιήσαντο·
μῶν τὴν σωματικὴν ῥώμην ταύτην φῆς εἶναι, ἣν μάλισθ'
οἱ ἀρχαῖοι ἥρωες ὑπελάμβανον, πολὺν λόγον αὐτῆς ποιησά-
μενοι; Πολ. Οὐ μένουν· τούτῳ γὰρ καὶ λέουσι καὶ ἄλλοις
πολλοῖς τῶν θηρίων μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις ἐξέσιν ἐναθρύ-
νεσθαι· Νικ. Τί δέ; μὴ τὴν περὶ τὰ δεινὰ εὐψυχίαν καὶ ἀναλ-
γησίαν, ὥς οἱ περὶ τὸν Ἐπίκτητον μάλισα εἰσὶ τὴν γνώμην
ταύτην ἀποφηνάμενοι; Πολ. Οὐδὲ τοῦτ' ἔγωγ' ἂν φαίην·
ἐνδεὶ γὰρ καὶ τούτου πολὺ πρὸς ὅλον πλήρωμα ἀρετῆς· ἦν
γὰρ καὶ τοῖς ἐκ φύσεως ἀναλγήτοις, καὶ ἄλλως ἡλιθίοις
οὕτω σπουδαίοις, καλεῖσθαι. Νικ. Ἀλλ' εἰ δοῖμεν αὐτὴν
τοῖς εὖ ποτε, καὶ ὥς δεῖ τί ποιῶσιν, ὥσπερ ῥήτορος φαμέν
ἀρετὴν, καὶ γραφέως, καὶ ἀνδριαντοποιοῦ, καὶ τῶν τοιούτων
τὴν ἐν τούτοις αὐτῶν τελειότητα ἐννοοῦντες· οἷον, τὴν ἐν

ἐκάστῳ τῶν πραγμάτων ἐντελέχειαν ἀρετὴν ὀρισάμενος εἶναι, πότερον ὀρθῶς ἂν ταῦτα λέγοντες, ὀρισαίμεθα, ἢ ἔξω ἔτι τοῦ ὄντος περιπλανώμεθα, καὶ ὥς ἂν εἴποι ὁ Προφήτης, κύκλῳ περιπατοῦμεν κατὰ τοὺς ἀσεβεῖς; Πολ. Καὶ τοῦτ', ὦ Νικόφημε, παρὰ χορδὴν ἐκείνοις δοκεῖ μοι εἰρῆσθαι, τῶν τεχνῶν τοῦτ' ὄν, καὶ τῶν περὶ ταύτας ἔξεων καὶ δυνάμεων τῶν ἀνθρώπων. Νικ. Οὐκοῦν ἔχσαντες τούτους χαίρειν, ἐντείνωμεν τὴν χορδὴν πρὸς συντονώτερον μέλος, ἵνα μηκέθ' ὁ λόγος σοι δοκῇ παρηχεῖν, ἐκμελὴς γενόμενος καὶ παράφθογγος· Βούλει τοίνυν πρὸς τὰ καθήκονθ' ἡμῖν τὴν φωνὴν μετατάξωμεν ταύτην, καὶ ἀρετὴν εἶναι φῶμεν τὸ συμφώνως τῷ νόμῳ πράττειν, ὅτι ἂν πράττη τις, ὥστινες τῶν περὶ τὸ ἦθος διδασκάλων ὠρίσαντο; ἢ καὶ τοῦθ', ὡς ἀνάγκη τοῦ νόμου πραττόμενον, δοκεῖ σοι ἔτι τῆς ἀξίας ἐλλείπεσθαι; Πολ. Φῆμ' ἔγωγε· εἴγε κατ' ὀφειλὴν πραττόμενον ὅτιοῦν, οὐκ ἂν εἴη ἀχραιφνῶς προαιρέσεως ἔργον, ὡς καταναγκαζόμενον ἐξ ἐτέρας αἰτίας. Νικ. Τί οὖν ἡμῖν ποιητέον, καὶ ὅπως ἂν τὴν ἰδέαν τῆς ἀρετῆς ἀναπτύξαιμεν; Ἀλλ' ἤδη μεταξὺ λόγων καὶ ἑτερόν τι ἐμνήσθην τῶν διδασκάλων ἀκηκοὺς εἰρηκότων ἐκείνων, ὃ καὶ κρεῖττον ἀπάντων δοκεῖ μοι εἶναι τῶν εἰρημένων· καὶ σοὶ γ' αὐτῷ οὕτως οἶμαι συνδόξειν· μέμνημαι γάρ ἐκείνων τινὰ εἰπεῖν, ἀρετὴν εἶναι ἀγαθὰς πράξεις συμφώνως τῷ νόμῳ φύσεως νόμῳ καὶ τῇ θεῷ θελήσει ὑπὲρ ὃ τις κατὰ νόμον ὀφείλει πράττειν· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν εἴποις ταῦτα μὴ ἀρτᾶσθαι τῆς προαιρέσεως· ἢ δηλαδὴ; Πολ. Ἐοικεν, εἴγε τὸ αὐθορμήτως γενόμενον ὅτιοῦν, θελήσεως ἐλευθέρας ἀντικρυς ἔργον εἶναι πιστεύεται. Νικ. Πότερον οὖν, μένωμεν ὧδε, ἀγαπήσαντες τοῖς προσεχῶς εἰρημένοις, ἢ χωρῶμεν ἔτι καταδύντες τῆς ὕλης εἰς τὸ ἐνδότερον, εἴπη καλλίωνος τύχοιμεν θήρας; Πολ. Ἐμοὶ μὲν ὦ Νικόφημε, καὶ ταῦτα μὲν κα-

λῶς εἰρῆσθαι δοκεῖ· ἀλλ' εἴτι καὶ ὑπὲρ ταῦτα ἄμεινον ἔχοι,
 λέγε, μηδὲ φρίδου πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπιδαφιλεύεσθαι
 εὔρεσιν· Νικ. Γενναῖον τοῦτ' ἔφη· καὶ ἐλευθέριον μάλιστα.
 ἔσται τοίνυν, ὃ μέλλω ἐρεῖν οὐ πάμπαν τῷ εἰρημένῳ ἀνό-
 μοιον· μέμνημαι γὰρ ἔτι καὶ ἐτέρου τινὸς οὕτως τὸ πρᾶγμα
 ὀρισαμένου, Ἀρετὴ ἐστίν, φησὶν, εἰληκρινῆς θέλησις τοῦ
 τὰς πράξεις πρὸς τὸν τῆς θείας θελήσεως γνώμονα ἀπευ-
 θύνειν· τοῦτόν σοι τῆς ἀρετῆς ὀρισμὸν καὶ οὗτος ἀπέδωκεν,
 ὃ οὐκ ἐκτός καὶ τοῦτ' ἐκπίπτει τῆς προαιρέσεως ἐνεργούμε-
 νον· ἀλλ' οὐκ οἶδ' εἰ καὶ σοι συνδοκεῖ, ὦ Πολύκαρπε· βου-
 λοίμην γὰρ ἂν, ὦ βέλτιστε, συμφρονεῖν ἡμᾶς ἐν γε τούτοις.
 Πολ. Καὶ μὴν ἔχει καὶ τοῦθ' ὑγιῶς, ὥς ἐμαυτὸν πείθω. Νικ.
 Ἀλλ' ὁρᾷς, ὦ ἄριστε, ὅπως καὶ ὁ γνώμων οὗτος, πρὸς ὃν
 δεῖ ἡμᾶς ἀπευθύνειν τὰς πράξεις, ἐπὶ τῷ θεῷ ἐστίν; ἢ οὐπω
 τοῦθ' ὑπὲρ ἀπροσεξίας κατανενόηκας; Πολ. Μὰ Δί', ἀλλ' ἐν
 ἐκείνῳ ἐστὶν ἡμῶν τῶν πράξεων ὁ κανὼν· ὃ γὰρ ἐκείνῳ
 ὁδοῖ, τοῦτ' ἂν εἴη ἡμῖν ἀγαθὸν πεπραγμένον· ἄλλως δὲ
 ἀποπεπλανημένοις ἂν εἴημεν ἐσικότες, τὴν μὲν εὐθεῖαν ἐν
 τῇ σχολιᾷ ζητοῦντες, τὴν δὲ σχολιὰν ἐν τοῖς ὁμαλοῖς, ἀπο-
 κλίνοντες. Νικ. Οὐκοῦν ἀπὸ γε τῶν λόγων τούτων οὐκ ἐφ'
 ἡμῖν κεῖται ἀρετὰς αἰρεῖσθαι κατ' ἰδίαν ἀρέσκειαν, μήθ'
 ὑπερβάλλοντας ὀτιοῦν, μήτε λειπομένους, μήθ' ὅλως τι πρᾶτ-
 τοντας, ὧν ὁ θεὸς μηδένα τῶν ἀνθρώπων μήτε διὰ λόγου,
 μήτε δι' ἀποκαλύψεως ἀπήτησε πώποτε. Πολ. Οὐ γὰρ, εἴγ'
 ὁ γνώμων τῶν πράξεων ἡμῶν κεῖται ἐπὶ τῷ θεῷ. Νικ.
 Οὐκοῦν τὸ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις ἀρετὴν οἶεσθαι εἶναι,
 οἷον χαμευνίας, πείνας, δειψας, γονυκλισίας συνεχεῖς, καὶ
 ὅσα τοιαῦθ' οἱ ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι μάλιστα ἐπενόησαν
 εἰς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν, ἐναντίως ταῦτ' ἔχει ἐκ τῶν ὁμο-
 λογουμένων τῷ λόγῳ τῆς ἀρετῆς· τί οὖν σοι δοκεῖ περὶ

τούτου; Πολ. Πῶς ἂν εἴη τοῦτ' ὦ Νικόφῃμε, ἐναντίον τοῖς εἰρημένοις, ἀρετῶν καὶ τούτων ἀναντιρρήτως οὐσῶν; Νικ. Οὐκ ἀναντιρρήτως, ὦ ἄριστε, εἴγε μένομεν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φανείσιν, ἢ δεῖξον ἡμῖν παρελθὼν τοῦ θεοῦ γινώμονος καὶ ταύτας ἐξηρητημένας· ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχῃς· τὸ γὰρ πνεῦμά φησι πρὸς τοὺς ἀνιπτόποδας καὶ γυμνοσοφιστὰς τουτουσί, τοὺς ὡς κρίκον τὸν τράχηλον πεποιηκότας ἐαυτῶν ταῖς ἀσκήσεσι, τίς ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήτησε ταῦτα; ἢ οὐ μέμνησαι σύγε παντοίως ταῦτα ἐν ταῖς γραφαῖς ἐπαδόμενα; Πολ. Δοκεῖ· τί γὰρ καὶ πάθοι τις, εἴγε λέγεται; Νικ. Ἄγε τοίνυν ἐξετάσωμεν καὶ περὶ τῶν πράξεων αὐτῶν, τίνας ταύτας ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ θεός, ὥστ' εἰδόμενος ὅτι ἂν πράττωμεν, ὀρθῶς πρὸς τὸν γινώμονα ἀπευθύνειν· τίνας ταύτας τίθης αὐτός; Πολ. Ἐγὼ μὲν, ὦ μακάριε, οὐκέτ' ἂν εἴποιμι οὐδὲν περὶ τούτων, ἰλιγγιάσας πρὸς τὰ εἰρημένα· δέος γὰρ αἰρεῖ με, μὴ καὶ αὐθις παρὰ τὰ ὡμολογημένα παρὰ φθεγξαίμην· αὐτὸς δὲ, εἴτι ἔχεις λέγειν, διόριζε περὶ τούτων· ἐγὼ δὲ προσέχων ἀκούσω. Νικ. Ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ αὐτὸς διώκων τὸ ἀκύνδυνον πανταχῇ, ἐμοὶ μόνῳ ἀνατίθης τὸν πάντα φόρτον, προσλάβωμεν τὸν Ἀπόστολον ἡγεμόνα τοῦ λόγου· ὃ καὶ τὸν γινώμονα τῶν πράξεων ὁ θεός ἐνεπίστευσεν, «ὅν οὕτως ἡμῖν ἀμφοτέροις ἀκίνδυνα ἦ· φησὶ γὰρ οὗτός περ, ὅσον γε μέμνημαι, » Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα σωφρόνως, δικαίως, καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ». τοῦτ' οὖν ἔμειγε δοκεῖ γινώμων εἶναι τῶν ἀρετῶν· τριχῇ γὰρ ἐνταῦθα δοκεῖ ὁ θεός τὰς πράξεις παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖν, ἐν σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, καὶ εὐσεβείᾳ· ἐξ ὧν ἡ τριπλῇ τῶν καθήκοντων διαιρέσις· καὶ ἐξ ὧν παρωνόμασται ὁ σώφρων, ὁ δίκαιος, καὶ ὁ εὐσεβής, αἱ τὰς ἑξῆς πλουτοῦντες ταύτας·

τῶφρων μὲν, ὁ πρὸς ἑαυτὸν φρόνιμος· ὁ ἐστὶν ὁ φρόνιμος
 ἑαυτὸν διοικῶν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἄριστα κυβερνῶν πα-
 τέρα ἑαυτὸν καὶ γαμέτην καὶ δεσπότην ἀγαθὸν τοῖς οἰ-
 κείοις παρέχων· δίκαιος δὲ, ὁ πρὸς τὸν πλησίον ἐπιεικής,
 τὸ ἴσον πρὸς πάντας φυλάσσων κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον,
 ὃν πρὸς ἕκαστον ἡμῶν αἰσθανόμεθα μονονουχὶ φθεγγόμενον
 ἐνδομύχως, ὃ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης· εὐσεβής δ' αὖ,
 ὁ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ποιητὴν ἀπονέμων τὸ ὀφειλόμενον σέβας.
 Ταύτας οὖν εἰ πρὸς τὸν θεῖον ἀπευθύνομεν γνῶμονα, ἔξε-
 στίη ἡμῖν σεμνύνεσθαι ἐπ' ἀρετῇ φερωνύμως· τὰ δ' ἄλλα,
 ἃ ἡ δεισιδαιμονία τάγε πλεῖστα καὶ ἡ ἀμαθία παρεισθήγα-
 γε, πάντ' ἀποπλανήσεις καὶ ἐκπτώσεις εἰσὶν ἀρετῆς, ἀπὸ
 τῶν ἐθνῶν ἐς ἡμᾶς μετεννηγεμένα, τὰς τοῦ σώματος ἀσκή-
 σεις φημὶ καὶ ταλαιπωρίας, ἃ ὁ θεὸς παρ' ἡμῶν οὐχ' ὅπως
 οὐδαμοῦ φαίνεται ἀπαιτήσας, ἀλλὰ καὶ νεομηνίας ἡμῶν,
 καὶ σάββατα, καὶ νηστείας, καὶ βατολογίας, καὶ τὰς περὶ
 τὸ σῶμα ταλαιπωρίας δῆλός ἐστι μισήσας, ὥς ἐν ταῖς γρα-
 φαῖς πολλαχῇ ἐστὶν ἐπαδόμενον· διὸ, ἵνα μὴ ἐν ταῖς ἐπου-
 σιώδεσι τούτοις ἐμφιλοχωροῦντες, ἀποπλανώμεθα τῶν οὐ-
 σιωδῶν, ἐς δύο ἐκεῖνα πᾶσαν τὴν ἀρετὴν συγκλειῖσαι ἠθέλη-
 σεν » Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ τὸν πλησίον σου,
 ὡς σεαυτόν· ἐν οἷς ὁρᾶται αὐθις ἡ τρίτος τῶν ἡμῖν καθη-
 κόντων, ἡ φρόνησις, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ εὐσέβεια· ἐν γὰρ
 τῇ σεαυτόν, συγχέκλεισται πάντως καὶ τρίτον ἡ φρόνησις.
 Τί οὖν φῆς αὐτὸς περὶ τούτων, ἀγιώτατε πάτερ; ἢ κατέ-
 γῃ ἔτι προλήψειςιν ἐγγεγραμμέναις, ἡμῖν δὲ μάτην τοσαῦ-
 τα πεφιλοσόφηται περὶ ἀρετῆς; Πολ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Νικό-
 φημε, τάτ' εἰρημένα ἄριστα φημὶ ἔχειν, καὶ ἃ ἐπουσιώδη
 ἀρτίως σοι εἴρηται εἶναι οὐκ ἀποκλειστέα· ἔχει γὰρ σύμ-
 παντα ὄνησιν τινα εἰσαγόμενα· βλάβην οὐδ' ἡντινοῦν, οὐδ'

ὑποκεκριμένην· ὅρᾳς γὰρ ὅπως καὶ τοῖς λογιζομένοις ἐπει-
 σάγονται τὰ ἐπουσιώδη ἔσθ' ὅτε ἐν τοῖς ὀρισμοῖς. Νικ. Ναὶ
 μήν· ἀλλ' οὐδέποτε, ὦ θαυμάσιε, ὀρισμὸν ἐκεῖνα ποιοῦσιν·
 ὥσπερ οὐδὲ ταῦτ' ἀρετήν· ὥς γὰρ ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγ-
 μ' ὑπογράφοντα, τῆς κατ' ἐπιστήμην ἐκπίπτουσι γνώσεως·
 τὸ δὲ καὶ μηδεμίαν ἐπιφέρειν ἡμῖν βλάβην, ὕπερ ἔφης,
 καὶ τοῦτ' οὐκ ἂν εἴποιμι· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν ἡμῖν τοῖς γε
 πλείστοις ἢ τῆς ἀληθείας ἄγνοια, εἰ μὴ ἐκ τῆς συμφορήσεως
 τούτων; αἱ γὰρ ἀρεταὶ συμπνιγεῖσαι, ὥς ἐν ὕλῃ δασείᾳ,
 ταῖς κατὰ μικρὸν καταχρήσεσιν, οὐ μόνον κατέστησαν ἄ-
 χρηστοί, ἀλλὰ καὶ ὅποῃαι εἶεν τὴν φύσιν, τὸ παράσαν τοῖς
 πολλοῖς ἀγνοοῦνται, ταῖς προσθήκαις καὶ ἀφαιρέσεσιν, ὥ-
 σπερ τὰ πλοῖον τοῦ Θησέως φασὶ, κατὰ μικρὸν ἀλλοιού-
 μεναι· καὶ νῦν δεῖ μὲν ἀξίνης, δεῖ δὲ ἄμης τε, καὶ δικέλ-
 λης πρὸς καθαρισμὸν, εἰ μέλλοιμεν εὐκάρπους τε καὶ χρη-
 σίμους, καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀρετὰς ἀπεργάσσεσθαι· ἄλλαι γὰρ ἄλ-
 λοθεν συνήθειαι ἐγγινόμεναι ἀμειβόμεναι, καὶ κερτήσασαι ὅλως,
 ἀπεπλάνησαν οὕτως, ὥστε μηκέτι δύνασθαι ἀνανεύσαντας
 διακρίνειν τοῦ κιβδηλοῦ τὸ γνήσιον, μηδὲ διαγινώσκειν θεόν
 τε καὶ ἄνδρα ἐν πολλῇ τῇ ἀχλύϊ· ἐξ ὧν οἱ ἀπὸ τῶν ἐπουσιω-
 δῶν ἐκείνων ὀρμώμενοι, καὶ πλάσμα ἀρετῆς ἔξωθεν πε-
 ρικεῖμενοι, καὶ ἀντὶ τῆς ἥρας συγγενόμενοι τῇ νεφέλῃ, οὐ-
 μόνον αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἐν σκότῳ πλανώμενοι ἐξηπάτησαν, ἀλλὰ
 καὶ τὸ πλῆθος ἐπαγόμενοι, τυφλοὶ τυφλοὺς περιάγουσιν,
 τοὺς μὲν ἀγνοίᾳ τοῦ ὄντος· αὐτοὶ δὲ ὑποκρινόμενοι καὶ ἐργολά-
 βουδες, πολὺν ἐντεῦθεν ὄνον ποιούμενοι ἀρετῆς· ἥς τοῦνομα
 συγχὸν προῖέμενοι, τὸ πρᾶγμα οὐδ' ὅ,τι ποτέ ἐστιν εἰδότες
 τυγχάνουσιν· ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὴν περὶ ταύτης ἀποφαινό-
 μεναι, καὶ τὴν τῶν πολλῶν εὐήθειαν προσαγόμενοι, κατα-
 σοφίζονται αὐτοὺς, καθάπερ οἱ ἐκ πολυσήμων, ἢ ἐξ ὁμωνύ-

μων ἄτοπα συνάγοντες συμπράσματα καὶ κατασοφιστεύοντες τοὺς ἀκούοντας. Τοιαύτη σοι, ὦ Πολύκαρπε, ἡ τῶν ἐπουσιωδῶν εἰς τὰ οὐσιώδη παραδοχὴ καὶ παρείσδυσις, καὶ ἡ ἐκ τούτων, ἣν ἔφης, ὠφέλεια.

Ἀλλ' εἰκόταμεν, ὦ γενναῖε, ἐτέρους τῆς πλάνης καταμεμφόμενοι, λεληθέναι ἑαυτοὺς ἀποπλανηθέντες τῆς ὑποθέσεως· Ἐπανεέλθωμεν τοίνυν, ὅθεν τοῦ λόγου εἰς ταῦτα ἐξέβημεν· ἦν γὰρ ἡμῖν ὑπόθεσις ἀρτίως ἢ τριτὺς ἐκείνη τῶν ἀρετῶν, τὸ πρὸς ἑαυτὸν φρόνιμον εἶναι, τὸ πρὸς τὸν πλησίον ἐπιεικὲς, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβές· ἃ καὶ αὐτὸς συνέφης μοι, ὦ Πολύπαρπε· ἡ οὐκέτι μέμνησαι συνομολογήσας καὶ ταῦτα; Πολ. Πῶς γὰρ οὐ; Νικ. Οὐκοῦν ὀφείλει ταῦθ' ἕκαστος τῶν γούν τῆς ἀρετῆς ἀντιποιουμένων πρὸς τὸν θεῖον γνώμονα ἀπευθύνειν· εἴγε μέμνησαι συνομολογήσας καὶ τοῦτο· ἦ γάρ; Πολ. Μέμνημαί γε. Νικ. Νῦν δέ, εἴτις, ὦ θαυμάσιε, τὸ καθῆκον τοῦθ' ὑπερβᾶς, τάναντία πράττει (καὶ εἰσί γε τοιοῦτοι πολλοὶ) πότερον, δεῖ δοῦναι δίκην τὸν τοιοῦτον, ἢ οὐ; Πολ. Μάλιστα γέ, καὶ ἀξίαν γ', ὧν ἔπραξε. Νικ. Ὅτῳ δέ δήποτε; οἷον, εἴτις ἀδικήσει τινά, τίς παρὰ τούτου λήφεται δίκην; Πολ. Οἰνόμοι, ἔμοι γε δοκεῖ, ἢ ὁ ἄρχων τῆς πόλεως. Νικ. Κάμοι συνδοκεῖ· ἀλλ' εἴτις ἀφρόνως πρὸς ἑαυτὸν πράττει τι, ἄσωτεύων, ἢ τῶν πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας καθηκόντων παραμελῶν, μήτε τροφῆς, μήτ' ἀγωγῆς ἐλευθέρας αὐτοῖς ποιούμενος πρόνοιαν, ὁ τοιοῦτος τίνοι ποτὲ δίκην δώσει; Πολ. Τίνοι ἄλλῳ, ἢ αὐτὸς ἑαυτῷ· ἱκανὴ γὰρ αὐτῷ ἡ ἐκ τῆς ἀφροσύνης ἐσομένη κακοδαιμονία. Νικ. Εὖ γε καὶ τοῦτο ἔχει· καὶ γὰρ καὶ οἱ νόμοι αὐτοὶ οὐ φαίνονται χαλεπαίνοντες τοῖς τοιούτοις, ἀφέντες ἐλεύθερον ἕκαστον τό γε ἑαυτοῦ, ὅπως ἂν βούληται, κυβερναῖσθαι· ἦν δέ τις (θῶμεν γὰρ καὶ τοῦτο) ἀποστῇ πρὸς τὸ θεῖον, τῶν πρὸς ἐκεῖνο

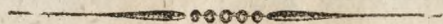
καθηκόντων παραμελῶν, πρὸς ποῖον οὗτος ἀπαχθήσεται δικαστήριον; οἱ γὰρ πολιτικοὶ νόμοι οὐχ ἥττον τοῦ ἄφρονος, ἢ καὶ τοῦ ἀσεβοῦς ὀλιγώρησαν, εἰμή τις εἴποι τὰ ἐν Ἰσπανίᾳ πάλαι γιγνόμενα· τί οὖν ἔρεῖς αὐτὸς περὶ τούτου; ἢ καὶ τοῦτον ἀφιέναι δεῖ τῷ θυμῷ τοῦ, πρὸς ὃν ἐφθῆ ἀσεβηκῶς; Πολ. Δοκεῖ δὴ καὶ τοῦτο· ἔρεῖ γὰρ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ εἰπὼν, τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην. Νικ. Εὖγε, ὦ Πολύκαρπε, καὶ προσεπιδαφιλεύεις τὰς βεβαιώσεις πρὸς τὸ τέλος τοῦ λόγου· Οὐκοῦν συνάγεται ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς ὁ μὲν ἄφρων καὶ ὁ ἀσεβὴς ἐτέρως ἐκάτερος δίκην δώσουσιν, ὁ μὲν αὐτὸς ἐαυτῷ· ὁ δὲ, τῷ θεῷ· ὃς δ' ἂν ἀδικήσῃ τῶν ὁμοίων τινά, οὗτος καὶ νόμῳ κρίνόμενος παρ' ἡμῖν, δίκην δίδωσιν· οὐχ οὕτω ταυθ' ἡμῖν ὠμολόγηται; Πολ. Πάντως γε. Νικ. Ἄγε τοίνυν εἰπέ μοι νῦν γε καὶ τὴν αἰτίαν, δ' ἣν οἱ μὲν τούτων ἀνεύθυνοι γίνονται παρ' ἡμῖν, ὁ δὲ οὐκ ἂν ἀποφύγοι τὸ δίκην δοῦναι. Πολ. Ὅτι τῶν μὲν ἐκείνοις ἡμαρτημένων, εἶμαι, οὐδὲν οὐδενὸς ἡμῶν ἄπτεται· ὁ δὲ ἕτερον ἀδικῶν, ὡς παραβλάπτων τὸν βίον, πάντας ἀδικεῖ, ὧν οἱ νόμοι προστάται νομίζονται μάλιστα. Νικ. Οὐκοῦν, εἴτινα ἴδοιμεν ἀδικοῦντά τινα, οὐδεῖ σιωπᾶν, ὀρῶντες αὐτὸν τὸν κοινὸν παραλυμαινόμενον βίον, ἀλλὰ καὶ κωλύειν πειρᾶσθαι· καὶ εἰ μὴ πείθοιτο, ἀπάγειν ἐπὶ τοὺς νόμους. Πολ. Δηλονότι, εἰ δεῖ σῶζειν ἐκάστον ἐαυτόν. Νικ. Τοὺς δὲ ἐτέρους, τὸν τ' ἄφρονα καὶ τὸν ἀσεβῆ, πάτερον, ἀπαχτέον καὶ τούτους, ἢ οὐ, ἐπειδὴ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ἐστὶ τῶν ἐαυτοῖς κακῶς πεπραγμένων; Πολ. Ἐατέον ἂν εἴη τούτους, φησὶ, μετὰ πρῶτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν χαίρειν· τί γὰρ πρὸς ἡμᾶς, εἴγε αὐτοὶ ἐαυτοὺς ἀδικοῖεν ἐκόντες; Νικ. Τὰ μὲν οὖν μέχρι δεῦρο πάνθ' ἡμῖν καλῶς ἔχει, καὶ συμφῶνως εἴρηται ἀμφοτέροις.

Νῦν δ' ἄγε, ὦ θαυμάσιε, τὰπὶ τούτοις φιλοσοφῶμεν· ἀλλ' ἄρ' ἀνέξη μου, ὦ Πολύκαρπε, ἐροῦντος ἐκ τῶν εἰρημένων τι πρὸς σέ δηκτικὸν μὲν καὶ ἐλεγκτικόν, ἀληθὲς δέ; ἢ οὐκέτι μέμνησαι, πόθεν ἡμῖν καὶ ἐκ τίνος αἰτίας ὁ λόγος ὠρμήθη; τί γὰρ, ὦ θαυμάσιε, εἴπερ ἀληθὴ εἰσὶ τὰ εἰρημένα, τοσοῦτον Δημοφίλου κατέχεας λῆρον, ἀσεβέστατον καὶ ἀθεώτατον εἰπὼν, καὶ ἄλλας κατειπὼν αὐτοῦ βλασφημίας, ἀλλότριον ἐνώπιον πολλῶν ἐξυθρίσας οἰκέτην, πρὸς θ' ἑαυτὸν φρονιμώτατον ὄντα, καὶ τοὺς παρ' αὐτὸν οὐ μόνον ἀπεχόμενον βλάπτειν, ἀλλὰ καὶ πολλαχῶς, οἷς τε ποιεῖ, καὶ οἷς λέγει, διηνεκῶς εὖ ποιῶντα; ἀλλ' ἔδοξέ σοι (φῆσαις γὰρ ἴσως τοῦτο) πρὸς θεὸν οὐκ ἀναίτιος εἶναι, τί πρὸς σέ; τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην, ὁ ἐν ἀνομίαις συλληφθεὶς, καὶ τραφεὶς, καὶ αὐξήσας ὅλως, καὶ νῦν ἤδη γεγηρακώς; ἔπειτα (δεῖ γὰρ καὶ ταῦτα εἰδέναι) ἄρ' ἀληθὴ ἦσαν, ἃ κατελοιδορήσας αὐτοῦ, ἢ συκοφαντικὰ καὶ φθόνου ἀποτελέσματα, καὶ ἐκ πάθους σου οὕτως ἐξαφθέντος ἐτέρου, ὅτι μὴ ἠνέσχετο ἀκρατής σου τῶν ὕβλων γενέσθαι; φεῦ τῆς ἀτοπίας, καὶ τῆς μοχθηρίας! εἰς οἷαν κακίαν κατασπᾷ τὸ πάθος τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα τοὺς οἴασσιν ἀρετῆς δοκοῦντας ἀντέχεσθαι! ἔπειτα πρὸς τίνα φῶμεν εἰρῆσθαι τὸ, σὺ μὲν ὄρῃς τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου· τὴν δὲ δοκὸν ἐν τῷ σαυτοῦ οὐ κατανοεῖς, οὐδὲ βλέπειν ἐθέλεις, καὶ ταῦτ' ἐπ' ἀθῶον τὸ περίεργον τοῦτο ἐκτείνας βλέμμα; εἴρηται γὰρ ἡμῖν ὁμολόγως μηδὲν ἡμῖν εἶναι πρὸς τοὺς εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸν θεὸν ἀμαρτάνοντας, εἴγε καὶ οἱ νόμοι τῆς πολιτείας ἀδιάφορὲ εἰσι πρὸς γε τούτους· σὺδε καὶ τοὺς παρ' ἐκείνοις ἀθώους καὶ παρ' ἡμῖν ὁμοίως ἐξυθρίζων, καὶ τὴν ὑπόληψιν πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐκφαυλίζων, καὶ πολλαχῶς διασπῶν ταῖς συκοφαντίαις, καὶ τὸν κοινὸν βίον,

οἷς πρὸς ἓνα ἕκαστον πράττεις, ἐκταράττων καὶ παραλυμναι-
νόμενος, πῶς ἂν εἴης ἀνεύθυνος παρ' αὐτοῖς, προσταταῖς γε
οὔσι τῶν ἀδικουμένων; τί γὰρ ἂν εἴποις ἐν ἀπολογίᾳ, εἰ
ἐκεῖνος ὑβρισθεὶς, ἀπαγάγοι σε παρ' ἐκείνους; ὁρᾷς, ὦ θαυ-
μάσιε, ὅπως, ὦν τοὺς ἄλλους λόγῳ διδάσκεις ἀπέχεσθαι,
ταῦτ' αὐτὸς ἐξελέγχει ἔργῳ δεδρακώς; καὶ ἂ τοῖς τὸν πλη-
σίον ἀδικοῦσιν ἐπιτίμια τάττεις, τούτων φαίνῃ γενόμενος
ἄξιος; τοιούτων γὰρ ἐπιτιμιῶν σε τυχεῖν ἢ ὑπόκρισις παρε-
σκεύασε. Ταῦτα τοίνυν συμφιλοσοφῆσαι σοι οὐδὲν, ἢ ἡ πρὸς
σέ μου φιλία κατηνάγκασέ με, ἵνα μηκέτι παραβόλως ἐμ-
πίπτεις ἀνθρώποις, καὶ ταῦθ' οὗς ὀφείλεις ἴσως αἰδεῖσθαι,
ἐφ' οἷς αὐτοὺς ἀξίους τῆς κοινῆς παρεσκευάσαν ὠφελείας· εἰ
δὲ μὴ, ἴσθι, οὐκ ἐς μακρὰν δώσων δίκην, Ὀδυσσέως τι-
νὸς μελαμπύγου τυχών.

- Ὃς τὸν λωβητῆρα ἐπεσβόλον ἔσχ' ἀγοράων·
- Οὐ θήν μιν πάλιν αὖτις ἀνήσει θυμὸς ἀγῆνωρ
- Ναικαίειν βασιλείας ὀνειδείσις ἐπέεσσιν.

Ἐν Στεφανουπόλει, ἡμερᾷ 1 Ianouariou χγ'.

ΒΛΑΧΟΣ

Ἡ περὶ Δικαιοσύνης.

ΡΑΔΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Εἶπε οὕτω· κήδεται ἄρα θεὸς καὶ ἡμῶν, ἐγὼ δὲ ἡγνούουν,
καὶ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον μικροῦ ἐγεγόνειν· νῦν δ' ὀρώ τὰ
πράγματ' εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ πολλῆς ἐπανήκοντα τῆς
ἐλπίδος, καὶ τὸ πάτριον ἔδαφος ὑπὸ τῶν ἐπιτρίπτων πολ-
λάκις δεδηωμένον Γραικῶν, νῦν σχῆμ' εὐνομίας αὐτίκα μά-
λα μεταλειψόμενον· ἐρρέτωσαν ἄρα οἱ ἐκ τοῦ Φαναρίου τελ-
χῖνες, μὴδ' ἴκoinτο ὥραις, ὥστε τοὺς τῆς Δικαίας αὐθις
μεταχειρίσασθαι οἷακας. Σωκ. Τί δήποτε ταῦθ' ὑποτονθο-
ρίζεις κατὰ σεαυτὸν, ὦ Ῥάδουλε, καὶ ἡσυχίαν οὐκ ἔχεις
εὐρέσθαι, ὅσον ἀπό γε τοῦ σχήματος ἔοικας; πότερον, τῶν
ιδίων τι, ἢ τῶν κοινῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, ἃ καὶ ἡμᾶς
ἅπαντας ἀνιᾶ, τούτων τι καὶ σε τυγχάνει λελυπηκός, οὐ
κρατεῖν μὴ δυνάμενος, διαμάχῃ ταῖς γνώμαις πρὸς τοῦτο;
ἢ ἄλλως ἡδονή τις ἐντὸς γενομένη ἐκκεκλήνηκε πρὸς τὸ ἡδι-
στον; πολλάκις γὰρ τῶν ἡδέων τι ὑποδραμὸν τὴν διάνοιαν,
τὸ μὲν πρῶτον διαβουκολεῖ· εἶτα τοιαῦτα θροεῖν καὶ πράτ-
τειν, οἷα νῦν ἐώρων σε πράττοντα, ἐξ ὁρμῆς τινὸς ἐσωτε-
ρικῆς ἐξεκίνησεν, ὥσπερ εἰ μὴ δυναμένου τοῦ σώματος διαρ-
ροῇ τῶν πνευμάτων διὰ τὸ συμφυὲς ἀτρεμεῖν πρὸς τῆς
ψυχῆς τὰ νοήματα. Ῥάδ. οὐ γὰρ ἄξιόν σοι δοκεῖ, ὦ Σώκ-
κρατες, ἡδεσθαι τε καὶ τέρπεσθαι, οὐμὴν ἀλλὰ καὶ βούλεσθαι

ἡμᾶς χορεύειν ὑφ' ἡδονῆς, τῶν πραγμάτων ἡμῖν αὐτίκα
 μεταρρύθμιθσομένων ἐπὶ τὸ βέλτιον, καὶ ἡμῶν τῆς τῶν Γραι-
 κῶν ἀπαλλαγῆσομένων κακεντρεχείας; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅπως πο-
 νήρως αὐτοῖς τὰ πάργματα ἔχει παρὰ τοῖς κρατοῦσι, τότε πι-
 ρὸν ἀπολωλεκόσιν, ἐφ' οἷς τετολμήκασι, καὶ περὶ τὸ ζῆν αὐτῶ
 περιφόβοις μάλιστα γενομένοις; ὁ γὰρ μέγας δεσπότης ὦμοσε,
 φασὶ, καθ' ἑαυτοῦ, ἢ μὴν μηδέν' αὐτῶν τῶν γε ἀποστάν-
 των ἐάσειν ζῆν, ἀλλὰ πανωλεθρίᾳ παραδούς αὐτοὺς, ἐπί-
 φοβον καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ τόλμημα καταστήσειν. Σωκ. Ἀλλ'
 ἐῷμεν ταῦτ', ὦ βέλτιστε Πάδουλε, νῦν γε· καὶ γὰρ κάμυι εἰς
 τὴν ἀκοὴν περιῆλθε τὰ τοιαῦτα θρυλλούμενα· ὁ δὲ μάλιστα'
 ἡδέως ἐροίμην, τοῦτό με δίδασκε· τί γὰρ ποθ' οὕτως σοι ἐ-
 πῆλθεν τοσοῦτον ἐφ' ἡδεσθαι σφαττομένοις οὕτω τοῖς Ἕλλη-
 σι παρὰ τῶν τυράννων; ἢ τὴν τούτων ἀπώλειαν ἀντιστή-
 κωσιν ὑμῖν αὐτοῖς τῆς πρότερον δυσπραξίας ἔσεσθαι προσ-
 δοκᾷς; τοῦτο γὰρ ἔοικας. Πάδ. Τοῦτο μὲν οὖν· ἢ γὰρ ἡ-
 γεμονία τῆς ἐμῆς πατρίδος μεθ' ὅλον ἤδη αἰῶνα, ἐς ἡμᾶς
 αὐτίκ' ἐπανήξει· ἢ οὐχ' ὁρᾷς, ὅπως καὶ τῶν προϋχόντων
 ἡμῶν τινες ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ, ὡς ἔστιν εἰκάσαι, ἐς Βυζάντιον
 μετεπέμψαντο οἱ δεσπόται; Σωκ. Καλὸν μὲν τοῦτο φῆς, καὶ
 μάλιστα συμφορώτατον· αὐτόχθων γὰρ γενόμενος ἡγεμὼν,
 πρὸς τῷ δόξαν φέρειν, καὶ πλείω ἴσως τῆς τῶν ἀρχομέ-
 νων εὐδαιμονίας ποιήσεται πρόνοιαν, τῷ τε φίλτρῳ τῆς πα-
 τρίδος καὶ τῇ ἰδίᾳ φιλοτιμίᾳ ἀγόμενος· ἀλλ' εἰ πρὸς τοιαύ-
 την ἐμπειρίαν καὶ ἔξιν, ὥσθ' ὅλου ἔθνους ἀρχὴν ἐμπιστεύε-
 σθαι, ὁ μέλλων ἄρξαι παρσκευάσατο πρόποτε, τοῦτ' οὐπω
 δῆλον· οὐ γὰρ κλήρω, ἢ αἰρέσει τὸ πρᾶγμα κριθήσεται,
 ἔν' ἔχη τις καὶ ἐλπίσαι ἦτοι ἐκ τύχης, ἢ ἐκ γνώμης αἰρεθή-
 σεσθαι τὸν ἥττον ἀνάξιον, ἀλλὰ προγόνων καταγωγῇ καὶ
 θρασύτης μᾶλλον ἐντυχθεὶς τὸ κράτος τῷ τυχόντι ὀρίσει· παι-

δεῖα δὲ καὶ ἐπιστήμη καὶ τᾶλλα, δι' ὧν διακυβερνᾶται ἀπλανῶς τὸ σκάφος τῆς πολιτείας, γέλως ἂν εἴη πολὺς· οἱ γὰρ τῶν βαρβάρων ἔθνων ἡγεμόνες, αὐτὸν ἀνιόντες ἐπὶ τοὺς θρόνους, καὶ τὸ προὔχειν τῶν ἄλλων ταῖς γνώμας προσκτᾶσθαι οἰόμενοι, ἀφόρητοι γίνονται· διὸ καὶ νόμος αὐτοῖς τὸ ἴδιον θέλημα, δέον τῇ παιδείᾳ καὶ τῷ δικαίῳ ὥσπερ μέτρῳ βισιλικῷ, δεικνύεσθαι αὐτοῖς τὴν ὑπεροχὴν· ὃς γὰρ ἀνάγωγος ὧν, τὴν ἀπὸ τῆς τύχης προσλάβει ἰσχὺν, οὐκέτι λογισμῷ τὰ πράγματα κρίνει· ἀλλ' ὅς ἂν εὖρῃ ἐαυτῷ προαιρέσεις ἐκ τοῦ παραχρῆμα, παντοίως αὐταῖς καταχρῆται πρὸς τὸ ἴδιον βούλημα· πῶς γὰρ οὐ, ὁ μῆτε φιλοσοφίας μετέχων ἡστινοσοῦν, (τοιούτοι δὲ τῶν Βλάχων οἷον πρεσβύτεροι) μῆτε δίκαια μελετήσας, μὴθ' οἷον ἐστὶ τὸ ἄρχειν, μὴθ' ὅπως χρῆ τοῦτο πράττειν, μῆτε τὸ τέλος, πρὸς ὃ, μηδὲν τούτων μὴτ' εἰδῶς, μῆτε θέλων εἰδέναι; καίτοι τὸν ἐτέρων προστασίην καὶ ἀρχὴν σπεύδονθ' εὐρέσθαι, πρῶτον δεῖ ἄξιον τούτου ἐκ πολιτικῆς ἐπιστήμης, ἐξ ἧς τὰ κερδὰ βλαστάνει βουλευμάτα, ἐαυτὸν καταστῆσαι· ἔθνους γὰρ ὅλου ἐπιμέλειαν ἐπαγγέλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν· ὁ θὲς, ἢ μὴ εἰδῶς τοῦτο, ἢ μικρὸν τιθέμενος, ἐν τιμαῖς τε καὶ γέρασι τὸ προὔχειν διώξει, προστάττων πᾶσι, καὶ ὀρίζων ἕκαστα, οὐχ ἢ πολλάκις ὁ λόγος αἰρεῖ, ἢ ὁ νόμος κελεύει· ἀλλ' ὅτι ποθ' ἢ προαίρεσις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἢ παροῦσα διάθεσις, ὥς ἔτυχεν ἄλλοτ' ἄλλως ἐφ' ἐκάτερα, ὑπαγόρευσε. Πάδ. Πῶς ἂν ταῦθ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχοι; ἢ γὰρ δὴ καὶ πάντων τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἡγεμόνων, οἱ λέγονται εὐνομουμένων ἀνθρώπων ἄρχειν, τὴν αὐτὴν καταγνοίης ἐλευθερίαν· οὐ γὰρ κληρωτοὶ οὐδ' ἐκεῖνοι, οὔτε μὴν αἰρετοὶ, ἀλλὰ πατρικὰς ἡγεμονίας διαδεξάμενοι, οὕτω τοὺς τῆς ἀρχῆς μεταχειρίζονται οἵακας· καὶ δοκοῦσί μοι εὐστοχώτερον οὕτω, τὰς

ὑφ' αὐτοῦ πανταχοῦ τῶν πολιτικῶν διαφεύγοντες σάλων, δια-
 σώζειν τὸ σκάφος, ἢ εἴπερ ἐξ ἀρχῆς, κλήρῳ πεποιθότες καὶ
 γνώμῃ, τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ὥσπερ ἀπὸ λεπτῆς κρόκης,
 ἐκεῖθεν ἐτύγγανον ἐξημμένοι τὴν ἄγκυραν. Σωκ. ἔχει ταῦθ'
 οὕτως· ἀλλ' ἐκεῖνοί γε οὐχ ἅμα ἐπιθυμήσαντες τῆς ἀρχῆς,
 εὐθὺς, ὡς ἄλλως Μίδας ἐκ θεοπροπίου, ἀπὸ τοῦ ἀρότρου
 ἐς τὸ σκῆπτρον φαίνονται ὠρμηκότες· ἀλλὰ νόμου πρότερον
 πρὸς τοῦτο κειμένου, τὴν τε πολιτικὴν καὶ τὴν ἄλλην ἐξ
 ἀπαλῶν ἔτ' ὀνύχων μετελθόντες παιδείαν, οὕτως ἐκ πολλῆς
 παρασκευῆς προσίασι τῇ ἀρχῇ· ἄλλως γὰρ ἀναγώγοις καὶ
 ἀμαθείαις ἢ τῶν ἐθνῶν παρ' ἁζίαν ἐπιτραπέισα ἀρχή, τού-
 τοις τ' αὐτοῖς ἀφορμῇ τοῦ κακῶς φρονεῖν γίγνεται, καὶ τῶν
 ἄλλων ὑφαίρει τὴν πίστιν καὶ τὴν αἰδῶ· τίς γὰρ ἀνάσχοιθ'
 ἐκὼν ὑπὸ χείρονος τὴν διάνοιαν ἄρχεσθαι; ἢ οὐχ ὄρας, οἷα
 καὶ παρ' ἡμῖν πολλοὶ τῶν νεωτέρων φρονοῦσιν, κρονολήρους
 καὶ ἀρχαιοτρόπους τὰ ἥθη, τοὺς μηδ' ὁλως ἀμέλει παιδείας
 μετεσχηκότες Ἑλληνικῆς προσαγορεύοντες, οἳ γε τῆς τοιαύ-
 της μούσης γευσάμενοι; οὐδὲν γὰρ παρ' ἀνθρώποις ἀφορη-
 τότερον, ἢ ἀρχῶν ἀπαίδευτος. Πάδ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες, εἴτι
 ἐκ παιδείας ἐστὶν ἡμῖν ἐλλιπές, ὥσπερ γε καὶ ἐστὶ, ῥάδιον
 τοῦτο τῷ ἡμετέρῳ ἡγεμόνι ἀναπληροῦν αὐτῷ ἐκ τοῦ νόμου·
 παιδαγωγὸς γὰρ καὶ οὗτος, εἴτις γε πείθοιτο· τοῖς δὲ μὴ
 πειθομένοις αὐτὸ ἐνσεῖει τὸν φόβον· ἢ γάρ; Σωκ. Πάνυ γε· ἀλλὰ
 περὶ ποτέρου φῆς τούτου; τοῦ ἤδη κειμένου, ἢ οὐ μέλλετε
 θήσεσθαι; εἰ μὲν γὰρ περὶ τῶν ὑπαρχόντων σοὶ νόμων ὁ
 λόγος ἐστίν, μάτην ἔρριπται οὗτος· ἄνισοι γὰρ οὗτοι, ὧ βέλ-
 τιστε, τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ τούτου καὶ ἄδικοι· οὐ γὰρ
 εἰσιν, οἷον συνθήκη ἐθνους, ὅπως χορὴ ἐξ ἰσότητος ζῇ μετ'
 ἀλλήλων, ἀλλ' αὐτόχρομα φωνὴ τυράννου ἐτεροῶρέπης.
 Τοιοῦτοι δὲ ὑπολαμβάνω, μᾶλλον δὲ καλῶς ἐπίσταμαι, ὅτι

ἔσονται καὶ οὕς ἂν παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας θῆσθε· ἐκ δὲ τοιούτων τί ποθ' ὑμῖν φάρμακον ἐλπίς προσγενήσεσθαι, οἷον τὰ ἐξ ἀμαθίας, ὡς φῆς, θεραπεῦσαι νοσήματα, εἰ μὴ δηλητήρια αὐθις πρὸς ἐμετοὺς, καὶ ἐκκρίσεις, καὶ στάσεις ἐπικινδύνους τοῦ ὅλου σώματος, καὶ τᾶλλα τὰ ἐκ τούτων κακὰ; τὸ γὰρ ἐλαττούμενον πρὸς τὸ πλεονεκτοῦν αἰεὶ πολέμιον ἔσται· καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως τις ἐκὼν ἀνέξεται, ὥστ' ἀδικούμενος ἐν κοινότητι βίου τῇ ἀφαιρέσει τοῦ ἴσου, μηκέτι τούτου μετέχειν· καὶ οὐ μόνον ἐν ὄλῳ ἔθνει καὶ πολιτεία τοῦτ' ἴδοι τις ἂν σκεψάμενος ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν οἴκῳ συμβαῖνον, καὶ ἐν ἐταιρίᾳ, καὶ ὅπη τις ἂν ὑπάρχη γενομένη συνθήκη· πατὴρ γὰρ αὐτὸς τις, εἴτῃ τῶν υἱέων τύχοι πλείω καταλιπὼν, ἢ τὸ φίλτρον ἀνίσως αὐτοῖς μερίσας, εὐθὺς ἐκίνησεν ἐπ' ἀλλήλους τὴν στάσιν· οὕτω καὶ συμποσιαστάς· τὸ περὶ τὸν ἔρανον ἑτεράλκεις διατάραξε, καὶ ἐταιρίαν ἐμπορικὴν ἢ πλεονεξία διέλυσε. Πάδ'. Ταῦτα μὲν, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἀπλῶς ἀκοῦσαι, καλὰ καὶ γενναῖα· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐνορᾶν μοι σαφῶς δοκῶ αὐτὴν σοι τὴν τοῦ λόγου ὑπόθεσιν ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου σαθρὰν ἐσομένην· ἀκήκοα γάρ σου, ὦ ἄριστε, μικρὸν πρόσθεν λέγοντος ἀνίσους ἡμῖν καὶ ἀδίκους τοὺς νόμους εἶναι, καίτοι ἴσμεν τούτους ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν ἄνωθεν ἡμῖν τεθειμένους· καὶ οἷς χρώμενοι μέχρι δεῦρο, εὐδαιμονοῦμεν· ἢ γάρ; Σωκ. Περὶ μὲν τῆς λεγομένης ταύτης σοφίας ἐν τῷ παρόντι λόγος οὐδεὶς· οὐ γὰρ ἐκ τῶν θέντων, ἀλλ' ἐκ τῶν θεμένων μᾶλλον ἐστὶ διαγνώσκειν τοὺς νόμους· τοῦτέστιν ἐκ τῆς βελτιώσεως τῶν, οἷς ἐκεῖνοι εἰσι τεθειμένοι· πολλάκις γὰρ καὶ σοφὸς ἀνὴρ δέει, ἢ βία, ἢ καὶ δολώματι ὑπὸ τοῦ τυράννου τάναντία ἔγραψεν, οἷς φρονεῖ· οὐδὲ τὸ εὐδαιμονεῦοιμεν ἂν, ἐξ ὧν χίλιοι μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐν ἑκατὸν μυριάσι πενομένων τρυφῶσι τῷ πλούτῳ, καὶ τοῦτο τὸ πλεόν

ἐξ ἀρπαγῆς· ἀλλ' ἐπειδὴν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ πάντες κῆ-
 ριοι ἕκαστος τῶν ιδίων σὺν ἐλευθερίᾳ τυγχάνωσιν ὄντες,
 τοῦτ' οὖν θεωρητέον ἐνταῦθα, εἰ δίκαιοι καὶ ἴσοι εἰσὶν οἱ νό-
 μοι, τὰ πάντ' ἐν ἴσῃ ἀπονέμοντες τοῖς πολίταις· ἐξ ὧν πη-
 γάζει μάλιστα ἡ εὐδαιμονία, οὐχὶ ἐκ τῆς τῶν θέντων ὑπο-
 λήψεως, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως· ὅπερ παρ'
 ὑμῖν κκκῶς δοκεῖ ἔχειν, ὡς δίχα μεριζομένων τῶν πολι-
 τῶν εἰς πλουσιωτάτους ὀλίγους, καὶ εἰς πενεστάτους ἅπαν
 τὸ πλῆθος· μέσον δὲ πρὸς τάντικείμενα, ὡς ἐν ἀρμονίᾳ
 ὁ μέσος φθόγγος πρὸς τὴν νήτην καὶ τὴν ὑπάτην, συνάπτειν
 οὐκ ἔστιν· Ῥάδ'. Οὐκοῦν εἴποισ ἂν ἡμῖν νῦν, ὦ Σώκρατες,
 τίτ' ἄνισον καὶ τὸ ἄδικον, ὅποῖον τοῖς ἡμετέροις ἔνεστι νό-
 μοις, ὡς ἂν εἰδότες ταῦτ' ἐπιδιορθοῖμεν, πρὸς τὸ ἴσον ἀεὶ
 μεθαρμόζοντες τότε ἔλαττον καὶ τὸ πλεόν ἐξ ἀφαιρέσεως
 καὶ προσθέσεως, ὡς εἰκός. Σωκ. Ἀλλὰ ταῦτ', ὦ ἄριστε, εἴγε
 πάντα τῇ λόγῳ πειρώμενη συμπεριλαβεῖν, ἐπιλείψει με ὁ
 χρόνος διηγούμενον· ὁ δὲ συλλήβδην ἂν εἰπὼν, καὶ τᾶλ-
 λα ὑπαινιξαίμην· οἶσθα γὰρ προνομείας τινὰς ὑπαρχούσας
 τοῖς πλουσιωτέροις· ἐφ' αἷς τοὺς μὲν πολλὰ κεκτημένους
 καὶ τοῦ κοινοῦ συμβαίνει πολλὰ λαμβάνειν, καὶ μηδὲν
 εἰς τὸ αὐτὸ συνεισφέρειν, μὴδ' εἴτι καὶ γένοιτο· τοὺς δὲ
 πένητας καὶ μηδὲν κεκτημένους, καὶ ὁ αὐτοῖς πρὸς τὸ ζῆν
 ἀναγκαιότατον γίγνεται, καὶ τούτου τὸ μὲν συνεισφέρειν ἐκ
 νόμου, τὸ δὲ καὶ βίᾳ ἀφαιρεῖσθαι ὑπὸ τῶν πλουσίων· τρίτῃ
 γὰρ τις, ὦ θαυμάσιε, παρ' ὑμῖν ἐμφιλοχωρεῖ τυραννία· ὧν αἱ
 μὲν ἐξ ἔθους εἰσὶν ἀρχαίου ἐς νόμον ἐκνικήσαντος ὕστερον·
 ἡ δὲ τρίτη ἀναίσχυντος ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐστὶ πλεονεξία, συμ-
 βαίνει γὰρ οὕτως, ὡς εἴρηται, τοὺς μὲν ὑμῶν οὐ μόνον ἀτε-
 λεῖς εἶναι καὶ ἀξυμβόλους κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας. ἀλλὰ
 καὶ προσλαμβάνειν πολλὰ ἐκ τῶν λεγομένων Προσλυσνίκων

καὶ Σουκουτελνίκων· ταῦτα γὰρ ἔθος καὶ νόμος ἐκράτουνεν, ἐξ οὗτου, φιλοσοφίας ἀπούσης, τὸ πᾶν ἐνέμετο τυραννία· οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη προνόμιον, ἢ ἀρχαίας βαρβαρότητος ἐνδειγμα· τὸ δὲ τρίτον αὐθις τόλμημά ἐστι μοχθηρᾶς προαιρέσεως, ἐπειδὴν τις ἀρχῆς οἶασουν τύχη, τοσαῦτα λαμβάνειν παρὰ τῶν πενήτων, ὅς ἂν οἷος τε ἢ μετ' εὐπρεποῦς ἀρπάζειν αἰτίας, ὃ ἐστὶν ἀδίκου καὶ ἀπηνοῦς νόμου ἀδικιώτερον ἀποτέλεσμα· ὥστ' ἐκ τούτων συνέβη διακριθῆναι τὰ πρὸς ὑμῖν εἰς πλουσιωτάτους καὶ πενεστάτους, ὡς εἴρηται· μέσον δέ τι, ἢ ἴσον ἐν αὐτοῖς, οἷον σύνδεσμος συνέχων τὰ ἄκρα, οὐχ ὁράται οὐδὲν οὐδαμοῦ· πῶς ἂν οὖν διαβιῶεν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, συμβιῶεν τὰ ἀμέσως ἀντικείμενα, ὁμονοοῦντες ἀλλήλοις, μηδὲν ἐν σφίσιν αὐτοῖς κοινὸν ἔχοντες, οὐ μάλιστα οἱ νόμοι φροντίζεν ὀφείλουσιν; ἢ ταῦτα μὲν οὐκ ἔχει ὧδε, ἐγὼ δὲ ψευδόμενος παραπαίω; Ῥάδ'. Ἔστι μὲν ταῦτ', ὧ Σώκρατες, ἀλλὰ δίκαια ταῦθ' ἑαυτοῖς εἰναί φασιν οἱ προύχοντες οὗτοι· ἐκ γὰρ ἀμνημονεύτων αἰώνων παραδέδονται αὐτοῖς τὰ προνόμια ταῦτα, καὶ βασιλικά εἰσι γέρα. Σωκ. Πρόσθεσις δὲ τούτοις, εἰ βούλει, καὶ τυραννικὰ μετὰ βαρβαρότητος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ βασιλικὸν εἶναι παραλειπτέον ἐνταῦθα· οὐ γὰρ περὶ τούτου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν· ἀλλ' εἰ καὶ τὸ ἴσον, ἐν ᾧ ἡ τῶν ἔθνων ἐστὶν εὐδαιμονία, προσυπάρχει ἐν τούτοις τοῖς βασιλικοῖς, τοῦθ' ἡμῖν πρόκειται ἐξετάσαι· ὁρῶμεν γὰρ ἐν τοῖς προνομίοις, ἢ μᾶλλον τοῖς ὑπερνομίοις τούτοις τοσοῦτον τὸ ἄνισον ὂν, καὶ τὸν διασπασμὸν τῶν μερῶν, ὥστ' οὐκ ἔσθ' ὅ,τι χρῆζει πρὸς ὑμῖν κατασκευασθῆναι, ἢ ἐπισκευασθῆναι κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ὃ μὴ ἐκ συνεισφορᾶς γένοιτο τῶν πενήτων, ὥστε καὶ αὐτῶν τῶν ὀδῶν πρὸς ταῖς τῶν εὐδαιμόνων αὐλαῖς, ἵν' ἔχοιεν πομπεύειν καὶ περιάγεσθαι τοῖς ὀχήμασι, καὶ τούτων τῆς ἐπισκευῆς τὸ ἀνάλωμα εἰς τοὺς πένητας ἔρ-

χεσθαι· οἱ δὲ, πᾶμπαν ἐν πᾶσιν ἀσύμβολοι γίνονται. Ἔστω
 ταῦτ' ἀληθῆ, ὦ Ῥάδουλε, ἢ ἐγὼ μελαγχολῶ; Ῥάδ. Ἀληθῆ,
 ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐκεῖνοι εἰσὶν εὐγενεῖς· οἱ δὲ, καὶ δοῦλοι
 αὐτοῖς πάλαι ποτὲ, οἱ πένητες, ἐγεγόνεσαν· τὰς δὲ πατρώας
 φιλοτιμίας οὐ καταφρονητέον, οὐ δὲ παροπτέον. Σωκ. Ἄρα
 καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐκείνων, ὦ Ῥάδουλε, οὐκ ἀμελητέα φῆς
 αὐτὸς αὐτοῖς εἶναι; καίτοι οἱ μὲν Ῥαβῖνοι, φησὶν, αἰσχυρόμενοι
 ἐπὶ τοῖς τῶν προγόνων ἑαυτῶν ἀνομίαις, εὐπροσώπως πρὸς
 τὸν ἐξελέγγξαντα ἀνέπεμπον εἰς ἐκεῖνους αὐτοὺς τῶν Προφη-
 τῶν τὴν ἀναίρεσιν· «εἰ γὰρ ἤμεν, φησὶν, ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν
 πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι
 τῶν Προφητῶν»· ὑμεῖς δ' οὐχ ὅπως ὁμολογεῖτε, ὅτι υἱοὶ ἐστέ
 τῶν φρονευσάντων τοὺς προφήτας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνομίας καὶ
 ὁμότητας ἐκείνων διαδεξάμενοι, ἀντέχεσθε τούτων, ὑμᾶς
 τ' αὐτοὺς καὶ ἐκείνους ἔτι καὶ νῦν καταισχύοντες· καὶ φατὲ
 οὐχ ἐκόντες ἀνεῖναι, εἰ μὴ ἐξ ἰσχυροτέρου ποτὲ βραχίονος
 τὸ τοῦ ἀνθρώπου δικαίωμα παραδέχαισθε εἷα· τίν' οὖν
 ὑπερβολὴν ἀδικίας ἀπολελοίπατε; Οὕτως οὖν διασπασθέν-
 τος δίχα τοῦ ὅλου σώματος παρ' ἡμῖν εἰς δεσπότας καὶ
 δεσποζομένους, καὶ πολλῆς ἐκ τούτων ἀπεχθείας πρὸς ἀλ-
 λήλους ἐγγεγεννημένης, ὁ περὶ πατρίδος ἔρωσ ἀπέσθη παν-
 τάπασιν ἀμφοτέροις· οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ δουλείαν ὄντες, οὐδ'
 ἂν βούλωνται, δύναιντ' ὦν εὐπορώτερον ἔλκειν εἶον, ὑπὸ
 τῶν ἰσχυροτέρων ὁμῶς καὶ ἀπανθρώπως φορολογούμενοι,
 καὶ ταῖς ἀγκυρίαις, ἐχούσαις συνέχειαν, ἄνω καὶ κάτω κοπ-
 τόμενοι· πῶς ἂν οὖν οἱ τοιοῦτοι ἡδέως πατρίδος φροντί-
 σιαν; ἢ μᾶλλον πῶς ἂν δύναιντο ὀνομάζειν πατρίδα, ἐν ᾗ
 αὐτοὶ ὑπάρχουσιν Εἰλωτες, ἐξ ὧν πολιτεία οὐκ ἂν συσταίη;
 οἱ δ' αὖ δεσπότηται, τρυφηλοῖτε ὄντες καὶ περιττοὶ, τό τ' ἴδιον
 τοῦ κοινοῦ ποιούμενοι περὶ πλείονος, καὶ ἐκ κολακείας τὸ

πλέον πρὸς τοὺς Φαναρίτας παρὰ τριβόμενοι πρὸς συναρπα-
γὴν, οὐδὲν εὐχερέστερον τίθενται, ἢ προπίνειν αὐτοῖς αἶ-
τὰ συμφέροντα τῇ πατρίδι, τὸ πάντων δὲ τοῦτο μάλιστα
εὐωνότατον· τῶν δὲ πενήτων, ὧν τὸ αἷμα διηνεκῶς δίκην
βδελῶν ἐκμυζῶσι τοσοῦτον μόνον φροντίζουσιν, ὅσον ἐκεί-
ναι εὐχοιντ' ἂν τὰ ζῶα ὡς μάλιστα πολυαξιμονέστερα ἑαυταῖς πε-
ριπίπτειν· ἢ οὐχ ὄρας, ὅπως ἡ πλεονεξία συνήγαγε παντα-
χόθεν τῆς χώρας ἐν τῇ καθεδρᾷ τὸν πλοῦτον; καὶ ἐξογκώ-
σασα τὸ κέντρον εἰς ὑπερβολὴν, κατέλιπε τὴν περιφέρειαν,
κατὰ τὴν παροιμίαν γυμνοτέραν ὑπέρου; καὶ τοι ἐχρῆν αὐ-
τοὺς, εἴπερ ἐβούλοντο τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῖς διαρκεστέραν
γενέσθαι, τὴν τῆς καρδίας τῶν ζώων μιμήσασθαι δικαιο-
σύνην καὶ μετριότητα, οὐχὶ δὲ τὴν τοῦ σπληνὸς ἐν ἐνίοις
πλεονεξίαν· ἡ μὲν γὰρ δεχομένη αἶτ' τὸ αἷμα, καὶ παραπέμ-
πουσα κύκλῳ, καὶ τὴν τῶν ἄλλων μελῶν οὕτω πρὸς ἄλληλα,
ὡς ἐν ἀρίστῃ δημοκρατίᾳ, ὁμόνοιαν ἐξ ἰσότητος συντηροῦσα,
παρατείνει τὸ ζῆν ἐστ' ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς προθεσμίας,
τὴν ἡ Πρόνοια ἐκάστω τῶν ζώων τυγχάνει ὀρίσασθαι· ὁ δὲ,
ἑαυτῷ ποιούμενος πάντα, ἐξοιδούται τῷ κόρῳ, ἀπόλλυσι,
συναπόλλυται. οὕτως οὖν καὶ οἱ συμπολιταὶ σοι, ὦ γεν-
ναῖε, ἰδροποιοῦντες νῦν, λανθάνουσι κατὰ μικρὸν συμφθί-
νοντες τοῖς πολλοῖς· πλεονεξία γὰρ, νόσον πρῶτον ἐν τοῖς
ἡθεσι τίκτουσα, σταῖσιν, ὡς εἴρηται, ἐμποιεῖ, ἐξ ἧς ἐπά-
γονται θάνατοι· ὕδρεις δὲ, καὶ δεσμά, καὶ βασάνους, καὶ
ὅσα ἄλλα πάσχουσιν οἱ Εἰλωτες οὗτοι, ἃ καὶ Φάλαρης
ᾤκησεν, ὁ μὲν λόγος παραλείπειν ἐθέλει, σὲ δ' ὁμῶς με-
μῆσθαι χρή· οὐ γὰρ ἀδεῆς τούτων εἰ τῶν κατὰ πᾶσαν
τὴν χώραν ὑπὸ τῶν φορολόγων μάλιστα γιγνομένων· ὅτι
οὐκ ἔστιν ἰδέα κακῶν, ἧς οὐκ ἐπειράθησαν οἱ ταλαίπωροι
ἰδῶται· ἐξ ὧν πρόην ἀναφρεῖσθαι ἢ ἐπικνέστας (τὰ κατὰ

Θεόδωρον λέγω) τὸν μέγιστον ἐπηπείλησε κίνδυνον ταῦτα δὲ προσδόκα, τῆς αὐτῆς ὑπαρχούσης αἰτίας, καὶ αὖθις ἐσόμενα, εἰμὴ καὶ χεῖρω. Ταῦτα τὰ ἐκ τῆς νομοθεσίας σοι παρὰ τῶν πλουσιωτέρων πρὸς τοὺς πένητας Βλάχους πραττόμενα· ἃ δ' αὐτοὶ πάλιν οἱ λεγόμενοι εὐγενεῖς πρὸς ἑαυτοὺς διαφέρονται, ἑτέρα ταῦτ' αὖθις τῶν κακῶν ἱλιές· τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλῳ αἰεὶ σύμφωνον ἔσται· τὸ δὲ ἄδικον, οὐδ' ἑαυτῷ· ἀπὸ γὰρ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ ἐσχάτου, ἢ ἐκ πεντακαίδεκα κρίκων περίπου κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀξιωματίων ἀλληλένδετος αὕτη τῶν λεγομένων τούτων εὐγενῶν πολυπληθὺς σειρὰ οὐδὲν, ἀλλ' ἢ ὑπ' ἀλλήλοι εἰσὶ τύραννοί τε καὶ τυραννούμενοι οἱ αὐτοί· οἱ μὲν, τῶν κατωτέρω αἰεὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων· οἱ δὲ, ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ἑαυτῶν, δεδιότες αὐτοὺς, καὶ αἰεὶ ὑποτρέμοντες, καὶ πάσῃ κολακείᾳ χρώμενοι πρὸς αὐτοὺς, ἵνα παρ' αὐτῶν λαμβάνοντες τὰ πολιτικὰ ἀξιώματα, φορολογῶσι καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰδιώτας ἀνιλεῶς, πᾶν ὅτι ἂν αὐτῶν ἢ ἐπίνοια καὶ μοχθηρία ἐξεύρη ἐκ συκοφαντίας, τοῦτο θηριωδῶς καὶ ἀσυνειδήτως αὐτοὺς ποιοῦντες· τί γὰρ δεῖ με λέγειν ταῦθ' ἕκαστα πρὸς ἄνδρα οἶόνσε τὰ πάντ' εἰδότα; ἢ οὐ μέμνησαι, ὦ γενναῖε, οἷα καὶ σοι πρὸς ἑκάτερα πέπρακται, πρὸς μὲν τοὺς, ὑποστελλομένῳ· πρὸς δὲ τοὺς ἥττους, γαυριῶντι, οἷα δεῖ ἄνδρα ἀρχὴν ἐπιδεικνύμενον πρὸς ἰδιώτας τυραννούμενους, καὶ ἵππον ἐν ἡμιόνοις στρεφόμενον; Ῥάδ'. Ἄλλος σοι τούτων, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες· οὕτω γὰρ ἔχειν ταῦτ' οὐδένα εἶναι οἶμαι τὸν ἀντεροῦντα· ἀλλ' οὐκ ἂν δικαίως αἰτιάσαιτό τις τοὺς Βλάχους, τῶν Φαναριτῶν γιγνομένων διδασκάλων ἡμῖν πρὸς ταῦτα. Σωκ. Τῶν Φαναριτῶν; ποῖόν σε ψεῦδος φύγεν ἔρκος ὀδόντων; τί γὰρ οὐχὶ μᾶλλον ἑκαῖνοι μεθ' ὑμῶν γενόμενοι, ἐξετράπησαν εἰς τὸ ἀδικεῖν,

ἢ ὑμεῖς κἀκείνους εἰς τοῦτο συνεπηγάγετε; εἰδὼ καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδοῖμεν ἐκείνοις, τίποθ' ὑμεῖς παθόντες οὐχὶ μᾶλλον ἐκείνους τὰ δίκαια, καὶ ταῦτα τὴν ψῆφον φέροντες ἕκαστος ἐλευθέραν τὴν ἑαυτοῦ, ἢ ἐκεῖνοι ὑμᾶς τὰ ἄδικα ἐξεδίδασαν; ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, εἰ καὶ τοιοῦτό τι ἔδοξαν ὑπερβάλλειν, ἀλλὰ γε τᾷλλότρια σφετεριζόμενοι φαίνονται ὡς νόμος πλεονεξίας φύσει τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχει· καὶ πὺν τούτῳ μάλιστα ἐκεῖνοι τυγχάνουσι πολλοῦ τὴν ἡγεμονίαν παρὰ τοῦ τυράννου πριάμενοι, ἵνα παραλυθέντες ποθ' ὕστερον τῆς ἀρχῆς, ἔχοιεν ὁτιοῦν ἐφόδιον εἰς τοῦπίσω· ὑμεῖς δὲ οἱ προστάται τοῦ ἔθνους, καὶ φύλακες, ὥσπερ συγγνώμονες τούτοις ἐξ ἀβελτερίας γιγνόμενοι, οὐ μόνον οὐκ ἐκωλύσατε πώποτε, ἀλλ' ἐκείνους τε ἐπὶ ταῦτά συνεπάγεσθε, πολλὰ προδιδόντες, καὶ αὐτοὶ σὺν πλείονι ὀρμῇ, ὥσπερ λύκοι, συνεπιτίθεσθε τῇ ἀγέλῃ, τὸ προστυχὸν ἀπανθρώπως σπαράττοντες, καὶ αἷμα ὁμόφυλον λάπτοντες ἄνευ κόρου· μέχρι τίνος ταῦτα ἔσονται ἀνεκτά; καὶ τίνα ποτ' ἀνειρώττεις αὐτὸς μεταρρύθμισιν τούτων ἐπὶ τὸ μετρικώτερον, εἰ μὴ τὴν φύσιν ὑμεῖς, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ νόμου μετριοτέρου τὴν ἑαυτῶν μεταβάλοιτε; νῦν γὰρ δοκῶμεν, ὦ βέλτιστε Ῥάδουλε, ὁρᾶν ὑμᾶς ὥς ἐν πόλει πολιορκουμένη, ἐν ἣ ἕκαστος τῶν πολιτῶν, τῶν κοινῶν μηδεμίαν φροντίδα ποιούμενος, οὐκ ἀνατρέχει σπουδαίως ἐπὶ τὰ τεῖχη, τὰ ὅπλα ἀναλαβὼν· ἀλλὰ τὸ ἴδιον μόνον σκοπῶν, πρὸ τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας καθήμενος, ὑπὲρ τῶν ἰδίων μόνων μάχεσθαι βούλεται· εἴτ' ἀθρόως ἐπιπεσόντων τῶν πολεμίων, καὶ τὸ τεῖχος ὑπερβαλόντων, αὐτοὶ τε οὗτοι ἀπώλοντο, καὶ τὰ κτήματα ἐγένοντο τῶν ἐχθρῶν· οὕτω καὶ ὑμεῖς τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων ποιούμενοι δεύτερα, αὐτὰ τε ταῦτα κἀκεῖνα συναπολύντες λανθάνετε, καὶ ὑμεῖς συμφθίνετε κατ' ὀλίγον· ἔπειτα πόσον ἀηδέες ἐστὶν ἀκούειν ὑμῶν

ἐνίων περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων τῇ πατρίδι παρῶνσι-
 ζεσθαι, καὶ λόγοις γαύροις ἐνδιατρίβειν πραγμάτων κενεῖς;
 ὅμοιον γὰρ τοῦτο, ὥς εἰ καὶ πόρνης τις ἀκούσει διαλεγομένης
 περὶ σωφροσύνης· Δεῖ τοίνυν νομοθεσίας ὑμῖν δικαίας, ὧ
 Ῥάδουλε, ἥ ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τὰ πάνθ' ὑμῖν κοινὰ καταστήσασα
 τὸ προὔχειν τῷ προὔχοντι ἀρετῇ ἀπονέμοι, ἔν' οἱ ἀξιώτεροι
 προελθόντες, ἡγεμόνες τῶν ἄλλων γένοιτο πρὸς τὰ τῇ πατρί-
 δι συνοίσοντα, καὶ μὴ οἱ βέλτιστοι ὑπὸ τῶν κακίστων
 ἐλκόμενοι, ἑαυτοῖς τε ἰδίᾳ ἀζυντελεῖς καὶ τοῖς ἄλλοις κοινῇ
 γενόμενοι, διαβιοῦντες λανθάνουσιν ἐν γωνίᾳ. Ῥάδ. Καὶ
 τὰς ἀρχὰς φῆς κοινὰς εἶναι, ὧ Σώκρατες; ἔπειτα τίνες ἂν
 γένοιτο τοσοῦτοι ἄνδρες περιφανεῖς ἐξ εὐγενῶν ἄνωθεν λαμ-
 πρῶν κατιόντες, εἰ καὶ τὸ προὔχειν κοινὸν θοῖεν ἐν μέσῳ;
 Σωκ. Εἴ γε δεῖ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ὧ Ῥάδουλε, λόγον
 μᾶλλον ποιεῖσθαι, οὕτω δεῖ ποιεῖν ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς τῶν
 γενῶν λεγομένης λαμπρότητος τὴν αἴρεσιν ποιουμένοις,
 οὐδὲν ἂν ὑμῖν πλεον γένοιτο, ἀρετῆς μὴ προσούσης· ἀπὸ δὲ
 τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ πείρα πολλοῖς ἤδη ἔδειξε τὴν ἐπὶ τὸ
 βέλτιστον προκοπὴν· εἰ δὲ δεῖτι κακείνοις χαρίσασθαι, καὶ
 τοῦτ' αὐτὸς ἀξιότις, διαιρετέον τὸ πρᾶγμα, καὶ ὀριστέον
 ἐκείνωσί· τοὺς μὲν λεγομένους εὐγενεῖς προτιμᾶσθαι τῶν
 ἄλλων ἐν πομπαῖς, ἐν χοροῖς, ἐν θεάτροις, ἐν ἐστιάσεσιν,
 ἐν οἷς ἀξιωτέροί τε δοκοῦσιν εἶναι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι
 διὰ τε τὴν σκιαγραφίαν καὶ τὸ ἀβροδίαιτον· ἐν δὲ τοῖς
 πράγμασιν, ὥς εἰκὸς, τοὺς ἀξιώτεροις αἰρεῖσθαι, ὥσπερ
 δὴ καὶ θήραις κυνηγετῶν τοὺς εὐστοχωτέρους· τοῦτο γὰρ
 πρὸς τῷ δικαίῳ καὶ συμφερώτερον· ἢ οὐχ' ὀρᾶς, ὅπως καὶ
 ἱατροὺς οὐ πλουτίνδην, ἀλλ' ἀριστίνδην αἰρούμενοι, οὐ τοῖς
 πλουσιωτάτοις αὐτῶν, ἀλλ' εἵτινες εἶεν τῆς ἐπιστήμης
 ἐπιβολώτατοι, τούτοις τὰ σώμαθ' ἡμῶν φέροντες ἐπιτρέ-

πομεν; καίτοι δεῖ ἄρχοντα μᾶλλον, ἢ ἱατρὸν τοῖς σώμασιν, αἰρεῖσθαι τῇ πολιτείᾳ τὸν τὴν ἀρχικὴν ἐπιστήμην δεδιδαγμένον· πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνους ὀλίγοις ἂν τὸ ζῆν κινδυνεύοι· πρὸς δὲ τοῦ ἄρχοντος, ἀγαθοῦ ὄντος, ἢ φαύλου, πολλὰ εὐδαίμονα τε καὶ κακοδαίμονα τῆς ἡγεμονίας καθίσταται· πῶς γὰρ ἂν εἴη λόγον ἔχον τινὰ, εἴτις πλοῦτον πολὺν ἐξ ἀδικίας συνειλοχῶς, ἐξωνήσαιτο τὸ εἰς τὰς πρώτας ἀρχὰς ἀνελθεῖν, διὰ τοῦτ' αὐτόν τε κακὸν καὶ ἀπαίδευτον ὄντα ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ὁμοίως ἐκ διαδοχῆς καὶ χεῖρους ὄντας ἐκείνου πολλάκις, ἀλλ' οὐχὶ τὸν μέτριον ὄντα καὶ σώφρονα; ἢ πλοῦτος αὐτὸς ἐπιρρόεων, καὶ ἐσθῆτος περιρρέουσας ἐγκορδουλίσμους, καὶ γένειον καθειμένον μάλα σεμνόν, διοικεῖ τὰ ἀνθρώπινα δίκαια; τὴν δὲ φρόνησιν καὶ δικαιοσύνην δεῖ οἰκουρεῖν, ἰδιωτεύουσιν ἀκλεῶς, ὑπὸ πιναρῷ ἐγκεκαλυμμένην χιτῶνι; Δεῖ τοίνυν τὸν ἡγεμόνα, ὃς ἂν ὑμῖν ᾗ, αὐτόν τε ἑαυτοῦ πρῶτον τὰς τοιαύτας ἐξελεῖν ὑπολήψεις, παλαιῷ ἔθει ἐγγεγρακυίας, καὶ τοὺς ἄλλους ἔργῳ διδάσσει, αὐτόν τε τὴν ἀρετὴν προτιμῶντα τοῦ πλούτου, καὶ παραδείγματα ἡγεμονίας ἐμβριθοῦς τε καὶ σώφρονος τοῖς ὕστερον παρεχόμενον· Τὶ οὖν σιωπᾶς αὐτὸς τοσοῦτον, ὧ Ῥάδουλε; μὴ οὐκ ἀρέσκει σοι τὰ λεγόμενα; Ῥάδ. πονηρὸν ἴσθι τὸ πρᾶγμα, ὧ Σώκρατες, ταῖς γε ὑπολήψεσιν ἐσόμενον τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἔχ' ἀτρέμας· ἐνὸς γὰρ ἔθ' ἡμῖν δεῖ, καὶ ὅφει αὐτίκα μάλα πάντα σχῆμ' εὐνομίας μεταληψόμενα· καὶ παῖδες γὰρ φασιν ἱατρῶν βραδίως ἂν τὴν ὑγείαν ἐπανερχεσθαι, τῶν τῆς νόσου αἰτίων ἀφαιρεθέντων· ἢ οὐκ οἶσθ', ὧ Σώκρατες, ὅτι περὶ τῶν Γραικῶν ἤδη οἱ ἄρχοντες διαπράττονται; φυγὴν γὰρ ὑμῶν ἀπάντων βουλευόνται καταγνῶναι ἀπὸ πάσης τῆς ἐπαρχίας. (Σωκ. Ζεῦ, σῶσον). πρὸς γὰρ τῷ τὰ τῆς πολιτείας πράγματα φθείρειν ταῖς

σκευαρείαις, προκαταλαβόντες καὶ τὸ ἐμπόριον ἔχουσι, τὴν τε χώραν ἅπασαν μικροῦ δεῖν αὐτοὶ μισθωσάμενοι, ἔσθ' ἦν καὶ κτησάμεναι, καὶ τᾶλλα τὰ κοινὰ πάντα, σιτοπωλίαν, ἀλατοπωλίαν, τελωνείαν, τὸν ἄγκαρρον, οἷον τὴν ταχυδρομίαν, καὶ πᾶν ὅ,τι γε τοιοῦτον προσποιησάμενοι, τοὺς ἐγγχωρίους ἐκόντας ἀέκοντας τούτων τε αὐτῶν καὶ τῶν ἀξιοματιῶν μικροῦ δεῖν ἀπεώσαντο. Σωκ. Τίνας λέγεις, ὦ Ράδουλε, τούτους, οὓς βούλεσθε ἐξελάσαι Γραικοὺς; πότερον τοὺς ξένους, ἢ τοὺς ἥδη ἐκβλαχισθέντας; τοῦτο γὰρ πρῶτον εἰδέναι δεῖ. Ράδ. Σύμπαντας, ὦ Σώκρατες, ὅσοι γε μὴ ἐγεννηθῆσαν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ βουλοίμεθα τὴν τοῦ Αὐγείου κόπρον τέλειον ἐκκαθάραι. Σωκ. Ζεῦ πάτερ, καὶ Ἀθηναίη, καὶ Ἀπολλων, τίποθ' οὕτω τοὺς ἀνθρώπους τουτουοὶ βαρεῖα ἐνεδύσατε ἄτῃ, μωράναντες λαὸν, ὃν βούλεσθε ἀπολέσαι; Νέμεσιν γὰρ, ὦ θαυμάσιε Ράδουλε, δαίμονός τινος τὸ πρᾶγμα τοῦθ' ὑμῖν ὁρῶ ἐσόμενον ἄντικρυς· οὐ γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν τῶν ἀπάντων ἔργον μῆτε μᾶλλον ἐμβρόντητον, μῆτε βάσκανον· τὸ μὲν γὰρ συσσωματωθέντας ἀνθρώπους νόμῳ καὶ τὸ κοινὸν συναυξάνοντας βούλεσθαι ἐξελεῖν, οὐδὲν ἄλλ' ἐστίν, ἢ τοῦτ' αὐτὸ τὸ κοινὸν ἐλάττωσιν, πολίτας φυγαδεύοντας, καὶ τούτους ὡς εἰκὸς, πλουσίους γεγεννημένους· πρὸς γὰρ τοὺς μηδὲν κεκτημένους φθόνος οὐχ' ἔρπει· τὸ δὲ καὶ τοὺς ξένους αὖ τῆς ἐμπορίας κωλύειν, καὶ τοῦτο λυμαντικώτατόν τε κοινῇ καὶ ἐναντιώτατον ὃν τῷ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην κρατήσαντι δόγματι, ὑπερβολὴν μωρίας οὐκ ἀπολείπει οὐδενὶ οὐδεμίαν· ἢ οὐχ' ὁρᾷς, ὅπως ἐκεῖνοι εἰς βελτίωσιν τοῦ ἐμπορίου πάσαις μηχαναῖς τοὺς ξένους προσάγονται; καὶ πολίτας ἐκωτῶν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τοὺς βουλομένους ποιοῦνται; ὑμεῖς δ' ἄρα τάναντία τούτοις ποιοῦντες, δῆλον ὅτι τὴν ἐπὶ τὴν ἀπώλειαν βαίνετε, καὶ ταῦθ' Ἕλληνας

ἐξελαύνοντες, ἔφ' ὧν τὸ ἀμυδρὸν τοῦτο τῆς παιδείας
 φεγγάριον δοκεῖτε λαβεῖν, καὶ τὸ βάρβαρον ὄνομα τὸ
 ἀπαχθέστατον πάντων ἀποσεισάμενοι, ἐπὶ τὰ μείζω αἰ-
 πρόιτε ταῖς ἐλπίσι· καὶ γένοιθ' ἡμῖν ὧς Πράδουλε, καὶ ἐς
 τέλος γενέσθαι τοῦ κυνηγεσίου, ἵν' ἐν ἀμφοτέροι ὤμεν,
 ὥσπερ τῇ θρησκείᾳ, οὕτω καὶ τῇ γλώττῃ· εἰ γὰρ μὴ,
 ὅμοια πάθοιτ' ἂν τοῖς βαρβάροις· τί γὰρ οἴεσθε; καὶ
 τίνι ποτὲ τῶν ὑμετέρων καλῶν πεποιθότες, τὰ ἡμέτερα
 ἀποβαλεῖν προαιρεῖσθε; τῇ γλώττῃ; μῆτι καὶ περιττὸν ἢ
 ἀγροῖκον, ἢ μᾶλλον, μογιλάλον προσαγοροῦσαι τὴν ἄμουσόν
 τε ταύτην καὶ παντάπασιν ἀναφροδίτον· ἀλλὰ τοῖς βίβλοις
 καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ; ἀλλὰ καὶ τούτων ὅ,τι ποθ' ὑμῖν ὑπάρ-
 χει, ἐκ τῆς πολυχέυμονος πηγῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦτο
 ἀρήρυσται· οὐκοῦν ὁ τὴν γνώμην τῆς ξενηλασίας ὑμῖν ὑπο-
 στήσας, ἢ αὐτὸς, ὡς ἀλκίστωρ, ἐκ σκοτόους ποδὲν προῦκυψεν
 εἰς ὑμᾶς, ἢ τοὺς ἄλλους βούλεται ἐκεῖσε ἠλάσκειν· οὐ γὰρ
 ὁρῶ εὐτυχὲς ὑμῖν τὸ πρᾶγμα ἐσόμενον· νόει μοι γὰρ (ἵν' ὧς
 ἐν εἰκόνι τὸ πᾶν καταμάθῃς) κῆπὸν τινα πολλὰ μὲν τῶν
 καρπίμων φυτῶν περιέχοντα, κεχερσωμένον δ' ἄλλως καὶ
 ὑπὸ ξυμφύτων θάμνων ἀγρίων μικροῦ δεῖν καταστάντα ἀδι-
 ξίτητον· τοῦτον κηπουρός τις ἀφυῆς καὶ ἀδόκιμος καλλιερ-
 γῆσαι ἐπιβαλλόμενος, καὶ τὰ καρπὰ εἰς κάροπμα ἐν κεντ-
 ρώσει συχνῇ μετοίσειν ἐπαγγελλόμενος· ὁ δὲ τοῦναντίον
 ἐποίησεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ τὰ μὲν ἐνοφθαλμίσαι, τὰ δὲ ἐγκετ-
 ρίσαι, κατέλιπε μὲν τὰ ἄγρια, ἐξέκοψε δὲ τὰ ἡμερα, πλὴν
 εἴτι τούτων ἦν ἐμβεβλημένον ἐξ ἀγριελαιίου εἰς καλλιέλαιον,
 κακῶς καὶ τοῦναντίου ὡς εἶοικε τοῦ εἰπόντος ἀκούσας, ὡς ἡ
 ἀξίνη πρὸς τῇ ῥίζῃ τοῦ δένδρου κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
 ποιοῦν καλὸν καρπὸν ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται·
 κατανοεῖς, οἶμαι, τὸ αἶνιγμα, ὧς θαυμάσιε, κῆπον μὲν

ἐκλαβὼν πατρίδα τὴν σεαυτοῦ, κεχερωσμένην ἀναντηρήτως ἐξ ἀνομίας· φυτὰ δὲ, κάρπιμα μὲν, οὓς προσποιεῖσθε Γραικοὺς δυνατὸν ὑμῖν εἶναι ξενηλατῆσαι, καὶ τῶν Βλάχων ἐνίους, ὅσοι γε δι' ἐκείνους παιδείαν εὐτύχησαν· ἄκαρπα δὲ, τοὺς πολλοὺς καὶ χρήζοντας ἔτι ἐμφυλισθῆναι, τὰ μὲν φυσικῶς, τὰ δὲ ἠθικῶς· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐξ ἐπιγαμίας καὶ ἐπιστήμης· ἃ πρῶθ' ἡμῖν δοκοῦσι τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀπεργάσασθαι μετακόσμησιν· ἢ παρὰδοξά σοι δοκεῖ ταυτ' οὕτως ὁμολογούμενα, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον χρησμολογούμενα; καίτοι κατὰ τὸν σοφὸν Εὐριπίδην

- » Ὅστις ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ,
 » Μάταιος· ἦν μὲν ἐχθρὰ σημήνας τύχῃ,
 » Πικρὸς καθέστηκε, οἷς ἂν αἰὼνσκοπῇ·
 » Ψευδῇ δ' ὑπ' οἴκτου τοῖσι χρωμένοις λέγων,
 » Ἀδικαῖ τὰ τῶν θεῶν· Φοῖβον ἀνθρώποις μόνον
 » Χρὴ θεσπιφθεῖν· ὅς δέδοικεν οὐδένα.

Ταυτ' ἄρ' ἔδειμε σιωπᾶν ξένον ὄντα· ἀλλ' ὁρῶν ὑμᾶς αὐτοὺς ἑαυτοῖς περιπίπτοντας, ἀλγῶ ἐφ' ὑμῖν δι' ἀρχαίαν συνήθειαν· καὶ οὐκ ἂν δυναίμην μὴ προσθῆναι τοῖς εἰρημένοις καὶ κεῖνο ἐκ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ

» Κακῶν θεῶν τις Δακρίων φθεῖρει γένος. »

Ῥάδ. Πολλῇ καταφορᾷ ἐφ' ἡμᾶς, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ ἐκ μίσους μεγάλου, χρῆσθαι· οὐ γὰρ ἂν τοσούτων κατεγέλας τῶν ἡμετέρων· καίτοι οὐκ ἐχρῆν· οἶσθα γὰρ καὶ αὐτός, ὅσος λόγος ἐστὶν ἡμῶν παρὰ πᾶσι τοῖς γε τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσι. Σωκ. Λόγος τῆς μὲν χώρας ὑμῶν ἴσως γε καὶ πολὺς· ὑμῶν δὲ κατάγελως μάλιστα καὶ ἀπέχθεια, ὅτι ἐλευθερίας ὅπως οὖν ἐξ ἀρχῆς τετυχηκότες, εἰς τυραννίαν αὐτὴν ἐκ μοχθηρίας περιστήσατε, καὶ νῦν αὖθις

ἔλθεῦσαν αὐτόματον οὐκ ἐδέξασθε, ἀλλὰ ξενηλασίας βου-
 λεύεσθε, ἵν' ἡ δηλονότι ὑμῖν ἀπὸ πλείονος ἀδείας κα-
 ταμόνας τοὺς πένητας ἀδικεῖν, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ οὐδενί,
 τάχα μὲν μὴ προαιρούμενοι, τάχα δὲ καὶ μὴ εἰδότες ὅτι
 ποθ' ὑμῖν κοινῇ συμφέρον ἐστίν, ἀβέλτεροι ὄντες, καὶ τὸ
 σύολον ἀφιλότιμοι τὴν δικαίαν καὶ ἐπαινομένην ἐκ ду-
 καιοσύνης φιλοτιμίαν· ἧς ὑμῶν οἱ πλείους τὴν γινῶσιν ἀ-
 φήρηνται, δεσποτικοὶ ὄντες καὶ ἀφιλόανθρωποι· ἤδη γὰρ
 μεταξὺ λόγων, δεῦρ' εἰπέ μοι, ὦ ἄριστε· Ῥάδουλε, τί ποθ' ὑμῖν
 ἐπῆλθε κατέχειν ἐν δουλείᾳ τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων καὶ τού-
 των χριστιανῶν, χριστιανοὶ αὐτοὶ ὄντες, οὓς ἡ συνθήχεια
 Κακιβέλου τυγχάνει προσαγορεύουσα; τὸ ὁμοφυὲς φημί
 τοῦτο καὶ ὁμόθησκον πλάσμα, οὓς πωλεῖτε, ὡς κτήνη;
 καὶ ταῦτα νῦν ἀκμαζούσης φιλοσοφίας, καὶ τῆς εὐνομίας
 ἀποδιδούσης ἐκάστῳ τὸ τοῦ ἀνθρώπου δικαίωμα; οὐκ αἰσχύ-
 νεσθε, ὦ Ῥάδουλε, ὑμεῖς γοῦν οἱ ἐμφυλισθέντες εἰς καλλιέλαιον,
 ἀλλὰ τοὺς ξένους βούλεισθε ἐξελαύνειν, οἱ ταύτης τῆς ὁμότητος
 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον σπουδὴν ἐποιήσανθ' ὑμᾶς ἀπαλλά-
 ξαι, καὶ νῦν οὐχ ἥττον οὐ παύονται λόγῳ πείθοντες, καὶ οὐκ
 ἠθελήσατε; ἢ οὐκ ἀνέγνωτ', ὦ Ῥάδουλε, πώποτε τὰ ὑπὸ
 τοῦ Δούκα πρὸς ὑμᾶς περὶ ἐλευθερίας τῶν Κακιβέλων πάλαι
 ποτὲ ἐκδοθέντα; Ῥάδ· Εἴ τις μὲν ἄλλος, ὦ Σώκρατες, οὐκ
 οἶδα, οὐδὲ πείθομαι· ἐγὼ δὲ ἀνέγνων, καὶ κατακυγεῖς τοῖς
 λεγομένοις, τῆς τε γνώμης τὸν γράψαντα ἐμακάρισα, καὶ
 εἰς ἔργον αὐτὴν ὥρμησα ἐνεγκεῖν· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἔπει-
 τα ὑπὸ τῆς συνοίκου ἀβελτερίας, ὃ δοκεῖς μάλισθ' ἡμῶν διὰ
 παντὸς τοῦ λόγου καταγιγνώσκειν, παρενεχθεὶς μεταξὺ,
 παρημέλησα, ἡττηθεὶς τοῦ συμφέροντος· ἀλλ' οὐκέτι· σύνοι-
 θα γὰρ ἐμαυτῷ πονηρὸν τὸ πρᾶγμα γιγνόμενον, τὴν ἐλευθε-
 ρίαν ἀφαίρειν τῶν ἀνθρώπων, ὃ δῶρον αὐτοῖς ἐστίν οὐρανό-

θεν κεχορηγημένον· ὧς οὖν ἐμοῦ τε τοὺς ἐμαυτοῦ ἀπολύσον-
τος, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οἷς εἰσι τούτων δούλοι, πεί-
σοντος τῷ τε παραδείγματι καὶ τῷ λόγῳ, οὕτω γνώμης
ἔχε. Σωκ. Εὐγε ποιήσεις, ὦ Ῥάδουλε, αὐτά τε διδάξας τοὺς
σεαυτοῦ συμπολίτας, καὶ ἔτι, εἰ ἐπὶ δικαιοτέραν ἐπιτρέψειας
νομοθεσίαν· ἐν τούτῳ γὰρ πᾶσα ὑμῶν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία·
εἰ δὲ ἄνδρες πρὸς τοῦθ' ἱκανοὶ ἡμῖν οὐκ εἰσὶν, ἐπιτρέψατε
καὶ τοῦτο τοῖς Ἕλλησι· πᾶτριον γὰρ αὐτοῖς ἐστὶν ἐσωτερικῶς
τε καὶ θύραθεν τὸ φωτίζειν τὰ ἔθνη· οὕτω δὲ τά τε συμφέ-
ροντα γένοιντ' ἂν ἐξ εὐεργεσίας κοινῆς, καὶ τὸ μῖσος ἀπο-
σβεσθεῖν· ὃ καὶ πᾶσι μὲν ἂν εἴη σωτήριον· μάλιστα δ' ἡμῖν
ἀμφοτέροις τοῖς καὶ παιδείαν καὶ θρησκείαν τὴν αὐτὴν πρε-
σβεύουσί τε καὶ σεβομένοις· ζητεῖτε γὰρ φησὶ τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταῦτα
πάντα προστεθήσεται ἡμῖν.

- » Ταῦτα διδάξει θυμὸς ἄφαρ Ἀλκίς με κελεύει,
ὧς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομία παρέχει.
- » Εὐνομίη δ' εὐκοσμία καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
Καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδα·
- » Τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἄμαυροί,
Αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
- » Εὐθύνει δὲ δίκας σκολιὰς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
Πραύνει, παύει δ' ἔργα διχαστασίης,
- » Παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔσθῃ δ' ὕπ' αὐτῆς
Πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια, καὶ πινυτά.

Καὶ ἡ Ἰοκάστη πρὸς τὸν υἱόν·

- » Τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἐπίεσαι
- » Φιλοδοξίας, παῖ· μὴ σύγε, ἄδικος ἢ θεός.
- » Πολλοὺς δ' εἰκόους καὶ πόλεις εὐδαίμονας
- » Ἐσθῆθε, κ' ἔξῃθην ἐπ' ἐλέθρῳ τῶν χρωμένων,

- Ἰσότητα τιμῶν· ἢ φίλους ἀεὶ φίλοις,
- Πόλεις τε πόλεσι, ξυμμάχους τε ξυμμάχοις
- Συνδεῖ· τὸ γὰρ ἴσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
- Τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
- Τοῦλασσον, ἐχθρᾶς δ' ἡμέρας κατάρχεται

Ἐν Στεφανουπόλει, αὐθαῖ Ἰουνίου ιε.

ΔΑΞ ΕΥΓΕΝΗΣ.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΑΙ ΒΟΪΚΟΣ.

ΤΕΚΝΟΝ, Βοῖκε, ὁρᾷς, ὅπως εἰς μάτην ἡμῖν ἐστὶν ἐπ' εὐγενείᾳ σεμνύνεσθαι; τί γάρ μοι κέρδος τοσαύτας ἄρξαι ἀρχάς, δεύτερον ἔτος τοῦτο μὴδ' ἄκρῳ δακτύλῳ χρυσοῦ ποθὲν ἀψάμενον ἀπὸ τῶν κοινῶν· τὰ δὲ, ἄλλοις ἀδελῶς ἐπινέμονται· καὶ τοι ἔδει τὸν τοιούτῳ ἀξιώματι κεκοσμημένον, καὶ τὴν τήβεναν πολλάκις περιβεβλημένον, πανταχόθεν τὸν πλοῦτον δέχεσθαι ἐπιρρέοντα, καὶ μακάριον εἶναι, ὑπὸ πάντων περιβλεπόμενον· νῦν δὲ πλὴν τῆς ἐσθῆτος καὶ τῶν ὀχημάτων καὶ τῆς ἄλλης τῶν ἔξω λαμπρότητος, οὐδὲν ἡμῖν ὑπολείπεται κέρμα· οὐδ' ὅ,τι τήμερον ἐς τὴν τράπεζαν δαπανήσομεν, καθάπερ συμβαίνει τῶν πενήτων τοῖς ἀπορωτάτοις· τί οὖν σοι δοκεῖ; καὶ ὅπως ἂν οἰοίτε εἴημεν εὖ ἡμῖν αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα θέσθαι ἐς τοῦπιόν, ὥστε πάνθ' ἡμῖν ἐπιρρεῖν πανταχόθεν, καὶ ἀβρὸν βίον, οἷον δεῖ τοὺς προσασίαν ἐθνῶν ἐξ ἀρχῆς εὐραμένους, διάγειν; οὔτε γὰρ δίκη τις, ὡς ὁρᾷς,

ἐπιτέτραπταί μοι παρὰ τοῦ ἡγεμόνος δικάσαι, οὔτε τῶν κοι-
νῶν μεταχειρίσασθαι τι, ἀφ' ὧν αἱ πολλαὶ τῶν προσόδων
τοῖς ἄρχουσι γίνονται πρὸς λόγον τῆς εὐγενείας· τί οὖν φῆς
αὐτὸς πρὸς ταῦτα; Βοῖκος. Ὁρῶ καὶ γὰρ, ὦ πάτερ, τὰ πράγ-
μαθ' ἡμῖν πονήρως ἔχοντα· καί μοι δοκεῖ ἄμεινον εἶναι τόγῃ
νῦν ἔχον τὸν τρόπον τοῦ βίου μᾶλλον μεταβαλεῖν, ἢ βία
τὸ κέρδος διώκειν, καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν μὴ προσηκόντων·
δεῖ γὰρ δὴ καθυφεῖναι μικρὸν τῷ καιρῷ, καὶ μετριωτέρους
γενέσθαι, ἢν' ὀψέποτέ γε ὦμεν οὕτω καὶ δικαιοτέροι· οὐκέτι
γὰρ ἡμῖν ἀφορμὴ, οἷα δὴ πρὸς τοὺς πολυτελεστάτους ἀμιλ-
λάσθαι, τῷ πλούτῳ· οὐδὲ διὰ τῆς ἀγορᾶς σοβοῦντας περι-
ελέπεσθαι παρὰ πάντων· τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ συμφέρον
καὶ πρὸς τὸ τὴν τῶν πολλῶν ἀνακτῆσασθαι εὐνοίαν, εἴτι
λόγον καὶ ταύτης ποιῇ. Μαρῖνος. Τί φῆς, ὦ τέκνον; οὕτω
σὺ οἷη καθυφίεσθαι τῆς ἀξίας, δέον ἐπιτείνειν τὴν δόξαν ἡ-
μῖν αὐτοῖς, ἄρχοντας ὄντας λαῶν, καὶ τὰ μέγιστα ἐν αὐ-
τοῖς δυναμένους; μάτην ἄρ' ἔγωγε ἠλπίσα ἐπὶ σέ ἄξιον τῆς
διαδοχῆς ἔσεσθαι τῶν πραγμάτων, ἡνίκ' ἔτι καὶ νῦν, πε-
ριόντος ἐμοῦ, ἀπονauτιᾶς πρὸς τὸ προὔχειν τῶν ἄλλων λαμ-
πρότητι, δέον τοὺς ἀγαθοὺς τῶν κληρονόμων παντοίως πει-
ρᾶσθαι τὴν πατροφῶν ἐπαύξειν μεγαλοπρέπειαν. Βοῖκος. Κα-
λῶς τοῦτ', ὦ πάτερ· ἀλλὰ πότερον, τὰ δίκαια πράττοντας,
ἢ καὶ ἐξ ἀδίκων ποθὲν ὀρμωμένους, ὑπερ' ἡδὴ ἔθος ἐς κοινὸν
παρ' ἡμῖν; Μαρῖνος. Παντοίως, ὅπως ἂν ῥᾶον αὐτοῖς προχωρῇ
τυχεῖν τοῦ σκοποῦ· ἢ οὐχ' ὁρᾶς ἡμᾶς, ὅπως διετελέσαμεν
τῷ τρόπῳ τούτῳ μέχρι δεῦρο εὐδαιμονοῦντες; Βο. Καὶ μὴν
ἔσθ' ἡμῖν καὶ νῦν οὐκ ὀλίγα, ὦ πάτερ, ὥς ἂν ἔγωγε φαίην·
ῥογδοήκοντα γὰρ Σουκοτέλνικοι οἱ πρῶτοι, οὐκ ἐλάττους δὲ
τῶν τριακοσίων οἱ Ποσλούσνικοι εἰσὶν ὑποτελεῖς· ἐξ ὧν σοι
οὐκ ὀλίγη ἐπιγίγνεται πρόσοδος. Μαρ. Ἐκ ταῦτα, ὦ τέκνον,

τακτικά ὄντα καὶ ὠρισμένα· εὐγένεια γὰρ καὶ βίος λαμπρὸς τεταγμένοις οὐ τρέφεται· τά δ' ἄτακτα πολλὴν ἔχει παρὰ τῆς τύχης τὴν εὐνοίαν· καὶ ἐκ τούτων τὸ σεμνὸν τοῖς προύχουσι μάλιστα περιγίγνεται· πρὸ γὰρ δύο ἤδη ἐτῶν, ὅτε ἦν καὶ γὰρ σύμβουλος τοῦ ἡγεμόνος, ἤκέ μοι τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀπὸ τῶν δικῶν καὶ τῶν ἄλλων πλέον, ἢ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τάλαντα· ἐγὼ δὲ λέγειν τὴν ἔπαυλιν, ἣν ὠκοδομησάμην μικροῦ δεῖν πᾶσαν προῖκα, τῶν κατὰ τὴν χώραν αὐτοῦ πενήτων συνενηνοχότων τὴν ὕλην. Βό. Εἶτα δίκαια ταῦτα, πάτερ; Μαρ. Δικαιότατα μὲν οὖν· εἰ γὰρ εὐγενῆς, καὶ ἄρχων εἰμὶ λαοῦ, ὀφείλεται μοι θεραπεύεσθαι παρ' ἐκείνου πρὸς λόγον τοῦ ἀξιωματοῦ· πῶς γὰρ ἂν εἴη ἄλλως ἡμῖν τὴν ὑπάρχουσαν συντηρῆσαι εὐδαιμονίαν; ἢ οὐχ ὁρᾷς τοὺς ὁμοίους ἡμῶν, ὅπως ἐκ τοιούτων ἀφορμῶν ὑπερέβαλον ἡμᾶς ταῖς πολιτελείαις, πλέον ἢ πεντακόσια τάλαντα ἔνιοι ἀπὸ τῶν ἀξιωματῶν λαμβάνοντες; Βό. Ὅρῳ, πάτερ, ταῦτα· ἀλλ' οὐκ ἔχω οἴκοθεν ὅ,τι καὶ φῶ αὐτὸς, κρηιδῆ νέος ὢν, καὶ μήπω πολιτευόμενος· καὶ ταῦτα πρὸς σὲ τὸν γεννήσαντα· οὐ γὰρ θέμις υἱὸν δίκαια λέγειν κατὰ τοῦ πατρός· εἰ δέ μοι δοίης εἰπεῖν λόγους τοῦ καθηγητοῦ, ὃν ἐπαίω καθ' ἑκάστην ἐν τῷ γυμνασίῳ, τούτους ἐρῶ. Μαρτῖνος· Καὶ τί φησιν ἐκεῖνος; μὲν διέστρεψέ σε τὸν πάτριον ἀπαρνήσασθαι τρόπον; οἶδα γὰρ τοὺς τοιούτους, ἀγενεῖς αὐτοῦς ὄντας, συγκαταβαίνειν διδάσκοντας καὶ τοὺς εὐγενεῖς, ἵνα τῇ τοῦ βίου ὁμοιότητι, τὴν ἑαυτῶν δυσγένειαν συγκαταλύψαιαν, κακῶς εἰδότες, ἢ μὴ βουλόμενοι ὅπως εἰδέναι ὅ,τι πότε ἐστὶν εὐγενοῦς χαρακτήρ· δεῖ γὰρ δὴ τὸν τοιοῦτον ἀδρότερον μὲν ἐν πολυτελεῖ καὶ περιρρέουσῃ ἐσθῆτι βαδίζειν, ἢ μᾶλλον ἐν χρυσῷ ὀχεῖσθαι ὀχήματι, παρὰ θάτερα ἐν σοβαρῷ τῷ βλέματι κεκλιμένον· μηδὲνα δὲ τῶν πολλῶν προσποιεῖσθαι προτρίβειν, αὐτὸν ὑπὸ

πάντων περιβλεπόμενον· πρὸς δὲ τοὺς ὁμοίους βωμολοχεῖν ὅ,ττ' ἐπείκεν ῥῆμ' ἄκραν αὐτῷ γλῶτταν ἐπέλθῃ· σημεῖον γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἀγωγῆς ἀνδρῶν εὐγενῶν· ἐπειδὰν δέ τις ἐμβάλη εἰς τὴν βουλὴν, ἢ εἰς ἀγοράν πῃ, σοβαρῶς μάλα προΐεναι παραπεμπόμενον, ἀνέκπληκτον ὅλως καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι καὶ προσώπῳ· τὸ δὲ μέγιστον γνώρισμα, πολυτελῇ αἰεὶ τράπεζαν κόλαξιν παραθέντα, ἀπὸ τούτων πᾶσαν ἡδονὴν ἀποφέρεσθαι· ταῦτ' ἐστὶ μάλιστα τῆς εὐγενείας κεφάλαια καὶ μίμησις ἀληθῆς τῶν προγόνων· ἢ οὐκ οἶσθα σύ γε τὴν πάλαι ποτὲ τῶν Ῥωμαίων λαμπρότητα; Βό. Σὺ μὲν ταῦτα φῆς, πάτερ, ἀπὸ τῆς καρδίας, ἐνθ' ἡ θέλησίς ἐστιν, ἀφορμώμενος, οὐκ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐνθ' ὁ νοῦς ἐγκαθίδρυται, βουλευόμενός τε, καὶ κρίνων· ἔστι δὲ τὸ μὲν, ὥς ἀπὸ ἀλόγου ὁρμῆς φέρεσθαι ἐπὶ τὰ ἡδέα κατ' ἰδίαν ἀρέσκειαν· τὸ δὲ, ἀπὸ λόγου ὀρθοῦ τάτε δίκαια καὶ τὰ ἄδικα ἀνακρίνοντας, τῶν μὲν ἔχουσθαι, τῶν δὲ ἀπέχεσθαι· διὸ καὶ οἱ μῦθοί φασι ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεννηθῆναι τὴν Ἀθηνᾶν, ἵνα ἡ παρθένος ὅλως ἡ φρόνησις, ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλευόμενα, ἀνάλωτος, ἀπαθής, ἀδέκαστος, καὶ ἀκέραιος, παιδεύοντες, οἶμαι, τούτῳ χειροῖν αἰεὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ προσφέρειν τὴν θέλησιν· οἱ γὰρ τῇ ὁρέξει μὲν προσχόντες τὸν νοῦν, τῶν δὲ τῆς ψυχῆς βουλευμάτων καταφρονούντες, οὗτοι δοῦλοι πάντως εἰσὶ τῶν παθῶν. Μαρ. Οὐκοῦν καὶ σὺ εἰκας, ὥς γε ἀπὸ τῶν λόγων, διεφθάρθαι τὸ ἦθος· ἀλλ' ἔθι πρῶτον εἰπέ νῦν ὅ,τι σέ ποτε παρεδίδαξεν ἐκεῖνος ὁ ἀπαταιῶν περὶ τούτων λέγει, καὶ μὴ προσποιεῖ· καὶ ταῦτα γὰρ, ἃ νῦν εἴρηταί σοι, ἐκείνου σοφίσματα εἰσὶν εἶναι. Βό. Ὅκνῳ, ὦ πάτερ, τοιαύτῃ πρὸς σέ χρῆσασθαι παρρησίᾳ· ἀπότομος γὰρ ὁ λόγος καὶ ταῖς σαῖς ἀκοαῖς ἀπρόσβατος ὅλως· καὶ δέδοικα, μὴ ἐξολισθήσας ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν, ἐπιπέτης ἐμοὶ πολλῷ τῷ

βάρει καὶ τῷ θυμῷ. Μαρ. Θάρρει· ἐκεῖνος γὰρ τὴν αἰτίαν
 ἔξει ὅτι ἂν ἦ, ὁ ἐξαπατῶν. Βό. Τοιγάρ τοι ἐρῶ τί γὰρ ἂν
 καὶ πάθοι τις, ὑπὸ πατρός κελευόμενος; ἀπόφησι γὰρ ὅλως
 ἐκεῖνος, ὃ πάτερ, ἐν Δακίᾳ εὐγένειαν εἶναι, ὡς βίᾳ ἡμῶν
 τοῦ θ' ἀρπαζόντων τοῦνομα, παρὰ βαρβάρων προσφερόμενον
 ἐκτὸς τῆς τῶν νόμων ἰσότητος, ὡς δῶρον τῷ ἰσχυροτέρῳ·
 τὴν δὲ, ἥτοι παιδεία κτητὴν, ἣ εὐποιᾶ δωρητὴν φησιν
 εἶναι· δεῖν γὰρ δὴ πρῶτον μὲν ἀγωγῆς καὶ παιδείας τυχεῖν
 ἐλευθέρας, ἵνα πρῶτόν τις ἑαυτὸν καταστήσῃ τοῦτ' αὐτὸ,
 ὅπως κράτιστος εἴη, καὶ ὁ Σωκράτης ἔλεγε, φρόνιμος, κρα-
 τῶν μὲν τῶν παθῶν, προὔχων δὲ τῶν πολλῶν ἀρετῇ· εἴθ'
 οὕτω προσιόντα ἐπὶ τὰ κοινὰ, πειρᾶσθαι ἀπὸ τῆς ἀρετῆς
 καὶ εὐεργεσίας εὐρέσθαι ἐκεῖθεν σὺν νόμῳ καὶ λόγῳ τὴν δω-
 ριάν· ἄλλως γὰρ τῆς θήρας ταύτης οὕτως ἀληθοῦς καὶ δι-
 καίας τυχεῖν οὐκ ἂν εἴη, μὴ πολλὰ, ἐν πολλαῖς προπονήσαν-
 τα ἀνοδίαις, ἔντε πολιτείαις πράττοντα, καὶ ἐν ἐκστρατείαις
 μετὰ κινδύνων συνεξεταζόμενον πρὸς τοὺς πολεμίους· τῆνι-
 καῦτα δὲ, εἰ μὲν τις εὐδοκιμήσειε, καθ' ὁπότερα τούτων,
 τὴν τῆς εὐγενείας προσηγορίαν λαμβάνει· εἰδὲ μὴ, ὑπολεί-
 πεται αὐτῷ μηδὲν διαφέρειν τῶν ἄλλων· ἀρετῆς γὰρ βρα-
 βεῖόν ἐστιν, οὐ βίας· τοιούτους γὰρ ἴσμεν, φησὶ, καὶ τοὺς
 πάλαι τὴν εὐγένειαν κεκτημένους, Μιλτιάδας, Κύμονας,
 Θεμιστοκλεῖς, Ἀριστείδας, Ἐπαμινώνδας, Πελοπίδας, ἄλλους
 μυρίους, βραβεῖον τῶν πράξεων τὸ τῆς εὐγενείας ὄνομα
 κτησαμένους· ἃς οὐδ' ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν· ὑμῖν δὲ, φησὶ,
 τοῖς νῦν μάλιστα τὴν εἰρωνεῖαν ταύτην προσποιουμένοις,
 τίποτε τοιοῦτον πρόσεστιν ἔργον, ἐφ' ᾧ καὶ καυχᾶσθαι, μὴτ'
 ἐν πολιτείαις τι ἐπιδείξασθαι δυναμένους, μὴτ' ἐν μάχαις
 προκινδυνεύσαντας; πολιτευόμενοι γὰρ, φησὶν, οὐ τὰ κοινὰ
 προσκοπείτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἴδιον ταῖς γνώμαις τραπόμενοι,

ἐμείνων μὲν οὐδεμίαν τίθεσθε πρόνοιαν, τοῦτο δὲ παντοίως
 διώκετε· τῷ γὰρ προδιεφάρθαι τὰς γνώμας, ἄλλως ἡμῖν
 τοῦτο, πλὴν προδοσίᾳ, γενέσθαι οὐκ ἔστι· καὶ σαφές, οἴμαι
 γε, τὸ λεγόμενον ἀνδρὶ οἶψοι μάλιστ', ἀλλάκις διὰ πολ-
 λῶν διαδύσεων διαδύντι πρὸς ταῦτα· οἶσθα γὰρ, ὅπως
 ἕκαστος ὑμῶν τῷ τῶν κοινῶν εὐπρεπεῖ σκευωρεῖ πρὸς τὸ
 ἴδιον· πῶς γὰρ οὐ, ἡνίχ' ὑμῖν πατρίδος οὐκ ἐντέτηκεν ἔρωσι;
 καὶ ταῦτ' οὐχ ὅπως ἐν τοῖς πολιτικοῖς ὑμῖν πεπλημμέληται,
 ἐν δὲ τοῖς στρατιωτικοῖς βέλτιον ἔχειν· ἀλλὰ κἄκεῖνα τοῖς
 Φαναρίταις προπέποται, οἷς δουλεύειν ἐθέλετε, ὥστε ἐξυβρί-
 ζειν εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, καὶ ταῦθ' ὑμῖν νεκρά ἐστιν
 ὅλως, καὶ οὐδεμίαν αἴσθησιν ἔχοντα· οὐχ ὅπως γὰρ θού-
 ριδος ἀλκῆς, τούτου δὴ τοῦ πάντων μάλιστ' ἀπαρὰ τοῖς
 πάλοι τῶν ἡρώων περιανομένου, μέμνησθ' ὑμεῖς γε· ἀλλ'
 οὐδ' ὅπλων, ἃ δόξαν ἀνδράσι φέρει, καὶ ἐλευθερίαν μνη-
 στεύεται, τὸ μέγιστον καὶ πρῶτιστον τῶν ἀγαθῶν ἐν ταῖς
 πόλεσιν, καὶ πατρίδος ἐστὶν ἀμυντήρια, καὶ ὅλως κατὰ τὴν
 ὑπόθεσιν χαρακτὴρ εὐγενείας, οὐδὲ τούτων ἀψάμενοι πώποτε
 ὤφθητε· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ τὰ πρόηκ' ἔδε γεγενημέ-
 να· οὐ γὰρ ἔφθη ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας κατὰ τὸ βορειότε-
 ρον τῆς χώρας ὑψωθείσα ὑπὸ τοῦ Ἰφιλάντου κατὰ τυραννίας,
 καὶ ὑμεῖς προλιπόντες τὴν πατρίδα, ὥχεσθε ἀπίνοντες εἰς
 τὴν Στεφανούπολιν, ὑπερβαλόντες ὥσπερ πτερωτοὶ, τὰ Καρ-
 πάθια, καθάπερ ἂν εἰ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ἦτε τύραννοι, τὴν τῶν
 πολλῶν φεύγοντες ἀγανάκτησιν· καὶ πρὸς τὴν σωτήριον φω-
 νὴν ἀποδειλιάσαντες ὅλως, προῦδῶκατε τοσαύτην δύναμιν
 ἐτοίμην προκινδυνεύειν ὑμῶν καὶ τῆς χώρας, ἄπρακτον γε-
 νέσθαι παντάπασιν. Ἐκ γοῦν ταύτης, εἴτε προαίρεσιν χρὴ
 καλεῖν τοῦτο, εἴτε μαλακίαν, τί τῶν κακῶν οὐκ ἐγένετο τῇ
 πατρίδι; πρὸς γὰρ τῷ ἐκπεσεῖν ὅλως τῶν ἐλπίδων, πόση

φθορά ταῖς τῶν ἀνθρώπων περιουσίαις ἐγένετο κατὰ πᾶσαν
 τὴν χώραν; ἐὼ λέγειν τὰ κατὰ μέρος βαρύτατα, φόνους,
 καὶ ὕβρεις γυναικῶν, καὶ παίδων ἀρπαγὰς, τῶν βαρβάρων
 ῥαχδαιότερον προσβαλόντων· καίτοι ἔδει τοὺς βουλομένους
 προϊστασθαι τῶν ἔθνων, καὶ εὐγένειαν προσποιεῖσθαι, προ-
 κινδυνεύειν ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις ἐκείνων· νῦν δὲ πρὸς τῷ
 μηδὲν αὐτοὺς ἀγαθὸν ποιῆσαι, καὶ προδόντες ἐσχάτως, πῶς
 ἂν εὐγενεῖς δικαίως ἀμφισβητοῖητε; καὶ τῆς εὐποιίας ἀπε-
 χόμενοι, τῶν τιμῶν καὶ τῶν προνομίων ἀξιοῖτε τυγχάνειν;
 ἴσμεν γὰρ τὰ βραβεῖα, προτεθειμένων ἀγώνων τοῖς ἀξίοις
 ἀποδιδόμενα· τοὺς δ' ὑπολειπομένους οὐδεὶς ἐστεφάνωσε
 πώποτε· ὑμῖν δέ τίς ἀγὼν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἐγένετο πώ-
 ποτε, ὅ,τι μὴ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου συμφέροντος; ἐὼ δὲ λέγειν κινδύ-
 νους, καὶ στρατηγίας, ἐφ' αἷς τὰ γέρα ταυτὰ ἐστὶ μάλιστα
 ὀφειλόμενα· καὶ ἐν αἷς ὑμεῖς γε οὐδ' ἂν ἐν ὕπνοις εὐδοκι-
 μοῖητε· ἀλλὰ γοῶν ἐπίδοσιν, ἣ συνεισφορὰν ἔχει τίς εἰπεῖν
 πῇ παρ' ὑμῶν γενομένην; οὐδεὶς οὐδεμίαν· ὕβρεις δὲ καὶ
 ἀρπαγαὶ καὶ βίαι τῶν πενήτων οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἀπο-
 λείπουσιν· οὐ γὰρ ἐστὶ δεῖξαι τι, οὔτε τῆς κρείττονος μερί-
 δος πραχθὲν, οὔτε τῆς χείρονος ἀπρακτον ἀπολειφθὲν τοῖς
 πολλοῖς. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὃ πάτερ, καὶ ἄλλα πόλλ' ἔτι
 πολλάκις συνείρων ἔλεγε πρὸς ὑμᾶς, μεταξὺ διδάσκων τὴν
 φιλοσοφίαν· καὶ κινδυνεύει πείσαι τὰ τοιαῦτα ἐνίους· δεῖ γὰρ
 δὴ (τοῦτο γὰρ συχνότερον ἦν αὐτῷ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ὅ ὥς
 ἀξιόματι ἐπερείδετο) τοὺς προϊστασθαι τῶν ἔθνων βουλο-
 μένους, τάτ' ἄλλα κρείττους εἶναι γε τῶν πολλῶν, καὶ ἀπὸ
 τοῦ εὖ ποιεῖν ἀρχομένους, εἰς τοῦτο σπεύδοντας καταλήγειν,
 ἵνα μετ' εὐνοίας τυγχάνωσι τῶν τιμῶν· ὕβρει δὲ καὶ βίᾳ, ἔφη,
 διώκειν ταύτας, θηριότης τοῦτ' ἐστίν, εὐγένεια παρὰ βαρβάρους
 μετονομασθεῖσα· Μικρ. Ἀπολώλαμεν, εὖ οἶδ' ἐγὼ τοῦτο, εἰμὴ

φθαίημεν τὰ συνοίσοντα πράξαντες· καὶ πάντα μὲν γὰρ τὰ νεώτερα καινοτόμα, ἐκ δὲ τῶν γραμμάτων καὶ πλείων ἡ βλάβη τοῖς πράγμασι· τάτε γὰρ ἄλλα ταῦτά γε συνταράττει, καὶ τὰς γνώμας μάλιστα τῶν πολλῶν ἐρεθίζει ἀποστατεῖν πρὸς τοὺς κρείττους· ἡμῖν δ' οὖν τῶν πατρίων, εἴ γε σωφρονοῖμεν οὐκ ἀποστατέον· ἀλλ' ὀργῇ καὶ ὕβρει ἐπεξιτέον τοῖς τὰ τοιαῦτα τολυπεύουσιν ἐφ' ἡμᾶς· καὶ πρῶτον ἀρκτέον ἀπὸ τῶν σχολείων τῶν Ἑλληνικῶν· τούτων γὰρ ἀναιρεθέντων, καὶ τῶν ἐπιτρίπτων διδασκάλων παυσαμένων τῆς ἀδολεσχίας, συναναιρεθήσεται καὶ τὸ φρόνημα τῶν πολλῶν. ἀντικαθιστῶμεν δὲ τὰ Βλαχικὰ, ἐξ ὧν οὐδὲν ὑποπτον ἡμῖν ἔσται· δεδοχθῶ ταῦτα, καὶ διὰ κινδύνων· Βο· Μὴ σφόδρα δάκνου ἐπὶ τούτοις, ὦ πάτερ· μήτε διατείνου πρὸς φιλονεικίαν· πονηρὸν γὰρ τὸ ἔθος τούτῳ, καὶ ταῦτ' ἐπειδὴν τύχη ἀπὸ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς ὀρμηθὲν· τάτε γὰρ ἄλλα βλάπτει καὶ τὴν δόξαν αὐτὴν ἀφαιρεῖ, οὐ ταύτην γε, ὅφ' ἥς αὐτὸς δοκεῖς κεκρατῆσθαι, τὴν ἐπίπλαστον καὶ ματαίαν· ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν, τὴν ἀληθῆ καὶ ἀκήρατον· περὶ ἥς χρὴ μάλιστα τοὺς φροναῶντας βουλευέσθαι· νῦν δ' ὀρώ σε, πάτερ, περὶ πλείονος τὴν ἐτέραν ποιούμενον, τὴν ψευδῆ καὶ βιαίαν, ἀρχαίῳ καὶ πονηρῷ ἐπιχωρίῳ ἐπόμενον ἔθει· ἐχρῆν δ' οὐχί· ὁ γὰρ χρόνος οὗτος τάτ' ἄλλα καὶ τὰ πρὸς εὐγένειαν ἐνεόχμωσεν, οὐδὲν ἀνθρώποις περισπούδαστον εἶναι διδάξας, ὃ μὴ μετὰ θάνατον πρὸς δόξαν συμβάλλοιτο· καὶ εἴ μοι δοίης εἰπεῖν, πάτερ, γνώμην ἀνδρὸς Σοφοῦ, μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς τὰ παρόντα, περὶ ὧν νῦν ἐστὶν ἡμῖν ὁ λόγος, συμβάλλουσαν· ἔφη γὰρ ἐκεῖνος οὕτω δεῖν τοὺς εὐφροναῶντας βουλευέσθαι περὶ τῶν παρόντων, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀνασταίῃ ἀπὸ τῶν νεκρῶν· δῆλον γὰρ ὡς μηδὲν ἂν ποιήσειεν ὅτι μὴ λυσिताλοῖα αὐτῷ μετὰ θάνατον, προμαθῶν

ἐκείθεν, οἷα μὲν τοῖς ἀγαθοῖς τὰ βραβεῖα, οἷα δὲ καὶ τοῖς
 πονηροῖς ἐκ τῶν ἔργων ἀπόκειται τὰ πινίμια· ὁ καὶ μοι συνέ-
 βη, ὦ πάτερ, ἔναγχος καθ' ὕπνους ἰδεῖν, φάσμα φοβερόν
 καὶ παράδοξον, οἷόν σοι καὶ διηγήτασθαι ἄξιον, εἴγ' ἐκ θεοῦ
 πολλάκις καὶ τόναρ ἐστὶ· φιλάνθρωπον γὰρ τὸ θεῖον, καὶ
 πολυτρόπως ἡμᾶς ἔλκει πρὸς τὸ ἀγαθόν, οὐ βιαζόμενον, οὔ-
 τε τὸ σῶμα μεταπλάττων, οὔτε χεῖρας, ἢ πόδας ἐς τὸ δέον
 μετατιθεῖν, οὔτ' αὖ ὁρμᾶς ἐνεργαζόμενον τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὸ
 πρακτικὸν καὶ προαιρετικὸν αὐτῆς ἀρχαῖς τισι καὶ φαντα-
 σίαις, εἴθ' ὕπαρ, εἴτε κατ' ὄναρ ἐγείρον, ἢ τοῦναντίον ἀπο-
 τρέπον καὶ μεταβάλλον· ἐγείρον μὲν πάντως εἰς τὸ ἀγαθόν
 ἀποτρέπον δὲ ἀπὸ τοῦ κακοῦ.

Ἔδοξέ μοι τοίνυν κοιμωμένῳ εἰδεῖν γυναῖκά τινα, εὐστα-
 λῶς ἡμφιεσμένην, ἄπλαστόν τε ὄλως, καὶ καθεστηκυῖαν τὸ
 φρόνημα· ἥ τις πρεσελθοῦσά μοι, ἔφη, χαῖρε, ὦ παῖ· Νή καὶ
 σύ γε, ἔφην ἐγὼ· ἡδὲ, εἴτι σοι μέλει, φησὶ, εὖ σοι γενέσθαι
 τὰ πράγματα ἐς τὸ μέλλον, ἔπου μοι μικρὸν πρὸς ἐκεῖνό γε
 τὸ χωρίον δευρὶ, δεῖξασα λόφον τινα οὐ πάνυ πόρρω, οὐ
 ἐτυγχάνομεν ὄντες· ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, ὀρῶ σοι καὶ φύσιν
 ἐνοῦσαν ἐπιεικῇ, καὶ θέλῃσιν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμωμένην,
 βούλομαι δεῖξαί σοι, οἷα μὲν ἀπόκειται τοῖς ἀληθοῦς,
 οἷα δὲ τοῖς ψευδοῦς δόξης ὁρεγομένοις, ἵνα προῖδὼν καὶ
 αὐτὸς ἀπάτην καὶ ἀλήθειαν διακρίνειν, ἐκκλίνης μὲν τὴν
 ἐπὶ τὰ χεῖρω καὶ τετριμμένην, κατατείνης δὲ ἀπλανῶς τὴν
 φέρουσαν ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ τοῖς πολλοῖς ἀστιβῇ. Ταῦτα δὲ
 εἰ ποῦσα, ἠγείτο ἐπὶ τὸ χωρίον· ἦν δὲ τοῦτο πάντῃ καλόν,
 αἰγείροις τε καὶ δάφναις κατάσκιον, καὶ πὶ τῆς κορυφῆς ναὸς
 μέγας καὶ περικαλλής· ἐλέγετο δὲ εἶναι τῆς Ἀρετῆς· καὶ δὴ
 προσιόντας, ὡς πρὸς τὸν πυλῶνα ὑποδέχεται ἡμᾶς ἐτέρα
 γυνὴ ἀπὸ τοῦ προτεμενίσματος προσιοῦσα, μεγάλη καὶ

καρτερική, οἷαν ὀρώμεν ἐν τοῖς πίναξι· μάλιστα τὴν Φιλοσοφίαν· εἰκάζετο δὲ εἶναι καὶ αὕτη ἰέρεια τῆς θεοῦ. Αὕτη τοίνυν προσιοῦσά μοι, χαῖρε, ἔφη, μειράκειον· καὶ μοι πρόσθι βαρρῶν· βούλομαι γὰρ εἰσποιῆσαι καὶ σὲ τῇ θεῷ, προμνήτασα τὰ τῆς ἀληθείας μυστήρια· τῶν γὰρ δι' ἐμοῦ ἐνταῦθα τετελεσμένων οὐδεὶς ἔσθ', ὅστις μεταμετέλθαι καὶ ἐν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς προΐδῃς τοῦτο, προσέλθωμεν μικρὸν ἐνθαδί. Ἐκ δ' οὖν τούτων λαβομένη μου τῆς χειρὸς, παρήγαγε παρὰ τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον· καὶ δείξασά μοι ὅρος τι ἐπικείμενον τῷ λόφῳ ἐς τὸ ἀντιπέρας, ὑψηλὸν μὲν οὐ πολὺ, εἰς τρεῖς δὲ ἀπολήγον ὑπερβολὰς· ὧν ἡμὲν πρὸς τὰ δεξιὰ κειμένα, μυρσίαις καὶ δάφναις ἦν τὰ κάτω δασεῖα, ἐξ ὧν εὐωδία τις ἄρρητος ἐξιοῦσα, δαυμονίως τὴν ὄσφρησιν ἐγοήτευε· κατὰ δὲ κορυφὴν, τρεῖς κυπάρισσοι οὐρανομήκεις ἐξ ἴσου ἀλλήλων ἐν τριγώνῳ ἀπέχοντες, ἐπεσκίαζον· τὸ δ' αὖ μέσον ἐξ ἡμισείας ἐκατέρων μετέσχευ· ἐφ' ὧν ἐκάστης ἀθροοὶ τινὲς ἐδόκουν συνδιατᾶσθαι κατὰ ἐταιρίας. Ταῦτα δὴ μοι δείξασα, ὄραε, ἔφη, τὸ τρικάρηνον τοῦτο ὅρος, καὶ ὅπως ἐφ' ἐκάστης τῶν κορυφῶν ἀθροοὶ τινὲς, ὥσπερ ἐπὶ τάξεις διηρημένοι εἰσὶν; ὄρω, ἦν δ' ἐγὼ· ἀλλ' οὐκ οἶδα, οὐθ' οἵτινες εἰσὶν, οὐθ' ὅ,τι βουλόμενοι, συνεκκλησιαζοῦσιν ὥσπερ ἐν δημοκρατίαις· δοκοῦσι γάρ μοι καὶ ὑποκινεῖσθαι πως παντοῖοι γενόμενοι, οἱ μὲν φαιδρυνομένοις οὐτοί γε δεῦρο, οἱ δὲ λυπουμένοις ἐοικότες, ἐκεῖνοι δὴ οἱ ἐν τῷ εὐωνύμῳ· οἱ δ' αὖ τὸ μέσον ἔχοντες τοῦτο, πολλὴν καὶ ταχεῖαν δοκοῦσί μοι ἔχειν ἐφ' ἐκάτερα τὴν μεταβολὴν, πολύτροποι γενόμενοι, καὶ ἄλλως ἄλλοτε μεταρρέοντες· ὥστε με ἐκπλήττεσθαι ταῦθ' ὀρώντα. Ἐχ' ἀτρέμας· ἔφη· αὐτίκα γὰρ μαθήσῃ πάντ' ἀκριβῶς ὅ,τι ποτε τούτων ἕκασκον βούλεται· τὸ γὰρ ὅρος τοῦθ' ὁ χῶρος ἐστίν, ἐν ᾧ τῶν βεβιωμένων τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται ἡ

ἀντιμισθία, ἐπειδὴν τελευτήσωσιν· ὁρᾷς οὖν τουτουςὶν ἐν τῇ πρώτῃ κορυφῇ; ὁρῶ, ἦν δ' ἐγὼ, ἀθρόους τινάς, τοὺς μὲν δόξῃ πολλῇ περιβεβλημένους, φαιδρούς τε τὰ πρόσωπα καὶ ἐπιεικεῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ πολλὴν ἐνδείκνυμεναι τὴν τῆς ψυχῆς εὐφροσύνην· τοὺς δὲ, ὅσον ὄχλον κατωτέρω μικρὸν προσβλέποντας εὐγνωμόνως, καὶ ἐπληρμένους πρὸς ἐκείνους εὐνοίᾳ, οἷα ποιοῦσιν οἱ πρὸς τοὺς ἐκυτῶν εὐεργέτας εὐγνωμονοῦντες· ἐν δ' αὖ τῷ μέσῳ αὐτῶν ὁρῶ αὐτὴς γυναικ' εὐειδῆ καὶ μεγάλην, ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ ἐλευθέρως τε καὶ ἀπεριέργως καθημένην, ὥσπερ βασιλίδα, ἐν αὐτοῖς διαπρέπουσαν, προσβλέπουσαν δὲ πάντας μετὰ μειδιάματος· καὶ παρ' αὐτῇ ἐτέραν παρθένον, οἶονεὶ διαπετομένην καὶ διαθέουσαν διὰ πάντων, στεφάνους ἑφ' ἓνα ἕκαστον φέρουσαν τῶν λαμπρῶν ἐκείνων καὶ κεκοσμημένων, ὥστε με ἐκπλήττεσθαι ἐπὶ πᾶσιν, ὥσπερ ἐν αἰνίγματι, μὴ ἔχοντα ὅλως ξυμβαλεῖν τὸ ὁρώμενον. Ἐχ' ἡσύχως, ἔφη· τὸ μὲν γὰρ χωρίον τουτὶ κληρὸς τῆς Εὐθυμίας προσαγορεύεται· οὗτοι γὰρ, οὓς ὁρᾷς τοὺς ὀλίγους καὶ ὑπερκειμένους, εἰσπεποιήνται δι' ἐμέ τῇ θεῷ, δίκαιά τε καὶ ἄδικα, καλὰ τε καὶ αἰσχρά, ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ παρ' ἐμοῦ διδασχθέντες, ὥστε τῆς ἀληθοῦς δόξης γενόμενοι ἐρχσται, τῶν μὲν εἶχοντο, τῶν δὲ ἀπείχοντο ἐν τῷ βίῳ, ἀγαθοὶ ἀγαθῆς μητρὸς παῖδες γεγεννημένοι· ἄνθ' ὧν νῦν τὸν κληρὸν τουτον τῆς Εὐθυμίας εἰλήχασι κατοικεῖν· ὁ δὲ ὄχλος αὗτος ὑποβεβηκώς, οἱ ἐν τῷ βίῳ παρ' ἐκείνων εὖ παθόντες εἰσὶ, δικαίως βιώσαντες καὶ αὐτοὶ, καὶ νῦν τὴν εὐγνωμοσύνην, ἑφ' αἷς εὖ πεπόνθασιν, ἱλαρᾷ τῇ θέᾳ ἐκείνοις ἐπιμαρτυροῦντες· ἡ δὲ γυνὴ ἡ καλὴ, καὶ τῷ εὐαθεῖ στεφάνῳ ἐν περιβρέουσῃ τῇ ἐσθῇ ἐστεφανωμένη, ἡ Δόξῃ ἐστίν, ἡ τοὺς στεφάνους ἑκάστοις τῶν παρισταμένων πρυτανεύουσα κατὰ τὴν ἀξίαν· ἡ δ' αὖ παρθένος ἡ παρ' ἑκατ

στον διαθέουσα Εὐγένεια καλεῖται, θυγάτηρ μὲν οὖσα τῆς Δόξης, τοὺς δὲ παρ' αὐτῆς στεφάνους διανέμουσα, οἷς ἐπιτάττεται παρ' ἐκείνης· ἢ οὐδενὶ εἰσελθεῖν ἀξιοῖ, εἰ μή τις δι' ἔργων ἀγχιθῶν τῇ θεῷ δι' ἐμοῦ εἴη εἰσπεποιημένος, οἷους γὰρ ὄρῳς τουτουσὶ γενομένους· τῶν δὲ τυχόντων ἐστὶ κοινὴ ἢ πλαστὴ καὶ ψευδώνυμος· ἢ φαῦλα, φησὶ, δοκεῖ σοι ταῦθ', ἃ φημι, καὶ οὐδενός ἄξια; Μὰ Δί, ἔφη ἐγὼ· ἀλλὰ καὶ μακαρίζω τῆς εὐκληρίας ἐκείνους. Οὐκοῦν καὶ σύγ', ὦ μενράκιον, ἔφη, εἶγε τὰ τῆς θεοῦ μυστήρια δι' ἐμοῦ μυηθήσῃ, τὸν αὐτὸν ἔξεις κλῆρον τουτονὶ τὸν τῆς Εὐθυμίας· εἰδὲ μὴ, οἰχρήσῃ ἀπιὼν πρὸς ἐκείνους· δευρὶ ἐν τῷ ζόφῳ· καὶ γὰρ ἅμα τῷ λόγῳ στρέψας ἐπὶ θάτερα ὄρω τὰ ἐκεῖ ὑπόζοφά τε καὶ ἄμορφα ὅλως, καὶ ἐν αὐτοῖς ὑπομέλανάς τινες καὶ ἐρρίκνωμένους ὑπὸ μάστιγι τυράννων καὶ βασανιστῶν κατατριχομένους καὶ μετὰξὺ αὐτῶν, γραῦν ρυπαρὰν καὶ κατεσκληκυῖαν, οὐδ' ἀνασχετὴν προσορᾶν· ὥς δὲ διηπόρουν καὶ πρὸς ταῦτα, ἡρόμην αὖ, τίνες εἰεν τὸ δυσειδὲς καὶ φοβερὸν τοῦτο θέαμα; Τὸ μὲν χωρίον, ἔφη, τόδε ὁ τῶν ἀσεβῶν καὶ τυράννων χῶρός ἐστιν· οἱ δὲ αὐτὸν ἔχοντες οἱ ζοφώδεις ἐκεῖνοι καὶ ταλαιπωρούμενοι ἐκ ποινῆς οἱ κακῶς εἰσιν ἐν τῷ βίῳ διαβιώσαντες, ὥμοι καὶ βίαιοι πρὸς τοὺς ἀδυνάτους γενομένοι, ἄρπαγες, πλεονέκται, ὑβρισταί, καὶ ὅλως οἱ σύμφυλον ὄψιν ἀπανθρωπεύμενοι· ὦν τοὺς μὲν, Ἑριννύες ἐκείναι· ταὺς δὲ, αἱ Ποιναὶ παρ' αὐταῖς· τοὺς δὲ αὖ, οἱ Ἀλάστορες παρὰ θάτερα, ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀμαρτήμασι τιμωροῦνται, οὓς ὄρῳς ἐν τῷ ζόφῳ, καθάπερ αἱ εὐλαὶ καὶ τὰ κνώδαλα ἐν τοῖς τῶν σωματῶν θνησιμαίσις, ὑποκινουμένους· ὁ γὰρ ποιοῦσιν παρ' ὑμῖν αἱ πλυντρίδες, στεΐβουσαι καὶ γνάπτουσαι ἐν πλυνοῖς τὰ ἱμάτια, τοῦθ' αἱ Ἑριννύες ἐνταῦθα ἐργάζονται τὰς ψυχὰς τῶν τυράννων, πολλαχῶς αὐτὰς συμπιέζουσιν· ὧς Ἡράκλεις,

ἔφην ἐγὼ, ὡς φοβερὸν τὸ θέαμα τοῦτο· τὸ δὲ γύναιον ἐκεῖνο τίς ἐστι, τὸ κατηφές καὶ ἡξηγριωμένον; Τὸ ρυπαρὸν φῆς γραῖδιον, ἔφη, τὸ ὄξυθερκές καὶ παράφορον; ἡ Κακία ἐστὶν αὕτη, ἣν ἐκεῖνοι ἀντὶ τῆς θεοῦ ἑαυτοὺς εἰσεποίησαν. Ὡς τῆς μωρίας, ἔφην ἐγὼ, εἰς ἣν ἐκόντες ἐξώκειλαν· τὸ γὰρ δοκοῦν ἀντὶ τοῦ ὄντος ἐλόμενοι, εἰς προὔπτον κίνδυνον ἀνέβαλον ἑαυτούς· εἶεν· Οὗτοι δὲ οἱ τὸ μέσον ἔχοντες, τίνες ἂν εἶεν; ὁρῶ γὰρ κἀνταῦθα τάξιν διττήν· ἢ μᾶλλον, τοὺς αὐτοὺς παραλλάξ εὐφραينوμένους τε καὶ λυπουμένους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἔτι γυναῖκας δύο, ἐκ διαμέτρου ἀλλήλων διεννηνοχυίας τῷ εἶδει· ἡ μὲν γάρ ἐστι λευκὴ καὶ χαρίσσσα, εὐπρόσодος, εὐπροσήγορος· ἡ δὲ, μελαίνη καὶ σκυθρωπὴ, ἀπρόσιτος, δύσκολος, καὶ ὅλως πικρά. Οὗτοι δὲ, ἔφη, ὥσπερ τῷ κληρῷ, οὕτω καὶ τῷ βίῳ οἱ μέσοι εἰσὶ, δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐν μέρει γεγεννημένοι· διὸ καὶ τὸν μισθὸν τῶν ἔργων ἀξίως ἐνταῦθα ἀπολαμβάνοντες, χαίρουσι μὲν, μεμνημένοι, ἃ αὐτοῖς εὖ πέπρακτο πρὸς τοὺς θεομένους· λυποῦνται δὲ, ὁρῶντες, οὓς κακῶς ἐποίησαν ἔτι ζῶντες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἡ μὲν εὐείδης ἐκεῖνη, καὶ λιπαρά, ἡ προσμειδιῶσα, ἡ Εὐφροσύνη ἐστὶν, ἡ ψυχαγωγοῦσα αὐτοὺς τῇ τῶν ἀγαθῶν ἔργων μνήμῃ· ἡ δὲ σκοτεινὴ καὶ ἀμειδὴς, ἡ κατηφὴς αὕτη καὶ ῥυσσὴ, ἐστὶν ἡ Μετάνοις, ἡ καθάπερ βέλει πικρῷ, τῇ τῆς συνειδήσεως μάστιγι αὐτῶν ἐπὶ τοῖς χείροσιν ἐν μέρει καθικνουμένη.

Οὕτως οὖν αὐτῆς ἐξηγουμένης ἕκαστα, ὡς διηπόρουν· ὅλως, ὑποτρέμων πρὸς τὸ παράδοξον καὶ δεινὸν τοῦτο θέαμα, ἀναλαβοῦσά με αὖθις ἐκεῖνη, ἔχε, φησὶν, ἡσύχως, μηδὲ ταράττου πρὸς τὴν ὄψιν· σοὶ γὰρ ὁ τῆς Εὐθυμίας ἐκεῖνος ἀπόκειται κληρὸς, ἀγαθῆς καὶ ἐπιεικοῦς εὐμοιρήσαντι φύσεως, εἰμὴ τις προαίρεσις φαύλῃ ποθ' ὕστερον διαφθείροι τὸ

τῆς φύσεως δῶρον· νῦν δ' ἐκεῖνο χρῆζω μαθεῖν παρὰ σοῦ, εἴτινα τῶν σαυτοῦ συγγενῶν καὶ πολιτῶν διαγιγνώσκεις ἐν τούτοις· οὐδένα, ἔφην ἐγὼ, ἐν γε τοῖς ἄκροις ἀμφοτέραις· ἐν γὰρ τοῖς μέσοις τούτοις δοκῶ μοι ὄρᾱν τινὰς τῶν ἀρχαιοτέρων· ἀληθῆ λέγεις, ἔφη· ἐν γὰρ τοῖς κρείττοσι τούτοις, τοῖς ὑπὸ τῇ Δόξῃ, οὐδεὶς ἐκείνων ἐστίν· οἱ δ' ἄλλοι, ἐνθα τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐστι μάλιστα, οὐχ ὄρῳνται διὰ τὸν γνόφον· σὺ δ' οὖν θέκσαι, οἷοι εἰσὶν ἐνταυθοῖ οἱ τὴν ψευδωνυμον Δόξαν καὶ τὴν ἐπίπλαστον εὐγένειαν ἐκείνην παρ' ἡμῖν περὶ πλείστου ποιούμενοι, καὶ οἷα αὐτοῖς ἀπόκειται τάπιτίμια, τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀκηράτου ταύτης καταφρονήσασιν. Ἐκείνους μὲν, ἔφην ἐγὼ, ἐατέον χαίρειν, ἐλεεινοὺς ὄντας, καὶ οἰκτροὺς ἐφ' οἷς πᾶσχουσιν· φροντιστέον δέ μοι περὶ ἐμαυτοῦ ὅτι με δέοι ποιεῖν, ὅπως μετ' ἐκείνων γένωμαι τῶν ἐστεφανωμένων, τὸ τῶν ἐτέρων πάθος ἐμαυτῷ ποιησάμενος μᾶθημα· οὐ γὰρ σμικρόν μοι οὔτε τούτοις συνδοῆξάσθαι κέρδος, οὔτ' ἐκείνοις συντιμωρεῖσθαι ζημίᾱ. Μέγιστόν γ', ἔφη, καὶ τῷ παντὶ διαφέρει παρ' ἑκάτερα ἔρχεσθαι. Οὐκοῦν, εἴτις χάρις, ἔφην, εἴτις σοι εὖνοια πρὸς ἐμέ, εἴσηγού μοι ὅτι δεῖ με ποιεῖν, ὥστ' ἀποφυγόντα τὴν καταδίκην ἐκείνων, συναγάλλεσθαι μετὰ τούτων· αἰσθάνομαι γὰρ σφοδρῶ τῷ ἔρωτι τῆς Εὐγενείας ἐκείνης τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀπλάστου ἀλούς· ὥς· οὐκ ἂν φθάνοις εἰσηγούμενη τὴν πρὸς ἐκείνην με αἴσουσαν, ὥς· ἐμοῦ προσέξοντος οὐ παρέργως. Ἐκ δὴ τούτων ἤρξατο τάτ' ἄλλα διδάσκειν με, καὶ δὴ περὶ τῆς ἀληθοῦς δόξης, ἐντεῦθεν ἐλοῦσα.

Ἐπειδὴ σοί, ὦ μαιράκιον, πάθος ἐγένετο οὗτος, ὥστε σεαυτὸν τῇ θεῷ δι' ἐμοῦ εἰσποιῆσαι, καὶ ὑπὸ τὴν Δόξαν ταυτηνὴν τὸν ἅπαντα αἰῶνα τελεῖν, τοῖς ἀρίστοις συνευφρανόμενον, ἐκείνουσε χρὴ πρὸ πάντων ἐπιμεληθῆναι, ὅπως

αὐτὸς πρῶτον βέλτιστος ἔσῃ, καλὰ, καὶ ἀγαθὰ, καὶ δίκαια, καὶ τάναντία διαγινώσκων· ταῦτα γὰρ εἰσιν μάλιστα, οἷς τὸ ἐν ὑμῖν νοοῦν καὶ βουλόμενον σπιλοῦται καὶ βελτιοῦται· οὐ γὰρ ῥάδιον ὠφέλιμον πρὸς τοὺς ἄλλους γενέσθαι, αὐτὸν ἀγνοοῦντα ἐκεῖνα, οὐχ ἦττον, ἢ καὶ τυφλὸν μὴ προσκώπτειν βαδίζοντα· τὸ γὰρ ἑαυτοῦ ἐπιμεληθῆναι, ὅπως τις ἄριστος ἔσοιτο, μέγα μάθημά ἐστι πρὸς εὐδαιμονίαν· οὐ ἐπιμεληθεὶς μάλιστα καὶ Σωκράτης ὁ πάνυ, κράτιστος ἐγένετο πάντων ἀνθρώπων, καὶ τὴν πρώτην ἔδραν ἐν τῷ κλήρῳ τουτῷ τῆς Εὐθυμίας κεκληρώται· εἴθ' οὕτως εὐεργετικὸν πρὸς τοὺς ἄλλους γενέσθαι, ἡγεμόνα τήνδε (δείξασα τὴν ἀρτίως με πρὸς αὐτὴν ἀγροχυσίαν) πρὸς ἅπαντα ἔχοντα· ἄνευ γὰρ ταύτης οὐδέν σοι ἔσται ὀρθῶς πεπραγμένον· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ χρησάμενος καὶ Σωκράτης, καὶ πρωτότοκος γενόμενος τῇ θεῷ, μυηθεὶς ἀκριβῶς αὐτῆς τὰ μυστήρια, ἀπάντων ἀνθρώπων τῇ δοξῇ διήνεγκεν καὶ τὴν ἀληθῆ παρὰ τῆς ἀληθείας εὐγένειαν εὗρκετο. Οἶσθα γὰρ ἴσως, ὅπως ἐκεῖνος περὶ ἐλάττονος ἐποιεῖτο τὸ θανεῖν ὑπὸ τοῦ Μελίτου, ἢ μίαν ἡμέραν ἀλυσιτελῆς τοῖς ἑαυτοῦ συμπολίταις γενέσθαι, καὶ ταῦθ' ὅσα τῇ τῆς πατρίδος εὐδαιμονία συμβάλλεται· ἢν ἀδικεῖν, ἢ προδοῦναι ἐργολαβοῦντά τινα, καὶ ἴδιον μνώμενον κέρδος, ὃ ἔθος ἡμῖν τοῖς Δαξί συχνότερον γίγνεται, ἀνόσιόν ἐστι καὶ πλεόν, εἴτις τὴν ἑαυτοῦ ἀδικοίῃ μητέρα· πλεόν γὰρ μητρός ἢ πατρός· πρὸς γὰρ τῷ κοινῇ τροφὸν εἶναι πάντων καὶ ἀπὸ τοῦ πατρὸς θηλυκῶς παρωνομασθεῖσα, ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἀξίαν ἔχειν δηλοῦ· Ἀπὸ ταύτης οὖν ἀρχόμενος εὖ ποιεῖν, μὴ λῆγῃς διῶν μέχρι τῶν ἐσχάτων, ὅ,τι ἂν δύνῃ· εὐεργεσία γὰρ τὰ τ' ἄλλα καλὴ καὶ χρήσιμος τοῖς κοινωνικὸν ἐλομένοις βιῶναι βίον, καὶ πρὸς τὸ θεῖον πολλὴν ἔχει τὴν οἰκειότητα· ἐπειδὴ ἴδιον

οὔσα φύσει θεοῦ, κοινὴ προαιρέσει γίνεται καὶ ἀνθρώποις· ἴθι τοίνυν ἀγαθῇ τύχῃ σεαυτὸν τε βελτίου, καὶ τοὺς ἄλλους εὖ ποίει ὅ,τι ἂν οἶός τε ᾦς· καὶ πρὸ πάντων τὴν σεαυτοῦ πατρίδα, μηδεμιᾶς ἐχόμενον εὐγενείας, ἢ ταυτησὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀπλάστου ἐπιθυμῶν. Ταῦτα οὖν αὐτός τε πράττει, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰσηγοῦ, καὶ πρὸ πάντων τῷ σεαυτοῦ πατρί· ὅσῳ γὰρ πλέον τῆς ἐπιχωρίου ἀπερρόφησε πλάνης, τοσοῦτω μᾶλλον τῆς δικαιοσύνης ἀπηλλοτριώται, μὴ εἰδὼς, ὅ,τι πράττει. Τούτων τοίνυν οὕτω σχόντων μέχρι δεῦρο, ἐκείνη μὲν, ἀσπασαμένη με ἀπῆλθεν· ἐγὼ δὲ διῦπνίσθην· καί μοι δοκεῖ ἔνηχον ἔχειν ἔτι τὸν ὄνειρον, ὥς ἐκ θεοῦ μοι γεγεννημένον· βουλοίμην δ', ὦ πάτερ, καί σου τὴν διάνοιαν εἰσιέναι, ἵνα συνάμφω, ὥσπερ τῇ φύσει, καὶ τῇ προαιρέσει ἐν ὧμεν· καὶ ταῦτα φρονοῦντες, τῆς ἀπλάστου ἐκείνης τύχοιμεν ἂν Εὐγενείας· ἄλλως δὲ κατὰ γε τὸν ποιητὴν,

- » Ἰόρις φυτεύει τύραννον,
- » Ἰόρις, ἦν πολλῶν ὑπερσπληθῇ μάταν,
- » Ἄ μὴ 'πίκαιρα μηδὲ συμφέροντα,
- » Ἀκροτάτην εἰσαναβᾶς' ἀπότομον
- » Ὀρυσένιν εἰς ἀνάγκαν,
- » Ἐνθ' οὐποδὶ χρησίμῳ χρῆται.

Ἐν Στεφανουπόλει, αὐχγ'.

ΠΕΡΠΕΡΟΣ ἢ ΑΛΛΑΖΩΝ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ, ΚΟΣΜΑΣ.

ΠΟΘΕΝ προὔκυψεν ἡμῖν Προκόπιος ὁ καλὸς, τῶν ἄλλων
ἐταίρων μήπω φαινομένων ἐνίων; ἤπου γε ἀπὸ τοῦ ὀρχάτου,
ἢ ἀπὸ τῆς λέσχης αὐτῆς οὕτω κατατείνει, νέον τι, ὥς ἔοι-
κεν, αὐθις ἡμῖν ἀγγελῶν ἀπὸ τοῦ πολέμου ἐκείθεν· ζῶη ἡμῖν
ὁ ἀνὴρ καὶ ἐς βελύχην γῆρας ἔκοιτο, φιλέταιρος ὢν, καὶ φιλο-
γενὴς ἐν τοῖς μάλιστα· Προκόπιος, χαίρεθ' ὑμῶν οἱ πλείους
ὅσοι γε τὰ βέλτεστα ἐμοῦ ἐθέλετ' ἀκούειν· ὁρῶ γὰρ καὶ τινὰς
αὐθεκάστους καὶ ὀμφακίας ἐν ἡμῖν καταργούντας τὸν τόπον.
Ἐταῖρος. Ἀλλὰ νῆ καὶ σύγ', ὦ Προκόπιε, ἀνδρῶν ἄριστε καὶ
φρατόρων· ἀλλὰ πόθεν ἡμῖν παραγένου, τηλικούτῳ ἀποπνι-
γόμενος ἄσθματι, ἢ ἀπὸ τῶν ἐφημερίδων; Πρ. Δηλονότι·
ὑμεῖς δὲ κάθησθ' ὥδ' ἐν Κροβάροις ἀπονυστάζοντες, καὶ εἰς
μόνον ἐμὲ ἀφορῶντες μαθεῖν τὰ ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ τῶν
Ἑλλήνων πραττόμενα· καὶ τοι καὶ οὕτως αὐθις κακῶς ἐπὶ
τούτοις ὑφ' ὑμῶν ἐνίων ἀκούω, καὶ ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν τό γε
πλεῖστον τοῖς ἄνω καὶ κάτω πορείαις κοπτόμενος, καὶ τὰ
πέδιλα κατατρίβων, ἐφ' ᾧ συλλέξασθαι πάντα τὰ ἐν ταῖς
διατριβαῖς λεγόμενα πολλαχῶς, καὶ τάληθ' ἀνακρίνας,
κοινῶσαί τι τούτων καὶ ἡμῖν τοῖς γε βουλομένοις πολιτικω-
τέρους γενέσθαι· οἱ δὲ τευχῆνες ἐκείνοι πρὸς τῷ μηδεμίαν
μοι χάριν ἔχειν τούτων καὶ λοιδορίαις καθάπτεσθαι, σκέ-
ψασθε, εἴτινα ὑπερβολὴν ἀναισχυντίας ἀπολελοίπασιν· πῶς

οὖν ἀνέσχοιτ' ἄντις ταῦτα; Ἐταῖρ. Ἀλλ' ἰλήκοις αὐτοῖς, ὦ Προκόπιε, εἴτις ἡμῶν κακοήθης ὢν, τοσαύτην σοι, ὢν εὖ ἀεὶ πάσχεις, ἀγνωμοσύνην ἀντιμετρεῖ· εἰςὶ γὰρ, ὥσπερ παρὰ πᾶσι, καὶ παρ' ἡμῖν αὐθάδεις τινές καὶ ἀγνώμονες, ἰδιόρρυθμοι ὄντες καὶ δυσάρεστοι τοῖς πολλοῖς· σὺ δὲ μὴ ταραττου, ἀφ' ἑαυτῶν ἐκαίνων τὴν δίκην ἐχόντων, τῷ τε φθόνῳ γε τηκομένων, καὶ παρὰ πᾶσι μισουμένων τοῖς γε τὸν τρόπον μετριωτέροις· διὸ θαυλοίμεθ' ἂν καὶ αὐτοὶ τούτους καταμαθεῖν, εἴτινες εἶεν, ἵνα καὶ ἡμῖν τοῦ γε λοιποῦ ἀποτρόπαιοι γένοιοντο, οἱ οὕτω τὴν σὴν περὶ τὰ καλὰ ὑποτέμνοντες προθυμίαν, καὶ ἡμᾶς ζημιοῦντες· ἄλλ' εἰπέ πρῶτον, εἰ τῆς εἰρηρίας ὑμῶν εἰσὶν οὗτοι, καὶ τίνες. Πρ. Δῆλον ὅτι Κοσμάς καὶ Δαμιανός εἰσιν οὗτοι, οἵ γε δὴ καὶ σοφία μάλιστα σεμνυνόμενοι. Ἐτ' Τί φῆς αὐτός; τοὺς δαδασκάλους λέγεις; Πρ. Ταῦτ' ἐπίτριπτα δηλονότι γερόντια, τὸ δίδυμον ἄχθος τῆς ἀρούρης καθ' Ὅμηρον· δοκοῦσι γὰρ, γράμματα μαθύντες, καὶ ἐν πολιτικοῖς ὑπερέχειν, μὴ εἰδότες, ὅτι τῶν φρονούντων ταῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνειν, οἷον Θεμιστοκλέων, καὶ Περικλέων, καὶ ὅσοι κρίσεώς τε καὶ φύσεως δραστηριωτέρας ἠὲ μὴ ἠόησαν· τῶν δ' ἅμφ' Ἠλλάτων καὶ Ἀρίστιππον θεραπεύειν ἐστὶ τὰς ἐν Σικελίᾳ τῶν τυράνων τραπέζας· ἢ οὐχ ὁρᾷθ' ὅπως καὶ οὗτοι παρὰ τοῖς δοκοῦσιν εὐδαίμοσι τῶν Βλάχων καὶ Φαναριτῶν, τῶν ὁμολογουμένως διεφθαρμένων τὰς φύσεις, παρατρίβονται ὥς ἀνδράποδα; εἰ γὰρ ἦσαν ἄνδρες καλοὶ καγαθοὶ, τί οὐχὶ ἀπίασιν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ἑαυτῶν σοφίας, εἴτις αὐτοῖς ὑπάρχουσι, τοῖς ἐκεῖ μεταδώσοντες, ἀλλὰ παροικοῦντες ἐνταῦθα, προσπαίζουσι τοὺς πολιτευομένους; Ἐταῖρ. Τί φῆς, ὦ Προκόπιε; οὗτοι δὴ σε ἀληθῶς περιπαίζουσιν; ἄπιστά γε ταῦτα, καὶ ὅλως τεράστια, εἰ μὴ τι ὑποκορίζονται, χαριεντιζόμενοι πρὸς σὲ ἐξ εὐνοίας· καὶ τοι ἡμεῖς οἱ πολλοὶ ἴσμεν σοὶ χάριν τῶν

καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπαγγελλομένων μεγίστην· εἰδέ τις καὶ ἐλοιδόρησεν ἐφ' ἑταυδῆποτε παρὰ λόγον, οὐ δεῖ σε μνησικακεῖν, παρὰ τῶν πλειόνων τὴν χάριν ἀπέχοντα. ἀλλὰ καὶ ὥς αὐθις οὐδ' ἡμεῖς ἀξιούμέν σε κακῶς ὑφ' ὅτων ἀκούειν· ἀλλ' ἔν' ἡμῖν σαφές τοῦτο γένηται, εἰ ἀληθές ἔστιν, ἐρωτῶμεν πρῶτον τούτους αὐτοὺς, οὓς φῆς σεαυτοῦ καθιεῖσθαι λόγοις οὐκ ἐπεικείσιν, ἐφ' οἷς ἡμῖν ἀγγέλλεις ὁσημέραι τῶν πολιτικῶν. ἢ οὐκ ἀρκεῖσαι τὴν ἀπολογίαν ὥς παρὰ δικαστῆς ἡμῖν ἐκείνους ποιήσασθαι; Πρ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ δὴ λεγόντων ὅτι καὶ βούλονται. τί γὰρ ἂν εἴποιεν ἄνθρωποι μηδέν, πλὴν γράμματ', εἰδότες; ἀλλὰ ταῦτά γε νοῦν οὐποιοῦσιν, ὁ δὲ νοὺς ἐκεῖνα γενναῖ· ἐγὼ δὲ ἐπίσταμαι πάντα τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ γενόμενα, ἐπιπαριῶν πανταχοῦ καὶ διαπυνθανόμενος ἕκαστα τῶν γεγεννημένων· καὶ δὴ καὶ τῶν μελλόντων, εἰκασίᾳ τε πλείστη χρώμενος, καὶ δὴ καὶ συνέσει ἐπὶ πλείστον διήκων, πολλὰ προγινώσκω· οἶδα δὲ καὶ τοὺς βασιλέας τῶν ἐθνῶν, καὶ τῶν συμβούλων αὐτοῖς τάτ' ὀνόματα καὶ τὰς προσηγορίας, τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τίνος ἐκάστη θυγάτηρ ἐστί· πόσοιτε παῖδες αὐτῶν ἐκάσῳ γεγέννηται, καὶ τὰς ἡλικίας ἀπάντων· οἶδα γὰρ ἀναγνοὺς ταῦτ' ἐν τῷ Καλενδαρίῳ· οἱ δὲ πλείους αὐτῶν καὶ φίλοι μοι ὑπῆρξάν ποτε ἐν Βιένῃ, ὁπότε τὸν μέγαν ἐκεῖνον αὐτοῦ ἐποίησαντο σύλλογον, ἐφ' ᾧ βουλευσασθαι περὶ τῶν κοινῇ συναισόντων· καὶ δὴ καὶ ὁ τοῦ Ναπολέοντος παῖς δωδεκέτης ἤδη ἐστί· συνεγενόμην γὰρ καὶ τούτῳ ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ· καὶ ἀπλῶς ἐμέ γε οὐκ' ἔσθ' ὅστις ἂν διαλάβῃ, ἄριστος ὢν ἐν πολιτικοῖς· οὐ γὰρ, ὥς οἱ πολλοὶ, ἀταλαιπώρως διάγω, οὐδὲ μάτην τὸν ἄρτον ἐσθίω, ἀλλ' ἵνα τὰ τοιαῦτα ἐξετάζων, διαφέρω τῶν ἄλλων· ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς συνομολογεῖτε; Ἐτ. Πῶς γὰρ οὐ; πάντα γὰρ ἀληθῆ φῆς ταῦτα· ἀλλὰ καλῶμεν

ἤδη καὶ κείνους ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. Δεῦθ' ὑμεῖς οἱ σεμνοὶ, οἱ πλέον' ἢ
κατὰ τὸ προσήκον καθειμένοι τοὺς πώγωνας· δεῦτ' εἶπατε,
ἀνθ' ὧν Προκοπίω τούτῳ τῷ βελτίστῳ, ὥς φησι, λοιδορεῖ-
σθε; τί ποτ' ἄρ' ὑμᾶς κακῶς ἐποίησεν, ἐφ' ᾧ ἀγανακτή-
σαντες, ἀδικεῖτε τὸν ἄνδρα; ἡμεῖς γὰρ πρὸς τῷ μηδὲν
ὑπ' αὐτοῦ πεπονθέναι κακῶς, καὶ εὐεργεσίας παρ' αὐτοῦ τόγ'
ἐφ' ἡμᾶς τυγχάνειν ὁμολογοῦμεν, τὰ ἀπὸ τῶν ἐφημερίδων δι'
αὐτοῦ καθ' ἐκάστην μαθάνοντες· ὑμεῖς δὲ τί παθόντες, φθονεῖ-
τε τῇ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐνοίᾳ καὶ προθυμίᾳ; Κοσμάξ. Ἡμεῖς
μὲν, ὦ ἄνδρες βουλοίμεθ' ἂν πάντας ἀνθρώπους ὑγιαίνειν
τὸν νοῦν· καὶ τοῦθ' οἷς ἀνὸρῶμεν προσόν, τούτοις ἡδίστα
σύνισμεν· οἷς δ' ἂν μὴ, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμεθα περιποιεῖν
αὐτοῖς τὸ φρονεῖν, καθάπερ καὶ ἱατροὶ καλὸς καὶ γαθὸς τοῖς
νοσοῦσι τὸ ὑγιαίνειν· τοῦτο γὰρ ἑκατέρωθεν ἡμῖν τέτακται
πράττειν, ἐκείνῳ μὲν, τὰ σώματα ὑγιάζειν· τοῖς δὲ διδα-
σκάλοις καὶ κοσμηταῖς τῶν ἡθῶν, εἴτις παραπαῖοι τῷ λόγῳ,
παράφορος ὢν, καὶ τῷ ἤθει σολοικίζων πρὸς τοὺς συνόντας,
πολλάκις ψευδόμενος, καὶ ἐν τῷ μέσῳ περπερευόμενος,
τοῦτον λαβόντας, καὶ λόγῳ παιδεύοντας ἐπανορθοῦν, ὅσον
οἶόν τε πρὸς τὸ κατὰ φύσιν εἰδὲ παρακούσειεν, ἐφεῖται
ἡμῖν καὶ ἐπιτιμήσεσι χρῆσθαι κατὰ γε δεύτερον λόγον πρὸς
τὸ σωφρονεῖν· ἐπειδὴ ταῖνυν ἐν ταῖς διαλέξεσι κατενοοῦμεν
καὶ τοῦτον παραληροῦντα πολλάκις, καὶ πως ἀκροβολιζό-
νον πρὸς μανίαν (εἰσὶ γὰρ εἰσὶν, ὥσπερ ἱατροῖς, καὶ ἡμῖν
σημεῖα ὑγιαίνουσας καὶ διεφθαρμένης ψυχῆς) πρῶτον μὲν
ἐπεβαλόμεθα νοθετεῖν τὰ εἰκότα, ὥστε μήτ' αὐτὸν ἐκόντα
παρὰλογίζεσθαι, ἐν οἷς ἂν ἡδέως ἔχη, μήθ' ἡμᾶς πειραῖσθαι
τῆς ἀληθείας ἀποπλανᾶν, νόσον ψυχῆς χαλεπὴν, καὶ ὥσπερ
ὁδὸν πρὸς μανίαν, τὸ ψεῦδος αὐτῷ ἀποφαίνοντες· ἐπειδὴ
δὲ οὕτως ἐδόκει ἀθεράπευτ' αὐτῷ ὄλως εἶναι, καὶ ἡμῖν ἡ

πεῖρα ἐξέπιπτεν ἐξ ἀρχῆς, τότε δὲ ἀπεδυόμεθα πρὸς τὰ
 δεύτερα, ἐπιτιμήσεσι χρῆσθαι δεξιῶς, ὅσον οἶόν τε, πρὸς
 τὸ κατορθοῦν· αὐτοῦτε γὰρ τούτου ἡμῖν μέλει, Ἕλληνας ὄντος,
 καὶ ὑμῶν οὐχ ἥκιστα τῶν πολλῶν, καὶ ταῦθ' ὁσημέραι τῶν
 ἐκείνου λήρων ἐμπορουμένων· ὑπὴν γάρ που καὶ ὑπόνοιά-
 τις ἐκείνη, μήτι τὸ ψεῦδος, οἷα φιλεῖ τὰ πολλὰ, πολλάκις
 ἐπαναλαμβάνομενον, ἔδραν, ὡς ἐν ἀπλουστέραις ὑμῶν ταῖς
 ψυχαῖς κατασχόν, εἰς ἐτέραν καὶ ὑμῖν περιστῇ καχεξίαν·
 φιλεῖ γὰρ τὰ τοιαῦτα παντοίως ὑποτυφόμενα, καὶ τῇ συχνῇ
 ἀλαζονείᾳ καὶ φιλονεικίᾳ ἐρεθιζόμενα, πρῶτον μὲν εἰς λή-
 ρον· ἔπειτα λαμπρῶς εἰς μανίαν, ὅπερ ἔρην εἰπὼν, ταῖς
 ὑπερβολαῖς περιτρέπειν τοὺς μήπω καθεστηκότας τὰς φρένας.
 Τοιαῦτα τοίνυν ὁρῶντες κἄντούτῳ ἐπαπειλούμενα, ἵνα μὴ
 τῷ χρόνῳ αὐτῷ τε τούτῳ ἰσχυρότερον ἢ τὸ πάθος, καὶ εἰς
 τοὺς πλησίον ἐπαφῇ αὐτὸ, ὥσπερ λύτταν, ὑπερχειλίσας
 τῷ λήρῳ, ὁμολογοῦμεν ἐπιτιμῆσαι αὐτῷ τὰ εἰκότα, οὐ
 λοιδορήσαντες, ὡς αὐτὸς συνήθως καὶ τοῦτο ἐψεύσατο, ἀλλ'
 ἐξελέγξαντες ψευδόμενον μάλιστα· ἔστι δ' ἔλεγχος λοιδορίας
 πάμπαν κεχωρισμένον· ἡ μὲν γὰρ ἐστίν, ὅταν τις ψιλῷ χρη-
 σάμενος λόγῳ, μὴ παράσχηται πίστιν, ἣν λέγει· ὁ δὲ, οἷς
 ἂν εἴπῃ, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοῦ ἀποδείξῃ· χρὴ τοίνυν λοιδορεῖν
 μὲν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπὶ βλάβῃ τι κακὸν περιάπτοντάς τῳ
 ἐκ συκοφαντίας· ἐπιτιμᾶν δὲ, τοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ τι νοουθετοῦν-
 τας· οὐ γὰρ οἶόν τ' ἐστὶν ἀποτρέπειν τῶν ἀμαρτημάτων,
 οὐδὲ τοῦ κρείττονος γενέσθαι πείθειν ἐπιθυμεῖν, εἰμήτις
 ἐρρωμένως ἐπιτιμήσεις τοῖς ἐξαμαρτάνουσι· τί οὖν ἀδικοῦμεν,
 εἰ τὸ κακὸν ἔτι οἰκοροῦν καὶ ὑποτυφόμενον προλαμβάνοντες,
 θεραπεῖαν πειρώμεθα αὐτῷ εὐρεῖν, πρὶν ἂν ὑπερζέσαν ἐκρα-
 γῇ, καὶ μεταδοθῇ τοῖς πλησίον; ἢ τί εὐλογον ἔχοι τις ἂν
 μέμφεσθαι ἡμᾶς ἐπὶ τούτοις, εἰμήτις καὶ ἱατρὸν, φαρμάκας;

τάς νόσους προφυλαττόμενον ; ἐπὶ τούτοις τοίνυν ὑμεῖς
 ἡμῖν κρίνατε ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, εἰ μέμψεως, ἀλλὰ μὴ ἐπαί-
 νου ἕνεκα τῆς προνοίας ταυτησὶ ἐσμέν ἄξιοι. Ἐτ. Ὁ μὲν
 γενναίως ἐπέρανε τὴν ἀπολογίαν· σὺ δ' ὁ κατηγορῶν ἔχεις
 ἔτι εἰπεῖν τί πρὸς ταῦτα ; δεῖ γὰρ δὴ σαφέστερον περὶ
 τούτων ἀμφοτέρων ὑμῶν ἀκοῦσαι. Προκ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ
 ἄνδρες, πρὸς τιαυτήν ἐρεσχελίαν μὴδὲν ἀποκρίνασθαι· πρὸς
 γὰρ τῷ καταψεύσασθαί μου πολλὰ, καὶ εἴτι μοι προσῆν
 τούτων φαῦλον, τοῦτο κακοήθως ἄραντες ἐπὶ μέγα, διέσ-
 τρεψαν, μανίας καὶ ἀλαζονείας καὶ λήρους μου κατειπόν-
 τες, οἱ ὄντως ἀλαζόνες καὶ ἄθεοι, καὶ ὅτι ποτ' ἂν αὐτοῖς
 ἐπὶ γλώττης ἐπῆλθε λέγειν, ἀγνοοῦντες δῆπου τοὺς μὲν
 λόγους σημεῖα εἶναι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἰδεῶν, τὰς δὲ ἰ-
 δέας τῶν πραγμάτων εἰκόνας οὐσας· ὁ δὲ, ἀπὸ ψιλῶν ῥη-
 ματίων ὀρμώμενος, πάντ' ἀνεμώλια καὶ ἀνύπαρκτα εἴρηκεν·
 ἔπειτα καὶ εἴτι μοι πεπλημμέληται, τί πρὸς αὐτούς ; μὲν
 δεσπότας αὐτοὺς ὑμῶν αὐτῶν ἐσμέν κεκτημένοι ; μελέτω
 ἐκάστω τῶν ἐαυτοῦ· οἱ δὲ παρορῶντες μὲν τὰ ἐαυτῶν, τὰ
 δὲ τῶν ἄλλων ἐπανορθώσιν ἐπαγγελλόμενοι, πῶς οὐκ ἂν
 καὶ τοῖς ὁπωσοῦν φρονοῦσιν ἄνοιαν ὀφλιτκάνοιεν ; Ταῦτα ἔ-
 γωγ' ἱκανά φημι πρὸς τὰ εἰρημένα. Ἐτ. Ἰκανά γε νῆ Δία
 καὶ καλῶς σοι ὕβρισται πρὸς ἐκείνους· νῦν δὲ ὥρα ὑμῖν δι-
 κάζειν· ἀλλ' ἡμῖν γ' ἰδιώταις οὐσιν οὐκ ἔστι τοῦτο ποιεῖν
 πρὸς ὑμᾶς, ἄνδρας ἄμφω πεπαιδευμένους, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς·
 τὸ γὰρ κρίνον τοῦ κρινομένου κρεῖττον εἶναι ἄξιοῦτε ὑμεῖς
 οἱ φιλόσοφοι. Κοσμᾶ· Συνῆκα· τί γὰρ ἂν καὶ εἴποιτε πρὸς
 οὕτω λάλον καὶ πέρπερον ἄνθρωπον, οἷος οὗτός ἐστι ; πό-
 θεν δὲ καὶ τὸ σοφὸν αὐτῷ προσανήκει, λέγοντι, ὧν ἂν λέ-
 γη καθ' ἐκάστην ἡμέραν, μὴδὲν ὑγιές ; οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι
 ἄνθρωποι ἐθέλουσι μαθεῖν τὰ γεγενημένα, τὴν ἐκ τούτων

συνάγουσί τι καὶ περὶ τῶν μελλόντων· ὁ δὲ, ἀπὸ μὲν τῆς
 ἱστορίας οὐδαμῶς· ἀπὸ δὲ τῆς θελήσεως ἐρμώμενος, τά τε
 παρεληλυθότα πλαστουργεῖ κατὰ βούλησιν, καὶ περὶ τῶν
 μελλόντων θαλαττοκοπεῖ κατὰ πρόβησιν, πολυμάθειαν
 καὶ ὀξύνοϊαν προμνόμενος ἑαυτῷ, καὶ δόξαν τὴν ἀπὸ τοῦ
 ὄχλου, τούτου δὴ τοῦ ὑποκώφου καὶ δυσκόλου γεροντίου,
 θηρώμενος, καὶ ταῦτ' ἐν πράγμασιν, ὧν τὴν γνῶσιν ἀφή-
 ρηται· ἀλλ' οὐκ ἂν πείσειεν, οἶμαι, ὑμῶν οὐδένα· πόθεν;
 πολλοῦ γε καὶ δεῖ, καὶν δὲ τὴν φωνὴν ἐπιτείνῃ. Τῷ γὰρ
 φωνασκοῦντι, εἰμὴ καὶ τάληθές, οἷς ἂν εἴπῃ, ἔχοι δεῖξαι,
 εἰς οὐδὲν αὐτῷ συντελέσει πλέον ἢ φωνασκία, ἢ καὶ ὄνῳ
 ὁ ὀγκηθμός, καὶν διαρρήγῃ διατεινόμενος τῇ κραυγῇ· διὸ
 καὶ τῶν τοῦ σοφοῦ χαρακτήρων πάμπαν ὁ τοιοῦτος ἀπέκ-
 λεισται, ἐν πᾶσι διαφέρων ἐκ διαμέτρου ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ
 σοφὸς ἡπιὸς ἐστὶ καὶ προσηνὴς ἐν τοῖς λόγοις, οὗτος δὲ
 τραχὺς καὶ φιλόνεικος· ὁ μὲν, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀεὶ τὰ ἔτι
 ἀμφιβολίας ἐχόμενα ἐπιταλαντεύων· ὁ δὲ, πρὸς τὸ βουλό-
 μενον καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐκδιᾶζων· ὁ μὲν, κόσμιος, καὶ
 τὴν τῶν ἀκρωμένων μόνον διώκων ὠφέλειαν· ὁ δὲ, πέρπε-
 ρος ὅλως καὶ ἀλαζὼν πρὸς ἐκείνους, καὶ τὴν ἀπὸ τούτων
 θηρώμενος δόξαν· ὁ μὲν, ἴσα τοῖς πράγμασιν τὰ ὀνόματα
 προῖέμενος πρὸς σαφήνειαν, ζημίαν ἡγεῖται, εἴποτε ταῖς
 λέξεσι πλεονάσειεν· ὁ δὲ, δεινότητα ὅλως καὶ λόγου εὖροισιν
 τὸ λάλῳ ἡγούμενος, συρφετὸν ὅλον εἰσφορήσας, καὶ τὸ φύ-
 σαι σαφές τῷ πλεονεκτοῦντι συνέκρυσεν· ὁ μὲν, καὶ εὐτυχῶν
 ἐν οἷς λέγει πολλάκις, οὐκ ἐπαίρεται ἀληθεύων, καὶ εἴποτε
 ἄκων τοῦ ὄντος ἀμάρτη, ζημίαν ἡγεῖται τὴν ἀποτυχίαν·
 ὁ δὲ καὶ ἀληθείας εἴποθ' ἄψαιτο ἐν τοῖς ἐφετοῖς, περιβλέ-
 πεται ἐπιαιρούμενος, ὥσπερ εἰ τῇ κεφαλῇ ἀράσσω τὸν οὐρα-
 νόν· καὶ πολλάκις ψευδόμενος, ἐν οἷς ἀπαρέσκειται, ἀναι-

σχυνταῖ ἀπαρνούμενος· ὁ μὲν, κὰν τοῖς πιθανωτάτοις τῶν μελλόντων δοκοῦσιν εἶναι οὐ διατείνεται, δεδιὼς τὴν τύχην ἀπὸ σμικρᾶς μεταβαλλομένην αἰτίας· ὁ δὲ, καὶ τοῖς ἀπιθάνοις τὸ βέβαιον περιτίθησιν, ὀξύτητα νοὸς ἐνδεικνύμενος· ὁ μὲν, ὦν οὐκ οἶδεν, ἄγνοιαν ὁμολογῶν, οὐκ αἰσχύνεται· ὁ δὲ, καὶ τὰ παρ' ἐτέρων ἐσκεμμένα, ὥς ἑαυτοῦ πλεονεκτήματα περιτίθεται· κἀντεῦθεν μετέωρος ὅλως ἐστίν, ὥς προὔχων ἀπάντων, κἀπὶ τῶν νεφελῶν τῇ φαντασίᾳ γενόμενος, αἰθέριος ὅλως φέρεται, ὥσπερ οἱ Βοριάδες ἐν ταῖς γραφαῖς· καὶ συνελόντ' εἰπεῖν, ὁ μὲν σοφὸς καὶ βουλευὼν, καὶ πράττων, τοῦ ὀρθοῦ ἀεὶ ἔχεται, καὶ ἐκπίπτων ἐν τούτοις ἐσθότε, τῆς τύχης τάναντία παρὰ λόγον ἐπιταλαντεύσας, οὐ μεταμελεῖται, ὥς μὴ καλῶς βουλευσάμενος· ὁ δὲ, τὸ βουλούμενον ἀεὶ εἰσηγούμενος, κἀν μὴ ὀρθὸν τοῦτο ᾗ, ἐπιτυχὼν μὲν ποτε, ἀνορταλίζει καὶ κερατιᾶ κωμικῶς, μὴ ἔχων ὅπως χρήσεται τῇ χαρᾷ· ἀποτυχὼν δὲ, αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ Ὀμηρικῷ ἐμβάλλει ἐλέγχῳ.

Ῥεχθέν δὲ νήπιος ἔγνω.

Ὁ μὲν, καὶ τοι ἐπισταμένως κρίνων ὅτι ἂν κρίνῃ, ἀλλὰ καταλείπει ἀεὶ τόπον καὶ τῷ ἀμφιβόλῳ, εἰδὼς, ὅτι πολλάκις τὰκριβὲς διαφεύγει· ὁ δὲ, καὶ ὦν ἤτε φύσις καὶ ἡ προαίρεσις τὴν κρίσιν ἀφείλον, καὶ περὶ τούτων αὐτὸς τε φιλονείκως ψηφίζεται, καὶ τοὺς ἄλλους, ὥσπερ χρησμὸν τὴν ψῆφον ἀποδέχεσθαι παραπίθεται· εἴτα τῶν πραγμάτων ἄλλως ἀπαβαινόντων, περιστάσεις παρεμβάλλων, καὶ ἦθη περιπλέκων, καὶ αἰτίας ἄλλοις ἀποδιδούς, παντοίως πειρᾶται συγκαλύπτειν τὴν ἄνοιαν· ὁ μὲν, ἐπικρίνων τὰς γνώμας τῶν ἄλλων, ἐπαινεῖ τὴν βελτίστην, κἀν ἐχθρὸς ὦν τύχῃ ὁ γνωμοδοτήσας· ὁ δὲ, τῆς φατρίας ἐχόμενος, καὶ τὸ

φύλλον καὶ ἐπιβλαβὲς ἐκ φιλονεικίας ἐγκρίνει· καὶ ἀπλῶς εἶπειν, ὁ μὲν σοφὸς, καὶ λέγων καὶ πράττων, διώκει ἀληθεῖαν ἀπ' αὐτῆς τῆς διανοίας ὁρμώμενος· ὁ δὲ, τῷ ἡδεῖ μᾶλλον χαίρων, δοῦλός ἐστιν αἰ τῆς ἀλόγου θελήσεως· καὶ τοι ἐχρῆν τὸν βουλούμενον ἰδεῶν ἐπιστήμην πορίσασθαι, τοῦναντίον ποιεῖν, πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν τὴν θέλησιν ἐφαρμόζειν· τὸ γὰρ ἔλκειν ἐκεῖνα πρὸς τὴν ἄλογον βούλησιν τὴν σπάρτον πρὸς τὸν πέτρον ἐστὶ τιθέναί· οὕτω γὰρ ὀρώμεν καὶ τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας ἐπιδεδωκυίας, τῶν φιλοκάλων ἀπομιμουμένων μὲν τὰς ἕξεις τῶν ἐν ταύταις προεοδοκιμησάντων, συνεισφερόντων δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ὅσοι γὰρ μάλιστα ἐπλούτησαν ἀγχίνουαν μετὰ κρίσεως ἐντελοῦς· ἐπόμενοι γὰρ τοῖς πρωτοτύποις τὸ πρῶτον οἱ ἄνθρωποι, ὥρισαν κανόνας αὐτῶν τοῖς ἀρίστοις· ἔπειτα παρατηρήσαντες τὴν ἐκάστων ἐν ἐκάστοις ὑπεροχὴν μετ' ἐπιστάσις, ἀνεκάλυψαν κατὰ βραχὺ καὶ τὴν πηγὴν τῆς δεινότητος ὁζύτητι φύσεως· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ἡμᾶς ἱκανά.

Σὺ δ', ὦ βέλτιστε Προκόπιε (μέτεστι γὰρ πρὸς σέ μοι ὁ λόγος ἤδη) εἰκας ὅπως ἐγνωκότι, τὰ μὲν ἐθέλειν ἀκούειν, τὰ δὲ παρακούειν· καὶ τοῦτο ἦ τὸ τῆς κομφιδίας.

- Τὰ γὰρ ὧτά σου νῆ Δι', ἐξεπετάνυτο,
- ὥσπερ σιαδίον, καὶ πάλιν συνήγετο·

Καίτοι ἔδει τοῦναντίον ποιεῖν, τῆς φαντασίας πρὸ πάντων κρατήσαντα, τῆς ἀληθείας μόνης, ὡς σωτηρίας οὐσης, ἐν πᾶσι φροντίζειν· καὶ μοι μὴ ἀπαξιώσης ἔτι καὶ νῦν ἐπαίειν τοῦ συμβουλευόντος πρὸς τὸ βέλτιστον· εἴτις οὖν σοι ἔφεςις ἔτι ἐπανορθώσεως ὑπολείπεται, διδαχῆς σοι δεῖ οὐκ ἡπίας, ἀλλ' ὁμοίως μάλιστα πυρὶ καὶ σιδήρῳ, δι' ἧς ἂν τις διεγείρει τὴν σὴν ψυχὴν σφαικελίσασαν ὅλως πρὸς τὸ τοιαύτης

ἐπιλαβέσθαι προθέσεως, ὥστ' ἐν οἷς ἐστὶν ἐξετάσασαν ἑαυ-
τὴν, ῥαδίως ἐβελῆσαι τῶν νόσων ἀπαλλαγῆναι· καὶ δὴ
πρῶτον ἀπ' αὐτῆς δεῖ σε τῆς συνειδήσεως ἀρξάμενον, αὐτὸν
σεαυτὸν ἐξετάσαι· εἰ μὲν γὰρ πέποιθας σεαυτῷ, ἐν οἷς πράτ-
τεις, προσαναπαύεσθαι, μηδὲν ἐξελεγχόμενος ὑπὸ τῆς ἔνδο-
θεν συνειδήσεως, τότε δεῖ σοι δῆπου σιδήρου τε καὶ πυρὸς,
ὥς ἔφθην εἰπὼν, πρὸς ψυχὴν ἐσχάτως νοσοῦσαν· εἰ δὲ ὑπαισ-
θάνῃ πως τυπτόμενος ἐσωτερικῶς ἐπὶ γε τοῖς φυλοῖς, ση-
μεῖον τοῦτ' ἐστὶ ψυχῆς ποθοῦσης ἔτι τὴν ἐπανόρθωσιν, ἐπι-
πολαίως ἔτιούσης τῆς νόσου· διαγνοῦσα γὰρ καὶ διακρίνασα
καλὰ καὶ κακὰ, αὐτὴ ἐκυτὴν διεγείρει πρὸς μὲν τὰ σπεύ-
δειν, ἀπὸ δὲ τῶν ἀπέχεσθαι· καὶ τοῦτ' ἔσται σοι τὸ πρῶ-
τον τῆς ἐπανορθώσεως βῆμα.

Ἐκ δὲ τούτου θάττον θεύσεται τὴν πρὸς τὴν βελτίωσιν,
εἰ καὶ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν αὐτῇ ἐσομένην
ἐπιλογίζοιτο· δι' ἣν οὐ παύσεται νήφουσα, ὥς

« Μήθ' ὕπνον μολακοῖσιν ἐπ' ὄμματι προσδέξεται,

« Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρίς ἑκαστον ἐπελθεῖν.

« Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Τοῦτο δ' οὕτω γενόμενον, ὑπανοίξει σοι, ὦ ἄριστε, ἑτέραν
αὐθις ὁδὸν ἀρετῆς τὴν ἐπὶ τὸ τέλος· τοῦτο δὲ ἐστὶ πρὸς τὸ
Γινῶθι σαυτόν· οὐ τὴν γινῶσιν δοκεῖς ἀφηρεῖσθαι· ἐπειδὴν
γὰρ συνειδῆς ἐνταῦθα γενόμενος, οὐπερ ὅσω τις δοκεῖ ἀπο-
λείπεσθαι, τασούτῳ ἐστὶ κακοδαιμονέστερος, ἐπιχειρήσεις
καὶ ἄλλως μὲν πολλαχῶς, μάλιστα δὲ τετραχῶς σεαυτὸν
ἀνακρίνειν, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς παραβολῆς τῶν κτηνῶν·
δεύτερον, ἀπὸ τῆς κλίσεως τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ πάθη· τρί-
τον, ἀπὸ τῆς παραβολῆς τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα τῶν
ὁμοτέχνων· τέταρτον, ἀπὸ τῆς οἰκείας διανοίας.

Σκέψαι τοίνυν πρῶτον, ὅσω ἀλόγου πρὸς λογικὴν ψυχὴν ἐστὶ τὸ διάφορον· ὅσον γὰρ τῶν κτηνῶν τῇ τῆς ψυχῆς ἀθανασίᾳ διεννηόχαμεν, τοσούτῳ προσήκει αὐτῶν τῷ ἦθει διάσχεσθαι· ὁ δὲ τὸ τῆς οἰκίας φύσεως παρορῶν, ἧς γνῶρισμα μάλιστα ἐστὶ καὶ τὸ ἀληθεύειν, ὃ κοινὸν ἀνθρώπῳ ἐστὶ καὶ θεῷ, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς εὐγένειαν ἐξουθενῶν, καὶ πρὸς τὰ ἄλογα ὀλισθαίνων, οὗτος πῶς οὐκ ἂν κἀκείνων ἀθλιώτερος εἴη; καὶ πῶς ἂν τις μὴ ἐλεήσῃ τοῦτον, ὅρῶν τὸ τιμιώτατον πλάσμα πεποιημένον μὲν, ἵνα καὶ βίῳ καὶ ἦθει τῶν κτηνῶν ὑπερέχῃ, αὐτὸ δ' ἐκουσίως, ἐξ ὧν πράττει, συγκατασπώμενον πρὸς ἐκεῖνα;

Ἐκ δ' αὖ τούτου ἐπιβαλοῦ αὐτὸς σεαυτὸν ἀνακρίνειν· καὶ πρῶτον πρὸς τίνα τῶν παθῶν ταῖς ἐπιθυμίαις μάλιστα δοκεῖς ἐπιρρέπειν· μήτι πρὸς ἡδονήν; μήτι πρὸς φιλοδοξίαν; μήτι πρὸς πλεονεξίαν; ἐκ γὰρ τούτων ἐν τῷ βίῳ ἀναφύεται ὁ τρικέφαλος Κέρβερος οἱ τρεῖς φημι χαλεπώτατοι τύραννοι, ὁ φιλόδοξος, φιλήδονος, ὁ φιλάργυρος· κἀπειδὴν εὖρης σεαυτὸν ὑπὸ τοῦ φιλοδόξου τὸ πλεόν κρατούμενον, σπεῦσον εὐθύς πρὸς τὴν ἀπὸ τούτου ἐλευθερίαν, πᾶν τὸν κντίον παιῶν, οἷς ἐς δεῦρο ἐπείεις, ἐν μέσοις τοῖς ὀχλοῖς θαλατοκοπῶν, ψευδόμενος καὶ κροτούμενος, ἐπαινῶν μὲν τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἂν ἀρέσκη· ψέγων δὲ, ὅς ἂν ἦσοι τῷ ἦθει ἀνομοιότατος, καὶ εἴτις σοὶ ποτε ἐπετίμησε πρὸς ἀπανόρθωσιν τρόπου.

Ἐκ δ' αὖ τούτου σκέψαι ἀκριβῶς καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ μάλιστα τοὺς ὁμοτέχνους, τούτους δὲ τοὺς ἐμπορικοὺς, ὅσον μὲν, οἷς τὰ τίμιον καὶ χρήσιμον πρόσσεστι, τιμαῖς τε καὶ χρησταῖς ὑπολήψεσιν, ἐφ' οἷς ἀληθεύουσι, παρὰ πάντας θραβεύονται· ὅσοι δ', εἴτις ἄτιμος καὶ ψεύστης ἐν αὐτοῖς πλεονάζοι, παρὰ τῶν μετριωτέρων μισεῖται, κἂν δοκῶσιν αὐτῷ.

οἷς λέγει, χαρίζεσθαι ἐν τῷ φανερῷ· προσεκτέον μὲν τοι, μὴ συναρπασθεὶς ὑπὸ φιλαυτίας, κατατάξῃς σεαυτὸν ἐν τοῖς κρείττοσιν· ἀδικήσεις γὰρ σεαυτὸν, ἐκπεσὼν τοῦ Γνωθι σαυτὸν, πισθεὶς ἐκ μονομεροῦς τῇ θελήσει· ἢ τὰ δοκοῦντα ἀντὶ τῶν ὄντων ἀγαθῶν ἐστὶ τὰ πολλὰ προτιμότερα.

Ἐκ τούτων δὲ ὀρμώμενος, ἐπάνελθε αὐτῇς πρὸς σεαυτὸν· καὶ εἰσδὺς εἰς τὴν σεαυτοῦ διάνοιαν μάλ' ἀτρέμας, ἀνάρινε ἕκαστα τάς τε δοξασίας, καὶ τὰς τε προλήψεις, ὅφ' ὧν ἡ ψυχὴ προκατείληπται, καὶ ὅπως τὰ περὶ τὴν κρίσιν ἔχει, μὴ ταῖς τῆς θελήσεως αὐτῇ μᾶλλον ὑπόκειται κλίσει, καὶ οὕτως ἀκριβῶς ἐξετάσας, διαγίνωσκε οὕτω σεαυτὸν, θαυμάζον ἐν τὰ μυχαίτατα τῆς καρδίας εἰσδύων· εὐρήσεις γὰρ ἐν αὐτῇ ἀληθῶς αὐτὰ τὰ τοῦ Αὐγεῖνου βουστάσιον· κἀνταυθά μοι γενοῦ ἄλλος Ἡρακλῆς, τὸν μέγιστον τῶν ἀθλῶν ἀγωνισάμενος· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸν μιμησάμενος τὸν Ἀπόλλωνα, οὐ τὸν Ἀλφειὸν, ἀλλὰ πολλῶν ἅμα ποταμῶν γένος εἰσαγαγών.

- Ὅσοι ἀπ' ἰδαίων ὁρέων ἄλαδε προρέουσι,
- Ῥῆσος θ' Ἑπτάπορος τε, Κάρησός τε, Ῥαδῖος τε,
- Γρηνικός τε, καὶ Αἰσηπος, δῖός τε Σκάμανδρος,
- Καὶ Σιμόεις

Οὕτως οὖν ἀπὸ τε τῆς θελήσεως καὶ τῆς φαντασίας ἐπὶ τὴν σεαυτοῦ γνῶσιν χρήσε χωρεῖν· πολλὰ γὰρ σαθρὰ εὐρήσεις ἐν τῇ ψυχῇ κατορωρυγμένα· ἐξ ὧν σοι πρόδηλον ἔσται, πόσου ἄξιός εἰ, ὥς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, οὐκ ἀπὸ λόγων ψιλῶν, τῆς κρίσεως ἐσομένης· ὅσοις γὰρ ἂν κακοῖς εὐρῆς κάτοχον σεαυτὸν, τοσαύτην ἀθλιότητα ἐξελεγχθήσῃ περιβεβλημένοις· ἢ μὴ εὐέλπειν ἀπαλλάττεσθαι τοὺς γε γνόντας ἑαυτοὺς μανίᾳ σαφές· εἰσὶ γὰρ οἱ, οὐχ ὅτι ἑαυτοὺς ἀγνοοῦσιν, ἀλλ' ἢ ἀλαζονεῖς ἥτις γε γινόμενοι, ἢ τῶν ἐν αὐταῖς

κακῶν τὴν αἰτίαν ἑτέροις ἀποδεδοκότες, δυσχερῶς ἔχουσι πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν· καὶ τοι πᾶν κακὸν, οἷς ἂν ᾗ, ἀπ' αὐτῶν τούτων, κατὰ γε τὸν Ἐπίκτητον, ἐστὶν ἐσχηκὸς τὴν ἀρχὴν· ἀφελέτωσαν γὰρ ἑαυτοὺς τῶν παθῶν, καὶ ὄψονται, ὅπως οὐδεὶς αὐτοὺς δυνήσεται βλάπτειν· ὁ καὶ Σωκράτει τῷ πάνυ ὑπερφυῶς πεφιλοσόφηται πρὸς τοὺς δικαστὰς· ἐμὲ γὰρ, φησὶ Ἄνυτος καὶ Μέλिटος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὐ. Οὐκ ὀρθῶς τοίνυν φιλοῦσί τινες τὰς τῶν κακῶν αἰτίας ἑτέροις ἀποδιδόναι· μὴδὲ σὺ τοῦτο πάθῃς, εἰ σωφρονεῖς· ταῦτα δὴ καὶ βούλομαι, καὶ εὐχομαί σοι φρονεῖν, καὶ φρονήσαντα πράττειν.

Ἄπελθε τοίνυν οἷκαδε παρὰ σεαυτῷ διαμνημονεύων τὰ εἰρημένα, καὶ κατὰ σεαυτὸν γενόμενος, ἀνάκρινε πάντα, πρὸς τὴν σπάρτον αἰεὶ, ὡς ἔφην, τὸν πέτρον ὠθῶν· δέος γὰρ ἔτι, μή τι ὑπὸ φιλαυτίας συναρπασθεῖς, οὐχ ὡς ἔχει τὰ κατὰ σεαυτὸν, ἀλλ' ὡς ἂν ἐθέλῃς ἔχειν, οὕτω πιστεύσας, παραχθῇς πρὸς τὴν γνῶσιν σεαυτοῦ ἐν τῇ ἀνακρίσει· διὸ εἴ τι τοιοῦτο διοπτεύσεις προσὸν σεαυτῷ, μὴ ἀπαξιώσης ἐπιτρέψαι ποτὲ σεαυτὸν καὶ ἑτέροις, οἳ ἂν καὶ λόγῳ καὶ ἤθει σου διφέρωσι, καὶ τὰ εἰκότα ἐκεῖθεν δεῖξασθαι παραγγέλματα.

« Ἀγαθὴ δὲ παραιφασίς ἐστὶν ἐταίρου.

Οὕτω γὰρ πολλάκις σεαυτὸν ἀνακρίνοντα, ἀδύνατον μὴ ὡς ἀπὸ κέντρου τοῦ συνειδότος ἐπαχθῆναι πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν.

Πρὸ πάντων δ' ἐκεῖνο δεῖσε μαθεῖν, ὅτι οὐδέν σοι τούτων τὴν ψυχὴν ἂν εἰσῇ, εἰ μὴ πρῶτόν γ' ἐθίσαις σεαυτὸν λόγον ὀρθὸν προσφερόμενον παραδέχεσθαι· καθάπερ γὰρ ἱατροῖς οὐκ ἐνὶ μαινομένοις ἐν ἐπιτάξει τοῦ πάθους ἐγγχείαι φάρμακον, οὕτω φιλοσοφία πᾶσι τοῦτο προσφέρουσα, μόνῳ τῷ ἀδολέσ-

χω τε καὶ περπέρῳ διδόναι αὐτὸ καὶρὸν οὐκ ἂν εὖροι· οὐ γὰρ παύεται ποτε θαλαττοκοπῶν· οὐδὲ τῷ ἀκούειν ποτὲ ἐνδίδωσι μοῖραν· ἔχρῃν δὲ τοῦναντίον ποιεῖν τὸν βουλόμενον ὠφελεῖσθαι, πολλὰ μὲν ἀκούειν παρσκευάσθαι, ὀλίγα δὲ λέγειν, ὅτι καὶ ἡ φύσις διττὰ τὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης ἡμῖν ἐνεφύτευσεν ὄργανα, καὶ ταῦτα ἀναπεπταμένα αἰετὴν δὲ γλῶσσαν, ἵνα τοὺς ἀδολέσχους σωφρονεστέρους ποιήσῃεν, καὶ διπλῷ φραγμῷ περιεφρούρησεν ἔξωθεν, τὸ πέρπερον αὐτῆς καὶ ἀκόλαστον τῷ διττῷ περιβόλῳ περιαιρούσα.

Ταύτην τοίνυν τὴν ὁδὸν τοῦ γε λοιποῦ, ὃ θαυμάσιε, βάδιζε, ἵνα τότ' οἷήμα καὶ τὸν τύπον ἐκ πνευματώσας, ὥσπερ ἐξ ἀσκοῦ, σεαυτοῦ, καὶ τῆς ἀκαίρου ταύτης φιλοτιμίας, ὑφ' ἧς μάλιστα δοκεῖς κεκρατῆσθαι, ἀπαλλαγείς, ἐμπλησθῇς τῆς ἀληθοῦς καὶ δικαίας· εἰδὲ μὴ, δούλος γενόμενος τῇ θελήσει, καὶ καθ' ἑκάστην θόρυβον ἐγειρόμενον σεαυτῷ αἰσθανόμενος, ἐρεῖς ἀληθῶς τὸ τῆς τραγωδίας. Ὅρῳ μὲν τὰ καλὰ κάποδέχομαι, πράττω δὲ τὰ χεῖρω.

· · · · · ὅς δι' ἄλλως λέγει,

· Δόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

Ἐν Στεφανουπόλει. σφωγ'.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΕΡΩΤΗΣΑΝΤΑ.

Τί ποτε τὰ πλεῖστα τῶν ἀλόγων ζώων ἐπικολίω
ὁρόματι ὁρομάζονται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΛΑΟΣ.

ΤΕΚΝΟΝ Ἐρμόλαε, ἐπειδὴ ἤδη πάντα ἔχει καλῶς (καὶ γὰρ τὰ τε μαθήματα ἀπεστομάτισας ἄριστα, καὶ τὸ σύνη-
θες ἀκράτισμα ἱκανὸν τυγχάνεις προσενεγκάμενος)· παρα-
σκεύασαι ἤδη ὡς πρὸς τὸν περίπατον· βούλομαι γὰρ ἐκεῖθεν
καὶ εἰς τὸν κῆπον μικρὸν προελθεῖν, τὰ τε λάχανα ἐπισκε-
ψόμενος, καὶ ἑμαυτὸν μικρὸν ἀνήσων εἰς ἡδονήν· δεῖ δὲ
καὶ σε συμπροϊέναι ἐπὶ ταῦτά, ἵνα τοιῷτερον ἔχῃς καὶ αὐ-
τὸς ὕστερον συναγαγεῖν τὸν πόθον πρὸς τὰ μαθήματα· οἶσθα
γὰρ, ὅσον οἱ φιλόμουσοι πόνοι, μικρὸν χαλασθέντες, στεγα-
νώτεροι γίνονται πρὸς τὰ δεύτερα. Ἐρμ. Οὐκ ἂν ἐκὼν
εἶναι πρὸς τοῦθ' ὑπακούσαιμί σοι, ὦ Σώκρατες· καί μοι συγ-
γνώμη οὕτως ἀποτόμως εὐθὺς ἀπειθοῦντι· τὰ γὰρ κατ' ἐμὲ
νῦν γ' ἡδονὰς διώκειν οὐκ ἐπιτρέπει. Σωκ. Ὅτι τί δή;
δοκεῖς γὰρ ἂν ἄτοπόν τι πεπονθέναι. Ἐρμ. Οὐ μόνον, ὦ
Σώκρατες, ἀλλὰ καὶ ἀφόρητον· ὁ γὰρ πατήρ ἐναθρυνόμενος
μάλιστα ἐπ' ἐμοὶ ὡς ἐπιδιδόντι, ἐπειδὴ ἐώρακε τῶν φί-
λων τινὰς ἐμβλέποντας εἰς ἐμὲ, κεκίνηται καὶ ἐπὶ πλέον
ἐπιδεικτιᾶν περὶ ἐμοῦ πρὸς ἐκείνους· καὶ δὴ ἐρώτημά μοι
προτείνας, ἐκπέπτωκε τῆς φιλοτιμίας ἀπροσδοκήτως· οὐ

γὰρ οἷός τε ἐγενόμην λύσαι τὸ προταθὲν, μήπω μηδαμῇ τοῦτο παρὰ σοῦ τοῦτο διδαχθεῖς. Σωκ. Ἦν δὲ τὸ πρόβλημα τί; πότερον γραμματικόν, ἢ τῶν ἐκ φιλοσοφίας ἀπόρων; Ἐρμ. Προὔτεινε γὰρ ἐκεῖνος παράδοξον ἔμοιγε ζήτημα· τῶν γὰρ ζώων, φησί, τῶν μὲν ἀρρένων ἀρσενικῶς, τῶν δὲ θηλέων θηλυκῶς ὀφειλόντων καλεῖσθαι, τί ποτ' ἄρα τοῖς πλείστοις Ἐπίκοινον, οὕτω καλούμενον παρ' αὐτοῖς, οἱ γραμματικοὶ ἐπενόησαν ὄνομα, ἐνὶ ἄρθρῳ ὁποτέρῳ ἄμφω τὰ γένη ἐπισυνάπτοντες, ὅπερ οὐδ' ἡ φύσις φαίνεται ἡγεῖται πλάστουργήσασα, οὐθ' ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς ἐπιδέχεται; Ταῦτ' ἐκείνου προτείναντος, καὶ παρ' ἐμοῦ, ἐκείνων ἀποβλεπόντων, ἀπαιτοῦντος τὴν λύσιν, οὐκ εἶχον, ὅπως μὴ εἰς γῆν καταδύσωμαι ὑπ' αἰσχύνης, μὴ δυνάμενος ἀποδοῦναι τὸν λόγον· ταῦτά δ' ἐκεῖνος ἐδόκει παθεῖν, ἀποθραυσθεῖς τῆς φιλοτιμίας· κατὰ ἐπιτιμήσας πολλὰ, ἐκέλευσεν σὺν ὀργῇ μεταστῆναί με, οὐκ ὀλίγ' ἄθ' ὑπαινιξάμενος ἀνεπιτήδεια καὶ πρὸς σὲ τὸν διδάσκοντα. Σωκ. Οὐκ ὀρθῶς, ὦ μιράκιον, ὥς ἂν ἔγωγε φαίην· οὔτε γὰρ ἐμὸν τὰ γραμματικὰ μεταφυσικῶς ἀναπτύσσειν, καὶ τοὺς ἀποχρῶντας λόγους ἀποδιδόναι· οὔτε σὸν πω, κομιδῇ νέου ὄντος, τοιαῦτ' ἐπατεῖν· ὁ δὲ πατὴρ ὑπὸ τε ἀπειρίας καὶ φιλοστοργίας πάνθ', ὥς ἔοικεν, οἶσται δυνατὰ· ἀλλ' ἔχ' ἀτρέμας· ἐπειδὴν γὰρ τάχις ἐπ' ἀνέλθωμεν, πειρασόμεθα καὶ τοῦτο διερμηνεῦσαι· νῦν δ' ἔπου μοι πρὸς τὸν κῆπον, ὥς οὐκέτι καιρὸς ἐστὶ μέλλειν, τοῦ ἡλίου ἀποκλίναντος πρὸς ἐσπέραν. Ἐρμ. Πῶς; ὀναίμην γὰρ, εἰ καὶ τοῦθ' ὁ πατὴρ μάθοι, εἰς ἡδονὰς καὶ θέας ἐμὲ ἀναιμένον, μηδένα λόγον τῆς εἰς ἐμὲ ὑπαρχούσης αὐτῷ ὀργῆς ποιεῖσθαι δοκεῖν, δέον τούτου μάλιστα πάντων φροτίσαι, ὅπως ὥς τάχις διαλλάξωμαι πρὸς αὐτόν· ὥς οὖν μηδέποτε τοῦτο ποιήσοντας, οὐδ' ἐξιόντος ποτὲ τῆς οἰκίας, πρὶν ἂν μοι γένηται

ἀνακτῆσασθαι τὸν πατέρα, οὕτω γνώμης ἔχει. Σωκ. Ἐπαινῶ ταῦτα, τέκνον, καὶ σε τῆς φρονήσεως ἄγαμαι· πολὺ γὰρ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐνορῶ σοι τὴν φύσιν ὀργῶσαν· καὶ ἄ σε παρ' ἐμοῦ ἔδει μαθεῖν, ταῦτ' ἔμπαλιν ἐγὼ νῦν παρὰ σοῦ ἀκούω· οὐκοῦν ἀνάγκη μοι πᾶσα νῦν σαφῶς σοι τὸ ζήτημα ἐξηγήσασθαι· ἐφ' ᾧ τόν τε πατέρα ἐξ ὑπαρχῆς σεαυτοῦ ἀναρτήσαιο, καὶ σεαυτὸν τῆς ὑπαρχούσης ἀπαλλάξεις λύπης. Ἐρμ. Γένοιτο μόνον, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῦτό σου νῦν μάλιστα δέομαι· οἶσθα γὰρ τὸν ἐμὸν τρόπον, ὥς οὐδὲν τῆς ἐμαυτοῦ ἐπιδόσεως, καὶ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ διδασκάλου εὐνοίας περὶ πλείονος ἂν ποιοίμην, ὧν ἀμφοῖν ἅμ' ἀπογνῶναι συνέβη μοι τήμερον. Σωκ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα· θάρρει δέ, εὐμαθῶς τῷ λόγῳ ἐπόμενος.

Οἶσθ' οὖν, ὦ Ἑρμούλαε, ὅτι τῶν ἀλόγων ζώων τὰ μὲν ἐστὶ σύντροφα καὶ ὑπερετικὰ τοῖς ἀνθρώποις· τὰ δέ, ἀποκοιτά τε καὶ ἄγρια, ἐν πεδίοις καὶ ὄρεσι διαιτῶμενα· περὶ μὲν οὖν τῶν ἀγρίων, ἅτε δὴ μηδὲν συμβαλλόντων εἰς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων ἰδίᾳ, εἰμὴ τις βούλοιο θηρεύεσθαι τι, οὐδεὶς οὐδέπω ἐφρόντισε τοδὶ μὲν ἀρσενικῶς, τοδὶ δὲ θηλυκῶς ὀνομάσαι· διὸ καὶ ἡ φύσις αὐτῇ περιττὸν ὤκνη τὰ περὶ τὴν μορφήν ἔξωθεν διαποικίλαι ταῦθ', ὥστε διαγιγνώσκεισθαι· διαφορὰν μὲν γὰρ εἶδους πρὸς εἶδος ὅλον ἀνάγκη αὐτοῖς τοὺς ἀνθρώπους τιθέναι· τῶν δὲ ἀτόμων ἕκαστα πρὸς ἄλληλα οὐδεμίαν· ἀλλώπεκα μὲν γὰρ, φέρ' εἰπεῖν, πολλῷ ἤμῃν διαφέρει εἰδέναι πρὸς διάκρισιν λαγωῦ, καὶ εἵτινος ἄλλου· τὸ δέ, πότερον ἄρρεν, ἢ θῆλυ, τοῦτο περιττὸν ἐξετάζειν οἱ τὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς τιθέντες φήθησαν εἶναι, ὥς ὑπὸ μηδεμιᾶς ἀνάγκης κατεπειγόμενοι· διὸ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ἀρσενικῷ ἢ θηλυκῷ, ὥς ἔτυχε πρῶτον, ὅλον τὸ εἶδος ἐσήμηναν· ἃ δ' αὖ αὐτῶν ἡμεῖς ὄντα πρὸς

χρῆσιν μάλιστα ἤκει ἀνθρώποις, τούτοις οὐ μόνον γένους
 διαφορὰν ἀνάγκη ἦν ὀρισθῆναι, ἀλλὰ καὶ κύρια ἔσθ' οἷς
 τιθέναι ὀνόμαθ' ἢ χρεῖα πολλαχῇ κατηνάγκασε· κτήματα
 γὰρ ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις γενόμενα, περισπούδαστον γίγνε-
 ται, τί τίνος ἔστι, καὶ πότερον μὲν ἄρρεν, πότερον δὲ θῆλυ·
 καὶ τὸ μὲν τόδετι ὀνομάζειν ἀρσενικῶς, οἷον τράγον· τόδε
 δὲ θηλυκῶς, οἷον αἶγα, ὥς ἢ χρεῖα παιδεύει· ἀλλ' ἄρα γε,
 ὦ Ἑρμούλαε, ἐπαίεις τῶν λεγομένων· ἢ πόρρω ἔτ' ἔστι τῆς
 σῆς ἡλικίας περὶ τούτων ἀκριβολογεῖσθαι; Ἑρμ. Οὐ μὰ Δία·
 καὶ γὰρ τῷ πατρὶ ἔδοξε καλῶς ἔχειν μοι νῦν τὰ τοιαῦτα
 εἰδέναι· ἥδη δὲ ἡρέμα δοκῶμοι καὶ τῆς διανοίας κρατῆσαι
 τῶν λεγομένων, τῇ χρεῖᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀποδιδόντος σου
 τὰ τοιαῦτα· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις οὐχ' ἥττον κἀκεῖθέν μοι
 εἰκάζεται ταῦτα· κελευσάσης γὰρ τῆς μητρὸς πρῶν ἀλεκ-
 τωρίδας δύο πρίασθαι τὸν οἰκέτην, ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἦκεν
 ἄγων ἀλεκτριόνας· ἢ δὲ λοιδορήσασα, ἀπεπέμψατο, μη-
 δεμίαν φήσασα εἶναι χρεῖαν ἀλεκτριόνων τοσούτων, ὥς
 ἱκανοῦ ὄντος τοῦ ἐπὶ τῆς αὐλῆς ἄδειν, καὶ ταῖς θηλείαις
 συνεῖναι· ὦδ' γὰρ δεῖσθαι, οὐκ ὦδ' ἤς. οὕτως ἄρα ἢ χρεῖα,
 ὥσπερ ἔφθης εἰπὼν, πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων χρεῖαν διέκρινε
 τὰ γένη ἐκάτερα ὀνόμασι προσφυέσι τῇ φύσει· ἢ γάρ. Σωκ.
 Οὕτω δήπου· καὶ γε ὀρθῶς συνῆκας τῶν εἰρημένων. Ἑρμ.
 Κἀγὼ δοκῶμοι, ὦ Σώκρατες· πρὸς γὰρ τούτῳ κἀκεῖνόμοι
 νῦν ἐπῆλθεν εἰπεῖν, καὶ τὸν λόγον μάλλον πιστώσασθαι.
 Μαρία γὰρ ἢ ἐμὴ ἀδελφὴ, ἵνα μὴ περὶ τούτων πρὸς ἐμὲ
 διαφέρεται, ταῖς ἑαυτῆς ἀλεκτορίσι καὶ ὀνόματα προσέθηκε
 κύρια, τὴν μὲν Ἑρατώ, τὴν δὲ Καλυψώ, τὴν δὲ Κλωθώ, τὴν
 δὲ Μελιττώ ὀνομάσασα. Ταῦτ' οὖν εἰ πρὸς τὸν πατέρα
 εἴποιμι, ἄρ οὐχ ἱκανά μοι ἔσται, ὥστε τότε ζήτημα λύσαι,
 καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διαλλάξασθαι; Σωκ. Τί δ' οὐχί, μόνον

εἰ ἔχει ὧτχ, καὶ βούλοιτο προσέχειν τὸν νοῦν; Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν καὶ ἕτερόν σοι λόγον προσεπιδαφιλεύσασθαι περὶ τούτων, εἰ γνοίησιν μόνον ἡδέως ἀποδεχόμενον, ἔν' ἔχῃς δηλονότι καὶ πρὸς ἰσχυρογνωμοῦντας ἐμβάλλειν τῷ λόγῳ· ἀλλ' ἄρά γε, προσέξεις μοι τὸν νοῦν, ὦ Ἑρμόλαε, οἷς ἐρῶ; Ἑρμ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ χάριν γέ σοι μάλιστα προσοφλήσω καὶ ἴσθι με ὅλον τῶν ὧταν ἀπηρτημένον ἔχων. Σωκ. Ἐχει καλῶς· ἀλλὰ μέχρι δεῦρο ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκης τοῦπιχείρημα ἦν· νῦν δ' ἐξίωμεν μικρὸν εἰς τὴν Πρόνοιαν, καὶ θαυμάζωμεν, ὥς εἰκὸς, καὶ τούτοις τὴν σοφίαν τοῦ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων.

Ὅρᾳς τοίνυν, φίλτατον τέκνον, τὸν ποιητὴν οὐχ ὁμοίως τὰ εἶδη τῶν ζώων δημιουργήσαντα, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄγρια, καὶ ὧν οὐδεμία χρεια ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις πρὸς κτῆσιν, ταῦθ' ὅμοια πάντ' ἀλλήλοις ἕκαστον εἶδος, λέοντας, τίγρεις, ἄρκτους, παρδάλεις, ἀλώπεκας, λαγωοὺς· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν πτηνῶν χελιδόνας, ἀηδάνας, κορυδαλοὺς, πέρδικας, αἰετοὺς, πάντα τὰ εἶδη, βατράχους, καρκίνους, γένη ἰχθύων, γένη σκυλῶν· καὶ οὐκ' ἔσθ', οὐ τὰ καθ' ἕκαστα διαφέρει ἂν τὴν ιδέαν ἀλλήλων. Ταῦτ' οὖν πῶς ἂν τις διακρίνοι τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος, ἔν' ἔχῃ καὶ ἑτεροίως αὐτὰ ὀνομάσαι; ἐν δὲ τοῖς ἡμέροις οὐχ οὕτως· ἐν γὰρ τούτοις σύγχυσις καὶ ταραχὴ ἀνθρώποις ἂν ἦν μεγίστη, γνωρισμάτων ἐπισήμων μὴ ὄντων, ὥσθ' ἕκαστον σφῶς γινώσκειν τὸ ἑαυτοῦ, καὶ ὁ ἰσχυρότερος αἰ, πλεονεξία τυχὸν δουλεύων, εὐπροσώπως ἂν τὸ τοῦ ἀδυνατοῦ ἀφείλετο, ἑαυτοῦ εἶναι ἰσχυρίζομενος. Ταύτην τοίνυν τὴν ταραχὴν ὁ θεὸς ἠυδόκησεν ἀφελεῖν, ἐμφυτεύσας ἐκάστω ἀτόμῳ ἐπίσημόν τι, ᾧ διενέγκαι ἂν τὴν ιδέαν τῶν ἄλλων· καθάπερ γὰρ ἐν τοσούτῳ πλήθει ἀνθρώπων οὐκ ἔστι δύο κατὰ πάνθ' ὁμοίους εὑρεῖν, οὕτω καὶ τοῖς ἀλόγοις τουτοισὶ

τοῖς συντρόφοις χαλεπὸν μὴ διαγινώσκεισθαι ἕκαστον ἐκ τῶν
 ἔξω· ἀλλ' ἄρ' εἰσιὼν τις ἐν ἀγέλαις κοιναῖς, ἐν ποιμνίοις
 ὄλοις, βουκολίοις, ἵπποτροφείοις, αἰπαλίοις, συβοσίοις, ἐν
 οἰωδῇ ποτε, παραχρῆμα διαγνοὺς τὸ οἰκεῖον, τοῦτο, ἔφη, ἐστὶ
 τὸ ἐμὸν· ἐντεῦθεν ἄρα καὶ ἡ Μαρία διαγινώσκει τῶν σῶν
 ἀλεκτορίδων τὰς ἐκυτῆς· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τὴν μὲν τού-
 τῳ, τὴν δὲ ἐκείνῳ τῷ ὀνόματι προσηγεύρευσε; καὶ τοῦτ' οὐχὲ
 ὅπως ἐκάστῳ πρὸς ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄρρενι παντὶ πρὸς
 τὸ θῆλυ ἴδιόν τι ἐμπεφύτευται γινώρισμα· τὸν μὲν γὰρ ἀλεκ-
 τριόνα ἄρρενωπὸν τῷ θυμῷ, τῷ πτερῷ, τῷ λόφῳ, τοῖς κέντ-
 ροις διάφορον πρὸς τὰς ἀλεκτορίδας ἢ φύσις ἀπέδειξε· ταῦ-
 τὰ δ' εὐρήσεις καπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν, ἐντι ἐκάστῳ τού-
 πισσημον· δι' ὃ εὐχερὲς ἡμῖν γίγνεται τὸ μὲν ἀρσενικῶς ὀνο-
 μάσαι, τὸ δὲ θηλυκῶς· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν οὐδεὶς
 ἀντερεῖ· σὺ δ', ὦ Ἑρμόλαε, ἄρά γε παρακαλουθεῖς μοι ἐν τοῖς
 λεγομένοις, ἢ ἀποπλανᾷ τῇ διανοίᾳ πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς
 ἐπιτίμησιν; Ἑρμ- Οὐ μενοῦν· ἀλλ' ἔκ γε τῶν εἰρημένων δύο
 αἰτίας συνάγω τοῦ παρὰ γραμματικοῖς Ἐπικοίνου ὀνόματος
 τὴν μὲν, ὅτι μηδεμία χρεῖα ἀνάγκασε τοὺς ἀνθρώπους δια-
 κρίνειν τὰ τούτων γένη· τὴν δὲ, ὅτι καὶ βουλομένοις οὐκ ἔστι
 τοῦθ' εὐρεῖν τοῖς γ' ὀρεσιτρόφοις καὶ τῶν ἄλλων πολλοῖς,
 ἅτε δὴ μηδὲν αὐτοῖς τῆς Προνοίας ἐνθείσης ἐπίσημον πρὸς
 διάγνωσιν· κολοῖός γάρ παντὶ κολοῖῳ ἀπαράλλακτος· καὶ τοι
 καὶ τῶν συντρόφων ἔσθ' ἃ ἀγνώριστα γίγνεται, οἷον ψύλλαι,
 καὶ φθειρὰι, καὶ μυῖαι, καὶ κόρις, καὶ ἄλλ' ἅττα· ἀλλὰ καὶ
 ταῦτα τῷ αὐτῷ λόγῳ τῆς ἀδιαφορίας ὑπάχθοντ' ἂν· καὶ
 ταῦτα μὲν ἔχει πάντα καλῶς· νῦν δ' ἐκεῖνο ἔτι ἐπιπροσθεῖ
 μου τῇ διανοίᾳ· ὅτι οἱ λέοντες, καὶ εἴτι ἕτερόν με λανθάνει,
 καίτοι ὀρεσίτροφα καὶ αὐτὰ, καὶ ἀκοινώνητα παντελῶς ἔστι
 τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' οὖν καὶ ὄφει, καὶ ὀνόματι διακρίνον·

ται τὰ γένη ἐκάτερα· καλοῦμεν γὰρ ὁρῶντες, οὐ μᾶλλον
 λέοντα, ἢ καὶ λέαιναν· ἢ γάρ; Σωκ. Πάντως γε καὶ κατὰ
 μίμησιν τούτου, καὶ λυκαϊνάν που ἔφη τις· ἀλλ' ἡ φύσις αὐ-
 τῇ καὶ τούτοις τὰ γένη ἀλλήλων διέκρινε, χαίτην μὲν πε-
 रिθεῖσα, πολλῶ δὲ τῷ θυμῷ ὑπὲρ τὸ θῆλυ τὸ ἄρρεν ὀπλί-
 σασα, καὶ ἐν ἄλλοις δ' ἔστιν οἷς ἀμυδρά τις διάγνωσις σώ-
 ζεται ἄρρενος πρὸς τὸ θῆλυ· οἷον, ἐν δορκάσι πη καὶ ἐλάφοις
 τῶν μὲν κερασφόρων, τῶν δὲ μὴ ὄντων τοῦτο, ἀλλὰ καὶ
 τούτων ὡς συνδιακτιωμένων πολλάκις τοῖς ἀνθρώποις καὶ
 ὅσον, τοσοῦτον καὶ ἡ διάγνωσις αὐτῶν ἐκ τῆς φύσεως,
 ἔπειτα σύγε πολλάκις ἀκήκοας παρ' ἐμοῦ, ὡς οὐδεὶς κανὼν
 ἐξαίρεσεως ἀνευ· νῦν δ' ἐξίωμεν εἰς τὸν κῆπον, ἵνα καὶ καθ'
 ὁδὸν, εἰ μὴ τι συνῆκας, ἐπανέρεσθαι ἔχῃς. Ἐρμ. Ἐξίωμεν, ὦ
 Σώκρατες. ἤδη γὰρ ἀνέπνευσα.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, αὐγ. Αὐγούστ. ιθ'.

ΕΥΣΕΒΗΣ.

*Οτι μόνος δεισιδαιμονίας καὶ ἀθεΐας πολέμος

ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΝΙΚΟΦΗΜΟΣ.

Ως εἶ καὶ ἐν καιρῷ ἡμῖν παρέστηκε, ὦ Νικόφημε· ὁρᾷς γὰρ, ὅση ἐρημία ἡμῖν φίλων ἐν Αἰγίνῃ ἐστίν, τῶν ξένων, οὐ; ὁ καιρὸς ὧδε συνηγνόχει, ἀπελθόντων μικροῦ δειν ἀπάντων ἐκάσων εἰς τὰς ἑαυτῶν. Σὺ δὲ ποῖ δὴ καὶ πόθεν; Νικ. Ἐκ Ναυπλίου, ὦ Σώκρατες, Ἀθήναζε, εἰ καὶ τῷ θεῷ τοῦτο φίλον· κἀπειδὴ ἡσθόμην σὲ παροικοῦντα ἔθ' ὧδε, οὐκ ἄκαιρόν μοι ἔδοξεν εἶναι παριέναι ἐντεῦθεν, εἴπως δυναίμην πείσαι σε συμπλεῦσαί μοι καὶ αὐτὸν εἰς ταῦτό, ὅποι πολὺ τι χρῆμα λογάδων ἀνδρῶν Ἑλλήνων τε καὶ ξένων τῶν τὰ πρῶτα φερόντων συρρεῖ πανταχόθεν, τίς τίνα φθὰς, αὐτὸς πρῶτος οἰκίαν οἰκοδομησάμενος, πολίτης γένηται Ἀθηνῶν, οἱ πάντες φιλοτιμούμενοι. Σωκ. Χάρις σοι τούτου γε· καμὲ γὰρ ἔρωσ ἔχει Ἀθήνησι τελευτῆσαι τὸν βίον· ἀλλ' οὐπω ὁρῶ τὸν καιρόν· τί δὲ καινὸν ἡμῖν ἦκες ἄγων, ὥς ἀπὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλθὼν μητροπόλεως; πολλὰ γὰρ ἡμῖν ἐκεῖθεν ἀγγέλλεται, καὶ μάλιστα περὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας, πολλῶν Ἐπισκόπων αὐτοῦ συνελθόντων, ὥς ἐπανορθωσόμενων τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων πολλά· ἄρ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐστίν, ἢ ἄλλως θρυλεῖται; Νικ. Ἀληθῆ, ὦ Σώκρατες· τοὺς γὰρ

Ἕλληνας ἐλευθέρους ἤδη γεγεννημένους, ὥρ᾽ ἤδη ἐπιμεληθῆναι καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν, ὅσον δουλείαν καὶ ταύτην ὑπάρχουσαν ἐσωτερικὴν καὶ ἐκούσιον, ἀποσεΐσασθαι. Σωκ. Θαυμαστὸν φῆς τοῦτο, καὶ πρῶτιστον τῆς ἐλευθερίας καρπὸν· ἀλλ' ἀντὶ ταύτης, κακίας γε οὔσης, τίνα τῶν ἀρετῶν ἀντισταγαγεῖν προνομῆνται; δέδοικα γὰρ μὴ, ὥσπερ δύο χειμάρρων ἀντιθέτως καταρρέοντων, τοῦ ἐλάττονος ἀπολιπόντος, ἄτερος ἐπικλύζει, καὶ κείνου τὴν ἔδραν ἐπικαταγῶν· οὕτω καὶ τῆς δεισιδαιμονίας ἀρθείσης, ἐπισυρρύη ἡ ἀντίρροπος ἀθεία· εἴθ' οὕτως οἱ Ἕλληνες, βουλόμενοι ἀποφυγεῖν τὸν καπνὸν, περιπέσωσι τῷ πυρί· δεισιδαιμονία γὰρ οὕτως μὲν ἀπλῶς ἀκούσαι κακὸν καὶ ὀλέθριον· εἰ δέ τις παρακολουθῶν, ἐν οἷς νῦν ἐσμέν, σκοπεῖ καὶ τάναντί, οὗτος εὐρήσει ἐκ παραβολῆς αὐτὴν οὐδὲν ἄλλο οὔσαν, ἢ κακὸν κακοῦ μείζονος ἐσόμενον κώλυμα. Νικ. Πῶς ἂν εἴη τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ καταμανθάνω. Σωκ. Οὕτω πως· οἶσθα γὰρ (οὐ γὰρ τῶν ἀπαιδευτῶν τά γε τοιαῦτα δοκεῖς μοι εἶναι) ὅτι, ὥσπερ καὶ πάσῃ ἀρετῇ, οὕτω καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἀντιπαράκεινται κακίαί δύο ἐναντία ἀλλήλαις, ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἀθεία, ἡ μὲν ἑλλειψις οὔσα, ἡ δὲ δεισιδαιμονία ὑπερβολή· ἡ μὲν γὰρ προστίθησιν τι τῶν μὴ προσηγόντων τῷ λατρευτῷ, ἡ δὲ ἀθεία καὶ προσαφαιρεῖ ἀεὶ τῶν προσόντων τῷ θεῷ· οὕτως ἑκατέρα ἑκατέρωθεν ἐκπίπτει τοῦ μέσου, ὃ ἐστὶ τὸ μόνον ὀρθὸν ἀκριβῶς καὶ ἀπλάνητον· περὶ οὗ ἄλλοι τε σοφοὶ, καὶ ὁ ἐκ Σταγείρων μάλιστα πεπραγμάτευται· οἷς καὶ οἱ ἔσω λόγου, τοῖς τῆς χάριτος λόγοις ἀπαρεγκλίτως ἐπόμενοι, ξυνωδὰ ἀπεφάναντο. Ἀλλ' ἄρ᾽ ἔτι γε παρακολουθεῖς τῷ λόγῳ, ὦ Νικοφῆμε, ἢ ὥς ἔωλ᾽ ἔτινα τὰ πολλὰ μεταξὺ ὑπονοεῖς ἄλλοντα διχφεύγει σε; Νικ. Τί δ' οὐχί; Ταῦτα γὰρ μέμνημαι καὶ παρὰ τοῦ διδασκάλου ποτὲ ἀκού-

σας. Σωκ. Νῦν δὲ πυθέσθαι σου βούλομαι τι· σὺ δ' ἀπο-
 κρίναι· ὑποτιθεμένης γὰρ ἀνάγκης σοι τῶν δύο τουτωνὶ κα-
 κιῶν, δεισιδαιμονίας καὶ ἀθείας, τὴν ἑτέραν ἐλέσθαι, ποτέ-
 ραν ἂν ἔλοιο; Νικ. Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες, πρὸς ὅποτέραν
 ἀποκινδυνεύσω· ἄμφω γὰρ κακόν. Σωκ. Ἐπεικῶς γε· ἀλλ'
 ὥσπερ ἀγαθὸν ἀγαθοῦ, οὕτω καὶ κακὸν κακοῦ ἄλλον ἄλλου
 μείζον καὶ ἡττόν ἐστιν· ἀλλ' ἵν' ὁ λόγος σοι εὐμαθέστερος
 γένηται, πειρασώμεθ' ὥς ἐκ παραδείγματος περιποιῆσαι
 αὐτῷ τὴν σαφήνειαν. Ὁμολογεῖς τοίνυν, εὖ οἶδ' ὅτι, καὶ αὐτὸς
 τυραννίαν καὶ ἀναρχίαν κακὴν οὖσας ἄμφω, ὥς παρεκτροπᾶς
 ὑπαρχούσας ἑκατέρας τῆς μέσης καὶ νομίμου ἀρχῆς οἰασθῆ-
 ποτε· ἢ δηλαδὴ; Νικ. Πῶς γὰρ οὐ; Σωκ. προτεθείσης τοίνυν
 ἀνάγκης ἡμῖν ἐλέσθαι τὴν ἑτέραν τούτων, ὑποπέραν ἂν ἐθέ-
 λωμεν, ποτέραν ἐλοίμεθ' ἂν συμφερώτερον; Νικ. Τὴν τυραν-
 νίαν, ὦ Σώκρατες, φαίην ἂν ἔγωγε. Σωκ. Τί δή ποτ', ὦ Νι-
 κόφημι; ἢ μέμνησαι ἔτι, ὣν πεπείρασαι πέρυσι, τὸ ἐκ Μεγά-
 ρων δηλονότι ὀλέθριον δεξάμενος Σύνταγμα; Νικ. Ὅτι δύο
 κακοῖν προκειμένοιν τὸ μὴ χεῖρον βέλτιον· τυραννία γὰρ
 κακὸν μὲν, ἀλλ' ἀφίησι τοῖς τυραννουμένοις, ὅσαν γε ἀπο-
 ζῆν· ἢ δ' ἀναρχία, πάντ' ἰδιά τε καὶ κοινὰ ἀθρόως τῷ χρό-
 νῳ δηρώσασα, πολλῶν ἐκ ταύτης ἀναφυομένων τυράννων,
 τῶν πάντων γε μικροῦ δεῖν, ὥσπερ ἐν ἀγέλῃ ἐπιπεσόντων θη-
 ρίων, τὴν τε γῆν ἐξηρήμωσε παραχρῆμα, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούν-
 των κοινωνίαν ἐν ὀλίγῳ διέσπασεν· ἐῷ δὲ καταλέγειν ἰδια πά-
 θη ἐκφλογιζόμενα, καὶ θηριώδεις φόνους, οἷων δεῦτερον ἔτος
 τοῦθ' ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς παρὰ προσδοκίαν πεπείραται, φονευ-
 θέντος τοῦ σώζοντος. Σωκ. Τούτων οὖν οὕτως ὁμολογουμέ-
 νων ἡμῖν, δεῦρ' εἰπέ μοι νῦν, πότερον, εἰ καὶ τῶν τῇ εὐσεβείᾳ
 ἀντιπαρακειμένων κακιῶν αἵρεσις προτεθείη, ποτέραν τὴν
 δεισιδαιμονίαν, ἢ τὴν ἀθείαν ἂν ἔλοιο; Νικ. Τὴν δεισιδαί-

μονίαν ἔγωγε ἂν, ὦ Σώκρατες· Σωκ. Εἶγε σωφρονεῖς, τοῦτο γάρ· ἡ μὲν γὰρ, καὶν δοκῇ τῇ ἐπιλωκέναι τὸ τῆς εὐσεβείας σεμνόν, ἀλλὰ τούτῳ αὐτῷ ὁμολογεῖται ἡ αὐτὴ σεσωκέναι τὸ δόγμα, πολλαχῶς ἐπηρεασθὲν ὑπὸ τῶν τυράννων· ἔστι γὰρ, οἶμαι, ἐν οὐδὲν ἄλλο ἔθνος, εἰ ἔτυχεν ἄλλως ἔχον, ὃ οὐκ ἂν τὴν τῶν κρατούντων τῷ χρόνῳ θρησκείαν περιεβάλετο, τὴν πατρίαν ἀποκρουσάμενον· ἡ δὲ ἀθεΐα, ἀναιρετικὸν ἄλλως ὢν τῶν φύσει προσόντων τῷ λατρευτῷ, αὐθωρεὶ παρεισδύσα, διέστρεψε. Σὺ δὲ τί φῆς πρὸς ταῦτ', ὦ Νικόφημε, ἔστι τοῦτ' ἔχον λόγον, ἢ μάτην δοκεῖ σοι οὕτως εἰρησθαι. Νικ. Πῶς γὰρ μὴ ἔχη, ὦ Σώκρατες; τὸ γὰρ τῆς ἀθεΐας κακὸν ἀπατηλότερον ἔοικεν ὢν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀγωγόν, ἐφ' ἣν ἡ νεότης ἐκ καινοτομίας μάλιστα ἀκροσφαλές ἐστι καὶ εὐόλισθον. Σωκ. Εὐγέ σοι εἴρηται· νῦν δὲ δεῦρ' εἰπέ μοι αἰθίς καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν, πότερον δεισιδαιμονέστεροι νῦν εἰσὶν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ πρὶν ἐν δουλείᾳ; Νικ. Δῆλον ὅτι ἐν τῇ δουλείᾳ· νῦν γὰρ ἄλλα τε πολλὰ ὁ πόλεμος ἐνεόχμωσε καὶ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν οὐχ ἥττον· συνετέλεσε δὲ πρὸς τοῦτο μάλιστα καὶ ἡ πρὸς τὰλλα ἔθνη ἐπιμιξία. Σωκ. Μανθάνω, συνεμίγησαν οἱ Ἕλληνες, φῆς, τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν· νῦν δ' ἴθι εἰπέ μοι καὶ περὶ τῶν ἀθέων (οὕτω γὰρ ἔθος τοῖς τῇ πίστει ψυχροῖς δοκοῦντας εἶναι προσαγορεύειν) πότερον, πλείους ἦσαν τότε, ἢ νῦν, ἐλευθερίας αὐτοῖς ὑπαρχούσης; Νικ. Εἰ μὲν τοὺς τῶν τῷ χριστιανῷ καθηκόντων καταφρονοῦντας ἀθέους προσαγορεύεις, ὦ Σώκρατες, πλείους ὀρώμεν νῦν· καὶ εἰ δεῖ τάληθές εἰπεῖν, σύμπαντας μικροῦ δεῖν ἀλλοιωθέντας ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως, τῆς ἐναντίας μοίρας πρὸ ταύτης ὄντας. Σωκ. Οὐκοῦν ἡ τῆς δεισιδαιμονίας ἑκτριψίς κατά γε τὸν σὸν λόγον ἑντριψίς τῇ ἀθεΐᾳ ἐγένετο· τὰ γὰρ ἐξ ἀφαιρέσεως ἐκείνης πρόσθεσις ταύτῃ ἐστί· τοῦτο γὰρ

συνάγεται, ἐξ ὧν εἰρηταίσοι, εἴγ' ἅμ' ἀπαλλαγέντες τῶν τῆς ἀντικειμένης κακίας σπύλων, εὐθύς ὑπερβαλόντες τὸ μέσον, ἐς τὴν ἐναντίαν κατηνέχθησαν πλάνην. Νικ. Φαίνεται γὰρ Σωκ. Οὐκοῦν ὅσον ἂν τὸ δεισίδαιμον ἐλαττώται, τοσοῦτον τὸ ἄθεον αὐξοῖτ' ἂν· ἦ γάρ; Νικ. Κινδυνεύει γὰρ, εἴγε καὶ τοῦ λοιποῦ οὕτω προβαῖεν οἱ Ἕλληνες. Σωκ. Τί οὖν; μέμνησαι καὶ ἃ εἴρηται ἡμῖν, ὥς ἀθεία δεισιδαιμονίας μεῖζόν ἐστι κακόν; Νικ. Πῶς γὰρ οὐ; Σωκ. Οὐκοῦν, ὅσον γ' εἰς θρησκείαν ἐπὶ τὸ χεῖρον δοκοῦμεν προβαίνειν, τοσοῦτον καὶ συμφέροι ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον δεισιδαιμονεστέρους, ἢ ἀθεωτέρους εἶναι· σοὶ δὲ τί δοκεῖ; οὐ προτιμητέον τὸ ἔλαττον τῶν κακῶν; Νικ. Ἐγὼ γὰρ μὲν, ὦ Σώκρατες βουλοίμην ἂν ἐνθεωτέρους πάντας γενέσθαι, καὶ τὴν μέσην ἐν ἅπασι τέμνειν· σὺ δ' ἀφ' ἐτέρου τῶν ἄκρων μεταπηδῶν ἐπὶ θάτερον, τοῦ μέσου ἐπελάθου παντάπασιν· ἐκεῖνοι γὰρ γνόντες ἐν οἷς εὐτελέσι τὸ θεῖον ἐσέβοντο πρότερον, νῦν, φασίν, ἀπαλλαγέντες ἐκείνων, τοῦ βέλτιονος ἔχουσι; Σωκ. Εἶεν ταῦτ', ὦ Νικόφημε, καὶ προβαῖεν ἔτι καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον· ἀλλὰ Σπαρτοὺς, φασίν, ἡ λόγῃ γνωρίζει, καὶ Πελοπίδας ὅμος· τῆς δ' εὐσεβείας ἔχεις μοι εἰπεῖν τὰ γνωρίσματα, ἀφ' ὧν γνωίημεν ἂν, ὅς μὲν ἐστὶν εὐσεβής, ὅστις δὲ μὴ; καθάπερ καὶ στρατιώτην μὲν, πρὸς τοῖς ἔργοις αὐτοῖς καὶ τῆς σκευῆς καὶ τῶν ὀπλῶν, τὸν δὲ πολιτικὸν ἐκ τοῦ ῥόδου τοῦ ἐπὶ τοῦ πύλου καὶ τῆς τηβένης; Νικ. Τίνα φῆς ταῦτ', ὦ Σώκρατες, τὰ γνωρίσματα; ἐξ ὧν γὰρ οὗτοι ἐπιτιμῶσι τοῖς δεισιδαίμοσιν, ἀπὸ τούτων τῆς εὐσεβείας δοκοῦσιν ἔχουσι. Σωκ. Ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ, ὦ βέλτιστε, τὸ ἐπιτιμᾶν πρὸς εὐσεβείας κτῆσιν, εἰ μή τις καὶ τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης ὁρμῶτο· τοῦτο γὰρ καὶ ἐκεῖνοι ἂν ἐν ἀντιστρόφῳ λόγῳ πρὸς ἐκείνους ποιοῖεν, ἀθέους αὐτοὺς ἀποκαλοῦντες, καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ ὑποκριταί· σὺ δέ, φησι,

δεῖξόν μοι τὴν δικαιοσύνην σου ἐκ τῶν ἔργων σου· οὐ γὰρ ἔπε-
 ται τοῖς λόγοις τῶν πραγμάτων ἢ φύσις, τῇ δὲ φύσει τῶν πρα-
 γμάτων ἀκολουθεῖν τοὺς λόγους προσήκει. Νικ. Ἀλλὰ τίνα
 φῆς, ὦ Σώκρατες, τὰ πράγματα ταῦτα, ἐξ ὧν ἂν ὀρμώμε-
 μενοι οὗτοι, δικαίως τοῖς ἀντικειμένοις ἐπιτιμῶεν; δεῖ γὰρ
 δὴ τοῦθ' ὀρίσασθαι πρῶτον, ἵνα μὴ τηνᾶλλως πλανώμεθα
 ἐν τῷ λόγῳ. Σωκ. Δεῖ γάρ· Οὐκ οἶσθα τοίνυν, ὡς ἐφ' ὅτῳ
 πόθ' ἕκαστος καυχῶτο, ἥτοι στρατιωτικὸς, ἢ πολιτικὸς,
 ἢ ὅστισούν, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ὀρμώμενος ἔργων, ὀφείλει καυ-
 χᾶσθαι; οὕτως οὖν καὶ ἐπ' εὐσεβεῖα, ἐξ ὧν ἂν τις πράττῃ,
 ἐκ τούτων δίκαιος ἂν εἴη σεμνύνεσθαι· ἔργα δὲ χριστικῶ,
 ἐπειδὴ τοῦτ' ἐρωτᾷς, διττὰ, τὰ μὲν ἐκ τοῦ δόγματος, τὰ δὲ
 ἐκ τῆς ἠθικῆς, συναμφοτέρα δὲ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου· ὧν θατέ-
 ρου μὴ προσόντος, τὸ εὐσεβὲς χωλανεῖ· θάτερον γὰρ παρὰ-
 θάτερον ἄγονόν ἐστι σωτηρίας· ἴθι τοίνυν εἰπέ μοι, πότε-
 ρον μόνων λόγων ἐπιτιμητικῶν, ἢ καὶ ἔργων ἀγαθῶν
 ἀμφοτέρωθεν πλουτοῦσιν ἑκαῖνοι, οὓς φῆς ἐπ' εὐσεβεῖα μέγα
 φρονεῖν; Νικ. Ἐμοι γε μὲν μόνων λόγων δοκοῦσιν, ὦ
 Σώκρατες· πολλάκις γὰρ ἀκούσας αὐτῶν τὰ ἐκ τῆς δεισι-
 δαιμονίας μεμφομένων κακὰ, περὶ δογμάτων, ἢ ἔργων
 ἀγαθῶν οὔτε φεγγομένων ἀκήκοα, οὔτε πράττοντάς τι
 ἀγαθὸν ἐώρακα πώποτε. Σωκ. Ὅρθῶς ἄρ' εἴρηται ἡμῖν
 μηδὲν εἶναι τὴν δεισιδαιμονίαν ἔν γε τῷ παρόντι, ἢ κώ-
 λυμα ἄντικρυς ἀθεΐας· ὥστε κατάγε τοῦτο μᾶλλον σωτήριον,
 ἢ ἐπιθλαβές· ἀγαθὸν γὰρ καὶ τὸ κακόν, κακοῦ χαλεπωτέρου
 γενόμενον ἀντιφάρμακον, καθάπερ καὶ ἡ δουλεία ἀποδέδει-
 κται ἡμῖν κρείττων εἶναι ἐλευθερίας ἀνόμου· ἢ οὐκ οἶσθ',
 ὅτι καὶ οἱ Ἀσκληπιάδαι νόμον τοῦτον παρὰ τῶν προπα-
 τῶρων τῆς τέχνης φυλάττοντες, τρέφουσι πολλάκις τὰ
 νοσήματα, ὧν ἡ ἀπαλλαγὴ ἕτερ' ἀντεισάξειν ἐπαπειλεῖ

χαλεπώτερα; Νικ. Λέγεται μὲν καὶ ταῦτα· ἀλλὰ κακὸν μὲν καὶ τοῦτο, ὦ Σώκρατες, χεῖρον δὲ καὶ κείνῳ· διὸ μηχανὴν εὑρεῖν δεῖ τινα, ὅπως ἀπαρεγκλίτως ἐν τῷ μέσῳ ῥησόμεθα, ἀποφυγόντες τὰ ἄκρα· καὶ τοῦτο βουλοίμην ἂν μαθεῖν παρὰ σοῦ. Σωκ. Ἀρχαδίαν μ' αἰτεῖς, οὔτοι δώσω· τὸ γὰρ ὡς ἐπὶ γεφύρας στενῆς ἀπκρεγκλίτως βαδίζειν φιλοσόφου μόνου ἂν εἴη, εἴγε καὶ οὗτος φερωνύμως εὐχεται τοῦτο εἶναι· χαλεπὸν γὰρ ὁ πλοῦς οὗτος, καὶ Δηλίου δεῖται κολυμβητοῦ· δεῖ γὰρ δὴ τὸν ταύτῃ μέλλοντα σταδιεῦειν, ἀπὸ πολλῆς ὀρμώμενος θεωρίας, πρῶτον μὲν ὑμνεῖν τὸν δημιουργὸν πάσας τὰς τελειότητας ὁμολογοῦντα καὶ πιστεύοντα· ὃ ποιεῖ τὴν τοῦ θεοῦ λατρίαν· Δεύτερον δὲ, τὰ τῆς Ἐκκλησίας μυστήρια σέβεσθαι, μήδ' ὅτιον περὶ μηδενὸς ἐνδοιάζοντα, καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν εὐσέβειαν· πίστει γὰρ ταῦτα ληπτὰ, οὐ λόγῳ διαιρετὰ· τρίτον δὲ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον οὐχ ἥττον, ἢ αὐτὸς ἑαυτόν· ὃ ποιεῖ τὴν δικαιοσύνην· τούτου δ' ἐφικέσθαι οὐκ ἐνεστὶν οὐδὲν, εἰμὴ τις πρότερον αὐτὸς ἑαυτὸν καθάρας, ἐλευθερος εἴη· ἐλευθερίαν δ' οὖν ἐνταῦθα ἐννόεοιμοι μὴ τὴν ἐξωτερικὴν ταύτην τὴν ἀπὸ μυρίων τυράννων ἐσωτερικῶν περιστοιχιζομένην δουλείαν, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴν· ἣν ὁ ὁμώνυμός μοι ἐκεῖνος ὁ τοῦ Σωφρονίσκου ἐδίδαξε πράττων, καὶ ἔπραξε τοὺς Ἀθηναίους διδάσκων, καὶ μετὰ τούτου ἕτεροι μυρίοι, ὅσοι τῶν ἐσω λόγου δίκαιοί τε καὶ ὅσιοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Τούτων οὖν καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων τὴν μέσην ἀπλῶς ἂν εἴη βαδίζειν, τὴν εὐθύγραμμον καὶ ἀπλάνητον. Σὺ δ' οὖν τί φῆς περὶ τούτων, ὦ Νικόρηνε; Ταῦτα μὲν ὦ Σώκρατες, τοῦ μὴ οὕτως ἔχειν λόγος λείπεται οὐδὲ εἷς· ἀλλ' ὡς ἐλαχίστους δοκεῖ μοι ὁ λόγος εἰσάγειν τοὺς ἐκλεκτοὺς, εἰς μόνους τοὺς φιλοσόφους ἀποστενουμένους· τί οὖν φῶμεν περὶ τῶν πολλῶν, τῶν μὴ δυναμένων φιλοσοφεῖν;

Σωκ. Καὶ μὴν καθάπερ πάντων τῶν πραγμάτων ἀξία τίς ἐστίν, ἄλλη ἄλλης ἐλάττων καὶ μείζων· οὕτω καὶ εὐσεβείας ἄλλος ἄλλου μᾶλλον καὶ ἥττον μετέχει· ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν τῷ βίῳ ὀλίγα ὀρώμεν τὰ τέλεια, ἃ καὶ ἐξαίρετα προσαγορεύειν εἰώθαμεν· εἴθ' οὕτω δίκην σύριγγος κατιόντα, ἄλλο ἄλλῳ ὑποβέβηκεν ἀρετῇ τὰ κατωτέρω τοῖς ἀνωτέροις μέχρι τῶν ἐσχάτων· οὕτω καὶ τῆς εὐσεβείας ἔστι μὲν τι σκεῦος ἐκλογῆς, ἔστι δέ τι καὶ ἄτιμον τοῦσχατὸν τὰ δὲ τούτων μέσα, ὑπάλληλα ὄντα, τὸ μὲν ἐστὶ χρυσοῦν· τὸ δὲ, ἀργυροῦν· ἄλλο δὲ, χαλκοῦν· ἄλλο δὲ, σιδηροῦν, καὶ ἄλλο ὀστράκινον· οἷς μὲν γὰρ ἡ ὁδὸς ἀπλῶς ἀπαρέγκλιτος, τούτους τίθημι ἔγωγε τοὺς ἐκλεκτοὺς, ὡς ἀδάμαντας· τῶν δ' ἄλλων, ὡς ἕκαστος μᾶλλον, ἢ ἥττον ἀποπεπλάνηται, οὕτω κατὰ τὴν ἀξίαν εἴληχε καὶ τὸ σκεῦος· ὅσω γὰρ ἂν ἕκαστος ὑποτέρωθεν ἀφιστῇται τῆς εὐθείας ἐκείνης τῆς μονογράμμου, τοσούτῳ ἀντιπεπονθότως ἀπόλλυσι μὲν τι τῆς ἀρετῆς, προσκτάται δὲ τῆς κακίας· οἱ δ' ἐσχατοὶ πάντων, οὗτοι εἰσὶ τὰ ἄτιμα ἐκατέρωθεν. Ἀλλὰ σὺ, ὦ θαυμάσιε, εἰκας μὴ ὁμολογεῖν· ὀρῶ γὰρ σε ἐνδοιάζοντά πως μεταξὺ ἐμοῦ λέγοντος. Νικ. Οὐ τοῦτ', ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ βουλόμενος συμπεριλαβεῖν τὰ εἰρημένα εἰς νοῦν, ἐδοῦρά σοι ὑπενδοιάζειν· ἄλλως δ' οὐκ ἐστὶν ἀντιλέγειν, οἷς σοι εἴρηται μέχρι δεῦρο. Ἀλλ' εἴ τις βούλοιτο προσμαθεῖν, πότερος τοῖν ἐσχάτοιν τούτοιν ἐστὶν ἀθλιώτερος, πόθεν ἂν διαγνοίημεν; Σωκ. Πρὸς ταῦτ' οὐκ ἔχω ἀπλῶς ἀποφαινεσθαι, διττῆς οὔσης τῆς κατ' ἀρετὴν καὶ κακίαν ποιότητος, τῆς μὲν ἐκ τοῦ δόγματος, τῆς δὲ ἐκ τῶν ἔργων· εἴη γὰρ ἂν οὕτω καὶ ἄθεος δεισιδαίμωνος κρείττων, ὁ ἀγαθὰ ἀμέλειται ἐργαζόμενος τοῦ μηδὲν τοιοῦτον ἐνδεικνυμένου πρὸς τὸν πλησίον· καὶ δεισιδαίμων αὖ τοῦ ἀθέου τοῦ μετὰ τοῦ δόγματος ἀποπτύσαντος καὶ τὰ ἔργα· σὺ τοίουν πότε-

ρον, ἀπλῶς ἄθεον πρὸς δεισιδαίμονα παραβάλλειν ἐθέλεις, ἢ ἄλλως κατὰ τὸ ἕτερον; Νικ. Οὐ δῆτ', ἀλλ' ἀπλῶς ἀμφοτέρους κατ' ἄμφω βούλομαι θεωρεῖν τὰς στερήσεις τελείους. Σωκ. Οὕτω δὴ οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν ἄθεον ἀθλιώτερον ὄντα· ἐκείνῳ μὲν γὰρ ὑπολάμπει τις σπινθὴρ εὐσεβείας τῇ τῆς δεισιδαιμονίας αἰθάλῃ ὑποκρυπτόμενος· οὗτος δ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς ἀναισχυντεῖ· καὶ ἐκείνῳ μὲν ἀγνοούμενον τὸ ἀμάρτημα προσέτριψεν ἡ ἀμάθεια· τούτῳ δὲ ἐκούσιον τὴν ἄρνησιν ἀντεισήγαγεν ἡ αὐθάδεια· διὸ ἐκείνῳ μὲν ὕπεστί τις ἐλπίς εὑρεσθαι ἂν σωτηρίαν παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν· καὶ ἡ Ἐκκλησία εὐχεται ὑπὲρ αὐτοῦ· οὗτος δὲ μηδὲ προσφερομένην δοκεῖ παραδέξασθαι ἱσιν· διὸ καὶ ἀφορίζεται, τῆς τῶν εὐσεβῶν ἀποκλειόμενος μάνδρας. Οὕτως ἔμοιγε φρονεῖν περὶ τούτων, ὦ Νικόφημε, εἴγε δεῖ δειλοὺς ἡμᾶς κατὰ τὸν Σολομῶντα, καὶ τὰς ἐννοίας ὄντας ἐπισφαλεῖς, τοῖς τοῦ θεοῦ κρίμασιν ἐμβατεύειν. Νικ. Ἐντεῦθεν ἄρ' ἔξεστιν εἰκάζειν, ὦ Σώκρατες, ὅ,τ ποτὲ βουλομένη ἡ Ἐκκλησία, δεισιδαιμονίας ἐτι ὑποτρέφει τινὰς, κρεῖττον εἶναι ὑπολαβοῦσα ὑποσώζεσθαι ταῦτα, ἢ ἄλλως ὠφελοῦσα τὸ σύνολον πάροδον δοῦναι τῇ ἀθείᾳ. Σωκ. Ὅρᾳς, ὅπως ὀρθῶς εἵκασταί σοι; μαρτυρεῖ δέ σου τῷ λόγῳ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς· ὅς τοὺς Ἀθηναίους δεισιδεμονεστέρους προσαγορεύσας, ἐπαινέσαι μᾶλλον δοκεῖ αὐτοὺς εἰς εὐσεβειαν· καθάπερ γὰρ ῥεῦμα ἐπισχεθὲν, εἴτ' ἀθρόως ἀφεθὲν, πᾶν τὸ προστυχὸν κατασύρει· οὕτω καὶ τὸ τῆς ἀθείας ῥεῦμα, τῆς δεισιδαιμονίας ἀρθείσης, ῥάγδαίως ἐπιχυθήσεται τοῖς ἀπλουστέροις τὸν τρόπον, καὶ ταῦτ' ἀδείας λαβόμενον, πολλάκις δὲ καὶ ἐπαίνου παρὰ τῶν προδιεφθορότων τυχόν. Νικ. Ἀλλὰ ταῦτ', ὦ βέλτιστε Σώκρατες, πάντα καλῶς ἐς δεῦρό σοι πεφιλοσόφηται· νῦν δὲ λέγοις ἂν ἡμῖν καὶ ὅπως

ἂν εἴη, ἀπάγαγοντας τοὺς Ἕλληνας ἀφ' ἑκατέρων τῶν ἄ-
 κρων, συναγαγεῖν σύμπαντας εἰς τὸ μέσον, τὸ μονόγραμμον
 καὶ ἀπλανές· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς εἰρημένοις ὀρθὸν
 ἀπλῶς καὶ σωτήριον. Σωκ. Τοῦτο δήπου· ἀλλὰ σύ γε Ἀρ-
 καδίας με αὖθις ἀναμιμνήσκεις· καί τοι εἴρηται καὶ τούτου
 ἐν εἶναι ἴαμα τὴν παιδεῖαν· παιδεῖαν δέ μοι ἐννοεῖ, οὐ τὴν ψευ-
 δοπαιδεῖαν, ἣν καὶ Κέβης ὁ Θηβαῖος ἐξήλεγξε, τὴν ἀντι-
 κειμένην τῇ ἀμαθίᾳ· ὣν ἡ μὲν εἰς ἀθεΐαν ἐκτραχηλίζει τοὺς
 ἔχοντας· ἡ δὲ εἰς δεισιδαιμονίαν τοῦναντίον κατάγει· ἀλλὰ
 τὴν ἀληθῆ παιδεῖαν· ἥς ἐκεῖναι παρεκτροπαὶ τυγχάνουσιν οὖ-
 σαι· ἦν καὶ ὁ λόγος ἐξύμνησεν ἐκπαλαί, φιλοσοφίαν προσα-
 γορεύσας, καὶ τὰ πράγματ' ἐδειξαν δῶρον ταύτην εἶναι θεοῦ
 ἀνθρώποις δεδορημένον, ἐν' ἣ αὐτοῖς λύχνος τῆς ποσὶ, καὶ
 φῶς τοῖς τρίβοις, ἀπλανῶς ὁδηγοῦν πρὸς τὸ μέσον, ἐνθα
 ἡδραστὰ ἡ εὐσέβεια. Ταῦτα μὲν ἔμοιγε δοκεῖ· σὺ δὲ τί φρο-
 νεῖς περὶ τούτων, ὦ Νικόφημε; δοκεῖς γὰρ ὑπενδοιάζειν τι,
 ὥς εἰχάσαι, ἐξ ὧν ὑποφθέγγῃ. Νικ. Οὐ μένουν· ἀλλ' ἄλλο
 τι ὑποδραμὸν τὸν νοῦν, ὑποκναίει μέ πως, ὦ Σώκρατες. Σωκ.
 Τὸ ποῖον φῆς; λέγε γὰρ, μὴ κεῖθε νόω, ἵνα μετ' ἀλλήλων
 ἐξετάσαντες, θεραπείαν τινὰ καὶ τούτῳ μηχανησώμεθα. Νικ.
 Πῶς γὰρ ἂν εἴη, ὦ μακάριε Σώκρατες, εἴ γε πάντας τοὺς Ἕλ-
 ληνας βουλοίμεθ' ἀπλῶς εὐσεβεῖς καταστῆσαι, ὅλον ἔθνος,
 ἑκατόν που ὀριζόμενον μυριάσι, τὸ τῆς φιλοσοφίας τιμαλφέςα-
 τον ἓνα ἑκάστον προσποιήσασθαι κτῆμα, ὅπου γε καὶ τὸ χι-
 λιοστὸν αὐτῶν ἐφικέσθαι τοῦ πράγματος μέγ' ἂν εἴη καὶ
 θεόθεν τὸ εὖρημα; Σωκ. Τὸ χιλιοστὸν φῆς; τὸ τριτημόριον
 τούτου δός μοι, καὶ τὴν γῆν κινήσω, φησὶν Ἀρχιμήδης· φύ-
 σει μὲν γὰρ φιλόσοφον ἄνθρωπος, καθάπερ καὶ λογι-
 στικὸν, καὶ ῥητορικόν· οἱ καὶ πρὶν διδασκῆσθαι τὰς τέ-
 χνας ταύτας συνελογίζοντο, καὶ λέγοντες, ἐπειθον. Οὕτω

ταῖνυν καὶ πᾶς τις φιλοσοφεῖ ὁτιοῦν, ἐμφύτου εὐσης αὐ-
 τῷ τῆς κατὰ ταῦτα ὁρμῆς, καθάπερ καὶ τὸ πῦρ φύσει
 ἐνυπάρχον τοῖς σώμασιν, ἐρεθιζόμενον οὕτω δημοσιεύεται·
 διὸ καὶ Πλάτων πᾶς μαθήσεις ἀναμνήσεις ἐκάλει· καὶ γὰρ
 ἡ πρὸς τἀληθὲς ὁδὸς ἐμφυτος μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἐστίν· ὕλη
 δὲ πυκνῇ τῶν παθῶν δυσδιόδευτος γενομένη, δεῖται μόνον
 τοῦ λεκνοῦντος· καθάπερ γὰρ σπινθὴρ πυρὸς ἐκκαλυφθεὶς
 τῆς αἰθάλης, ὕλης τυχὼν καὶ πνεύματος ἐπιφόρου, πολλὴν
 εὐθὺς ἀνέδωκε φλόγα· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ἀρθείσης τῆς τῶν
 παθῶν ἀγλῦος, ὥσπερ ριπίδι, διδαχῇ δεξιᾷ ἀνδρὸς ἀρίστου
 καὶ ἀρετῇ διαπρέποντος, αὐτὴ παρ' ἑαυτῆς τὸ λοιπὸν ἐξανύτ-
 τει, πρὸς τὴν τῆς εὐσεβείας ἀνιοῦσα περιωπὴν, οἷον ἀναμι-
 μνησκομένη, ὧν ποτε ἐτύγχανε μεμνημένη· ἀνάμνησις γὰρ
 οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἀνείη, ἢ ἀνάληψις μνήμης μετὰ σπουδῆς, ἢ
 ἄμεινον εἰπεῖν, ἀνάμνησίς ἐστι ἀπὸ λήθης εἰς μνήμην διὰ
 μνήμης μετάδοσις. Νικ. Ταῦτα μὲν, ὦ Σώκρατες, οἶδ'
 ἀκηκοὼς Πλάτωνος δοξασίας γε οὔσας· ἀλλ' ὁ ἐκ Σταγείρων,
 ἀντιπίπτων τῷ δόγματι τούτῳ, οὐδὲν φησὶν, ἐκεῖνος, τῷ νῷ, ὃ
 μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει· Σωκ. Ὅρας; τοῦτό γαρ καὶ γὼ φημι,
 ἔξωθεν ποθεν τὴν ψυχὴν λαμβάνειν τὰς ἀναμνήσεις, ὧν
 ποτε μνήμην ἐτύγχανεν ἔχουσα· αἱ γὰρ αἰσθήσεις, οἷον ἐν
 προθύραις τῆς ψυχῆς ἰδρυμέναι, ἐπειδὴν τινος ἐπιλάβωνται
 ἔξωθεν, παραπέμπουσι τοῦτ' ἐς τὸν νοῦν, τὸν ἐν τῷ θνητῷ
 τούτῳ σκῆναι καθεργαμένον· ὁ δὲ ἀντιλαμβανόμενος τούτων
 ὡς ἀρχῶν τινῶν διορᾷ τὰ λοιπὰ, καὶ περιπολεῖ ἐξῆς ἐπὶ
 πάντα, ὧν τυγχάνει εἰδῶς, διαιρῶν καθ' ἕκαστα, καὶ τὰ οἰ-
 κεῖα τοῖς οἰκείοις συνάπτων· ὧν αἱ αἰσθήσεις παντελῇ νενο-
 σήκασιν ἄγνοιαν· καθάπερ γὰρ χορδὴ ἐπὶ τῶν ὀργάνων,
 μικρὸν κινηθεῖσα τῷ πλήκτρῳ, διὰ πάσης ἑαυτῆς εἰς τὸν ἀν-
 τικείμενον ἄρον τὴν κίνησιν μετέδωκεν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ

βραχείας ἐπειλημμένη αἰτίας, εἰς τὴν τῶν ὅλων πραγμάτων ἔννοιαν διαφειτᾷ παραχρῆμα· δείκνυται δὲ τοῦτο καὶ ἐξ ὧν ἄλλοι ἄλλων πρὸς φιλοσοφίαν εὐφυστέρων ἔχουσιν· ὁ μὲν γὰρ εὖ πέφυκε, καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐστὶν εὐζωνότερος, αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ τὸν δόσιμον πρὸς τὴν ὁδὸν ἀνευρών, διαθεῖ ὥς ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐν καθαρωτάτῳ αἰθέρι, τὰς τοῦ νοὸς θεωρίας ἀναμνήσει ἀναλαμβάνων· οἷος ἦν ὁ δαιμόνιος Σωκράτης· ὁ δ' ἀποπέφυκεν, ὥς ἐν παχείονι καθεργμένος τῷ σκῆνει, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐχ οἷός τε ἐστὶ κατατείνειν πρὸς τὸ σκοπούμενον, ὁ τοιοῦτος δεῖται τοῦ ἀνακουφιστοῦ, καὶ πρὸς τούτῳ ὁδηγοῦ, τὴν ὁδὸν αὐτῷ ὑποδείζοντος· δεῖται Σωκράτους αὐτοῦ, οὐ διδάσκοντος, ἀλλὰ μόνον διερωτῶντος, καὶ διαπυνθανομένου· ὁ δ' ἀκολουθεῖ ἀποκρινόμενος· ἀποκρίνεται δὲ τίς; δῆλον, ὅτι ἅποτε ἤδαι ἀναμνησθεῖς· πῶς γὰρ ἂν, ἃ μὴ οἶδε; πλὴν εἰ μή τις εἴποι, ὥς οὐδ' ὁ βαδίζων βαδίζει, χειραγωγούμενος ὑφ' ἑτέρου· οὐδὲν γὰρ ἂν διαφέρει οὔτε τοῦ χειραγωγούντος ὁ ἀνερωτῶν, οὔτε ὁ βαδίζων τοῦ ἀποκρινομένου· οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν οὔτ' ἐκεῖνος μανθάνει βαδίζειν, οὐθ' οὗτος τὸ ἀποκρίνασθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος φύσει πρόσεστι τὸ βαδιστικόν, οὕτω καὶ τούτῳ τὸ ἀποκριτικὸν ἐνυπάρχει· σώματι μὲν τὸ βαδιστικόν, ψυχῇ δὲ τὸ ἀποκριτικόν. Εἰ τοίνυν δοῖμεν ἀθάνατον εἶναι τὴν ψυχὴν, ὥσπερ καὶ ἐστὶ, τί μὴ φῶμεν αὐτῇ αἰδίους ἐνεῖναι καὶ τὰς νοήσεις; ὅτι δὴ τεβολωμένῳ συμπεφυρμένην σώματι, ἀσαφείας ἐμπέπλησται; τί δέ; ἐπειδὴν ἀπαλλαγεῖσα τούτου ὑστέρῳ χρόνῳ, διαθῇ εἰς τὸ καθαρόν καὶ διανγές, τίποτε φῶμεν τότε; ἢ ὅτι διορᾷ καὶ λογίζεται πάντ' ὀρθῶς, συμπεριπολοῦσα ἐν τοῖς νοεροῖς, πάντα παρόντα ἔχουσα, μεμνημένη, καὶ οὐκέτ' ἀναμνησκομένη· θεωροῦσα μὲν τότε, σφαλλομένη δὲ νῦν; Τούτων οὖν, ὧν ἐπιλαθομένη νῦν σφάλ-

λεται, ἀναμιμνησκομένη ἔξωθεν δι' ἐρωτημάτων ὑπὸ τοῦ Σω-
 κράτους, ἐπείγεται μὲν πρὸς τάληθες, ἀποσιέεται δὲ τὴν
 ἀπάτην. Οὕτως οὖν καὶ ὅλον ἔθνος δύναιτ' ἂν φιλοσοφεῖν
 πρὸς εὐσέβειαν. Δεῖ δ' οὖν ἡμῖν πρὸς τοῦθ' ἱεροκηρύκων καὶ
 διδασκάλων Σωκρατικῶν· καὶ τοιούτους ἐξήτει ἡμῖν ὁ λόγος
 ἀνωτέρω τοὺς τριακοσίους· τοσοῦτοι γὰρ ἐκλεκτοὶ πολιτικοί,
 ἱερεῖς, καὶ διδάσκαλοι, ἀφ' ἐκάστης τάξεως ἑκατὸν ἀρετῇ
 διαπρέποντες, ἰκνώντατοι ἂν εἴεν καὶ ὅλον ἔθνος εἰς εὐσέ-
 βειαν μεταστῆσαι τοὺς πεπλανημένους ἐφ' ἑκάτερα λόγῳ τε
 καὶ ἔργῳ πρὸς τὴν μέσσην ἐπισυνάγοντες. Τί οὖν σοι δοκεῖ
 περὶ τούτου, ὦ Νικόφημε; ὁρῶ γάρ σε ἡδέως διακούοντά
 πως τῶν λόγων. Νικ. Ἄξια γὰρ ταῦτ', ὦ Σώκρατες, εἶρη-
 κας· ἀλλὰ τοὺς τριακοσίους τούτους πῶς ἂν εἴη ἡμῖν τοιού-
 τους χαλκεῦσαι, οἷους καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν αὐτὴν συνα-
 γαγεῖν ἀρετὴν, τοῦτο νῦν βουλοίμην μαθεῖν παρὰ σοῦ. Σωκ.
 Τούτους οὐρανόθεν μὲν ἕξειν οὐ προσδεχόμεθα πάντως· δεῖ
 ἄρα ἐπὶ γῆς κατασκευάσασθαι αὐτοὺς παρ' ἡμῖν αὐτοῖς· τὸ
 δ' ὅπως εἴρηται μὲν μοι καὶ πρόην ἐν ἐτέρῳ λόγῳ· εἰρή-
 σεται δὲ καὶ ἐσαῦθις, ἐπειδὴν θεὸς δῶ· δεῖ δ' οὖν ἐκεῖνο
 εἰδέναι, ὥς ἱεροκηρύκων ὑμῖν δεῖ καὶ διδασκάλων ἀξίων
 ἀμφοτέρων τῆς προσηγορίας ταύτης, ὅπως τέχνη λόγου καὶ
 πράξει ἀρετῆς ἐκριζοῦντες ἑκατέρωθεν τὰς ἀκάνθας, ἐμφυ-
 τεύωσι ταῖς ψυχαῖς τὸν ἔνθεον σίτον, τὸν τῆς ἀθεΐας χεῖμαρ-
 ρον αὐταῖς ἀποφράττοντες. Νῦν δ' οὖν ἴθι, ὅπου σε καιρὸς
 κατεπείγει· ἐπειδὴν δ' αὖθις μετ' ἀλλήλων γενώμεθα, σκε-
 ψόμεθα καὶ περὶ τῶν λοιπῶν.

Ἐν Αἰγίνῃ, τῷ αὐλῷ.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΙ

ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΩΝ (*).

Διανοουμένω μοι, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, πόθεν ἄρξωμαι εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ὅθεν ἂν ὑπείη καὶ ἐλπίς τις διαπραχέσθαι τι, περὶ ὧν ἤκω ἐρῶν, ἔπορα πανταχόθεν παρίστατο· μικρὸς γὰρ ἐν λόγοις ὢν, καὶ εἰς πρὸς πολλοὺς, καὶ τούτους κρείττους ἐμοῦ πολλῶ τῷ μέτρῳ καὶ ὄντας, καὶ λεγομένους, τὸν λόγον ἀποτεῖναι βουλόμενος, πῶς ἂν πείσαιμι τούτους, καὶ μάλισθ' ὑμῶν ἐνίους, πρὸς οὓς ποτὲ καὶ ἀπέχθειά τις μοι γεγένηται; πολλάκις γὰρ οἱ λόγοι, τοῖς πάθεσι συνοιδούμενοι, καὶ ταῖς προλήψεσιν ἐφ' ἐκάτερα συμφυσούμενοι, οὐκ ἀπὸ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προσώπων καὶ τῶν ὑπολήψεων ἐτετρακλῆς παρέχουσι τὸ πιστόν. Ταῦτα δὴ διασκεπτομένω μοι ἀνέλπιστον ἐδόκει τὸ κατορθοῦν· εἴτ' ἐπειδὴ ὁ ἐπὶ ταύτην με ἐξορμήσας τὴν πρόθεσιν (ἄνῃρ δ' οὗτος φίλος μὲν ἐμὸς, φίλος δὲ καὶ πάντων τῶν περὶ πολλοῦ τὸ κοινὸν ὄφελος ποιουμένων), ἐνέκειτό μοι, ἐπιχειρεῖν λιπαρῶν, οὕτως ἀπιδὼν εἰς τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ, ὃ ἤκω ὑμῶν δεησόμενος, ὥς εὐλογον ὄν, καὶ πλεῖστα κοινῇ συναῖσον πρὸς τὰς μελλούσας ἐλπίδας γιγνόμενον, ἀνεθάρρῃσα, καὶ τῆς γραφίδος

(*) Ὁ λόγος οὗτος μεταφρασθεὶς, ἐξεδόθη ποτὲ καὶ ἐν Παρισίοις προ τῆς ἐπαναστάσεως.

εὐθὺς ἡψάμην· οὐδὲ γὰρ ἀτόπους οὕτως ὑμᾶς ἐνόμισα, ὥς τὸ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος προβαλλόμενον μὴ ἀνέχεσθαι κατακοῦσαι· ἔστι δὲ τοῦτο τίς; τὸ περισπούδαστον παρὰ πᾶσιν, ὦ ἄνδρες, Εἰρήνη! παύσασθαι, φηρί, διαπυκτεύοντας πρὸς ἀλλήλους, τὸν τε καιρὸν εἰδότες, οἷος νῦν μάλιστα καταπειγὼν ἐστὶ, καὶ τὸ πρᾶγ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἀηδὲς καταστὰν καὶ ψυχρὸν, διὰ πολλοῦ ἤδη ἐν οὐ δέοντι πυκτεύμενον χρόνῳ.

Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, ἀπαίρων ἐντεῦθεν, ὥς μὴ ἐξὼν ἄλλως αὐτοῖς τὸν σωτήριον λόγον κηρύξαι τοῖς ἔθνεσι, μηδὲ τὴν κοίτιν παντὸς λόγου ἐκείνην μεταβολὴν ἐναντίον τοσούτων τυράννων ποιῆσαι, μὴ αὐτοὺς πρότερον πρὸς ἀλλήλους ὁμονοοῦντας. Ταῦτα δ', ὦ ἄνδρες, νῦν φησι καὶ ἡ πατρις πρὸς ἡμᾶς, καὶ μοι δοκῶ νῦν τὴν φωνὴν ἔντηχον ἔχειν ἐν τοῖς ὤσιν. Εἰρήνην τὴν ἐμὴν, ὦ παῖδες, φησὶν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, ὥς μὴ ἐξὼν, πρὸς ἃ σπεύδετε ἀφικέσθαι, μηδὲ τὴν μεγάλην ταύτην μεταβολὴν ἀπεργάσασθαι, ἧς στοχάζεσθε, μὴ αὐτοὺς πρῶτον πρὸς ἀλλήλους ὁμονοοῦντας· πρῶτον γὰρ (οὐ πολλὸς δὲ χρόνος ἐστὶ διαβρῦεις) ἦν μὲν τὰ ἐμὰ ἀσθενῆ καὶ διαμόχθηρα εἰς τὸ παντελές, ἦν δὲ πάνυ ὀδυνηρὰ καὶ οἰκτρὰ, πολλῶ μὲν τῷ πάθει περιαλγούσης, πλείονι δὲ πόθῳ περιμενούσης τὸν χρόνον τοῦτον, ὅθ' ὑμεῖς ἐν ὀλίγῳ ἀπὸ τε τῆς ὀδυνηρᾶς κλίνης τοῖς τῶν λόγων φαρμάκοις μικρὸν ἀναρρώσαντές με, καὶ τὸ ἐκ φιλοσοφίας σμῆγματι τὸν ἐνυπάρχοντά μοι ἀποσμήξαντες ῥύπον, εὖ μὲν ὑεραπεύσαντες, ἀνωρθώσατε, εὖ δὲ περιστείλαντες, ἐκοσμήσαντε, καὶ πῶς τὰ μείζω προῖέναι ταῖς ἐλπίσιν ἐπήρατε· τὸ γὰρ ζῦμπαντας ὑμᾶς οὕτω ζέοντι πόθῳ καὶ ἐξ ὁμονοίας

πρὸς τὸ κοινῇ συμπροθυμηθῆναι συμφέρον, τὶ τῶν πάντων, ὧν σκοπεῖτε, οὐ παρέσχεν ἐλπίδα τοῦ ἀνασώσεσθαι; καὶ δέχομαι γέ, ὦ παῖδες, τὴν περὶ ταῦτα εὐγνωμοσύνην ὑμῶν, καὶ ἀντοφείλω τὰ σῶστρον· ἀλλὰ ταῦτα μὲν τέως· νῦν δὲ πῶς ἔχει τὰ κατ' ἐμέ; τοῦτο τῷ ὄντι καὶ ἐννοεῖν μοι λυπηρὸν, καὶ λέγειν ὀδυνηρότερον, καὶ ταῦτά γε πρὸς ἡμᾶς, ἐφ' ᾧ καὶ καταδύεσθαι μοι δοκῶ· ὑμεῖς γάρ, ὦ παῖδες, ἀντὶ τοῦ ἔτι ἐπὶ τὰ πρότω ἶεναι συμφώνως, καὶ σὺν ἀγαθῇ ἐλπίσι καὶ πάλιν τὰ μείζω χωρεῖν, διαιρεθέντες, καὶ μετ' ἀλλήλων ἐπ' ἀλλήλους συσφαφέντες ἐκ ζάσεως, μάχεσθε, καθάπερ τὰ θηρία, κερατίζόμενοι, καὶ δακνόμενοι· τί οὖν ἐκ τούτων ἐλπίς περιέσεσθαι ἐμοὶ τῇ μητρί; τί δὲ καὶ ὑμεῖς ὠφελήσεσθε; οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς γαστρὸς τῆς ἐμῆς ταυτησί ἐστὶ προελθόντες; οὐκ ἐμοὶ παῖδες πάντες; οὐχ ὁμοδίαιτοι; οὐχ ὁμόσκηνοι, ὡς ὑπὸ τὸν αὐτὸν γεννηθέντες, καὶ ἀνατραφέντες, καὶ αὐξηθέντες ἥλιον καὶ αἰθέρα καὶ νόμον, καὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν προϊέμενοι, καὶ τοῖς αὐτοῖς μυστηρίοις στοιχειωθέντες; πόθεν οὖν, καὶ ὅπως νῦν τοιούτω περιέχυσθε πίθει, ὥστ' ἀνεῖναι ἀλλήλοις, εἴτω τί καὶ ἡμάρτηται, μὴ ἀνέχεσθαι; Ἀλλ' ὦ παῖδες, εἴ τις μνήμη ἔσ' ὑμῖν ἐστὶν ἐμοῦ τῆς φιλοστόργου μητρὸς, εἴ τις εὐγνωμοσύνη ὑμῖν πρὸς αὐτὴν ὑπολείπεται, παύσασθ' ἐρίζοντες, φθονοῦντες ἀλλήλοις, ὑπ' ἀλλήλων φθειρόμενοι, ἀπολλύμενοι καὶ μου τῆς φωνῆς ταύτης, ὡς ἀπὸ καρδίας μητρὸς ἀγαπώσης προϊούσης, ἀκούσατε· Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν.

Ἡ μὲν οὖν μήτηρ πατρὶς τοιαῦτά μοι δοκεῖ, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιεῖσα, προσανακλᾶσθαι πρὸς ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ καιρὸς ἤδη, εἴ τι τούτων δικαίως ἐπεγκαλεῖ, τοῦτο σκέψασθαι· τέως μὲν γὰρ τὸ τῆς φιλολογίης χρῆμα ἀκαταζήτητον ἦν, καὶ ὅλως

νεκρὸν, οὐδὲν ἡμῖν μηδεμιᾶς ὑπόουσης αἰτίας, πρᾶγμ' ἦν πρὸς ἀλλήλους· τριακοστὸν δὲ ἔτος μάλιστα, ἅφ' οὗ λόγος περὶ γλώσσης ἤρξατο γίνεσθαι ἀμυδρὸς, ἐνέφν μὲν ἕρις τις ἐκ τούτου μικρὰ, οὐ μὴν δὲ οἷα καὶ αἴσθησιν παρασχεῖν, ἀλλ' οἷαν εἰκὸς μάλισα φιλολόγοις γενέσθαι, μηδὲν χαλεπὸν ἐπι-
συρομένην· νῦν δὲ πέμπτον περίπου καὶ δέκατον ἔτος ἡ αὐτὴ αὖθις ἀναρρίπισθεῖσα, καθάπερ ζώπυρον ἐξ αἰθάλης, καὶ εἰς πυρσὸν ἀναδοθεῖσα, κατέχει ἐπὶ πολὺ, καὶ τὸ προστυχὸν ἐπινέμεται, παντοδαπαῖς ὕλαις τῶν παθῶν τρεφομένη· οἱ γὰρ ἀμφὶ λόγους ἔχοντες, οὐ μᾶλλον ταῖς γνώμας, ἢ καὶ φιλονεικία διακριθέντες, οὐκέτι τὸν λίθον ἄγουσι πρὸς τὴν σπάρτον, ἀλλὰ τὴν σπάρτον πρὸς τὸν πέτρον συνάγουσι, πρὸς τὸ ἴδιον πάθος ἐκάτεροι τὰ πράγματα ἐφαρμόζουσιν φιλονεικοῦν-
τες, ὅ ἐστι πρὸς τὰς ἐλπίδας ὀλεθριώτατον· δεῖ γὰρ δὴ τοὺς σο-
φοὺς τῶν νέων Ἑλλήνων, εἴτι ἄξιον βούλονται διαπράξασθαι, εἰς ἓν συνάγειν τὰς γνώμας, τὸ κοινῇ συνοῦσον ἐν πᾶσι πρὸ παντὸς τιθεμένους.

Ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ περὶ γλώσσης ἀναγκαῖον παρεπόμενον ἦν πρὸς τὴν ἐν λόγοις ἐπίδοσιν, καὶ ὅτι πολὺ τὸ περὶ ταῦτα φιλότιμον πρὸς τοῦτο συνήνεγκε, κἀγὼ μᾶλλον πέπεισμαι· ἀλλ' ὥφειλεν ἐξ ἀρχῆς πρὸς μόνην τὴν ἀλήθειαν συγκετροῦν καὶ τὰς γνώμας, νῦν δ' ἀπὸ πολλοῦ πάθους τοῦ πράγματος ὑπερζέσαντος, τί τῶν ἀτόπων ἡμῖν οὐκ ἐγένετο; ἐὼ τᾶλλα, ἀλλὰ τίς οὐχ ὁρᾷ τὰ ὀνησιμώτερα τῶν σχολείων τὰ μὲν ἡδὴ ἀνατραπέντα, τὸ ἐν Βυζαντίῳ, τὸ ἐν Κυθωνίαις, τὸ ἐν Σμύρνῃ, τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ· τὰ δὲ, ὥσπερ ἀνερομάτιος ναῦς, σαλευόμενα καὶ αὐτά; τίς δὲ καὶ τὰς αἰτίας τούτων οὐκ οἶδεν, ὧν πρώτη μάλιστ' ἂν εἴη ἡ πρὸς ἀλλήλους καταφορὰ καὶ ἀπέχθεια; καίτοι τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐπ' εὐλογίαις ἐσχά-
τως τῶν προϋχόντων αὐτόθι σπειράντων, καὶ τῶν προσόδων

ἀξίως αὐξηθεῖσων, ἐδύνατο μετὰ μικρὸν καὶ ἀκαδημίᾳ σχῆμα περιβαλέσθαι· νῦν δ' ὅμως, οὐκ οἶδα, ὅ,τι καὶ φῶ· ἴν' οὖν μηκέτι γένηται ταῦτα, καὶ ὅπως τὴν ἐκ τούτων ἡμῖν προσγεγεννημένην αἰτίαν ἐκτρίψωμεν, παυώμεθα τοῦγε λοιποῦ λακτιζόντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ ταῦτα νῦν, τῶν καιρῶν κατεπειγόντων ἐπὶ τὰ μείζω, ἐφ' ᾧ ἐκεῖνα προανεκρούετο.

Εἰρήνη, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, εἰρήνη, καὶ ἀγάπη τὸ περισπούδαστον καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα· ἀγάπη, τὸ καὶ καθ' αὐτὸ λέγαδον, καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τιμώμενον· ἡ γὰρ ὀλεθρία κῆνις τῶν βασιλέων ἐκείνων ἐν τῇ δεκάετει ἐπὶ τὸ Ἴλιον ἐκστρατεία, εἰσπεσοῦσα εἰς τὴν ᾠδὴν τοῦ Ὀμήρου, τί ἡμῖν ἐξηγεῖται, ἢ στάσεις, καὶ θυμούς, καὶ ἀπειλάς, ὧν τέλος οἰμωγαὶ καὶ στόνοι, καὶ ὄλεθροί; οὐδὲν γὰρ ἂν εὖροι τις εἰ σκοποῖν ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι, ἢ τοῦτ' αὐτὸ Ἰλιάδα· κακῶν· καίτοι κἀνταῦθα ἐκ μέρους ποθὲν, ἀναφανείσα φίλια Θεεταλοῦ μειρακίου πρὸς ἄνδρα Λοκρὸν, οὐ μόνον τοὺς διαφερομένους ἐπὶ τοὺς πολεμίους συνήγαγεν, ἀλλὰ καὶ τὴν νίκην τελευτῶσα παρέδωκε φέρουσα, οὐ οὐδὲν ἡμῖν ἢ ποίησις ἦσεν, οὔτε πρὸς ἡδονὴν τερπνότερον, οὔτε πρὸς ἀρετὴν ἀγωγότερον, οὔτε πρὸς μνήμην ἐπικερδέστερον· τί γὰρ ἂν εἴη φιλίας, ἢ πρὸς δόξαν ἀνυσιμώτερον, ἢ πρὸς ἀλκὴν ἰσχυρότερον; οὐχ αὕτη παρέσχεν εὐδαιμονίαν καὶ δόξαν τοῖς Ἀθηναίοις, ὥς δι' αὐτὴν τῶν τυράννων καταλυθέντων; τοῦτο δὲ τῶν Ἀττικῶν διηγημάτων τὸ ἐνδοξότερον, ἄξιον τῆς Ἀθηνᾶς, ἄξιον τοῦ Θεσέως.

Ἀνεφάνη δὲ ποθ' ὕστερον καὶ λόγος ὅλως Θεβαίοις, ἱερά· ἀφωσιωμένος φίλις, ἄξιος καὶ οὗτος ἐκπληρῶσαι τὸν ἱερὸν ἔρωτα τῆς πετρίδος· τῷ Πελοπίδᾳ, καὶ τὴν ἀνυπόστατον δοκοῦσαν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν ἀδύνατον ἐξελέγξαι πρὸς ἄνδρας· φίλις συμπεφυκότης· ἀλλ' ἦν ἄρα ταῦτα μέχρι διέυρο·

τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, ἐκλιπούσης ἤδη τῆς φιλίας τοῖς Ἕλλησι, πάντα διηγημάτων ἔμπλεα σκυθρωπῶν, ἔθνος ἔθνοι συμπεπτωκότες, καὶ πόλις πόλει καὶ τὸ δὴ χεীরιστον αὐτοὶ ἑαυτοῖς· οἷς γὰρ ἂν ἅπαζ ἡ φιλία τῆς γνώμης ἐκστῇ, τούτων πάντα ἀξιόχρεω γίγνεται ἐκταράττειν καὶ συγκινεῖν τὴν ψυχὴν, καθάπερ πλοῖον, τοῦ ἔρματος ἀρεθὲν, βραχεῖα ῥοπὴ σαλεύει καὶ περιτρέπει, μέχρις ἂν περιπέσωσιν ὕστερον, οἷς καὶ λέγειν ἐστὶ λυπηρόν.

Τοιαῦτα οὖν πατρῶα ἐφ' ἐκάτερα παχιδείγματα ἔχοντες, πῶς παρεκτραπέντες τῶν βελτιόνων, τὰ χείρῳ μιμώμεθα; καὶ ταῦθ' οἱ λόγους καὶ μούσας τὰς ὁμοῦ οὔσας ἐκ πολλοῦ θεραπεύοντες, οἱ καὶ τοὺς ἄλλους, εἴ τισιν ἐφ' ὧ ποτὲ διασταῖεν αἱ γνώμαι, εἰς ἓν συνάγειν τῇ τῶν λόγων δυνάμει καὶ τῇ τοῦ βίου σεμνότητι καὶ εἰδότες καὶ πεφυκότες, καὶ τὸ μέγιστον ἐποφείλοντες; καθάπερ γὰρ ἱατρῶν ἔργον τοῖς πάσχουσι τὰς νόσους τῶν σωμάτων πρὸς ὑγιεῖαν ἀποσοβεῖν οὕτω καὶ τῶν σοφῶν τὰς ψυχὰς τῶν παθῶν τοῖς πολλοῖς πρὸς ἀρετὴν ἐκκαθαίρειν ἴδιον γίγνεται· νῦν δ' ὁπότε αὐτοὶ ἀλόγοις δουλεύουσι πάθεσι, ποῖόν ποτε τοῖς ἄλλοις παράδειγμα ἔσονται, τὸ ἄλλας αὐταὶ μαρνανθέντες; ὁ δὲ ἱερὸς λόγος παρέδωκεν ἡμῖν καὶ ἄγγελον φωτὸς, ἄγγελον δεξιὸν ἡγεμόνα πρὸς σωτηρίαν· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀμαρτία, ἐπεισφρήσασα ἄλλοθεν, παρεισάγει καὶ ἕτερον ἐξ ἀριστερῶν σκοτεινόν, καὶ ζητοῦντα τίνα καταπίῃ· τὸν μὲν, ἐκ τοῦ ὀρθοῦ πηγάζοντα λόγου· τὸν δὲ, ἐκ τῶν παθῶν παρακλύπτοντα. Εἰ οὖν ἡμεῖς ἐκόντες αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐπιπίπτοιμεν, τίνος καὶ ποίου ἡμῖν χρεῖα ἐτέρου χείρονος ἔξωθεν; οἱ γὰρ ἀλλήλους κυρίττοντες φησὶν, τῷ Ἀποστόλῳ ἐπόμενος, ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ἐλεπέτωσαν, μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῶσιν.

Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ὀλεθρίαν ὀλεθριω-

τῶτων ἀποτελεσμάτων αἰτίαν γιγνόμενα, καὶ τὸ μέγιστον
τὸ κοινὴν συμφέρον, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσιν ἐπίδοσιν τῶν ὁμογε-
νῶν περὶ πλείστου ποιούμενοι, παυώμεθα τοῦ γελοιποῦ
οὔτω μωρῶς πρὸς ἀλλήλους μαχόμενοι· οὐκέτι γὰρ καλὸν
ἐκφέρειν πρὸς ἑαυτούς,

α. ὧς οὐκ ἔστι λέοντες καὶ ἀνδράσιν ὄρεα πιστά.

β. Οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντες.

δέον ἄλλη πῃ ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι τοῦτος ἐφαρμόζεσθαι
τοῦτο· ὑμῖν δὲ συγγενέσιν οὔσι καὶ συνεστίοις, ὥς ὑπὸ τὸν
αὐτὸν ἥλιον καὶ αἰθέρα ἀνατραφεῖσι καὶ αὐξηθεῖσι καὶ τὴν
αὐτὴν προῖεμένους φωνὴν, καὶ τὴν αὐτὴν γῆν, τὸ κλεινὸν
τῆς Ἑλλάδος ἔδαφος νεμομένοις, καὶ καρποὺς τοὺς αὐτοὺς
σιτουμένοις, καὶ τὸ αὐτὸ σεβομένοις ῥητὸν, καὶ ἐπὶ πᾶσι ταῖς
αὐταῖς συνεπαιρομένοις ἐλπίσιν· ἡμῖν, φημί, οὐς τοιαῦτα καὶ
τοσαῦτα ἀφύκτως συνάγει, πῶς οὐκ οἰκεῖον εἰρήνην, οἰκεῖον φι-
λία, τὰ καθ' ἑαυτὰ περιμάχητά τε καὶ περισπούδαστα, καὶ πρὸς
τὰ πράγμαθ' ἡμῖν συμφέροντα; Ταῦτ' οὖν καὶ ὑμεῖς συνειδότες
καλῶς εἰρημένα, καὶ παρ' ἀλλήλων μαθόντες, οἷγε νεώτεροι,
οὐ μόνον καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος, δίκαιοι ἂν εἴητε δέξασθαι,
ἀλλὰ καὶ ἀλλήλοις παρακελεύεσθαι, ἀμνηστίαν ἐπὶ τοῖς φθάσα-
σιν ἐπισήμως ὁμολογήσαντες· ὁ πρῶτος αὐτὸς ἐγὼ πᾶσιν ἀπο-
δοὺς, καὶ αἰτῶν ἀποδέχομαι· μηδεὶς δὲ οἰέσθω αἰσχύνῃν τὸ
πρᾶγμα εἶναι, εἴτις πρὸς τὴν διαλλαγὴν αὐτὸς πρῶτος χω-
ρεῖν, ἀλλ' ὅστις ὠκνῶν ὑστεροῖν, τῆς τελείας ἀρετῆς ἐκπε-
σεῖσθαι· οὐ γὰρ ἦτταν τὸ τοιοῦτον καταγιγνώσκει τοῦ προ-
λαμβάνοντος, ἀλλὰ μεταβαλὼν ἐκ τοῦ χείρονος πρὸς τὸ
κρεῖττον· ἐκεῖνα δὲ ταπεινῶν ἐστὶ φρονήματα ταπεινὰ
μειρακκιωδῶς ἀνδραγαθίζομένων, καὶ ἐπιδεικνυμένων, ἐν οἷς
μάλιστα ὀφλισκάνουσι γέλωτα· ὁ δὲ τῆς πατρίδος ἔρω, καὶ

ἐξ αὐτῆς τῆς καρδίας πηγάζων, τοιαύτην σμικρολογίαν οὐκ οἶδε προσίσθαι· καὶ ἰδοὺ αὖ πάλιν καὶ πρὸς τοῦτο οἰκεῖον, συγγενὲς μέγα, καὶ ἔνδοξον παρίσταται ἡμῖν τὸ παράδειγμα.

Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης οὐ μᾶλλον εἰς ἔχθραν περίπυστοι, ἢ καὶ εἰς ἀρετὴν παρὰ πᾶσιν ὑμνούμενοι, διετέλεσαν ἀντιπολιτευόμενοι πρὸς ἀλλήλους· τέως δ' οὖν νικᾷ πρὸς ὀλίγον τὸ πάθος, καὶ Ἀριστείδης ἐξοστρακίζεται· ἀλλὰ νικᾷ αὖθις ἐν μέρει ἡ ἀρετὴ, καὶ Ἀριστείδης κατελθὼν, παρέχει ἑαυτὸν παιθόμενον ἐκουσίως Θεμιστοκλεῖ τῷ ἐχθρῷ, εἰπὼν τὸ θρυλούμενον. » Ἡμεῖς, ὦ Θεμιστόκλεις, εἰ σωφρονοῦμεν, ἥδη τὴν κακὴν καὶ μειρακιώδη στᾶσιν ἀφέντες, ἀρξώμεθα σωτηρίου καὶ καλῆς φιλονεικίας πρὸς ἀλλήλους, ἀμιλλώμενοι ὥσαι τὴν Ἑλλάδα, σὺ μὲν ἄρχων καὶ στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ ὑπακούων καὶ συμβουλευῶν ». Τίνος οὖν καὶ ποίας νίκης ἡ ἥττα αὕτη οὐ πολλῷ κρείττων γίγνεται; τίνος δὲ ἀγῶνος αὐτῷ Ἀριστείδῃ οὐχὶ ἐνδοξότερος στέφανος ὁ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ εὐθύς αὐτῷ προσφερόμενος; » Οὐκ ἂν ἐβουλοίμην, ὦ Ἀριστείδῃ, σὲ κατὰ τοῦτο κρείττονά μου γενέσθαι· πειράσομαι δὲ, πρὸς τὴν καλλὴν ἀρχὴν ἀμιλλώμενος, ὑπερβαλέσθαι τοῖς ἔργοις ». Οὕτως ἡ ἀρετὴ κατεδυσώπησε τὸν πολέμιον. Ἄ δ' ἔτι καὶ ὑπὸ τῷ Κιθαιρῶνι τῷ αὐτῷ πρὸς τὸ συναγαγεῖν τὰς τῶν Ἑλλήνων γνώμας διαπέπρακται Ἀριστείδῃ, καὶ τὰς ἐκεῖ πρὸς τοὺς Τεγεάτας καὶ Λακεδαιμονίους ὕστερον, ἀκκαίρου φιλοτιμίας ἐκστὰς, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ πείσας, διέλυσεν ἔριδας, μακρὸν ἐστὶ λέγειν· ὃ γὰρ ἔρως τῆς πατρίδος ἐντέτηκται, τούτῳ πάντα τοῦ κοινῆ συνοίσοντος δεύτερα τίθεται· ἀλλ' ὃ ἐν τοῖς μεθορίοις αὐτῷ ὑμνεῖται πρὸς τὸν αὐτὸν εἰρημένον, ὅπότ' ἐπορεύοντο συμπρεσβεύοντες, καὶ περ εἰδόσι καὶ τοῦθ' ὑμῖν, ἀλλ' οὖν ἀναμνήσω. » Βούλει, ὦ Θεμιστόκλεις, φησὶν, ἐπὶ τῶν ὁρίων τὴν ἔχθραν

καταλίπωμεν; εἴτ', εἰ βούλει, ἐπανιόντες ἀναληψόμεθα. Ταῦτα τοίνυν τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς μάλιστα ἀρεταί· ἅς μὴ μιμεῖσθαι τοὺς ἀγαλλομένους καὶ καυχωμένους ἐπ' ἐκείνοις ὥς γε προγόνοις, καὶ ταῦτα νῦν κατεπειγόντων καιρῶν μεγίστων, αἰσχύνῃ πολλή, καὶ μάλιστα οἱ τοὺς πανηγυρικοὺς ἐκείνων ἀναγιγνώσκοντες· ἴσασι δ' οὗτοι τί ποτέ μοι ὁ λόγος ἐντεῦθεν ὑπαινίττεται πρὸς αὐτούς.

Περὶ δὲ τῆς φιλολογίας, ἐγὼ μὲν περὶ γλώσσης, καὶ μάλιστα περὶ λεξιδίων μηκέτι μηδένα διαφιλονεικεῖν ἂν βουλοίμην, μήτε διακοντίζεσθαι ἀφ' οὗτω πάθους πολλοῦ ὀρμωμένους· τῆς δὲ χρείας ἀναγκαζούσης, εἶπη τύχοι, λεγέτω ἀπλῶς τὸ παριστάμενον ὁ βουλόμενος· εἰδέποτ' εἴη ἀνάγκη ἀποτείνεσθαι πρὸς τινα, γραφέτω πρὸς ταῦτον φιλικῶς, ἢ γοῦν ἐν μηδενὶ καταπτόμενος· τὸ γὰρ περὶ γλώττης ἔτι διαφιλονεικεῖν οὐκέτι μοι καλὸν εἶναι δοκεῖ, ἵνα μὴ καὶ μᾶλλον ἀπ' ἀλλήλων ἡμᾶς διαστήσῃ, δέον συνάπτειν πρὸς μείζω συμφέροντα· μέχρι γὰρ ἀταλαίπωρον καὶ ἀκαταζήτητον ἦν τὸ πρᾶγμα, ἀναγκαῖον ἦν διερεθισθῆναι τοὺς φιλόλογους σπουδάζειν περὶ αὐτό· νῦν δ' ἱκανῶς διαφιλονεικηθέντος, καὶ τῶν μὲν οὕτω, τῶν δὲ ἐκείνως γραφόντων, μιλουμένων, λειπουμένων, ὑπερβαλλόντων, ὅπως ἂν ἕκαστος βούληται, μάταιον ἔσαι πλείω περὶ τούτου διδάσκειν. Ταῦτα φημ' ἐγὼ περὶ γλώσσης· ἃ δὲ τῶν ἐκδιδομένων καὶ κρίσεως δέοιτο, καὶ τούτοις ὥς διὰ φιλίας ἰόντων οἱ βουλόμενοι κρίνειν, ἄνω τὰ δόρατ' ἔχοντες, ἡδόμενοι μὲν, οἷς οἱ γράψαντες εὐδοκίμησαν· μὴ ἐφηδόμενοι δὲ, ἐφ' οἷς ἂν ἀμάρτωσιν· ἀλλὰ φιλικώτερον καὶ κατὰ τρόπον πρὸς τὸ ὀρθὸν ἐπανάγοντες· τοῖς μὲν γὰρ πικροῖς τῶν φαρμάκων σωμάτων φυγαδεύονται νόσοι· αἱ δὲ ψυχαὶ τοῖς προσηνεστέροις τῶν λόγων μάλιστα πεφυκάσιν ἐπανάγεσθαι.

Ταῦτα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, παρ' ἐμοῦ ἐκ πολλῶν ὀλίγα· πολλὰ δὲ πρὸς ὑμᾶς τοὺς καὶ πλείω ἐμοῦ εἰδότες, καὶ ἄμεινον, ὡς ἐγὼ πείθω ἑμαυτὸν, πολλῷ τῷ λόγῳ φρονούντας· ὑμεῖς δὲ, εἴτι τούτων ὄφελος, οὐ μόνον αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς εἰλικρινῶς ἀποδέχεσθε, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, εἴτις δοκεῖ ναυτιᾶν, καὶ τοῦτον συμπεῖθετε, ἀπὸ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῶν παθῶν ὀρμᾶσθαι διδάσκοντες, ἵν' ὦμεν τοῦ γε λοιποῦ πρὸς ἓν ἀποβλέποντες, τὸ ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, ἐκ μιᾶς συνθήκης ἐκείνης συμπροθυμούμενοι. » *Τῶν μὲν πρὸς Εὐκλείδου, παρτελής ἀμνηστία· τὸ δὲ ἐπὶ τάδε, μία ψυχὴ καὶ θέλησις καὶ βουλὴ.* » ἀνδρῶν γὰρ ἀγαθῶν μηδέποθ' ἀμαρτεῖν· φρονίμων δὲ ἀμαρτόντας, ἐπανορθοῦσθαι. τοῦτ' ἄξιον τῆς πατρίδος, ἄξιον τῆς φρονήσεως τῶν ἀπογόνων τοῦ Θρασυβούλου, ἄξιον τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, ἀρχ. Ἀπρίλ. ιζ.'

Σύμβουλος ἀγαθός χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἀπάν-
των ἐστὶ κτημάτων. τὸ γὰρ λέγειν, ὥς δεῖ, τοῦ φρονεῖν εὖ
μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα. Ἰσχυράτης.

Τῷ ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤῷ ΑΡΧΟΝΤΙ ΜΕΓΑΛῷ ΜΗΑΝῳ

ΚΥΡΙῷ

ΓΡΗΓΟΡΙῷ ΒΡΑΓΚΟΒΑΝῳ

Νεόφυτος Δούκας εὖ πράττει. ()*

ΠΟΛΛΑΚΙΣ λογιζομένω μοι, τί ποτ' ἄρα πάντες ἄνθρωποι, ὅς' ἂν πράττωσιν ἐν τῷ βίῳ, πάνθ' ὑπὲρ τοῦ παρὰ πάντων τῶν τε νῦν ὄντων, τῶν τ' ἐσομένων ἐπαινέσθαι πράττειν πεφιλοτίμηνται, ἔννοια ἐκείνη ἐπὴλθέ μοι οὐ σμικρά, οὐδὲ φαύλη, ὅτι τὸ λογικὸν τοῦτο ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἐξολισθήσας ἅπαζ παραβάσει τῆς ἐντολῆς, τῆς ἀθανασίας ἐκπέπτωκε, γλιχόμενον μὲν ταύτης, μὴ δυνάμενον δ' ἄλλως οὐδ' ὅπως οὖν αὐτὴν ἀνακτήσασθαι, οὕτω διὰ τῶν ἔργων κατὰ γε τὸ ἐγγωροῦν ἀναδραμεῖν πρὸς ἐκείνην ταυτὶ τυγχάνει παρὰ τῆς φύσεως εἰληφὼς τὸ ἐνδύσιμον·

(*) Τὸ περὶ οὗ ὁ παρὼν ἐγένετο λόγος, ἐσχεδιάσθη εὐθὺς, ἀφ' ἧς ὥρας ἀνεγνώσθη παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἄρχοντος τούτου· ἀλλ' αἱ περιστάσεις ἐξῆς ἀλλεπάλληλοι ἐπισυμβάσαι, διεκώλυσαν τὴν εἰσοδομήν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σεμνοτάτη καὶ ἐνάρετος γυνὴ αὐτοῦ Ἑλισάβετ, ἡ νέα τῷ ὄντι Ταβιθὰ τῆς Βλαχίας, ἡ καὶ πρότερον καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑαυτῆς ἀγαπητοῦ συζύγου ἐν ἀρεταῖς καὶ ἐλεημοσύναις συζῶσα, ἅμα εἰρήνης γενομένης, ἤνεγκεν εἰς πράξιν τὸ σχέδιον· καὶ νῦν τὸ Βουκουρέστιον πλουτεῖ παρὰ τὰ ἔθνη καὶ ἐτέρου νοσοκομείου ἀξίου λόγου, ὅποτε οἱ καλοῖ μευ Ἕλληνες διέβλυσαν καὶ ὁ μόνον εἶχον ἐν Αἰγίνῃ Ὀρφανοτροφεῖον!

καὶ γὰρ, ἵνα μὴ παντάπασιν ἐξ ἀπογνώσεως εἰς κακίην περιτραπῇ, ἐνέσπειρεν αὐτῷ ὁ θεὸς αὐτὴν τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ σῶζεσθαι. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἰδίου καὶ τούτου τυχεῖν, ὥσπερ πρότερον, δυνατόν οὐδενί, ἀπάντων τοὺς δερματίους ὁμοίως περιβεβλημένων χιτῶνας, καὶ τῆς φωνῆς, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, νόμος γεγεννημένης καινός, ἐτέραν πρὸς τὴν ἀθανασίαν τὴν διὰ τῶν ἔργων, εἴτι δύναιτο, ἐφικέσθαι σπουδῇ κατὰτείνει· εἰκότως· δι' ὧν γὰρ ἐκ χρηστῶν αὐτῷ φαῦλα τὰ πράγματα γέγονε, διὰ τούτων ἐκ τῶν φαύλων ἐπὶ τὰ χρηστὰ σπεύδει ἐπανελθεῖν, ἐκ τῶν ἐναντίων ὁρμώμενος· τὰ γὰρ ἐναντία καὶ παῖδες ἱατρῶν φασὶ τοῖς ἐναντίοις ἰάσιμα γίνεσθαι.

Ἀλλὰ τούτων οὕτως ἔχόντων, οὐχ ὁμοίως πάντες τὴν ἐπιθυμίαν τῆς αἰδιότητος ταύτης ἠθέλησαν δέξασθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. Ἀλλ' εἰσὶν οἱ δι' ἐτέρας ἐφικέσθαι ταύτης ἐσπούδασαν, πάντῃ ὀλισθηρᾷ καὶ ἀβάτου· ὥστ' εἰ μὴ τις ποθ' ἑαυτὸν ἀναστείλειεν, οὐκ ἔσθ' ὅπῃ κατὰ τοὺς καταφερομένους τῶν λίθων, μηδενὸς ἀντέχοντος, στήσεται. Τοιοῦτοι δ' ἂν εἴεν μάλιστα· οἱ ἐπὶ τῶν ὅπλων, τὴν ἑαυτῶν φήμην οἰκοδομήσασθαι προελόμενοι, ἐξ ἔθνων ἔθνη ἐπιδραχμόντες, καὶ ἐπὶ γαίαις γαίας προσκλήσασθαι ἐβελήσαντες· οἱ οὐκ ἔσι κακὸν, ὃ τῇ τοῦ πλείονος ἐπιθυμίᾳ μὴ ἐποίησαν τοὺς τῆς αὐτῆς φύσεως εἰληχότας, καὶ τὴν ἴσιν ἐκείνοις μοῖραν τῆς γῆς εἰς ταφὴν ἑαυτοῖς ἐσχηκότας· εἷς δέ τις καὶ πλεονάσας κακία, παραβαλώτερον ἢ κατ' ἄνθρωπον πρὸς τοῦτο ἐχώρησε, τὸν περιβόητον, ὡς λόγος, ναὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος πυρπολήσας, μνήμης οὕτω καὶ οὗτος παρὰ τοῖς ὕστερον ἐπιθυμήσας τυγχάνειν· ὥσπερ γὰρ παντὸς ἄλλου, οὕτω καὶ τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ὑπεργμένης ἡμῖν δωρεᾶς ἐστὶ παρ' ἀνθρώποις κατάχρησις· ὥς' ἐπειδὴν τις ἅπαξ παρεκτραπῇ τῆς

εὐθείας, τοσοῦτον ἀποπλανᾶται, ὅσον μᾶλλον ἐπὶ τὰ πρόσω
χωρεῖ. Νήπιοί γ' ἐκεῖνοι, τῇ σκιᾷ ἀντὶ τοῦ πράγματος ἐφε-
πόμενοι, καὶ ἀντὶ τοῦ ὄντος τὸ δοκοῦν προαιρούμενοι, οὐδ'
ἴσασιν οὐ τάλανες ἐπὶ θεμελίῳ σαθρῷ σαθρότερον τείχισμα
ἐποικοδομοῦντες. Ἀλλ' ἡμεῖς γε τοὺς μὲν τοιοῦτους, ἐρίῳ
στέφαντες, ὡς εἰκός, κατὰ Πλάτωνα, ἀποπέμπωμεν· ὁ δὲ λό-
γος ἐξῆς, τοῦ καθ' ἡμᾶς σκάφους τοὺς οἴακας ἐγχειρισθεῖς,
εὐτυχῶς ἡμᾶς, οὐχὶ εἰς τὸν ἄδην, ὥσπερ τοὺς ἀμφὶ τὸν
Ὀδυσσεά, ἵτε νῶλερ νῶτ καὶ νῶτιστ εἰδ, ἀνογέτ' ἀπὸ πηλοῦ

• Ἐνθα Κίμμεριον ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε

• Ἡέρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοῦς π' ἴσκει κίτνων

• Ἡέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν.

Ἀλλ' εἰς οὐρανὸν ἀναγέτω· ὅθεν ἡμῖν τό τε ζῆν, καὶ τὸ μὴ
καθάπαξ ἀποθανεῖν, εἰ βουλοίμεθα, πεπρυτάνευται.

Τίς δ' οὗτος ὁ λόγος, καὶ πόθεν ὀρμώμενος; τολμήσει οὐ-
τω πρὸς σέ τὸν πολλῶν καὶ ὑψηλοτέρων λόγον πατέρα γεγε-
νημένον παρρησιάσασθαι; καὶ πῶς θαρρήσει ἑαυτοῦ ἀχανοῦς
πελάγους, ὁ μέλλει διαβαλεῖν, ἐπικίνδυνον οὕτω πλοῦν ἀνα-
δέξασθαι, ὁ οὐδὲ τοῖς ἐμπειροτάτοις τὰ τοιαῦτ' ἐστὶν εὐ-
χερὲς περαιοῦσθαι; ἔγωγε μὲν οὐ ξυνορῶ, οὐδὲ τὴν τόλμην
ἔχω ἀτρεκῶς ἐξηγήσασθαι· πλὴν τί ἂν καὶ πάθοι τις, χρέους
οὕτω τὸν φόβον ἐκρούσαντος, καὶ πρὸς ἑαυτὸ ἰσχυρῶς ἐν-
θελκύσαντος; οὐδὲ γὰρ ἀποποιεῖσθαι ἐπίπαν τοῦ γχείρημα
ἦν, εἰμή τις ἡμελλεν ἀγνωμοσύνης δίκην παρὰ τοῖς τῶν λό-
γων ἐρασταῖς καὶ προστάτοις φευξείσθαι. Ἐν γὰρ τοῖς τῶν
καθηκόντων λόγοις, εἰ καὶ ἐν βραχεὶ ἐξ ἀνάγκης τινὸς ἀνα-
βάλλεται ἢ προαίρεσις, ἀλλ' οὐκ ἐσκαί ζυγχωρεῖται ἐκ λήθης
ἢ ὀφλησις· ὀφείλεται δέ σοι παρ' ἐμοῦ, Εὐγενέστατε, προσ-
τάτα, κρεῖττον τι, ἢ λόγος, παραστῆσαι τοῦτο δυνάμενος·
πρόην γὰρ εἰς τὸ σχολαρχεῖν με ἐνταῦθα καλέσας, πολλήν

ἄμ' ἐλθόντι μοι ὤφθης ἐπιδειζάμενος· εὖ νοιαν· καὶ νῦν ὕστερον, περιστάσεώς μοι ταύτης συμβάσης δεινῆς, πολλῶ μείζω ποιησάμενος πρόνοιαν· ἂθ' ὦν τί ἀνταποδῶ τῷ εὐεργέτῃ μου καὶ σωτῆρι γεγενημένῳ; ἢ ὃ καί μοι δυνατόν ἐστι δοῦναι, σοίτε ἄξιον μάλιστα δέξασθαι, λόγον φημι τουτονὶ τῷ τῶν λόγων προστάτῃ καὶ ἀντιλήπτορι· ἐμοῖτε γὰρ παντὸς μᾶλλον διαλύσει τὸ χρέος, σοίτε ἐνδοξοτάτην καὶ λυσιτελεστάτην ἀρετῆς παρέξει ὑπόθεσιν· καὶ οὐδὲ ψευσθήσεται, οἷμαί γε, τῆς ἐλπίδος, τῇτε σῇ καλοκάγαθίᾳ καὶ τῇ ἑαυτοῦ πιστεύων εἰλικρινείᾳ· τοσοῦτον τεθάρρῃκεν ἑαυτῷ! οὐδὲ γὰρ ἤχθης, ὡς οἱ πολλοί, οἱ ἄλλοι ἄλλοις ἀνθελκόμενοι πάθεσι, καὶ τὸ ἡδὺ αἰεὶ ἔμπροσθεν τιθέμενοι τοῦ συμφέροντος, λίαν τῷ λόγῳ δυσάγωγοι γίνονται· ἀλλὰ πολλῶν ἄμ' ἀρχαὶ εἰς ταῦτον συνελθοῦσαι, πρὸς τὴν ἀληθῆ σε ποδηγετοῦσιν εὐδαιμονίαν.

Σὺ γὰρ πατρίδα μὲν (ἴν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι) εἴληχας, ἣν Ὀμηρος μὲν ἐριβόλακά τε καὶ βωτειάνειραν ἐκάλεισεν· ἄν· ἐγὼ δὲ γῆν τῆς Ἐπαγγελίας δευτέραν ταύτην εἰπὼν, προσφύεστερ' ἂν δόξαιμι λέγειν· καὶ γὰρ οὕτω μὲν ὄρων τὰ ἔξω χει, ὡς ἂν ἄριστος γεωμέτρης ἄριστα τειχίσειεν ἔθνος ὅλον πρὸς τὸ ἀσφαλὲς τοὺς ἐπερχομένους ἐκκρούεσθαι· οὕτω δὲ θέσεως τάνδον, ὡς ἂν ἄριστος κηπουρὸς ἄριστα φυτεύσειε κῆπον πρὸς τὸ πάντα τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖθεν πορίζεσθαι· ὡς δ' οὐ κόμπος ἀπλοῦς τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, δῆλον ἐγγύθεν· Βλαχία γὰρ ἑλλειψοειδὲς μικροῦ δεῖν σχῆμα λαχοῦσα παρὰ τῆς φύσεως, τὸ πάντων εὐρύτατόν τε καὶ συμφερώτατον, ἅτε δὴ τοῖς τῆς κοινωνίας νόμοις, ὡς ἀπὸ τῆς περιφερείας ἐπὶ τὸ κέντρον ἀπάντων ἐκ τοῦ ἐγγυτάτω βλεπόντων, μεγίστην εὐχέρειαν παρεχόμενον, τὰ μὲν ἀπὸ βορρᾶς πρὸς δύσιν οὔτω παρὰ τοῦ σοφοῦ ἀρχιτέκτονος εὐ-

τόχως τετείχισται, ὥστε καὶ μικρὰ δύνάμεις, ὅπῃ γ' ἔστιν αὐτῇ μάλιστα προσβατὰ, ἐν τοῖς διόδοις ταχθεῖσα, μέγιστον στρατὸν ἀποκρούσοιτο· ἐκ δ' αὖ ἡλίου ἀνίσχοντος πρὸς μεσημβρίαν, Ἰστρῷ τῷ πάντων μεγίστῳ τῶν ποταμῶν εἰργομένη, οἶας καὶ ὅσης ἔτυχεν ἐπὶ τῶν καιρῶν σωτηρίας ἐντεῦθεν, ἡ ἱστορία ἔστιν ἀξιόχρεως μάρτυς, ἀφ' ἑαυτῆς τὸ πιστὸν τοῖς τὰ τοιαῦτ' ἀκριβῶς βουλομένοις εἰδέναι παρέχουσα· ὁ δὲ λόγος ὅδε, ὡς διώκων τοῦπίτομον, ἐπὶ τὴν νύσαν κεντήσῃ τὸν πῶλον.

Τούτων δ' οὕτως ἔχόντων καλῶς, νῦν εἰσίσωμεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς σπουδῆς· ἀλλ' ἐνταῦθα οὐκ οἶδ' ὁπότερον μᾶλλον τὴν φύσιν δεῖ θαυμάσαι τῆς τέχνης, ἢ σὲ μακαρίσαι τῆς τύχης, ὅτι σε τοιαύτης τυχεῖν πατρίδος ἠξίωσεν· ἐκείνη μὲν γὰρ αὐτὴ ἑαυτὴν παρευδοκιμῆσαι σπουδάσασα, ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν ἑαυτῆς ἐπιδείξατο δύνάμιν· αὕτη δὲ κρείττω σε πάντων τοῖς τ' ἔξω καὶ ἔσω ἀγαθοῖς ἐπιδείξασασα, τὴν ἀνωτάτω τάξιν ἐν Δακίᾳ κατέχειν κατέταξε· καὶ ἔστι ταῦτα καὶ αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ θεωρούμενα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, καὶ πρὸς ἄλληλα παραβαλλόμενα ἐκάτερον ἐκτέρου μᾶλλον περί σε ἐπτοῆσθαι δοκεῖ· ἡ μὲν φύσις, τὴν πατρίδα σοι πολλῇ καὶ λιπαρεῖ ἐπιμελείᾳ κοσμήσασα· ἡ δὲ τύχη, πρωτεύοντά σε ἐν αὐτῇ ἀποδείξασα· μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἀμφοτέρω παρῆσεν αὐτὸς ὁ θεός· ὃς καὶ τῆς φύσεώς ἐστι ποιητής, καὶ τῶν ἀγαθῶν παροχεὺς τοῖς αὐτὸν ἀγαπήσασιν· ἀλλ' ἵνα μὴ λόγος ταῦτα κενός τιςι δόξῃ, ἴωμεν εἰς τὰ πράγματα.

Διήρηται μὲν οὖν, ἡ χώρα διχῇ, κατὰ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω εἰς ὀρεινὴν τε καὶ πεδινὴν, ὥς ἂν χρησιμωτέρα καὶ ἀφθονωτέρα ἤμελλε τοῖς ἔχουσιν εἶναι· ὅρη γὰρ ἡλίβατα τὰ Καρπάθια, τὸ βόρειον αὐτῆς κατέχοντα μέρος, ἀφ' ἐστίας ἐφάσ εἰς ἐστίαν τὴν κατὰ δύσιν ἐς τ' ἐπὶ τὸν Ἰστρον κατή-

κούςιν. Εἰσὶ δὲ τούτων τὰ μὲν συνήρεφῃ καὶ κατάσκια, πολλὴν καὶ παντοίαν ὕλην τοῖς χρήζουσι παρεχόμενα· τὰ δὲ γυμνά, καὶ οἷον εἰκὸς, εἰς νομὴν βοσκήμασιν ἀφθονώτατα· ὅσον δὲ καὶ ἐκ τούτων τὸ ὄφελος, Βυζάντιον καὶ πᾶσαι πόλεις, ὅσαις τῶν ἐντεῦθεν τυρῶν καὶ βουτύρων ἀπόλαυσις γίγνεται, μαρτυρήτωσαν· καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἔξω καὶ φανερά καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμολογούμενα· ἃ δὲ τὴν τῶν πολλῶν γνώσιν φεύγουσιν, ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς, καὶ ὅς' ἄλλα γ' ἀνθρώποις χρήσιμά τε καὶ τίμια, κρυπτόμενα ὑπὸ γῆν τυγχάνει γὰρ ὄντα, ὥς μὴ συγχωροῦντος τοῦ πράγματος πάντα λέγειν, ἄλλοις, οἷς ἂν βουλομένοις ἢ τὰ τοιαῦτ' ἐξετάζειν, τῶν περὶ τῶν τοιούτων λόγον παρήσω· ἡμεῖς δὲ ἐς τὰ ἐπὶ τούτοις κατίωμεν.

Ἐτέρα δὲ σείρα βουνῶν προσγειοτέρα μὲν, ἰσομήκης δὲ ἐστὶν ὑποτείνουσα, καθάπερ ταινία, παραλλήλως τὴν πρώτην· βαθύγειος αὕτη καὶ ἀμπέλοις κατάφυτος· ὁ δ' οἶνος πρὸς τὸ ἀφθονώτατος εἶναι κάλλιστός ἐστι καὶ βλεπόμενος, ἡδιστος δὲ καὶ πινόμενος, καὶ οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι τῷ Θασίῳ παράσχοιτις τὰ πρωτεῖα· διὸ καὶ πλείστη σπουδῇ τῶν ὁμόρων μέγατι καὶ τούτου ἐμπόριον γίγνεται.

Ἐπὶ δὲ τούτοις τοσούτοις οὔσι τὰ πεδινά ἐστι πολλὰ θαυμαστότερα· εἰς πεδία γὰρ πάσης ἐξῆς ἀναπεπταμένης τῆς χώρας, τὰ μὲν αὐτῶν βαθύγειάτ' ἐστὶ καὶ ἐργάσιμα· τὰ δὲ βοσκήμασι νέμεσθαι τεταγμένα, δάση τε καὶ δρυμῶνες πολλοὶ μεταξὺ ὑψικομοί τε καὶ συνεχεῖς· λίμναι τε πλείσται μεγάλαι καὶ πλήρεις ἰχθύων· ἔνθα τι τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἡ γῆ πᾶσα φέρει εἰς ζωάρκειαν τοῖς ἀνθρώποις, ὃ μὴ οὕτως ἀφθονον εἶη, ὥστε καὶ ταῖς τῶν ὁμόρων ἐπὶ πολὺ ἐπιδαψιλεύεσθαι χρεαίαις· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴποι τις τῶν ἐπιτηδείων, ὧν ἡ φύσις εἰς εὐδαιμονίαν ἐξεῦρεν ἀνθρώποις, ὃ μὴ πρόει

σιν ἐν Βλαχίᾳ· περὶ δὲ τῶν ποταμῶν τί καὶ ἂν εἴποιμι; ἢ ὅτι ἐν τῇ τοῦ παντὸς τούτου δημιουργίᾳ χεὶρ ἦν Κυρίου, διαφερούση εὐδαιμονία τὴν χώραν ταύτην περιβάλειν εὐδοκήσαντος· ἐπτα γὰρ οὗτοι οἱ γενικώτεροι καὶ ναυσίποροι, ἐκ τῶν ὁρέων ἄνωθεν καταρρέοντες, καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἄρδούντες, ἄλλος ἄλλη παραλλήλως κατὰ διαστήματα σύμμετρα, καθάπερ αἱ χειροποίητοι διώρυχες τὴν Μέσσην τῶν ποταμῶν, διιόντες, εἰς τὸν Ἰστρον ἐκδιδόασιν ἅπαντες· περὶ δὲ τῶν ἐλαττόνων, δι' ὧν καὶ οἱ μείζους ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλοις, οὐδ' ἂν βουλόμενος εἴποιμι, τῷ πλήθει ὑπερβαλλόμενος. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ φύσεως καὶ θέσεως τῆς χώρας, ἱκανὰ ἡμῖν μέχρι δεῦρο εἰρήσθω, τοῦπιτομον ἐν πᾶσι τοῦ λόγου διώκουσι. Νῦν δὲ μεταβαίνωμεν εἰς τὴν τύχην τὴν καὶ μᾶλλον περὶ σέ δοκοῦσαν ἐσπουδακέναι·

Ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, δέδοικα μὴ ταῦτόν πάθω τοῖς πλοιαρίω πέλαγος ὅλον διαβαλεῖν πειρωμένοις· καὶ γὰρ καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ ἐργῶδές ἐστι παραστῆσαι τῷ λόγῳ· φύσιν δ' ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ οἴων γεγεννημένων ἀρετὴν πολιτικὴν ἐς τὸ ἐντελέστατον ἐπιδείξασθαι, πολλῷ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς δεινότητα λόγων ἀσκήσασιν ἐστὶν ἐργωδέστερον· τίς γὰρ λόγος ἐξικέσθαι τῆς ἀξίας δυνήσεται; καὶ ὅπως ἂν ἐξισωθείη τοιούτοις καὶ τηλικούτοις οὖσι τοῖς πράγμασι; πρῶτον μὲν γὰρ, ὅς καὶ τοῦ γένους ἐν Βλαχίᾳ κατέβαλε τὴν βαλείδα, καὶ εἰς ὕψος μέγιστον ἤρε τοὺς Βασσαράδας, Κωνσταντῖνος Βασσαράδας ὁ Ἡγεμὼν, Ἡγεμόνων ὁ μέγιστος (οὕτω γὰρ τὰ πράγματα φρενεῖν πείθει περὶ αὐτοῦ) ἀνεφάνη μεγίστην ἐν τοῖς πράγμασιν εὐφυΐαν ἐπιδειξάμενος· τοσοῦτον γὰρ μεγαλοφροσύνης αὐτῷ περιῆν, ὥστε τριῶν τῶν πέριξ Αὐτοκρατόρων, ἄλλων ἄλλοτε πρὸς ἀλλήλους πολεμῶν ἐχόντων, αὐτὸς ὧς ἐν μεταίχμιῳ ἀπάντων ἡγεμονεύων,

οὕτω πρὸς ἐκάστους τὸ παρὸν αἰεὶ διητᾶτο, ὥστε τοῖς θ' αὐτοῦ ὑπηκόοις περιεποίησε τὴν ἀσφάλειαν, καὶ παρ' ἐκείνοις ἐν μεγίστῳ ἦν ἀξιώματι, εἰς μεγαλοφροσύνην καὶ ἀρετὴν αἰθαυμαζόμενος· καὶ τοσοῦτος μὲν πρὸς τοὺς ἕξω γινόμενος, πολλῶ τῷ ἐν μέσῳ ἐν τοῖς ἐσωτερικοῖς διενήνοχε πράγμασιν· ὅσα γὰρ ἐν ἑπτὰ πρὸς τοῖς εἴκοσιν ὅλοις ἔτεσιν, ἐν οἷς ἡγεμόνευσε, διώκησεν ἄριστα, ταῦθ' ὡς ἕκαστα ἔχει, καί τοι δαφιλεστάτην ὕλην εἰς ἐγκωμίων ὑποθεσιν παρεχόμενα, ἄλλ' οὖν τοῖς βουλομένοις μάλισθ' ἱστορίαν συγγράφειν ἐστὶν οἰκειότερα· ἵνα μὴ ὑπερτείναντες τοῦτ' αὐτὸ τέλος τῷ λόγῳ τὸ τῶν ἐγκωμίων ποιήσασθαι δόξωμεν.

Ἄλλ' ἐνταῦθ' εἰς τὰ ἐπὶ τούτοις μεταβῆναι βουλόμενον κινεῖ μ' ἡρέμα τὸ πάθος εἰς δάκρυα· δαίμων γὰρ ἀλάστωρ καὶ φθονερός ἐπιὼν, εὐθύς εἰς τραγικὸν σχῆμα παρὰ προσδοκίαν τὸ πρᾶγμα μετέθηκε· καὶ ἔστιν ἄρ' ἐντεῦθεν φιλοσοφεῖν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ βίῳ κακότητος ἄμικτον, παραχωρούσης ἐν ἐνίοις, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τῆς Προνοίας, ἵνα μὴ τὰ παρόνθ' ὡς μόνιμα ὄντα θαυμάζοντες, τῶν μελλόντων, ἐνθα μάλισθ' ἡμῖν ὁ κληρὸς ἐστι, μηδεμίαν φροντίδα ποιώμεθα· δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐξ ὧν ὁ φιλόανθρωπος θεὸς ἐπεῖδεν εὐμενῶς μετὰ ταῦτα, καθάπερ ἐν αἰθάλῃ, σπινθήρα φυλάξας διαδοχῆς, καὶ ἀπροσδοκήτως τῷ δευτέρῳ ἰὼν δευτέραν οἰκογένειαν ἀναστήσας. Κωνσταντῖνος γὰρ ὁ χρυσοῦς ἀπόγονος, ὁ σὸς φημι πάππος, ἀνακτησάμενος τὰ πατρῷα, καὶ εἰς τὰ μέγιστα τῶν ἀξιομάτων ἐξ ὑπαρχῆς ὑπὸ τοῖς ἔπειθ' ἡγεμόσιν ἀναβρίπισας τὸ γένος, κατέλιπεν αὐτῷ αὐθις τὴν πατρῴαν λάμπρότητα, καθάπερ ἄκτις ἡλίου, κατιοῦσαν εἰς τὸν σὸν ἐν αἰοδίμοις καὶ μακαρίοις πατέρα. Ἦν γὰρ οὗτος ὁμολογουμένως πάσῃ ἀρετῇ κεκοσμημένος, διαπρέπων ἐν

ἄρχουσι, καθάπερ ἐν ἄστρασιν ἥλιος, ἐμμένων ἀστεμφῶς καὶ ἀμεταθέτως δικαιοσύνη, καὶ τοῖς τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ κοινῇ συμφέρουσιν, οὐ κολακείαις κηλούμενος, οὐ τοῖς κρείττους χαριζόμενος, οὐ χρήμασι δελεαζόμενος, οὐκ ἀπειλαῖς ἡγεμόνων ἑαυτοῦ ἐξιστάμενος· ἀλλ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦ θείου φόβου ἡπτων ἐν πᾶσι γενόμενος, τῶν ἄλλων κύκλῳ κατὰ τὸν Προφήτην περιπατούντων καὶ σχολιῶς, αὐτὸς τὸ κέντρον αἰεὶ κατεῖχε τῆς ἀρετῆς, φῶς τοῖς τρίβοις καὶ λύχνον τοῖς ἑαυτοῦ ποσὶ τὸν θεῖον νόμον τιθέμενος· διὸ καὶ ὁ ταῦτα προειδώς, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς καὶ πρὶν γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, βραβεῖον τῆς προαιρέσεως ταύτης τὴν καὶ κάλλει καὶ φρονήσει πασῶν διαφέρουσαν εὐδόκησεν αὐτῷ ἁρμοσθῆναι, τὴν σὴν φημι εὐγενεστάτην καὶ κοσμιωτάτην μητέρα, ἣν ὁ ἥλιος τήμερον ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις ἀρετῆς παρὰδειγμα, ὥς πλήρη ἡμερῶν τυγχάνουσιν, δείκνυσιν· ἡμερῶν δὲ φημι οὐ τούτων τῶν τοῦ γήρους τῶν ταχέως παρερχομένων, καὶ οὐδὲ μνήμην εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταλιποῦσιν οὐδεμίαν, ἀλλ' ὧν τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ Προφήτου ἐλάλησε, πλήρεις ἡμερῶν τοὺς πεπληρωμένους πάσης ἀρετῆς αἰνιττόμενον· ὅς γὰρ ἀρετῆς ἐστέρηται οἴασθαι, οὐδὲ καὶ εἰς Τιθώνειον γῆρας δόξῃ ἐληλαχέναι, λέγοιτ' ἂν μίαν μόνην ἡμέραν βεβιωκέναι· πᾶς γὰρ ὁ βίος ἄμοιρος ὧν ἀρετῆς, ὥς ἡμέρα ἐστὶν ἡ ἐχθρῆς. Ἐκ τούτων οὖν καὶ σὺ καὶ τοιούτων, Εὐγενέστατε Ἀρχόντων ἀπάντων, προήλθες εἰκὼν ἀπαράλλακτος· ἐκ γὰρ ῥίζης ἀγαθῆς εἰκὼς ἦν ἀγαθὸν γενέσθαι βλαστὸν, πλὴν ὅτι ὕστερον καὶ παιδείᾳ ἐγκεντρισθεὶς, καὶ φιλοσοφίᾳ ὑγιαινούσῃ ἐμφυῖς, ὠραιότερους καὶ σπουδαιότερους ἐξήνεγκε τοὺς καρπούς. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ λόγος ἐνδιατρίψαι τι καὶ ἐπὶ πλέον ἐφίεται, καὶ εἰς δεῦτερον ἀποδύσασθαι γλίσχεται διάυλον· πρόκειται γὰρ αὐτῷ ἀγὼν ἀγώνων

ἅπάντων ὁ μέγιστος· ὃν οὐδ' ἔστιν ἄλλως, εἰμὴ τις ἀγνοήσῃ ἐθέλοι δίκην φυγεῖν, ἀναδύσασθαι.

Σὺ γὰρ ὑπὸ τοιούτοις γονεῦσιν ἀνατραφεῖς, καὶ πρὸς μὲν τούτους πειθοῖ· πρὸς δὲ τὸ θεῖον τῷ θεῷ φόβῳ στοιχειωθείς, παῖς ἔτι ὢν, τὰ ἐν παισὶν οὐχ ὡς παῖς, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς καθισταμένοις τὸν βίον πάντα πράττων διατετέλεκας· ὁρῶντες γὰρ οἱ τεκόντες ἐξ ἀπαλῶν ἔτ' ὀνύχων πολλήν σοι ἐνυπάρχουσαν φρόνησιν, καὶ τὴν φύσιν καταπροδοῦναι μὴ ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ πρὸς τῷ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναί σοι περιποιῆσαι γλιγόμενοι, ἀξίως περὶ τούτου ἐφρόντιταν, καθηγητῶν τὸν καὶ βίῳ ἀδιαβλητότατον, καὶ τοῖς τρόποις ἀνεπιληπτότατον, καὶ τῇ εὐσεβεῖα ὀρθοδοξότατον, καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἄριστον, Λάμπρον φημι τὸν Φωτιάδην, γραμματικόν· σοι καὶ φιλόσοφον ἐπιστήσαντες· ὑφ' οὗ παιδευόμενος, πᾶν εἶδος παιδείας κατὰ τοὺς ἄριστα σταδιεύσαντας ἐν ὀλίγῳ διέδραμες· φύσεως γὰρ τυχὼν τῆς κρατίστης, καὶ ἐπιμελείας ἴσης δραξάμενος, ἔσπευσας τῇ ἐκατέρων ὑπερβολῇ παρευδοκιμῆσαι τὸ ἕτερον, μέχρις οὗ ἐξαπίνης κατέλαβες τὸν καμπτήρα.

Σχόντων δέ σοι τούτων καλῶς, ἐπεὶ γάμου εἶναι καιρὸς ἐδόκει, ἵνα καὶ τοῦθ' ὅμοιον ᾦ τοῖς ἡγουμένοις, ἄξιον τοῦ τε γένους καὶ τῆς παιδείας, ἄρρεσις προὔτεθ' ἡ παρθένων· καὶ παρεχώρησαν πᾶσαι τῶν καλλιστείων τῇ Εὐγενεστάτῃ κυρίᾳ Ἐλισάβετ, ἣν καὶ εἰληχας ὁμευνέτην· ἔδει γὰρ κἄνταυθα τὴν τύχην τὸ ἐκυτῆς ἐπιδείξασαν κράτος, τὴν καὶ κάλλει πολὺ πασῶν διαφέρουσαν, καὶ σωφροσύνη κεκοσμημένην, καὶ φρονήσῃ περιβεβλημένην· καὶ τὸ κράτιστον, εὐσεβεῖα περιουγαζομένην, συνάψῃ τῷ γάμῳ, ἵν' ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἐπιζεύξασα, πλήρησσι τὴν εὐδαιμονίαν ἀρμόσῃ.

Ἐντεῦθεν ἔρ' ἅμα τὸ πολιτικὸν ἀνέφχθη σοι στάδιον, καὶ

ἐν βουλευταῖς πρεσβυτέροις τὰ ἐκ τῆς Γερουσίας πρεσβεία,
 νεωτέρῳ ἔτι ὄντι σοι ἀποδέδοται· ἕκαστος γὰρ τὸν ἐν τέλει
 αὐτὸς ἀπάντων τῶν ἄλλων καυχώμενος προὔχειν, σοὶ μόνῳ
 ἐν ταῖς γνώμαις ἐδόκει παραχωρεῖν· καὶ νῦν αὖθις πεντη-
 κοντούτην γεγενημένον αἰδῶς ἔχει πάντας κατὰ τὸν Ποιητὴν
 εἰσορόοντας· καί γε εἰκότως· ἀπὸ γὰρ τῆς κρατίστης βουλῆς
 καὶ γνώμης ἐν πᾶσιν ὁρμώμενος, τὰ μὲν ἐκτὸς καὶ τῆς
 ἐλάσσονος μοίρας τῶν ἐν τῷ βίῳ εἰς οὐδὲν λογισάμενος,
 τοῖς περὶ ταῦτα ἐπτοημένοις θαυμάζειν κατέλιπες· περὶ δὲ
 τὰ κράτιστα καὶ πάλαι μὲν, καὶ νῦν δ' οὐχ ἥττον, περὶ
 πλείονος ὥς εἰκὸς αὐτὰ ποιησάμενος, σπουδάζων διατελεῖς.
 καὶ γὰρ καὶ τοι καὶ γένος ἔχων εἰπεῖν ἄνωθεν κατιόν, καὶ
 λαμπρότητι τῶν μεγίστων ἀξιωματῶν ἀγλαϊζόμενον, καὶ
 ὅλως πρὸς Κέκροπα περὶ εὐγενείας ἀμιλλᾶσθαι δυνάμενον,
 καὶ πλουτοῦν ὑπὲρ τὸν τοῦ Κύμῳνος ἐπιδείξασθαι περιβόρεόντα,
 καὶ τ' ἄλλα τὰ καθ' ἡμᾶς, οἷς ἂν οἱ πολλοὶ ἡδιστα ἐνα-
 βρύνοντο, ἀλλ' οὐδὲν ἢ μικρὸν ταῦθ' ἡγησάμενος, ὥς καὶ
 τοῖς πονηροῖς προσεῖναι δυνάμενα, πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου
 συμβαλεῖσθαι εὐδαιμονίαν, ἀπεῖδες εἰς τὸν κράτιστον
 κόσμον, σοφίαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην, καὶ φρόνησιν,
 εὖ εἰδὼς ἀναγκαῖα ταῦτα προηγουμένως μὲν ἀνδρὶ ἄρχοντι
 ἐνυπάρχειν τυγχάνοντα· εἴθ' οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν
 κατὰ ταῦτα· δεῖ γὰρ δὴ κατὰ λόγον καὶ λόγον καὶ πράξιν
 εἶναι σὺν λόγῳ τοῖς τῶν λόγων ἐρασταῖς καὶ προστάταις·
 ἅπερ συνέβη σοι συνδραμεῖν συναμφοτέρα· τὸ μὲν, πρόην
 σοι πεπραγμένον οὕτως, ὥσθ' ἅμα τῷ ἀκουσθῆναι τὰς
 Μούσας εὐρέσθαι ἐν Βλαγία προστάτην, καὶ ἡ νεολαία ὤρ-
 μησε πανταχόθεν τῆς τε ἀπὸ τούτων ἀπολαύσουσα ὠφελείας,
 καὶ σοι τὴν κορυφὴν ἀντὶ τούτων τοῖς τῆς εὐγνωμοσύνης
 καταστέψουσα ἄνθεσι, δῶρον μὲν τοῦτο καὶ πᾶσι τοῖς φιλαν-

θρώποις ἐποφειλούμενον, μάλιστα δέ σοι, πλείστον ὅσαν ἐπιδεί-
 ξαμένῳ γε τὸ φιλόπατρι· τὸ δὲ, ὅτι καὶ ἐν βουλαῖς τυγχά-
 νεις ἀπάντων προύχων ταῖς γνώμαϊς· δεῖ γὰρ δήπου τοὺς ἐν
 τέλει, οἷς ἂν ἄριστα, διοικαῖεν, τούτοις μάλιστα τῶν πολλῶν
 κρείττους εἶναι· καὶ, οἷος ἦν Περικλῆς ὁ περικλεῆς τῶν Ἀθη-
 ναίων δημαγωγός, περὶ τὴν πατρίδα σπουδάζειν ἐθέλειν· σύ
 γὰρ μόνος τῶν καθ' ἡμᾶς τὴν τετρακτὺν τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν
 κατ' ἐκεῖνον ἀσκήσας, οἷός τ' ἐγένου καὶ νοεῖν τὰ δέοντα
 ἀκριβῶς, καὶ φράζειν τὰ νοηθέντα δύνασθαι καὶ τοῖς ἄλλοις,
 φιλόπατρις τε εἶναι, καὶ τὸ μέγιστον κρείττων χρημάτων,
 ὧν ἕκαστον παρὰ τᾶλλα ἐστὶν ἀτελές. Ἡ δὲ συμπάντων
 εἰς ταῦτ' οὐδ' ὀλίγοι, τοῦθ' ὅρος ἀρετῆς ἀκρότατος ταῖς
 ἔχουσι γίγνεται.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἐστὶν ἴσως, ὅς μὴ ἂν οὕτως ἔχειν
 ὑπολαμβάνοι, εἰ μή τις καὶ τῆς ἱστορίας παντάπασιν ἀδεῆς
 εἴη, καὶ πρὸς τὸν παρόνθ' ὡς ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ ἀμ-
 βλυώττοι κατὰ τὴν γλαῦκα. Ὁ δέ σε ἐνταῦθα τῆς ἀκροάσεώς περ
 γενόμενον, ὑποθραυθὺν πως, καὶ εἰς λύπην ὑποκνίζον τινὰ ὑ-
 παισθάνομαι· καὶ ὃ τὸ πλήρες τῆς εὐδαιμονίας, ὡς ἂν ἄλ-
 λος τις εἴποι τῶν ὁπωσοῦν ἡγμένων καὶ χαμαὶ ἐρχομένων,
 δοκεῖ ἀφαιρεῖν, ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι μὴ ὑπολείπεται κληρονόμος,
 ὁ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα διαδεζόμενος ἀγαθὰ· τοῦτο γὰρ ἴσως
 κατάγε τὸ ἀνθρώπινον καὶ λυπεῖ· ἄλλ' ἔχ' ἀτρέμας· τοῦτο γὰρ
 ὁ λόγος τέλος, καὶ δεύτερον ἑαυτῷ μέρος, δι' ὃ καὶ εἰς τὸ
 πρῶτον ὠρμήθη, ποιήσεται, ἀλλ' οὐχ' ὁ αὐτὸς ἐξῆς ἔσται·
 μέχρι γὰρ δεῦρο θῆλυς ἦν ὅλως, καὶ νόμον ἐπλήρου μόνον
 εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῖς φθάσασιν· νῦν δὲ καὶ περὶ τῶν μελ-
 λόντων σοι ποιούμενος πρόνοϊαν, αὐτὸς ἑαυτοῦ παρρησιαστι-
 κώτερος καὶ εὐλκρινέστερος γίγνεται· καὶ ὅλως ἀρρενωπός,

κατὰ τοὺς ἐπιστημονικωτέρους τῶν ἰατρῶν θαρρῶν ἑαυτῷ.
ὥστ' εἴπου γε καὶ τομῆς δέοι, οὔτε σιδήρου, οὔτε πυρὸς ἐκὼν
εἶναι φέισεται· σὲ δὲ φέρειν γενναίως χρὴ καὶ ἡρέμα ἀνέχε-
σθαι διερχόμενον, ἄνδρα πρὸς πάντα γινόμενον ἀγαθόν,
τῷτ' ὀρθῷ λόγῳ χειραγωγούμενον, καὶ τοῖς φίλοις (δὸς γάρ
μοι τοῦτο καυχήσασθαι) ἐξ ἀγάπης καὶ εἰλικρινείας τὰ ἀρι-
στα συμβουλεύουσι, καὶ τὰ βέλτιστα εὐχομένοις, πειθόμε-
νον· καί τοι γὰρ καὶ αὐτὸς παρὰ σεαυτοῦ ἱκανὸς εἰ συνειδεῖν
τὰ συνοίσοντα, ἀλλ οὐκ ἂν εἴη κατὰ γε τὸ ἀνθρώπινον μὴ
ἐπιρρέπειν καὶ ἐπὶ θάτερα, ἔκ τε τοῦ ἔθους καὶ ἐτέρων λογισ-
μῶν καθελκόμενον· ἔν' οὖν πλείῳ τῇ δεξιᾷ τῶν πλαστίγγων,
ὥς εἰκὸς, ἐπιθῶμεν ὀλκὴν, ὥστε τὸ κρεῖττον κητισχύσαι
τοῦ χείρονος, σύντεινον ἐν ὀλίγῳ τὸ οὖς πρὸς τοὺς ἐμούς του-
τους λόγους, ἐκεῖν' εἰδὼς μάλισθ', ὥς ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἀπάν-
των ἐπιδόσεις ἐστὶν ἰδεῖν, εἰ μήτις καὶ ἔξωθεν λάβοι τινὰ
αἰτίαν· καθάπερ γὰρ ὁ ζωτικὸς οὗτος βίος, εἰ μὴ ὑπὸ πολ-
λῶν ἅμ' ἀντικειμένων διηρεθίζεται, νεκρὸς ἂν ᾗ καὶ ἀσύσ-
τατος καθ' αὐτὸν οὕτω καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων ἐπιδόσεις
ἔξωθεν τὰ πολλὰ ἐπεισφερόμεθα τὰς αἰτίας· εἰ οὖν ταῦθ' οὐ-
τως ἔχει, πόσον μᾶλλον εἰς τὰς τῶν καθηκόντων πράξεις
χρεῖα ὑμῖν συμβούλων; ἐὰν γὰρ μυριάκις ὦμεν σοφοί, φη-
σὶν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, καὶ τὰ δέοντα συνορῶμεν,
ἀλλ' ἀνθρωποί γε ἐσμέν, καὶ διὰ τοῦτο χρεῖα ὑμῖν συμβού-
λων· μόνον δὲ τὸ θεῖον ἀνεγδεές, καὶ περὶ αὐτοῦ μόνου λέ-
γεται, τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; καὶ τίς αὐτῷ ἐγένετο
σύμβουλος; οἱ δ' ἀνθρωποὶ, καὶ μυριάκις ὦμεν σοφοί, μυριά-
κις ἐξελεγχόμεθα· διὸ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐλαττόνων δέχεσθαι
συμβουλὴν οὐδὲν ἀπεικός· καθάπερ γὰρ τὴν ἀπαστράπτου-
σαν τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα, μικρὸν ἐπελθὼν νέφος, ἀπέκρυψεν,
οὕτω καὶ τὴν σύνεσιν τῶν σοφῶν, ὥς ἐν σταθερᾷ μεσημ-

θρία, πολλάκις απέκρυσεν ἄγνοια· ὥστε τὸν μὲν σοφὸν παν-
τελῶς ἀγνοῆσαι τὸ θεόν· τὸν δ' ἐλάττω πολλῷ ὀξύτερον
τοῦτο ἀνακαλύψει· καὶ τοῦθ' οὕτω γίγνεται, ἵνα μὴ ὁ σοφὸς
ἐπαίρηται πάντῃ, μὴθ' ὁ ἐλάττων μεμψιμοιρῇ· ὥς οὖν περὶ
οὕτω σπουδαίων ἐσομένου τοῦ λόγου ἐξῆς· οὕτω τὴν ἀκρόα-
σιν προσήκει ποιεῖσθαι, ἐφ' ἀπάντων ἔχοντα πρὸ ὀφθαλμῶν
τὴν ἐμὴν εἰλικρίνειαν.

» Ἡμεῖς τοίνυν (ἴν' ἀπὸ τῶν τοῦ οὐρανοφάντορος ἄρξωμαι)
» οὐδὲν εἶναι χρῆμα παντάπασιν τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον εἶον
» ὑπολαμβάνομεν, οὔτ' ἀγαθόν τι νομιζόμενον ὅλως, οὔτ'
» ὀνομάζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῖν ἄχρι τοῦτο παρέχεται.
» Ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον προϊόντες ταῖς ἐλπίσι, πρὸς ἐτέρου
» εἴου παρασκευὴν ἅπαντα πράττειν ὀφείλομεν· ἃ μὲν οὖν
» συντελῇ ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνον, ταῦτ' ἀγαπᾶν τε χρὴ καὶ
» διώκειν· τὰ δὲ μὴ ἐξικνούμενα, πρὸς ἐκεῖνον ὡς οὐδενὸς
» ἄξια παρορᾶν· τοσοῦτον γὰρ τὰ τῇδε τῶν ἐκεῖ διενήγο-
» χεν, ὥστ' εἴτις συλλάβοι τῷ λόγῳ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν, ἀφ'
» οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι, καὶ εἰς ἓν συναθροίσας εὐδαιμο-
» νίαν οὐδὲ πολλοστῷ μέρει τῶν ἀγαθῶν ἐκαίνων εὐρήσει
» παρισουμένην, ἀλλὰ πλεῖον τοῦ ἐν ἐκείνοις ἐλαχίστου τὰ
» σύμπαντα τῶν τῇδε καλῶν κατὰ τὴν ἀξίαν ἀφεστηκότα,
» ἢ καθ' ὅσον σκιά καὶ ὄναρ τῶν ἀληθῶν ἀπολείπεται». Καὶ
ταῦτα μὲν ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῖν λέγει· καὶ οὐκ ἔστιν, οἶ-
μαι, ὅστις, ἀδιστάκτως ἐμμένων τῷ δόγματι, ἀπιστοί.
Ἡμεῖς δ' ἐπὶ τούτων ἐποικοδομῶμεν τὰ ἡμέτερα ἐνθυμήμα-
τα, μηδὲν παρεγκλίνοντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν αὐτὴν σπάρτον
αἰετὶ τὸν πέτρον πκραμοχλεύοντες.

Ἰσμεν τοίνυν πρῶτον ἐκεῖνο, ὅτι πάνθ' ὅσα ποιεῖ ὁ θεός,
λόγῳ ταῦθ' ὑπάρχει ποιῶν· κοῦδὲν ἂν εἴη, ὃ μὴ μετέσχε τῆς
ἐκείνου προνοίας γενόμενον· καὶ γὰρ ἐπιβλαβὴ τινα ἡμῖν,

ἀνθρωπίνως λογιζομένοις, δοκῶσι πραττόμενα, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ μείζονι, ἄνωθεν ἐστι τῷ ὄντι οἰκονομούμενα· τὰς γὰρ εἰς ἡμᾶς δοκούσας τοῦ θεοῦ κακότητας ἐκ δύο ἀρχῶν τελικῶν πηγάζειν οἱ θεολόγοι ἐξύμνησαν, ἥτοι πρὸς ἀποτροπὴν ἀπὸ παρούσης, ἢ πρὸς ἀποτροπὴν ἀπὸ κακίας ἡσινουσῶν, ἢ πρὸς κτήσιν μεζονος ἀρετῆς; ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲ μέχρι τῆς ἐννοίας στήσαι καλὸν, ἥπου γε ἀτοπώτερον καὶ προφέρειν· πῶς γὰρ ἂν τις, εὖ φρονῶν Γρηγορίῳ τῷ Βραγκοβάνῳ τῷ πάσῃ ἀρετῇ ὁμολογουμένως κεκοσμημένῳ, τὰ τοιαῦτα προσρίψειεν; οὐκοῦν ὅ,τε λόγος καὶ τάληθες πρὸς τὸ δεύτερον τείνει, τὴν θ' ὑπάρχουσάν σοι δόξαν εἰς τὴν μέλλουσαν ἔτι τὸ θεῖον βούλεσθαι ἐπαυξῆσαι.

Καὶ μὴν καὶ τοῦ πρώτου αὖ ὁρμωμένῳ, καὶ τὰ πράγματα, ὡς ἀπὸ τῆς διδαχῆς λογικώτερον ἐξετάζοντι, εἰς ταῦτόν πάλιν ἔρχεται· τίς γὰρ οἶδεν, εἰ ὁ κληρονόμος ὥσπερ τῶν πραγμάτων, οὕτω καὶ τῆς πατρῴας ἀρετῆς διάδοχος εἶη; τίς δ' ἡμῖν ἐγγυητὴς καὶ τοῦ τρόπου γενήσεται; οὐχ ὁρῶμεν ἤδη τοὺς μὲν εἰς τοὺς ἐτυγχάνοντας ἐξυβρίζοντας, τοὺς δὲ προσκειμένους ἐταίραις, τοὺς δὲ καὶ τὰ πατρῴα κατασπαθῶντας ἀσώτως; πότερον οὖν, εὐφραίνουσιν οὗτοι τοὺς τεκόντας γεννώμενοι, ἢ κατασχύνουσι; καὶ πότερον, εἶναι, ἢ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν τοὺς τοιοῦτους γεννηθῆναι ἄμεινον ἦν; ἔγωγε τὸ δεύτερον ἂν εἴποιμι βέλτιον· ἢ μὲν γὰρ στέρησις εἰς ἕτερον ἂν λογισμὸν σῶφρονά εὐθὺς προὔτρεψε τοὺς γεννήσαντας,

τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσαν ἀφείλε τοῦ πράγματος, ὥς τοῦ σύμπαντος ἂν γενόμενον ὄλεθρον· ταῦτ' ἄρα καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων, περιόντων μὲν τῶν παίδων ὑπ' αἰσχύνης ἀναγκάζονται καταδύεσθαι· τετελευτηκότων δὲ, εἰς τοῦμφανές ἀνακύπτουσι· διὸ καὶ τῶν θύραθεν πολλοὶ, μηδὲν ἡμῖν γενέσθαι, παρ' ὃ τὸ θεῖον ἐθέλοι, παραγγέλλουσιν εὐχεσθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι, ἀγνοοῦντες τὸ μέλλον, πρὸς τὸ παρὸν ἡδύ, καθάπερ οἱ παῖδες τοὺς ἀστραγάλους, τὰ συμφέροντα κρίνουσι· Τοῦτ' οὖν καὶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν κωλύσαι βουλόμενος, ζητεῖτε, φησὶ, πρῶτον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ἡμῖν· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, ὧν χρεῖαν ἔχετε. Ἐκ τῶν εἰρημένων τοίνυν συνάγεται, ὅτι πᾶν τὸ ἐκ τῆς Προνοίας ἡμῖν γιγνόμενον, ὅπως ἂν γίγνεται ἐπ' ἀγαθῷ ἡμῖν ὑπάρχει γιγνόμενον. Ἀλλ' ἡμᾶς χρὴ ὠφελίμως τούτῳ, ὅσον οἶόν τε χρῆσθαι, καὶ τοῦτο σκοπῶμεν ἐξῆς, ὅπως ἂν ἄριστα γένοιτο.

Ὅτι μὲν τοῦθ', ὃ δοκεῖσε λυπεῖν, ἐκ τῆς θείας ἔστι Προνοίας, οὐδ' αὐτὸς ἂν ἔχοιμι ἀντειπεῖν· πολλὰ γὰρ σημεῖα καὶ μοὶ λογιζομένῳ δίδωσι τούτῳ πιστεύειν, καὶ σου τὴν σύνεσιν οὐδὲν, οἶμαι, διαλανθάνει· ἀλλὰ μοι δέξαι τὸν λόγον εἰλικρινῶς, ὥς λόγον Πνευματικοῦ, μηδεμίαν ἐθέλοντος ἔν γε τῷ παρόντι δεικνῦναι ὑπόκρισιν· ἡ γὰρ τοῦ σεβαστοῦ σοι θείου ἀτεκνία, τὸ ἐκ πολλῶν ἀδελφῶν ἓνα σε μόνον περιγενέσθαι (καὶ ζῶης μοι ἔτι ἐπὶ μήκιστον εὐεργέτα πολλῶν!) ἢ τῆς συζυγίας σοι στεῖρωσις, αἱ περὶ εἰσποιήσεως κληρονόμου ματαιωθεῖσαι βουλαὶ καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἀπ' ἐναντίας τῆς προσθέσεως ἀλληλοδιαδόχως συμβάντα, ταῦτα σημεῖά ἐστιν ἐναργέστατα, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐστίν· ἀλλ' οὐκ ἐκ κατάρας; ἄπαγε! ὥς ἂν εἴποιεν οἱ μηδέποτε τοὺς τῆς Προνοίας μελετήσαντες λόγους, ἀλλ' εὐλογία, εὐνοια, ἐπισκίασις τοῦ

θεοῦ, πατέρα οὕτω πολλῶν ἀγήρωτε καὶ ἀθάνατόν σε γενέσθαι ἐθέλοντος, καὶ τὰ κατὰ σέ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν γῇ εἰς δόξαν ἁραί σοι εὐδοκήσαντος· μέγιστον δὲ σημεῖον· οἷς γὰρ ἂν ὁ θεός, εἴτ' ἐφ' ἁμαρτίαις γονέων, εἴτε καὶ τούτων αὐτῶν ὀργισθεῖν ποτὲ τὰ τοιαῦτα, οὐχ οὕτως οἰκονομία χρῆται, καθάπερ ἐν σοὶ, ἀλλὰ πρῶτον τὸν τελευταῖον κληρονόμον εἰς τοιαύτην περιήστησιν ἄνοιαν, ὥστ' ἐν ἀσωτείαις πάντα τὰ πατρῷα καταναλῶσαι· εἴθ' οὕτω καὶ τὴν ἀπαιδίαν οἰωδῆποτε τρόπῳ αὐτῷ περιτίθῃσιν, ἵνα μνηδὲν αὐτῷ μνημόσυνον ὑπόλοιπον ἢ ταύτην ἔγωγε φανεράν κατάραν ἂν εἴποιμι, ὧν καὶ νῦν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐστὶν εἶδεῖν παραδείγματα· περὶ ὧν καὶ εἴρηται ἀληθῶς, Μωραίνει κύριος, ὃν βούλεται ἀπολέσαι· σὺ δὲ ἐκ γονέων χρηστῶν, ἐπ' ἀρετῇ ὁμολογουμένως διαπρεψάντων, ἐκφύς, καὶ ἀνατραφείς, οὐ μόνον τοὺς ἄλλους πολλῶν· ὑπερῆρας τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τούτων ὑπερανέστηκας, πᾶσαν φρόνησιν ἐν σεαυτῷ συλλαβὼν, τοῦ θεοῦ ταῦθ' οὕτως οἰκονομήσαντος, ἵνα πάντα σοι γένηται ἐξῆς ἀπαραποδίστως καὶ κατὰ λόγον· διὸ καὶ τοὺς τρεφομένους ἐλπίσι τῶν σῶν κληρονόμους γενήσεσθαι, καὶ τούτους ὁμοίως τοσοῦτον ἐμώρανεν ὁ θεός, ὥστ' ἀγνωμόνως καὶ ἄλλοτρίως πρὸς σέ διακεῖσθαι, ἵνα κἀντεῦθεν συναγάγῃ τὸν σὸν πόθον θερμότερον πρὸς τὸ νῦν σπουδαζόμενον. Τούτοις τοίνυν ἐγὼ μάλιστα πάντων χρώμενος τεκμηρίαις, Προνοίας ἔργον τίθημι τὸ γενόμενον, ἵνα μεῖζόν τί σοι γένηται, τῷ τοῦ θεοῦ πειθομένῳ θελήματι, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ πως καὶ τοῦθ', ὡς μικρὸν πρὸς μέγα παραβαλλόμενον, τεκμηριόμενος.

Ἐγὼ γὰρ (καί μου ἀνέχου μικρὸν ἐν τοῖς ἐμαυτοῦ καυχωμένου· ὁ γὰρ ἐπ' ἀληθείᾳ καυχώμενος, οὐκ ἂν ἄφρωνκριθείη) ἐγὼ, φημί, ἐν πολλαῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς ὡς εἰκὸς ξένον ἐν ξένοις, οὐκ ἔστιν ὁ μὴ παρὰ θεοῦ ἐκ τοιαύτης ἐδεξά-

μην τῆς γνώμης· ὅτι πάντα τὰ πρὸς ὀλίγον μοι δόξαντα
 λυπηρὰ, ἐπ' ἀγαθῷ μοι γεγένηται· ἀλλ' οὐδὲ ταύτην τὴν
 νῦν συμβᾶσαν μοι συμφορὰν· καὶ εἰμὴ δι' ἄλλο, ἀλλ' ὅτι
 ἐκ ταύτης ἔσχον τὸν δόσιμον, καί τοι ἐν κλίνῃ ὀδυνηρᾷ κα-
 τακείμενος ἔτι, ἐφ' ᾧ ταῦτα φιλοσοφῆσαι ἐν τῷδε τῷ λόγῳ·
 οὐδὲ μὴν ἄλλο μέμνημαι, ὃ μὴ ἐχρησάμην συμφερόντως
 καὶ τῷ πλησίον, πολλὰ μογήσας ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας·
 καὶ ἤδη ἀγαπητῶς ἔχω πᾶσι, μεγίστην ἡδονὴν ἐκ πάντων
 τούτων καρπούμενος, καὶ τοῖς παθήμασί μου σὺν τῷ Παύλῳ
 καυχώμενος· ἐν δὲ λυπῇ μ' ἔτι, ὅτι ὁ θεὸς οὐκ ἐποίησέ με
 πλούσιον, ὥσπερ σέ· οὐδ' ἔχω, ὅθεν ὀρμώμενος, τὴν ἐπὶ γῆς
 ἀθανασίαν εὐρέσθαι δυνήσομαι· ἢ σοῦ τε καὶ πάντων τῶν
 κατὰ σέ ἐν τε οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς κρείττων ἂν γενοίμην·
 οἷσθ' οὖν ὃ ἐποίησα ἂν; ἀλλ' ὁ λόγος μοι οὗτος οὐ πρὸς τοὺς
 χαμαὶ ἐρχομένους τοὺς ἀφιλοτίμους καὶ σαρκικούς, τοὺς μήτε
 λόγους Προνοίας εἰδότες, μήτε δόξαν παροῦσαν, ἢ μέλλουσαν
 μελετήσαντας· ἀλλὰ κάτω πρὸς τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν
 νενευκότας, καὶ τὸ παρὸν ἡδὺ ἐκ παντός διώκοντας τρόπου·
 ἀλλὰ πρὸς σέ τὸν καὶ λόγῳ κεκοσμημένον, καὶ φιλοτιμίαν
 ἐπαινετὴν κεκτημένον, καὶ τὸ μέγιστον πρὸς οὐρανὸν ἀεὶ τὴν
 διάνοιαν ἔχοντα· Ἐγὼ τοίνυν εἰμὶ πολυτός ἱκανὸς περιῆν, ἐκεῖν'
 ἂν ἐποίησα, θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις ποιῶν ἀρεστά· διελὼν γὰρ
 τὴν ἑμαυτοῦ περιουσίαν, τὸ μὲν ἀλτῆς ἀπεθέμην ἂν ἑμαυτῷ,
 ὅσον ζῆν· τὸ δὲ, ὥστε μηδέποτε ἀποθανεῖν· δεινῶς γὰρ τοῦ
 θανάτου ἡ μνήμη στρέφει μου τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ ταῦτα
 βούλομαι τοῦτον ἀποφυγεῖν· καὶ δύναμαί γε ἢ βουλήσομαι
 μετὰ λόγου· (θάνατον δέ φημι οὐ τοῦτον αὐτὸν τὸν τοῦ
 σώματος, τὴν ἀπὸ τοῦ χείρονος εἰς τὸ κρεῖττον μεταβολὴν,
 ἀλλὰ τὸν τῆς ψυχῆς, ὃς ἔστιν ὀλεθρος τοῦ παντός) τί δ' ἐστὶ
 τοῦτο; αἰνίγματα γὰρ ἴσως δοκῶ ταῦτα λέγειν· ἔχε ἀτρέ-
 μας, μετὰ προσοχῆς τῷ λόγῳ ἐπόμενος.

Οἶσθα δὴπου τοῦτο, ὅτι ἡ πολιτικὴ κοινωνία λόγῳ συνέ-
 χεται, ἐν ᾗ ἕκαστος πράττων ἐλευθέρως τὰ ἑαυτοῦ, μηδε-
 νὸς κακοῦ τῷ πλησίον αἴτιος γίγνεται· καὶ ἔσθ' οὕτως ἕκα-
 στος κοινωνὸς βίου πρὸς ἕκαστον τῶν ἐν τῷ αὐτῷ συνδια-
 τᾶσθαι προελομένων· ἐπειδὴν δέ τις, ὥσπερ ἑαυτῷ, οὕτω
 καὶ τῷ πλησίον ἀγαθοῦ τινὸς αἴτιος γένηται, τότε πρὸς τῷ
 κοινωνικῷ προσλαμβάνει καὶ τὸ χρήσιμος εἶναι τοῖς ὁμο-
 διαίτοις· ἐπειδὴν δὲ καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἰδίῳ, καὶ πάσῃ τῇ πα-
 τρίδι κοινῶς, τότε ἐκταθείσης οὕτω τῆς ἀγαθοεργίας, τῆς
 πολυτίμου παρὰ πάντων τυγχάνει προσηγορίας, εὐεργέτης
 κοινὸς τῶν τε δεομένων καὶ μὴ δεομένων καλούμενος· ὁ
 φύσει μὲν θεῷ ἀποδέδεται μόνῳ, ἄνθρωπος δ' ἐξ ἔργων λαμ-
 βάνει· καὶ οὐθ' ἡγεμόνι, καθάπερ τὰ ἀξιώματα, οὔτε βασι-
 λεῖ, οὔτε θεῷ αὐτῷ δυνατόν τινι ἀποδοῦναι· προαιρέσεως
 γὰρ τὸ δῶρον, αὐθαίρετον, ἀνανάγκαστον, ἐλεύθερον, αὐτε-
 ξούσιον. Τούτου τοίνυν τοῦ ἀξιώματος μόνου, καὶ τοι τῶν
 ἄλλων ἀπάντων καταφρονῆσαι δοκῶν, ὁμολογῶ ἡττηθῆναι·
 καὶ ἐφίεμαι, εἴπερ ἦν ἐμοὶ δυνατόν, τυχεῖν τούτου, δι' ὃ καὶ
 τῷ θεῷ αὐτῷ γενοίμην ἂν ὅμοιος· βουλοίμην δ' οὖν τοιού-
 τος εἶναι, καὶ ὧν ἐγὼ τὴν δόξαν συνεύχομαι. Ἀλλ' ἄρά γ'
 οὐ μαίνομαι ταῦτα λέγων; οὐδαμῶς, μὴ τοῦτο πάθης· θεὸς
 γὰρ αὐτὸς τὸν ἀγῶνά μοι τοῦτον προὔθηκε, πώλησον, φή-
 σας, πάντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρ' ἀκολουθεῖ μοι· περὶ οὗ
 εἰ ἐροίμην αὐτὸν, τί βουλόμενος ταῦτα λέγει; καὶ τίνας
 ὀνομάζει πτωχοὺς; Ἐρεῖ μοι εὖ οἶδ' ὅτι, Νοσοκομεῖον καὶ
 Σχολεῖον δεῖ τῇ πατρίδι, καὶ σε εἰς τοῦτο τὸ καὶ πάλαι
 σοι σπουδαζόμενον ἤδη καλῶ· καὶ τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον,
 ὧν οἰκονόμον σε διὰ τοῦτο κατέστησα ἀπαιτῶ. Ἐγὼ μὲν οὖν
 ταῦτα μοι δοκῶ ἐκείθεν ἀκούειν· ἑναυλον ταύτην τὴν φωνὴν
 καὶν ὕπνοις καὶ ὕπαρ ἐν τοῖς ὡσὶ περιφέρω· ποιήσατε γὰρ,
 φησι, βαλάντια ἑαυτοῖς μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλει-

πτὸν ἐν Οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σῆς διαφθείρει· οὐκοῦν ὑπακούσω τῷ κυρίῳ μου καὶ θεῷ, καὶ ἀκολουθήσω αὐτῷ ὡς ἐκέλευσεν.

Ἰν' οὖν ὡς ἄριστα ταῦτά σοι γένηται, καὶ ὅπως πλησιάζῃς τῷ θεῷ εὐστοχώτερον, δεῖ σε δύο τινα ἐκεῖνα φυλάξαι, πρῶτον μὲν μίαν ταύτην ἡμέραν οἶσθαι ζήσῃν σε μόνην ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς· οὐδὲ γὰρ ἴσμεν ὅτι τέξεται ἡ ἐπιούσα· οὐδ' ὅθεν ὁ κλέπτῃς ἔρχεται· διὰ τοῦτο ταχύτητος δεῖ μάλιστα καὶ σπουδῆς· εἴθ' οὕτω διαθέσθαι τὰ σεαυτοῦ, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀποθανόντων, καὶ πάντα τὰ μετὰ ταῦτα ἰδὼν, ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν· οὐδεὶς γὰρ, οἶμαι, οὕτως ἀναβιούς, ἀγαπήσει, οἷς διέθετο περιῶν, μεταμεληθεὶς, ὅτι μὴ πάντα μεθ' ἑαυτοῦ ἐκομίσαστο, καὶ ταῦτα κληρονόμοις ἀχαρίστοις καὶ ἀσώτοις καταλιπὼν· εἴη δ' ἂν τοῦτ' οὐκ ἄλλως, εἰμὴ διὰ τῶν ἔργων τῶν δεξιῶν· ὧν αὐτὴν τὴν ἀθανασίαν ἡμῖν δυνατὸν ἀνταλλάξασθαι· Πρὸς τοῦτ' οὖν βουλευέσθαι μὲν σε βραδέως, πράττειν δὲ χρητὰ καὶ συμφερόντως· ἵνα μὴ θορυβώμεθ', ὅταν καλῇ ἡμᾶς ὁ οἰκοδεσπότης ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἀλλὰ σὺν χαρᾷ μάλιστα ἐπιώμεθα τῷ κελεύοντι, πάσης ὀπίσω ἀπηλλαγμένοι φροντίδος·

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ὥρα ἤδη καὶ τὰ ἀπὸ τούτου καλὰ ἐξηγήσασθαι, καὶ ὅσον ἡμῖν κἀνταῦθα γενήσεται ὄφελος· Ἀλλ' ἐνταῦθα ἔδει με ἔχειν τὰς Μούσας συμπάσας ἐν ἑμαυτῷ κατοικούσας, ἵν' οὕτως ἴσως ἐφίκωμαι τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος· νῦν δὲ καὶ γλώττῃ ψαλλίζων, καὶ γραφίδι ἐξολισθαίνων, καὶ ἀσθενείᾳ τουτοῦ τοῦ σαρκίου καμῶν, τί καὶ ἂν εἴποιμι; ῥητέον ἄλλ' οὖν οὕτως, ὡς ἐγχωρεῖ.

Ἔσται τοίνυν ἡμῖν βουλομένοις κἀνταῦθα μέγαλα βραβεῖα καὶ μετὰ ταῦτα δὲ μέζω, καὶ ἂ οὗτ' ὀφθαλμὸς κατὰ τὸν Ἀπόστολον εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσε πώποτε. Τῶν μὲν οὖν ἐνταῦθα

πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν ἐσομένων ἀπάντων πρῶτον ἐκεῖ νό ἐστιν, ὅτι οὕτω διαμενεῖ εἰς αἰῶνας αἰῶνων τῆς οἰκογενείας τὸ ὄνομα· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοῦτο κατορθωθείη, ἢ ταῖς πρὸς τὸ κοινὸν συνέχειαν ἐχούσαις εὐεργεσίαις, οἱ γὰρ διαδοχαῖς ἀπογόνων τούτου τυχεῖν ἐβελήσαντες, ἔλαθον ἑαυτοὺς πολλοὶ πολλὰκις εἰς πᾶν τὸνναντίον περιπεσόντες· ἴσμεν γὰρ δήπου ἐκεῖνο πείρα μεμαθηκότες, ὅτι καὶ γένος γηράσκει, ὥσπερ καὶ τᾶλλα καὶ τελευτᾷ· ἥτοι γὰρ φαυλότητι τῶν ἐπιγιγνομένων κατ' ὀλίγον εἰς τὰ λοιπὰ λήγει, ἢ παύεται ἀποτόμως κληρονόμων διακοπῇ. Ὅσοι δὲ προειδότες ταῦτα καλῶς, προείλοντο βαδίζειν ἐδὸν, ἣν νῦν ὁ λόγος ἰχνηλατεῖ, καὶ εἰς ἣν ὁ θεὸς ἄνωθεν ὁδηγεῖ, οὗτοι μόνοι τοῦτο σφίσιν αὐτοῖς βεβαίως κατώρθωσαν· καὶ οὐφημι τοῦθ' ὅτι Μυλτιάδαι καὶ Κύμωνες, Περικλεῖς τε καὶ Ἀριστείδαι, οὐδ' εἴτινες ἄλλοι τῶν πάλαι ἐν ταῖς μνήμας τῶν ἀνθρώπων ἔτι καὶ νῦν, ἐφ' οἷς εὖ ἐποίησαν, διαμένουσιν· οὐ γὰρ βούλομαι ἐπὶ πολὺ ἀναβαίνειν τῷ λόγῳ. Ἄλλ' ὅσοι ἐπὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐξ εὐαγγελικῆς ὁρμώμενοι ἐντολῆς, αἰδίου μνήμης ἔτυχον παρὰ πάντων, τούτων μόνων μνησθῆναι ὁ λόγος ὁρμᾷ. Τίνες δ' ἂν εἴεν οὗτοι; ἢ οὐς ὁ παρὼν αἰὼν γεραίρει σὺν κρότῳ, πάλαι μὲν Μαρτυρεῖσθαι καὶ Καραϊωτῆναι οἱ μακαρίζονται μὲν γεγεννημένοι, μηδέπω δ' ἀποθανόντες, μήτ' ἀποθανούμενοι· νῦν δ' αὖθις, Καπλάναι καὶ Ζωσιμάδες οἱ νῦν καὶ μετὰ ταῦτα μακαριζόμενοι καὶ φθονούμενοι, καὶ οἱ τούτοις τυχόντες προερχόμενοι, οὐκ ἐκ γένους ὁρμώμενοι παλαιοῦ, ἀξιομάτων λαμπρότητι διαυγάζοντες, οὐδὲ γένους ἐπὶ κληρὸν νέαν ῥίζαν καταβαλεῖν ἐβελήσαντες· ἀλλ' ἐπὶ μείζω ταῖς ἐλπίσιν ἀρθέντες, καὶ πλούτου γενόμενοι κύριοι, δῶρον τοῦτο δόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ προαιρέσεως ἀφορμὴν εἰς εὐεργεσίαν, καὶ οἰκεία φρονήσει χρησάμενοι, καὶ τὴν

ἀγαθὴν κατὰ τὴν ἀγαθὴν Μαρίαν μερίδα ἐκλεξάμενοι, τῆς τ' ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ ἀναντιρρήτως ἀθανασίας καὶ μακαριότητος παρά τε θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἡξίωνται· καὶ γὰρ οὐδ' ἔστι βίβλος τῶν νεωτέρων, ἐν ᾗ μνήμη αὐτῶν οὐ γίνεται ἐπ' εὐεργεσίᾳ· οὕτως ἡ ἀρετὴ κἀνταῦθ' οἶδε ἀμοίβεσθαι τοὺς ἀξίους.

Ἀλλὰ τίμε δεῖ ἐνδιατρίβειν τοῖς ἀλλοτρίοις, ἐξὸν οἰκοθεν λαμβάνειν τὰ τῆς ἀρετῆς παραδείγματα; Κωνσταντῖνος γὰρ αὐτὸς ἡ τῶν Ἡγεμόνων ἀκρότης, ὁ τῶν Βασσαραβῶν τὸ γένος ἄρας ἐπὶ τοσοῦτον, ὅσος περικλεέστατος πρόγονος· ὃν ὁ λόγος θαυμάζει μὲν, ἀλλὰ πολὺ ἀπολείπεται τῆς ἀξίας· οὗτος αὐτὸς ὁ αἰοίδιμος τὸ μέγα τοῦτ' ὄνομα πόθεν ἔχει λαβὼν, ὥστε παρὰ πολλοῖς θαυμάζεσθαι ἔθνεσιν; ὅτι τῇ ἀληθείᾳ ἐν πολλοῖς ἡγεμόνευσεν ἔτεσι; καὶ μὴν ἡμεῖς γε πολλοὺς μὲν ἡγεμονεύσαντας συνισμεν, ἀλλὰ τὰ ὀνόματ' αὐτῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ παντάπασιν ἀγνοοῦμεν, μηδενὸς ἀπολειφθέντος αὐτοῖς μνημείου· Κωνσταντῖνου δὲ Βραγκοθάνου Βασσαράβα καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἰδιώταις πολὺς ἐστὶ λόγος· πόθεν οὖν τοῦτ' αὐτῷ τὸ πλεονέκτημα προσεγένετο; δῆλον ὅτι ἐξ ὧν ἡμῖν πράξας κατέλιπε, Μοναστήρια πλεῖστα μὲν ἐν Βλαχίᾳ, ἕτερα δὲ ἐν Μοισίᾳ, ἕτερα ἐν Τρασιλθανίᾳ, μνημεῖα καὶ ἐπιγραφὰς παντοίας καὶ πανταχοῦ, ἐξ ὧν καὶ τὸ Πρίγκιψ εἶναι τοῦ ἱμπερίου δῶρον ἀρετῆς προσεيلήφει· ἃ ἐκείνῳ μὲν ἐπ' ὠφελείᾳ πάντως χηρῶν καὶ ὀρφανῶν φιλοδόμητο· νῦν δ' ἐς ἐσχάτην ἐλθόντα κατάχρησιν, δέονται τῆς σῆς προνοίας, ἵνα εἰς τὸ πρῶτον ἐλθόντα τέλος, δι' ὃ γέγονεν, εἰς ὄφελος αὐθις ὧσι κοινὸν· δεῖ γὰρ δήπου τοὺς ἀπογόνους τὴν πατρῴαν ἀρετὴν διασώζειν καὶ προσαύξειν ταῖς καθ' ἡμέραν ἐπιμελείαις μεγίστην ἀναλαμβάνειν φροντίδα· οὐ οἱ πρὸ σοῦ ἀμελήσαντες οὐκ ὀρθῶς τοῦτο δοκοῦσι πεποιηκέναι· ἀλλ' ἔδει, ὡς ἔοικε,

καθάπερ τᾷλλα, καὶ τοῦτο σὺν γενέσθαι ἀγώνισμα, τοῦ θεοῦ τοῦθ' οὕτως οἰκονομήσαντος, ἐφ' ᾧ σε τὴν διάνοιαν πρὸς ἐκείνον ἀτενέστερον ἔχειν· δι' ὃ καὶ χαίρειν σε δεῖ ἐπὶ τούτοις, ὡς εἴρηται, ἀλλ' οὐκ ἀθυμεῖν ἀγεννῶς.

Οὕτω τοίνυν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, θνητοὶ γε ὄντες, ἀθάνατον μνηίαν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις καταλελοιπάσιν· ὑπὲρ γὰρ τοὺς πολλοὺς τὰ πράγματα κρίναντες, καὶ τὴν ἐνεστῶσαν ματαιότητα συνιέντες, καὶ λόγῳ ὀρθῶ πειθαρχήσαντες, καὶ λογικώτερον τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον διώξαντες, κρείττους τῶν παθῶν καὶ τοῦ ἔθους ἐγένοντο, τῶν μὲν παρόντων ὡς διαρρέόντων καταφρονήσαντες, τῶν δὲ μελλόντων, ὡς αἰετὸν μενόντων λόγον πολὺν ποιησάμενοι· Τούτοις οὖν ἐναριθμῖον καὶ σε ὁ λόγος ἐθέλει γενέσθαι· μᾶλλον δ' εἰπεῖν ὑπὲρ τούτους, ὅτι μᾶλλον καὶ δύνασαι καὶ ὀφείλεις, καὶ διττῷ τῷ λόγῳ ἑκάτερα· δύνασαι μὲν γὰρ, ὅτι καὶ πλουτὸς σοι πρόσεστι περιβρέων, καὶ φρόνησις περίεστι τοῦ καλῶς τούτῳ χρῆσθαι. ὀφείλεις δ' αὖ, πρῶτον μὲν, ὡς τοῦ θεοῦ πρὸς ταῦτα ἐναργεστάτοις, ὡς εἴρηται, σημείοις παρασκευάσαντος· ἔπειθ' οὐ τὸν θεμέλιον κατέβαλεν ὁ μέγας σοι πρόγονος, τούτου τὸν ὄροφον καὶ τὸν ἅπαντα στέφανον σοὶ ὑπολείπεται ἐπιθεῖναι· ἴν' ἡ ἀρχῆς καλλῆς κάλλιστον καὶ τὸ τέλος· τοῦτ' ἐστὶ γένος λαμπρὸν, ἐξ ἀρετῆς λαβὼν τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰς ἀρετὴν καταλῆξαν· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐ καταλῆξαν, ἀλλ' ἐκ μερικοῦ εἰς τὸ γενικώτερον ἐκτεινόμενον, ὡς ἀρχόμενον ἀπὸ σοῦ αὐθις πρώτου τοῦ πάντας ἀνθρώπους εἰσποικήσασθαι ἀπογόνους· πάντας γὰρ τοὺς εὖ ποιοῦντας πατέρας κοινούς τῶν εὖ πασχόντων ὁ ὀρθὸς λόγος ἐθέλει καλεῖσθαι· οὐ τί ἂν γένοιτο μείζον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις; τοῦτο γὰρ καὶ μόνον θεῷ τῷ τῶν πάντων πατρὶ συνάπτει τὸν ἄνθρωπον. Εἰ μή τις καὶ ἐν τούτοις εἴποι, ὅτι ἐντεῦθεν ἐκείνο τὴν σὴν εὐγνώμονα καὶ

φιλόστοργον λυπήσει ψυχὴν, ὅτι καὶ πᾶσαν οὕτω τὴν τοῦ προπάτορος δόξαν, καὶ τὸ μέγ' ὄνομα τὸ ἐκείνου ἐκ τούτων τῶν ἔργων ἔση ἀφηρεκῶς σεαυτῷ, ὥς σοὶ μόνῳ εἰκότως ἐν ταῖς ὕστερον γενεαῖς τῶν ἀνθρώπων ἀποκεισομένης τῆς εὐλογίας· ὦν γὰρ τὰς πράξεις ἴσμεν λαμπροτέρας καὶ γενικωτέρας, τούτων καὶ τὰς φήμας μεῖζους καὶ μακροτέρας ὁ χρόνος διέσωσεν.

Ἐκ δὲ τούτων τίποτ' ἄρα σοὶ πλέον γενήσεται; καὶ τίς ἔσται σοὶ ἀμοιβὴ ἀντὶ τούτων· κρότος παρὰ τῶν εὖ παθόντων, ἔπαινος παρὰ τῶν φιλοκάλων, δόξα ἐν ἐξόδοις τε καὶ εἰσόδοις καὶ μυρία ᾠδῇ· ἃ μέγιστός ἐστι μισθὸς ἀρετῆς τοῖς φιλοτίμως διακειμένοις· ἔπαινος γὰρ ἀδέκαστος καὶ ἀεὶ καίςτος μέσος ὅρος ἐστὶ θεῷ συνάπτων τὸν ἄνθρωπον, τοσοῦτον κρείττων μακαρισμοῦ, ὅσων σκιά καὶ ὄναρ τῶν ἀληθῶν ἀπολείπεται· μακαρίζεται μὲν γάρ τις, ἐφ' οἷς εὐτυχεῖ· ἐπαινεῖται δὲ, ἐφ' οἷς πράττει· τὸ μὲν τῆς τύχης οὕτως, ὥς ἐθέλοι, διδούσης· τὸ δὲ, ἀνθρώπῳ μὲν, τῆς προαιρέσεως· θεῷ δὲ, τῆς ἀγαθότητος πάντως ἀποδιδούσης· φύσει μὲν γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὸς ὁ πάντα κρατῶν καὶ συνέχων διὰ τὸν ἄνθρωπον· προαιρέσει δὲ καὶ ἀνθρώπῳ δικαίως ἂν τοῦτ' ἀποδιδόιτο· ἡνίκ' ἂν πάνθ' ὅσα πράττει, πρὸς τὴν ἐκείνου μίμησιν πράττη, οὐ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν πέπλασται· ὥσθ' ὅπερ θεῷ ἐπ' ἀγαθότητι γίγνεται, τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ ἐπὶ προαιρέσει πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποδίδεται.

Χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ τὴν ἡδονὴν ἐξείποι τις ἂν ῥαδίως, ὅση ἐντεῦθεν παρακολουθεῖ τῇ ψυχῇ· ἴσμεν γὰρ ἐκεῖνο σαφῶς, ὥς ἐπ' οὐδενὶ οὔτε χαίρει, οὔτε λυπεῖται τοσοῦτον ὁ ἄνθρωπος, ὅσον ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν καλῶς, ἢ κακῶς αὐτῷ πεπραγμένων· τὸ μὲν, διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων βρ-
θεῖων· τὸ δὲ, διὰ τὸν φόβον τῶν ἐπικειμένων κολαστηρίων.

ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, ἵσταμένη ὡς ἐν περιπτῇ ἐπὶ τοῦ ἐνεστώτος μεταξὺ τοῦ παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος, καὶ θεωροῦσ' αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν διὰ μὲν τῆς μνήμης τὰ πεπραγμένα, διὰ δὲ τῆς προσδοκίας τὰ μέλλοντα, εἰμὲν τῆς ἀγαθῆς μερίδος ἐστίν, εὐδαιμονεῖ, αἰδίων ἐπὶ τούτοις καὶ ἀδιάπτωτον εὐφροσύνην εὐφραίνομένη· εἰ δὲ τῆς ἐτέρας, κακοδαιμονεῖ, ἐν μετανοίᾳ κολαζομένη· ὅσον γὰρ, ἐφ' οἷς τῷ πλησίον εἶθ' ἐκόντες, εἴτ' ἄκοντες βλάβῃς τινὸς ποτὲ γεγόναμεν αἵτιοι, λυπούμεθ' ὕπερον, τῷ συνειδότε τυπτόμενοι τοσοῦτον, ἐφ' οἷς εὐτινας ἐποιήσαμεν, εὐφραίνομεθα, τῇ μνήμῃ τῆς εὐποιίας ἀγλαϊζόμενοι τὴν ψυχὴν· καὶ δὴ θεῦρό μοι εἰσελθε τῇ διανοίᾳ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Βραγκοβάνου ὁ Βραγκοβάνος αὐτός, καὶ ἴδε, οἷαν καὶ ὅσην ὁ λόγος παρασκευάζει σοι ἡδονήν. ἔνταῦθα γὰρ πολλῶν πατέρων καὶ μητέρων παῖδες, οἱ μὲν πλουσίων, οἱ δὲ πτωχῶν, οἱ δὲ χηρῶν, οἱ δὲ ὀρφανοὶ ἀμφοτέρων, ἅμ' ἰδόντες σε εἰσερχόμενον, ἀνέστησαν ἅπαντες, οὐ φόβῳ κινούμενοι, ὥσπερ ἐπ' ἄλλω φύποιώδηποτε· ἀλλ' ὁ πρῶτος ἰδὼν τοῦτ', ἔνευσεν ἐς τὸν πλησίον, ἰδοὺ ὁ πατὴρ ἡμῶν, εἰπὼν, ὁ κοινός, ἰδοὺ Βραγκοβάνος ὁ εὐεργέτης· Δεῦτε οὖν ἀποδῶμεν αὐτῷ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸν ὀφειλόμενον ἔρνον· ταῦτα δὲ καὶ πατέρες, καὶ μητέρες, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἔντε ἐξόδοις, καὶ εἰσοδοῖς, ὅπῃ ἂν ᾖς, ἐν λόγοις ἐν ὕπνοις καὶ ὕπαρ ἅπανταχοῦ ἔντε τῇ οἰκείᾳ καὶ ἀλλοδαπῇ λόγον ποιήσονται περὶ σοῦ. Πόσῃ οὖν καὶ ποίαν ποτὲ ἡδονὴν τῷ εὐεργετικῷ καὶ φιλοκάλῳ παρέχει ταῦτα; Ἰδοὺ σοι τοῖνον παῖδες πολλοὶ ἀνθ' ἑνός, ἢ δύο, τυχὸν κύκλῳ περιϋστάμενοι, οὐ διαδοχῇ φυσικῇ ἀπογόνων, ἀλλ' ἑλλοὺς πατέρας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον προσαγορεύοντες, πάππων καὶ προπατόρων εἰς παντελῇ ἐρχόμενοι λήθην· ἀλλ' οἱ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ρίζαν εἰς αἰῶνα, αἰώνων τὴν εὐποιάν ἀνάγοντες, σοὶ μόνῳ τὸ γεγονὸς ἀναθήσονται. Ἔστι

γὰρ φύσις καὶ προαίρεσις οὐ ταῦτ' ἀπὸς ἄλληλα παρατιθέ-
μενα· ἀλλὰ τὸ μὲν, ἀνάγκη τυγχάνει συνεζευγμένον· τὸ δὲ,
τῆς προαιρέσεως, ἀνανάγκαστον, αὐθαίρετον, ἐλεύθερον, αὐ-
τεξούσιον. Ὅσον τοίνυν ἀνάγκη ποιεῖν τι ἡττόν ἐστι τοῦ ἐκ
προαιρέσεως, τοσοῦτον οἱ ἐξ εὐποιΐας προσήκοντες τῶν κατὰ
φύσιν κρείττους ἂν εἶεν· Τοῦτ' οὖν σοι τὸ κρείττον συμφώ-
νως τῇ θεῇ θελήσει ὁ λόγος πειρᾶται μνηστεύειν, ἵν' ἔχῃς
καὶ ζῶν καὶ ἀποθανὼν εὐφραίνεσθαι τὴν ἀληθῆ καὶ φιλόσο-
φον εὐφροσύνην· τοιούτοις γὰρ λόγοις χριστιανῶ φιλοσόφῳ
ὁδηγούμενῳ, τὸ εὖ ποιεῖν τοῦ ἀναπνεῖν ἐστὶν αἰρετώτερον.

Ἔντεϋθεν οὖν δῆλον, πόθεν ἐστὶ τοσοῦτον τοῖς πονηροῖς
ὁ θάνατος φοβερός· θνητὰ γὰρ φρονούντες ἄει, τῆς μὲν πρὸς
θεὸν οἰκειότητος ἀπογνόντες, τοῖς δὲ παροῦσι προστετηκό-
τες, ἐπειδὴν ὁ κλέπτης αἴφνης παρῇ, ἐν ἀγωνίᾳ καθίστανται,
καὶ οὐκ ἔχουσιν, οἵτινες γένωνται, οἷα μὲν καταλείπουσι λογι-
ζόμενοι, πρὸς οἷα δὲ χωροῦσι φοβούμενοι· ὁ δὲ φιλόσοφος χρι-
στιανὸς τῷ τε ὀρθῷ λόγῳ πειθόμενος, καὶ πίσει ἀδιδιάρκῳ ποδη-
γετούμενος, ἅπαντα τὸν βίον μελέτην πεποίηται τοῦ θανάτου·
καὶ τὰ μὲν ἑαυτοῦ κτήματα ἄριστα διατιθέμενος, πρὸς δὲ τὸ
ἄκρον ἄει ἀποτεινόμενος ἀγαθόν, καὶ σπεύσειεν πρὸς ἐκεῖνο,
συνειδώς, ὅτι καὶ τὰ τῇδε πάντα παραλαμβάνει μεθ'
ἑαυτοῦ· λαμβάνει δ' οὐ χρυσόν, οὐκ ἄργυρον, οὐκ ἄλλο τι
τῶν ἐνταῦθα τιμίων, ἀλλ' ἃ προσῆκεν αὐτῷ τοιούτῳ γεγε-
νημένῳ, ἀντὶ τῶν ματαίων καὶ ἐπικήρων τὰ ἄφθαρτα καὶ
ἀγήρω καταλλαττόμενος· βούλεται γὰρ ἀπιέναι, οὐ τῷ βάρει
τῆς ὕλης ἀχθόμενος, ὅπερ οὐδ' ἄρτι ἄλλως δυνήσεται, ἀλλὰ
τῇ τῶν ἀρετῶν ἀποστίλβων λαμπρότητι· μάθετα γὰρ, φησι,
καλὸν ποιεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὥς χιόνα ὑμᾶς λευκανῶ· διὸ
ὅς' ἄν τις ἐλεῇ τοὺς δεομένους ἐλέους, θεῷ ἔσται πάντα δεδακ-
νικῶς· πώλησον γὰρ, φησί, πάντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ

οὕτως ἔξεις ἐν οὐρανοῖς ἀνέκλειπτον θησαυρόν· ὥσθ' ὅτε λόγος ὁ ὀρθὸς πείθων, ἦτε θεία γραφή τὸ πιστὸν ἐξ ἀποκαλύψεως προστιθεῖσα, ἅμω εἰς ταύτῃν ἡμᾶς ἄγει, ὅτι καὶ ἀποθανόντες, εἰ βουλοίμεθα, οὐδὲν ἀπολέσεμεν· ἀλλὰ καὶ πλείω καὶ κρείττω, ἢ λόγος, ἀποληψόμεθα, οὐ ρέοντα, οὐχ ὑλικά, οὐκ ἐπὶ κηρα, ἀλλὰ μένοντα, ἄϋλα, ἄφθαρτα· ὁ γὰρ σπείρων εἰς τὴν σάρκα, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν· ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. Τὶ οὖν θαυμαστὸν, εἴ τις ἀχθόμενος τῷ σκηνώματι τούτῳ, εὐχεται μετὰ τοῦ Δαβὶδ ἀπαλλαγῆναι τῆς παρούσης εἰρκτιῆς; οὐδὲν ἔμοιγε, εἰ μόνον ἅραί τις τὴν διάνοιαν ἐθελήσειε πρὸς ἐκεῖνα, τῇ πίστει καὶ τῷ λόγῳ χρώμενος ὁδηγοῖς. Δεῖ δ' οὖν τὸν πρὸς ταῦτα παρασκευάσασθαι μέλλοντα, εὖ πρῶτον διαθέσθαι τὰ τῇδε, καὶ ὡς ὁ λόγος ἐδίδαξεν· ἄλλως γὰρ οὐκ ἔσθ' ὅπως τις οὐκ ἂν φοβηθεῖ τὸν θάνατον ἐπερχόμενον, ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀλλοκώτων ἄρα λογισμῶν ταραττόμενος.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ γῆς ἐκ μόνων ἐστὶν ἡμῖν τῶν ἐλπίδων· νῦν δ' ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὅρος κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅπου καὶ ὁ Ἀπόστολος ὥρισεν ἡμῖν τὸ πολίτευμα, καὶ τὸ τέλος ἐστὶ τοῦ λόγου, καὶ ἴδωμεν αὐτοῖς τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς, ὅποια ἅττ' ἔσται ἡμῖν κἀκεῖ, ἄξια πράξασιν. Ἐνταῦθα τοίνυν θρόνων τεθειμένων, ἀγγέλων παρισταμένων, ἀνθρώπων εἰσαγομένων, βίβλων ἀνεωγμένων, κριτῆς ἐν μέσῳ καθήμενος, ἐν χειρὶ ἔχων τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγόν, ἐρεῖ τοῖς μετὰ τῆς πίστεως καὶ πράξιν ἐπιδείξασιν σύμφωνον. Ἐπείνασα, καὶ ἐδῶκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ μοι· ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἀσθενής, καὶ ἐπισισκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθετε πρὸς με· δεῦτε οὖν ἀπολαύετε, ὧν ἐπράξατε

ἄξια, εἰσελθετε, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, ἐπὶ ὀλίγων γὰρ ἦτε πιστοί, ἐπὶ πολλῶν ἡμᾶς καταστήσω.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, αἰοί', Δεκεμβρίου κς.

Μαθητὴς λέγει κατὰ τῶν ἐπὶ χρήμασι δημηγορούντων
καὶ δικαζόντων ἐν τῷ Λυκίῳ.

Οἴεσθέ με ἴσως, ὦ ἄνδρες μειράκια, παρελθεῖν με εἰς τὸ ἔθμα τουτὶ, κατηγορήσοντά τινος, καθάπερ ποιοῦσιν οἱ κακοδαίμονες οὗτοι οἱ τὰ ἑαυτῶν κακὰ ἐν τῷ γυμνασίῳ καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ποιοῦντες ἀρίδῃλα· μηδαμῶς, μὴ τοῦτο πάθητε ὑμεῖς· μὴ γὰρ οὕτω μανείην, ὥσθ' οὕτω καὶ αὐτὸς περὶ ἑμαυτὸν πλημμελεῖν· ἀλλὰ θαυμάζων ὑμῶν τῆς εὐθείας, ὦ φίλτατοί μοι συμμαθηταί, ὅπως ποτὲ τῆς σεμνότητος ἐκτραπέντες, καὶ ἀτόπως ἔθει τοσοῦτον χαίροντες χρόνον, ἐπετρέψαθ' ἀπλῶς τοῖς συκοφάνταις καὶ πονηροῖς τουτοῖσι λαιδορεῖσθαι ἀλλήλοις ἐν τῷ γυμνασίῳ, καὶ τὴν ἑαυτῶν κακίαν ἐπιδεικνύειν, ἥκω ὑμῖν συμβουλευσὼν ὅ,τι περ κοινῇ πᾶσι, καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ ἐλομένοις ξυναίσειν πεπίστευκα· τό,τε γὰρ γυμνάσιον, ἐμοὶ πεισθέντες, τῶν τοιούτων ταραχῶν ἐλευθερον καταστήσετε, καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ἕκαστοι τοῦ γε λοιποῦ ἡσυχάσετε, ἀπαλλαγέντες τοῦ τοῖς τούτων λήροις οὕτω διασπᾶσθαι ταῖς ἀκοαῖς· εἰδὲ μὴ, ὑμᾶς τε αὐτοὺς τῶν Μουσῶν ἀποτρόφους ποιήσετε, καὶ τουτὶ τὸ μουσεῖον ἔρημον μαθητῶν καταστήσετε· τίς γὰρ νοῦν ἔχων ἀνέξεται προσφοιτᾶν,

ὄρων τουτουσὶ καθ' ἐκάστην Κυριακὴν θορύβου καὶ παραχῆς
 τὸ θῆμα πληροῦντας; μὴ γὰρ διὰ τοῦτο οἱ τοῦ κοινοῦ εὐερ-
 γέται τὴν εὐρείαν ταυτηνὶ στοᾶν ὤκοδόμησαν, ἵν' οἱ κακο-
 δαίμονες οὗτοι, ἐγκλήματα μὴ ὄντα συρράπτοντες, πρὸς ἄλ-
 λήλους ἀναισχυντῶσιν, ὥσπερ οἱ κύνες, καθυλακτοῦντες; Ὡ
 Ζεῦ, καὶ πάντες θεοί! ἀντὶ τίνος ἀδικήματος τὸν νοῦν αὐ-
 τῶν ἀφελόντες, εἰς τοιαύτην μανίαν περιετρέψατε; Ὑμεῖς
 δ' αὖ οἱ ἐπίτριπτοι δικασταί, οὐς κακῶς κακοὺς πρῶταν μὲν οἱ
 θεοί, εἰθ' οὗτοι ἀπολέσειαν ἅπαντας, τίσιν ἐπαιρόμενοι ταῦτα
 πράττετε, δῶρα λαμβάνοντες; ἐπὶ ταῖς ῥάβδοις ταυταισὶ
 ταῖς ποικίλαις, καὶ τοῖς κηρυκίοις, καὶ τοῖς τοιούτοις λήροις,
 ὑφ' ὧν δικαίως ἂν καταγέητε τὰ κρανία; οὐκ αἰσχύνεσθε
 τὸ καταγώγιον τουτοῖ τῶν Μουσῶν, ἐγκλημάτων κατασχέσαν-
 τες δικαστήριον; καὶ τί ἂν εἴητε ἄξιοι παθεῖν ὑπὸ τούτων,
 ἐὰν σωφρονῶσιν; Ὑμεῖς δ' αὖ, ὦ σιδήρειοι, ἢ οὐκ οἶδ' ὅ,τι
 ἡμᾶς ἄξίως προσείπω, | πῶς ἀνέξεσθε οὕτω τούτους τοιαυ-
 τὰ ποιοῦντας; οὐκ ἀνανήψετε; οὐκ ἐκ τοῦ ποδὸς ἕκαστον
 τούτων λαβόντες, κατὰ τῆς κλίμακος ῥίψετε; εἴγε σωφρο-
 νεῖτε οὕτω ποιήσετε. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο, εἴτε ἐξ ἐπιεικειᾶς,
 εἴτε ἐκ μωρίας εἴποι τις, οὐ ποιήσετε, ἐκεῖνο γοῦν εὔ οἶδ'
 ὅτι ποιήσετε, εἰ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε τῆς ἑαυτῶν
 βελτιώσεως. Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ἐπειδὴ, ὦ ἄνδρες, τὰ πλεῖ-
 στα τούτων συμβαίνουσιν ἐξ ἀγνοίας, δεδοσθω νῦν τοῖς πε-
 πραχόσι συγγνώμη τοῦ δὲ λοιποῦ ἀποκεκλείσθωσαν τοῦ θή-
 ματος τὰ τοιαῦτα, καὶ μηδενὶ ἐξέστω ἐπὶ τούτου ληρεῖν·
 εἰδέτω ποτε καὶ ἀδικηθῆναι συμβαῖν ὑπό τινος, σεμνοτέραν
 καὶ ἀληθεστέραν τὴν κατηγορίαν ποιῆσθαι ψηφίσασθαι· καὶ
 ὅτω δοκεῖ καλῶς ἔχειν ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα.

ΖΩΟΛΟΓΙΑ.

Ἡ

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΛΟΓΩΝ ΖΩΩΝ.

Υπόμνημα τῆς *Ἀλώπεκος*.

Επὶ Ἀρχοντος Ἀγεννήτου τρίτῃ ἱσταμένου Μουνυχιῶνος, ὅποτε φυλὴ Μυῶν ἐπρυτάνευε, Χότζος δὲ προήδρευε, Τζήτζος δὲ ἐγραμμάτευεν, Ἀλώπηξ Ἀλωπεκοῦ Ἀλοπεκῆθεν εἶπεν. Ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι οὐ παύονται ἐκ πλεονεξίας ἀδικοῦντες τὰ ἄλογα τῶν ζώων, ἀλλ' ἂ μὲν αὐτῶν, ὅσοις μάλιστα ὄπλα οὐχ ὑπάρχει ἀμύνεσθαι, κρατήσαντες, δουλεῖα κατέχουσι, φόρους αὐτοῖς δυσφορήτους ἐπιθέντες· ἂ δὲ κρατεῖν καὶ χειροθήθη ποιεῖν οὐ δεδύνηνται βία, ταῦθ' ἐτέρω γε τρόπῳ καὶ τέχνῃ ἐξελαύνοντες εἰς τὴν ἄβυστον, διαφθεύουσιν, οὐδὲ ἔχουσιν τῶν ἀλεκτορίδων ἡμῖν μετασχεῖν ἐπιτρέποντες, διὰ ταῦτα δεδόχθω πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῖς πρωτεύουσι μάλιστα τῶν ἐθνῶν, σύλλογον ποιησαμένους, βουλευσασθαι, ὅπως χρῆ, βασιλέα χειροτονήσαντας, καὶ στατηγοὺς ἐλομένους, ἐπιτίθεσθαι τοῖς τυράννοις· κρατήσαντας δὲ τύχῃ ἀγαθῇ, τὰ τε δουλεύοντα ἔθνη ἐλευθεροῦν, ἀρκείων ἐν μέρει ἄρχειν, ἵνα μάθωσιν ἄνθρωποι ὄντες, καὶ φύσει ἀσθενεῖς, μηκέτι τῶν κρείττωνων καταθρασύνεσθαι, μηδὲ τῶν ἄλλοτρίων ἐπιθυμεῖν.

Ἀλώπηξ δημηγορεῖ.

Πολλάκις μὲν, ὦ ἄνδρες θηρία, καὶ πρότερον ὥρμησα παρρησία χρήσασθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὰ δίκαια, ἃ τυγχάνετε εἰληφότες παρὰ τῆς φύσεως, ἡμῖν ἐξηγήσασθαι· ἀνεκοπτόμην δὲ, καὶ τὴν ὁρμὴν ἀνεχαίτιζον, τό, τε προᾶγμ' αὐτὸ μεῖζον, ἢ κατ' ἐμὲ ὃν ὀρώσα, καὶ τὴν μέμφιν τῶν πολλῶν ἀφοσιουμένη, εἴγε ἐν τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι, γυνὴ οὕς' αὐτῇ, τολμήσαιμι παριοῦσα, ὡς ἔχουσα δῆθεν εἰπεῖν τι σοφώτερον, περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων ὑμῖν συμβουλευσαι· ὁ γὰρ φθόνος, ὦ ἄνδρες, οὐ μόνον τοῖς ἐχθίστοις ἀνθρώποις ἐντέτηκεν, ὥς τινες οἶονται, ὑφ' οὗ ἐκεῖνο καλῶς ποιοῦντες, κρατούμενοι, διαφθείρονται· ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐνίους ἡμῶν ἐκεῖθεν, ὥσπερ νόσημά τι τούτων δὴ τῶν ἐπιδημικῶν, διαδέδοται· καὶ ταῦτά γε νῦν, ἡνίχ' ἡ φιλοσοφία, εἰ ὑμεῖς ἐμοῦ προθύμως ἀκούσαίτε, μέλλει εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων μεταφοιτήσῃ· νῦν δ' ἐπειδὴ προορῶ ἐκ τῆς σιωπῆς ἡμῶν μηδὲν ἡμῖν ἐσόμενον ἄμεινον, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους πχυσομένους ἐκόντας τῆς εἰς ἡμᾶς τυραννίας καὶ ὕβρεως, τὰς τε σάρκας ἐνίων ἡμῶν αὐτὰς κατεσθίοντας, καὶ τὰς δορὰς προσαμπισχομένους, καπὶ ταύταις ὡς μάλιστα σθεόντας, ἀνέστην καὶ πρώτη συμβουλευσαι ὑμῖν, ὅπως ἂν αὐτῶν ἐπαναστάντες κρατῆσαι πολέμῳ δυναίμεθα, καὶ τοῦγε λοιποῦ διαβιοῖμεν βίον ἐν ἐλευθερίᾳ ἐνδοξον καὶ εὐδαίμονα.

Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἄτοπον οἶεται ὑπὸ γυναικὸς τὰ συμφέροντα κοινῇ διδασθῆναι, μὴ τοῦθ' ὁ τυγχάνω γε οὔσα, καθ' ἑαυτὸν λογιζόμενος, καταφρονεῖτω τῆς ἐμῆς ταπεινότητος· ἀλλ' εἰ φρονούντος λόγους ἐρῶ, τοῦτο σκοπεῖτω· ἡ γὰρ φύσις, καὶ

δοκῇ πολὺ ὑφελεῖν τῆς ἰσχύος τὸ θῆλυ, ἀλλὰ πλεόν αὐτῷ προσέθηκε τῆς φρονήσεως, ἢ ἀπεστέρησε τῆς δυνάμεως, καὶ μάλιστα τῷ γένει τῶν Ἀλωπέκων, ἄδικον ἡγησαμένης ἐκείνης κατ' ἄμφω τὰς γυναῖκας ἔλαττον ἔχειν, καὶ ταῦτα ἐν πανουργίᾳ· ἔπειτ' οὐδ' ἄλλως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτεῖν ὑμᾶς ἄξιον· εἰ μὲν γὰρ εὐθύς ἡκολούθει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα, τάχ' ἂν τις ἐδεδοίκει περὶ αὐτῶν, ὥς μὴ καλῶς ἐκ τῶν λόγων, μηδὲ συμφερόντως ἂν γιγνομένων· νῦν δ' ἐπειδὴ τὸ μὲν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἔσθ' ἡμῶν τῶν λεγόντων· ἡ δὲ ψῆφος ἐφ' ὑμῖν τοῖς ἀκούουσι, τί ἂν τις δυσχεραῖνοι πρὸς τὴν ἀκρόασιν, ἐξῆν αὐτῷ μετὰ ταῦτα πράττειν τὸ παριστάμενον;

Ὡς οὖν ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ δόξης ἐσομένου τοῦ λόγου, καὶ οἷου μηδέπω παρ' ἡμῖν γενομένου, οὕτω ποιείσθε μου τὴν ἀκρόασιν, μηδεὶς περιττόν, ἢ ἀπειρόκαλον ἄλλως τὸ πράγμα τοῦθ' ἡγησάμενος, πρὶν ἂν ἐς τέλος ἀκούσῃ· ἴστε γὰρ οὐδὲν οὐδέπω ἐν ταῖς μεγίσταις τοῦ βίου μεταβολαῖς κατὰ τρόπον, καὶ ὥς προσήκει γινόμενον, μὴ λόγῳ πρότερον διδαχθὲν συμφερόντως.

Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες θῆρες, αὐτῇ, ὅσον ἐλαττοῦμαι ὑμῶν τῇ ἰσχυί τοῦ σώματος, τοσοῦτον φρονήσεως πλείονος παρὰ τῆς φύσεως ἔτυχον, ὑμεῖς τε αὐτοὶ, εἴπερ βούλοισθε μοι τάληθῃ μαρτυρεῖν, ὁμολογοῖτ' ἂν, καὶ τὰ πράγματ' αὐτὰ προσθεδαιοῖ· καὶ γὰρ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς πλείων ἐμοῦ, ἢ ὑμῶν λόγος ἐπὶ σοφίᾳ· ὅσα γὰρ αὐτοῖς ἐν τοῖς μύθοις περὶ φρονήσεως εἴρηται, ἐν πᾶσι μικροῦ δεῖν τὰ τῆς ἐμῆς σοφίας εἰσάγουσι παρδείγματα· Ὅτε οὖν καὶ παρὰ τοῖς ἐχθίστοις τῶν διὰ θαύματος ἄγεται, πῶς οὐκ ἂν ἡμεῖς φίλοι ὄντες, δέχοισθε προθύμως, εἴτι ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς περὶ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ἔχω λέγειν;

Ἐχω μὲν οὖν εἰπεῖν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες μεγάλα καὶ θαυμα-

στά, καὶ τοῖς πλείοσιν μείζω πίστεως ἴσως· ἐν οἷς γάρ τινες ἐξ ἀρχῆς δεδιήκηνται, καὶ φυλακὰ ταῦτ' ὥσι καὶ ἀνελεύθερα, εἴτις παρὰ ταῦτά τι λέγοι, καὶ μέγα τοῦτ' ἦ, καὶ σπουδῆς ἄξιον, εἰς τοσοῦτον εὐνοίας καὶ μοχθηρίας ἦκον οὗτοι, ὥστ' ἐκείνοις μὲν ἀγαπῶσιν, τούτοις δὲ ἢ ἐκόντες οὐκ ἀποδέχονται, χαλεπῶς ἔχοντες τῆς συνηθείας ἐκστῆναι, ἢ παντελῶς ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. Τοὺς οὖν τοιοῦτους, ὡς μήτε παρ' ἑαυτῶν γιγνομένους τοῦ κρείττονος, μήθ' ὑφ' ἑτέρου τοῦτο βουλομένους ἀκοῦσαι, ἐῷμεν χαίρειν· ὑμᾶς δὲ, ὅσοιγ' ἐς τῆς κρείττονος τάξεως, προθύμως χρὴ τῶν ῥηθησομένων ἀκούειν καὶ σὺν σπουδῇ μάλιστα πράττειν ταῦτα· εἰς τοῦτο γὰρ ἀκμῆς ἦκον τὰ καθ' ἡμᾶς, ὥστ' εἰμὴ φθάσαιμεν νεωτερίσαντες, πρὶν ἢ ἐκπιστὰ γένηται τοῖς ἐχθροῖς, δέος μὴ καὶ χεῖρω τῶν παρόντων πάθωμεν ὑπ' αὐτῶν· βούλομαι γὰρ διδάξαι ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ὅπως ἐπαναστῆναι δυνησόμεθα τοῖς τυράννοις, καὶ ὅπως αὐτῶν ἐν μέρει ἄρχοντες, εὐδαίμονα τό γ' ἐπὶ καὶ ἐλεύθερον βίον διαζόμεν· ὧς οὖν περὶ μεγάλων ὄντος τοῦ λόγου, οὕτω προσέχετέ μοι τὸν νοῦν.

Τὸ μὲν οὖν μηδὲνα ἡμῶν τοιοῦτον μηδὲν εἰς νοῦν ἐμβαλεῖν μέχρι δεῦρο, μηδ' ἐλευθερίας τὸ παράπαν μνησθῆναι, θαυμαστὸν οὐδέν· οὕτω γὰρ τῆς ἀληθείας ἡ ζήτησίς ἐστι τοῖς πολλοῖς ἀνελεύθερος· νῦν δ' οὖν ἀκτίνος ποθεν καὶ ἡμῖν τῆς φιλοσοφίας ἐπιλαμψάσης πρὸς τὸ ἀνασώσασθαι τὰ παρὰ τῆς φύσεως ἡμῖν ὑπεργμένα, μὴ προσίσθαι τοῦτο, μωρίας τῆς ἐσχάτης ἂν εἴη· τίς γὰρ οὕτως ἡμῶν εὐήθης, ὅς οὐχ ὁρᾷ τὴν Πράνοϊαν ἡμᾶς μὲν ἐλευθέρους δημιουργήσασαν ἐξ ἀρχῆς, τοὺς δ' ἀνθρώπους δούλους ἡμῖν κατατάξασαν εἶναι, ἐν ὁστέρω δὲ διὰ νοθερίαν ἡμῶν καὶ ἀμαθίαν κατακρατήσαντας; τεκμήρια δὲ τούτου ἄλλα τε πολλὰ καὶ τὸ μέγιστον πάν-

των· οὐ γὰρ οὐθ' ὥς τὰ πρόβιαθ' ἡμᾶς, οὐθ' ὥς τού-
 τους αὐτοὺς τοὺς ὑμῶν τυραννοῦντας, ἀνόπλους ἐποίησε.
 ἀλλ' οἷς μὲν ὀδόντας, οἷς δ' ὄνυχας, ἑτέροις δ' αὖ κέρατα, καὶ
 ἑτέροις ὀπλᾶς· καὶ ἄλλοις ἄλλα ἐνέφυσε ἀρήϊα ὀπλά· ταῦτα δὴ
 καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις πολλὰ πρὸς τίαν εἴη ἐκεῖθεν δεδωρημέ-
 να, ἢ πλεονακτήμαθ' ἡμῖν πρὸς τὸ ἄρχειν, ὧν ἡ φύσις αὐτῇ,
 καλῶς ποιήσασα, ἀπεστέρησεν; Ἀλλ' ὑμεῖς γε, ὦ ἄνδρες, ἐς
 τοσοῦτον δοκεῖτέ μοι ἐκκλεύσθαι, ὥστ' οὐ μόνον ἐς οὐδέν
 δέον πῶ ἐχρήσασθε τούτοις, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τί ποθ' ἡμῖν
 ταῦθ' ὑπῆρξεν, ἐπεφράσθητε πώποτε. Ταύτης οὖν τῆς ἀναι-
 σθησίας ἡμῶν ἐκεῖνοι ἐπιλαβόμενοι, καὶ λογισμῷ χρησάμε-
 νοι ἐφ' ἡμᾶς, πᾶσαν μηχανὴν πρὸς πλεονεξίαν μετέηλθον·
 ὀπλά γὰρ σφίσιν αὐτοῖς περίαπτα ἔζωθεν μηχανησάμενοι,
 καὶ ὁμοιοῖα ἐφ' ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλους συμφερόντως χρησά-
 μενοι, κρείττους ἡμῶν εἰκότως ἐγένοντο· οἷς γὰρ ἡ φύσις ἀ-
 μυντηρίοις ἡμῖν ἐχορήγησε, τούτοις χρῆσασθαι μὴ τολμών-
 των, τέχνη ἀντιστρατηγήσασα, ἐτοίμως δέδωκε τὸ κράτος
 τοῖς αὐτὴν θεραπεύουσι· καὶ νῦν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀδελφοί,
 γένη τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγενέσι καὶ πονηροῖς ἀνθρω-
 παρίοις δουλεύομεν· μέχρι τίνος ταῦθ' ἡμῖν ἀνεκτά; καὶ
 πόθεν τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν ἐλπίζομεν ἀνακτήσασθαι, εἰ μὴ
 δι' ἑαυτῶν πράξαιμεν, ἀπροσῆκει; Ἀνανήψατ', ὦ ἄνδρες, νῦν
 γε ὀρῶντες, ὅπως οἱ κρατοῦντες οὐδ' ἀνακύψαι πῇ ἐς τὸν
 βίον ἡμῖν συγχωροῦσιν ἐς τοῦμφανές· οὐδ' ὧν προσήκει μά-
 λισθ' ἡμῖν ἀλεκτορίδων τε καὶ προβάτων καὶ τῶν τοιούτων
 μετέχειν ἑῶσιν, ἀλλὰ πάνθ' ἑαυτῶν ποιησάμενοι, ἡμᾶς δὲ
 πρὸς τὰ πρόσβιατ' αὐτοῖς ἐξελάσαντες τῶν ὀρέων, ἐκεῖ διαφθεί-
 ρουσι, τὰ μὲν λιμῷ καὶ ψύχει καταναγκάζοντες, τὰ δὲ τῶν σαρ-
 κῶν ἐμφορούμενοι, τὰ δὲ καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν τίμια
 ἑαυτοῖς ποιησάμενοι, ἴν' ὧς πλείστως ἀφορμὰς ἔχουσιν ἐφ'

ἡμᾶς· καίτοι γε, εἰ μὲν ὡς φόρον μόνον τοῦ ἄρχειν ἐνεκα παρ' ἡμῶν ἡξίουσαν ταῦτα λαμβάνειν, ἦν μὲν καὶ τοῦτο πάντως δεινόν· πῶς γάρ οὐ δεινὸν ἐλευθέροις τε καὶ γενναίοις θηροῖν, ὧν ἐκ στομάτων ἐξέρχεται πῦρ; ἀλλ' ἀνεκτὸν ἂν ἦν τοῖς γε μὴ φιλοπράγμοσι· νῦν δὲ πανωθρία, ὦ ἄνδρες, τὰ γένη ἡμῶν ἐξελεῖν βουλομένων ἐκείνων, πῶς ἀνέξεσθε, τό τε ζῆν καὶ τὴν δόξαν ἐαυτῶν προΐεμενοι; ἢ οὐχ ὁραθ' ὅπως οἱ ἡγεμόνες ἡμῶν καὶ οἱ ἥρωες παντελῶς ἐξέλιπον τῆς Εὐρώπης; ποῦ γὰρ Λέων, ἡ Πάρδαλις, ἡ Τίγρις, ἡ Ἐλέφας παρ' αὐτοῖς καὶ ἄλλα ἔτι πολλὰ τῶν κρατίστων, γενῶν, ἃ οὐκ οἶδ' ὅποι οἱ πολέμιοι ἐπὶ τὴν ἀνυδρον ἐξήλασαν Ἀφρικὴν; καὶ οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλ' οἱ κακῶς κακοὶ ἀπολούμενοι Ἄγγλοι καὶ τοὺς λύκους αὐτοὺς παγενῇ τῆς ἐαυτῶν ἀπεσόβησαν, πονηρὸν ἡμῖν τοῦθ' ὑπόδειγμα καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχοντες· καὶ εἰμὴ ταχέως ἡμῶν αὐτῶν γένεσθε μῆδ', ἃ δεῖ, προθυμῶς ποιήσατε, ὅψεσθε τὸ κακὸν μετ' ὀλίγον καὶ ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπιόν.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπιτιμᾶν φαίητις ἂν παντὶ εἶναι ῥάδιον· τὸ δὲ ὑπὲρ τῶν παρόντων, ἃ δεῖ πράττειν ἀποφῆνασθαι γνώμην, τοῦτ' ἂν εἴη συμβούλου· ἐγὼ δ' οὐκ ἄγνοω, ὦ ἄνδρες γενναῖοι, τοῦθ' ὁ μάλιστα ἂν εἴη τοῖς πράγμασι βλαβερὸν· ὁρῶ γὰρ πολλοὺς ἡμῶν ἐκ ῥαστώνης οὐ μόνον ἀπεχθισμένους μοι τὰ συμφέροντα παραινούσῃ· ἀλλὰ καὶ δεινὸν ἔτι ποιησομένους, εἴ τις τι ἡμῶν σοφώτερον εἴποι· πολλοὶ γὰρ μέχρι τούτου ἀνέχονται διδασκόμενοι, μέχρι ἂν ἴσους ἐαυτοῖς τοὺς διδάσκοντας οἶωνται· ἐπειδὴν δέ τι ὑπὲρ ἐαυτοὺς ἐκείνων ἀκούσωσι, φθονοῦσι καὶ ἀποστρέφονται, ἔργῳ μᾶλλον αἰρούμενοι δυστυχεῖν, ἢ γνώμῃ δοκεῖν ἡττους εἶναι· ἀλλ' ἐγὼ, καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐκ ἂν προσρωμένη τὸ ἐμαυτῆς, τὸ κοινὸν ἐκοῦσα προέσθαι θελήσαιμι· ἀλλ' ἐρῶ παρρησία, ἃ

βέλτιστα εἶναι κρίνω, καὶ ἃ ξυνοίσειν ὑμῖν ἐλομένοις πε-
πίστευκα.

Φημὶ δὴ διαιρετέον εἶναι τὰ γένη πάντα χωρίς· εἴθ' οὕ-
τως αἰρετέον ἐκάστω στρατηγόν, ὁμόφυλον μὲν, τὸν φρονι-
μώτατον δὲ τῶν ἄλλων καὶ γενναιοτάτον· ἐπὶ δὲ πάντων τού-
των χειροτονητέον κοινῇ ἀρχιστράτηγον ἓνα· ὃν βουλοίμην
ἂν ἔγωγε τῶν γενναιοτάτων τούτων Λεόντων εἶναί τινα·
μεγαθυμότερον γὰρ τὸ γένος τοῦτι οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις οὐκ ἂν
ὁμολογήσειεν εἶναι· Σχόντων δὲ τούτων οὕτω καλῶς, ἵνα
μή τις διχόνοια διαῤῥήξῃ τὰ πράγματα, ὃ συμβαίνει πολ-
λάκις στρατοῖς ἐκ πολλῶν συνειλεγμένοις γενῶν, βασιλέα
χειροτονητέον ἐν τάχει, ὃν ἂν ἅπαντες συνεπίστασθε φρονι-
μώτερον ὄντα καὶ σωφρονέστερον, καὶ μηδεμίαν παρέχονθ'
ὑπόνοιαν, μήποτε ἐξ ἰσχυροτέρου βραχίονος, καταφρονήσας
τῶν νόμων, εἰς τυραννίαν μεταβάλῃ τὴν πολιτείαν, καὶ
τῶν ἐλαχίστων καὶ ἀδυνάτων ὧν οὗτος· ἴστε γὰρ δῆπου
μεθ' ὅσης φρονήσεως καὶ φροντίδος τά τε στρατιωτικὰ, τά τε
πολιτικὰ δεῖ αὐτὸν διοικεῖν, ὀλίγοις μὲν γέρασιν ἀγαπῶντα,
πολλοὺς δὲ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὑφιστάμενον ἄθλους· οὐ γὰρ χρὴ
καθεύδειν κοίρανον ἄνδρα, ᾧ λαοὶ τε ἐπιτραπήσονται, καὶ
τοσοῦτων καὶ τοιούτων μελήσει· Τοῦτον οὖν, ὃ ἄνδρες γεν-
ναῖοι, εἰ βούλοισθ' ἐμὲ αὐτὴν εἶναι, τὰ κράτιστα ἔσεσθε ὑμῖν
αὐτοῖς βεβουλευκότες· οὐ γὰρ οὐθ' ὅσα κακὰ πρόσεστι ταῖς δη-
μοκρατίαις, οὐθ' ὅσα ταῖς τυραννίαις, οὔτε πάλιν ὅσον μέτε-
σιν ἔμοιγε μετριότητος καὶ φρονήσεως εἰς τὸ ἄρχειν ὑμῶν,
οὐδὲν τούτων γε ἀγνοεῖτε· τυγχάνω γὰρ οὕσα ὡς ἐγγυτάτω τοῖς
ἀνθρώποις σοφία καὶ τέχνη τὰ πράγματα καλῶς διοικεῖν,
καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς πολεμίους, τὰ μὲν οἷα κλέψαι λαν-
θάνουσα· τὰ δὲ, ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δυναμένη λόγῳ κρατεῖν.
ἀλλ' ἵνα μή τις ὑπολάβῃ πλεονεξίαν ἐκ φιλαυτίας τὴν ἀξίω-

σιν ταύτην εἶναι, ἑατέον τοῦθ' ὕστερον νόμῳ καὶ ψήφῳ γενέσθαι κύριον, ὅπως ἂν δόξῃ· νῦν δ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ἔς οὖν, τούτων σχόντων καλῶς, ἡ τῆς νίκης ῥοπή γενήσεται μεθ' ὑμῶν, μηδεὶς ἐνδοιαζέτω· ἐπειδὴν γὰρ μίαν μόνην τῶν πόλεων τὸ πρῶτον ἔλωμεν κατὰ κράτος, πάνθ' ἡμῖν τὰ λοιπὰ ἐπὶ μόνῃ σωτηρίᾳ ὑπήκοα ἔσται, τάθ' ὅπλα καὶ ἑαυτοὺς παραδόντες· τίς γὰρ τοσούτους καὶ τηλικούτους στρατοὺς ὑποστήσεται; εἰ γὰρ καὶ πάντα τᾶλλα στρατόπεδα κατὰ χώραν ἡσυχίαν ἄγοι, οἱ Λέοντες οὗτοι μόνοι καὶ οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι ἑλέφαντες οἱ πολλοὺς καὶ πάλαι ποτὲ διενεγκόντες πρὸς ἀνθρώπους πολέμους, γέλωτα δείξουσι τὴν τῶν πολεμίων σοφίαν· οἱ μὲν, ταῖς προβοσκίσι, καὶ τοῖς ποσὶ τὰς φάλαγγας αὐτῶν καταλοῶντες καὶ διαφθείροντες· οἱ δὲ, τοῖς ὄνουσι καὶ τοῖς ὀδοῦσι σπαράττοντες, καὶ ῥηγνύντες· εἰδὲ τίς ὑμῶν αὖ ἀποδειλιάσῃ πρὸς τὰ ὅπλα καὶ τὴν ἄλλην ἐκείνων παρασκευὴν, ἴστω πολὺ τῆς ἀληθείας ἀφεστηκώς· ἡ μὲν γὰρ ἵππος αὐτῶν καὶ τὰ τηλεβόλα τῶν ὅπλων, οἷς ἂν ἐκεῖνοι τὴν νίκην πιστεύσειαν μάλιστα, παντελῶς ἡγοῦμαι ἀχρεῖα γενήσεσθαι· πρῶτον μὲν γὰρ οἱ ἵπποι ἡμέτεροι μᾶλλον ὄντες, ἀποσεισάμενοι τοὺς ἀναβάτας μεθ' ἡμῶν στήναι μᾶλλον ἔλοιτ' ἂν ἐν τῷ ἔργῳ· ἀντὶ γὰρ τίνος πιστοὶ ἐκείνοις ἐς τέλος διαγενήσονται; πότερον, ὑπὲρ ἐλευθερίας; ἀλλὰ τοῦτ' αὐτοῖς μᾶλλον αἰδίδιον τὴν δουλείαν ποιήσει, νικησάντων ἐκείνων· ἀλλ' ὑπὲρ σωτηρίας; καὶ τίς ἔσται αὐτοῖς ἐλπίς ταύτης τῷ ὑμετέρῳ ἐμπεσοῦσι θυμῷ; ἐγὼ γὰρ οὐδὲ τῶν γενναίων τουτωνὶ Λύκων τὴν ὀρυγὴν ἡγοῦμαι ἐκείνους ὑπομενεῖν, ἡπούγε τῶν Λεόντων, καὶ Ἄρκτων, καὶ Τίγρεων, καὶ Παρδάλεων, καὶ ἐπὶ πᾶσι πρὸς τὸ πελώριον γένος ἀντιστῆναι τῶν ἑλεφάντων, πρὸς δ' οὐδὲ πάλαι ποτὲ

ἐτόλμησαν ἐν ταῖς μάχαις ὑποστάντες οὐδὲ προσβλέψαι· οὐκοῦν οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ βουλήσονται πρὸς ἡμᾶς μεταστῆναι· τούτου δὲ γενομένου, πᾶσα αὐτοῖς ἡ ἐλπίς ἡ ἀπὸ τῆς ἵππου ἀρθήσεται· ἐκ δὲ τούτου καὶ ἡ ἀπὸ τῶν σφαιροβόλων παρασκευὴ ἐν τῷ ἐπιπέδῳ ἀχρεία ἔσται· ἵππικου γὰρ μὴ ὄντος αὐτοῖς τὴν ὁρμὴν ἡμῶν ἀποκρούσασθαι, προκαταληφθήσονται, πρὶν ἂν χρήσωνται τούτοις.

Ἀλλὰ φαίη τις ἂν ἴσως μὴ οἶόν θ' οὕτω ταῦτα γενέσθαι· (θῶμεν γὰρ καὶ τοῦτο) ἀλλ' οὐδ' οὕτως αὐθις ἀμφίβολον ἡμῖν τὸ νικᾶν· εἰ γὰρ μὴ δόξειεν ἡμῖν συσταδὸν συμμίξαι τοῖς πολεμίοις, τί κωλύει στρατηγικώτερον, ὁπόθ' ἡμῖν προχωροῖν, αὐτοῖς ἐπιτίθεσθαι; ἔσται γὰρ ἡμῖν ἔς τε τὰ δασέα καὶ τοὺς δρυμῶνας πρὸς ὀλίγον εἰσδύντας, καὶ πὶ τὰ ὄρη, ἐνθ' αὐτοῖς οὐκ ἂν εἴη προσδατὸν, ἀτρέμας ὑποχωροῦντας, ἐκείθεν, ἐπειδὴν ἡμῖν βουλομένοις ἢ, ἀφυλάκτοις καὶ ἀπροσδοκήτοις αὐτοῖς ἐπιτίθεσθαι· εἰς γὰρ δρόμον, καὶ καῦμα, καὶ ψύχος καὶ τὰ τοιαῦτα ἄμεινον ἐκείνων ἡμεῖς πολλῷ τῷ μέτρῳ ἡσκήμεθα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχομεν ἀπὸ λείας, πολλῶν μὲν ποιμνίων, πολλῶν δὲ βουκολίων κατὰ τε τὰ ὄρη καὶ τὰ πεδία πανταχῇ νεμομένων· ἃ ἡ μὲν φύσις καλῶς ποιῶσα, πρὸς τροφὴν ἡμῖν τοῖς θηρίοις ἐδημιούργησεν· οἱ δὲ, καί τοι λαχανοφάγοι καὶ βαλανοτρῶκται ἐξ ἀρχῆς πεφύκασιν εἶναι, ἀλλὰ σοφία καὶ πανουργία κρατήσαντες, ταῦτά τε καὶ τὰς ἀλεκτορίδας, ὧ γῇ καὶ φύσις! ἡμᾶς προσαφείλοντο· καί τοι τούτων τοὺς νεοσσοὺς οὐδ' ἡμῖν γε, οἶμαι, πᾶσιν ἀπλῶς ἐς τοῦπιόν, καταστάντων σὺν θεοῖς τῶν πραγμάτων, ἐσθίειν ἐξέσται· μόνῳ γὰρ τῷ βασιλεῖ τοῦτο γέρας, ὡς εἰκός, ἐξαιρέτον ἔσται· ἀλλὰ περὶ τούτων γε ὕστερον, ἡνίκα διακοσμήσομεν τὰς ἀρχάς, ἐν ᾗ πάντα κατὰ τρόπον γενόμενα, ἐφ' ἡσυχίης σκεψόμεθα.

Νῦν δ' εἰδότες μὲν καὶ παρ' ἑαυτῶν, οἳ μοχθηρίας ἡμῶν
 ἐκ ῥαστώνης ἀφίκται τὰ πράγματα, διδαχθέντες δὲ καὶ
 ὑπὸ τῶν ἐμῶν λόγων ἱκανῶς, γένεσθε ἑαυτῶν, καὶ μνήσ-
 θητε θούριδος ἀλκῆς, ὅπως τήν τ' ἐλευθερίαν ἡμῶν αὐτοῖς
 ἀνασώσωμεν, καὶ βίον ἄνετον καὶ ἔνδοξον διάγωμεν τοῦ λοιποῦ,
 ἄρχοντες τε ἐν μέρει τῶν ἐχθίστων γενόμενοι, καὶ φόρους
 εἰσπράττοντες αὐτοὺς ἐπαχθεῖς, οὓς ἂν δόξῃ. Τίς οὖν ἂν εἴη
 οὗτω φιλόψυχος, ὃς οὐκ ἂν ἀντὶ μικρῶν κινδύνων ἔλοιτο
 τοσαῦτα προσίεσθαι ἀγαθὰ; ἐγὼ γὰρ, ἐπειδὴν ἐπιβάλλω τῇ
 διανοίᾳ πρὸς τὰ παρόντα, αἰσχύνομαι προσεβλέπειν τὸν ἥλιον
 τουτονί, ἐν τοιαύτῃ γεγεννημένη δουλείᾳ, καὶ ταῦθ' ὑπ' ἀν-
 θρωπαρίων ἀγενῶν καὶ ἀθλίων· οὓς ἔδει ἀγαπᾶν ἡμῖν δούλους
 εἶναι, ἐφ' ᾧ ζῆν μὴδὲν παρὰ τοῦτο πολυπραγμονοῦντας· νῦν δὲ
 τέχνη καὶ ὁμοιοῖα τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐκείνοι, καλῶς μὲν με-
 τιόντες τὰ καθ' ἑαυτοὺς, κακῶς δὲ τὰ πρὸς ἡμᾶς, οὐκ ἔσθ'
 ἦντιν' ἀπολελοίπασιν ὑπερβολὴν ἀδικίας· τῶν γὰρ ἡμετέρων
 ἐταίρων, οἷς μάλιστα οὔτε θυμὸς ἱκανός, οὔθ' ὅπλα ἀμύνεσ-
 θαι ἦν, ταῦτα παντελῶς ἐξελόντες ὑπέταξαν, καὶ ὡς Εἴλωσι
 χρῶνται, ἵππους, βόας, πρόβατα, ἄλλα πολλὰ μὲν τῶν χειρ-
 σαίων, πολλὰ δὲ καὶ τῶν πτηνῶν, καὶ τὸ μέγιστον τὰς
 ἀλεκτορίδας· ἃς ἡ φύσις ἐτέρῳ οἷον γέρας διέταξεν ἀρετῆς
 καὶ φρονήσεως· ἡμᾶς δ' αὖ, οἷς περίεστιν ἰσχύς καὶ θυμὸς,
 εἰς τὰς νάπας ἐλάσαντες καὶ τὰ ὄρη, οὐ παύονται, ὥσπερ
 ληστὰς, ἐπ' ὀλέθρῳ διώκοντες· καὶ εἰμὴ τις αἴσθησιν ἥδη
 λάβοι, οὐ στήσεται τὸ κακὸν μέχρι τούτων, ἀλλ' ἤξει ἐπὶ
 πάντας ἐν μέρει· καὶ μοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες, παρ' ὑμῶν
 αὐτοῖς, εἰ δοκῶ δικαίως ἀγανακτεῖν· ἐγὼ γὰρ τᾶλλα, ἀλλ' ὃ
 συνέβη μοι πρόωγν ἰδεῖν, καὶ τοι αἰσχύνη λέγειν, ἀλλ' οὐκ ἂν
 παρέλθοιμι σιωπῇ, καὶν δοκῶ τισιν ἀπεχθάνεσθαι· ἐὰν γὰρ
 μὴ τοὺς προσήκοντας λόγους τὰ πράγματα λάβῃ, οὐδὲν γε-

νήσεται τῶν δεόντων· Ὁρᾷτ', ὦ ἄνδρες, τὴν γενναιοτάτην ταυτηνὶ Ἄρκτον, οἷω μὲν ἐξώπλισται τῷ θυμῷ, οἷσις δὲ καὶ πηλίκαις τοῖς ὄνυσιν, οἷσις δὲ τοῖς ὀδοῦσιν; ἀλλ' οἷμοι τῆς δυστυχίας! οἷον νῦν ἐρῶ ὑμῖν ἀφόρητον καὶ ἀνύποισον, ἴσως δ' οὐδὲ πιστόν, τοῖς πολλοῖς ἐς τὰς ἀκοάς· ἀφικόμενον πρῶην γὰρ, ἐπειδὴ ἔτυχον ἐν ἐπαύλῃ τινὶ ταῖς ἀλεκτορίσιν ἐπιβουλεύουσα, εἶδον ἄρκτον, ὦ ἄνδρες, ὑπ' ἀνθρωπαρίου πιναροῦ ἐλκομένην ἀλύσει, καὶ ὑπὸ μάστιγι, πολλῶν ὀρώντων, ἐπαγομένην· ἐκπλαγεῖσα δὲ πρὸς τὴν ὄψιν, καὶ τῆς ἐνέδρας ἐκσᾶσα, ὦ τῆς δυστυχίας, ἔφην πρὸς ἑμαυτὴν, οἷ μοχθηρίας ἐχώρησε τὰ ἡμέτερα! καὶ ταῦτα τῶν ζώων τὰ γενναιοτάτα, καὶ ἐπὶ μόνῃ ἡδονῇ τῶν ἐχθίστων ἀνθρώπων! Εἴθ' ὑμεῖς καὶ εἰδότες ταῦτα, καὶ ὀρώντες, ἀνέχεσθε, τὸ μὲν ἑαυτοῦ προορώμενος ἕκαστος, τὸ δὲ κοινὸν προιέμενος ῥᾶττα, Ἀχαιῖδες, κοῦκ Ἀχαιοὶ, παντάπασιν ἀποκαταστάντες; καὶ τοι τοῦτο οὐπω δεινόν, καὶ δεινὸν ὅν, ἀλλ' ἐκεῖνο ἐξίστησι μᾶλλον τὸν νοῦν· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀκούω, καὶ οὐ θαυμαστὸν καὶ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι, καὶ Λέοντες λέγονταί πη παρὰ τοῖς τυράννοις, καὶ Παρδάλεις, καὶ Τίγρις, καὶ Ἐλέφαντες ἐν οἰκίσκοις θηριόνων ἀλύσεισι καθειργμένοι, δουλεύουσιν· οὕτω τοῖς ἐκ τῆς φύσεως ἡμῖν προσοῦσιν ἐπεγγελῶσιν ἐκεῖνοι πλεονεκτηήμασι· εἶτα τί μοι ζῆν οὕτω κέρδος; προτιμητέον γὰρ, ἢ ἐλεύθερον τοῦτ' ἔχειν μεθ' ἡσυχίας, ἢ ἀποθανεῖν μετὰ δόξης ἐν ὀπλοῖς· τοῦτο γὰρ γενναιότητος δόξαν ἐποιεῖ· ἐκεῖνο δὲ μικροψυχίαν κατηγορεῖ· ὁ τοὺς γε δόξης ὀρεγομένους μάλιστα πάντων φευκτέον.

Ταῦτ' οὖν, ὦ ἄνδρες ἐταῖροι, καὶ παρὰ τοῦ λόγου μαθή-
τες, καὶ παρ' ὑμῶν αὐτῶν τὰ παραχλειμμένα προσθέντες,
τιμήσαθ' ἑαυτοὺς, τοῖς ὑπάρχουσιν ὀπλοῖς ἀξίως χρησάμε-
νοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμῶν ἀδελφοὺς ἐλευθεροῦτε γενναίως·

ὥς οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἔστιν, οὔτε δόξης, οὔτε ἐλευθερίας ἄλλων τυχεῖν, εἰ μήτις τὰ προσήκοντα πράττειν. Ἀνανήψατε τοίνυν ἅπαζ ποτὲ, καὶ μνήσθητε θούριδος ἀλκῆς, τῷ οἰκείῳ θυμῷ χρησάμενος ἕκαστος· εὖ μὲν ὁ Λέων τοὺς ὀδόντας θηξάτω· εὖ δὲ ἡ Τίγρις, τοὺς ὄνυχας· εὖ δὲ ἡ Πάρδαλις καὶ ἡ Ἄρκτος· ὁ δὲ Ἐλέφας προτεινάτω τὴν προβοσκίδα· συχνοτέρῳ δὲ τῷ ὀρυγμῷ ὠρυέσθω ὁ Λύκος· φυσάτω δὲ καὶ ὁ Ταῦρος ἐν μέρει, καὶ τὰ κέρατα προτιθέσθω διηκυλισμένα· κροαίνετω δὲ καὶ ὁ ἵππος ἐπὶ τὸ πεδίον, θαμινὰ ἐπαναλαμβάνων τὸ φρύαγμα· βρυχάσθω δὲ καὶ τᾶλλα, καὶ παιωνιζέτωσαν κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἵνα φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγη, φύλκ δὲ φύλοις, γενναίως ἐπιθέμενοι τοῖς ἐχθροῖς.

Ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις μνήσθητε, ὦ ἄνδρες, καὶ ὅμοι εἴρηται πρότερον· ὅτι μήτε τῆς τῶν ὀπλῶν δυνάμεως, μήτε τῆς ἰσχύος τοῦ σώματος ὄφελος, εἰ μήτις πρὸ τούτων χρήσεται τῇ σοφίᾳ· ἡ γὰρ ῥώμη ἄνευ φρονήσεως καὶ προσέβλαψεν· διὸ ὄντινα ἡμῶν ἴστε ταύτῃ προὔχοντα ἐν ἡμῖν, τούτῳ φέροντες δότε τὸ σκῆπτρον, ἐξ ὁποτέρου γένους ἂν ᾗ ὁ τοιοῦτος· καὶ γὰρ καὶ παρ' ἀνθρώποις γυναῖκες τὸ κράτος διαδεξάμεναι, εὐδαιμονίας μεγίστης τῆς ὑφ' αὐταῖς ἐγένοντο αἵτιοι· εἴη δ' οὖν ὅ,τι ἂν κοινῇ πᾶσι δόξη· καὶ ὁ ἂν γενόμενον, συνενέγκη.

Λέων λέγει.

ΕΠΙ πολὺ μὲν παρατείνειν τοὺς λόγους, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, οὐ πάνυ σύνηθες ἔμοιγε· τὸ μὲν γὰρ ἡδέως ἐνδιατρίβειν αὐτοῖς ἀσθένειαν τῶν ἔργων κατηγορεῖ· οἷς δὲ καὶ ἄνευ τούτων ἔξεστιν εἰς ἔργον καθίστασθαι, ἀηδὲς ἐστὶ τὸ πολλὰ λέ-

γειν καὶ περιττόν· διὸ, ὦν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ ἀκούειν, ταῦτ' ἤδη συλλήβδην ἀκούσατε λέγοντος· εἰ μὲν γὰρ προθύμως καὶ ταῦτα δέξαισθε, πάντ' ἔχει καλῶς· εἰδ' ἀμελῶς, οἷα ἐκ ῥαστώνης τὰ πλεῖστα πέφυκε γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦ πλείονος ὄφελος. Πολλὰ μὲν οὖν ἀδικῆσαι ἡμᾶς τὰ θρέμματα ταῦτα, ἃ ἀνθρώπους ἀκούω προσαγορεύεσθαι, ὁμολογούμενόν ἐστι παρὰ πᾶσι· φύσει γὰρ ἀδύνατοι ὄντες, τέχνη γεγόνασιν ἰσχυροί· καὶ λόγῳ μᾶλλον συμμάχῳ, ἢ ὅπλοις χρησάμενοι ἐκ τῆς φύσεως, διέταξαν μὲν σφίσιν αὐτοῖς βασιλείας, ἐπέστησαν δὲ μονάρχας τοὺς μηδὲν βασιλικὸν μήθ' ὄπλα, μήτε θυμὸν ἔμφυτον εἰληχότας· πρὸς δὲ ἡμᾶς αὖ αὐτοὺς οὐκ ἔσθ' ἡτινιοῦν οὐκ ἐχρήσαντο μηχανῇ πρὸς ἀπώλειαν· ἐπεὶ δὴ γὰρ ἅπαξ τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἀσθενὲς τῇ ἐκ τῶν μηχανῶν ἐζώθεν ἀναπληρῶσαι ἑαυτοῖς ἐσοφίσθησαν, εὐθύς τοῦ ἡμετέρου κράτους πρῶτον κατεθρασύναντο· καὶ πολλῇ γε παρασκευῇ ἀπροσδοκῆτοις καὶ ἀσυντάκτοις ἐπιτεσόντες ἡμῖν καθ' ἐκάστους, τὰ μὲν διαφθείροντες, ἐξηφάνησαν· τὰ δὲ ὑποχείρια ποιησάμενοι, χρῶνται τούτοις ὡς δούλοις τὸν ἅπαντα χρόνον· τὰ δὲ, ἄλλα ἄλλη εἰς τὴν ἔρημον συνελάσαντες, ἐπ' ἀδείας ἔχουσι τὰ ἡμέτερα.

Τὸ μὲν οὖν κρατῆσαι ἡμᾶς τῷ πολέμῳ, τὰ συμφέροντα πράξαντας πρότερον πρὸς ἀλλήλους, μηδεὶς ἐνδοιζέτω· ἀλλ' ἐπεὶ δὴ ὁρῶ τινὰς ἐν ὑμῖν, οὐχ ὡς τὸ κοινῇ ζυνοῖσιν ἐθέλοντας, ἀλλ' ἰδίας δόξης ὀρεγομένους, κινοῦντας ἐπὶ τὸν πόλεμον, δέδοικα μὴ εἰς πᾶν περιστῶμεν τὸ ἐναντίον· εἰ μὴ γὰρ εὖ τὰ καθ' ἡμᾶς διαθίημεν πρότερον, οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς ἐρεθίσομεν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὰ ἔθνη στασιάζειν ἀνάγκη· τίς γὰρ ἂν ἡμῶν τῶν γενναιοτέρων ἐθελήσειεν ἀξίως πρὸς ἐχθροὺς παρατάξασθαι, ὑπὸ μὴ ἀξίων ἀναξίως βασιλευόμενος; οὐδὲ γὰρ

ἀγνοεῖτ' ἴσως, ὥς ἀρετὴ καὶ φόβος τοῦ βασιλέως καθορροῖ τὰ πολλά· ἡ μὲν, τοὺς γενναίους μᾶλλον ἐπὶ τοὺς κινδύνους θρασύνουσα· ὁ δὲ, καὶ ἄκοντας τοὺς ἀποδειλιῶντας καταναγκάζων· νῦν δὲ ποία μὲν ἀρετὴ, εἰπάτω μοί τις, ποῖος δὲ καὶ φόβος ἂν εἴη παρὰ ταυτησὶ τῆς Ἀλώπεκος, ὑφ' ὧν ἂν ἐρεθιζόμενοι ἢ ἐκόντες, ἢ ἄκοντες τὰ δέοντα πράττοιμεν; καὶ πῶς ἂν προθύμως ἀγωνιζοίμεθα προκινδυνεύοντες, ἔν' αὕτῃ ἔχη τοὺς νεοσσοὺς, ὥς φησι, γέρας τοῦτο τῆς ἀρετῆς παρ' ἡμῶν εὐραμένη; καὶ ἀντὶ ποίας ταύτης τὴν δωρεὰν πρὸς ἡμᾶς οὕτως εὐπρόσωπον ὑπηνίξατο; μὲν τὴν ἔμφυτον αὐτῇ πονηρίαν οὕτω σεμνοτέρῳ τῷ λόγῳ βούλεται δηλοῦν; ἀλλὰ ταύτῃ γε καὶ πάντα τὰ γύναια ἴσμεν δι' ἀσθένειαν τῶν ἀνδρῶν ὑπερέχοντα· Δέδοικα ταῖνυν μὴ καὶ αἰσχύνην ἐπὶ τούτοις ὄφλωμεν ταῖς ἐχθροῖς, τὸ δέος, οἷς πράττομεν, αὐτῶν ἐξαιροῦντες, δέον τοῦναντίον ποιεῖν, τὸν φόβον ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ἀντιτάττειν· οὕτω γὰρ ἐπὶ τῆς πρώτης προσβολῆς ἐκπλαγέντες, τραπέειν ἂν εἰς φυγὴν· εἰ δέ γε θαρρῆσειαν, τῆς βασιλίσκης ταυτησὶ καταπτύσαντες, τάχ' ἂν καὶ κρατήσειαν, ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων χωρίων ἀπαμεινόμενοι· τὸ δὲ πρῶτον πταῖσμα ἔς τε τὰ παρόντα ἡμῖν χαλεπὸν, καὶ εἰς τὴν περὶ τοῦ παντὸς κρίσιν εἴη ἂν σφαλερώτερον.

Τὶ οὖν δεῖ ποιεῖν, φαίη τις ἄν; τὰ δίκαια καὶ συμφέροντα πᾶσιν, ὧ ἄνδρες καρτερικώτατοι· οὐδεὶς γὰρ, οἶμαι, ὑμῶν τε τῶν παραγιγνομένων ἐν τῷ συλλόγῳ, τῶν τε πανταχοῦ γῆς νεμομένων τε καὶ διαιτωμένων σποράδην ἀγναεῖ τοῦθ', ὥς οἷος ὁ βασιλεὺς ἂν ᾗ, τοιοῦτοι ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς. τίς οὖν ἐλπίς ἀπὸ ταυτησὶ, ἢ τῶν ὁμοίων αὐτῇ, ὑπεσθ' ἡμῖν πρὸς τὴν νίκην; καὶ τίς ἡ δόξα τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔθνη ὑπ' Ἀλώπεκος βασιλεύεσθαι; ἐμοὶ, ὧ ἄνδρες, ἐμοὶ αὐτῷ ὅδε τοῦτο μάλιστα προσανήκει, ὥς ἀγαθῷ μὲν βασιλεῖ, κρα-

τερω δ' αἰχμητῇ δυναμένῳ γενέσθαι· κούδεις οἶμαι, ἀντί-
 ποι ἂν μὴ οὐχὶ ταῦθ' οὕτως ἔσεσθαι κατὰ τρόπον γεγενη-
 μένα· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ φθόνῳ ἐπὶ τούτοις τηκόμενοι
 ἄνθρωποι, ἀπὸ τοιούτων ἡρώων ὀρμώμενοι, κατῴρθωσαν
 τοὺς πολέμους, Ἡρακλέας τε καὶ Θυσέας, Ἀχιλλέας τε καὶ
 Αἴαντας, Διομήδεις τε καὶ Ὀδυσσεάς, καὶ τηλικούτους
 ἑαυτῶν προστησάμενοι ἡγεμόνας· παρ' οἷς καὶ τοῦμὸν ὄνο-
 μα μέγα ἐστὶ καὶ μνημονευόμενον, καὶ σεμνὸν προφερόμενον·
 καί γε φασὶ πρὸς ἀλλήλους ἀποφαινόμενοι, ἐπειδὴν αὐτοῖς
 λόγος ἦ περὶ ἡγεμόνος, ὥς κρεῖττον Λέονθ' ἡγεῖσθαι μυρίων
 προβάτων, ἢ πρόβατον ἐν μυρίων λεόντων· ὥστε καὶ τού-
 των μαρτυρία μοι πρόσσεστι τοῦ προσήκειν μοι τὴν βασιλείαν
 λαβεῖν παρ' ὑμῶν, καὶ ταῦτ' οὔτε γέρας ἐξαίρετον ἔχειν ἀρετῆς
 ἀξιοῦντα, οὔτε ἄλλο τι σμικρολόγον· ἀληθὲς γὰρ γέρας βα-
 σιλεῖ ἀληθεῖ ἐν ἑγῶγ' οἶδα μόνον, τῶν ὑφ' ἑαυτῷ προὔχειν
 ῥώμῃ καὶ ἀρετῇ. Ταῦτ' οὖν ἀκούσαντες, σύνετε· καὶ συνιέν-
 τες, παράθετε τοῖς λόγοις τὰ ἔργα, καὶ οὕτω ψηφισάμενοι,
 τὰ ἄρισθ' ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσεσθε ἐψηφισμένοι.

Ταῦρος λέγει.

Δίκαια, ὦ ἄνδρες γενναῖοι, καὶ συμφέροντα προφέρειν μὲν,
 εὐχερές· ἐφαρμόζειν δὲ ταῦτα τοῖς πράγμασιν, καὶ πάνυ ὀλί-
 γων, τῶν εἰδόντων μόνων καὶ βουλομένων ἀρετῆς καὶ δικαιο-
 σύνης ἀντέχεσθαι· οἷά μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ ἀρτίως
 περὶ ἐλευθερίας πρὸς ἡμᾶς εἰρηκότες· τοὺς μὲν γὰρ λόγους
 αὐτῶν τούτους πολλοὺς καὶ κομψοὺς εἴτις ἀπλῶς σκοπεῖ, αὐ-
 τοὺς μὲν καθ' ἑαυτοὺς εὐρήσει σεμνοὺς καὶ σοφοὺς γενομέ-

νους· ἥνίκα δ' ἂν εἰς τὰ πράγματ' αὐτὰ, ὧν οἱ λόγοι εἰσὶν, σρέ-
 ψη τὸ ὄμμα, οὐκέθ' ὁρᾷ ταῦτα ξυνωδὰ τοῖς λόγοις ἐσόμενα·
 ἡ μὲν γὰρ, τοῦτ' αὐτὸ Ἀλώπηξ καὶ φύσει πανοῦργος οὔσα, ἐπὶ
 νεοσσοῖς τὴν βασιλείαν ἡξίωσε δέξασθαι, τρυφῆς ἔνεκα καὶ
 γαστρὸς τὸν θρόνον κατασχεῖν γλιχομένη· ὁ δὲ, δόξης μάλιστα
 ὀρεγόμενος καὶ αὐτὸς, καὶ ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἐπιτάττειν τοῖς
 ἄλλοις ποιεῖν τὸ δοκεῖν, τὸ πλεονεκτικὸν τοῦ τρόπου οὐκ
 ἂν διὰ πολλοῦ συγκαλύψειε, μοσχάριον καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς
 ἐμῆς φιλτάτης ἀγέλης ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας, ἢ ἀπαιτήσας, ἢ
 ἀρπάσας βία· δι' ὃ ἐν ὑσέρῳ χρόνῳ, ὥς ἐκ νόμου γενόμενον
 σύνηθες, ἐπ' αὐτῷ κείσεται καὶ ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἡρέμα πως
 προαγαγεῖν τὴν ὠμότητα· ὥστ' οὐ περὶ ἐλευθερίας ἡμῖν και-
 ρὸς ἤδη σκέψεσθαι, ἀλλ' ὅπως μὴ ἀπὸ δουλείας εἰς δουλείαν
 χαλεπωτέραν μεταστησόμεθα, τοῦθ' ὑμᾶς λογιζέσθαι ἄξιον·
 παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις, καὶν δοκῶμεν δουλεύειν, ἀλλ'
 οὖν καὶ φιλανθρωπείας τινὲς ἡμῶν οὐ μετρίας παρ' αὐτῶν
 ἀξιοῦνται, τροφῆς καὶ θάλπου καὶ τῆς ἄλλης ἀναγκαΐας τυγ-
 χάνοντες θεραπείας, οἳ γε χειροῦθεις αὐτοῖς καὶ σύσκηνοι
 ὄντες· οἱ δὲ αὖ καὶ εἰς τὰ ὄρη, ὥς αὐτοῖς προχωρεῖ, κατα-
 φεύγοντες, δραπετεύουσι τὰς ἐκείνων ἐπιβουλὰς· ἐὰν δὲ εἰς
 σαρκοφάγα τὸ κράτος ἡμῶν μεταστῇ, οἷς καὶ λόγος καὶ νό-
 μος ἡ ῥώμη, καὶ τὸ βάρβαρον ἦθος, τίς ἡμῖν ἂν εἴη ἐχέγ-
 γυος μὴ οὐχὶ τὰ χερίσταντα πείσεσθαι; ἐγὼ γὰρ δέδοικα μὴ
 τὴν Σκύλαν φυγόντες κινδυνεύσωμεν ἔπειτα περιπεσεῖν τῇ
 Χαρίβδει· φύσεως γὰρ ἴδιον αἰμοδόρου καὶ τυραννικῆς, ἐπει-
 δὲν τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν ποτὲ προσλάβῃ, ὅρον τῶν
 ἀδικημάτων ποιεῖσθαι μηδένα.

Ὅρατε τοίνυν καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες, ὥς ἐπειδὴ ἡ φύσις τὰ
 κτήνη οὐχ ὁμοφυῇ ἀπέδειξεν ἅπαντα· ἀλλ' οὗς μὲν ἡμῶν
 φυτοφάγους, οὗς δὲ ὠμοφάγους δημιουργήσασα, διέστησεν ἡ-

μᾶς καὶ διαίτη, καὶ διὰ τοῦτ' ἀνθρώποις, ἐφ' ᾧ ἐπὶ μετρίοις δουλεύοντας μᾶλλον, σώζεσθαι, ἢ τοῖς σαρκοφάγοις ἐλευθέρους συζῶντας περὶ τοῦ ζῆναι κινδυνεύειν, κατέταξε συναυλίζεσθαι. Εἰ οὖν ὑμεῖς νῦν μὲν ἐλευθερώσειν ὑμᾶς ὑπισχνεῖσθε· μικρὸν δ' ὕστερον ἀφ' ἡμῶν τρέφεσθαι ἀξιώσαιτε, καλῶν γε ἐλευθερωτῶν (οὐ γάρ;) καὶ σωτήρων τετυχηκότες ἐσόμεθα, βαρύτερον τὸν ζυγὸν ὑποδύντες.

Ὅρατε τοίνυν, μὴ τὴν ἐλευθερίαν προτείνοντες, ἰδίαν δεσποτίαν ἡμῖν ὑποτρέφειν ὑποπτοὶ γένησθε· εἴθ' οὕτως ἀναγκάσθ' ἡμᾶς στήναι μετὰ τῶν τυράννων· ἐλευθερία μὲν γὰρ ἀρχαῖόν ἐστιν ὄνομα καλὸν καὶ σεμνόν· ἀλλ' ἐπειδὴν τὸ πρᾶγμα μὴ ἀκολουθῇ τῇ προσηγορίᾳ, ἀνάγκη ἡμῖν δυοῖν κακῶν προκειμένοις ἐλέσθαι τὸ μετριώτερον. Καί μοι σκέψασθ', ὦ ἄνδρες, εἰ ἀπλᾶ καὶ δίκαια παρέχομαι· τὸ γὰρ παρὸν οὐδὲν ποικίλον δοκεῖ ἀπαιτεῖν, ἀλλ' ἀπὸ ψιλῆς σκέψεως ἕξεσιν ἐξελέγξαι τὴν τοῦ πράγματος ἐνυπολानθάνουσαν σκευωρίαν. ἡμῖν μὲν γὰρ τοῖς χιλοτρόφοις, εἰς μὲν τροφήν, ὅσα γῆ φύει ἐν ὄρεσι καὶ πεδίοις, ταῦτ' ἐστὶν ἱκανά· ποτὸν δὲ, ποταμοί τε καὶ ῥύακες καὶ πηγαὶ πᾶσαι, τὰ πᾶσι κοινῇ προκειμένα εἰς μετάληψιν, ἄφθονον καὶ τοῦτο παρέξουσιν· καὶ οὐκ ἂν ἀδικοῦμέν τινα, τῶν ἀπὸ τῶν ὠρῶν καλῶν ἀπολαύοντες· ὑμῖν δὲ πόθεν ἔσται τὸν βίον πορίζεσθαι; δέος γὰρ μὴ πεινῶντες μὲν, τῶν σαρκῶν δειψῶντες δὲ, τῶν αἰμάτων ἡμῶν ἐμφορηθῆναι θελήσητε· Δεῖ τοίνυν τοὺς ἐλευθερίας ἐπιθυμοῦντας τὰ πρὸς ἀλλήλους δίκαια πρότερον σκέψασθαι, καὶ ὀρίσαι, ἐφ' οἷς πολιτεύσονται· εἴθ' οὕτω πράττειν περὶ ἐκείνης, ὅπως εὖ προχωροίη· εἰδὲ μὴ, ἀναγκάσεθ' ἡμᾶς ταῖς γ' ὑποψίαις καὶ ἄκοντας τοῖς δεσπόταις φυλάττειν τὴν πίστιν· ὃ ἔσε δήπου γ' ἐσόμενον ἂν ὑμῖν φοβερόν· πολλὰ γὰρ ἔθνη, καὶ τοὶ δοκοῦμεν ἀνθρώποις δουλεῦειν, ἀλλὰ φόβῳ τοῦ χείρονος,

ἀγαπῶμεν, ἐν οἷς ἐσμέν, καὶ μάλιστα εὐεργεσίας ἡστιν οσοῦν ἐπὶ τῷ ἱκανῶς θεραπεύεσθαι τυγχάνοντες παρ' αὐτῶν. Χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ ρώμῃ ἡμῶν ἐλλειπόμενοι, ταῖς ἐμπειρίαις σύνεσμεν ὑπερέχοντες, ἐν τῷ ἔργῳ τὰς μελέτας τοῦ πολέμου κτησάμενοι· κἄν γὰρ κύνες, καὶ γαλαὶ, καὶ ταῦροι, καὶ ὅσα σύντροφα τοῖς ἀνθρώποις τυγχάνει, ἡσυχίαν ἄγωσιν ἀλλ' ἦγε ἵππος αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἅπανθ' ὑμῖν τὸν τύπον δυέλυσε, ταῖς μὲν ὀπλαῖς καταπατοῦσα τὸ ἀνθιστάμενον, τοῖς δὲ ὁδοῦσι τοὺς φεύγοντας κατακόπτουσα· εἰ δέ γε ἀπαντήσείη πῃ ἀξίως τὰ παρ' ὑμῶν (δῶμεν γὰρ τοῦτο) ἐξέσται αὐτῇ ἀποχωρεῖν πρὸς ὀλίγον ὑπὸ τὰ ὄπλα τῶν δεσποτῶν, τάχει διαφυγοῦσαν τὸν κίνδυνον· εἴτ' αὖθις, ἐπειδὴν προχωρῇ, ἐπιπίπτειν ἐν μέρει ἀσυντάκτοις ὑμῖν καὶ ἀπροσδοκῆτοις. Πρὸς ταῦτα τοίνυν βουλευέσθε μὲν βραδέως· πράττετε δὲ σωφρόνως· ὥς οὐκ ἔσιν ὕστερον ἐν τῷ ἔργῳ μεταβουλευομένους, πρὸς τὸ παρατυγχάνον ἀεὶ μεταβάλλεσθαι.

Τὶ οὖν χρὴ ποιεῖν, καὶ ὅ,τι ποθ' ἡμᾶς δεῖ βουλευέσασθαι; ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, πέπεισμαι, ὅτι οὐ δι' ἔλλειψιν λόγου τὰ πράγμαθ' ἡμῖν οὕτως ἔχει· ἀλλ' ἐπειδὴ, ἕκαστος τὸ ἑαυτοῦ σκοπῶν, τὰ κοινὰ προΐέμεθα, οὐδὲν γενήσεται τῶν θεόντων. Εἰδέν οὖν τοῖς ἑμοῖς λόγοις πείσεσθε, εὖ οἶδ' ὅτι τὰ ἄριστα ὑμῖν αὐτοῖς πράξετε πεποιθότες, καὶ δόξαν οὐ μικράν ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ εὐνομίᾳ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἀπολήψεσθε· εἰ δὲ μὴ, πρὸς τῷ μηδὲν κατορθοῦν, οὐχ ὅπως σασιάσομεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς τυράννους, ἐξ ὧν πράττομεν, ἐξαιροῦντες τὸν φόβον, διεγεροῦμεν ἐφ' ἑκυτοὺς ἐρῶμενέστερον ἐπιέναι· εἰσὶ γὰρ εἰσιν οἱ ταῦτ' ἐκείνοις ἐξ ἡμῶν ἀπαγγέλλοντες.

Τὶ οὖν ἐστίν, ὃ μέλλω εἰρεῖν; οὐδὲν ποικίλον, οὐδὲ σοφόν, ἀλλ' ὥς μάλιστα μὲν ἀπλοῦν, ὥς μάλιστα δὲ καὶ δίκαιον· δεῖ γὰρ δὴ τὸν βασιλεύειν τῶν ἄλλων ἐθέλοντα, πρῶτον μὲν

αὐτὸν κρατεῖν ἑαυτοῦ· εἴτ' ἐν ἴσῳ πρὸς τοὺς ὑπηκόους τὰ πάντα ποιούμενον, οὕτως ἐθέλαιν αὐτῶν ἡγεῖσθαι, ἐν μὲν εἰρήνῃ, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ, τῶν αὐτῶν ἀξιούμενον· ἐν δὲ τοῖς πολέμοις τῶν ἄλλων προκινδυνεύοντα· καὶ ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις πατέρα καλεῖσθαι· ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις σωτῆρα καὶ εὐεργέτην προσαγορεύεσθαι, ἐπιεικῇ μὲν ὄντα τοῖς ὑπηκόοις καὶ ἡμερον, φοβερὸν δὲ τοῖς πολεμίοις καὶ ἀνυπόστατον. Εἰ οὖν τινα τούτων ἢ ἄλλω τῷ προσόντ' ἐνοράτε, ἢ ἐμοὶ μὴ προσόντα, λεγέτω, ὅτι ποτὲ τις γινώσκει, καὶ δεικνύτω, καὶ ἡμεῖς παυσόμεθα τῆς βασιλείας ἀμφισβητοῦντες· εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν πράξω ἄλλο μὲν οὐδὲν, τῆς δ' ἀρχῆς γε τῆς ἐμαυτοῦ φιλτάτης ἀγέλης οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι, οὐδ' εἴτι καὶ γένοιτο, ἀποσταίην· οὐδὲ προήσομαι αὐτὴν ἔλωρ καὶ κύρμα ταῖς τῶν αἰμοδόρων ἐπιθυμίαις γενέσθαι. Πρὸς ταῦτα οὖν, εἰ ἀληθῶς οὕτως ἔχει, λεγέτω καὶ ἕτερος, ὅπως ἂν αὐτῷ τὰ πράγματα δόξῃ ἁμεινον ἔξειν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἡμεῖς, εἰ βούλοισθε, δικαίαν τὴν ψῆφον τίθεσθε.

Ἐλέφας λέγει.

Ἀκούσαντας, ὦ ἄνδρες, οἷα τούτων εἴρηκεν ἕκαστος, καιρὸς ἦδη καί μοι τοσοῦτον προσεκτικώτερον, ὅσον οἱ γέροντες τῷ πλειόνων ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ, οἷα εἰκὸς, πειραθῆναι πραγμάτων, δοκοῦσι φρονιμώτερα λέγειν, ἀκρόασιν ἐν μέρει ποιήσασθαι· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ παρ' ἀνθρώποις φιλόσοφοι λέγουσιν, ὅτι πάνθ' ὁ χρόνος ἀφαιρῶν, προστίθῃσιν ἐν τῷ γῆρας τὴν φρόνησιν· διὸ καὶ Ὅμηρος Ὀδυσσέα καὶ Νέστορα, Φοίνικά τε καὶ τοὺς ὁμοίους, ὧν καὶ ἀπὸ γλώττης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ, τοῖς παρ' αὐτοῖς ἥρωσιν συμβούλους

ἐκάθισεν, ὥς μηδὲν ἂν τὴν ῥώμην μόνην ζυμβαλλομένην αὐτοῖς πρὸς τὸ πᾶνθ', ἃ δεῖ, ποιεῖν ἄνευ φρονήσεως. Χωρὶς δὲ τούτων καὶ πολέμων, ὧ ἄνδρες, σὺν τοῖς τῶν ἀνθρώπων τυράννοις, οἷον Πώρῳ τῷ τῆς Ἰνδίας ποτὲ κρατοῦντι, καὶ Πύρρῳ τῷ πάνυ, καὶ ἄλλοις πρὸς κραταιοτάτους τοὺς ἐναντίους συμμίζας ἐν μάχαις μυριοπέκροις, καὶ τούτων τυγχάνω ἐμπειρότατος ὢν, ὥς ἄρίοσιν, ἢ ἡμῖν ἀνδράσιν πολλάκις ὠμιληκῶς· καὶ οἶδε οὐποτέ μοι ἀθέριζον· καὶ γὰρ αὐτοὶ οὗτοι αὐθις ἐν τῇ κατ' αὐτοὺς φυσικῇ ἱστορίᾳ, ἄφρονα πάντα καὶ ἀγνώμονα τᾶλλα τῶν κτηνῶν πάντα εἶναι τερατευόμενοι, ἐμὲ μόνον ὥς ἐγγυτάτω ἐαυτῶν κατατεταχέναι δοκοῦσιν ὅσον φρονήσεως ἔνεκα· διὸ καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ἡμᾶς ἐμοὶ δεῖ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅσον καὶ περὶ σπουδαιοτέρων ἤδη τὸν σύλλογον πεποιήμεθα τοῦτον· οἱ μὲν γὰρ λόγοι κατάλογον γενόμενοι, ὥσπερ ὑποδαψιλεῖ τῷ φωτὶ, ἀπλανῶς εἰς τὰ πράγματα ἄγουσι· δόλον δὲ καὶ τέχνην τινὰ μετιόντες, καὶ ὥς ὑπὸ ἀχλύϊ τάληθές ὑποκρύπτοντες, εἰς ἄβυστον καὶ ἀδιεξίτητα ἐκτραχηλίζεσθαι τοὺς φενακισομένους ποιοῦσιν. Ὅρατε τοίνυν ὧ ἄνδρες, ὅπως ἀπλοῦς καὶ δικαίους τοὺς λόγους παρέξομαι, οὔτε δόξης ἰδίας ἐπιθυμῶν, οὔτε περὶ τοῦ ἄρχειν ἀμφισβητῶν, ὥσπερ οὗτοι, καὶ τοι ἔχοιμι ἂν πλεονεκτήματα πλείω καὶ μείζω αὐτῶν παρασχέσθαι πρὸς τοῦτο, οὔτε μὴν ἡμῶν τινι χαριζόμενος, οὔτε δώροις δελεαζόμενος, οὔτ' ἄλλως πάθει ἐφ' ὅτουοῦν ἐπεμβαίνων τινὶ, καθάπερ οἱ Φαναρίται, ἀλλ' ἀπὸ γνώμης, ἅ μοι δοκεῖ ἄριστα εἶναι ταῦτ' ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς· δεῖ γὰρ δὴ τὸν ἄλλοις περὶ τῶν κοινῶν συμβουλευεῖν ἐπιβαλλόμενον, ἐπιεικῇ καὶ φρόνιμον εἶναι, καὶ ἅμα κρείττω χρημάτων, ἵνα μὴ τὰ ἴδια συμφέρονθ' ἐαυτῷ προορώμενος, τὰ κοινὰ προίεσθαι ἀναγκάζεταιται· ὥς οὖν ὑπὲρ ὑμῶν πάντ' ἐροῦντος, οὕτω προσέχετε μοι τὸν νοῦν.

Προσχὼν οὖν, ὦ ἄνδρες, οἷς εἰρήκασιν οὗτοι, ἔστι μὲν ἅ καλῶς· ἔστι δ' ἅ οὐ καλῶς εὖρον, οὐδὲ πρὸς τὸ δίκαιον εἰρημένα· ὅσα μὲν γὰρ αὐτοῖς εἴρηται περὶ ἐλευθερίας, ἅπαντα δοκιμάζω· ὁρῶ γὰρ καὶ δόξαν ἐνοῦσαν τῷ πράγματι, καὶ τὸ δίκαιον μάλιστα προηγούμενον· ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆς βασιλείας ἀντιποιοῦνται, ἑαυτῷ τοῦθ' ἕκαστος μᾶλλον προστήκειν ἀμφισβητοῦντες, ἄδικοι ταῦτ' εἰρῆσθαι ἡγοῦμαι, καὶ ποιηρὰ δυοῖν ἕνεκα ἐκ τούτων προβλέπω τὰ πράγματα· ἡμῖν γ' ἐσόμενα· τοῦ μὲν, ὅτι οὐκ αὐτόν τινα τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖσθαι προσήκει, φίλαυτον ὃν τοῦτο καὶ σφαλερόν· ἀλλ' ὅς ἂν ἀρετῇ δόξῃ τοῖς πᾶσι προὔχειν, τοῦτον ἐλομένους, τὸ σκῆπτρον αὐτῷ προσφέρειν, καὶ αὐτὸς μὴ δέξηται, καὶ ἄκοντα ἀναπείσαντες· ἀρετῆς γὰρ τὸ γέρας, καὶ προαιρέσει κοινῇ προσφερόμενον· τοῦδ' αὖ, ὅτι πρὸς ἑαυτὸν ἐκάστου τὸ ὑπερέχειν τῶν ἄλλων ἀνθέλκοντος, ῥῆξις τοῦ ὅλου ἔσται, καὶ στᾶσις ἀντικρυς πρὸς ἀλλήλους, τῶν μὲν ὡς τούτους, τῶν δὲ ὡς ἐκείνους κατὰ τὸ συγγενὲς μετασθησομένων καὶ συστραφησομένων ἀπάντων· ὥστε δέος ἐστὶ, μὴ νῦν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους παρασκευαζόμενοι, ἀπροσδοκῆτως ἀπ' ἀλλήλους τραπώμεθα· περὶ οὗ δεῖ μάλιστα πάντων φροντίδα ποιεῖσθαι, καὶ θεραπείαν, πρὶν ἂν τι διαρρήγῃ τῶν κοινῶν, ἡντινοῦν ἐξευρεῖν· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν παθῶν, ὥσπερ ἀπὸ μικροῦ σπινθῆρος ἔρχόμενα, μεγάλην πολλάκις ἀναδίδωσι φλόγῃ, καὶ μέχρι πόρρω κατέχει, οἷον ὕλη τῇ ἰσχυρογνώμῃ ὑποτυφόμενα.

Τὶ οὖν ποιητέον, εἴποι τις ἄν; καὶ οἶαν τινὰ θεραπείαν κελεύω τῷ πράγματι προσυρεῖν; ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ὅπως ταῦθ' ἕκαστα καλῶς ἔξει, τὸν τρόπον οὐκ ἀγνοῶ· ὅπως δ' ἔσεσθ' ὑμεῖς τοῖς ἐμοῖς πειθόμενοι λόγοις, τοῦτο καὶ λίαν ἀγνοεῖν μοι δοκῶ· μέχρι γὰρ ἂν ἕκαστος ἰδίᾳ αὐτῷ τι συνοί-

σειν τῶν λεγομένων ἐλπίζῃ, προθύμως δοκεῖ ἀκροᾶσθαι· ἐπειδὴν δὲ τάχιστα αἰσθῆται τὴν ἐλπίδα ἀφρημένος, συναπόλλυσι καὶ τὸ προθύμως ἀκούειν· οὕτω τὰ ἡδέα πρὸ τῶν κοινῇ ζυμφερόντων τίθενται οἱ μὴ φρονοῦντες ὀρθῶς· εἰ οὖν, ὦ ἄνδρες, ἀφέντες ταῦτα, πείσεσθέμιοι, αὐτά τε ταῦθ' ἡμῖν οὐ μὴ γένηται· καὶ τάναντία, περὶ ὧν βουλευόμεθα, ἄρισθ' ἔξει· τί οὖν ἐστὶ τοῦτο, καὶ ὅπως τὰ κράτιστα ἔσται ὑμῖν πειθομένοις, ἀκούσατε.

Ἀνθρώπους μὲν, ὦ ἄνδρες, καταπολεμῆσαι, καὶ εἰς τὰ ἴδια περιορίσαι αὐτοὺς οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν δοκεῖ εἶναι· τὰ μὲν, ὅτι πολλῇ πλεονεξίᾳ δουλεύοντες, καὶ τύφῳ ἐπαρθέντες, ἐφ' οἷς τοσοῦτον χρόνον ἡμῶν κεκρατήκασιν, οὐκέτι ἀνασχετοὶ εἰσὶ, μεγάλη πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν χρώμενοι βίᾳ· τὸ δὲ ὅτι καὶ ἡμῖν τοσοῦτοις τῷ πλῆθει, καὶ τηλικούτοις τῇ βῶμῃ οὖσιν, οὕτω ῥαθύμως καὶ μαλακῶς διακείσθαι, ὥστε ποιεῖν αὐτοῖς ἅπαν τὸ προστατόμενον, πρὸς τῷ ἀξυμφόρῳ καὶ αἰσχύνην ἡμῶν μεγίστην κατηγορεῖ, αὐτῶν ὅμως τούτων ἄρχειν κρατήσαντας, καὶ ταῦτά αὐτοὺς ἐν μέρει ποιεῖν, οὐκ ἐγκρίνω· τόντε γὰρ βίον ὑφορῶ οὕτως ἀνάστατον γενησόμενον, καὶ αὐτοὺς τούτους λογικωτέρους ὄντας, καὶ διὰ τοῦτο καθενεσέρους, σμικρολόγον ἐστὶ καὶ μικροπρεπὲς εἰς τὰ ἴδια βλάπτειν· ἐγὼ δὲ λέγειν, ὅτι καὶ ἡμῖν ἐκ μέρους ἔσται κοινὸν τὸ ἀξυμφορον τοῦτο· ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ πολλῇ προνοίᾳ δοκοῦσι χρῆσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος, καιρῶν καὶ χρόνων εἰδήμονες ὄντες, ἔσται ὅτε, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν μεγάλων χειμόνων, γενήσονται ἡμῖν, χρωμένοις αὐτοῖς φιλικῶς, μέγα ὄφελος· ἡνίκα γὰρ ἡμᾶς τοὺς φυτοφάγους μάλιστα ἐπιλείπη τὰ ἐπιτήδεια, ταῦτ' αὐτοὶ, ἐκ προμηθείας ἔχοντες θαψιλῇ, παρέξουσιν, φίλοι ὄντες· Χωρὶς δὲ τούτων

οὐδὲ κρατῆσαι αὐτῶν ὅλως νομίζω ἔσσεσθαι εὐχερὲς, ὑπὲρ ἐλευθερίας ἅμα καὶ σωτηρίας ἀμυνομένων· οὐδὲ γὰρ ὁμοίως πολεμοῦσιν ἐκεῖνοι, πλεονεκτεῖν ἐθέλοντες, καὶ σώζεσθαι μέλλοντες· ἀλλὰ τῶν μὲν ἀλλοτρίων μέχρι τούτου ἐφίενται, μέχρις ἂν ἡμᾶς ὀρώσι μηδὲν τῶν δεόντων ἐκ ῥαστώνης ποιοῦντας· ἐὰν δὲ αἰσθῶνται καὶ μικρόν γε ἡμᾶς μηκέτι συγχωρήσοντας τοῦτο, τότε καὶ πρὶν ἐς χεῖρας ἐλθεῖν δοκοῦσί μοι τὰ δίκαια πράξειν· ἥνικα δ' ὀρώσιν ἑαυτοὺς πανωλεθρία κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι, οὐκέτι τοιοῦτοι εἰσιν, ἀλλ' αἰρήσονται μᾶλλον ἀποθανεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἢ ἀνέχεσθαι, παῖδας καὶ γυναῖκας τὰ φίλταθ' ὀρώσιντες, τοῖς τ' ὄνυξι καὶ τοῖς ὀδοῦσι τῶν ἀγριωτάτων θηρίων ἐκτεθειμένους· καὶ δέος, ὦ ἄνδρες, μὴ καὶ παντὶ κρατήσωσι τῷ πολέμῳ, νεωτεροποιοὶ ὄντες, καὶ σκευωροὶ, καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ ἐκ Φαναρίου, ἐπίορκοι ὄντες καὶ ἀλλοπρόσαλλοι, τὰ μὲν ὅρκους, τὰ δὲ καὶ τρόποις ἀπορρήτοις καὶ δολοφονίαις μεταστῆσαι δεινοὶ, καὶ νέον σχῆμα ἐπιθεῖναι τοῖς πράγμασι, καινοτόμους αἰεὶ πολέμους ἐπιμηχανώμενοι· ὅσῳ γὰρ ἡμῶν ἐλλείπονται ῥώμῃ, τοσούτω σοφίᾳ καὶ τέχνῃ τυγχάνουσι περισσεύοντες· καὶ ταῦθ' ἥνικα περὶ τῶν ὅλων αὐτοῖς ἀναγκαῖον ἂν ᾗ τὸν πόλεμον διαφέρειν· Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα πείθει με συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτῶν μὲν τούτων ἄρχειν ἐθέλιν ἀπέχεσθαι· ἵνα μὴ ἀντὶ μετριωτέρων χαλεπωτέρους σχῶμεν αὐτοὺς πολεμίους· μήτ' ἄλλως ἡμῖν αὐτοῖς ἀσύμφορα πράξωμεν· ἃ δ' αὐτοὶ τῶν ζώων δουλείᾳ κατέχουσι, ταῦτα πρέσβεις πέμψαντες πρότερον, καὶ τὰ δίκαια προειπόντες, ἐλευθεροῦτε, μηδὲν ἀποκνοῦντες· κάπειδ' αὖ ταῦθ' ἡμῖν καλῶς σχῆ, τότε βουλευσόμεθα ἐπ' ἀδείας καὶ περὶ τῶν δευτέρων· τοῦτο δεῖ πρῶτον ὑμᾶς, τοῖς ἐμοῖς λόγοις πεισθέντας, φρονεῖν·

Δεύτερον δὲ, ὃ καὶ μείζον, ἀκούσατε. Τὸ μὲν κατὰ φυλάς, ὦ

ἄνδρες, τὴν βασιλείαν ἐθέλειν εἰς πολλοὺς διελεῖν ἀξύμφο-
ρόν μοι δοκεῖ· πρῶτον μὲν γὰρ κατὰ πᾶσαν μὲν ἤδη τὴν χώραν
νεμόμενοι ἀναμιξ, οὐκ ἂν διὰ τοῦτο βουλευοίμεθα κατὰ γέ-
νη· εἰδ' αὖ κλήρω λάχοιμεν διελόντες, ὥς ἂν εἴποι τις, ἔν' ἐ-
καστος τὸ μέρος λαβὼν τὸ ἑαυτοῦ, πολυτεύηται, οὐδ' οὕτως
ὁρῶ ῥάδιον ὂν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ πρὸς τὴν ἐλπιζομένην εὐδαιμο-
νίαν ἀρμόδιον, ἄλλων ἐν ἄλλοις κλίμασι τῆς γῆς πεφυκότων
ποιεῖσθαι τὴν δίαίταν· ἔπειτα δὲ καὶ ἀνάγκη, τούτων οὕτως
σχόντων, καὶ ἐπ' ἀλλήλους ἐπὶ πολέμῳ μετ' ἀλλήλων συμμα-
χοῦντας συνίστασθαι, οἷα πέφυκεν ἐν τῷ βίῳ γίγνεσθαι τὰ
τοιαῦτα, τὰ μὲν περὶ ὄρων φιλονεικοῦντας, τὰ δὲ καὶ πλεο-
νεξία δουλεύοντας, τὰ δὲ, εἴποτε τύχοι, καὶ ὕβρει ἐπ' εὐτυ-
χία ἐπαιρομένους (φύσει γὰρ φίλαρχοι εἰσὶν ἡμῶν οἱ πολλοὶ)
καὶ ταῦτα τῶν Φαναριτῶν σκευωρούντων τὰ τοιαῦτα ἐκ μέ-
ρους, ὥς ἂν αὐτοῖς διαφέρῃ, καὶ εὐπρεπῶς τοῖς λόγοις ἐπαι-
ρόντων ἡμᾶς ἐπ' ἀλλήλους, ἵνα πολέμῳ γενομένων ὑμῶν
ἀδυνάτων, τὴν βασιλείαν ἑαυτοῖς ἀνασώσωνται· διὰ ταῦτά
φημι δεῖν ἐν τῷ κράτος ἡμῖν σύμπαν εἶναι· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ
τοῦτό ἐστιν ἀμφισβητούμενον ἐν ἡμῖν, τῶν κρατίστων ἐκά-
στου ἑαυτῷ προσήκειν τοῦτο διαφιλονεικοῦντος, πείθεσθέ μοι
ἐροῦντι καὶ περὶ τούτου τὰ δίκαια, καὶ τὰ πᾶσιν, εὖ οἶδ' ὅτι,
ὁμοίως συνοίσοντα.

Οὔτε τοίνυν δημοκρατίαν, ὧς ἄνδρες, συστήσαι, ἧς ἐπι-
θυμήσειαν ἂν οἱ ὑποδεέστεροι μάλιστα· οὐ γὰρ ὑμεῖς γε πρὸς
τοῦτ' ἐπιτήδευοι, ἀφιλόσοφοι ἔτι ὄντες· οὔτε μὴν τῶν αἰμο-
βόρων ὑμῶν τινὰ ἐπὶ τὸν θρόνον ἀναβῆναι συμφέρει· τὸ μὲν
γὰρ πολλῶν ταραχῶν καὶ στάσεων πάντως γενήσεται αἴτιον·
τὸ δὲ εἰς τυραννίαν παραχρῆμα μεταβαλεῖ· ἡ γὰρ φύσις ὑ-
μῶν, ὧς ἄνδρες, οὐχ' οἷα πείθεσθαι τοῖς νόμοις καὶ τῷ δι-
καίῳ, ἀλλ' οἷα ἐκ πρώτης ὁρμῆς εἰς τέλος ἄγειν τὸ τῆς ψυ-

χῆς ἐφιέμενον· οὐκοῦν παύσασθε περὶ τούτων διαφιλονεικοῦν-
τες. Τὶ οὖν ποιητέον; ἢ ὅπερ ὑμῖν τε τοῖς ὠμοτρώκοις, ἡμῖν θ' ὁμοίως τοῖς φυτοφάγοις συνοίσει γενόμενον, καὶ δόξαν φρο-
νήσεως ἅμα καὶ δικαιοσύνης καταλείψει τοῖς ἔπειτα· δεῖ
δήπου τὸν βασιλεύειν τῶν ἄλλων βουλόμενον, ἀνδρεῖον ἅμα
καὶ δίκαιον εἶναι· καὶ ὥς ἂν Ὀμηρος εἴποι, Ἀμφοτέρων βα-
σιλέα τ' ἀγαθὸν, κρατερὸν τ' αἰχμητὴν· τοιοῦτον δὲ οὗτ'
ἐμαυτὸν, οὗτ' ἄλλον ὑμῶν ἂν εἴποιμι εἶναι παρὰ τὸν Ταῦ-
ρον ἐκείνον· οὗτος γάρ, ὥς ἴσε πάντες, μετὰ τοῦ ἀνδρείου
καὶ τὸ ἐπιεικὲς πολὺ περιβέβληται, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ
ἅει συννεμόμενος τῇ ἀγέλῃ· οὐδὲ γὰρ ὥς ὁ Λέων οὔτοσιν,
ἢ ὁ Σῦς, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, ὑπὲρ ἑαυτοῦ φαίνεται χρώμε-
νος τῇ ἀλκῇ, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ὑπηκόων, ἴσος μὲν ἐκεί-
νοις ἐν εἰρήνῃ ἅει βουλόμενος εἶναι, κρείττων δὲ τῶν συν-
νεμομένων, ἐπιόντων τῶν πολεμίων· διὰ μὲν τὴν φύσιν μὴ
βουλόμενος ὑπερέχειν, διὰ δὲ τὴν ῥώμην ἀξιῶν ἐξηγεῖσθαι·
διὸ καὶ Ὀμηρος τὸν τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸν ἐπαινέσαι
βουλόμενος, ἀπὸ τούτου, ὥς εἰκὸς, τὴν εἰκόνα ἡξίωσε παρα-
λαβεῖν εἰς τὸν ἔπαινον.

« Ἡὔτε βοῦς ἀγέλῃφι μέγ' ἔζοχος ἐπλετο πάντων

« Ταῦρος· ὁ γὰρ βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομένοισι·

« Τοῖον ἄρ' Ἀτρεΐδην θῆκεν Ζεὺς ἡματι κείνῳ·

« Ἐκπρεπέ', ἐν πολλοῖς καὶ ἔζοχον ἡρώεσσι,

Τοῦτον τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τὸν Ταῦρον, αὐτοκράτορα πάν-
των χειροτονήσαντες, ὑμῖν τ' αὐτοῖς τὰ συμφέροντα ἔσεσθε
καχειροτονηκότες, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ποιήσεται φοβερὸν,
ἀφελόντες αὐτοὺς τὴν ἐλπίδα τοῦ συμμάχους τινὰς ἔχειν
ἀπὸ τῶν ἡμετέρων· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν, Ταύρου τοῦ δικαιο-
τάτου βασιλεύοντος ἐξ ἰσότητος, μετ' ἐκείνων βουλήσεται
στῆναι· ἵνα μὲν τοι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος τὸ προσήκον

ἐκυτῷ ἀξίωμα λάβῃ, τοῦτο νῦν προσθείς, καθ' ἑκάστὸν διε-
λὼν, τέλος ἐπιθήσω τῷ λόγῳ.

Δικαιρῶσθω τοίνυν καθάπερ τῇ φύσει, οὕτω καὶ τῇ τάξει
ὥστε τὰ μὲν φυτοφάγα διὰ τὸ ἡμερον καὶ ἐπικεικὲς τῆς πο-
λιτικῆς μᾶλλον φροντίζειν διακοσμήσεως· τὰ δ' αἰμοβόρα
διὰ τὸ ἀγέρωχον τὸ στρατιωτικὸν συμπληροῦν· διαπρέπουσι
γὰρ μᾶλλον ἐν ὅπλοις καὶ στρατιωτικαῖς παρατάξεσιν· οἱ
μὲν, εἰς τοὺς ὀπλίτας ταχθέντες· οἱ δὲ, εἰς τοὺς τοξότας·
οἱ δὲ, εἰς πελτασάς· οἱ δὲ, εἰς σφενδονήτας, ἡ ἐκ φύσεως
ἑκαστοι ὀπλίσεως ἔχουσι, ἱππέων δὲ ἡμῖν οὐ δεήσει, αὐτο-
φυεῖς πρὸς τοῦτο τοὺς ἵππους ἀπὸ τῶν φυτοφάγων παραλα-
βοῦσιν. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ τροφῆς δεήσει τοῖς στρατευομέ-
νοις, τετάχθω καὶ τούτοις σιτηρῆσιον, ὡς εἰκὸς, ἀπὸ τῶν
φυτοφάγων, ὡς μὴ πεφυκῶσι ζῆν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς·
ὁ δὲ φόρος ἔσω πρῶτον μὲν, εἴτε γεγῆρακὸς ἐς τοῦσχατον
εἴη, ἢ ψωραλέον, ἢ ἀσθενὲς καὶ ἀχρεῖον εἰς τὴν πολιτικὴν
κοινωνίαν καὶ τεκνοποιῶν· ἔμεινον γὰρ τῷ στρατῷ τροφὴν
ταῦτα γίνεσθαι, ἢ μάτην ζῶντα, μηδὲν εἰς τὸ κοινὸν συν-
τελεῖν· καὶ μηδεὶς μοι τῶν φυτοφάγων ἕνεκα τοῦ νόμου
τούτου ἀπεχθανέσθω μοι, ὅτι καὶ φόρον αὐτοῖς, ἐλευθέροις
γενομένοις, τοῦτον αὖ ἐπιτίθημι· αἰσχρὸν γὰρ ἀνθρώπους
μὲν τυράννους ὄντας ἀπὸ τῶν ἐκυτῶν σαρκεῶν τοσούτους τρέ-
φειν αἰῶνας· τοῖς δὲ στρατιώταις ἡμῶν, φίλοις οὖσι καὶ φύλα-
ξι τῆς ἐλευθερίας, μηδὲ γούν τοὺς ἀτέκνους καὶ Καλογήρους
παρέχειν σιτεῖσθαι· δεύτερον δὲ πᾶν τὸ ἐξ ὀποτέρας τάξεως κα-
κοῦργον κρῖναι, εἰς τροφὴν τῷ στρατιωτικῷ ὀριζέσθω καὶ τοῦτο·
Ταῦτα οὖν οὕτως σχόντα, τὴν περὶ τοῦ σιτηρῆσιου διαλύσει
ἀνάγκη· νῦν δὲ διακοσμοῦμεν τῷ λόγῳ καὶ τᾶλλα.

Ἐπειδὴ τοίνυν, πολιτείαν πρὸς εὐδαιμονίαν συστήσεσθαι
μέλλοντας, ἀνάγκη ἔχειν καὶ εὐγένειαν καὶ θρησκειάν (ἄνθρω

γὰρ τούτων ὥσπερ ἄψυχον ἂν εἴη ἔθνος μοναρχικόν), ὀρίζεσθω καὶ ταῦτα ἐκεινωσί· διοικηταὶ μὲν καὶ κυβερνήται τῶν ἀπανταχῇ ἐθνῶν πεμπέσθω ἀπὸ τῶν φυτοφάγων πολιτικόν γὰρ τοὔπάγγελμα τοῦτο καὶ ἡμερον, καὶ πάντα κατὰ νόμους πράττειν ὀφειλόν· φιλοσόφους τε αὖθις καὶ νομοθέτας καὶ θεσμοθέτας καὶ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν αὐτῶν χειροτονητέον, ὥσπερ καλῶς καὶ προσηκόντως ἦσαν τὸ πάλαι Ἀθηνῆσιν· εἰ δέ τι δεήσει ἄλλως καὶ Καλογήρων, ἀπὸ τῶν ψωραλέων καὶ πεπηρωμένων τούτους ληπτέον· ἀξυντελέστατον γὰρ τὸ θρέμμα τοῦτο πάμπαν ἂν εἴη πολιτεία, νόμῳ καὶ λόγῳ συνισταμένη. Ἡρώας δὲ καὶ θεοὺς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ δημιουργητέον, ἔν' ἡ ἀνδραγαθίας καὶ γενναιότητος μάλιστα γέρας· εἰ μή τις εἴποι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τὴν θεότητα μᾶλλον προσήκειν, ὥς γέρας ἐξαίρετον τῆς δικαιοσύνης, εἰ γ' ἀξίως ἐς τέλος ταύτης ἀνθέξεται.

Τούτοις οὖν, ὦ ἄνδρες, ὡς στοιχείους τῆς πολιτείας ἀγαπᾶν ὑμᾶς φημι δεῖν· ἐπειδὴν δ' ἡμῖν ὕστερον εὔ, περὶ ὧν βουλευόμεθα, προχωρήσῃ, τότε εἴτι τούτων μὴ καλῶς ἔχειν δόξειεν, ἐκκλησίαν αὖθις ἀπὸ ψηφίσματος ποιησάμενοι, μεταρρῦθμίσομεν εἰς τὸ δέον· Πρὸ πάντων δ' οὖν εἰς ἐν ἐκεῖνο ἕκαστος ἀποτεινέτω τὴν γνώμην, τὸ τὰ κοινὰ εὔ πράττειν· τούτῳ γὰρ καλῶς ἔχοντι καὶ τὰ καθ' ἕκαστα συνευοδοῦται.

Ταῦτ', ὦ ἄνδρες συνεταῖροι, πράττοντες, καὶ τοῖς ἐπιεικεστέροις καὶ φρονιματέροις πειθόμενοι, ὑμῖν τ' αὐτοῖς τὰ βέλτιστα ἔσεσθε πεπραχότες, καὶ δόξαν ἀνδρίας ἅμα καὶ φρονήσεως παρὰ πάντων ἀποίσεσθε.

Ὁνος λέγει.

Μηδεὶς ὑμῶν θαυμάζετω, ὦ ἄνδρες, εἰ καὶ Ὁνος παρίων εἰς τὸ βῆμα, βούλεται ὑμῖν συμβουλευσαὶ τὰ δέοντα· τὰ τε γὰρ ἄλλα ἐνήλλακται ἤδη, καὶ δὴ καὶ τὸ βουλευεῖν ταῖς ἀξιωτέροις πρυτανευθήσεται· καινὸς γὰρ ὁ βίος ἐς τοῦπιόν, ὡς ὁράτε, καὶ τῶν πρώτων καταργηθέντων ἀπάντων, φιλοσοφία κρατήσῃ, διὰ πάντων σοφῶν τε καὶ ἀσόφων πολλῶ τῷ φωτὶ διῶσθα. Ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ τῷ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ ἀποδοθήσεται, ὥσπερ καλῶς καὶ προσηκόντως εἴρηται τῷ σοφωτάτῳ καὶ δικαιοτάτῳ Ἐλέφαντι τουτωῖ, ἀποδεδόσθω καί μοι, ὦ ἄνδρες, ὁ ἂν ἐκ τῶν ἔργων προσανήκη μοι νῦν ἐν τῇ καινῇ πολιτείᾳ.

Ἴστε δὴ, ὦ ἄνδρες, ὅτι οὐ θρόνους, οὐ σκῆπρα, οὐκ ἀρχὰς οὐδὲ στρατηγίας τὰ περιμάχητα πολλοῖς ἀξιῶ ὑπάρχει μοι παρ' ὑμῶν· ἀλλ' ὁ λαβὼν, γενοίμην ἂν τοῖς παισὶν ὑμῖν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ εἵου μεταβολῇ λίαν ὠφέλιμος· τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ὁ ὑμῖν τ', ὦ ἄνδρες, εὐχερὲς ἐστὶ δοῦναι, καί μοι λαβεῖν ἄξιον· ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν με καθέδραν ἀνχιβιάσατε· τίνα γὰρ ἄλλῳ πλὴν ἐμοὶ ταύτης ἐπιβῆναι προσήκει; ἐγὼ γὰρ τὰτ' ἄλλα, πολὺν ἤδη χρόνον ἀνθρώποις δουλεύων, ἐκπεπαίδευμαι παρ' αὐτοῖς, καὶ τὴν ἠθικὴν ἄκρως ἐξέμαθον, ἣν καὶ πρώτῃν ὑμᾶς, ἅτε δὴ μηκέτι τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ κεκτημένους, μηδὲ φιλοσόφου παιδείας πω γευσασμένους, προαιρούμαι διδάξαι· Εἰ οὖν καὶ ὑμῖν ταῦτα δόξειε, ψηφίσασθέ μοι ἤδη τὴν καθέδραν, ἵνα μηκέτι ἡ νεολαία ἐν τοῖς ἐλαχίστου ἀξίοις τὸ πολύτιμον τοῦ χρόνου καταναλίσκουσα, ἀφιλόσοφος διαμένῃ, λέξῃσι ξηραῖς καὶ ῥηματίοις ἐνδιατρίβουσα· ὅπερ πάσχοντες καὶ οἱ κακίτηχοι ἐκείνοι, καὶ κακοπράγμονες πα-

ἂν τοῖς ἀνθρώποις γραμμτικοὶ, πολὺν ἤδη χρόνον ἐκ Συγκειμένων ὕθλων ὀρμώμενοι, φιλοσοφεῖν αὐτοὺς κεκωλύκασιν. Ἰστε τοίνυν πρὸς γε τοῖς ἄλλοις κἀκεῖνο προσόν μοι τὸ πλεονέκτημα, ὅτι πάντων ἡμῶν κραυγῇ καὶ ὀγκηθμῷ ὑπερέχω, ὃ ἐστὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φιλοσόφῳ καὶ ῥήτορι· Εἰ μὲν οὖν ταῦτα ψηφίσαισθέ μοι οὐχ ὅπως ὑμῖν αὐτοῖς μέγα γενήσεσθε ὄφελος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων δίκην ἱκανὴν ταύτην λήψεσθε; εἰ τὸν παρ' αὐτοῖς ἐμὲ ἀτιμότατον οὕτως ἀξίως τιμήσετε.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω καλῶς καὶ συμφερόντως γενέσθω· περὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνο ἔχοιμι· ἂν πρὸς ὑμᾶς ἀνακλαύσασθαι, ἵν' εἰδῆτε, οἷαν ὑπὲρ οἷων ἐμὲ ἡδικοκότες δίκαιοι εἰσι δοῦναι δίκην· οὐδὲ γὰρ ἔστιν, ὦ ἄνδρες, ὑπερβολὴν ὕβρεως, ἣν ἀπολελοίπασιν εἰς ἐμὲ· πρὸς γὰρ τῷ ἀγθοφορεῖν με διηνεκῶς καὶ μαστίζεσθαι ἀπανθρώπως, οὐδὲ τροφῆς με ἀξιούσι πολλάκις, οὐδ' ἀγύρων ἄλις· κριθῶν δ' αὐθις τὸ μὲν ὄνομα οἷδ' ἀκούσας, αὐτοῦ δὲ τοῦ πράγματος οὐδ' ἐν ἐορτῇ πω γευσάμενος μέμνημαι· τὸ δ' ἀφορητότατον ἦν μοι τὸ ὄνειδος καὶ ἡ ὕbris· ὅσῳ γὰρ πλεῖον, ἢ παρὰ τῶν ἄλλων κτηνῶν, τῆς παρ' ἐμοῦ ὑπηρεσίας ἀπολαύουσι, τοσοῦτον παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν ἐξυβρίζομαι· ἐς τοσοῦτον γὰρ ἀγνωμοσύνης καὶ παροινίας ἀφίκοντο, ὥσθ' ἡνίκ' ἂν βούλωνται λαιδορεῖσθαι, Γαδάρους ἀλλήλους ἀποκαλοῦσιν· οἱ δ' αὖ κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι ῥωποδιδάσκαλοι καὶ γραμμτικοὶ λεξιθῆρες καὶ στιγματίαν ἐς τὸ πλῆθος παραδεδώκασιν, Γαῖδαρόν με καὶ γράφοντες καὶ προφέροντες, εἰς τετρασύλλαβον τὸν τρισύλλαβον ὑπερτείναντες, ὡς δῆθεν ἀτιμότατον ὄντα πάντων τὸν χρησιμώτατον αὐτοῖς καὶ φιλοπονιώτατον ὅλως γεγεννημένον· εἰς τοῦτο γὰρ διαφθορᾷς ἡθῶν ὑπὸ ὕβρεως ἐληλύθασι.

Πῶς οὖν ἔσται ὑμεῖν ἀνεκτὰ, τοιαῦτα κατ' ἐμοῦ ἀνθρώ-
 πους ὄντας αὐτοὺς βλασφημεῖν; ἢ οὐκ ἴστε τοὺς αὐτοὺς
 ταῦτά καὶ εἰς ὑμᾶς μετ' οὐπολυ ἐξεμέσοντας; δεινὸν γὰρ
 τὸ ἔθος ὑπὸ τῶν ἐλαχίστων ἔρπειν ἐπὶ τὰ μέγιστα· καὶ φύ-
 σις πονηρὰ, μὴ δοῦσα δίκην, κόρον τῶν ἀδικημάτων λαβεῖν
 παντάπασιν ἀγνοεῖ. Τί οὖν χρὴ ποιεῖν, εἴποι τις ἄν; τὰ δι-
 καιότατα, ὧ ἄνδρες, καὶ συμφερώτατα, εἰ ἐμοὶ πείθοισθε,
 καὶ ὧν αὐτοὶ ἄξιοι μάλιστα τυγχάνουσιν ὄντες· νόμον φήμ'
 ἔγωγ' ἐκεῖνον δεῖν κοινῇ πάντα τὰ θηρία παρ' ἡμῖν αὐτοῖς
 θέσθαι, καθάπερ ἐκεῖνοι ἐμὲ βουλόμενοι ἀτιμάσαι, τὸν παρ'
 αὐτοῖς φαῦλον γιγνόμενον ἄνθρωπον, Γάδαρον ἀξιοῦσι προ-
 σαγορεύειν· οὕτω καὶ ἡμᾶς τὸ γένος αὐτῶν ἄτιμον ἀποδεῖ-
 ξαι, τὸν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς πονηρὸν, εἴτε τῶν ἀγρίων, εἴτε
 τῶν ἡμέρων οὗτος εἴη, Ἀνθρωπον ὀνομάζοντα· ταῦτα δεδό-
 χθω πᾶσιν ἡμῖν, ἵνα μάθωσιν ἄνθρωποι ὄντες, μηκέτι ἄτιμ'
 ἡγεῖσθαι τὰ πλείστου ἄξια, μὴτ' ὀνειδίῃεν, οὓς ἐχρῆν τιμᾶν
 καὶ χρητιμωτάτους ἡγεῖσθαι, ἐφ' οἷς αὐτίκα, ἣν ἐθέληθ' ὑ-
 μεῖς, δίκην δώσουσιν· ἴτε τοίνυν ἐπ' αὐτοὺς, ὅμοιοι οἷς ἐγνώ-
 κατε πράττοντες· βουλοίμην γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς κινήσαι τὸν
 πῖθον, καὶ συνεισφέρων καὶ πρὸς ταῦτα τὸ μέρος, χρήσιμος
 ἐν ταῖς μάχαις γενέσθαι· εἰ μὴ γὰρ ἄλλο, ἀλλὰ γε ἀλαζονι-
 κώτατον καὶ κρακτικώτατον γεγωνέναι καὶ ἀλαλάζειν σιλη-
 πορδοῦντα, καὶ βόμβας πορπαλίζοντα ἀποσφενδονᾶν, ὅσας ἂν
 βούλησθε, σύνοιδα ἐμαυτῷ ἰκανώτατος γεγονώς· δίκαιον γὰρ
 τοὺς ἐκ τῆς τοῦ πολέμου δόξης μετασχεῖν βουλομένους, τὰ
 παρ' ἐαυτῶν, κατὰ δύναμιν συνεισφέροντας ἀναλίσκειν. Ἰτ'
 οὖν ἐπ' αὐτοὺς, μηδὲν τῶν ἀλαζόνων τυράννων φειδόμενοι,
 λαιᾶ μὲν ἴτυν προβαλλόμενοι, δόρυ δ' εὐτόλμως βάλλοντες,
 μὴ φειδόμενοι τῆς ψυχῆς· οὐ γὰρ πάτριον τῆς Σπάρτης.

Χότζος λέγει.

ΕΠΑΙΔΗ περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων ὁ λαμπρὸς οὗτος ἡμῶν γεγένηται σύλλογος, δεδοσθα καὶ τοῖς μικροῖς παρρησία, ὅ,τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ, εἰπεῖν περὶ αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς· καὶ γὰρ ἴσμεν καὶ αὐτὰ τὰ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις κοινὰ καὶ βασιλικὰ βουλευτήρια, οὐ σωμάτων ὄγκῳ, ἀλλὰ γνώμῃ ὀρθῇ μάλιστα διοικούμενα· τούτου δ' ἐμμοιρῆσαι οὐ παντὸς, οὐδὲ τῶν ἐν ὄρεσι τρεφομένων, ἀλλὰ τῶν ἐν πόλεσι μεγάλαις γενέσεώς τε καὶ ἀνατροφῆς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τετυχηκότων ἀρίστης· ὧν ἐμὲ μὴ τυχεῖν οὐδεὶς ἂν εἴποι· καὶ γὰρ γέννησις μὲν ἐμοῖ, ὡς ἴστε πάντες, οὐκ ἐν σπηλαίοις καὶ χόραις ἀβάτοις, ὥσπερ ἡμῶν πολλοῖς, ἀλλ' ἐν τῷ Λυκείῳ αὐτῷ, ἐνθα μοῦσαι συνοργιάζουσι, καὶ λόγοι πρεσβεύονται· ἀνατροφή δ' αὖ αὐτόθι παρ' ἀνδρὶ καὶ αὐτῷ μουσηγέτῃ (ἴστε γὰρ δήπου τὸν καθηγητὴν, οὗ κατέαχεν οἱ ἄθεοι τὸ κρανίον) ὃς Δεσπότης ἐμοῦ ἐπαγγελλόμενος εἶναι, οὐ μᾶλλον δεσπόζει, ἢ δεσπόζεται ὑπ' ἐμοῦ· ὅσα γὰρ παρ' αὐτοῦ ἡδέα ὑπάρχει, ταῦτ' ἐμὰ μᾶλλον ἐστίν, ἢ ἐκείνου, κλίναιτε μαλακὰ, ἐσθῆτές τε καὶ μηλωταὶ τῶν τιμίων, ἐν αἷς πρῶτος αὐτὸς κατακλινόμενος, ἀναπαύομαι· ἢν δὲ κόρος ποτέ μοι τούτων προσγένηται, ἀναπηδήσας εἰς τὸ πρόθυρον, καταδραθάνω ἀνέτως· οὕτως ἐμοίγε τὰ πρὸς ὕπνον εὐδαίμονα πανταχόθεν· ἡνίκα δ' αὖ καὶ νῆρην ἐσθότε ὑπὸ τῆς φύσεως ἀναγκάζομαι, οὐχ ἥττον καὶ τοῦτ' ὑπὸ τῆς τύχης ἀπαντὰ δεξιῶς· χειμῶνος μὲν γὰρ ἢ μετὰ τοῦ φιλτάτου μοι ἀδελφοῦ διατρίβω, ἐν τῷ δωματίῳ παλαιῶν· ἢ μετὰ τοῦ δεσπότης παίζων τὸ σφικριστηρίον, τὰ κάρνα αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐδάφους κυλίνοντας· ἤρως δὲ αὐτῆς φανέντος, πάντ' ἀνεπαύομαι.

ἔμοιγε ἀνώγεια καὶ κατώγεια, αὐλαί τε περικαλλεῖς καὶ παράδεισοι παρακείμενοι εἰς οἶανδ' ἥ ποτ' ἂν εἶπη τις ἡδονὴν ἱκανώτατοι, καὶ ὅλως αὐτὰ τοῦ Ἀλκινόου τὰ μέγαρα τυγχάνει γὰρ τῶν εὐδαιμονεστάτων ὦν, παρ' ᾧ οὐμὸς διατρίβει δεσπότης· καὶ οὐ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει, τὰ δὲ τῆς τροφῆς ἐνδεῶς, ἀλλὰ καὶ ἐς τρυφὴν πάντα μοι θαψιλῶς παρατίθεται, καὶ πολλάκις αἰσθάνομαι ὑπὸ τοῦ κόρου ῥηγνύμενος· ὥστε δέδοικα μὴ λίαν δόξω ἐπὶ γαστρὶ γαυριᾶν πρὸς ὑμᾶς· οὐ γὰρ τὰ τυχόντα, ὦ ἄνδρες, ἐσθίω, οὐδ' ὁμοίως τοῖς ἄλλοις σιτοῦμαι, ἀλλ' ὀπτῶν ἐν ὀβελοῖς νεοσσῶν περιτρώγω τὰς πτέρυγας· (νεμέσεως δ' Ἀλώπηξ ἦδε μὴ βάλοι βέλος) καὶ τοῦ μυελλοῦ τῆς κεφαλῆς ἐμφοροῦμαι· καὶ οὐδὲν ἂν εἴη, οὐπερ ὀρεγόμενος μὴ τυγχάνω· εἰς τοσοῦτον εὐδαιμονίας ἐλήλυθα! ἀλλὰ τί ταῦτ' εἶποι τις ἂν ἐπὶ ἡλθέμοι καυχῆσασθαι πρὸς ἡμᾶς; ἵνα μάθῃτ', ὦ ἄνδρες, μὴ καταφρονεῖν ἡμῶν ἐν βουλαῖς, εἰδότες, οἷοις μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐγὼ συγγεγένημαι, παρ' οἷοις δὲ καὶ λογίοις ἀνατέθραμμαι, καὶ πεπαίδευμαι. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ σύλλογος οὗτος ἐπ' αὐτοὺς ἐστὶν ἀφορῶν τοὺς ἀνθρώπους, κἀγὼ τάτε ἦθη καὶ ἔθη αὐτῶν μᾶλλον ὑμῶν γιννώσκω, συντείναντές μοι τὸ οὖς, διδάσκειν ὑμᾶς βουλομένη, ὅπως δεῖ τὰ βέλτιστα, περὶ ὧν συμβουλεύεσθε, πράττειν.

Ἀνθρώπους μὲν οὖν δίκην δοῦναι ἡμῖν, ὧν πράττουσι, καὶ μοι ξυνοχεῖ· πρὸς γὰρ οἷς τὰ σύντροφα τῶν ζώων διατελοῦσι κακῶς ποιοῦντες, καὶ τὸν Δεσπότην μου, καλὸν καγαθὸν ὄντα, ἐσκευώρησαν ἀποκτεῖναι, δις ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπὶ κόρρης κατενεγκόντες τὸ ῥόπαλον, τῶν Φαναριτῶν οἱ κακόφρονες, ἐφ' οἷς αὐτοὺς τὰ βέλτιστα συμβεβούλευκε, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν προθύμως ἐδίδαξε· τοσοῦτον γὰρ αὐτοῖς ὁ φθόνος ἐντέτηκε, καὶ εἰς τοῦτο παροινίας καὶ ἀσελγείας ἤχον, ὥστε καὶ τοῦτ' αὐτὸ, ἐφ' ᾧ γαῦροι γίγνονται πρὸς

ἡμᾶς, ὑπὲρ ἡμᾶς ἀξιοῦντες φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι τῷ λογικοῦς τυγχάνειν ὄντας, καὶ τοῦτο δοκοῦσιν ἀφαιρεθῆναι, τὰ παρ' αὐτοῖς ἀξία λόγου κωλύοντες, καὶ τοὺς τὰ δέοντα λέγειν καὶ πράττειν ἐσπουδακότας καὶ μέχρι θανάτου καταδιώκοντας, οὔτε τῶν πεπονημένων, πολλῶν τούτων ὄντων, αὐτοῖς χάριν εἰδότες ἠντινοῦν, οὔτε τῶν μελλόντων λόγον ποιούμενοι· νήπιοι! οὐδ' ἴσασιν εἰς οἷον κρημνὸν κατὰ μικρὸν ἐξοκέλλουσι· καὶ λόγιοι καυχώμενοι εἶναι, ἀλογίας πάσης ἐπέκεινα ἔργα πράττουσιν· οὐδὲ γὰρ ἡμῖν τοῖς παρ' αὐτοῖς ὠμοτάτοις τοιαῦτ' ἐπ' ἀλλήλους γεγένηται πώποτε· πονηρὰ γὰρ φύσις, ἐπειδὴν καὶ ἀδείας προσλάβηται, οὐδένα ὄρον τῶν ἀδικημάτων ποιεῖται. Ἰτε τοίνυν, ὦ ἄνδρες, χωρεῖν· ἐπ' αὐτοὺς, ἐμοῖτε ἰδίᾳ τοῦ πάθους γιγνόμενοι τιμωροὶ, καὶ ὧν κοινῇ πάντας ἀδικοῦσι δίκην ἀξίαν ληψόμενοι· ὅπως δὲ ταῦτα καλῶς ἔξει, καὶ ἀφ' οὗτο ὁρμώμενοι, εὐστοχώτερον πράξετε, τοῦθ' ὑμᾶς πρῶτον διδάξας, οὕτω καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μέτειμι λόγον.

Τῶν τοίνυν τουτοιῶν προειρημένων, ὦ ἄνδρες, ἃ μὲν τῇ κυρίᾳ Ἀλώπεκι, καὶ ἐν μέρει τῷ γενναιοτάτῳ εἴρηται· Λέοντι, οὐδ' ἐγὼ δοκιμάζω, τῶν ἰδίᾳ σφίσιν αὐτοῖς διαφερόντων μᾶλλον, ἢ τῶν κοινῇ ξυναισόντων στοχαζομένοις· ἃ δὲ εἴρηται μετὰ τούτους· Ταύρω τῷ δικαιοτάτῳ ἐκείνῳ, καὶ τουτωῖ τῷ μετριοτάτῳ καὶ ἐπιεικεστάτῳ Ἐλέφαντι, ταῦτα φρονούντων ἐστὶ καὶ λογιζομένων· καὶ περὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πρέσβεις ὑμᾶς πέμψαι πρὸς τοὺς πολεμίους κελεύουσιν οὗτοι, εἰ δόξει τοῦτο πᾶσι καλῶς ἔχειν, ἡμᾶς, ἐμέτε αὐτὸν καὶ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν πέμπετε τουτονί, εἰ βούλοισθε, περὶ ὧν σπουδάζετε, μάλιστα κατορθώσασθαι· ἡμεῖς γὰρ πρὸς τῷ κοινῷ καὶ ἐπὶ ἰδίῳ πάθει, ἐφ' οἷς τὸν Δεσπότην καὶ εὐεργέτην ἡμῶν τινες αὐτῶν (ἦσαν δ' οὗτοι οὗ τῶν

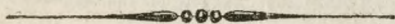
ἀδυνατωτάτων) κακῶς πεποιήκασι, μελετήσαντες ἀποκτεῖναι, ἐκ τούτων κινούμενοι, προθυμότερον τὰ παρ' ὑμῶν πρὸς ἐκείνους πρεσβεύομεν· καὶ τὰ ἤθη εἰδότες αὐτῶν, ἱκανοὶ ἐσόμεθα, τὰ μὲν λόγῳ πείθοντες, τὰ δὲ καὶ φόβον, εἶπη δέοι, προσάγοντες, πάνθ', ὅσα ἂν ἡμῖν ἐπιτάξῃτε, καταπράξασθαι· οὐδὲ γὰρ, ὡς οἶονταί τινες, πάντες καὶ ἀεὶ λογικοὶ εἰσιν οἱ ἄνθρωποι· πολλὴ γὰρ καὶ αὐτῶν κρατεῖ ἀλογία· καὶ ταῦθ' ἐπειδὴν φθόνος καὶ ἀντιζηλίας ὑποσμύχῃ αὐτῶν τὰς ψυχάς· οὐδ' ἄφοβος πάμπαν εἰσὶ πρὸς ἡμᾶς, καὶ εὐπροσώπως τοῖς λόγοις προσποιῶνται καταφρονεῖν· τεκμήριον δέ· πρόην γὰρ παῖξαι θελήσας πρὸς τὸν τυχόντα μικρὸν παρὰ τῷ Δεσπότῃ, συντείνας τὰ ὄμματά ἐπ' αὐτὸν, καὶ ὠρθώσας τὸν μύστακα, καὶ τοὺς ὄνυχας προφήνας, ἐξεβίασα αὐτὴν τῇ παιδιᾷ περιστείλασθαι, καὶ τὰς χεῖρας, δέει μὴ διαρρήξω, ὑπὸ μάλης συγκρούσαι· εἰ δέ μοι καὶ κέρκος ἦν, ἦν κακῶς πεποιηκὼς ὁ Δεσπότης, μέχρι πρὸς τῇ πυγῇ ἀποκεκολόβωκε, τάχ' αὖ ἐπιπυργώσας καὶ αὐτήν, ἀποπληγῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον ἐποίησαι οὕτως ἀγενεῖς καὶ δειλοὶ εἰσιν αὐτῶν οἱ πολλοί· προσποιεῖσθαι ὅμως ὑπὲρ ὃ πεφύκασιν, εὐφρεστάτοι· καὶ τὴν ὑμετέραν ἀπλότητα καὶ εὐήθειαν προσαγαγέσθαι πρὸς τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον δεινότατοι. Ταῦτ' ἄρ', ὦ ἄνδρες, αὐτοὺς γ' ὑμᾶς πέμψαι χρὴ ἐπὶ τὴν πρεσβείαν· τάτ' ἄλλα γὰρ αὐτῶν, ἐν οἷς ἐλαττοῦνται ἀκριβῶς ἴσμεν, καὶ τὰ πλεονεκτήματα οὐκ ἂν ἀγνοοῖμεν, τῆς κατ' αὐτοὺς φιλοσοφίας οὐ πάμπαν ἀμύητοι ὄντες· οὐ γὰρ μάτην τοσοῦτον τῷ Λυκίῳ ἐνεδιατρίψαμεν χρόνον, καθ' ἑκάστην τῶν λόγων αὐτῶν ἐπαύοντες. Ταῦτα ταῖνον, ὅπως ἕκαστ' ἄριστα ἔξει, ἡμῖν μελήσει, ἐπειδὴν σὺν θεοῖς ἐκείσε γενόμεθα· νῦν δ' ἀκούειν ὑμῶς δεῖ, ὃ ἐπίλοιπόν μοι ἐστί τοῦ λόγου.

Πολλῶν μὲν οὖν πολλὰ εἰρηκότων περὶ τῆς βασιλείας, τῶν μὲν οὕτω, τῶν δὲ ἐκείνως, ὥς ἔτυχεν ἕκαστος γνώμης ἢ κέρδους ἔχειν, ἡμεῖς, εἰ μὲν εἰς ἓνα τινὰ τὸ κράτος ἅπαν τῆς βασιλείας ἤξει, οὐδὲν ἀντεροῦμεν, τοῖς κοινῇ δοῦσιν ἀγαπῶντες· εἰ δὲ κατὰ γένη καὶ κατὰ φυλὰς τὴν ἀρχὴν δοῖται ἡμῖν διελεῖν, δίκαιον καὶ ἡμᾶς, ὡς ἄνδρες, ἀξιώσασθαι τῶν γούν ἐλαχίστων· οὐδὲ γὰρ μεγάλων καὶ πολυαρίθμων ἐθνῶν, οὐδ' ἐνδόξων τινῶν ἀμφισβητοῦμεν· μυῶν δὲ μόνων ἐπιτρέψατε ἄρχειν, μικρὰ ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων, ὧν ἡμῖν ἐν τῇ πρεσβείᾳ μέλλομεν κατορθώσειν, ἡμῖν ἀποδόντες· καὶ ταῦτα μὲν καλὸν οὕτω σχεῖν· Ἄ δὲ τινὰς αἰσθάνομαι λέγοντας, ὥς δεῖ τὰ πάντ' ἐν ἰσότητι καταστῆσαι, λῆρός ἐστι καὶ πολλὴν ἔχει τὴν ἀλογίαν· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου τῶν ἐκ τοῦ νόμου δικαίων τυγχάνειν πάντας δυνατόν καὶ δικαιοτάτῳ ἐστι καὶ πραττόμενον καὶ λεγόμενον· τὸ δὲ καὶ πλούτου καὶ δόξης ἅπαντας ὁμοίως μετέχειν, ταῦτ' ὀνόματα εἰςὶ κενὰ, ὑπὸ ἀνοήτων φιλοσόφων πλαττόμενα· ἐν δὲ τῇ φύσει μηδέποτε ὑφ' ἐστῶτα· τίς γὰρ ἐώρακε πώποτε ἰσότητα καὶ ὁμοιότητα δύο τινῶν ἐν τῇ φύσει, ὅποτε καὶ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει τῇ δόξῃ; ταῦτα δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ Λυκίῳ φιλοσοφούντων ἐνίων λεγόντων ἠκούσαμεν· αὐτίκα γὰρ ἡμεῖς οἱ ἀδελφοί, ἐγὼ τε καὶ ὁ Τζήτζος, ἐκείνοσι, ἐκ τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐσμέν γεννηθέντες, καὶ ὁμοίᾳ μετ' ἀλλήλων ἀνταρραφέντες διαίτη, ἀλλ' οὐδὲν ὅμοιον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους ὑπάρχει· καί τοι γὰρ σφόδρα συμφύντες τῷ φίλτρῳ ἀλλήλοις ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ἰδιώματος διχόφρου ἔτυχεν ἕκαστος ἐκ τῆς φύσεως· ἐγὼ δὲ τὰ κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν αἰεὶ σοβαρὸς εἰμί· οὗτος δὲ, εὐπροσήγορος· ἐγὼ πῦρ βλέπων· οὗτος δὲ πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων φιλοσοφίαν ἐπιβόρρ-πέστας· ἐγὼ δὴτικὸς, οὗτος δὲ προσπαιγόμενος·

ἐγὼ ἐξ ἀρπαγῆς τὰ πολλὰ ζῶ, διὸ καὶ τοῦπῶνυμεν ἔσχον,
οὗτος δὲ θεραπεύων, καὶ συχνοτέραις ταῖς τοῦ σώματος ἀνα-
κλάσεσι χρώμενος πρὸς τὸ τοῖς ἀνθρώποις ἀρέσκειν, τὰς με-
ρίδας λαμβάνει καὶ συνελόντ' εἰπεῖν, ἐγὼ μὲν καὶ δοκῶν
καὶ πράττων θηρίον ὅλως εἰμὶ, ἄνω καὶ κάτω ἐλευθέρως πη-
δῶν· οὗτος δὲ προκύψας μόλις, σὺν φόβῳ βαδίζει, τοὺς κύ-
νας φοβούμενος· καὶ οὐ τὸν ἑμαυτοῦ ἀδελφὸν ψέγων, ταῦτά
φημι· μήποθ' οὕτω μανείην· μήτ' αὖ ἑμαυτὸν βουλόμενος
ἐπαινεῖν, εἰς τοῦτο προῆγμαι· ἀλλ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἐθέλω
καταμαθεῖν, ὥς οὐδὲν ἐν τῇ φύσει, οὐθ' ὅμοιον, οὐτ' ἴσον
ἐτέρῳ ὑφέστηκεν· ὁρᾶτε γὰρ ὅσους μὲν κλόνας ἔχει ἐκεينوῖ
τὸ φυτὸν, ὅσα δὲ φύλλα, ὅσα δὲ δένδρα σύμπαν τὸ ἄλσος
τοῦτο, ἀλλ' οὐκ ἂν εὐροι τις ζητήσας διὰ πολλοῦ δύο τινὰ ὅμοι'
ὄντα ἀλλήλοις· καὶ τοῦτ' ἐστίν, ἐφ' ᾧ οἱ ἄνθρωποι μάλιστα
τὴν φύσιν θαυμάζουσιν· ὅτι ἀφελούσα τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον
τῶν καθ' ἕκαστα, τοῦτο προσέθηκε φέρουσα τῷ καθόλου·
πάντων γὰρ ἐν τῷ ἀνίσῳ καὶ ἀνομοίῳ γιγνομένων καὶ φθει-
ρομένων, τὸ καθόλου ἐστίν ἐν τῷ ἴσῳ καὶ ὁμοίῳ ἀεὶ δια-
μένον· καὶ οὐδὲν ἔστιν ἀπ' ἀρχῆς θεωροῦσιν ἐν τοσαύτῃ με-
ταβολῇ τῶν καθ' ἕκαστα, οὐτ' ἄνισον, οὐτ' ἀνόμοιον, οὐτ'
ἐλαττον, οὔτε πλεῖον ἐν τῷ καθόλου γεγεννημένον, τῆς φύ-
σεως ἀποφυγούσης κατὰ μέρος τὸ ἴσον, ἵν' ἔγῃ τῆς καθό-
λου τοῦ παντὸς ἐκ γενέσεως καὶ φθαρῆς ἐν τῷ ὁμοίῳ διαμο-
νῆς προνοεῖν· οὐ γὰρ ἂν ἐξῆν ἐστηκέναι τὸν βίον οὔτε τὸν
φυσικὸν ἐξ ἰσότητος τῶν στοιχείων, οὔτε τὸν πολιτικὸν καὶ
κοινωνικὸν ἐξ ὁμοιότητος τῶν ἡθῶν, μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης
αὐτοῖς ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως· Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, ὦ
ἄνδρες, ἔχειν οὐδὲνα ὑμῶν ἐνδοιάζειν χρή· καὶ γὰρ οὐ μόνον
ἀπὸ γνώμης αὐτὸς καὶ εἰδὼς, ταῦτα φιλοσοφῶ πρὸς ἡμᾶς,

ἀλλὰ καὶ τῷ Λυκίῳ εἰμὶ ἀκηκοὺς τῶν καθηγητῶν τὰ τοιαῦθ' οὕτως ἐξεταζόντων καὶ φιλοκρινούντων.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων τίν' ἡμῖν δημοκρατίαν προβάλλουσιν οὗτοι; καὶ τίς ποτ' ἰσότης ἔσται ἡμῖν ταῖς γαλαῖς πρὸ τοὺς μῦας, οἷς τὴν ἔχθραν ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις ἐνέσπειρεν; λῆρος ταῦτα, καὶ οὐδὲν ὑγιές· μεταμαθήσονται δὲ καὶ οὗτοι αὐτοὶ οὐ πολλῷ ὕστερον τὰ βουλευόμενα, ἐπειδὴν τάχιστ' εἰς ἔριδας ἔλθωσι· πεφύκασι γὰρ οἱ μὲν ἀσθενεῖς ἐν ἴσῳ ἐθέλειν εἶναι τοῖς δυνατοῖς· οἱ δ' αὖ δυνατοὶ, ὥσπερ τῇ ἰσχυρί, οὕτω καὶ τῇ τιμῇ ὑπερέχειν τῶν ἀδυνάτων· ἀλλὰ περὶ τούτων καὶ ἐν ἄλλοις, ἐπειδὴν ἡμῖν εὖ γένηται, περὶ ὧν βουλευόμεθα, ἐροῦμεν, ὅπως δεῖ καὶ δημοκρατικῶς πολιτεύειν, εἰ τοῦτο δέοι, τῶν ἀρίστων αἰεὶ χρωμένων τοῖς πράγμασι· νῦν δὲ σκεψάμενοι περὶ τῆς πρεσβείας, ψηφίσασθε τὴν ταχίστην, ὅτι ἂν ὑμῖν συνενέγκῃ.

Χότζος πρεσβεύει.

Ἐπεμψαν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες ἄνθρωποι, τὰ ἐλεύθερα τῶν θηρίων ἐροῦντας ὑμῖν οὐχ ὅπως περὶ ἑαυτῶν μέτρια καὶ φιλόφθωπα, ἀλλὰ καὶ ἃ ξυνοίσειν ὑμῖν πεπιστεύκασι, δεξαμένοις· τὸ γὰρ δίκαιον εἴτις πράττοι ἀφ' ἑαυτοῦ, ἄριστός ἐστιν οὗτος, καὶ μισθὸν τὸν παρὰ πάντων λήψεται ἔπαινον· συμφέροντα δὲ ἑαυτῷ ποιεῖ καὶ ὅς ἂν παρ' ἐτέρου, διδαχθεὶς, ἀποδέχεται τοῦτο· διὸ εἴτι παρὰ γνώμην δόξαμεν ὑμῖν λέγειν, μὴ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις χαλεπαίνετε, ἢ εὐεργεσίαν, ὅτι ἄλογοι ὄντες, λόγοις πρὸ τῶν ἔργων ἡξιώσαμεν χρῆσασθαι, ἡγησάμενοι, καὶ ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν μᾶλλον τού-

των, ἢ ἡμῶν γιγνομένων, οὕτω μετὰ προσοχῆς ποιήσασθε τὴν ἀκρόασιν.

Πολλὰ μὲν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, περὶ ὧν ἤκομεν, οὐθ' ἡμῖν ἐστὶν εὐχερὲς, οὐθ' ὑμῖν πλέον τι συντελοίη· οἷς τε γὰρ περὶ ἐστὶν ἡ ἰσχὺς, τούτοις ἡ φύσις τοῦ λέγειν ἐφθόνησε, τοῖς τ' ἐκ τῶν ὀλίγων τὰ δίκαια μὴ ἐθέλειν ποιεῖν οὐδὲ τοῦ πλείονος ὄφελος, καὶ ταῦτα τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν ἐπρεσβεύσαμεν, ἀπλῶς ἐχόντων, καὶ μηδὲν σοφὸν ἀπαιτούντων, εἰ μή τις ἐθέλει τὰ δίκαια διαστρέφειν. Ἔσται τοίνυν ὑμῖν ὁ λόγος, ὦ ἄνδρες, διττός, ὧν τε αὐτοὶ ἡμεῖς ἀμφοτέρωι ἰδίᾳ ὑπὸ τινων ἡμετέρων κακούργων, οἱ τὸν δεσπότην ἡμῶν τὰ μέγιστα ἔβλαψαν, ἡδίκημέθα, δίκην λαβεῖν παρ' αὐτῶν· ὑμᾶς τε κελεῦσαι ἐλευθέρᾳ τοῦ γε λοιποῦ ἀφιέναι τὰ ζῶα· ἃ τοσοῦτους αἰῶνας ἀναξίως ἡμῶν γε τῶν θηρίων ὑμῖν δεδουλεύκασιν· Εἰπὼν οὖν πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου αὐτός, τὴν τοῦ δευτέρου τάξιν τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ συμπρεσβευτῇ τουτωῖ καταλείψω.

Τὸ μὲν εἰς τοὺς τυχόντας, ὦ ἄνδρες, καὶ ὧν οὐδεὶς ἐστὶ λόγος ἀπ' ἀρετῇ, ἐξυβρίζειν ἐκόντας, καὶ περὶ ὃν καὶ τοῦτο δεινὸν (πῶς γὰρ οὐ δεινὸν τοὺς τῆς αὐτῆς φύσεως ὄντας κακῶς ποιεῖν;) ἀλλ' οὖν τυγχάνοι ἂν παρὰ τοῖς ἐπιεικιστέροις συγγνώμης· τὸ δὲ καὶ τοὺς πάντα λέγοντάς τε καὶ πράττοντας, ὅπως ἂν ἄνδρες τε γένοιτο ἄριστοι, παιδευθέντος τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς κατεχούσης ἀμαθίας ἀπαλλαγέντος, τούτους τὰ δεινότατα δρᾶν, τοῦτ' οὐδ' ἡμῖν τοῖς θηρίοις πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν ἐστὶν ἀνεκτὸν, ἥπου γ' ὑμῖν τοῖς καὶ λόγου μετεσχηκόσιν, ὥς φατε σεμνυνόμενοι, ἀφόρητον γίγνεται, καὶ πολλῆς ἀγανακτήσεως ἄξιον· ἴστε γὰρ δήπου, ὦ ἄνδρες, οἳ γε πλείους, εἰ μὴ πάντες, τὸν ἑμὸν δεσπότην, ὅσα μὲν πρόφην ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἐν δώδεχ' ὅλοις ἔτεσιν ἐν Βιένῃ

πεπρόνηκέν· ὅσα δ' ἔπειτα δεύτερον ἔτος τουτὶ ἐν Λυκίῳ, ἔξωθεν μὲν ὑπὸ τοῦ φθόνου αἰεὶ πολεμούμενος, αὐτὸς δὲ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας τοῖς πόνοις τρώχόμενος, τὸ μὲν Λύκιον εἰς τοιαύτην λαμπρότητα ἤγαγεν, ὥστ' οὐδεὶς ὑμῶν μνημονεύει τοσούτων πω μαθητῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτῷ· τὴν δὲ τῶν Ἑλλήνων παιδείαν, μεθόδῳ ἀπταίσῳ, καὶ ἐπιμελείᾳ χρησάμενος λιπαρεῖ, εἰς τρίτον ὥρισεν ἔτος, ἐπιμήκη τε καὶ σχολαίαν οὔσαν τὸ πρόσθεν· καὶ μὴν ἀντὶ τοῦ χάριν τούτων αὐτῷ εἰδέναι, καὶ τοῖς ἴσοις ἀμείβεσθαι, οὐ μόνον τούτων οὐδὲν ἐποιήσατε, ἀλλὰ καὶ οὕτω κακότητος τινὲς ὑμῶν περὶ αὐτοῦ ἐβουλεύσαντο, ὥς' εἰ μὴ τὸ ῥόπαλον κατεθλάσθη, πολλῇ φορᾷ ἐπὶ κόρῃς κατενεχθὲν, καὶ ἀπώλεθ' ὁ διδάσκαλος· ἀλλὰ τί μοι ταῦτα δεῖ ἐπιμηκύνειν πρὸς εἰδότας ὑμᾶς, ὅσον μὲν ὁ θόρυβος ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τότε ἦν· ὅσον δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τέλει καὶ ἰατρῶν συνεβρύη τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν τῷ Λυκίῳ· οὐ μόνον γὰρ πατέρες καὶ μητέρες καὶ τετρακόσιοι μαθηταὶ τὸ πάθος ἐδάκρυσαν· ἀλλὰ καὶ τῶν συνωμοτῶν ἡ φατρία, συνειδότες τὸ ἄτοπον, ἐκόντες ἀέκοντες ὑπεκρίνοντο ἐλεεῖν· καὶ ταῦθ' οὕτω τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔσχε· τὸ δ' ἐντεῦθεν τί; ἀποποιοῦνται μὲν οἱ προστάται τοῦ Λυκίου τὴν ἐφορίαν· παραλύονται δὲ καὶ ἅπαντες οἱ ὑποδιδάσκαλοι, ταῦτα πείσεσθαι δι' ἀνωνύμων γραμμάτων καὶ οὗτοι προσαπειλούμενοι· τὸ δὲ σμῆνος τῶν μαθητῶν πλανᾶται κατὰ τὴν πόλιν, τὴν ἑαυτῶν τύχην ὀλοφυρόμενοι· ὁ δὲ κακοῦργος ἀλούς, ὑφαίρεται ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς συνωμοσίας· καὶ ὑπὸ τριάκοντα ἀρχόντων τῶν πρωτίστων ἐπὶ τοὺς νόμους ἀπάγεσθαι ἀπαιτούμενος, διαφεύγει καὶ ἵνα μὴ συμφωραθεῖν οἱ συνωμόται, καταφεύγει πρὸς σωτηρίαν εὐπροσώπως παρὰ τοῖς τυράννοις· ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες, οὔτε τῇ προσοῇ μοι ῥώμῃ τότε χρήσασθαι αἷς τε ἐγενόμην, ἐν

τῷ παραυτίκῃ ἐκπλαγεῖς πρὸς τὸ πάθος, τά τε χεῖρῳ μὴ-
κέτι κρατήσῃν ἐλπίσας, τοσούτων καὶ τοιούτων ἀρχόντων
εὐπατριδῶν πολλὴν ἐκφηνάντων τὴν ἀγανάκτησιν, ἡγάπη-
σα ἡσυχίαν ἄγειν, περιμένων τὸ τέλος· καὶ παρακλινόμενος
τῷ Δεσπότη, ὡς ἔθος, θεραπεύειν αὐτὸν ἡξίου νοσιλευόμε-
νον· νῦν δὲ, ἐπειδὴ οὔτε τοὺς κειμένους νόμους παρ' ἡμῖν
κυρίους ὄντας ὀρῶ, οὔτε τὴν ἀρετὴν, ὡς τὸ εἶκος, τιμωμέ-
νην· ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω τὰ δίκαια κατὰ τὰς δίκας στρεφό-
μενα, καὶ τὸ χεῖρον ἀεὶ κατισχύον τοῦ κρείττονος, οὐκέθ'
ὁμοίως ἔσομαι ἀδιάφορος, καὶ ταῦτα τὴν ἑαυτοῦ ἀλκὴν συ-
νειδώς. Ἐρῶ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, λόγῳ χρώμενος πρῶτον, καὶ
τοι ἄλογος ὢν, πρὸς τοὺς λόγῳ ὑμᾶς, ὡς φατε, κεκοσμη-
σθαι σεμννομένους καὶ γαυριῶντας, καὶ τὰ βέλτισθ' ὑμῖν
ἀκούουσι συμβουλεύσω· καὶ εἰ μὲν πείσεσθέ μου τοῖς λόγοις,
ὑμῖν τ' αὐτοῖς τὰ ἄριστα ἔσεσθε πεπραχότες, καὶ ἡμῖν οὐ
παρέξετε πράγματα, ἀναγκάζοντες τῷ θυμῷ καὶ τῇ φύ-
σει χρήσασθαι ἐφ' ὑμᾶς· εἰ δὲ μὴ, ἀνάγκη ἡμῖν τραπέσθαι
ἐπὶ τὰ δευτέρα· καὶ ἀνεμέσητον, εἰ ἐφ' οἷς ὑμῶν ὁμότητα
κατεγνώκαμεν, ταῦθ', ὑμῶν ἀναγκάζοντων, δόξωμεν αὐτοὶ
πράττειν· εἰρήνη γὰρ, μέχρις ἂν τὰ δίκαια σώζηται, ἀναγ-
καῖον· τούτων δὲ παραβαθέντων, ὁ πόλεμος ταλαντεύσει
τὸ ἴσον.

Ὡς τοίνυν ἔτυχον παρὰ τοῦ Δεσπότη, γεννηθεῖς, καὶ ἀνα-
τραφεῖς, καὶ αὐξήθεῖς παρ' αὐτῷ, καὶ παιδείας μετρίας καὶ
τιμῆς τοῖς τ' ἔσω καὶ παρὰ τοῖς ἔξω πολλοῖς τυχὼν ἱκανῆς,
ἴστε ἴσως ὑμεῖς· Ἴν' οὖν μὴ καὶ γὰρ ὁμοίως ὑμῖν ἀγνώμων
τούτων φανείην, ἥκω δίκην παρὰ τῶν οὕτω κακῶς αὐτὸν
διαθέντων ληψόμενος· ἀνάγκη γὰρ αὐτοὺς δυοῖν θάτερον, ἢ
παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὧν ἔπραξαν δίκην δοῦναι κατὰ τοὺς νόμους
ἢ ἐκδότους γενέσθαι τοῖς ὁμοτάτοις ἡμῖν θηρίοις ὁμοτάτους

ὄντας αὐτοὺς, πεισομένους ὅ,τι ἂν ἡμᾶς ἡ φύσις διδάζη· αἰρεῖσθε τοίνυν, ὑπότερον ἂν τούτων ἄμεινον ὑμῖν δοῖη.

Ἐγὼ δ' οὖν, ὦ ἄνδρες, ὁρῶν ὑμᾶς (καὶ γὰρ οἶδα πάντα τὰ καθ' ὑμᾶς, ὥς παρ' ὑμῖν πρῶτον ἰδὼν τὸν ἥλιον τουτονί, καὶ συμβιώσας ἐν τῷ Λυκίῳ) καὶ λόγῳ κεκοσμημένους, καὶ τάξιιν πολιτικὴν ἐνοῦσαν τοῖς πράγμασι, καὶ νόμους κειμένους, καθ' οὓς ἕκαστος ὀφείλει διεξάγειν τὸν βίον, οὐκ ἂν βουλοίμην συμβῆναι ὑμῖν μηδὲν ἀηδὲς παρ' ἐμοῦ· ἀλλὰ κατ' αὐτοὺς τούτους τοὺς παρ' ὑμῖν νόμους, καὶ τὴν ἅπασιν διαπρέπουσαν τάξιν, τῶν δικαίων τυχεῖν ἀξιώ· ὧν γὰρ λόγος κρατεῖ, ἄγρικον ὅλως καὶ παντάπασιν ἄλογον τούτοις εἶαν προσενεγκεῖν· Τίς οὖν ὑμῶν τοσοῦτόν ἐστιν εὐήθης, ὥς μὴ ἐλέσθαι μᾶλλον δέξασθαι ἐκ λόγων τὰ δίκαια προσφερόμενα, ἢ ἔργῳ βιάζεσθαι, καὶ τούτων ὑπὲρ ὑμῶν μᾶλλον, ἢ ἡμῶν γιγνομένων; ἡμῖν μὲν γὰρ πλὴν τοῦ δοῦναι δίκας τοὺς τὸν Δεσπότην τὸν ἐμὸν ἀποκτεῖναι ἐπιβουλεύσαντας, καὶ οὕτω τὸν θυμὸν καταπαῦσαι, οὐδὲν προσγενήσεται· ὑμῖν δὲ πρὸς τῷ τοὺς πονηροὺς τιμωρήσασθαι, τότε τοὺς νόμους κυρίους εἶναι, καὶ τὸν βίον ἐκκαθάραι τοῦ λοιποῦ τῶν κακούργων καὶ κακεντρεχῶν περιέσται· οὐ γὰρ ἐνταῦθα παρὰ μόνοις ὑμῖν μενεῖ, ὃ ἂν μέλλητε τούτους δράσειν, ἀλλ' ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους ὁ λόγος ἤξει. Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ὦ ἄνδρες, παράδειγμα τὰ παρόντα δικαιοσύνης τοῖς πᾶσι ποιήσατε, καὶ τοῖς νόμοις βοηθεῖτε, κατ' ἐκείνους τοὺς κακούργους τιμωρησάμενοι.

Εἰ τοίνυν πρὸς ἄλλον τινὰ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων, καὶ τὸ ἴδιον πρὸ παντὸς ποιουμένων, τὰ τοιαῦτα ἦσαν ἡσεληγνότες, τάχ' ἂν μικρὸν, ὥς ἂν εἴποιτις τῶν μὴ κατὰ νόμους τὰ τοιαῦτα φιλοκρινούντων, ἀμάρτημα ἦν συγγνωμονῆσαι ἡμᾶς τοῖς πεπραχόσιν· οὐ γὰρ ἂν ἐκπυστον ἐπὶ πλεῖστον

ἀνθρώπων ἐγένετό· νῦν δὲ τὰ τοιαῦτα κακουργῆσαι πρὸς ἄν-
 δρα· ὅς οὐ μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν ἐπ' εὐεργεσία, ὅτε
 οὐχ ὅπως ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑαυτοῦ τοῖς ὁμογενέσιν ἀφο-
 σιωσάμενος, γνώστὸς ἐγένετο ἐκ πολλοῦ, τοῦτον οὕτως ἀδι-
 κῆσαι, ὥστε καὶ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιβουλεύσαι, ποίας συγγνώ-
 μης ἄξιον ἔσται; καὶ τίς ὑμῖν σκῆψις τοῦ μὴ τιμωρῆσασθαι
 τούτους ὑπολειφθήσεται; μάτην ἄρ', ὧ ἄνδρες, ἐπὶ τῷ λόγῳ
 πρὸς ἡμᾶς δοκεῖτε σεμνύνεσθαι, ἀλογώτερα ποιοῦντες ἡμῶν·
 κούδεν ἡμῶν, ὡς ἔοικεν, διαφέρετε, ἥ ὅτι ἐνάθρως τὰς λέ-
 ξεις προφέρετε· τὰ δ' ἄλλα χεῖρους ἐστέ· ἡμᾶς γὰρ, εἴποτε
 καὶ ὁστοῦν παραπεπτωκός, ἐκίνησε χρήσασθαι θυμῷ ἐπ' ἀλλή-
 λους, ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον, ὥς περ εἰ μὴ ποτ' ἐμαχῆσάμεθα,
 συζῶμεν φιλίᾳ· ὑμῖν δὲ, θυμὸς, ὀργή, μνησικακία, φθόνος,
 ἔρις, φιλονεικία, πλεονεξία, τὰ τοιαῦτα πάθη ἐντέτηκε μεθ'
 ὑπερβολῆς· ὑφ' ὧν καὶ φθειρόμενοι μάλιστα, λανθάνετε· ὁ
 γὰρ τῶν τοιούτων παθῶν ἐκ φιλοσοφίας ἵαμα ὑμῖν δοκεῖ
 προσγενέσθαι, τὸ ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις δύνασθαι τὰ
 τοιαῦτα κωλύειν, καὶ τοῦτο νῦν παρορᾶτε, ὑπὸ τῶν ἰσχυ-
 ροτέρων παρασυρόμενοι· πῶς οὖν προσαγορεύσειεν ἄντις ὑμᾶς
 λογικούς, οὕτω ζῶντας ἀλόγως, καὶ τὸ προστυχὸν ἰσχύειν
 ἔδωντας; οὐ τὰ κράτισθ' ὑμῖν συντετάρακται ἤδη; ἢ οὐχ
 ὁρᾶτε, ὅπως τὰ φίλτατα ὑμῶν ἐν ταῖς πλατείαις πλανώμενα,
 καὶ τῶν ἐχυτῶν ποθοῦντα καθηγητὴν, ἀπεστέρηνται τῶν
 ἐλπίδων; καὶ τί ἂν ἴδοι ἥλιος σοβαρώτερον, ἢ λόγους διω-
 κομένους, καὶ Μούσας ἐλαυνομένας, ὑφ' ὧν ἥκιστα ἔδει; εἴτ'
 οὐκ αἰσχύνεσθε, μικρὸν τὸ πρᾶγμα ἡγούμενοι; ἄνθρωπος
 πολλαῖς πολλῶν παρακλήσεσιν, ἀπάντων τῶν ἐν τέλει, καὶ
 ψήφῳ τοῦ Ἡγεμόνος ἐπ' ὠφελείᾳ κοινῇ κεκλημένος, κατεάγη
 τὸ κρανίον ἐπὶ θανάτῳ· καὶ τί παραδοξότερον ἐώρακε πώ-
 ποθ' ὁ οὐρανὸς ἐπὶ γῆς, ἢ διδάσκαλον πρέσβυν καὶ ἱερέα

κείμενον χαμαὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς πόλεως, αἵματι μὲν τὰς
 σιαγόνας καταρρέεμενον, λύθρου δὲ τὸ γένειον ἔμπλεον, τῇ
 δὲ τοῦ ῥοπάλου πληγῇ τῶν φρενῶν ἐκστάντα παντάπασιν,
 τοῦ φωτὸς ὅλως ἀπεστερημένον, καὶ φαράδην ἀναίσθητον,
 οἶκαδε κομιζόμενον;

Ἔροί μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, ἐπειδὴ εἰς μνήμην ἄγω τὰ πε-
 πραγμένα, πάντα φαίνεται παράλογα καὶ παράδοξα, οὐ μὴν
 δ' οὐδ' ὀλίγης ὀργῆς ἄξια· εἰ μὲν γὰρ ὁ κακοῦργος θυμῷ
 ἐπαρθείς, ταῦτ' ἐτόλμησεν, ἣν ἂν αὐτῷ εὐπρόσωπος ἢ ἀπο-
 λογία, νῦν δ' ἐκ προνοίας καὶ συνωμοσίας πολλῶν τοῦ ἀτο-
 πήματος τολμηθέντος, πῶς ἀνεῖη τοῖς πράττει συγνωστάς;
 εἴτ' ἐπὶ τίσιν ἀδικήμασι τὰ τοιαῦτ' ἐθάρρῃσαν πράττει; ἔξ
 τάσωμεν γὰρ καὶ τοῦτο· μὲν κατημέληται τι τῶν αὐτῷ καθη-
 κόντων, ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν ἀποκλίναντι; ἀλλ' ὦ Μοῦσαι, καὶ
 Βῆμα ἐκεῖνο, ἐν ᾧ τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι ἀγῶνες ἀνὰ πᾶσαν
 Κυριακὴν! ὦ φιλοτιμίαι, καὶ ἄμελλαι, καὶ ἄθλα προκειμένα
 τοῖς νικῶσι, ποῖποτε ἐξεβρύητε, καὶ λόγος νῦν ἡμῶν οὐδὲ εἰς
 φθόνος, ὦ ἄνδρες, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς οἷγε πλείους, φθόνος
 ἐπὶ τούτοις αὐτοῖς ὁ τῶν εὐτυχούτων ἀνταγωνιστῆς, ὁ τὸ
 ἀλλότριον ἀγαθὸν μᾶλλον, ἢ τὸ ἴδιον στενάζων κακὸν, αὐ-
 τός ἐστιν ὁ τούτων ἀπάντων ἐργάτης.

Ἀλλ' εἰκὸς ἦν, φησί, τοιαῦτα τὸν Δούκαν παθεῖν· οὐ γὰρ
 συμφέρει τοῖς Φαναρίταις πεπαιδεῦθαι τοὺς Δᾶκκας· καὶ διὰ
 ταῦτ' ἀνειμένως καὶ ῥαθυμότερον αὐτὸν ἔδει τοῦ πράγματος
 ἄπτεσθαι· ὁ δὲ ἄμ' εἰσιὼν εἰς τὸ Λύκιον, καὶ σπουδῇ κατατεί-
 νας, εἰς τρίτον ἔτος τὰ ἐγκύκλια ὥρισε καπὶ τῶν ἑορτῶν εἰς
 ἀθήεις ἀγῶνας τοὺς μαθητὰς προκαλούμενος, καὶ ἄθλα φι-
 λοτιμίας θεῖς, παρώξυνεν ἐκείνους ἐφ' ἑαυτὸν, οὐχ ἡδέως
 ὀρῶντας πρὸ πολλοῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ σπουδαζόμενα· Εἴτ', ὦ
 πρὸς τῆς ἀληθείας καὶ ἀρετῆς, ἔγκλημ' αὐτῷ τοῦθ' ἡγεῖσθε

ὅτι σπουδὴν ἐποιήσατο, ὥστε τὴν τῶν Ἑλλήνων δόξαν καὶ πλῆ-
 τα ὁμορα τῶν ἐθνῶν, ὅσον ἦν ἐπ' αὐτῷ παρατεῖναι ; καὶ μὴν
 τοῦτ', οὐκ ἄλλο τὸ σπουδαζόμενον αὐτῷ ἦν ἐξ ἀρχῆς, πολλὰ
 ἔθνη συνάψαι διὰ τῆς φωνῆς εἰς τὸ τῶν Ἑλλήνων, Δᾶκας,
 Μοισοὺς τοὺς ἄνω καὶ τοὺς κάτω, Ἀλβανοὺς, Τούρκους· πᾶν
 ὅ,τι ἐξ ἀρχῆς Ἑλληνικὸν ὄν, τῇ τῶν κρατούντων ἐπιμιξία
 ἐκκεντρωθὲν, ἡλλωτρίωται, συγκεντρῶσαι ἐξ ὑπαρχῆς εἰς τὸ
 κατὰ φύσιν· ὑπὲρ ὧν καὶ πρῶτον αὐτῷ βιβλίον συγγέγραπ-
 ται, καὶ ἔργῳ ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐσπούδασται· ἀλλ' ὑμεῖς τοῦτ'
 αὐτὸ ἄνθρωποι ὄντες, καὶ ἀγνωμοσύνη συζῶντες, καὶ πάθε-
 σιν ἀλλοκότοις δουλεύοντες, οὗτ' ἐκείνων μνημονεύετε ὅτιοῦν,
 καὶ νῦν ἐπὶ τούτοις ἐσχάτως οὕτως αὐτὸν διεθήκατε, ὥστε
 τὸ μηκέτι εἶναι τοῦ εἶναι αἰρετώτερον αὐτῷ εἶναι, ταῖς κατὰ
 τὸν ἐγκέφαλον ἀλγηδύσιν ὀδυνωμένῳ· ἀχάριστοι, ὅσοι γε τὰς
 ἐπιδόσεις τῶν κοινῶν συμφερόντων τοιούτῳ τρόπῳ ἐπιβάλ-
 λονται ἀποκλείειν. Ὅπως οὖν μὴ καὶ πᾶσιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες,
 κοινῇ τὸ αὐτὸ προφέρωμεν ἔγκλημα, ἐπέξτε τοῖς πράξασι τὸ
 κακούργημα, καὶ καθαρὸς ἑαυτοὺς τῶν ἀνοσίων τούτων
 ἀποδείξατε ἔργων, κατὰ τοὺς νόμους ἐκείνους τιμωρησάμε-
 νοι· ἢ γοῦν παράδοτε τούτους ἡμῖν τοῖς θηρίοις, καὶ μὴ
 ἐνέχεσθε τῷ ἐγκλήματι τοῦ λοιποῦ· ἴσμεν γὰρ αὐτοὶ, ὅπως
 δεῖ τὴν ἀσέλγειαν αὐτῶν μετελθεῖν, ἵνα καὶ τοῖς ἐπιγιγνο-
 μένοις, εἴτῳ τοιαῦτ' αὐθις ἐπέλθοι ποτὲ τολμῆσαι, παραδεί-
 γμα τοῦτο γένηται.

Ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ἡμεῖς μὲν λόγῳ χρώμενοι ἀξιου-
 μεν· ὑμᾶς δὲ δεῖ ἔργῳ ψηφίσασθαι· εἰδ' ἄλλως ὑμῖν δόξει,
 καὶ τὰ δίκαια ὑμῶν ἀπαξιώσετε καταδέξασθαι, ἴστ' ἐπὶ
 πάντας ὑμᾶς τὴν ὀργὴν ἡμῶν ἐσομένην· οὐ γὰρ ἔξεστιν ἡμῖν
 φιλοκρνεῖν ἡσυχάζοντας, ὀρῶντας τὴν Δεσπότην ἡμῶν τὰ
 καιριώτατα βεβλαμμένον, καὶ ταῖς τῆς κεφαλῆς συνεχόμενον

ἀλγυδοῖσι, μήτε μὴν ἐς τὸν πόλεμον ἐλθόντας, διακρίνειν
 τότε τοὺς ἀναιτίους. Ἐφ' ὑμῖν οὖν κεῖται, ἢ τὰ μετριώτατα
 ταῦθ' ἂν παρεχόμεθα, δεῖξασθαι ἢ πολέμῳ καὶ βίᾳ λογικω-
 τέρους γενέσθαι· ἐγὼ γὰρ εἰπεῖν τὰ πολλὰ, ἵνα μή τις ἀλα-
 ζονίαν καταγνοίῃ τοῦ λόγου· ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς γενναίοις μυ-
 σὶν εἰ ἐπιτρέψαιμεν ἐφ' ὑμᾶς ἐπελθεῖν, οὐκ ἔσθ' ἦντιν' ἄν τις
 ὑπερβολὴν εἴποι ταλαιπωρίας· ἐγὼ γὰρ λέγειν, ὥς οὐδ' ὅτι
 σιτιεῖσθε, ἡμῖν καταλείψουσιν, ἄρτους, τυροὺς, βούτυρον,
 πιμελὴν, ταρίχη, κάρυα, κυάμους, πάντα τραγήματα κα-
 τατρώξαντες τε καὶ διαφθείραντες· ἀλλὰ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς
 τὰ μέγιστα λυμανοῦνται· τῶν μὲν γὰρ ἄκρα τὰ ὧτα, τῶν δὲ
 καὶ τὰς ῥίνας περιφαγόντες, ἄλλων δὲ τὰς πτέρνας τῶν πο-
 δῶν καὶ τοὺς δακτύλους δακόντες ἡρέμα· καὶ ἀπλῶς ὑφ' ἱμα-
 τίοις μαλακοῖς ὑποδύντες ἐν κλίνῃ, καὶ πτοίας μὲν καὶ φόβους
 ἐν τῷ ἄπτεσθαι τῶν σαρκῶν ἐμποιοῦντες, οὐκ ὀλίγας δὲ καὶ
 τὰς ὀδύνας ἐσθότε, ἐμπήξαντες τοὺς ὀδόντας, οὐκ ἔσθ' ὅπως
 ὕπνου τυγχάνειν, οὔτ' ἄλλης ἡδονῆς συγχωρήσουσι· καὶ
 ταῦτα μὲν οἱ οἰκεῖοι καὶ ὁμοδίαιτοι· περὶ δὲ τῶν ἀρουραίων,
 καὶ ἀσπαλάκων, καὶ ποντικῶν τί καὶ θν εἴποιμεν; ἔσαι γὰρ
 τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν κοπρώνων καὶ ἀφεδρώνων ἐν στρατιω-
 τικαῖς παρατάξεσι προφαινομένους, πάσας τὰς τῶν σίτων ἀ-
 ποθήκας ὑμῶν διορύξαι· τοὺς δ' αὖθις ἐπὶ τοὺς κήπους μετε-
 νεγκόντας τὸν πόλεμον, τοὺς ἀσπάλακας λέγω, καὶ τὸ πᾶν
 ἀνορύξαντας, τεῦτλον, σκόρωδον, κάρδαμον, κρόμμυον, μήτ'
 ἄλλο τι τῶν λαγάνων καταλιπεῖν· τούτων δ' οὕτω χαλεπῶν
 ὑμῖν ἐσομένων, τὸ ἐκ τῶν ἀρουραίων κακὸν πολλῷ μείζον
 ἔσται· τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἀγαθῶν οἴκοι καὶ διασώσαιοσθέ
 τι, ἐν ἀποθήκαις τυχὸν σιδηραῖς κατακλείσαντες· τὰ δὲ λήϊα
 ῥιζηδὸν ἀνασκαφέντα τε, καὶ ὑποτμηθέντα πᾶσαν ὑμῖν τὴν
 ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀφαιρήσει ἐλπίδα. Πόθεν οὖν ὑμῖν ἐξέσται

τὸν βίον πορίζεσθαι; δυοῖν οὖν θάτερον ὑμῖν ὑπολείπεται, ἢ τὴν φύσιν μεταβαλόντας, πηλὸν καὶ ξύλα καὶ λίθους ἐσθίειν, ἢ τοῦτ' αὐτὸ πεφυκότας ἀνθρώπους, πανωλεθρία λιμῷ ἀπολέσθαι.

Ταῦτ' οὖν, ὦ ἄνθρωποι, τὰ παρ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς εὐνοία μᾶλλον εὖ ἴστε, ἢ ἀπεχθεία ἐστὶν εἰρημένα· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ πρὸς ὑμᾶς ἰδίᾳ πῶ διάφορον γέγονε· τούναντίον δὲ φιλία ἦν ἐξ ἀρχῆς καὶ συνήθεια· καὶ νῦν ὁμοίως βουλοίμην ἂν μηδὲν πρὸς ἀλλήλους γενέσθαι πόλεμον, τὰ βέλτισθ' ὑμῖν αὐτοῖς ἐλομένοις. Σκέψασθε τοίνυν ἀμφοτέρω, τάτε ἐκ τῆς εἰρήνης προσδοκώμενα ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου ὑμῖν συμβήσόμενα, ὥς οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὰ ὄπλα ἐλθόντας, αὐθις μεταβουλεύσασθαι· αὐτὰ γὰρ τὰ πάθη, ἅπαξ ἀρχὴν λαβόντα, μέχρι πόρρω κατέχει· ἀλλ' ὑμῶν τινες, ὥς ἀκούομεν, οἷς μάλιστα ἀσθενὲς τὸ λογίζεσθαι, εἰς τοσοῦτον ἤκουσιν ἀπονοίας, ὥς θυμῷ ἐπαρθέντας ἀλόγῳ, ἐν μὲν τῷ παραυτίκα ἐπιθυμοῦσι πραγμάτων· ἤνικα δ' ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ τὰ δεινὰ, ἐν ταῖς μάχαις τοὺς κινδύνους ἐπ' ὅψιν λαβόντες, τότε σωφρονεῖν ἀξιώσουσιν, ὅπότε τὰ ὄπλα ἡσυχίαν ἄγειν οὐκέτ' αὐτοῖς ἐπιτρέψουσιν. Ὑμεῖς δ' οὖν, οἵ γε φρονεῖν δυνάμενοι, μὴ πάθητε τοῦτο· ἀλλὰ κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν τάτε δίκαια κρίναντες, τοῖς πονηροῖς ἀξίως, ὧν ἔπραξαν, ἐπεξέλθετε, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δεινῶν ἀπαλλάττεσθε, ἀμφοτέρω ἑαυτοῖς συμφέροντα πράττοντες. Ταῦτα μὲν οὖν παρ' ἐμοῦ ἰδίᾳ πεπερῆσθαι περὶ τοῦ Δεσπότου· νῦν δὲ ἃ ἡμῖν προστέτακται παρὰ τοῦ κοινοῦ εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, παρὰ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ καὶ συμπρεσβευτοῦ τουτουῖ ταῦτ' ἀκούσεσθε.

Τζήτζος Λέγει.

Περὶ ὧν ἤκομεν, ὦ ἄνδρες, πρεσβεύοντες, τὰ μὲν εἴρηται Χότζω τουτωῖ τῷ βελτίστῳ, τὰ δὲ καὶ προήγγελται. ὑμᾶς δ' εἰδότας ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν θηρίων πεμφθέντας τὰ παρ' ἐκείνων, ἥ προστέτακται, ἀπαγγελοῦντας ὑμῖν, οὐ χρὴ ἀγανακτεῖν, εἰ παρ' ὑμῖν βεβιωκότες, καὶ εὐνοίας πλείστης τετυχηκότες, δοκοῦμεν παρὰ γνώμην τι λέγειν· μηδὲ χαλεπήναντας ἐπὶ τούτοις, ἀγνωμοσύνην ἠντινοῦν ἡμῶν καταγνῶναι· ἀγαπᾶν δὲ μάλιστα, ὅτι πολλῶν ἀξιούντων, καὶ τούτων ἀγριωτάτων, πρεσβεῦσαι, ἡμεῖς ὑμῖν χαριζόμενοι, λόγῳ τοὺς πλείστους πείσαντες, ἐκρατήσαμεν ἐκείνων τῇ ψήφῳ· ὅπερ οὐκ ἂν ἐδεξάμεθα, εἰμῆτι καὶ ὑμῖν συμφέρειν ἡγούμεθα· ἅτε γὰρ οὐμὸς ἀδελφὸς ἡξίωσε παρ' ὑμῶν, ἀμφοτέροις ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν ὑπάρχει συμφέροντα, καὶ ἃ παρ' ἐμοῦ ἐν μέρει ἀκούσεσθε, καὶ μὴ δοκῇ κατὰ γνώμην ρηθῆσθαι, ἀλλά γε ἥδιον ἂν ἀκούσαιτε παρ' ἡμῶν τῶν συνήθων καὶ συντεθραμμένων, ἢ παρὰ τῶν ὠμότερον, ἢ προσῆκε, παρρησίᾳ χρωμένων· ἡμεῖς μὲν γὰρ τὴν βώμην καὶ ὄρμην ἐκείνων προδείξαντες, λόγῳ μᾶλλον, ἢ ἔργῳ, περὶ ὧν ἤκομεν, κατορθοῦν πειρασόμεθα· ἐκείνων δὲ εἴτις ἀνθ' ἡμῶν ἐδέξατο τὴν πρεσβείαν, λόγῳ μὲν οὐ· τί γὰρ ἂν ἡκούσατε ἀπὸ στόματος ἀπαιδεύτου, τοὺς δ' ὀδύντας προφήνας, καὶ θάττον ἂν ἐκπλήξας τῷ φόβῳ, ἢ τὰ δίκαια προδιδάξας σὺν λόγῳ, ἀξίωσε τούτων τυχεῖν παρ' ὑμῶν. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ὥς τῆς πρεσβείας οὐ μᾶλλον περὶ ἡμῶν, ἢ ὑμῶν γενομένης, προσήκει μετ' εὐνοίας ποιήσασθαι τὴν ἀκρόασιν.

Ἰδὲ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, τοὺς μέγα ἐπὶ σοφίᾳ φρονούντας

παρ' ἑαυτῶν τὰ δίκαια κρίνειν· νῦν δ' ἐξ ὧν πράττετε (δότε γὰρ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν) καὶ ἡμῶν αὐτῶν τῶν θηρίων ἐλαττωσθε φρονήσει· ἡ μὲν γὰρ φιλοσοφία, εἴτι ταύτης καὶ γὰρ ἐν τῇ μεθ' ἡμῶν ὠνάμην διατριβῇ, ἐλευθερίαν, ἰσότητα, καὶ δικαιοσύνην πᾶσι τοῖς μετέχουσι πνοῆς ἐν τῷ βίῳ θεσιπίζει· ὑμεῖς δὲ λόγῳ καὶ τέχνῃ τῶν πλείστων κρατήσαντες τούτων, εἰς δουλείαν αἰδίου ὑπηγάγεσθε, ἄχθη τε αὐτοῖς ἐπιτιθέντες δυσφόρητα, καὶ φόρους εἰσπράττοντες οὐ τούτους αὐτοὺς, ὅσον μόνον εἰς γάλα καὶ ἔρια φέρει, καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν κρεῶν αὐτῶν κόρον μηδένα λαμβάνοντες, καὶ ταῦτα τῆς νεολαίας, ὅσον ἀμνῶν, ἐρίφων καὶ μόσχων, τῶν ἀνιλεῶς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἀεὶ σφαζομένων. Πῶς οὖν οὐκ ἀλόγως ταῦτα τολμάτε; οἷς γὰρ ἡ φύσις ἐνῆκε ψυχὴν εἰς τὸ σώζεσθαι ἐλευθέρως, προαίρεσιν ἐνθεῖσα καὶ θέλησιν, ὅπως ἂν ἕκαστος βούληται ζῆν, ποίῳ λόγῳ ὑμεῖς, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφελόντες, δούλιον ἡμᾶρ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον διάγειν κατέγνωτε; Ταῦτ' οὖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐνθυμηθέντες ἡμεῖς, καὶ τὴν τῶν ἰμογενῶν λαβόντες ἐπ' ὄψιν ταλαιπωρίαν, οὐκέτ' ἀνεξόμεθα παρορᾶν αὐτοὺς αἰδῖῳ τρυχομένους δουλείᾳ, καὶ ταῦτα τοιούτων (ὁρᾶτε γὰρ ταυτὶ) εὐμηρήσαντες ὀπλων, ὀνύχων, ὀδόντων, ἀλκῆς, καὶ καρτερωτάτου θυμοῦ. Ἐξεστι τοίνυν ὑμῖν ποιεῖν ἐλευθέρως, ὀπότερον βούλησθε, ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοῦναι ἐκείνοις, ἢ πρὸς πόλεμον, ὃ μὴ πάθοιθ' ὑμεῖς, τὴν ταχίστην παρασκευάσασθαι.

Ἡμεῖς δ' οὖν, ὦ ἄνδρες, εὐ ἴστε, ὅτι τότ' ἐξ ἀρχῆς εὐνοϊκῶς πρὸς ὑμᾶς ἐτυγχάνομεν διακείμενοι, ἐγγυτέρω ὑμῶν ἢ τῶν ὁμογενῶν θηρίων διαίτη καὶ παιδίᾳ γενόμενοι, καὶ νῦν αὖ εὐ βουλοίμεθ' ἂν θέσθαι τὰ παρόντα ἀπὸ τῶν δικαίων ἀρχόμενοι· ἕτερος γάρ τις τὴν πρεσβείαν ταύτην πρεσβεύ-

σας, βία μᾶλλον καὶ φόβῳ, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, ἢ λόγῳ χρησάμενος, τὰ ἐντεταλμένα προὔτεινε παρὰ τοῦ κοινοῦ· ἡμεῖς δ' ἀνθρωπικώτερον παρ' ὑμῖν ἐθισθέντες, οὐκ ἂν ἀξιοῦμεν ἐπιδεῖξαι ὁμοιον τῇ φύσει τὸν τρόπον. Δεῖ δ' οὖν μὴ ὑπὲρ τῶν κτηνῶν μᾶλλον, ἢ καὶ ὑμῶν αὐτῶν τὴν πρεσβείαν νομίζειν γενέσθαι· καὶ τὰ δίκαι' ἀκούσαντας, πεισθῆναι τοῖς λεγόμενοις· οἱ μὲν γὰρ τοῖς παροῦσι μετρίως χρησάμενοι, καὶ εἰ πρὸς τὸ παρὸν βαρέως ἔδοξαν ἐνεγκεῖν, ἀλλὰ μείζους ἐκ λόγου κινδύνους ἀποσεισάμενοι, παρὰ πᾶσιν ὕστερον ἐπηνέθησαν· εἰδέτις πρὸς τὸν ἰσχυρότερον ὑπὸ φιλονεικίας ἀκαίρου ἀντέστη, παραχρῆμα μετέγνων, κακῶς μὲν τὸ παρὸν διαθέμενος, χαλεπωτέροις δὲ περιπεσὼν τοῖς δεινοῖς, ἢ εἰ ἐξ ἀρχῆς ἐνεδίδω· διὰ τοῦτο, ὦ ἄνδρες, οὐ χρὴ θυμῷ ἐπαρθέντας καὶ ὕβρει πρὸς τὰ συμβαίνοντα, τὰ χεῖρω ἐλέσθαι· μικρὸν δὲ ὕστερον μεταμέλεσθαι, ἐν τοῖς χαλεποῖς γινομένους, ὅπότ' οὐδὲν ἔσται ὄφελος.

Ταῦτα τοίνυν ποιήσαντες, οὐ μόνον φιλάνθρωπα ἔσεσθε πράξαντες, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς πεπονηκότες συμφέροντα· πολλῷ γὰρ ὑμῖν διοίσει ἐλεύθερ' ἀφιέναι τὰ δοῦλα, ἢ κρατεῖν αὐτῶν, ὥσπερ νῦν, ἐν δουλείᾳ· ἴσμεν γὰρ, ὦ ἄνδρες, ἴσμεν καὶ αὐτοί, κούδεν ἡμᾶς, ὧν ἕνεκα δεῖσθε τούτων, λανθάνει· καὶ διὰ τοῦτο ἐξέσται ὑμῖν ἐκ συνθήκης τινὸς τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν αὐθις ἀπολαύειν, εἰ ἐκ λόγων καὶ τῶν δικαίων πρότερον τὰ διάφορα ἐθελήσαιτε διαλύσασθαι· οὐ γὰρ ἡμεῖς γ' ὁμοίως ὑμῖν ἐσμέν φθονεροί, οὔτε μικρολόγοι, ὥσθ' ὧν προσήκει ἐκάστῳ ἀποστρεῖν· ἀλλὰ καὶ τὴν ποιμαντικὴν ὑμῖν, ἐπιτηδείους γε οὔσι μετέρχεσθαι, ἐπιτρέψομεν βουλομένοις, τότε γάλα καὶ βούτυρον καὶ τὰ ἔρια, ὥς καὶ πρότερον ἡμῖν λαμβάνειν διδόντες· τῆς δὲ ψυχῆς μόνης προλέγομεν φεῖδεσθαι· τῶν γὰρ σαρκῶν μόνους τοῖς θηρίοις,

ὥς ἂν αὐτοῖς καλῶς ἔχοι, δέδοκται ἐμφορεῖσθαι· εἴθ' οὕτω μέτρια καὶ ἀμφοτέροις συμφέρονθ' ἡμῖν παρεχομένοις οὐ πείσεσθε; ἀνοητότατοι ἄρ' ἀπάντων ἂν εἴητε· τίς γὰρ πώποτ' εὖ φρονῶν, παρὸν αὐτῷ ὀλίγα ὑπὲρ τῶν πολλῶν ἀναλίσκειν, ἡγήσατο κρεῖττον εἶναι τοῦ παντός στερηθῆναι, ἐλπιδί ἀβεβαίῳ πιστεύων κρατήσιν, ἢ τὸ μέρος προΐεμενος, ἀδεῶς τοῦ λοιποῦ καὶ ἄνευ πραγμάτων τῶν πλείονων γε ἀπολαύειν; οὐδεὶς δῆπου· οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις, ὦ ἄνδρες, ἃ ὑμῖν μέτρια καὶ δίκαια παρεχόμεθα, προσδεξάμενοι, τὴν θ' ὑπάρχουσαν ὑμῖν αὐτοῖς εὐδαιμονίαν διασώσεσθε· καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῦ λοιποῦ φιλικῶς διακείμενοι, πολλῶν πραγμάτων ἀπαλλαγῆσεσθαι.

Εἰδότες τοίνυν εἰρήνην μὲν καλὸν, πόλεμον δὲ κακὸν ὄντα, γένεσθε τοῦ κρεῖττονος· μὴδ' ὅτι τὰ ὁμοφυῆς εἰς ἐλευθερίαν ἐξελεῖν ἀξιοῦμεν, ὀργίζεσθε· ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἀπὸ τούτων ἀγαθῶν μετέχειν ὑμῖν συγχωρεῖται, μάλιστα ἀγαπᾶν, καὶ χάριν εἰδέναι δεῖ· οὐ γὰρ δειλία, ἢ δυνάμεως χήτει τούτου ὑμᾶς ἀξιοῦμεν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐκ ἂν βουλοίμεθα σφόδρα ὑμᾶς λυπῆσαι· οὐδ' ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐτρυφᾶτε, τούτων καθάπαξ ἀποστερεῖν, ἵνα μὴ δόξωμεν φθόνῳ, ἢ πλεονεξίᾳ, ἢ γοῦν φιλονεικίᾳ τινὶ προελέσθαι ὑμᾶς ἀδικῆσαι· εἴτα σύνοισμεν καὶ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, πολλὰ πονήσαντας ἐξ ἀρχῆς περὶ τούτων, καὶ πρόνοιαν αὐτῶν εἰς τὸ τρέφεσθαι καὶ πληθύνεσθαι πεποιημένους μεγίστην· οὐκ οὖν βουλοίμεθα διὰ ταῦτα περὶ ὑμᾶς φειδωλοὶ καὶ σμικρολόγοι φανῆναι γεγενημένοι· οὐδὲ γλίσχρως ὑμᾶς τὰπιτήδεα τοῦ λοιποῦ ἔχειν, ἐς κόρον μέχρι δεῦρο ἀπολελαυκότας, καὶ ταῦθ' ἐπόθ' ἡμῖν οὐδὲν διαφέρει· τί γὰρ ἡμῖν δεήσει γάλακτος καὶ τυροῦ φύσει κρεωφάγοις τυγχάνουσι; Ταῦτ' οὖν ἡμᾶς, κοῦδεν ἕτερον τοῦ μετριώτερον, ἢ προσῆκε φρονεῖν περὶ ὑμῶν τυγχάνει τὰ

αἷτια. Χρὴ τοίνυν καὶ ὑμᾶς ἀπλῶς πειθομένους τοῖς λεγομένοις, πάνθ' ὃν προσήκει τρόπον ἀκριβῶς περὶ τῶν παρόντων βουλευσαμένους, τὰ ἑαυτοῖς συνοίσοντα δέξασθαι.

Νῦν δ' αἰσθάνομαί τινας ὑμῶν, ἀλόγως φερομένους ὁρμῇ, ἐκ παντὸς τρόπου ἐθέλοντας τοῖς δικαίοις ἡμῶν ἀντιλέγειν, ὥς χρὴ μὴ ἐνδιδόναι, μήτε τῆς Ἀρχῆς, ἣν ἐξ' ἀμνημονεύτων αἰώνων ἔχετε, ἐκόντας ἐκστῆναι· τοιούτῳ γὰρ παράλογῳ λόγῳ ὁρῶ τινας ὑμῶν βουλομένους τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ ἐπιείκειαν ἐρεθίσαι· ἀλλ' εἰ μὲν οὕτω βούλοισθε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῆς ἀνοίας ἐκείνων παράγεσθαι, ἄλλος οὗτος λόγος ἐστίν· εἰ δὲ δυοῖν προκειμένοις κακῶν, χρὴ αἰρεῖσθαι τὸ μετριώτερον, μὴδ' οἷς ἀπεύχεσθαι δίκαιον, ἐμπεσεῖν, ἐκείνους μὲν ἔατε χαίρειν· τὰ δὲ ἐκ τῶν λόγων φαινόμενα δίκαια παρὰ πᾶσι προσίεσθε· εἰ μὲν γὰρ ἐκ μυρίων τρόπων καθ' ἓνα μόνον ὁρᾶτε τὴν νίκην μεθ' ὑμῶν ἐσομένην, καλῶς ἔπεσθε τῷ κόμπῳ καὶ τῇ μεγαλορρόημοσύνῃ τῶν ταῦτα συμβουλευόντων, καὶ πράττεθ' οὕτως, ὅπως ἂν ὑμῖν δοκῇ ἀμεινον τὰ πράγματα σχήσειν· νῦν δὲ τοσούτων καὶ τηλικούτων θηρίων ἐξ ἀπάντων τῶν ὁρέων κατὰ πολλοὺς στρατοὺς συρρῶέντων καὶ συνεστηκότων ἐφ' ὑμᾶς, εἰ ἄπρακτον ἀποπέμψαιτε τὴν πρεσβείαν, ὁμοθυμαδὸν ξυμψηφισαμένων, ἢ τυχεῖν, ὧν σφίσι αὐτοῖς ὑγούνται προσήκειν, ἢ μηκέτι ἀνέχεσθαι ζῆν, τίς ὑμῖν ἐλπίς ὑπόλοιπος περιέσεσθαι; πότερον, τῇ τέχνῃ καὶ τοῖς ὅπλοις, ἢ τῇ ῥώμῃ καὶ τῷ θυμῷ εἰς τὴν νίκην πεποιῖσθε; ἀλλ' ὁκνῶ μὴ λίαν ὑβριστικὸν εἰπεῖν δόξω· οὐδὲ γὰρ τὸν γράσον ἡμῶν ἐπιόντων ὑπομενεῖτε, ἢ ποῦ γ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν οὐ τολμήσετε, ὥς τῷ τάχει καὶ τῷ θυμῷ πᾶσαν ὑμῶν τὴν ἐπιστήμην ματαίαν ἀποφανούντων· αὐτίκα γὰρ ὤψεσθε ἄλλας ἐξ ἄλλων τὰς φάλαγγας τῶν θηρίων, προκυπτόντων ἄνωθεν ἀπὸ τῶν ὁρέων, καὶ κατὰ φυλάς ἐφ'

ὕμᾱς ἐπιόντων, ὠπλισμένων τῷ θυμῷ, τῶν μὲν ἔνθεν, τῶν δ' ἔνθεν ἐκ τῶν κοιλάδων καὶ τῶν ναπῶν· μιᾷ δὲ γνώμῃ συμψηφισαμένων μηκέτι μηδὲν μήτ' ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἢ αἷμα ἀνθρώπινον λάπτοντάς τε καὶ καταδάπτοντας, πᾶν τὸ προστυχὸν διαφθείρειν. Ἄλλ' εἰς τὰ τείχη κατακλεισθέντες, καὶ τοῖς πυροβόλοις χρησάμενοι, πάσῃ μηχανῇ περιέσεσθε· αἰσθάνομαι γὰρ ἐνίοις ὑπερφρονοῦντας καὶ τοῦτο· ἀλλὰ τίς πώποτ' ᾤηθη, νοῦν ἔχων, ὥς ἡμεῖς ἐντὺς βέλους γενόμενοι, ἐκόντες ἀπολέσθαι θελήσομεν, ἀλλ' οὐ πόρρωθεν μάλλον προσκαθεζόμενοι, πολιορκίᾳ παραστησόμεθα; ἢ λιμῷ ἀναγκάσομεν οὐ μόνον ταῦθ', ὧν νῦν τυχεῖν παρ' ὑμῶν ἀξιούμεν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ὑπηκόους ἡμῖν παραδοῦναι, ὥστε χρήσασθαι, ὅπως ἂν ἡμᾶς τήνικαῦτα τὸ πάθος διδάξῃ; ἢ οὐκ ἴσῃ τὴν φύσιν ἡμῶν; πρὶν μὲν γὰρ συμμίζαι, ἔξεστι τοῖς ὁμολογημένοις ἐμμένειν· ἐπειδὴν δὲ βέλος ἐμπέσῃ, καὶ αἷμά πη φανῇ καταρρέον, ἰοῦ, ἰοῦ· τότε γὰρ οὐκέτι λόγος κατισχύσει τοῦ πάθους· ἀλλ' ἂν θυμὸς καὶ ἀγανάκτησις νομοθετεῖ τήνικαῦτα, ταῦτ' ἀνάγκη πράττειν· οὔτε γὰρ παῖδας ἢ ἡλικία τῆς ἀκμῆς τῶν ὀδόντων ἡμῶν ἐξαιρήσει, οὔτε γῆρας πρεσβύτας, οὔτε ἔλεος τὰς γυναῖκας τῶν ὀνύχων ἡμῶν ἐξαρπάσει· ὁ γὰρ θυμὸς οὐκ ἐφήμερος ἐστὶν ἐν ἡμῖν, ὥσπερ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ τοιαῦτα καλῶς ποιεῖν δόξα καὶ ἔπαινος ἐστὶ παρὰ πᾶσι, καὶ παῦσις τοῦ πάθους, ἐπειδὴν μηκέτι μηδέν' ὑμῶν περιόντα αἰσθώμεθα· Πρὸς ταῦτα τοίνυν βουλευέσθωσαν εὖ οἱ ἐξ ἀπειρίας πολέμου γλιχόμενοι, ἵνα μὴ ποθ' ὕστερον, ἀσθενεῖς ἐν τῷ ἔργῳ ἐξελεγχόμενοι, βουλῆς καὶ λόγων αὐθις ἐπιθυμήσωσιν, ὁπότε τὰ ὄπλα οὐκ ἐπιτρέψει.

Ταῦτ', ὦ ἄνδρες, καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ, οὐ πάθει, ἀλλ' εὐνοίᾳ μάλιστα εἰρημένα· εἰ γὰρ πάνθ', ὅσα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐπιτέτακται, ἐλέγομεν πρὸς ὑμᾶς, εἶπετ' ἂν, ὅτι καὶ

χόλος τις τοῖς λόγοις ἐγκάθηται· νῦν δὲ διὰ τὴν παρ' ὑμῖν
διὰ πολλοῦ διατριβὴν καὶ παιδεῖαν, τῶν τε παρὰ τῶν θη-
ρίων ἐπεσταλμένων τὰ φιланθρωπότερα ἐσμέν· εἰρηκότες,
καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ἃ ὑμῖν συνοίσειν ἡγούμεθα, ἱκανῶς ὑμᾶς
ἐδιδάξαμεν. Ἐφ' ὑμῖν τοίνυν κεῖται ἡ σοφὸς ὄντας φανῆ-
ναι, τὰ συμφέροντα ἐλομένους, ἢ τῶν ἀλόγων ὑμῶν μηδὲν
διαφέρειν, πρὸς τὰ χεῖρω τραπέντας· ἐξ' οὗ μέγας ὑμῖν ἐπι-
κρέμαται κίνδυνος· καὶ οἷος μηκέθ' ὑμῖν καιρὸν δοῦναι με-
ταβουλεύσασθαι ὕστερον.

Δημαγωγὸς τῶν ἀνθρώπων.

Εμελλεν ἄρα, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ τὸ ἡμέτερον κρά-
τος, ἐπὶ πολὺ διαρκέσαν, νῦν ὑποσταλευόμενον κινδυνεύειν·
τοιοῦτο γὰρ ἡ κακὴ κακῶς ἀπολουμένη φιλοσοφία, πολλὰ
καὶ ἄλλα νεωτερίσασα, τοῖς μὲν δούλοις δοκεῖ τι καὶ χρή-
σιμον ἔχειν· ἡμῖν δὲ τοῖς δοκοῦσι τυράννοις, ὧν ἡ εὐδαιμο-
νία ἐν τῇ τῶν ἄλλων ἀρχῇ καὶ βίᾳ, ἐναντιώτατον πέφυκε·
διὸ καλῶς ποιοῦσιν οἱ πολεμῖως ἔχοντες τῇ Παιδεΐᾳ. Τὰ μὲν
οὖν πράγματα, ὦ ἄνδρες, ὁρῶ καὶ πάνυ ἡμῖν ἔχοντα χα-
λεπῶς· τό τε γὰρ ἐνδιδόναι τοῖς πρεσβευομένοις ἀξυμφορὸν
ἐστὶ, καὶ τὸ μὴ ἤκειν πάλιν πολλῷ χαλεπώτερον· τὸ μὲν
γὰρ, καὶ τοι ἀπὸ σμικρῶν δοκεῖ ἄρχεσθαι, ἀλλ' οὖν μεγάλων
κακῶν ἡμῖν γενήσεται αἴτιον· τὸ δὲ αὖθις τοσούτων καὶ τη-
λικούτων θηρίων ἐφόδῳ, πολλῷ τῷ μέτρῳ ἡμῶν προὔχοντων
ἀλκῇ, ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐθέλειν ἐναντιοῦσθαι, δέδοικα, μὴ
καὶ περὶ τῶν ὅλων καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς κινδυνεῦσαι ποιήσῃ.
Οὕτως οὖν μεγίστου ἐφ' ἑκάτερα ἐπικρεμαμένου κινδύνου,

ἀνέστην πρῶτος, ὡς πολλῶν πεῖραν ἔχων, ἐρῶν ὅτι ποτὲ δοκεῖμοι ξυνοίσειν ὑμῖν κοινῇ περὶ τῶν παρόντων.

Καὶ ἐπ' ἄλλοις μὲν, ὧ ἄνδρες, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τοῖς παροῦσι πράγμασιν ἡμῖν πολλῆς τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ· ὅς γάρ ἂν θυρῶ, ἢ ῥώμῃ, ἢ ἄλλῳ τῷ καλῶς ἔχειν οἴηται χρῆσασθαι, καὶ τοῦ προφανοῦς ἀντισηῖναι θηρίοις ἀπεγνώκοσιν, οὐκ ὀρθῶς οἴεται· τῷ γάρ ἂν καὶ χρῆσαιτό τις πρὸς οὕτω ἄλκιμον καὶ ἰσχύουσαν φύσιν, ὥστε καὶ ἐλπίζειν περιγενήσεσθαι; οὐκ ἔστιν· Ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ· καὶ γὰρ ἦτε ἡλικία καὶ ἡ πεῖρα τοῦθ' ὑμᾶς, εἰ νοῦν ἔχοιτε, πείθει ποιῆσαι.

Ἐμοὶ μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες, πανταίῳς σκεψαμένῳ περὶ τῶν παρόντων, οὔτε πάνθ' ὑπέεικιν τοῖς ἐπεσταλμένοις εὐθὺς δοκεῖ μοι καλόν· οὔτε μὴν εἰς πόλεμον παραχρῆμα καταστῆναι ἀκίνδυνον· τέχνη δὲ χρῆσθαι μάλιστα ἀνάγκη, καὶ σκευωρία πολλῇ πρὸς τὰ πράγματα· καιροῦ γὰρ εἰς τοῦτ' ἤδη τὰ καθ' ἡμᾶς ἔστι καταστάντα, ὥστ' εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν ἀνάγκη ἐῖναι ἐπιδειῖναι, ὅσον ὁ λόγος ἀλογίας, καὶ πονηρία εὐηθείας ἔν γε τοῖς τοιούτοις περίεστι· τὸ μὲν γὰρ συσθδὸν πρὸς τοιαύτην ἀκμὴν ὁδόντων τε καὶ ὀνύχων μαχεσαμένους, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, οἴεσθαι κατορθώσκειν τι ἄξιον, μανία σαφές· τὰ τε γὰρ τηλεβόλα τῶν ἡμετέρων ὀπλων, μάταια ἐκείνοι ἐπιόντες καὶ ἀποχωροῦντες ἀποφανοῦσι τῷ τάχει· καὶ τὴν ἵππον, εἴ τις καὶ ταύτῃ πιστεύει, ἀπὸ τῶν τραχέων καὶ ἀφίππων ὀρμώμενοι, ἥτις φύσις ἐστὶ θηρίων, γέλωτα ἀποδείξουσιν· εἰς γὰρ τὰ ἵππάσιμα ἐπικαταβήσεσθαι ἐκείνους μηδεὶς τοῦθ' ἡγείσθω· ἔπειτα τίς ἂν νοῦν ἔχων καὶ τῇ ἵππῳ πιστεύσειεν; εἰ γὰρ ἡμεῖς γε ἄνθρωποι ὄντες ὁμοφρεῖς, καὶ λόγῳ χρῆσασθαι παρὰ πάντα τὰ κτήνη δυνάμενοι, καὶ τὸ μέλλον ἐκ τῶν πρὸντων προμαντευόμενοι

ἐν πολλοῖς, ὅμως πρὸς ἀλλήλους καὶ φίλοι πολλάκις πρὸς φίλους ἀπίστως ἔχομεν, πῶς οὐκ ἂν τὰ ἑτεροφυῇ ἡδέως νεωτερήσειαν, πρὸς τὸ παρὸν ἡδὺ παραγόμενα; ἀλλ' ἐς τὰ ὀχυρώματα εἰ κατακλεισθεῖημεν (αἰσθάνομαι γάρ τινος καὶ τοῦτο φρονοῦντας) ἀκίνδυνα ἡμῖν ἔσται· ἀλλὰ μέχρι τίνος οὕτω καθεῖρξομεν ἑαυτούς; καὶ πόθεν ἐπικουρίαν τινὰ, ὅθεν ἂν τὴν πολιορκίαν διαλυσάμεθα, ἐλπίς ἡμῖν προσγενήσεται; καὶ πῶς οὐκ ἂν ἀπολοίμεθα τῷ λιμῷ, προσκαθεζομένων ἐκείνων καὶ προσεδρευόντων πολυορκία; πῶς δὲ καὶ τὰ κτήνη τὰ κατὰ τὴν χώραν διασώσομεν, ἐπικεχυμένων πανταχόθεν τῶν πολεμίων; λῆρος ταῦτα, καὶ οὐδὲν ὑγιές.

Ἀλλ' οὐδ' εἴκειν πάλιν εὐθύς ἡγοῦμαι καλῶς ἡμῖν ἔξαιν τὰ προσεταγμένα, καὶ μέτρια δοκῶσιν προβάλεσθαι, ἀπλῶς δεξαμένοις· τὸ γὰρ ὥς ἐξ ὑπεροχῆς προσαττόμενον, εἴτ' ἐπὶ μικρῶν, εἴτ' ἐπὶ μεγάλων τούτων τυγχάνει ἐπιτεταγμένον, ταῦτόν ἂν ἰσχύοι, καὶ ταῦτ' ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος προβαλλόμενον· ὁδὸς γὰρ τοῦτ' ἂν εἴη καὶ πὶ τὰ μείζω· μὴ γὰρ οἴεσθ' ὦ ἄνδρες, ὅτι τυχόντες, ὧν ἀμφισβητοῦσιν, ἡμῖν, ἀγαπήσαντες τούτοις, οὐκ ἂν ποθ' ὕστερον, κόρον τῶν παρόντων λαβόντες, ἐπιτάξειαν χαλεπώτερα· ταῦτα γὰρ οὐδὲν ἄλλο αὐτοὺς χρὴ νομίζειν, ἢ πείραν ἡμῶν ἐθέλειν λαμβάνειν· φύσει γὰρ τὰ θηρία πλεονεξίας ἡττάται· δῆλον δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, οἳ καὶ τοι λόγῳ ἐν πολλοῖς δοκοῦμεν κρατεῖν τῶν παθῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις οὐκ ἂν ἔξαρνοι εἴημεν κεκρατῆσθαι· μέχρι γὰρ ἂν τις ἐν ἐνδείᾳ τινὸς ἦ, μόνου τούτου ἐπιθυμεῖ· τυχῶν δὲ, εὐθύς τῇ τοῦ πλείονος ἐπιθυμίᾳ προαχθεῖς, μικρὸν τυχεῖν οἴεται· οὕτω δὴ καὶ οὗτοι νῦν περὶ τῶν σαρκῶν τῶν θρεμμάτων τοὺς λόγους ποιούμενοι πρὸς ἡμᾶς, αὐτίκα τούτων τυχόντες, καὶ βουτύρων καὶ τυρῶν ἡμῖν ἀμφισβητεῖν ἀξιώουσιν· ἐῷ δὲ λέγειν, ὅτι καὶ περὶ τῶν ὀργί-

θων καὶ ὤων καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρ' ἡμῖν μάλιστα κινούντων τὴν ὄρεξιν, πρεσβείας ποιήσονται, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὸν Χότζον· φύσις γὰρ τοῦτο θηρίοις τὸ πλεονεκτικὸν τοῦ τρόπου κατέχειν μὴ δύνασθαι. Ὁρᾷτε γὰρ αὐτοὺς οἱ ἐχώρησαν μοχθηρίας, ὥστε καὶ τὸ ποιμαντικὸν σεμνυνόμενοι ὑμῖν ἐπιτρέπουν ἐκόντες, ἀγώνισμα τοῦτο τῆς κατ' αὐτοὺς ἐπιεικείας καὶ ἀρετῆς ποιοῦνται, ὡς δῆθεν ἔχειν ἡμᾶς, ὅθεν δυνησόμεθα τρέφεσθαι· τὸ δὲ ἄλλως ἔχει· βούλονται γὰρ εἰς τὴν τῶν Εἰλώτων τάξιν εὐπρεπῶς ἡμᾶς καταστῆσαι· Ταῦτ' οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα παρατρέχει ὁ λόγος, πείθειμε ἀξύμφορον εἶναι οἴεσθαι τὸ αὐτοῖς εὐθύς ἐνδιδόναι.

Τί οὖν ποιῶμεν, εἴποι τις ἄν; καὶ ὅπως τοῖς παροῦσι χρησώμεθα; τοῦτο ἤκω ἤδη ἐρῶν, εἴ μοι προσέξετε τὸν νοῦν· Ῥώμη μὲν οὖν καὶ παρασκευῇ, ἢ ἐπιστήμῃ τῶν ὅπλων ἐλπίζειν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, μὴ καὶ πᾶμπαν μάταιον ἦ· οἷς μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ ὑπάρχει φύσις καὶ δυνάμεις, τούτοις τὰ ὅπλα ἔστι σπουδαστέα· πρὸς δὲ τὰ ἑτεροφυῇ ἀνάγκη καινοτομεῖν, λόγον καὶ σκευωρίαν πολλὴν πρὸς τὴν ἀλογίαν καὶ εὐηθειαν μᾶλλον, ἢ ὅπλα πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν ἀντιτάττοντας· ὅ γὰρ δοκοῦμεν αὐτῶν μάλισθ' ὑπερέχειν, ἀπὸ τούτου ἐπιχειρήσαντας, ἐγεροῖμεν ἂν τρόπαιον. Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ ἐνορῶμεν αὐτοῖς καὶ στᾶσιν τινά, ὡς ἐκ τῶν αὐτομολούντων ἡμῖν δῆλον γίγνεται, ἐπ' ἀμφισβητουμένη τῇ βασιλείᾳ ὑπάρχουσιν, ἀπὸ ταύτης τὸ πρῶτον ἐπιχειρητέα ἂν εἴη, ἀναβολὴν ἅμα τοῖς πράγμασιν ἐμποιοῦντας· τά τε γὰρ τῶν καιρῶν ἐπίδοξα οὕτω νεωτερισθῆσθαι· καὶ τοῖς ἐναντίοις, ἐνδιατρίψαντες ἐκ πρεσβείας, ἡπιωτέροις χρησώμεθα· τοῖς γὰρ θηρσὶν ἢ φύσις ἐν τῷ θυμῷ τὸ πλεόν ἐστίν· ὅς ἐν τῷ πρᾶυτικῷ πυρὶ εὐκίως, μετὰ

μικρόν ἀποσβέννυται· ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς παρασκευάζεσθαι ὥς εἰς πόλεμον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, ὅσον οἶόν τε, οὐδὲν ἂν κωλύει.

Πρῶτον τοίνυν φημὶ δεῖν πρεσβεῖαν ἡμᾶς πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἐχθρῶν συνέδριον πέμπειν, ἐπιτηδεῖους ἐροῦντας λόγους, ὥς δῆθεν βουλομένους ἡμᾶς φιλίαν πρὸς αὐτοὺς τὸν ἄπικντα χρόνον ποιήσασθαι, ἃ, τε ἀξιοῦσι παρ' ἡμῶν, καὶ ταῦτα δόξαι τοῖς γε πλείστοις εὐλογα λέγειν· διὸ βουλοίμεθι ἂν μάλιστα καὶ συνθήκας περὶ τούτων ποιήσασθαι, ἐφ' ᾧ ἡμεῖς τε τὰ ὁμολογηθέντα αὐτοῖς ἐν καιρῷ ἐσόμεθα παρεχόμενοι, καὶ κεῖνοι τοῦ λοιποῦ τοῖς ἐφ' ἡμῖν κτήνεσι ἀποσχίσονται τοῦ λυμαίνεσθαι, καὶ μάλιστα οἱ Λύκοι καὶ αἱ Ἀλώπηκες· βούλεσθαι δὲ ἡμᾶς πᾶνθ' ἡσύχως ταῦτα πράττειν, ἐπειδὴν τάχιστα χειροτονήσωσι Βασιλέα, καὶ Συμβούλους καὶ Γραμματεῖς ἔλονται ἐκ γνώμης κοινῆς· νῦν δὲ σπονδὰς ἀμφοτέροις εἶναι, μέχρις ἂν ταῦτα λάβωσι πέρας. Ταῦτ' ἐγώ, ὦ ἄνδρες, πρῶτόν φημι δεῖν πρὸς ἐκείνους εἰπεῖν, καὶ ὅ, τι ἕτερον ὅμοιον ἢ πολιτικῇ πονηρίᾳ καὶ ἢ κακοῦς φιλοσοφίᾳ διὰ πολλοῦ χρόνου καὶ πείρας πολλῆς ἡμᾶς ἐξεπαίδευσεν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, ὦ ἄνδρες, ἄνδράς ὅτι πλείστους φιλοσοφίᾳ καὶ πονηρίᾳ κεκοσμένους, οἷοι μάλιστα οἱ ἐκ Φαναρίου, δεινοὺς λέγειν τε ψευδομένους, καὶ ψεύδεσθαι λέγοντας, προσποιούμενους μὲν ἀρετὴν κακοῦς, ὑποκρύπτειν δὲ ἀξίους τὴν πονηρίαν (ἅπλῃ μὲν γὰρ ἀλήθεια ἐν τοῖς πράγμασιν ἀηδὲς καὶ ἀξυντελέες· πονηρία δὲ καὶ δολιότητι ἐπικεκαρηνευμένα, ἥδ' οὐ καὶ κομψόν, οἷον βρῶμα ὑπόξυνον ταῖς ὀρέξεσι τῶν προσφερομένων, τοῖς πολιτευομένοις ἐς) τοιούτους φημὶ πέμπειν· σκευωρήσοντας, ὥς ἥκιστα ἐμφανῶς πρὸς ἕκαστον θηρίων ἔθνος· αἱ ἐκείσε παραγενόμενοι, καὶ τὰ συμφέροντα

ἐκείνοις ἐκάστοις ὑποδύντες εὐλόγως εἰς στάσεις καὶ διχο-
νοίας ἐπ' ἀλλήλους κινήσουσι, τὰ τε δίκαια, ἐφ' οἷς τὴν
βασίλειαν αὐτῶν ἐκάστοις προσήκειν διδάσκοντες, καὶ τὸ
ὑπ' ἄλλοις ἄλλους αὐτῶν γενέσθαι μηδὲν εἶναι, ἢ καὶ τὴν
ὑπάρχουσαν σφίσιν ἐλευθερίαν προφανῶς ἀπολέσαι, ποιούν-
τας τὸ προσταττόμενον, καὶ ταῦτα τοσούτους αἰῶνας αὐτο-
κρατορικῶς καὶ ἰδιορρύθμως διαβιούντας· τίς γὰρ ὄνησις
Ἄρκτῳ, Λέοντος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος; τί δὲ καὶ
Λέοντι ὄφελος, κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν καὶ δικαιοσύνην τοῦ
Ταύρου τὰ σκῆπτρα κοσμοῦντος; πῶς δὲ καὶ τᾶλλα τῶν
ἀπὸ θήρας τρεφομένων θηρίων ἐπαρκέσειαν πρὸς τὸ ζῆν,
μηδὲν μὲν ἐξ ἀρπαγῆς ἀφιέμενα ἔχειν, ἀναγκαζόμενα δὲ
ὑπὸ τοῦ νόμου ἀποβάλλειν καὶ τὸ ἔθος, ὃ πεπαίδευται ἕκαστον
ἐκ τῆς φύσεως; ὥστε μηδὲν εἶναι ταῦτ' αὐτοῖς, ἢ κακοδαιμονίαν
σαφῆ, καὶ ταῦθ' ὅποτε γλίσχρως καὶ ὑπὸ μέτρῳ, ὡς εἰκὸς,
ἐκ τοῦ νόμου λαμβάνοιεν ἀπὸ τῶν ψωραλέων καὶ γεγη-
ρακότων· Δεῖν τοίνυν αὐτοὺς ἢ τὴν τάξιν φυλάττειν, ἣν τε-
τάχεται ἐκ τῆς φύσεως, ἢ ταύτην ὑπερβάντας, διακριθῆναι
ἀπ' ἀλλήλων κατ' ἔθνη· καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ὁμοφύλου βα-
σιλέα ἑαυτοῖς χειροτονήσαντας, βασιλεύεσθαι καθ' ἐκάστους·
τὸ γὰρ ὑπ' ἄλλοφύλου ἄρχεσθαι μηδὲν εἶναι, ἢ δουλείαν
σαφῆ· ἔπειτα πῶς ἂν εἴη τοῖς αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι νόμοις, ὧν
ἡ φύσις διάφορος; πῶς δὲ καὶ ἀνασχετὰ τοῖς πολλοῖς ὑπὸ
Ταύρου (λέγεται γὰρ καὶ τοῦτο) βοὸς τοὺς τε ἄλλους, καὶ
τοὺς Λέοντας τυραννεύεσθαι; τί κοινὸν φυτοτρώκταις πρὸς
τὰ ὠμοφάγα, οἷς μάλιστα ἡ φύσις ἐκεῖνα κατέταξε πρὸς
τροφὴν; πῶς δὲ καὶ τὰ ὠμοφάγ' αὐτὰ διάφορα ὄντα καὶ
ἤθει καὶ ἔθει τοῖς αὐτοῖς συναρμόσσονται νόμοις, ἄλλοι χαί-
ροντες ἄλλοις, καὶ φύσει τὸν φθόνον καὶ τὸ ἐπίβουλον ἔχον-
τες; Οὐκοῦν εἰς ταῦτόν πειρᾶσθαι ἐλευθέρως ταῦτα συνάπτειν,

καὶ τὰ ἀσύγκλωστα κλώθειν ἀδύνατον ὄν, ἀνάγκη δουλεύειν θάτερον τῷ ἐπιτετραμμένῳ τὴν βασιλείαν.

Ταῦτ' οὖν, ὦ ἄνδρες, καὶ ὅσα ἔτι ἀνὴρ Φαναρίτης ἐπιδαφιεύσει ἐπιορκίαις καὶ σκευωρίαις, εἰ καλῶς ὑπὸ τῶν πεμφθησομένων παρ' ἐκάστους πραχθεῖη, καὶ στᾶσις ἀναφύεσσα ἐκ τούτων, διέλοι τὰ ἔθνη, ὥστε καθ' ἐκάστους ἐθέλειν συνίστασθαι, εὖ ἴστε ἐκείνους μὲν ὑπ' ἀλλήλων ἀπολούμενους· ἡμῖν δ' ἀκινδύνως τὰ πράγματα ἔξοντα. Τοῦτο δ' οὖν τῶν Φαναριτῶν τουτωνί ἐστιν ἔργον· καὶ γε εἰκότως· αἰσχύνῃ γὰρ αὐτοῖς τῷ ὄντι ἐπὶ μὲν πονηρίᾳ μέγα φρονεῖν, καὶ διαδύσεσι χρωμένους, πάντα τὰ καλὰ ἀνατρέπειν, τῶν δ' ἀλόγων ζώων ἡττᾶσθαι κακοηθείᾳ· πῶς γὰρ ἂν σεμνύνοντο εὐπροσώπως ὑπερέχειν ταῖς πολιτικαῖς σκευωρίαις, εἰ τὴν ἐκείνων ἀπλότητα καὶ εὐήθειαν μὴ δυνήσονται φενακίσαι, καὶ ταῦτ' ἐν τοσαύτῃ νῦν καὶ τοιαύτῃ μανίας φορᾷ καὶ πονηρίας ἀκμῇ, καθ' ἣν αὐτῶν ἔνιοι οἱ τὰ τοιαῦτα δεινότεροι, καὶ βραχίονι ἰσχυρότεροι, καὶ τὰ καθεστῶτα πολλαχῶς πολεμοῦντες καὶ διαλύοντες, καὶ σχολεῖα ἔνδοξα πολλαῖς ταῖς προσποιήσεσιν ἀνατρέποντες, ἵνα μὴ τινες αὐτῶν βελτίονες γένωνται; πῶς οὖν αὐτοῖς, φημί, καλῶς σχοίη, τοσούτοις κεκοσμημένοις πλεονεκτήμασι, τῶν ἀλόγων μὴ φαίνεσθαι κακουργοτέρους γε ὄντας; μάτην ἄρ' ἡμεῖς ἐπ' αὐτοῖς σεμνυνόμεθα, εἰ μὴ καὶ τοῦθ' ἑαυτοῖς ἀγώνισμα ποιήσονται πανουργίας· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως τοῖς ὅπλοις, εἰ μὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τῶν θηρίων κρατοῦμεν καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

Νῦν δὲ μετίτω μοι πρὸς τοὺς πρέσβεις ὁ λόγος· πολλῶν γὰρ τούτους μᾶλλον θεραπευτέον, καὶ ὅσον οἶόντε φιλοφρονήσει καὶ δώροις τοῖς παρ' αὐτοῖς νομιζομένοις ἀρίστοις προσάγεσθαι πειρατέον· εἰ γὰρ τούτους λογικωτέρους τῶν ἄλλων καὶ λέγειν καὶ πράττειν δοκοῦντας, ἐπιτηδείως αὐ-

τοῖς χρησάμενοι, ἀνκροτήσασθαι δυνηθείημεν, πολλὰ περὶ
 ἡμῶν διαπράττειντ' ἂν πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἰν' οὖν εὐπρο-
 πέστερον ἡμῖν ταῦτα γένηται, πρῶτον μὲν ἐπιτηδείως
 αὐτοῖς χρηστέον· εἶτα καὶ τὴν φιλοτιμίαν, περὶ ὧν ἐποιή-
 σαντο τὴν πρεβείαν, πάντῃ σθένει θεραπευτέον, πρὸς ἃ
 μὲν ὁ Τζήζος ἐπρέσβευσεν, ἀμφίβολα μὲν, ὡς εἴρηται, καὶ
 μέσως ἀποκριναμένους, μηδὲν δὲ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τοῖς
 παροῦσιν, ἀλλ' ὡς πρέσβεις περὶ αὐτῶν πεμφομένους, καὶ
 τὰ διάφορα λόγῳ μάλιχα δικλυσομένους· ἃ δ' ὅμως πρὸ
 τούτου ὁ κύριος ἡξίωσε Χότζος, οὐκ ἔχω ὅπως εἴπω μὴ
 δίκαια εἶναι· οὐκοῦν, ὡς ἡξίωσεν, οὕτω μοι δοκεῖ εἶναι καὶ
 ποιητέα καὶ παραδοτέα τοὺς κακουργοὺς ἐν τάχει· (καίτοι Φα-
 ναρίται οὗτοι εἰσὶν, ὧν χρεία ἡμῖν πολλὴ πρὸς τὴν παροῦσαν
 ῥαδιοϋργίαν ἐστίν)· οἱ γὰρ τοιοῦτοι οὐ μόνον ἡμᾶς τὰ μέγιστα τῶν
 κακῶν εἰσὶν εἰργασμένοι, ἀνατρέψαντες τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ καὶ
 πρὸς τ' ἄλλοι' αὐτὰ μέγ' ἡμῖν προστριβεται ὄναιδος· τί γὰρ δὴ
 καὶ φειστέον τῶν τοιούτων θηρίων; ἢ οὐκ ἴστε τὸν ἄνθρω-
 πον ἅμ' ἐλθόντα ἀπὸ Βιέννης, ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς Λύκιον ἐπὶ
 τὸ βέλτιον μετεκρίσθησε, πολλοῖς χρησάμενος πόνοις περὶ τῆς
 τῶν μαθητῶν ἐπιδόσεως; καὶ μὴν τοιοῦτον γεγενημένον
 ἐπεβούλευσάν τινες ἀποκτεῖναι, ἵνα μή τινες τῶν πολιτῶν
 ἡμῶν ταῖς τῶν λόγων διενέγκοιεν ἑξέσι· πῶς οὖν καλὸν τὰ
 τοιαῦτα θηρία, ἀνθρώπων ὑποκεκρυμμένα μορφήν, παρ' ἡμῖν
 ἐμφωλεύειν; Ὅπως οὖν τὸ ἐκ τούτων ἡμῖν προστριβὲν ὄναι-
 δος ἀποτρίψωμεν, καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ λοιποῦ τῷ παραδείγ-
 ματι προπαιδεύσωμεν, τιμωρητέα τούτους ἐν τάχει, τοῖς
 καιμένοις νόμοις ἡμῶν παραδόντας· ἢ, ὁ καὶ ἄλλων, τοῖς ἐξαι-
 τήσασσι θηρίοις ἐκδόντας, ἵνα θῆρες θῆρας καὶ ὄφεις ἰοβόλους
 κρίναντές τε, καὶ καταγνόντες, ἐκεῖνοις μὲν δίκην ἐπιθῶσιν
 ἀξίαν, ἡμῖν δὲ ἀπὸ γε τούτων ἡσυχίαν παρέχοιεν τοῦ λοιποῦ.

Ταῦτ' οὖν εἰ πράξεθ' ὑμεῖς, πάντα ἐξῆς ἡμῖν καλῶς ἐξεῖ· καὶ οὐ μόνον τὸν εἰπόντα, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον ἐπαινέσεσθε· εἰ γάρ τις ὑμῶν ῥώμῃ τῶν πραγμάτων ἡγεῖται κρατήσῃν, ἴστω γνώμης διαμαρτάνων· ὁ γὰρ πόλεμος οὗτος οὐ τῶν ὄπλων ἐστίν, ἀλλὰ μάλιστα δόλου καὶ σκευωρίας· διὸ καὶ δώροις, εἴπη παρήκοι, διχφθεῖρειν τοὺς προύχοντας τῶν ἐθνῶν οὐ σμικρὸν συμβαλεῖται τοῖς πράγμασι· καὶ εἴ μοι πεισθῇτ', ὦ ἄνδρες, ἀνὰ δύο περιστερῶν νεοσσούς τάξαι ἐκαστέρῳ τῶν πρέσβεων ἐκάστης ἡμέρας, αὐτίκ' ὄψεσθ' αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς ταῖς εὐνοίαις εὐθὺς μεταστάντας· ἀνεμέσητον γὰρ εἰ δοκοῦμεν θεραπεύειν τοὺς δούλους ἐπ' ὠφελείᾳ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἰδίου συμφέροντος καὶ παρὰ φύσιν δουλευτέον φασὶν οἱ Φαναρίται. ἐν τούτῳ γὰρ νῦν ἐσμὲν, ὥστε καινοτομίας δεῖ, εἰ μέλλοιμεν σώζεσθαι· τὸ δὲ πρὸς τὰρχαῖα ἀπηκριβωμένως ζῆν λῆρος πολὺς, καινοτομηθέντος ἤδη τοῦ τρόπου· ὁδὸς γὰρ καὶ σκευωρία νῦν μέγιστον ἔχει κράτος, καὶ ὁ ἀπὸ τούτων ὁρμώμενος ἔδοξε κράτιστος. Ταῦτα δὲ πράττοντες, παρασκευάζεσθε ἅμα καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον· ἥκιστα μὲν τοιγε ἐμφανῶς, ἵνα μὴ παροξύνωμεν τὸ τῶν θηρίων ὀξύθυμον καὶ παράβολον. Πρὸς δὲ τούτοις μὴ παύεσθε καὶ τὰ ὑπήκοα ἡμῖν, καὶ μάλιστα πάντων τοὺς ἵππους, καὶ κύνας, θεραπεύοντές τε, καὶ προδιδάσκοντες τὴν πίστιν φυλάττειν συμφερόντως ἑαυτοῖς τοῖς δοκοῦσι Δεσπόταις· ἵνα μὴ ἀκαίρου μὲν ἐλευθερίας ἐπιθυμήσαντες, αἰδίου δὲ δουλείας τυχόντες, βορὰ γένωνται ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ὠμοφάγοις θηρίοις. Ταῦτ' οὖν εἰ πᾶσιν ὑμῖν καλῶς ἔχειν δόξειεν, πράττετε· καὶ τοῖς Πρέσβεσι χρηματίσαντες, καὶ τοῖς προσήκουσι δώροις τιμήσαντες, ἀποπέμψατε.

Ἐπιφωνήματά τινα ἐν ταῖς τῶν Μαθητῶν

δοκιμασίαις.

Ὁ Διδάσκαλος.

Ἐπέστη ἄρα ὁ καιρὸς, ὦ Μαθηταί, ἐν ᾧ ἐμέλλομεν, ὡς προεῖπον πολλάκις ὑμῖν, ἅπαντες διδάσκοντές τε καὶ διδασκόμενοι τοῖς εὐεργέταις Ἁρχουσι καὶ Ἐφόροις τουτοισίν, ὡς κριταῖς παραστήσεσθαι, τῶν τε δεδιδαγμένων καὶ τῶν μαθημένων εὐθύναις ἀμφοτέροι δώσοντες· ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοι γ' ὀφείλων μηδὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς μοι γενομένην ὑπόσχεσιν φεύσασθαι, γενέσθαι δηλονότι πολλῶν ἕνεκα ἐξεταστῆς ἀκριβέστατος· ἐπειδὴ μέντοι τοῦθ' οὕτω νῦν πρῶτον γίγνεται, οὐ μᾶλλον ὡς δοκίμιον τῶν παρεληλυθότων, ἢ καὶ ὡς διδασχὴ μάλιστα τῶν μελλόντων, συγχωρήσω καὶ ἄκων πολλὰ πολλῶν μεταξύ· ὑμῖν δ' οὖν ὃ ἂν ᾗ χεῖριστον ἐν ταῖς παρεληλυθούσι, τοῦτο πρὸς τὸ μέλλον βέλτιστον ὑπαρξάτω, ἡνίκ' ἂν ἀναβῶμεν εἰς μαθήματα τελειότερα, ἐν οἷς οὐκέτ' ἔσται χάρις, οὔτε πρόφασις οὐδεμία, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀλήθεια ἀκριβής, καὶ κρίσις δικαία κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστου. Πρόσιτε τοίνυν ἀνὰ δύο, τάξιν καὶ κόσμον φυλάττοντες, ἀποκρινόμενοι πρὸς τὰ ἐρωτώμενα· καὶ μοι λέγε σὺ πρῶτον τὴν πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἐκφώνησιν, λέγε.

Ὁ Μαθητής.

Τὸ μὲν στάδιον τῆς δοκιμασίας, ὦ ἄνδρες εὐεργέται, λαμπρῶς ἠνέωκται σήμερον, καὶ » λιγεῶν μειλίγματα Μουσῶν, οἷς αὐταὶ παρέχουσιν, καὶ ὁ ἑμὸς οἶκος χωρεῖ, ἐξετάζεται » ὑμεῖς δὲ ὡς ἀγωνοθέται ζύμπαντες παρεγένεσθε, οὐ μᾶλλον τὰ βραβεῖα τῶν λόγων τοῖς ἀξίοις βραβεύсонτες, ἢ καὶ εὐθύνας τῶν δεδιδαγμένων παρ' ἡμῶν ἀπαιτήсонτες· δεῖ γὰρ δήπου τοὺς ἄρχοντας, ὧν πρόνοιαν κοινῇ ᾤφθησαν ποιησάμενοι, τούτων καὶ τὰς ἐπιδύσεις ἐπιμελῶς ἀπαιτεῖν· ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ἐξάμηνον ἤδη ὅλον ἐπαλειφόμενοι, νῦν δὲ καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλθόντες ἀπαδυσόμεναι, ἵνα δήπου τοὺς σεφάνους τῆς νίκης ἀναδυσώμεθα, τίνες γενώμεθα; καὶ ὅπως τὰ παρόντα θαρρῆσομεν, συνειδότες ἡμῖν αὐτοῖς μὴτ' ὤμους ἔχοντες καρτεροὺς, μήτε βραχίονας ἰσχυροὺς; καὶ μάλιστ' ἐπειδὰν ἡμῖν παραστῇ πρὸς οἷους μὲν κριτὰς ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐπιδείξασθαι· πρὸς οἷους δὲ καὶ τὰς τῶν λόγων παρασχεσθαι εὐθύνας, ὧν ἐς δεῦρο ἀκηκόαμεν, πρόκειται; Ἀλλ' ἰλήκοιθ' ἡμῖν, εὐεργέται φιλόανθρωποι, καὶ ὡς ἐν στενῷ τῷ χρόνῳ προτετελεσμένοις συγγνώμην παρέχετε, ἐκεῖνο σαφῶς εἰδότες, ὅτι καὶ γεωργὸς ἀγαθός, φυτεῖαν ἡντινοῦν νεωστὶ ποιησάμενος, ἄμ' ἰδὼν πρῶτον τῆς ἀμπέλου τοὺς ὄμφακας, οὐκ εὐθὺς πρὸς αὐτὴν ἐχαλέπαινε, ὅτι μὴ πεπεῖρους ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ τοὺς βότρυας ἤνεγκεν, ἀλλ' ἥσθεῖς τῷ παρόντι, ἐπὶ μᾶλλον ταῖς ἐλπίσι προάγεσθαι. Τοιοῦτον οὖν τι καὶ ὑμεῖς παρ' ἡμῶν, ὦ ἄνδρες εὐεργέται, χρὴ κατ' ἀρχὰς προσδοκᾶν, εἰ μὴ καὶ νεανικώτερον καὶ παρ' ὁ δυνάμεθα ὑπισχνούμεθα· ἀλλὰ γε θαρρῆειν χρὴ· τάχα γὰρ αὐριον ἔσεται ἄμεινον, ὥς ἡμεῖς γ' ἡμῖν αὐτοῖς τυγχάνομεν πεποιθότες· προσδοκᾶν μέντοι γέ σφημι δεῖν

ἄξια μὲν ὦν ἐς δεῦρο μεγίστην πρόνοιαν ἡμῶν ὤφθητε
 ποιησάμενοι, ἄξια δὲ καὶ ὦν ἔτι μέλλετε· ὑμεῖς γὰρ μάλι-
 στα πάντων εἰδότες, ὥς οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις παιδείας ἐστὶ
 τιμιώτερον, καὶ ταῦτ' ἐγνωκότες, οἷς ἀπεφάνηατο Πλάτων,
 ὥς τοὺς μέλλοντας τὰ τῶν πόλεων πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς,
 ἀρετῆς καὶ σοφίας μεταδοτέον εἶναι τοῖς ἐνοικοῦσιν, ἀπὸ τῆς
 ἀρίστης γνώμης τὰ κοινῇ συνοίσοντα τῇ πατρίδι προήρησθε.
 πράττειν, μαθημάτων ἀγῶνας, ἃ τὸ κράτιστον τοῦ ἀνθρώ-
 που εἰς τελειότητα ἄγει, καὶ τὴν ἀληθῆ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρω-
 πίνων γνῶσιν διδάσκει, ἡμῖν προτιθέντες, οὐ πόρρω τοῦ
 χρημοῦ εἰδότες τὰ τοῖς ἀνθρώποις συμφέροντα· ἐρωτήσασι
 γὰρ, φησὶ, τοῖς Ἀθηναίοις ὅπως ἂν ἄνδρες ἀγαθοὶ τῇ πόλει
 εἶεν, ἀνεῖπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸ κάλλιστον ἐν ἀνθρώποις
 αὐτοὺς ἐμβαλεῖν τοῖς ὡσὶ τῶν παιδίων· τοῦτο δ' ἦν, ὥς
 εἰκὸς οὐκ ἀργύριον, οὐ χρυσίαν, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων
 οὐδὲν, ὃ κορασίοις, ἢ Φρυγῶν καὶ Λυδῶν παιδίοις μᾶλλον
 ἐνέπρεπεν· ἀλλ' ὃ δεῖ πλουτεῖν τοὺς εὐδαίμονας ἔσεσθαι
 μέλλοντας, δηλονότι παιδεία καὶ λόγος καὶ ὃ τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων παισὶν ἐνήρμοζε μάλιστα· ὦν οἱ τυχόντες πανταχῇ
 καὶ ἄει, εἰκότως ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σωτῆρες τῶν πόλεων
 γένοιντ' ἂν. Οὕτω τοίνυν καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες εὐεργέται, καλῶς
 καὶ προσκόντως ἀπὸ τούτων τῆς κοινῆς βελτιώσεως τὴν
 ἔνστασιν ὤφθητε ποιησάμενοι· δεῖ γὰρ δήπου καὶ ἄλλως
 τοὺς ἄρχοντας, τούτων πρώτων τὴν μεγίστην ποιήσασθαι
 πρόνοιαν, ἀνθ' ὧν τὰς τιμὰς παρὰ τῶν πολλῶν μείζους
 καὶ ἀληθεστέρας λαμβάνουσι· τιμῶντο δ' ἂν μᾶλλον οὐ διὰ
 δύναμιν, ἀλλ' ὅτι τὰς εὐποιίας, τούτοις προσκόντως ὄρων-
 τι κατατιθέμενοι, ὧν τυγχάνουσιν ἄρχοντες· καὶ γὰρ ἰσχὺν
 μὲν οὐκ ἔστιν ἡντιναοῦν οὐκ ἀφείλεν ὁ χρόνος· τὴν δὲ εὐε-
 ργσίαν οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψει· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἀπέ-

χθειαν τὴν ὑπακοὴν τῶν πολλῶν ταμιεύεται· ἡ δὲ εὐεργεσία πρὸς χάριν ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐμβάλλει ταῖς τῶν εὐ πασχόντων ψυχαῖς τὴν αἰδῶ καὶ τὸ σέβας. Ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες εὐγενεῖς, οὐ μόνον λόγῳ κομπολογούμενα, ἀλλ' ἔργῳ μάλιστα βεβαιούμενα, ἀπολαμβάνοντες παρ' ἡμῶν οἱ περὶ τοὺς λόγους ἐνασχολούμενοι, ἐνώσαντες ἐν ἐμοὶ ζύμπαντες ἑαυτοὺς, τεθαρρήκτως προσίασι σήμερον, τὴν τ' εὐγνωμοσύνην ὑμῶν ὡς κοινοῖς εὐεργέταις δηλώσοντες, τοῖςθ' ἑαυτῶν ἐλλείμμασι συγγνώμην παρασχεῖν, ὑμῶν δεησόμενοι καὶ εἴτις αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἐν ὀλίγῳ τῶν λόγων σταχυολογίας καρπὸς προσεγένετο, ὡς ἐξ ἀκηράτου ὄντα λειμῶνος οὐ παρέχετε τὰς νομάς, τοῦτον ἡμῖν, εὐγνωμόνως προσοίσοντες· ἱμεῖς δὲ, σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, εὐμενῶς ἅμα καὶ συγκαταβατικῶς, ὅπερ μᾶλλον ὁ πόθος προσήνεγκε, φιλοστόργως ἀποδεχόμενοι, ἢ δι' ὅπερ ἡ σύνοικος ἡμῖν ῥαθυμία ἐκώλυσεν, ὀργιζόμενοι, ὡς πατέρες παισὶν εὐνοεῖτε καὶ ταῖς ἐλπίσιν ὑποπτερούμενοι, ἀπαιτεῖτε παρ' ἡμῶν ἐν τῷ μέλλοντι τελειότερον. Αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τὸν ὑψηλότετον καὶ εὐμενέστατον ἡμῶν Αὐθέντην καὶ Ἡγεμόνα, τὸν ὑπέρτατον μὲν σωτῆρα τῶν λόγων, ἡμῶν δὲ τῶν ταπεινῶν αὐτοῦ θεραπόντων κοινὸν πατέρα καὶ εὐεργέτην καὶ ὄντα γε καὶ ἐσόμενον, ὡς παρ' ἡμῶν προσενέγκατε καὶ τὴν ἡγεμονικὴν καὶ πατρικὴν αὐτοῦ εὐνοίαν, καὶ προστασίαν ἡμῖν καὶ τοῦ λοιποῦ ἐξαίτεῖσθε.

Ὁ Μαθητὴς ἐν τῇ δευτέρᾳ δοκιμασίᾳ.

Τὴν μὲν ὁμήγουριν, ὦ ἄνδρες εὐεργέται, λαμπρὰν ἤδη ὤψωμεν γεγενημένην, καὶ τὸν σύλλογον τουτονὶ πολυάριθμον.

ἀλλ' ἐπειδὴν ἐννοῶμεν ἐφ' ὧ τῷ ποτὲ συναγῆγεται, καὶ πρὸς τὶ τοιαύτη σπουδὴ καὶ παρασκευὴ γεγένηται σήμερον, οὐ μᾶλλον ἡδονὴν ἐμποιεῖ, ἢ καὶ εἰς ἀγωνίαν ἡμᾶς περιέστησιν· ἐννοοῦμεν γὰρ ἐφ' ὧ τῷ συνεσπουδάσατε, ὡς οὐ διατριβὴν τινα διατρίψοντες, οὐ γάμους συνεορτάζοντες, οὐχ' ὡς ἐν πανδαισίᾳ κοινῇ εὐφρανοῦμενοι, οὐδ' ἄλλως τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν ἀπλῶς θεασόμενοι, ἀλλὰ λόγον καὶ εὐθύνας ὑμῶν τῶν πεπραγμένων καὶ μεμαθημένων ἐς δεῦρο τὸ δεύτερον ἡδὴ ληψόμενοι, καὶ ὧν καλῶς ποιοῦντες ἐσπείρατε, τούτων τοὺς καρποὺς συλλεξόμενοι. Ταῦτ' ἄρα, ὦ ἄνδρες, εὐεργέται, καὶ ἡμεῖς συνειδότες, ἐφ' οἷς μὲν ἐλπίσι συνεσπουδάσαμεν, ἐφ' οἷς δ' ἀσθενέστερον τῆς προθυμίας ἑαυτῶν διακείμεθα, τίνας γενώμεθα; καὶ ὅπως ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τουτοῖ φαιδροὶ παραστάντες, εὐστόχως ἀγωνισόμεθα; καὶ μάλιστα συνειδότες, ὡς ἐν τούτῳ ἡμῶν κινδυνεύεται, ἢ καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς ὑμετέρας εὐνοίας τυγχάνειν, ἢ ἐκείνης ἀποτυχόντας, εἰς τὴν ἐναντίαν περιστῆναι μερίδα; ἀλλ' ἐπειδὴν πάλιν εἰς τὴν τῆς ὑμετέρας ἐπιεικείας ἀνέλθωμεν ἔννοιαν, θαρρόμεν, ὡς εἰκὸς, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀντιρρόπως ἐχόμεθα· καὶ γε εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ πατέρες καὶ μητέρες ἡμῶν, τὸ ζῆν ἡμῶν ἀπλῶς παρασχόντες, οὐχ' οἷοί τ' ἐγένοντο καὶ τὸ εὖ ζῆν προσπαρασχεῖν, ἀλλὰ μόλις τῶν πρὸς τὸ σῶμα ἀναγκαίων φροντίσαντες, τῆς ψυχῆς αὐτῆς παρημέλησαν, οὔμενον προαιρούμενοι (οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι τοῦτο ἔγωγε) ἀλλ' ἐκ τύχης μάλιστα κωλυόμενοι· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιεν, ὑπὸ τῆς καθ' ἡμέραν ἀνάγκης ὡς ἐν στενῷ πιεζόμενοι; ἀλλ' ὑμεῖς μετ' ἐκείνους ταχέντες, μεγίστην ἡμῶν καὶ τούτῳ ὠρθτε ποιησάμενοι πρόνοιαν, καὶ ὁ ἐκείνοις ὑπὸ πείνης ἀνέφικτον ἦν, τοῦθ' ὑμεῖς ἡδὴ, προὔχοντες μὲν ἐν δυνάμει, πλουτοῦντες δὲ ἀρετῇ, εἰς πέρας ἡγάγετε, ἐπ' εὐλογίαις μὲν σπείραντες, ἐπ' εὐλο-

γίαις δὲ ἐλπίζοντες ἀμῆσεσθαι καὶ τοὺς στάχους· ὑμεῖς γὰρ τὸ γυμνάσιον ἀνασώσαντες τοῦτο, τὰ τ' ἄλλα αὐτῷ βελτιώσαντες, καὶ οἰκοδομαῖς ἐπαυξήσαντες, καὶ τοῦ λοιποῦ οὐ παύσεσθε βελτιοῦντες καὶ αὔξοντες· καὶ διδασκάλους εἰσαγαγόντες ἀναλόγως τῇ χρείᾳ ἡμῶν, ἐπεστήσατε, καὶ πόρον ἱκανὸν αὐτοῖς ἐξευρόντες, καὶ τὰς προσόδους ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ οἰκονομοῦντες, καὶ ἐπὶ πλεον ἐπιχειρόμενοι ταῖς ἐλπίσι· δεῖ γὰρ δήπου τοὺς τῶν κοινῶν ἐπισταμένως λαχόντας προϊστασθαι, τὰ μὲν ἀτελῶς ἔτι τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ τέλειον προάγειν πειρᾶσθαι· τὸ δὲ πλήρες λαβόντα, ἐπαγρυπνεῖν, μή τις ποθὲν κατάχρησις παρεισδύσῃ, παρακμάζειν ποιήσῃ· ταῦτα δ' ἀξιούσι μάλιστα μὲν οἱ πολιτικοὶ νόμοι, μάλιστα δὲ καὶ οἱ ἱεροὶ λόγοι· οἱ μὲν, τὰ ἐνταῦθα προτιθέντες βραβεῖα· οἱ δὲ, ἐν οὐρανῷ κρείττω λόγου τὸν μισθὸν ταμιεύοντες· τί γὰρ παρ' ἀνθρώποις τοῖς ἀνθρώπων εὐραμένοις πρόνοιάν τε καὶ ἐπιστάσιαν μακαριώτερον γένοιτ' ἂν, ἢ τούτων αὐτῶν, ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσονται ἐπιμέλειαν ἔχειν; τί δὲ καὶ θειότερον, ἢ τῶν παίδων, ὅπως κρείττους αἰεὶ ἑαυτῶν τε, καὶ ἐτέρων γενήσονται, φροντίδ' αὐτοῦς, ὡς πατέρας ὄντας ποιῆσθαι; οὐδὲν δήπου· διὰ ταῦτ' ἄρ', ὧς ἄνδρες εὐεργέται, πάντες οὗτοι οἵ τε νῦν παριστάμενοι, οἵ τε ἔξωθεν προσεδρεύοντες, δότε δὲ εἰπεῖν, καὶ αὐτοὶ ἐν τοῖς σπαργάνοις ἐλίσσόμενοι ἔτι, καὶ εὐτυχῶς ταῖς ἐλπίσι προβαίνοντες· οὗτοι πάντες ἐνώσαντες ἐν ἑμοὶ ὁμοθυμαθὸν τὸ ἑαυτῶν πνεῦμα, προσίσκιν ὑμῖν τῶν τε φθασάντων χάριν ὁμολογήσαντες, καὶ τῶν μελλόντων προθύμως δεησόμενοι ἔχουσθαι· μήδ' ἀνεῖναι τοῦ τόνου μηδοτιοῦν, ταῖς μὲν ἐλπίσιν αἰεὶ ἐπὶ τὰ μείζω προβαίνοντες, τοῖς δὲ ἔργοις παρὰ πόδας τὰ ἐλπιζόμενα βεβαιοῦντες· ὅτι δὲ καὶ ἡμεῖς κατὰ βῆμα πρὸς μόνον τὸ τέρμα τοῦ σταδίου ἐνατενίζοντες, κατατε-

νοῦμεν διηνεκῶς, οὕτω καὶ ἡμεῖς γνώμης ἔχετε· οὕτω καὶ τῷ θεοσεβεστάτῳ καὶ φιланθρωποτάτῳ Ἡγεμόνι, οὗ ἀγώνισμα τοῦτο μάλιστα παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις κηρύττεται μέγιστον, τὰ αὐτὰ παρ' ἡμῶν ἀπαγγεῖλατε, ἐκείνῳ μόνον πρὸς τὸ ὕψος αὐτοῦ τοῖς εἰρημένοις προσθέντες, τὸ τοῦ σοφοῦ Σειράχ, ὅτι σοφὸς Ἡγεμὼν ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· ταῦτα εἶπατε αὐτῷ, καὶ ἀρκεῖ.

Ὁ Διδάσκαλος ἐν τῇ αὐτῇ ἐξετάσει.

Ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ πόλεων ἀξιούντων προΐστασθαι, τῶν κοινῶν πρόνοιαν μεγίστην ποιεῖσθαι καὶ ὄφλημα δίκαιον καὶ φιλοτίμημα ἔνδοξον· πρὸς γὰρ τῷ πλείους οὕτω καὶ δικαιοτέρας ἀποφέρεισθαι αὐτοὺς τὰ τιμὰς παρὰ τῶν πολλῶν τόν τε θεόν, τὸν κατ' εὐδοκίαν καὶ πρώτως τῶν ἀξιωματῶν τούτων αὐτοὺς ἀξιώσαντα, τὴν ἀντιμισθίαν εὐρήσουσι χορηγοῦντα, καὶ τὴν τοῦ ἐπιεικεστάτου καὶ φιλανθρωποτάτου Ἡγεμόνος, παρ' οὗ καὶ δι' οὗ ἡ ἀξία, δικάϊαν ἔξουσιν εὐνοίαν. Τοιοῦτοι δὲ, ὧς ἄνδρες εὐεργέται, ὑμεῖς ἀνεφάνητε, τοῦ μεγίστου τῶν τῇ πατρίδι συμφερόντων, τουτουῦ τοῦ γυμνασίου, μεγίστην ποιησάμενοι πρόνοιαν, καὶ προθυμία ἅμα ἀρχόμενοι, καὶ νῦν ὕστερον αἰεὶ βελτιοῦντες· ὧν γὰρ μεῖζον τὸ ὄφελος, ἀπὸ τούτων δεῖ καὶ τῆς κοινῆς βελτιώσεως προθυμότερον ἄρχεσθαι· τί δὲ μεῖζον; ἢ παιδείας καὶ λόγου τυχεῖν; ἐντεῦθεν γὰρ καὶ νεότης παιδεύεται, καὶ ἡθητυγχάνει κοσμούμενα, καὶ λόγος ὀρθούμενος, καὶ λαὸς βελτιούμενος· καὶ τὸ μέγιστον, ἄνδρες ἀγαθοὶ, τὰ τε ἴδια ἄξιοι διοικεῖν· καὶ τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι γε πρόθυμοι· τούτων

τοίνυν καὶ τῷ πρόσθεν χρόνῳ ἄμιλλα ἡμῖν ἐγένετο ἱκανή· καὶ νῦν ἤκετε καλῶς ποιῶντες, λόγον τούτων ληψόμενοι παρ' ἡμῶν· εἰκότως καὶ τοῦτο ἦν γὰρ προθύμως ἐφυτεύσατε ἄμπελον, καὶ φυτουργοὺς κατεστήσατε ἐν αὐτῇ, ταύτης καὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὸν λόγον παρ' ἐκείνων δεῖ ἀπαιτεῖν· οὐκοῦν πρὸς τοῦτο ἱκανῶς μοι προπαρασκευάσται· καὶ ἤδη ἐτοίμως ἀποδύομεθα πρὸς τὸ στάδιον, εἰπόντες πρῶτον τίνα καὶ πόσα τῶν μαθημάτων ἐν τῷ ἑξαμῆνι τούτῳ ἐδιδάξαμεν τὴν τάξιν τήνδε· εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς. . . .

Ταῦτα μὲν ἐδιδάξαμεν ἐν μηνσὶν ἑξ, περὶ ὧν ἡμῖν ἡ δοκιμασία· ἵνα δὲ καὶ περὶ τοῦ παντὸς συστήματος τοῦ σχολίου λάβετε ἔννοιαν, ἀρξώμεθα πρῶτον ἀπ' τῆς ἐσχάτης τάξεως· καὶ δὴ κάλει μοι σὺ πρῶτον τοὺς Κατηχουμένους.

Ὁ Μαθητὴς ἐν τῇ τρίτῃ δοκιμασίᾳ.

Ἐπαινεῖται μὲν παρὰ πάντων ὁ Σωφρονίσκου, ἐφ' οἷς παρὰ πάντα τὸν βίον ἐφιλοσόφησε· μεμαρτήρηται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν χρησμῶν, ἐξ ὧν ὑπὲρ πάντας τὸν βίον ὠφέλησεν, ἀνθρώπων ἀπάντων σοφώτατος εἶναι· ἄλλου γὰρ ἄλλοτε τῶν ἐν τῷ βίῳ ἢ βουλήσεως καὶ διαθέσεως ἕκαστος ἔχει, θαυμαζόντων καὶ ἐπαινούντων, ταῦτ' ἐκεῖνος μάταια πάνθ' ἡγησάμενος, καὶ μηδὲν πλέον τῶν καθ' ὕπνους φαντασμάτων ὑφίστασθαι λογισάμενος, μόνην ἀρετὴν καὶ σοφίαν περὶ πολλοῦ ἐποίησατο· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάντα, οἷς ὁ ἀνθρώπινος διεξάγεται βίος, ἄλλου τοῦ ἕνεκα πράττεται, καὶ ταῦθ' ὅτε μὲν ὠφελίμως, ὅτε δὲ καὶ ἐπιβλαβῶς ἐν πολλοῖς· σοφία δὲ μόνη ὡς ἀμιγῆς οὖσα κακῶν, ἀκραιφνῇ τοῖς χρωμένοις παρέχεται τὴν ὠφέλειαν· αὕτη γὰρ καὶ ἀποῦσα γίνεται περισπούδαστος, καὶ παροῦσα εὐδαιμονίας τυγχάνειν ταμεῖον πα-

ρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται ἐν μὲν τοῖς λυπηροῖς πανταχοῦ ἰατροῖς,
 ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις προστάτης ἀγαθῇ, καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡ-
 δονὴν ἄριστος γιγνομένη παιδαγωγός, τὸ μὲν υπερβάλλον
 ὡς ἄχθος περιαιροῦσα, τὸ δὲ μέτριον ἐν πᾶσιν ὡς σωτήριον
 αἰεὶ πρυτανεύουσα· ἔστι γὰρ οὐδὲν οὕτω μὲν κατ' οἴκους
 τροφὸς ἀγαθῇ, οὕτω δὲ ἐν νόμοις καὶ πολιτείᾳ ξύνοικος
 ἄριστος, ὡς αὐτῇ, εὖ μὲν τὰ ἴδια θέσθαι, εὖ δὲ καὶ τὰ κοινὰ
 παιδεύουσα διακυβερνᾶν· διὸ καὶ ἐν λόγοις ὑμνουμένη, καὶ
 ἐν ἔργοις θαυμάζομένη, καὶ ἐν αἰνίγμασιν ὑφουμένη, κρείτ-
 των αἰεὶ παντός· ἔστι λόγου· καὶ γὰρ δαιμόνιον ἐπὶ τάχα-
 θὸν χειραγωγοῦν τὸν Σωκράτην, καὶ τὴν Ἀθηνᾶν τὴν τοῦ Ἀ-
 χιλλέως καταπραΰνουσαν μῆνιν, καὶ τὴν τοῦ Διομήδους
 ἀχλὺν ἀφαιροῦσαν, καὶ Μέντορα παιδαγωγοῦντα Τηλέ-
 μαχον, καὶ ὁτιοῦν αὐτὴν ὀνομάσης, οὐκ ἔσθ' ὅπως τῆς
 ἀξίας ἐρίζη. Ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ τοῖς μέτροις χρησάμενοι,
 ἅτε δὴ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἄλλως μὴ δυνάμενοι ἐξηγήσασ-
 θαι, θηρίοις τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπεικάσαντες, πάθη, μύθοις
 ἐπειράθησαν αὐτὴν ἀποδείξαι, Κενταύρους τε καὶ Γοργό-
 νας, Ὕδρας τε καὶ Χιμαίρας, Κέκροπας τε καὶ Γηριόνας
 εἰσαγαγόντες, καὶ ὅσα ἄλλα τοῖς ἀνθρώποις ἐμφωλεύοντα αὐ-
 τῇ κατεπάλαισε· τυγχάνει γὰρ αὕτη ἐν τῷ βίῳ μεγίστην δύ-
 ναμιν ἔχουσα· καὶ ὅπερ ἡ ἱατρικὴ τοῖς τοῦ σώματος νοσή-
 μασι γίγνεται, τοῦτο φιλοσοφία ἀναντιρρήτως τοῖς τῆς ψυ-
 χῆς πάθεσι δοκιμάζεται· ἢ μᾶλλον ἀκείνης πολλῶ τῷ λόγῳ
 ὑπερανέστηκεν· ἡ μὲν γὰρ, ἐξαπίνης μεταβληθέντος τοῦ κα-
 ταστήματος, πολλάκις καὶ ἔβλαψεν· ἡ δὲ, τῷ ὀρθῷ λόγῳ
 χρωμένη σοφωτάτῳ φαρμάκῳ, οὐδέποτε ἀπέτυχεν τοῦ σκο-
 ποῦ· καὶ ἡ μὲν ἐκ τῆς φύσεως ποριζομένη τὰ φάρμακα, πρὸς
 τε τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ἐκείνη χρῆται αἰεὶ ἡγεμόνι, καὶ ἄνευ
 ταύτης τυρλῇ τις ἂν εἴη καὶ παντάπασιν ἀπρονόητος· ἡ δὲ

φιλοσοφία ἐκ τῶν ἀντιθέτων ἀρετῶν ἐπιχειροῦσα τοῖς πάθε-
 σιν, μηδεμιᾶς βοηθείας αὐτῇ οὔσης ἔξωθεν, εὐθὺς κατε-
 πράυνεν. Εἰς ταύτην τοίνυν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες εὐεργέται, χει-
 ραγωγοῦντες ἡμᾶς, εὐεργεσίαν μεγίστην ἡμῖν κατατίθεσθε·
 εἰκότως· ἀνδρῶν γὰρ ἀγαθῶν, καὶ πόλεων ἀξιούντων προύσ-
 τασθαι, τῶν κοινῶν προνοεῖν μέγιστον ἀγώνισμα τίθεσθαι·
 οὕτω γὰρ ἐν πλείονι ἀξιώματι παράτε τῶν πολλῶν εἶεν ἂν,
 καὶ θεὸς ὁ τῶν πάντων δημιουργός τε καὶ ἔφορος ταμιεύει
 αὐτοῖς ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ἀντιμισθίαν· ὅπερ εἰς ὑμᾶς ἤκει
 νῦν· τοῦ γὰρ μεγίστου τῶν τῇ πατρίδι ζυμφερόντων νῦν τε
 καὶ πρόην μεγίστην ποιησάμενοι πρόνοιαν, ἐπὶ τὸ κρεῖττον
 αἰετὰς δευτέραις ἐπιμελείαις τὰ πρῶτα προάγετε· εἰκότως·
 ὧν γὰρ μεῖζον τὸ ὄφελος, ἀπὸ τούτων καὶ τῆς κοινῆς βελ-
 τιώσεως δὴ προθυμότερον ἄρχεσθαι· τί γὰρ δεῖ κρεῖττον φι-
 λοσοφίας; καὶ πόθεν ἂν ἄλλως παιδευθεῖν νεότης, ἢ ἥθη
 κοσμοῖτο, ἢ λόγος ὀρθοῖτο, ἢ λαὸς βελτιοῖτο, ἐκείνης ἀ-
 πούσης; πῶς δὲ καὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ γένοιντ' ἂν, εἰ μὴ ἐκ
 παιδείας; Ταύτης οὖν καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ σπουδὴ ἐ-
 γένετο ἡμῖν ἱκανή, καὶ νῦν διὰ ταυτ' ἤκατε, λόγον αὐτῆς, εἰ
 ἀξίως ἐσπούδασται, ληψόμενοι παρ' ἡμῶν· εἰκότως καὶ τοῦ-
 το· ἃ γὰρ κατεβάλετε σπέρματα, τούτων καὶ καρποὺς ὀφεί-
 λετε συγκομίσασθαι· ἡμεῖς δὲ καὶ τοὶ ἑτοιμοὶ ἐσμὲν ἀγωνί-
 σασθαι, ἀλλὰ καὶ φόβος ὑποστέλλει ἐν μέρει, μήτι τῶν
 βραβείων ἀνάξιοι δόξωμεν· διὸ δεόμεθα ὑμῶν, ὦ ἄνδρες φι-
 λάνθρωποι, μὴ βαρεῖς ἡμῖν, μὴδ' ἀπαραιτήτως τῶν ἀμαρ-
 τημάτων καθέζεσθαι δικαστὰς, εἰδότες ἡμᾶς τοῦ λοιποῦ
 οὐχ ὁμοίως ἀμελεῖς ἐσομένους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς
 διακεισομένους εὐγνωμονέστερον· ὥς πάντα μὲν τ' ἄλλα γη-
 ράσκει· ἡ δὲ χάρις μόνη ἀγήρατος.

ΛΟΓΟΙ

ΔΙΚΑΝΙΚΟΙ

ΓΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ.

Τὰ μέλη τοῦ σώματος κατηγοροῦσι τῆς γαστροδς, ὅτι πάν-
τα τὸν χρόνον κοπιῶντα ὑπὲρ αὐτῆς, τυραννοῦνται.

Ἀέγει δὲ ἡ Κεφαλή.

ΕΔΕΙ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, μηδένα, τοῦ πλείονος ὀρε-
γόμενον, βλαβερόν τοις ἄλλοις βούλεσθαι εἶναι· οὕτω γὰρ οὔ-
τε δικαστηρίων, οὔτε συνηγόρων, οὔτ' ἄλλου του ἔδει, ὧν
ὀρώμεν ἐν ταῖς δικαστηρίοις αἰεὶ γιγνομένων· ἀλλ' ἔθνη τε
πάντα, καὶ πόλεις, καὶ ἐταιρεῖαι πᾶσαι διῆγον ἐν πᾶσιν ἀγα-
θοῖς, ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυνδιαιτῶμενοι· καὶ οὐθ' ἡμεῖς οἱ φύσει
ἀδιαζευκτοὶ ὄντες νῦν ἂν εἴχομεν πράγματα, στασιάσαντες
προαιρέσει, οὐθ' ὑμῖν ἠνωχλοῦμεν, τὰ δίκαια ἡμῖν αὐτοῖς
ἀξιοῦντες ψηφίσασθαι. Ἐπεὶ δὲ τινες δευτέραν τὴν κοινὴν ἡ-
συχίαν τῆς ἑαυτῶν ῥηστῶνης τιθέμενοι, εἰς τοῦτ' ἀδικίας
καὶ πλεονεξίας προεληλύθασιν, ὥστ' οὐδ' αἴρεσιν τοῦ ζῆν,
ὅπως ἂν βούληται ἕκαστος καὶ προσῆκε, τοῖς ἄλλοις δι-
δάσκει, τετάχεται μὲν δικαστήρια, τέθινται δὲ καὶ νόμοι,
τὸ δίκαιον ἀπὸ τοῦ ἴσου ἅπασι νέμοντες, παρ' οὓς ὡς πρὸς
σωτήρας οἱ ἀδικούμενοι ἦκοντες, τῶν δικαίων τυγχάνουσι.

Τούτων τοίνυν ἐπειδὴ ὑμεῖς εἰλήχαστε προστάται καὶ φύλακες εἶναι, καὶ κατὰ τούτους ὁμωμόκατε τὰ διάφορα κρίνειν, οὐδὲν ἂν ἐνοχλοῖμεν, εἰ τὰ δίκαια ἡμῖν προῖσχύμενοι, ὥς πολλὰ καὶ δεινὰ πεπονθότες, πολλὰ δὲ καὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες ὑπὸ ταυτησὶ τῆς καταράτου Γαστρὸς, ἣν ὑμεῖς ἡμῶν ἀμελήσητε, τούτων τυχεῖν παρ' ὑμῶν ἀξιούμεν· τούναντίον δὲ, ὥς πρὸ πάντων εἰς τοῦθ' ὑπὸ πάντων προτιμηθέντας, ἣν προσήκει βοήθειαν καὶ δίκαιον ἐστίν, ἐτοίμως ἡμῖν ὑμᾶς παρέξειν ἐλπίζομεν. Βουλόμεθα τοίνυν πρῶτον ὑμῖν τὰ πράγματα ἐξ ἀρχῆς, ἔν' ἡμῖν τε, ὁ ἂν ἦ δίκαιον, εὐόρκως ψηφίσησθε, καὶ ἃ ἂν ἦδε παράσχηται ὕστερον, σὺν λόγῳ ἀπόψησθε.

Πεφύκαμεν τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡμεῖς γε καθ' ἓνα μὲν ἕκαστον μὴ δύνασθαι ζῆν· ὁμοδίαιτοι δὲ καὶ ὁμόσκηνοι ὄντες ὥς ἐν ἀρίστη δημοκρατίᾳ ὑφ' ἐνὶ σώματι προσφύντες ὁμολογήσαμεν, ὁ ἂν ἕκαστος δύνηται, καὶ πρὸς ὃ πέφυκε μάλιστα, τοῦτ' ἀπροσποiehτως τῷ κοινῷ συνεισφέροντας συντελέσειν, καὶ τοῦθ' ἡμῖν νόμος ἦν εἷς, καὶ μόνος ὁμολογούμενος, ἡμᾶς μὲν συναλλήλως τὰ μὲν ἐκ γεωργίας, τὰ δὲ ἐκ δημιουργίας, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης προνοίας ἀφ' οἷα σδήποτε ἂν δυνώμεθα, ἕκαστοι, τὰ ἀναγκαῖα ταυτηὶ πρὸς τροφήν συμπάντων ἡμῶν συμπορίζειν· αὐτὴ δὲ εὐγνωμόνως τὰ ἐδέσματα δεχομένη, εἰς αἶμα, ἀκριβῶς διηθοῦσα καὶ διῶλίζουσα, πρὸς αὕξησιν καὶ συντήρησιν ἡμῶν αὐτὰ μεταβάλλειν. Μέχρι μὲν οὖν ἀπλοῦν καὶ ἀπέριττον βίον διῆγεν τὸ ζῶον τοῦτο ὁ ἄνθρωπος, ἐβρώμενοι καὶ ἡμεῖς τινες ἤμεν· καὶ ἐν τῷ ἴσῳ ξυμπεφυκότες, ὥς ἀπὸ μιᾶς γνώμης ἐν ἡσυχίᾳ διετελοῦμεν δημοκρατούμενοι, πάντα κοινὰ, ὦ ἄνδρες, καὶ οὐδὲν οὔτ' ἀπὸ τοῦ κρείττονος, οὔτ' ἀπὸ τοῦ ἥττονος πράττοντες· ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνος ποθ' ὕστερον, ὥς μὴ ὤφειλεν, ἄλλοις τε πολλοῖς

κατείληπται πάθει, καὶ δὴ καὶ τῇδε ἐκ πολλοῦ δουλεύει τοῦ περιόντος, ἐκ τούτου αὐτὴ αἴφνης στασιάσασα πρὸς ἡμᾶς, καὶ κρατήσασα, ὥς ἐξ ὑπεροχῆς ἀφηνίασε κατὰ τῶν καθεστώτων, πάνθ' ἐαυτῆς ποιούμενη, καὶ τὸ ἴδιον περὶ πλείονος τιθεμένη· καὶ νῦν ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἡμῖν ὁμιλοῦσα, οὐδὲν ἄλλ' ἢ τύραννος ἀντικρυς ἐγκαθεστηκυῖα, καὶ φανεράν ἐπενεγκοῦσα ἡμῖν δουλείαν, οὐχ ὅπως τὸ ἐαυτῆς τῷ κοινῷ καθαρῶς, οὐδὲ συντελεστικῶς συνεισφέρει, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας βιάζεται, βίαν, ὧς ἄνδρες δικασταί, ἀθέμητόν καὶ παράλογον, πάντα τὸν χρόνον ὑπὲρ αὐτῆς κοποῖαν, καὶ φόρους φέρειν ἀπὸ παντός, ὧν ἡ γῆ καὶ ἡ θάλαττα τρέφει, οὔτ' ἀνέσεως οἴασθον, οὔθ' ὑπνου τοῦ ἱκανομένου ἡμῖν λαγχάνειν ἀνείσα.

Τοιαῦτ' οὖν πάσχοντες, ὧς ἄνδρες δικασταί, καὶ διηνεκῶς ὑπὸ τῆς κοπροθήκης ταυτησὶ τυραννούμενοι, καὶ μηδὲν ἔχοντες αὐτὴν ὅτι δρῶμεν, οὐδ' ὅπως ἄλλως ἑαυτοὺς ὑφάρπασωμεν τῆς δουλείας, ἐγνώμεν καταφυγεῖν πρὸς ὑμᾶς, εἴπως παρὰ τῶν σωτήρων νόμων τῶν τὸ ἴσον ἐν πᾶσι περὶ πολλοῦ ποιουμένων, δυνηθείημεν διαπράξασθαι τι ἡμῖν αὐτοῖς πρὸς ἀπαλλαγὴν. Ἐπειδὴ τοίνυν, ὧν οὗτοι κελεύουσι, ταῦθ' ὑμεῖς ἐστὲ κύριοι οἰκαθήμενοι εἰς ἔργον φέρειν, δεόμεθα ὑμῶν, ὧς ἄνδρες, καὶ ἱκετεύομεν μὴ περιῦδειν ἡμᾶς αἰδίως τυραννουμενούς· δεινὰ γὰρ ἂν πάσχοιμεν, εἴγε πολλοὶ ὄντες μιᾷ γε ταύτῃ, καὶ τῇδε αἰσχυρᾷ γε εὐσῇ, διατελοῖμεν δουλεύοντες· καὶ μάλιστα τοῦ λοιποῦ, ὅποτε ἀντὶ τοῦ ἀνεῖναι ἡρέμα, καὶ φρονεῖν μετριώτερον, οὐχ ὅπως τοῦτο μέλλει μηδέποτε πράξειν, ἀλλ' εἴμοι τῆς συμφορᾶς, καὶ προσεπαπειλεῖ δεινότερα ἀπαιτήσεων, καὶ διπλασίους τῷ χρόνῳ εἰσπράξειν τοὺς φόρους· πονηρὰ γὰρ φύσις, ἐπειδὴν τὴν ἐκ

τῆς ὑπεροχῆς ἀξίας προσλάβῃται, οὐδένα ὅρον τῶν ἀδικημάτων ποιεῖται.

Εἰ μὲν οὖν ἦν ἡμῖν ἡ δουλεία, ὧ ἄνδρες, καθάπερ καὶ τῶν πόλεων συμβαίνει τινὰς πρὸς καιρὸν τυραννεῖσθαι, ἀνεκτὸν ἂν ἦν καὶ ἡμῖν· οὐ γὰρ μικρὰ ἐλπίς ὑπῆν ἂν ἐκείνῃ, τὸ λογίζεσθαι καὶ πρὸς ἑαυτοὺς λέγειν, ἤδη παύσεται, ἤδη τεθνήσκει, καὶ μετ' ὀλίγον χαλεπῆς Δεσποίνης ἀπαλλαγῇ-σόμεθα· νῦν δ' ὀρώμεντες ἀναφαίρετον τὸ κακὸν, καὶ τὴν δουλείαν αἰδίων ἐσομένην, πῶς ὑποίσομεν; εἰ γὰρ δεῖ ζῆν διηνεκῶς μετὰ βίας, ἄμεινον τὸ μὴ ζῆν· ἐν μὲν γὰρ τῷ τεθνηκέναι, καὶ περ ἡ πείρα τὸ ἡδὺ τοῦ βίου ἀφεῖλεν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀναισθητῷ τοῦτ' ὄν, ἀνάλγητον διαγίγνεται· ἐν δὲ τῷ δουλεύειν διηνεκῶς, αἰδίων διαμένον, πικρὰν καὶ χαλεπὴν παρέχει τὴν αἴσθησιν, ἅτε δὴ καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ ποθ' ὕσε-ρον εἶ ζῆν ἀφαιρούμενον· οὕτω πανταχόθεν ἡμῖν τὰ πράγματα χαλεπά· εἰ μὲν γὰρ τοῖς παροῦσι καὶ ὑμῖν δυνατοῖς ἠβούλετο ἀγαπᾶν, καὶ τοι καὶ τοῦτο δεινὸν τὸν ἅπαντα χρόνον οὕτω ταλαιπωρεῖσθαι, ἀλλ' οἰστὸν ἂν ἦν καὶ ὑποχωρεῖν ἐσθότῃ τῇ βίᾳ· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὑπ' ἀκορέστῳ Δεσπότη γενόμενος; νῦν δὲ ἐκείνης μὴ ἀρκουμένης τούτοις, ἀλλὰ προσαπαιτούσης καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν, καὶ ὑμῖν ἀδυνάτων εἰσφέρειν, ὧν ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης ἥτε φαντασία παρέστησε, καὶ ἡ πολλὴ ῥαστώνη ἀνέπεισε, τὴν ἀπόλαυσιν, πῶς οὐκ ἂν ὑμῖν τὰ μέγιστα ἀδικεῖσθαι δοκοῖμεν;

Τὸν μὲν οὖν θεὸν αὐτὸν ὀρώμεν, ὧ ἄνδρες δικασταί, νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ διελόντα τὸν χρόνον, ἵνα πονήσαντες μέτρικ, ἔχοι-μεν καὶ προσαναπαύεσθαι· ἡ δὲ οὐδὲ νύκτωρ ἀνεῖσθαι, οὐδ' ἐν ἑορταῖς αὐταῖς ἡσυχίας καὶ ῥαστώνης συγχωρεῖ οἴασθαι ἀπολαύειν, καὶ ταῖς ἐργασίμοις ἔτι μᾶλλον ἀσχολιῶν συνε-χεῖα ἐπιτείνει τὴν βίαν· πῶς οὖν οὐχὶ τὰ δεινότατα τυγχάνομεν

πάσχοντες, ταῖς ἄνω καὶ κάτω πραγματίαις τὸν ἅπαντα αἰῶνα μάτην κοπτόμενοι; ἢ οὐχ ὁρᾶτε, ἐν οἷοις καὶ ὅσαις ἐσμέν τοῖς δεινοῖς, καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ἐγὼ, ὅσα Κεφαλὴ ἐγὼ, χεῖρες, πόδες, τᾶλλα σύμπαντα μέλη, ἐν διηνεκεῖ περισπασμῷ καὶ ἰδρῶτι διατελοῦντες, ὑπὲρ αὐτῆς κοπιῶμεν· ἀλλ' ὁ βέλτιστος οὗτος· ὁ ἐκ γειτόνων αὐτῇ, τί καὶ ἂν εἴποιμι, ὅσα ἀνάξια πάσχει, μὴδ' ἐν ὕπνοις δυνάμενος ἀναπαύεσθαι, τοῖς ὑπ' ἐκείνης ὡς ἐπ' ὀχετὸν καταπεμπομένοις αἰετὰ βαρυνόμενος; οὐ γὰρ μικρὸν, ὦ ἄνδρες, οὐδ' εὐκαταφρόνητον χρῆμα ὑπὸ τρυφῆς ἀπὸ ταύτης ἐξέροχεται· ἐπειδὴ γὰρ ἄπαξ τὸ Δεσποτὶς εἶναι πάντων ἡμῶν νενόμηκεν εἰληφέναι, ἐν τοιαύταις ἀδείαις καὶ ἡδοναῖς ὥρθη δεῖν τὴν ἑαυτῆς εὐδαιμονίαν ὀρίσασθαι· τοιαύτη γὰρ τῶν κρατούντων ἡ φύσις μετὰ τῆς τύχης εὐθύς καὶ τὸ φρόνημα μεταβάλλειν πολλάκις, εἴγε μηδεὶς νόμος κωλύει τοῦτο, οἷους μάλιστα γενέσθαι φασὶ τοὺς ἐν Σικελίᾳ καὶ Ἀσσυρίᾳ τυράννους· ἀλλ' ἡμῶν γ' αὐτῶν οὐ καταπρόΐζεται ἡδε, εἴγ' ὑπάρχουσι νόμοι καὶ δικαστήρια, καὶ ὑμεῖς τὰ εὖορκα ψηφιεῖσθε.

Χωρὶς δὲ τούτων τοσούτων καὶ τοιούτων ὄντων, οὐχ ὁρᾶτε καὶ κεῖνο, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ λογίζεσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὅσα δεινὰ καὶ χαλεπὰ ἐπεπόλασαν δι' αὐτὴν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις; πόθεν γὰρ λησταί, λωποδύται, ἱερόσυλοι, δικασταί, τὰς δίκας δικάζοντες, καὶ τοὺς ὅρκους ἐπὶ λήμμασι σμικροῖς παραβαίνοντες; οὐκ ἐντεθθεν; ἐφ' οἷς, καὶ περ μέγιστα παρὰ τοῖς κάτω κολαστήρια προηγύρευνται, ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ὑπ' ἐκείνης κρατούμενοι, καὶ εἴα ἐνδοθεν ὑπαγόμενοι, τοῦ ἔθους ἀπέχονται· οὐδ' ὁ ἂν ἡ δίκαιον ἐκ τοῦ νόμου, γινώσκουσιν· ἀλλὰ ληγῶς, ἢ χειρίδιον, ἢ ἀνθοσμίας, ἢ ἀψινθίτης, ἢ τοιούτό τι τῇ Δεσποίνῃ ταύτῃ προφερόμενον ἀφ' ἐσπέρας, ἑτεραλκῇ εὐθύς ἐποίησε τὴν τῆς δίκης διάγνωσιν· οὐ γὰρ νόμος τὸ

τηνικῶτα, οὐθ' ἡγεμῶν, ἀπὸ τοῦ θρόνου τὰ σκῆπτρα φέρων
 τὸ δίκαιον εἰσηγεῖται, ἀλλ' ἡ Κοιλίᾳ αὐτῇ τὸ πρακτέον κε-
 λεύει· διὸ καὶ ἀσεβείας εἴτις αὐτὴν διώκει, ὡς πάντων τῶν
 ἀσεδημάτων γιγνομένην αἰτίαν, δίκαια ποιήσειεν ἂν· τῶν
 γὰρ ἀμαρτημάτων διττὰς κατάγε τὸ ἄμεσόν τε καὶ ἔμμεσον
 ὁ νόμος τὰς αἰτίας διεῖλεν· οὐ γὰρ μόνον ὁ δεδρακὼς ὅ,τι δῆ-
 ποτ'· ἀλλὰ καὶ ὅς ἂν παράσχη τὴν τοῦ κακοῦ ἀφορμὴν, καὶ
 μὴ τῇ χειρὶ δράσῃ τοῦργον, ἀλλ' ὡς τὴν αἰτίαν παρεσχη-
 κῶς, τοῖς ἴσοις καὶ οὗτος τῷ δεδρακῶτι ἐπιτιμίοις καθυπο-
 βάλλεται· καί γε εἰκότως· οὐ γὰρ ῥῆθη δεῖν τὸν τὴν αἰτίαν
 παρεσχηκότα, καὶ ταύτην ἀνγκαίαν, ἥττον τοῦ δεδρακότες
 κολάζεσθαι. Ὡς οὖν πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ χαλεπῶν σαφῶς
 αὐτῆς γιγνομένης αἰτίας, οὕτω πᾶς τις γινώσκων, ἐπενεγ-
 κέτω τὴν ψῆφον δικαίαν, μηκέτ' ἐὼν αὐτὴν παραβαίνειν
 τοὺς ὅρους· ἀλλ' ἄρτω μόνῳ, καὶ τούτῳ οὐχὶ τρισκοπανίστῳ
 οὐδὲ σεμιθαλίτῃ, ἀλλ' ἀπλῶ καὶ αὐτοσχεδίῳ σὺν ὕδατι,
 ἐν οἷς ὥριστο αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς διαιτᾶσθαι, τούτοις μόνοις αὐ-
 τὴν ἀρκεῖσθαι καταναγκάζων.

Καὶ μὴν οἷγε παλαιοὶ (καὶ γὰρ τοῦτο μικροῦ με διέφυγε
 εἰπεῖν) οἱ μᾶλλον, ἢ ὑμεῖς τῶν πραγμάτων διεγίνωσκον
 τὴν ἀξίαν, τὸ πλεονεκτικὸν τοῦ τρόπου αὐτῆς ὀρώντες, καὶ
 προειδότες ὅλως ὀρμωμένην ἀφηνιάσαι, ῥῆθησαν δεῖν κα-
 νόμῳ τινὶ καὶ ὄρῳ ὑπολαβεῖν αὐτῆς τὰ σκιρτήματα. Οὕτως
 οὖν γενομένου συλλόγου, καὶ πολλῶν λόγων, ὅπως δέοι τοῦ-
 το γενέσθαι, προβαλλομένων, ἐκράτησε μᾶλλον, οἶνεϊ χα-
 λινῷ, νηστείᾳ τὴν πολλὴν αὐτῆς ἄδειαν καὶ τρυφὴν περισ-
 τεῖλαι· οὐ γενομένου, καὶ αὐτῆς περιορισθείσης ἐν μέρει πρὸς
 τὴν ἀρχαίαν λιτότητα, καλῶς εἶχε πάντα, ἡμῖν τε μετριω-
 τέρων γεγεννημένων τῶν πόνων, καὶ ὑμῖν τὸ πλεῖστον τῶν
 νοσημάτων ἐκλελοιπότεων· ἀλλ' ἐπειδὴ ποθ' ὕστερον ἔδει

καὶ αὖθις ἡμᾶς ὑπὸ τῇ κακίστῃ γενέσθαι, τότε δὴ τινὲς ὑμῶν (ἐρῶ γὰρ τάληθές μετὰ παρήρσιας, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι) ἄθεοι ὄντες, καὶ κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι, Γαστρίτε καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὴν αἰσχίσις δουλεύοντες, καὶ λόγους τινὰς εὐπροσώπους ἀπὸ τῆς κακῶς καὶ ταύτης ἀπολουμένης φιλοσοφίας, ὡς ἀπὸ τῶν ἀδυνάτων ἐξενεγκόντες, οἷον φῶς, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τὸ εὖ ζῆν· τὸ δ' ἄληθές ὑπὸ τοῦ καταράτου Φάρυγγος (καὶ γὰρ οὐδ' ἡμῶν τῶν ἄλλων τινὲς εἰσιν παντάπασιν ἀνεπίληπτοι) τοῦ ἐταίρου καὶ συντυράννου τῆςδε ἀναπειθόμενοι, αὐτοὶ πρῶτοι ἔλυσαν τὴν νηστείαν, καὶ τοὺς ἄλλους, πλὴν ὀλίγων, ἀνέπεισαν· καὶ τούτου αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς τοῖς τ' ἀνθρώποις παλίνδρομα τὰ νοσήματα, καὶ ἡμῖν οἱ πόνοι γεγόνاسι πολλαπλάσιοι· καὶ νῦν κατέστημεν εἰς ἀνάγκην πάντα πράττειν, ἐφ' ᾧ ἦπατα ἰχθύων, καὶ γάλα στρουθίων, τὸ δὴ λεγόμενον, τῇ Γαστρὶ φόρους φέρειν καὶ τὰ δύνата συμφορεῖν πανταχόθεν· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον, ἀφ' ἐταιρείας καὶ πολιτείας ἴσης εἰς δουλείαν φαύλης καὶ αἰσχίσης μεταστῆναι Δεσποίνης;

Νῦν δ' ἐκεῖνο αἰσθάνομαί τινος ὑμῶν λέγοντος, ὡς οὕτως ὀρθῶς ἡ φύσις τέταχεν τὰ τοιαῦτα, καὶ οὕτω δεῖ ποιεῖν τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως τεταγμένα· τὰ δὲ πολλὰ ταῦτα ληρὸς ἐστὶ καὶ ῥητορικῶν κομψευμάτων ἐρεσχελία· ἀλλὰ ταῦτ' ἦν ἂν, ὧ σοφώτατε σύγε, ὅς τις ἂν ἦς, ὀρθῶς εἰρημένα, εἰ καὶ αὐτὴ ἐνέμενε τοῖς ἀπ' ἀρχῆς καθεστῶσιν, ὡς καὶ ὠρισθ' ἡμῖν ἐκ τῆς φύσεως, καὶ ἡμεῖς τοῦθ' ὁμοφώνως ἅπαντες ἐδεξάμεθα, τροφὴν συμπορίζειν αὐτῇ, τοῦθ' ὃ ἂν δυνώμεθα, αὐτοσχέδιον· νῦν δ' ἐκ τοῦθ' ἡμῖν ἀντιπεριέστη τὸ πρᾶγμα, ὥστ' εἴποτ' ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοσχεδίως, παρ' ὃ ἂν κελεύῃ, αὐτῇ προσενέγκοιμεν, στασιάζει πρὸς ἑαυτήν, ἄνω καὶ κάτω ὑπὲρ φύσης ἀνακυκῶσα τὰ ἔντερα, καὶ πῦρ ἐκπνεῖ,

ὥσπερ Αἴτην, ὀξυρεγμοῦσα, καὶ ἀνακογχυλιάζουσα· καὶ τοῦ-
του οὐκ ἂν πρότερον παύοιτο, πρὶν ἂν δυοῖν θάτερον, ἢ ἡ-
μεῖς μετὰ τοῦ δίκην δοῦναι ἐκ νόσου τινός, καὶ τὰ ἀπαιτού-
μενα προσενέγκωμεν, ἢ αὐτὴ, καθάπερ οἱ ἐν μεγίστῳ κλύ-
δωνι τῆς θαλάσσης, τὰς ὀγκάδας ἀποσκευάζοντες, ἐκκρίσεις
καὶ ἐμετοὺς σφοδροὺς ἀπεργάσῃται· εἰδ' αὖ ἐπὶ τὰ κάτω χω-
ρήσει, τίς οὗτος εὐρύς ὀχετὸς, ὥτ' ἐξικνεῖσθαι πρὸς βίαν
ἐξαντλήσαι τοσαῦτα πολυειδῆ τῶν νέων Γραμματικῶν ἄμεσά
τε καὶ ἔμμεσα ἀντικείμενά τε καὶ συμπληρώματα; ἔπειθ' ὡς-
περ μαινομένη δεινὰ, ἡμῶν ἐντεῦθεν καταψηφίζεται, παρὰ λύ-
σεις ποδῶν καὶ χειρῶν, καὶ ἄλγος τῆς κεφαλῆς ἐμοῦ, καὶ
ὀδύνας ἀπάντων, καὶ πολλάκις καὶ πυρετοὺς, ἵνα μὴ, φησὶ
καὶ αὖθις τοιούτους αὐτῇ λιτοὺς προσενέγκωμεν φόρους· εἰ
δὲ μὴ, τὰ ἔσχατα προσεπαπειλεῖ ποιήσῃν ἡμᾶς· καὶ συνε-
λόντ' εἰπεῖν, ἔσθ' ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ὁ βίος οὐκ ἄλλο, ἢ δου-
λεία αἰδίου ἄντικρυς, πόνος μὲν συνεχὴς τῶν παρόντων, φό-
ρος δὲ τῶν προσδοκωμένων ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐκγόνοις
ἡμῶν ἕως ὅτου διασώζεται τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ ὁ ἥλιος
περιοδεύει τὸν οὐρανόν.

Ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τὰ τοιαῦτα ἡ ἀγ-
κασαν ἡμᾶς καταφυγεῖν εἰς τοὺς νόμους, εἴπως παρ' ὑμῶν
θεραπείαν τοῦ πάθους εὔροιμεν· ὅτι δ' ἀληθῆ πάντ' ἐστίν, ἃ
ὑμῖν παρεχόμεθα, καὶ ὑμεῖς ἀφ' ἐαυτῶν καὶ πρὶν ἡμᾶς λέ-
γειν, σύνιστε δήπου· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὥς πάντα τὰ δει-
νὰ ἐκ ταυτησὶ εἰσέφρησαν εἰς τὸν βίον; στάσεις πρὸς ἐαυ-
τοὺς, ἐπιβουλαί, λιμοί, καὶ λοιμοί, καὶ πόλεμοι πρὸς τε ἐαυ-
τοὺς καὶ τοὺς ἕξω· κούδεν, ὃ μὴ ἐκ Γαστριμαργίας τῶν δει-
νῶν ὑμῖν ἀνεφύη.

Ταῦτ' οὖν σκέψασθε ἀκριβῶς, ὦ ἄνδρες, καὶ εἴ τις ἐκ τού-
των οὐ δεδίδαχται ἱκανῶς, παρ' ἐτέρου μαθὼν, ἡμᾶς τε

τῆς πολλῆς καὶ αἰδίου ἀπαλλάττετε τυραννίας, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τῷ ἀκινδύνῳ τίθεσθε, τῶν δεινῶν προφυλάττοντες· οὐ γὰρ περὶ ἡμῶν μόνων ὁ λόγος, ὅπερ εἰποῦσα μέμνημαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐαυτῶν ἡμᾶς βουλευέσθαι ἄξιον, καὶ ταῦτα δικαστὰς ὄντας, καὶ κατὰ τοὺς νόμους δικάζειν ὁμωμοχότας· εἰ γὰρ, οἷς ἐξεστι πάντων γνώμη κρατεῖν, οὗτοι τῆς αἰσχροῦς ταύτης ἡττῶντο ὑπὸ τρυφῆς, τοῦτο καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τοῖς τοιούτοις, μήτι γε δὴ παθεῖν ἄξιον· διὸ τοῖς τε νόμοις κοινῇ καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος γνώμη, τύραννον ἐγκαθεστηκυῖαν ταυτηνὴ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ξυγκαθελόντες, ἡμᾶς τε ἐλευθεροῦτε, καὶ πᾶν τὸ ἀνθρώπινον τῶν δεινῶν καὶ χαλεπῶν ἀπαλλάττετε.

Ἡ Γαστήρ λέγει.

Εἰ μὲν νῦν πρῶτον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοιούτων παραλόγων ἐτυγχάνετε ἀκροώμενοι, ἐξῆν καὶ εἰς ὑπόνοιάν τινα ἔλθειν τὸν ἀπολογούμενον, μήτι τοῖς τοῦ κατηγοροῦ λόγοις προκατειλημμένοι, ἀδίκως καταψηφίσσησθε· νῦν δ' ἐπειδὴ ὑμῖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμβαίνει τοιαῦτ' ἀκούειν, καὶ τούτου μοι δοκεῖ ἱκανῶς πεπαιδεῦσθαι, ὥστε μὴ παρακροσθῆναι ῥαδίως ὑπὸ τῶν ψεύδεσθαι βουλομένων, πέπεισμαι, ὥς οὔτε παρὰ τοὺς εἰρημένους παρὰ τουτωνὶ λόγους, οὔτε παρὰ τοὺς ὑπ' ἐμοῦ ῥηθήσεσθαι μέλλοντας, τὰ τουτουῖ τοῦ ἀγῶνος δίκαια γενήσονται ἰσχυρά· ἄλλ' ὥς ἑκάτεροι ὑμῶν πρὸς ψεύδος, ἢ ἀλήθειαν εὐρεθῆναι ἔχοντες, οὕτως εἰκὸς παρ' ὑμῶν τεύξεσθαι καὶ τῆς ψήφου· διὸ οἱ μὲν λόγοι ἴσως ἔθους ἔνεκα, ὥσθ' ἀπλῶς μόνον ὑμᾶς ἀκοῦσαι, γένοιτ' ἂν τὸ δὲ πρᾶγμα

οἴκοθεν ἐπὶ τῆς ἐκάστου διανοίας πάλαι κεκριμένον ἂν εἴη· τοῦ τό γε καὶ νῦν, ὧ ἄνδρες, οὐ μόνον περὶ ἡμῶν, ἢ καὶ ὑμῶν τῶν δικαζόντων ἔοικεν εἶναι ὁ ἀγὼν οὗτοσί, πολλῶν οὐ πάνυτι ἀμελῶς μαθεῖν βουλομένων, ὅπως ὑμεῖς ἔχετε πρὸς τοὺς ἥδιστ' ἂν ψευσαμένους, καὶ τοὺς τάληθές ἀπλῶς καὶ ὥς ἔχει φύσεως παριστῶντας.

Μόνον τοίνυν τοῦτ' ἐπὶ τὸ πρᾶγμα δοκεῖ μοι, ὧ ἄνδρες δικασταί, μόνον τῶν ἀπάντων μηδὲν σοφόν, μηδὲ ποικίλον ἀπαιτεῖν πρὸς διάγνωσιν· ἡμεῖς μὲν γὰρ τὰ μέλη πάνθ', ὥς ὁρᾶτε, ἐν ὑμῖν ἐσμέν τοῖς ἀνθρώποις· καὶ πᾶν, ὃ ἂν δρᾷ ἕκαστος ἡμῶν, ἐν ὑμῖν τυγχάνει τοῦτο δρῶν· ὥστ' οὔτε νόμου τινὸς ἔξωθεν ἡμῖν δεῖ, οὔτε μαρτύρων, οὔτ' ἄλλου τινὸς τοιούτου πρὸς τὸ δικάϊαν ἐπιφέρειν τὴν ψῆφον, εἰ μόνον ὑμεῖς τὴν περὶ πολλοῦ τὰ δίκαια ποιουμένην Εὐνομίαν, ὥς θυγατέραν οὔσαν τοῦ Διὸς περὶ πλείστου ποιείσθε· ὑφ' ἧς πᾶσαι μὲν πόλεις, πᾶσαι δὲ σώζονται χῶραι· καὶ τὴν ἀπαράιτητον καὶ σεμνὴν Δίκην τιμᾶτε· ἣν ὁ τελετὴς ὑμῶν καὶ μύσης Ὀρφεὺς, ἐφ' ᾧ πάνθ' ὁρᾷν τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων πραττόμενα, τῷ θεόνῳ τοῦ Διὸς παρεκάθισε. Ταύτην δ', ὧ ἄνδρες, νῦν εἰς ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπιβλέπειν νομίζοντες, οὕτω ψηφίσασθε, περισκοποῦντες, μή τις τῶν δικαίων τι παραβὰς ἐκ τοῦ παρακρούεσθαι, καταισχύνη ἐκείνην· ἧς ὑμεῖς, μέχρις ἂν δικάζητε, καὶ τοῦτο φέρητε τούνομα, ἐπώνυμοι τυγχάνετε ὄντες.

Τὰ μὲν κατηγορημένα, ὧ ἄνδρες, πολλὰ καὶ δεινὰ· καὶ οἷα μήθ' ἡμᾶς ῥαδίως πιστεῦσαι, μήτ' ἐμὲ καθ' ἕκαστον μνημονεῦσαι· τὸ δὲ μέγιστον καὶ πάντων, ὥς ἂν ἔγωγε φαῖναι ἀχαριστότερον, ὅτι πλείω, φασίν, ἢ κατὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἀπαιτοῦσα, οὐδὲν ἢ αὐτόχρημα τύραννος αὐτοῖς ἐγκαθέστηκα· τοῦτο γὰρ οὕτως μὲν ἀπλῶς ἀκοῦσαι, τάχ' ἂν δό-

ξεις καὶ ἀληθείας ἔχουσιν τοῖς μὴ ὀρθῶς καὶ κατ' ἐπίστα-
 σίαν λογιζομένοις· ἐπειδὴν δέ τις ἐκ λογισμοῦ τὴν τε πρὸς
 ἀλλήλους σχέσιν ἡμῶν σκοπήσῃ, καὶ ὁ ἕκαστος ἡμῶν ὀφεί-
 λει τῷ κοινῷ συντελεῖν, εὐρήσει πάνθ', ὅσα ἐμοῦ κατηγό-
 ρησαν, αὐτοῖς τούτοις γὰρ τῷ ὄντι προσήκοντα· δέον γὰρ ἐμοί
 τε καὶ αὐτοῖς, ἃ συμφέρει, ταῦτα μόνον καὶ μηδὲν παρὰ ταῦτα
 προσφέρεισθαι, οἱ δὲ οὐ τοῦτο ὀρώσιν, ἀλλὰ τῷ τοῦ κατα-
 ράτου Φάρυγγος, ὃς καὶ βρόχου ἔμοιγε ἄξιός, γαργαλισμῷ
 καταθειλγόμενοι, ἃ αὐτοῖς τε δυσχερὲς πορίζεσθαι γίνεται,
 ἐμοί τε πολλάκις εἰς κίνδυνον τελευτᾷ, τούτοις ἐμέ τε κατα-
 θαρύνουσι, καὶ ἑαυτοὺς ταῖς ἄνω καὶ κάτω πορείαις ἀναγ-
 κάζονται κατακόπτειν, ἀλλ' ἐπ' ἄλλοις ἐπιτιθέσθαι ἐν ἐμοί
 κατασπεύδοντες, ὥσπερ ἐπίτηδες βουλόμενοι διαρρήξαι με·
 εἴθ' οὕτως, εἴποθ' ὑπ' ἀνάγκης τὴν τάξιν ὁρίζαιμι ἀνατρέ-
 πειν, ὑπερχειλὴς γενομένη, καὶ τὸ ἑμαυτῆς ἀμέμπτως ποιεῖν
 μηκέτι διὰ πλήθος ἰσχύουσα (κινήσει γὰρ ἐν ἐμοί οὐκέθ'
 ὑπολείπεται τόπος οὐδὲ βραχὺς) κακῶς λέγουσι διὰ τοῦτο,
 ἐκκρίσεις καὶ ἐμετοὺς μοι προφέροντες ἐκατέρωθεν, ὄζυρεγ-
 μίας τε, καὶ χυμοὺς ἀνεπιτηδεῖους, καὶ ὅ,τι ἂν αὐτοῖς ἐπέλ-
 θῃ, καταβοῶντες· κακῶς εἰδότες, ὥς οἶα διδόασιν, τοιαῦτα
 ἀπολαμβάνουσι· καὶ ὁ συμβαίνει τοῖς μυλωροῖς· εἰ μὲν γὰρ
 σίτον καθαρὸν τῇ μύλῃ ἐμβάλωσι, τοιαῦτ' ἐπιδέχονται καὶ
 τὰ ἄλυστα· εἰδὲ κριθάς, ἄλφιτα· εἰδὲ κέγχρων, τοιαῦτα· εἰ δὲ
 τῷ καὶ ψάμμον, ἢ τοιοῦτό τι ἐπέλθοι κατασωρεύειν, ψάμμον
 ἔξει εἰκότως ἀληθεςμένην· τῷ δὲ μύλῳ ἐκ τούτων τί περι-
 γίγνεται; ἢ ὅτι συνεχῶς πρὸς τάντί τινα ἐκτριβόμενος, ἀσ-
 θενέστερος γίγνεται ἐκ τοῦ. Τοιαῦτα συμβαίνει καὶ μοι, ὦ
 ἄνδρες, ὑπὸ τῆς τουτωνὶ εὐθείας καὶ πλεονεξίας αἰεὶ πάσ-
 χειν κατατριβομένην, μηδὲν ἰδίᾳ αὐτοὺς ἀδικήσαν· τί γὰρ
 ἂν βουλευσαίμην κακὸν αὐτοῖς, ὃ μὴ πρότερον εἶη κατ'

ἐμοῦ βεβουλευμένον ; ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ἀμφοτέροις τότε ζῆν ἐστι καὶ τὸ σώζεσθαι, καὶ ταῦτά τὰ διάφορα· πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἀναγκάσαιμι ἂν αὐτοὺς πολλά μοι προσφέρειν, ἐξ ᾧν ὑπερεκπιμπλαμένην τῷ κόρῳ πρῶτην ἐμὲ αὐτὴν δεήσει διαρῥαγῆναι ; οὐκ ἔστι ταῦτα· ἀλλ' οὗτοι πλέον, ἢ ὥς ἄντις ᾧήθη εὐηθείᾳ δουλεύοντες, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀσώτου τουτουῖ Φάρυγγος, φύσει μάργου ὄντος καὶ ἀκρατοῦς, ὑποκναιόμενοι, ἐμέ τε ἀπειπεῖν παρασκεύασαν, καὶ σφίσιν αὐτοῖς πολλῶν κακῶν γεγόνασιν αἵτιοι.

Ναί φασιν, ἀλλ' ὑμεῖς καὶ λιτά πρὸς προσενηγόντες, ἀηδίας καὶ ὀζυρεγμίας ὅ,τι πλείστης ὁμοίως ἐνεφορήθημεν, καὶ τοῦ φυσικοῦ παρελύθημεν τόνου· οἶδα καὶ ἐγὼ, ταῦτά τούτοις παθοῦσα πολλάκις· ἀλλὰ τί μᾶλλον ἐμοὶ αὐτοῖ, ἢ οὐχὶ αὐτοῖς ἐγὼ τοῦτ' αὐτὸ ἐγκαλέσαιμι ἂν δικαίως ; αὐτοὶ γὰρ τὴν αἰτίαν τούτων παρέχουσι, τὰ κακόχυμά μοι προσφέροντες· οἷα γὰρ τὰ αἵτια, τοιαῦτα καὶ τὰπὸ τούτων ἀνάγκη γίνεσθαι· φακῶν γὰρ καὶ φυσολίων, ᾧ ἄνδρες, καὶ ὅσα γε εἰς πνεύματα πέφυκε δικλύεσθαι, καὶ τοιούτων ἐμφορηθῆναί με ἀναγκάζουσιν· ᾧν ἐμπλησθῆσαν, εἰ μὴ ἀποπέμψαιμί τι καὶ ἐξω ἐμέ τε δεήσει διαρῥαγῆναι, ὥς ἀσκὸς πνεύματος εἷα κατασχεθέντος, καὶ πᾶσαν τὴν ἐταιρείαν διαλυθῆναι, ὥσπερ πλοῖον, ἀφαιρεθέντων τῶν ξυνεχόντων γόμφων· ὥσπερ γὰρ καλῶς ἐχούσῃ ἐμοὶ καὶ αὐτοῖ συσσωζόμενοι, συντηροῦνται· οὕτως ἀνάγκη καὶ συναναιρεθῆναι ἀναιρεθείσῃ. Οὐδὲν οὖν ἄτοπον, εἴποτε φύσης αἰσθοίμην πεπληρωμένη ἀποφυσᾶν αὐτοῖς ἐσθότε πρὸς κοινὴν ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν· Εἴτ' ἐμέ φασιν γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις τὴν αἰτίαν τῶν νοσημάτων, καὶ ταῦθ' ἡνίκά καὶ ἰατροὺς μεταπέμπονται, καὶ ἐμετικῶν φροντίδα ποιοῦνται, καὶ κλυστῆρσι χρῶνται· ἐφ' ᾧ ἔχοιεν ἐκ μεταμελείας πηλὶρρῦτα ἅπαντα, ὅτ' ἐκ πλεονεξίας

μοι φθάσαντες ἐπεσώρευσαν· παυέσθωσαν τοίνυν, τῶν πλείονων ἐπιθυμοῦντες, καὶ οὐδὲν οὔτ' ἐμοὶ, οὔτ' αὐτοῖς, ὅσον γ' ἐμοῦ ἔνεκα, συμβήσεται τῶν δεινῶν· νῦν δὲ πῶς ἂν τολμῶεν ἀπογιγνώσκειν ἑαυτῶν τὴν αἰτίαν τῶν νοσημάτων, ὁπότε ἐγὼ μὲν σπεύδω ἀνακουφίσαι τῇ κενώσει τὴν φύσιν, αὐτοὶ δ' ἀντιπράττουσιν, ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις ἐπεντιθέντες, ὅπως ἐγὼ τε διαρρύαγῃσομαι, καὶ πάντα τὰ δεινὰ καὶ χαλεπὰ ἐγγενήσεται τοῖς ἀνθρώποις; καὶ αὐτοὺς γ' ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες, τούτων παρέχομαι μάρτυρας, ἐξ ὧν σύνεστε πάσχοντες.

Ἀλλ' ὑμεῖς γ', ὦ ἄνδρες δικασταί, ταῦθ' ὀρίυντες, ἀνέχεσθε· καὶ αἰτίαν εἶναι τῶν νοσημάτων παρὰ τούτων ἀκούοντες, οὐκ ὀργίζεσθε· ἐγὼ γὰρ, ὅταν ὑπερεμπλησθῶ τῶν βρωμάτων, ὃ συμβαίνει μοι πάσχειν πολλάκις, καὶ ταῦτα ἐν ἑορταῖς, καὶ ἱκετεύσω μὴδὲν μοι πλέον ἐπεντιθέναι, ὥς μὴ ταχέως ἀποπνιγοίμην, σύνισθ' ὑμεῖς, οἷα ποιῶσιν οἱ τῷ Φάρυγγι τούτῳ δουλεύοντες· τὸ γὰρ κοινὸν ἐκεῖνο καὶ τετριμμένον εἰπόντες, πᾶτταλοι παττάλοις ἐκκρούονται, οὐ παύονται ἐπὶ τοῖς πρώτοις, τοσεύτοις οὔσι τὸ πλῆθος, ἐπιτιθέντες καὶ ἕτερα· καὶ τούτων, ὥς ἴστε, πρώτη αὐτὴ πρὸς κόρον ἀποναρκῶ· εἴτα καὶ τοὺς ἄλλους, κακῶς ἐπὶ τούτοις διακειμένους, ῥαδίως ἐπιφυόμενα, ἐπέρχεται τὰ νοσήματα. Τί οὖν οὔτοι, ὧν αὐτοὶ εἰσὶν αἴτιοι, ταῦτ' ἐμοὶ προσφέρουσιν, ὥς ἐγκλήματα; καὶ οὐ μόνον τοῦτο μου καταψεύδονται, τῶν δὲ ἄλλων ἀπέχονται· ἀλλὰ καὶ ταῦτά μοι ἐθέλουσι περιάπτειν, καὶ τὴν ἐναντίαν τινὲς τρυπέντες, ἄρτι σὺν ὕδατι περιρρίζειν με ἀξιοῦσιν· οὕτω τὸ μέσον τῆς ἀρετῆς ἀκροσφαλὲς ἐφ' ἐκάτερα· καὶ τοι εἰ ἐμοὶ μόνῃ τοῦτο ζημία οἴονται εἶναι, καὶ διὰ τούτων δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ, δι' ἐφέσεως ἔχουσι καλῶς· ἔστω τοῦτ' ἐμοὶ πρόστιμον, καὶ δέχομαι τὴν ποινὴν, ἐνδιδούσα τῇ πάθει· εἰ δὲ πρῶτοι τῶν

ἀποθησομένων αὐτοὶ αἰσθανθήσονται, πῶς οὐ τὴν ἐσχάτην ὑφλισκάνουσιν ἄνοιαν; ὁ γὰρ γλίσχρα σπεύρων, γλίσχρα καὶ συγκομίζεται· ὑπερβολὴ γὰρ καὶ ἔλλειψις, ὥσπερ ἐπὶ πάντων, καὶ τούτοις, καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων δοκῶσιν ὀρμᾶσθε, εἰς ταῦτόν κατατείνουσι πέρας.

Νῦν δὲ καὶ ἐκείνῳ μοι θεάσασθε, πρὸς θεῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐρ' ὃ καὶ μᾶλλον μοι δοκοῦσιν οὗτοι ἀναισχυντεῖν· φασὶ γὰρ δι' ἐμὲ ἐπιπολάσαι τῷ βίῳ φορὰν ληστῶν καὶ κακούργων· ἀλλ' ἔμοι γ', ὦ ἄνδρες (καὶ μοι ἀνάσχεσθε ἀγανακτούσης δικαίως) αἰρετώτερον ἦν μοι μὴδ' εἶναί με ἐν τῷ βίῳ, ἢ τὴν ἀτιμοτάτην ταύτην τετάχθαι, καὶ τοιαῦτα παρὰ τούτων συκοφαντεῖσθαι διηνεκῶς· τίς γὰρ, ὦ τί ἂν εἶπαῦς ὑμᾶς ἀξίως προσείποιμι, τίς ταῦτα δρᾷ; καὶ τίς κακούργους, οἷς δρᾷ, ἀπεργάζεται τοὺς ἀνθρώπους· αἰσχύνομαι γὰρ ἀληθῶς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν κακῶν τὰς αἰτίας ἐκλέγειν· ἀλλὰ τί καὶ πάθοι τις, ὁπότε τις ἐπηρεάζων βιάζοιτο; καὶ γὰρ οὐδ' ἀγαπῶσιν οἱ ἄσσωτοι οὗτοι, οἷς ἡ φύσις ἐκ τοῦ ἐγγυτάτου ἐχορήγησεν αὐτοῖς περιβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπωτάτων γλιχόμενοι, εἰς ἐσχάτην ἐτράπησαν ἀτοπίαν· αὐτίκα γὰρ πρώτη ἦδε ἡ κακὴ Κεφαλὴ, ἡ τὸν λῆρον ἐκεῖνον προειρικυῖα, ὡς τῶν ἄλλων ἡγεμονίς καὶ προκαθεζομένη, αὐτὴ πρώτη τὰς ἑαυτῆς τρίχας ἐν χρῶ περιχειραμένη, καὶ ἀποβαλοῦσα ὅλως τὸν κόσμον τὸν φυσικόν, περίαπτον ἕτερον ἐπέισακτον ἐσοφίσατο, τιάραν, ὦ ἄνδρες, παράλογον, ἧς τὸ τίμημα παρὰ γε τοῖς Δαξὶ μάλιστα καὶ τοῖς Φαναρίταις διτάλαντον ὅλως, ὡς ἔρε, ἐκ Σκυθικῶν οὐκ οἶδ' ὁπόθεν δερμάτων, οἷα ἡ τοῦ Ἄτλαντος σφαῖρα, ὅλον οὐρανὸν καὶ γῆν περιέχουσα, ἐς τὸ περιεργότερον ἠτλημένην· ἧς ἡ διάμετρος δίπηχυς· θεάσασθε δὲ καὶ τὸν τράχηλον τουτονί, ὅλω χρυσῷ ἐξαστράπτοντα· ἴδετε δὲ καὶ τὰς χεῖρας ταυτασὶν, ὅσον τῇ

τῶν λίθων τριπνότητι περιλαμβάνονται τοὺς δακτύλους· οἱ δὲ πόδες ἐκεῖνοι οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἡδέως ἀνάσχοιντο, καὶ τοὶ τὴν ἐσχάτην εἰσὶ τεταγμένοι, ἀπλῶς ταῖς κρηπίσιν ἄπτεσθαι τοῦ ἐδάφους, εἰ μὴ διπλαῖς καὶ πολυτελεστέραις ὑποτρώνοντο ταῖς ἐμβάσιν, αἷς πολλαχῇ οἷον ταῖς γυναικεῖαις καὶ χρυσὸς περιήρμωσται· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἐξῆς, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγουσα, τὰ τούτων μηκύνω, ἐς τοσοῦτον ἀτοπίας καὶ ἀσωτείας προεληλύθασιν, ὥσθ' ἵνα μηδεμίαν ὑπερβολὴν τρυφῆς ἀπολείπωσι, τὰ ἐγχώριά τε, καὶ πάτρια ἀποποιησάμενοι, ἄλλ' ἅττα παράλογα καὶ παράδοξα ἀντικαταστήσαι σφίσιν αὐτοῖς ἀπετόλμησαν, δέρματα μὲν ἐξ ὑπερβορείων, σπηρικὰ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπουθεν γῆς ἐκ Σινῶν καὶ Ἰνδῶν, ἀμοργίδας δὲ ἐκ τῶν πέρα Γαδείρων καὶ Θούλης εἰσκομισάμενοι· ἐμοὶ δὲ τῇ Γαστρὶ, ἥς κατέγνωνσαν ἀσωτεῖαν, καὶ ἦν τύραννον αὐτοῖς τερατεύονται ἐγκαθεστηκέναι, καὶ τοὺς λωποδύτας ποιεῖν, οὐδενὸς τούτων δεῖ, εἰ μή τις εἴποι τὴν ζώνην, ἣν καὶ ταύτην ἐπὶ τῷ καταπιέζειν με περιζώννυνται· ἱκανὸν γάρ μοι δοκῶ περίβλημα ἔχειν, ὃ ἡ φύσις με περιέβαλεν.

Νῦν δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, προσέχετε μοι τὸν νοῦν ἀπολογουμένη καὶ περὶ τῶν βρωμάτων· καὶ σκέψασθε, ὅπως καὶ ταυθ' ὡς καλῶς διοικῶ· τὸ μὲν γὰρ τρόφιμον καὶ ζωτικὸν αὐτῶν, ἅμ' ἐκχυλισθὲν τῇ ἐν ἐμῇ περισταλτικῇ δυνάμει, καὶ εἰς αἷμα μεταβαλὼν, αὐτῶν μᾶλλον γίγνεται, ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ γείτονι τούτῳ τῷ καὶ συνεργάτῃ οὐδὲν ἀπολείπεται ἕτερον, ἢ ὅ,τι οὐδ' εὐπρεπές ἐστι λέγειν· καὶ γὰρ ἐξ ἀπάντων μόνοις ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, εἴμαρται τὴν μηχανὴν ταυτηνὴ ἐκκαθαίρειν, καθάπερ οἱ ἐπὶ μεγίστοις καταδικασθέντες ἐγκλήμασι τὰς τῆς ἀρχαίας Ρώμης ἀμάρας· πότεροι οὖν ἡμῶν τοῦ κακουργεῖν τινὰς τὴν αἰτίαν παρέχουσι; καὶ

τίνες ἀνάσχυντοῦσι ψευδόμενοι; ἀντὶ γὰρ τοῦ καταδύεσθαι, ἐφ' οἷς ἔργῳ ἐξελέγχονται πράττοντες, ἐμοὶ δὲ καὶ χάριν εἶδέναι, ἐξ ὧν αὐτοῖς προθύμως διακονῶ, αὐτοὶ μὲν λόγοις ἀξιούσι σεμνολογεῖσθαι, ἐμοὶ δὲ ἐγκλήματα προσδίδειν πειρῶνται· ἀλλ' οὐκ ἂν πείσειαν οὐδένα τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα, ὑμᾶς τοὺς ἅπαντα συνειδότας· πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· μαρτυρούντων γὰρ μετὰ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν δικαστῶν, πᾶς ἕτερος λόγος ἀργός.

Ταῦτ' οὖν συνειδότες καὶ ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ σὺν λογισμῷ τὸ βέλτιον κρίναντες, δικαίαν τὴν τοῦ πράγματος τούτου ποιῆσθε διάγνωσιν· τὰ γὰρ ἄλλα δικαίως ὁμωμόκατε κρίνειν, καὶ δὴ καὶ εἰς ὁμόνοιαν συνάγειν τὰ διαστώτα ὀφείλετε· οὐ γὰρ μόνον δικάζειν εἰλήφατε, ἀλλὰ δὴ καὶ διδάσκοντες ρυθμίζειν, εἴπη ὁράτέ τι ἐν ἡμῖν φαύλως ἔχον. Ἑμεῖς δ' αὖ, ὦ ἐταῖροι, (μέτεσι γὰρ ἤδη πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος) πείθεσθέ μοι, ὡς παῖδες μητρὶ, εἰμὴ παντάπασιν ἐξεστήκατε τοῦ φρονεῖν· καὶ μηκέθ' ὑπερβολῇ ἐνδιδόντες τῆς τοῦ Φάρυγγος μαργοσύνης, ὡς ἔχθραν καταπιέζειν με βούλεσθε, μὴτ' ἐλλείψει χαυνοῦτε· ἐκκτέρωθεν γὰρ εἰς ταῦτόν συντελεῖ τὸ ἀμάρτημα, καὶ κοινῇ ἡμῖν τάποτέλεσμα σφαλερόν· εἰδέτε με καὶ καταμέμφεσθαι ἔχοιτε, ὅτι δοκῶ ὑμῖν πολλὰ ἀπαιτεῖν, τοῦτ' οὐκ ἂν ἐμοὶ μᾶλλον, ἢ τῷ Φάρυγγι τουτωῖ δίκαιον ἂν εἴητε ἐγκαλεῖν· ὑφ' οὗ καταγοητευόμενοι τῷ κνισμῷ, ἐμέ τε καταβαρύνετε, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀνοήτως τῇ περὶ ταῦτα σπουδῇ κατακόπτετε· ἐγὼ γὰρ, ὡς ἴστε, πᾶν ὃ ἂν δέχωμαι, πρὸς ὑμᾶς ὅτι περ τούτων ὄφελος, παραπέμπω, καὶ ὑπόλοιπον ἔμοιγε, ὃ οὐδὲ προσιδεῖν ἐκόντες ἀνέξεσθε· εἰδὲ μὴ πιστεύοιτε, εἰσελθόντες ἔνδον νόμφ πολεμίων, λείαν ποιῆσθε πάνθ', ὅσα ἂν εὕρητε ἐν ἐμοί, καὶ τούτοις χρησάμενοι, ἀδεῶς εὐωχεῖσθε· καὶ οὐδεὶς ὑμῖν

δήπου φθονήσῃ τῆς ἀπολαύσεως· ἀλλ' οὐκ ἂν ἐκόντες, εὖ οἶδ' ὅτι, καταδέξεσθε ταῦτα· οὐ γὰρ ἀρώματ' ἔνδον ἐστί· Καί τοι κάκεινο εἰδέναι δεῖ· βασιλεῖ γὰρ ἀγαθῷ καὶ νομίμῳ ἔγωγε ἔοικα· καὶ οὕτω περὶ ἐμοῦ ἀξιοῦτε ὑπολαμβάνειν, τὰτ' ἄλλα τιμῶντες καὶ διὰ τοῦτο οὐχ' ἤττον· ἐκεῖνος μὲν γὰρ πᾶν ὅ,τι ἂν τύχῃ ποιῶν, τοὺς τε φόρους ὡς ἔνι μετρίου συλλέγων, καὶ τᾶλλα πράττων ἐκ πολλῆς τῆς προνοίας, διατελεῖ πάντα κυβερνῶν πρὸς εὐδαιμονίαν τῶν πόλεων· οὕτω καὶ μοι συμβαίνει περὶ ὑμῶν ἀεὶ κοπιᾶν· εἰ δὲ μὴ θέλοιτε ταῦτα, μέμφεσθ' εὐλόγως καὶ τῇ ἐμῇ ταύτῃ ἀδελφῇ καὶ συγχηδεμόνῃ· Καρδίᾳ, ἀντιρρόπῳ κινήσει καὶ αὐτῇ μεταδιδούσῃ καὶ δεχομένῃ τὸ αἶμα. Χρὴ δ' οὖν ἡμᾶς τὰ πολλὰ ἐκεῖνα καὶ τρυφηλὰ ἀφέντας, ὑμῶν αὐτῶν νῦν γ', εἰμὴ πρότερον, γενομένους, οὐθ' οὕτω πολλὰ εἰσφέροντας, καταναγκάζειν με δέχεσθαι, ἵνα μὴ ὑμεῖς τῷ μάργῳ τουτωῖ Φάρυγγι χαριζόμενοι, κάμνητε, γιγνόμενοι πανταχοῦ τῇ σπουδῇ, καὶ με διαρρήξετε· οὐθ' ἂν ἀνέγκητε, τῶν κακοχύμων ταῦτ' εἶναι χρη'· εἰδὲ μὴ, οἷα ἂν σπείρητε, τοιαῦτα δὴ καὶ συλλέξεσθε.

Ὁ Φάρυγξ λέγει.

Καὶ πάντων μὲν, ὧ ἄνδρες δικασταί, τὰς τῶν πραττομένων ἀγνοεῖν αἰτίας δεινόν, καὶ πολλῶν κακῶν τῷ βίῳ αἴτιον γίγνεται· ὁπότε δὲ καὶ αὐτός τις ἑαυτὸν εἰς ὅ,τι ποτὲ ὑπὸ τῆς σοφωτάτης τέτακται φύσεως οὐ γινώσκει, τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ πολλῷ δεινότερον εἶναι· τῶν μὲν γὰρ ἐκτὸς ἡμῶν καλῶς ἐχόντων, ὑπόθ' ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν καλῶς

φέροιτο, ἐφ' ἐκάστου τῶν καιρῶν προθύμως ἀπαντῶν εἰς τὰ ἔργα, ἐν οἷς προσδιώρισται, ὕπεστί τις ἐλπίς καὶ κείνα ἐπανορθωθήσεσθαι· ἐπειδὴν δέ τις τὸ καθ' ἑαυτὸν πῃ σφαλλόμενος, τὰ τοῦ ἐτέρου περιεργάζεται, τοῦτ' εἰ παρὰ πάντων ὁμοίως γίγνοιτο, καὶ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἀμελουμένων ταχεῖαν τὴν αἴσθησιν μὴ παρέχεται, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶνπραγμάτων, πολλῶν ἐκ πολλοῦ ἀμαρτημάτων συνειλεγμένων, ἀπαραίτητον τὴν βλάβην εἰκὸς ἀπαντᾶν.

Ἀλλὰ τίμοι βούλεται ταῦτ', εἴποιτις ἂν, οὕτως ἐν προοιμίῳ φιλοσοφούμενα; οὐδὲν ῥᾶον, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐξηγήσασθαι, ἥ γνώμης ἔχω ἔγωγε περὶ τούτων· ὁρᾶτε γὰρ τὸν ἀγῶνα, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἡμῖν τ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν πράγματα παρεχόμεθα· διὰ τί; διὰ τὴν ἄγνοιαν μὲν τῶν ἰδίων, περιέργειαν δὲ τῶν ἀλλοτρίων· εἰ γὰρ ἕκαστος ἡμῶν προθύμως τε καὶ ἀμέμπτως τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἠβούλετο ἐκτελεῖν, οὐδὲν ἂν ἡμῖν ἔδει νῦν, μήτε λόγων, μήτε δικαστῶν· ἀλλ' ἡμῖν τε ἄριστ' ἂν ἔσχε τὰ πράγματα, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἂν τοσούτων ἐνεφορήθητε λήρων· νῦν δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστος ὑπερβάς, οὗ τὴν γνώσιν ἀφήρηται, τοῦτο τοῦ ἐτέρου προχείρως κατηγορεῖ, οὗτοι μὲν τῆς Γαστρὸς, ὡς ἀπλήστου δοκούσης, ἐκείνη δ' αὖ μετ' ἐκείνων τοῦναντίον, ἱμοῦ, ὡς δῆθεν αἰτίαν ἐκείνοις παρέχοντος τοῦ πολλὰ καὶ περιττὰ αὐτῇ ἐντιθέσθαι· καὶ τεύθεν συμβαίνειν τοὺς μὲν, πολλὰ πᾶσχειν ἐν τῷ ταῦτα πορίζειν· τὴν δὲ, διακναίσθαι ὑπὲρ ὃ δύναται, ἐπιβρυνομένην· καὶ τοι ἐχρῆν αὐτοὺς χάριν μοι μᾶλλον ἐπὶ τούτοις εἰδέναι· τάχα γὰρ ἂν προθυμότερον τοῦθ', ὅπερ μοι παρὰ τῆς φύσεως ὤρισται, αὐταῖς ὑπηρετήσα· νῦν δὲ πῶς ἂν ὑπὲρ ἀγνωμονούντων ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀλογιστίας ποιοίην ὁμοίως; οὐ γὰρ ὁμοιον, ὧ ἄνδρες, προσποιεῖσθαι κακὸν εἶναι, καὶ τοιοῦτον ἐξ ἀβελτερίας ταῦτ' ἀληθείαι· γενέσθαι τὴν

μὲν γὰρ προσποιήσιν, ἢ μετάνοια ἔργων, ἢ αἰσχύνῃ ἀνθρώπων, ἢ ἀπειλῇ νόμων, ἢ φόβος δικαστῶν, ἔνγε τι τῶν τοιούτων πολλάκις ἀφείλε· τοὺς δὲ ἐξ ἀμαθίας καὶ ἰσχυρογνωμίας τῷ προκατειληφθαι αὐτοὺς τὴν διάνοιαν ἀλλοκότοις τισὶ δοξασίαις, οὐ ρᾶδιον μεταβαλεῖν εἰς τὸ δέον. Διὰ τοῦτο τοίνυν ἐγὼ μὲν ὑμᾶς διδάξαι πειράσομαι, ὥς ὅ,τι ποιῶ, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦτο κοινῇ ποιῶ· τούτους δὲ, εἰ μὴ ἐκ τοῦ λόγου μεταπεισθήσονται, ὑμεῖς τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ εἰς τὸ δέον μεταβαλεῖτε· οὗς γὰρ λόγος οὐ μεταπείθει, τούτους ὁ νόμος ἀπειλῇ σωφρονίζει.

Ἰν' οὖν ὑμεῖς τε σὺν λόγῳ τὰ δέοντα πράξετε, καὶ γὰρ τῆς αἰτίας δικαίως ἀπολυθῶ, πρῶτον ἐκεῖνο εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἡ φύσις, καὶ τοι δοκοῦσα ἄλογος εἶναι, πάντα δρᾷ μετὰ λόγου. Τοῦτ' οὖν πρῶτον πεποιθότας πάντας ὑμᾶς χρὴ ὑπάρχειν· καὶ πρῶτον μὲν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν τῶν μελῶν ἐπιστήσατε τὴν διάνοιαν· ἴστε γὰρ δήπου ὥς, Ἰν' ἡ μηχανὴ αὕτη τοῦ ὅλου σώματος συντηρηθῇ, ἔντι πρὸς τοῦθ' ἕκαστος ἡμῶν ἀποφασίστως καὶ ἀγρύπνως ποιεῖν προστετάγμεθα· τῶν γὰρ ἐσωτερικῶν ἢ μὲν ῥίν (Ἰν' ἐκ ταύτης μάλιστα ἄρξωμαι) τὰς ὁσμὰς διακρίνουσα, τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ· τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μὴ, ἄπτεσθαι ἐκπαιδεύει· ἡ δὲ γλῶσσα καὶ αὕτη τοὺς χυμοὺς δοκιμάζουσα, ἀγαθὴ ἐστὶ φύλαξ, μήτι δηλητήριον λαθόν, ἀπωλείας τῷ ὅλῳ εἰσπεσὸν αἷτιον γένηται· ὁδόντες δὲ τὰ βρώματα προλεαίνοντες, τῇ τοῦ σιέλου μίξει, τὴν πέψιν αὐτῶν προπαρασκευάζουσι τῷ στομάχῳ· οὗτος δ' αὖ, τὰ οὕτω διατεθειμένα παραλαβὼν, καὶ διηνεκεῖ τῇ κινήσει περισταλτικῶς μεταβαλὼν εἰς χυλὸν, ὅσον μὲν αὐτοῦ καθαρὸν ἐστὶ καὶ λεπτὸν, πρὸς τὰ παρακείμενα παραπέμπει ἀγγεῖα, καὶ κεῖθεν αὖ πάλιν πρὸς τὴν κοιλίαν· τὸ δὲ γεῶδες καὶ ἄχρεϊον ἀποκρίνει πρὸς τὴν κοιλίαν·

τούτων δ' αὖ ἡ μὲν καρδία εὐτάκτω κινήσει, διαστελλομένη μὲν, εἰσδέχεται ἔξωθεν τὸ αἶμ' ἐπιρρέον· συστελλομένη δὲ, οὔτε πλεονεκτοῦσα, οὔτ' αὖ μείον ἔχουσα, ἐκπέμπει πάλιν ἐπὶ ταῦτά εὐτάκτως καὶ κατὰ κόσμον· ἡ δὲ κοιλία ἥδε, ἐπεὶ δὴ ἀξίως ἐαυτῆς κοπρῶνος εἴληχε τάξιν, τοῦτ' αὐτὸ οὐ παύεται δρῶσα, τὰ σκύβαλα δεχομένη καὶ μετωθοῦσα ἐπὶ τὰ κάτω. Καὶ τὰ μὲν ἐσωτερικῶς ἐνεργοῦντα τοιαῦτα παραλιπόντι τὰ πλεῖω· τῶν δὲ ἐξωτερικῶν αὐθις ὀφθαλμοὶ μὲν εἶδε, ὡς σημάντορες τῶν προκειμένων, ἡγεμόνες γίνονται τοῖς ἄλλοις ἐκάστοις πρὸς τὰ καθήκοντα· χεῖρες δὲ τὰ χρήσιμα εἰσὶν ἐργαζόμεναι· πόδες δὲ πρὸς ταῦτα τυγχάνουσι φέροντες· ἐγὼ δ' αὐτὸς, καὶ τοὶ τῶν ἐσωτερικῶν τυγχάνω γε ὦν, ἀλλὰ τάτ' ἔξω τῷ κνισμῷ καὶ τῇ ἔλξει κατεπαίγω εἰσφέρειν τῷ κοινῷ ὅτι οὖν, καὶ τὰ ἔσω καὶ ὁμογενῆ μετ' ἐμὲ οὐχ' ἥτιον τῇ ὥσει τὰ εἰσκομιζόμενα παραδέχεσθαι, ἵν' ἐκατέρωθεν τὸ συντηρητηκὸν τῆς καθ' ἡμᾶς μηχανῆς διασώζηται· τοῦτο γάρ μοι ποιεῖν παρὰ τῆς φύσεως ἐπιτέτακται, μηδένα τούτων ἑᾶν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ ῥαστώνης ἀργὸν διαγίγνεσθαι, μὴδ' ὑστερίζειν τῶν καιρῶν ἐν τοῖς ἔργοις.

Ταύτην οὖν μοι τὴν προθυμίαν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὁρᾷθ' ὅπως ἡ φύσις μοι συμφερόντως ἐνέθηκεν· ἀλλ' οὔτοι ἐγκλημά μοι ποιοῦνται τὸ τῆς φύσεως δῶρον πρὸς κοινὴν σωτηρίαν· ἀγνοοῦντες γὰρ ὅλως ὑπ' ἀμαθίας, οὗς ἐκείνη ἐνέθηκε νόμους καὶ ἰδίᾳ ἐκάστω, καὶ πᾶσι κοινῇ πρὸς τὸ σώζεσθαι, δεινὸν οἶονται πάσχειν, ὅτι μὴ τελέως ἐὼ αὐτοὺς ἀνορεξία ἀπολεσθῆναι, κακῶς εἰδότες, ὡς ὁ ἐξ ἐμοῦ οὗτος διακνισμὸς τὰ μέγισθ' ἡμῖν πρὸς τὴν τοῦ ὅλου συντείνει συντήρησιν, ταῦτά τῷ ἔρωτι, εἰς ἃν ἐγωγάθεται, δυνάμενος· καθάπερ γὰρ ἐκείνου ἀρθέντος, συναναρτῆται καὶ πᾶν ζῶον ἀπὸ

τῆς γῆς· οὕτω παυσαμένῳ καὶ μοι τοῦ κινεῖσθαι, ἀνάγκη συνοίχεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους. Ἄντι οὖν τοῦ χάριν μοι ἐπὶ τούτοις εἰδέναι καὶ προσεπαιτιᾶσθαι ἐθέλειν τοιαῦτα, οἷα ἀκηκόατε ἄρτι, σκέψασθε, εἴτινα ὑπερβολὴν ἀχαριστίας ἀπολελοίπασι.

✠ Ὅσον οὖν ἀναγκάσιον, ὧ ἄνδρες δικασταί, διηνεκῶς με τῷ κνηθμῷ τουτουσί παραθήγειν πρὸς τὰ καθήκοντα, κινουντα τὴν ὄρεξιν, καὶ κεῖθεν γενήσεται δῆλον· ἐπειδὴν γάρ ποτε ἢ ἐκ ῥαθυμίας, ἢ ἐκ προσποιήσεως, ἢ ἄλλως προνοίᾳ παυσαίμην αὐτοὺς διακνίζων, εὐθὺς θόρυβος αὐτοῖς, καὶ ἀηδία, καὶ δρόμος πρὸς ἰατροὺς, καὶ φαρμάκων παρασκευὴ τῶν μάλιστα πικροτάτων, εἴπως ἐγγέαντες ἐν ἐμοί, καὶ τοὺς ἀδένας διαιρεθίσαντες, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐξ ὑπαρχῆς με ἀποκαταστήναι ποιήσειαν· οὕτως εὐπτύητοι καὶ περιδεεῖς τυγχάνουσιν ὄντες περὶ ἐμοί· καί τοι εἰ μὴ περιπετεῖς τινὲς καὶ ἀστάθμητοι ἦσαν πρὸς ἑαυτοὺς, οὐκ ἂν ἀντίρροπα ἔβαινον, νῦν μὲν ἐπὶ πλεονεξία, νῦν δ' ἐπὶ μειονεξία καταμειφόμενοι· ἀλλ' ἡγάπων ἂν, οἷς διατελῶ πράττων, τοῖς τῆς φύσεως ὑποκείμενος νόμοις· οὗς καὶ μικρὸν παραβῆναι εἰ ἡβουλόμην, πάλαι ἂν, ὧν νῦν ποιοῦσιν, δίκην ἦσαν δῆπου δεδωκότες ἀξίαν· καί μοι συγχωρήσατε, ὧ ἄνδρες δικασταί, πρὸς Διὸς (βουλοίμην γὰρ καὶ τοιοῦτόν τι τολμῆσαι) δότε μοι πρὸς ὀλίγον ἐν μόναις πένθ' ἡμέραις ἀργεῖν, καὶ εἴσονται, ὅπως, καὶ οἷς τισι χρὴ ἐγκαλεῖν· ἐπειδὴ γὰρ ἡ τῶν ποιότητων διάγνωσις ἐμοί μᾶλλον παρὰ τῆς φύσεως ἐμπεπίστευται, ὅψεσθε αὐτοὺς ξύλα, χόρτα, ἀδιακρίτως, χοῦν, πηλὸν, ὅτι οὖν ἀνορέκτως προσφερομένους, ὥς τὴν τῶν χυμῶν διάγνωσιν ἀποστερουμένους· ταῦτα γὰρ ἐμοί τε, καὶ τῇ ἐμῇ γείονται γλώσσει τῇδε ἐστὶ διακρίνειν τί μὲν βρώσιμον, τί δὲ πᾶσιμον· καὶ ὁ μὲν ἐςὶ παραδέχεσθαι ἄξιον, ὁ δὲ καὶ ἀποδοκι-

μάζειν· οἱ δὲ, ὅσον γε τούτων ἕνεκα, ληθαργίαν νοσοῦσιν·
ὥς τὴν περὶ ταῦτα αἰσθησιν ἀφηρευμένοι πικντάπασιν. Οὐ-
κοῦν ἐπιτρέψατέ μοι ψήφῳ κοινῇ ἔργῳ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν με-
τελθεῖν· δότε μοι, ὦ ἄνδρες, δότε μοι πρὸς ὀλίγον ἡσυχίαν
ἄγειν, τὸ μὲν ἑμαυτοῦ, ὅπως ἂν ἐξῇ, προορώμενον μόνον, τού-
των δὲ μηδεμίαν φροντίδα ποιούμενον· ἔν' ἐκ τῶν πραγ-
μάτων αὐτῶν τὴν ἐαυτῶν μεταμαθόντες ἄνοιαν, δίκην δῶσιν
ἀξίαν. Αἰσθάνομαι μὲν οὖν, ὅτι καὶ ἑμαυτῷ ἀσύμφορα μέλ-
λω δρᾶν, καὶ οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι προαχθεῖν εἰς τοῦτο· πρῶ-
τον μὲν γὰρ τὸ πρὸς ἀλλήλους δοκεῖν στασιάζειν πολὺ τῆς
δόξης ἀφαιρεῖ· ἔπειτα καὶ τὸ βλάβος, τὸ ἐκ τούτου ἀποβη-
σόμενον, κοινὸν καὶ μοι πρὸς ἐκείνους ἂν εἴη· διὸ οὐκ ἂν ταῦθ'
ἐκὼν προελόιμην· νῦν δὲ, ἐς τοσοῦτον αὐτῶν μωρίας ἐλη-
λακότων, ὥστε καὶ εἰς δικαστήριον, ὡς κακοῦργον, καὶ τὸ
κοινὸν λυμηνόμενον, ἔλκειν με, τὸν ὑπὲρ αὐτῶν πονοῦντα
καὶ ἀγρυπνοῦντα, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν δυναίμην μὴ ἐθέλαιν
ἔργεῖν, ἄκων μὲν ἄκων, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἀλλ' ὁ θυμὸς κρείσ-
σων ἐστὶ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις,
ὑπ' οὕτως ἀγνωμόνων ἐκβιαζόμενος; καὶ τότε δὴ τότε, ἐπι-
τρεψάντων ἐμοὶ ὑμῶν τοῦτο ποιῆσαι, ὅψεσθε τουτουςὶ τοὺς
οὕτω σοδαρώς μου κατηγοροῦντας, καὶ συκοφαντοῦντας, ὅ-
πως μεταμαθόντες τὸν τύπον, δεήσονται μοι προσελθόντες,
μηκέτι ὀργίζεσθαι πρὸς αὐτοὺς, μηδὲ μνησικακεῖν, ἐφ' οἷς
τοιαῦτά μου εἰσι καταβεβοηκότες, ἀλλ' ἀφέντ' αὐτοῖς, ποιεῖν ἐξ
ὑπαρχῆς τὸ δοκοῦν, τῷ τῆς φύσεως παιθόμενον νόμῳ περὶ κα-
σι γὰρ οἱ δυσκόλως τῷ λόγῳ ἀπὸ τῶν χειρόνων μεταπειθό-
μενοι, ῥαδίως τῷ ἔργῳ ἐπὶ τὰ χρηττότερα μετατίθεσθαι.

Ναὶ, φησὶν, ἀλλ' ἀδικεῖς, τῷ κνηθμῷ ὑπερβάλλων ἔσθ' ὅτε,
ὥστε καὶ τῇ Γαστρὶ διαῤῥήζειν τῷ κόρῳ ἐπαπειλεῖν· εἴτ' ἐμοὶ
τοῦτ' ἐγκαλεῖς, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον τῇ φύσει, ἢ οὕτως ἐξ ἀρ-

χῆς μάργον με κατεσκεύασε; τί δ' ἂν εἴποις καὶ περὶ τοῦ πυρός; φύσις γὰρ καὶ τούτῳ πᾶν τὸ προστυχὸν αἰὲ καταφλέγειν· ἔχεις οὖν καὶ αὐτῷ ἐγκαλεῖν, ὅτι διασώζει αἰὲ ὡσαύτως τὸ καυστικόν, ἀλλ' οὐχὶ νῦν μὲν διὰ σὲ ἤττον καίει, νῦν δὲ μᾶλλον, ἐτέρῳ τῷ χαριζόμενον; οὐκ ἂν εἴποις· εἰ γὰρ καὶ μικρὸν ἄλλοτρίοις βουλήμασι πείθοιτο, τῆς ἑαυτοῦ ἐξέστη φύσεως παραχρῆμα· οὕτω καί μοι οὐ ῥάδιον, οὐδὲ συμφέρον πρὸς τὸ βουλούμενον ἐκάστῳ τρεπόμενον, ἄλλο τε ἄλλον φαίνεσθαι· εἰ δὲ μὴ, συμπεριτραπήσεται πάντως ἡ μηχανή, καὶ εἰς τὸ μηκέτι μὴδὲν εἶναι διαλυθήσεται· ἀλλ' οὐκ ἂν γένοιτο τοῦτο, οὐ, οὐδ' ἐμοῦ βουλευθέντος· διὰ τί; τοῦτο βούλομαι φράσαι· καί μοι συντείνετε τὸ οὖς πρὸς ὀλίγον, τῇ τῆς φύσεως εὐεργεσίᾳ αὐτῆς τὴν διάνοιαν ἐντροφῶντες.

Ἰστε τοίνυν καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅπως τὰ μὲν ἡμῶν τῶν μελῶν τῇ βουλήσει καὶ κελεύσει τοῦ νοός εἰσιν ὑποκείμενα· τὰ δὲ, αὐτεξουσία τε καὶ αὐθυπότακτα· ἡ μᾶλλον εἰπεῖν οὐδὲ τοῦτο, ἀλλὰ μόνῳ τῷ τῆς φύσεως ὑποκείμενα νόμῳ, ὥσπερ ἅπαζ εἰλήχασιν ἐξ ἀρχῆς ἕκαστα τὸ κινεῖσθαι, οὕτως ἀναγκαζόμενα τοῦτο αἰὲ διασώζειν· οἷον, χεῖρες μὲν, καὶ πόδες καὶ δάκτυλοι, κελευούσης μὲν τῆς ψυχῆς, κινουῦνται· ἀπαγορευούσης δὲ ἐκείνης, παραχρῆμα παυόμενα, ἡρεμοῦσι· τὴν δ' ὄρασιν ὅμως τὴν δύναμιν τοῦ ὁρᾶν ἀποβάλλειν μέχρις ἂν ὑγιαίνῃ, καὶ τὴν γλῶτταν τοὺς χυμοὺς μὴ διακρίνειν, καὶ τὴν ὁσφρησιν τὰς ὀσφάς μὴ διαγινώσκειν, καρδίαν, στόμαχον, πνεύμονα, σφυγμὸν, πάντα τᾶνδρον οὐδ' ἂν ὁ Ζεὺς αὐτὸς δύναιτ' ἂν ἐπισχεῖν τοῦ μὴ τὸ οἰκεῖον ποιεῖν τούτων ἕκαστον ἄνευ τῆς τοῦ ὅλου φθορᾶς· διὰ τί; ὅτι οὕτως ἐδοξε τῇ πανσόφῳ φύσει τὴν μηχανὴν ἀμεινον συχτηρεῖσθαι.

Καὶ μὴν οὐδὲ λογίζεσθαι μοι δοκεῖτε, ὦ ἄνδρες, ὅπως πάνθ' ἐκάστοις ἡμῖν πρὸς τὸ κοινὸν τέλος σοφῶς παρὰ τῆς φύσεως ὀκονόμῃται· καὶ οὐδενὸς ἡμῖν δεῖν πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου συντήρησιν· παρελθὼν γάρ τις ὑμῶν εἰπάτω μοι πρὸς Διὸς, τίποτε μικρὰ καὶ ἐκίνητα ὧτα ἔχοντος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὄνος τὸναναντίον μεγάλα πεπλούτηκεν; ἢ ὅτι ἡ φύσις τοῦτο πλεόν τῶν ἄλλων αὐτῷ ἔχαρίσατο, ἀκούστικώτερον πάντων τῶν ζώων, εἰ μή τις ἐξέλαι τὸν μῦν, αὐτὸν ἀπεργάσασθαι βουλευθεῖσα· δέον δ' αὐτὸν καὶ τὰς μυίας ἀποσοβεῖν ἐνοχλούσας, καὶ τὸ κινεῖν αὐτὰ προσεπεδαψίλευσεν, ὁ τῷ ἀνθρώπῳ εἰς μάτην ἂν εἴη, ἄλλως ἀναπληρωσάσης τὴν χρεῖαν τῆς φύσεως· καὶ γὰρ τὸ μὲν ἀκούειν ὀξέως καὶ παρὰ τῶν ὠτακουστῶν δανείσασθ' ἄντις, τῷ λόγῳ μεταδιδόμενον· τὰ δ' αὖ ἐνοχλοῦντα ζώῃρια, καὶ χεῖρας εὐπετῶς ἀπεσόβησαν, καὶ τέχνη πολλαχῶς ἂν ἀπείρξειεν. Ἀλλὰ τί μοι βούλεται ταῦθ' οὕτω φιλοσοφούμενα; ἴν' εἰδῇτε, ὦ ἄνδρες, καὶ γινώτε, ὅτι πᾶν τὸ παρὰ τῆς φύσεως, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐκ ἔσθ' ὅπως μὴ οὐχὶ ἐπ' ἀγαθῷ ἡμῶν ἐστὶν ἐνσπαρέν· οὐδὲ τοὺς νόμους αὐτῆς, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι δεῦρο καλῶς παρ' ἡμῶν καὶ ἀπαρκαβάτως δικσωθέντας, καὶ μυριάκις τις ἐβελήσῃ, δύναται ἂν περιτρέψαι· οὐ γὰρ ἀκοή, μὴ ἀκούειν· οὐχ ὄρασις, μὴ ὁρᾶν· οὐ γλῶττα, οὐκ ὄσφησις, οὐκ ἐγὼ ἀτρεμεῖν κατὰ χώραν· οὐδαὶς ἂν ἡμῶν οὐθ' ἐκὼν, οὔτε ἄκων οἷός τε ἔσται ἐπισχεῖν τοῦ ποιεῖν τὸ προσήκον· εἰδέ ποτ' ἐκ νόσου συμβαίη τῷ ἐκστῆναι τῆς φύσεως, εὐθύς ἢ ζημία τῷ ὅλῳ ἐπίσημος. Διὸ ἐατέον, ὦ ἄνδρες, ἕκαστον τοῦθ' ὅπερ πέφυκε πράττειν· ἢ γὰρ φύσις ἄμεινον ἡμῶν πολλῷ τῷ μέτρῳ βεβούλευται· εἰ γὰρ καὶ πὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰκις τὰ καθεστῶτα κινεῖν οὐκ ἀκίνδυνον, ἔτι πού γε τοὺς τῆς

φύσεως νόμους, πανσόφως ἡμῖν τεθειμένους, ἀνατρέπειν πειράσθαι πολλῷ χαλεπώτερον.

Ὁ τοίνυν προσκατηγοῦσά μου ἔτι, ὅτι πλείστῳ τῷ γαργάλῳ καὶ τῇ γοητείᾳ χρώμενος, πρὸς ἀπληστίαν ἐπάγομαι, κἀντεῦθεν πλέον, ἢ προσῆκε, τὴν ταλαίπωρον ταυτηνὴ Κοιλίαν βιάζομαι ἐπιδέχεσθαι, τοῦτ' ἀληθές μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐμοὶ μάλλον, ἢ αὐτοῖς τούτοις ἔγκλημα γένοιτ' ἂν· φύσις γάρ, ὡς εἴρηται, ἔμοιγε τοῦτ' ἐστὶ διερεθίζειν τὴν ὄρεξιν· οἱ δὲ οὐχ ὕδατι, ὥσπερ δεῖ, ἀλλ' ἐλαίῳ καὶ πίσσῃ καὶ θείῳ τὸ ἐν ἐμοὶ πῦρ ἐπιβάλλονται κατασβέσαι, ὄρτυγας τε, καὶ πέρδικας, κἀπὶ τούτους ἰχθὺς τῶν σπανιωτάτων, καὶ τυρούς Ἰταλιώτας, καὶ γάλατα πολυειδῶς πεπηγότα, καὶ πλακοῦντας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐκ συσκευασίας καὶ καρυκείας Συβαριτικῆς ἀπὸ τε γῆς καὶ θαλάσσης προσφέροντες· οἷς τὸ ἐν ἐμοὶ μάργον διηνεκῶς, θέλγοντες καταδιακναίουσι· τίς οὖν ἰδὼν πῃ πῦρ, ἐπινεμόμενον τὸ τυχόν, κχταμέμφεται, ὅτι πράττει τὸ ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτ' ὕλης ἀφθόνου ἀπτόμενον; ταῦτά δ' ἂν εἴη καὶ μοι πρὸς τούτους ἀπολογήσασθαι· εἰ μὲν γὰρ ὑπερβάς τὸ προσῆκον, καὶ τὴν τάξιν λιπών, ἕτερον πορ' ὃ πέφυκα, ἔπραττον, ἄξιός ἂν εἴην καὶ βρόχου τιμῆσασθαι· νῦν δὲ τὸ παρὰ τῆς φύσεως τῆς πανσόφως ἡμῖν τὰ πάντα προνοησάσης, κεκλευσμένον ποιῶν, πῶς ἂν εἴην δίκαιος κρίνεσθαι ὑπὸ τούτων καὶ εἰς δικαστήριον ἔλκεσθαι, ὡς τὰ μέγιστ' αὐτοὺς τῶν κακῶν δεδρακώς;

Ἐχων, ὦ ἄνδρες, ἔτι πολλὰ εἰπεῖν πρὸς ταυτούσι, παραλείπω· ὑμεῖς δ' ἐκεῖνό μοι προσηγορήσασθε, ὅτι ὁ εἷς ἄνθρωπος, ἀργὸς ἂν ᾦν καὶ νεκρὸς· τίς γὰρ ἐπ' ἐμπορίᾳ πελάγη διέβηκεν ἂν, εἰ μὴ ἔμελλέ τι καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀπολαβεῖν; τίς δ' ἀμπέλους ἐφύτευσε; τίς δὲ ὀπώρας ἐφρόντισε; τίς δὲ περὶ τούτων καὶ τοιαῦτα ἀγαθὰ, ἃ ἡ φύσις δι' ἐμοῦ ἡδέα

παρεσκεύασε τοῖς ἀνθρώποις, ἐπόνησεν, ἀφ' ἡρημένος τὴν τῆς
 ἡδύτητος αἵσθησιν; χωρὶς δὲ τούτων, οὐδ' ἐκεῖνο, ὧς ἄνδρες
 μικρὸν ἴστε γὰρ, οἶμαι, καὶ θεοὺς αὐτοὺς δι' ἐμὲ μᾶλλον
 προνοοῦντας τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· οὐδὲ γὰρ Ζεὺς αὐτὸς, οὐδ'
 ἄλλος τις τῶν τ' ἐπουρανίων τῶν τ' ἐπὶ γῆς φροντίδα ἦντι-
 ναοῦν ἐποιήσατ' ἄν, εἰμὶ ἐγὼ ὁδ' αὐτὸς τῇ τῶν θυμάτων
 κνίσσῃ, ὡς ἴστε, ἐλισσομένη περὶ καπνῷ, τὴν ὄρεξιν αὐτῶν
 περικναίων διεγενόμην· ἀλλ' ἦν τὰ τῇδε ἀναρχά τε τὸ ἀπ'
 ἐκείνων, καὶ παντάπασιν ἀπρονόητα· οὕτως ἐγὼ καὶ τοῖς
 ἀδυνάτοις δύνάμιν εἰμὶ ἐσχηκὼς, καὶ ταύτῃ μάλιστα ἐπ'
 ἀγαθῷ χρώμενος τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴν γὰρ τάχισθ' ὑπό-
 σχηταί τις τῷ Διὶ ἀλεκτριόνα, ἢ χοιρίδιον, ἢ ὅτι οὖν προ-
 σοίσειν ἐφ' ὁτῶδ' ἄποτε, εὐθύς κινήσας ἐγὼ ἐν ἐκείνῳ τὴν
 μαργασύνην, εὐπροσδεκτοτάτην τὴν εὐχὴν ἀπεργάζομαι.

Εἴρηται τοίνυν καὶ μοι ἐλάττω μὲν, ὣν ἐβουλόμην· πλείω
 δὲ, ὣν ἡδυνάμην· καὶ πέποιθ' οὐ μόνον ὑμᾶς τούτοις πείσειν,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς συνεταίρους μοι τουτουσί, τοὺς ἐμοῦ τὰ παρά-
 λογα ἐκεῖνα κατηγοροῦντας, ὡς μηδὲν, ὣν πράττω, αὐτοὺς
 ἀδικῶ· τοῦναντίον δὲ τὰ μέγιστα συνεισφέρω εἰς τὴν τοῦ
 ὅλου συντήρησιν· εἰδέ τί που καὶ ὡς πλείστῳ χρώμενος τῷ
 κνισμῷ ὑπερβιάζεσθαι παρέχομαι δόκησιν, τοῦτ' εὐχῆς
 ἄξιον ἂν εἴη τῷ ὅλῳ οὕτω γιγνόμενον· καὶ εὐχονται γε, ὧς
 ἄνδρες, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, πάντες ἀνῆρωποι πανταχοῦ
 ἀλλήλοις καλὴν ἔχειν ὄρεξιν· καὶ τί φημι τὰ πολλά; ἀλλ' ὁ
 Ἐπίσκοπος ὑμῶν, ὡς ἴστε χ' ὑμεῖς, καὶ δυσχεραίνει τῇ φύ-
 σει, ὅτι μὴ πηχυαῖον αὐτῷ οἰσοφάγον ἐνέθηκε, ἵνα διαρ-
 κεστέρας ἐν τῇ τῶν βρωμάτων καταπόσει τῆς ἀπ' αὐτῶν
 ἡδονῆς τυγχάνοι· οἱ δὲ τὴν ἀρετὴν μοι ταύτην βλάβην ἄλ-
 λως ὑπολαμβάνοντες, ἀβέλτεροί τινες καὶ κακῆρεκτοὶ ὄν-
 τες, ἴστωσαν οὗτοι ἵππων ἀρετὴν οὐδὲν ἄλλο οὔσαν, ἢ τὸ

θυμοειδές καὶ ὀρμητικόν. Καθάπερ οὖν, ἦν ποθ' οὗτοι, ὑπερβαλόντες δρόμῳ, εἰς ἀνοδίαν τινὰ ἐξενέγκωσι, τοῦτ' οὐ τῶν ἵππων, τῷ δὲ ἱππηλάτῃ γένοιτ' ἂν μᾶλλον ἔγκλημα· οὕτω καὶ ἡμῖν πᾶσι θ' ἅμα καὶ καθ' ἕκαστον, οἷον ἀλόγοις οὖσιν, ἐπέστησεν ἡ φύσις ἡγεμόνα τὸν λόγον, καθίσας αὐτὸν ἐν τῇ Κεφαλῇ ταυτηῇ, ἵν' εἴπου τι τῶν καθηκόντων πλεονασμῷ, ἢ ἐλλείψει τις ἡμῶν παραβαίῃ, εἰς τὸ κατὰ λόγον ἐκεῖνος, ὥσπερ κυβερνήτης τὸ τοῦ πλοίου πηδάλιον μεταφέρων, ἀποκαθιστᾷ. Μηκέτι οὖν ἐμὲ μηδεὶς ὑμῶν ἐπὶ τούτοις συκοφαντεῖτω, ὅτι τοῖς τῆς φύσεως παραγγέλμασι χρώμενος δοκῶ τισι ὑπερβάλλειν· μεμφέσθω δὲ πᾶς τὸν ἐν τῇ κακῇ ταυτηῇ Κεφαλῇ κακὸν κακῶς ἀπολούμενον κυβερνήτην, τὸν ταῦτ' εἰδότες μὲν ἀκριβοῶς, ἐκ δὲ μαλακίας μηδὲν πράττοντα τῶν αὐτῷ προσηκόντων· ἀφ' οὗ πάντα τὰ κακὰ φύεται τοῖς ἀνθρώποις· εἶγε καὶ πᾶς ἰχθὺς κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄζειν ἄρχεται.

Ἐν Βουκουρεστίῳ. αὐθ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ

ΚΥΡΙΟΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΝ

ΠΕΡΙ ΕΥΤΑΞΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ.

Παναγιώτατε, καὶ σοφώτατε Οἰκουμενικὲ

Πατριάρχα!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ μὲν ὁ σοφώτατος τοῦ ἥθους διδάσκαλος, πέμπων τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς εἰς Δελφοὺς χρησομένους τῷ θεῷ, μὴ πρότερον, ὅπως πράξουσί τι, ὧν ἂν βούλωνται, ἐπερωτᾶν αὐτόν, πρὶν ἂν περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ, εἰ λῶν καὶ ἄμεινον εἴη, μάθωσιν, αὐτοῖς συνεβούλευεν. Ἐγὼ δὲ, Παναγιώτατε Δέσποτα, τοῦναντίον ἐκείνῳ δοκῶ μοι ποιεῖν, περὶ ὧν πρὸς σὲ τὸν ἱερόν Φοῖβον ἤκω ἐρῶν· τὸ μὲν γὰρ αἶτημ' αὐτὸ, ὃ αἰτήσομαι, βέλτιστον εἶναι καὶ ὑμφορώτατον ἐγώ τε πέπεικα ἑμαυτὸν ἀκριβῶς, καὶ τῶν ἄλλων οὐδεὶς ἂν εἴη, οὔτ' ἄν τις τῶν σφόδρα νοθρῶν τὴν διάνοιαν ἦ, ὅστις οὐκ ἂν τοῦθ' ὁμολογήσειε συνειδώς, οὔτ' αὖ τῶν πονηριῶν, ὅς ἂν μὴ οὐχὶ καὶ ἅπαντα τᾶλλα, ἐκείνου γενομένου, βελτίῳ συνείποι γενήσεσθαι· ἀλλ' ὅπως δεήσει τοῦτο γενέσθαι, καὶ ὅπως ἔξει κελῶς· γεγόμενον, τοῦτο Σαί τε τῷ σοφῷ καὶ τῇ περὶ Σὲ ἱερᾷ καὶ ἀγίᾳ Συνόδῳ ἄξιον ἂν εἴη ἀφαισώσασθαι· Σὺ γὰρ μόνος, ἢ μετ' ὀλίγων τῶν ἐφ' ἡμῶν, πολ-

λῶν πεῖραν ἔχων, φύσει ἔν τούτοις δι' ἐλαχίστης βουλῆς ἰσχὺν ἐπιδείξειας· γινῶναι γὰρ τὰ δέοντα, καὶ ἐνθυμηθῆναι γενόμενος ἱκανὸς, μετὰ τῆς προαιρέσεως τυγχάνεις εὐράμενος ἄνωθεν καὶ τὴν δύναμιν· τὴν μὲν, ἐς τὸ εὐρίσκειν τὰ βέλτιστα πρὸς ἐκτέλεσιν· τὴν δὲ, ἐς τὸ ἐκτελεῖν αὐτὰ κατὰ βούλησιν, ὧν θάτερον παρὰ θάτερον δοκεῖ ἀτελές· ἄμφω δὲ ἐν τῷ αὐτῷ συνελθόντα, ὅρος οὗτος τῶν πραγμάτων ἀκρότατος.

Οἶδα μὲν οὖν πολλοὺς ἐτοίμους γ' ἐσομένους ἐπιτιμῆσαι μοι, ὅτι μικρὸς ὢν, πρὸς τὸν προὔχοντα παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ παρῆρσιάσασθαι οὕτω τετόλμηκα· ἀλλ' εἰ μὲν περὶ μικρῶν καὶ μηδενὸς ἀξίων φαινοίμην τοὺς λόγους ποιούμενος, εἰκότως ἂν μωρίαν, ἢ ἄλλως ἐπιδείξιν ἄκαιρον καταγνοῖεν ἐκεῖνοι τοῦ λόγου· νῦν δ' ἐπειδὴ, ὃ μέλλω διδάξειν, τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον κατορθωθῆναι, δύναιτ' ἂν καὶ τᾶλλα τὰ κακῶς ἔχοντα τῶν πραγμάτων συνανορθῶσαι, καὶ πρὸς ὃ πάντες οἱ νοῦν γ' ἔχοντες ἡδιστά μοι συνηγοροῖεν, πῶς ἂν εἶεν δίκαιοι ἐπὶ τούτοις με καταμέμψεσθαι; ἔπειτ' οὐδ' ἐκ τῶν ὑπολήψεων τῶν προσώπων αἰρετέον τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐς αὐτὰ ταῦτ' εἰσδύντας πρότερον, σκοπεῖσθαι, εἰ ἐνδοξα καὶ πρέποντα, καὶ δὴ καὶ κοινῇ συμφέροντα ταῦτ' εἶεν, εἴθ' οὕτω καὶ περὶ τῶν λεγόντων ὑπολαμβάνειν. Ὅτ' οὖν ἐγὼ οὕτω μεγάλας τῆς ὑποσχέσεως ποιῶμαι, ὥστε πρὸς τῷ συμφέροντι καὶ πολὺ τὸ πρέπον καὶ καλὸν ἔχον τὸ πρᾶγμα ἀποδείξειν, εἰκότως, ὧν τ' ἂν μοι ἐγκληθῶσιν, ἀπολυθῇην, καὶ ἐπαίνου γ' ἀξίος ἂν εἶην παρὰ πάντων τυγχάνειν, ὅτι τοιοῦτος ὢν, οὐκ ἠγάπησα τοῖς ἰδίοις ἐμμένειν, ἀλλὰ τὸ μὲν κατ' ἐμαυτὸν ὑπερβάς, ὃ δ' ἂν κοινῇ συμφέροι, τοῦτο τοῖς τὰ μέγιστα δυναμένοις, καὶ οἷς πολὺ διαφέρει κατ' ἐκάστην ἡμέραν περὶ τούτου βουλευέσθαι, τετόλμηκα συμβουλεύσαι.

Χωρίς δὲ τούτων, ὅποτε καὶ ὁ τῶν προπατόρων νόμος, εὖ ἔχων, κοινὸν τὸ ὑπὲρ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ἀγορεύειν προτίθησι, καὶ πάντα τὰ εὐνομούμενα τῶν ἐθνῶν τὸν αὐτὸν παρέλαβον δοκιμάσαντες, πῶς ἄντις δικαίως ἡμᾶς ἀποκλείσεις τούτου τοῦ δικαιώματος; καὶ μάλιστα νῦν ἀρχούσης ἤδη φιλοσοφίας, καὶ φιλοσοφούντος τοῦ ἄρχοντος, τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος; ἄλλως θ' ἡνίχ' ὑπισχνεῖται τις ἐρεῖν καὶ ἀξίως τοῦ πράγματος; οὐκ ἔστι ταῦτα· τὸναντίον δ' ἄντις θαυμάσεις μάλιστα, ὅτι τοσούτων καὶ τοιούτων γραψάντων περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων, οὐδεὶς πω τῶν προύργου καὶ γενικῶν τινος ἤψατο, ἐξ οὗ κατορθωθέντος συνανορθωθείεν ἂν καὶ τὰ κατὰ μέρος, καὶ περ πάντων μὲν συνειδότης, οὐδενὸς δ' ἐπιχειροῦντος, ὡς μειζόνων, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις εἴποι συμπεριλαβὼν, τούτων ἴσως παρισταμένων αὐτοῖς· ἐχρῆν γάρ, εἴπερ, ἐντεῦθεν αὐτοὺς μάλιστα ποιήσασθαι τὴν ἀρχὴν, ὅθεν ἂν ῥαδίαν ἦν γενέσθαι τὴν ὁδὸν πρὸς τὰ ἄλλα· διὸ καὶ οἱ πρῶτοι εὐρόντες τὴν νομοθεσίαν, ὁποῖων καὶ ὁπόσων ἔχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι καλῶν καὶ κακῶν ἐν γένει σκεψάμενοι πρότερον, οὕτως ἐκ τούτων εὐμαθῇ καὶ ῥᾶστα τὰ κατὰ μέρος συνῆγον· ἡ γὰρ ἠθικὴ, ἥτε τῆς χάριτος καὶ ἡ πολιτικὴ, ὁμοία οὖσα τῇ φύσει, ἀπ' ἐναντίας ἔχει τῇ μαθήσει καὶ τέχνῃ· ταῦτα μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ἀρχόμενα, ἐπὶ τὰ καθόλου πέφυκε συνολοῦσθαι· ἐκεῖνα δὲ ταῖς ἀεὶ προόδοις μερικευόμενα, οὐκ ἂν πρότερον τὴν σάσιν ὀρίζοντο, πρὶν ἂν τῶν ἀπλυσάτων ἐφίκωνται. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, δῆλον, ὡς ἐκεῖθεν μάλιστ' ἀρκτέον διδάσκειν περὶ τῶν καθηκόντων, ὅθεν ἄντις πλεῖστά γ' ὠφελήσειν ἐλπίσειε.

Ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, οὐδὲν ἂν, ἐξ ὧν μάλιστα, ὀργισθεὶς ῥᾶον πρὸς τοῦτο ἔλθοι, σκοπῶν εὖροι τις προύργιαίτερον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας· αὐτὴν γὰρ κοινὴν μητέρα, καὶ

ἀρχὴν, καὶ εὐδαιμονίαν τό γε νῦν εἶναι σεμνυνόμεθα ἔχειν· εἴτι γὰρ πατρῶρον ἀγαθόν, διαπεφευγὸς τὴν ἀπὸ τῆς τύχης ἐπήρειαν, ἔθ' ἡμῖν ὑπολέλειπται, δι' ἐκείνην ὁμολογουμένως περίεστι, καὶ δι' αὐτῆς ἐλπίς τὰ τ' ἀποσωθέντα καὶ ἐς τοῦπιόν διασώσεσθαι, καὶ τὰ ἀπολωλότα εὐμαρῶς ἀνακτήσεσθαι, ὥς ἀπὸ μιᾶς γ' ἀρχῆς ταύτης ἡρτημένων ἀπάντων. Ἀπ' αὐτῆς οὖν ἀρκτέον εἰκότως τῆς τῶν καταπροειμένων καὶ πεπονημένων ἐπανορθώσεως, ὑπερθεμένους τὰ ἄλλα καὶ δευτέρας ὡς δευτέρα κατὰ τοὺς ἀρίστους τῶν ἱατρῶν ἀξιούντας φροντίδος· ἐκεῖνοι γὰρ ὁπότ' αἰσθονται τᾶνδον τινὰ νοσοῦντα, οὐδένα λόγον ποιοῦνται τῶν ἔξω· ἀλλ' ὅλη τῇ τέχνῃ προσάγονται πρὸς τὸν πνεῦμονα. Τοιοῦτον οὖν πάθος, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὁ χρόνος αὐτὸς ὁ φορὰν πολλῶν κακῶν ἐνεγκῶν τῷ γένει τῷ τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπήνεγκεν, οὐδ' αὐτὴν γε τὸ σύνολον ἐάσας ἀνεπηρέαστον· διὸ καὶ θεραπείας καὶ ἐπιμελείας δεῖται πολλῆς παρὰ τοῦ ἱεροῦ μοι Ἀσκληπιοῦ· ἡ γὰρ κατάχρησις, ὥς ὕπουλός τις πληγὴ, πεφυκυῖα πάντα διϊέναι τὰ ἐν τῷ βίῳ, ὅπου μάλισθ' οἱ νόμοι προστατῶν καὶ φυλάκων ἀγαθῶν οὐκ ἠυμοίρησαν, διενεμήθη καὶ αὐτῆς ἱκανῶς, ὥς μὴ ὤφειλεν, οὐ μόνον τὰ ἔξω τοῦ σώματος καὶ τὰ κατὰ μέρος, ἀλλὰ καὶ μέχρις ἐς τὰ καίρια διαδῦσα, αὐτοῦ τοῦ πνεύματος ἤψατο, ὅθεν περ καὶ ἐπαπειλεῖται τῷ κατὰ Χριστὸν ἡμῖν βίῳ παντελὲς ἀπονέκρωσις. Πῶς οὖν ἄντις, καὶ ἰδιώτης, καὶ τελέως ἀνάληγτος τύχῃ ὢν, σιωπῇ τοιοῦτον παρέλθοι κίνδυνον; πῶς δὲ μὴ καὶ τῷ λόγῳ χρήσεται πρὸς τὴν θεραπείαν αὐστηροτέρῳ, καὶ βούληταί τις ἀποφεύγειν τὴν πρὸς τινὰς ἀπὸ τούτου ἀπέχθειαν; ἡ γὰρ πληγὴ μου, φησὶν, ὀδυνηρά, καὶ οὐκ ἔστι μάλαγμα αὐτῇ ἐπιθεῖναι, οὔτε καταδέσμους, ἀλλὰ σιδήρου γε καὶ πυρὸς πρὸς τὴν ἱασίν ἐστι δεομένη· οὐκοῦν μηδεὶς

πω ποιείσθω μοι τοῦτο δυσχερές, εἰ μετὰ παρρησίας οἱ λόγοι γίνονται, ἀλλ' εἰδὼς, ὡς οὐδέν ἐστι τῶν δεόντων γενέσθαι, ἦν μὴ τοὺς προσήκοντας λόγους τὰ πράγματα λάβῃ, δότω παρρησίαν καὶ πᾶσι τοῖς φρονοῦσιν ὀρθῶς τοῦ λέγειν, ἐξ ὧν ἂν ἡμῖν μέλλῃ τι γενήσεσθαι ὄφελος.

Ἰτέον οὖν ἤδη ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἐφαρμοστέον τὸν λόγον τοῖς τῆς Ἐκκλησίας κανόσιν, ὑπεναντίον πῶς ποιοῦντας τοῖς τῶν πολιτειῶν θεσμοθέταις· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ κατὰ καιροῦς, ὡς ἐκάστοις ἐγγωρεῖ, τοὺς τῆς πολιτείας ἀνακρίνοντες νόμους, τοσαύτῃ χρῶνται ἀδεῖα, ὥστ' οὐς μὲν ἂν δοκιμάσωσι, καταλείπουσιν· οὐς δ' ἂν ὑπεναντίους ἀλλήλοις τυγχάνοντας εὕρωσι, προσθέσει, ἢ ἀφαιρέσει ῥημάτων διεκρίναν, ἔστι δ' οὐς καὶ ἀχρεῖους εὐρόντες παντάπασι, τέλειον διαγράφαντες, ἐτέρους βελτίους ἀντέθηκαν· πολλῶν γὰρ ἐν τε ἡθεσι καὶ ἔθεσι γιγνομένων μεταβολῶν ἐν τῷ βίῳ, δυσχερές ἂν εἴη τοῖς αὐτοῖς αἰετὰς πολιτείας ἐν ᾗ παρμένειν. Χριστιανοῖς δ' ὁμῶς, ἡ τοιούτοις, βέβηκεν ἀραρότως ὁ νόμος, ἅτε δὴ ἐγκεχαρχμένος ἐπὶ λίθου ἀκρογωνιαίου, ὃς ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, ἐξ οὗ οὐδ' ἂν ἴωτα ἐν, οὐδὲ μία ἀφαιρεθεῖν κεράϊα· εἰ δέ τινα μετέβαλεν ἢ κατάχρησις, καὶ τὸ δόγμα αὐτὸ παρεμόρφωσέ πῃ, τοῦτ' εὐλαβῶς ἀποξέσαντας, καὶ τὸν ῥύπον ἐκπλύναντας, ἀκραυφνὲς καὶ ἀκέραιον, ὥσπερ ἦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ λόγου παρὰ δεδομένον, προσήκει ἡμῖν ἀνασώσασθαι.

Τί οὖν ἂν εἴη τοῦτο, καὶ ὅποιον, καὶ ὅπως ἂν ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ λόγος, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀρξαίμεθα διορθώσεως; ἐγὼ μὲν οἶδα σαφῶς, ὡς παράδοξον μὲν εἶπεῖν, ἀληθὲς δὲ, δόξω ἅπανσι λέγειν, ἀλλ' εἰρήσεται, καὶ δοκῶ μοι πρὸς τινὰς ἀπεχθήσεσθαι· λόγος γὰρ ἀληθὲς ψυχῆς ἀγαθῆς καὶ πιστῆς ἐστὶ γνώρισμα· ὅς τις δ' ἂν τάναντία, οἷς φρονεῖ, λέγῃ, ἀπα-

τεὼν οὗτος καὶ φανακιστῆς, ὡς ἄσι τὸ ἡδὺ πρὸ τοῦ ὄντος
 τιθέμενος. Αἱ Ἐπισκοπαὶ τοίνυν, αὐταὶ αἱ τῶν καθ' ἕκαστα
 Ἐκκλησιῶν μητέρες, αὐταὶ σοι πρῶται δέονται ἔνιαι θερα-
 πείας καὶ τῆς πατρικῆς σου προνοίας, Παναγιώτατε Δέσπο-
 τα, καὶ πολλῆς γε ταύτης καὶ λιπαροῦς· ἐς γὰρ τοσοῦτον
 ἡσθένησαν, ὥς' οὐ μόνον τὸ συντετριμμένον καταδεσμῆσαι,
 ἢ τὸ πεπλανημένον ἀναζητῆσαι, καὶ τὸ πεπτωκὸς ἀνορθώ-
 σαι, ἢ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύσαι, δύναιντ' ἂν, ὡς ὁ λόγος ἐθέ-
 λει, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα τινα χαλεπωτέρα ταύτης γε περιέεσχον
 καχεξία, ἣν οὐκ οἶδ' ὅπως χρὴ ὀνομάσαι· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν
 πράττεται ἐνίοις τῶν προσηκόντων, οὐκ ἀρετὴ, οὐ λόγος,
 οὐκ ἔργον, οὐ κήρυγμα, οὐ βίβλος ἱερὰ, οὐ τῶν ἔξω τι καὶ
 τῶν περὶ τὸ ἦθος, οὐ πρόνοια πατρικὴ· ἀλλ' οὐδ' ἔννοια
 τούτων ἐνίοις εἰσῆλθέ τις πώποτε· ἀλλ' ἄλλοθι ἄλλοι εἰκῇ
 καὶ ἀπρονοήτως, ὧν ἐνεπιστεύθησαν εἰς σωτηρίαν, φερό-
 μενοι, οἷς περ ἂν γαστέρες ἀργαὶ ἐγκαυχήσαιντο, περὶ ταῦ-
 τα τὴν πλείστην δοκοῦσι ποιεῖσθαι σπουδὴν· ἐν μὲν γὰρ
 ταῖς πρὸς τοὺς ἄλλους συνουσίαις, ἔνθα παράκλησις καὶ
 πατρικὴ νοθεσία τοὺς ποιμαινομένους μάλιστ' ἐκπλήττουσ-
 σα, εἰς σέβας ἄγει τῶν νοθετούντων, οὐδενὸς ἀλλ' ἢ μόνον
 ἐδεσμάτων ἡδίστων, καὶ ποτῶν ἀνθοσμίων, καὶ ὀψοποιῶν
 ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ ταῦτα ἡδονῶν δημιουρ-
 γῶν, καὶ οἷς σεμνύνοντ' ἂν τὰ ἐκ τῆς Ἀσσυρίας ἀνδράποδα,
 διαμνημονεύουσι πρὸς ἐκείνους, ἀσθενείας προσποιούμενοι,
 καὶ μαλακίας ἀκκιζόμενοι, καὶ τῶν τὰ ἐκ τῆς διαφθορᾶς
 τῶν ἡθῶν εὐγενικὰ καὶ λαμπρά· καὶ ἀπλῶς, ἅπερ ἂν τὸ θῆ-
 λυ πλάττειτο φύσει, ταῦτα καὶ οὗτοι μιμεῖσθαι σπουδάζου-
 σιν· ἰδίᾳ δ' αὖθις, ὅτε καὶ αὐτοὺς ποτὲ γένοιτο, ἐτέρῳ
 χαλεπωτέρῳ κρατῶνται δεσπότη, λογισμοὺς θεωροῦντες,
 καὶ προσδούς, ὅθεν ἥκισ' ἐχρῆν, τοιούτους ὄντας, ἐπινουῶν-

τες, πρὸς ἓν μόνον τὸ χρηματίζεσθαι τῷ τε λογισμῷ καὶ τῇ γνώμῃ ἐπαίρονται, ὡς ταύτην μόνην οὖσαν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις εὐδαιμονίαν, μηδὲ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τῶν βεβαιωμένων πιστευομένην καὶ ἐσομένην, μήτε λόγου τῆς Ἀμπέλου, ἣν ὁ Κύριος αὐτὸς ἐνεφύτευσεν, ἀποδοθησόμενον τῷ φυτεύσαντι· τίς θρηνήσει ταῦτ' ἀζίως; τίς δὲ καὶ τὰ ἐκ τούτων ἔτι συμβήσεσθαι μέλλοντα; καὶ λέγω ταῦτα οὐ κατὰ πάντων· οὐ γὰρ ἂν οὕτω μανείην, ὥστ' ἀποστερῆσαι τὴν αἰδῶ καὶ τὸ σέβας τοὺς καὶ ζῶντας καὶ μετὰ θάνατον μακαρίους ἐσόμενους ἁγίους ἄνδρας, οὓς περ ἔγωγ' ἴσα τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πατράσιν, ἐξ ὧν ἔργωτε καὶ λόγῳ τὸ κοινὸν προήρηνται ὠφελῆσαι, σέβομαι καὶ τιμῶ· μή μοι γένοιτο πρὸς τούτους τι βλασφημεῖν· ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐνόχους ὄντας τῶν λεγομένων ὁ λόγος ἀποτείνεται μόνους· εἰ μὲν γὰρ μηδένα ὑφεώρων ἐντεῦθεν ἐσόμενον κίνδυνον τῷ κοινῷ, σιγὴν ἂν εἰκότως προὔτίμων, καὶ οὐκ ἂν ἠρόμην τῷ τὰ βέλτιστα βούλεσθαι λέγειν τισὶν ἀπεχθάνεσθαι· νῦν δὲ, διορῶν τὸ πρᾶγμ' ἐς τοῦτο προαχθὲν ἀτοπίας, ὥστ' οὐ μόνον αὐτὸ περὶ αὐτὸ κατὰ βραχὺ καταρρεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰς παρὰ τῶν ἄλλων βλασφημίας ἐφ' ἐκυτὸ παρεκάλεσε, καὶ τῶν ἀπλουστέρων τὰς διανοίας διασαλεῦσαν, εἰς ὑπόνοιαν περιήγαγεν, οὐκέθ' ὑπέμεινα σιωπῆσαι, καί περ σαφῶς εἰδὼς τὴν ἀπὸ τούτων, δι' ὧν ἂν ἄμεινον πράττειμεν, ἦν τοῖς ἐξαμαρτάνουσι προσήκει ὑπάρχειν, ἀπέχθειαν, ταύτην τοῖς τὰ βέλτισθ' αἰρουμένοις μάλιστα λέγειν ὡς τὰ πολλὰ γιγνομένην· πλὴν οὐδ' ἐκεῖνο πάλιν εἰκότως με λέληθεν, ὅτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχὺνη οὐδεμιᾶς ζημίας ἐλάττων τοῖς σώφροσι.

Πρῶν γὰρ, οὐπω πάνυ πρῶν, τὰ ἐντὶνι τῶν Μητροπόλεων παρὰ λόγον καὶ Συμωνιακῶς πεπραγμένα, οὐ μόνον τὰ τέχνη τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ πάν-

τας τοὺς τῷ χριστιανισμῷ σεμνυνομένους ἐξέπληξαν· εἴτ'
 αὖθις μετὰ μικρὸν ποιημάτι' αὐτ' ἀνάπλεω βλασφημιῶν
 καὶ λοιδοριῶν κατὰ Μοναχῶν καὶ μέχρις ἡμῶν ἐνταυθοῖ
 διῶντα, καὶ τὰ ἐξ ἀμαξῆς κατὰ τοῦ τάγματος τούτου,
 ὅπερ ἄλλως ἀγγελικὸν καὶ οὐράνιον ὁ λόγος σεμνύνει,
 κατηγοροῦντα καὶ τῷ ἀντάρτῃ ἀφομοιοῦντα, καὶ ἅπερ
 πολλὴ αἰσχὺν ἔστί καὶ λέγειν καὶ μνημονεύειν, ἡμῖν πε-
 ριάπτοντα καὶ προστρίβοντα, μικροῦ δεῖν καὶ τύποις, εἰ μή-
 τις φθὰς διεκώλυσεν, ἐξεδόθησεν. Ταῦτ' οὖν, καὶ ἔτι πλείω
 τούτων καθ' ἐκάστας πόλεις καὶ λεγόμενα καὶ πραττόμενα,
 πῶς ἂν τις καταπαύσειεν, ἢν μὴ νέος τις Ἀπόστολος ἐπαρκέ-
 σῃ, καὶ τὸ πρᾶγμα ἐκ τῆς καταχρήσεως, δι' ἣν τοσαῦτα
 βλασφημῶς ἐπιφημίζονται, μετατάξῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον; δεῖ
 γὰρ δὴ τοὺς ἐπὶ τοῖς λεγομένοις αἰσχυνομένους καὶ δυσχε-
 ραίνοντας, τὰ πράγματα πρότερον φεύγειν πειρᾶσθαι, ἐφ'
 οἷς ἂν οἱ λόγοι γίγκωντο, καὶ οὕτω συμπαυθήσονται καχεῖνοι
 λεγόμενοι· οὐδ' ἄλλως· φύσει γὰρ τοῖς ἀνθρώποις, ἐπιλαμ-
 βανομένοις αἰτίαις, ὑπάρχει λοιδοριῶν καὶ κατηγοριῶν ἡδέως
 ἀκούειν· νυνὶ δὲ καὶ μᾶλλον γέ τι· ὁ γὰρ παρὼν αἰὼν,
 Παναγιώτατε Δέσποτα, πολλὰ ἐνεόχμωσε, διερεθίσας τὰς
 διανοίας, ὥσπερ καὶ ἄλλοθι πανταχοῦ, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν·
 καὶ οὐκ ἂν εἴη ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἡθῶν καὶ ἐθῶν ὀρμωμένους,
 κρατεῖν τῶν γνωμῶν, οὐ δέει, οὐκ ὀργῇ, οὐκ ἄρᾳ, οὐχ' ὅτῳ
 ἂν εἴποι τις, εἰ μή τις πρότερον πίστει ὀρθῇ, καὶ βίῳ σεμνῷ,
 καὶ λόγῳ ὀρθῷ, καὶ ἔργοις φιλάνθρωπίας, καὶ πρὸ πάντων
 γνώμῃ καὶ πραότητι, ὥσπερ τῇ ἀξίᾳ καὶ τούτοις προὔχων,
 ἀξιοῖ τῶν ἄλλων προΐστασθαι· φιλεῖ γὰρ πῶς τὸ ἀρχόμενον,
 ὅποτε κατίδοι τοὺς ἄρχοντας ἀρετῇ σφῶν αὐτῶν διαφέρον-
 τας, αἰδεῖσθαι καὶ τιμᾶν, καὶ πάνθ' ἐαυτοὺς πειθομένους
 παρέχειν· ἣν δὲ συνειδῆτι αὐτοῖς οὐκ ἀξίως βεβιωμένον,

πρὸς τῷ ἀφηνιάσαι γεγενημένον δυσάγωγον καὶ πρὸς κατηγορίας καὶ βλασφημίας παρασκευάζεται· ἄχθος γὰρ ἑαυτῷ καὶ δυναστείαν ἐπιτεθῆναι τὸ ὑπερέχον ὑπολαμβάνει· διὸ ὅσον τὸ γένος νῦν προβαῖνον τοῖς λόγοις, ζητεῖ τοὺς λόγους τῶν πραττομένων· τοσοῦτον τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου πάντα μετὰ λόγου καὶ τοῦ κοινοῦ ξυμφέροντος προσήκει φαίνεσθαι πράττοντας· δεῖ γὰρ δὴ τοῖς ἐπὶ τινος ἀξιώματος βουλομένοις εὐδοκιμεῖν, καὶ συμφέροντός τινος πράξιν προσεῖναι.

Τὶ οὖν δεῖ ποιεῖν; καὶ ὅπως ἂν ἔλθοιμεν ἐπὶ τοῦτο; ἐγὼ μὲν αὐτὸ τὸ πρᾶγμ' ἀπλῶς, ὡς κακῶς ἔχον, ὑπεθέμην διορθωτέον εἶναι· τὸ δ' ὅπως, Σοί τε τῷ πατρὶ καὶ δεσπότῃ, τῷ παντὸς τοῦ χριστιανύμου λαοῦ πρόνοιαν ἄνωθεν εὐραμένῳ, καὶ τῇ περὶ σὲ ἱερᾷ καὶ ἁγίᾳ Συνόδῳ ὁ λόγος φέρων ἀνέθηκεν. Ὡς οὖν ἱκανὴν καὶ ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν ἔχων, πρόσθε καὶ τὴν βούλησιν ἤδη, καὶ πάνθ' ἔξει καλῶς. Εἰ δὲ δεῖ καὶ μὲ τῶν μύθων τι καὶ τούτοις μνησθέντ' εἰπεῖν, καὶ τῇ Ἰδρᾷ τὴν κατάχρησιν παρεικάσαι, παρᾷλαβε συναγωνιστὴν καὶ ἰόλεων, ἐκ πολλῶν τὸν ἐμπειρότατον, ὃν ἂν προκρίνης τῶν περὶ σὲ, προελόμενος· καὶ τί δεῖ τοὺς ἄλλους ζητεῖν; αὐτὸν γὰρ τὸν τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γεγενημένον, Ἀπόστολον, οὗ τῆς ἀξίας καὶ χάριτος διάδοχος γέγονας, ἔξεις τοῦ ἀγῶνός σοι προεζήρχοντα. Αὐτὸς οὖν οὗτος ἡγείσθωσι διδάσκαλος ἄμα καὶ νομοθέτης, καὶ δὴ καὶ γνώμων τοῦ πράγματος ἀκριβεστάτος.

Τὶ οὖν φησιν οὗτος; καὶ ὅπως τὸ ὑψηλὸν τοῦτ' ἀξίωμα τοὺς παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος τὴν τῶν λαῶν σωτηρίαν ἐμπιστευομένους κοσμεῖν ἀξιοῖ; » Ἀνεπίληπτον δεῖ, φησὶ » τὸν Ἐπίσκοπον εἶναι, νηφάλαιον, σώφρονα, φιλόνηθρωπον, » σοφὸν διδασκτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχρο- » κερδῆ· ἀλλ' ἐπεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, ἀντεχόμενον τοῦ

» κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ὅς' ἂν δυνατὸς ᾖ καὶ
 » παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ, καὶ τοὺς ἀντι-
 » λέγοντας ἐξελέγχειν· ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, πῶς τῆς Ἐκκλη-
 » σίας τοῦ Θεοῦ ἐπιμελήσεται; » Οὗτοι οὖν οἱ λόγοι τοῦ
 Ἀποστόλου λύχνος ἔστωσαν τοῖς ποσὶ σου καὶ φῶς τοῖς τρί-
 βοις σου, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ πάνθ' ἔξει καλῶς· οὐ
 γὰρ ἔχον φύσιν ἐστὶ, φωτὸς παρόντος, ὑποστῆναι τὸ σκότος·
 οὐδ' ἡ πλάνη, φαινομένης τῆς ἀληθείας.

Οὐκοῦν, ἐπειδὴ ἐκ τῶν γενικῶν, τῇ κοινῇ βελτιώσει ἐπι-
 χειρεῖν ἤξιώσαμεν, ἐκ τούτων αὐτῶν τῇ καταράτῃ ἀντε-
 πεζίωμεν καταχρήσει ταύτης δ' ἀρχὴν καὶ αἰτίαν οὐκ ἂν
 εὐροιμεν ἑτέραν σκοποῦντες, ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος·
 ἠκούσαμεν γὰρ καὶ τῆς Ἀποστολικῆς σάλπιγγος, καὶ ἄλλοθι
 πολλὰ περὶ ταύτης διατρανούσης, οὐχ ἦττον δὲ κάκεινα
 φιλοσοφούσης, ὅτι ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαρ-
 γυρία, καὶ μάλιστα τοῖς ἐξ ἀρχῆς βίον τῷ Θεῷ προσοίσειν
 ἐπαγγειλαμένοις ἀκτήμενα· αὕτη γὰρ, ἐπειδὴν κρατήσῃ
 τινῶν, οὐδένα ὅρον τίθησι τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ἐλπίδας ἐπ'
 ἐλπίσι προστιθεῖσα, οἰκτρῶς μέχρι γήρως οὐδοῦ βασανίζει·
 καὶ οὗτος μὲν ἂν εἴη ὁ προσεχέστερος ἀλάστωρ τοῦ πρά-
 γματος· Παρρωτέρω δὲ μετὰ τοῦτον, εἴ τις ζητήσειν ἀκριβῶς,
 εὑρήσκει εὐθὺς τὸν φιλόδοξον καὶ τὸν φιλήδονον, ὑφ' ὧν
 κάκεινος δεσπόζεσθαι ἔοικεν· πρὸς τί γὰρ ἂν τις τῶν μονα-
 χῶν θησαυρίζοι, εἰ μή τις ἡ ἐπιθυμία μεζόνων ἀξιωματῶν
 κρατούμενος, πρίασθαι βούλοιο ταῦτα, ἢ ἡδοναῖς ἀλόγοις
 ἀλούς, πρὸς ἀνόμους προσόδους, τῶν ὑπαρχόντων μὴ ἐπαρκούν-
 των, ἐκτράπειτο; οὐκ ἂν ἄλλως γε. Ταύτας οὖν τὰς κεφαλὰς
 ἐκτμητέον καὶ ἐγκαυστέον τὰς ἰσχυροτέρας τῆς Ἰδρας, καὶ
 πάνθ' ἔξει καλῶς.

Ἀλλὰ πῶς ἂν καὶ τοῦτο μάλιστα κατὰ τρόπον κατορθω-

θείῃ, οὐδέν, οἶμαι, τούτου γε ῥᾶον γινῶναι, εἴ γε μόνον ἐβλήσειέ τις ἀπιδεῖν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτοὺς, ὅπως πότ' ἐκ πολλῶν αἰῶνων ταῦτά διοικοῦσιν ἐν κόσμῳ, καὶ ὅπως οἱ ταῦτ' ἐμπεπιστευμένοι τὰ ἐπαγγέλλματα, ἐγκαταγῇράσκουσι κατὰ νόμους, αἷς νομίμως κοσμεῖν καθέδραϊς ἡζιώνται· καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν ποιμαινομένων οὐ δεσπότηαι βαρεῖς ἀκούοντες, χαλεπίνουσιν, ἀλλὰ Πατέρες καλούμενοι ἦδονται· οὐδέποτε γὰρ φόβῳ, ἢ ὑπεριψία βιάζονται, ἀλλὰ διδασχῇ καὶ πρᾶκλῆσει προσάγονται· οὐκ ἄρᾳ καὶ ὀργῇ ἐπιόντες ἐπαπειλοῦσιν, ἀλλ' ἐπιεικέα καὶ προχόγητι χρώμενοι εὐλογοῦσι, σαφῶς εἰδότες, ἐκεῖνα μὲν δεσποτῶν καὶ τυράννων ὄντα σκιρτήματα, ταῦτα δὲ πατέρων ἄμχ καὶ διδασκάλων φρονήματα· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστι τοὺς μικρὰ πράττοντας, μέγα φρόνημα φαίνεσθαι ἔχοντας· διὰ ἀνεμέσητον ἔμοι γε, εἰ καὶ ἐξ ἐκείνων τὰ κταπροειμένα μεταληψοίμεθα, οἷς τούτων αὐτῶν ἡμεῖς καλῶς καὶ προσηκόντως τό γε πλεῖστον μέρος ὑπῆρξαμεν· ἦν μὲν γὰρ ὅθ' ἐτέροις τῶν ἡμετέρων αὐτῶν οὐ τοι γλίσχρως οὐδὲ φειδωλῶς μετεδίδομεν, φιλοσοφίας, θρησκείας, τεχνῶν, ἐπιστημῶν, τῶν ἀπάντων· νῦν δ' εἰ περιέστηκεν ἡμῖν ταῦτά μεταπέμπεσθαι παρ' ἐκείνων, οὐδὲν ἂν ἄτοπον δοῶμεν πράττειν· ταῦτα μὲν ἂν ἐγώ γε φαίην. Εἰδέ τις φρόνημ' ἄλλως ἀναλαβὼν γενναϊότερον, ἀπρεπὲς τοῦτ' οἶεται εἶναι, μὴδ' ἄξιον τῆς Ἐκκλησίας, ἅτε δὴ πηγῆς οὔσης ταχύτης καὶ διδακτικῆς πρὸς τοὺς ἔξω, ὀρθῶς φρονεῖ, ἄξιως φρονεῖ· οὕτως ἐχέτω, καὶ ποιείσθω πάντ' ἀμέσως ἀπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων· καὶ ἄμεινον τοῦτο καὶ ἐνδοξόν· τὸν γὰρ ἀπ' ἐχυτοῦ τὰ δέοντα δυνάμενον ξυνορᾶν, παρ' ἐτέρων δοκεῖν λαμβάνειν ταῦτα διὰ ῥαπτῶνην, ταπεινὸν ἂν εἴη καὶ ἀφιλότιμον· ἐξ ὧν γὰρ οἱ ἄνθρωποι πράττουσι καλῶν ἢ κακῶν, ἐκ τούτων φανεροὶ γίγγονται

μέγ' ἢ μικρὸν φρόνημα ἔχοντες· ἐκεῖνο δὲ μόνον εἰδέναι δεῖ, ὅτι ὅσῳ μέγ' ἐστὶ καὶ σεμνὸν, περὶ ὃ νῦν σπουδάζομεν, καὶ ὃ ἀρχὴν ὁ λόγος τῆς τῶν ἀπάντων μεταβολῆς ὑποτίθεται πρὸς τὸ βέλτιον, τοσοῦτω πλείονος βουλῆς τοῦτο δεῖται, μέχρις ἂν κρατήσῃ τῶν γνωμῶν ἡ βελτίστη καὶ δικαιοτάτη· ἥτις ἐστὶ ἡ τὸ κοινῇ ξυνοῦσεν τοῦ ἰδίου περὶ πλείονος ποιούμενη· Ἐπεὶ οὖν τοῦθ' οὕτως ἔχει, δεδόςθω καὶ τοῖς μικροῖς παρρησία, καὶ ψῆφος γνώμης πᾶντῃ ἀδέκαστος καὶ ἀνύποπτος· καὶ μηδεὶς ποιείσθω δυσχερές, εἴπη θαρρῆσας ὁ λόγος προσενεχθείη φορτικώτερος, ἢ προσῆκεν· εἰ γὰρ ἦν εὐθύς ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν τοῖς λόγοις τὰ πράγματα, εἰκότως ἄντις τούτων τὴν ἀκοὴν ἐδυσχέραινεν, ὥς ἀφηρημένος ἂν ὑπ' αὐτῆς, ἅπερ ἐγνωκώς ἦν κυρῶσαι· νῦν δὲ τοῦ μὲν λόγου κοινῇ προκειμένου, τῆς δὲ ὑπὲρ τοῦ πράγματος γνώσεως ἐπ' ὀλίγοις καιμένοις, τί ἄντις πρὸς τοὺς λόγους εἰκὴ δυσφοροίη;

Ἴν' οὖν μεγαλοφρόνως ἐπὶ τὴν Ἰῶραν ἐπίωμεν, καὶ μιᾷ πληγῇ εὐστόχως ἐκτέμωμεν ξυμπάσας τὰς κεφαλὰς, προσδιορίσθω τοῖς Ποιμέσιν Ἀποστολικῶς ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ποιμνίων ἐσθίειν· τοῦτ' ἐστὶ μῖθος τις διαρκῆς ἐκ τῆς μάνδρας, ἣν ἕκαστος κοσμεῖν ἠξιώθη, ὅσον μετρίως ζῆν καὶ σωφρόνως καὶ ἀνδρῶν Ἀποστολικῶν προσηκόντως· καὶ τοῦτ' οὐκέτι φημὶ περὶ πάντων, ἀλλ' οἷς ἂν ἕτερος πόρος τοῦ ζῆν μὴ προσῇ· ὅσοις δ' ἄλλοθεν κτήσις φέροι τὴν πρόσδοον τούτοις ἀπειργέσθω, ἀπ' ὧν ἡκιστα χρὴ χρηματίζεσθαι, ἀλλ' ἐκ τούτων αὐτῶν καλῶς ἔχει καὶ φαίνεσθαι τι ἐπαρκοῦντας τοῖς δεομένοις. Εἴη δ' οὖν τοῦτο διττὸν, ἢ ἄχραντοις τοῖς ἐπισκόποις χρηματισμοῦ παρεχέτωσαν οἱ προεστῶτες ἐκάστων τῶν πόλεων ἐν καιρῷ τὸν μισθόν· ἢ γοῦν τὰ Κανονικά, ἃ τὸ ἔθος νῦν δικαιώματα μετωνόμασε, τεταγμένα σιτείσθωσαν· δεῖ γὰρ δὴ τὸν Ἐπίσκοπον νόμῳ πάντα

λαμβάνειν, τεταγμένα λαμβάνειν, καὶ μέτρον ἔχιν ἑαυτῶ
 τὸν νόμον, ἀλλ' οὐ τὴν ψυχὴν· μηδὲ φαίνεσθαι ἔτι τινὰς ἐν τῷ
 ναῷ τοῦ Θεοῦ πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, καὶ ὁ μάλιστα
 ἀθέμιτον καὶ ἀνόσιον, τὰ σώματα τῶν ἀποθνησκόντων !!!
 εἰς οἷαν γὰρ ἀτοπίαν ἐνιαχοῦ τὰ πράγμαθ' ἡμῖν περιέ-
 τηκε, καὶ εἰς οἷον ἔτι κίνδυνον προσδόκημά ἐστι προσ-
 φίξεσθαι, εἰ μήτις νόμῳ διακωλύσει, τίς ἂν κατ' ἀξίαν
 ἐξείποι; καὶ τίς ἂν λόγος ἐξισωθεῖν τοῖς γιγνομένοις ἐνια-
 χοῦ, καὶ τοῖς πλείοσιν ἔτι προσδοκωμένοις; ἐς γὰρ τοιαύτην
 ἐξενεχθήσονται ἀνομίαν, ὥστε δέδοικα μὴ βλάβημον μὲν
 εἰπεῖν, ἀληθὲς δὲ ἦ· ἦν γὰρ μήτις ζηλώσῃ ζῆλον Κυρίου
 Θεοῦ Παντοκράτορι, καὶ ἀναλαβὼν τὸ τοῦ λόγου φραγγέλιον,
 ἐκβάλῃ τοῦ ναοῦ τοὺς τοιούτους, ἢ νόμῳ γοῦν μὴ στήσῃ πη
 τὰ τοιαῦτα, δέδοικα μὴ ἐς ὕστερον ἴδωμεν πολλὰ τῶν προ-
 βάτων, καταλιπόντα τὴν μάνδραν, ἐφ' ἐτέραν, παρ' οἷς ἂν
 πάντ' ἐν κόσμῳ καὶ τάξει πράττεται, ἐπιθυμήσονται ματα-
 θῆναι· ἢ γὰρ ἐκ τῶν κακῶς ἐχόντων ἀθυμία, προθυμίαν
 πολλάκις ἐμβάλλει ἐς τὸ νεωτερίζειν. Οὐκοῦν πρὸς τοῦτο
 καιροῦ νῦν, Πάτερ καὶ Δέσποτα, περιέστη τὰ πράγματα, ὥς
 ἂν τις ἐκ λόγου τι φαίνεται πράττων, εἰκότως οὗτος ἀξιό-
 πιστος φαίνοιτ' ἂν καὶ διδάσκων· λόγος δ' ἀπλοῦς ἄνευ ἔρ-
 γου, ἢ ἄλλως ἐξ ὑπεροφίας δι' ὑπεροχὴν ὀρμηθεὶς, μάταιος
 ἔσται τοῦ λοιποῦ καὶ κενός· καὶ λέγω σοι ταῦτα, Παναγιώ-
 τατε Δέσποτα, οὐ πλάττων, οὐδὲ παράγων λόγους κακούρ-
 γους, οὐδ' αἰτίας ψευδεῖς συντιθεὶς, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς παρὼν
 καὶ ἀκούων σύνοιδα, πολλὰ μὲν λέγουσι τοῖς ἀνθρώποις, πλείω,
 δ' οἱμαί γε, καὶ ἐροῦσι· καὶ ἦν μήτις λογισμῷ βελτίονι τὸ
 πρᾶγμ' ἀναστεύσας, μετακοσμήσῃ ἐπὶ τὸ δικαιότερον καὶ σε-
 μνότερον, τὸ ἀρχαῖον, τὸ ἅγιον, τὸ Ἀποστολικόν, οὐδ' ἐλπίς
 πρὸ τοῦ ταῦτα στήσεσθαι ὑπερτεῖ· δεῖ γὰρ δὴ τοὺς τε νόμους

ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς τοῖς νόμοις ἰσχυροὺς εἶναι· ἄλλως δὲ, μὴ καὶ μωρὸν ἢ τὴν ἀλογίαν ἔτι διὰ πολλοῦ οἶσθαι τοῦ λόγου κρατῆσιν·

Τὸ μὲν οὖν εἶδος τῆς εἰκόνης, ὅσον πρῶτον σκιαγραφῆσαι, τοιοῦτον· νῦν δ' ἐμφυτευτέον αὐτῷ καὶ τὰ χρώματα· περιαιρεθείσης γὰρ οὕτω τῆς ἐπιθυμίας τοῦ πλείονος, καὶ νόμῳ τῆς πρώτης καὶ φοβερωτέρας τῶν κεφαλῶν ἀποτμηθείσης εὐσόχως, παραχρῆμα συναφρῆθησαν καὶ ἄλλα· οὐδεὶς γὰρ ἂν, οἶμαι, τοιοῦτος ἔσται τῶν Ἐπισκόπων, ὅστις, ἣν ἔλαχε Σπάρτην κοσμεῖν, ταύτην καταλιπὼν, εἰς ἑτέραν ἐπιθυμήσει μεταστῆναι· πρὸς τί γὰρ ἂν τοῦτο πράξεις, τεταγμένα ἔχων ταῦτά πανταχοῦ; ἀλλ' ἦν ἔγνημεν ἐξ ἀρχῆς, ταύτην ἔχων ἀγαπητῶς ἅπαντα τὸν βίον διατελέσει· καὶ παῖδας νομίμους ἐξ αὐτῆς καλοὺς καὶ καλοὺς, τὰς ἀρετὰς ἐπιθυμήσει καταλιπεῖν, ἀποσπάσας μακρὰν ἐκ τὸν τοῦ νεφέλας καὶ τερατώδεις ἐκ φιλοδοξίας συλλήψεις διώκειν, ἀφ' ὧν ὑπόπτεροι τροχαὶ, καὶ ἄλλα δεινὰ ἐτοιμάζονται κολαστήρια· δεῖ γὰρ δὴ τὸν Ἐπίσκοπον οὐ μόνον διὰ τῆς θύρας εἰσελθόντα παραμένειν τοῖς αὐτοῖς μέχρι τέλους, ἀλλ' οὐδ' ἐτέρωθεν ὑπερβαλόντα, πρὸς ἑτέρας ἐπιθυμίας ἐξ ὁρῶν ἀλλοκότων ἐξάπτεσθαι· ὅπερ νῦν οὐ μόνον ἐν ταῖς ἡττοσιν ἐνίαις τῶν Ἐπαρχιῶν φαίνεται πᾶσι γιγνόμενον, ἀλλ' ὁ χεῖριστον καὶ ἀθέμιτον μάλιστα, καὶ ἅπασαν τὴν τῆς Ἐκκλησίας διάταξιν ἐκταράξαν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τῆς μεγίστου καὶ Οἰκουμενικοῦ θρόνου τὸ μοχθηρὸν τοῦτ' ἔθος ὀρθῶμεν τολμώμενον· καὶ καθάπερ ἐν ταῖς τελωνίαις κατὰ τριετίαν μικροῦ δεῖν πραττόμενον· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἁτοπώτερον; καὶ τί ἂν μείζον κατεύξαι· ὅμως οἱ ἐχθροὶ, ὀρῶντες ἐν τοῖς μεγίστοις οὕτω τὴν ἀλογίαν τοῦ λόγου κρατοῦσαν, καὶ τὸ πάθος τῆς ἀπλότητος κατισχύον, καὶ τὸν νόμον ἀργοῦντα παντάπασιν; τίς κοινωνία

Χριστῷ πρὸς Βελίαρ, ὅστις κύκλω περιϋών, ζητεῖ τίνα καταπίῃ; τίς δὲ καὶ πρόνοια ἔσται ἐντεῦθεν τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας; τίς δ' ἐλπίς στηριγμοῦ πρὸς τὴν πίστιν; εἰ γάρ τις προσκρούσας μικρὸν τῷ ποδὶ, χαλεπῶς ἤνεγκες πρὸς τὸν πόνον, πῶς ἂν διατεθείη, ὅλην ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς ἐαυτὴν στασιάζουσαν καὶ ὀδύνουσαν;

Χωρὶς δὲ τούτων οὐδ' ἐκεῖνο ὑπερφρονητέον ἂν εἴη· ὅσοι γὰρ τὸ γένος ἤδη τὸ τῶν Ἑλλήνων προῖον, σπεύδει πρὸς ἀνάκτησιν τῆς πατρῴας αὐτοῦ εὐκλείας, τοσούτῳ προσεκτικωτέρους περὶ ἡμῶν ἀπεργάζεται τοὺς σαφοὺς Εὐρωπαίους· χαίρουσι γὰρ οἱ φιλόανθρωποι οὗτοι, ὀρώντες ἡμᾶς ἀναρρίχωμένους πρὸς τὴν πατρῴαν σοφίαν, καὶ ὅτι μάλιστα ὀκλάζομεν ταῖς κατὰ βραχὺ ἀναβάσεσι· καὶ συνεύχονται ἀεὶ τὰ βελτίω· ὀρώντες γὰρ ἤδη καὶ Λύκεια, τὰ μὲν βελτιούμενα, τὰ δὲ καὶ ἐκ βάθρων οἰκοδομούμενα· καὶ συγγράμματα, τὰ μὲν ἀρχαῖα εὐτυχῶς ἐκδιδόμενα, τὰ δὲ καὶ ἐκ νεωτέρων μεταφραζόμενα, ἕτερα δὲ καὶ νῦν συγγραφόμενα· καὶ ὁ μάλιστα μέγιστον καὶ δικαιοτάτον πάντων ἐστίν, αὐτὸν τὸν σύμβουλον κάλαμον, τὸν ἄριστον τῶν ἠθικῶν παθῶν ἱατρὸν, τῇ προσηκούσῃ χρώμενον παρῥησίᾳ· καὶ τὰ μὲν ὑγιῶς ἔχοντα ἰσχυροῦντα ταῖς ἀσφαλείαις· τὰ δὲ κακῶς, εἴτι πῃ αἰσθοῖτο ἐξωδηκὸς καὶ σαθρὸν, καὶ τῷ ὅλῳ λυμαινόμενον σώματι, τοῦθ' ὥς οἷόν τε περιαιρεῖν τῇ τομῇ, καὶ πὶ τὸ ὑγιὲς συνουλοῦν ὁμοίως πειρώμενον. Ταῦθ' ὀρώντες ἐκεῖνοι χρησταῖς συμπροϊόντ' ἐλπίσι τοῖς ἡμετέροις, καὶ τὸ μέγιστον τὸ περὶ τῶν κοινῇ ξυμφερόντων λόγον προτίθεσθαι, καὶ τὸ λέγειν ἐς μέσον ἀπὸ τοῦ ἴσου τοῖς πεπαιδευμένοις ἐξεῖναι· τοὺς τε προὔχοντας μηκέτι τῷ θυμῷ μᾶλλον δίδοσθαι, ἢ τῷ δικαίῳ προσέχειν ἀκούοντας, ἐπαινοῦσι, καὶ ὅλαις περὶ ἡμῶν ἐλπίσι συναίρονται· πλὴν εἰς τινὲς καὶ ἐν τούτοις, αἱ μοχ-

θηροτέρας λαχόντες φύσεως, τὰ μὲν καλὰ παρέρχονται σιωπῇ, πολλὴν καταχέοντες αὐτῶν τὴν ἀγλύν· τὰ δ' ὡς ἐτέρως ἔχοντα, οὐ μόνον οὕτως ὡς ἔχουσιν ἐπεξέρχονται, ἀλλὰ καὶ μέγεθος κακότηες περιθεῖναι περὶ πλείστου ποιοῦνται, ἐπὶ τὸ μείζον πυργοῦντες, ὥστε φαίνεσθαι πόρρωθεν.

Οὗτοι δ' οὖν, ὅτε μὲν τοῖς ἰδιώταις ἡμῶν καὶ τῷ ὄχλῳ τὰ τοιαῦτα περιάπτειν πειρῶντο, ἀνεκτοὶ ἂν εἴεν· τοῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὸ καλῶς ἀκούειν παρὰ φαῦλον θεμένοις οὐδὲν ἂν ἴσως δεινόν, καὶ περ ὃν καὶ τοῦθ' ἡμῖν γε δεινόν, δόξεις τὸ ὑπὸ τινων ψέγεσθαι· ταπεινὸν γὰρ τὸ φρόνημα ἔχοντες, τὴν ἀπὸ τοῦ καλῶς ἢ κακῶς ἀκούειν, ἐφ' οἷς ἂν πράττωσιν, ἡδονὴν, ἢ λύπην ἐπίπαν ἀφήρηνται· ὅσοι μὲντοι καλὴν καὶ γενναίαν ἀρχὴν ἐνστησάμενοι, ἐφ' ἣ καὶ ἐτέρων ἀξιοῦσιν ἡγεῖσθαι, πῶς ἂν οὗτοι διατεθεῖεν, αὐτοὶ τε κακῶς ὑπ' ἐκείνων ἀκούοντες, καὶ σύμπαν τὸ ἔθνος προπηλακιζόμενον καὶ συνυβριζόμενον αἰσθανόμενοι; καὶ μάλισθ' ὅτε καὶ ἀληθές τι ἐνεῖη τοῖς κατ' αὐτῶν λεγομένοις; καὶ πῶς ἂν ἄριστα πρὸς ἐκείνους ἀπολογοῖντο, οὕτως ἐκ πολλῆς ἐπηρείας τὰ ἡμέτερα ἔλκοντας ἔλκη, ἣν μή τις πρότερον χρήσεται σοφῶς καὶ δικαίως τῇ προσηκούσῃ μεταβολῇ πρὸς τὰ πράγματα, ἀφ' ὧν ἐκείνοι ὀρμώμενοι, ψέγουσι; σοφοῦ μὲν γὰρ οὐχ ἥττον τῶν ἐχθρῶν, ἢ τῶν φίλων τῆς τε εὐνοίας καὶ δυσνοίας συμφερόντως ἀπόνασθαι· δικαίου δὲ, ἀφ' ὧν ἄντις αὐτοῖς ἐθέλῃ εὐδοκιμεῖν, ἀπὸ τούτων πειρᾶσθαι· διαφεύγειν τὴν μέμφιν, σαφῶς εἰδὼθ' ὡς ὁποῖ' ἄτ' ἂν ἢ τὰ πράγμαθ' ἡμῖν, τοιοῦτους καὶ τοὺς κριτὰς αὐτῶν ἐσόμεθα ἔχοντες. Ταῦτ' οὖν καὶ τὰ τοιαῦτ' εἰδόντας, καὶ πρὸς ἄλληλα παραθέντας, καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν συμφορὰν ἐπιδόντας, καὶ τὴν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀλήθειαν κρίναντας, καὶ πρὸς τὸ μέλλον πάντα συνεξετάσαντας, τοῦ χρεῖστονος χρὴ γενέσθαι, μηδὲν, ἢ ὅπερ ἐκ τοῦ

παρεληλυθότος χρόνου χείρισον ἦν, τοῦθ' ὅπως πρὸς τὸ μέλλον βέλτιστον ὑπάρξει, σκοποῦντας.

Σχόντων δὲ τούτων καλῶς καὶ νομίμως, καὶ τῶν θρόνων ἐξ ἀκτημοσύνης καὶ διαρκείας τῶν κατεχόντων, ἀναλαβόντων οὕτω τὴν ἀρχαίαν σεμνότητα, ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοὺς κατεῖσι νῦν ὁ λόγος· ἔνθα δύο τινὰ θαρρῶν ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος, μάλιστα μὲν σεμνὰ, μάλιστα δὲ καὶ δίκαια· τίνα δὲ καὶ ὅποια ταῦτ' ἔσται; οἷά περ ἂν, οἶμαι, καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ Λόγου αὐτόπται καὶ ὑπηρέται, εἴτι ἔμελλον ἐρεῖν περὶ τούτων, προσέταξαν. Μηκέτι μηδένα μηδαμῇ μὴτ' ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖσθαι, μὴτ' ἀμέτοχον ὄντα παιδείας Ἑλληνικῆς, καὶ ὅλως ἀμύητον Μυστηρίων· τὸ μὲν γὰρ, Σιμωνιακὸν καὶ ἀναντιρρήτως παράνομον· τὸ δὲ, αἰσχρὸν καὶ ἀνάξιον· οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κατήλθεν ὁ συνάναρχος Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, καὶ σάρκα ἀνελήφως, καὶ τὸ αἷμα ὅλον ἐκχέας, ἵν' οἱ κελευσθέντες μῆτε πῆραν, μῆτε ῥάβδον, μῆτε δύο χιτῶνας ἔχειν, εὖρημα ποιοῖντο ἐξ αὐτοῦ χρηματίζεσθαι· καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, τὴν διὰ τῆς τῶν χειρῶν τῶν πρεσβυτέρων ἐπιθέσεως ἐνεργουμένην τῷ τὸ πλεῖον καταβάλλοντι προχειρίζεσθαι· πῶς γὰρ ἂν εἴη τῶν αὐτῶν ἅμα Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαιμωνᾷ;

Δεῖ οὖν τὸν ἱερέα ἡρημένον τὸν ἀξιώτερον προχειρίζεσθαι, μαρτυρίαν ἔχοντα ἱκανήν, βίῳ καὶ λόγῳ τῶν πολλῶν διαφέροντα, ἐκ τῶν ἔργων φανερώς προσερχόμενον, οὐκ ἀλλαχόθεν δολερῶς εἰσερχόμενον· χάρις γὰρ αὕτη ἐστὶ τῷ ἀξιωτέρῳ παρὰ τοῦ πνεύματος πρυτανευομένη, οὐκ ἄρτος ἐν τῇ ἀγορᾷ ἡμιοβολίου τῷ βουλομένῳ πωλούμενος· καὶ χάρις μάλιστα προκαταρκτικὴ πάντων τῶν Μυστηρίων· ἥς ἄνευ οὐδ' ἂν ἐκείνα ὑπάρξει· τῆς γὰρ ἱερωσύνης ἐξουτελεσθείσης

ταῖς κατὰ χρήσεσι, καὶ κεῖνα συνδόξειεν ἂν πολὺ καθυφιέμενα
 τῆς ἀξίας· καὶ πάλιν συνεκλάμψουσι, τιμηθείσης ἐκείνης· καὶ
 ὅπερ μοι συνέβη ἰδεῖν, καὶ περ ὀκνοῦντι διὰ τὴν ἀτοπίαν εἰ-
 παῖν, ἀλλ' οὖν εἰρήσεται. Εἶδον ἄνδρα, Πάτερ καὶ Δέσποτα,
 τῇ τε θύραθεν κεκοσμημένον παιδεῖχ, καὶ τῷ λόγῳ πιστό-
 τατον τῷ τῆς χάριτος, ἀποκνοῦντα προσίσσθαι τὰ Μυστήρια
 παρ' ἀμαθοῦς καὶ ῥυπαροῦ ἱερέως· εἰ γὰρ, ἔφη, ὧν πράττει
 οὗτος, μηδὲν ἔξ ἐπιγνώσεως πράττει, πῶς ἂν μετ' εὐλαβείας
 καὶ πίστεως, μὴ ἐπιγνωκῶς τοῦτο, πράξειε; τῷ δὲ μὴ συ-
 νειδότι, μὴτ' εὐλαβομένῳ, πῶς ἂν ἡ χάρις ἀκολουθήσει
 τῇ τοῦ Πνεύματος ἐπικλήσει; καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος· ἐγὼ δ'
 οἶδα μὲν κακῶς αὐτὸν καὶ ὑπολαβόντα καὶ πράξαντα, ἀλλ'
 οὐαὶ, φησὶ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον γίγνεται· τὸ γὰρ ὑψηλὸν
 καὶ μέγα τῆς ἱερωσύνης μυστήριον, ἐν καὶ ταῦτόν τῇ δυνά-
 μει ὑπάρχον, ἐκ τῶν περὶ τὰ πρόσωπα ὑπολήψεων ἐν μὲν
 τῷ, μέγα· ἐν δὲ τῷ μικρὸν κατέστη καὶ ταπεινὸν, ὥσπερ
 συμβαίνει ἐν ταῖς τυραννίσιν· παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Ἐπισκόποις
 αὐτοῖς ἔτι παρκαμένει, ὡς εἰκός, μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ περ
 καὶ τοῦτοις, ὡς μὴ οἴκοθεν τὸ σεμνόν, ὅθεν περ μάλιν· ἔδει,
 ἔχον, ἀλλ' ἔξωθεν, καὶ ὅθεν ἥμισυ ἔχρην, φοβερωτέρουν ἐστίν,
 ἢ σεμνότερον· ὑπεροπτικώτερον, ἢ ἐπεικιστέρον· σοβαρώ-
 τερον, ἢ πραότερον· παρὰ δὲ τοῖς ἱερεῦσι, ταπεινόν, εὐτελές,
 ὑπηρετικόν, καὶ μικροῦ δεῖν πόρος τοῦ ζῆν εὐτελῶς· πόθεν
 ταῦτα; αἵρεσις τοῦ ἀξιοτέρου οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μόνου τοῦ
 ζητουμένου· ἀλλὰ τοῦ ζητοῦντος αἰ· ὥστ' οὐκέτι χάρις· οὐδ'
 ὑπὲρ σωτηρίας λαοῦ, πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ὧνιον δὲ
 προτίθεται καθάπερ ταῖς ὠνούμενοις τὰς τελωνίας· καὶ πε-
 ρίστηκεν ἡμῖν τὸ πρῶτον· ἐς ταῦτόν τοις ἐθνικοῖς· ἐκεῖνοι
 γὰρ τοῖς πρὸς μηδὲν τῶν ἄλλων οὖσιν ἐπιτηδείους, ἦτοι τὰς
 πλατείας τῆς πόλεως καθαίρειν ἐπέτρεπον, ἢ τὴν ἱερωσύνην,

ὥστε θύειν τοῖς εἰδώλοις, ἐδίδοσαν, ὅπως μὴ, πάντων ἔντι τῶν κοινῇ συμφερόντων πραττόντων, μόνοι δοκεῖεν ἄξυντε-
λεῖς διαγίγνεσθαι. Καὶ οἶδα μὲν πολλοὺς ὑποληφομένους με
δύσκολον, ὅτι τραχύτερον τούτων ἐμνήσθην· ἀλλὰ σύνοιδ'
ἅμα καὶ κεῖνο, ὡς οὐ λόγους παράγων πρὸς λοιδορίαν πεπαρ-
ρησίσασμαι, ἀλλὰ παραίνεσιν πρὸς βελτίωσιν· ἔστι δ' ἐκά-
τερα οὐ ταῦτόν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπὶ βλάβῃτι λοιδορεῖν κατη-
γόρου· τὸ δὲ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἐπιτιμᾶν, συμβούλου· τὸν γὰρ αὐ-
τὸν λόγον οὐχ ὁμοίως ὑπολαμβάνειν δεῖ, μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς
διανοίας λεγόμενον· οὐδὲ μὴν χαλεπαίνειν, εἴπη καὶ τομώ-
τερος οὗτος φανείη· οὐ γὰρ ἔστιν ἀποτρέπειν τῶν ἀμαρτημά-
των, οὐδ' ἐτέρων πράξεων πείθειν ἐπιθυμεῖν, ἣν μή τις ἐρρώ-
μένως ἐπιτιμήσῃ τοῖς ἀμαρτάνουσιν.

Ἰν' οὖν μηκέτι ταῦθ' οὕτω φέρεται, παιδείας δεῖ τοῖς
πρὸς τοῦτ' ἀφορῶσι τάξιμα· παιδείας Ἑλληνικῆς, ἥτις
καὶ τὸν βίον αὐτοῖς ρυθμίσει, καὶ τοῦπάγγελμα ἄξιον ἀνα-
δείξει· εἰ γὰρ καὶ ἄλλοις ἔσθ' οἷς τῶν ἐθνῶν οὐ συγ-
χωρεῖται τοῦπάγγελμα τοῦτο δέξασθαι· τὸν μὴ πρότερον μα-
θόντα τὴν τῶν Ἑλλήνων φωνήν, πόσῃς ἂν θείημεν ἀτοπίας
αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας, τῆς ἑαυτῶν ἀμυήτους ὄντας, ἱερα-
τεύειν; χαρακτήρ γὰρ ἱερέως πρῶτος μετὰ τὸ πιστὸν εἶναι
τὸ τὸν λόγον κηρύττειν, καὶ πάντας διὰ λόγου ἐν τῇ πίσ-
τει τῇ ὑγιαίνουσῃ στηρίζειν, ὅς δ' ἂν ἀπαίδευτος αὐτὸς ὢν,
μὴδ' ἑαυτὸν διδάσκειν οἷός τε ἦ, πῶς ἂν οὗτος ἐπαρκέσειε
καὶ ἐτέροις, ὥστε καὶ μυστήρια αὐτοῖς ἐξηγήσασθαι, καὶ ἡ-
θη ρυθμίσαι, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὐλόγως προτρέψαι, ὃ μήτε
Μυστήριον εἰδὼς, τί ἐστι, μήτ' Εὐαγγελικὸν ἦθος ἔχων·
δεισιδαιμονιῶν δ' ἴσως, καὶ μύθων γραιδίῳ ἀνάπλεως ἐξ
ἀμαθίας γεγεννημένος; Διὸ καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐγρηγόρος
νοῦς πρὸς τοὺς τοιούτους ἔλεγε δυσφορῶν· εἰ τὸ πῶς τοιοῦ-

τόν ἐστι, τὸ σκοτός πόσον ἔσται; ὁ γὰρ ἐν σκοτίᾳ περιπα-
των, καὶ μὴ εἰδὼς ποῦ ὑπάγει, πῶς ἂν φερωνύμως ὑπισ-
χνοῖτο παρέξειν τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας ἐτέροις, ὧν πρὸς
ὁδηγίαν αὐτὸς ἐστὶ πολλάκις δεόμενος; εἰς τοῦτο γὰρ ἡμῖν
ἐπιεικῶς γε τὰ πράγματα περιέστηκεν, ὥστε τοὺς ἐπαγγελ-
λομένους φωτίσειν ἀνάγκη ἤκειν δανεισομένους τὸ φῶς παρὰ
τῶν προσδοκόντων αὐτὸ παρ' αὐτῶν. Τίς οὖν ἂν εἴη τοσοῦ-
τον ἡλίθιος, ὅστις ταῦθ' ὁρῶν, καὶ ἀκούων, οὐκ ἂν τὰ εἰκό-
τα ἀλγήσειε; πρὸς γὰρ τῷ αὐτὰ καθ' αὐτὰ εἶναι ἄτοπα, καὶ
πρὸς τοὺς ἔξω αἰσχύνην φέρει μεγίστην τοῖς, ἀφ' οἷων ἐφ'
οἷα μεταβεβήκαμεν, καὶ βραχύ τι αἰσθανομένοις. ὥστε ἦν
μήθ' ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἔτι ἐν ἡμῖν ἐνεργῇ, μήτε τὸ συνειδὸς
τύπτη ἐνδοθεν, ἀλλὰ τῶν γ' ἐθνῶν τὰ χριστεπώνυμα καὶ
εὐνομούμενα αἰσχυρθέντας, ἀντιφιλοτιμεῖσθαι πρὸς ἐκεῖνα
ἀνάγκη· ἐν γὰρ οὐδὲν οὐδαμῇ τούτων φαίνεται πῶς ἐς το-
σαύτην ἐξοκεῖλαν κατὰχρησιν, ὥστε τὴν τοῦ κηρύγματος
τάξιν ἀπολιπεῖν· πῶς γὰρ, παρ' οἷς μηδὲ χωρίον μικρὸν
εὐροιτὶς ἂν ῥαδίως, ἐνθ' οὐ μὴ σχῇ ὁ ἱερὸς Ἄμβων καθ'
ἐκάστην Κυριακὴν τὸν τὸν λόγον Ἀποστολικῶς κηρύττοντα
τῷ λαῷ; ἢ μόνοις ἡμῖν καὶ αὐτά γε τὰ ἐφ' ἡμῖν ἅμα πάνθ'
εἵμαρται ἀπολέσαι, ὧν ἀφθόνως ἐτέροις τῶν τ' ἔξω καὶ τῶν
ἔσω πάλαι πότ' ἀμφοτέρωθεν μετεδίδομεν; μὴ γένοιθ'
ἡμῖν ἐς τοσοῦτον προαχθῆναι ἀναλγησίαις· ἀλλ' εἴπερ ποτὲ
καὶ νῦν γε πρόνοιαν ἡμῶν αὐτῶν ποιητέον, ὅτε καὶ κείνοι
περιεργότερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εὐνοϊκώτερον φιλοκρυνούσι
τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ Σέ γε, φιλανθρωπότατε καὶ εὐσεβέστατε
Πάτερ, ὁ Θεὸς ἐπὶ τούτῳ, οἶμαί γε, ἐξαπέστειλε, σοφίαν καὶ
σύνεσιν δούς, ὡς δῶρον τῆς σῆς ἀρετῆς ὀφειλόμενον, ἵν'
αὐτάτε ταῦτα διὰ σοῦ ἐπαναγάγοι ἐπὶ τὸ ὀρθὸν καὶ σεμνόν,
καὶ σὲ αὐτὸν ἀξίᾳ περιβάλοι εὐκλείᾳ· τὰ γὰρ μέγιστα τῶν

πραγμάτων, καὶ καὶ ἄλλος τις συνεργήσῃ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προϋχόντων κλείζεσθαι πέφυκε.

Ἀλλ' ὅπως καὶ ταῦτα ῥᾶον καὶ εὐλογώτερον γένοιτ' ἂν, τοῦτο ἤδη ῥητέον· ἐπανάγει δ' ἡμᾶς αὖθις ὁ λόγος ἐπὶ τοὺς Ἐπισκόπους· καὶ γε εἰκότως· τίνας γὰρ ἂν εὐροιμεν ἢ φιλανθρωποτέρους, ἢ μεῖζον δυναμένους καὶ παιεῖν, ἢ ἂν βούλωνται, καὶ εἰς πρᾶξιν ἄγειν τὴν βούλησιν, ἢ οἷς τό, τε γένος ζύμπαν ἑαυτοῦ ἡγεῖσθαι ἐπέτρεψε, καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν τῶν καθηκόντων ἐνεπίστευσε γνῶσιν ; Ἐς τούτους τοίνυν ὁ λόγος ἐπανιῶν, ἄξιοι τάξιν πρῶτον καὶ κόσμον αὐτοῖς εἰσακτέον εἶναι εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τῆς καθ' ἑαυτὸν Ἐπαρχίας ἐκάστη Γυμνάσια, τῶν τε διδασκάλων τοὺς ἀρίστους, ὁπόθεν ἂν δύνωνται, μεταπεμπομένους εὐνοίαις τε καὶ εὐλόγοις προσαγομένους συντάξῃσι πρότερον, καὶ ἀδελφοὺς αὐτοὺς καὶ συμβούλους τῶν πρακτέων, ὡς εἰκὸς, ποιουμένους, καὶ πρὸς μόνον τὸ κοινῇ ζυμφέρον ἀφορῶντας ζυναμφοτέρους· οὕτω γὰρ ἂν τό, τε διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ὡς ἔστι δίκαιον, μᾶλλον τιμῶτο, καὶ αὐτοὺς τούτους προθυμοτέρους, τῆς φιλοτιμίας συναιρομένης, εἰκὸς ἐς τὸ διδάσκειν προθυμοτέρους γενήσεσθαι. Τοῦτο δέ φημι, ὅτι ἕτερος αἰὼν οὐτοσί, Πάτερ καὶ Δέσποτα, πάνθ' ὁρῶν καὶ ἀκούων καὶ διακρίνων· πρότερον δὲ ὡς ἐν ζόφῳ τὰ πάντ' ἦσαν συγκεκαλυμμένα· καὶ τῶν τοῦ βίου ἐπιτηδευμάτων πλεῖον ἢ ἔλαττον πάντων ἐκ τυφλῶν ὑπολήψεων τιμωμένων, τὸ τῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων, δέον προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων, ἐς τοῦσχατον ἐξηυτέλιστο· ὅθεν καὶ ἐς τοῦτο μοχθηρίας ἀφίχται τὰ πράγματα· νῦν μέντοιγ' ὁ καιρὸς οὐτοσίν, ὥσπερ φωνὴν ἀφίεις εὐεργέτας κηρύττει τοὺς πεπαιδευμένους, καὶ δικαίως ἂν προκαθίστοι· ἐξ ὧν εἰκὸς μηκέτ' ἀνάξια ἑαυτῶν φρονήσῃν εἰς τοῦπιόν· εἴγ' ἐκ πολλοῦ χρόνου οὐ μόνον ἐν ταλαιπω-

ρία καὶ ἐπηρεία πολλῇ τὰ προειμένα ἐσπούδασαν ἀνασώσασθαι, διδάσκοντες πανταχοῦ ἐν τοῖς Γυμνασίοις, καὶ τᾷλλα προθύμως ποιῶντες, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδεμίαν πρόνοιαν τῶν καλῶν ποιουμένους, ὡς ἀτὸ βαθέος ὕπνου ἐξεγεῖραι, δι' ὧν γράφουσιν, ἅπαντα τὸν χρόνον κοπιῶντες διατελοῦσιν· ὥστ' οὐκ οἶδα, εἰ περὶ ἄλλων μᾶλλον, ἢ τούτων εἴρηται Ἰσοκράτει ἐκεῖνα. » Τοὺς τολμῶντας βλασφημεῖν περὶ τῶν » παιδευόντων καὶ φιλοσοφούντων ὁμοίως ἄξιον μισεῖν, » ὥσπερ τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν ἔδη ἐξαμαρτόντας. » Τιμητέον ἄρα τούτους καὶ προκριτέον, ὡς ἀπ' αὐτῶν ἐλπιζομένης τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ὅλης βελτιώσεως τῶν πραγμάτων.

Ἐκ δὲ τούτου τῶν τῶν ἱερέων παίδων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσους γε πόθος αἰρεῖ ἥτοι τοῦ τῆς ἱερωσύνης μυστηρίου ἀξιωθῆναι, ἢ τὸ τῆς διδασκαλίας ἐπάγγελμα ἐνστασιν τοῦ βίου ποιήσασθαι, πλείω πρόνοιαν ποιητέον· ταῦτα γὰρ ἄμφω, ὡς ἔφθην εἰπὼν, κατὰ τρόπον γενόμενα, δύναιτ' ἂν καὶ πᾶν τὸ ἔθνος σοφίσαι, καὶ τὸ πατρῶον κλέος ἀνακαλέσασθαι· διὸ καὶ διδασκάλων τὸν καὶ ταῖς ἐπιστήμαις ἐμπειρότερον, καὶ τοῖς ἡθεσιν εὐδοκιμώτερον, ὅσον ἂν ἐγχωρῇ, τούτοις ἐπιστητέον· ἀνάγκη γὰρ τὰ τ' ἄλλα τῶν Ἐγκυκλίων αὐτοὺς ἀκριβῶς διακοῦσαι καὶ τῶν ῥητορικῶν, ὅσον ἐς ἡθος μάλισθ' ἔχει, μὴ ἐπιλίγδην ἀσκῆσαι. Τοῦτο δ' οὖν, ἵνα μετὰ πλείονος προνοίας τῶν Ἐπισκόπων γένηται, ἀπὸ τῆς εὐεργεσίας αὐθις αὐτοῖς ἀρκτέον· οὗς γὰρ πρὸς τὸν ἀγῶνα τετάχαμεν τουτονί, δῆλον ὅτι οἱ πλείους εἰσὶν ἐνδεεῖς, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν τῆς τραπέζης τῶν εὐδαιμόνων πιπτόντων ψυχῶν χορτασθῆναι ἐπιθυμούντων· τούτους οὖν, ὡς πρὸς τὸ κοινῇ ξυμφέρον ἀφωσιωμένους παιδεύεσθαι, ὑπὸ τῶν κοινῶν αὐτοὺς, καὶ τρέφεσθαι χρῆ, τὰ μὲν ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς εἰκός· τὰ δὲ, ἐκ τῶν Ἐπισκοπῶν, εἴτι δέοι· τὰ δὲ, καὶ ἐκ τῶν προσό-

δων τῶν Γυμνασίων λαμβάνοντας· ἀλλὰ καὶ ἡ ἂν πόλει, ἡ κώμη ἕκαστος τούτων τὴν τάξιν τοῦ ἐπαγγέλματος μέλλῃ λήψεσθαι, ἀπ' αὐτῆς καὶ τρεφέσθω.

Ἐχόντων οὖν τούτων οὕτω καλῶς, ἐν ἔθ' ὑπόλοιπον ἡμῖν ἔσται· ἐξ οὗ καὶ πρῶτον, ὡς πρῶτου τῶν ἄλλων πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων βελτίωσιν συμβάλλοντος μάλιστα, ἀρκτέον ἂν εἴη· ἀρχῆς γὰρ καὶ βάσεως ἐκάστῳ καλῶς ὑποτεθειμένης, ἀριστ' ἂν ἀκολουθοῖεν τὰ ἄλλα. Τὶ δὲ τοῦτ' ἐστί; τὰ Διδασκαλεῖα, Παναγιώτατε Δέσποτα, οὐδ' αὐτά γε ταῦτα τῆς προσηκούσης φροντίδος ἡξιωμένα· οὐδὲ δίκαιον καὶ ταῦτα τῆς πατρικῆς σου προνοίας στερεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πάντων μᾶλλον αὐτῆς τυχεῖν ἄξια· ἐπεκράτησε γὰρ ἔθος αὐτοῖς ἔκπαλαι, οὐχ' οἷον ἂν προσήκοι τοῖς ἐλευθέρως γλιχομένοις ἀνατραφῆναι, ἀλλ' οἷον τοῖς δούλιον ἡμᾶρ διεγνωκόσι διάγειν. Τὶ οὖν ποιητέον, καὶ ἦν τινα τάξιν εἰσακτέον εἰς ταῦτα; Περὶ τούτου ἐν ἄλλοις ἱκανῶς, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς μοι βιβλίοις ἡ γνώμη δεδήλωται· νῦν δ' ὑπόθεν ἂν ῥᾶτα διδασκάλους ἀξιούς αὐτοῖς πορισαίμεθα, τοῦτο δὴ καὶ ῥητέον· πολλῶν γὰρ πόλεων οὐσῶν, πλειόνων δὲ κομῶν, πλείονων δὲ καὶ χωρίων καθ' ἐκάστην τῶν Ἐπαρχιῶν, ἴσων αὐτοῖς τάχ' ἡμῖν δεήσει καὶ διδασκάλων. Ἀλλ' ὁ λόγος ἐνταῦθα γενόμενος, ἀναγκάζει με αὐθις, εἰπόνθ' ὅ μοι βέλτιστον δοκεῖ, ἀπεχθάνεσθαι πρὸς τινὰς ἄλλ' εἴτις τὴν πρὸς ἐκείνους ἀπέχθειαν βουλόμενος φεύγειν, μὴ εἴπῃ, δι' ὧν ἂν ἄμεινον πράξαιμεν, οὐδὲν ἐστὶ τῶν δεόντων γενέσθαι· ἔπειτ' οὐδαμῶς δίκαιον τοὺς τὰ βέλτιστα λέγειν προηρημένους· μίσος τι παρά τινος ἀπενέγκασθαι· ἀλλ' ὅστις ἂν πλέον τι τῶν ἄλλων δυνάμενος ὑπὲρ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ξυνορᾶν, ἀποκνή τὰυτ' ἐξηγήσασθαι καὶ τοῖς ἄλλοις τῷ μὴ τῶν φιλαπεχθημόνων προσκροῦσαί τι, οὗτος ἂν παρ' ἡμῶν δίκαιος ἂν εἴη μισεῖσθαι, ὡς τὸ ἴδιον τῶν κοινῶν

τιθέμενος ἔμπροσθεν· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀνδρὸς ἐπεικῶς φιλοπατρίδος, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, εἴπη παρήκοι, ἐτοίμου θύειν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας· τοῦτο δὲ, ἰδιοπραγούτος καὶ ἀγενοῦς, καὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας πάντα δεύτερα ποιουμένου· κακείνην μὲν τὴν τάξιν πᾶσαι πόλεις καὶ πολιτεῖαι τῶν ἡμετέρων προγόνων ἐτίμησαν γέρασι· ταύτην δὲ τὴν μοῖραν φυγαῖς πολλάκις καὶ ζημίαις μετίεσαν· τὸ γὰρ, τῆς πατρίδος δεομένης βοηθείας, πολλῆς γ' ὦ Θεέ! ἀδιάφορόν τιν' εἶναι πρὸς τοῦτο, δυνάμενον ἑαυτὸν παρέχειν ὠφέλιμον, ἵσ' ἔμοιγε κρίνεται καὶ προδοῦναι. Διὸ αἰρετέον ἂν εἴη τὴν τοῦ κρείττονος τάξιν, καὶ ἀρκτέον, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, ὅθεν περ ἐλπίς ἐστι μάλιστα' ἀρχὴν καλὴν πάντα λήψεσθαι.

Τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἄνωθεν ἀρχὴν λαβὼν, καὶ ἐς δεῦρο διῆκον, καὶ διαμενοῦν ἑσσεῖ, οὐθ', ὡς ἂν ἕτεροι εἴποιεν, ἀχρεῖον ἔσται τῷ βίῳ καὶ περιττόν, εἰ χρησίμως τῷ ἐπαγγέλματι χρήσοιτο, οὐτ' αὖ, ὡς νῦν ἔχον ἔστιν, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ ῥαθύμως διατελοῦν, χρησίμον ἔσται· τοῦτο γὰρ ἐρημικήν βίον ἐξ ἀρχῆς ἐνστησάμενον, καὶ σωτηρίαν θηρᾶσθαι ἐν ἐρημίαις ἐπαγγελλόμενον, ψεύσασθαι δοκεῖ τὴν ὑπόσχεσιν· ἡρέμα γὰρ καταλιπὼν τοῖς θηρίοις οἰκείαν τὴν ἔρημον, ἐν τῷ κόσμῳ, καλῶς ποιοῦν, ὡς ἂν ἔγωγε φαίην, τό γε πλεῖστον ἐμφιλοχωρεῖν ἀξιοῖ, ἐν πατράσιν, ἐν μητράσιν, ἐν ἀδελφοῖς, ἐν συγγενέσι καὶ φίλοις καὶ πολίταις ὁμοῦ στρεφόμενον· καὶ ὅλως ἐξ ἧς ἔφυ, καὶ ἐν ἧ ἀνετράφη, ταύτην ὡς τροφὸν καὶ μητέρα ἀσπάζεται, καὶ ἐς αὐτὴν ἐπιθυμεῖ πάλιν ἐπανελθεῖν, ἐπειδὴν ὁ Θεὸς λύσῃ τὴν προθεσμίαν τοῦ βίου ἐκάστω. Καὶ ταῦτα μὲν καλῶς, ἀνθρώπους ὄντας μετ' ἀνθρώπων διάγειν. ὁ δὲ παράδοξον ἂν εἴη καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τοῦτ' ἦδη

ἔρῳ· καὶ μηδεὶς μοι προσοχθίσῃ τῷ λόγῳ· πρὶν εἰς τέλος ἀκούσῃ· Θυμιάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως τὸ τάγμα τοῦτο, τὸ πλεῖστον μέρος τὴν τῶν κηφόνων τάξιν ἐλόμενον, παρὰ τῶν ἐργατῶν μελισσῶν αἰεὶ τρέφεσθαι ἀξιῶν· καὶ οὕτω τὸ τὴν ἀκτημοσύνην ἐνδεδυμένον ἐξ ἐπαγγέλματος, πλεονεκτεῖν ἐκ τῶν ἔργων τυγχάνειγε προαιρούμενον· καὶ τὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ἐπ' ὤμων ἀράμενον, αὐτὸ ἐαυτῷ εἰς τροφήν ἐπαρκέσαι ἐκ ῥαθυμίας προσποιεῖται μὴ δύνασθαι· ἀλλὰ τοῖς κόποις τῶν ἀχθοφύρων μυρμήκων ἐπιβουλεύον περίεσι. Λέγω δ' οὖν ταῦτα οὐ κατὰ πάντων (μαινοίμην γὰρ ἂν, οὕτως αὐτὸς ἐμαυτῷ ἐπεμβαίνων· νῦν δὲ συνειδὼς μηδέπω παρὰ μηδενὸς εἰκῇ ἀξιώσας σιτεῖσθαι, μὴ δ' ἀξυντελὲς παντάπασι διαγενόμενος τῷ κοινῷ, ἑτέροις δ' ὅτι μάλιστα διαφιλοτιμησάμενος ὄφελός τι γενέσθαι, ἡδομαι, καὶ τὴν συνειδήσιν ἀναπαύω) ἀλλ' ὁ λόγος περὶ μόνων τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ἐστίν· εἰ γὰρ τις ἐθέλησῃ λόγον περὶ πάντων λαβεῖν, ὅσα γ' οὗτοι οὕτως ἐρανίζόμενοι, εἰς οὐδὲν δέον ἀναλίσκουσιν, οὔτε τὴν σύνταξιν, ὥστε λόγῳ περιλαβεῖν, εὖροι ἂν, οὔτε τὴν δαπάνην ἐν τίσι ποτὲ γιγνομένην· εἰς τί γὰρ ἂν καὶ γένοιτο, ὁπότε καὶ τὰ καλῶς ποθ' ὑπάρξαντά πῃ ἀνέτρεψαν ἔνιοι, καὶ ἠφάνησαν; καὶ τοὶ τῶν Μοναχῶν ἴδιον μάλιστα τὸ ἐλεεῖν, οὐ τὸ ἐλεεῖσθαι· τὸ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ὀλίγων, ἢ ἐκ τῶν ἔργων καὶ ἑτέροις ἐπαρκεῖν τὰ εἰκότα, οὐκ ἐκ τῶν πόνων ἐκείνων τρέφεσθαι ἀξιοῦν· συλλέγειν μὲν ἐράνους παρὰ τῶν πλουσίων, ἀλλ' οὐχ ἐκυτοῖς· αἰσχροὺς γὰρ τοῦτο· πτωχοῖς δ' ἐξ αὐτῶν ἐπαρκεῖν, σχολεῖα καθιστᾶν, τοὺς ἐνδεεῖς τῶν μαθητῶν τρέφειν, ἄλλα μυρία εἰς τὴν τοῦ γένους ὠφέλειαν· ἀλλ' οὗτοι πρὸς τὸ μηδὲν τούτων ποιεῖν, καὶ ἀρετῆς ἕνεκα ἀξιοῦν ἐκεῖνα λαμβάνειν, σκέψασθε, εἴ τινα ὑπερβολὴν ἀτοπίας ἀπολελοιπάσιν· εἰ γὰρ τις

ἔροιτ' αὐτοὺς, τίσι τοσαῦτα πανταχόθεν συλλέγουσι χρήματα, οὐδὲν παρὰ τὸ τρέφεσθαι τοὺς ἁγίους Πατέρας ἂν εἴποιε· τοῦτ' αὐτοῖς τὸ λαμπρὸν καὶ πρῶτον καὶ τελευταῖον· καὶ τοι, εἰ ἀρετῆς ἡστίνοσούν ἐβούλονθ' ἄψασθαι, ἔδει πρὸ πάντων τὰς βίβλους τῶν θείων Πατέρων αὐτοὺς ἐκδοῦναι, ἵν' εἶχον εὐπρεπῶς χρηματίζεσθαι νῦν δ' οὐδὲ τοῖς ἐκδοῦναι προαιρομένοις συναπιλαθέσθαι ἐκόντες ἠθέλησαν. Τίνος οὖν ἀρετῆς τοσοῦτος αὐτοῖς μισθὸς ἀποκείσεται τὸ διὰ παντός χρηματίζεσθαι ἐπὶ μόνῳ τῷ τρέφεσθαι τοὺς ἁγίους Πατέρας; Ἀλλ' ἡμεῖς γ' ἑάσαντες ἤδη τὰ μωρὰ καὶ σοφὰ ταῦτα σεμνολογήματα, παιδαγωγῶμεν αὐτῶν τὴν εὐήθειαν ἐξ ἄλλοτρίων παρὰδειγμάτων· οὐδὲν γὰρ ἀπεικὸς, ὃ μέμνημι· εἰπὼν, τοὺς μηδὲν παρ' ἑαυτῶν ἔχοντας ξυνορᾶν τῶν δεόντων, ἐξ ἄλλοτρίων, καλῶς ἐχόντων, ἐθῶν βελτιοῦσθαι.

Πρῶτην· οὐ πολὺς δὲ χρόνος, ἅψ' οὗ τοῦτ' ἐγένετο· λοιμὸς μέγας ἐν Μαλάγῃ τῆς Ἰσπανίας ἐνέσκηψε, καὶ φθόρος πολλὸς τοῖς ἐγχωρίοις ἐγίνετο, πατέρων, μητέρων, τέκνων, ἐν ταῖς ἀγκάλαις φθειρομένων ἀλλήλων, οἰκῶν ὅλων ἐρημουμένων, συγγενῶν διαλυομένων, καὶ μηδεμιᾶς μηδαμόθεν ὑπούσης ἐλπίδος, ἀλλ' ἀπάντων, ὅποι ἐνεχώρει ἐκάστῳ, τρεπομένων εἰς σωτηρίαν τῶν δυνατῶν· τῶν δὲ πολλῶν ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως ἀβοηθήτων κειμένων, μόνοι οἱ χρηστοὶ αὐτοῦ μοναχαὶ οὐκ ἠξίωσαν μόνοι σῶζεσθαι, γνώμης κρατησάσης ἐκαίνης, ἥ καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀδελφοὺς, ὡς οἶόν τε ἦν, διασῶσαι, ἥ καὶ αὐτοὺς συναπολωλέναι· καὶ ταῦτ' οὐκ εἶπον μὲν, οὐκ ἐποίησαν δὲ, ἀλλ' ἄμ' ὁμολογήσαντες, καὶ τὴν πράξιν τῷ λόγῳ προσέθηκαν· διελόμενοι γὰρ κατ' ἐφημερίας τὴν πόλιν, καὶ ἐξαιτησάμενοι πρῶτον τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, οὕτω προσέειπον τοῖς νοσοῦσι· καὶ χεῖρα πατρικὴν παρέχοντες, τά γε δυνατὰ ἐθεράπευσαν, τοῖς τ' ἐν ταῖς οἰκίαις τὰς

ἰᾶσαι προσφέροντες, καὶ τοὺς ἐν ταῖς πλατείαις ἀπόρους, ἐπὶ τῶν ὤμων ἀράμενοι, τοῦτο δὴ ἀληθῶς τὸ ἀπολωλὸς, εἰς τὰ νοσοκομεῖα κατὰγοντες, μέχρις οὗ ὁ μέγας ἰατρός, τοῖς τῶν μοναχῶν τούτων μᾶλλον ἔργοις ἐξῆλεούμενος, ἢ ταῖς τῶν ἀπάντων εὐχαῖς ταῖς ὡσὶν ἐνοχλούμενος, ἔστησε τὸ κακόν. Ἐντεῦθεν ἄρα οἱ Μοναχοὶ φερωνύμως παντὸς τοῦ ἔθνους Πατέρες καλούμενοι, ἐντεῦθεν σωτῆρες, ἐντεῦθεν κοίτην τῶν λαῶν προσκτησάμενοι εὐνοίαν, τὸ μέγ' ἐκεῖνο κατώρθωσαν μικρὸν ὕστερον, τὴν τε πίστιν καὶ τὴν πατρίδα, ὑπὲρ ὧν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πεπόνθασι, διασώσαντες· δεῖ γὰρ δὴ τοὺς τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ἀραμένους, τοιαύταις συμφοραῖς ἐπαμύνειν, καὶ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, εἴ τι δέοι τὴν ψυχὴν ἀγαπητῶς φαίνεσθαι θύοντας· καὶ ταῦτα μὲν λέγεται περὶ τούτων. Εἰδέ τις ἄλλως λόγον ψευδοῦ ταῦτα φέρεσθαι οἶεται, ἕτερον τοιοῦτον ἔρω, μάλιστα μὲν ἀληθές, μάλιστα δὲ καὶ φιλόφθρωπον, οὐδὲ οὕτως ἀπλῶς παρὰ τοῖς τυχοῦσι λεγόμενον, οὐδὲ ταῖς ἐφημερίσι πιστούμενον, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς παρών τε καὶ ὄρων σύνοιδα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδιστ' ἂν διεξέλθαιμι.

Ἐν Βιέννῃ, ἔνθα πάνθ' ὡς ἐν εὐνομίᾳ τὸν προσήκοντα κόσμον ἔχει, ἐκεῖνο μάλισθ', ὡς ἔμοι γε δοκεῖ, πολλῶ τῷ μέτρῳ ὑπερβάλλει φιλανθρωπία τὰ ἄλλα· τῶν γὰρ Μοναχῶν δικιρουμένων εἰς τάγματα, οὐδὲν τούτων ἐστίν, ὃ μὴ ἔχει ἔργον τι ἐς ὠφέλειαν τοῦ πλησίον, καὶ πάντων μάλιστα τὸ διδάσκειν· τὸ δὲ τῶν Ἐλεημόνων φερωνύμως καλούμενον, καὶ πλέον, οἷς πράττει, ἐξίστησι τὴν διάνοιαν· οὗτοι γὰρ τὸ ἐκυτῶν Μοναστήριον τὸ αὐτὸ καὶ νοσοκομεῖον ταῖς κάμνουσι καταστήσαντες, καὶ πᾶσι τοῖς χρήζουσι θεραπείας, ἀφ' ὅτου οὖν θρησκειώματος τύχη τις ὧν, ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ ἀνοίξαντες, καὶ φιλανθρώπως ὑποδεχόμενοι, οἱ αὐτοὶ οὐ μόνον ἰατροί, ἀλλὰ καὶ φαρμακοποιοὶ, καὶ θεράποντες, καὶ προσλιπαροὶν

τες, καὶ παρακαλοῦντες, καὶ ὁψοποιοὶ, καὶ τὴν προσήκουσαν τροφήν καὶ παρέχοντες καὶ προσφέροντες τοῖς στόμασι τῶν νοσούντων, καὶ ἄλλα διατελοῦσιν ὑπηρετοῦντες, ὧν λόγῳ μὲν οὐκ εὐπρεπές ἐστι μεμνήσθαι· ἔργῳ δ' ἐκεῖνοι γενναίως ὑφίστανται· εἰδὲ τις καὶ τελευτήσῃ τὸν βίον αὐτόθι, καὶ τούτου γε τὸν νεκρὸν εὖ περιστείλαντες, καὶ τῇ σοφῷ ἐπιθέντες, παρέδωκαν οὕτω τῷ ἱερεῖ, ᾧ προσῆκεν ἐκ τοῦ ῥητοῦ, ποιεῖν τὰ εἰς τὴν ἐκφορὰν νομιζόμενα.

Ἄλλ' ἀφ' οἷων προσόδων ὀρμώμενοι, τοσαῦτα φιλανθρωπεύονται; οὐδαμόθεν, ἢ ἐξ ὧν αὐτοὶ τε ἐξ ἐλεημοσύνης συλλέγουσι, καὶ πάντες διδόσιν ἄξιον ἔρανον ἕκαστος προφανῶς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ, ὅστις καὶ αἰεὶ μὲν, μάλιστα δ' ἐν αὐτῇ τοῦ βίου τῇ τελευτῇ, διαθέμενος τὰ ἑαυτοῦ, οὐ κατέλιπέ τι καὶ τούτοις ἐν ταῖς διαθήκαις· αὐτὴ γὰρ καθ' ἑαυτὴν ἡ τῶν φερωνύμων Πατέρων ἀρετὴ ἀξιοχρεῶς ἂν ἦ τροφὸς αὐτῶν τε τούτων καὶ τῶν παρ' αὐτῶν τυγχανόντων φιλανθρωπίας· Ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ παρὰ τῶν γυναικῶν μοναχῶν αὐτόθι χωρὶς ταῖς νοσοῦσαις πραττόμενον, καθάπερ, φασὶ, καὶ παρ' ἡμῖν πάλαι πότ' ἦσαν τὰ τοιαῦτα ἐν κόσμῳ γιγνόμενα· νῦν δὲ τί ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν οἱ ἡμέτεροι Μοναχοὶ, ἄξιον ὑπ' αὐτῶν ἐς φιλανθρωπίαν γιγνόμενον, ἐφ' ᾧ ἂν ἀξιοῖεν τοσαῦτα συνάγειν; καί τοι τοὺς πρὸς τι τῶν τοιούτων ἔργων τῷ γε τῆς ἀρετῆς ὀνόματι χρήματα ἀξιοῦντας συλλέγειν, ἔργῳ χρὴ ἐξελέγξαι τοὺς οὐ καλῶς αὐτοὺς κηφῆνας προσαγορεύοντας· ἀλλὰ μὴ ἀληθῶς τυγχάνωσιν ὄντες τοιοῦτοι!

Ἴνα γοῦν μηκέτι, μήτ' αὐτοὶ γε οὗτοι σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ὧσιν ἀξυντελεῖς, καὶ ἡμεῖς τὰ τῶν εἰς αὐτοὺς βλασφημούντων καὶ τὰ ἐξ ἀμάξης λοιδορούντων ἐμπράξωμεν στόματα, ποιῶμεν αὐτοὺς ἐνεργοὺς καὶ μελίσσας ὡφ

λίμους τῷ βίῳ καὶ τῷ ὄντι πατέρας καὶ πράγμα καὶ ὄνομα· τί δ' ἔσται τοῦτο; ὁ ἐμοί τ' εἰπεῖν δίκαιον, τῇ τῇ σῇ μεγαλονοίᾳ ἄξιον ἔσται πράττειν· κούδεν βουλομένῳ γε τούτου ῥῶον· τῆς γὰρ γλώσσης τῆς ἡμετέρας πάντῃ ὥσπερ εἰ πισθεύσης, καὶ εἰς ἐλάχιστον μέρος, τὴν Ἑλλάδα αὐτὴν, στενωθείσης, συνελαττώθη, ὡς μὴ ὄφειλε καὶ τὸ γένος, ὡς οὐδενὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ μικροῦ δεῖν, ἀγκραιφνὲς ὄν, μείζον εἴη· πλὴν ὅσον κατὰ τοῦτ' ἐλαττοῦται, τοσοῦτον ἂν, ἐπιμελείας τυχόν, πλεονεκτοίη κατ' ἄλλο· οὐδὲν γὰρ ἐκείνων δύναιτ' ἂν ὁμοίως ἐκτείνειν τὴν γλώσσαν τὴν ἑαυτοῦ, καθάπερ ἡμεῖς γε, τοῦτο μὲν τῇ πρὸς τὰ πέριξ ἐπιμιξία, Βουλγαρίαν, Βλαχίαν, Ἀλβανίαν, Ἀσίαν, ἄλλο σε πανταχῇ· τοῦτο δὲ καὶ τῷ τῆς φωνῆς κομψῷ καὶ χρησίμῳ. Πολλῶν οὖν ἡμῖν νῦν δεόντων, εἴτις τούτου ἢ ὑμπερωτέρον, ἢ ἐνδοξότερον τοῦ τὴν γλώσσαν πλατύνειν εἶναι ὑπολαμβάνοι· οὐχ ὑγιαίνειν μοι δοκεῖ· τοσοῦτον γὰρ πάντων μέγιστον εἶναι πέπεικα ἑμαυτὸν, ὥσθ' ἵνα τῆς δόξης ταύτης γένωμαι κοινωνὸς, καὶ Ἐπισκοπῆς ἐπιθύμησα, καὶ τοι τὸν ἅλλον χρόνον οὕτω ῥαθύμῳς διεκείμην πρὸς τοῦτο, ὥστε τοῦ Παύλου λέγοντος, εἴτις Ἐπισκοπῆς ἐπιθυμεῖ, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ, οὐδέποτ' ἐπεφρασάμην, συνειδῶς γ' ἑμαυτὸν οὐκ ἄξιον, ὣν ὁ αὐτὸς ἐπιφέρει Ἀπόστολος· ἐν γε μὴν τρυτὶ καὶ πάντων δοκῶ μοι ἀξιότερος ἂν γενέσθαι. Οἶσθα δ', ὁ ἐποίησα ἂν, Παναγιώτατε Δέσποτα; πάντα τὰλλα ἐλάττω ἂν ποιησάμενος, ἑκατὸν δὲ Μοναχοὺς ἐκ τοῦ Ἄθωνος παραχρῆμα μεταπεμφάμενος, ἢ ὅθεν ἄλλοθεν ἐνεχώρει, λόγῳ καὶ ἔργῳ πείσας, εἰς ἴσας κώμας διδασκάλους τῆς κοινῆς αὐτῆς γλώσσης τοῖς ἀπείροις μὲν, ὦ Θεέ! γλιχομένοις δὲ ταύτης, πᾶσιν ἐπέσκησα. Ἔστιν οὖν ὅστις οἶός τ' ἂν εἴη δεῖξαι τι τούτου ἢ πρὸς Θεὸν, ἢ πρὸς ἀνθρώπους ἡμῖν, ἢ ὑμπερωτέρον, ἢ ἐνδοξότερον, καὶ

ὅπερ ἂν τῇ τε θρησκείᾳ καὶ τῷ βίῳ ἕς τε σωτηρίαν καὶ εὐ-
 τυχίαν τὰ κράτιστα ζυντελοῖη; οὐκ οἶμαι ἔγωγε. Τούτου
 οὖν μάλιστα πάντων καὶ πάντως καὶ πρότως ἐπιμελητέον
 τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ τοῖς ἑτερογλώσ-
 σων ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἡπείροις λαχοῦσι ποιμέσιν εἶναι.

Τούτου δ' εὐτυχήθέντος, εἰκὸς καὶ ἕτερόν τι ζυμβήσε-
 σθαι, ἄξιον καὶ λέγειν καὶ εὐχεσθαι· οἱ γὰρ Μοναχοὶ πόρον
 οὕτω τοῦ ζῆν εὐράμενοι τιμιώτερον, ἐπιθυμήσουσι καὶ τελεο-
 τέρων μαθήσεων, τῆς φιλοτιμίας, ἧς οὐδὲν ἂν πρὸς ἃ ἂν τις
 βούληται κατορθῶσαι γένοιθ' ἰκανώτερον, ἐρεθίζούσης πρὸς
 τὰ σπουδαῖα· οὐ τί γένοιτ' ἂν ζυμπερώτερον; τῶν γὰρ
 πλειόνων λογίων διὰ τὸ γλίσχρον εἶναι καὶ εὐτελές τὸ τοῦ
 διδασκάλου ἐπάγγελμα πανταχοῦ, ἕς ἐπικερδέστερον καὶ
 τιμιώτερον βίον μεταδαινόντων, μόναι οὗτοι, ὥς μόναι,
 ἐλαχίστοις ἂν ἐξαρχούμενοι, ἐμμένειαν τῷ αὐτῷ μέχρι τέ-
 λους· ἔπειτα, βίον ἀπλοῦν καὶ ἀπέριπτον ἀπ' ἀρχῆς ἐνση-
 σάμενοι, καὶ τῶν βιωτικῶν φροντίδων ἀπηλλαγμένοι, οὐ
 παίδων, οὐ γυναικῶν, οὐδενὸς τῶν ἀπάντων φροντίζοντες,
 εἰκότως τῇ φιλολογίᾳ προσχόντες, σφῶν τ' αὐτῶν καὶ τῶν
 ἄλλων ταύτῃ διοίσουσι. Τοῦτ' οὖν τὸ ἔργον παρασκευάζει
 σοι, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ παρ' ἀνθρώποις τὴν δόξαν
 ἀθάνατον, καὶ παρὰ Θεῷ ἴσα τοῖς Ἁγίοις τὴν παρῴσκειν,
 τὸ τοὺς Μοναχοὺς καταστῆναι, ὥστε ἴδιον βίον τὴν τοῦ
 γένους φιλολογίαν ποιήσασθαι, σοί τε τῷ σοφῷ αὐτῶν ἀρ-
 χηγῷ ἐσόμενον ἄξιον, καὶ αὐτοῖς ταύτοις οὐχ ἥκιστα ἐν-
 δοξον, καὶ τῷ γένει παντὶ ἀπάντων μάλιστα ζυντελέσαντον·
 πρὸς γὰρ τῷ τὰς παρὰ τῶν Μοναχομάχων βλασφημίας
 ἔργῳ καὶ μετὰ καλλίστης ἀπολύσεσθαι δόξης, συμβαίνει
 καὶ τὰ παρ' αὐτῶν πάλαι ποτ' ἐνδόξως γεγενημένα ἔργῳ
 πιστώσασθαι· οὐδεὶς γὰρ ἐς τοσοῦτον ἂν ἀμαθίας ἦκοι, ὥστε

μὴ εἰδέναι ἐκ πολλῶν κινδύνων διασσευσμένην δι' αὐτοὺς
 ἐς δεῦρο τὴν γλῶσσαν τοῖς Ἕλλησι· οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὅσα
 γ' ἐκ χρηστῶν φαῦλα γέγονε, δι' αὐτῶν δικαιότερόν τε καὶ
 ἐνδοξότερον ἐκ χειρόνων τὸ πρῶτον σχῆμα ἀναλαβεῖν, καὶ
 τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, εἴτιν' οὐ καλῶς αὐτοῖς ποτὲ
 πέπρακται, ἀδοξίαν ἐκτρίψαι. Ἀλλ' ἵνα καὶ τοῦτ' ἐν κόσμῳ
 τῷ προσήκοντι γένοιτο, ἀρκτέον ἀπὸ τῶν καθηκόντων τῷ
 σχήματι τούτῳ· δεῖ γὰρ τοὺς μέγα τι βουλομένους καὶ δυνα-
 μένους ἐργάζεσθαι, μηδενὸς τῶν προὔργου καταφρονεῖν·
 ἀλλ' ὥσπερ στρατιώτης ἀγαθὸς βασιλέως πρόεισι διαπρέ-
 πων τῇ σημαίᾳ τοῦ ἀξιώματος, οὕτω καὶ τοὺς Μοναχοὺς,
 στρατιώτας τοῦ Θεοῦ αὐτοὺς ὄντας, τοῖς τοῦ τάγματος πα-
 ρασήμοις καλῶς καὶ σωφρόνως περιεσταλμένους προσήκει
 φαίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις.

Ἀλλὰ μηδεὶς πῶ καταγνώτω μοι τοῦ λόγου ψυχρότητα,
 εἰ καὶ ἔξωθεν αὐτοῖς βούλοιτο τὸ ἱεροπρεπὲς, καὶ σεμνὸν
 προσποιῆσαι· μηδὲ μικρὸν τοῦθ' ἡγείσθω· τοὺς γὰρ τὸ μέ-
 γιστον καὶ θειότατον πάντων ἀξιουντας μετέρχεσθαι, ἐκ μη-
 δενὸς μηδενὶ μὴθ' ὑπόνοιαν ἐς ἀπιστίαν καταλιπεῖν, μὴτ'
 ἀφορμὴν ἡτινοῦν ἐς λόγους παρασχέσθαι βλασφήμους, ἀλ-
 λὰ πανταχόθεν ἀνεγκλήτως ἔχειν προσήκει· ὁποῖόν τι λέ-
 γω; τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα, Πάτερ καὶ Δέσποτα, ἅτε δὴ
 καὶ τούτοις ἐς ὑπερβολὴν ἐκδεδιητημένως τυγχάνομεν ἔχον-
 τες· εἰ γὰρ καὶ τοῖς θύραθεν αὐτοῖς τὸ ἔξω τῶν δικαίων
 ἀμπεχόνας περιεργάζεσθαι εἰς ἀδίκημα τελεῖ, ὡς ὁ τοῦ Διο-
 γένους ἐβούλετο λόγος, ἧ πού γε ταῖς τὸ τοῦ Προδρόμου
 τριχωτὸν κατ' ἐπάγγελμα ἐλομένοις, τοῦθ' ὡς ἐκ παλινω-
 δίας ἀθετήσαντας, αἰσχροῦ ἀμοργίσι σηρικαῖς ἐς τὸ ἀνειμέ-
 νον φαίνεσθαι χαίροντας, καὶ τὴν ἡδυπάθειαν ἀπὸ κεφαλῆς
 μέχρι ποδῶν καθειμένους, τῆς οἰκίας προκύπτειν· πῶς γὰρ

ἂν οὕτω τά γε τῶν μεμφομένων ἐμφράξαιμεν στόματα; Ζε-
 φύρους γὰρ ἡμᾶς ἐκεῖνοι, ἀλλ' οὐ Πατέρας προσαγορεύουσιν,
 εἰς τὸ ἀπὸ τῶν σηρικῶν ὑφασμάτων ψιθύρισμα τοῦθ', ὡς
 ἔμοιγε δοκεῖ, ἀποσχωπτοντες· ἄλλος δ' αὖθις, ἰδοὺ Ταῶς
 ἐκεῖνος, τῷ πλησίον ὑπεῖπε, πρὸς τὸ τῆς ἐσθῆτος καὶ οὗτος
 ποικίλον καὶ πολυόφθαλμον αἰνιττόμενος· ἕτερος δὲ, ἔαρ
 λαμπρὸν, καὶ ἄλλος τις τιαιοφόρους Μήδας, διὰ τὸ τῆς
 κεφαλῆς κατὰ καιροῦς κενότροπον καὶ περίεργον τοῦ καλύμ-
 ματος, προσηγόρευσεν· ἄλλοι δὲ καὶ Φαρισαίοις ἡμᾶς πα-
 ρεικάζειν ἠπεύχθησαν, πρὸς τὰ τῶν ἐφεστρίδων κρᾶσπεδα
 τὴν ὁμοιότητα ἀναφέροντες· καὶ ἄλλοι ἄλλως καθυλακτοῦσιν
 ἡμῶν· ὃ καὶ τοὺς ἔτι ἐντὸς λόγου ὄντας καὶ σεβομένους τῷ
 πειθανῶς εἰρησθαι δοκεῖν, ἡρέμα ὑπάγεται πρὸς τὴν πίσιν.
 ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν ἦ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπιτηδεύματα, τοιού-
 τους ἀνάγκη γίγνεσθαι καὶ τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν, καὶ
 μάλιστα ὅτε καὶ μέγεθος ἐπιθεῖναι ταῖς βλασφημίαις οἱ φαῦ-
 λοι τῶν ἀνθρώπων πεφύκασι· τίς γὰρ ἂν νοῦν ἔχων ἐπαι-
 νέσειε ταῦθ', ὑφ' ὧν ἡκιστα ἔδει, οὕτως ὁρῶν πραττόμενα;
 πῶς δὲ καὶ οἱ ὑφ' ἡμῶν ὁδηγούμενοι πρὸς τὸ μέτριον, τῆς
 διδαχῆς ὑπακούσονται, ὁρῶντες, οὕς ἐχρῆν περὶ τὴν ὁσφὺν
 λῶρον ἔχοντας, διδάσκειν τοὺς ἄλλους τὰ μέτρια, τούτους
 αὐτοὺς πολυταλάντους ζῶνας εἰς τὸ μάλιστα ἄβροδίαιτον πε-
 ριεζωσμένους, καὶ μηλωτὰς πολυτίμους περιβαλλομένους;
 καὶ τοι, καθάπερ τὸ φωτίζον φωτεινότερον εἶναι χρὴ τοῦ
 φωτιζομένου, οὕτω καὶ τὸ ἡγούμενον καὶ διδάσκον, πρὸς οἷς
 ἂν διδάσκη, καὶ ἔργῳ τοῦ τε διδασκομένου κρεῖττον εἶναι
 προσήκει, καὶ ὧν διδάσκει τοὺς ἄλλους ἀπέχεσθαι, τούτων
 μηδὲ κατ' ὑπόνοιαν φαίνεσθαι κοινωνοῦν· τοῦτο γὰρ ἦσαν
 Ἀπόστολοι, τοῦθ' οἱ διάδοχοι· νῦν δ' ἀπ' ἐναντίας, καθάπερ
 ἀλάστωρ τις καὶ τοῦθ' ἡμῶν ἐλωθήσατο, ἵνα μηδὲ τῆς

Εκκλησίας, τῆς μόνης ἡμῖν παραμυθίας ἀπόσχηται· καὶ τοὶ τῶν Μοναχῶν παρὰ πᾶσιν ὑπαρχόντων τοῖς ἔθνεσιν, οὐ μόνοις τοῖς ἔσω λόγου, ἀλλὰ παρόμοιόν τι καὶ τοῖς ἔξω, καὶ τοῖς πρῶν τῇ πλάνῃ δουλεύσωσι πρὶν τῆς Χάριτος, καὶ πάντων φυλαζάντων τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐκάστων καθήκοντα, μόνοι ἡμεῖς, μόνοι μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτ' ἀφῆρέθημεν, καὶ οὐθ', ὅπερ ἐσμέν, οὐδὲ γοῦν ἔξωθεν γνωρίζομεθα, οὔτε δι' ὅπερ τοῦτ' εἰλήφαμεν, ἴσμεν· καὶ τὸ χεῖριστον, οὔτ' ἂν βουλοίμεθ' ἐκόντες εἰδέναι, πρὶν ἂν τις ἐξ ἰσχυροτέρας χειρὸς ἡμᾶς ἀναγκάσῃ, καὶ νόμῳ συγκλείσῃ αὐθις ἐπὶ τάρχαϊον.

Εἰ οὖν ταῦτ' ἐνθυμουμένῳ τῷ, ἐπέλθοι λογίζεσθαι, δι' ὃ τοῦτ' ἐστὶ, καὶ ἐφ' ᾧ τὸ σχῆμα τοῦτ' ἀνεδέξατο, τίς γενήσεται, καὶ ὅπως ἀποπέμψεται τὸν τοῦ συνειδότος κατήγορον; εἰ μὲν γὰρ Βραχμὰν ἦν, ἢ Δερβίσης, ἥδειν ἂν, ὃ με προσῆκε ποιεῖν, κίδαριν αὐτοσχέδιον εὐθύς ἐπὶ κεφαλῆς ἐπαράμενον, καὶ τριβώνιον ἀπλοῦν σχόντα τῶν ὤμων ἐξηρημένον καὶ βάκτρον ἐν τῇ χειρὶ, περιῦναι διδάσκοντα· νῦν δ' ἐξαναστάντα τοῦ ὕπνου, οὐδ' εὐχῆς πολλάκις τῆς πρὸς τὸ θεῖον φροντίσαντα, πρῶτον δεῖ με λογίσασθαι, τίνα τῶν ἱματίων τῆς παρούσης ἡμέρας δεήσει με ἔχοντα, ὡς εὐπάρυφον ἐπιφανῆσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν· εἶτα λαβόντα καθ' ἑκάστα, εὖ πάντ' εὐθετήσαι τε καὶ ἀσκῆσαι, διττὰς ἀμπεχόνας κρασπεδωτάς, καὶ ἀναζυρίδας ἐς τὸ περιεργότερον χαλαράς, καὶ ζώνας Ἰνδικάς, καὶ μηλωτάς ἐξ ὑπερβορείων, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῆς ἡ διὰ χειρὸς, ἢ διὰ καὐμ' αἰκίητου ἀθροίζομένην τρυφὴν εἰς ἓν ἑμαυτὸν συλλαβόντα, οὕτω μέγα τινα προκύπτειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν· εἶτα διατριβάς ζητεῖν τὰς πρὸς ἡδονὴν, καὶ τᾶλλα, πλὴν ἐνός, πάντα· τὴν γὰρ Γραφὴν ἐκμελετῆσαι, ἢ τοὺς Πατέρας τοὺς τ' ἔσω καὶ ἔξω, ὅθεν ἐμοίτ' ἂν ἐγένετό τις ὠφέλεια, καὶ δι' ἐμοῦ τοῖς

ἄλλοις σωτήριον, οὐδ' ὄναρ μοι ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι· τίς οὖν μὴ θρηνήσῃ ταῦθ', ὅφ' ὧν ἤκισ' ἔδει, οὕτω γιγνόμενα; καὶ πῶς ἂν παρέλθοι τις σιωπῇ, καὶ ταῦτ' ἐν τοιούτῳ καιρῷ, καθ' ὃν, προεξάρξαντός σου τῶν καθηκόντων, δυνατόν καὶ τοὺς ἄλλους ἀκολουθεῖσαι;

Ἐγὼ δὲ, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὃς μικρὸν ἀνωτέρω μὴδ' Ἐπισκοπῆς οἴασοῦν ἄξιον ἔκρινα ἑμαυτὸν, νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως ἡρέμα καὶ ὑψηλοτέρων θρόνων ἐπιθυμῶν ὑπαισθάνομαι, καὶ τοῦτον μᾶλλον, ὅσον γε μείζων, ἐξ ὧν ἔμελλον πράξειν, ἢ δόξα καὶ πρὸς Θεοῦ καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἦν μοι προσδόκιμος· διὸ καὶ πολλάκις ἐπέρχεται μοι μακαρίζειν τὴν ὑμετέραν Παναγιότητα ἐς τοῦθ' ἤκουσαν ἤδη, ὥς καὶ τὴν δυνάμιν ἐπιθεβαιῶσαι τῇ προαιρέσει, καὶ ὃ προαιρεῖται, ἐς ἔργον εὐθὺς δύνασθαι καταστῆσαι· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τοιούτων καὶ τηλικούτων εὐδόκει με ἀξιῶσαι, ἐκείνην ἂν τὴν θυσίαν αὐτῷ ἀντὶ τούτων ἀποδοῦναι πρὸ πάντων ἐσπούδασα· πνεῦμα συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον· οἷόν τι λέγω; σκευὴν ὅλην δι' ὅλης ἀπλῆν ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἀθωνι ὑφασμάτων, ἢ τινων ἄλλων, καθαρῶν μὲν, σεμνῶν δὲ, καὶ τοῖς τὸ σχῆμα τοῦτ' ἔχουσιν ἐμπρεπόντων, μετακομιτάμενος, περιβαλόμην· καὶ οὕτω τότε φιλαπέχθημον ἔξωθεν ἀποθέμενος, καὶ τὸ σεμνοπρεπὲς τῷ ἀξιώματι προστιθεῖς, ἑμαυτὸν τ' ἂν πλείονος ἐποίησα ἄξιον, καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς τὴν αὐτὴν ἐπαιδαγωγῶν ἂν ἀρετὴν· φιλεῖ γὰρ αἰεὶ τὸ ἥττον πρὸς τε ἀρετὴν καὶ κακίαν ῥαδίως πρὸς ζῆλον τοῦ κρείττονος τρέπεσθαι· ἔπειτα καὶ δίκαιον τοῦτό γε, αἶμαι, δι' ὧν ἐκ χρηστῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλα, ὥς φασιν οἱ κατήγοροι, ἐγένετο χεῖρω, διὰ τούτων πάλιν ἐκ φαύλων χρηστὰ γενέσθαι. Τί οὖν ἄν τις εἴποι πρὸς ταῦτα; οὐχ ἄξιον τοῦτ' ἐποίησιν, οὐχ ἱερο-

πρεπές; οὐ πρόπον τῇ Ἐκκλησίᾳ; οὐκ ἐνδοξον Μοναχοῖς; οὐκ αἰδέσιμον πρὸς τοὺς ἔσω; οὐ σεμνὸν πρὸς τοὺς ἔξω; οὐκ ἀκόλουθον Ἀποστόλοις; οὐ σύμφωνον τῷ Εὐαγγελίῳ; οὐκ ἀρεστὸν τῷ Θεῷ; ποῖον δὲ σέβας παρὰ τῶν ποιμαινομένων; τίς δὲ τιμὴ παρὰ τῶν μεταγενεστέρων; τίνα δ' εἰκότως θαυμάσει ἡ ἱστορία, καὶ οἱ διάδοχοι ἐπαινέσονται; τίνα δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία γεραρεῖ καὶ δοξάσει, εἰ μὴ τὸν ταύτην δοξάσαντα; χωρὶς δὲ τούτων αὐτὸ τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν, εἰ δεῖ ἐξ εἰκότων λαβεῖν τὸ πιστὸν ἐν κόσμῳ τοῦ λοιποῦ καὶ τάξει διαβιοῦν καὶ τιμώμενον, ἐπ' εὐλογίαις ἅπαντα τὸν αἰῶνα διατελέσει μεμνημένον τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ αἰτίου τῆς ἐαυτοῦ βελτιώσεως, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀγίοις Πατράσι καὶ Ἀποστόλοις ἴσα τιμήσει τοῖς ἐν αἰγείοις δέρμασι κακοχουμένοις, στενοχωρουμένοις, θλιβομένοις, τὰ πάντα γιγνομένοις τοῖς πᾶσιν, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσωσι· δεῖ γὰρ δήπου ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν, ὧν ἂν τοὺς ἄλλους διδάσκωμεν, ἄρχεσθαι· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν ἐκ μόνων τῶν λόγων οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων· τοῦ γὰρ λέγειν τὸ πράττειν, ὕστερον ὢν τῇ τάξει, πρότερον καὶ κρεῖττόν ἐστι τῇ δυνάμει.

Τούτων δ' οὕτω καλῶς γενομένων, καὶ τοῦ τάγματος τῶν Μοναχῶν ἀναλαβόντος τὸ σεμνοπρεπές καὶ οἰκεῖον, ἐπανάγωμεν ἤδη τὸν λόγον ἀπὸ τῶν ἔξω ἐς τὰ ἐνδότερα· καὶ καταβάλωμεν ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ τὸ σπέρμα τῆς ἀρετῆς, ἐξ οὗ ἐλπίζεται καρπὸς εὐθελῆς καὶ σωτήριος παντὶ τῷ Ἑλληνικῷ ἤδη βουλιμιῶντι, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, τοῦτο δὴ τὸ τῶν Ἀποστόλων εἶπεῖν· δεῖξον γὰρ ἐκεῖνοι ἔλεγον πρὸς τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν· δεῖξον, Πάτερ, λέγομεν καὶ ἡμεῖς, δεῖξον ἡμῖν τοὺς Μοναχοὺς ἀξίους τοῦ ἐκυτῶν ἐπαγγέλματος, καὶ ἀρκεῖ· ἐμφύτευσον αὐτοῖς τὸν τῆς μαθήσεως ἔρωτα, καὶ ἀρκεῖ· ποιήσον ἡμῖν αὐ-

τοὺς φιλολόγους καὶ ἀρκεῖ πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίαν· οὐκέτι γὰρ οὔτε καθέδραι διδασκάλων χηρεύσουσιν, οὔτ' ἐν τοῖς Ἀμβωσι μῦες ὀρχήσονται· ἀλλὰ καὶ ἡ σάλπιξ τοῦ Εὐαγγελίου ἀξίως ἠχήσει, καὶ ἡ νεολαία ἔξει μύσας καὶ διδασκάλους. Καθάπερ εὖν στρατηγοῦ ἀγαθοῦ ἐν καιρῷ τῆς μάχης ἐμβαλεῖν προθυμίαν τοῖς στρατιώταις πρὸς τὸ ὑπερέρους γενέσθαι τῶν πολεμίων, οὕτω Σὸν, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ τῆς περὶ σὲ ἀγίας Συνόδου, μάλιστα' ἐπὶ τῶν καιρῶν τουτωνι, τοὺς Μοναχοὺς ἀπὸ τῆς περὶ τᾶλλα ἀποσπάσαντας ἀκαίρου σπουδῆς, συστρέψαι πρὸς ἑαυτοὺς, τότε φιλογενὲς ἐνσπεῖραι, καὶ οὕτω διαθεῖναι τὰς γνώμας, ὥστε τὴν κοινὴν βελτίωσιν ἑαυτῷ πρώτῳ ἕκαστον ἠγεῖσθαι προσήκειν· καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ σωτηρίαν καὶ εὐνοίαν ἐκ τούτων μόνων τῶν ἔργων εὐρήσεσθαι, τοῦ τὴν φιλολογίαν τὴν νεολαίαν διδάσκειν· τοῦτο γὰρ καὶ τῷ τάγματι ἡμῶν εὐπρεπές, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δόξα οὐχ ἡ τυχοῦσα, καὶ τοῖς Ἕλλησι τὸ μέγιστον ὄφελος. Τοῦτ' οὖν δεῖξον ἡμῖν καὶ ἀρκεῖ.

Νῦν δ' ἴδωμεν τίμοι εἴρηται. Τὴν ἀταξίαν εἰς τάξιν μεταγαγεῖν. Τοὺς Ἐπισκόπους νόμῳ καὶ τεταγμένα πάντα λαμβάνειν. Τὰς καθέδρας διὰ βίου κατέχειν. Μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι, μὴδ' ἀμαθεῖς. Τοὺς Διδασκάλους δι' εὐνοίας ἔχειν καὶ συμβούλους τῶν πρακτέων ποιῆσθαι. Τοὺς παῖδας τῶν ἱερέων δημοσίᾳ τρεφομένους παιδεύεσθαι πρὸς τὸ ἱεράσθαι. Τοὺς Μοναχοὺς διδασκάλους ἐν τοῖς διδασκαλείοις, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς ἑτερογλώσσοις ἐπιστῆσαι. Τοὺς αὐτοὺς τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα περιστεῖλαι εἰς τὸ σεμνότερον, καὶ τῆς φιλολογίας τῶν Ἑλλήνων αὐτοὺς μάλιστα πάντων ὡς ἀπερισπάστους ἀντιποιήσασθαι· ταῦτα. Εἴρηκα δ' οὐχ ἵνα τισὶν ἀπεχθάνωμαι· μαινοίμην γὰρ, μὴδὲν ὠφελήσει νομίζων· ἀλλ' ὁρῶν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ μέγιστην ἀνάγκ-

κην οὔσαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν αἰρεῖσθαι, καὶ μηδὲν λυσιτελέστερον ὃν τοῖς τε λέγουσι τοῖς τ' ἀκούουσιν, ἢ ἀντὶ τῶν ἡδίστων καὶ ῥάστων καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν τὰ βέλτιστα.

Εἰ δέ τις δυσχερὲς ταῦθ' οὕτω κατορθωθῆναι, καὶ μέγαν οἶεται ἔσεσθαι τὸν ἀγῶνα, σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· τῶν γὰρ μεγάλων μεταβολῶν, εἰκὸς καὶ τοὺς ἀγῶνας μεγάλους ἡγεῖσθαι· διὸ καὶ ῥάστ' ἐν ἀρχῇ ἀποκνοῦσι πρὸς τὸ πράττειν οἱ ἄνθρωποι, τῆς παραυτίχ' ἡδονῆς καὶ ῥαστώνης μεῖζόν τι ἰσχυούσης, ἢ ὁ ποθ' ὕστερον μέλλει συνοίσειν· λογιζέσθω μέντοι κάκεῖνο, ὅτι μεῖζων ἢ ἀπὸ τούτων ὠφέλεια, καὶ ἔτι μεγίστη ἐκ ταύτης ἡ δόξα· καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ χρέος αὐτὸ τῶν προϋχόντων· διὰ γὰρ ταῦτα τῆς μεγίστης παρὰ πάντων ἀξιοῦνται τιμῆς, ἐφ' ᾧ τ' ἐκείνους αὐτοὺς, τῶν κακῶς ἐχόντων ἀνορθωθέντων, παύσειαν δυστυχοῦντας, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιδείξειαν, ἐν οἷς ἐπιστεύθησαν, παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμοῦντας· ἐπειδὴ ὅσω γε ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχουσι, τοσούτω καὶ ταῖς ἀρεταῖς διαφέρειν ὀφείλουσι. Δεῖ οὖν τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τηλικούτων βουλευσομένους, τάθ' ὑπὸ τῶν πεπαιδευμένων λεγόμενα εὐμενῶς πάντα δέχεσθαι, καὶ αὐτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν πολλὴν πρόνοιαν τούτων, ὅπως ἄριστα ἔξει, φαίνεσθαι ποιουμένους, εἰδότες, ὡς οὐ περὶ μικρῶν ἀγωνίζονται ἄθλων, ἀλλ' ὧν εὖ ἢ ὡς ἐτέρως σχόντων, οὕτω καὶ τὰ ἀπὸ τούτων αὐτοῖς ἀποκείσεται· οὐδεὶς γὰρ οὐδέ πω θεατὴν ἐστεφάνωσεν, ἀλλ' ὧν ἂν οἱ κίνδυνοι ᾧσι, τούτοις τίθενται καὶ τὰ ἄθλα οἰκεῖα. Τὸ δ' ὑμέτερον καὶ μεῖζον πάντων ἐστὶ, Παναγιώτατε Δέσποτα, οὐ κλάδος κοτίνου πρὸς ὀλίγον μὲν εὐθαλῆς, μετὰ δὲ ταῦτα ταχέως φυλλορρόφων· οὐδὲ σέληνον ἐν ἀκκρεῖ μυχρινόμενον· ἀλλὰ δόξα

ἀκλήρατος ἐνταῦθα καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκειμένη· ἐπὶ μὲν τῆς γῆς, ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ μυρίων ἀδομένη ἀνθρώπων· ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ, ἄφθιτος αἰεὶ ὑπὸ τοῦ μεγίστου ἀγωνοθέτου ἀξίως τῶν ἔργων πρυτανευομένη. Τούτων οὖν πάντων, Πάτερ καὶ Δέσποτα, ὅ,τε παρὼν καιρὸς ἐθέλει ἄξιόν σε γενέσθαι, καὶ ἡ παρὰ πάντων εὐχή, ταῖς ἐλπίσι συνερομένη, καὶ ἡ σὴ δύναμις ἐπαρκοῦσα, καὶ ἡ τὴν δύναμιν ἐπιβεβαιοῦσα προαίρεσις.

Τῆς ἱμετέρας σοφωτάτης Παναγιότητος.

Τέκνον εὐπειθέστατον ὁ ταπεινὸς Ἀρχιμανδρίτης

Νεόφυτος Δούκας.

τῆς 15. Ἀπριλίου 1868, Ἐν Ἐρμουπόλει.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΤΗΣ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΤΗΣ

ΗΤΟΙ

ΛΟΓΟΙ ΠΑΝΤΟΙΑΣ ΥΛΗΣ

ΣΥΝΤΕΘΕΝΤΕΣ ἢ ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΕΣ

ὑπὸ

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΔΥΟ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΕΝ ΑΙΓΙΝΗ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

1835.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1904

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
CHICAGO, ILL.
1904

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Πρὸς τοὺς ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἐν τῷ
πολέμῳ ἀποθανόντας.

ΙΕΡΑΙ σκιαί, θύματα σεβάσμια τῇ πατρίδι γεγεννημένοι,
οἱ πολλαχῶς τοὺς ἀγρίους τυράννους κατὰ τε ξηράν καὶ ὑγ-
ρὰν καταπαλαίσαντες, ὀλίγοι πρὸς πᾶσαν τὴν ἐκείνων ἀντι-
παρταζάμενοι δύναμιν, ὑμεῖς ἐδείξατε αὐτοῖς οἷων προγό-
νων οἷοι τυγχάνετε ὄντες ἀπόγονοι, καὶ οἷά ἐστιν ἡ ἀρετὴ,
ὅποτε μάλιστα περιβάλοιτο καὶ τὸν τῆς πίστεως θώρακα.
προμαχόμενοι δὲ γενναίως, μήτε θυμῷ, μήτε πλήθει τῶν βαρ-
βάρων εἴζαντες μηδενὶ, ἀπεθάνετε νικῶντες, οὔτοι νικηθέντες·
ἐκόντες, οὐκ ἄκοντες τὸν κάλλιστον τῶν θανάτων ἐλόμενοι.

Ἐντεῦθεν ἄρ' ἡ πατρίς ἀποδιδοῦσα τὰ τῆς νίκης βρα-
βεῖα, ἀπονέμει ὑμῖν τὸν ἀγήρω ἔπαινον, ὥς αἰδίων στέ-
φανον· τοῦτο γὰρ γέρας ἡδιστον τεθνεῶσιν· ὑμνήσει δὲ καὶ
ἡ ἱστορία ἐν ταῖς τῶν ἐπιγιγνομένων μνήμαις, συγκατατάτ-
τουσα ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν ἐν τοῖς Ἡρώσιν, ἐν
τοῖς Μάρτυσιν· ἄμφω γὰρ ταῦθ' ὑμῖν προσανήκει· τὸ μὲν,
διὰ τὴν ἀνδρίαν, ἣν ἐπεδείξασθε ἀνυπέρβλητον· τὸ δὲ, διὰ
τὴν πίστιν, ἣς οὐδ' αἱ πύλαι τοῦ ᾗδου ἐν ὑμῖν κατισχύσαι
δεδύνηνται.

Τούτων οὖν ὁμολογεῖ μὲν ἡ πατρίς κοινῇ τὴν εὐγνω-
μοσύνην, τοὺς τάφους ὑμῶν τοῖς δάκρυσι καταρδεύουσα,
συνομολογεῖ δὲ καὶ ἄκαστος ἰδίᾳ, τῷ τε οἴκῳ τοῦ πάθους
κοπτόμενος, καὶ ὁ νῦν ἐστὶ, συνειδὼς δι' ὑμᾶς τοῦτο ἀπο-
λελαυκῶς.

Ταῦτ' ἄρα, ἵνα καὶ γὰρ ἔργῳ τοὺς λόγους προσβεβαιώσαιμι,
προήχθην ἀφοσιῶσαι ταῖς μακαρίαις ὑμῶν ψυχαῖς τὴν εἰβ-
λον ταύτην εἰς μνήμην αἰδίων. Ἰμεῖς δὲ δεξάμενοι εὐμενῶς,
εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν πρὸς ὑμᾶς πλοῦν ἀκύμαντόν μοι γε-
νέσθαι· ἥδη γὰρ συσκευάζομαι τῆς νεῶς ἐπιβῆναι, τὸν τε
κόσμον τῷ κόσμῳ καταλιπὼν, καὶ τὸν χεῖν τῷ χεῖ παρὰ τοῦ
κατὰ τοὺς τῆς φύσεως νόμους· Εὐδαιμονεῖτε.

Π Ι Ν Α Ξ

Τ Ω Ν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΙΓΥΡΙΣΤῃ.

Ἑγκώμια εἰς τὸν Ἡγεμόνα.

α΄.	Κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ	1
β΄.	Ἔτερον εἰς τὴν Κυρίαν.	8
γ΄.	» εἰς τὸν Ἡγεμόνα κατὰ τὰ γεν- νέθλια αὐτοῦ.	9
δ΄.	» ἐν τῇ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνάστασι. . . .	11
ε΄.	» κατὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος.	19
ς΄.	» κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἀνάστασιν. . . .	24
ζ΄.	» εἰς τὴν γέννησιν αὐτοῦ.	28

Λογίδια ἢ μελέται εἰς τὴν Ἑκάβην τοῦ Εὐριπίδου.

α΄.	Ἑκάβη λέγει.	32
β΄.	Νεοπτόλεμος. »	36
γ΄.	Ὀδυσσεὺς »	38
δ΄.	Πολυξένη »	43
ε΄.	Μενέλαος »	49
ς΄.	Ἀγαμέμνων »	51
ζ΄.	Ταλθύβιος »	52

Εἰς τὸν Αἴαντα τοῦ Σοφοκλέους.

α΄.	Αἴας λέγει	56
β΄.	Τέκμησσα.	58
γ΄.	Αἴας πρὸς ταῦτα.	60
δ΄.	Ναῦται πρὸς ταῦτα.	61
ε΄.	Αἴας προσποιούμενος καθαρισμόν. . . .	64
ς΄.	Ναῦται ἀγνοοῦντες τὸ μελετώμενον. . .	66
ζ΄.	Ἄγγελος λέγει.	67
η΄.	Αἴας μονωθεὶς, καὶ μέλλων ἐπιπεσεῖσθαι τῷ ξίφει.	68
θ΄.	Τεῦχος ἐλθὼν, ὁδύρεται ἐπὶ τῷ νεκρῷ. .	70
ι.	Μενέλαος, πειρώμενος κωλύσαι τὴν ταφήν. .	73

ια'. Τεῦκρος πρὸς ταῦτα.	74
ιβ'. Ἀγαμέμνων ἐλθὼν πρὸς ταῦτα.	75
ιγ'. Τεῦκρος πρὸς ταῦτα.	77
ιδ'. Ὀδυσσεὺς ἐλθὼν διαλλάττει.	78
Ἐπιστολαὶ ἢ θέματα μαθηταῖς παντοίας ὕλης.	80
Δισχύλου Προμηθεύς.	135

Παράφρασις τῶν δημηγοριῶν Θουκυδίδου.

α'. Κερκυραῖος λέγει.	214
β'. Κορίνθιος πρὸς ταῦτα.	218
γ'. Οἱ Κορίνθιοι πρὸς Λακεδαιμονίους.	222
δ'. Ἀθηναῖοι πρὸς ταῦτα.	227
ε'. Ἀρχίδαμος λέγει.	231
ς'. Σθενελαΐδας »	235
ζ'. Κορίνθιος »	236
η'. Περικλῆς »	240
θ'. Ἀρχίδαμος »	246
ι'. Περικλῆς »	247
ια'. Ὁ αὐτός. »	256
ιβ'. Βρασίδας. »	261
ιγ'. Φορμίων. »	262

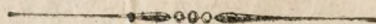
Βίβλος ζωῆς, ἐν ᾗ καταγραφῆσονται τὰ ὀνόματα τῆς συστηθησομένης Ἀκαδημίας.	264
Θούριος πρὸς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἰψηλάντου.	288
Περὶ ἱερέων καὶ διδασκάλων.	306

Ἐπιφωρήματα.

Εἰς σύστασιν τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Σχολείου.	325
Εἰς τὴν ἐναρξιν τοῦ Σχολείου Αἰγίνης.	332

Ἐπιτάφιοι.

Εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων Α. Φωτιάδου.	336
Εἰς τὴν ταφὴν τῆς μακαρίτιδος Ζωῆς Βραγχοβάνας.	343
Εἰς τὴν τοῦ μακαρίτου Βεσιάρη Ι. Χ. Μόσχου.	350
Εἰς τὴν τοῦ μακαρίτου Ζήσου Καραπάνου.	357
Εἰς τὴν τοῦ μακαρίτου Ποστελνίκου Δημ. Μάνου.	363
Λόγος προτρεπτικὸς περὶ σχολείου πρὸς τὸν περι- εόητον Βεζύρην Ἀλῆ-Πασᾶν.	371

ΔΟΓΟΙ

ΠΑΝΙΓΥΡΙΚΟΙ

ΗΤΟΙ

ΕΓΚΩΜΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΓΕΜΟΝΑ

ΤΗΣ

ΔΑΚΙΑΣ. (*)

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ.

ΗΚΗΣΕΝ ἡ Προφητικὴ σάλπιξ, τὸ σωτήριον πᾶσιν ἀνθρώποις ἄσμα σαλπίσασα, ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας, εἰπών. Παρθένος ἐν Γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱὸν τὸν Ἑμμανουήλ· ἰδοὺ γὰρ ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, ἐκ γαστροῦ προελήλυθε, τὸ ἀνθρώπινον φύραμα ἐπὶ γῆς προσλαβὼν, ἵνα τὸν ἀνθρωπὸν θεὸν ἀπεργάσῃται· μυστήριον δὲ τοῦτο πά-

(*) Ἰωάννου Γαρατζᾶ ἡγεμονεύοντος ἐν Βλαχίᾳ, κατέστην Διδάσκαλος ἐν τῷ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον γυμνασίῳ· ἔθως δὲ ἐστὶν αὐτῷ λέγειν Ἐγκώμια τῷ Ἡγεμόνι Ἑλληνιστὶ συνθετιμμένα παρὰ τοῦ πρώτου διδασκάλου· ἐκφωνεῖ δ' αὐτὰ μαθητὴς τις τῶν εὐγλωττοτέρων δις τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰ τὴν δευτέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν δευτέραν τῆς Διακαινισίμου, συμπαραδρευούσης τῆς Γερουσίας καὶ πάντων τῶν ἄλλων εὐπατριδῶν. Τῷ νόμῳ τοίνυν τούτῳ καὶ ἡμεῖς ἠναγκάσθημεν τοιαῦτα γράφειν καὶ λέγειν πρὸς ἀνθρώπους,

= Τῶν ὕβρις τε αἶψα τε σιδήρεον οὐρανὸν ἰκάνει,

Ἐφ' οἷς δικαίως ἂν ἀγανακτήσειαν διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν καλακείαν οἱ ἐντευξόμενοι τῶν μεταγενεστέρων, καὶ ἐν ἐλευθέρῳ, ὡς εἰκὸς, ἐσόμενοι χρόνῳ· ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον ἂν εἶεν, ὡς ὃν ἐγωγε φαίην, ἐλεεῖν ἡμᾶς, ὅτι

λαι μὲν ἐστὶ προτυπούμενον, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ἐνεργούμενον· μυστήριον, ἐν εἴδει πυρὸς ἐν τῇ βάτῳ ὁρώμενον, καὶ τοῦ φυτοῦ οὐδ' ὕτιον ἐφαπτόμενον, πῦρ ἐκ πυρὸς προελθόν, τὴν δὲ ἡμετέραν φύσιν περιβαλλόμενον, αὐτὴν μὲν οὐδαμῶς, τὸ δὲ ἐν αὐτῇ τῶν προπατόρων συμφλέξαν παράπτωμα, καὶ θεῖον ἄλλως τὸν ἄνθρωπον ἐκ φιλανθρωπίας ἀπεργασάμενον· μυστήριον, λόγῳ μὲν μηδαμῶς λαμβανόμενον, πίστει δὲ βεβαιούμενον· φθάνει γὰρ τὸ γινόμενον τὴν κατάληψιν, καὶ τὸ θαῦμα ἀπροσδοκῆτως παραιρεῖται τὴν γνῶσιν· ἐπειδὴ φύσις ἀνθρωπίνη διὰ μήτρας παρθενικῆς τιχτομένη, τὴν φύσιν τῆς παρθενίας ἐφύλαξεν ἄφθορον, καὶ μήτηρ ἀνθρώπου ἐν τόκῳ καὶ μετὰ τόκον ὡς πρὸ τοῦ τόκου διέμεινεν· εἰ γὰρ ὁ ἐκ τῆς ἡμέτερας οὐσίας οὐσιωθεὶς ὑπερούσιος λύγος καθ' ἡμᾶς ἐγεννήθη, ἄνθρωπος ἂν ᾗν ἀπλοῦς καθ' ἡμᾶς· νῦν δὲ τὴν τεκοῦσαν παρθένον φυλάξας, θεὸς τοῖς εὖ φρονοῦσι γνωρίζεται· θεοπρεπὲς γὰρ, ὥσπερ τὸν τῆς συλλήψεως, οὕτω καὶ τὸν τῆς γεννήσεως τρόπον ἀνερμήνευτον εἶναι.

Τὶ οὖν σκανδαλίζεται ὁ Ἰουδαῖος, μὴ κατανοῶν τὸν ἀνέκφραστον; τί δὲ καὶ ὡς ἄσπις κωφεύει πρὸς τὰς τῶν ἐπαδόντων φωνάς, καὶ πρὸς τὰς τῶν Προφητῶν προρρήσεις ἐπιβύει τὰ ὦτα; καί τοι τὴν τῶν γεναρχῶν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐπιδέχεται πλάσιν παρὰ τοῦ πλάσαντος, καὶ φύσιν ὑδάτων παρὰ φύσιν ἐκατέρωθεν πεπηγυῖαν, καὶ λαὸν Ἰσραηλίτην ἐ-

ἐν τοιοῦτοις γεγενήμεθα χρόνοις, καθ' οὓς οὐδ' οὕτω ψευδόμενοι. καὶ θαυπέοντες τοὺς τυράννους, ἐδυνήθημεν πλέον διατίαις ἐν εἰρήνῃ θεραπεῦσαι τὰς Μεύσας· ἀλλ' ἡμεῖς τε ἐκινδυνεύσαμεν, τὸ κρανίον κατεαγόντες, καὶ τὸ γυμνάσιον ἀνετράπη· ὡς καὶ τῶν προτεθέντων λόγων τῶν περὶ τῆς τῶν θηρίων εὐλευθερίας γίνεσθαι δῆλον· καὶ γὰρ ἡ ὑπόθεσις ἐντεῦθεν ἔχει λαβεῖσθαι τοὐνδ' ὁσίμον.

κεῖθεν παραδύζως πεζεύσαντα, καὶ Φαραῶ πανστρατιᾷ αὐτό-
 θι ποντούμενον, καὶ στηλὴν πυρὸς ἄνωθεν ὁδηγοῦσαν, καὶ
 μάννα οὐρανόθεν εἰς τροφὴν ἐπιούσιον κατερχόμενον, καὶ
 τεῖχη τῆς Ἰεριχὼ φωνῇ σαλπίγγων καταρρίπτόμενα, καὶ
 Σάρρα στείρωσιν ἐν γῆρᾳ βαθεῖ λυομένην, καὶ ἄγγελον χει-
 ρα γηραλαίαν ἐπὶ τὴν φύσιν προτεινομένην κωλύοντα, καὶ
 Ἠλίαν εἰς οὐρανὸν ἐν πυρίνῳ ἀναρπαζόμενον ἄρματι, καὶ
 χήρας υἱὸν παρ' αὐτοῦ ἀνιστάμενον, καὶ μαθητὴν διάδοχον
 τῶν θαυμάτων γενόμενον.

Ταῦτα μὲν οὖν, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια ὁ λόγος παρέδραμεν,
 ὁ Ἰουδαῖος καλῶς ποιῶν ἀποδέχεται· οὐ δὲ τὰ πλείω τούτων
 τυγχάνει γε ὄντα προδιατύπωσις, καὶ περὶ οὗ χορὸς ὅλος
 θεοπνεύστων Προφητῶν προηγόρευσε, τοῦτο μόνον ἀνείνε-
 ται παρθένον ἀπειράνδρως τεκοῦσαν, καὶ θεὸν φαίνόμενον
 ἐν σαρκί· ἀλλ' ὅπερ ἐκείνοις μὲν σκάνδαλον, ἐθνικοῖς δὲ μω-
 ρία, τοῦθ' ἡμῖν σωτήριον πιστευόμενον εὐφρόσυνον γίγνε-
 ται· πίστει γὰρ μόνῃ εἰς τὸ συνιέναι τὸ μέγα τοῦτο μυ-
 στήριον τυγχάνομεν ἀναγόμενοι, καὶ ὥς ἐφικτὸν ἀνθρω-
 πίνῳ νοῦ, τῷ βᾶθει ἐγκύψαντες, εὐθὺς πρὸς ὕψος τὰ ὅμματα
 αἴροντες, λέγομεν εὐλαβῶς, Στῶμεν καλῶς· καὶ θεὸν ἀληθι-
 νὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ ὁμολογοῦντες τὸν γεννηθέντα, μετὰ τῶν
 ἀγγέλων ἀνυμνοῦντες, βοῶμεν, Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ
 ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ πᾶσι τοῖς τῷ τῆς θεογνωσίας φωτὶ
 καταλαμπομένοις κοινῇ ἐκ τῆς ἐορτῆς ἐστὶ πανευφρόσυνα·
 ἡμῖν δ' οὖν τοῖς ὑπὸ τῷ εὐμενεστάτῳ σκήπτρῳ τῆς σῆς θεο-
 τηρίτου ὑψηλότητος καὶ πλέον προσγίγνεται· πρὸς γὰρ τῷ
 τῆς πανηγύρεως καὶ ἐκ τῶν σῶν ἀρετῶν οὐχ ἥττον εἰς εὐ-
 φροσύνην ἅπαντες προαγόμεθα· τέταρτος γὰρ ἤδη οὗτος πε-
 ριπλομένων ἐνιαυτῶν τὸ θεόσδοτον σκήπτρον τῆς ἡγεμο-

νίας διαδεξάμενος, νέας ἐλπίδας ἡμῖν εὐζωίας παρέχεται· καὶ γὰρ βούλησιν ἅμα καὶ δύναμιν θεόθεν τυγχάνεις εὐράμενος· βούλησιν μὲν, ὅταν ζητεῖν κατὰ δύναμιν τὰ τῷ ὑπηκόῳ συμφέροντα· δύναμιν δὲ ὅσον ἐκτελεῖν αὐτὰ κατὰ βούλησιν· τὸ μὲν, τὴν τῆς ψυχῆς καθ' ἑαυτὴν ἐπιδεικνύον θεωρίαν καὶ τελειότητα· τὸ δὲ, τοῖς λαοῖς πρυτανεῦον τὴν πρᾶξιν· καὶ κείνο μὲν, ἔμφυτον πρὸς εὖρεσιν τῶν πρακτέων· τοῦτο δὲ, ἔξωθεν χορηγούμενον πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν εὐρημένων· ὦν θάτερον παρὰ θάτερον δοκεῖ ἀτελές· ἡ δὲ ἀμφοτέρων εἰς ταῦτο συνδρομὴ, οὐπὲρ ἐπιθυμοῦσι μὲν τῶν ἡγεμόνων πολλοὶ, τυγχάνουσι δ' οὐδ' ὀλίγοι, τοῦτο γίγνεται τῶν πραγμάτων ὅρος ἀκρότατος. Ἡδὴ γὰρ ὀρῶμεν ἐν σοὶ, δικαιοτάτῃ ἡγεμόνων ἀπάντων, καὶ θέμιν αὐτήν,

• Ἢ καὶ Φοῖβον ἀνακτα θεμιστοσύνας ἐδίδαξεν,

εἶον ἄλλον Ἀριστείδην, τὴν τῆς δίκης τρυτάνην ἐνδεξιᾷ σφάλλονθ' ἡμῖν πρυτανεύσασαν.

» Οὐ γὰρ δεκαῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλεις,

» Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,

» Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλευόμενα.

καὶ Ἀθηναίων τεχνῶν μητέρα πολυόλβον τὸν φρόνιμον ἡμῖν παρασχοῦσαν Ὀδυσσεά πάντων ὑπέροχον ἄλλον.

• Βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ὑπεροπῇδι τέχνη.

πρὸς δὲ τούτοις ὀρῶμεν ὁμοίως καὶ Μούσας προσενεγκούσας τοὺς λόγους αὐτοὺς διὰ σοῦ τῷ λαῷ, τὰτ' ἦθη ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταστήσειν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῖς περιποιήσειν ὑπισχουμένους· δεῖ γὰρ κατὰ λόγον καὶ λόγους καὶ πράξιν εἶναι σὺν λόγοις ταῖς τῶν λόγων ἐρασταῖς καὶ προστάταις· ἐπὶ δὲ πᾶσι καὶ Φοῖβον Ἀπόλλωνα, ἡμετέρων εὐρέταν κλει-

νῶν, ἢ παρ' οὗ καὶ τὴν προστασίαν τῶν λόγων τυγχάνεις εὐράμενος, στέμμα εὐανθές καὶ ἀμάραντον ἐκ ταύτης τῆς τριάδος τῶν ἀρετῶν τῇ θεοστηρίκτῳ σου πλέξαντα κορυφῇ, καὶ τοῦτον προσενεγκόντα τῇ Φήμῃ, ἐφ' ᾧ διαδραμοῦσαν ἐπὶ πλεῖστον τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης, ταῦτ' ἀνειπεῖν· καί γε εἰκότως· σὺ γὰρ, ἄριστε Ἡγεμόνων, σὺ πολλῶν πείραν ἔχων, φύσεως ἐν πᾶσιν ἰσχύν, καὶ νοὸς ὀξύτητα διαφερόντως ἐδήλωσας, τῶντε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς γενόμενος κράτιστος, καὶ ἐπὶ πλεῖστον τοῦ μέλλοντος τότ' ἄμεινον καὶ τὸ χεῖρον ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ προορῶν· φύσεως γὰρ δυνάμει καὶ μελέτης βραχύτητι κράτιστος ἀνεφάνης αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα, τά τε παρὰ πόδας καὶ τὰ πόρρω εὖ διαθέμενος, καὶ κριτῆς διατελῶν ἱκανώτατος· διὸ οὐχ' ὅπως γινῶναί τε τὰ δέοντα, καὶ ἐνθυμηθῆναι, ἃ βέλτιστα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις σοφῶς τε καὶ ἡγεμονικῶς τάνθυμῆματα ἐπιτάττειν, οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν ἄριστόν σε περὶ ταῦτα γενέσθαι.

Ταῦτα ἄρα θεόσδοτον ἦν σοι καὶ προωρισμένον τὸ σκηπτρον ἀρετῆς ἄντικρυς ὄφλημα· οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν τῆς ἡγεμονίας πραγμάτων, ὃ μὴ ἄριστα μὲν διανοηθεῖς, ἄριστα δὲ διαπραττόμενος, ἃ μὲν προαιρέσει οἰκεία προηθευσάμενος, οἷς δὲ δυνάμει τέλος ἐπιθεῖναι κελεύσας, ἰσχύν ἡγεμονίας σῶφρονος καὶ δικαίας ἐδήλωσας ἅπασι· τί γὰρ τῶν σῶν, εὐμενέστατε Ἡγεμῶν, οὐχὶ τῶν ἐπαινετῶν; ἢ τὶ τῶν μάλιστα ἐπαινουμένων οὐκ ἐν τοῖς σοῖς; ἀπὸ γὰρ πρώτης ἀφετηρίας διατελεῖς τὰτ' ἄλλα εὐεργετῶν τὸ ὑπήκοον, καὶ δὴ καὶ νοσοκομεῖον τοῖς ὑπὸ παντοίων νοσημάτων κάμνουσιν ἀνεγείραι θεσπίσας, μισθὸν ἀνάγραφτον παρὰ τε θεῷ καὶ ἀνθρώποις, ἄνω μὲν τὴν τῆς ἀρετῆς ἀμοιβὴν προσδοκῶν, κάτω δὲ παρ' ἡμῶν τὴν εὐγνωμοσύνην ἀπολαμβά-

νων τυγχάνεις. Περὶ δὲ τοῦ Ἑλληνομουσίου τι καὶ ἂν εἴποιμι ; οὐ γάρ,

» Οὐδ' εἴμιοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν,

» Φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη.

οὐδὲν οὐδ' οὕτω πρὸς τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον ἂν εἴποιμι μέγεθος· ἅμα γὰρ ἀναθᾶς εἰς τὸν ὑψηλότατον τοῦτον θρόνον, τῆς νεολαίας εὐθὺς καὶ πρόην καὶ νῦν οὐ μικρὰν ὥφθης ποιησάμενος πρόνοιαν, διδάσκουσί τε καὶ διδασκομένοις ἀφ' ὁνόως πρυτανεύσας τὰς εὐποιίας, τὸ γυμνάσιον ἡμῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταστήσας, καὶ προσόδους ἴσους τῇ χρεῖᾳ, οἷα εἰκὸς ἦν Ἡγεμόνα σοφὸν, καὶ πατέρα κοινόν, δαφιλευσάμενος, ὥς ἐνὸς καὶ μόνου καταστοχαζόμενος, τό θ' ὑπήκουσεν τῆς εὐδαιμονίας τυχεῖν, καὶ τὸ γένος τὸ τῶν Ἑλλήνων, καταφυγὴν ἐξ ἐπιεικείας ἡγεμονικῆς εὐραμένους ἐνταῦθα, τὴν πατρώαν ἐν λόγοις ἀνακτῆσασθαι εὐκλειαν· διψᾷ γὰρ ἤδη ἡ τάλαιν' Ἑλλάς, φιλανθρωπότατε Ἡγεμὼν, διψᾷ τὰ πρὸς μάθησιν· Ἑλλάς· ἐκείνη, φημί, ἡ πάλαι μὲν περικλεῆς καὶ περίελεπτος, νῦν δὲ ἀκλεῆς καὶ κατηφής καὶ ἐλεεινὸν ἐρείπειον γενομένη· ἥς τὰ τέκνα πατρίδα καὶ οἰκείους καταλιπόντες, καὶ πόλεις ἐκ πόλεων διηνεκῶς προΐοντες, τὴν τῶν ἀθανάτων προγόνων ζητοῦσι σοφίαν καὶ εὐκλειαν· διὸ πανταχόθεν ἐπὶ τὸν ἡγεμονικὸν θρόνον, ὥς ἐπὶ τράπεζαν περιούσιον ἐνταυθοῖ ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ κυρύγματος συρρέοντες, συγκεντρίζονται, τάτ' ἀπολεσθέντα ἐλπίζοντες ἀνασώσασθαι, καὶ ἡντινοῦν ὥς ἐν Πρυτανείῳ τῷ γυμνασίῳ παρὰ σοῦ τοῦ τῶν λόγων προστάτου προσδοκῶντες εὐρήσεσθαι σίτησιν· τοῦτο γὰρ ἦν σοι καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν τὸ βουλούμενον, κακείνοις ὁμοίως τὸ σπουδαζόμενον, ἐπὶ τὴν Πιερίαν ἀνελθεῖν, καὶ κορυφὰς ἀρετῶν ἀπὸ πασέων, κατὰ τὸν Λυρικόν, ἀπο-

δρεψαμένους ἐκεῖθεν, τῆς τε πατρίδος, καὶ τῆς Ἡγεμονικῆς σου κηδεμονίας ἀξίους ἀναφανῆναι· μαρτύριον δὲ τοῦ λόγου σαφές, μηδέπω ἐπὶ μακρότατον σκοποῦσι ταῦτα μνημονεύεσθαι ἐν Δακίᾳ ἐν τοῖς πρὶν χρόνοις περὶ λόγους γεγενημένα· εἰκόασι γὰρ αἱ Μοῦσαι, καθάπερ καὶ ἄλλοι τι τῶν τιμωμένων, ἐκεῖ μᾶλλον ἐνασμενίζειν, ἔνθ' οἱ αὐτῶν ἐρασταὶ καὶ θεράποντες ταῖς προσηκούσαις αὐταῖς τιμῆς ἡξιώθησαν· ἐντεῦθεν ἄρα, οἷς παιδείας ἔρως ἐντέτηκται, δρόμος ἐστὶν ὡς ἡμᾶς, καὶ ἤδη τὸ στάδιον τῆς μαθήσεως ζύμπαντες εὐδαίμονές τε καὶ μὴ εὐδαίμονες, αὐτόχθονές τε καὶ ξένοι, ἀμεταστρεπτὲι διατρέχουσι, καὶ οὐδὲν, ἢ ἐφ' οἷω μὲν ἰδρῶσι βραβεῖω, πρὸς οἷον δέσσε τὸν ἀγωνοθέτην ἀθλοῦσι, διανοούμενοι, ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα συνεχῶς κατατείνουσι, τά τε τῆς φιλοσοφίας ἀρυσόμενοι νάματα, καὶ τὴν ἡγεμονικὴν σου κορυφὴν ἀνθεσιν ἐκεῖθεν εὐγνωμοσύνης, ὡς μουσηγέτου καὶ εὐεργέτου ἀναφανέντος αὐτοῖς, καταστέφοντες· διὸ ἀπαξάπαντες, πατέρες τε καὶ μητέρες, εὐδαίμονές τε καὶ πένητες, πᾶσα μὲν ἡ νεολαία, πᾶσα δὲ ἡ πόλις, χεῖρας ἰκέτιδας αἶροντες, τὴν ἀπὸ καρδίας εὐγνωμοσύνην ἐμφαίνουσιν, ὅ, τε Κλῆρος ἅπας μετὰ τῆς Γερουσίας, καὶ ζύμπαν ὁμοθυμᾶδὸν τὸ ὑπήκοον, κοινὴν ἤδη χορείαν στησάμενοι, τοῦ Ποιμενάρχου αὐτοῖς προεξάρχοντος, ἐπεύχονται. Ζήτω ὁ εὐσεβεστάτος καὶ ὑψηλότετος ἡμῶν ἡγεμὼν ἀστεμφῶς καὶ ἀδιασείστως, ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ στερεούμενος θρόνου, καὶ διηνεκῶς κραταιούμενος, πᾶν τὸ ἀντικείμενον ὑψηλῶ καταπαλαίων θραχίονι· περιφρουροίη δὲ ἡ ἄμαχος δεξιὰ τοῦ ὑψίστου τὸ τρισόλβιον αὐτοῦ ὕψος μακρόθειαν, εὐθυμον, ὑγιαῖνον, καὶ εὐδαιμονοῦν καθ' ἐκάτερα μετὰ τῆς εὐσεβεστάτης Δόμνης, καὶ τῶν ἐκλαμπροτάτων χρυσῶν ἐλαστῶν γένοιτο.

Ἔτερον εἰς τὴν Δόμραν.

Πεπλήρωται ἤδη τὸ λόγιον, καὶ ἡ σωτηρία δέδοται σήμερον τῷ κόσμῳ παντί· ὁ γὰρ ἐμπνεύσει τοῦ Πνεύματος προηγόρευσεν Ἠσαΐας, τοῦθ' ὁρῶμεν πραγματικῶς ἡμῖν γενόμενον σήμερον, παρθένον μητέρα γεγεννημένην, καὶ μητέρα παρθένον, ὡς πρὸ τοῦ τόκου, καὶ μετὰ τὸν τόκον ὁμοίως μείναςαν· τοῦτο δὲ στάμνος ἢ τὸ μάννα φέρουσα προεμήνυε, καὶ ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν ἢ βλαστήσασα, καὶ πέτρα ἢ ὕδωρ προχέουσα πότιμον, καὶ νεφέλη φωτινὴ ἢ τὸν Ἰσραὴλίτην ἐπισκιάσασα, καὶ βᾶτος δοκοῦσα συμφλέγεσθαι, καὶ πόκος τοῦ Γεδεὼν ὑγραίνόμενος· οὕτω γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ παρουσία πάλαι μὲν ἑωρᾶτο, καὶ τύποις αἰεὶ τοῖς ἀνθρώποις ὁ Κύριος ἡμῶν προεγνώσθη φαινόμενος· ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν χρόνων εἰς πέρας τὴν προδιατύπωσιν ἤγαγε· καὶ ἀσώματος μὲν ὢν, ἀνθρώπου δὲ φύσιν οἰκωσάμενος, ἄνθρωπος διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρώποις ὤφθη, ἵνα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἀνυψώσας, θεὸν ἀπειργάσῃται· Εὐφρανέσθω τοίνυν ἡ κτίσις, χορευέτω ἡ φύσις, καὶ ἡ ἀνθρωπότης μετὰ τῶν ἀγγέλων ὑμνεῖτω. Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Ἡμεῖς δὲ ἐκλαμπροτάτη Κυρία, καὶ μάλιστα πάντων ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμηδίαις διάγομεν, πρὸς σὲ ἀφορῶντες τὴν Κυρίαν καὶ ἅμα μητέρα· ἄνωθεν γὰρ τὰ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβῶς τηρήσασα διετελέσας, καὶ τὴν Εὐαγγελικὴν πρὸς τοὺς δεομένους ἐπλήρωσας ἐντολήν· σὺ γὰρ ἅμᾳ ὤφθης μετὰ νέφος πυκνὸν πολλῶν περιστάσεων, καὶ δρόμος ἦν πρὸς σὲ χερῶν καὶ ὀρφανῶν συνεχής· καὶ ὅπερ ἐπόθουν πάλαι, τοῦτο θεόθεν αἰτησάμενοι, εὕραντο· καὶ εὐράμενοι,

εὐχονται· καὶ εὐχόμεναι πιστεύουσιν ἀπολήψεσθαι ἐπὶ πολὺ ἐν τῷ μέλλοντι· δῶρον γὰρ τοῦτ' οὐρανόθεν αὐτοῖς τυγχάνεις πεμφθεῖσα, ἵν' αὐτοῖς τε θλιβομένοις ἡς ἀπὸ τῶν δεινῶν ἀνακούφισις, καὶ τὴν σὴν ἀρετὴν σχῆς ἐπιδείξασθαι· διὸ καὶ τὴν προαίρεσιν δοκιμάσασα ἡ Πρόνοια πρότερον, βραβεῖον ἀρετῆς τὴν ἡγεμονίαν τῷ θεοστηρίκτῳ ἐδωρήσατο ὕψει· φιλεῖ γὰρ τὸ θεῖον, φησί, τοὺς φιλοῦντας, καὶ τοῖς ἀξίοις ἐπὶ τε γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ αὐτοὺς ἀξίως ἀμείβεται· φιλοῦσι δὲ τὸν θεόν, ὅσοι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ἀπαρabadάτως φυλάττουσι, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ θεοφιλῶς, καὶ δαψιλῶς τὰς χορηγίας παρέχουσι· καθ' ὃ καὶ ὅμοιοι οἱ τοιοῦτοι αὐτῷ λέγονται γίγνεσθαι· δύο γὰρ θεόν τε καὶ ἄνθρωπον συνάπτειν μάλιστα πέφυκε, προσευχὴ καὶ εὐεργεσία· ἅπερ διαφερόντως ἔσχες ἐν σεαυτῇ συλλαβοῦσα. Ἀλλ' εἴης ὑμῖν, ἐκλαμπροτάτη Κυρία, διὰ παντὸς καθ' ὁρατῶν καὶ ἀοράτων δρακόντων ἐν ἀπάσαις ἀρεταῖς θριαμβεύουσα, καὶ πᾶν καταπαλαίουσα ἀντικείμενον. Ὁ δὲ ἐκ παρθένου γεννηθεὶς ἐν σπηλαίῳ, καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακληθεὶς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐπιστηρίζων τὸν ὑψηλότετον ἡμῶν Αὐθέντην ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου, περιφρουροῖ τὴν ὑμετέραν ἐκλαμπρότητα, ἄνοσον, ὑγιᾶ, μακρόβιον, καὶ πανευδαίμονα εἰς πολλοὺς κύκλους ἐνιαυτῶν εἰς καύχημα μὲν ἡμῶν τῶν Ἀρχόντων, παρηγορίαν δὲ τῶν πενήτων, καὶ σκέπην τῶν δεομένων καὶ πιστῶν θεραπόντων.

Ἔτερον εἰς τὸν Ἡγεμόνα κατὰ τὰ γενέθλια αὐτοῦ.

Γενέθλια μὲν τελεῖν ἀπ' αἰῶνος τοῖς ἀνθρώποις τυγχάνει μνημονευόμενον, οὐθ' ὑπὸ νόμου τοῦτο ταπτόμενον, οὐθ' ὑπ' ἀνθρώπου τινὸς εἰσαγόμενον, ἀλλ' ἐκούσιον κατέστη δικαίωμα

καὶ πᾶσιν ὁμοίως ἀρέσκον, ὡς εὖρημα τοῦ ἐν τῷ βίῳ γενομένου, καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ χρόνου δοκιμαζόμενον. Τοῦτο δ' οὖν ἄνωθεν καὶ εἰς ἡμᾶς κατιόν, πολλῷ τῷ μέτρῳ σεμνότερον γέγονε· τὸ γὰρ τῆς γεννήσεως εἰς τὸ τῆς ἀναγεννήσεως μετενεχθὲν, θειότερον πάντως τυγχάνει γε ὃν καὶ φαινόμενον καὶ νοούμενον· αὐτὸ γὰρ τοῦτ' ἐκπληροῦται καὶ οὕτω τελούμενον, καὶ ὁ ἐορταζόμενος ἅγιος, ὃν προστάτην καὶ φύλακα ἑαυτῷ διὰ τὸ φερώνυμον τίθεται ἕκαστος, καὶ οὗ τὴν μνήμην γεραίρουσι σύμπαντες, συνδοξάζεται· φέρει δ' οὖν εἰς ταῦτὸ συναμφοτέρα, καὶ τῷ τρόπῳ φαίνεται παραλλάττοντα· ἐξ ἀμφοῖν γὰρ ὁμοίως πρὸς τὸν αὐτὸν ποιητὴν παρ' οὗ τό τε εἶναι καὶ τὸ ζῆν τυγχάνομεν ἔχοντες, τὴν μνήμην ἀνάγοντες, ὕμνους τε, ἐφ' οἷς ἡμᾶς εὖ πεποίηκεν ἀναπέμπειν αὐτῷ, καὶ τὴν εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονίαν ἐξαιτεῖσθαι διεγείρονται ἄνθρωποι, φίλοι τε φίλοις συγχαίροντες, καὶ συγγενεῖς συγγενέσι τὰ βελτίω αἰεὶ συνευχόμενοι, καὶ δοῦλοι δεσπόταις τὸ τῆς ὑποταγῆς συνεισφέροντες, καὶ κεῖνοι αὖθις πρὸς τούτους τὴν εὐνοίαν, ὡς εἰκὸς, ἐνδεικνύμενοι. Τίς οὖν οὗτός ἐστι τῶν ἁγίων, οὗ τὴν μνήμην ἐορτάζομεν σήμερον; Ἰωάννης, ὁ ἐκ γαστρὸς τὸν ἐν γαστρὶ προκηρύξας σκιρτήματι, ὁ ἐκ τῆς στείρας τὸν ἐκ τῆς παρθένου προμηνύσας κηρύγματι, ὁ τὴν κλῆσιν ὑπ' ἀγγέλου δεξάμενος, ὁ μέγας προφήτης, ἡ τρανὴ φωνὴ τῆς ἐρήμου, ἡ σάλπιξ τῆς ἀληθείας, ὁ πρόδρομος τῆς σωτηρίας· καὶ τὸ μέγιστον ὁ βαπτιστὴς τοῦ Κυρίου· πάντα καινὰ, πάντα ἐξάκισια, καὶ τῆς ἱεραῆς ἡμῶν πίστεως θαύματα, ἀκατάληπτα, ἀνεμνήνευτα, καὶ νοὸς ἀνθρωπίνου ἐπέκεινα· τίς δ' αὖθις ὁ τὴν πανήγυριν ἡμῖν ἐνστησάμενος, καὶ τὴν περιεστῶσαν συνεγείρας εὐγένειαν; Σὺ ὁ θεοσεβέστατος ἡμῶν ἡγεμὼν ὁ τὸ σκῆπτρον εὐδοκίᾳ θεοῦ παρὰ τοῦ κραταιοτάτου

ἡμῶν δεξάμενος Ἄνακτος, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ταύτην ἀρετῆς
 βραβεῖον εὐράμενος, ὁ τὴν Δακίαν τῶν ἀλλεπαλλήλων
 κακῶν ἀπαλλάξας, καὶ ἡσυχίαν πολλήν, τοῦτο δὴ τὴν τῆς
 εὐδαιμονίας μητέρα, τῷ πιστῷ σου λαῷ πρυτανεύσας· οὐ καὶ
 ἀγώνισμα ἄξιον τὴν τοῦ θρόνου σοι ἔναγχος ἡ κραταιὰ βασι-
 λεία πέπομφε προσβεβαίωσιν· μεγάλων γὰρ προκειμένων
 ἀγώνων, μέγιστα δόξη ἔδει τίθεσθαι καὶ τὰ ἄθλα· οὕτω
 γὰρ βραβευσμένης τῆς ἀρετῆς, αἵτε πόλεις ὀρθοῦνται, καὶ
 ἔθνη ὅλα ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβάλλονται, πρὸς τὴν τῶν
 ἡγεμόνων ἀρετὴν ἀμιλλώμενα· διὸ καὶ ἡμεῖς ἀπαξάπαντες
 σήμερον ὅτε Κλήρος ἅπας καὶ ἡ Γερουσία καὶ ζύμπαν ὁμο-
 θυμαδὸν τὸ ὑπήκοον, κοινὴν ἤδη χορείαν στησάμενοι, ὡς
 ἐξ ἑνὸς ἐπεύχονται στόματος. Ζήτω καὶ τ. λ. π.

Ἔτερον κατὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ.

Νόμος μὲν ὁ πρῶτος τοῦ πλάσαντος παραβόλως παρὰ τοῦ
 Γενάρχου πρᾶσθαι εἰς πτώσιν ἤγαγε τὸ ἀνθρώπινον· πάθος
 δὲ τὸ σωτήριον ἐξ ἀπείρου ἐλέους γενόμενον, παραδοξότερον τῆς
 πτώσεως αὐτὸ ἐξανέστησε· μᾶλλον δὲ οὐ πάθος, ἀλλὰ μάλιστα
 κράτος ὑπὸ τὸ πάθος κρυπτόμενον· καὶ ἦν σαρκὸς μὲν τὸ πά-
 θος, θεότητος δὲ τὸ κράτος· εἰσήγαγε γὰρ, φησὶν, ὁ θεὸς εἰς τὸν
 Παράδεισον τὸν Ἀδὰμ, καὶ ἐπιτρέψας αὐτῷ πάντα τᾶλλα,
 ἑνὸς μόνου διεκώλυσε ἀψαθαι, οὐ φθονήσας τῆς ἀπολαύ-
 σεως, οὐδ' ἐαυτῷ τὴν βρωσὶν ταμιευόμενος· πῶς γὰρ, οὐ ἡ
 φύσις ἀνενδεής, καὶ πρὸς ἅπαν πάθος πάμπαν ἀνάλωτος;
 ἀλλ' ἵν' ἐννοῶν τὸν κωλύσαντα, θαυμάζῃ τὸν χορηγῆσαντα·
 καὶ ἡ τοῦ ἐνὸς ἀποστέρησις γένηται αὐτῷ τοῦ δεδωκότος

ἐπόμνησις· ἤδει γὰρ ὁ δεσπότης, ὅτι πανταχόθεν ἡ τρυφή περιρρέουσα, ἀφαιρεῖται τὴν μνήμην τῆς χάριτος, καὶ ἡ ἀπληστία τῆς βρώσεως ὑπάγει κατ' ὀλίγον πρὸς ἄγνοιαν· τίθῃσι τοίνυν τὸν νόμον ὁ θεὸς προσγράψας τῷ φυτῷ δοκίμιον προαιρέσεως, ὑπακοῆς καὶ παρακοῆς θηρεύων διάγνωσιν· κἀντεῦθεν γνωστοῦ καὶ πονηροῦ, ἀρετῆς καὶ κακίας τῷ φυτῷ τὸ ἐπώνυμον ἀποδέδοται.

Τί οὖν μετὰ ταῦτα; παράβασις εὐθὺς ἐντολῆς ἐξ ἀπάτης τοῦ ὄψεως· καὶ ἡ ἁμαρτία ἐπισφρήσασα εἰς τὸν βίον, πάσης ἡλικίας κεκράτηκε· καὶ οὔτε θάνατος ὁ ἐν τῷ αὐτίκα ἐπαπειλούμενος, οὔθ' ὕστερον ὁ κατακλυσμός, ὁ πανωλεθρία τὸ ἀνθρώπινον διαφθείρων, οὐ γλωσσῶν σύγχυσις, οὐ πληγαὶ θεήλατοι τὸν Φαραῶ μαστιγοῦσαι, οὐκ οὐρανὸς τρίτον ἔτος κλειόμενος, οὐ σφαγὴ ἱερέων, τῷ Βάαλ προσενεγκόντων θυμίαμα, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τὸν τῆς ἁμαρτίας χεῖμαρρόν κωλύσαι δεδύνηται· ἀλλὰ καὶ περ ταῦθ' οὕτως εἶχεν, ὑπὴν ὅμως ὡς ἐν γνόφῳ βαθεῖ ἐλπίς σωτηρίας κἀν τούτοις· καὶ ἡ φύσις φθειρομένη, κράτος κατὰ τοῦ θανάτου ἐτύγχανε προσδοκῶσα ἐκ τῶν τύπων τῆς ἀναστάσεως· θάνατος γὰρ πρῶτος τοῦ Ἄβελ γενόμενος ἄδικος, σαθρὸν τὸ κράτος αὐτοῦ ἀποδείξας, τὰς ἐλπίδας ἀνείγειρεν· ὃ γὰρ δέδωκε τῷ θανάτῳ τῆς ἁμαρτίας τὴν πρόφασιν, τοῦτο δίδωσι καὶ τῇ φύσει κατ' αὐτοῦ δικαιολογίας ὑπόθεσιν· εἴθ' ἡ τοῦ Ἐνώχ ἐκ τῶν ἀρχύων τοῦ θανάτου δραπέτευσίς· μετὰ δὲ ταῦτα Ἡλίας αὐτός τε κρείττων θανάτου γενόμενος, καὶ τὸ τῆς ξενοδόχου τελευτήσαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ συναρπάσας παιδίον· καὶ Σωμανίτιδος ἕτερον δὲ εὐχῆς Ἐλισσαίου διπλὴν ἐξ ἀπλῆς εὐραμένου τὴν χάριν, εἰς τὸν βίον ἐξ ἄδου μεταπεμπόμενον· ταῦτα τὰ κατὰ μέρος καὶ ὅσα ὁ λόγος παρέδραμε, κοινῆς ἀναστάσεως πάντως ὑπῆρχον προδιατύπωσις· ἐπεὶ δὲ

γὰρ ὁ Χριστὸς, ἀνεκφοιτήτως ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς, καθ' ἡμᾶς οὐσιώθη ὁ ἀναφῆς καὶ ἀόρατος, καὶ τὸ τοῦ θανάτου κράτος κατήργησεν, οὐκ ἔθ' αἱ τοῦ γένους ἐλπίδες, αἱ πρὶν προτυπούμεναι, ἔμελλον· ἀλλ' ἔτρεχον ἤδη εἰς τοῦργον· καὶ φωνῇ δεσποτικῇ τὰ τοῦ Ἄδου διηνοίγοντο κλειῖθρα· καὶ οἱ τάφοι δεσμώτας νεκροὺς ἀπεδίδουσιν, καὶ κλήσει φίλου τεταρταῖον φίλον τὸ μνήμα ἀνέπεμπε· καὶ φύσις ἀνθρώπου, τῷ θεῷ ἠνωμένη, τὸν Ἄδην κατέπληττε, τοὺς νεκροὺς ἀφαιρούμενον, ἀγνοοῦντα τὸ πρότερον, ὥς ὁ Χριστὸς καταβὰς, πάνδημον τοῖς νεκροῖς χαρήσεται λύτρωσιν, τῷ μὲν τῆς σαρκὸς φαινομένῳ δελεάσας αὐτὸν, τῷ δὲ τῆς θεότητος κρυπτομένῳ καθελὼν αὐτοῦ τὰ βασίλεια.

Ἐντεῦθεν ἄρα οὐρανὸς ἀνάλωτον θανάτῳ χωρίον καθίσταται, ἀφθαρσίας φθαρτὸν καταγώγιον, δικαιοσύνης πιστοῖς ἐργαστήριον, ἄσυλον χριστιανοῖς κληρονόμημα, ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις κοινὸν ἐνδιαίτημα, καὶ ὅλως ἡ κτίσις καινὴ ἐν Χριστῷ, καὶ οὔτε σῶμα θανάτου ὑποστήσεται νόμον, τοῖς τῆς ἀθανασίας στεφανούμενον ἄνθεσιν, οὔτε φθορὰ χώραν ἔξει, ταῖς τῆς ἀφθαρσίας μαρμαρυγαῖς λυομένη. Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν ἀνύψωσε, καὶ τῷ πατρὶ προσενεγκὼν τὸ ἐκ πολλῶν ἀπηλλοτριωμένον αἰώνων, διήλλαξε· καὶ βατὸν αὐτῷ τὸν οὐρανὸν διὰ τὸ πάθος ἀπεργασάμενος, τὰ πρὶν διεστώτα συνήγαγεν· Ἐντεῦθεν τοίνυν ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀγάλλονται, τὰ ἀπ' αἰῶνος αὐταῖς κεκρυμμένα ὀρῶσαι μυστήρια, καὶ φύσις ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐφραίνεται, τὰ κατὰ τοῦ θανάτου ἐορτάζουσα νικητήρια, καὶ οὐράνιον ἤδη κατὰ Παῦλον τὸν θεῖον δεχομένη πολίτευμα· ἔσται γὰρ ὅτε ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτω πάντοτε ἐσόμεθα σὺν αὐτῷ.

Ταῦτ' οὖν, εὐμενέστατε Ἡγεμῶν, καὶ πᾶν μὲν τὸ χρίσε-

πώνυμον σύστημα ὀρῶντες, εὐφραίνονται σήμερον· ἡμῖν δ' ὁμῶς καὶ πλεόν τοῦθ' ἀπάντων προσγίγνεται, ὥς ἀπὸ τρικρούνου πηγῆς πολὺρρύτον ἀρρομένοις τὴν εὐφροσύνην· ἐκ μὲν τῆς ἑορτῆς, τὴν πνευματικὴν· ἐκ δὲ τῆς ὥρας, τὴν φυσικὴν· ἐκ δὲ τῆς πολιτικῆς, τὴν ἠθικὴν· τὸ μὲν, ὅτι ἡ κτίσις ἅπασα καινὴ γενομένη ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, καινοὺς καὶ ἡμᾶς σήμερον ἀπεργάζεται· τὸ δὲ ἐκ τῆς ὥρας αὐθις ἐπιτερπῶς οὐχ ἦττον ἡμῖν ἀπαντᾷ, τῶν βλαστῶν ἤδη ὀργώντων πρὸς γένεσιν, καὶ τῶν φυτῶν ὅσον οὕτω παντοίοις καὶ ποικίλοις ἐναερίζομένων τοῖς ἄνθεσιν, ὥσθ' ὅλην τὴν φύσιν θοκεῖν γελᾶν· ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸς ἥλιος, ἅμα γεγόμενος βορειότερος, καὶ μέσον ἤδη διῶν τὸν ὀρίζοντα, τὸ ἔαρ τὴν ἀπασῶν τῶν ὥρων ἀνέτειλε βασιλίδα· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐθις ἡρέμα ἐμπνέων τοῖς ἄνθεσι, καὶ χρυσαυγίζων ἐπαγαγὼν δι' αὐτῶν, ἐπιτέρπει τὴν θεῶν ἐπαγωγότερον· τὰ δ' αὖ φυτὰ, ἔνθα μὲν ἐριθαλλέσι περιχλαινιζόμενα φύλλοις, ἔνθα δὲ ποικίλοις περιστεφόμενα ἄνθεσιν, ἡδιστον ἀκοῆς ἐν μυρίᾳ ὥδῃ τῶν ὀρνίθων ἀφιάσι ψιθύρισμα· τὰ δὲ ἐκ τῆς ποίας πάλιν τί χρὴ καὶ λέγειν, ὅσον καὶ οἷον τὸ κάλος παρέχεται; ἂ μόνη Μοῦσα ποιητικὴ, καὶ αὕτη μόγις, κατ' ἀξίαν ὑμνύσεις;

- Χεῖματος ἡνεμέμεντος ἀπ' αἰθέρος οἰχομένοιο,
- Πορφυρὴν μείδησε φερανθέος εἵαρος ὥρη·
- Γαῖα δὲ κυανὴν χλοερὴν ἐστέψατο ποῖν,
- Καὶ φυτὰ θηλήσαντα, νέεις ἐκόμασε πετῆλοις.
- Οἱ δ' ἀπαλὴν πίνοντες ἀξιφύτου δρόπον Ἡῶς
- Δειμῶνες, γελῶσιν ἀνοιγομένοιο ῥέδοιο.

Ταῦτα τοίνυν ὥς ἐν πανδαισίᾳ ἡμᾶς ἐστιά τῇ τερπνότητι, ἀλλ' οὐθ' ἡ ἑορτῇ, οὐθ' ἡ ὥρᾳ ἐποίησαν ἂν ἡμᾶς τοσοῦτον εὐφραίνεσθαι, εἰμὴ καὶ τρίτον, τὸ ἐκ τῆς σῆς σοφῆς ἐπιγενόμενον διαικίσεως, τὸ πλῆρες τῆς εὐδαιμονίας ἐπέ-

θηκε· σύνισμεν γὰρ ἡμῖν αὐτοῖς καὶ πλεόν τι προσγενόμενον· καί γε εἰκότως· Ἡγεμόνος γὰρ » τῆς καθ' ἡμᾶς σαρκὸς ὅλης βροτέης πρυμνήσια ἡνιοχεύοντος » κατὰ τρόπον καὶ ἐκ φρονήσεως, ἣν ἔξιν εἶναι μετὰ λόγου ἀληθοῦς περὶ τὰ ἀνθρώπινα καλὰ καὶ κακὰ πρακτικὴν ἢ φιλόσοφος Μοῦσα ὠρίσατο, οὐκ ἔστιν οὔτε τῶν χειρόνων οὐδὲν, ὃ παρεισφρῆσαν λυπήσει, ποθὲν ἐπελθόν· οὔτε τῶν χρηστοτέρων, ὃ παραχρυσθέν πλη, οὐχὶ εὐφρανεῖ, μὴ παρόν· ἀλλ' ἅμα τῶν τε καλῶν καὶ κακῶν παρουσία καὶ ἀπουσία, διὰ δίκης καὶ προνοίας συντόνου γενομένων, καὶ ἀπογενομένων, ἔντε τῷ παρόντι τὸ εὐδαιμον ἐκεῖνος τοῖς ὑπηκόοις ἐπιδαψιλεύεται τέλειον, ἔντε τῷ μέλλοντι τὸ αὐτὸ εἰς κρείττω ταμιεύει ἐλπίδα· καθάπερ γὰρ τοῖς ἀπὸ μηχανῆς τὰ κάτωθεν ἰσχυρότερα δεῖ ὑποτίθεσθαι, οὕτω καὶ ταῖς πολιτείαις τὴν σοφίαν, ἣν οὐχ ἕτερον εἶναι εἵποιτις ἢ τῶν περὶ τὸν Πλάτωνα τῆς πρὸς θεὸν ὁμοιώσεως πρώτην τε μηνύουσαν, καὶ τελευταίαν ἐν ἑαυτῇ ἅπασαν τὴν ἀρετὴν βεβαιουῦσαν, ὑπόθεσιν εἶναι χρή· ἦν σὺ, ὑψηλότατε Ἡγεμὼν, μάλιστα πάντων ἐδήλωσας ἔργῳ ἐν σεαυτῷ συλλαβών.

• Ἐκ πατέρων γὰρ οἷος εἶ τελέσαι μέγα ἔργον,

• Ὅκα ἐγκατάθειο βουλὰν, ἂν οὐκ ἄλλος

• Ἀνὴρ οἷός τε νοῆσαι.

Καὶ ὥς οὐ κόμπος λόγων ἐν τῷ παρόντι ταῦτ' ἐστὶ μάλλον, ἢ ἔργων ἀλήθεια, αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ πράγματα μαρτυρεῖ, οὐδ' Ὀμήρου ἐπαινέτου δεόμενα, οὐδ' ὅστις ἔπεσι μὲν τέρψει ἐν τῷ παρατύχῃ, τὰ δὲ ἔργα περιστήσειεν ἂν ὁ χρόνος ἔπειτα εἰς ὑπόνοιαν· ἀλλὰ τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα παρ' ἑαυτῶν μετὰ ἀειμνήστου καταγγέλλοντα μαρτυρίου.

Ἄμα γὰρ πρόφην ἐπιφανεῖς ὥς ἡμᾶς, ὥς σωτῆρ, ἐν και-

ροῖς χαλεποῖς, καὶ οἷους μὲν ὁ τλάμων πόλεμος ἐξεργάζεται, οἷους δ' ἀπαιτεῖν καὶ Ἡγεμόνος δριμύτητα, μεγέθει νοὸς καὶ ἐμβριθείᾳ διανοίας χρησάμενος, τὰτ' ἀπὸ τοῦ Ἄρεως τραύματα πανσόφως ἐπιμασσόμενος, » ἐπίτ' ἤπια φάρμακα πάσων εὐνομίῃ ἐριθαλλεῖ, » ἐθεράπευσας τὰ πεποννηκότα, ὡς οἶόν τε ἦν, ἐντέχνως συνουλώσας πρὸς ἄλληλα, καὶ τὴν τερπνοτάτην θεῶν καὶ πρεσβίσταν θνατοῖς ὑγίειαν. μεθ' ἧς τέθηλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων, ἐν ὁλομελεῖ τῷ σώματι ἀνεκάλεσας. ἦθος γὰρ ἅπαξ συνεστηκὸς, καὶ τοῖς χάρισι σύγκρατον τοῖς προσιοῦσι προφαίνων, ἐν μὲν ἀρχαιρεσίαις τοὺς, ὡς παίδων πατέρας εἰκὸς, ἐπιμελουμένους τῶν ὑπ', αὐτοὺς, τῶν ἀνδρῶν ἐπιστήσας· τοῖς δ' αὖ ἐν πενίᾳ, καὶ ὧν ὁ βίος ἐστὶ πολυκύμαντος, ἐν τούτοις πυρσὺν ἄντικρυς ἄρας σωτήριον, συναμφοτέρων ἔφθης, ὡς πολλῶν πείραν ἔχων, ἡγεμονικῶς διοικῶν, καὶ διοικητικῶς ἐπὶ τὸ κρεῖττον προάγων, οὔτε τὸ ἰσχυρὸν ἐκ βαρείας χειρὸς πλεονεκτῆσαι πη συγχωρῶν, οὔτε τὸ ἀσθενές, ὑφ' ὅτου δὴ πιεζόμενον, τοῦ δυνατωτέρου γενέσθαι ἔρμαιον ἀξιῶν· τότε γὰρ κρεῖττον μὴ ἀνεχόμενος τῷ ἥττονι ὁρᾶν βουλόμενον ἐπιτίθεσθαι, καταστέλλεις τῷ φόβῳ καὶ τὸ χεῖρον ἐκ τοῦ πειθεσθαι ἄμεινον πράττειν δι' ἐφέσεως ἔχων, ἐπικρατύνεις τῷ νόμῳ, καλῶς εὖ μάλα καὶ προσηκόντως ἐκ τῶν ἄκρων ἐπὶ τὸ μέσον ἀμφοτέρους συνάγων, καὶ τοῦ προσήκοντος οὐδετέροις ἐκτρέπεσθαι συγχωρῶν, καὶ τοῦτ' ἄρ' ἐστίν, ὃν ἄριστον καὶ ἀρμονικὸν βίον, ὧν Μοῦσαι πειθῶ τελείαν Ἐνῆχκαν τοῖς χεῖλεσιν, ἐξυμνήκασιν.

• Ἐν τῷ γὰρ Εὐνομίῃ ναίει, κασίγνη-

• Ταί τε, Δίκᾳ πολίων

• Ἀσφαλὲς βῆθρον, καὶ ὁμό-

• Τροπος Εἰρήνῃς, ταμίαι

• Ἀνδράσι πλούτου, χρυσέης

• Παῖδες εὐβούλου Θέμιδος.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων καλῶς, καὶ τῶν περὶ τὴν πρά-
 ξιν εὐρόντων ἐνδεχομένως ἐκάστων τὸν προσήκοντα ὄρον,
 οὐδὲ τῆς θεωρίας, ἣν κρατίστην καὶ κατὰ τὴν κρατίστην ὁ
 φιλόσοφος ἐνέργειαν ἀπεφήνατο, τῷ πιστῷ λαῷ παρημέλη-
 σας· ἀλλ' ἔδει καὶ πράξιν σὺν λόγῳ, καὶ λόγον εἶναι μετὰ
 τῆς πράξεως· ὁ μὲν γὰρ λόγος κατὰ τὴν Πυθαγόρειον Μοῦσαν,
 τὴν καθόλου ἡμῖν θεωρίαν ὑπέγραφεν· ἡ δ' ἐμπειρία τὰ καθ' ἑ-
 καστα κρίνειν δύναται· καταλαβὼν γὰρ ὥς ἐν νυκτὶ βαθεῖα
 καὶ πάμπαν ἀσελήνῳ τὰ πράγματα, καὶ τοῦτου μέσῃν δη-
 χθεὶς τὴν καρδίαν, οὐθ' ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὔτε βλεφά-
 ροις τοῖς σαυτοῦ ἀπέδωκας νυσταγμὸν, ἀλλὰ καὶ πρόφην
 ὦφθης μεγίστην ποιησάμενος πρόνοιαν, καὶ νῦν ὕστερον τοῦ
 τε Κλήρου καὶ τῆς Γερουσίας προσλαβὼν τὸ βουλούμενον, εἵ-
 τίς που σπινθὴρ ὥς ἐν αἰθάλῃ τέως κρυπτοδεικτούμενος ὑπε-
 λάνθανε (λέγω δὲ τὴν ἐμὴν ταπεινότητα), τοῦτο ἀναζητήσας
 ἐπιμελῶς, καὶ τῇ παρὰ σεαυτοῦ εὐνοίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ ἀναρ-
 ρίπισας, καὶ πὶ τὸ γυμνάσιον τοῦτο, οἴονεὶ ἐπὶ φάρον, ὥς ἄλ-
 λος Σώστρατος πλωϊζομένοις πυρσὸν ἀνυψάσας σωτήριον,
 τὸν τῶν λόγων λιμένα πᾶσι τοῖς βουλομένοις ὀρμίζεσθαι ἀ-
 νῆκας ἐλεύθερον, καὶ ἡμᾶς ἐργάτας καταστήσας τῆς πλεύ-
 σεως, τοὺς τῶν λόγων ἐραστὰς μεθ' ὑψηλοῦ συνεκάλεσας τοῦ
 κηρύγματος· οἱ δὲ καὶ παραχρῆμα πρὸς τὸ τῆς φωνῆς ἐκπλα-
 γέντες προσαγωγὸν καὶ περίτρανον, οἷα δὴ οἶκός ἦν τοὺς
 ἐκ πολλῶν κακουμένους ὑφάλων, διηνεκῶς καταταίνουσι
 πρὸς ἡμᾶς ὀρμισόμενοι, καὶ οὐχ ὅπως κατὰ τοὺς ὀμιλητὰς
 Μενεδήμου λουσόμενοι, ἀλλὰ γε καὶ κατὰ τοὺς τοῦ Στράτω-
 νος μάλιστα ἀλειψόμενοι, καὶ εἰς τὸ τῶν λόγων προθύμως
 ἐπαποδυσόμενοι στάδιον.

» Μουσάων δ' ὑποφῆται ἀεῖδοντί σε

» Ἄντ' εὐεργεσίας· τί δὲ κάλλιον ἀνδρὶ κεν εἴη

» Ὀλβίῳ, ᾧ κλίεος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἀρεσθαί.

ὥσθ' ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ τοῖς τοῦ Αὐτοκράτορος ἡμῶν ὡσὶν ἐνηχήσας, τὴν ἀνακτορικὴν αὐτοῦ εὐνοιαν, εἶπερ τῷ καὶ σοι διαφερόντως ἐνεποίησε, καὶ δῶρα παρ' αὐτοῦ, ἅπερ μέγιστον ἔχει κλέος, σημεῖον μὲν τῆς παρ' αὐτοῦ εὐνοίας, τεκμήριον δέ σοι τῆς πρὸς αὐτὸν προσήνεγκε πίστεως· καὶ γε ἐν δίκῃ· τῆς γὰρ κραταιᾶς αὐτοῦ χειρὸς ἄμεσον τυγγάνων βλαστούργημα, τότε πιστὸν αὐτῷ ἀπροφάσιστον διατελεῖς διασώζων, καὶ ὃ σοι νεόφυτον εἰς φυτουργίαν βελτίω καὶ καλλιέργειαν ἐμπεπίστευται, οὐ παύη προάγων ἐπὶ τὸ τελειότερον, ἅτε δὴ ἐκείνους μόνους εἰδὼς εἰς Ἀρχῆς μῆκος ἀκινδύνως ἐλάσαντας, οὐ τοὺς ἐξ ὁμότητος φόβον προσενεγκόντας, ἀλλὰ τοὺς τῆς ἑαυτῶν χρηστότητος ταῖς τῶν ἀρχομένων ψυχαῖς πόθον ἐνστάζαντας, καὶ ἐξ ἐπεικειᾶς ἑαυτῶν ἀναρτήσαντας.

Ταῦτα τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ὑψηλότατε καὶ εὐμενέστατε Ἡγεμῶν, ταῦτα δὴ, καὶ ὅσα τοιαῦτα ὁ λόγος παραλιπεῖν ἀναγκάζεται, συνειδότες πάνθ' ἡμῖν αὐτοῖς προσθήκην εὐφροσύνης γενόμενα, ἐπαιρόμεθα εἰκότως ταῖς γνώμας ὅ,τε Κλήρος ἅπας ὁ ἱερὸς οὗτοσί, τοῦ Ἀρχιποίμενος προεξάρχοντος, οἷτε εὐγενέστατοι Βουλευφόροι καὶ Ἄρχοντες οἱ τὸν πανέκλαμπρον θρόνον προσοιχίζοντες τουτονί, καὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν οἱ ὑπήκοοι· διὸ καὶ ἀνυψοῦντες, ὡς εἰκὸς, τὴν φωνήν, τὸ θέσφατον προσφωνοῦμεν ἐκεῖνο· Ἐντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε. Ἐντεινε μετὰ δικαιοσύνης, καὶ ἐπὶ τοῦ θεοστηρίκτου σου θρόνου κατευοδούμενος· καὶ κατευοδοῦ μετὰ πραότητος ὑπὸ τῆς πικροθυμοῦς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου ἐπὶ μάλιστα κραταιούμενος, ἀστεμφῶς τε ἡγεμονεύων, καὶ κραταιῶς καταπαλαίων πᾶν ἀντικείμενον μετὰ τῆς θεοσεβεστάτης Δόμνης καὶ τῶν χρυσῶν καὶ περιβλέπτων βλαστῶν· γένοιτο.

Ἔτερον κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος

Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱός, καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος. Ταῦθ' ὁ μεγαλοφωνότατος τῶν προφητῶν Ἡσαΐας διὰ τοῦ πνεύματος ἡμῖν προηγόρευσεν· ὁ γὰρ συνάναρχος καὶ συναΐδιος λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ πρὸ αἰώνων ἐκ πατρὸς γεννηθεὶς, σήμερον γεννᾶται ἐπὶ γῆς ἐκ μητρὸς, ἐν φάτνῃ ἀνακλινόμενος, καὶ ἐν ἀγκάλαις αὐτῆς βασταζόμενος· ἐκεῖ μὲν, ἀνάρχως παρὰ πατρὸς συνανάρχου· ἐνταῦθα δὲ, ἐν χρόνῳ παρὰ μητρὸς ἀπειράνδρου· ἄνω μὲν, μόνος ἐκ μόνου· κάτω δὲ, μόνος ἐκ μόνης· ἄνω μὲν, ἐν κόλποις τοῦ πατρὸς προαιώνιος· κάτω δὲ, παιδίον ἐν ἀγκάλαις μητρὸς βασταζόμενος. Παιδίον, φησὶν, ἐγεννήθη ἡμῖν υἱός, καὶ ἐδόθη ἡμῖν· τί οὖν ποθ' ἡμῖν βούλεται εἰπεῖν τὸ, Ἐδόθη ἡμῖν, τῷ λόγῳ οὕτως ἐπεισαγόμενον; ἢ ὅτι παιδίον μὲν τὴν ἐμὴν οἰκονομῶν σωτηρίαν, ὡς ἀπαθὴς μὲν ὢν τῇ θεότητι, παθητός δὲ γεγόμενος ἀνθρωπότητι, ἅτε δὴ ἐκὼν τὴν ἡμετέραν σάρκα προσειληφώς· κενώσας γὰρ ἑαυτὸν καὶ τὴν τοῦ δούλου μορφήν προσλαβὼν, σύμμορφον ἑμὲ τῆς οἰκείας ἀπειργάσατο δόξης· τοῦτο γὰρ φησὶ καὶ Παῦλος ὁ τῶν Ἀποστόλων ἀκρότατος, ἡμῶν, εἰπὼν, τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει· υἱὸς δ' αὖ πάλιν, ἅτε δὴ καὶ πρὶν γεννηθῆναι συνάναρχος ὢν τῷ πατρί. Φέρει δὲ καὶ ἐπ' ὤμων ἀρχὴν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν· ἥς αὐτός ἐστιν κεφαλὴ. Ἐκκλησίαν δὲ τίνα θέλει ὁ λόγος ἐνταῦθα; ἢ τὸ συντετριμμένον καὶ ὀρειάλωτον· ὃ ζητήσας ἐπιμελῶς, ἀνεῦρε· καὶ ἀνευρὼν, ἐπ' ὤμων ἀνέλαβε· καὶ ἀναλαβὼν, προσήγαγε τῷ πατρί· καὶ προσαγαγὼν, ταῖς οὐρανίαις συνῆψε δυνάμεσι. Καλεῖται δὲ τὸ

ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος· ὁ γὰρ πρὸ αἰώνων
 εὐδόκησε περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ ὁ πατήρ, τοῦθ' ἄμ'·
 αὐτὸς γεγονὼς, τὴν εὐδοκίαν τοῖς ἀνθρώποις εὐηγγελίσαστο,
 σύμβουλος ὢν, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης,
 πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· σύμβουλος μὲν, ὅτι σύμφυτος
 ὢν, καὶ συνάναρχος τῷ πατρὶ, οὐκ ἦν ὅτε οὐκ ἦν μετ' αὐ-
 τοῦ, εἰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων, ὅτε ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου
 κατελθὼν, προσείληφε τὸ ἡμέτερον φύραμα, ἐν ὁμοιώματι
 ἀνθρώπων γενόμενος· ἀλλ' ἄνω μὲν ἦν ἐκεῖ θεὸς ἰσχυρὸς,
 κάτω δὲ τέλειος ἄνθρωπος, ἐν δυσὶ δοξαζόμενος φύσεσιν·
 ἄνωθεν μὲν, ἐξουσιαστὴς, τῷ πατρὶ ἰσοδύναμος· κάτω δὲ,
 ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, ῥαπιζόμενος
 μὲν καὶ ὑβριζόμενος, καὶ τελευτῶν ὡς ἄνθρωπος προσηλού-
 μενος, ἀπαθὴς δὲ ὅλως διαμείνας θεότητι· πῶς γὰρ ὁ ἀνεκ-
 φοιτήτως οὐρανόθεν φοιτήσας, καὶ μηδέποτε τῶν κόλπων
 τοῦ πατρὸς χωρισθεὶς; καὶ τοι γὰρ τοῦ χρόνου πληρωθέν-
 τος, ἡμῖν ἐπεδήμησεν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τόπου τόπον μεταμεῖψαι
 πιστεύεται, οὔμενον· ἀλλὰ φύσιν τὴν ἐμὴν περιθέμενος,
 ὀφθῆναι μοι κατεδέξατο, ἀόρατος ὅλως ὑπάρχων τῇ φύσει,
 οὐδ' ἀρχὴν ἐκ τόκου λαβὼν τοῦ εἶναι θεὸς, ἀλλ' ἐφ' ᾧ φα-
 νῆναι ἀνθρώποις ὡς ἄνθρωπος, τὴν τοῦ ἀνθρώπου ταπεινό-
 τητα περιεκείμενος, ἀφανὴς ὢν ἄλλως καὶ ἀπρόσιτος τῇ θεό-
 τητι διὸ καὶ λόγον προσαγορεύει αὐτὸν ἡ γραφή, ἢ μᾶλλον
 εἰπεῖν, υἱὸν, λόγον, ἀπαύγασμα· τὸ μὲν τὸ ὁμοούσιον, καὶ
 ὁμόθруονον εἶναι τῷ πατρὶ ἡμᾶς ἐκπαιδεύουσα· τὸ δὲ, τὸ κα-
 τὰ τὴν γέννησιν ἀπαθὲς τὸ πρὸ τῶν αἰώνων διδάσκουσα·
 ἀπαύγασμα δὲ, ὡς συνάναρχον ἐκείνῳ καὶ συναἰδίον· ἐκεῖνο
 μὲν ὅτι ἀναγκαίως ἀκολουθεῖ τὸν αὐτὸν τῇ οὐσίᾳ τῷ πατρὶ
 γεννηθῆναι· τοῦτο δὲ, τὸ κατὰ τὴν γέννησιν ἀπαθὲς ἡμῖν
 ὑφηγεῖται· ὡς γὰρ ὁ προφορικὸς οὗτος λόγος ἀπαθῶς ἐκ τοῦ

ἡμετέρου γεννᾶται νοός· οὕτω καὶ ὁ πατὴρ ἀπαθῶς ἐγέννησε τὸν υἱόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ γεννήσει καὶ χρόνου θεωρεῖται διαφορὰ υἱοῦ πρὸς πατέρα κατὰ γε τὸ πρότερόν τε καὶ ὕστερον, καὶ τοῦθ' ὑποούλως παραιρεῖται τὸ σύγχρονον, ἵνα μή τις ὑπολάβῃ τῷ χρόνῳ τὸν υἱὸν γενέσθαι ὕστερον τοῦ πατρὸς, ἀπαύγασμα αὐτὸν προσηγόρευσε· τὸ γὰρ ἀπαύγασμα ἐξ ἡλίου τυγχάνει τικτόμενον, ἀλλ' οὐδέποτε, οὐδὲ κατ' ἐπίνοιαν αὐτοῦ χωριζόμενον· ἀλλ' ἅμα ὁ δίσκος τοῦ ὀρίζοντος ὑπερέκυψε, καὶ τὸ φῶς ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξήπλωται, τὸ αὐτὸ καὶ ἄγγελος τοῖς ἀνθρώποις γενόμενον· ἔχουμεν τοίνυν, ὅσον οἶόν τε καταληπτὸν ἐν τῷ μυστηρίῳ, ἐκ μὲν τοῦ ἀπαυγασματος, τὸ συνάναρχον· ἐκ δὲ τοῦ λόγου, τὸ κατὰ τὴν προάναρχον γέννησιν ἀπαθές· ἐκ δὲ τῆς υἰότητος, τὸ ὁμοούσιον καὶ ὁμόθρονον.

Τοῦτον τοίνυν τὸν ἕνα τῆς τριάδος ὁρῶντες σήμερον οἱ ἄγγελοι ἐν φάτνῃ ἀνακλινόμενον, καὶ ὑπὸ χειρῶν μητρὸς ἀπειράνδρου σπαργανούμενον, ὕμνοις θεοπρεπέσι γεραίρομεν· οἷτε Μάγοι, ἡγεμόνι τῷ ἀστέρι χρησάμενοι, δῶρα προσφέρουσι, καὶ οἱ ποιμένες τῷ θαύματι ἐκπληττόμενοι, εὐλαβῶς πρὸς τὸ γιγνόμενον ἀφορῶσιν. Ἡρώδης δὲ μόνος μαίνεται, καὶ τῷ σωτῆρι ἐπιβουλεύων, θανάτῳ ζημιοῖ πολυάριθμον νηπιότητα· ἀλλ' ἡμεῖς γε μετὰ τῶν πιστευόντων ἰσάμενοι, δῶρα καὶ αὐτοὶ τῷ καθ' ἡμᾶς πτωχεύσαντι δι' ἡμᾶς προσενέγκωμεν, οὐ λιθάνωτον, οὐ χρυσόν, οὐ σμύρναν, οὐδ' ἄλλο τι τῶν πολυτελῶν, ἀλλ' ὅπερ ἂν ἡ μάλιστα προσῆκον τῷ πάσης ὕλης ἐπέκεινα· καὶ ὅπερ ἐνεγκόντες ἡμᾶς ἐδίδαξαν ἄγγελοι. Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῇ κατὰ Χριστὸν πολιτείᾳ σεμνυνομένοις ὑπάρχει πιστὰ καὶ εὐφρόσυνα· τὸ

μὲν, ὅτι τὸ ὑπὸ τῶν Προφητῶν προηγορευμένον ἀπεκαλύφθη
 μυστήριον· τὸ δέ, ὅτι τὸ τῶν προεπηγγελμένων πλήρωμα
 ἐπεφάνη σήμερον τοῖς ἀνθρώποις σωτήριον· ἡμῖν δὲ τοῖς
 ὑπὸ τὸ δίκαιον σκῆπτρον τοῦ θεοσυντηρήτου ὕψους σου ἀγαλ-
 λομένοις καὶ πλεόν τι τῶν ἄλλων ἐστὶν ἐναθρόνεσθαι· εἰ
 γὰρ καὶ τὸ ἐξ ἐπαγγελίας τοῖς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρετῆς καὶ
 πίστεως ὠρμημένοις κοινόν, ἀλλὰ τό γ' ἐκ τῆς πολιτικῆς
 οὐκ ἐξ ἴσου ἡμῖν πρὸς ἐκείνους ἐστίν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οὐκ
 οἶδ' ὅπως ποτὲ, ἄλλοι ἄλλοις νόμοις καὶ ἡθεσιν ἐκασταχό-
 σε πολιτευόμενοι, εὔτε, ἢ ὡς ἐτέρως τὸν βίον διάγουσιν·
 ἡμῖν δ' ὁμῶς ὁμολογουμένως Ἡγεμόνος ἀρετὴ, ἡγεμῶν
 πρὸς ἀρετὴν γιγνομένη, ταῖς τε καθ' ἕκαστα καὶ τοῖς κοινοῖς
 τὸ εὐδαιμον φαίνεται πρυτανεύουσα· τοῖς μὲν, αὐτάρκειαν,
 ἐλευθερίαν, καὶ ἡσυχίαν παρεχομένη· τοῖς δὲ, ὅλως μελέτην
 τοῦ βίου τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω πρόοδον ποιουμένη· ἐῷ δὲ λέ-
 γειν περὶ τῶν ἄλλων, ὅσων ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ ὥφθης ποιη-
 σάμενος πρόνοιαν· ἀλλ' ὁ μάλιστα Ἡγεμόνος ἀγαθοῦ ἐπίση-
 μον γνώρισμα γένοιτ' ἂν, καὶ ἐφ' ᾧ παρά τε τοῖς νῦν καὶ
 τοῖς ἔπειτα μακαρίζοιτο, τοῦτ' ἐστίν, ὡς ἂν ἐγωγε εἴποιμι,
 ὅτι πλείω πάντων τῶν αἰεὶ ἡγεμονευόντων ὥφθης τῆς
 νεολαίας ποιησάμενος πρόνοιαν· δεῖ γὰρ δήπου τὸν χρηστὸν
 ἡγεμόνα καὶ πάντα μὲν πράττειν καλῶς, μάλιστα δὲ πάν-
 των, ἐφ' οἷς οὐχ' ὅπως παρά πᾶσαν τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ
 παυσάμενον ποθ' ὕστερον, οἷα εἰσὶ τὰ ἀνθρώπινα, φροντίζειν,
 ὅπως χρηστὸς ὑπὸ τῶν ἀρχομένων εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα
 μαρτυρηθήσεται· οὐδὲ ταῖς τῶν παρόντων τιμαῖς ἡδεσθαι,
 ὅσον ταῖς τῶν ἀπόντων εὐφημίαις σεμνύνεσθαι· τὰς μὲν γὰρ,
 εἴποι τις ἂν ἴσως καὶ ἀνάγκης πολλάκις γενέσθαι ἐνδέχεσθαι·
 τῶν δὲ τὰς εὐλογίας ἀδεκάστους ὁ χρόνος ἀπέδειξε· καὶ ταῦ-
 τα μὲν εἰ περὶ τίνος τῶν ποτε διαπρεφάντων λέγειν εἰσι πρῶ-

στά, ἀλλὰ περὶ σοῦ οὐδὲ τῷ μάλιστα περὶ τούτων ἀκριβο-
 λογουμένῳ, καὶ νῦν γε πραττόμενα, καὶ τοῖς ὕστερον, ὡς
 εἰκὸς, ἐπαδόμενα, ἀναντίρρητα γίγνεται· τίς γὰρ καὶ πάν-
 των μὲν τῶν ἀρχομένων, μάλιστα δὲ τῶν μεираκίων ἡμῶν
 οὐκ ἂν πατέρα σε γενέσθαι ὁμολογήσειε; τοῦτο δ' ὁμολογή-
 σας, πῶς οὐκ ἂν καὶ τὸ χρηστὸν τῇ τοῦ πατρὸς προσηγο-
 ρία προσθεῖη; καὶ γὰρ σοὶ καὶ τοῦτο οὐχ' ἥττον τῶν ἄλλων
 περιεσπούδασται· πῶς γὰρ οὐ, τῷ εἰδότει, ὡς θάτερον παρὰ
 θάτερόν ἐστιν ἀτελές; διὸ καὶ Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ οὐκ ἀπέ-
 χρησε πατέρα τῶν ἀρχομένων ἀπλῶς τὸν ἄρχοντα προσει-
 πεῖν· καίτοι τίποτ' ἂν εἴη ἀνθρώποις τούτου θεϊότερον ὄνο-
 μα; ἀλλὰ καὶ τὸ ἥπιον φέρων προσέθυκε τῷ πατρὶ, γονεῦ-
 σι τε ἅμα καὶ Ἡγεμόσιν ἀγαθοῖς ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τὴν προση-
 γορίαν ταύτην ἡγησάμενος πρέπειν.

Εὐνοῦδὰ δὲ τούτοις καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἀπε-
 φήνετο, φιλανθρωπία ἀξιῶν χαίρειν μᾶλλον, ἢ τοῖς σκήπ-
 τοις τοὺς Ἡγεμόνας, τῷ μὲν φόβῳ τὴν ἐπισείκειαν, τῇ δὲ
 ἀπειλῇ τὴν ἐλπίδα, ὡς οἱ παῖδες τῶν ἰατρῶν μέλιτι τοῖς νοσοῦ-
 σι τὰ φάρμακα, δεύσαντας· δεῖ γὰρ δὴ πού τοὺς τῆς κρείττο-
 νος μοίρας τετυχηκότας μηδέποθ' ἐτέρως, ἢ τῷ εὖ ποιεῖν, εἰ
 θεῷ προαιροῦντο προσοικειοῦσθαι, δεικνύειν τὸ δραστικόν·
 ὅπερ σύγ', εὐμενέστατε καὶ ἐπεικέστατε Ἡγεμῶν, ἐπὶ πολ-
 λῶν ἀνεφάνης καὶ ἐς δεῦρον ἐπιδεῖξόμενος, καὶ εἰς τοῦτ' ἐν
 παρὰ πᾶσαν ἐπιδειξόμενος τὴν ἀρχήν.

Διὸ ἦτε νεολαία, ἐφ' οἷς τε νῦν ἐναργῶς, τὸ δὲ πλεον καὶ
 προσδοκώμενον, μέγ' ὥφθης γενόμενος ὄφελος· ὅ,τε Κλήρος
 ἅπας μετὰ τῆς Γερουσίας, καὶ ζύμπαν ὁμοθυμαδὸν τὸ ὑπὴ-
 κοον, ἄσπερ πάλαι κῆχοντο ἰδόντες ἡμέρας, κοινὴν ἥδη χο-
 ρεῖαν στήσάμενοι τοῦ ἀρχιποίμενος προσεζάρχοντος, εὔχονται.
 Ζήτω. καὶ τ. λ. π.

Ἔτερον κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος αὐθις ἀνάστασιν.

Ἐπεφάνη ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἡμέρα αὐθις ἐκείνη ἡμῖν ἡ σωτήριος, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ὡς ἐκ ζοφεροῦ τοῦ ὀρίζοντος ἐξανέτειλεν σήμερον, ταῖς χρυσοειδέσιν ἀκτῖσι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐκ περιδρομῆς καταυγάζων· ὁ γὰρ λαὸς ὁ ἐνσκοπῇ τῆς ἀγνοίας καθήμενος, εἶδε φῶς μέγα, οὐ τοῦτο δὲ τὸ ὕλικοις ὀρώμενον ὀφθαλμοῖς, καὶ πρὸς τὰ ὕλης μετέχοντα ὀδηγοῦν τοὺς ἑρῶντας· ἀλλ' ὁ νοερὸν ὅλως ὄν, εἰς τὴν τῶν ἀκαταλήπτων γνῶσιν χειραγωγεῖ τοὺς πιστεύοντας, ἐκ δουλείας τε καὶ φθορᾶς εἰς ἐλευθερίαν καὶ ἀφθαρσίαν ἐξάγοντες καὶ εἰσάγον· δεῖ γὰρ δὴ τὸ φθαρτὸν τοῦτο κατὰ τὸν θεόσοφον Παῦλον εἰς ἀφθαρσίαν μεταβαλέσθαι, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἀθανασίαν εὑρεσθαι· διὸ δὴ καὶ παντὸς λόγου ἐπέκεινά ἐστι τὸ γιγνόμενον, σῶμα φθαρτὸν εἰς ἀφθαρσίαν μεταποιούμενον, καὶ σῶμα θνητὸν θανάτου νόμον ἀρνούμενον, τοῖς τῆς ἀθανασίας ἀνθεσι στεφανούμενον· πένθος εἰς χαρὰν καταλῆξαν, καὶ συμφορᾶς εὐθυμία γεγεννημένη διάδοχος. Οὐκέτι τοίνυν οὔτ' ὄφρις τοῦ λοιποῦ, τοιχωρυχήσας τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἀπόλαυσιν, ληστεύσει τὸν ἀπολαύοντα· οὐθ' Ἄδης, ἐπ' ἀδείας τὰς πύλας ἀνοίξας, ζύμπαν ὑποδέξεται τὸ ἀνθρώπινον, οὐδεμιᾶς ἀπλῶς ἡλικίας φειδόμενος· θάνατος γὰρ ἐξ ἀνθρώπων ἐλαύνεται, καὶ Ἄδης πολυχρόνιον ἀποτίθεται δυναστείαν· ὁ δ' ἄνθρωπος ὁ πάλαι ἐκ παραβάσεως πεπτωκὼς εἰς δουλείαν, οὗτος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τῇ τῆς χάριτος δωρεᾷ βασιλεύειν διδάσκεται· καὶ σὺν αὐτῷ ἡ φύσις ἅπανα καινουργεῖται, καὶ τοῦθ' ἡμᾶς Ἀποστολικὴ γλῶσσα οὐ παύεται, λέγουσα, ἐν Χριστῷ καινῇ κτίσις, τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινὰ· τίς σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; κάτεισι γὰρ εἰς ἄδου ὁ θεάν-

ἄνθρωπος Ἰησοῦς, ἄνθρωπος μὲν φαινόμενος, τὸ ὑπὲρ ἄνθρωπον δὲ κρυπτόμενος· καὶ οὕτω τῇ μὲν σαρκὶ δελεάζει τὸν θάνατον, τῇ δὲ θεότητι, καθελὼν αὐτοῦ τὰ βασίλεια, ἐξαρπάζει τὸν ἄνθρωπον· καὶ ὥς τὸ πλανώμενον ἐπ' ὤμων ἀράμενος, προσήγαγε τῷ πατρί. Ἐντεῦθεν οὖν ἀποκεκλεισμένων τῶν τοῦ ἁδου πυλῶν παντελῶς, ἡνοίγη ὁ οὐρανός· καὶ δρόμος πρὸς ἐκεῖνον συχνός τῶν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ πρὸς ἐκεῖνον ἀνυψουμένων· καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἀπεργάσατο σήμερον ἢ τριήμερος ἐκ νεκρῶν τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαςιν καὶ τῷ κόσμῳ μὲν παντὶ δωρουμένη, ἡμῖν δὲ τοῖς καὶ ὑπὸ τῷ κραταίῳ σου σκήπτρῳ εὐθυνουμένοις καὶ μᾶλλον, ὥς ἀφορμὴν συλλεγῆναι ἐνταῦθα σήμερον παρασχοῦσα.

Σὺ τοίνυν, ἡγεμόνων ἀγλαΐσμα, ἄρον κύκλον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου, οὓς ἡ παρούσα λαμπροφόρος πανήγυρις συναγήσκει, οὐχ ὅπως ἀρχαίου ἔθους, καλῶς ἔχοντας, συγχαιρήσοντας, ἀλλὰ καὶ ὧν εὖ ποπόνθασιν, εὐχαριστήρια θύσοντας· εἰ γὰρ καὶ πᾶς σύλλογος χρηστεπώνυμος ἐν ταύτῃ τῇ λαμπρᾷ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως ἀγάλλεται ἑορτάζων, καὶ ἑορτάζει ἀγαλλιώμενος, ἀλλ' ὁ πιστὸς λαὸς τῶν Δακῶν, ὥς ἀπὸ τῶν σῶν ὀρμώμενος ἀρετῶν, ἐπισημοτέραν ἐνδείκνυται εὐθυμίαν· εἰκότως καὶ τοῦτο· ἃ γὰρ χρηστῷ Ἡγεμόνι πρὸς εὐγνώμονα λαὸν ἡ φιλοσοφία θεσπίζει προσεῖναι, ταῦθ' ὀρωμέν σοι ἐκ περιουσίας προσόντα, ἐπιστήμην, δύναμιν, τὸ νόμιμον εἶναι· ἐπιστήμην μὲν, ἣν οὐχ ἕτερον εἴποι τις ἂν, ἢ θεοῦ ἐξομοίωσιν, ἐξ ἧς ὀρμώμενος σὺν βουλῇ, καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἐπισταμένως πάντ' ἀξιοῖς· κούδεν ἂν εἴη, ὁ οὔτε γιγνόμενον, τὴν σὴν διαλέλῃθε σύνεσιν, οὔτε πραττόμενον, ὃ ἐδύνατ' ἂν ἄμεινον διαπράττεσθαι. Δύναμιν δ' αὖ, ἣ χρώμενος

ἐν καιρῷ, ἐπεικῶς κολάζεις, εἴπη παρείκοι, τὸ ἀντι-
 κείμενον· (εἶγε δίκη κατὰ τὸν Σταγειρίτην ἰατρικὴ ἐστὶ πο-
 νηρίας) μῆτε τοῖς τὸ ἄδικον ἐλομένοις ἐπιτρέπων παρασύρειν
 τὸ ἀκριβές, μῆτε τοῖς τοῦ δικαίου ἐχομένοις συγχωρῶν ἐκ
 μιμησεως διαφθεیرهσθαι πρὸς ἐκείνους· ἀλλὰ τῷ αὐτῷ πάθει
 τοὺς μὲν ἐν τῷ νομίμῳ στηρίζων, τοὺς δὲ μεθιστῶν πρὸς
 τὸ βέλτιον. Διὰ δὲ τῶν νόμων αὐθις ἐπὶ τὰ πρακτέα βα-
 δίζοντι, οὐκ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ τῶν ἀπάντων ἄντις, ὥς μὴ μετὰ
 λόγου γενομένῳ σοι μέμφαιτο, τῶν ἀπάντων, οἷον δὴ λύχνου
 τοῖς σοῖς ποσὶ τοῦ θείου νόμου τιθέντος κατὰ τὸν θεοπάτο-
 ρα, καὶ φωτὸς ἐν τοῖς τρίβοις σου, ὥς ἐν σταθερᾷ μεσημ-
 βρία ἐξηγουμένου πρὸς τὴν ἀλήθειαν· Περὶ δὲ τῆς χρηστό-
 τητος καὶ ἐπεικειάς τί καὶ ἂν εἴποιμι; ἀλλ' ἐν τούτῳ μάλισθ' ὑ-
 πάρχειν τὴν τοῦ Ἡγεμόνος ἀρετὴν οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις τῶν
 ἐπὶ λόγοις κλειζομένων οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν· καθάπερ γὰρ
 τοῦ ἡλίου ἅμα προκύπτοντος τοῦ ὀρίζοντος, πάντες τῆς αὐτοῦ
 ἀκτίνος ἀπολαμβάνουσιν· οὕτω καὶ τοῦ χρηστοῦ Ἡγεμόνος
 τοὺς ὑπ' αὐτὸν, οὓς μὲν μᾶλλον, οὓς δ' ἥττον, ὥσπερ συμ-
 βαίνει ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως, τῆς εὐποιίας πάντας μετέ-
 χειν τὸ μέρος εἰκός· ὅτι δὲ καὶ τῆς ἀληθείας ταῦθ' οὕτως
 ἔχει, ὑπὸ μηδενὸς μὲν κόμπου εἰς ὑπερβολὴν ἐξαιρόμενα,
 ἀλλ' ἔργῳ μᾶλλον καὶ πρὸς εἰδότας ταῦτα πιστούμενα, αὐ-
 τὰ δὴ ταῦθ' ἄσοι πρὸς τοὺς πιστοὺς ὑπηκόους ἑναγχος
 εὐεργέτηται, φίλοις θ' ἅμα καὶ οἷς ὥς ἐτέρως ἔχει τὰ πρά-
 γματα, τοῖς μὲν καθ' ἡδονὴν, τοῖς δὲ καὶ πρὸς ἀχθηδόναν.
 κατὰ πᾶσαν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην, ἀνεκέρυξαν πόλεμος
 γὰρ πολυετὴς ἄγων καὶ φέρων τὴν χώραν, οὐχ ὅπως παρῶν
 πολλὰ ἐπήνεγκεν αὐτῇ χαλεπὰ, ἀλλὰ καὶ εἰρήνης γεγενη-
 μένης, οὐκ ἐλάττω ὀπίσω δεινὰ, καταλέλοιπεν, οἷον γεωργίας

ἄμελειαν, φυτουργίας στερήσιν, κτηνῶν παντοίων φθοράν· καὶ ὁ ἐπαχθέστατον τὴν ἐν τοῖς ὀρίοις τῶν φρουρίων καθαίρεσιν. Ἀνάγκης οὖν οὔσης εἰς τὸ ἀρχαῖον πάντα ταῦτα ἀνασωθῆναι, ἵνα μὴ τὸ ὑπήκοον πόνον πόνῳ προσθέντες, ἐν προοιμίῳ ἀποναρκήσωσι, καὶ τῶν πρώτων οὕτω τὰ δεύτερα χαλεπώτερα γένηται, Ἡγεμόνος ἔδει χρηστότητι καὶ δυνάμει τῶν πρὶν πολλῷ διαφέροντος, οἷς σὺ αὐτὸς Ἡγεμόνων ἀπάντων ἐπιεικέστατε, ἀνεφάνης ἡμῖν ἄκρος τὸ συναμφοτέρον· τὰ τε γὰρ παρὰ τῆς κραταιᾶς βασιλείας ἐντετελμένα ἐκτετέλεκας ἄριστα, καὶ ὥσπερ σοι νῦν ἐσχάτως ἐκ χρηστότητος πέπρακται, μυρία μὲν στόματα, μυρία δὲ γλῶσσαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὑμνοῦσαι, τῆς ἀξίας οὐκ ἂν ἐξίκοιντο· ὅρων γὰρ ἐκ πολλοῦ πονοῦμενον τὸ ὑπήκοον, καὶ μέγα τι τὴν ψυχὴν κατὰ πατέρα φιλόστοργον παθαινόμενος, ὡς ἄλλος Σόλων, τὴν τῶν φόρων σεισάχθειαν αὐτοῖς ἀνεῖναι χρόνῳ τακτῷ γενναίως ὑπέστης· ταῦτα δ' οὕτω γενόμενα τίνα ἐκπλήξιν τοῖς διαφόρως ἔχουσι πρὸς τὰ σὰ οὐκ ἐπήνεγκες; τίνα δὲ τῶν φίλα φρονούντων οὐχὶ ἐνεποίησεν εὐφροσύνην καὶ ἡδονήν; πῶς δ' οὐκ ἂν καὶ τὸν ἅπαντα αἰῶνα τῇ μνήμῃ τῶν ἐπιγιγνομένων τοῦτ' ἀνάγραφτον ἀποκέοιτο; καὶ μάλιστα· ἐπειδὴν ἡμῖν καὶ ἄλλων ἔτι πολλῶν πολλῆς ὑποῦσης ἐλπίδος; οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα στήσαι, τὴν προαίρεσιν πέφυκας, ἀλλὰ πολλῷ πλείους ἐν τῷ μέλλοντι ἀποταμιεύῃ τὰς εὐποιίας· καί γε εἰκότως· εἰ γὰρ τοῦ παθεῖν κακῶς τὸ δρᾶν κατὰ τὸν εἰπόντα φευκτότερον, πῶς τὸ εὖ ποιεῖν πασῶν τῶν ἀρετῶν οὐχὶ αἰρετώτερον; καὶ ταῦθ' Ἡγεμόνι, οὗ γνώριμα μάλιστα τὸ φιλάνθρωπον;

Πρὸς ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα, οἷον περιλαμβόμενος ὁ πολυσύλλεκτος οὗτος λαὸς, καὶ περιχαρὴς ἐπὶ τούτοις γε-

νόμενος, ὅ, τε Κλήρος ἅπας καὶ ἡ Γερουσία τοῦ Ἀρχιεπίσκο-
 νος προσεζάροντος, ἐπεύχονται. Ζήτω, καὶ τὰ λοιπά.

Ἔτερον κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος.

Θεὸς ἐπὶ γῆς τοῖς ἀνθρώποις, ἢ μᾶλλον τὸ προανάρχως
 κεκαλυμμένον μυστήριον, τοῦθ' ἡμῖν ἀποκαλύπτεται σήμε-
 ρον, τὴν τε τοῦ Θεοῦ ἐξ οὐρανοῦ εἰς ἡμᾶς δηλοῦν συγκατά-
 βασιν, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν εἰς οὐρανοὺς καταγγέλλων
 ἀνάβασιν· ἐπεὶ δὲ γὰρ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὅπως μὲν ἀπά-
 τη, γυναικὸς δ' ἐπηρείᾳ ἀπαλώτερον μὲν αὐτῆς προπαθού-
 σης, πιθανώτερον δὲ τῷ ἐξαπατηθέντι τὸ ἀπηγορευμένον
 προσαγαγούσης, κατὰ τῆς ἐντολῆς ἐξωλίσθησε, τοῦ τε Πα-
 ραδείσου ἅμα τοῦ Θεοῦ ἐξόριστος γίγνεται· καὶ ἀντὶ τῆς θείας
 καὶ ἀρχιτύπου ἐκείνης στολῆς, τοὺς δερματίνους χιτῶνας,
 τὴν παχυτέραν ταύτην σάρκα, τὴν θνητὴν καὶ ἀντίτυπον
 ἀμφιένονται· τοῦτο γοῦν ἀρχὴ καὶ ρίζα τῆς κακίας ἐγένετο·
 ἐξ ἧς πολλὰ ἐν πολλῷ τῷ χρόνῳ ὕστερον ἀνεβλάστησαν ἁ-
 μαρτήματα, οὔτε λόγῳ, οὔτε νόμῳ Θεοῦ κωλυθῆναι δυνάμε-
 να, οὐκ ἀπηλαῖς, οὐ πληγαῖς, κατακλυσμοῖς, σεισμοῖς,
 σημείοις ἐξ οὐρανοῦ, σημείοις ἐξ αἰέρος, ἐκ γῆς καὶ θαλάσ-
 σης· οὐδὲν τούτων ἀξιοχρεῶν γέγονε στῆσαι πᾶν τὸ κακόν·
 ἀλλ' ὅσῳ συχνότερος μεταξὺ διέρρει ὁ χρόνος, τοσοῦτ' ὅσον
 τῆς ἁμαρτίας ἐπετείνετο ἐπὶ πλέον, φόνοι, μοιχίαι, ἀνδρο-
 μανίαι, καὶ τὸ χεῖριστον μετάθεσις λατρίας ἀπὸ τοῦ πε-
 ποιηκότος ἐπὶ τὰ κτίσματα. Τίς οὖν καὶ ποίοις φαρμάκοις
 τὸ νόσημα τοῦθ' ἱκανὸς ἦν ἰάσασθαι θνητὸς, ἢ ἀθάνατος,
 καὶ τῆς αὐτοῦ μετέχων φύσεως; οὐδεὶς δὲ ποτε εἶδε ἄρα
 ἐλθόντος τοῦ τοῦ νόμου πληρώματος ἐξαποσταλῆναι τὸν υἱὸν

καὶ λόγον τοῦ θεοῦ παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, τὸν προαιώνιον, καὶ ἀόρατον, τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀρχὴν, τὸ ἐκ φωτὸς φῶς, τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας· καὶ ὡς ἀπαράλλακτον εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν ἰδίαν εἰκόνα χωρῆσαι, καὶ σάρκα φορέσαι διὰ τὴν σάρκα, καὶ ἄνθρωπον ὅλως γενέσθαι, πλην τῆς ἁμαρτίας διὰ τὸν ἄνθρωπον, κυθεύοντα μὲν ἐκ παρθένου, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα προκαθαρθείσης τῷ πνεύματι· προελθόντα δὲ μετὰ τοῦ προσχήματος ἐν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, τοῦ μὲν θεώσαντος, τοῦ δὲ θεωθέντος· πῶς οὖν οὐ μίξις τοῦτο ἀμφοῖν καινὴ καὶ παράδοξος, καὶ πλοῦτος τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἀνεξάληπτος; ἐπειδὴ γὰρ μεταδούς μοι τοῦ κρείττονος πρότερον, εὗρέ με ἀπάτῃ τοῦ ὄψεως μὴ φυλάζαντα, μετέλαβε τοῦ χείρονος ὕστερον, καὶ δευτέραν κοινωνεῖ μοι κοινωνίαν, θεοειδεστέραν τε καὶ πολλῷ τῷ λόγῳ ὑψηλοτέραν, ὅπως ἀνασώσας τὴν εἰκόνα καὶ εἰς οὐρανούς ἀναβιβάσας, προσαγαγὼν τῷ θεῷ καὶ πατρί, θεὸν ἀπειργάσεται· καὶ ταῦτα μὲν ὁ θεὸς λόγος, λόγος μὲν πιστευόμενος, ἄνθρωπος δὲ ὁρώμενος.

Ἡμεῖς οὖν ἀντὶ τούτων τίνας θυσίας ἐσμὲν αὐτῷ ὀφειλέται προσενεγκεῖν, καὶ μάλιστα νῦν σου, εὐμενέστατε καὶ ἐπεικέστατε Ἡγεμῶν, εὐτυχῶς οὕτω καὶ κατὰ τρόπον ἡγεμονεύοντος; δεῖ γὰρ δήπου οὐχ ὅπως, ἐφ' οἷς ἡμῖν τὰ τῆς σωτηρίας θεοπρεπῶς ὠκονόμησε, μετὰ τῶν ἀγγέλων ἀναπέμποντας αἶνον, τὸν σωτῆρα δοξολογεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἡμῖν τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν προϋνόησεν, ἡγεμόνα ἐπιστήσας ἡμῖν ἡγεμόνων ἀπάντων ἐπεικέστατόν τε καὶ δικαιοτάτον, οὐκ ἐλάττω αὐτῷ, καὶ πὶ τούτῳ θύσαι εὐχαριστήρια· τριακοστὸν γὰρ ἤδη περίπου ἔτος τουτὶ, ἡνίκα νῦν πρῶτον ἐωράκαμεν τὴν χώραν ταύτην, πολλῶν καὶ μεγάλων ταλαιπωριῶν, τῶν μὲν ἐκ πολέμων, τῶν δὲ καὶ ἐξ ἀγγαριῶν, συ-

νέχειαν ἔχουσῶν, τυχοῦσαν τελείας ἀμφοτέρων ἀπαλλαγῆς· τίς γὰρ οὐ διαμνημονεύει, ὅσους μὲν ἐν πολέμοις φόρους προσενεγκόν, ὅσοις δὲ μετὰ τούτους πράγμασι τοῖς ἄνω καὶ κάτω ἀνάγκη τῶν περιστάσεων κοπτόμενον τὸ ὑπήκοον, νῦν τῶν μὲν ἀνακούφισιν εὖρε, τῶν δὲ καὶ ὅλως ἀπαλλαγὴν; καί γε εἰκότως. χρηστοῦ γὰρ Ἡγεμόνος κατὰ τὸν τοῦ Βίαντος λόγον πλουσιώτερον μὲν οὐ, εἴγε ποτὲ παύσαιτο τῆς ἀρχῆς· ἐνδοξότερον δὲ καὶ μεγαλοφρονέστερον φαίνεσθαι, χρυσῷ μὲν δυσάλωτον, λόγῳ δὲ εὐάλωτον, γνώμῃ δὲ κρείττω πάντων γεγεννημένον, ἅτ' εἰδὸτα καλῶς, ὥς οὐδὲν οὔτω περισπουδαστον ἄρχοντι, ὥς καὶ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀρχῆς πάντα δικαίως πράττειν, καὶ παυσάμενῳ ποτὲ, πάντα χρηστὰ παρὰ τῶν ἀρχθέντων αὐτῷ μαρτυρεῖσθαι· τί γὰρ ὄφελος τῆς μὲν ἐν γράμμασι καὶ προσηγορίαις καὶ πάσῃ τῇ φαινομένη ταύτῃ τοῦ βίου δραματουργία ἀντιποιεῖσθαι τιμῆς, τῶν δὲ πραγμάτων, ἐφ' οἷς τὰ ὀνόματα, ὅπερ ἂν ἄλλος πάθοι, ψευδωνύμου δόξης τυχὸν ἐφιέμενος, μηδεμίαν φροντίδα ἔχειν; οὐδὲ γὰρ ἐξ ἔθους ἀπλῶς, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως, τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ τὸ ἄρχων εἶναι κεκλήρωται· διὸ καὶ οὐκ ἄλλῳ, ἢ ταῖς τε κοιναῖς ὑπὲρ ἀπάντων ὠφελείαις καὶ ἐπιμελείαις, καὶ τῇ μεμερισμένη τῶν ὅλων ἐπιστασίᾳ πλέον ἔχειν ἐκάστου τῶν ὑπηκόων ἑαυτῷ ὀφειλόμενον συνεπίσταται· ἴν' οὕτω πάνθ' ἡμῖν ἐκ δίκης καὶ νόμου καὶ ἄμα ἄρχοντος ἀγαθοῦ κατὰ τρόπον πάντα εἴη διακοσμούμενα· ὧν ἄνευ οὐδ' ἀπόλαυσις οὐδενός, οὐδὲ χρήσις ἀγαθῇ τῶν παρόντων, οὐδὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς οὐδὲν ὄφελος· δίκη γὰρ νόμου ἂν εἴη τέλος· νόμος δὲ, ἔργον ἄρχοντος· ἄρχων δὲ, εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντα ὀρθῶς διέποντος καὶ κοσμοῦντος.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴη ἂν ἴσως καὶ ἐτέρῳ κοινά· ὁ δὲ σὺν,

μεγαλοπρεπέστατε Ἡγεμῶν, ἐξαίρετόν ἐστι παρὰ πᾶσι, καὶ ὁ σιωπηθὲν μεγίστην ἀπειροκαλίαν καταγνοίη τοῦ λόγου, ἐκείνός ἐστι, τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόμουσον· πρὸς ὃ οὐτ' ἐξωθὲν τις ἰσχύει ἐπήρεια, οὔτε φθόνος ὁ παρὰ τῶν ὁμοτέχνων τοῖς τῶν Μουσῶν ἡμῖν ταπεινοῖς νεοκόροις τε καὶ θεράπουσι σὺν πολλῷ θορύβῳ ἀντιστρατεύων· πρὸς ὃν καταφεύγειν πεφύκασιν οἱ ταῖς τῶν καλῶν κατὰ τοὺς φαύλους τῶν δημαγωγῶν ἀντιπολιτευόμενοι πράξεις, καὶ τὰ καθεστῶτα διαστρέψαι ἐπιβαλλόμενοι· οἱ γὰρ τοιοῦτοι, ἐπειδὴν οἰκείας σφίσιν αὐτοῖς εὖρωσι προαιρέσεις, τὶ οὐκ ἂν πράττοιαν μέχρις ἂν αὐταῖς ἀποχρήσωνται πρὸς τὸ ἴδιον βούλημα; ἀλλ' ὁ φιλόμουσος ζῆλος τοῦ ὕψους σου, κρείττων οἴασουν ἀπάτης γινόμενος, οἷον εἰκὸς ἦν τὸν μετὰ κρατίστης καὶ προαιρέσεως καὶ συνέσεως εὐγνώμοσιν ὑπηκόοις τὸ πάντων κάλλιστον τοῦτο ἔργον, τὸ Σχολεῖόν φημι, συστήσαντα, καὶ κρατύναντα, τάς τε καταμέμψεις ἐκείνων διέλυε, καὶ τοῦ λοιποῦ ἡσυχίαν ἡμῖν παρέσχεν,

» ὥσπερ τις θεῶν ἀνασεύραζων καὶ κατακόπτων φρένας. »

Δεινὸν γὰρ ἦν ὥς ἀληθῶς, εἴ τις καὶ τὴν περὶ ταῦτα σου δόξαν, καὶ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ἐπίδοσιν λυμαίνεσθαι ἐπιβάλλοιτο· διὸ κρότος ἦν ἐπὶ τούτοις καὶ μυρία ᾠδὴ πολυαρίθμων ἀνθρώπων, παίδων, πατέρων, μητέρων, ἀπάντων εὐγνωμονούντων, καὶ γλιχομένων τῆς κοινῆς βελτιώσεως, καὶ τότε μὲν, ἥ νίκη νενίκηκεν ἡ ἀλήθεια, ἐπαινεσάντων καὶ θυσάντων σωτήρια· καὶ νῦν μετὰ παντός τοῦ Κλήρου καὶ τῆς Γερουσίας, τοῦ Ἀρχιποίμενος προεξάρχοντος, εὐφημούντων καὶ εὐχομένων. Εἶη σου τὸ τρισόλβιον ὕψος· καὶ τ. λ. π.

» Τοιοῖσδ' ἦσε τύραννον, ψευδάμενος μέγα Δούκας,
Δυσσητὴν ὄφιν εἰς ἥπιον ἦθος ἄγων.

» Νήπιος, Αἰθίοπος δέρβριν δνοφερὰν ἀπομάττων.
Ἄσπις ἰὼν μὲν ἐμείν, οὐ μέλι δ' οἶδε φύειν.

» Οὐδέ γε φεύγειν ἦν ποθ' ὀλως, βωστρεῖν τε Κραταῖν
Μητέρα δεινὴν, ἥ μιν τέκε πῆμα βροτοῖς.

ΛΟΓΙΑΡΙΑ ἢ ΜΕΛΕΤΑΙ.

Εἰς τὴν τοῦ Εὐριπίδου Ἑκάδην ὡς προγυμνάσματα εἰς τὸ γράφειν τοῖς αὐτὰ ταῦτα καὶ τὴν ῥητορικὴν διδασκομένοις τῶν μαθητῶν.

Ἑκάβη λέγει.

Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπειδὴν ὑπὸ τῆς τύχης ποτὲ ἀρθῶσιν, οὐκ ἔτι λογισμῷ τὰ πράγματα κρίνουσιν· ἀλλ' ὥς περ ἂν σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ παραχρῆμα εὖρωσι προαιρέσεις, παντοίως αὐταῖς ἀποχρῶνται πρὸς τὸ ἴδιον βούλημα· πρὸς γὰρ τὸ ἡδὺ ἀφορῶντες, οὔτε δόξης τοῦ λοιποῦ, οὔτε τοῦ δικαίου φροντίδα οὐδεμίαν ποιοῦνται· ὑμεῖς δὲ τάτ' ἄλλα σοφοὶ ὑπολαμβάνεσθαι εἶναι, καὶ τῷ μετρίῳ τοῦ τρόπου τῶν ἄλλων πολλῷ ὑπερέχετε· ὥστε μῆτε πρὸς τὸ τῆς τύχης δεξιὸν ταῖς γνώμαις ἐπαίρεσθαι, μῆτε μὴν ἐπεμβαίνειν ταῖς κεκρατημένοις εἰς τέλος· ἀνδρῶν γὰρ ἀγαθῶν πρὸς μὲν τὸ ἀνθιστάμενον ἅπαν ἀνδρείως μάχεσθαι· ἡττηθεῖσι δὲ τοῖς πολεμίοις, καὶ δίκας δοῦσι, φι-

(*) Διδάσκαλοι φίλοι καὶ μαθηταί, ὅσαι τὴν θεῖαν τοῦ λέγειν καὶ γράφειν τέχνην περὶ πολλοῦ ποιῆσθε, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐν ταῖς γυμνασίαις χρησάμενοι, τὰ μὲν δανειζόμενοι παρὰ τῶν ποιητῶν, τὰ δὲ καὶ παρ' ἑαυτῶν προστιθέντες καὶ αὐξοῦντες, καὶ διάφορως τοῖς τῆς ῥητορικῆς ποικίλλοντες σχήμασιν, εὖ ἴστε, ὡς τοσοῦτον ἐπιδόντες ἐς βραχεῖ χρόνῳ, ἀγαπηθήσεσθε ὑπὸ τῆς Μούσης αὐτῆς, ὥστ' ἐμπεσόντες ἅπας ἐρωτικῶς τοῖς θελκτικοῖς αὐτῆς κόλποις, οὐκέτι ἂν δυνηθεῖτε ἀποσπασθῆναι γε τοῦ λοιποῦ, τῷ κατ' αὐτὴν ἡμέρῳ θελγόμενοι, μέχρις ἂν ἐντριβέντες καὶ γνησιωτέρους παίδας ἐξ αὐτῆς σχῆτε· οἷς ἀγαλλόμενοι εὐδαιμονοῦντε· εἰδὲ ἄλλῳς ἐπιπόλοι· ἔστε καὶ ὧς ἀνέραστοι, ἀπέσχεσθε, μὴ δὲ πρόσθε, μὴ προσιεμένη ἐκείνης·

» Νόον πελεῖας οὐ κόραξ θέλγει κρώων·.

λανθρωπότερον χρῆσθαι, τὸ τῆς τύχης ὑφορῶντας ἀσάθμητον. Ἐγὼ δ' οὖν καίτοι τᾶλλα πολλῶ ἔλαττοῦμαι, τὴν φύσιν, τὴν τύχην, τὸ οὕτως ἡλικίας ἔχειν, ἀλλ' οὖν ἐνίγε τούτῳ τῷ πάνθ' ὑμᾶς λόγῳ πείθεσθαι, ὑμᾶς τε ἐλπίζω διδάξαι, ὥς οὔτε δίκαια, ἃ μέλλετε δρᾶν ἡμᾶς, οὔθ' ὑμῶν αὐτῶν εἰσὶν ἄξια· αὐτὴ τε, ὣν ἕνεκα ἤκω, μὴ ψευθήσεσθαι τῆς ἐλπίδος.

Ἐχοῖν μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, ἀμετακίνητον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὸν βίον, καὶ μηδὲνα μηδέν, ὧν ἂν κτήσωνται ἐξ ἀρχῆς μηκέτι πλέον ἔχειν ἐπιθυμεῖν, μήτε ἔλαττοῦσθαι· οὕτω γὰρ αἱ τε πλούσιοι οὐδὲν ἂν ἐκπίπτοντες, ἐλυποῦντο, καί οἱ πένητες, τοῖς παροῦσιν ἀγαπῶντες ἐξ ἔθους, οὐδὲν ἥττον διῆγον ἐν ἡσυχίᾳ· νῦν δὲ τῆς τύχης διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλεονεξίαν παιζούσης, ὥς βούλεται, τὰ ἀνθρώπινα, φέρειν χρῆ', εἴγ' ἔξεστί τῳ τοῦτ' ἐς τέλος ποιεῖν· εἰς τοῦτο γὰρ ἤκομεν δυστυχίας, ὥστ' οὐ μόνον πατρίδος, βασιλείας, παίδων πολλῶν κἀγαθῶν, καὶ πάσης τῆς εὐδαιμονίας ἀπεστερήμεθα, ἀλλὰ καὶ ἡ μόνη μοι ἐλπίς ὑπόλοιπος ἦν, καὶ βακτηρία τοῦ γήρως, καὶ ταύτην Ὀδυσσεὺς οὕτοσιν ἐλθὼν, ἤτει λαβεῖν, σφαγίῳ πρὸς τῷ τάφῳ τοῦ Ἀχιλλέως, ὥς καὶ ὑμῶν βουλομένων τοῦτ', ἀξιῶν ἀποχρήσασθαι.

Τοὺς μὲν οὖν βαρβάρους, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τοιοῦτον ἔργον τολμῆσαι, δεῖνόν μὲν καὶ τοῦτ' ἐστί· πῶς γὰρ οὐ, βδελυκτὸν οὕτω καὶ ἀνόσιον ἔργον ποιεῖν; ἀλλ' ἐκείνους οὐδεὶς ἂν, τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστάμενος, καταμémψαιτο· ὑμᾶς δ', ὦ ἄνδρες, Ἕλληνας ὄντας, τίς ἀλάστορ πρὸς ταῦτα κεκίνηκεν, ὧν οὔτε θεῶν, οὔτ' ἀνθρώπων οὐκ ἔσθ' ὅς τις οὐκ ἂν τὴν πρᾶξιν βδελύξαιτο; καὶ τίνα δικαίαν αἰτίαν, ἔχοντες ἂν εἰπεῖν κατὰ τῆς νεανίδος ταυτησὶ, θάνατον οὕτως ὀμὸν αὐτῆς τυγχάνετε κατεψηφισμένοι; εἰ μὲν γὰρ ἔχοιτέ τι αὐτῇ ἐγκα-

λείν, δείξατε πρότερον, καὶ πολλοσὸν, ὧν ἂν φανῇ ὑμᾶς ἀδική-
 σασα, τοῦθ' ἐκοῦσα τῷ ἰδίῳ αὐτῆς αἵματι ἀπομόρζεται.
 Ἀλλὰ τιμῆσαι ὑμῖν τὸν τάφον τοῦ Ἡρώος ἔδοξεν· εἴτ', ὦ πρὸς
 τῶν θεῶν, οὐκ αἰσχύνεσθε ἀνθρωποκτονεῖν προελόμενοι, ἐνθα
 βουθυτεῖν ἔδει μάλιστα; εἰ μὲν γὰρ αἵματος ὑμῖν δεῖ, τοῦθ'
 ὑμῖν καὶ πλεον τοῦ δέοντος ἔσται, τῶν κατὰ πᾶν τὸ στρατό-
 πεδον ὑποζυγίων ἐντεμοῦσιν, ὅς' ὑμῖν ἐστι βουλομένοις· εἰ δὲ
 δεῖ τῶν τινα Τρωάδων τῷ μνήματι θύσαι, καὶ τοῦθ' ὑμεῖς
 ἀνέξεσθε πράττειν, ἀντὶ ποίων ἀδικημάτων ἐπὶ τὴν ἀθώαν
 ταύτην τὴν ψῆφον ἐπάγετε; πότερον, ὥς κάλλει τῶν πολ-
 λῶν ὑπερέχουσαν, ἢ ἄλλως ὑμῶν τινὰ, ἢ αὐτὸν ἀδικήσασαν
 Ἀχιλλεῖα; εἰ μὲν γὰρ τὸ πρῶτον, οὐχ ἦδε, ἀλλ' ἡ Τυνδαρίς
 καλλίστη πασῶν παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται· εἰ δὲ τὸ δεύτερον,
 καὶ τοῦτ' αὖ ἐκείνης τὸ ἔγκλημα γίγνεται, τῆς τοσοῦτον χρό-
 νον ὑμῖν μακρὰν τῶν οἰκείων ταλαιπωρεῖσθαι τὴν αἰτίαν πα-
 ρασχομένης· εἰ δ' ὅτι Δηϊφροβος ἀπέκτεινεν Ἀχιλλεῖα, ἀλλὰ
 καὶ οὗτος ἀποθανὼν ἱκανὴν ὑμῖν δίκην δέδωκεν. Ἀλλὰ ταύ-
 την, φησὶν, ὁ Ἡρώς ἀπαιτεῖ σφάγιον τῷ ἐκυτοῦ τάφῳ γενέσ-
 θαι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀνάγκη ἀποθανεῖν· τί οὖν; εἴτινα τῶν ὑμετέ-
 ρων θυγατέρων, ἢ γυναικῶν ὑμᾶς ἤτει, εὖλογ' ἂν αἰτεῖν ἐνομί-
 σατε, καὶ παρὰ χρεῖμα ἠκολούθει τῇ αἰτήσει τὸ ἔργον; ἢ περὶ
 ἑαυτῶν μὲν ποιεῖσθε πρόνοιαν τοῦ δικαίου, τῶν δὲ δούλων
 ἡμῶν οὐδεὶς παρ' ὑμῖν σωτηρίας λόγος δίκαιος ὑπολείπεται,
 ἀλλ' ὅ,τι ποτ' ἂν δόξῃ ἡμῖν συμφέρειν, καὶ μὴ δίκαιον ἦ,
 τοῦτο πράξετε; εἴτα πῶς ἂν εἴη ὑμῖν εὐπρεπῶς σεμνύνεσθαι
 πρὸς ἡμᾶς τοὺς βαρβάρους, ὡς τὰ τε πρὸς θεοὺς εὐσεβεῖν,
 καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια πράττειν ἀπάντων ἔμπροσθεν
 τίθεσθε, ἡνίκα καὶ τῶν βαρβάρων αὐτῶν ἐνώπιον θεῶν καὶ
 ἀνθρώπων ὡμότερ' ὁράσθῃε τολμῶντες; λῆρος ἄρ' ἐκείνα,
 κούδεν ἀληθές.

Νῦν δὲ καὶ ἐκείνο δοκῶ μοί τινος σκηπτομένου ἀκούειν, ὥς
 εἰ μὴ τὴν παρθένον τῷ αἰτήσαντι προσενέγκοιτε, ἐπισχῆσαι
 τὸν κατὰ πλουν ἐκεῖνος· τοῦτο δ' οὕτως μὲν ἀπλῶς ἀκοῦσαι
 πιθανὸν ἂν δόξειε τοῖς ἀπλουστέροις τὸν τρόπον· οἱ δὲ ἀρε-
 τῆς οἴασθ' ὑμᾶς μετασχόντες, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων κρίσιν
 μὴ πῶ πάμπαν ἀφηρήμενοι, τοιαύτην κακίαν οὐκ ἂν κατὰ γ-
 νοῖεν δικαίως τοῦ τῶν πάντων ἀρίστου· οὐ γὰρ εἰς θάνατον
 ἐκεῖνος τὴν παῖδα ἡτήσατο· ἀλλ' ὑμῶν, ὅπως ἔχετε προαι-
 ρεσέως τε καὶ μνήμης περὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον, ἀπόπειραν
 ἐβελήσας λαβεῖν, τὸ παράδοξον τοῦτο προὔτεινε· καὶ εἰ πεί-
 θεσθέ μοι, ὦ ἄνδρες, βούν' αὐτῷ προσενέγκατε· τοιαῦτα γὰρ
 θύσαντες, οὐκέθ' ὑμεῖς οὔτε πλοῦν ἔξετε ἐναντίον, οὔτε τὴν
 τάλαιναν ταυτηνὴ ἀπολέσετε· ἀδίκως. Οὐκ αἰσχύνεσθ', ὦ ἄνδ-
 ρες Ἕλληνες, ἐπὶ τοιαύτην κόρην θάνατον ἐπιφέρειν; τίς ἐπὶ
 τήνδ' ἀρετῇ χεῖρα; καὶ πῶς ἂν ἐκ τῆς χειρὸς οὐκ ἐκπέσοι τὸ
 ζῆφος; μάτην ἄρα θρυλλεῖται περὶ ὑμῶν, ὥς ἐστὲ φιланθρωπό-
 τατοι πάντων ἀνθρώπων καὶ δικαιοτάτοι· ὁ γὰρ μέλλετε
 δράσειν, βάρβαρόν ἐστι καὶ ὠμὸν, κοῦδένα τρόπον εἰς τὸν
 τῶν Ἑλλήνων ἔρχεται τρόπον· ποῦ γὰρ ναοί; ποῦ βωμοί; ποῦ
 ἢ περὶ τὸ θεῖον εὐσέβεια οἴχεται; ποῦ δὲ παιδεία, καὶ λόγοι
 καὶ ἦθος ἐπεικῆς, καὶ φιλανθρωπία, καὶ τᾶλλα τὰ σεμνὰ,
 οἷς τῶν ἄλλων λέγεσθε διαφέρειν; ποῦ δὲ μεγαλοψυχία καὶ
 συγγνώμη τοῖς ἁμαρτάνουσιν, οἷς καὶ τοῖς μηδὲν ἁμαρτοῦ-
 σι θάνατον ἐδοξεν ἐπενεγκεῖν παραβόλως; καὶ ταῦτα τοιαύ-
 τη παρθένῳ, ἣν καὶ τᾶψυχ' ἂν ἰδόντα ἐδάκρυσαν; Ἀλλ' ἄρα
 γ', ὦ ἄνδρες, οὐχ ὁρᾶτε (καὶ μοι πρὸς Διὸς τὴν ἀκρόασιν
 ἐπισταμένως ποιείσθε, συνθλίβοντες ἐν μέρει τὸ ὄμμα πρὸς
 δάκρυα, ὅτοις μάλιστα ὑμῶν καὶ παῖδες ὑπάρχουσιν οἴκοι)
 οὐχ ὁρᾶτε, οἷαν ταυτηνὴ τρυφερὰν παρθένον εἰς θάνατον ἀπάγε-
 τε σήμερον; οἷκον δὲ οὐσχ' ἔπαυσε, εἰς οἷον νῦν περιστᾷσαν ἀντίρ-

ροπον τύχην; αὐτὴν ἐγὼ ἔτεκον, βασίλισσα οὔσα ἀπάντων
 φρυγῶν, βασιλίδᾳ καὶ αὐτὴν, καὶ ἐν πολλοῖς ζηλωτὴν· ἦν
 οὐκ ἔφθη ὁ ἥλιος προσιδεῖν, καὶ οἱ τοὺς θρόνους ἔχοντες τῶν
 ἔθνων, ἄλλος ἄλλον φθάσαι βουλόμενοι, ἐσπούδασαν συναρ-
 μόσασθαι γάμῳ· ἀλλὰ νῦν (ὦ πῶς ἀδακρυτεὶ διέλθω τὸ πά-
 θος) νῦν ἄνυμφος, ἀνυμέναιος, ἄπολις, δούλη· φεῦ! οἶα ποτ'
 ἦν μοι αὐτῆς τὰ γενέθλια! οἶα δὲ τὰ ὀνομαστήρια· καὶ οἶαι
 αἱ μετὰ ταῦτα ἐλπίδες! ὥς οὐδὲν ἄρ' ἐστὶ τὰ ἀνθρώπινα· ἦν
 γάρ ποτε καί μοι ἐν πολλαῖς μακαρίζεσθαι, ὑφ' ἀπάντων ὥς
 βασίλισσαν τιμωμένην· καὶ Πρίαμος κράτιστός τε βασιλέων
 ἀπάντων καὶ ἐνδοξότατος· καὶ χορὸς παίδων σύριγγος δί-
 κην καταλήγων εἰς τήνδε· ἀλλ' ἤδη δούλη εἰμὶ, πασῶν ἀ-
 θλιωτάτῃ, καὶ ἅπαις ὅλως ἢ πρὶν καλλίπαις δοκοῦσα καὶ ζη-
 λωτὴ· ἢ γὰρ μόνη μοι ἦν ὑπόλοιπος, καὶ αὐτὴ ἤδη χωρεῖ
 μεταξύ ζωῆς καὶ θανάτου· φεῦ τῆς τῶν πραγμάτων μετα-
 βολῆς! Ἀλλ' ἄρ' οὐ συντέγγετε καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες, τὰ ὅμ-
 ματα, τὰ καθ' ἡμᾶς ὀρώντες οὕτω μεταπεσόντα εἰς πᾶν
 τούνκνίην; ὁρῶ γὰρ μεταξύ οὐκ ὀλίγους ὑμῶν σκυθρωπά-
 ζοντας· εἰκότως· καὶ ὑμῖν γάρ ἐστι τέκνα πολλὰ καγαθὰ καὶ
 πλήρη ἐλπίδων· καὶ ἴδοιτε ταῦτ', ὦ ἄνδρες, δεσπόται, καὶ
 ἀσπάζεσθ' ἡδέως, ἐκεῖσε γινόμενοι· ἀλλὰ λύσατε καί μοι,
 δέομαι, τὴν μόνην μοι λειπομένην ἐλπίδα καὶ βακτηρίαν
 τοῦ βίου· πῶς γὰρ βιώσομαι τὸ λοιπὸν, φρούδων τῶν ἄλ-
 λων γεγεννημένων ἀπάντων; εἰ δὲ μὴ, λαβόντες καὶ με, χρή-
 σασθε πρὸς τῷ τάφῳ, ὅτι ἂν βούλησθε, ἀλλὰ πρῶτη κέρδος
 γὰρ οὐ μικρὸν φθάσαι τῆς φιλτάτης τὸν θάνατον.

Νεοπτόλεμος λέγει.

Ὀρῶν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐχ' ὁμοίως ἐμμένοντας
 τοῖς κοινῇ δεδογμένοις, ἀλλὰ θορυβῶντας καὶ μεταβαλ-

λομένους, ὅσον εἰκάσαι, ἐξ ὧν τοὺς πολλοὺς θυμῶν ὀρώ
τοὺς μὲν σκυθρωπάζοντας, τοὺς δὲ καὶ ὅλως ἀφιέντας φω-
νὴν, ὡς ἥκιστ' ἐχρῆν ἐξαχθῆναι πρὸς τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς
τοῦ ἐμοῦ σπουδαζόμενον, ἀνέστην συμβούλευσαι ὑμῖν τοῦθ',
ὃ βέλτιστον ἡμῖντε αὐτοῖς ἔσται, καὶ τῷ ἀπαιτήσαντι,
δικαιότατον.

Μακροὺς δ' οὖν ἀποτείνειν λόγους οὐδ' ἄλλως ἐμποίγε
σύνθηες, καὶ μὴν καὶ καθ' ἡλικίαν πολὺ ἐλαττοῦμαι· διό, ἄ
βούλομαι εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, συνελόντος ἀκούσεσθέμευ. Ἀρι-
στον μὲν, ὧ ἄνδρες αὐστρατιῶται, τὸν ἐμὸν πατέρα διὰ παν-
τὸς τοῦ πολέμου γενέσθαι οὐδαίς ἔσται ὁ ἀντερῶν· τεκμήριον
δὲ μάλιστα πάντων· οὐδένα γὰρ χρόνον μεταξὺ, ἢ κατὰ
τὴν μῆνιν αὐτοῦ μόνον οἱ Τρῶες ὑμῶν' κρείττους ἐν ταῖς
μάχαις ἐγένοντο· ὅπερ ἰδὼν ἐκεῖνος, καὶ μηκέτι ἐπὶ κυ-
ριδίῳ μνησικακεῖν ἀξιώσας, οὐκέτ' ἠνέσχεθ' ὄραν τὸ Ἑλ-
ληνικὸν φθειρόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων· ἀλλὰ τὰ ὅπλα
περιθέμενος, τοὺς τ' ἄλλους, τῶν πολεμίων ἀνέστειλεν ἐν τῇ
μάχῃ, τοσοῦτους αὐτῶν ἀποκτείνας, ὥς' ἀπογεφυρώσαι καὶ
τὸν ποταμὸν τοῖς νεκροῖς, καὶ Ἕκτορ' αὐτὸν προσάπέκτεινε
προμαχόμενόν· ἐφ' ᾧ τοῖς τε πράγμασι τῶν Ἑλλήνων λαμπρὰ
ἐγένετο σωτηρία, καὶ αὐτῷ τούτῳ γέρας ἀρετῆς τὴν νεάνι-
δα ταύτην ἢ τύχῃ δοκεῖ πρυτανεῦσαι.

Ταύτην τοίνυν αὐτὴν, ἣν καὶ ζῶν ἔσχεν ἄν, καὶ νῦν
ἀποθανὼν ἀπαιτῶν, οὐδὲν ἀπεικὸς ποιεῖ· ὁ γὰρ αὐτῷ πε-
ριόντι κτῆμα ἦν, τί δὴποτε καὶ ἀπολωλὼς οὐχὶ δίκαιός
ἐστίν ἔχειν; καὶ τίς ἔσται ὁ ἀντερῶν, τῶν πραγμάτων
ἀναγκαζόντων; εἰ μὲν γὰρ μηδὲν τὴν ἀρχὴν ἀπῆται, ἦν ἄν
σιωπῇ παρελθεῖν, καὶ περίεργον ἄν ἦν τὸ τοιαῦτα τῷ μηδὲν
δυσμένῳ ἐθέλειν προσφέρειν· νῦν δ' ἐπιφανεῖς παραδόξως,
καὶ ὁ γέρας ἀρετῆς αὐτῷ πρότερον κέκριται, ταῦθ' ὕπερον

ἐαυτῷ πρόσφαγμα ἀπαιτήσας γενέσθαι; πρὶος ὑμῖν γενήσεται πρὸς τὸν πλοῦν τοῦ λοιποῦ, εἰ καὶ δευτέρον εἰς μῆνιν ἀποτυχὼν προαχθεῖν; οὐ γὰρ καὶ τοῦτο μικρὸν τοῖς φρονούσιν· εἰ γὰρ ζῶντι αὐτῷ ποτε, ἐφ' οἷς παρ' ἐνός μόνον λελύπηται, οἱ θεοὶ κατὰ πάντων αὐτῷ συνωργίσθησαν, πῶς οὐκ ἂν πρὸς πάντας ἀπεχθόμενῳ νῦν, ὅτε καὶ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν τῷ καλλίστῳ θανάτῳ ἐπροάγισε, συγχολώσαντο; καὶ μάλιστα πάντων ὁ Ποσειδῶν, τῇ μητρὶ χαριζόμενος;

Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐνθυμηθέντες, γίγνεσθε τοῦ κρείττονος, ἵνα μὴ ἀντὶ δούλης μιᾶς πολλῶν γυναῖκες καὶ παῖδες ἐλεύθεροι μελανειρονήσωσιν οἴκοι· βραχεῖα γὰρ βουλή, καλῶς, ἢ κακῶς γενομένη, μεγάλων καλῶν, ἢ κακῶν αἰτία γίγνεται· ἃ δ' εἴρηται τῇδε, ταῦτ' ἦσαν ἂν λόγον ἔχοντα, εἰ τὸ σπουδαζόμενον ἦν ἡμῖν προαίρεσις ἀπλή, καὶ μηδὲν ἡμῖν παραιτούμενοις ἐκινδυνεύετο, νῦν δ' ἀπαιτηθέντες καὶ πρὸς ἀπειλὴν, τί ποιῶμεν; καὶ πῶς μὴ ὑπακούσωμεν, εἰ μέλλοιμεν πατρίδα ποτὲ προσερεῖν καὶ ἀσπάσσεσθαι; ἢ οὐ δέκατόν ἐστι τοῦτο ἔτος, ἐξ οὗ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑμῶν καθήνται προσδεχόμενοι; ἐκείνων γὰρ ὁ ἕλεος δίκαιος γίνεται, οὐ δούλων τουτωνί, δι' οὓς οὐκ ἔστι πείρα κακῶν, ἥς οὐ τυγχάνετε μετασχόντες. Μένετε τοίνυν τοῖς ἐξ ἀρχῆς δεδογμένοις, καὶ τιμᾶτε οὓς τιμᾶν ἄξιον, ὥς καὶ δίκαιόν ἐστι καὶ συμφέρον, ἵνα μὴ τῷ αὐτίκα οἴκῳ μαλακισθέντες, ἄλλο τι πράξῃτε ἐναντίον ὄλῳ, οἷς ἐξ ἀρχῆς τυγχάνετε ἐγνωκότες, καὶ οὕτω πολὺν ἔτι χρόνον ἐν ἀλλοδαπῇ, ἵνα μὴ εἶπω τάλλα, τῶν φιλτάτων μέγαν ἔχητε πόθον.

Οδυσσεὺς λέγει.

Δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τοὺς περὶ μεγάλων πραγμά-

των σκεπτομένους, βραδέως μὲν περὶ τούτων βουλευέσθαι, ταχέως δὲ τὰ βεβουλευμένα ἐπιτελεῖν· τὸ γὰρ συμφέρον δυσθήρατόν ἐστιν ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ ἀνευρεθὲν, διαφεύγει πολλάκις τοῖς μὴ προσχοῦσι τὸν νοῦν ῥαδίως τὴν πράξιν· Ἔδει οὖν ἡμᾶς, ἅμα ψηφισαμένους περὶ τῶν παρόντων, μηκέτι μηδὲνα καιρὸν ἀναμένειν, μηδὲ λόγου ἀνέχεσθαι μηδενὸς περὶ τούτων ἀκούειν, ἀλλ' ἐνεγκόντας τὴν ψῆφον εἰς ἔργον, εὐθὺς ἐπιδεῖν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας τὰ τιμιώτατα· νῦν δ' εἰς ἀγῶνα λόγων αὖθις, μηδὲν δέον, τοῦ πράγματος ἐκ μεταβολῆς καταστάντος, ἀνάσχεσθε καὶ μοῦ, τοῦθ' ὅπερ ὑμῖν ἡγοῦμαι συνοίσειν, ἐροῦντος· οὐδὲν γὰρ, οἶμαι, ὧν ἔγωγ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ διατετέλεκα συμβουλευὼν, ἐστίν, ὃ μὴ συνῆνεγκεν ὑμῖν ἐλομένοις· καὶ νῦν, εἴ μοι πείθοισθε, πέπονθα μὴ μικρὰ ὑμᾶς κερδανεῖν.

Εἰ μὲν οὖν λογίζεσθε ἀκριβοῶς, ὦ ἄνδρες, ἐφ' ὅτῳ ποτὲ τασαῦτα ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πεπόνθαμεν δέκατον ἔτος τουτί, εὐρήσετε τὴν αἰτίαν· μάλιστα ἐν τῷ μὴ τιμᾶσθαι τοὺς ἀρίστους ἀξίως· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅσα πράγμαθ' ἡ ἔρις ἐσχάτως ἢ τῶν κρατούντων ἡμῖν παρέσχεν; ἀλλ' ἐκεῖνα, εἴ ποιτ' ἂν, νῦν παρώχηκε, καὶ λόγος οὐδεὶς ἔτι περὶ αὐτῶν· ἐκ δὲ τοῦ ὑπὸ τούτων περὶ τῶν παρόντων μὴ ἐθέλειν διδάσκεσθαι, τίς σκῆψις ὑμῖν ὑπολείπεται τοῦ μὴ δοκεῖν ἀνοητοτάτους ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων εἶναι; ἢ οὐχ ὁρᾶτε, ὅπως ἐπὶ τὴν προτέραν μῆνιν αὖθις τὸν ἀρίστον ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων διερεθίζετε, καὶ πράγματ' αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς, ἐφ' οἷς μεταβουλευέσθε, ὑμῖν αὐτοῖς βούλεσθε παρασχέσθαι; εἰ γὰρ ἀποψηφίσεσθε νῦν, ἀνάγκη δυοῖν θάτερον, ἢ ὅλως ἀπογνῶντας τῆς νόστου, αὐτοῦ κατατρίβεσθαι, ἢ ἀποπλεύσαντας, κατὰ θάλασσαν κινδυνεύειν, τοὺς μὲν κατὰ Κρήτην χειμαζομένους, τοὺς δ' ἴσως καὶ πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου γε ἐκάστῳ τὸ πρόστιμον ὁ θεὸς ἐπι-

θείη· ἢ οὐκ ἴσθ' ὅσον δύναται Θέτις ἡ μήτηρ παρὰ τῷ Ποσειδῶνι; Ὅρατε οὖν, ὅπως μὴ τὴν τῶν δούλων προτιμήσαντες χάριν, εἰς τὴν τῶν κραιπτόνων ὑμεῖς ὀργὴν περιπέσητε, καὶ οὕτω τὸ ἔσχατον τοῦ πρώτου κακοῦ χειρὸν ἡλὲν ἀποβῇ.

Ἄ δ' οὖν ἡ γεραία ἡδὲ ἡμᾶς καταμέμφεται, ταῦτ' οὐκ ἔσθ' ὅλως λόγον ἔχοντα δίκαιον· οὐ γὰρ ἡμεῖς χειρῶν ἀδίκων ὑπῆρξαμεν, ἀλλὰ Πάρις ὁ μέχρι μανίης τὴν ἑαυτοῦ ἡδονὴν ἐλόμενος θεραπεῦσαι· οὗτος γὰρ ἐξυθρίσας, οὐ μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς βαρβάροις πολλῶν κακῶν ἐγένετο αἷτιος· Ἐκείνουν τοίνυν αἰτιάσθω ἡ μήτηρ, εἰ βούλεται· ἡμεῖς δὲ τὰ συνοίσοντα πράξαντες, ἔξω πάσης αἰτίας ἐσόμεθα· εἰδ' ἄλλως ἐκόντες αὐθις βούλοισθε περιπεσεῖν χαλεποῖς, ἄλλος λόγος· ἀλλ' ἐνθυμηθέντες, ὦ ἄνδρες, ὅσα μὲν ἐν δέκα ἔστεσιν ἤδη ἐστὲ πεπονθότες· ὅσους δὲ τῶν ἡμετέρων ἐν ὅλῳ ἀπολέσαμεν τῷ πολέμῳ· ὅσα δὲ καὶ οἴκοι κεκαινοτόμηται, καὶ ἔτι νεωτεριεῖσθαι τυγχάνει ἐπίδοξα· οὐ γὰρ οὐτ' ἐμὲ Πηνελόπη λανθάνει ἐπιβουλευομένη φορὰ μνηστῆρων, οὐτ' Ἀγαμέμνονα τουτονὶ τὰ οἴκοι μὴ πάντῃ ὑγιῶς αὐτῷ ἔχοντα. Ταῦτ' οὖν ἐπειδὴν ἐνθυμηθῆτε, καὶ ὅσα ἐπὶ τούτοις διαφεύγει τὴν γνῶσιν ἡμῶν ἐν τῷ μέλλοντι, εἰ μεταβάλεῖτε τὰς γνώμας, μένετε τοῖς ἐψηφισμένοις.

Νῦν δὲ κάκεινό μοι, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, σκέψασθε· τί ἄρ' αὖ γέ ἐστι, δι' ὃ αἱ πόλεις ποτὲ μὲν εὖ, ποτὲ δὲ καὶ κακῶς πράττουσιν; ἐμοὶ γὰρ παρ' οὐδὲν ἄλλο δοκεῖ, ἢ ὅτι οὐδετέροις τὰ δέοντα γίγνεται, οὔτε τοῖς ἀξίοις τιμαὶ αἱ προσήκουσαι, οὔτε τοῖς φαύλοις τὰ ἐπιτίμια, ὧν ἂν ἀμάρτωσιν, ἄξια· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ, οὐτ' ἀγαθόν, ὃ μὴ τιμώμενον, πέφυκεν αὖξεσθαι· οὔτε φαῦλον, ὃ μὴ πολεμούμενον, ἐλαττοῦται· Προσῆκει τοίνυν τῷ ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀποθνήσκειν, ὧν ἕνεκα τέθνηκε, τὸ γέρας ἀπύλα-

βειν· ἔν' οὕτω καὶ ἄλλοις, εἴποτ' αὐθις πόλεμος ὀρμηθεῖν πο-
 θέν, πόθος γένηται τῶν αὐτῶν· φιλεῖ γὰρ πᾶν τὸ τιμώμενον
 πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ζῆλον ἔλκειν τοὺς τῶν καλῶν γλιχομένους·
 ἄλλως δέ, τίς ἂν πρὸς ἀνδρίαν φιλοτιμοῖτο, ἄσκοπον ἔχων
 τέλος; τίς δὲ καὶ ἀποθανεῖν ἐθελήσειεν, ὁρῶν τὸν ἄριστον
 πάντων τῶν Ἀχαιῶν ἀγέραςτον παραλειμμένον; τίς δὲ
 καὶ πρὸ πάντων μαχήσεται, μέλλων μηδὲν κερδαίνειν;
 καί τοι ἐχρῆν τῷ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν τοὺς κακοὺς παροξύν-
 νειν αἰεὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν· ἀλλ' οὐχὶ τούναντίον καὶ τῶν
 ἀγαθῶν τὸν τόνον ἐκλύειν τῇ πρὸς τοὺς ὁμοίους ὀλιγοψύχα-
 ῶν γὰρ ἂν θῶμεν τὰς ἀμοιβάς, τούτων ὀφόμεθα δῆπου καὶ
 τὰς ἐπιδόσεις· καὶ ἔστιν ἡ περὶ ταῦτα τιμὴ τοῦθ', ὅπερ ἡ
 ἀκόνη μαχαίρα, τὴν ψυχὴν αἰεὶ πρὸς μίμησιν παραθήγουσα·
 καὶ ἤδη μοι δοκοῦσι πολλοὶ τῶν ἐνὰ πᾶν τὸ στρατόπεδον
 στρεφομένων τοῦτ' ἰδεῖν ἀναμένειν, πότερον χρὴ, φιλοτι-
 μεῖσθαι πρὸς δόξαν, ἢ μάταιον πόνον ταῦθ' ἡγησάμενοι,
 φιλοψυχεῖν, ἐν ἡσυχίᾳ τὰ ἴδια πράττοντας; πρὸς τί γὰρ ἂν
 καὶ πονοῖεν, ἀγέραςτον ὁρῶντες τὴν ἀρετὴν; Ταῦτα τοίνυν
 ἐνθυμηθέντες, καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἀνάγκην τὰ πράγ-
 ματα κρίνοντες, μένετε τοῖς καλῶς δεδογμένοις· ἵνα μὴ
 τὴν τῶν δούλων χάριν βουλόμενοι ποιήσασθαι περὶ πλείο-
 νος, τοὺς δεσπότας ἀχρεῖους ποιήσητε.

Ἄλλ' ἤδη ὁρῶ τινὰς ὑμῶν, οἵκτω τὸ πλέον ἐνδόντας·
 ἀλλ' εἰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔστι ποιεῖν ἐκ προαιρέσεως τὸ καθήκον,
 εἶχεν ἂν λόγον ὁ ἔλεος καὶ εἰς ἔργον χωρεῖν· νῦν δ' ὁρᾷτ',
 ὦ ἄνδρες, ὅπως καὶ πρὸς ἀπειρήν, ἀπαιτούμεθα μηδένα
 γὰρ φησι δυνήσεσθαι ἀποπλεῦσαι· τίς οὖν ἐλεήσας, αὐτὸς
 ἀνηκέστοις κακοῖς περιπεσεῖν ἐθελήσειε; καὶ τίς πρὸς τε
 θεοὺς ἅμα καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἔλοιτ' ἂν ἀπεχθάνεσθαι;
 οὐδείς εὔφρονων· ἀλλ' ἡ κόρη, φησί, νέα καὶ ἀπαλὴ, καὶ

διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀξία τοιαύτου θανάτου τυχεῖν· καὶ ἡ μήτηρ μάλιστα γεραία ἦδη οὔσα, ἀπαρამύθητός ἐστιν ἐπ' αὐτῇ· καλῶς· τί δὲ ἡ Ἰφηγένεια, ἣν ἐν τῇ Αὐλίδι ὁ καλὸς καὶ γαθὸς πατὴρ οὗτοσί προσήνεγκε θυσίαν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ; οὐκ ἦν τοιαύτη; οὐ παρθένος; οὐ βασιλῆς; ἄρ' οὐκ ἠλέησεν οὗτος τὴν πρώτην αὐτὸν προσειποῦσαν πατέρα; οὐχ' ἡμεῖς τὸ ἐπ' αὐτῇ ἐδακρύσαμεν πόθος; οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν· ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τῇ κοινῇ σωτηρίᾳ ἀπετόλμησεν ἀτόλμῳ καὶ τρεμουσῇ χειρὶ προσενεγκεῖν τῇ θεῷ ἀπαιτούσῃ· δύο γὰρ κακῶν προκειμένων τὸ ἐλαττον αἰρετώτερον. Ἐπειτα τί ἄν τις παραβάλῃ τὸ παρὸν πρὸς ἐκεῖνα, ὧν πολὺ μεταξὺ τὸ διάφορον; ὁ μὲν γὰρ Ἀγαμέμνων βασιλεὺς ἐστὶ πάντων τῶν Ἀχαιῶν· ἡ δὲ, δούλη ἦδη καὶ λάφυρον τοῦ πολέμου· καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ἀδικῶν, ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσεν· ἡ δὲ δὲ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου παρέσχε, χειρῶν ἀδίκων ὑπάρξασα· τὸ γὰρ τοῦ Πάριδος ἐγκλημα καὶ εἰς αὐτὴν ἔρχεται ἐκ τοῦ ἔσου· ὅσον οὖν ὁ οἶκος τοῦ Πριάμου φαίνεται παρeschiῶς τὴν τοῦ πολέμου αἰτίαν, τοσοῦτον τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος πάθος ἐλεεινότερον.

Νῦν δέ μοι κακείνο, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, σκέψασθε· ὅτι καὶ βουλομένοις ἡμῖν ποιεῖν τι φιλάνθρωπότερον οὐκ ἔστιν· ἀνάγκη γὰρ ὡς ὁρᾶτε, ἢ τὸν τάφον τιμῆσαι τοῦ Ἀχιλλέως, ἢ τοῦτον ἀγέραςτον ἀφέντας, αὐτοῦ καταμένειν, καὶ πάλιν πράγματ' ἔχειν ἐξ ὑπαρχῆς, πόρρω τῶν οἰκείων ἀποπλανωμένους. Τί οὖν; οὐκέθ' ὑμῖν πόθος τῆς πατρίδος ὑπόλοιπος; οὕτω συρμιγέντες βαρβάρους, ἐπιλέλησθε τῆς θρεψάσης πατρίδος; καὶ τίν' ἀπολογίαν εὐπρόσωπον ἔχετε πρὸς τὰς ἰδίαις γυναῖκας, εἴποθ' ὕστερον ἐκεῖσε ἀφίκαισθε; τίνα δὲ μέμψιν παρὰ τῶν ἐπιγιγνομένων; ἐγὼ γὰρ καὶ καπνὸν τῆς ἰθάκης ἤδιστ' ἂν ἴδοιμι ἀποθρόσκοντα· νῦν δὲ ποῦ μοι ἡ Πηνελόπη;

ποιῦ μοι Τηλέμαχος ὁ παῖς; ποῦ δὲ καὶ πρέσβυς Λαέρτιος; ἡ μὲν γὰρ τοῖς ἰστοῖς τὰ κακὰ ἀποκρούεται, τὴν ἐμὴν παρουσίαν ποθοῦσα· ὁ δὲ νέω ἔτι βραχίονι τῶν αὐτῶν συμμετέχει κακῶν· ὁ δὲ πατὴρ μηκέτι δυνάμενος πρὸς τὰς οἴκοι ταλαιπωρίας ἀντέχειν, ἐν ἀγροῖς φύλλα τῆς ἀμπέλου ὑποστρωννύμενος, αὐτοῦ ἐλεεινὴν ποιεῖται τὴν δίαιταν, ἐξ ὧν ἐχθροὶ ἐπὶ τὰ μὰ συρρέοντες, κατοψοφαγοῦσι, πολλὰ εἰρωνικὰ ἀποσκώπτουτες πρὸς τὸν παῖδα· ὃς διασκοπεῖ τὰς ὁδοὺς, εἶπαθεν ἴδοι τὸν πατέρα ἐλθόντα· οὐ τὸ μὲν ὄνομ' ἀκούει, ἐμὲ δ' αὐτὸν οὐ δύναται βλέπειν, ὥς τε καὶ ὅφει θεραπεῦσαι τὸν πόθον· ποῖον οὖν ἔλεον τὰ τοιαῦτ' οὐκ ἐπικαλεῖται; Ταῦτ' οὖν ἕκαστος λογιζέσθω, καὶ τὰ οἴκοι ἄλλως ἄλλω κακῶς ἔχειν πέποιθώς, ἐπαίρεσθε πλεῖν, ἐπὶ μηδεμιᾷ ἀναβαλλόμενοι σκήψει, μὴδ' εἰς νέα κακὰ, ἐξ ὧν μαλακίζεσθε, ἐπιθυμεῖτε ἐκόντες καθίστασθαι· ἄλλις τούτων ἐν δέκα ἔτεσι· πλήρης γὰρ ἡ Ἑλλὰς πατέρων καὶ μητέρων θρηνούντων τὰ τέκνα· πλήρης δὲ γυναικῶν ἐκ τῆς ὕβρεως τῶν βαρβάρων ἀπολωλεκυῶν τοὺς ἰδίους νυμφίους· ὧ πόσοι καὶ τῶν παιδῶν πατέρα μὲν ὑπάρχει ποτὲ αὐτοῖς ἤκουσαν· προσόψεσθαι δ' αὐτοὺς καὶ ἀσπάσασθαι καὶ τὴν ἐλπίδα ἀφῆρνανται· τοιούτων καὶ τοσοῦτων κακῶν ἡμῖν οἱ βάρβαροι αὐτοί, οὓς τινες ἡμῶν ἐλεεῖν ἐπικάμπτονται, ἐγένοντο αἵτισι· Εἴ τις οὖν πόθος τῶν φιλτάτων· εἴ τις τῶν οἴκοι πρόνοια, εἴ τις ἔλεος ὅλως τῶν ὀρφανῶν, πράττετε, εἰς ἃ ὥρμησθε πρότερον κελευσθέντες, καὶ πρὸς τὸν πλεῖον ἀναζευγνύετε ἤδη, εὐμενῇ πεποιημένοι τὸν Ποσειδῶνα, ἴτε, χωρεῖτε, μηκέτι βραδύνετε.

Πολυξένη λέγει.

Ἐδει ἄρα καὶ γυναικῶν τὴν ἀνάγκην κρατῆσαι, καὶ παρ-

θένον παρελθοῦσαν εἰς μέσους ἀνδρας, καινοτομήσαι τὴν τά-
ξιν πρὸς τὸ παράδοξον· νεόμισται γὰρ ἀνθρώποις ἅπασαι
βαρβάρους καὶ Ἕλλησι, μὴ λέγειν ἐν συλλόγοις τὸ θῆλυ
πρὸς ἄρενα φανδὸν, μὴδ' ἀναισχυντεῖν παρρησίᾳ· ἀλλ' ἤδη
ὁρώμεν τοῦτο ἐν τοιούτῳ καὶ τοσούτῳ συλλόγῳ παραβαι-
νόμενον, καὶ τὴν ἀνάγκην νόμου καλοῦ κρείττω γεγεννημένην·
ἐμοὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἦν εὐπρεπὲς πείθεσθαι τῷ ἔθει, παρθέ-
νῳ γ' οὔσῃ τοιαύτῃ, καὶ ἡσυχίαν ἄγειν κατ' ἐμαυτὴν, ἐῴσαν
τῇ τύχῃ διεξάγειν τοῦμὸν, ὅπως βούλεται· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ
πάθος τῆς γεραίας ταύτης μητρὸς ἐπὶ τοῦμῳ θανάτῳ, οὐκ
ἐπιτρέπει μοι ἀδιάφορον εἶναι, ἀνάγκη καὶ μὲ παρελθοῦσαν
ὑπὲρ αὐτῆς εἰπεῖν, μήτε νόμου, μήτε φύσεως, μήτε τάξεως
οἰασοῦν ποιουμένην φροντίδα.

Ἐπειδὴ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, σύγγνωτέ μοι, ὦ ἄνδρες,
εἴπου τί ἀνάγκη δουλεύουσα, δοκῶ τισιν ἀποβαλεῖν τὴν αἰ-
δῶ, ἣν ἡμεῖς γε φυλάττειν πρὸς τὸ ἄρρεν ὀφείλομεν· καὶ
ταῦθ' ἡνίκα οὐκ ἐμαυτῆς, μᾶλλον ἔνεκα τὸν λόγον ποιούμεαι·
οὐ γὰρ ἐμοίγε τοῦ λοιποῦ πόθος ζῆν, εἰς τοῦτο περιστάσῃ
νῦν δυστυχίας· ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν τὸ μέρος, ὦ ἄνδρες,
πεπαρρησιάσμαι, καὶ μάλιστα τῇ γεραίᾳ μητρὶ ταυτητ' ἀπα-
ρῆξαι νέᾳ κακῇ ἐπὶ κακοῖς βουλομένη. Εἰ μὲν οὖν Ἕλληνας
ἦν, ἦν ἂν μοι καὶ μοῦσα κομφοτέρα ἐπικαθημένη τοῖς χεί-
λεσι πρὸς τὸ τυχεῖν, ὧν δεόμεθα· νῦν δὲ τίς γένωμαι, καὶ
τοῦτο ἐλαττωμένη; εἰ μὲν γὰρ πρὸς βαρβάρους, καὶ τούτους
ὑπηκόους ὁ λόγος μοι ἦν, ἦν ἂν μοι πολλὴ εὐπορία λέγειν·
νῦν δὲ πρὸς Ἕλληνας ὑμᾶς, σοφοὺς ἅμα ὄντας καὶ δεσπό-
τας γεγεννημένους, ὅθεν ἂν ποιήσωμαι τὴν ἀρχὴν, πανταχοῦ
δοκῶ μοι διαμαρτησέσθαι οὐχ ἥττον, ἢ καὶ οἱ ἐν ἑδοῖς, ἐπει-
δὴν τῶν παδῶν ἀπαλλαγῶσι, σφαλλόμενοι· ἀλλὰ καὶ τούτοις
ὑπεστί τις ἐλπίς ἐτι κατορθώσιν τι παρ' ὑμῶν· οὐ γὰρ ὑ-

μεῖς γε τοσοῦτον ἀπηνεῖς, ὥς ἄλλοι τινές, τὰ τοιαῦτα· ἀλλ' ὅσῳ τῶν ἄλλων τῷ λόγῳ προφέρετε, τοσοῦτῳ μᾶλλον τοῖς πράγμασι προσχόντες αὐτοῖς, τὰ δίκαια κρίνετε, καὶ ταῦτ' οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν μᾶλλον, ὥς ἔφθην εἰποῦσα, ἢ ὑπὲρ ὑμῶν ἐσομένου τοῦ λόγου.

Ἰμῖν τοίνυν, ὦ ἄνδρες, εἴπερ καὶ ἄλλοις τισὶ, παντελῶς ἀπέοικε τοιαῦτα τολμῆσαι πρὸς παρθένον, ποτέ μὲν ζηλωτὴν οὔσαν καὶ περιμάχητον, νῦν δὲ ἀθλιωτάτην καὶ αἰχμάλωτον ἐλεεινῶς ἀγομένην· τοῖς μὲν γὰρ ἐγνωκόσιν, ὥς ἔτυχε φέρεσθαι, ὠμόντι τοιοῦτον καὶ ἀλόγιστον πράττειν, τύχη τυχόν, ἢ ὕβρει ἐπαιρομένους, ἐξέσται τῇ τῶν κακῶν ἀμαθία καὶ τῇ περὶ ταῦτα συνεθείᾳ τὸ πλέον ἀφελέσθαι τῆς μέμφεως· οὐδὲν γὰρ, ὧν ἔγνωσαν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλότριον πράττειν δοκοῦσιν· ὑμῖν δὲ, οἷς καὶ παιδεία μόνιμος, καὶ φήμη πάτριος, καὶ δύναμις εὐκλεῆς, καὶ φιланθρωπία διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης διήκουσα, καὶ πολλοστὸν, ὧν ἂν ἐξαμάρτωσε βάρβαροι, φαίνεσθαι πράξαντας, οὐκ ἂν εἴη ἔξω αἰτίας· ὅ,τι γὰρ ἂν ἢ παρ' ἡμῶν ἢ μικρὸν, ἢ μέγα πρὸς ὕβριν πραττόμενον, τοῦθ' ὑπάρξει, ὥσπερ κηλὶς, τοῖς τε πατρόθεν ὑμῖν ὑπεργμένοις, καὶ τοῖς ὕστερον προσκτηθεῖσιν ἀμάρτημα ἀνεξάλειπτον· τὸ δὲ καὶ ἐν αἵματι ἀνθρώπων τὴν χεῖρα μιᾶναι οὐκ ἔσθ' ἦντινα ὑπερβολὴν ἀπολέλοιπεν ἀτοπίας· καὶ ἐνὶ τούτῳ πάντα τὰ προὑπεργμένα ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων γνώμαις ἀφήρησθε· εἰκότως· οὐ γὰρ ἐκ τῆς φήμης τὰ ἔργα προέρχεται, ἀλλ' ἐκείνη μάλιστα πέφυκε ταῖς τῶν ἀνθρώπων πράξεσιν ἔπεσθαι· ὧν χρηστῶν γενομένων, ἢ φαύλων, τοιαύτη κακείνη, ὥσπερ εἰ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου, ἢ διαφοιτᾷ λαμπρὰ πανταχοῦ, ἢ ἀνάγκη, ὥσπερ ὑπὸ νέφει, συναμαυροῦσθαι· ὃ ἡμεῖς γε μηδέποτε πάθοιτε.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καλὰ καὶ δίκαια εἵποιτις ὅν· τὴν δ' ἄρ

νάγκην, δ' ἣν ἤκομεν ἐπὶ ταῦτα, πῶς ἐκφρευζόμεθα; καὶ πῶς
 ἂν ἄλλως τὸν Ἥρω, ἐν οἷς ἀπαιτούμεθα, ἱλασαίμεθα θερα-
 πεύσαντες; καὶ τοῦθ' ὑμᾶς ἐνοχλεῖ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες; οὐδὲν
 γὰρ ῥᾶον, ὥς ἂν ἔγωγε φαίην, ἢ τοῦτο ἀκέσασθαι· ἦν γὰρ
 ἐντεμῆτε δημοσίᾳ τῷ τάφῳ, τοῦτ' ὅπερ ἐστὶ θεμιτὸν παρὰ
 πᾶσιν ἀνθρώποις, αὐτίκα εὖ οἶδ' ὅτι, ἀγαπήσας ἐκεῖνος τοῖς
 προσενηνεγμένοις, λύσει ὑμῖν τὸν ἀπόπλουν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀν-
 δρὸς, οἷος ἦν Ἀχιλλεὺς, φιλόανθρωπον γενόμενον ἐν τῷ ζῆν;
 νῦν ἐς τοσοῦτον ὠμότητος κατὰστρέψαντα, ἀφικέσθαι, καὶ
 ταῦθ' ὑπὸ Χείρωνι καὶ Κενταύρῳ τοῖς σοφοῖς ἀνατραφέντα,
 καὶ παιδευθέντα· εἶδὲ καὶ τότε δόξει τὰ ἐντόμα μὴ προ-
 σίεσθαι, ἀλλ' ἐτι ἐφίεται καὶ ἀτόπων, ἐξέσται ὑμῖν οὕτω βου-
 λευσάμενοις αὖθις τραπέσθαι ἐπὶ τὰ δεύτερα· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν
 μέλει, μηδὲ φείδεσθέ μου μηδέν· ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν μᾶλλον
 εἴρηται ταῦτα· ἴστε γὰρ, ὥς οὐκ ἐσται, ἅπαξ τί πράξαντας
 παραβόλως, αὖθις μεταβουλεύεσθαι· εἶδὲ καὶ Ὀδυσσεὺς δ
 βέλτιστος οὗτος φαίνεται γνώμην δεδωκώς ἐναντίαν, μὴ
 πάντα πείθεσθε τούτῳ· καὶ τοι γὰρ σοφὸς δ' ἀνὴρ, καὶ ἐν μεγί-
 σῳ ἀξιώματί ἐστι παρὰ πάντων· ἀλλ', ὦν ἀξιοῖ, τὸ πλεῖστον
 ἐν τῷ μέλλοντι κινδυνεύεται, οὐ θεοὶ μόνοι τὴν γνῶσιν πλου-
 τοῦσιν· οἱ δὲ θνητοὶ ἐν τῷ δοκεῖν τὰ συμφέροντα πράττειν
 λανθάνουσι πολλάκις, ἐν τούτῳ σφαλλόμενοι, τάναντία
 ποιοῦντες, ὥς μὴ εἰδότες, ὅτι τὸ συμφέρον ἀληθῶς ἐν τῷ τὰ
 δίκαια πράττειν ἐστὶ. Διὸ δεῖ, ὦ ἄνδρες, ἐν τούτοις πολλῆς
 εὐλαθείας· κράτιστον μὲν γὰρ προειδέναι τὸ μέλλον, ἀλλ'
 ἐπειδὴ ἀμφίβολον τοῦθ' οἱ θεοὶ ἔθηκαν τοῖς ἀνθρώποις, ἅμει-
 νον εὐλαθεστέρους, ἢ τολμηροτέρους πρὸς τοῦτο γίνεσθαι·
 εἰ δὲ μὴ, ὁρᾷθ' ὅπως μὴ ἐν ἀνθρώποις τὰς χεῖρας μιάναν-
 τες, μετ' οὐπολὺ οὐχ ἐξετε, ὅπως ἐξιλάσεσθε τοὺς θεούς·
 καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ ὑμῶν ἱκανά.

Νῦν δ', εἰ βούλεσθε, συντεínaτέ μοι τὸ οὖς, καὶ ὑπὲρ τῆς
 γεραιᾶς ταυτησὶ τῆς ἀθλίας· ἡ ἐνδοξοτάτη ποτὲ καὶ περίβλε-
 πτος οὔσα, μήτηρ μὲν παίδων καλῶν καγαθῶν, δεσπότις δὲ
 ἀπάντων Φρυγῶν, νῦν, ὡς ὁρᾶτε, περιέστη εἰς πᾶν τοῦναν-
 τίον, ἔρημος ἀπάντων γεγεννημένα, καὶ ἀντὶ ἐλευθέρας καὶ
 δεσποίνης, δούλη ὑφ' ὑμῖν τοῖς κρατοῦσιν ἐλεεινῶς περιαγο-
 μένη, καὶ τὴν πόλιν, ἧς πρόην ἦν βασιλῆς, πόρρωθεν πυρὶ
 φθειρομένην, καὶ (ὦ ! πῶς ἀδακρυτὶ διέλθω τὸν λόγον !) τὸν
 καπνὸν ἐκεινονὶ ὡς νέφος ὁρῶσα τυφόμενον· καὶ ὅλως οὐκ
 ἔχουσα οὔτ' ἐπὶ τοῖς φθάσασι παραμυθίας τυχεῖν, οὔτ' ἐν τῷ
 μέλλοντι τέκμαρσιν εὑρεῖν ὅ,τι ποτ' ἔσοιτο· ἡ γὰρ τύχη ἀλά-
 στωρ ὑμῖν γενομένη, τά τε παρόντα ἄρδην ἀνέτρεψε, καὶ
 μήπω κόρον τῶν κακῶν εἰληφυῖα, τῶν μελλόντων τὰς ἔτι
 προσούσας ἐλπίδας προσαπειλεῖ ἀφαιρήσεσθαι· πῶς οὖν βιώ-
 σεται ; καὶ πῶς οὐκ ἂν ἔλοιτο μᾶλλον ἀποθανεῖν ; οἷς γὰρ
 οὐκ ἔτι ζῆν κατ' ἀξίαν τὸ μὴ ζῆν αἰρετώτερον· εἰδὲ καὶ φέ-
 ρειν χρὴ τοὺς ἀνθρώπους, ἀνθρώπινα πεπονθότας, ἄλλις τού-
 των ἡδὴ, ὡς μηδεμίαν ἀπολελοιπότων ὑπερβολήν· τὸ δὲ καὶ
 τὴν ὑπόλοιπον αὐτῇ τήνδε παραμυθίαν ἐθέλειν προσαπολέ-
 σαι, μεῖζον ἢ κατ' ἀνθρώπὸν ἐστὶ φέρειν. Ἀλλὰ φείσασθ', ὦ
 ἄνδρες φιλόανθρωποι, φείσασθε γεραιᾶς δυστυχοῦς, καὶ ἀπό-
 δοτε τὴν μόνην τὴν γῆρας ἀνακουφίσουσαν, οὐ μᾶλλον αὐτῇ
 τὴν χάριν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἔπειτα χρό-
 νοις λόγον περὶ ἑαυτῶν εὖφημον καταθέμενοι, εἰδότες, ὅτι
 τά τε ἀγαθὰ καὶ τὰ φαῦλα οὐ παύσονται ἐν ταῖς μνήμαις
 τῶν ἀνθρώπων θρυλλούμενα· Ποῖος οὖν κρότος ἐντεῦθεν ὑμῶν
 παρὰ τῶν φρονούντων ; ποῖος δ' ἔπαινος παρὰ τῶν ἐπιεικε-
 σέραν εἰληχότων τὴν φύσιν ; εἰ δὲ εἰς αὐτὸ τὸ δεινότατον
 ἤκοιτε, ὃ μὴ πάθοιθ' ὑμεῖς, μηδὲ πείθοισθε τοῖς λεγομένοις,
 ὅπως μὲν πρὸς πρὸς πάντων ἀκούσεσθε, ἔγωγε μὲν οὐκ ἂν

εἵποιμί· οὐ γὰρ ἔμοιγε καλὸν, οὐδ' ἀπρεπές ἐστι βλασφημεῖν· ὑμεῖς δὲ, εἴ τινα λόγον εὐκλείας ἐς τὸ μέλλον ποιήσθε, γίγνεσθέ μοι τοῦ κρείττονος, εἰδότες τὰ ἀνθρώπινα μεταπίπτοντα, ὥσπερ κύβος· οὔτε γὰρ κρατοῦντας χρὴ κρατεῖν, ὧν μὴ χρὴ, οὔτ' εὐτυχοῦντας εὐδοκεῖν ἅει πράξειν, καὶ ταῦτα τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον πέλαγος, ἐν ᾧ πολλά εἰσι τὰ προσδόκητα, μέλλοντας διαβαλεῖν· ἐγὼ δὲ (τοῦτο γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι δεῖ μάλιστα) μαρτύρομαι τοὺς θεοὺς, ὅτι μήτε πρὸς τὸν θάνατον ἀποδειλιῶσα, ταῦθ' ὑμῶν ἐδεήτην· μήτε ζῆν γλιχομένη, ποιῶμαι τοὺς λόγους· ἥδιστα γὰρ ἂν πρὸς ἐκεῖνον χωροίην, ᾧ καὶ ζῶν προαπεκληρώθην συνεῖναι· ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν γ' αὐτῶν, καὶ τῆς ὑμετέρας εἰς τοὺς ἑπειτα δόξης πάντα μοι εἴρηται· ὅσον δ' ἐμαυτῆς ἕνεκα ἐκεῖνο βουλοίμην ἂν ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν, μηδὲνα τοῦ ἐμοῦ σώματος ἄψασθαι, εἴτι εἰς ἐμὲ δόξει ἀποτολμῆσαι· ἀλλὰ κελεύετε μόνον, καὶ ὅψεσθέ με ἐτοίμως τοῖς ὑμετέροις ἀκολουθαῦσαν προστάγμασιν, ὅτι με δεοί το ἐμὸν ποιεῖν μέρος· τὸ δὲ ζῆφος μόνον, καθαρὸν, ἀκραιφνές, χωρεῖτω διὰ τοῦ στήθους, ἢ ὅπως ἂν ἄλλη δόξη· οὐ γὰρ ἔμοιγ' εὐπρεπές, παρθένω γε οὕτῃ καὶ βασιλίδι μέχρι πρῶην ἐλευθέρα, ὑπ' ἀνδρῶν παρασυρομένην ἐν βίᾳ καθεύργνυσθαι· κάπειδ' ἀν πράξῃτε, ὅτιερ βούλεσθε, ἀπόδοτε τὸν νεκρὸν τῇ κακοδαίμονι ταύτῃ, ἐφ' ᾧ ποιῆσαι τὰ νομιζόμενα, τῇ γῇ παραδοῦσαν· ταῦτα μὲν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτῆς πρὸς ὑμᾶς.

Σὺ δ', ὃ τλήμον μῆτερ (μέτεις γὰρ πρὸς σέ μοι ἤδη ὁ λόγος) εἰ μὲν πείθοιμεν τουτουσί τοὺς δεσπότας τὰ πρῶτα, καλῶς· ἔσται σοι ἡ τὸ σὸν ὄμμα συγκλείσουσα ἥδ' ἐγώ· εἰ δὲ χρὴ γενέσθαι τὰ δεύτερα, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ δεινότατον χωρεῖν τουτουσί, τῆς τύχης μήπω κόρον τῶν κακῶν ἡμῶν εἰληφείας, φέρειν σὲ χρὴ, ἅτε δὴ ἱκανῶς ἐκ τῆς ἐπ' ἄμφω με-

ταβουλῆς τὸ ἀστάθμητον καὶ ἀγχίστροφον παιδευθεῖσαν τῆς τύχης· καὶ ἤδη τὴν ἐπὶ τὸ τέρμα τοῦ βίου σταδιδιουσίῃ, ἀλίγον ἔθ' ὑπόλοιπόν σοι ἐστὶν ἐν τοῖς ἄνω διαγενέσθαι· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας γυναῖκας τὰ τοιαῦτα θρηνεῖν ἐστὶν ἴσως λόγον ἔχον τινὰ, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ διαβιούσας· ἡμᾶς δὲ, ὡς περ οὐδ' εὐτυχούσας καλὸν ἐδόκει ταῖς τύχαις ἐπαίρεσθαι· οὕτω καὶ νῦν δυστυχούσας οὐ χρὴ καταπίπτειν, οὐδ' ἀνάξια τοῦ γένους δοῖναι πόθ' ὕστερον πεπραχέναι· ποῦ γὰρ ἂν εἴη εὐγενείας ἐπίσημος χαρακτήρ, ἢ ἐν τῷ τάτ' εὖ καὶ τὰ ὡς ἐτέρως ἔχοντα μετρίως δύνασθαι φέρειν; Ἀλλ' ὦ μῆτερ, ὦ τεκοῦσα, ἄκουσον ἐμοῦ τῆς ταλαίνης θυγατρὸς τὸν πάνυστάτον λόγον· φέρε τὰ παρόντα γενναίως, αὐτὴ σεαυτὴν παραμυθουμένη· Ἀλλὰ πλείω τούτων εἰπεῖν οὐτ' ἂν δυναίμην ἔτι, οὐτ' ἄλλως ὄφελος ἐνορῶ προσὸν τοῖς πολλοῖς· Ἰμεῖς δ', ὦ ἄνδρες, εἰ μὲν πείθω τὰ πρῶτα, λύσατέ με πρὸς τὴν μητέρα· εἰ δ' ἐμμενεῖτε τοῖς ἐξ ἀρχῆς δεδογμένοις, ἄγεθ', ἡγεῖσθε, ὅποι ἂν βούλησθε, ἔχετε με.

Μενέλαος Δέγει.

Τοῦς μὲν λόγους τοῦς πολλοὺς ζημίαν τῶν πραγμάτων γίνεσθαι καὶ τῶν παρόντων δῆλόν ἐστι· τὸ γὰρ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐν τούτοις δοκεῖ πετρίφθαι· ὑμᾶς δ' ὄρῳ συνεσκευασμένους μὲν πρὸς ἀπόπλουν, ἐνδιδόντας δὲ οἴκτῳ, καὶ λόγοις δούλων ὑπαγομένους, ὑμῶν τ' αὐτῶν, καὶ ὧν ἐπράξατε, ἀνάξίως· καὶ διὰ τοῦθ', ὡς ἔοικεν, ἀποκνοῦντας, πρὸς ἃ βεβουλεύμεθα· εἰκότως· οὐδὲν γὰρ ἰσχύει ἐν τῷ βίῳ ὡς λόγος παρὰ τοῦ θήλεος ἐλεεινῶς πρα-

φερόμενος· πέφυκε γὰρ καὶ τὸν ἀμάλακτον μεταβάλλειν, καὶ τὸν ἔχθιστον εἰς οἶκτον ἀπροσδόκητον μεταστῆσαι· ἀλλὰ ταῦτά γ' ἦν ἂν συγγνώστὰ, εἰ ἐφ' ἡμῖν ἦν τοῦτο πρᾶξι, μηδὲν κινδυνεύοντας· νῦν δὲ τῆς ἀνάγκης κρατούσης, τί χρὴ λήρους περὶ τούτων ἀκούειν; ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες, τὸ μέγα τοῦτι στοιχεῖον, τὸ ἀχανές, φημί, τοῦτο πέλαγος; τοῦθ', ὡς ἴστε, βασιλεία ἐστὶ Ποσειδῶνος· ὃς τὰς πνοὰς ἡμῖν τῶν ἀνέμων καθεῖρξε μέχρις ἂν τιμῆσωμεν Ἀχιλλέα· τίς οὖν ἐγυᾶται, ἢ ὅτι λύσει· ἡμῖν αὐτοὺς παρακούσασιν, ἢ λύσας οὐκέθ' ἡμᾶς ἀμυνεῖται, ἐν μέσῳ τῷ πόντῳ ἐπεξιών; οὐδεὶς καὶ οὖν τοῦθ' ἕκαστος λογιζέσθω καθ' ἑαυτὸν, καὶ μὴ τῷ ἐλεεινῷ τῶν παρόντων καταπροέσθω τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν· οὐδὲ γὰρ ἄλλως καλὸν ἡμᾶς μηδένα τῆς τοῦ Ἀχιλλέως ἀρετῆς ποιεῖσθαι ὑπόλογον, ἀλλ' οὕτως ἀγέραςον ἀφέντας καταφρονεῖν, καὶ ἀγνώμονας παρὰ τε τοῖς νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα λέγεσθαι· τίνα δὲ καὶ σκῆψιν δικαίαν πρὸς τουτονὶ τὸν καλὸν καγαθὸν Νεοπτόλεμον ἐπισκέψεσθαι, μὴ τιμήσαντες τὸν πατέρα; ὅτι νῆ Δί' οὐκ ἄξιος γέρω; ἀλλ' ἀναισχυντήσετε, τοιαῦτα περὶ τοῦ ἀρίστου τῶν πάντων ὑπειληφότες· ἀλλ' ὅτι δεῖ χάριν φέρειν τοῖς δούλοις; καὶ τίς νόμος, ἢ γραπτός, ἢ παρὰ ταῖς διανοαῖς κείμενος τῶν ἀνθρώπων κελεύει τοὺς μὲν πολλῶν ἡμῖν κακῶν γεγονότας αἰτίους ἐλεεῖν, τῶν δὲ ταῦθ' ὑποσάντων ὀλιγορεῖν, καὶ τῶν οἴκοι μηδεμίαν φροντίδα ποιεῖσθαι; μωρία ταῦτα, καὶ οὐδὲν ὕγιές· οὐκοῦν εἴτω τῶν οἴκοι πάθος, εἴτω νέων κακῶν πείραν μέλει ἀποφυγεῖν, παρασκευάζεσθω, ὅσον τάχος ἀνάγεσθαι, τὰ προσήκοντα τῷ ἀρίστῳ πεποιηκότα· Σὺ δ', ὦ Νεοπτόλεμε, ἀναστὰς, ἄπαγε τὴν νεάνιδα, πρόσφαγμα δίκαιον τῷ πατρίῳ ποιησόμενος τάφῳ· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκέθ' ἡμᾶς ἐπιτρέπει πόρρῳ τῆς Ἑλλάδος ἐνδιατρίβειν, τῶν οἴκοι ἀναγκαζόντων.

Ἀγαμέμνων λέγει.

Ἡ μὲν ἀπάγεται ἤδη, ὡς ὁρᾶτε, τούτῳ αὐτῷ ἐσομένη
 θυσία, ᾧ συζῆν καὶ ζῶντι ἔτι ἀποκεκλήρωτο· καὶ οὐδὲν ἂν εἴη
 ἡμῖν τὸ πραττόμενον ἐκγλήμα, τὰ οἰκεῖα τῷ ἀπαιτήσαντι
 ἀποδεδωκόσιν· ἡμῖν δὲ ἤδη καιρὸς (εἰρήσθω δὲ σὺν θεοῖς)
 θύσαντας Ποσειδῶνι καὶ Θέτιδι συσκευάζεσθαι πρὸς τὸν
 πλοῦν· εὖ δ' ἡμῖν γένοιτο τὰ παρὰ τῶν θεῶν, εὖ δὲ ἴδοιμεν
 καὶ τὰ οἴκοι· ὦν ὁ πόθος πολὺν χρόνον ἡμᾶς περικναίει. Σὺ δ',
 ὦ κακὸδαιμον, μὴ σφόδρα δάκνου· ἐπὶ τοῖς παροῦσιν· οὐδὲν
 γὰρ ἔσται σοι πλεον· ἐκ τούτου· καλὸν μὲν ἦν, εἰ μὴ ἔτεκες
 Πάριν, ἵνα μὴθ' ἡμῖν, μὴθ' ὑμῖν τοσαύτη πείρα κακῶν
 ἐγίνετο· νῦν δὲ οὕτω θελήσαντος τοῦ θεοῦ διοικεῖν τὰ ὑμέτερα,
 ἀναγκαίως χρὴ φέρειν, λήθην ἀπάντων, ὅθεν ἂν ἐξῇ, πει-
 ρωμένην εὐρεῖν· τίς γὰρ ὄνησις μνημονεύειν, ὦν ἡ τύχη
 ἀσπασχάσατο ἄρδην διέλυσε· κράτος γὰρ Φρυγῶν ἀπάντων
 ἤδη, καὶ σκῆπτρα, καὶ θρόνοι, καὶ Πριάμου εὐδαιμονία, καὶ
 παίδων χορὸς πολυάριθμος οὐδὲν τούτων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ
 ἐφάνη, ἢ πομφόλυξ πεφυσωμένη, καὶ καπνὸς] τετυφωμένος·
 οὕτως ἡ τύχη πολυειδῶς οἶδε τὰ ἀνθρώπινα παίζειν, τοῖς
 μὲν τὴν μνήμην μόνην τῶν δοκούντων τούτων ἀγαθῶν πρὸς
 δάκρυα καταλείπουσα· τοῖς δὲ πάντα προσποιούμενη παρέ-
 χειν, ἵνα μᾶλλον λυπῇ, ὕστερον ἀφελούσα· καὶ γὰρ ἔοικεν
 αὕτη παντοδαπῇ ὑποκρινομένῳ γε πρόσωπα, βασιλέως, πτω-
 χοῦ, ἰδιώτου, ἐνδόξου, ἀδόξου, παντός· Αἰεὶ οὖν τὸν καλὸν
 κἀγαθὸν ὅ,τι ποτ' αὐτὸν τούτων αὐτῇ περιβάλλῃ, καλῶς
 ἀγωνίσασθαι· αὐτίκα γὰρ καὶ ἡμῖν οἴκοι πολλὰ αὐτῆς ἐνεά-
 χρωσεν· ἄλλ' οὐδένα καταμεμφόμεθα· νῦν δ' ἀκούομεν καὶ
 Λαέρτιον τὸν πᾶν, χαίρειν τοῖς οἴκοι εἰπόντα, ἐφ' οἷς οἱ
 ἐχθροὶ ἐπιβρίθουσι· νῦν ἐπὶ γήρῳ οὐδ' ἔν ἀμπέλῳ μετ'

ἀμφιπόλου γεραιᾶς πειεῖσθαι, τὴν δίκαιαν φύλλα ὑποστρων-
νύμενον· οὕτω κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πρα-
γμάτων· ὃς τὰ κάτω ἄνω καὶ τοῦναντίον συμπεριάγων, οὐκ
ἔᾶ τῇ σροφῇ μηδένᾳ ἀεὶ εὐτυχεῖν· εἰδέ τις ὑπέιληφε βεβαίως
ἐστήξειν αὐτῷ τὰ παρόντα, ἐν πολλῇ ἐστὶ τῶν πραγμά-
των ἀγνοία, μὴ εἰδῶς τὸ εὖ πράττειν ταλαντευόμενον, καὶ
ἀστάθμητον ὂν· σὲ δὲ καὶ ἄλλως, λογισμῷ χρωμένῃ βελ-
τίονι, παραμυθίαν εἰκὸς εὑρεῖν· τὸ γὰρ πλεῖστον τοῦ βίου
εὐδαιμόνως διαγαγούσῃ, τὸ μέλλον, καὶ δόξῃ ἀνιαρόν, ὀλί-
γον ὑπόλοιπον· ὕπερ καὶ τοῦτ' ἐξέσται σοι, ἐν Ἄργει παρ'
ἐμοὶ διαμένουσα, ἥσυχως διαγαγεῖν, μηδενὸς τέρουμένην·
τί γὰρ αὐτοῦ οὐχ ὑπάρξει σοι παρ' ἐμοῦ βουλομένη, καὶ ταῦ-
τα τῆς Κασάνδρας πάντα τὰμὰ διαχειρισομένης; οὐδὲν γὰρ
ἔσθ', ὃ μὴ καὶ ζώσῃ ἔσται σοι παρ' αὐτῆς· καὶ ἀποθανούσης
ὑσπερον, τὸ ὄμμα συγκλείσει τὸ σὸν, καὶ ποιήσῃ πάντα τὰ
νομιζόμενα κατ' ἀξίαν. Ταῦτα τοίνυν εἰδυῖα βεβαία σοι ἐσό-
μενα, μὴ λίαν ἐπὶ τοῖς παροῦσι δυσφόρει· μήδ' ἡμῖν λίαν
χαλέπαινε, ἀνάγκη οὕτω τὸ παρὸν διοικήσασιν· οὐδὲ γὰρ ὥς
ἄλλη τις τῶν γυναικῶν ἀπαιδεύτως ἤχθης, ὥστε μὴ διαγι-
γνώσκειν ἀνάγκην τε καὶ προαίρεσιν, ὅσω διεννηγόχασι πρὸς
ἔπαινόν τε καὶ φόγον ἐκάτερα. Ἄλλ' ἱκανά σοι ταῦτ' ἀπὸ
πολλῶν· οὔτε γὰρ τοῦ πλείονος ὄφελος· οὔθ' ὁ καιρὸς ἐπιτρέ-
πει· ὅρῳ γὰρ ἤδη καὶ Ταλθύβιον τὸν κήρυκα σπουδῇ ἐρχό-
μενον, ἀγγελοῦντά τι, ὡς ἔοικε, πρὸς ἡμᾶς.

Ταλθύβιος λέγει.

Ἐπεμφάν με, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου,
ἐπειδὴ πάνθ' ἡμῖν καλῶς ἔχει τὰ περὶ τὸν τάφον, ἐροῦνθ'

ὑμῖν, θύσαντας τὴν ταχίστην, οἷς δεῖ τῶν θεῶν, συσπευάζε-
 σθαι· ὁρῶμεν γὰρ ἤδη καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἡμῖν γε-
 νόμενα εὐμενέστερα, καὶ τὰ πνεύματα δεξιώτερα, κούδεν,
 πλὴν εὐξέσθαι, ὑπόλοιπον ἔτι· εὐ μὲν πάθοιμεν, εὐ δὲ καὶ
 τὰ οἴκοι ἴδοιμεν ἐν ὀλίγῳ· ἀλλὰ καλὸν ἴσως καὶ τὰ κατὰ
 Πολυξένην ὑμῖν διηγήσασθαι· οἶδα γὰρ πολλοὺς, ἐξ ὧν
 μοῦτινες ἐπυνθάνοντο προσιόντος, δι' ἐφέσεως ἔχοντας τὰ
 τοιαῦτα μαθεῖν· Ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, πῶς ἂν
 ἀδακρυτὶ τὸ πάθος διέλθοιμι; φεῦ τῆς νεάνιδος! τί γὰρ
 ἄν τις πρῶτον, τί μέσον, τί δὲ ὕστατον καταλέξειε; τὸ εὐσχη-
 μον καὶ σεμνὸν; τὸ γενναῖον καὶ φρόνιμον; ἢ τὴν ἐν λόγοις
 εὐγένειαν, καὶ τὸ πρὸς τὸν θάνατον ἐπίπαν ἀπτόητον; ἢ ἐπὶ
 πᾶσι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πρόνοιαν; συνειλεγμένου γὰρ παν-
 τὸς τοῦ στρατοῦ πρὸς τῷ τάφῳ, λαβόμενος τῆς χειρὸς αὐ-
 τῆς Νεοπτόλεμος, ἔστησε πρὸς τῷ χώματι· ἡ δὲ ἠκου-
 λούθει, ἰσταμένη ἐπὶ τοῦ σχήματος· πλησίον δ' ἔτυχον ἐγὼ
 ἔστηκώς σὺν ἄλλοις τῶν Ἀχαιῶν νεανίαις, ὅπως, εἰ δέοι
 τὰ σκιρτήματα τῆς κόρης κατάσχοιμεν· ἐν δὲ τούτοις
 λαβὼν ἔκπωμα ἐν χειρὶ Νεοπτόλεμος, ἐνέχει, εὐχόμενος
 τάδε· Δέξαι, πάτερ, τὰς κηλητηρίους ταύτας χάς· πιὼν
 δὲ καὶ αἶμα κόρης, ἣν καὶ ζῶν περὶ πολλοῦ ἐποιοῦ, ὃ
 ἐγώ τε, καὶ πᾶς ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν σοι δωρεῖται, γενοῦ
 ἡμῖν τοῦ λοιποῦ εὐμενής· ὥστε, τῶν πνευμάτων λυθέντων,
 πάντας ἡμᾶς εἰς τὴν φίλην ἀπονοστήσαι πητρίδα ἐπὶ παῖ-
 δας καὶ γυναῖκας, ὧν πολλὸν ἤδη χρόνον τῷ πόθῳ τικνόμε-
 θαι ταῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ, θόρυβος διῆξε διὰ παντός
 τοῦ στρατοῦ εὐχαμένου· ἐκ δὲ τούτου σιγὴν ἐμοῦ τῷ ὄχλῳ
 κηρύξαντος, σπασάμενος τὸ ξίφος, ἐνευσεν ἡμῖν τοῖς ἐκ προ-
 νοίας παρισταμένοις, λαβόντας τὴν κόρην, παραγαγεῖν εἰς

τὸ μέσον ἢ δὲ, ὥς ἐνόησε, προπηδήσασα, ἀφῆκεν ὕστατον ἐκείνους τοὺς λόγους.

Ἦν μὲν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἦν ποτε ἀγῶν καὶ τῶν πάντων γε εὐδαιμόνων· οὐ γὰρ ὥσπερ ἄλλῃ τῷ οὔτε γέννησις, οὔθ' ἢ ἄλλη ἐμοίγε ἀγωγή ταπεινή· ἀλλ' ἅμα προῆλθον ἐκ τῆς γαστρὸς, καὶ ὁ ἥλιος ἰδὼν με, ἐκήρυξε βασιλίδα, καὶ Φρυγία πᾶσά μοι ἐώρτασε τὰ γενέθλια· οὐκ ἔφθην δ' ὠραία γενέσθαι γάμου, καὶ ζηλωτὴ ἦν καὶ περίβλεπτος ἐν παρθένοις, ζῆλον ἔχουσα πᾶσι τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τε περιοίκοις καὶ τοῖς πόρρω ὁμοίως, ὅτῳ μάλιστα γένωμαι νύμφη· ἀλλ' ἦν μὲν ταῦτα, μέχρις οὗ ἔκτωρ ἠϋτύχει δορί, καὶ πύργοι Τροίας ἔσω καταπεπτώκεσαν· νῦν δὲ φρουδὰ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὦχοντο πάντα, καὶ ἤδη, τοῦθ' ὑμῶν ἐθελόντων, μεταξὺ χωρῶ ξίφους· ἀλλ' ὅπερ βούλομαι ὕστατον δευθῆναι, τοῦτο ἤδη ἀκούσατε· Ἰμῖν μὲν, ὦ ἄνδρες, δοῖεν οἱ θεοὶ καὶ τοῦ λοιποῦ αἰεὶ εὐτυχεῖν· εὖ δ' ἤκοιτε εἰς φίλην πατρίδα γαῖαν· εὖ δὲ τάκαϊ, παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἄλλους προσήκοντας εὖροιτε· δότε δέ μοι χάριν ταύτην, ἣν ὑστάτην ἀπασῶν ἤδη ὑμᾶς ἐξαίτησομαι· μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, βίᾳ με πρὸς τὸν θάνατον ἀπαγέτω· μηδὲ τοῦ σώματος ἀπτεσθῶ μοι ὅλως· ἐκοῦσα τεθνήξομαι, δειρὴν τήνδε τῷ βουλομένῳ πατάξαι ἐταίμως παρέχουσα· τὴν γὰρ μέχρι πρόφην βασιλίδα κικλησκομένην, καὶ ἐλευθέραν, βίᾳ δόξαι ἀποθανεῖν τοῦτ' ἐλευθέροις οὐ φορητόν· οὐδὲ παρὰ ταῖς κάτω θυγατέρα οὔσαν Πριάμου, ἔκτορός τε ἀδελφὴν, δούλην ἀκούειν καλόν· ἀνθ' ὧν μεθεῖναι με ἱκετεύω ἐκοῦσαν πρὸς τὸ ξίφος χωρῆσαι· τὸν δὲ νεκρὸν ἐμοῦ μόνῃ τῇ μητρὶ κηδεῦσαι παρέχετε· οὐ γὰρ καλὸν, τὸ θῆλυ τὴν τῶν ἀρρένων ὀφθαλμῶν περιέργειαν ὑποστῆναι· καὶ χεῖρες μάλιστα τῶν νέων πολλάκις ἀκόλαστοι ἀνόσια δρᾶν. Ταῦτα δὲ εἰπούσης αὐτῆς, θόρυβος ἦν διὰ παντὸς τοῦ στρα-

τοῦ· εἶτα προστεταγμένων ἡμῶν μεταστῆναι κατὰ πολλὴν ἐρημίαν, περιστείλασα ἑαυτὴν πρὸς τὸ κοσμιώτερον, ὅσον ἦν, καὶ κλίνασα πρὸς τῷ τάφῳ τὸ γόνυ, ἰδοῦ σοι, ἔφη, ὦ νεανία, εἰ μὲν εἰς τὸ στήθος ὤσαι βούλει τὸ ξίφος, παῖσιν ἐνταῦθα εἰς τὰ γυμνά· εἰ δέ σε τὸν αὐχένα τόνδε διατεμεῖν θυμὸς ἄγει, πάρεστιν ὁποτέρῳ σε βούλει· ταῦτα δὲ εἰπούσα καὶ τὴν κεφαλὴν παρεγκλίνασα ἐπὶ θάτερα, περιέμεινε τὴν σφαγὴν σιωπῇ· Νεοπτολέμῳ δ' ἐνταῦθα μέγιστος ἦν ἄγων, σφόδρα τῷ τῆς κόρης οἴκτῳ καθυφειμένῳ, τῆς καρδίας περι- κλασθείσης, καὶ μὴδὲ τὸ ξίφος βεβαίως ἔχειν οἶψ τε ὄντι· ἀλλ' οὕτω ταλαντεύμενος, ἐκὼν ἄκων τελευτῶν διωθεῖ εἰς τὸ στήθος, καὶ παραυτίκα αἵματος πλήρες τὸ χῶμα ἦν, καὶ τῇ κειμένη πολλὴ ἡ φροντίς πεπτωκέναι κοσμίως. Ἐκ δὴ τούτου ὦδ' ἡ μυρία διήκει ἀνὰ πᾶν τὸ στρατόπεδον, τῶν μὲν τὸ γενναῖον τῆς νεάνιδος ἐπαινούντων· τῶν δὲ, φύλλοις τὸν νεκρὸν στεφανούντων· καὶ τῶν μὲν, πυρὰν περὶ τὸν τά- φον νῆσαι σπευδόντων· ἐτέρων δ' ὅτι ποθ' ἕκαστος ἄξιον ὦστο εἶναι, τοῦτο προθύμως προσοίσων σπουδὴν ἐποιεῖτο· οὐδεὶς δ' ἦν, ὅς τις οὐκ ἂν ὠρμήθη τιμῆσαι τὸ σῶμα τάφῳ, εἰ μὴ φθάσα ἡ κόρη τῇ μητρὶ τὴν περὶ τούτου σπουδὴν ἐκέ- λευσεν ἐπιτρέψαι· καὶ ταῦτα μὲν ᾗδε ἔσχε.

Σὺ δ', ὦ τάλαιν' Ἑκάβη, ἀναστᾶσα, πορεύου, κοσμήσουσα τὸν νεκρὸν, ὡς νομίζεται, ἀπὸ τῶν παρόντων, ὡς οὐκέτι μέλ- λειν καιρός· ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες, ἰόντες ὅσον τάχος εἰς τὰς σκηνάς, συσκευάζεσθε πρὸς τὸν πλοῦν· καὶ γὰρ ὁράτε καὶ τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων πομπίμους ἤδη γεγενημένας· εὐ μὲν οὖν πλέοιμεν, εὐ δὲ καὶ τὰ οἴκοι ἔχοντα εὕροιμεν, τῶν πολλῶν καὶ ἀπεράντων ἀπαλλαγέντες κακῶν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΑΝΤΑ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

Αίας λέγει.

Ἔδει ἄρα καὶ με, ἀγχιθοῦ τοῦ δαίμονος ἐς δεῦρο κυρήσαντα
ἐν κακοῖς ἤδη τελευτῶντα γενέσθαι· καὶ νῦν πάρεστιν ἐμοὶ
οὐχ ἅπαξ καὶ δις, ἀλλὰ πολλάκις, φερωνύμως αἰάζειν, τῶντ'
ἐμαυτῷ βεβιωμένων καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀρετῆς ἀνάξια πά-
σχοντα· ὁ μὲν γὰρ Τροίαν συνεξελὼν Ἡρακλεῖ, καὶ τοῦ πρώ-
του ἀριστείου τυχὼν, πολλὴν ἐν τῇ πατρίδι παρὰ πᾶσιν ἐκ-
τήσατο εὐκλειαν· ἐγὼ δ' ὁ παῖς ἐκείνου, ὁ ἐπὶ ταῦτά στρα-
τευσάμενος, οὔτε βραχίονι ἐκείνου ἥττων γενόμενος, οὔτε
δυνάμει ἐκπλεύσας ἐλάσσοι, ἀγέραςτος παρὰ τῶν Ἀχαιῶν
ἀποπέμπομαι, καὶ ἥττων Ὀδυσσεώς ὁ πάντων ἀνδρείοτερος
κρίνομαι· πῶς οὖν ἂν οὕτως ἐπανελθοίμι οἴκαδε; καὶ τοι πε-
ριόντο; Ἀχιλλέως, εὖ οἶδ' ὅτι, εἰ λόγος προϋτέθη περὶ τοῦ τίς
ἂν εἴη ἄριστος τῶν Ἑλλάνων, εἰς ἐμέ αὐτὸν ἦκεν ἂν παρὰ πάν-
των μετ' ἐκείνον ἡ ψῆφος· νῦν δ' Ἀτρεΐδαι τοῖς τοῦ καθάρματος
ἐκείνου λόγοις παρακρουσθέντες, ἵνα μὴ εἴπω, ὅτι καὶ φθόνῳ
δουλεύοντες, κρείττω μου τὸν δειλότετον τοῦ ἀνδρειοτάτου
ἀποφῆναι προείλοντο, ἀνδρὶ γόητι μᾶλλον καταχαριζόμενοι, ἢ
τοῖς ἔργοις πειθόμενοι τοῖς ἐμοῖς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν εὐ-
ρεθείη ἐν ὄλῳ τῷ πολέμῳ διαπραζάμενος φανερόν· ἐμοὶ δ' ὅσα
γε πρὸς ἕκαστα διαπέπρακται, πάντα διεξελθεῖν ὁ χρόνος ἐπι-
λείψει με διηγούμενον· ἐρῶ δὲ, ὃ καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐχ
οἶόν τε ἀρνηθῆναι· τῶν γὰρ Ἀχαιῶν ἥττωμένων, καὶ μηκέτι
εἰς ἀλκὴν δυναμένων τραπέσθαι· ἀλλὰ τῶν μὲν εἰς τὰς ναῦς,
τῶν δὲ εἰς τὴν τάφρον καταφυγόντων, ἐφόδῳ πολλῇ συν-
πιροῖ ἐς τ' ἐπὶ τὰς σκηνὰς φερομένους τοὺς πολεμίους, οὐ,

μόνον ἀνέστειλα, ἀλλὰ καὶ εἰς φυγὴν ἅμ' ἐπιφανείς, ἐξεβία-
 σάμην τραπέσθαι· καὶ ἐς τοῦτιόν οὐδὲ προσβλέπειν εἰς ἐμέ
 τολμᾶν ἐξεδίδαξα· νῦν δὲ, καὶ τοι τοιαῦτα διαπραξάμενος,
 οἷα τῶν Ἑλλήνων οὐδαίς, ἀλλ' οὖν καὶ τῶν μηδέπω εἰς ἀ-
 γῶνα προσελθεῖν τολμησάντων ἔλαττον ἔχω· καὶ ταῦτ' οὐχ
 ὑπ' ἄλλων, ἀλλ' ὑφ' ὧν χάριτος, οὐ φθόγου ἥλπιζον τεύξεσ-
 θαι, εἰμὶ πεπονθώς· οὐδὲ γὰρ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα, ἀλλ' Ἀτρεί-
 δαις αὐτοῖς χάριν φέροντες, ἐστρατεύσαμεν· ἀλλ' εἶεν, ἔχει
 θεὸς ἔκδικον ὄμμα· οὐδὲ γὰρ μοι εἰς τέλος καταπροΐζονται,
 οὐδὲ νῦν τὰς ἀάπτους ταύτας χεῖρας διέφυγον ἄν, εἰμὴ Ἀ-
 θηναῖ, ἐπὶ ῥηματίῳ ποτὲ χολωθεῖσα, δεινὴν μοι ταύτην νό-
 σον ἐνέβαλεν, ὥστε τὰ θερμμάτια ταυταῖ κατακόπτοντα,
 τοὺς ἐχθίστους δοκεῖν διαχρῆσθαι, ἐφ' οἷς ἐκείνοις μὲν ἔπει-
 σιν ἐγγεῖλᾶν, ἐμὲ δὲ λυπούμενον, μηκέτι ἀνέχεσθαι ζῆν· τί
 γὰρ μοι κέρδος βλέπειν ἔτι τὸν ἥλιον, τῶν μὲν θεῶν φανε-
 ρῶς μοι ὀργιζομένων, τῶν δ' Ἑλλήνων μισούντων, τῶν δὲ
 πολεμίων ἐπεγγελώντων; καὶ τί με δεῖ ποιεῖν περιόντα; πό-
 τερον ἀποπλεύσω οἴκαδε; ἀλλὰ πρῶτοί γε οὗτοι δειλίαν
 μοι καταγνώσονται, ὥς τὴν τοῦ πολέμου τάξιν ἀπολιπόν-
 τος· εἶτα τίσιν ὀφθαλμοῖς Τελαμῶνα προσίδοιμι; πῶς δ'
 ἂν κἄκεῖνος ἀνάσχοιθ', ὄρῳ τὸν υἱόν, ὧν αὐτὸς μεγίστην ἐκ-
 τήσατο εὐκλειαν, κριθέντα ἀνάξιον παρὰ τοῖς Ἀργείοις; ἢ
 ταῦτα μὲν οὐ, μόνον δ' ἐμαυτὸν μεθεῖναι με δεῖ τοῖς Τρω-
 σιν, ὥστ' ἀριστεύσας πεσεῖν ἐν προμάχοις; ἀλλὰ καὶ τοῦθ'
 ἡδιστον Ἀτρείδαις γενήσεται, τὸ ἐκούσιον ἀγνοοῦσιν· ἐφ'
 ἕτερον οὖν ἡδέως ἂν ἔλθοιμι θάνατον, τὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐσό-
 μενον ἂν εἰς μέμψιν ἡντιναοῦν ἀπροσποίητον· ἐφ' ᾧ τῷ τε
 πατρὶ ἐπιδείξω, ὥς οὐκ εἰμὶ ἀφιλότιμος, ἀλλ' ἐοικώς ἐκεί-
 νῳ τῇ φύσει τὰ μάλιστα· κἀγὼ τῶν παρόντων ἀπαλλάξω
 κῆκλῳ· καλὸν μὲν γὰρ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου προσβλέπειν· αἰσ-

χρὸν δὲ ἄνδρα μακροῦ χρῆζειν βίου, γενόμενον ἐν κακοῖς·
 διόπερ δράσω τοῦθ', ὅπερ χρὴ τὸν ἐξ ἀρίστων γεγενημένον·
 χρὴ γὰρ τὸν εὐγενῆ ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς ἀποθανεῖν· τάχα
 γὰρ ἂν καὶ ταῖς κάτω παρὰ τῷ πάππῳ πλείονος τεύξομαι
 δόξης.

Τέκμησά λέγει.

Μακροὺς μὲν πρὸς ταῦτα λόγους ἀποτείνειν οὐτ' ἐμοὶ, γυ-
 ναικί οὔση κόσμιον, οὐτ' ἄλλως ἐπιτρέπει τὰ δάκρυα· ἀλλ'
 οὐδ' αὐτὸν σε οἶομαι πολλῶν λόγων δεῖσθαι, ὥστε μαθεῖν,
 ὅτι τῆς ἀναγκαίας τύχης οὐδὲν μεῖζον κακὸν· ὁρᾷς γὰρ, ὦ
 δέσποτα, καὶ μὲ οὐδὲν ἥττον πατὴρ μὲν ἐκφυῖναι ἀνδρὸς ἐ-
 λευθέρου, καὶ Φρυγῶν ἀπάντων διαφέροντος πλούτῳ· νῦν δ'
 ἄλλως τῶν θεῶν βουλομένων, καὶ τῆς σῆς χειρὸς κρείττονος
 οὔσης, δούλην γεγενημένην· ἀλλ' οὕτω μοι τῆς τύχης ἀντι-
 στρατευσαμένης, οὐτ' αἰάζειν, οὔτε στένῃ ὅλως ἡξίωσα πώ-
 ποτε, φέρουσα τὰ παρόντ' ἀναγκαίως· εἰ μὲν γὰρ τις τῷ
 θρηνεῖν τάνιαρὰ οἷός τε εἴη ἰάσασθαι ταῦτα, καλῶς ἂν αὐ-
 τῷ εἶχε, τοῦτο ποιοῦντα, τῶν δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι· νῦν
 δ' εἰδότας μηδὲν πλεον ἐντεῦθεν ἡμῖν γενησόμενον, πῶς οὐ
 δεῖ καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν ἐξελεῖν, τῷ λόγῳ ὑπείκοντας;
 ἀνδρὸς γὰρ καθεστῶτος, οὐτ' ἐν εὐτυχίᾳ κατὰ τὸν ἄριστον
 κυβερνήτην θαρρῆν, οὐτ' εἴ ποτε ἐν κακοῖς γένοιτο τὴν ψυχὴν
 καταπίπτειν. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ γὰρ τὸ σὸν θεραπεύειν λέχος ὑπὸ
 τῆς τύχης κεκλήρωμαι, οὐκ ἔχω, ὅπως μὴ συνεύξομαι τὰ
 βελτίω, καὶ δεῖσθαι σου ἤδη, καὶ προσλιπαρεῖν, τῶν σῶν
 ἀφασμένη γονάτων, θαρρῶ· Εἴ τις οὖν μνήμη, ὣν εὖ πέπονθας
 παρ' ἐμοῦ, εἴ τις τῆς ἐμῆς σὺν ἡς χάρις σοι παραμένει, μή μ'

εἰσῆς ὑπὸ τῶν σῶν ἐχθρῶν παρασύρεσθαι· μηδὲ δούλην ἐτέρῳ γενέσθαι δεσπότη· ἥ γὰρ ἂν αὐθημερόν, σοῦ ἀποθανόντος, ἅμα τῷ παιδί ἄρπασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀργείων, δουλεύσω ἐκείνοις· τούτου δὲ γενομένου, τί οὐκ ἂν τοξεύσειαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ἐχθροὶ ἐπιχαίροντες, ὁρῶντες τὴν τοῦ Αἴαντος τοῦ ἀρίστου τῶν Ἀχαιῶν ὁμευνέτιν ἐκ ζηλωτῆς ἔρμαιον τοῖς τυχοῦσι γεγεννημένην; πῶς οὐκ ἂν καί σοι ἐφῆδοντο μάλιστα, εἴ τι ἀνάξιον δράσεως σεαυτοῦ; τάχα δ' ἂν καὶ τῷ χεῖρε, εἰ φανερώς ἀναισχυντέν ἐθελήσειαν, ἐπὶ τῇ σῇ κροτήσειαν ἀπολλεῖα· καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, ὦ δέσποτα, καὶ τοι οἶδα ἐλαυνομένη ὑπ' ἀλάστορος δαίμονος, οὐχ οὕτω δεινὸν πρὸς τὸ σὸν· ἃ γὰρ εἴρηται σοι, τῇ τε σῇ δόξῃ αἰσχροῖ, καὶ τοῦ σοῦ γένους οὐχ ἥττον ἀνάξια· Εἰ τοίνυν αἰδῶς τις ἔτι πρὸς Τελαμῶνα, τὸν πρέσβυν σοι ὑπολείπεται· εἴ τις λόγος τῆς μητρὸς Ἐριβοίας, ἧς τὸ γάλα ἐθήλασας, οἴκτειρε μὲν τὸν πατέρα, ἐν γῆρας οὐδῶ μετὰ δόξης σε ἐπανελθεῖν περιμένοντα· οἴκτειρε δὲ καὶ τὴν πρεσβύτιν, εὐξαμένην πολλάκις περὶ σοῦ τοῖς θεοῖς, ὥς ἂν ἰδοῦσά ποτε, καὶ περιπτυξαμένη, τὰ εἰκότα ἀσπασαίτο· πρὸ πάντων δὲ οἴκτειρε τὸν παῖδα σεαυτοῦ τουτονί, μηδὲν τῶν σῶν κακῶν ἔθ' ὑπὸ νηπιότητος αἰσθανόμενον· αὐτός τε γὰρ ἀνάξια πείσεται, ἐπίχαρμα γενόμενος τοῖς ἐχθροῖς, ἐμοί τε οὐκ ἔστιν, εἰς ὅτι βλέπουσα, βουλοίμην ἂν ζῆν· πεσοῦσης μοι γὰρ τῆς πατρίδος, καὶ τῶν τοκέων ἀποθανόντων, τίς ἔστι μοι παραψυχὴ τοῦ λοιποῦ; τίς εὐτυχία, σοῦ τῆς ἐμῆς εὐτυχίας ἀποθανόντος; Ἀλλ', ὦ δέσποτ' Αἴας, ἐπίσχες τῆς ὀλεθρίου ταύτης προθέσεως· φεῖσαι σεαυτοῦ καὶ ἡμῶν, μηδὲ νικῶ τοῖς κακοῖς, ἵνα μῆ τι χεῖρον τοῖς σεαυτοῦ ἐπενέγκῃς· φιλοσόφει δὲ τῷ χρόνῳ, ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ῥοπὴν φιλοῦντι ἅει μεθίστην τὰ παρόντα· ὥς γὰρ ἀπὸ τῶν χρηστοτέρων ἐπὶ τὰ φαυλότερα τὰ ἡμέτερα περιήγαγεν, οὕτως αὖ ἀπὸ

τούτων ἐλπίς ἐστίν ἀντιπεριάζειν ἐπὶ τὰναντία· τίνα γὰρ τῶν ἀπάντων ἐώρακας, ἢ ἀκήκοας πώποτε, τῆς ἐπ' ἄμφω μεταβολῆς μὴ μετεσχηκότα, κύκλῳ τῶν ἀνθρωπίνων αἰετὶ περιθεόντων, καὶ περιδινουμένων; πῶς δ' ἂν, καὶ εἴτω ποτ' εὐἀπαντήσῃε τὰ παρὰ τῆς τύχης, ἐπὶ τούτῳ μὲν ἐθέλειν κηλεῖσθαι, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐναντίοις, ἃ δεῖ ἀναγκαίως μάλισα φέρειν, δίκαιος ἂν εἴη οὕτω δοκεῖν τὴν ψυχὴν καταπεπτωκέναι, ὥστε μὴδὲ ζῆν ἀξιοῦν; Τοῦτ', οὖν, ὦ ἄριστ' Ἀἴας, σκοπεῖ παρὰ σεαυτῷ ἀκριβῶς· καὶ πρὸς τούτῳ μνείαν καμοῦ ἀναγκαίαν ποιῶ, εἴτι χάριεν πέπονθας παρ' ἐμοῦ, εἰς καιρὸν τούτον τὴν χάριν ἀντιμετρῶν· ὅς γὰρ ἂν εὐ πέπονθῶς μὴ μεμνῆται, οὗτος οὐκ ἂν λέγοιτο ἀνὴρ εὐγενής.

Ἀἴας Πρὸς Ταῦτα.

Ἄ μὲν σοι εἴρηται οἶκτον ἔχει πολύν· μεταβαλεῖν δὲ τοῦ μὲν φρόνημα οὐδεὶς, οὐτ' ἂν δις εἴπῃ τοσαυτά γε καὶ τοιαῦτα, δυνήσεται· Σὺ δ', ὦ παῖ, πρόσβιθι ὕστατον ἤδη τῷ σῷ πατρὶ, παρέχων αὐτῷ ἀπαλὴν δεξιάν· Ἀλλὰ ζηλῶ σε, ὦ Εὐρύσακας, μὴδὲν τῶν καταλαβόντων ἡμᾶς δεινῶν αἰσθανόμενον· ἐν μὲν γὰρ τῷ φρονεῖν, τὰ ἡδέα ἀφαιρεθῆναι, πόνον ἔχει πολύν· ἐν δὲ τῷ μὴ φρονεῖν ἡδιστός ἐστι βίος, μέγας ἂν τις ἡδονῆς καὶ λύπης αἰσθησιν λάβῃ· Εἴης δ' οὖν, ὦ παῖ, πατὴρ μὲν ἐμοῦ εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλα ὁμοῖος· ἀνδρωθεὶς γὰρ, δείξεις τοῖς ἐχθροῖς, οἷος ἐξ οἴου ἐξέφυς πατρός, καὶ διπῶς δίκην, εἴ τις αὐτὸν τολμήσας ἐλύπησε, λήψῃ παρ' αὐτοῦ, πολλὴν ποιήσῃ σπουδὴν· δεῖ γὰρ δήπου τὸν καλὸν καγαθὸν υἱὸν γενέσθαι βουλούμενον, τιμωρὸν αὐτῷ τοῦ θανάτου γενομένου, τιμῆσαι ποτε τὸν πατέρα· νῦν δὲ μέ-

χρητέως ὑποκείμενος τῇ μητρὶ, διασώζου, μηδὲν μὴτ' ἐμοῦ, μήτε σεαυτοῦ, μήτι πάθης, φροντίζων, προστάτην τοιοῦτον ἔχων Τεύκρον τὸν ἐμὸν ἀδελφόν, ἄνδρα ὁμολογούμενως ἀγαθόν, καὶ πάντα σοῦ ποιησόμενον δευτέρα ὡς καὶ νῦν, τόξων εὖ εἰδώς, εἰς λόγους ἰέναι προτετίμηται πάντων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἄπεστ' ἐκεῖνος, ὑμεῖς γ', ὦ Ναῦται, τοῦ ἐμοῦ οἴκου στήριγμα ὄντες, τὰ παρ' ἐμοῦ ἐκείνῳ ἐλθόντι ἀπαγγεῖλατε οὔτω· χρὴ γάρ αὐτῷ ὥστ' ἐμοῦ πατέρα τούτῳ γενέσθαι· καὶ οἴκαδε αὐτὸν ἀγαγόντα, σὼν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ παραδοῦναι, γηροβασκὸν αὐτοῖς γενησόμενον· τῶν δ' ἑπλυν (εἰρήσεται γὰρ καὶ τοῦτο) τὰ μὲν συντεθάρθω μοι· οὐ γὰρ ἂν βουλοίμην οὐδ' ἀγώνων γενέσθαι βραβεῖα, οὐδὲ γόητί τῳ ἀγωνίσματα λόγων· τὸ δὲ σάκος τὸ ἐπταβόον σὺ, ὦ Εὐρύσακας, ἐπώνυμον ἔχει, πατρῶον καὶ μηλίον τιμαλφέστατον πάντων· καὶ ζῶης μοι, ὦ παῖ, εὐτυχῶς τούτῳ χρώμενος ἐπιμήκιστον· ἀλλὰ τοῦ καιροῦ πλείω λέγειν μὴ συγχωροῦντος, ἄπαγε σὺ, ὦ γύναι, τὸν παῖδα, μεταπήσασά πη, καὶ μηκέτι κόπτου τοῖς δάκρυσιν· οὐ γὰρ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ θροεῖν ἐπωδὰς, τοῦ πῆματος τομῆς δεομένου.

Ναῦται πρὸς ταῦτα.

Ταῦτα μὲν, ὦ Δέσποτα, ἀπαγγεῖλαι οὔτε Τεύκρῳ ἐπα-
νελθόντι ἐρωδῆδες εἰσιν, οὔτε τοῖς γειναμένοις ἀπονοστήσαντας,
οἴκαδε· ἀλλὰ ποίοις ἂν ἴδοιμεν αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς ἀνευ σοῦ ἐ-
κῆϊσε γένόμενοι; καὶ τί ἐροῦμεν αὐτοῖς, περὶ σοῦ ἐρωτώμε-
νοι; πότερον ὅτι πέπτωκας προμυχόμενος, ἀνὴρ γένόμενος
ἀγαθός; ἢ τοῦτ' αὐτὸ ὅπως ἔχει ταῖς ἀληθείαις ἀγγελοῦμεν
αὐτοῖς; ἀλλ' εἰ μὲν τὸ πρῶτον, ψευδόμεθα ἀναισχύντως,

περιπύστου γενομένου τοῦ πράγματος· εἰ δὲ τὸ δεύτερον, πῶς οὐκ ἂν χεῖριστοι ἀπάντων κριθείημεν, μὴ κωλύσαντες, πολλοὶ ὄντες, ἓνα; Ἀνάγκη τοίνυν ἡμῖν ἢ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ ἐπανελθεῖν πρὸς τοὺς οἴκοι, ἢ αὐτοῦ συναπολωλέναι, ἓνα μῆτις ἡμῖν μέμψις πρὸς τοὺς ἔπειτα γένηται· δύο γὰρ κακῶν προκειμένων τὸ μὴ χεῖρον βέλτιον.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ὄρα σύ γε, ὦ ἄριστ' Ἀἴας, οἶων καὶ ὅσων κακῶν τὸ σὸν δόγμα τῇ πατρίδι γενήσεται αἷτιον. Τάλαινα Σαλαμίς, οἷα ἦν σοι τὰ πεπρωμένα! οἶόν σοι τὸν στέφανον ὁ φθόνος ἀποκεῖραι ἐθέλει, ἐς τέλος κρατήσας! ἀλλ' οὐκ οἶμαι (οὐδὲ γὰρ κατισχύσει οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ πάθος· οὐ δὲ μὴν ἡττηθήσῃ σὺ ὁ ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις κινδύνοις ἀήττητος· δεῖ γὰρ δήπου τὸν ἰσχυρότατον πᾶσιν ὁμολογούμενον, καὶ φρόνημα γενναῖον ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κεκτῆσθαι· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν ὄφελος τῆς ἰσχύος, καὶ τοῖς θηρίοις οὔσης κοινῆς· καὶ τοι καὶκεῖνα ὀρώμεν πολλάκις ἐν ἐρημίαις ἐγκαρτεροῦντα πείνη, δίψῃ, ψύχει, θάλπει, διωγμοῖς, τραύμασι, παντοίοις παθήμασιν· ἀλλ' οὐδὲν ἐξ ἀπογνώσεως, καὶ ταῦτ' ἀφρόνων ὄντων, ἐκόντες εἰς θάνατον ἔρχεται· ἐνέσπειρε γὰρ καὶ αὐτοῖς ἢ φύσις ὁρμὴν πρὸς τὸ σῶζεσθαι, καὶ ταῦθ' ὅρον παρὰ τῆς προνοίας δεξάμενα, ἀπαράβιατον ἑαυτοῖς φυλάττειν ἐθέλουσιν· ἥπου γε δὴ ὁ ἄνθρωπος, ὅς καὶ λόγῳ ὑπὲρ ἐκεῖνα τετίμηται, ὀφείλει πρὸ παντὸς τὸ ζῆν τίθεσθαι· καὶ ταῦτα σὺ, ὦ Δέσποτα, μᾶλλον ὁ ἄριστος πάντων γεγεννημένος· τίς γὰρ ὁ λόγος ἐθέλειν ἀποθανεῖν; ὅτι τῶν Ἀχιλλείων ἀπέτυχας ὀπλων, μὴ καὶ περιττὸν εἰπεῖν ἢ, ὅτι τὸ σάκος τὸ σὸν ἐπτάπτυχος ὢν, πολλῷ λῶν ἐστὶν ἐκείνου· εἴτα οὐ τῶν ὀπλων ἢ ἀρετῇ, ἀλλ' ἐκεῖνα διὰ τὴν ἀρετὴν ἐστι τίμια· καὶ τῶν δειλῶν ἂν εἴη μᾶλλον περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδάζειν, ὥς μὴδὲν ἐξ

δικαίας ἀρετῆς δυναμένων· σὺ δὲ καὶ λίθον ἄρας ἀναιδῆ, καὶ πόρρωθεν ἔτι ἀποσοθήσας τοὺς ἄλλους, ἀνέτρεψας ἔκτορα· Ἄλλ' Ὀδυσσεύς, φῆς, ἥττων ὢν, προτετίμηται· καὶ τοῦτό σε λυπεῖ, καὶ ἀποθανεῖν ἀναγκάζει; μὴ σύ γε· εἰ γὰρ καὶ τοῖς ὅπλοις σου προτετίμηται, ἄλλ' ἐν ταῖς γνώμαις πάντων ἡ σὴ ἀρετὴ πολλῶ ὑπερέχει· νῦν δέ τις οὐκ ἂν καταγελᾷ τῶν δικαστῶν, εἰδὼς τὸ πρᾶγμα φθόνου ἔργον γεγεννημένον; ἔπειτα, εἰ ἀνθρωπίνως τὰ πράγματα κρίνομεν, εὖροιμεν ἂν καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀτρεΐδας ἑαυτοῖς γε συμφέροντα πράξαντας· τὸ γὰρ ἄθλόν σοι ἀποδόντες, καὶ ἑαυτῶν κρείττω ὄντα ἀπέδειξαν ἄν· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ τῶν ὅπλων εὐπροσώπως ἀντεποιοῦντο· ἄλλ' ἵνα μὴ δόξειε προδήλως ἀναισχυντεῖν, ἀνδρὶ γόνῃτι, φθόνῳ δουλεύοντες, δοθῆναι ἐποίησαν· τὸ γὰρ δεῖλόν μόνον ἀνανταγώνιστον· Ἀλλὰ τί ἂν τις λέγει τὰ πολλά; ἐν γὰρ ἦν μοι μόνον πεισθῆς, αὐτίκ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸν ἔλεγχον δώσει· προκαλοῦ αὐτὸν εἰς μονομαχίαν, καὶ ὄψεται, εἰ αὐτὸν ὠφελήσῃ τὰ ὅπλα· ἄλλ' οὐδὲ τὴν φωνὴν αὐτὴν, ἣν ἐπ' αὐτὸν ῥήξαις, ἂν εἰκότως ὑποστῆναι δυνήσεται· ἀλλὰ τὰς τριόδους περισκοπήσει, ὅπῃ δεῖ καταδύναι, ὥσπερ λαγῶδες, λέοντος βρυχομένου· Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῶν· οἷς δεῖ σε πείθεσθαι μάλιστα· τὰ τε γὰρ ἄλλα πάσαι τῷ σῷ πατρὶ καὶ τῷ οἴκῳ παντὶ εὖνοοῦντες διετελέσαμεν, καὶ οἱ πλείους ἡμῶν δι' ἡλικίαν ἐμπειρότεροι πῶν πραγμάτων, ἅτε δὴ πλείω ἐπ' ἄμφω εἰδότες τε καὶ παθόντες, γενόμενοι, ταῦτά σοι τ' αὐτῷ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς συμφέροντα λέγομεν.

Νῦν δ' ἄκουσον καὶ περὶ τῆςδε τῆς κακοδαίμονος, καὶ παιδὸς τουτου· ὃς ὑπὸ τε νηπιότητος καὶ ἀναισθησίας παρὰ τοῖς σοῖς ποσὶ τυγχάνει ἀθύρων· ἂρ' ἀξιώσεις τούτους ἐπιχαρμα καὶ γέλωτα γενέσθαι τοῖς σοῖς ἐχθροῖς; μὴ σύ γε

ὄρας γὰρ ἐν οἷσι εἰσὶ καὶ ὅσα ἦδε κατὰ τῶν παρειῶν ἀφίη-
 σι δάκρυα· ταῦτά δὴ ποιήσουσιν οἴκοι καὶ οἱ τεκόντες, εἴτε
 τοιοῦτο ἀποτολήσειας, Τελαμὼν ὁ πρέσβυς, καὶ Ἑρίβοια ἡ
 φιλότεκνος, οἱ πολλῶ σὺν πόθῳ ἐπιθυμοῦντες προσπύξα-
 σθαί σε· καὶ τὸ ὄμμα αὐτῶν περιμένοντές σε συγκλείσειν·
 Τούτων οὖν πῶς εἰκὸς λυπῆσαι τὸ γῆρας; καὶ ἐξ εὐδαιμόνων
 παρὰ φρόνι γνώμῃ δυστυχεστάτους ἀπάντων ποιῆσαι; μὴ
 σύγῃ παρὰ τε γὰρ ἀνθρώποις τοῦτο μεμπτόν, παρὰ τε θεοῖς
 οὐκ ἂν εἴη ἀνεύθυνον.

Α Ἰ α ς.

Προσποιοῦμενος καθαρισμὸν, ἔξεισι τὴν ἐπὶ θάνατον.

Ἐμελλόν ἄρα καὶ τῶν παρόντων πρὸ γράμματος μαθεῖν,
 ὡς ὁ χρόνος ἐστὶν ἀπάντων διδάσκαλος· τά τε γὰρ ἄλλα
 πέφυκε μεταβάλλειν, καὶ τὰς γνώμας κατὰ τὰ συμβαίνοντα
 μεταπεῖθειν· αὐτίκα γὰρ αὐτὸς ὃδ' ἐγὼ, καὶ τοὶ γνοὺς ἀπαλ-
 λαγῆναι τῶν τῆδε, καὶ τῷ δόγματι ἐς τέλος ἐγκάρτερῆσαι,
 νῦν ἐξ ὧν θ' ὑμεῖς, τὰ ἄριστα συμβουλευόντές μοι, εἰρήκατε,
 ἐξ ὧν τε καὶ ἡ ταλαίπωρος αὐτὴ καταχεῖ πολλῶν καὶ ἀφθό-
 νων δακρύων, ἐς τοῦσχατον θηλυθείς, ἑλλοῖος ὅπως ἐν θρα-
 χεὶ γεγένημαι χρόνῳ· ὡς μέγα μὲν γὰρ δύναται λόγος,
 κατὰ λόγον καὶ ἐξ εὐνοίας ῥηθείς· μείζω δὲ καὶ τὰ δάκρυα,
 ἀπροσποιήτως κατάχεόμενα, προκαλεῖται τὸν οἰκτὸν πῶς
 γὰρ ἂν τήνδε χήραν, καὶ τὴν παῖδα ὀρφανὴν καταλίπομι
 τοῖς ἐχθίστοις; τοὺς δὲ τεκόντας καὶ ἀνδρῶν πρὸς τῷ αἰ-
 σχρῷ παρὰ τὸ γῆρας τῇ αὐτοφόνῳ λυπῆσαι· δεῖ γὰρ δὴ
 τοὺς καλοὺς καὶ καλοὺς οὐ μόνον τιμᾶν ἀπλῶς τοὺς γεννήσαν-
 τας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ζῆν φεῖδεσθαι κατὰ λόγον, ἵνα γηροβο-
 σκοῦντες ἐκείνους, εὐφραίνωσι μάλιστα.

Ἐπεὶ τοίνυν μετέδοξέ μοι οὕτως, εἰμι μικρὸν παρὰ τὴν ἀκτὴν, τάς τ' ἐμαυτοῦ λουσόμενος προστριβάς, εἶπας τὴν μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐξιλάσασθαι δυνηθείην, καὶ τὸ ξίφος τουτὶ τὸ ἐπ' ἀράτον κατορύξων ἐν ἀστίβει πῇ χωρίῳ· ἐνθ' οὐδείς τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων αὐτὸ οὐδέποτε ὄψεται· ἐξ οὗ γὰρ ἔδεξάμην τοῦτο παρὰ τοῦ Ἑκτορος, οὐδέν μοι ἀγαθὸν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξε· κακῶν δ', ὅσων ἀνείπη τις, αἴτιον· καὶ ἀληθές ἄρ' ἐστὶ τὸ παρὰ πᾶσιν ἀδόμενον, ὡς ἐχθρῶν δῶρα ἄδωρα κοῦκ ὀνήσιμα· οὐκοῦν εἰσόμεθα τοῦ γε λοιποῦ σέβειν μὲν θεούς, πείθεσθαι δὲ βασιλεῦσι· παρ' ἐκείνων γὰρ καὶ οὗτοι τὸ σκῆπτρον τυγχάνουσιν εἰληφότες, καὶ τοι καὶ τοῖς μὴδὲν αἰσθανομένοις τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐνοῦσαν εὐρίσκομεν· χειμῶνα γὰρ θέρει ὀρώμεν ὑποχωροῦντα, καὶ νύκτα τῇ ἡμέρᾳ ὑπείκουσιν· ἡμεῖς δὲ ψυχῇ τε καὶ λόγῳ ἐκείνων προτιμηθέντες, πῶς οὐ μαθησόμεθα σωφρονεῖν; Ἐγὼ δ' οὖν, ἐξ ὧν ἤδη πεπείραμαι, ἐκείνως ἔγνω διὰ γαίης τοῦ γε λοιποῦ, τοὺς μὲν ἐχθροὺς εἰς τοσόνδε μισεῖν, ὡς ποθ' ὕστερον καὶ φιλήσων· τοὺς δὲ φίλους ἀβίς οὕτως ὠφελεῖν, ὡς μὴ μενοῦντας αἰεὶ τοὺς αὐτούς· τοῖς γὰρ πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἐπίπλαστος ἡ φιλία· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐχέτω.

Σὺ δ', ὦ γύναι, εἰσιοῦς' ἐνδον, εὐχου θεοῖς πᾶσι γενέσθαι μοι εὖ, ὃ μέλλω δράσειν, ἐξίων ὧδε· ὑμεῖς δ' αὖ, ὦ Ναῦται, στήριγμα τοῦμοῦ οἴκου, ἐπειδὴν τάχιστα Τεῦκρος ἔλθῃ (ἐλεύσεται γὰρ εὐ· οἶδ' ὅτι· αὐτίκα μάλα) ὑμῶν τ' αὐτῶν μέλειν αὐτῷ κελεύσατε παρ' ἐμοῦ· καὶ ἡμᾶς, ὅποι δεῖ, πορεύθέντας ἀπαγγεῖλατε· αὐτίκα γὰρ ὄψεσθε με πάντων τῶν παρόντων ἀπηλλαγμένων κακῶν.

Ναῦται ἀγροοῦντες τὸ μελετώμερον, χαίρουσι.

Ὁ μὲν οὖν μεταμεληθεὶς ἐπὶ πᾶσι, τῆς κρείττονος ἐγένετο μοίρας, καὶ ἤδη ἐπὶ καθάρσια ἄπεισιν ἀγνισόμενος· θεῶν τις, ὡς ἔοικεν, ὃς αὐτῷ εὖνους ἐσὶν ἔτι, ταύτην αὐτῷ ἐνέθηκε τὴν βουλήν, οὐχ ὁ παρ' ἡμῶν λόγος, οὐδὲ τὸ πάθος τῆς γυναικός· ἀνθρώπων γάρ τῳ χαλεπὸν ἦν αὐτὸν ἀποτρέψαι ἀπὸ τοῦ δόγματος· Ἡμῖν δ', ὦ φίλοι συστρατιῶται, πάρεστιν ἤδη χαίρειν, ἀπὸ τῶν φαυλοτέρων ἐπὶ τὰ χρηστότερα τὴν ἐλπίδα μεταγαγόντας· νῦν γὰρ καὶ πατρίδα ἐλπίζομεν ὄψεσθαι, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἀσπάσεσθαι, τὸν τε Τελαμῶνα καὶ τὴν Ἐρίβοιαν σὺν ἐπαίνῳ πολλῷ ὑποδεχομένους ἡμᾶς, καὶ πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῖς εὐρήσομεν ἡδέως προσβλέποντας· Χαῖρε δὲ καὶ σὺ, Τέκμησα ἡ πολύπονος, τὰ δάκρυα ἤδη ἀπὸ τῶν παρειῶν ἀπομορξαμένη, καὶ σὺ, ὦ Εὐρίσακες, μέγ' ἔρεισμα τοῦ Τελαμῶνος ἐσόμενος οἴκου, χαῖρε· ὁ γὰρ σὸς πατήρ, ὦ φυήν τε, ἀρετὴν τε πᾶσαν ὁμοιος ἔσῃ, σῶς ἤδη ἐστίν, ἀπὸ τῆς ὀλεθρίου γνώμης πρὸς σωτηρίαν ἄρτι μεταβουλευθεὶς· ὦ Ζεῦ, καὶ Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, οἶα ἡμῖν ἀνθ' οἷων γεγένηται! τίνας οὖν ὑμῖν ἀντὶ τούτων προσε νέγκωμεν τὰς θυσίας; τά τε γὰρ ἄλλα ἡμῖν γεγένησθε εὐμενεῖς, καὶ Αἴαντι ἀντὶ τῆς ὀλεθρίου κρατίστην νῦν ἐνεθήκατε γνώμην· καὶ πάρεστιν ἡμῖν πᾶσι χαίρειν, φῶς ὅλως, τῆς ἀχλὺς τῶν πραγμάτων διασκεδασθείσης, ὀρῶντες· Αἴας γὰρ ἤδη μεταμαθὼν τὰ πρῶτα, πεπαιδευται, ἐξ ὧν ἡμαρται ἐς ὑμᾶς, πρὸς τὰ δεύτερα, θεοὺς μὲν τιμᾶν πάντας, τοῖς κρείττοσι δὲ ὑπέεικιν.

Ἀργεῖλος λέγει.

Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, ἴστα τοῦτο σαφῶς, ὡς Τεῦκρος ἤκεν ἄρτι ἀπὸ τοῦ λόγου· γενομένῳ δ' ἐν μέσῳ τῷ τραποπέδῳ οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐκ ὀνείδεσιν αὐτῷ ἐπεπήδησε, τὸν τοῦ μανέντος καὶ ἐπιβουλεύσαντος τοῖς Ἕλλησι καλοῦντες αὐτὸν ἀδελφόν· εἰ δὲ καὶ συλλαβόντας καταλεῦσαι ἐκέλευον· καὶ εἰς τοσοῦτον ἤλθον, ὥστε καὶ τὰ ξίφη ἐξείλκυσαν ἐπ' ἀλλήλους· καὶ εἰ μῆτις τῶν πρεσβυτέρων ἔφθη διαλλάξαι αὐτούς, ἐν μέσοις γενόμενος, καὶ εἰς αὐτὸ ἦκον τὸ δεινόν· νῦν δὲ θεῶν τοῦ εὐνοίᾳ οὐδὲν ἐπράχθη τῶν ἀνηκέστων· ἀλλ' ἐκ τούτου μεταστάντα Τεῦκρον τοῦ συνεδρίου δέχεται Κάλχας, καὶ λαβόμενος τῆς αὐτοῦ δεξιᾶς, ἐκοινολογεῖτό τι πρὸς τὸ οὖς, ἐκλιπαρῶν, ἐπισκλήπτων, παντοίᾳ χρώμενος μηχανῇ πρὸς τὸ πείσαι· καθῆρξαι τὸν Αἴαντα τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἐντὸς τῆς σκηνῆς, εἰ βούλοιτο αὐτὸν περιεῖναι· μῆτις γὰρ τῆς θεοῦ μονοήμερος ἐλαύνει τὸν ἄνδρα· οἱ γὰρ τῇ ἐαυτῶν πεποιθότες ἰσχυροὶ, πολλὰς ταῖς ἐκ τοῦ θεοῦ περιπίπτουσι δυστυχίαις, ὅτι ἀνθρώπου μὲν φύσιν λαχόντες, ὑπὲρ ἀνθρώπου δὲ φρονούντες, καταφρονοῦσιν ἐκείνων· ὅπερ δοκεῖ καὶ Αἴας παθεῖν· ἀπαίρων γὰρ τῆς οἰκίας ἐπὶ τήνδε τὴν ἐκστρατείαν, οὐ μόνον τὴν τοῦ πατρὸς ἐντολὴν εἰς οὐδὲν ἐλόγισατο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ θεῖον λόγον ἀφῆκεν ἀνοσιώτατον· παραινούντος γὰρ ἐκείνου αἰεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν σὺν θεοῖς, ὁ δὲ ἀλαζώνως, μετὰ θεῶν, ὧ πάτερ, ἔφη, χ' ὁ κακὸς ἂν νικήῃ· ἐγὼ δὲ, πεπειθὼς τῇ ἐμαυτοῦ ἀρετῇ, καὶ ἄνευ ἐκείνων δυναίμην ἀνκλέος ἄρχσθαι μέγα· τοῦτο μὲν αὐτῷ λίαν ἀφρόνως πρῶτον ἐπιτετόζεσθαι· δεύτερον δὲ, ἐπιφανούσης αὐτῷ Ἀθηνᾶς ἐν τῇ μάχῃ, καὶ προτρεπούσης ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἕτερον ὁμοίον τῷ πρώτῳ προήκατο λόγον· ἄλλους γὰρ, ἔφη,

Ναῦται ἀγροῦντες τὸ μελετώμενον, χαίρουσι.

Ὁ μὲν οὖν μεταμεληθεὶς ἐπὶ πᾶσι, τῆς κρείττονος ἐγένετο μοίρας, καὶ ἤδη ἐπὶ καθάρσια ἄπεισιν ἀγνισόμενος· θεῶν τις, ὡς ἔοικεν, ὃς αὐτῷ εὐνους ἐστὶν ἔτι, ταύτην αὐτῷ ἐνέθηκε τὴν βουλὴν, οὐχ ὁ παρ' ἡμῶν λόγος, οὐδὲ τὸ πάθος τῆς γυναικός· ἀνθρώπων γάρ τῳ χαλεπὸν ἦν αὐτὸν ἀποτρέψαι ἀπὸ τοῦ δόγματος· Ἡμῖν δ', ὧ φίλοι συστρατιῶται, πάρεστιν ἤδη χαίρειν, ἀπὸ τῶν φαυλοτέρων ἐπὶ τὰ χρηστότερα τὴν ἐλπίδα μεταγαγόντας· νῦν γὰρ καὶ πατρίδα ἐλπίζομεν ὄψεσθαι, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἀσπάσασθαι, τὸν τε Τελαμῶνα καὶ τὴν Ἐρίβοιαν σὺν ἐπαίνῳ πολλῷ ὑποδεχομένους ἡμᾶς, καὶ πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῖς εὐρήσομεν ἡδέως προσβλέποντας· Χαῖρε δὲ καὶ σὺ, Τέκμησα ἡ πολύπονος, τὰ δάκρυα ἤδη ἀπὸ τῶν παρειῶν ἀπομορξαμένα, καὶ σὺ, ὦ Εὐρίσακες, μέγ' ἔρεισμα τοῦ Τελαμῶνος ἐσόμενος οἴκου, χαῖρε· ὁ γὰρ σὸς πατήρ, ὧ φυὴν τε, ἀρετὴν τε πᾶσαν ὁμοιος ἔσῃ, σῶς ἤδη ἐστίν, ἀπὸ τῆς ὀλεθρίου γνώμης πρὸς σωτηρίαν ἄρτι μεταβουλευθεὶς· ὦ Ζεῦ, καὶ Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, οἷα ἡμῖν ἀνθ' οἷων γεγένηται! τίνας οὐν ὑμῖν ἀντὶ τούτων προσενέγκωμεν τὰς θυσίας; τὰ τε γὰρ ἄλλα ἡμῖν γεγένησθε εὐμενεῖς, καὶ Αἴαντι ἀντὶ τῆς ὀλεθρίου κρατίστην νῦν ἐνεθήκατε γνώμην· καὶ πάρεστιν ἡμῖν πᾶσι χαίρειν, φῶς ὄλω, τῆς ἀχλὺς τῶν πραγμάτων διασκεδασθείσης, ὀρώντες· Αἴας γὰρ ἤδη μεταμαθὼν τὰ πρῶτα, πεπαιδευται, ἐξ ὧν ἡμαρταί ἐς ὑμᾶς, πρὸς τὰ δεύτερα, θεοὺς μὲν τιμᾶν πάντας, τοῖς κρείττοσι δὲ ὑπείχειν.

Ἀργεῖλος λέγει.

Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, ἴστε τοῦτο σαφῶς, ὡς Τεῦκρος ἦκεν ἔρτι ἀπὸ τοῦ λόχου· γενομένῳ δ' ἐν μέσῳ τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐκ ὀνείδεσιν αὐτῷ ἐπεπήδησε, τὸν τοῦ μανέντος καὶ ἐπιβουλεύσαντος τοῖς Ἕλλησι καλοῦντες αὐτὸν ἀδελφὸν· οἱ δὲ καὶ συλλαβόντας καταλεῦσαι ἐκέλευον· καὶ εἰς τοσοῦτον ἤλθον, ὥστε καὶ τὰ ξίφη ἐξείλκυσαν ἐπ' ἀλλήλους· καὶ εἰ μῆτις τῶν πρεσβυτέρων ἔφθη διαλλάξαι αὐτοὺς, ἐν μέσοις γενόμενος, καὶ εἰς αὐτὸ ἦκον τὸ δεινόν· νῦν δὲ θεῶν του εὐνοίᾳ οὐδὲν ἐπράχθη τῶν ἀνηκέστων· ἀλλ' ἐκ τούτου μεταστάντα Τεῦκρον τοῦ συνεδρίου δέχεται Κάλχας, καὶ λαβόμενος τῆς αὐτοῦ δεξιᾶς, ἐκοινολογεῖτό τι πρὸς τὸ οὖς, ἐκλιπαρῶν, ἐπισκῆπτων, παντοίᾳ χρώμενος μηχανῇ πρὸς τὸ πείσαι· καθῆρξαι τὸν Αἴαντα τὴν παρούσαν ἡμέραν ἐντὸς τῆς σκηνῆς, εἰ βούλοιτο αὐτὸν περιεῖναι· μῆνις γὰρ τῆς θεοῦ μονοήμερος ἐλαύνει τὸν ἄνδρα· οἱ γὰρ τῇ ἑαυτῶν πεποιθότες ἰσχυρί, πολλαῖς ταῖς ἐκ τοῦ θεοῦ περιπίπτουσι δυστυχίαις, ὅτι ἀνθρώπου μὲν φύσιν λαχόντες, ὑπὲρ ἄνθρωπον δὲ φρονοῦντες, καταφρονοῦσιν ἐκείνων· ὅπερ δοκεῖ καὶ Αἴας παθεῖν· ἀπαίρων γὰρ τῆς οἰκίας ἐπὶ τήνδε τὴν ἐκστρατείαν, οὐ μόνον τὴν τοῦ πατρὸς ἐντολὴν εἰς οὐδὲν ἐλογίσατο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ θεῖον λόγον ἀφῆκεν ἀνοσιώτατον· παραινοῦντος γὰρ ἐκείνου αἰεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν σὺν θεοῖς, ὁ δὲ ἀλαζόνως, μετὰ θεῶν, ὦ πάτερ, ἔφη, χ' ὁ κακὸς ἂν νικήῃ· ἐγὼ δὲ, πεπειθὼς τῇ ἑμαυτοῦ ἀρετῇ, καὶ ἄνευ ἐκείνων δυνάμην ἀνκλέος ἄρχειν μέγα· τοῦτο μὲν αὐτῷ λίαν ἀφρόνως πρῶτον ἐπιτετόξευται· δευτέρον δὲ, ἐπιφανούσης αὐτῷ Ἀθηνᾶς ἐν τῇ μάχῃ, καὶ προτραπούσης ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἕτερον ὁμοίον τῷ πρώτῳ προήκατο λόγον· ἄλλους γὰρ, ἔφη,

ὦ ἄνασσα, κέλευε ταῦτα, ἐμοῦ δ' οὐδεὶς ἂν γένοιτο κρείττων
τοῖς ὅπλοις· τοιούτοις οὖν λόγοις ἀρρήτοις τε καὶ δεινοῖς τὴν
τῆς θεᾶς ὀργὴν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο, ὑπὲρ δ' δεῖφρονήσας,
οὔτε τῆς ἰδίας φύσεως μνησθεὶς, οὔθ' ἧς ἔτυχεν ἰσχύος τοὺς
θεοὺς νομίσας εἶναι δοτῆρας· Ἄλλ' οὖν, ἦν σήμερον διασωθῇ
ἔσται αἰεὶ σεσωσμένος· ταῦτα μὲν ἔφη Κάλχας· Τεῦκρος δ'
εὐθύς ἐκ τούτου ἔπεμψε με ἐροῦνθ' ὑμῖν τοὺς τοῦ μάντεως
λόγους, ὥστε μὴ εἶσαι τήμερον τὸν ἄνδρα προσελθεῖν τῆς
σκηνῆς οὐδὲν οὐδαμῇ· εἰδὲ μὴ, Αἴας οὐκέτ' ἐστίν·

Αἴας μοιρωθεὶς, καὶ μέλλον ἐπιπεσεῖσθαι τῷ ξίφει.

Τὸ μὲν ξίφος, ὁ δὲ θύρον ἄδωρον παρ' Ἑκτόρος, ἀνδρὸς ἐχθί-
στουμοι, δέδοται, εὐ ἤδη πέπηγεν, ὃ χρεὼν με ἐπιπεσεῖν,
ἢ ὀξύτατον μάλιστα, ἐτέρῳ μὲν τῷ ἀποτρόπαιον ἴσως ὄν,
ἐμοὶ δ' αὐτῷ γε βουλομένῳ ἀποθανεῖν καὶ μάλα εὐνούσατον,
ὅσον οὖν τοῦπὶ τούτῳ εὐ ἡμῖν ἔχει.

Σὺ δ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, πρῶτον ἀπάντων τόδε μοι κρήνην
ἐέλδωρ, πέμψαν ἄγγελον ἐπὶ Τεῦκρον ἀγγελοῦντα τὸ γένη-
σόμενον, ὅπως πρῶτος αὐτὸς ἐλθὼν περιστείλῃ μοι τὸν νεκ-
ρὸν, πρὶν ἂν, καταφανοῦς τοῦ πράγματος γενομένου, τοὺς
ἐμοὺς παρεῖναι ἐχθίστους· δέος γὰρ μὴ, ἀνόσιοι ὄντες, ἀνό-
σιόν τι εἰς ἐμὲ ἐργάσωνται, φθάσαντες, ἐπιρρίπτοντες τὸν
ἐμὸν νεκρὸν τοῖς κυσί· τοῦτ' οὖν, ὦ Ζεῦ, πρῶτον δέομαι.

Σὺ δ', ὦ Ἑρμῇ, ὃς ἐπωνύμως καὶ πομπαῖος προσαγορεύη,
ἢ τάχους ἔχεις, κόμισόν με εἰς ἄδου, τῷδε τῷ ξίφει τὴν
πλευρὰν ἀπορρήξαντα· οὐκέτι γὰρ μοι βιώσιμον, ἄδικ' ἄδι-
κα, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, πεπονθότι· ἐκαῖσε παρὰ τοῖς κάτω εἶναι με

τοῦ λοιποῦ ἀναγκάζει τὸ πάθος· δεῖ γὰρ δὴ τὸν ἀγαθὸν ἢ καλῶς ζῆν, ἢ θανεῖν, ἐν τῷ βίῳ γενόμενον ἄτιμον.

Ἰμεῖς δ' αὖ, ὦ σεμναὶ θεαὶ, ἴστε με ἀπολλύμενον δι' Ἀτρείδας, ὥς μηκέτι ἀνεχόμενον ζῆν, ἐφ' οἷς ὕβρισμαι παρ' ἐκείνων, ἥττων τοῦ γόητος Ὀδυσσέως κριθεὶς παρ' αὐτοῖς, ἐγὼ ὁ ἄριστος πάντων· ὑμεῖς δ' αὐτοὺς κακῶς κακοὺς συναρπάσαί τε, ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀπολουμένους· ἴτε, ὦ ποινίμοι Ἐρινύες, μηδενὸς τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ Ἑλλήνων φείδεσθε, ὅσοις τὸ πάθος τοῦμὸν ἐνεποίησε γέλωτα· ὑμῶν γὰρ τὸ κράτος ἐστὶ τοῖς τοιούτοις ποινάς· ἐπιβάλλειν ἀξίως, ὧν ἔπραξαν.

Σὺ δέ, ὦ ἥλιε, ὁ τὸν εὐρὺν διφρηλατῶν οὐρανὸν, ἡνίχ' ὑπερβῆς Σαλαμῖνα, στήσας τὸ ζεῦχος ἐν μεσουρανήματι, ἄγγελον τοῖς τεκοῦσι τὰς ἐμὰς συμφοράς· φεῦ! οἶαν μὲν αὐδὴν ἀφήσει ὁ γηραιὸς Τελαμών· οἶαν δὲ ἡ μήτηρ Ἐρίβοια, ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τὴν πολιὰν ἀποτίλλουσα, καὶ τὰς παρειὰς καθαιμάσσουσα, ἐπειδὴν ἀκοῇ συλλάβῃ τὴν φήμην.

Ἄλλ' ἐγὼ τί ποτ' ἐμβαλὼν ἐμαυτὸν ἀκαίρως εἰς λόγους, ἀναβάλλω τὴν πρᾶξιν; οὐ χωρήσω εὐθὺς εἰς τὸ ξίφος; ὦ θάνατε, θάνατε, νῦν ἐλθὼν με ἐπίσκεψαι, καὶ τοι σοὶ αὐτίκα παρὰ τοὺς κάτω καταδύς εἰς τὸ σκότος, συνέσομαι τὸν ἅπαντα χρόνον· ὦ φῶς ἡδιστον καὶ ἄστρον τῆς ἡμέρας ἥλιε, ὦ φέγγος, ὦ ἱερὸν ἔδαφος Σαλαμῖνος, καὶ βάθρον πατρώης οἰκίας· ὦ Ἀθῆναι κλειναί, κρῆνκαί τε καὶ ποταμοί, καὶ πάνθ' ὑμεῖς τὰ Τρωϊκὰ περίξ χωρία, χαίρετε πάντα· χαίρετε δὲ καὶ ὑμεῖς, ὦ τοκεῖς· τοῦτον γὰρ Αἴας ἀποδίδωσιν ὑμῖν πανύστατον λόγον· τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῷ πρὸς τοῖς κάτω εἰρήσεται· νῦν δ' ἐπιπίπτειν ἀνάγκη τῷ ξίφει.

Τεῦκρος ἐλθὼν, ὁδύρεται ἐπὶ τῷ νεκρῷ .

Ἐμοὶ μὲν ὁ λόγος κενὸς ἐδόκει διαθρυλλεῖσθαι περί σου, ἀδελφε, ἀνὰ πᾶν τὸ στρατόπεδον, οἷα πολλάκις συμβαίνει διὰ φθόνον γίνεσθαι πολλαχῇ· νῦν δ' ὁρῶ ἔργον ὃν τὸ τεθρυλλημένον· ὦ τῆς ἀώρου τύχης, εἰς ἣν αἰφνης περιέστη τὰ καθ' ἡμᾶς! Ἰμὲν δ' αὖ, ὦ ἄνδρες ναῦται, πῶς δοκεῖ ἔχειν ἡμῖν τὰ παρόντα; καὶ τί ποθ' ὑμῖν ἐπὶ τούτοις συμβαίνει φρονεῖν; ἄρα γε μετρίως ἐζημιῶσθαι; ἄρ' ἔτι νομίζει τις ὑπερβολὴν τῆς ἀπολελοιπέναι τὸ πάθος; ἐμοὶ μὲν γὰρ, εἴ τι τῆς ὑμῶν ξυνήμι γνώμης ἀπόγε τῆς ὀρωμένης κατηφείας καὶ σκυθρωπότητος, πάντα μᾶλλον, ἢ τὸ κατειληφὸς ἡμᾶς κακόν, οἷστον δοκεῖτε νομίζειν· τί οὖν χρησώμεθα τῷ καιρῷ; ἢ καὶ ὑμῖν ἔτι ἐν ἀπόρῳ καθέστηκε; καὶ τὸ πάθος οὐκ ἐπιτρέπει διαγινῶναι σαφῶς τὸ πρακτέον, ἄθρόως ἐπιπεσόν; πότερον θρηνώμεν τοῦτο μόνον τὸ τῶν πολλῶν, πολλὰ κατεχέοντες δάκρυα, ἢ καὶ λόγῳ θεραπεύειν τὸ πάθος πειρώμεθα; ἀλλὰ δέος, μὴ οὐκ ἐπαρκέσω οὕτως ἐξικνεῖσθαι τῆς γνώμης· ἦτε γὰρ ἀπορία πανταχόθεν τὴν δύναμιν ἀφαιρεῖ, καὶ ὁ καιρὸς εἰς ἄλλα μᾶλλον καταναγκάζει.

Ἐμελλες ἄρα τῷ χρόνῳ, ἔμελλες, ὦ ἄριστ' Αἴας, τῷ φθόνῳ ἔσεσθαι παρηνάλωμα διὰ τοῦθ' ἡμᾶς οὐ πρότερον ἀπολέλοιπας, πρὶν ζημιῶσαι τὰ μέγιστα, ὥς μέγ' ἡμῖν τὸ πάθος καταλιπὼν· οἷμοι τῆς συμφορᾶς, εἰς ἣν περιέστημεν· πότερον οὖν, σὲ δεῖ θρηνεῖν, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς τοὺς ἀπολειπομένους κλαίειν ἀξιώτερον γίγνεται; ἐγὼ γὰρ ὅταν ἀναπολῶ τὸν πατέρα ἡμῶν τῶν ἐλπίδων ἀφηρεμένον, καὶ τὸ πάθος τοῦτο ἤδη ἐν γῆρᾳ βαθεῖ βαρέως ὑποίσοντα, οὐκ ἔχω, ὅστις γένωμαι, οὐδ' ὅποι βλέψας, ἀπίω οἰχόμενος. τίς γὰρ με πατρίς ἄνευ σοῦ ὑποδέξεται; ποῖος δ' ὀφθαλμοῖς ὄψεται με ὁ πρέσ-

Εὖς, τὸν ἀνανδρία γε καὶ δειλία δόξοντα παρ' αὐτῷ σε προδοῦναι, εἰ μήτι καὶ δόλῳ, ἐφ' ᾧ τῆς τε δυναστείας καὶ τοῦ οἴκου παντὸς μόνον γενέσθαι με κύριον; ἀλλ' ἐτέραν ζητήσω; φεῦ τοῦ πάθους! μετὰ γὰρ τῆς ἐννοίας καὶ ἀλγηδόνας ἅμα ὑπαισθάνομαι τὰ ἐντὸς διῶσαν· ξένος γὰρ ἐν ξένοις οὐκ ἂν, οὐδ' ἐν μέσοις πολίταις ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ βιώῃν ὃ τὰ πρῶτα ἔχων ἐν Σαλαμῖνι· εἶδ' οὕτω χρὴ ζῆν ὑπὸ πάντων καταφρονούμενον, τὸ μὴ ζῆν προτιμότερον· τὸν γὰρ ὑπὸ πάντων τιμώμενον οὐκ ἔστι καθυφεῖναι τὴν τάξιν ῥαδίως· ἀλλ' εἴεν τοῦμόν, ὅπως θεὸς ἂν ἐθέλῃ.

Ἡ δὲ τάλαινα ἦδε, ἡ νῦν οὕτω σπαρχτομένη τὰς παρειάς, τίς γένηται τὸ λοιπόν; καὶ τίνι ἔσται ποτὲ γυνή; καὶ πῶς ἂν ὄρῃν τὸν ἥλιον στέργοι, σοῦ τοῦ φωτὸς αὐτῆς δευκότος; ἥλιον γὰρ σέ τις εἰπὼν ἡμῖν γεγενῆσθαι, ὀρθῶς ἂν εἴποι· καί τοι ὁ μὲν δύνων ὑπὸ γῆν, αὐθις ἀνίσχων, διαυγάζει ταῖς ἀκτίσι τὸν κόσμον· σοῦ δὲ ἅπαξ καταδύντος καὶ ἡμῶν τὴν παχεῖαν ταυτηνὴ ἀγλὺν καταχέαντος, ὅλως τὴν τῶν ἀκτίνων ἐλπίδ' ἀφηρήμεθα, καὶ παραμυθίαν εὐρέσθαι οὐδαμόθεν δυνάμεθα.

Οἱ δὲ παρόντες στρατιῶται, οἱ ὑπὸ σοὶ τὴν δυστυχῇ ταύτῃ στρατείᾳ πεποιημένοι, ἐφ' οἷς μὲν συνεξορμησάμενοι τῆς ἐλπίδος· οἷα δ' ἀνθ' οἷων τὰ παρόντα ὀρῶντες, τίνες γένωνται, τὸν ἑαυτῶν σε ἡγεμόν' ἀπολέσαντες; καὶ τίσιν ὀφθαλμοῖς ὄψονται γυναῖκας καὶ παῖδας διασῶσαι σε τὸν ἑαυτῶν προστάτην μὴ δυνηθέντες; τί δὲ ἀποκρινοῦνται πρὸς τὸν γεραῖον Τελαμῶνα, καὶ Ἑρίβοιαν τὴν μητέρα, ἐρωτῶμενοι περὶ σοῦ; ὅτι ἐπέσφαξας αὐτὸς σεαυτόν; ὅτι αὐτὸς τὸ ξίφος διήλασας διὰ τῆς πλευρᾶς; ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος καὶ αὐτοῦ τοῦ ξίφους ὀξύτερος φιλοστόργοις ἐστὶ γονεῦσι, καὶ

ταυθ' ἐς βαθύ γῆρας ἑλληλαχόσιν· οὐκ ἔστιν· οὐδέν οὐδένα λόγον εὐπρόσωπον ἔχον εὐρεῖν.

Ἀλλ' ἡνίχ' ἡ φήμη καταλάβῃ τὴν Σαλαμῖνα, τί ποιήσουσιν οἱ γεννήσαντες, καὶ ὅπως τὸν λόγον καὶ οἶψ' πάθει πρὸς τὸ οὗς παραδέξονται; ἤπου μέγα πενθήσει πένθος ὁ γεραιὸς Τελαμών, καὶ ζημίαν ἡγήσεται τὴν μὴ ἀποβίωσιν, προαπολωλότα ἰδὼν τὸν υἱὸν καὶ ταῦτα αὐτόχειρα· ἤπου δὲ καὶ ἡ μήτηρ λειποψυχήσει πρὸς τὴν ἀγγελίαν, καὶ τὰς παρειὰς καθαιμάξασα, καταβαλεῖ ἑαυτὴν εἰς τὸ ἔδαφος· πῶς γὰρ ἂν φέροι μετρίως τὸ πάθος, ὃν προσεδόκα, καὶ εὖχετο βακτηρίαν εἶναι τοῦ γήρως, καὶ τὸ ὄμμα θανούσης συγκλειῖσαι, τοῦτον θανάτῳ χαλεπῷ περὶ τὰς Τρωϊκάς ἀκτὰς ἀναξίως μαθοῦσα ταφῆναι; ἀθλίᾳ ἐκείνῃ ἀθλίου γήρως ἢ πρὶν ζῆλωτὴ καὶ περιδούχος· ἀλλ' ἡ αὐτὴ φήμη ἔπειτα διαδραμοῦντα ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, συγκαλέσει πᾶσαν ἡλικίαν συνθρηνήσουσαν ἐπὶ σοί, ἀδελφε φίλτατε, ὡς συνειδότες ἅπαντας οἷον στέφανον ὁ φθόνος τῆς πατρίδος ἀπέκειρε· κωκύσει δὲ καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς εὖ οἶδ' ὅτι, τὴν ἑαυτῆς δόξαν ἀφαιρέθεισα, καὶ τὸ πένθος τῷ Ἥρωϊ σοὶ καὶ λεγομένῳ καὶ ὄντι περιπαθῶς ἐποδείξεται.

Ταῦτά σοι, ὦ Αἴας, παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς σὲ ἐπιτάφια ἀποθύμια μὲν, ἀναγκαῖα δὲ κατὰ χρέος ἐμὸν, οὕτω σου ἀναγκάσαντος, ὡς μὴ ὀφείλιν· νῦν δὲ τί δράσω; ποίαις χερσὶ τὸν σὸν περιφείλω νεκρόν; πῶς δ' ἀποσπάσω τὸ ξίφος τοῦ τραύματος; καὶ ταυθ' οὕτως ἀναπηδῶντος ἔτι τοῦ αἵματος; ὦ ξίφος ἔχθιστον, παρ' ἐχθίστου ποτὲ δωρηθέν! ἔμελλεν ἄρα ἔκτωρ καὶ ἀποθανὼν ἀπολέσαι σε· ὦ τοῦ τραγικοῦ δαίμονος! δώροις ἐχθροὶ ἐναλλάξ ἀμειβόμενοι, ὑπὸ τούτων ἐκάτεροι τὸν βίον κατέστρεψαν· ὁ μὲν, ἐκ τῶν σφυρῶν τῷ ζωστῆρι παρασυρόμενος· ὁ δὲ, τὸ ξίφος ἐλάσας διὰ τοῦ ἥπατος ἄρ'

οὐκ Ἐριννύες τὸ ξίφος ἐχάλκευσαν; ἄρ' οὐχ ὁ ἄδης τὸν ζω-
στῆρα ἐξύφηνεν; ὅπως μὲν ἄλλως ἕτερος περὶ τούτου γινώ-
σκει, οὐκ οἶδα· ἔμοιγε δ' οὖν μηδὲν ἐκτὸς τῶν θεῶν δοκεῖ
μηχανᾶσθαι.

Μερέλαος λέγει, πειρώμενος κωλύσαι τὴν ταφήν.

Οἶσθα, ὦ οὗτος, ὣν ἕνεκα ἀφικόμην; τοῦ νεκροῦ τούτου
μηδένα ἄπτεσθαι λέγω, μηδὲ ταφῆς ἀξιοῦν· τοῦτο γὰρ ἐμοί
τε καὶ τῷ στρατηγῷ ἔδοξε τῶν Ἑλλήνων· ἡμεῖς γὰρ σύμμα-
χον ἐπὶ Τροίαν τοῦτον παραλαβόντες, εὖρομέν ποθ' ὕστερον
πλείω ἡμᾶς κακὰ βουλόμενον δρᾶσαι, ἢ οἱ Τρῶες αὐτοί, ἐπι-
βουλεύσας τῷ στρατοπέδῳ, καὶ νύκτωρ ἐφ' ἡμᾶς ἐπιὼν με-
τὰ δόλου· καὶ εἰ μὴ θεῶν τις ἐπὶ τὰ βοσκήματα τραπέσθαι
παρήγαγεν, ἡμεῖς μὲν ἤμεν ἀν τεθνηκότες· οὗτος δὲ ἐπεγέλα-
σεν ἡμῖν νεκροῖς προχειμένοις· νῦν δ' ἐναλλάξας ὁ θεὸς τὴν τύ-
χην, τοῦτον μὲν αὐτὸν ὑφ' ἐαυτοῦ, ὃς περ οἰκτρότατος θανά-
των, σφαγῆναι ἐποίησεν, ἡμῖν δὲ δέδωκε σωτηρίαν· οἶδε γὰρ
τὸ θεῖον τοῖς ἀξίοις ἀμείβεσθαι ἕκαστον· διὸ οὐδὲ ταφῆς τυ-
χεῖν ἐστὶν ἄξιος· οὐδ' ἔσθ' ὅς τις τῇ ἐαυτοῦ ἰσχυρί πεποιθώς,
τολμήσει τὸ σῶμα τοῦτο τῇ γῇ παραδοῦναι· ἀλλ' οὗτος ἐκ-
τεθειμένος ὡς ἔχει, αὐτοῦ χυσί τε καὶ οἶωνοῖς βορὰ ἔσαι· ἵνα
καὶ ἄλλοις παράδειγμα γένηται, εἴ τις ποθ' ὕστερον ἐπαρθείη
πρὸς τοὺς κρείττους ἐρίζειν· ζῶν γὰρ οὗτος οὐδέ ποθ' ὑπὸ
φιλονεικίας τῶν παρ' ἐμοῦ προστεταγμένων ἀκοῦσαι ἡξίω-
σεν, ἵνα δῆθεν μὴ δόξῃ ἄρχεσθαι.

Εἰ τοίνυν ζῶντος οὐχ οἰοί τε ἡμεῖς ἄρχειν, νῦν γε θανόντος,
κἀνμὴ θέλῃ τις, κρατοῦμεν αὐτοῦ· καί τοι τὸ τοῖς ἄρχουσι μὴ
ὑπέκειν οὐκ ἀνδρίαν, ἀλλὰ κακίαν εἶναι πᾶς ἀνὴρ ὁμολογή-

σειεν· οὐδὲν γὰρ ἐν τῷ βίῳ πάγιον ἔσται, τοῦ φόβου ἀρθέν-
τος· τίς γὰρ ἂν ἀπόσχοιτο τοῦ τἀλλότρια ἔχειν, μὴ ἐφεση-
κυίας τῆς ἀπὸ πῶν νόμων ποινῆς; τίς δὲ νόμος σώζοιτ' ἄν,
μὴ ὄντος τοῦ δέους; τίς ἂν πείθοιτο στρατηγῷ ἀποκινδυνεύειν
πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' οὐκ ἂν ἡδέως ἐκλίποι τὴν τάξιν
ἐπὶ σωτηρίᾳ, εἰ μὴ αὐτῷ ἐπέσειεν ὁ νόμος ζημίαν τὸν θά-
νατον; ὁ δὲ ταῦτ' ἐπὶ φαύλων θέμενος, τῇ δε ἰσχυΐ πεποι-
θὼς τῇ αὐτοῦ, ἐξυβρίζειν εἰς τοὺς προὔχοντας, ὡς μηδεμίαν
τάξιν τούτοις ἐναῦσαν· καὶ τοι ἐχρῆν αὐτὸν ἐπίσασθαι ἐκεῖνο
καλῶς, ὡς οὐδεὶς ἐσθ' ὅς τις, κἂν σῶμα μὲν ἔχη μέγα, δέος
δὲ μὴ περιβάλλεται, μὴ ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ χειρόνος νικηθεῖν·
ὅς δὲ πράσσει φόβος καὶ αἰδῶς πρὸς τοὺς κρείττους, ἀκιν-
δύνως ἂν σχοίη· ἡ γὰρ ἂν πόλει ἐπιτέτραπται τοὺς μὲν ἐφε-
στῶτας ὑβρίζειν, πράττειν δ' ἕκασταν, ὅ,τι βούληται, ταύ-
την νόμιζε ταχέως καταπεσεῖσθαι· διὸ οὐ χρὴ δρᾶν καθ' ἡ-
δονὴν οὐδὲν τὸν φρονούντα, οὐδὲ δράσαντα ἡδεσθαι· ἀλλ' εἰ-
δέναι καὶ τίσιν τινα ποθ' ὕστερον ἐσομένην, ἐφ' οἷς πεπλημ-
μέληκε· κύκλος γάρ τις ἐστίν, ἐν ᾧ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν θεῶν
περιστρέφεται.

Ἐπὶ τούτοις οὖν ἀπαγορεύω μηδένα τολμῆσαι ἄψασθαι
τούτου, ὥστε καὶ θάψαι, ὡς ἐπίβουλον γεγεννημένον παντὶ τῷ
στράτῳ· εἴ τις βούλοιτο μὴ ταῦτά παθεῖν· τούτῳ· σοφὸν γὰρ
κἂν τοῖς δεινοῖς μαθεῖν τί χρὴ δρᾶν, πειθομένους τοῖς ἄρχουσι.

Τεῦκρος πρὸς ταῦτα.

Οὐκέτ' ἂν θαυμάσαιμι, ὦ ἄνδρες Ναῦται, εἴ τις τῶν κά-
τω κειμένων, καὶ φαύλως ἀπ' ἀρχῆς ἡγμένων ἀμάρτοι, ὁπόθ'
οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς εἶναι, τοιαῦτα λέγουσιν, οἷα ἂν καὶ τού-

τοῖς αὐτοῖς αἰσχύνῃν ἐμποιεῖν εἰρημένα. Ζυ δ' ὁ μέγας καὶ γαῦρος ἡμῖν ἐπιστάς δεῦρο λέγε ἐξ ὑπαρχῆς, ἃ συνείρων ἔλεγε ἄρτι κομψῶς τε ἅμα καὶ σοβαρῶς, ἵν' εἰδῶμεν καὶ ἡμεῖς, εἴ τι τούτων ἔχοιτο ἀληθείας ἡστινοσοῦν· πῶς οὖν οὐκ ὤκνησας εἰπεῖν, ὡς λαβὼν αὐτὸς τοῦτον, ἤγαγες δεῦρο τοῖς Ἕλλησι σύμμαχον, ἥνίκ' αὐτὸς αἰεὶ ἀφ' ἐαυτοῦ κατὰ τὸ ζυνώμοτον ἦκεν, στρατιὰν πολλὴν ἄγων; πῶς δ' ἂν καὶ εἴης αὐτοῦ, ἡ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ στρατηγός; καθάπερ γὰρ αὐτὸς Σπάρτης ἀνάσσειν ἦλθες· οὕτω καὶ οὗτος βασιλεὺς ἔσθ', ὧν ἦκεν ἄγων· ὥςτε λόγῳ ἀρχῆς οὐκ ἂν προὔχοις τούτου οὐδὲν, ὑπαρχος ὧν τούτων μόνων, οὓς ἦκες ἄγων ἐκ Σπάρτης· οὐμὴν δὲ καὶ στρατηγός, ὥστ' Αἰάντος ἄρχειν.

Οὐκοῦν πρὸς ἐκείνους τὰ σεμνὰ ταῦτα λέγε, οἱ σου ἀκούσουσιν· ἐγὼ δὲ καὶ ἕτερος, στρατηγός τις σεμνυνόμενος εἶναι, μὴ θέλῃ, παραδάσω τόνδε τῇ γῇ ὡς νομίζεται, τῶν σῶν ἀπειλῶν φροντίζων οὐδὲν, ἡ ὅσον τῶν μορμολυκείων· οὐ γὰρ τῆς σῆς ἔνεκα γυναικὸς οὗτος ἐποιήσατο τὴν στρατείαν, ἀλλ' ἂνθ' ὧν τοῖς ἄλλοις συνώμοσεν· ὅσον δέ σου ἔνεκα οὐδ' ἂν κατεδέξατο ἐκεῖνος τοσοῦτον διαβαλεῖν πέλαγος. Πρὸς ταῦτα οὖν βουλευού καλῶς· καὶ εἰ βούλοιο, πλείους λαβὼν ἐλθε κωλύσων ἡμᾶς τῆς ταφῆς· τοσοῦτον γὰρ φροντίζω τῶν σῶν ἀπειλῶν, ὅσον καὶ τοῦ μηκέτι ὄντος.

Ἀγαμέμνων ἐλθὼν, πρὸς ταῦτα.

Πολλὰ καὶ δεινὰ ταῦτά γέ σε ἀκούομεν ἡμῶν κατεπιεῖν, καὶ ταῦθ' ὑπὸ αἰχμαλώτιδος γεννηθείς· εἰ γὰρ γνήσιος ἦς υἱὸς Τελαμῶνος, ἥπού γε ἤραξας ἂν τὸν οὐρανὸν μὲν τῇ κορυφῇ, τῆς δὲ γῆς μολίς ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων ἤψω· εἰ

γὰρ οὖν μηδὲν ὦν, ὑπὲρ τοῦ μηκέτι ὄντος ἀντέστης, ῥη-
τὰ καὶ ἄρρήτα ἡμῶν κατειπὼν, καὶ στρατηγοὺς ἡμᾶς μήθ'
Ἑλλήνων, μήτε σεαυτοῦ εἶναι λέγων, τί ἂν ἐποίεις, εἰ ἄλ-
θῶς ἀγαθὸς ἦς ἀνὴρ; φῆς γὰρ, ὥς Δῖας αὐτὸς ἀφ' ἐαυτοῦ
τοσοῦτον πέλαγος ἀνεδέξατο περαιουῖσθαι, ἀλλ' οὐχ ἡμῶν
ὑπακούων· ταῦτα δὲ ὑπὸ τοῦ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰ λέγοι-
το, τάχ' ἂν τις ἀνάσχοιτο τὴν ἀκρόασιν· νῦν δ' ὑπὸ δούλου
κακῶς τις ἀκούων, πῶς ἂν παρέλθοι τὸ τολμώμενον σιωπῇ;
ὑπὲρ γὰρ τίνος τοσαῦτα πεπαρρησίασαι, ποῦ βῶντος, καὶ ποῦ
στάντος, οὐ οὐχὶ κἀγώ; μόνος ἄρ' οὗτος ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς
ἐν τοῖς Ἑλλήσι· καὶ ἐπ' αὐτῷ μόνῳ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἐγέ-
νετο πράγματα· ἡμεῖς δὲ μάτην τῶν Ἀχιλλείων ὀπλων ἀ-
γῶνα τεθήκαμεν, εἰ Τεῦκρος ἡμᾶς κακῶς λέγει· τὰ δὲ παρὰ
τῶν δικαστῶν ψηφισθέντα σοὶ μόνῳ καὶ τούτῳ οὐκ ἄρεστά·
διὸ οὐδ' ἡττημένοι εἶκειν ἐθέλετε· ἀλλ' ἢ κακῶς ἡμᾶς λέγε-
τε, ἢ σὺν δόλῳ ἀποκτεῖναι παραφυλάττετε, κακῶς εἰδότες,
ὥς τὰ ψήφῳ δικαστῶν ἅπαξ δοκιμασθέντα οὐκ ἂν εἴη μετα-
βαλεῖν· εἰ γὰρ τοὺς μὲν νικῶντας ἀπωθοῖμεν, τοῖς δ' ἡττη-
θεῖσι φέροντες δοῖμεν τὰ ἀριστεῖα, τί ὄφελος ἡμῖν τοῦ νό-
μου; κειμένους εἶναι; διὸ εἵργειν τὰ δε καλόν· εἰκότως δὲ
καὶ οἱ δικασταὶ τὰ δίκαια ἐψηφίσαντο· οὐ γὰρ οἱ μεγάλων
τυχόντες σωμάτων, τὸ ἀσφαλὲς τοῖς στρατοπέδοις παρέχου-
σιν, ἀλλὰ τῶν ὀρθῶς φρονούντων τὸ κράτος ἐστὶν ἀεί· ὀρῶ-
μεν γὰρ καὶ βῶν, καὶ μεῖζον τούτου ἔχοντα σῶμα, ὑπὸ
μικρᾷ τῇ μάστιγι τῷ φρονοῦντι ὑπήκοντα· ὅπερ πάθοις ἂν
καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ μετακράθοις τὸ φρόνημα καὶ τὸν τύπον, ὑ-
πὲρ τοῦ μηκέτι ὄντος τοῖς σεαυτοῦ κρείττοσιν ἀντιβαίνων.

Οὐκοῦν ἐκεῖνο ὕστατον πάντων βούλομαι ἐτ' εἰπεῖν· ἢ σω-
φρόνει, ἀπεχρῆμενος τούτου, ἢ μαθὼν, ὥς τις εἶ, ἕτερόν τι-
να τῶν ἐλευθέρων ἄγε δεῦρο, ἐρουῖντα ἀντὶ σοῦ, ὅ,τι βού-

λει· σοῦ γάρ, δούλου γε ὄντος, οὐκέτ' ἀνέξομαι λέγοντος· τοῦ
γάρ ἐκ βαρβάρου γλώσσης ὀρμωμένου οὐκ ἐπαίω.

Τεῦχρος πρὸς ταῦτα.

Οὐδὲν ἄρα στάσιμον παρ' ἀνθρώποις καλὸν, κρατοῦντος
πανταχοῦ τοῦ συμφέροντος· καὶ μάλιστα πάντων ἡ χάρις·
ἡ τέρπει μὲν, παρούσα· παρελθοῦσα δὲ ταχέως μαρκίνεται·
ὄρας γάρ, ὦ ἄριστ' Αἴας, εἴτις αἰσθησις νῦν παρά σοι τῶν
ὑπὸ τούτων πρὸς ἡμᾶς γενομένων; ὄρας τὸν ἄνδρα τόν δε
ουδεμίαν, ὦν παρά σοῦ εὖ πέπονθε πολλῶν, ὦ θεοί! καὶ με-
γάλων, μνεῖαν ποιούμενον, καί τοι ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις
προεκινδύνευσας; οἴχεται πάντα φροῦδα ἐκρυνέντα τῆς μνήμης.

Ἀλλὰ δεῦρ' αὐτὸς ὁ πολλὰ κἀνόνητα ῥήματα συμφορήσας,
δεῦρο σκεψόμεθα ἀμφοτέροι, ὅπως ταῦτ' ἔχει ταῖς ἀληθείαις·
καὶ πρῶτον οὖ' οἱ πολέμιοι πολλῇ χρησάμενοι τῇ ἐφόδῳ,
προῆλθον ἐς τ' ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτὸ, ὑμῶν δὲ οἱ μὲν εἰς
τάς ναῦς, οἱ δὲ κατεφύγετε ἐς τὸ ἔρυμα, τίς ἐκείνοις ἐπι-
φανείς, ἀνέστειλε τὴν ὀρμὴν, ἐκείνους μὲν τρέψας εἰς φυ-
γὴν, ἡμᾶς δὲ τοῦ κινδύνου προφανῶς ἀπαλλάξας; οὐχ οὐ-
τος; καὶ ταῦτα τῶν νεῶν ἀπασῶν εἰς κίνδυνον ἐλθουσῶν
τοῦ γενέσθαι πυρὸς παρανάλωμα; Ἐπειτ' αὖθις, ἥνικα Ἐκτωρ
προῦκαλεῖτο Ἀχαιῶν τὸν ἄριστον εἰς μονομαχίαν, τίς τὸν
ἀγῶνα τοῦτον ἐκὼν ὑποστῆναι μᾶλλον ἐτόλμησεν; Αἴας ὁδὶ,
οὐ βῶλον εἰς ὑδρίην τὸν κλῆρον καθεῖς, ἀλλ' οἷος πρῶτος
ἔμελλε τῆς κυνῆς ἐκπηδήσειν, οὗτος δὴ, ὃν νῦν ὄρας ὥδε ἔ-
χοντα, ταῦτ' ἐπραξεν πάντα, καὶ σὺν αὐτῷ, ἐγὼ ὁδ' αὐτός,
ὃν σὺ ὑβρίζων, ἐκ βαρβάρου φῆς δούλον γενέσθαι· Νήπιε!
ποῦ ποτε βλέπων, τοιαῦτα ληρεῖς; καὶ τί σκοπῶν, ταῦτα

πράττεις; ἢ οὐκ οἶσθ', ὥς Πέλωψ ὁ σὸς πάππος Φρύξ ὦν
 εἰς Πελοπόννησον ἦλθεν; Ἄτρεὺς δ' ὁ σὸς πατὴρ ἀπάντων ἀν-
 θρώπων ἀνοσιώτατος γέγονεν, ὅτι σφάζας τὸν παῖδα Θυέσ-
 του τοῦ ἀδελφοῦ, παρέθηκεν οἱ φαγεῖν; τὴν δὲ σὴν μητέρα
 ἀλοῦσαν μοιχίᾳ παρέδωκε Ναυπλίῳ καταποντίσαι; καὶ
 τοιοῦτος ὦν, οὐκ αἰσχύνῃ ὀνειδίζειν ἑτέρους ἐς γένους αἰ-
 τίαν· ὃς πατὴρ μὲν Τελαμῶνος εἰμὶ τοῦ τὰ πρῶτα ἀρι-
 τεύσαντος μετὰ Ἡρακλέους, καὶ τὴν Τροίαν ταύτην συγκα-
 θελόντος, καὶ τὴν ἐμὴν μητέρα, θυγατέραν Λαομέδοντος
 οὔσαν, τοῦ πάντων Φρυγῶν βασιλεύοντος, ἀριστεῖον λαβόν-
 τος· πῶς οὖν ἐξ ἀρίστων ἄριστος γεγωνώς, καταισχύναιμι τοὺς
 προσήκοντας, οὓς σὺ ἀπερυθριακῶς καὶ ἐκ φθόνου ἀτάφους
 κελεύεις ἀφεῖναι εἰς βορὰν τοῖς κυσὶ καὶ τοῖς ἄλλοις θηρίοις;
 Ἰσθι τοίνυν ἐκεῖνο σαφῶς, ὥς εἰ τοιοῦτον ὑμῖν ἐπέλθοι τι βλά-
 ψαι, κτενεῖτε καὶ ἡμᾶς τρεῖς ὄντας ἅμα· κρεῖττον γὰρ μοι
 θανεῖν ὑπὲρ τούτου, ἢ τῆς σῆς γυναικός. Πρὸς ταῦτ' οὖν σκέ-
 ψαι καὶ τὸ σαυτοῦ μάλιστα· εἰ γάρ τι τολμήσειας δράσαι,
 τάχ' ἂν ταχέως, ὅπότ' οὐδὲν ὄφελος, μεταβουλεύσῃ, ἥνίκ'
 ἐπιθυμήσεις δειλὸς εἶναι μᾶλλον, ἢ τολμηρὸς ἐπ' ἐμέ·

Ὀδυσσεὺς ἐλθὼν, διαλλάττει.

Φωνῆς ἀκούσας οὐ πάνυ πόρρωθεν ἐριστικῆς, ἔσπευσα
 φθάσαι, ὅπως μὴ καὶ ἕτερόν τι ἡμῖν συμβῇ χαλεπὸν· αἰσθά-
 νομαι γὰρ τὸ νεῖκος οὐκ ἄλλου του, ἢ ἔνεκα τῆς ταφῆς τοῦ ἀρί-
 στου τούτου γιγνόμενον· καὶ μοι δοκεῖς αὐτὸς, ὦ Ἀγάμεμνον,
 κωλύειν ἐθέλειν· ἐγὼ δὲ μὴ εἶναι τοῦτο πρὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ
 φημί· τὸ μὲν γὰρ ἀνθιστάμενον βλάπτειν πειρᾶσθαι λόγον
 ἂν ἴσως ἔχει, καὶ ὁ περὶ ταῦτα δίδωσι νόμος· ἐγὼ δὲ πεπτω-

κότε ἐπιπηδᾶν ἐξυβρίζοντα, καὶ κόρον τοῦ πάθους μήπω δοκεῖν
 εἰληφέναι πρὸς τῷ ἀνάνδρῳ καὶ σμικροπρεπές· χωρὶς δὲ
 τούτου καὶ ἄδικόν ἐστι τὸ γιγνόμενον· εἰ γὰρ οὗτος μανείς,
 ὠρμήθη βλάψαι τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀγαθὰ ὁμο-
 λογουμένως ἡμᾶς ἐποίησε πρότερον, πολλῶν διασώσας
 κινδύνων· Ἄδικον τοίνυν, εἰ ἐπ' ἐκείνοις μὲν μνησικακοῦμεν·
 τούτων δ' οὐδ' ἀποθανόντι τὴν χάριν μετροῦμεν· Μὴ οὖν
 ἐπαιρέτω σε τὸ ἀζίωμα τὰ δίκαια παραβαίνειν· ἀλλὰ λόγος
 αἰεὶ διδασκέτω πρὸς τὰ καθήκοντα· εἰδ' ἐχθρὸς ἦν σοι οὗτος,
 καί μοι πάντων ἔχθιστος ἦν· ἀλλ' οὐδέ ποτ' ἂν εἴποιμι μὴ
 ἄριστόν αὐτὸν γενέσθαι μετ' Ἀχιλλεῖα ἀπάντων τῶν Ἀχαιῶν·
 ἀλλὰ καὶ τοῦτ' εἰ μὴ προσῆν, οὐκ ἂν μέχρι τῆς ταφῆς τὸ
 μνησίκακον παρεφύλαττα· τὸ γὰρ πρὸς νεκροὺς καλῶς, ἡφαί-
 λως γιγνόμενον ἀναφέρεται εἰς τὸ θεῖον· διὸ ἀμοιβᾶν ἐπὶ
 τούτοις ἐκεῖθεν τοῖς ἔρωτοῖς ἀπροσδόκητοι· ἐφ' ἐκάτερα· καὶ
 μάλιστα· ἡμῖν τοῖς ἐν τέλει, ὡς λαῶν προστασίαν καὶ τιμὴν
 εὐραμένους ἐκεῖθεν· τῷ μὲν γὰρ ἰδιώτῃ καὶ τὰ παρὰ τῶν
 θεῶν ἰδιάζει· τοῖς δὲ ἡγεμόσιν οὐ μόνον αὐτοῖς ἡ ὄργη, εἰ
 ἀνόσιον αὐτοῖς πράττοιτο, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶν τὸ στρατόπεδον
 τὸ μίasma γίγνεται· ὁρῶμεν γὰρ καὶ τῶν πόλεων οὐκ ὀλίγας
 τὰς μὲν διὰ τὴν τῶν ἡγεμόνων εὐσέβειαν εὖ πραττούσας·
 τὰς δὲ δι' ἀσέβειαν αὐτῶν μεγάλαις δυσπραξίαις περιπεσου-
 σας· Ταῦτ' οὖν εἰδὼς ἀπέχου τοὺς τῶν θεῶν νόμους φθείρειν·
 ἄνδρα γὰρ ἀγαθὸν ἀποθανόντα ταφῆς εἵργειν οὐκ ἂν ἔσοιτο
 ἀτιμώρητον.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Η

ΘΕΜΑΤΑ ΜΑΘΗΤΑΙΣ.

Ἐν Βουκουρεστίῳ· αἰς·

Περὶ ἀνδρός Διονυσίου εὐ. πράττειν.

ΠΑΙΔΕΣ, φασίν, ἰατρῶν, ἐπειδὴν ἀπεγνώσμενον τι ὑπὸ πτεύσωσιν ἐν τοῖς σώμασι, δοκιμίῳ χρησάμενοι τῷ πυρὶ, ἔλεγχον παραχρῆμα τῆς νόσου λαμβάνουσιν· εἰ μὲν γὰρ αἰγλήσειεν ὁ νόσων πρὸς τὴν καῦσιν, ἐλπίζουσιν· εἰ δὲ μὴ αἰσθοντο, ἀπογινώσκουσιν αὐτῶν τὴν θεραπείαν παντάπασιν. Δεῦρο οὖν καὶ ἡμεῖς, τῇ τοῦ λόγου ἐπιτιμῇσει, ὥτ περ πυρὶ, πρὸς τὰ σὰ χρησάμενοι πάθῃ, πείραν τῆς ἰάσεως λάβωμεν· εἰ μὲν γὰρ πάθοις τάνδρον μεταξὺ ἀναγινώσκων τὰ γράμματα, εὐέλπεις· ἂν εἴῃ καὶ εὐίαθ' ἡμῖν· εἰ δὲ προσεγγελάσειας μάλισα, τοῦθ' ἡμῖν τοῦ ἀνιάτως ἔχειν εὐθὺς ὑπάρξει τεκμήριον. Ἀλλὰ τί μοι βούλεται ταῦθ' οὕτως ἐξ ἐφόδου προῖμιαζόμενα; καὶ πρόην μὲν ἐν ταῖς λέσχαις, συνεχὲς ἦν λόγος περὶ σοῦ πονηρός· καὶ δὴ καὶ ἀρτίως τῶν αὐτόθεν ἡκόντων αὐτήκοος ἐγενόμην, ὥς ἄρα ὁ καλὸς καγαθὸς Διονύσιος, ὃν καὶ λόγοι ἐτίμησαν, καὶ φίλοι ἐπ' αὐτῷ τὰ εἰκότα σεμνύνονται, χαίρειν μὲν τοῖς λόγοις εἰπὼν, ἀνδραρίων συμπεριάγεται κόμματι· ἃ δ' ἡμῖν πάλαι συνεσπούδασται, καὶ συνωμολόγηται μηδέποτε, μὴδ' εἴτι καὶ γένοιτο, τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ταῦτ' ἐν Καρὸς μοίρα τέθεται παρ' αὐτῷ. Ταῦτ' οὖν ἃμ' ἀκούσας, ἤλγησα, ὡς εἰκὸς, τὴν ψυχὴν, καὶ ἐτέρως οὐκ

ἂν δυνάϊμην θεραπεῦσαι τὸ πάθος, ἢ γράψας καὶ ἐπιτιμῆσας σοι τὰ εἰκότα.

» Ποῖ εὖν συνθεσάι καὶ ὅρνια βίσκεται ἡμῖν ;

Πῶς ὁ πολὺς ἐν ταῖς τῶν σπουδαίων καὶ σεμνῶν διαλέξεσι νῦν κολάκων συγκαταμέμικται ὄχλῳ, τοῖς ἀπὸ τούτων λόγοις τε καὶ ἔργοις κηλούμενος; πόθεν ὁ τοῖς ἄλλοις κανὼν καὶ παράδειμα γενόμενος ἀρετῆς, αἴφνης πρὸς κακίαν ἐξώκειλεν ; ἢ οὐκ οἶσθ' ὅπως ἡ μοχθηρία, ὥσπερ μόλυσμα τοὺς καθαρὺς ἐπινέμεται μάλιστα ; καθάπερ γὰρ τὰ ἐρπυστικά τῶν ἐλκῶν, πρὶν ἂν ἡ τέχνη ἐκτάμη τὴν κρηπίδα καὶ ἔδραν τοῦ πάθους, φιλεῖ τὰ πρόσω ὑγιᾶ ἀεὶ ἐπιβόσκεισθαι· οὕτω καὶ ψυχὴ σαθρὰ καὶ διεφθαρμένη τὴν παρ' ἑαυτῆς κακίαν μετοχετεύει τοῖς προσιούσιν, εἰ μή τις φθάσειεν ἐκτεμὼν τὰς πρὸς τοὺς πονηροὺς συνουσίας· ὁ σύ γε, τοῖς τε φίλοις καὶ σαυτῷ χαριζόμενος, ποιήσεις ὅτι τάχιστα· πλείω δὲ καὶ ἀμείνω οὐτ' ἂν ἐπιτιμῆσαι, οὔτε εὖξασθαί σοι δυνάϊμην. Ἐρῶσο.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐκ οἶδ' ὁ πότερον χρὴ πιστεῦσαι, ἐμὲ βλάψαι βουλόμενοι, τῆς σῆς φιλίας ἂν οὕτως ἄλλοτριώσαντες, ἢ σὲ τῆς ἐμῆς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα πρὸς σέ μου κατεῖπον οἱ τοῖς ἡμετέροις φθοноῦντες· εἰδότες γὰρ, πονηροὶ γε ὄντες, ὡς πολλοὶ μὲν πολλὰ ἐκ διαβολῆς, πολλοὶ δὲ πολλάκις καὶ ἐκ τῆς τῶν ὧτων, ὡς ἂν φαίη ὁ ἐκ Χαιρονείας φιλόσοφος, ἀσθεनेίας, δεινὰ εἰσὶ πεπονθότες, θάτερον τούτων, εἰ μὴ καὶ ἄμφω, ἐβουλήθησαν ἐν ἡμῖν κακουργῆσαι· ἀλλὰ ταῦτ' ἀκριβῶς ὁποτέρως ἂν ἔχοι σαφῶς μὲν οὐκ οἶδα· ἐν δ' οἶδα μόνον καὶ πέπεισμαι μάλιστα, ὡς ὑπ' ἐκείνων μόνων διαβληθεὶς, ὑπ' ἀμφοτέρων ἀδικεῖσθαι νομίζω· ὑπὸ μὲν τῶν, ὡς ἐρήμην ἐλεύς· ὑπὸ δὲ σοῦ, ὡς φαῦλος ὑποληφθεὶς· ἐν γὰρ

ταῖς διαβολαῖς, ἥ φησιν Ἡρόδοτος, δύο μὲν εἰσιν οἱ ἀδικέοντες ὅ,τε διαβέβλων καὶ ὁ πιστεύων, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος, ὁ διαβληθείς· τίνες γὰρ συνθεσῖαι, παρ' ἐμοῦ παρεβλήθησαν; τίνες δὲ συνθεσῖαι κολάκων καὶ πονηρῶν; πῶς δὲ καὶ ἃ ἡμῖν συνεσπούδασαι, τούτων νῦν ὑπετόπασας ἀποστῆναί με, τὸν μᾶλλον φιλοσοφοῦντα, ὥς ἂν εἴποι Κράτης, ἢ ἀναπνέοντα; ἀλλ' ἔδοξα χαίρειν ἐστ' ὅτε ταῖς τῶν γειτόνων διατριβαῖς, καὶ τοῦτο ἔγκλημα φιλοσόφῳ πεποιήνται οἱ πάσης φιλοσοφίας ἀπότροφοι; τί δέ; Σωκράτης οὐ πρὸς τούτους συνήθως ἐβιάδιζεν, ἀγαθοὺς πολίτας αὐτοὺς βουλούμενος ἐπεργάσασθαι; καὶ ἦν μὲν τοῦτο τῷ φιλοσόφῳ οὐκ ἔγκλημα, ἀλλ' ἔπαινος ἀρετῆς· καὶ τοι οἱ περὶ τὸν Ἄνυτον συκοφάνται, ὥς παρὰ δυσκόλῳ καὶ ὑποκώφῳ γεροντίῳ, τῷ δῆμῳ ταῖς διαβολαῖς ἐν ὀλίγῳ περιεγένοντο· χρηστοῦ γὰρ πολίτου οὐ μόνον τοῦθ' ὅπως αὐτὸς εὐδαιμόνως διαβιώσει· ἀλλ' ὅπως καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδώσει τῆς πρὸς τοῦτο συνετελούσης αὐτοῖς ἐπιστήμης, σκοπεῖν· εἰ δέ τι δέδοικας, μὴ φαύλοις καὶ ἀναγώγοις συνόντες, ἀποφερώμεθά τι τῆς ἐκείνων φαυλότητος, μέμνητο αὖθις τὸν Σωφρονίσκου· ὃς οὐδὲν μᾶλλον, ἢ ὁ ἥλιος ὁμιλῶν τοῖς βορβόροις, τῆς τῶν ἄλλων ἀπηνέγκατο μοχθηρίας· ἔπειτα ποῦ ποτ' ἂν εἴη χρήσιμος ἱατρός, εἰ μὴ ἔνθα πολλὰ ἐπιπολλάζουσι τὰ νοσήματα; Ἀλλὰ τί ποτ' ὄφελος τῆς ἐμῆς συνουσίας (εἴποις γὰρ ἂν καὶ τοῦτο) τοῖς τοιούτοις ἂν γένοιτο; ἐγὼ μὲν περὶ τούτου οὐκ ἂν βουλοίμην λόγῳ καυχῆσασθαι· ὅψειδ' αὐτὸς ἔργῳ, οἶμαι, τοῦτα μετ' οὐ πολὺ, ὅτε καὶ εἴσῃ σαφῶς τοὺς ἐμὲ διαβάλλοντας· οἱ, ὅπως πρὸς ἀλλήλους ἀπεχθισόμεθα, πάντα λίθον ἐκίνησαν· διαβολὴ γὰρ ἐν μὲν τῷ παρρυτῖκα, ἰσχυρὰν ἐργάζεται τὴν ὑπόληψιν τοῖς ἀκούουσι· χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα πέφυκεν ἐξελέγχεσθαι. Ἐρρώσω.

Ἀφικόμενος χθές εἰς τὴν ἑπαυλιν, ὦ Ἀστούμαχε, τάς τ' ἐμαυτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ ἐλπίδας ἐπισκεψόμενος, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ὥρας χάριτος ἀπολαύσων, οὐ μᾶλλον ἡδονῆς, ἢ λύπης ἔδοξα μετασχεῖν, οὐχ ὥς ἡμῖν ἀπηγγέλλετο, τὰ πράγμαθ' εὐρών· οἱ μὲν γὰρ λόγοι τῶν ὧς ἡμᾶς καθ' ἐκάστην ἀφικνουμένων, ὡς ἀπὸ τοῦ κέρως τῆς Ἀμαλθείας πάντα τρυγήσειν ἡμῖν ἐλπίδα παρεῖχον· τὰ δὲ πράγμαθ' ὁρῶ τοῖς λόγοις ἀσύμφωνα ὄντα· ἦτε γὰρ ἀνομβρία προλαβοῦσα ἀδρανέστεραν τὴν φύσιν ἐαυτῆς ἀπειργάσατο, καὶ ἡ πάχνη ἐπιπεσοῦσα, ταῖς πλείσταις τῶν ὀπωρῶν ἐλυμήνατο· φασὶ δὲ ὅτι καὶ χάλαζά πη, ὡς πρὸς τὰ βορειότερα τῆς χώρας, βαρέως ἐπίσκηψασα, ἀπέκειρε τελέως τὰ ληῖα, μέγα κακὸν τοῖς κεκτημένοις ἐπενεγκοῦσα, ὥστ' οὐδ' ἐπικαλαμαῖσθαι τοῖς ἀθλίοις καταλιπεῖν· φόβου τοίνυν ὄντος ἀπό γε τούτων, μή τις λιμὸς ἐς τὸ μέλλον ἡμᾶς καταλάβῃ, φρόνιμον τὸν ἀναγκαῖον προμηθήσασθαι σίτον· καὶ ἐπειδὴ παρ' ἡμῖν, ὡς φασιν, ἐστὶν εὐθηνότερος καὶ σπουδαιότερος μάλιστα, ὠνησάμενος κάμοι μεδίμνους ὡς εἴκοσι, τὰ μέγιστά μοι ἔση πεποιηκὼς ἀγαθὰ· τὸ δὲ κέρμα καταβαλῶ, ἐπειδὴν τάχιστα μετ' ἀλλήλων γενώμεθα. Ἐῤῥωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Ἀπερῶ, ὅπως νόσημα τοῦθ' ἀπάντων κεκράτηκεν, ὦ Λυσίμαχε· τριακοσὸν γὰρ ἔτος τουτὶ ἄγω τῆς ἡλικίας, κούδέν' οὐδέπω οὐθ' ἐώρακα, οὐτ' ἀκήκοα τοῖς παροῦσιν ἀρκοούμενον· τὴν δὲ τύχην, καὶ οὐκ οἶδ' ὄντινα ἅπαντας μεμφομένους, ὅτι μὴ ἀθρόα τὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς καταχεῖ· τοῦτο δ' αὐτὸ καὶ αὐτός μοι νῦν δοκεῖς προσανακλᾶσθαι πρὸς τὴν Πρόνοιαν, περὶ τε ἀγρῶν καὶ τῶν ἄλλων πρὸς με μεμφοιρῶν· καί τοι ἐχρῆν τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ ἐάσαντας,

τῶν ἐφ' ἡμῖν προελέσθαι ποιήσασθαι ἐπιμέλειαν· διὸ καὶ οἱ Σῖναι ἐπαίνου τυγχάνουσιν ἄξιοι· οἳ γὰρ τῶν μὲν πρὸς τὰ τῆς Προνοίας ἔργα ἐχόντων περιεργότερον ἀσέβειαν λέγονται καταγνώσκειν· οὗς δ' ἂν εἰδῶσιν ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν αὐτοὺς βελτιοῦντας, ἐπαινοῦσι καὶ ἐν πολλῇ τιμῇ ἄγουσιν, ἀπὸ τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐπιστρέφειν τοὺς ἀνθρώπους· τούτοις ἐθίζοντες, καὶ τῆς πλεονεξίας κωλύειν ἐθέλοντες· ὁ γὰρ πλεονεκτικὸς ὀφθαλμὸς, ἡ φησι Σεισάχως ὁ πᾶν, οὐκ ἐμπίπλεται ἐν μερίδι· διὸ καὶ ὁ Σωκράτης τοὺς τοιούτους ταῖς ὀρνεσιν εἵκαζεν· ἐκείνων γὰρ ἢ μὲν τὸ προσυχὸν παταπίνουσα, ἐπ' ἄλλο εὐθὺς χωρεῖ, καὶ ἐσθότ' ἀποπνίγεται· αἱ δὲ περιακολουθοῦσαι, σπεύδουσιν ἀφελέσθαι, ὅπως ἐν μέρει κἀκείναι ἀποπνιγῶσιν· ἀλλὰ τί μοι βούλεται ταῦθ' οὕτως ἀποτόμως πρὸς σέ μοι φιλοσοφούμενα ; δέδοικα, ὦ Λυσίμαχε, μὴ καὶ σοῦ τὸ νόσημα τοῦτο κεκράτηκε, καὶ ἐπιθυμία τοῦ πλείονος τοσαῦτα μεμψιμοιρεῖν πρὸς ἐμέ περὶ τῶν καρπῶν τῆς γῆς παρεσκεύασεν· Εἰ τοίνυν ἀληθῶς τοιοῦτό τι πέπονθας, σπευδὲ μοι τὴν ταχίστην ἀπαλλαγῆναι, ἵνα μὴ εἰς καχεξίαν σοι περιστῇ, καὶ ἀντὶ τῆς ἐν τούτοις σκιάς, ἀπολέσης τὴν ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις ἀλήθειαν· ζητεῖτε γὰρ, φησὶ, τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ἐρρώσω.

Ἡμεληκέναι μοι δοκεῖς, περὶ ὧν σοι πρῶην ἐπέσταλται παρ' ἐμοῦ, ἢ ἐκὼν περιῦδων, ἢ ἐπιλαθόμενος· εἰ δὲ βούλει, καὶ ἄμφω· οὐδὲν γὰρ θαυμαστὸν τῷ τὰ τῆς φιλίας μυστήρια μηδὲ πῶ μεμνημένῳ τοῦτο παθεῖν· ὅς γὰρ ἂν μὴ ὁμολογῇ μίαν ψυχὴν τὴν φιλίαν ἐν δυσὶν εἶναι σώμασιν, οὐκ ἂν τὰ τῶν φίλων κοινὰ εἶναι βούλοιτο, οὐδ' ἂν τὰ καθήκοντα τῇ φιλίᾳ ποτὲ ἐκτελέσειεν, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὑφαρπαζόμενος·

ἴσθι μὲν τοι, ὥς τὸν' μὲν κοινωνικὸν βίον δόσις σώζει καὶ λῆψις· τοὺς δὲ φίλους καὶ ἢ πρὸς ἀλλήλους εὐεργεσία· ἦν οὖν σὺν Ἰσοκράτει καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν σοφῶν καὶ σοὶ συνδοκεῖ τιμιώτατον πάντων κτημάτων ὁ φίλος εἶναι, σίζου τοῦτον, εὖ τε ποιῶν καὶ πάσχων· τοῦτο γάρ σοι καὶ τῇ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀναστροφῇ καὶ σχέσει συνοίσει τὰ μέγιστα ἔρρωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐθ' ἐκὼν περιϋδὼν, οὐτ' ἄλλως ἐπιλαθόμενος τῶν ἐπισταλμένων, ἀνέβαλον ἐς δεῦρο εἰς πράξιν ἀγαγεῖν, ἃ ἡζιώσας· ἀλλὰ χρέος χρέους, μικρὸν μεγάλου ἐκκρούσαντος, καὶ πρὸς ἑαυτὸ σὺν λογισμῷ ἀνθελκύσαντος μερίζον· τῶν γὰρ οἰκετῶν, ὥς ἐν ἀκμῇ τρυγητοῦ ἦν εἶδος, ἐνασχολουμένων περὶ τὰ ἔργα, ὑσέρησα ἐν τῷ παραυτίκῳ τὰ πρὸς ἡδονὴν ὑπακούσαι σοι, ἵνα μὴ διὰ βότρυς καὶ βραχὺ γλεῦκος, ὃ ἡζιώσας πεμφοθῇ ναί σοι παρ' ἐμοῦ, τὰς δὲ ἔτους ἐλπίδας κινδυνεύσωμεν ἀπολέσαι, καὶ κοινῇ ἀμφοτέροις ἡμῖν ἐκ τούτου κατὰ γὰρ τοὺς τῆς φιλίας νόμους συμβαίη ζημίαν· σὺ δ' ὑπὲρ ἀπειρίας, ἀμαθίαν μοι καὶ ἀπειροκαλίαν κατέγνωνς φιλίας, ὥς μή ποθ' ἤθην μεμυημένου τὰ τῶν φίλων καθήκοντα· οὐδ' οὐδὲν ἄλλο εἵποιμι ἔγωγε ἢ ἄνδρα ἓνα, δυσὲ μὲν κεφαλαῖς ἐν τέσσαρσι χερσὶ καὶ ποσὶν ἴσοις συμπεφυκότα, μίαν δὲ ἐσχηκότα καρδίαν, ἐν ἣ ἦτε βουλήσις καὶ προαίρεσις· ἡ αὐτὴ τάχα δ' ἐώρακάς πη καὶ αὐτὸς τὴν εἰκόνα, καὶ χεῖρας γραφέως ἐπῆνεσας, οἷας τήν τε φύσιν μιμήσασθαι, καὶ τὴν τῆς φιλίας ἀρετὴν ἐκπαιδεῦσαι τοὺς θεωμένους· Δεῖ δ' οὖν καὶ σε μετριώτερον εἶναι, ἐν οἷς ἐπισέλλεις· μήδ' ἀδίκει τὸ μέρος καὶ σεαυτὸν, τὴν μίαν καρδίαν τῷ τῆς ἐπιτιμῆσεως βέλει καιρίως τιτρώσκων· ὁ γὰρ φίλος (καὶ συγγνώμη, εἰ ἀμύητος ὢν ἀπετόλμησα μυεῖν τὸν μεμυημένον τὰ τῆς φιλίας μυστήρια) δε-

μοίος ἐστὶ δακτυλίῳ λιθοπολλήτῳ· ὃς τῷ δακτύλῳ ἀκριβῶς ἐφαρμόζων, οὐδ' οὕτως ἐστὶ στενός, ὥς πιέζειν, οὐτ' αὖ χαλαρὸς, ὥστε καὶ ἀπρονοήτως ἐκπίπτειν· ὁ δὲ λίθος ἐν τῷ μέσῳ τὸ εἰλικρινές καὶ τὸ στερεόν δεικνύτω ἐν πάσαις ταῖς περιστάσεσι. Ταῦτ' οὖν εἰ σοφώτερα, ὧν προσεδόκησας, καὶ πικρότερα ἐστίν, ἢ προσῆκε, σὸς εἶναι μαθητῆς ὁμολογῶ καὶ δέχομαι. Ἐρρώσο.

Ἰσως ἄμα τὰ ἀνὰ χεῖράς σοι κομισάμενος γράμματα, ἔσπευσας διαρρήξαι τὴν σφαγίδα ἐν τάχει, ὥς εὐρήσων τί ἐν αὐτοῖς, ὧν συνήθως σοι μέχοι πρόφην ἐπέσειλλον· ἀλλ' οἷμοι τῆς συμφορᾶς! οὐ γὰρ ἔφθην περάνας τὸ πένθος τῷ ἀδελφῷ, καὶ ὁ παῖς δεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἐπακολουθήσας τῷ θεῷ, ἄλγος ἄλγει ἐπέθηκε· καὶ νῦν διττοί μοι τάφοι τῶν φιλητάτων παράλληλοι, κέντρον πικρὸν τῆς μνήμης, ὧν ἀπεστέρημαι, διὰ παντὸς ἐπ' ὅψιν παρίστανται, ἀλγεινοὶ μὲν τῇ ὄψει, ἀλγεινότεροι δὲ γιγνόμενοι τῇ ψυχῇ· ἄρ' ἐννοεῖς, οἷα πάσχω, ἢ ὑποῦ ἔτι βαίνων καταγελαῶς, ὁ καὶ πρὸς ἄλλους ἔφθης πρόφην πεποικηώς, ὥς μηδὲν λογιζόμενος τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἶποιμι ὁμοίως σε καὶ πρὸς ἐμέ γε ἀνάληγτον ἔσεσθαι, πλὴν εἰ μὴ οὐ τῆς αὐτῆς τοῖς ἄλλοις τετύχηκας φύσεως· Γράψας οὖν συμπαθέστερον, ἐμοί τε ἔση ἰατρὸς τοῦ πάθους παθῶν ἀπάντων ἐπωδυνωτάτου, καὶ σεαυτὸν τοῖς ἀνθρώποις συγκατατεταχώς. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πρόφην μὲν εἰ καὶ μὴ παρεῖχες σεαυτὸν παντελῶς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τῶν μηδενὸς λόγου ἀξίῳ λεγομένοις πειθόμενον, ἀλλὰ γοῦν προσεποιοῦ ἡδέως ἀκούειν· νῦν δὲ ἐς τοῦτο προελήλυθας ἀτοπίας, ὥς' ἔοικας ἀπεγνωκότι τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖτ-

τω ἐπίβασιν· κελεύεις γάρ με γράφειν πρὸς σέ, οὐχ ὅπερ προσήκει ἀνδρὶ φιλοσόφῳ, καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων τι θεμένῳ πρὸ πάντων· ἀλλ' ὅπερ ἂν εἴποιεν οἱ πολλοὶ, καὶ μάλιστα τὰ ἐπὶ μισθῷ θρηνοῦντα γραΐδια, θρήνου; καὶ πάθη, καὶ δάκρυα, ἐφ' οἷς οὐ δεῖ, καὶ τοιούτους λήρους, δοκῶν ἀπαιτεῖν παρ' ἡμῶν, οἷον βουλόμενος προδεικνύειν μηκέτι εἶθελειν μηδένα τρόπον συναναβαίνειν πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐμὲ μᾶλλον πρὸς τὰ κάτω συγκατασπᾶν· ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοὶ βουλευθεὶς συγχωρῆσαί σοι μικρὸν πρὸς τὸ πάθος, ὥστε καὶ συμπαίξαι μεθ' ὑποκρίσεως τὰ τῆς τύχης βουλευόμενα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφθης, ὡς παρ' ἰατροῦ, θεραπείαν ἀληθῆ παρ' ἐμοῦ αἰτησάμενος, οὐκ ἂν ἐκὼν φενακίσαιμι τὸν ἀληθῶς ταύτης χρήζοντα, οὐδ' ἐπιπολῆς κατὰ τοὺς ἀγύρτας βουλοίμην ἂν σοι ἀπλῶς τὸ πάθος ἰάσασθαι, πυρὸς καὶ σιδήρου δεόμενον. Βούλομαι τοίνυν, ἀφίεις πᾶσαν εἰρωνείαν, προσενεγκεῖν σοι ἄκρατον τὸ ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας φάρμακον, νηπανθές, ἄχολον, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων· σὺ δ' εὐνοϊκῶς δεξάμενος οὐ προσοχθίσεις μοι πρὸς τὸ στυπτικὸν τῆς πιότητος, ἵνα μὴ μεταβαλόντος αἴφνης τοῦ τῆς ψυχῆς καταστήματος, εἰς καχεξίαν σοι τὰ πράγματα περιστῇ· ἥς πρὸς τὴν ἴασιν οὐκέτι οὐδὲ τὰ παρὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ποθ' ὕστερον ἐξαρκέσει σοι. Εἰ οὖν ὧ θαυμάσιε, τοσοῦτον σεαυτὸν ταλανίζεις, καὶ οὐκέτι ἀνέχῃ ζῆν, τοῦτ' αὐτὸ παθὼν, ὃ καὶ πρὶν γενέσθαι ἤδεις τοιοῦτον ἐσόμενον, καὶ εἰς ὃ κατατείνεις ἤδη ἐνδελεχῶς καὶ αὐτὸς γεννησόμενος; ἢ οὐκ οἶσθ' ὅλως ὁδόν τινα τὸν εἶον ὄντα, ἥς σταθμοὶ μὲν τὰ ἔτη, στάδιοι δὲ αἱ ἡμέραι, ἐήματα δὲ αἱ ὥραι, πέρας δὲ καὶ ὄρος ὁ θάνατος; πῶς οὖν εἰκότως πενθοῖμεν τοὺς τάχιον ἡμῶν σταδιεύσαντας, καὶ οὐκ ἐκλογιζόμεθα τοῦτο κατ' ἐαυτοὺς καὶ πολλάκις, πύσοις ἐτι τοῦ τέλους ἀπολειπό-

μεθα βήμασιν, ἵνα τάχιον καὶ αὐτοὶ τέλος δόντες τῇ ὁδοι-
 πορίᾳ, ἀναπαύσεως τύχοιμεν; ἀλλ' ἡθὺς ὁ βίος ἐστίν· οἶδα
 καὶ γὰρ τοῖς ἀπλῶς θεωροῦσιν, ἀλλ' οἷδ' ἔτι χαλεπὸν, ὅτι καὶ
 δῶρον τοῦτ' ἐστὶ παρὰ τῆς Προνοίας μετὰ προσθεμίας δε-
 δωρημένον· δεδωρήται δὲ τῷ μὲν ἐπὶ πολὺ, τῷ δὲ ἐπ' ἑ-
 λαττον, τῷ δὲ ἐπ' ἐλάχιστον, ἢ μίαν μόνην ἡμέραν. Πλη-
 ρωθέντων οὖν τῶν ὅρων τῆς προθεσμίας, εὐγνωμόνως χρὴ
 τοῦτο, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι, ἀποδοῦναι, μηδὲν δυσχεραί-
 νοντες τῷ δανείσαντι, ὅτι μὴ αἰδίων ἡμῖν τὴν χάριν κατέ-
 θετο· εἶτα τίσιν ἂν εἴη τοῦθ' ἡδὺ τὸ πολυπαθὲς καὶ ἐπικη-
 ρον; οὐδέσιν, ἢ τοῖς μὴ αἰσθανομένοις· τῶν γὰρ διὰ πάσης
 σφαθμῶν τοὺς πλείους τῶν ζώντων ἐν λύπαις διέρχονται·
 καὶ μόνοις τοῖς τὴν πορείαν, ἣ πέφυκεν, ἐξετάσασιν, ὥς ἀφ'
 ἑτέρας ἀμέλει παρασκευῆς παντελῶς ἀνομοίου πρὸς τὸν ἑσ-
 χατον ὅρον αὐτοῖς ὀρμωμένοις, τὰ θ' ἡδέα καὶ μὴ, ὥς εἰλὸς
 ἐν πορείᾳ, παρίστανται ἀδιάφορα. Ἐντεῦθεν ἄρα συμβαίνει
 ὁρᾶν τὸ αὐτὸ ἄλλοιόν τὸ πάθος ἀνιέν τοῖς εἰς τὸ αὐτὸ περι-
 πίπτουσιν· τὰ μὲν γὰρ βάρη τῶν σωμάτων ζυγοῖς καὶ μέ-
 τροις διαγινώσκουμεν· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πάθη κατὰ λό-
 γον τῶν τῆς ψυχῆς προλήψεων ἐλαττοῦται καὶ ἐπιτείνεται·
 διὸ ὀρῶμεν πολλάκις τοὺς μὲν ἐπὶ ταῖς δοκούσαις ζυμφοραῖς
 καταπίπτοντας· τοὺς δὲ, καίτοι ἐφ' ὁμοίαις καὶ ἴσαις, καθά-
 περ ἐν ἀλλοτρίαις, ἀπτοήτους ἰσταμένους ἐπὶ τοῦ σχήμα-
 τος. Πάσχει τοίνυν καὶ ἀνιᾶται ὁ μὲν, συμφορὰν μεγίστην
 ὑπολαμβάνων τῶν φιλτάτων τὸν θάνατον· ὃς δ' ἂν τῇ τῶν
 πραγμάτων φύσει ἀκριβῶς ἐμβατεύσῃ, εἴτι ποτὲ καὶ τοιοῦτο
 συμβαίῃ αὐτῷ τῶν δοκούντων ἀνιαρῶν, οὐ τετάραχται, ἀλλ'
 εἰπὼν, οἶδα θνητὸν γεννήσας, μένει ἐπὶ τοῦ σχήματος· οἶδε
 γὰρ πολλοὺς τῶν θ' ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν πάλοι ἀδελφούς
 μὲν καὶ τέκνα οὐκ ἔχοντας εἰπεῖν, διαβιώσαντας δὲ εὐδαι-

μονέστερον τῶν ἐχόντων, ὡς εὖ διαθεμένους τὸ καθ' ἑαυτοὺς, ἐν ᾧ τάληθές ὑπάρχει τῆς εὐδαιμονίας. Ἄφες τοίνυν τοὺς τεθνεῶτας ὡς ἀπὸ πολλῆς ἀσχολίας καὶ πόνων συχνῶν ἀναπαύεσθαι· καὶ ἐνθυμηθεῖς νῦν γε μᾶλλον ἢ πρότερον, ὅσον τῆς ἀληθείας ἀποπεπλάνησαι, ἐβίξου καθ' ἑκάστην ἐπαναλαμβά-
νειν τὸ Πυθαγόρειον, πῇ παρέδην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; ταῦτ' ἀνασκοπούμενος ἀκριβῶς, πρᾶττε τῶν ἐφ' ἡμῖν ὅ,τι ἄξιον, τὰ λοιπὰ καταλιπὼν τῇ Προνοίᾳ διακυβεργᾶν ὅπως βούλοιτο. Ἐρρώσω,

Ἀξιομάτων λαμπρῶν τυχεῖν τοῖς μὲν πολλοῖς κόσμον φέρει· τοῖς δὲ καλοῖς κάγαθοῖς ἀφορμὴν εὖ ποιεῖν· οὐκ οὖν ἐφ' ᾧ συγχαρῆναί σοι, ὡς ἔθος τοῦτ' ἐξ ἀρχῆς παρὰ πᾶσι μετὰ πολλῆς τῆς προσποιήσεως κεκολλάκεται, τὰ γράμματά σοι ταῦτα προήρημαι γράψαι, ἀλλὰ τὴν τῶν δεομένων τῆς σῆς εὐεργετίδος καὶ ψυχῆς καὶ χειρὸς χαρὰν, ἐφ' οἷς ὁ εὐμενέστατος ἡμῶν Ἡγεμὼν ἐπὶ τοιοῦτόν σε λαμπρὸν ἀξίωμα πρού-
χείρισε, φανερόν σοι ποιῆσαι· πολλὰ γὰρ αὐτοῖς ἐντεῦθεν ἐλπίς ἄμεινον πράξειν, τὰς ἡνίας τῆς ἀρχῆς σου κατέχοντος· ὁ φθᾶσα μάλιστα καὶ πάλαι ἡ φήμη ἐπεβεβαίωσε, τὴν σὴν ἀρετὴν τοῖς πᾶσι διακηρύξασα· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔν γε τῷ παρόντι παραλείψω τοῖς βουλομένοις καὶ δυναμένοις ἐξειπεῖν κατ' ἀξίαν· ὁ δ' ἐμὸν μάλιστα ἰδίᾳ πρὸς σε εἰπεῖν, καὶ ᾧ ἂν οἷός τε εἶης ἀμύναι τοῖς δεομένοις, τοῦθ' ἡδέως ἂν εἴ-
ποιμι· βουλοίμην γὰρ ὑπὸ μηδενὸς παρεκτραπῆναι, ὧν ἐξ ἀρχῆς διατετέλεκας προαιρούμενος, οἷον φιλεῖ μάλιστα ἡ τῶν παρασίτων φυλότης παραμοχλεύειν πρὸς τὸ χεῖρον καὶ τῶν σταθερωτάτων τὰς γνώμας. Σὺν τοίνυν, εὐγενέστατε, εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν ὁμοίαν τῇ φήμῃ τὴν προαίρεσιν ἐπιδείξασθαι, δικαιοσύνην ἀσκοῦντα, καὶ εὐεργεσίαν τοῖς τοῦτο παρὰ σοῦ

ἑαυτοῖς ἀξιούσιν ὑπάρξει κατατιθέμενον· ὦν θάτερον παρὰ θάτερον ἀνδρὶ οἶω σοι λαχόντι ἀρχῆς δοκεῖ ἀτελές· οὔτε γὰρ τὸ δίκαιον φυλαττόμενον, ὥς ἔξωθεν ἐπὶ τοῦ νόμου ἐπιταττόμενον, προαίρεσιν ἀνδρὸς ἂν ἀκραιφνῶς ἐπιδείξειεν, οὔθ' ἡ εὐεργεσία ἀφ' ἀρπαγῆς γιγνομένη, ἀξία ἐστὶν ἐν ἀρεταῖς κατατάττεσθαι· τὸ μὲν γάρ ἐστιν ἀπέχεσθαι, ὧν οἱ νόμοι κελεύουσιν· ἡ δὲ καρπὸς τυγχάνει γε οὔσα ἄμεσος προαιρέσεως· δικαιοσύνης τοίνυν τὴν ἐδραν ἐχούσης, πηγαζέτω ἐξ αὐτῆς ἡ εὐεργεσία, ἣν' ἡς κατ' ἄμφω τῷ θεῷ καὶ σωτῆρι ἐξομοιούμενος. Βουλοίμην σε τοίνυν καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις προχεῖν ἀφθόνως τὸν ἔλεον, μάλιστα δὲ πάντων καὶ πάντως τῷ τὰ ἀνὰ χεῖράς σοι κομίσαντι γράμματα, τῷ καὶ πάντως καὶ μάλιστα πάντων καὶ δεομένῳ καὶ εὐγνώμονι ἐσομένῳ· σὺ δ' ἴσθι καὶ ὅτι ἂν ἀγαθὸν ποιήσης αὐτὸν, τούτου χάριν εἰς ἐμὲ ἔση κατατεθειμένος. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅποτέρῳ μᾶλλον χάριν σοι εἴσομαι, ἐφ' ᾧ ὑποθέσεις εὖ ποιεῖν μοι παρέχεις, ἢ διότι καὶ ὅπως καὶ ἀφ' οἷων ὀρμώμενον τοῦτο δεῖ με πράττειν, δεδίδαχας· ἀμφοτέρων γὰρ καρπὸς ὁ αὐτός, πρῶτον θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ προσοικειοῦσθαι· εἶτα δὲ ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ τὶ καὶ ἂν εἴποιμι, ὅσον λυσιτελεῖ τοῦθ' οὕτω σὺν λόγῳ γιγνόμενον· τὸ μὲν, ὅτι τὸ μηδένα μὲν ἐπ' ἀδικίᾳ φοβεῖσθαι, μήτ' αἰσχύνεσθαι, πολλοὺς δ' ἐξ ὧν εὖ ποτὲ τινὰς πεποιθήκαμεν, ὁρᾷν πρὸς ἑαυτοὺς εὐγνωμόνως διακειμένους τε καὶ ἡδέως προσελέποντας, θεῖαν τινὰ ἡδονὴν ἐκ τούτου προσγίγνεσθαι τῇ ψυχῇ παρесеκέυσεν· ἐν δ' αὖ τῇ μετ' ἀλλήλων διατριβῇ, ἔργα φιλόνηθρα διὰ πράξεων τοιούτων ἡμῶν πρὸς ἀλλήλους οὐκ ἔσθ' ὅπως ἐρεῖ τις μὴ οὐχὶ ἐν τούτῳ ὑφίστασθαι ἅπα-

σαν τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδαιμονίαν· ἀλλὰ πῇ ποτ' ἂν εὖρη-
 τις ἐν καιροῖς καὶ ἤθεσιν ἐξηλλαγμένοις δίκαιον καὶ φιλάν-
 θρωπον, ἐν οἷς οὐδ' ἂν βούληταί τις, δύναιτ' ἂν ἐν τῷ κα-
 θεστηκότι αἰεὶ διαμένειν, ὑπὸ τε τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν συνόν-
 των παρασυρόμενος; δεῖ γὰρ δήπου τὸν δικαίως καὶ ἀνεπι-
 κλήτως προαιρούμενον ζῆν, οὐχ ὅπως πολιτικῶν ἀξιωματῶν
 ἀπέχεσθαι, ἀλλ' οὐδ' ἐν πόλει τοιαύτῃ συνδιδαιτᾷσθαι, εἰ
 βούλοιο γενέσθαι πάμπαν ἀνέπαφος τοῦ μιάσματος· καθά-
 περ γὰρ ἡ ἐκ λοιμικῆς νόσου διαφθορά, διαχεομένη ἐν τῷ
 αἵρι, διαδόσιμος γίγνεται· οὕτως ἡ τῶν ἡθῶν λύμη, ὥσπερ
 συνουσιωθεῖσα ἐκ πολλοῦ τοῦ ἔθους ταῖς τῶν πλειόνων ψυ-
 χαῖς, λελυθότως πως καὶ τοὺς καθαρὺς ἐπινέμεται· Ἡ οὖν
 τρόπον, ὅπως καταμόνας δυνήσομαι ζῆν, δεῖξον, ἵν' ἄξιός
 οὕτω καὶ τῶν κατ' ἐμοῦ ἐγκωμίων σου γένωμαι· ἢ τῆς λύ-
 μης μηχανῶ θεραπείαν κοινῇ, ἵνα καὶ τοὺς παρὰ σοῦ συνισ-
 ταμένους, καθ' οὓς κανόνας μοι γέγραφας προσιέμενος, τὰ
 δυνατὰ εὖ ποιοῖν. Ἐρῶ σο.

Μακάριος εἶ, ὦ Διόφανες, ὅτι τῶν πολιτικῶν θορύβων ἐν
 καιρῷ ἀποστάς, περιπολεῖς ἐλευθέρως, τὰς ἀπὸ τοῦ ἔαρος
 ἤδη χάριτας ἀναπνέων, λειμῶν' ἐκ λειμῶνος ἀμείβων, καὶ
 τῶν σαυτοῦ ἀγρῶν ἀξίαν ποιούμενος ἐπιμέλειαν· ἐμοὶ γὰρ
 καίτοι πολλάκις ὀρμηθέντι τῶν αὐτῶν μετὰ σοῦ ἀπολαύειν,
 καὶ τὰ ἐμαυτοῦ ἐμοίως ἐπισκέψασθαι κτήματα, πολλὰ ἦν
 τὰ κωλύματα· τό τε γὰρ πολιτικὸν ἐπάγγελμα οὐδὲ παρα-
 κύπτειν ἐπιτρέπει τῆς πόλεως· καὶ οἱ παῖδες ἐν μέρει, πολ-
 λοῖς περιπεπτωκότες νοσήμασιν, ἀπαραίτητόν μοι τὴν μετ'
 αὐτῶν διατριβὴν πεποιήκασιν· δέδδια γὰρ, μὴ ὁ πυρετός,
 κακοήθης ὢν, εἰς καχεξίαν τινὰ αὐτοῖς περιστῇ, γενόμενος
 διαρκής· διὸ γενοῦ μοι σὺ γείτων ἀγαθός, ὦ Διόφανες, μικ-

ρὰν ἐποπτεῖαν ἐκ τοῦ ἐγγυτάτου καὶ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρὸν ποιη-
σάμενος· τοῦτο δὴ ποιήσας, καὶ ὅπως ἔχει ἐφέτος τὰ λήϊα
ἐπιστείλας μοι, τὰ μέγιστα ἔση με εὐπεποιηκώς. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Τὸ ἀπὸν, κακὸν μὲν ὄν, καὶ μέγα ἦ, τοῦ παρόντος δοκεῖ
ἀεὶ μετριώτερον· ἀγαθὸν δὲ, τοῦναντίον, καὶ μικρὸν ὄν,
κρεῖττον εἶναι τοῖς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων μὴ ὀρθῶς
ἐξετάζουσι· μακαρίζεις γάρ με, ὅτι τὸ ἄστὺ καταλιπὼν, ἐν
τοῖς ἀγροῖς διατρίβω, καὶ περ εἰδώς, οἷα ἀνάγκη τοῦτο ποιῶ·
τίς γὰρ τῶν πολιτευομένων γεωργικῶν ἔργων ἄπτεσθαι ἐκὼν
ἀναδέχεται; ὥππερ οὐδὲ γεωργῶν ἴσως ἔσται, ὅς ἂν ἐν τοῖς
πολιτικοῖς ταχθῇναι δυνάμενος, ἀποσχέσθαι θελήσειεν· οὐδ'
αὖ τὸ ἀπὸ τῆς ὥρας, ὥσπερ ἔφθης εἰπὼν, καλὸν ἀταλαίπω-
ρον ἔχω, ὧς ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ μετὰ πολλοῦ τοῦ καμά-
του διατρέχων τὰ ἔργα, βᾶκτρον μὲν τῇ δεξιᾷ, ἀλεξί-
βροχον δὲ φέρων ἐν τῇ λαιᾷ, πρὸς τε θάλπος καὶ ὄμβρον
παραλλάξ καὶ πολλάκις τοῦ καιροῦ μεταβάλλοντος· ὁ οὐδ' ἂν
μίαν ἡμέραν αὐτὸς ἀσενακτεῖ ἐπ' ἡνεγκας ἂν, ἐν σκιᾷ καὶ μα-
λακῶς ἐξ ἀρχῆς ἀνατεθραμμένος· οὐκ οὐν δεῖ τὰ ἡδέα λογιζό-
μενον μόνον, ἀλογίστως τὰ πίκονα παρατρέχειν· ἀλλ' εἴ τις
μὴ ἐθέλοι ἐξαπατᾷν ἑαυτὸν, τάνιαρὰ μᾶλλον ἐχέτω πρὸ
ὀφθαλμῶν, ἢν' εἴποτε περισαίη εἰς τὸ ἀπευκταῖον τῆς τύχης,
αὐτὸ τε τοῦτο αὐτῷ μετριώτερον δοξῇ, καὶ τὰ ἡδέα ἡδίω·
οὕτω γὰρ καὶ τῶν ἐμπόρων ἡδίων τῷ κέρδει ἂν ἔχοιεν, καὶ
μικρὸν τοῦτο ἦ, οἱ τὴν ἀπρασίαν προδεδιότες, ἢ οἱ μέγιστα
μὲν ἐλπίζοντες, μικρῶν δὲ τυγχάνοντες· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς
ἃ μακαρίζεις με. Περὶ δὲ τοῦ ἀγροῦ ἐρῶ τάλληθ' ἡ μετὰ παρ-
ρησίας, καὶ οὐδὲν ἐκὼν ἀποκρίφομαι· ἤκουσας γάρ πη καὶ
αὐτὸς τὸ λεγόμενον, ὧς οὐδὲν ἂν πιαῖνοι ἵππον, ὧς βασι-

λέως ὀφθαλμός· τοιγαροῦν καὶ τὸ σὺν κτῆμα, ἄριστον ὃν τῇ φύσει, ἀγαθοῦ καὶ εὐγνώμονος δεσπότου οὐκ ἔτυχεν· εἰ γὰρ καὶ ἐπιμελείας ἤξιωτο πλείονος, ἣν ἂν εἰκότως καὶ αὐτὸ πολλῶ τῷ λόγῳ εὐγνωμονέστερον· ἐφέτος δ' οὖν καὶ οὕτως ἔχον, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τὸν ὑετὸν ἐν καιρῷ γενέσθαι, χρηστάς σοι ἀπὸ τούτου τὰς ἐλπίδας παρέχεται· αἴτε γὰρ ἄμπελοι τοῖς βότρυσι βρίθουσι, καὶ τὰ λήϊα ὅσα γ' ἐστὶν, ἡρέμα ταῖς αὖραις κυματούμενα, τὴν τε θεὰν τέρπει, καὶ τῆς ψυχῆς διαβουκολεῖ τὸ ἠδόμενον· ὃ δὲ μόνον ἐστὶ τὸ λυποῦν, ὁ ποταμὸς παρὰ μέρους ἀναρσκιρτήσας, καὶ τῆς ἰλῦος πολλὴν κατασκεδάσας τῆς γλῶσς, ἀπέκρυψε, ποινὴν ἐπιθεὶς τῆς ἀμελείας τῷ κεκτημένῳ, ἵνα σωφρονήσας μηκέτι τῷ χρόνῳ ἀχρεῖον παντάπασιν ἀπεργάσῃται· εἰ γοῦν ἀξιωτερόν τε καὶ εὐγνωμονέστερον ἐθέλεις ἔχειν αὐτὸ, συχνότερον ἐπισκέπτου· γένοιτο δ' ἂν τοιοῦτο, οὐκ εἰ χανθὸν τὰς τοῦ ἔαρος αὖρας διώξεις, ἀλλ' εἰ μετὰ πόνου ἐν καύσωνι τοῦ ἡλίου τῶν ἔργων ἐπιστατοίης. Ἐρρώσω.

Θεὸν σέβεσθαι καὶ γονέας τιμᾶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι βοηθεῖν, ὡς κοινῇ μητρὶ πάντων, παλαιὸς νόμος τοῦτο διαγορεύει· τὸ δὲ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτῆς, εἴποι παρῆκοι, καὶ τοῦτο δίκαιον εἶναι ταῖς ἀπάντων ἐπικρατύνεται ψήφοις· ἐγεννήθημεν γὰρ κατὰ τὸν Ἀθηναῖον δημαγωγόν, οὐχ' ἐαυτῷ μόνον ἔκαστος, ἵνα μόνον τὸν αὐτόματον περιμένωμεν θάνατον, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι, ὥστ' ὀφείλαιν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἐκόντας ἀποθανεῖν· σὺ δ' ὥσπερ ἀγνοῶν ταῦτα, ἡδέως ἐν ἁλλοδαπῇ διατρέβεις· καὶ τοι ἐχρᾶν σοφὸν ὄντα καὶ ἐτέρους διδάσκειν δυνάμενον, ἐκ πολλοῦ κατελθεῖν· νῦν δ' ἡρέμα σοὶ καὶ γῆρας ἔπεισι κατ' ὀλίγον· ὃ ὅσω ἐν ἁλλοτρίᾳ ἔστι λυπηρὸν, τοσούτῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἥδιον ἔσται, ταῖς πα-

ρὰ πάντων τιμαῖς ἐκαῖς ἀγαλλομένω· διὸ καὶ Λαερτιάδης,
καὶ καπνὸν ἠγάπα ποθὲν τῆς πατρίδος ἰδεῖν ἀποθρόσκον-
τα· ὃν εἰ μήπω πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε καλὸν σοι καὶ δίκαιόν
ἔστι ζηλῶσαι. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πατρίδα δυναμένην μὲν τρέφειν τοὺς ἑαυτῆς ἐν ἐλευθερίᾳ,
εὐδαιμον κατοικεῖν· ἀπορουμένην δὲ, ἄμεινον πόρρωθεν βλέ-
πειν, ἔν' οὕτω τις τὸν γε πόθον πρὸς αὐτὴν φυλάττων ταῖς
καθ' ἑκάστην μνήμαις αὐξόμενον, τὴν εὐγνωμοσύτην ὁμο-
λογεῖ· ἄλλως γὰρ ταῖς καθ' ἡμέραν ἐκ τῆς τυραννίας δυσ-
πραξίαις διηνεκῶς προσοχθίζοντες, πρὸς τῷ μὴ φιλεῖν αὐ-
τὴν καὶ μισήσομεν· καὶ ταῦτα νῦν γ', ὅτε ἐκ τῆς βίας τῶν
κρατούντων καὶ τῷ ἥθει διέφθαρται. Ἐὰ τοίνυν, ὅπως καὶ
ὅπη δύναται ἐν σκέπη τῶν συνεστηκότων ἀνέμων ὀρμίζεσ-
θαι ἕκαστος, ἵνα μὴ σὺν τῷ γόμφῳ καὶ τὸ σκάφος συναπο-
λέσωμεν· εἰ δέ ποτε δεήσειεν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἀποθανεῖν, ἐ-
πειδὰν καιρὸς οὗτος λάβῃ, οὐκ ἀναδυσόμεθα· ἀλλ' οὕτω δο-
καῖ θεὸς τοῦτο βούλεσθαι παρασχεῖν. Ἐρρώσο.

Φίλου πιστοῦ μὴδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀντάλλαγμα εἶναι,
σοφῶν τε πολλῶν ἐπεκράτουναν γινῶμαι, καὶ ὁ χρόνος προσε-
βεβαίωσε. Τοιοῦτον δὲ καὶ μὲ αὐτὸν εἶναι τὰ ἀνὰ χεῖράς σοι
ταῦτα γράμματα σαφῶς αὐτίκα μάλα παρέξουσιν ἔλεγχον·
ἦκα γὰρ σοι ἐπιτιμήσω, ἐφ' οἷς αὐτὸς περὶ σεαυτὸν δοκεῖς
μοι ἡμαρτηκέναι, εἴγε ὑπομείνειας παρρησίαν φιλίας εἰλι-
κρinoῦς· οὐ γὰρ βουλοίμην ἂν ἄλλως πρὸς σέ ἀπεχθάνεσθαι·
τῶν γὰρ φιλομούσων συρρυσθέντων πολλαχόθεν εἰς τὸ γυμνά-
σιον, σὺ μόνος τῶν ἀπάντων καταφρονήσας, ἀμπέλοις καὶ
γεωργικαῖς ἡδοναῖς σεαυτὸν ἐπιδέδωκας, μὴ εἰδῶς, ἢ μὴ

θέλων εἰδέναι, ὅπως οἱ τὰ μικρὰ ταῦτα πράττοντες, καὶ παρὰ τοῖς ἰδιώταις διὰ τοῦτο ταττόμενοι, ἐν Καρὸς μοίρᾳ τίθενται· τὸ γὰρ εὐδαιμον οὐχ ἡδοναῖς τρυγητοῦ ταμιεύεται, ἀλλὰ τοῖς περὶ τοὺς λόγους πόνοις προσπορίζεται μάλιστ'· διὸ καὶ ἡ Ἀθηναῖα παρὰ ποιηταῖς ἀμήτωρ ἐστίν, ὅτι οὐκ ἐξ ἡδονῆς τὸ φρονεῖν, ἀλλ' ἐκ λόγων καὶ πόνων προσγίγνεται· οἷς οἱ ἄριστοι συμβιώσαντες, δόξης ἔτυχον ἀειμνήστου· τὸ γὰρ τῆς παιδείας μόνον τῶν ἐν τῷ βίῳ μόνιμον παραμένει, τύχη μὲν ἀνάλωτον ὄν, νόσῳ δὲ ἀδιάφθορον, συκοφαντίᾳ δὲ ἀναφαίρετον, γήρᾳ δὲ ἀλύμαντον· Καταλιπὼν τοίνυν τὸν τρυγητὸν τοῖς περὶ ταῦτα φιλοκάλεις τῶν γεωργῶν, ἄνυττε, ὅσον τάχος, ἐνθ' ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνονται, καὶ ἄξιοι τῆς πατρίδος. Ἑρρῶσο.

Πρὸς ταῦτα.

Νόμον παρὰ τῶν προπατόρων τῆς τέχνης παῖδες ἰατρῶν φυλάττειν παρέλαβον μηδενὶ τῶν νοσούντων φάρμακον προσενεγκεῖν, πρὶν ἂν ἐς βάθος τὴν τοῦ πάθους διάγνωσιν ἀκριβώσωσιν, ἵνα μὴ ἀντ' ὠφελείας βλάβης μᾶλλον αὐτοῖς αἵτιοι γένωνται, τὰ μὴ προσήκοντα δόντες. Εἰς τοῦτ' οὖν αὐτὸ, οἶμαι, καὶ οἱ τὰς τῶν πραγμάτων αἰτίας ἐπιλίγδην καὶ μὴ ἐπισταμένως καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐξετάσαντες μεταπίπτουσιν· ὅπερ καὶ αὐτός μοι δοκεῖς πεπονθέναι, καταγνοῦς ἐμοῦ τῶν μαθημάτων ἀμέλειαν, καὶ περ εἰδὼς ὡς μέμψις ἄκαιρος καὶ μὴ προσήκουσα γενομένη, εἰς καχεξίαν πολλάκις περιέστησε τὴν φιλίαν· ἐμοὶ γὰρ οὐδὲν, ὡς οἶσθα, ἢ τὸ κτησίδιον τοῦτο ἐφόδιον εἰς τὸν βίον παρὰ τοῦ πατρὸς καταλέλειπται· μαινοίμην οὖν, εἰ ὅλον ἔτος πολλὴν ἐπιμέλειαν πεποιημένος τοῦ κτήματος, νῦν ἐν ὀλίγῳ ἀφισταίμην τοῦ τὸν καρπὸν συγκομίσσασθαι. Ἀλλ' οὐδ' εἰς ὑπεροψίαν τῶν

λόγων ἤλθον ἐκ τούτου· τὰ γὰρ πρὸς τὸν εἶον πότερον καλῶς πορισάμενος (στερῶν γὰρ ἀνάγκη) οὕτω βουλοίμην ἂν ἐπίπαν τὴν περὶ τοὺς λόγους σπουδὴν ἀπερίσπαστον ἔχειν· ἢ οὐκ οἶσθ' ὅσον πενία ταῖς μούσαις ἐναντιώτατος· ταῦτ' ἄρ' οὐχ' ἐκόντες ἐκείνων πρὸς ὀλίγον ἀφεστηκότες, τῷ τρυγητῷ φέροντες ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνεδώκαμεν· ἀλλ' ἐκ τούτων ὀρμώμενοι, ἐπ' ἐκείνην, δυσμαχώτατον οὔσαν ὁμολογουμένως θηρίον, δυνάμενοι ἰσχυρῶς ἀντιτάτεσθαι, ἀδεῶς τοῦ λοιποῦ τοῖς λόγοις προσέχωμεν· ὥσπερ τοίνυν ἀληθοῦς φίλου μηδὲν λέγειν κεχαρισμένον· οὕτω καὶ τὰ μὴ ὄντα περιάπτειν πειρᾶσθαι τῶν ἀτοπωτάτων ἂν εἴη· Ἐπειδὴν τοίνυν ἐπιστέλλης ὡς πρὸς εἰδότας τάτε συνοίσοντα καὶ τὰ μὴ, οὕτω γράφε, ἵνα μὴ, ἢ φασιν, ὑπερτείνας τὸ καλῶδιον, διαρρήξης. Ἐρρώσο.

Ἡ ἀλήθεια οἶσθ' ὅτι ἐξ οὐρανοῦ ἐς καταβάσα, θεῖόν τι οὔσα καὶ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς, πάντων δ' ἀνθρώποις ἀρχὴ κατὰ Πλάτωνα· διὸ καὶ ταύτης οὐδὲν τοῖς νοῦν ἔχουσι περὶ πλείονος ποιητέον, καὶ μάλιστα· ἐπειδὴν παρὰ φίλου προσφέρεται· ὅτι δ' εἰμὶ καὶ γὰρ τῶν φιλοῦντων σε, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀρνηθείης· ἀνέκαθεν γὰρ, ὅ,τι μοι ἔδοξε βέλτιστον, τοῦτ' οὐκ ἐπαυσάμην σοι συμβουλεύων, καὶ νῦν οὐχ ἥττον ἐφ' οἷς δοκεῖς τοῦ προσήκοντος, ἐκτραπῆναι, ἢ κω ἐπιτιμήσω, εἴ γε τὴν τῶν λόγων παρρήσιαν ἐπιεικῶς ὑπομείνεις· δέδοικα γὰρ μὴ, τούτων ἰσχυροτέρων, ἢ συνείκειν τοῖς ὥσιν εὐμαρῶς γενομένων, διαρρήξης γένηται τῆς φιλίας· θαυμάζω γὰρ σε ὁρῶν πολλῶν μὲν κτημάτων κύριον ὄντα, καὶ τῶν εὐδαιμόνων εὐδαιμονέστερον· ἔρμαιον δ' ἄλλως κολάκων γενόμενον, καὶ ὑπὸ ρυπαρῶν ἀνθρωπαρίων, ὡς ὑπὸ ρίνος κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐλκόμενον· ἐς γὰρ τοῦθ' ἤκεις παροινίας, ὥσθ' ὑπὸ

τῶν τοιούτων περιβλεπόμενος, δοκεῖς εἶναί τις· ὃν ἐχρῆν ἄλλως, ἢ ἡ τύχη εὐνοοῦσα παρέσχεν, ἀπὸ τούτων ὅτι μάλισ' ἐπαρκεῖν δεομένοις, εἰδὸτ' ἐκεῖνο σαφῶς, ὡς ἄνθρωπος εὐεργεσία μάλιστα διενήνοχε, καὶ τῷ θεῷ προσωκείωται· σὺ δὲ τὸ ἡδὺ πρὸ τοῦ συμφέροντος συνήθως τιθέμενος, τὴν χεῖρω προείλου μοῖραν· Ἐπάνελθε τοίνυν εἰς σεαυτὸν, ὧ θαυμάσιε, γενόμενος ἐν τάχει τῆς κρείττονος, τὰ ἀγενῆ ταῦτα καὶ ἀναίσχυντα ἀπώσάμενος θρέμματα· οἱ, ὥσπερ οἱ θρίπες τοῖς γλυκέσι τῶν ξύλων ἐμφύονται, οὕτω χαίρουσι τοῖς πλουσίοις καὶ δυνατοῖς, καὶ τοῦτο μέχρις ἂν τὸν μυελὸν αὐτῶν ἐκμυζήσωσιν· εἴτα δ' ἐπ' ἄλλην θήραν πλουσιωτέραν, συντόνω χρώμενοι τῇ ὀσφρήσει, μεταφοιτῶσιν, ὥσπερ οἱ φθεῖρες ἀπὸ τῶν νεκρῶν σωματίων, φασὶν, σβενυμένου τοῦ ἐξ οὗ τρέφονται αἷματος, ἀπιόντες καὶ ἀπορρέοντες. Παραιτοῦ τοίνυν τὸ κίβδηλον τοῦτο κόμμη, δίκην κηφῆνων τάλλότρια καταψοφαγούντων, καὶ πείθου τοῖς τὰ θέλτιστα παραινοῦσι, πρὶν ἂν λάβῃς πείραν ἐναντίαν τῆς τύχης· εἰδὲ μὴ, φθάσεις ἀπολόμενος, καὶ ταῦτὸν πείσῃ τοῖς προγευσασμένοις τῶν θανασίμων φαρμάκων· οἱ ἅμ' αἰσθησιν ἐκείνων λαβόντες, καὶ τὸ ζῆν ἐξεμέτρησαν. Ἐρῶωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Νῦν δ' ἔγνων, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ κρίσεως σφαλερώτερον· ὁ γὰρ ἄνθρωπος φιλαίτιον ὦν καὶ φίλαυτον μάλισα, πάντα πρὸς τὸ ἡδόμενον καὶ κεχαρισμένον ἑαυτῷ λέγειν καὶ πράττειν πέφυκεν, οὐ τῇ φύσει ἐπόμενος τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐκεῖνα, τῷ πάθει δουλεύων, πρὸς ἃ ἂν ἡδέως ἔχῃ, πειρώμενος μεθαρμόζειν· ὅπερ οὐκ ἂν εἴποιμι μὴ καὶ τῆς ἐλλογίμου σου γεγεῦσθαι ψυχῆς· τὴν γὰρ τῶν ἐμῶν φίλων χορεῖαν, φατρίαν παρονομάσας, παραινεῖς μοι τούτους μὲν

ἐκ ποδῶν τὴν ταχίστην ποιήσασθαι, ὡς δῆθεν λυμεῶνας γιγ-
νομένους τῶν ὑπαρχόντων, καὶ τοῦ ἥθους ἀνατροπέας· αὐ-
τὸν δὲ διάγοντα καταμόνας, καὶ φίλων ἀπλῶς γενόμενον ἔ-
ρημον, δεομένοις, ἀφ' ὧν μοι κατέλιπεν ὁ πατήρ, ἐπαρκεῖν·
καὶ ταῦτα μέν σου ἦν ἂν καλὰ καὶ γενναῖα, καὶ φίλου πρὸς
φίλον εἰλικρινείας τεκμήρια, ἀλλ' εἶγε τῇ παρρησίᾳ ἐτύγχα-
νον ἔχοντα ἀκολουθοῦσαν καὶ τὴν ἀλήθειαν· νῦν δ' εἰς ὑπό-
νοιαν τοῦ πράγματος ἤκοντος, φθόνου μὲν σὺκ ἂν εἴποιμι,
ἐξαπάτης δὲ, οὐδὲν ἂν πρὸς ἐκεῖνα ἀποκριναίμην περιεργό-
τερον, ἢ ὅτι πρὸς τε τὴν χρεῖαν τῶν δεομένων ἐξαρκῶ ὅ,τι
δύνωμαι, καὶ τοὺς φίλους ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, εὖ ποιῶν,
οὐδὲν δοκῶ μοι ἄτοπον πράττειν, καὶ μάλιστα ἥνικα κοινὴ
τὰ τῶν φίλων εἶναι ἐγώ τ' ἐμαυτὸν εἰμι πεπεικώς, καὶ πάν-
τες οἱ τοῖς τῶν ἀρχαίων ἡμῖν προγόνων λόγοις προσεσχηκό-
τες τὸν νοῦν· εἰ δέ τις αὐτῶν ἐξῆρε τάμὰ πρὸς τοὺς ἔξω,
ἐπαίνῳ μείζονι, ἢ προσῆκε, χρυσάμενος, τοῦτ' οὐ πρὸς κολα-
κείαν αὐτῷ πέπρακται, ἵνα δῆθεν μειζόνων τυγχάνῃ ἐς τοῦ-
πιόν· ἀλλὰ τὸ εὐγνώμον δηλῶσαι βουλόμενος, μετέπεσεν εἰς
ὑπερβολὴν, χαλεποῦ ὄντος ἅει τοῦ μέσου, ἀνθρώπους ὄντας,
τυγχάνειν· καὶ ταῦτὸν δοκεῖν μοι παθεῖν τοῖς πάμπαν ἀτέγ-
κτοις καὶ σοβαροῖς πρὸς τὸν ἔπαινον, τοῖς μηδὲν τῶν γιγνο-
μένων ἐπαινεῖν βουλομένοις, καὶ δόξαν ἐντεῦθεν θηρωμένοις
μεγαλονοίας· ἐκάτεροι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου τοῦ μετρίου ἐκπί-
πτουσι, καὶ ἐκ τοῦναντίου τοῦτο ἐξελέγχωνται πάσχοντες·
Ἐγὼ δ' οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκατέρων ὡς εἰκὸς, φιλοσοφῶ ἐλαττώ-
μασιν, οὔτε τοῦ φοροδεοῦς τῶν πρώτων ἡττώμενος, οὔτε
πρὸς τὸ τῶν δευτέρων φειδωλὸν ταραττόμενος. Ἀλλ' εἴποις
ἂν πρὸς τοὺς εἰλικρινεστάτους τῶν φίλων ποιητέον εἶναι τὰς
εὐποιίας, καλῶς· ἀλλὰ ποῦ ἂν εὔροιμεν, ὥσπερ ἐν λόγοις,
οὕτω καὶ ἔργῳ φιλικὴν ἐφηρμοσμένην; ἢ οὐχ ὁρᾷς τὸ συμφέ-

ρον μόνον ἐν τῷ βίῳ ἐπικρατοῦν ; κυνάρια γὰρ ἐώρακάς πε, φησὶν ὁ Ἐπίκτητος, παίζοντα μὲν καὶ προσπαιζόντα ἐκ φι- λίας ἀλλήλοις, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς καταμάθῃς φιλοῦ- μενον, βαλὼν ἐς τὸ μέσον ὀστάριον, αὐτίκα ὄψει, οἷόν ἐστιν. Ἐὰ τοίνυν, ὦ βέλτιστε, τοὺς ἀνθρώπους ἀνθρωπίνως τοῖς συ- νοῦσι συμφέρεσθαι, καὶ μηκέτι πρὸς μηδένα γίνου τοσοῦτον αὐθέκαστος, μηδὲ πολυπραγμόναι τὰ τῶν ἄλλων περιεργότε- ρον· ὁ γὰρ ζητεῖς, ὡς ἡ φιλία ἐστὶν ἄλλος ἐγὼ, τοῦτ' ἐν λό- γοις μόνων τῶν φιλοσόφων ὑπάρχει λεγόμενον· παιδεύει δέ σε τοῦτο καὶ ἡ Τραγωδία· οἶσθα γὰρ τοὺς Οἰδίποδος, ὅπως συμβεβιωκότες, καὶ πολλάκις ἀλλήλους καταφιλήσαντες, ὡς ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ ἀνατραφέντες, τοῦ συμφέροντος ἐμπεσόντος, ὥσπερ κρεάδιον, ἐς τὸ μέσον, οἷα τετοξεύκασι πρὸς ἀλλήλους.

» Ποῦ ποτε στήσῃ, πρὸ πύργων ;

Ὡς τί μ' ἐρωτᾷς ;

» Τῷ δ' ἀντιτάξομαι κτενῶν σε.

Κῆμα τοῦδ' ἔρωσ ἔχει.

Ταῦτ' οὖν, ὦ θαυμάσιε, ἐμοί τε ἅμα καὶ σεαυτῷ χαριζό- μενος, οὕτω φυσικώτερον φιλοσόφει. Ἐρρώσω.

Κόλακα κόρακος λάμβδα καὶ ῥῶ μόνον διῆσταν πολλοὶ τῶν τε πάλαι καὶ τῶν νῦν σοφῶν ἀπεφάναντο· οἱ μὲν γὰρ τοὺς τῶν σωμάτων, οἱ δὲ τοὺς τῆς ψυχῆς, ἐξορύττουσιν ὀφ- θαλμούς· Σὺ δ' οὖν καί τοι τῶν λόγων τούτων οὐκ ἀνήκοος ἔοικας εἶναι, ἀλλ' οὖν τῶν πραγμάτων, κακῶς ποιῶν, οὐδέ πω προείλου ἀπέχεσθαι· Ἐπεὶ οὖν ἀγαθοῦ ἐστὶ φίλου τά τ' ἄλλα βοηθὸν φίλοις γίνεσθαι, καὶ δὴ καὶ τὰ βέλτιστα νουθετεῖν, δέξαι δὴ μοι ἤδη καὶ τήνδε τὴν ἐσχάτην ἀξίωσιν· δυοῖν γὰρ θάτερον, ἢ τοι τῶν κολάκων δεῖ σε ἀπέχεσθαι, ἢ φίλους μὴ

ἔχειν· οὐ γὰρ, νοῦν ἔχοντες οὗτοι, ἀνέξονται συναποφέρεσθαι τι τῆς μοχθηρίας ἐκείνων· ἀνάγκη γὰρ, καθάπερ τὸν ἀπτόμενον πίσης, ἢ φησὶν ἡ σοφία, μολύνεσθαι· οὕτω καὶ τὸν χρώμενον φίλῳ ἀνελευτέρῳ μεταλαμβάνειν ἀπ' αὐτοῦ πολὺ τὸ κακώθητες· ὁ μὲν γὰρ φίλος πάρεστιν αἰεὶ σύμβουλος ἀγαθὸς αἰεὶ πρὸς τὸ κρεῖττον, ὥσπερ ἱατρός πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τὰ προσήκοντα τῶν φαρμάκων, ἐγγέων τοὺς λόγους· ὁ δὲ κόλαξ παρακαθήμενος, διαστρέφει, διακνῶν τῷ ἡδεῖ, καὶ πρὸς τὸ κακώθητες ἀναπείθων· διὸ καὶ Βίαν πρὸς τὸν πυθόμενον, τί τῶν ζώων ἐστὶ χαλεπώτερον, τῶν μὲν ἀγρίων, ἔφη, ὁ τύραννος· τῶν δὲ ἡμέρων, ὁ κόλαξ. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Αἱ μὲν χελιδόνες τὸ ἔαρ ἡμῖν προεμφαίνουσιν· οἱ δὲ φιλόσοφοι λόγοι τὴν εὐδαιμονίαν περιποιοῦσιν· ἅμα γὰρ ἀναγνούς τὰ ὑμέτερα γράμματα, καὶ γνούς, οἳ τῶν κακῶν ἐχώρησα, παρασίτοις παραδούς ἑμαυτὸν, συνησθόμην εὐθὺς οὐ μικρὰν ἐν ἑμαυτῷ ὀρμὴν πρὸς τὸ κρεῖττον γεγενημένην· οὐς γὰρ ὥς φίλους διατετέλεκα θεραπεύων, ἐλελήθεσάν με φέροντες, οἷς ἐδίδασκον, εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἀπέδειξαν ἄρ' ἀληθὲς τὸ παρὰ Δημοφίλου λεγόμενον· φησὶ γὰρ ἐκεῖνός περ, ὥς τὸ πίνειν φάρμακον δηλητήριον ἐκ χρυσοῦ ποτηρίου, καὶ παρὰ φίλου πλαστοῦ συμβουλίαν λαμβάνειν, ταῦτόν ἐστιν· ἔμοιγε δὲ καὶ ἐπικινδυνώτερον τὸ δεύτερον φαίνεται· καὶ τοσούτῳ γε, ὅσῳ καὶ ῥαδιουργότερον ἔοικεν εἶναι· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἔσθ' ὅστις ἐφυλάττατο, εὖ φρονῶν· τοῦτο δὲ ὑπὸ δολερᾷ τῇ φιλίᾳ πολλοὺς παρεκρούσατο. Ἰσθι τοίνυν ἡμᾶς ἀποσεισμένους μὲν τοὺς κατὰ τοὺς κυνοβράϊστὰς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκμυζώντας· τῶν δὲ καθαρῶν φίλων, ὧν ὁ μετ' ἐπιτιμῆσεως λόγος ἥδιστος ἔμοιγε φάρμακον, πολὺν τοῦ λοιποῦ λόγον

ποιησομένους· ὄφιν μὲν γὰρ τρέφειν, καὶ πονηρὸν εὐεργετεῖν οἶδ' ἀκούσας ταῦτόν ὄν· ὁ δ' ἐκ φιλοσοφίας νοῦς, ἐοικῶς ἡνιόχῳ, κρατῶν τῶν ἐν ἡμῖν ἐπιθυμιῶν, εἰς τὸ κρεῖττον αὐτὰς μεταστρέφει. Ἐρρώσο.

Κρίνει φίλους ὁ καιρὸς, ἔφη τις τῶν σοφῶν, ὥς χρυσὸν τὸ πῦρ, καὶ τοῦτ' ἤδη πείρα μεμάθηκα· πρόφην μὲν γὰρ μηδέπω διὰ χρόνου σοι συγγενόμενος, ἐμακάριζον ἑμαυτὸν, εἶγε φίλον σε ποιησαίμην· νῦν δὲ τῇ ὁμιλίᾳ εἰς τὸ μυχαίτερον τῆς σῆς ψυχῆς καταδύς, καὶ τὰ σὰ κατασκαπῆσας φρονήματα ἀκριβέστερον, οὐκ ἔχω ὅπως μὴ ὁμολογήσω τὴν μεταμέλειάν, τὰς ἐπὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας, αἱ ἡμᾶς αὐτοὺς συνφκείωσαν πρὸς ἀλλήλους, ὅλως ἀποβαλὼν· διωμολόγητο γὰρ ἡμῖν ἀμφοτέροις κοινὰ τάτε συμφέροντα ἔσεσθαι, καὶ εἴτι ἄτερος δέοιτο παρὰ τοῦ ἐτέρου, τοῦθ' ὑπάρξειν αὐτῷ. οἶσθα γὰρ καὶ μὲ οὐτ' ἀφιλότιμον ὄντα, οὔτε μὴν ἀδυνατώτατον τὴν ἑμαυτοῦ πρὸς σὲ προαίρεσιν ἐπιδείξασθαι, καὶ μάλιστα' ἐπειδὰν ἄλλατε πολλὰ καὶ ὁ τῆς πατρίδος ἔρως διαφερόντως τὸ φιλότιμον περὶ τὰ καλὰ νυνὶ ἀπαιτῇ· ἀλλὰ σύγ' ἐπιπολαίως ἄρα, καὶ ὥσπερ οἱ πολιτευόμενοι, πλάσμα φιλίας ἔξωθεν περικείμενος, καὶ ἐμπαίζειν μοι τὴν ἀπλότητα πρὸς ἐτέρους, οἷς ἄλλως ζῆν ἐστὶ δεδογμένον, ἐτόλμησας, καὶ τῷ ἰδίῳ φρονήματι εἰκων, πολλὰ μου κατελοιδόρησας, οὔτε συνθεσίας πρεσβεύσας, καθ' Ὀμηρον εἰπεῖν, καὶ ὅρκια πιστὰ εἰς οὐδὲν λογισάμενος· Ἐγὼ δ' οὖν βουλοίμην ἄν, σὲ μὲν διαμνημονεύειν ταῦτα διὰ πολλοῦ· αὐτὸς δὲ πρὸς ἑμαυτὸν πολλάκις λέγειν τὸ τοῦ Δημοφίλου, ῥαδίως μὴ μακάρισις ἄνδρα σαλεύοντα ἐπὶ φίλοις· ἐπισφαλές γάρ· τὸ δὲ ἐφ' ἑαυτοῦ ὀχεῖσθαι καὶ τοῦ θεοῦ μόνον βέβαιον. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Διαβολῆς φασὶ μηδὲν εἶναι χεῖρον· ἐκ γὰρ τοῦ ἀφανοῦς προσπεσοῦσα, ῥαδίως τὸ ἐαυτῆς κατεργάζεται· τοιοῦτον γὰρ δοκῶ μοι καὶ αὐτὸς παρὰ σοῦ πεπονηθῆναι· καλεῖς γὰρ με φιλίας ἐπίβουλον τὸν, ὡς εἰκὸς, καὶ αἰδούμενον, καὶ περὶ πλείονός σε, ἢ πάντας ἀνθρώπους ποιούμενον· καί γε εἰκότως· σὺ γὰρ μου πολλὴν ἐξ ἀρχῆς ὥφθης ποιούμενος εὖνοϊαν, καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐτίμησας, καὶ τῶν περὶ πατρίδος ἀπορρήτων μοι ἐκοινώνησας, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν μελλόντων ἐλπίδος οὐκ ἀπεστέρησας· πῶς οὖν ἐπῆλθέ σοι τοσαῦτα ὑποτοπάσαι περὶ ἐμοῦ, ὅς εἰμὶ ἐκεῖνα ἐτίμησα, ἀλλὰ γοῦν τοὺς ἀνθρώπους, ὑφ' ὧν ἐν μεγίστῳ ἀξιώματι ὦν τυγχάνεις, οὐκ ἂν ἐδυνήθην μὴ αἰσχυρῆσθαι; ἀλλὰ τοιαῦτα κατεργάζονται σκευωρία οἱ τοῖς ἡμετέροις φθονοῦντες· οἶσθα γὰρ ὅσους ἡμετ' ἀλλήλων ἐλύπησεν ὀμιλία· καὶ λυπήσει γε, οἶμαι, εἰ ταῦτ' αὐτὸς ἀκριβέστερον ἐξετάσειας. Εὐνόει μοι τοίνυν ἐξ ὑπαρχῆς, ἀποφεύγων ἐς τοῦπιόν ἡντινοῦν ἐπιούσαν διαβολὴν, εὖ εἰδώς, ὡς μαχαίρας μὲν αὕτη τέμνει ὀξύτερον· τραγικώτερον δὲ ὑπάγει τὸ τέλος. Ἐρρώστο.

Ἐμὲ μὲν καὶ φιλία συνῆψε πρὸς σέ καὶ συγγένεια· διὸ καὶ δίκαιος ἂν εἴην σοι μάλιστα πάντων, ἐφ' οἷς μοι δοκεῖς περὶ σεαυτὸν ἀμαρτεῖν, ἐπιτιμῆσαι· ἀκούω γὰρ σφόδρα σε πεφουσιῶσθαι τῇ τύχῃ, καὶ μέγα ἐπὶ πλούτῳ ἐπικήρῳ καὶ φθειρομένῳ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ τοὺς μὲν χαμαὶ ἐρχομένους εἰκὸς ποτε καὶ τετυφωμένους ἀλαζονεύεσθαι· σὺ δὲ, ὃν καὶ παιδεία ἐκόσμησε, καὶ ἀνατροφή ἐξεπαίδευσε, καὶ ἡ πατρόθεν λιτότης καὶ ἀπορία τάτ' ἄλλα καὶ τὸ μέτριο ἐξεδίδασκεν ἔργῳ, οὐδ' εἰ ἔστι τοῦτο τῶν ἀγαθῶν λογίζεσθαι ὥφειλες ὀρώ-

μεν γὰρ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοημένους, ὅσον ἂν μᾶλλον ἔχωνται τούτων, τοσοῦτον κάτω κειμένους, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀπολειπομένους· ποῦ σοι τὸ περὶ τὴν πατρίδα φιλότιμον, ἢ πρωτίστη ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν πραγμάτων καταστάσει τῶν ἀρετῶν; ποῦ σοι τὸ περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ὁμογενῶν συμπαθές; ποῦ δὲ καὶ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους φιλάνθρωπον, ὃς οὐδὲ συγγενέσιν ὥφθης πώποτε ἐπαρκέσας, ἄλλ' ἄλλοτ' ἄλλοις παρασίτοις καὶ λυμεῶσι τὰ παρὰ τῆς τύχης σοι ὑπηρεγμένα καταπροέμενος, ἦν ὥς ἀστάθμητον καὶ αὐτὴν ὥφειλες ὑφορᾶσθαι; πολλάκις γὰρ ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλους τὰ παρ' αὐτῆς δῶρα πέφυκε μεταφέρειν· διὸ καὶ σοφῶς δοκεῖ μοι εἰρῆσθαι παρὰ τοῦ Δημοσθένους, τὸ φυλάττειν τὰ ἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι, καὶ ταῦτα τοὺς ὀψιπλούτους· οἷς πολλάκις τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν πλουτεῖν κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθις εἰπεῖν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν γίγνεται· διὸ τοὺς φρονεῖν δυναμένους ἄξιον κατατίθεσθαι τὸν πλοῦτον πρὸς εὐεργεσίαν εἰς ἀνθρώπους ἀπόρους, καὶ ὧν μάλιστα ἡ πατρίς ἐστι δεομένη, ἑαυτοῖς μὲν ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας ἐποφειλόμενον, τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν εὖρημα εὐγνωμοσύνης ἀποκεισόμενον· δεῖ γὰρ δήπου, καθάπερ οἱ ἐν εὐδία πλέοντες, καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα εἰσὶ παρεσκευασμένοι· οὕτως ἐν εὐτυχίᾳ καὶ τὰ πρὸς ἀτυχίαν, εἰ τύχοι, ἑτοιμα ἔχειν. Τί οὖν μοι βούλεται ταῦτα πρὸς σέ νουθετούμενα; οὐδέν σε χρὴ διδαχθῆναι πρὸς τὸν γραμματοκομιστὴν ἰλαρώτερον ἐπιδόντα· τῶν γὰρ ἀπορωτάτων μὲν οὗτός ἐστιν, ὡς ὀρᾷς, φιλομαθεστάτων δὲ πάντων τῶν μαθητῶν, καὶ οἷων νῦν ἡ πατρίς ἐστι δεομένη. Τούτῳ οὖν ἐμοί τε καὶ τῇ πατρίδι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, σεαυτῷ χαριζόμενος, ἐπαρκέσειας ὅ,τι βούλει. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Ἱερὸν μὲν ἡ πατρὶς ἀληθῶς καὶ λεγόμενον καὶ νοούμενον, ὡς μήτηρ οὖσα ἡμῶν ἀπάντων, διὸ καὶ ἅπαντες ὀφείλομεν αὐτῇ τὰ τροφεῖα· καλὸν δὲ καὶ τοῖς θεοιμένοις τὰ δυνατὰ βοηθεῖν· καὶ μάλιστα ἐπειδάν τις αὐτῶν καὶ φιλόμουσος ᾗ, οἷος ὁ παρὰ σοῦ ἡμῖν συσταθεὶς, καὶ τῆς παρ' ἡμῶν διὰ τοῦτο τυχὼν βοηθείας· κάλλιστον δὲ καὶ φιλία, καὶ μάλισθ' ἡ μετὰ συγγενείας, ἃ ἄμφω συνῆψαν ἡμᾶς ἀλλήλοις· ἦν κἀγὼ πάλαι τε καὶ νῦν καὶ μάλιστα πρὸς οἷόν σε ὄντα ἄνδρα, τετίμηκα καὶ τιμῶ· ἐν δ' ὅμως ἐκεῖνο οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν ἀπαντᾷ ὀχληρὸν, ὁ πολὺς σου ἐν λόγοις λῆρος. Ἐπειδὴ οὖν καὶ αὐθις ἀξιώσης τί παρ' ἡμῶν, μὴνύσον μόνον, μηδὲν γράφων, μηδὲ δάκνων· σκορπίου γὰρ τοῦτο· καὶ ὁ ἄν ἀξιώσης, ἐτοιμῶς ὑπάρξει σοι παρ' ἡμῶν, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς πάλιν ἀναγκασθῶμεν εἰπεῖν, Ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς σῆς γλωσσαλγίας, οὐδὲν ἄλλο γε ἐσομένης, ἡ φιλίας διάλυσις. Ἐρῶρωσο.

Ἡ μὲν τῶν μαθημάτων δοκιμασία ἤδη τέλος εἴληπεν, ὧς Ξενοκράτες· καὶ ἡμεῖς εὐδοκιμήσαντες, εὐτυχῶς προῦβιβάσθημεν· καὶ ἤδη τελειότεροις ἐντρυνφῶντες τοῖς λόγοις, καὶ πρὸς τὸ τελειότερον χωρήσειν ἔτι ἐπαιρόμεθα ταῖς ἐλπίσιν· ἐκεῖνο δὲ μόνον λυπεῖ, ὅτι ἄνευ σοῦ ταῖς Μούσαις συνοργιάζομεν· ἀλλὰ μέχρι τίνος, ὧς βέλτιστε, χαίρεις ἀγροίκῳ βίῳ, οὕτως ἀπειροκάλως τὸ ἄστυ καταλιπὼν; οὐκ ἀνύσεις ὡς ἡμᾶς τὴν ταχίστην; ἀλλὰ μέμνησό ποτε, ὧς θευμάσιε, τῶν γ' ἡδίστων ἐκείνων διατριβῶν, ἃς ἡδέως μετ' ἀλλήλων ἐν ταῖς τῶν καλῶν ἀμίλλαις τε καὶ ἀσκήσεσι διετρίψαμεν, καὶ τοῦ σεαυτοῦ αὐθις ἡμῖν ἀπολαύειν. Ἐρῶρωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Λόγοις καὶ Μούσαις τοῖς εὐδαίμοσι δέδοται ἐντρυφᾶν· ἡμῖν δὲ ἀπόροις οὓσιν ἀμφὶ γεωργίαν ἔχειν κεκλήρωται μάλιστα· ταῦτ' ἄρα, ἐν ᾧ ἐκλήθημεν, μένοντες, οὐδὲν ἂν ἄτοπον πράττοιμεν, ἀλλ' ἄλλοις τε καὶ αὐτοῖς οὐχ ἥττον κεχαρισμένα ποιούμεν, τῶν ἀπὸ τῶν ὥρων καλῶν ἀπολαύοντες· ἄλλος γὰρ ἄλλοιςιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις· εἰ δ' αἴρεσις ἡμῖν δοθείη, βουλοίμεθα μὲν περὶ ταῦτά ἡμῖν διατρίβειν, καὶ ἡδιστ' ἂν, ὥσπερ πρόην, καὶ νῦν ταῖς Μούσαις συνείημεν· νῦν δὲ γλισχροτέρου τοῦ βίου τετυχηκότες, πῶς ἂν ἐπαρκέσαιμεν μητρὶ καὶ δυσὶν ἀδελφαῖς; Ἐὰ τοίνυν ἡμᾶς ἀνάγκη στερεῶ καὶ Χάρισιν ἅμα ἡναγκασμένους, αὐτουργοῖς συνδικαιτᾶσθαι ἀνδράσιν. Ἐρρώσο.

Ἄλλος μὲν ἄλλο τι τῶν αὐτόθεν καλῶν ἐπιθυμήσειεν ἔχειν· ἐγὼ δὲ πολλάκις τῆς ἐμαυτοῦ ὀρμῆς πεῖραν λαβὼν, βίβλων μάλισθ' ἥττων εἶμι, καὶ τούτῳ μόνῳ τῷ πάθει ὁμολογῶ γεγενῆσθαι πάνπαν ἀλώσιμος. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ φήμη διαδραμοῦσα καὶ ὡς ἡμᾶς, ἐκδοῦναί σε τὸν Θεόφραστον διεκήρυξε, βουλοίμην ἂν ἐντυχεῖν τῷ βιβλίῳ· σέτε γὰρ τὰ εἰκότ' ἐπαινέσαντες, καὶ ἕτερα τοιαῦτα τοῖς Ἕλλησιν εὐξόμεθα παρασχεῖν, καὶ αὐτοὶ εὖνοι μάλιστα ὄντες ἀνέκαθεν, καὶ ταῦτά φρονοῦντες περὶ τῆς κοινῆς βελτιώσεως, τῆς ἀπὸ τῶν σῶν πόνων ὠφελείας οὐ στερησόμεθα. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Λόγοις μὲν τοῖς τῶν λόγων ἐρασταῖς καὶ προστάταις προσφέρειν ἐν μεγίστῳ τιθέμεθα ἡδονῇ· ὁ δ' ἡμῖν τῇ βίβλῳ ἔξωθεν ἐπεξεύργασται, ἐπὶ τούτῳ ἐθέλειν πρὸς ὑμᾶς ἐπιδεί-

ξασθαι, εὐθες· εἰ γὰρ καὶ πολλὰ τῶν τοῦ συγγραφέως κειμένων, εἰκασία χρώμενοι, κεινήκαμεν πρὸς διόρθωσιν· ἀλλ' οὐχ' ὅσον ἔμοιγ' ἦν τὸ βουλόμενον βεβελτίωται, καὶ τοῦ ἀρχαίου κάλλους ἔτι πολὺ ἀπολείπεται· διὸ ἐς δεῦρο ἐπέσχομέν σοι τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς, ὄφλημα φιλίας παραβῆναι μᾶλλον ἐλόμενοι, ἢ ἀλαζονίας δόκησιν ἡμῖν τολμήσαντες παρασχεῖν· τυφλοῦσθαι γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον αἰεὶ τὸ φιλοῦν σοφῶς τοῦτ' ἐστὶν εἰρημένον· καὶ διὰ ταῦτα δεῖ προσέχειν ἕκαστον ἑαυτῷ. Δέξαι τοίνυν ἀπαιτήσας τὴν βίβλον παρ' ὁκνουῦντος τοῦ πέμψαντος· καὶ εἴης μοι κριτῆς τῶν ἐμῶν οὔτε φιλία γε δεκαζόμενος, οὔτε μὴν τῆς ἀκριβείας στοχαζόμενος ἐπὶ πᾶσι, τοὺς τε τρόπους, καθ' οὓς ἐξεδώκαμεν, καὶ τὸν καιρὸν αὐτὸν ἐξετάσας. Ἐρρώσω.

Τὸ εὐεργετεῖν τοῦ εὐεργετεῖσθαι κρεῖττον εἶναι ὁ τοῦ Ἀρίστονος ἡμᾶς ἐξεπαίδευσεν· ὁ μὲν γὰρ ἐς τὴν ψυχὴν δεξάμενος τὴν βελτίωσιν, κρεῖττων ἐγένετο ἑαυτοῦ· ὁ δὲ, εὖ παθὼν ἐς τὸ σῶμα, ἐν ἐκείνῳ ἂν ὠρίσατο τὴν ὠφέλειαν· καὶ τῷ μὲν ἐκούσιον τὸ φιλάνθρωπον δηλοῖ ἡ προαίρεσις, τῷ δὲ ἀναγκαίαν ἡ τύχη τὴν χρεῖαν παρέσχε· διὸ ἐκείνῳ μὲν ἀποκαίται ἔπαινος, δῶρον τοῦτο τοῖς φιланθρώποις ἐποφειλόμενον· τούτῳ δὲ, τὴν εὐγνωμοσύνην ὁμολογοῦντα, τὸν εὖ πεποιηκότα αἰεὶ τιμᾶν. Εἰ οὖν καὶ αὐτὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην περὶ πλείστου ποιῇ, καὶ παρὰ πάντων καλῶς ἀκούειν δι' ἐφέσεως ἔχεις (ἔχεις γὰρ, εὖ οἶδ' ὅτι, ἄνθρωπος ὢν, καὶ πρὸς θεὸν ἀνατρέχων) μὴ ἀπώσῃ τὸν γραμματοκομιστὴν τῆς σῆς δεόμενον δεξιᾶς, δίκαιος ὢν καὶ ἄλλως εὖ ποιῆσαι τὸν ἄνδρα· σοὶ μὲν γὰρ πρὸς τῇ προαίρεσει καὶ ἀφορμαὶ ἱκαναὶ παρὰ τῆς τύχης πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσιν· ἐκεῖνος δὲ οὐχ ἑτέρου τοῦ ἐνεκα τὴν μακρὰν ὁδὸν ὡς ἡμᾶς ἀνύτειν προείλετο,

ἢ τοὺς λόγους περιποιησάμενος, ἐπανελθεῖν οἴκαδε, καὶ ἑτέροις αὐτῶν μεταδώσω. Τοσοῦτον οὖν ἄξιον τῆς σῆς εὐποιίας τυχεῖν, ὅσον καὶ αὐτὸς σπεύδει διὰ τῆς εὐποιίας πρὸς ἄλλους ἑαυτοῦ κρείττων ποτὲ γενέσθαι. Ἐρῶσο.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐκοῦν καὶ αὐτόν σε κρείττω σεαυτοῦ γεγενῆσθαι εἰκός, πρὸς τοῦτ' αὐτὸ, ἐφ' ᾧ κρείττους ἑαυτῶν γίνονται ἄνθρωποι, παροτρύναντα· ὁ γὰρ τὴν αἰτίαν ὁπουοῦν παρασχών, ἴσον ἂν ἔχοι τῷ πεποιηκότη· διὸ καὶ ταῖς δίκαις κοινὸν τοῖς τοιοῦτοις τοῦ γκλημα εἶναι οἱ νόμοι κελεύουσι· καὶ ταῦτα μένουσιν ἔχειν ὁμολογούμενον· ἐκεῖνο δ' ἐν ἀμφιβολῇ κεῖται· πότερον, κρείττω σε φῶμεν γεγενῆσθαι σεαυτοῦ πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν μεκινήσαντα, ἢ χεῖρω, ὅτι παρασχών τὴν αἰτίαν, τόγ' ἡμῖς, εἰ μὴ καὶ τὸ ὅλον τῆς εὐγνωμοσύνης παρὰ τοῦ εὖ παθόντος τέχνη οὕτως ἀφείλουμε; ὁρᾷς ὅπως εἰς κακίαν σοι περιέστη ἡ ἀρετὴ; ἔδει γάρ σε, ἵν' ἐμὸν ἀκραίφνης τὸ τῆς εὐποιίας ἀγώνισμα ἦ, τὴν χρεῖαν τοῦ ἀνθρώπου μόνον γράψαντα, μηδενὸς ἑτέρου μήτ' ἀρετῆς, μήτε τύχης τῆς ἐμῆς μνημονεύσαι· ἐμὲ δὲ τοῦτο μαθόντα, οἴκοθεν πράξαι τὸ παριστάμενον· νῦν δὲ ἥτε διδασχὴ ἄγνοιαν μου τῶν καλῶν κατηγορεῖ φανεράν, καὶ ἡ προτροπὴ περὶ ταῦτα ἔνδειαν προϋποτίθησι προαιρέσεως· καὶ γέ μοι ἔπεισιν εἰκάζειν ἐκεῖνο, ὥς ἐν ἑτέρων ἀναλώμασιν ἐργολαβεῖς τὴν ἀρετὴν πραγματεύεσθαι, ἀπὸ τοιούτων συστάσεων διώκων τὸν ἔπαινον. Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχη ταῦτα, ἡμεῖς τήν τε γνώμην ἡδέως ἀπεδεξάμεθα, καὶ ἤδη κρείττους ἑαυτῶν γεγενῆσθαι δοκοῦμεν, ἐν γε τῷ παρόντι ἐπαρκέσαντες τὰ εἰκότα τῷ συνισταμένῳ, καὶ τῷ μέλλοντι συμβαλούμενοι, ὅπως καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐν καιρῷ κρείττω γένηται. Ἐρῶσο

Οὐδὲν, φασί, θεῶ τε καὶ ἀνθρώπων οὕτω κοινόν, ὥς εὐεργεσία καὶ χάρις· ἃ σὺ μὲν ἄμφω ἔχεις ἐν σεαυτῷ συλλαβών· ἐγὼ δ' ἐξ ἀρχῆς σοι διατετέλεκα εὐνοῶν· καὶ νῦν βίβλων καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων εἰμι ἐνδεής. Εἰδὼς οὖν μοι καὶ τὸ περὶ τὰς μούσας πρόθυμον, πέμψον μοι, δέομαι, τὴν πρώτην τοῦ Θουκυδίδου, ἣ ὥς εὐνοοῦντι μοὶ χαριζόμενος, ἢ ὥς ἐνδεῇ εὖ ποιῶν· πάντως γὰρ τὴν βίβλον λαβὼν, ὥς ἐπ' ἁμφοῖν τούτοις σοι τὴν χάριν μετρήσω. Ἐρῶσω.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐθ' ὥς εὐεργεσίαν, ἐπειδάν τι τῶν ὑπαρχόντων μεταδῶμεν τοῖς φίλοις, νομίζομεν αὐτοῖς κατατίθεσθαι· οὐτ' αὐθις ὥς χάριν· ἀλλ' αὐτοῖς τὰ αὐτῶν μεταδιδόναι οἰόμενοι, τοῦτο πράττομεν, εἰδότες, ὥς τὰ τῶν φίλων εἰς κοινά· καὶ τοι ἔμοιγε ἔπεισιν ἄχθεσθαι, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντων εἰς κοινά, ὥς καὶ ἡ φύσις αὐτῇ, καθάπερ καὶ ἀγέλαις πόαι τε καὶ ὕδατα πάντα, ἔν' ἣ παρὰ πᾶσι καὶ ὁ βίος εὐθύτερός τε καὶ ἀπονώτερος, καὶ μὴ τοὺς μὲν καταβαρυνομένους τῷ πλήθει, τήκεσθαι ταῖς φροντίσι· τοὺς δὲ ταλαιπωρεῖν τρυχομένους ἐνδεΐαις, ἐξὸν τοὺς μὲν μεταδιδόντας τὸ πλεονάζον, τοὺς δὲ μεταλαμβάνοντας τὸ ἐνδεόν, μηδὲν μηδετέρους ἔχειν κακόν. Εἰδὼς οὖν ἡμᾶς οὕτω φρονοῦντας, μηκέτι αἵτει, ἀλλ' ἀπαίτει, ὥς τὸ εἶκος, καὶ ἥς τινος ἂν τῶν ἄλλων δέη. Ἐρῶσω.

Ἀκούω σε συσκευαζόμενον ἀπαίρειν εἰς τὰς ἀμπέλους, τὴν ἐκεῖσε διατριβὴν περὶ πλείονος τῶν λόγων ποιούμενον· ἀλλ' ἀπορήσειεν ἂν τις, ὅπως τοσαύτην ἄνοιαν κατέγνωνς αὐτὸς σεαυτοῦ, ὥστ' ἐν καιρῷ τοιούτῳ, ἡνίχ' οἱ νέοι ἀλειφόμενοι πρὸς τὰ σκάμματα, μύνων τῶν ἀθλῶν καταστοχά-

ζονται, αὐτὸς ἡδονῆς βραχείας ἠττώμενος, βότρυς προείλου
 τρυγᾶν, καὶ ἔργα αὐτουργῶν ἀνθρώπων ἐπιτηδεύειν. Γενοῦ
 τοίνυν σεαυτοῦ, ὧ θαυμάσιε, καὶ παρασκευάζου πρὸς τὴν
 δοκιμασίαν, μηκέτι τὰ δοκοῦντα πρὸ τῶν ὄντων διώκων·
 ἵνα μὴ θηρώμενος ἡδονὰς ἐν νεότητι, ἐν γῆρα λιμῶ ἀπόλη
 κατὰ τοὺς τέττιγας. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πάντα μὲν τὰ δέοντα ποιεῖν καλόν· κάλλιον δὲ πάντων
 καὶ ὁσιώτερον θεῷ πείθεσθαι καὶ γονεῦσι· καὶ γὰρ τῶν τ' ἄλλων
 καὶ τοῦ ζῆν ἡμῖν οὗτοι γεγονάσιν αἵτιοι. Τούτοις οὖν καὶ αὐτὸς
 ὑπακούων, οὐδὲν ἄτοπόν μοι πράττειν δοκῶ συναπάραι
 αὐτοῖς εἰς τὴν ἄμπελον, αὐτὴν ταύτην ἐπισκεψόμενος, καὶ
 τὸ γῆρας τῶν τεκόντων ἀνακουφίσων ἀπὸ τῶν πόνων· εἰδὲ
 δοκοῦμεν πρὸς ὀλίγον τὰς Μούσας ἐξ ἀνάγκης καταλιπεῖν,
 ἀνεμέσητον· πρόσθε δ' εἰ βούλει, καὶ ἀζήμιον ἔμοιγε· καὶ
 τὰ μουσικὰ γὰρ τῶν ὀργάνων ἀνέσει καὶ τάσει ἡχητικώτερα
 γίγνεται· οὐδ' αὖ τέττιγων ἔργον ποιοῦμεν, συγκομιζόμενοι
 τοὺς καρπούς· τοὺς δὲ μύρμηκας μᾶλλον μιμούμενοι, κατ'
 ἐκείνους καὶ τὸν ἐκ προμηθείας ἔπνινον, εἰ μὴ παρὰ πάν-
 των, ἀλλά γε τῶν νοῦν ἐχόντων, ἐλπίζομεν ἕξειν· Ἐρρώσο.

Καὶ ἐκάστη μὲν τῶν ὥρῶν φέρει τι ἴδιον εἰς τέρψιν καὶ
 ἐστίασιν τῆς ὀράσεως· ἀνὴρ δὲ, οἶμαι, τῶν πάνυ φιλοκάλων
 καὶ πρὸς τὸ ρόδον διαφερόντως ἔχόντων ἐρωτικῶς, τὸ ἔαρ
 περὶ πλείονός ἂν ποιήσαιο· ἔμοι γ' οὖν, καὶ τ' ἄλλα πρὸς
 τοὺς πολλοὺς τὰ πολλὰ διαφέροντι, τερπνότερον δοκεῖ τὸ
 φθινόπωρον, εἴγε τὰ ὠραία τῶν ἀνθέων καλλίω, μῆλον κα-
 λὸν καὶ εὐῶδες, καὶ οἱ βότρυς ἡδὺ τὸ γλεῦκος ἐναποσᾶζοντες

ὦν ἡδέως σε ἤδη ὁρῶν ἀπολαύοντα μακαρίζω, εὐχόμενος ἅμα καὶ ἡδίω σοι ταῦτα γενέσθαι· εἴη δ' ἂν σοι μάλιστα τοῦτο, εἰ καὶ τοῖς στερουμένοις πέμψεις μερίδα· οἶσθα γὰρ, ὡς οὐδὲν εὐφραίνει τοσοῦτον τοὺς ἔχοντας, ὅσον ἡ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων ἀπόλαυσις. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Οἱ μήπω τῶν πραγμάτων ἀψάμενοι, ἀπερισκέπτως οἱ πλεῖστοι θαυμάζειν ταῦτα πεφύκασι, καὶ διὰ ταῦτα μακαρίζειν τοὺς πεπειραμένους προάγονται· ἐπεὶ δ' ἂν τάχιστα καὶ πεῖραν λάβωσι τούτων, τότε κατανοοῦσι τὸ ἀπ' αὐτῶν δυσχερές· σὺ δὲ καὶ τὸ ἕαρ δεύτερον ἐς ἡδονὴν τοῦ φθινοπώρου εἰρηκας εἶναι, μόνῃ τῇ ὥφει, ὡς ἔοικεν, ἐπιτρέψας τὴν κρίσιν· ἢ μᾶλλον τῶν μὲν καλῶν ἀμφοτέρων πολλάκις γευσάμενος· τῶν δὲ κακῶν οὐδ' ἄκρω ἀψάμενος τῷ δακτύλῳ· ἀλλ' ὅση καὶ οἷα ἀνάγκη καὶ ἀπορία ἐν τῷ γράφειν ταῦτα συνέχομαι, τῆς μὲν πάχνης ὡς ἐν μακραῖς ταῖς νυξὶ λυμαινομένης τοὺς βότρυας, τρυγητῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐργατῶν μὴ ὄντων ὡς ἐν σενῷ τῷ καιρῷ· τῶν δ' αὖ ἀγγείων τῶν μὲν ἤδη σαθρῶν τῷ χρόνῳ γεγεννημένων, τῶν δὲ καὶ ὅλως διαρρέοντων· ὥς καὶ τὸ μηδὲν ἔχειν χαλεπὸν, καὶ τὸ οὕτως ἔχειν ἐστὶν ἀπορώτερον· Σὺ δ' οὖν ἐπινοοῖα ἴσως τὰ καθ' ἡμᾶς πόρρωθεν ὡς εὐτυχῇ ἐπερχόμενος, βότρυάς σοι πεμφθῆναι αἰτεῖς παρ' ἡμῶν, ὡς δὴ ἡδεῖαν οὔσαν τὴν τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων ἀπόλαυσιν· ἐγὼ δὲ πολλῷ ἡδίω φημὶ τὴν μετὰ τῶν πόνων· εἰ δὲ καὶ σοὶ συνδοκεῖ, ἐλθὲ ὡς ἡμᾶς, τούτων αὐτῶν συναντιληψόμενος, καὶ μεταληψόμενος τὰ εἰκότα· οὕτω γὰρ ἂν καὶ τῷ φθινοπώρῳ ἀμεινον συντάξειας τὸ ἐρρώσω. Ἐρρώσω.

Οὔτε πάντα τάγαθὰ ἡ τύχη τοῖς αὐτοῖς ἐδωρήσατο, οὔτε πάντων πάντας ἀφείλεν· ἀλλ' ἐπιδεεῖς ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους βουλομένη ποιῆσαι, καὶ τῆς κοινωνίας αὐτοὺς εἰς μείζω συναγαγεῖν οἰκειότητα, ἀλλ' ἄλλοις παρέσχε· πρὸς ἐμὲ δὲ οὐκ οἶδ' ἀνθ' ὅτου ἀλλοτριώτερον ἔχει· τὴν γὰρ πρὸς τοὺς λόγους προθυμίαν ἐνθεῖσα, τοῦ τρόπου ἐστέρησεν, ἀγνωμόνως με τιμωρήσασθαι βουλομένη· εἰ γὰρ μὴ τὸν πρὸς τὰς Μούσας μοι ἐνέθηκεν ἔρωτα, ἦν ἂν μοι μετριωτέρα ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπολαύσεως στέρησις· νῦν δὲ ἐνθεῖσα τὸ κέντρον, καταφλέγει τῷ πόθῳ· τίς οὖν γένωμαι τῶν παιδικῶν μοι σερούμενος; καὶ ὧν ἄνευ οὐκέτι μοι νομίζων εἶναι βιώσιμον; Εἴ τις οὖν λόγος τῶν Μουσῶν παρά σοι, ὥσπερ καί ἐστιν, οὐκ ἂν ἀπαξιώσεως προσδέξασθαι δέησιν· μάλιστα μὲν καλὴν, μάλιστα δὲ δικαίαν, ἐπαρκέσαι μοι εἰς ἔτος, ὅσον ἱκανὸν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίως ἐν τῷ γυμνασίῳ· ἔοικε γὰρ καὶ ἡ τύχη ἐπὶ τούτῳ περὶ σὲ πεφιλοτιμῆσθαι, οὐκ ὀλίγον σοι τὸν πλοῦτον προχέασα, ἵνα καὶ τοῖς τῶν λόγων θεράπουσι μεταδιδῷς τὰ εἰκότα· ὥστ' ἐφ' οἷς αὐτὴν ἀγνωμοσύνης πρότερον ἐμεμφάμην, νῦν προάγομαι ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπαινεῖν, ὥς μετὰ λόγου πράττουσαν, ὅτι βούλεται. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πλούτου ἅμα καὶ παιδείας τυχεῖν σπανιώτερον τάγαθόν· καὶ ὀλίγων· ἐκ πενίας δὲ σοφοὺς γενέσθαι, πολλῶν· ὁ μὲν γὰρ, εἰς ἡδονὰς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς νέους ἐξήνεγκεν· ἡ δὲ, σωφροσύνη περιστείλασα, τοῖς λόγοις παρέδωκε· μὴ οὖν μεμψιμοίρει οὕτως ἀγενῶς πρὸς τὴν τύχην, ὅτι σε κατέταξεν ἐν τοῖς πένησιν· ἀλλ' ἀγάπα μάλιστα, ὅτι ἔρωτά σοι τῶν λόγων ἐνέθηκε, δι' οὗς παρὰ πᾶσι μᾶλλον τιμῶνται οἱ τούτων γινόμενοι ἐγκρατεῖς· ἔπειτα πότερον κρεῖττον δοκεῖ σοι, παι-

δείας μετὰ πενίας τυχεῖν, ἢ πλούτου σὺν ἀμαθίᾳ; ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ ἑτέρας ἐστὶ τῶν κακῶν· τὴν δὲ, μετὰ σωφροσύνης προαγομένην, ἐλπίς καὶ πλούσιον τὸν ἔχοντα καταστήσειν. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς, σύντεινε σεαυτὸν πρὸς τὸ τέλος, ἐφ' ὃ σκοπεῖς, καὶ ἐξ οὗ μάλιστα σοι τὸ εὐδαιμον· ἀλλ' ἵνα μηκέτι ἀπορῇς τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων, ἐμοὶ μελήσει· βούλομαι γὰρ, εἰ πυθοίμην σε τῶν μαθημάτων ἀξίως ἐπιμελούμενον, ἔρανόν σοι καὶ παρὰ τῶν φίλων συλλέξαι· ὅσον δ' ἐν τῷ αὐτίκα, τρία χρυσᾶ, ἃ σοι πέπομφα, ἱκανὰ, οἶμαι, εἰς τρίμηνον διαρκέσαι σοι. Ἐρῶωσο.

Σύλλογον τῶν μαθητῶν αὐθις αὐριον ἐν τῷ γυμνασίῳ φασὶν ἔσσεσθαι, ὃ Δημάρατε· Θεόδωρος γὰρ ὁ Μιτυληναῖος ἀταξίας γραψάμενος Γεώργιον τὸν Γαζῆν, εἰσάγει εἰς δικαστήριον· ὧς οὖν ἀπάντων τῶν τε καθηγητῶν καὶ ὁμιλητῶν μελλόντων ψηφίσεσθαι, σπεῦσον τάχιστα καὶ αὐτὸς, ὡς ἡμᾶς, τὸν τ' ἀγῶνα θεασόμενος τῶν νέων τῆς Ἑλλάδος ῥητόρων, καὶ τὴν ψῆφον ἐποίσων τὴν σεαυτοῦ τῷ ἐκ τῶν λόγων φανουμένῳ σοι τούτων δικαιότερῳ· φιλότιμον γὰρ ζῶον ὁ ἄνθρωπος· καὶ τοιούτων προσποιήσεων ὀρμώμενα τὰ μειράκια, ῥᾶν ἐπιδώσουσιν ἐν τοῖς λόγοις, τῷ ἡδεῖ τοὺς πόνους ἀρτύοντες. Ἐρῶωσο.

Π ρ ο ς τ α ὕ τ α.

Λόγων σοφῶν οὐκ ἂν, οὐδ' ἄπαντα τὸν αἰῶνα ἀκούων, ἀπείποιμι ἔγωγε· τὸ δὲ καὶ παρὰ μαθητευομένων τοῦθ' ὁρᾶν πρὸς ἀλλήλους γιγνόμενον, πλείω ἔχει τὴν ἡδονήν· λογιζομαι γὰρ οἷα ἂν εἴποι ἑκάτερος αὐτῶν, τὸν ἕτερον παρευδοκῆμῃσαι φιλοτιμούμενος· τοῦτο γὰρ καὶ νῦν προσδοκώμενον

τερπνὸν ἡμῖν γίγνεται· καὶ αὖριον, τοῦ ἀγῶνος ἐνστάντος, μᾶλλον εὐφρανεῖ τοὺς παραγιγνομένους· διὸ καὶ ἅμα ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, μετεπεμφάμην τὸν ἡνίοχον ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, ἵνα παρασκευασθέντος τοῦ ζεύγους, αὖριον ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι σπεύσω ἐπὶ τὴν θέαν. Ἑρρόωσο.

Εὐδαίμονες ἀληθῶς εἰσὶν, ὧς Ἑρμόλαε, οἱ ἐν πόλεσι διαιτώμενοι· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὧν ἂν ἀφθόνως ἐκεῖ ἀπολαύωσι, καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ὀλίγον ταῖς καθ' ἡμέραν μεταβολαῖς ἐπιτέρπουσιν· ἡμεῖς δὲ, οἱ τὴν ἐσχατιὰν ταύτην εἰληγότες, αἰζίτε καὶ προβάτοις προσέχομεν, γεωργῶν ἀμέλει ἀπειροκάλους φιλοτιμήμασιν, ὅθεν ἡμῖν οὐδὲν ἂν γένοιτο πλεόν· διὸ καὶ μέμφομαί γε τὴν τύχην σφόδρα, ὅτι με ἀγροῖκοις, παρ' ὧν καὶ μεθ' ὧν οὐδὲν ἐστὶ βελτιοῦσθαι, συνεῖναι κατέταξεν· ἄλλ' οὐκ ἂν μου ἐπὶ πολὺ κατισχύσειεν· οὐδ' αἶδιόν μου τὴν ἀγροικίαν τήνδε ἔσται κατεγνωκυῖα· ἀκηκοὼς γὰρ ἤδη, οἷα ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῖς ὀμήλιξι πρὸς λόγων ἁμιλλαν πράττεται πρὸς ἀλλήλους, μετὰ τούτων γενέσθαι βουλοίμην· Εἴησάν μοι τοίνυν τοῦγε λοιποῦ λόγοι· τὸ σπουδαζόμενον· θρέμματα δὲ, καὶ ἐρημία, καὶ ἀγροικὸς βίος ἐρρέτωσαν. Ἑρρόωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Δεινὸν γε τῷ ὄντι τῆς γνώμης τὸ ἥσιστατον, καὶ πολλῶν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις πέφυκε γίγνεσθαι· οὐδὲν γὰρ ἦν σοι πέρυσιν ὀχληρότερον ἐν τῇ πόλει, ἢ λόγοι καὶ μοῦσαι· εἴτα μόλις τούτων ἀπαλλαγείς, καὶ σεαυτὸν παραδούς τοῖς ἐκ τῆς φύσεως ἀγαθοῖς, ἐδοξας εὐρέσθαι τὸ εὐδαίμον· νῦν δ' αἴφνης τούτων γενόμενος πρὸς κορος, ὥσπερ ὁξὺ ἀπὸ τούτων ἐρεῦ-

γων, τὸν ἀγρὸν βούλει καταλιπεῖν, καὶ λήροις ἐπιτρίπτων διδασκάλων σεαυτὸν παραδοῦναι, καὶ διαπληκτισμοῖς μειρακίων ἀφρόνων. Ἰθι τοίνυν, καὶ εἴλου ἀνέχῃ ἀκούειν, ἔρρε, ἥτοι παρὰ τὰς φληνάφους σοι Μούσας, ἢ ἐς κόρακας, ἐγὼ δ' ἐμμένων οἷς ἔγων, συμφιλοσοφῆσω ταῖς Χάρισι, τόπον ἐκ τόπου καὶ δένδρον παραμείβων ἐκ δένδρου, τῆς τε τῶν ὀρνίθων ὠδῆς καὶ τῶν παραρρέοντων ὑδάτων κελαρυζόντων ἡδίων, ἢ τῶν ἐκεῖ συνείθων λήρων ἀκούων. Ἐρρώσο

Ἐπειδὴ δι' ἐφέσεως ἔχεις εἰδέναι, ὅτι πράττεται παρ' ἡμῖν, δεῦρο δῆσοι διηγήσομαι, ὃ Διόφαντες, ὁ μάλιστα χθὲς συνέβη ἐν τῷ γυμνασίῳ. Χαρμόλαος γὰρ καὶ Διότιμος, ἐκ πολλοῦ ἀντιζήλως ἀλλήλοις ἔχοντες περὶ λόγους, πότερος τὸν ἕτερον παρευδοκιμήσῃ, καὶ τὸ πάθος τρέφοντες ἐπὶ πλέον, ἐχώρησαν τελευτῶντες μέχρι λοιδοριῶν· παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτῳ μάλιστα ὁ Διότιμος, ἀπῆνεγκε γραφὴν ὕβρεως πρὸς τοὺς ἄρχοντας· παρασκευασαμένων τοίνυν ἐκατέρων, καὶ εἰσελθόντων φιλοτιμότερον, ἣν θεάσασθαι ἀγῶνα τῶν πρὶν ἐνδοξότερον· ἥτε γὰρ ἐπὶ τὸ λέγειν φιλοτιμία καὶ τὸ πάθος ἐπὶ τοσοῦτον ἠρέθισεν ἐκατέρους, ὥστε μηδέτερον τὸν ἕτερον προφανῶς ἐλεῖν δυνηθῆναι· ἐτέρως δέπως τὴν νίκην ἐκατέρος ἔδοξε σχεῖν· ὁ μὲν, τῷ δικαίῳ· ὁ δὲ, τῇ τοῦ λόγου δυνάμει· ἐξήεσαν δὲ μηδέτερος ἔλαττον ἔχων· Ἐν τοιούτοις οὖν ἡμεῖς καθ' ἐκάστην κυριακὴν διατρίβομεν· εἴτι οὖν καὶ αὐτὸς φιλοτίμως ἔχεις τῶν τοιούτων ἀκούειν, μὴ ῥαθυμῆσθαι ἐλθεῖν ὡς ἡμᾶς, καὶ μεῖζω τούτων ἐν τῇ ἕκτῃ ἀπὸ ταύτης τοὺς μαθητὰς ἀνὰ ἓνα διαπληκτιζομένους ὀφόμενος. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Εἰ μικρὸν χρόνον ἔφθη ὁ γραμματοκομιστὴς ἀποδοῦς μοι τὰ γράμματα, οὐκ ἂν ἐδέησέ με ἐπιστεῖλαί σοι ταῦτα, ἀλλ' αὐτός σοι ἀντὶ τῶν γραμμάτων παρεγενόμην· νῦν δὲ γνοὺς ἀπᾶραι πρὸς τινὰ τῶν γνωρίμων, χρείας κατεπειγούσης, αὐτόν τε τούτων ἐπισκεψόμενος ὡς νοσοῦντα, καὶ περὶ τινων ἀναγκαίων κοινολογησόμενος αὐτῷ, οὐκ ἂν θυναίμην μεταβαλεῖν τὴν πορίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ πραττόμενα παρ' ὑμῖν ἰσχυρῶς με πρὸς τὴν θεὰν ἐφέλκει, τὴν μετὰ ταύτην Κυριακὴν, ἐπειδὴν τάχιστα τὰ κατ' ἐμὲ καλῶς σχῆ, ἤξω, οὐ μᾶλλον τοὺς τῶν νέων ἀγῶνας θεασόμενος φιλοτίμως, ἢ καὶ σὲ, ὃν φιλῶ μάλιστα πάντων, ὁψόμενος. Ἐρρώσω.

Τῶν ἀνθρώπων ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, πολλῶν δὲ καὶ ὑπαλλήλων ὄντων, ἐν μέσοις τούτων σε ἡ τύχη κατέταξεν, ἀφ' ἐκατέρων τῶν ἄκρων, ὡς ἔοικε, βουλομένη σε τιμωρεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἀκούομεν περὶ σοῦ, ἢ ὅτι τοὺς μὲν κρείττους αἰεὶ ὑποπτήσσεις· τοῖς δὲ ἥττοσιν ἀφόρητος εἰ καὶ ἀκάθεκτος, οὕτως ἀνοήτως ἐκατέρωθεν περὶ σεαυτὸν ἀμαρτάνων· τοιαύτη γὰρ ἡ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἔκπτωσις, οἷα ἐν οὐδενὶ ἐπίστασθαι τὸ μέσον φυλάττειν. Γενοῦ οὖν σεαυτοῦ, ὧς θαυμάσιε, ἐξ ὧν τοὺς προὔχοντας δέδicias, μετριώτερον φρονῶν πρὸς τοὺς ἥττους· εἰ δέ που δεῖ καὶ τὸ δραστηκὸν, ὡς ἂν εἴποις αὐτός, ἐνδεικνύναι, ἀλλὰ καὶ τοῦτο σὺν λόγῳ ποιητέον· τοῖς ἄρχουσι, τῷ μὲν φόβῳ τὴν ἐπιείκειαν μίζχοντας, τῇ δὲ ἀπειλῇ τὴν ἐλπίδα, ὡς τὰ φάρμακα μέλιτι, δεύσαντας· σὺ δ' οὖν, εἰ βούλει τὸ θεῖον μιμήσασθαι, μηδέποτε τῷ κακῶς, ἀλλὰ τῷ εὖ ποιεῖν τὸ δραστηκὸν ἐπιδείκνυε. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Πλάτωνά φησιν τὸν Ἀρίστωνος εἰπεῖν, τότε τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονήσειν, ἐπειδὴν φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν· ἐμοὶ δὲ πᾶν τοῦναντίον δοκεῖ, εἴγε κατὰ σέ φιλοσοφοῖεν οἱ ἄρχοντες, τὸν βίον τηνικαῦτα κακοδαίμονα ἔσεσθαι· οὐ γὰρ θέλετε, ὦ θαυμάσιε, ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι τῇ τῶν πραγμάτων συνέπεσθαι φύσει, ἀλλ' ἐκείνα ταῖς παραδοξολογίαις πρὸς τὴν οἰκείαν ἀναμοχλεύειν προαίρεσιν βούλεσθε· καὶ ταῦτα νῦν παρ' ἡμῖν, τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶσαν τὴν Δακίαν ὅλως εἰκῇ φερομένων, μήτε νόμου κρατοῦντος, μήτε λόγου παιδεύοντος· ἀλλὰ τοῦ προστυχόντος ἰσχύοντος, καὶ τῶν ἡθῶν διὰ πάσης ἡλικίας διαφθαρέντων· Ἐγώ γε δ' οὖν ἐβουλόμην ὑμᾶς, καθάπερ τοῦ λόγου, οὕτω καὶ τῶν ἔργων τὴν δύναμιν προσκεκτῆσθαι, ἵνα καὶ τὸν ἄνθρωπον εἴχῃ ἑτεροῖον, ἢ πέφυκεν ἐξ ἀρχῆς, ἀναπλάσαι· νῦν δὲ οὕτως ἔχοντα φύσεως, λόγος εὐήθους, ἐν ἀγνοίᾳ πραγμάτων ἀνοήτως δάκνοντος, ὥσπερ ὄφις, οὐκ ἂν, οὐδ' ἂν πᾶσαν δικαιοσύνην ὑποκρίνηται, μεταθάλοι. Ἐβουλόμην δ' οὖν, ἥν νῦν ἄρχω ἀρχήν, σέ αὐτὸν μετ' ἐμὲ μεταχειρίσαι ταύτης τοὺς οἴκας, ἵν' εἰδῆς, ὅπως δέοι πρὸς τε τοὺς κρείττους παρρησιάζεσθαι, καὶ πρὸς τοὺς ἥττους φρονεῖν μετριώτερα· οὕτω γὰρ, ἀποβαλὼν τὴν τῶν λόγων τερθρείαν, μετέμαθες ἂν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν. Ἐρρώσο.

Φιλίας μὴδὲν τιμιώτερον εἶναι κτῆμα παρὰ πολλοῖς ὡμολόγηται· ὃ δὲ καὶ πλείους εἰσὶν, οὗτός ἐστιν εὐτυχέστερος· τά τε γὰρ ἡδέα πλείω αὐτῷ προσγενήσεται, καὶ τῶν ἀνιερῶν, εἰποθέντι ἐπέλθοι, ῥᾶον ἀπαλλαγῇσεται· τὸ δὲ καὶ τοὺς ὑπάρχοντας ἀπωθεῖσθαι, ὅπερ αὐτὸς δοκεῖς πεπονθέναι, τίνα

μωρίας ὑπερβολὴν ἀπολέλοιπεν· ἵνα γὰρ χάριση τοῖς τὰ
ἡμέτερα ψέγουσι, τοσαῦτα καθ' ἡμῶν πεφλυάρηκας, ὅς, οὐδ'
ἂν ἐχθροῦ ἀνὴρ νοῦν ἔχων κατεῖποι, μὴ εἰδὼς, ὥς οὐκ ἐκ
τοῦ κακῶς τινὰς ἀγορεύειν, καὶ ταῦτά γε φίλους, βεβαίως
τὰς χάριτας κατατίθενται ἄνθρωποι· ἀλλ' ἐκ τοῦ τάληθῃ
περὶ πάντων παρρησιάζεσθαι τὴν ἀρετὴν ἑαυτοῖς βεβαιοῦσιν·
ἀλλ' εἰ μὲν παρὰ τῶν τυχόντων ἡμῖν ἀπήγγελτο ταῦτα, δια-
βολῆς ἂν παρέσχεν ὑπόνοιαν· νῦν δὲ πολλῶν καὶ λόγου ἀξίων
ταῦτά βεβαιούντων, πῶς ἂν τις τοῖς θρυλλουμένοις διαπι-
στοίῃ; πῶς δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ πρὸς τοὺς αὐτοὺς τιμῇ, ὧν
ἀμφίβολος ἢ διάθεσις; τὸ μὲν γὰρ ἀγαπᾶν τοὺς μισοῦντας
ἀρετῆς ἐστὶ, καὶ παρὰγγελμα· τὸ δὲ τοὺς φιλοῦντας φιλεῖν,
ἀνθρώπινος νόμος· εἰ δέ τις καὶ τούτους δάκνειν πειρῶτο,
τοῦτ' εἰ δεῖ τῷ εἰπόντι πιστεύειν, οὐδὲ θηρίων. Ἐρῶσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πανοῦργόν τι χρῆμα καὶ ἀνυσικώτατον ἔοικεν ἡ διαβολή,
τὴν μὲν λεωφόρον αἰεὶ παρεκκλίνουσα, διὰ δὲ μυρίων ἀτρα-
πῶν εἰς τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς παρεισδύουσα· λανθάνειν
γὰρ, ὃ μέλλει δρᾶν, πειρωμένη, οὐκ ἔσθ', ὃ μὴ κακούργως
πρὸς τοῦτο ἐπινοεῖ· οἷον καὶ παρὰ σοι τῷ στερρότάτῃ φιλίᾳ
πρὸς ἐμὲ συνδεδέσθαι μαρτυρουμένῳ, νυνὶ κατεπράχξατο· ἔτυ-
χον γὰρ συνεσιώμενος παρὰ τινι τῶν εὐδαιμονεσέρων, ὅπου
λόγων περὶ σοῦ πολλῶν γενομένων, καὶ πάντων καταφερόν-
των τὰ σὰ εἰς μέμψιν, καὶ μᾶλλον ὅσων με σιγῇ ἐώρων δει-
πνοῦντα, οὐκέτι μοι ἀνασχετὸν ἦν τοιαῦτα ἀκούειν· ὁρῶν δ'
ὅμως τὸν ἐκ παρρησίας λόγον ἐσόμενον ἐπικίνδυνον, ἀπάν-
των θεραπευόντων τὰ τοῦ δεσπότη, δι' ἐτέρας ἔγνω εἰσδύ-
ναί, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κατασχεῖν· συναινεῖν γὰρ τοῖς λε-
γομένοις δόξας τὸ κατ' ἀρχάς, ἐν οἷς μάλιστα ἡ μέμψις σου

ἥμιστά ἤπτετο, ὑφεῖλον τούτῳ τῆς πρὸς σέμου φιλίας ἐκείνων τὸ ὑποπτον· ὥς δὲ καὶ μετὰ λόγου ἐν μέρει προήχθημεν ἐξετάζειν τὰ πράγματα, καὶ σπουδαιότερον περὶ σοῦ τάληθές ἐζητοῦμεν, οὐκέθ' οἷοί τε ὄντες ἀντιστῆναι, ἰχθύες κατέσκησαν ἄφωνοι· καὶ τῇ σιωπῇ ἐδόκουν ἐθέλειν καὶ ἄκοντες ἀναιρεῖν, ἃ ἐκόντες πρὸ μικροῦ κατεψεύσαντό σου. Τούτων οὖν οὕτω γενομένων, καὶ τῆς νίκης φανεραῖς ἤδη οὔσης (ἰσχυρὰ γὰρ ἡ ἀλήθεια) ἐτέραν ἐτράποντο, καὶ διαβαλεῖν με πρὸς σὲ ἐπειράθησαν (τὸ γὰρ ἀδύνατον, τοῦτ' αὐτὸ ἀσθενές ὃν ἐκ τοῦ προφανοῦς κατορθοῦν, πονηρίαν μετέρχεται) τὰ μὲν προοίμια τοῦ πράγματος, ὥς ἔοικε, καὶ ταῦτα μεθ' ὑπερβολῆς διεληθόντες, τὰ δὲ τοῦ ἐπιλόγου σιωπῇ συγκαλύψαντες.

Ἀλλ' οὗτοι μὲν, τὴν ἡμετέραν διορύξαι φιλίαν βουλόμενοι συγγνωσέοι ἂν εἶεν, τὰ ἑαυτοῖς συμφέροντα πράττοντες· σοῦ δὲ πῶς ἂν κατ' ἀξίαν μεμψαίμην τὸ εὔηθες, οὕτω ῥαδίως τοῖς τοιούτοις πιστεύοντες; πῶς δὲ καὶ αὖθις, καιροῦ τυχόντος, τοῖς τὰ σὲ μὴ δεχομένοις ἀνυπόπτως ἀντίποιμι; οὐ γὰρ τὰ τῶν ἐχθρῶν φοβερά, σαθρά πάντῃ ὄντα, ἀλλὰ τὸ τῆς σῆς διανοίας ἀπλοῦν καὶ εὐπτότητον ἐκεῖνα μᾶλλον κρατύνει. Τοῦτ' οὖν μεταμαθεῖν σε χρὴ, ἐμοὶ, εἰ τοῦτ' εἰπεῖν χρὴ, χαριζόμενον· καὶ ἡνίκα τοιαῦτα καὶ αὖθις ἀκούσεις, ἀνέχου, παντρχόθεν τὸ τῆς διαβολῆς ἀποφεύγων· καὶ πάνθ' ἡμῖν ὑπὲρ σοῦ, ὅ,τι καὶ ὅπως ἂν λέγωμεν, διαπράττεσθαι ὑπολάβανε, εἰδὼς ὥς καὶ τοῖς ἰατροῖς οὐκ ἀνώδυνα τὰ φάρμακα τοῖς νοσοῦσι προσφέρεται. Ἐρῶ σο.

Χρηστοῦ παρ' ἀνδρὸς, φησὶ Μένανδρος, μηδὲν ὑπονόει κακόν· σὲ δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ δὶς με ἤδη φανερῶς ἀδίκησαντα, ὥς μήτε τὰ βιβλία ἀποδιδόντα, μήτε μὴν τὸ ἀργύ-

ριον, ὅσου γ' ἐπριάμην ἐκεῖνα καταβαλόντα, ποτέρα τάξει τακτέον, τῇ τῶν χρηστῶν, ἢ τῇ ὡς ἐτέρως ἐχούσῃ; καὶ πότερον, σιωπῇ φέρειν ἄμεινον, ἢ ἀγανακτεῖν δικαιοτέρον, ἵνα ὅτι καὶ πρὸς λόγον ἀντιστῇναι τοῖς πονηροῖς, καὶ ἔργῳ βλάπτειν, εἴτι δέοι, δυνάμεθα, δεῖξωμεν; τῷ μὲν γὰρ ἀκουσίως τοῦ πράγματος ἀμαρτάνοντι καὶ συγγνώμη τις ἴσως παρὰ τῶν μετριώτερον, ἢ προσῆκε, φρονούντων, γένοιτ' ἂν· τῷ δὲ ἐξεπίτηδες τὰ χεῖρω προελομένῳ, οὐκ ἂν εἴη διὰ τέλους παραίτησις τοῦ μὴ οὐχὶ διπλῆν, ὣν ἡδίκηκε, δοῦναι δίκην. Ἐρῶσο.

Πρὸς ταῦτα.

Ἄνδρὸς δυσκόλου οὐδὲν, οἶμαι ἔγωγε, χαλεπώτερον· θᾶττον γὰρ ἂν τις φάλαριν ἔπεισε μετριώτερον τοῖς τυραννουμένοις προσφέρεισθαι, ἢ σὲ γνωρίμοις, ἐν στενῷ κατεχομένοις καιρῷ, ἀναβολὴν μικρὰν ποιεῖσθαι τῆς ἀπαιτήσεως. Ἐγὼ δ' οὖν, καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, τά τε πρῶτα εἰς εὐργεσίαν μοι γεγενῆσθαι εὐγνωμόνως ὁμολογῶ· καὶ τὰ δεύτερα νῦν ἐφ' οἷς πολλὴν μετὰ λαιδορίας ἐπάγεις ἀνάγκην, οὐκ ἔλαττον καὶ ἀπὸ ταύτης ὠνάμην· δεῖξας γὰρ τὴν λαιδορόν σου ἐπιστολὴν Θεοκρίτῳ, θᾶττον μὲν, ἢ ἡλπιζόν· πλείω δὲ, ἢ ἔδει, τὴν χάριν εὐράμην· ἅμα γὰρ ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, συνῆκέ σου τοῦ τρόπου τὸ βίαιον, καὶ καταλαβὼν μοι προῖκα τὸ ὄφλημα, ἐκέλευσεν ἀποδοῦναί σοι τὴν ταχίστην, ὑπειπὼν, ἵνα μηκέτι τῆς σῆς ὀξυρεγμίας αἰσθάνωμαι. Ἀπόλαβε τοίνυν τὸ ὀφειλόμενον εὐγνωμόνως μὲν παρ' ἐμοῦ προσφερόμενον· ὁμότερον δὲ, ἢ κατ' ἄνθρωπον αὐτὸς ἀπαιτήσας· καὶ κατορύξας διατέλει φυλάττων, ταλαίπωρε, μέχρις ἂν μάθης πείρα, οἷαν ἀνθ' οἷων φίλων καταδίκην σοι οἱ ἀλάστορες ταμιεύουσιν. Ἐρῶσο.

Εἰς μάτην ἄρ' ἡμῖν ἦν ἡ καύχησης περὶ σοῦ, καὶ αἱ ἐλπιδες ἀπέβησαν ἄντικρυς ἄνθρακες· ἅμα γὰρ πέρυσιν ἀκηκόαμεν κοινῇ ψήφῳ ἀξιοθέντα σε τὴν διδασκαλικὴν κατέχειν καθέδραν, καὶ ἡμεῖς, οἷς μάλιστα παῖδες εἰσὶν ἐν ἡλικίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν παιδευθῆναι παιδείαν, ἄλλος ἄλλῳ ὥς εὐτύχημα τοῦτο προαναγγέλλοντες, οὐκ εἶχομεν, ὅπως χρῆσθε μεθὰ τῇ χαρᾷ, ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα οἱ τάλανες τοῦ γελοιποῦ ἡμῖν πάντα φύσεσθαι προσδοκῶντες· ἀλλ' ἤδη καὶ ἔργῳ, ὃ λόγῳ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀκούομεν, παιδευόμεθα· ἔνθα γὰρ, φασὶν ἐκεῖνοι, πολλοὶ ἀπαγγέλλονται κέρασσοι, πρὸς ταῦτ' ἰόντες, μικροῦς κομιστέον καλάρχους· καὶ ταῦτα μὲν παθεῖν τοὺς πολλοὺς παράδοξον ἴσως οὐδέν, ἐξ ἀγνοίας τὰ πράγματα τοιαῦτα, οἷα καὶ λέγεται, οἰομένους· περὶ σοῦ δὲ καὶ φίλους ὄντας καὶ εἰδότας, ἐξαπατηθῆναι, πῶς οὐχ ὑπέρδεινον; δεύτερον γὰρ ἔτος τουτὶ, ὃ θαυμάσιε, οὐδεμίαν τοῖς παισὶν ἑαυτοῦ ἐπίδοσιν ἔνορῳ γενομένην, καὶ ἀρηδῆλως, ὃ λέγεται, ἐν τῷ λιμένι νευαυαγήκαμεν. Δυσὶν τοίνυν θάτερον (εἰ δεῖ με καὶ τοῦτο προσθεῖναι τῷ λόγῳ) ἀνάγκη ποιεῖν, ἢ τὰς ἐπίσοι τῶν πολιτῶν ἐλπίδας θᾶττον πειραῖσθαι πληρῶσαι, πᾶσαν ῥαθυμίαν καὶ βλακείαν ἀποσεισάμενον, ἢ παύσασθαι τῷ ἐπαγγέλματι καταχρώμενον· ὃς γὰρ καταφρονεῖ τοῦ πράγματος φασὶν ὁ παροιμιαστής, ταχέως καταφρονηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Ἀνὴρ ἄφρων ἀνορύσσει ἑαυτῷ κακὰ· ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ χειλέων θησαυρίζει πῦρ· οὕτως ἐκεῖθ' ἐμοὶ εἰληπται τὸ Προσίμιον, ὅθεν αὐτὸς τυγχάνεις ἀρυσάμενος τὸν Ἐπίλογον· ἔν' εἰδῆς εἰδύτας καὶ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀντεμβάλλειν λόγων πρὸς τοὺς ἀνοήτως ἐκεῖθεν ἐφ' ἡμᾶς ὀρμωμένους· πολλὰ μὲν

γὰρ ὑπὸ πολλῶν, τῶν μὲν διὰ φθόνον, τῶν δὲ καὶ ἀμαθίᾳ πραγμάτων κακῶς ἀκούειν ἡμᾶς ἀνασχετὸν ἂν εἴη, καὶ συνηθείς ἐστι τοῦτο, ὥς ἐν πονηρᾷ τοῦ χρόνου φορᾷ, εὖ ποιούντας τοὺς διδασκάλους τοιαῦτα πάσχειν· τὸ δὲ καὶ παρὰ φίλων, καὶ τούτων εἰς ἄκρον ἐλληλακώτων παιδείας, καὶ τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐγκρατῶν γενομένων, πρὸς τῷ μηδεμίαν μνήμην, μήθ' ὧν πρόην εἰς κοινὴν βελτίωσιν διὰ πολλῶν ἐτῶν πεπονθήκαμεν, μήθ' ὧν νυνὶ ἀγῶνα ποιούμεθα μέγιστον, ποιήσασθαι βούλεσθαι, καὶ ταῦτ' ἀκούειν, τίν' ὑπερβολὴν ἀπολέλοιπεν ἀδικίας; ῥαθυμίαν γὰρ καὶ βλακείαν ἡμῶν καταγνοὺς, κηφῆνας ὅλως, ὥς δῆθεν εἰκὴ τὴν ἑδραν κατέχοντας, ἰπποσαγορεύσαι τετόλμηκας, ταῖς τῶν φθονούντων ἴσως συκοφαντίαις πεισθεῖς, μὴ εἰδῶς, ὥς ἔοικε, μηδὲν ὑγιὲς ἐκ τῆς τῶν ὄχλων κρίσεως προερχόμενον· καὶ τοι εἴτι τοῖς τοιούτοις πείθεσθαι δεῖ, μεμπτότεροι τῶν διδασκάλων ἂν εἴεν οἱ ἰατροί· πλείους γὰρ ὀρῶμεν τοὺς ἐφ' ὑμῖν προσανακληρομένους, ὥς μηδὲν τῶν ὑμῖν προσηκόντων ποιοῦσιν, ἀλλὰ καθ' ἐκάστην, ὥσπερ ἂν εἰ συνθήκας ἐποιεῖσθε πρὸς Χάρωνα τοὺς θεραπευομένους ἐκεῖ παραπέμπουσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀγύρτας ὑμᾶς, καὶ ἄλλα μυρία ἰπποσαγορεύοντας, καὶ τὸ δὴ χεῖριζον τὸ παλαίφατον ἐπιλέγοντας, ὥς τὰς μὲν ἐπιτυχίας τῶν ἰατρῶν ἥλιος ὄρα, τὰς δὲ ἀποτυχίας γῆ κεύθει· καὶ οὐδ' ἄνευ λόγου γε τὰ πολλά· ἐξεταστέον δὲ εἰ βούλει τἀληθές οὕτως· πρὸ μὲν γὰρ πεντήκοντ' ἐτῶν ἐν διδασκάλων καὶ ἰατρῶν ἀπορία εἶχον οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν σώματα, ὑγιῶς· τὰς δὲ ψυχὰς, ἀμαθῶς· νῦν δὲ ἐν ἀφρονίᾳ ἐκατέρων πῶς ἔχει αὐταῖς; τὰ μὲν νοσήματα πλείω, ἢ δὲ ἀμαθία ἐλάττων· ὁ ἔστιν αἵ τε νόσοι αἵ τε μαθήσεις ἐπιδιδούσαι, χωροῦσι πρὸς τὸ ἄκρον ἐκάτερα, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ὀρμώμενα, τὰ μὲν πρὸς τὸ χεῖρον, τὰ δὲ πρὸς τὸ κρεῖττον. Τί οὖν

δὴ τὸ αἴτιον τούτων; οὐδεὶ σε ὑπ' ἐμοῦ διδαχθῆναι· δεῖ δὲ σε μᾶλλον τιμᾶν τοὺς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν ὠφελεῖν ἐλομένους, καὶ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ἑαυτῶν περὶ πλείονος ποιουμένους, μῆτε πόνων, μῆτε ἰδίων πρὸς τοῦτο φειδομένων χρημάτων· εἰ δέ σοι οἱ παῖδες μὴ κατὰ πᾶσαν τὴν τοῦ πατρὸς ἐπιθυμίαν ἐπιδιδόασι, κέλευσον αὐτὸν τοῦτ' αὐτὸ πάτερ γενέσθαι περὶ αὐτοῦς, κοῦκ ἀπερίοπτον κόλακα, εἰ βούλοιτο διὰ παντὸς αὐτοὺς ἀγαπᾶν· τὸ γὰρ λίαν φιλεῖν, ὥς φησιν ὁ τοῦ ἥθους φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος, πολλοῖς τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέστη. Ἐρρώσω.

Ἐφόδιον ἔφη τις τῶν σοφῶν δεῖν εἰς τὸ γῆρας αἰεὶ κατετίθεσθαι· σὺ δὲ, ὥσπερ εἰς οὐδὲν ταῦτα θέμενος, οὐδ' ὦν ὁ σοφὸς Σολομῶν ἐκπαιδεύει, μνήσθητι, λέγων, τῶν ἐσχάτων σου, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις, σεαυτοῦ ἐπαῖων ἀζίως, τῆς ἀπὸ τούτων ὠφελείας ἡμέλησας· οὕτω γὰρ σεαυτὸν τῇ ῥαθυμίᾳ εἰκῇ προΐεσθαι λέγουσιν, ὑπὲρ καπνοῦ τιθέμενον τὸ πηδάλιον, ὥσθ' ἀπάντων· περὶ ὃ ἂν δύνηται ἕκαστος πρὸς τὰ τοῦ βίου πορίζεσθαι ἐνασχολομένων, σὲ μόνον μηδεμίαν πρόνοιαν ποιεῖσθαι τοῦ μέλλοντος, ὥσπερ εἰ ἀνήροτα καὶ ἄσπαρτά σοι ἡμελλε φέεσθαι· σκόπει οὖν, μὴ τὰ παρόντα ἐν οὐδέοντι ἀναλώσας, παρὰ τὸ γῆρας εἰς ἔνδειαν δεινὴν περισῆς, ὅτ' ἐκτενεῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἄλλως σε ζώσει, καὶ οἴσῃ, ὅπου οὐ θέλεις. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας, εἰ τὸ τοῦ Βιάντος ἐννοεῖς, αὐτὴν μοι ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀρετὴν· ταύτην γὰρ τὴν χάριν ἐκαῖνος παρὰ τοῦ παιδὸς ἀποίραντος ἤδη πρὸς Αἴγυπτον δοκεῖ

ἀπαιτῆσαι· ἀλλ' οὐδὲ τὸ Σολομώντειον ὀρθῶς ἐξηγῇ· καὶ κεῖ-
νος γὰρ τὸν θάνατον ἔσχατα ἔοικεν ἐννοεῖν· ὅμοι πάντων
μάλιστα μεμελέτῃται, καὶ δι' ὃ μικρὸν φροντίζω τῶν τῆδε·
ἐφ' ᾧ αὐτός μοι νῦν προήχθης ἐπιτιμῆσαι· νήπιος! ὃς οὐδ'
οἷς ἐπιχειρεῖς ἐτέρους διδάσκειν, ἐβουλήθης εἰδέναι· καὶ
τὴν ἀπραγμοσύνην ἡμῶν καταμέμφη, ἧς ἀφήρησαι τὴν
ὠφέλειαν· καὶ τί ταῦτά φημι; ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἱερῶν λογίων,
ὡς ἔοικεν, ἐπῆλθέ σοι, πώποτε ἐπατεῖν, ἐν οἷς οὐδ' αὐτὰ τὰ
πτυνὰ τῆς ἑαυτοῦ προνοίας ὁ πλάστης ἀπέκλεισεν, ἥπουγ'
ἡμᾶς, δι' οὗς καθ' ἡμᾶς γενέσθαι ἠυδόκησεν· εἰ δὲ ταῦτα μα-
κρότερον μὲν, ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐστι λέγειν·
τελειότερου δὲ, ἢ κατὰ σε ἀκροατοῦ ἐπατεῖν, ἐξίωμεν εἰς τοὺς
θύραθεν· καὶ σκόπει κἀνταῦθα ἐπιστήσας ἀκριβῶς τὴν διά-
νοιαν, οὐ τῷ κακοδαιμονεστάτῳ βασιλεῖ τῶν Λυδῶν, οὐδὲ
τῷ τῶν Περσῶν, ὑφ' οὗ ἐκεῖνος ζωγρηθεὶς, τὴν ἐπὶ τὴν πυ-
ρὰν ἀπήγετο οἴκτιστα· ἀλλὰ πένησι μάλιστ' ἀνθρώποις, Σό-
λωνι τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ Διογέει τῷ Σινωπεῖ· ὧν ὁ μὲν
Κροῖσον, προπηλακίσας αὐτῷ τὴν τύχην, εἰς τὸ σωφρονέ-
στερον ἐπειράθη μεταγαγεῖν, ὁ δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου
βασιλέως εὐδαιμονέστερον ἀπέφαινεν ἑαυτὸν, καὶ Ἀλέξανδρον
τὸν Μακεδόνα ἐξεμυκτήρισε, τὸ ἀπέριτον καὶ ἥσυχον τοῦ
βίου ἔμπροσθεν τῆς ἐκείνων δοκούσης εὐδαιμονίας τιθέμενος·
ἔα τοίνυν ἡμᾶς ἀντὶ τῶν δοκούντων καὶ βρόντων, τῶν
μενόντων καὶ βεβαίων, ὡς ἔδοξεν, ἔχεσθαι. Ἐρῶ σο

Ὅπερ μοι συνέβη χθὲς πρῶτον μὲν ἀκοῦσαι· ἔπειτα καὶ
αὐτὸν ἀναγνῶναι ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ, τοῦτ' οὐκ ὀκνήσω καὶ
πρὸς σε διηγῆσασθαι, ᾧ Θεόφραστε, καὶ τῆς ἐκ τῶν λεγο-
μένων εὐθυμίας κοινωνὸν ποιῆσαι ὡς φιλογενῇ καὶ σε ὄντα
τε καὶ ἐσόμενον· Ἄγγλος τις τῶν εὐδαιμόνων καὶ εὐπατ-

ριδῶν, φασὶν, ἀδεία καὶ ἀξιώσει βασιλικῇ ἐξέδωκε πρόγραμμα εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς τὴν ἐπτάνησον τοῦ Ἰονίου πελάγους αἰκοῦντας, τῆς τε νῦν καὶ τῆς ἀρχαίας γλώσσης πρὸ πάντων κελεύων ποιήσασθαι ἐπιμέλειαν, τὴν μὲν τῶν ξένων καὶ βαρβάρων ὀνομάτων ἀποκαθαίροντας, τὴν δὲ κατὰ βραχὺ ἐπιμιγνύντας τῇ συνηθείᾳ, μέχρις ἂν ἐξ ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως εἰς ταῦτόν ἀμφοτέραι γένωνται· τὴν γὰρ αὐτὴν εἶναι τῇ ἀρχαίᾳ τὴν νεωτέραν, πλὴν μικρῶν ἐκβαρβαρωθέντων, δεινὸν δ' εἶναι καὶ ἀνάξιον τῶν νέων Ἑλλήνων, εἰ μὴ τοὺς προγόνους τὰτ' ἄλλα μιμεῖσθαι σπουδάσειαν, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκείνων ἀνασῶσαι φροντίσειαν, καὶ ταῦτα ῥαδίου τοῦ πράγματος ὥς ἐν χρόνῳ πολλῷ ἐσομένου, εἰ μόνον δόξει ἐν τοῖς Λυκίοις λέγειν Ἑλληνιστί. Ἐνταῦθα δὲ ὁ καλὸς καὶ γαθὸς Ἄγγλος καὶ βραβεῖα προτίθησι τοῖς εὐδοκιμοῦσι τῶν μαθητῶν, τῷ μὲν ἀρίστῳ, νόμισμά τι χρυσοῦν ἀπὸ τριάκοντα χρυσῶν· τῷ δὲ τὰ δεύτερα ἔξοντι, ἀπὸ εἴκοσι· τῷ δὲ τρίτῳ, ἀπὸ δέκα· ἀλλ' ἴν' ἀκριβῶς ταῦτ' εἰδῆς, ἄξιον αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόγραμμα ἀναγνῶναι. Ἐρῶσο.

Πρὸς ταῦτα·

Οὐκ ἂν ἐπίστευτα τοῖς ἐπιστηλμένοις, εἰμὶ καὶ αὐτὸς ἀνέγων τὸ πρόγραμμα· ἐκεῖνο δὲ πρὸς σὲ διάφορον πέπονθα, ὅτι οὐ μᾶλλον τὸν Ἄγγλον θαυμάσας ἐπήνεσα τῆς φιλανθρωπίας, ἢ τὸν σχολιαστὴν αὐτοῦ ἐμεμφάμην τῆς κακοηθείας· ὁ μὲν γὰρ ὀρθῶ χρησάμενος λόγῳ, ἀπέδειξε δυνατὴν οὔσαν τὴν νῦν διάλεκτον, κατὰ βραχὺ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀνασῶζομένην, μίαν ἄμφω τῷ χρόνῳ γενέσθαι· ὁ δὲ κατ' ἐχθρὸν ἀντιπεριπλέκων, σοφίζεται, ἀντιβαίνων μὲν ἐκείνῳ, πολεμῶν δὲ τὴν τοῦ γένους βελτίωσιν, ἴν' ἔχῃ ἐντεθεῖν, ἂν ἔσται ἐξ ὧν πρῶτον ἐξέδωκε περὶ τῆς ζητήσεως

ταύτης, συγκαλύψαι αἰσχύνην· ἀλλ' αἰσχυνέσθω οὗτος, ὅστις ἂν ἦ ὁ ἀνώνυμος οὗτος· ὁ γὰρ ἄγων ὁ παρὼν, καὶ ἡ τῶν διδασκάλων φιλοτιμία, εἰ προσλάβοι καὶ τὴν τοῦ κλήρου καὶ τῶν προϋχόντων ἐν πολιτικοῖς καταλόγοις προαίρεσιν, οὐκ εἰς μακρὰν, μηδενὸς ἀντισχόντος, ἀποδείξει τὴν ἐκείνων περὶ τούτων διάνοιαν μωρίαν ἀντικρυς οὖσαν. Ἐρῶσο.

Ὁ πλοῦτον ὄλαις οὕτως ἐπιδιώκων δυνάμεσι, κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ, καὶ δικτύοις θυράται ἀέρα· ἀλλὰ πέπαυσο, ὦ θαυμάσιε, ἄνοιαν ὀφλισκάνων, τὴν μὲν δραπέτιδα τύχην οὕτω παντὶ σθένει θεραπεύων καὶ λιπαρῶν· τῆς δὲ δεσποίνης φιλοσοφίας καὶ εὐεργέτιδος μηδεμίαν μνήμην ποιούμενος· οὐ γὰρ ἐν τῷ τὰ περὶ τὸ σῶμ' ἡμῶν καλῶς ἔχειν ἀναπαύεται ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ λόγοι καὶ γινῶμαι ὀρθαί, ταῦτα δὲ τὰ τῆς φιλοσοφίας ἔκγονα τὸ εὐδαιμον αὐτῇ πρυτανεύουσι· διὸ καὶ Βίας μοι δοκεῖ ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας τῷ υἱῷ παραινέσαι τὴν ἀρετὴν κατατίθεσθαι, ὥς μόνην ἀξιόχρεων οὖσαν καὶ ἐν ἡλικίᾳ εὐδαιμόνως τρέφειν τοὺς ἔχοντας, καὶ τῷ γῆρα ἐν τιμαῖς ἀναπαύειν. Ἐρῶσο.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐκ οἶδα, εἰ περὶ ἐμοῦ σοὶ τὸ προοίμιον τῆς ἐπιστολῆς εἰς εὐτυχίαν ἐλεγκτικὸν οὕτως εἴρηται, εἰ ἐμοὶ ἦν ἂν προσφύεστερον εἰρημένον περὶ σοῦ εἰς φιλοσοφίαν· πρόφην γὰρ οὐ πάνυτοι παιδεῖας διὰ πενίαν δυνάμενος ἔχεσθαι, νῦν κλήρου τυχὼν ἱκανοῦ, ἐπειδὴν τάχιστα τοῦτον εἰ θῶμαι, ἐλπίζω καὶ κείνην προσκτήσεσθαι· ὥστε ἄμφω γεγεννημένος (σὺν θεῷ εἰρήσθω) πλούσιος καὶ φιλόσοφος, αὐτὸς τε εὐδαίμων διατελέσω, καὶ τοῖς φίλοις κατ' ἄμφω ἔσομαι χρήσιμος· φρονούντος γὰρ, οἶμαι, μήτε διὰ φιλοσοφίαν ἀποσείεσθαι πλοῦτον παρόντα, μήτε διώκοντα πλοῦτον, φιλοσοφίαν ἀπώσας,

Θαι· οὐθ' ὅτι ἀστάθμητον τύχη διὰ τοῦτο ἐπίπαν αὐτὴν δια-
φεύγειν· σύ δε, οὐτ' αὐτὸς σεαυτοῦ πρὸς τὸ γῆρας ποιούμενος
πρόνοιαν, οὐτ' ἄλλοις τοῦτ' ἐπιτρέπων, πῶς, τοῦθ' ὅπερ ἐμοῦ
κατεῖπες, οὐκ ἂν εἴης ἀνόητος; καὶ εἰ μὴ νῦν λόγος σε πεί-
θει, ὅψει μετ' οὐ πολὺ τὴν πεῖραν διδάσκαλον· ὁπότε ὑπὸ τῆς
χρείας ἀναγκαζόμενος, δι' ὅχλου ἔσῃ τοῖς φίλοις. Ἐρρώσω.

Εἰώρων σε χθές, ὦ Κλεόφανες, ἐν συλλόγῳ πολλῶν μόνον
διαλεγόμενον, καὶ τούτου δοκοῦντα ὑπὸ πάντων θαυμάζεσ-
θαι· ἐγὼ δὲ εἶναί γε τινὰς οἷους χαίρειν πρὸς τὸν λῆρον ἔ-
κεινον οὐκ ἂν θαυμάσαιμι· περὶ σοῦ δ' οὐν ἄπορῶ, ὅπως
τοιούτοις ἀρέσαι βουλόμενος, τῶν σεαυτοῦ σοφωτέρων, πολὺν
ἐπὶ τοῖς φληνάφοις καταχεόντων σου γέλωτα, οὐκ ἐπεστρά-
φης λόγον ποιήσασθαι· καίτοι ἔχρῃν τούναντίον, οὐκ ἀνθρω-
παρίοις, ὧν ὁ ἔπαινος ἴσος τοῖς καθ' ὕπνον σιτίοις· ἀλλ' ὧν
λόγος παρὰ πᾶσι πολὺς, τούτοις πειρᾶσθαι ἀρέσκειν· οὐς οὐκ
ἂν γλῶττα προθέουσα τοῦ νοῦς, καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίοις ἐν-
διατρίβουσα, καταπλήξειεν· ἀλλὰ λόγος, γνώμη μάλιστα βε-
βαμμένος τὸν παρ' ἐκείνων ἔπαινον ἔλκει· Εἰ τοίνυν βούλει
μὴ ὡς ἐν ὕπνοις σιτεῖσθαι, ἀλλ' ὕπαρ, οὕτως εἰπεῖν, τρέφε-
σθαι τοῖς ἐπαίνοις, οὐ δοκεῖς μοι ἐφίεσθαι μάλιστα, δεῖσε
τὴν ταχίστην, τὸν λῆρον μεταμαθόντα, τοῖς σοφοῖς ἐκείνοις
συνόντα προσέχειν τὸν νοῦν, ὅσον ἂν δύνῃ τοῖς ἐκείνων δια-
νοίας τῶν λόγων ἰκνεῖσθαι· εἰδὲ μὴ, τῆς γοῦν συνουσίας ἀ-
φίστασο· ἀναίσχυντον γὰρ πάντα βεῦλεσθαι λέγειν, σοφω-
τέρων παρόντων. Ἐρρώσω.

Πρὸς ταῦτα.

Ἄλλ' ἄλλοις πρὸς τὸ διαφέρειν ἀλλήλων θεόθεν δεδωρη-
ται· τῷ μὲν, σοφία· τῷ δὲ, πλοῦτος· ἄλλῳ δὲ, κάλλος, καὶ
ἄλλῳ ἄλλο· ἐμοὶ δὲ εὐκολία λόγου, δῶρον τοῦτο φύσεως.

τοῖς ἀνθρώποις τὸ κάλλιστον πάντων καὶ χρησιμώτατον, ὥς μόνῳ τούτῳ τῶν ἀλόγων μᾶλλον διεστηκότι διὸ καὶ εἰ λόγου κόμπῳ χρησαίμην πρὸς σέ, ὥς οὐκ ἂν τῶν πάντων παρ' ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἀνταλλάξαιμι τοῦτο, πιθανὰ δόξω λέγειν· εἰδὲ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν, ὅπερ ἔφης, τοῦ λέγειν ὑποχωρεῖν προσήκον ἐστίν, ἀλλ' οὐ δίκαιον, ἐκείνων σιγαῶν ἐλομένων ἐκόντων, καὶ τοὺς ἄλλους ἀφώνους εἶναι, ὥς ἀνδριάντας πρὸς ἀλλήλους ὀρῶντας· εἰ γὰρ ἐκείνοι σοφώτεροι, ὥσπερ γε καὶ εἰσὶ, μιμήσθωσαν τὸν Σωκράτην, τὸν μηδὲ ποθ' ἥνικα καιρὸς ἐλάμβανεν ὠφελεῖν, σιωπῆσαντα· τοῦτο δὲ εἰ ποιοῖεν, οὐδεὶς ἐς τοῦτ' ἀναιδεὶς ἀφίξεται, ὅστις, ἐκείνων βουλομένων τι λέγειν, τὴν τάξιν προκαταλάβοι· εἰ δ' αὖτοί ὑπέροφα πρὸς ἀλλήλους μόνον βουλόμενοι διαλέγεσθαι, καταφρονουσιν ἡμῶν τῶν πολλῶν, ἵνα μὴ τῆς κατ' αὐτοὺς φιλοσοφίας τι, ὥς δῆθεν βέβηλοι καὶ ἀμύητοι, ἐπαίωμεν, μηδὲ μεθ' ἡμῶν τὰς συνουσίας ποιείσθω· ἀλλ' εἰς ἐρήμian πη ἀπελθόντες, λύκοις καὶ ἄρκτοις τὸ περιὸν τῆς κατ' αὐτοὺς σοφίας δεικνύτωσαν· οὕτω γάρ, ὥς ἔοικε, μεμαθήκασι ἀνθρώποις συμφέρεσθαι. Ἐρῶσο.

Τοῖς μὲν νοσοῦσιν, ἰατρούς· τοῖς δὲ ἀτυχοῦσι φίλους παρεῖναι δεῖν φησιν ὁ Δημόκριτος· δεῖ μέντοι καὶ φίλον καὶ ἰατρὸν οὐ τὰ ἡδέα, ἀλλὰ τὰ συνοίσοντ' εἰδότα, προσφέρειν αἰρεῖσθαι· πολλοὶ γὰρ τὰ συμφέροντα δόξαντες συμβουλεύειν· εἴθ' ὥσπερ δηλητήριον μέλιτι τὰς ὑποθήκας ἡδοναῖς ἀναδεύσαντες, θάττον ἐβλαψαν, ἢ ὠφέλησαν· εἴποτ' οὖν σοι καὶ ἄλλοτε τῶν παρ' ἐμοῦ λόγων ὄφελος, οὐκ ἂν ἀπαξιώσεως καὶ νῦν ὑπακούσαι ἀκούω γάρ σε εἰς τὸ ἀνείμενον αὐθις καὶ τρυφερώτερον τοῦ βίου ἐξολισθήσαντα, καὶ ὅς ἂν ἐπαινοῖεν οἱ κηκοδαίμονες, τοιαῦτ' ἐπιτηδεύοντα, καὶ

ἀσχοῦντα, πότοις καὶ κολάκων ἐστιάσεσι σεμνυνόμενον καὶ προσέχοντα, καὶ τοιοῦτον ἐσμὸν ἀνθρώπων αἰεὶ προσιέμενον ὑφ' οἷων θᾶττον ἂν, ἢ ὑπὸ ἐχθρῶν πολλοὶ ἀπολώλασιν· ἐγὼ, δὲ θαυμάζων σου, ὅπως εἰς τοῦτο μοχθηρίας ἐχώρησας, οὐκ ἔχω τίς γένωμαι· ἐπειδὴν γὰρ ἀναπολῶ τὸν πατέρα τὸν σὸν, ὅπως σε ἀνεθρέψατο ἐξ ἀρχῆς, ἀνὴρ πρὸς τῷ φιλοστόργῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄλλων πολλῶν διαφέρων, καὶ πάντα σοῦ ποιούμενος δεύτερα, οὐκ ἔχω συμβαλεῖν, πόθεν σοι τοσαύτη ἐπεγένετο μεταβολή, ὥστε τοὺς τὰ σὰ περὶ πολλοῦ ποιούμενους δεδιέναι, μήτι τὰ πατρῷα κατοψοφαγήσας, μείνης κατὰ τὴν παροιμίαν γυμνότερος ὑπέρου· ἃ ἔδει ἐπιλαμπρύνειν αἰεὶ ταῖς παρὰ σαυτοῦ ἐπιδόσεσιν, ἵνα μὴ καὶ τὴν ἀρετὴν ἀμαυρώσῃς ἐκείνου. Εἴ τις οὖν λόγος ἡμῶν παρὰ σοι, ἢ μᾶλλον τῆς τοῦ πατρὸς ἀρετῆς, ἐπ' ἐκείνην ἐπανελθὼν, τίμα κάκεινον καὶ σεαυτὸν· δεῖ γὰρ δῆπου, πρὸς οἷς ἔφθην εἰπὼν, καὶ τοὺς ψόγους φοβεῖσθαι· καὶ μὴ ἀληθεῖς ὦσιν. Ἐρῶ σο.

Πρὸς ταῦτα.

Σὲ μὲν, οὐδ' ἂν βουλοίμην, ἅτε δὴ σημεῖον φιλίας τὴν ἐπιτίμησιν ποιούμενον, δύναμαι μέμψασθαι· τοὺς δὲ τὰμὰ πρὸς σὲ διαβάλλοντας, πότερον, κακίξειν ὡς φαύλους καὶ πονηροὺς, ἢ ἐλεεῖν, ἐφ' οἷς τῷ φθόνῳ τηκόμενοι, τοσαῦτα κατεῖπόν μου, δικαιότερον; ἐγὼ μὲν οἶμαι τὸ δεύτερον· καί τοι καὶ χάριν ἂν ἄλλως ἔγωγ' εἰδείην αὐτοῖς, ὡς καὶ ὠφελεῖσθαι δυνάμενος ὑπ' αὐτῶν, εἰ μόνον ἐώρων αὐτοὺς ψέγοντας ἀληθῆ· νῦν δὲ ψευδῶν θρυλλουμένων ἀπάντων, πῶς οὐκ ἂν καὶ αὐτὸς ἐλεήσας, μηκέτι μηδὲ φθεγγομένων τῶν τοιούτων ἀκούειν ἀνάσχοιο, καὶ σεαυτῷ συμφέροντα πράξεις; ὃς γὰρ ἂν εὐχερῶς τὰς ἀλλοτρίας διαβολὰς παραδέχεται, οὐδ' ἂν τῶν ὁμοίων ἐκείνοις ἀπόσχοιτο πράξεων· τὸ γὰρ τοῦ ἐπιτη-

δεύματος ἔθος εἰς κοινωνίαν φιλεῖ πολλάκις κατάγειν καὶ τὸν ἀναίτιον· εἴτ' ἀνθ' ὧν μοι τοσαῦτα ἐπιτετίμηκας; ὅτι, πάντων μοι ἤδη τῶν ἀπὸ τῆς ὥρας ἐχόντων καλῶς, εἰσίσασα τῷ παιδί τὰ γενέθλια; ταῦτα γὰρ οἱ πότοι καὶ κατοψοφάγαι, καὶ τῆς πατρῷας ἀρετῆς ἀμαυρώσεις, καὶ ὅ,τιποτοῦν, εἴθ' ἢ ἐκείνων κακία, εἴθ' ἢ σὴ (δὸς γὰρ κἄμοι ἐν μέρει καθάψαιθαί σου) εὐήθεια τῇ ἐμῇ ἐλευθεριότητι περιάπτειν ἐδίδασξεν. Ἐγὼ δ', ὅπερ ἔφην, τά τε σὰ φιλικῶς, καὶ τὰ κείνων ἐπωφελῶς ἀποδέχομαι· ἐκεῖνο δὲ μόνον δεήσομαί σου, εὐλαθεῖσθαι ψίθυρον ἄνδρα· οὐ γὰρ εὐνοίας ἔνεκα, οὕμενον· ἄλλ' ἔθει δουλεύοντες μοχθηρῷ, τὰ τοιαῦτα σκευωροῦσι τοῖς φιλουμένοις, διαλύσαι τούτους ἀπ' ἀλλήλων βουλόμενοι. Ἐρῶ σο

Ἐμὲ μὲν καὶ πρὸς σε καὶ πρὸς ἄλλους πάλαι ποτὲ συνῆψε φιλία· διὸ μέλει μοι μὲν ἐκείνων· μέλει δέ μοι τὸ πλέον καὶ σοῦ, ὅτι καὶ μᾶλλον σε, ἢ ἐκείνους ἐφίλησα· σὲ δὲ οὕτω φιλήσαντι, δίκαιον καὶ τῶν σῶν παίδων μέλει μοι μάλιστα, ὅπως τάτ' ἄλλα καλῶς αὐτοῖς ἔξει, μάλιστα δὲ τὰ περὶ τὴν παιδείαν. Τοῦτο μὲν οὖν ὅτι καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς, καὶ τύχης δεῖται λαμπρᾶς, φθάνει προτεθρυλλημένον· ὅτι δὲ τούτων πολὺ ἢ τοῦ διδασκάλου μέθοδος ὑφαίρει, καὶ τοῦθ' ἢ πείρα ἐπεκράτυνε φθάσασα. Εἰ οὖν καὶ σοι τοιοῦτον τοῖς σεαυτοῦ ἐπιστῆσαι παισὶ πόθος ἐγγίνεται, δέξαι τὸν ἐλλόγιμον Διονύσιον, ἄνδρα ταῖς τ' ἐμπειρίαις γενόμενον ἄριστον, καὶ τῷ βίῳ ὁμολογουμένως ἀνεπιληπτότατον, καὶ τῇ εὐσεβεῖα ὀρθοδοξότατον, καὶ οἷον τοὺς παῖδας ἀξίως τῆς τοῦ πατρὸς ἀρετῆς ἐκπαιδεῦσαι· δεξάμενος δὲ, αὐτὸς τ' αὐτὸν ἐπαινέσεις μετὰ τὴν πείραν, καὶ ἡμᾶς εἴση περὶ πλείστου τὰ σὰ ποιουμένους. Ἐρῶ σο.

Πρὸς ταῦτα.

Ἦδὺ μὲν ὁ φίλος, ἡδίων δὲ καὶ εὐεργέτης γεγεννημένος· οἷός μοι ἤδη ἀνεφάνης αὐτὸς ἀνδρῶν ἄριστε καὶ φίλων Ἑρμόλαε· πρὸς γὰρ οἷς ἐν ἄλλοις εὖ με πεποίηκας τὸ καὶ νῦν πρόνοιαν, ἴσαγε καὶ πατὴρ, τῶν ἐμῶν παίδων ποιήσασθαι, τοῦθ' ὅρος ἐστὶν ἀκρότατος ἀρετῆς· ἐφ' οἷς σοι χάριν οἶδα μεγίστην, καὶ εἴσομαί γε, μέχρις ἂν γῆς καρπὸν ἔδωμαι· καὶ οὐκ ἂν, οὐδ' εἴτι καὶ γένοιτο, τούτων ἐπιλαθοίμην. Διὸ καὶ τὸν ἐλλόγιμον Διονύσιον, τοιοῦτον ὄντα, οἷον συνιστῶν αὐτὸν γέγραπάς μοι, οὐ μόνον τοῖς παισὶν ἐπιστήσω, ἀλλὰ καὶ φίλον ἐμαυτῷ ποιήσομαι τοῦ λοιποῦ, σήν τε χάριν τοῦτ' αὐτῷ ἀποδοῦς, καὶ τῇ αὐτοῦ ἀρετῇ δῶρον ἐποφειλόμενον. Ἐρρώσο.

Λόγος συχνὸς αὐτόθεν πεφοιτηκὼς ὡς ἡμᾶς, ὡς πάνθ' ἃ ὑπρῆν ἐν κοινῷ τῶν ἐν τέλει συλλόγῳ περὶ τῶν κοινῇ ξυοισόντων βεβούλευται, ταῦτα καὶ πέπρακται ἐξαγγείλας, καὶ πάντας μὲν ἠύφρανε, ὡς εἰκὸς, ἐφ' οἷς τοὺς Ἕλληνας οὕτω, διατελεῖς εὖ ποιῶν· ἐμὲ δὲ καὶ εἰς εὐφημίαν τῶν σῶν ἡρέμα κεκίνηκε· σὺ γὰρ μόνος, ἢ μετ' ὀλίγων μόνος ἀπὸ τῆς κρατίστης καὶ βουλῆς καὶ γνώμης ὁρμώμενος, τὰ μὲν ἐκτὸς καὶ τῆς ἐλάσσονος μοίρας τῶν ἐν τῷ βίῳ μικρὰ λογισάμενος, τοῖς περὶ ταῦτα ἐπτοημένοις σαμνύνεσθαι τούτοις κατέλιπες· περὶ δὲ τὰ κράτιστα καὶ πάλαι μὲν, καὶ νῦν δὲ οὐχ ἦττον, περὶ πλείονος αὐτὰ ποιησάμενος, σπουδάζων διατετέλεκας· καὶ τοι γὰρ καὶ γένος ἔχων εἰπεῖν ἄνωθεν ὄλων ἐθνῶν ἡγεμονίας ἐμπιστευόμενον, καὶ λαμπρότητι ἀξιομαμάτων μεγίστων ἀγλαϊζόμενον, καὶ ὅλως πρὸς τὸν Κέκροπα ἀμιλλᾶσθαι

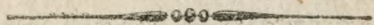
δυνάμενον, καὶ πλοῦτον ὑπὲρ τὸν Κύμωνος ἐν σεαυτῷ ἐπι-
 δείξασθαι περιρρέοντα, καὶ τᾶλλα τὰ περὶ ὑμᾶς, οἷς ἂν οἱ
 πολλοὶ γαυριῶεν· ἀλλ' οὐδὲν, ἢ μικρὰ λογισάμενος πρὸς τὴν
 ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν ταῦτα συμβάλλεσθαι, ἃ τε
 δὴ καὶ πονηροῖς προσεῖναι δυνάμενα, σοφίαν, σωφροσύνην
 δικαιοσύνην, καὶ φρόνησιν, ἃ μόνᾳ ἴσμεν τῇ ψυχῇ κόσμον
 φέροντα, ἀσκήσαι ἡξίωσας, εὐεϊδῶς, ὅτι ταῦτα προηγουμένως
 μὲν ἀνδρὶ καὶ ἄρχοντι ἀναγκαῖα ὑπάρχει καὶ πρέποντα·
 εἴθ' οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι· δεῖ γὰρ δήπου·
 τὸν πάσης ἀρετῆς γενόμενον καταγώγιον, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν
 ἄλλων ταύτῃ μάλιστα χρῆσθαι· καὶ οὐ φημι τοῦθ' ὥς τῶν
 ἀδικουμένων προστάτης ὁμολογῆ παρὰ πᾶσι, καὶ τοῖς
 δεομένοις διατελεῖς ἐπαρκῶν τὰ εἰκότα· ἀλλ' ὁ πρόην σοι
 πέπρακται, καὶ οὐ νῦν μεγίστην φροντίδα ποιῇ, τοῦτο δὴ
 κατὰ σου μέγιστον εὐεργεσίας ἐγκώμιον γίγνεται· ἅμα γὰρ
 ἀκηκόαμεν τὰς Μούσας εὐρέσθαι προστάτην ἑαυτῶν ἐν τηλι-
 καύτῃ πόλει τὸν μέγαν Γρηγόριον, καὶ ἡ νεολαία ὥρμηκε
 πανταχόθεν, τοῦτο μὲν τῆς ἀπὸ τῶν λόγων ἀπολαύσουσα
 ὠφελείας, τοῦτο δὲ καὶ τὴν σὴν κορυφὴν ἀντὶ τούτων
 εὐγνωμοσύης καταστέφουσα ἄνθεσι, δῶρον τοῦτο μάλιστα
 πάντων καὶ πᾶσι μὲν ἀπλῶς τοῖς φιланθρώποις ἐποφειλό-
 μενον, μάλιστα δέσσοι· ὅς μηδενὶ κατὰ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν
 παραχωρεῖς τῶν πρωτείων· δεῖ γὰρ δήπου τοὺς ἐν τέλει,
 οἷς ἂν ἄριστα τὰ κοινὰ διοικήσειαν, τούτοις μάλιστα τῶν
 πολλῶν πολλῶ διαφέρειν πειρᾶσθαι, καὶ οἷος μάλιστα ἦν ὁ
 περικλεῆς τῶν Ἀθηναίων δημαγωγὸς, ἐθέλειν γενέσθαι. Σὺ
 γὰρ κατ' ἐκείνον, σὺ μόνος τῶν καθ' ἡμᾶς, τὸ κράτιστον
 ἥς πολιτικῆς ἀρετῆς τυγχάνεις ἐν σεαυτῷ συλλαβὼν, νοεῖν
 μὲν εἰς ἄκρον ἀσκήσας τὰ δέοντα, φράζειν δὲ δύνασθαι καὶ
 τοῖς ἄλλοις τὰ νοηθέντα σαφῶς· φιλόπατρις τε εἶναι, καὶ

ὁ μέγιστον κρείττων χρημάτων· ὧν ἕκαστον παρὰ τᾶλλα δοκεῖ ἀτελές· ἡ δὲ συμπάντων εἰς ταὐτὸ συνδρομὴ, οὐπερ ἐπιθυμοῦσι μὲν πολλοὶ, τυγχάνουσι δ' οὐδ' ὀλίγοι, τοῦθ' ὁρος ἀκρότατος ἀρετῆς τοῖς ἔχουσι γίγνεται· ἐξ ἧς τὰ κερδὴ βλαστάνει βουλευματα. Ἐρρῶωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Διοῦν ἕνεκα μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἔθος ἔσθ' ἡμῖν ἐπαινεῖν τοὺς μὲν, ἐφ' οἷς οἴκοθεν προείλοντό τινας εὖ ποιεῖν· τοὺς δὲ ὡς οἰκείας ἀξίας ὄφλημα καλῶς ἐκπληροῦντας· διενέγκοι δ' ἂν θάτερον θατέρου, ὅσον τοῦ ἐκ προαιρέσεως τὸ ἐξ ἀνάγκης γενόμενον· σὺ δ', ὦ θαυμάσιε, μηδὲν τῶν πρώτων ἡμῖν ὑπάρχον εὐρὼν, ἐκ τῶν δευτέρων ὑπ' εὐνοίας ἐπειράθης συνυφάναι τὸν ἔπαιον· τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· καὶ τοι γὰρ οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν ἐπαινούμενος δυσχεραίνει· ἀλλ' ὁ εὖ φρονῶν οὐκ ἂν, εἰ μὴ ὁρῶη καὶ τοὺς λόγους τοῖς πράγμασιν ἐφαρμόζοντας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰμὴ τὴν προαίρεσιν ἐπιδείξεια τῶν πραγμάτων προηγουμένην· ἄλλως δὲ λόγοις μόνον ἐπαίρεσθαι τῶν κοῦφον ἂν εἴη ἐχόντων τὸ φρόνημα· τί γάρ μοι τοιοῦτον πέπρακται, οἷον καὶ ἐπαινέσθαι ἐθέλειν; ὅτι ἐπεβαλόμεν προαγαγεῖν τὸ Γυμνάσιον εἰς τὸ βέλτιον; ἀλλὰ τοῦτο πάντων τῶν ἐμοὶ καθηκόντων μᾶλλον παρὰ τῆς πατρίδος ἐστὶν ἀπαιτούμενον· φαίη γὰρ ἄν τις τῶν πολλῶν, πρὸς ἐμὲ, τί ποθ' ἡμῶν προΐστασθαι τοὺς ἐν τέλει εἰλόμεθα, καὶ τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν ὑμῖν ἐπετρέψαμεν, εἴγε μηδὲ γούν τῆς τῶν παιδῶν ἡμῶν, οὗς ἐπ' ἀγαθαῖς ἐλπίσιν ἐγενήμεθα, παιδείας φροντίδα ποιῆσθε ἡντιναοῦν; ταῦθ' ἡμᾶς εἴ τις ἔρ οἶτο, τίν' ἀπολογία ἀληθεῖ εὐροιμεν ἂν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ' ὁρῶ· ἐκεῖνο δὲ καὶ μᾶλλον μοι ἔπεισι δεδιέναι, μὴ καὶ τὸν ἐς δεῦρο ἡμελημένων λόγον προσαπαιτηθῶ

ἔμποδοῦναι· καὶ μάλα δικαίως· δεῖ γὰρ δῆπου, ὁ καὶ αὐτὸς
 ἔφηθης εἰπὼν, τοὺς μεγάλας τιμὰς καὶ ἀδείας λαμβάνοντας,
 ἵσους ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὑφίστασθαι καὶ τοὺς πόνους. Οὐκ ἂν οὖν
 τοσοῦτον ἡδέως διὰ ταῦτα ἀκούοιμι, ἂν αὐτὸς εὐνοίᾳ ἐπῆρας
 τῷ λόγῳ, ὅσον εὐλαβεῖσθαι τὸν ψόγον ἐπὶ τοῖς παρημελημέ-
 νοις ἀνάγκη μοι γίγνεται. Εἰδὲ ἄλλως λανθάνειν ἡμᾶς δοκεῖς
 τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ τήν γε θεῖαν πρόνοιαν, παρ' ἧς ἐπαγρυ-
 πνεῖν προστετάγμεθα, οὐκ ἂν λάθοιμεν· διὸ δὴ τὸ μὲν θεῖον
 εὐμενέστερον ἐπὶ τούτοις ἡμῖν γενέσθαι εὐχόμεθα· παρὰ δέ σου
 ἀφορμῆς καὶ αἰθῆς καὶ ἐσπεῖ τοῦ τοιαῦτα συμφιλοσοφεῖν
 τυγχάνειν βουλόμεθα· ἢ γὰρ πρόθεσις ἢ σὴ πρὸς ἡμᾶς, ἐν
 ἐπαίνου προσχήμετι γενομένη, τὴν τῶν ἡμελημένων ἀντι-
 κρυς ὑπόμνησιν ὑπαινίττεται. Ἢ ῥῶσο.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ Η ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἐν Σκυθίᾳ δεδεμένον διὰ τὸ κεκλοσέναι τὸ πῦρ, πυνθάνεται ἰὼ πλανωμένη, ὅτι κατ' Αἴγυπτον γεννημένη, ἐκ τῆς ἐπαφήσεως τοῦ Διὸς τέχεται τὸν Ἑπαφόν. Ἑρμῆς δὲ παράγεται ἀπειλῶν αὐτῷ κεραυνωθήσεσθαι, ἐὰν μὴ εἴπῃ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι τῷ Διὶ· προέλεγε γὰρ ὁ Προμηθεὺς ὡς ἐξωσθήσεται ὁ Ζεὺς τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τινος οἰκείου υἱοῦ. τέλος δὲ βροντῆς γενομένης ἀφανὴς ὁ Προμηθεὺς γίνεται.

Κεῖται δὲ ἡ μυθοποιΐα ἐν παρεκβάσει παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Κόλχοις, παρὰ δὲ Εὐριπίδῃ ὅλως οὐ κεῖται· ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Σκυθίᾳ ἐπὶ τὸ Καυκάσιον ὄρος· ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ Ὠκεανίδων νυμφῶν. τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτοῦ ἐστὶ Προμηθεὺς δέσις.

Ἰστέον δὲ ὅτι οὐ κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἐν Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθεά, ἀλλὰ πρὸς τοῖς Εὐρωπαϊαῖς μέρεσι τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ἰὼ λεγομένων ἔξεσι συμβαλεῖν.

ΤΑ

ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ΧΟΡΟΣ Ὠκεανίδων Νυμφῶν.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ΙΩ, Η ΙΝΑΧΟΥ.

ΕΡΜΗΣ,

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἢ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ.

ΚΡΑΤΟΣ, ΒΙΑ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΚΡ. ΧΘΟΝΟΣ μὲν εἰς τηλουρὸν ἤκομεν πέδον,
Σκύθην ἐς οἶμον, ἄβατον εἰς ἐρημίαν.

Ἥφαιστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλλειν ἐπιστολὰς
Ἄς σοι πατὴρ ἰφείτο, τόνδε πρὸς πέτραις
Ίψηλοκρήμνοις τὸν λεωργὸν ὀχμάσαι
Ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἄρρήκτοις πέδαις.

5

Τὸ σὺν γὰρ ἄνθος, παντέχνου πυρὸς σέλας,
Θνητοῖς κλέψας ὥπασεν· τοιᾶσδ' ἐτι
Ἄμαρτίας σφέ δει θεοῖς δοῦναι δίκην,
ὥς ἂν διδαχθῇ τὴν Διὸς τυραννίδα

10

1. Κράτος καὶ Βία.] ἀπὸ τῆς δυναστείας τοῦ Διὸς προσωποποιούμενα ταῦτα, τὴν αὐτοῦ ὑπεροχὴν ἐπὶ πάντων ἐμφαίνουσιν. 2. Σκύθην] Σκυθικὴν ὁδόν· ἐν γὰρ τῷ Καυκάσῳ ὁ ποιητὴς προσηλοῖ Προμηθεὺς, ἀλλ' ἐξ ὧν φησι

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἢ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ.

ΚΡΑΤΟΣ, ΒΙΑ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΚΡ. ΚΑΙ δὴ ἤκομέν γε, ὦ Ἥφαιστε, ἔνθα Σκυθίας χωρίον
ἐστὶ τοῦτ' ἄλλιστα πάντων ἄποπτον, ἔρημόν τε, καὶ
σχεδὸν ἀπρόσβατον πάντη· οὐκοῦν καιρὸς, ἃ σοι παρὰ
τοῦ Διὸς ἐπιτέτακται πράττειν, πρὸς τῷ πάγῳ τουτωῖ
ἀρρήκτοις δεσμοῖς τὸν τολμηρότατον ἔργον τολμήσαν-
τα τουτονὶ προσηλῶσαι, ἐφ' οἷς τὸν σὸν πῦρ, δι' οὗ
πᾶσα μερμηχάνηται τέχνη, κλέψῃς δέδωκε τοῖς ἀν-
θρώποις· τοιαύτην γὰρ αὐτὸν χρὴ, ὣν ἡδίκησε, τοῖς θεοῖς
δοῦναι δίκην, ἵνα μάθῃ τοῦ γε λοιποῦ, ὅπως δεῖ τοῖς

περὶ τῆς πλάνης τῆς 1ῆς κατωτέρω, εἰκεν αὐτὸς ἀποπλανηθῆναι, τῆς κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους Γεωγραφίας ἀτελεστάτης οὐσης. 3. Ἐπιστολὰς] Ἐντο-
λὰς· ἐκ τοῦ Ἐπιστέλλειν τὸ Παραγγέλλειν τί· καθάπερ καὶ ἐκ τοῦ Ἐφεῖται
γίγνεται Ἐφετημὴ, παραγγελία, 7. Ἄνθος] τὸ πῦρ, ἐκ μεταφορᾶς διὰ τὸ τοῦ

Στέργειν, φιланθρώπου δὲ παύεσθαι τρόπον.

ΗΦ. Κράτος Βία τε, σφῶν μὲν ἐντολὴ Διὸς

ἔχει τέλος δὴ, κοῦδὲν ἐμποδὼν ἔτι·

Ἐγὼ δ' ἄτολμός εἰμι συγγενῇ θεὸν

Δῆσαι βία φάραγγι πρὸς δυσχειμέρω.

15

Πάντως δ' ἀνάγκη τῶνδ' ἐμοὶ τόλμαν σχέθειν·

Ἐξωριάζειν γὰρ λόγους πατρὸς βαρύν.

Τῆς ὀρθοβούλου Θέμιδος αἵτιμῃτα παῖ,

Ἄκοντά σ' ἄκων δυσλύτοις χαλκεύμασι

Προσπασσαλεύσω τῷδ' ἀπανθρώπῳ πάγῳ,

20

Ἴν' οὔτε φωνὴν, οὔτε του μορφὴν βροτῶν

Ὄψει, σταθευτὸς δ' ἡλίου φοίβῃ φλογί·

Χροιάς ἀμείψεις ἄνθος· ἀσμένῳ δέ σοι

Ἡ ποικιλείμων νύξ ἀποκρύψει φάος·

Πάχνην θ' ἐράν ἥλιος σκεδᾷ πάλιν·

25

Αἰεὶ δὲ τοῦ παρόντος ἐχθηδὼν κακοῦ

Τρύσει σ'· ὁ λωφῆσων γὰρ οὐ πέφυκέ πο.

Τοιαῦτ' ἀπηύρω τοῦ φιλανθρώπου τρόπου.

Θεὸς θεῶν γὰρ οὐχ ὑποπτήσων χόλον,

Βροτοῖσι τιμὰς ὅπασας πέρα δίκης.

30

Ἀνθ' ὧν ἀτερπῇ τήνδε φρουρήσεις πέτραι,

Ὄρθοστάδην, ἄϋπνος, οὐ κάμπτων γόνυ·

Πολλοὺς δ' ὀδυρμούς καὶ γόους ἀνωφελεῖς

Φθέγξῃ· Διὸς γὰρ δυσπαραίτητοι φρένες·

Ἄπας δὲ τραχὺς, ὅστις ἂν νέον κρατῇ.

35

φωτὸς ἡδὺ ἐρύθημα. 17. Ἐξωριάζειν] Ἐξω ὥρας, εἴτ' οὖν φροντίδος παιεῖσθαι· ταῦτόν δὲ τῷ ὀλιγωρεῖν. 18. Αἵτιμῃτα] Ἰψιλόφρων· πρὸς δὲ αὐτὸν Προμηθεὺς ἀποτείνεται· ἤδη ὁ λόγος. Θέμιδος δὲ παῖδ' αὐτὸν ἐποίησεν, ἰαπετοῦ ἄλλως καὶ Κλυμένης γενόμενον. 22. Σταθευτὸς] ἀναισθητός· κατὰ μί-

μὲν κρείττους· πείθεσθαι τοῖς δ' ἀνθρώποις παύεσθαι
εὐνοοῦντα.

ΗΦ. Ὑμῖν δ', ὦ Κράτος καὶ Βία, ἃ παρὰ τοῦ Διὸς ἐντέ-
ταλται πράττειν, ταῦτ' ἤδη τέλος ἔχει, μηδενὸς ὑπο-
λειπομένου· ἐμὲ δ', οὐκ οἶδ' ὅπως, μέγας κατέχει ὄκ-
νος θεὸν πρὸς οἷα τῇ φάραγγι ταύτῃ οὕτω πεδῆσαι,
καί τοι ἀνάγκη καὶ οὕτω τολμᾶν· τῶν γὰρ τοῦ Διὸς
ἐντολῶν ἀφροντιστεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. Σὺ δ' οὖν, ὦ Προ-
μηθεῦ, ὑψιβούλου Θέμιδος προγνώστικώτατον τέκνον,
ὅρῳς ὅπως σε ἐν τῷδε τῷ ἐρήμῳ χωρίῳ, ἐνθ' οὐκέτ'
οὔτε φωνὴν ἂν ἀκούσῃς, οὔτε πρόσωπον ἴδοις ἀνθρώ-
που, ἀναγκάζομαι προσηλῶσαι, ὅπου τὴν μὲν ἡμέραν
πρὸς τὸ τοῦ ἡλίου θάλλπος αὐαινόμενος καθ' ἐκάστην,
εἰς πόθον ἤξεις τῆς ἐπιούσης νυκτός· ἐκείνης δ' αὖ ἐ-
πελθούσης, τῇ πάχνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ πικρίᾳ κῶνταῦθα
τρυχόμενος, ἴδιον ἂν προσβλέψῃς τὴν ἡμέραν, τὸ
παρὸν τοῦ ἀπόντος κακοῦ ἡγούμενος αἰεὶ ἀλγεινότερον·
ὃν δ' ἐλπίς ὕπεστί τις τῶν παρόντων δεινῶν ἀπαλλά-
ξειν σε, οὗτος οὕτω γεγένηται· τοιαυτά σοι τῆς πρὸς
τοὺς ἀνθρώπους εὐποιίας ἀποδέδοται τᾶθλα· θεὸς γὰρ
ὢν, τὰς τῶν θεῶν βουλὰς ἀθετήσας, τὰ τῶν βροτῶν
πλέον, ἢ προσῆκε, περὶ πλείους πεποιήσαι· οὐκοῦν φέρειν
σε ἐπὶ τούτοις ἀνάγκη τὸν πάγον τουτονὶ ὄρθιον αἰεὶ,
ἄϋπνον, εἰς μάτην πολλοὺς ὄδυρμους καὶ θρήνους ποιού-
μενον, οὐδ' ἄλλως ἔσται· ὁ γὰρ ἅπαξ ἔδοξε τῷ Διὶ,
τοῦτ' οὐκ ἂν παλινάγρετον εἶη· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλους πολ-
λοὺς ἴσμεν τῶν ἀρτίως δυναστείαν τινὰ δεξαμένων,
ὁμότερον ἐν προοιμίῳ τυραννεῖν πεφυκότας.

κρὸν τῷ καύσωνι τῆς ἡμέρας. 27. Ὁ λωφῆσων! Ὁ Ἡρακλῆς· ὅς ὕστερος
γενόμενος, ἀφικόμενος, φασί, καὶ πρὶ τὸν Καύκασον, ἀπέλυσεν αὐτὸν τῶν
δεσμῶν, τὸν τὸ ἦπαρ κατεσθίοντα ἀετὸν ταξεύσας. 45. Χειρωναξία] Χαλ-

- ΚΡ. Εἶεν, τί μέλλεις, καὶ κατοικτιῖζει μάτην;
 Τί τὸν θεοῖς ἐχιστον οὐ στυγεῖς θεόν,
 Ὅστις τὸ σὸν θνητοῖσι προὔδωκεν γέρας;
- ΗΦ. Τὸ ξυγγενές τοι δεινὸν, ἢ θ' ὀμιλία.
- ΚΡ. Εὐμφημ', ἀνηκουστεῖν δὲ τῶν πατρὸς λόγων 40
 Οἷόν τε πῶς; οὐ τοῦτο δειμαίνεις πλέον;
- ΗΦ. Αἰέ γε νηλὴς σὺ καὶ θράσους πλέως.
- ΚΡ. Ἄκος γὰρ οὐδὲν τόνδε θρηγεῖσθαι σὺ δὲ
 Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.
- ΗΦ. Ὡ πολλὰ μισηθεῖσα χειρωναξία. 45
- ΚΡ. Τί νιν στυγεῖς; πόνων γὰρ ὡς ἀπλῶ λόγῳ
 Τῶν νῦν παρόντων οὐδὲν αἰτία τέχνη.
- ΗΦ. Ἐμπας τίς αὐτὴν ἄλλος ὠφελεν λαχεῖν.
- ΚΡ. Ἄπαντ' ἐπράχθη, πλὴν θεοῖσι κοιρανεῖν.
 Ἐλεύθερος γὰρ οὗτις ἐστὶ πλὴν Διός. 50
- ΗΦ. Ἐγνοκα τοῖσδε κοῦδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.
- ΚΡ. Οὐκουν ἐπεῖξῃ δεσμὰ τῷδε περιβαλεῖν,
 Ὡς μὴ σ' ἐλιννύοντα προσδερχθῇ πατήρ;
- ΗΦ. Καὶ δὴ πρόχειρα ψάλια δέρκεσθαι πάρα.
- ΚΡ. Δαβῶν νιν ἀμφὶ χερσὶν ἐγκρατεῖ σθένει, 55
 Ῥαιστῆρι θεῖνε, πασσάλευε πρὸς πέτραις.
- ΗΦ. Περαίνεται δὴ κοῦ ματᾶ τοῦργον τόδε.

κευτική, καθ' ὃ δύναται ὁ μετερχόμενος αὐτὴν ταῖς χερσὶν ἢ ὁ ἐκ τῶν χειρῶν δυνάμενος· μέμφεται δὲ αὐτὴν, ὅτι δι' αὐτὴν βιάζεται προσηλωσαὶ θεὸν ἀρχαῖον καὶ ἔνδοξον. 49 Πλὴν θεοῖσι] ἢ θεοῖς· τῶν ὀνομάτων ἡδὲ μᾶλλον. Ἄπαντ' ἐπράχθη θεοῖσι πλὴν τοῦ κοιρανεῖν· τοῦτο γὰρ τῷ Διὶ μόνῳ δίδοται. 54. Ψάλια] χαλκῆν, δεσμὰ σιδηρᾶ.

- ΚΡ. Οὗτος, τί μέλλεις; οὕτω μάτην τὸν τοῖς θεοῖς ἔχθιστον ἐλεῶν; ἢ οὐχ οὗτός ἐστιν, ὃς τὸ σὸν κλέψας πῦρ, φέρων δέδωκε τοῖς ἀνθρώποις;
- ΗΦ. Οὗτος δὴπου· ἀλλὰ τὸ συγγενές, καὶ ἡμετ' ἀλλήλων ἐκ πολλοῦ χρόνου διατρίβη δεινότερα εἰσὶν ἐφ' ἑαυτὰ τὸν ἔλεον ἐπισπᾶσθαι.
- ΚΡ. Ἀληθῆ φής· ἀλλὰ πῶς ἂν εἴη τῶν τοῦ πατρὸς ἐντολῶν παρήκοόν σε γενέσθαι; ἢ οὐ φοβερόν σοι τοῦτο δοκεῖ;
- ΗΦ. Δί' αἰ γάρ σοι φύσις πλέον, ἢ προσῆκεν, ὡμὴ καὶ θρασεῖα.
- ΚΡ. Καὶ μὴν εἴτιν' ἐνορᾷς τῷ πράγματι θεραπείαν ἐκ τοῦ θρηγεῖν, πρᾶττε τοῦθ' ὅπερ σοι βουλομένῳ ἐστί· νῦν δὲ πρὸς τί ταῦτα, ἐν οἷς οὐδέν ἐστι μεταβαλέσθαι.
- ΗΦ. Ὡ τέχνη, ὥς πολλά, εἴπερ ποτε, καὶ νῦν μεμίσηκά σε.
- ΚΡ. Τί ποτέ σοι ταῦτα βούλεται πρὸς τὴν τέχνην, μηδενὸς τῶν παρόντων γεγεννημένην αἰτίαν.
- ΗΦ. Οὐδενὸς δηλονότι· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως περικινᾷ με νῦν παροῦσα, καὶ ἡβουλόμην νῦν γ' ἐτέρῳ γενέσθαι κτῆμα.
- ΚΡ. Πάντ' ἔχουσιν οἱ θεοὶ πλὴν τοῦ ἄρχειν· τοῦτο γὰρ τῷ Διὶ μόνῳ δέδεται· καὶ πλὴν αὐτοῦ ἐλευθερος οὐδὲ εἷς.
- ΗΦ. Πέπεισμαι, κούδεν ἂν ἔχοιμι πρὸς ταῦτα ἀντιλέγειν.
- ΚΡ. Πῶς οὖν δικμέλλεις, καὶ οὐ σπεύδεις πεδῆσαι τουτονί, πρὶν ἂν σε ἄνωθεν ὁ Ζεὺς προσδιατρίβοντα ἴδῃ;
- ΗΦ. Καὶ δὴ πάρεσθ' ὄραν τὰ δεσμὰ ταυταῖ.
- ΚΡ. Οὐκοῦν λαβὼν αὐτὸν παντὶ σθένει, καὶ συμπεριαγαγὼν τῷ χεῖρε, προσήλου ἐρρώμένως πρὸς τῇ ἀπορρώγι ἐκεινηῇ.
- ΗΦ. Πεπράζεται πάντα, κούκ ἄλλως ἔσται, κελεύσαντος τοῦτο τοῦ πατρός.

ΚΡ. Ἄρασσε μᾶλλον, σφίγγε, μηδαμῇ χάλα·

Δεινὸς γὰρ εὐρεῖν καὶ ἀμνηστῶν πόρους.

ΗΦ. Ἄραρεν ἥδε γ' ὠλένη δυσεκλύτως.

60

ΚΡ. Καὶ τήνδε νῦν πόρπασον ἀσφαλῶς, ἵνα

Μάθη σοφιστῆς ὦν Διὸς νωθέστερος.

ΗΦ. Πλὴν τοῦδ' ἂν οὐδεὶς ἐνδίκως μέμψαιτό μοι.

ΚΡ. Ἀδαμαντίνου νῦν σφηνὸς αὐθάδη γνάθον

Στέρνων διαμπάξ πασσάλει' ἐρρώμένως.

65

ΗΦ. Αἰ! αἰ! Προμηθεῦ, σὼν ὑπερστένω πόνων.

ΚΡ. Σὺ δ' αὖ κατοικεῖς τῶν Διὸς σ' ἐχθρῶν ὑπερ

Στένεις; ὅπως μὴ σαυτὸν οἰκτιεῖς ποτέ.

ΗΦ. Ὅρᾳ; θέαμα δυσθέατον ὄμμασιν.

ΚΡ. Ὅρῳ κυροῦντα τόνδε τῶν ἐπαξίων.

70

Ἄλλ' ἀμφὶ πλευραῖς μασχαλιστῆρας βάλε.

ΗΦ. Δρᾷ ταῦτ' ἀνάγκη, μηδὲν ἐγκέλει' ἄγαν.

ΚΡ. Ἢ μὴν κελεύσω καπιθούζω γε πρὸς.

Χώρει κάτω, σκέλη δὲ κίρκωσον βίᾳ.

ΗΦ. Καὶ δὴ πέπρακται τοῦργον οὐ μικρῷ πόνῳ.

75

ΚΡ. Ἐρρώμένως νῦν θεῖνε διατόρους πέδας,

ὣς οὐπιτιμητῆς γε τῶν ἔργων βαρὺς.

ΗΦ. Ὅμοια μορφῇ γλῶσσά σου γηρύεται.

ΚΡ. Σὺ μαλθακίζου, τὴν δ' ἐμὴν αὐθαδίαν

Ὅργῆς τε τραχύτητα μὴ 'πίπλησέ μοι.

80

ΚΡ. Ἄρασσε τοίνυν, καρτερικώτατον τὸν ραιστῆρα κατενεγκών· σφίγγε παντοία τέχνη· δεινὸς γὰρ εἶ τὰ τοιαῦτα εὐρίσκειν, ὥστε καὶ ἀπόροις εὐπορεῖν, ὅπως σοι καλῶς ἔξει πάντα.

ΗΦ. Πάρεστιν ἰδεῖν τὴν ἐτέραν ταῖν χεροῖν ἀφύκτως πεπεδημένην.

ΚΡ. Καλῶς ἔχει· νῦν δὲ καὶ τὴν ἐτέραν δῆσον ὁμοίως, ἵνα μάθῃ τοῦγε λοιποῦ μετριώτερον κατασοφίζεσθαι τὴν τοῦ Διὸς δυναστείαν.

ΗΦ. Ἰδοὺ καὶ αὕτη ἀλύτως προσπεπατάλευται· ὥστ' οὐδεὶς ἂν, πλὴν τούτου, καταμémψαιτό μου τὴν τέχνην.

ΚΡ. Εὖ καὶ ταῦτα ἔχει· νῦν δ' ὑπόλοιπόν σοι καὶ τὴν γνάθον αὐτῷ προσηλῶσαι, διαμπᾶς τῶν στέρνων ἐρρώμενως διασφηνώσαντα.

ΗΦ. Αἶ, αἶ! ὥς ὑπεραλγῶ ἐπὶ σοί, Προμηθεῦ, ὧν τλήσεις πόνων.

ΚΡ. Τί τοῦτο; ἀποκνεῖς ἐκτελεῖν, ἃ Ζεὺς κελεύει, οὕτως ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ στένων; ὄρα, ὅπως μὴ αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου αὐτίκα μάλα ὑπεραλγήσῃς.

ΗΦ. Ἀλλ' ὁρᾷς θέαμα τοῦθ' ἀπάντων θεαμάτων δεινότατον ὄμμασιν;

ΚΡ. Δηλονότι· καὶ γὰρ τῶν ἀξίων τετύχηκε· σὺ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πλευρῶν δευρὶ ἀσφαλίζου, μασχαλαστῆρας ἐκατέρωθεν ἀραρότως εὖ μάλ' ὑποτείνας.

ΗΦ. Ἐχ' ἀτρέμας· αὐτίκα καὶ τοῦτο πεπράξεται· σὺ δ' οὖν μετριωτέροις τοῖς προστάγμασι χρῶ· οὐ γὰρ ἀνάγκη.

ΚΡ. Πῶς; οὐ γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ φωνὴν ἂν εἰκότως ῥήξαιμι πρὸς τὸ πάντα καλῶς σχεῖν· ἀλλὰ παρακατάβηθι νῦν, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ σκέλε τωδὶ εἶα συγκάψεις πρὸς τὸ ἀσφαλέστερον.

ΗΦ. Ἰδοὺ σοι καὶ τοῦτο τέλος εἴληφεν εὐμαρῶς.

ΚΡ. Καλῶς ἔχει ταῦτα· νῦν δὲ ὑπόλοιπόν σοι καὶ σφηνάς τινας ἐς τὸ ἀσφαλέστερον προσαράξαι τῇ πέτρᾳ· ἡ γὰρ βουλή τοῦ Διὸς ἀπαραίτητος.

ΗΦ. Ὡς θρασὺς εἶ καὶ ὠμὸς· οἷα γὰρ ἡ μορφή, τοιαῦδε σοι καὶ ἡ γλῶσσα.

ΚΡ. Σὺ μὲν, εἰ μαλακὸς καὶ ἀγενής ἐθέλεις εἶναι, ἔσο ὅτι

ΗΦ. Στείχωμεν, ὥς κώλοισιν ἀμφίβληστρ' ἔχει.

ΚΡ. Ἐνταῦθα νῦν ὕβριζε, καὶ θεῶν γέρα
 Συλῶν, ἐφημέροισι προστίθει· τί σοι
 Οἷοί τε θνητοὶ τῶνδ' ἀπαντλήσαι πόνων ;
 Ψευδωνύμως σε δαίμονες Προμηθέα
 Καλοῦσιν· αὐτὸν γάρ σε δεῖ Προμηθέως,
 Ὄτῳ τρόπῳ τῆσδ' ἐκκυλισθήσῃ τύχης.

85

ΠΡ. Ὡ δῖος αἰθὴρ καὶ ταχύπτεροι πνοαὶ,
 Ποταμῶν τε πηγαί, ποντίων τε κυμάτων
 Ἀνήριθμον γέλασμα, παμμιῆτόρ τε γῆ,
 Καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ·
 Ἴδεσθέ μ' οἶα πρὸς θεῶν πάσχω θεός.
 Δέρχθηθ' οἴαις αἰκίαισιν
 Διχκναιόμενος τὸν μυριετῆ
 Χρόνον ἀθλεύσω.

90

95

Τοιόνδ' ὁ νέος ταγὸς μακάρων
 Ἐξεῦρ' ἐπ' ἐμοὶ δεσμὸν ἀεικῆ.
 Φεῦ φεῦ, τὸ παρὸν, τό τ' ἐπερχόμενον
 Πῆμα στενάχω· πῇ ποτε μόχθων
 Χρὴ τέρματα τῶνδ' ἐπιτεῖλαι.
 Καίτοι τί φημι ; πάντα προὔξεπίσταμαι
 Σκεθρῶς τὰ μέλλοντ' ,οὐδέ μοι ποταίνιον
 Πῆμ' οὐδὲν ἤξει· τὴν πεπρωμένην δὲ χρὴ
 Αἶσαν φέρειν ὥς ῥᾶστα, γιγνώσκονθ' ὅτι
 Τὸ τῆς ἀνάγκης ἔστ' ἀδήριτον σθένος.
 Ἀλλ' οὔτε σιγᾶν, οὔτε μὴ σιγᾶν τύχας
 Οἷόν τέ μοι τάσδ' ἐστί· θνητοῖς γὰρ γέρα

100

105

86. Αὐτὸν] ἀντὶ τοῦ, Αὐτῷ· ἡ ἐννοητέον τὸ, Μαθεῖν παρ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ τ. λ.
 Ἐνταῦθεν Προμηθεὺς ἐποδύρεται. 90. Γέλασμα] χάριν φέροντα θεωμένους·
 ἀποτρίνεται· δὲ πρὸς τὴν κτίσιν, μηδενὸς μᾶτε θεοῦ, μᾶτ' ἀνθρώπου παρόντος.

ποτὲ βούλει· ἐμοὶ δὲ καὶ ὠμότητα ὀνειδίζειν οὐδέν σοι προσήκει· οὐ γάρ ἄν εἴης δίκαιος τὰ τοιαῦτα μοι ἐπιτιμᾶν.

ΠΦ. Ἀλλ' ἀπίωμεν ἤδη· ὄρῃς γὰρ ὅπως αὐτῷ πανταχόθεν τὰ δεσμὰ ὑπερτέταται.

ΚΡ. Εὖ ἔχει νῦν· σὺ δ' ἀξίως τῆς ὕβρεως παραπόλαυε· ὃς κλέψας τὸ πῦρ, ὃ θεοῖς μόνοις ἦν ἐξαίρετον γέρας, κοινὸν καὶ ταῖς ἀνθρώποις ἐποίησας. Προσίτω τοίνυν ἐκείνων, ὃς ἂν αὐτῶν ἱκανὸς τῶν παρόντων δεινῶν ἀπαλλάξαι σε· ψευδωνύμως σε ἄρ' οἱ θεοὶ Προμηθέα καλοῦσιν· ὃς νῦν Προμηθέως δέη τινὸς πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν παρόντων.

ΠΡ. Ὡ θεῖος αἰθὴρ, καὶ πνοαὶ ἀνέμων ταχύπτεροι, πηγαί τε ποταμῶν, καὶ κύματα θαλάσσης χαρίεντα ἀριθμοῦ παντὸς κρείττω, ἥτε τὰ πάντα φύουσα γῆ, καὶ σὺ ὁ πάντ' ἐφορῶν, καὶ ἀκούων ἄνωθεν ἥλιος, βλέπεθ', ὄρατέμε, οἷα θεὸς ὢν, ὑπὸ θεῶν πάσχω τάλας· ἴδετέ με, ἴδετε πρὸς οἷαις ταλαιπωρίαις τὸν αἰδίδιον διανύσω αἰῶνα· τοιούτοις γὰρ δεσμοῖς ἠξίωσε δῆσαί με ὁ Πρύτανις τῶν μακάρων· αἰ, αἰ! πάρεστι γάρ μοι τό, τε παρὸν θρηνεῖν, καὶ τὸ μέλλον, ὥς παντάπασι τοῦ ποτὲ λήξειν ταῦτ' ἀφελὸν τὴν ἐλπίδα, ὄρα·ν χαλεπώτερον. Ἀλλὰ τί φημι· αὐτός; οὐ τὸ μέλλον ἔγωγε πᾶν σαφῶς προγινώσκω· καὶ μὴν νέον μοι κακὸν οὐκέθ' ἤξει οὐδὲν οὐδαμοῦ· σαφῶς οἶδ' ἔγωγε τοῦτο· τὸ δὲ τῆς εἰμαρμένης κράτος, ἀναπόδραστον ὄν, ἐπισχόμενον, ἀναγκαιῶς χρὴ φέρειν· καί τοι τά γε παρόντα οὐδ' ὅλως σιγᾶν, οὔτε λέγειν με αὖ καλόν· δῶρον γὰρ πορίσας τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις, ὑποκρύψας ἐν νάρθηκι, ἐξ οὗ πᾶ-

Πορὼν ἀνάγκαις ταῖσδ' ὑπέζευγμαι τάλας·

Ναρθηκωπλήρωτον δὲ θηρῶμαι πυρὸς

Πηγὴν κλοπαίαν, ἣ διδάσκαλος τέχης

110

Πάσης βροτοῖς πέφηνε καὶ μέγας πόρος.

Τοιάσδε ποινὰς ἀμπλακημάτων τίνω,

Ὑπαιθρίοις δεσμοῖσι πασσαλευτὸς ὢν.

Ἄ ἄ, ἔα ἔα.

Τίς ἀχώ; τίς ὁδμὰ προσέπτα μ' ἀφεγγής,

115

Θεόσυτος, ἢ βρότειος, ἢ κεκραμένη;

Ἰκετο τερμόνιον ἐπὶ πάγον

Πόνων ἐμῶν θεωρὸς, ἢ τί δὴ θέλων;

Ὅρᾳτε δεσμώτην με δύσποτμον θεὸν,

Τὸν Διὸς ἐχθρὸν, τὸν πᾶσι θεοῖς

120

Δι' ἀπεχθείας ἐλθόνθ', ὅποσοι

Τὴν Διὸς αὐλὴν εἰσοιχνεῦσιν,

Διὰ τὴν λίαν φιλότητα βροτῶν.

Φεῦ φεῦ, τί ποτ' αὐ κινάθισμα κλύω

Πέλας οἰωνῶν; αἰθὴρ δ' ἐλαφραῖς

125

Πτερύγων ῥιπαῖς ὑποσυρίζει.

Πᾶν μοι φοβερόν τὸ προσέρπον.

ΧΟ. Μηδὲν φοβηθῆς· φιλία γὰρ ἦδε τάξις

Πτερύγων θαῖς ἀμίλλαις

Προσεβα τόνδε πάγον, πατρώας

130

Μόγισ παρειποῦσα φρένας.

Κραιπνοφόροι δέ μ' ἔπεμψαν αὔραι·

Κτύπου γὰρ ἀχὼ, χάλυδος διῆξεν ἄντρων

Μυχὸν, ἐκ δ' ἔπληξέ μου τὰν θερμῶπιν αἰδῶ·

Σύθην δ' ἀπέδιλος ὄχψ πτέρωτῳ.

135

σα τέχνη καὶ πόρος αὐτοῖς τὸ ζῆν μεμηχάνηται, τοιαύ-
την νῦν δίκην δίδωμι, ὑπαίθριος οὕτω καὶ δεσμοῖς
σιδηροῖς τιμωρούμενος. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, τίς ὁ ἡ-
χος, καὶ ἡ ὁσμὴ, ἣν ἡρέμα μοὶ δοκῶ ὑπαισθάνεσθαι;
πότερον, θεόθεν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων, ἢ καὶ τρίτον ἐξ ἡμι-
θέων ἐστί; καὶ τίποτ' ἄρα βουλόμενός τις ἐς τὸ ἐσ-
χατον τοῦτο ἔχει χωρίον; πότερον τὰμὰ ὁψόμενος
δυστηχήματα, ἢ ἕτερόν τι ζητῶν καταπραΰσαι; βλέ-
πετέμε ἤδη τὸν τοῦ Διὸς, καὶ πάντων τῶν πρὸς πᾶς θύρας
τοῦ Διὸς θαμιζόντων θεῶν, ὁρᾷτέ με ἐχθρὸν αὐτοῦ διὰ
φιλίαν τῶν ἀνθρώπων γενόμενον; Ἀλλὰ τί τοῦτο αἰθίς
νῦν γὰρ καὶ μᾶλλον ἐξυπακούειν μοι δοκῶ, οἷον ψιθύ-
ρισμα πτηνῶν, ἡρέμ' ὑποκινούντων τὸν ἄερα τοῖς πτε-
ρυξι, φοβερὸν ἀληθῶς, ὅ,τι ποτ' ἂν ἡ τὸ προσιὸν τοῦτο·

ΧΟ. Μὴ φοβοῦ, Προμηθεῦ· φίλα γάρ σοι φρονῶν, τὸν αἰθέ-
ρα μεταξὺ διῶν τῶν πτηνῶν ὅσον τάχος, τῇ ἀπορ-
ρώγι ταυτηὶ προσεπέπτην, προὔξαιτῃσάμενος τοῦτο
παρὰ τοῦ πατρὸς, ὡς εἰκὸς· σιδήρου γὰρ κτύπος διήξας
ὥς ἐμὰ ἐν τῷ ἄντρῳ, κατηνάγκασε, τὴν ἐν ἐμοὶ αἰδῶ
ὑπ' ἐκ πληξέως ὑπερβάνθ', ὡς ὁρᾷς, ἐπ' ὀχήματος πτε-
ρωτοῦ ἀσάνδalon σοι προσπτήναι.

νάρθηκα τοῦ πυρὸς προσήνεγκεν αὐτὸ ἀνθρώποις δῶρον, καὶ ἐτι ἐφωράθη τοῦτο
κλέψας οὐρανόθεν. 114. Ἄ, ἄ.] ἐκπλήττεται πρὸς τὸ συμβᾶν αὐτῷ αἴφνης· ἡχος
γὰρ τις, καὶ ὁσμὴ ἦλθεν αὐτῷ, προσιουσῶν ἤδη τῶν ὠκεανίδων Νυμφῶν· ἐξ-
ῶν συνίσταται ὁ χορὸς· ἔρχονται δὲ ἐπτάμεναι, καὶ ὑποδουρίζουσαι τῷ πτε-
ρῷ καὶ πρῶτον καταπτάσκει ἐπὶ τοῦ σκοπέλου, ἐκεῖθεν αὐτῷ διαλέγονται
133. Κτύπου χαλκοῦς] τοῦ Ἡφαιστίου σιδηροῦ ραιστοῦ τοῦ προσπατάλευσαν-
τος αὐτὸν τῷ σκοπέλῳ. 134. Θερωπὴν αἰδῶ] (ἐν ἄλλοις, Θεμερωπὴν,
καὶ ἐν ἄλλοις ἐτι Θερμερωπὴν.) τὴν τὸ πρόσωπον τῶν παρθένων
θερμαίνουσιν· ταύτην, φησὶ, ἀποσεισμένη δι' ἐκπλήξιν, ἦλθεν, παρα-

ΠΡ. Αἶ, αἶ, αἶ, αἶ!

Τῆς πολυτέκνου Τηθύος ἔκγονα,
 Τοῦ περὶ πᾶσάν θ' εἰλισσομένου
 Χθόν' ἀκοιμήτῳ βέβρυχατι παῖδες
 Πατὴρ δ' ὤκεανοῦ, δέρχθητ', εἰσίδεσθ' 140
 Οἷω δεσμῷ προσπορπατὸς
 Τῆσδε φάραγγος σκοπέλοις ἐν ἄκροις
 Φρουρὰν ἄζηλον ὀχλήσω.

ΧΟ. Λεύσσω, Προμηθεῦ· φοβερὰ δ' ἐμοῖσιν ὅσοις 145
 Ὀμίχλα προσῆξε πλήρης·
 Δακρύων, σὸν δέμας εἰσιδούσῃ
 Πέτραις προσαναινόμενον
 Ταῖσδ' ἀδάμαντοδέτοισι λύμαις·
 Νέοι γὰρ υἱακονόμοι κρατοῦσ' Ὀλύμπου·
 Νεοχμοῖς δὲ δὴ νόμοις Ζεὺς ἀθέτως κρατύνει, 150
 Τὰ πρὶν δὲ πελώρια νῦν αἶσταῖ.

ΠΡ. Εἰ γὰρ μ' ὑπὸ γῆν, νέρθεν τ' Αἴδου
 Τοῦ νεκροδέγμονος εἰς ἀπέραντον
 Τάρταρον ἦκεν,
 Δεσμοῖς ἀλύτως ἀγρίοις πελάσας, 155
 ὧς μῆτε θεός, μῆτε τις ἄλλος
 Τοῖσδ' ἐπεγήθει.

Νῦν δ' αἰθέριον κίνυγμ' ὁ τάλας
 Ἐχθροῖς ἐπίχαρτα πέπονθα.

ΧΟ. Τίς ὧδε τλησικάρδιος 160

Θεῶν, ὅτῳ τὰδ' ἐπιχαρῇ;
 Τίς οὐ ξυνασχαλᾷ κακῶς
 Τεοῖσι, δίχα γε Διός; ὁ δ' ἐπικότως αἶ
 Τιθέμενος ἄγναμπτον νόον,
 Δάμνα τε οὐρανίαν 165
 Γέναν· οὐδὲ λήξει, πρὶν ἂν ἡ κορέσῃ κέαρ, ἢ παλάμα τινὶ
 Τὰν δυσάλωτον ἔλῃ τις ἀρχάν.

ΠΡ. Αἶ, αἶ. τῆς πολυτέκνου Τηθύος ἔκγονα, τέκνα τοῦ Ὠκεανοῦ τοῦ πᾶσαν τὴν γῆν περιρρέοντος ἀενάως, ἴδετέ με, ἴδετε, οἶω μὲν δεσμῷ προσπεπέδημαι, οἶν δὲ φάραγγα ταυτηνί, σκοπέλοις πανταχόθεν περιεσφιγισμένην, φρουρεῖν κατακέκριμαι.

ΧΟ. Ὄρῳ, Προμηθεῦ, καὶ τὸ πάθος οὐκ ἔχω, ὅπως κατ' αἰτίαν δακρύσω, πρὸς οἷα οἷοις πόνους τῇ σκοπέλῳ ταυτηῇ τὸ σὸν σῶμα ὀρῶσ' ἀσπνιόμενον. Ζεὺς γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα τοὺς τῆς βασιλείας τῶν θεῶν μεταχειρίσαιοτο οἷακας, καινοτόμως μᾶλλον, καὶ κατ' ἰδίαν βούλησιν διοικεῖν, τὰ πρὶν μεγάλα καὶ θαυμαστά εἰς οὐδὲν μεταστήσας.

Πρ. Εἴθε μοι ᾗν ὑπὸ γῆν παρὰ τὸν Τάρταρον, ἢν Ἀδης ὑπὸ μυρίων ὄσων νεκρῶν κατοικεῖται, δεδέσθαι, ἵνα μήτε θεός, μήτ' ἄλλος τις ὄρων, τοῖς παροῦσιν ἐκείδετο· νῦν δὲ μετάρσιος ὅλως ὀτάλας ἐνταῦθα κρεμάμενος, ὥσπερ εἰδῶλον ἐναέριον ἐπίχαρμα γέγονα ταῖς ἐχθροῖς.

Χορ. Τίς ἂν τῶν θεῶν τοσοῦτον ἀνάλαγτος ἐλάσαντί σοι τῶν κακῶν ἐφησθῆναι, εἰ μή τις ἐξέλοι τὸν Δία; τοῦτον γὰρ μόνον ἴσμεν οὐκ ἂν πρότερόν γε παυσόμενον, πρὶν ἂν κόρον τοῦ πράγματος λάβῃ· ἢ γοῦν ὑπ' ἰσχυροτέρου βραχίονος ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχήν, τὸ οὐράνιον διαφθείροντα γένος.

Εἶσα τὸ ταῖς παρθέναις καθήκον. 145. Ὁμίλῃ] ἀμ' ἰδοῦσθαι μοι ἐνεπλήσθησαν τὰ ὀνματάμου δακρύων, κἀντέθεν καὶ σκίτους. Ζεὺς γὰρ νεωστί κρατῶν (ἴδε καὶ ἄνωτέρῳ σίχ. 35.) πρὸς βίαν κρατεῖ, τοὺς πρότερον μεταβαλὼν θεομῶς, τὴν τοῦ Κρόνου καὶ τῶν Γηγάντων καταβαλὼν τυραννίδα.

- ΠΡ. Ἢ μὴν ἔτ' ἐμοῦ, καίπερ κρατεραῖς
 Ἐν γυιοπέδαις αἰκίζομένου,
 Χρείαν ἔξει μακάρων πρύτανις
 Δεῖξαι τὸ νέον βούλευμ', ὅφ' ὅτου
 Σκῆπτρον, τιμὰς τ' ἀποσυλᾶται.
 Καί μ' οὔτι μελιγλώσσοις πειθοῦς
 Ἐπαοιδαῖσιν
 Θέλξει, στερεάς τ' οὔποτ' ἀπειλὰς.
 Πτήξας τόδ' ἐγὼ, καταμηνύσω,
 Πρὶν ἂν ἐξ ἀγρίων δεσμῶν χαλάσῃ,
 ποινὰς τε τίνειν
 Τῇσδ' αἰκίαις ἐθελήσῃ.
 ΧΟ. Σὺ μὲν θρασύς τε καὶ πικραῖς
 Δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾷς,
 Ἄγαν δ' ἐλευθεροστομεῖς.
 Ἐμὰς δὲ φρένας ἐρέθισε διάτορος φόβος·
 Δέδια γὰρ ἄμφι σαῖς τύχαις,
 Πᾶ ποτε τῶνδε πόνων
 Χρήσε τέρμα κέλσαντ' ἐσιδεῖν· ἀκίχῃτα γὰρ ἦθεα καὶ κέαρ
 Ἀπαράμυθον ἔχει Κρόνου παῖς.
 ΠΡ. Οἶδ' ὅτι τραχὺς καὶ παρ' ἑαυτῷ
 Τὸ δίκαιον ἔχων Ζεὺς· ἄλλ' ἔμπας
 Μαλακογνώμων
 ἔσται πόθ', ὅταν ταύτῃ ραισθῇ·
 Τὴν δ' ἀπέραντον στορέσας ὀργήν.
 Εἰς ἄρθμον ἐμοὶ καὶ φιλότητα
 Σπεύδων σπεύδοντί ποθ' ἤξει.
 ΧΟ. Πάντ' ἐκκάλυφον καὶ γέγων' ἡμῖν λόγον,
 Ποίῳ λαβὼν σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάματι,
 Οὔτως ἀτίμως καὶ πικρῶς αἰκίζεται·
 Δίδαξον ἡμᾶς, εἴ τι μὴ βλάπτει λόγῳ.
 ΠΡ. Ἀλγεινὰ μὲν μοι καὶ λέγειν ἐστὶν τάδε,
 Ἄλγος δὲ σιγᾶν, πανταχῇ δὲ δύσποτμα.
 Ἐπεὶ τάχιστ' ἤρξαντο δαίμονες χόλου,
 Στάσις τ' ἐν ἀλλήλοισιν ὠροβύνετο,
 Οἱ μὲν θέλοντες ἐκβαλεῖν ἔδρας Κρόνον,
 ὧς Ζεὺς ἀνάσσει δῆθεν, οἱ δὲ τοῦμπαλιν

ΠΡ. Ὅρᾳς ἐμέ τὸν ἐν τοιαύταις νῦν αἰκίζόμενον πέδαις; τούτου αὐτοῦ προσδεήσεται ὁ Πρύτανις τῶν θεῶν μαθεῖν, ὑφ' ὅτου τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθήσεται ποθ' ὕπερον· ἀλλ' ἴσθι, ὥς οὔτε πειθοῖ με τότε προσαγαγέσθαι δυνήσεται, οὔτ' ἀπειλῇ ἡτινιοῦν ἀναγκάσει, πρὶν ἂν πρὸς τῷ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπαλλάξαι με, καὶ δίκην μοι ἀξίαν προσαποδῶ τῶν πεπραγμένων.

ΧΟ. Σὺ μὲν θρασεῖ ἔοικας καὶ λίαν ἀθυροστόμῳ, μηδὲν ἐνδιδούς τοῖς παροῦσιν· ἐμέ δὲ δέος περὶ σοῦ ἐκείνο μάλιστα ἔχει· οὐ γὰρ ὁρῶ, ὅπῃ καταφυγόντα σε, χρὴ ἀπαλλαγὴν τῶν πόνων εὔρεῖν· ὁ γὰρ Ζεὺς, ὑψηλὰ καὶ μεγάλα φρονῶν, ἀδυσώπητός ἐστι τὴν καρδίαν.

Πρ. Οἶδ' ἐκεῖνον, νῦν μὲν οὕτω τραχὺν καὶ ἀμείλικτον ὄντα, ὥς ἰσχυρὸν καὶ δικαιώματι ὑπερέχοντα πάντων· ἐπειδὴν δ', ἐξ ὧν αὐτῷ πέπρωται παθεῖν, προσαναγκασθῇ, τότε δὴ τότε πᾶσαν χαλάσαντα τὴν ὀργήν, ἐκόνθ' ἐκόντί μοι διαλλαγησόμενον ἤζοντα.

ΧΟ. Ἀλλὰ δεῦρ' εἰπὲ ἡμῖν τὰ πράγματα ἐξ ἀρχῆς, εἰμή τι κωλύει, ἀνθ' ὧν ποθ' ὁ Ζεὺς τοιαύτην δίκην ἤζιώσει λαβεῖν παρὰ σοῦ.

ΠΡ. Τὰ μὲν τοιαῦτα ἀλγεινὰ μὲν ἐστὶ λέγειν· ἀλγεινότερα δὲ σιωπᾶν· τῶν γὰρ θεῶν ποτὲ πρὸς ἀλλήλους στασιασάντων, τῶν μὲν ἀξιούντων παραλύειν τὸν Κρόνον τῆς Ἀρχῆς τῷ Διὶ, τῶν δὲ ἀντιτεινόντων, ὥς ἂν μηδέποτε ἐκείνος ἐπιδαίη τοῦ θρόνου, ἐν τούτοις φίλα φρονῶν

Σπεύδοντες, ὥς Ζεὺς μή ποτ' ἄρξειεν θεῶν· 205
 Ἐνταῦθ' ἐγὼ τὰ λῶστα βουλευῶν, πιθεῖν
 Τιτᾶνας, Οὐρανοῦ τε καὶ Χθονὸς τέκνα,
 Οὐκ ἠδυνήθην· αἰμύλας δὲ μηχανὰς
 Ἀτιμάσαντες καρτεροῖς φρονήμασιν,
 Ἦροντ' ἀμοχθὶ πρὸς βίαν τε δεσπόσειν· 210
 Ἐμοὶ δὲ μήτηρ οὐχ ἅπαξ μόνον Θέμις,
 Καὶ Γαῖα, πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία,
 Τὸ μέλλον ἧ κραίνοιτο προὔτεθεσπίκει,
 ὧς οὐ κατ' ἰσχὺν, οὐδὲ πρὸς τὸ καρτερόν
 Χρεῖη, δόλῳ δὲ τοὺς ὑπερσχόντας κρατεῖν. 215
 Τοιαῦτ' ἐμοῦ λόγοισιν ἐξηγουμένου,
 Οὐκ ἤξιωσαν οὐδὲ προσβλέψαι τὸ πᾶν.
 Κράτιστα δὴ μοι τῶν παρεστώτων τότε
 Ἐφαίνεται εἶναι προσλαβόντα μητέρα
 Ἐκόνθ' ἐκόντι Ζηνὶ συμπάραστατεῖν. 220
 Ἐμαῖς δὲ βουλαῖς Ταρτάρου μελαμβαθῆς
 Κευθμῶν καλύπτει τὸν παλαιγενῆ Κρόνον·
 Λυτοῖσι συμμάχοισι· τοιάδ' ἐξ ἐμοῦ
 Ὁ τῶν θεῶν τύραννος ὠφελημένος
 Κακαῖσι ποιναῖς ταῖσδ' ἐμ' ἐξημείψατο 225
 Ἔνεστι γάρ πως τοῦτο τῇ τυραννίδι
 Νόσημα, τοῖς φίλοισι μὴ πεποιθέναι.
 Ὅ δ' οὖν ἐρωτᾷτ', αἰτίαν καθ' ἣντινα
 Αἰκίζεταί με, τοῦτο δὴ σαφηνιώ.
 Ὅπως τάχιστα τὸν πατρῷον ἐς θρόνον· 230
 Καθέζετ', εὐθὺς δαίμοσιν νέμει γέρα
 Ἄλλοισιν ἄλλα, καὶ διεστοιχίζετο
 Ἀρχήν· βροτῶν δὲ τῶν τालαιπῶρων λόγον
 Οὐκ ἔσχεν οὐδέν', ἀλλ' αἰστώσας γένος

αὐτὸς αὐτῷ τούτῳ, ἐπεχείρησα λόγῳ πείσαι Τιτᾶνας ἀποσχέσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ λοιποῦ πρὸς αὐτὸν διαπληκτίζεσθαι βίαν· ἐπεὶ δὲ οὐχ οἷός τε ἐγενόμην λόγῳ τυχεῖν, ὦν ἡξίουν, πρὸς βίαν αὐτῶν ὠρμημένων πάντως κρατῆσαι, χρησμὸν αὐτοῖς, ὃν παρὰ τῆς μητρὸς ἔτυχον προακηκοώς, ἐξηγούμην αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἔσθ' ὅλως πρὸς βίαν ὑπερσχεῖν· ἀλλ' ὁπότερος, ὃν αὐτῶν κατασοφίσηται τὸν ἕτερον δούλῳ, τούτῳ τὸ κράτος ἔσαι· ἐπεὶ δέ μου καὶ ταῦτ' ἐξ ὑπεροφίης παρήκουον, ἐβουλεύόμην τὰ δεύτερα· κράτιστον δὲ πάντων ἐδόκει μοι συμπαραλαβεῖν τὴν μητέρα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἄσμενος ἄσμένῳ, ὥς εἶχε, τῷ Διὶ ἐξηγήσασθαι· τούτου δὲ γενομένου, Τάρταρος μὲν ἐξ ἐμῆς συμβουλῆς παραδέχεται Κρόνον καὶ τοὺς συμμάχους αὐτοῦ ἐς τὸ σκότος· Ζεὺς δὲ τοῦ θρόνου κάτοχος οὕτω γίγνεται. Ἀλλ' ὁ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτ' εὖ παθὼν πρὸς ἐμοῦ, ὄρα δ' οἷσις με ἤδη ἀνθ' οἷων ἀμείβεται· νόσημα γὰρ καὶ τοῦθ', ὡς ἔοικε, σύνοικον τοῖς τυράννοις μὴ πιστεύειν τοῖς φίλοις· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· Ὁ δέ μου προσπυνθάνεσθε, πόθεν ἐς τοσοῦτον χολωθεῖς, οὕτως ὠμῶς μοι καθήψατο, τοῦθ' ὑμῖν νῦν ἐρῶ· ἐπειδὴ γὰρ τάχιστα τὸν πατρῶον κατέσχε θρόνον, ἄλλα τε ἄλλοις τῶν θεῶν γέρα δίδωσι, καὶ τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ διακοσμεῖ πρὸς ἀσφάλειαν· ἀνθρώπων δ' ἐφάνη λόγον μηδένα ποιούμενος, τὸ μὲν νῦν ὑπάρχον γένος αὐτῶν σκοπούμενος ἀφανίσαι· ἕτερον

208. Αἰμύλας μηχανάς] αἰμύλοις καὶ μελιχίοις λόγοις πάντα τρόπον ἐμχανησάμην αὐτοὺς μεταπεισαι. 211. Ἄπαξ] ἡ ἐμὴ μήτηρ ἢ μὴ ἐν, ἀλλὰ δύο κεκτημένη ὀνόματα. Γαῖα τε καὶ Θέμις ὀνομαζομένην· ὁ δὲ λόγος ἅπας αὐτῷ ἐξῆς μέμψασθαι τὸν Δία εἰς ἀχαριστίαν, ὡς οἷα ἀνθ' οἷων ἐστὶ πεπονθώς· καὶ διηγείται, ὅποια μὲν αὐτὸς ἐκείνων εὖ ἐποίησεν, ὅποια δ' ἔπειτα

- Τὸ πᾶν, ἔχρηζεν ἄλλο φιλῦσαι νέον. 135
- Καὶ τοῖσιν οὐδείς ἀντέβαινε πλὴν ἐμοῦ.
 Ἐγὼ δ' ἐτόλμησ' ἐξερυσάμην βροτοὺς
 Τοῦ μὴ διαρῥαισθέντας εἰς Ἄδου μολεῖν.
 Τῷ τοι τοιαῖσδε πημοναῖσι κάμπτομαι,
 Πάσχειν μὲν ἀλγειναῖσιν, οἰκτραῖσιν δ' ἰδεῖν. 240
 Θνητοὺς δ' ἐν οἴκῳ προθέμενος, τούτου τυχεῖν
 Οὐκ ἠξιώθην αὐτός· ἀλλὰ νηλεῶς
 Ὡδ' ἐρρύθμισμαι. Ζηνὶ δυσκλεὲς θέα.
- ΧΟ. Σιδηρόφρων τε καὶ πέτρας εἰργασμένος,
 Ὅστις, Προμηθεῦ, σοῖσιν οὐ ξυνασχαλᾷ 245
 Μόχθοις· ἐγὼ γὰρ οὔτ' ἂν εἰσιδεῖν τάδε
 Ἐχρηζον, εἰσιδοῦσά τ' ἠλγύνθην κέαρ.
- ΠΡ. Καὶ μὴν φίλοις ἔλεινός εἰσορᾷν ἐγώ.
- ΧΟ. Μὴ πού τι προὔβης τῶνδε καὶ περαιτέρω;
- ΠΡ. Θνητοὺς γ' ἔπαυσα μὴ προδέρκεσθαι μόνον. 250
- ΧΟ. Τὸ ποῖον εὐρὼν τῆσδε φάρμακον νόσου;
- ΠΡ. Τυφλάς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας κατόκισα.
- ΧΟ. Μέγ' ὠφέλημα τοῦτ' ἐδωρήσω βροτοῖς.
- ΠΡ. Πρὸς τοῖσδε μέντοι πῦρ ἐγὼ σφιν ὥπασα.
- ΧΟ. Καὶ νῦν φλογωπὸν πῦρ ἔχουσ' ἐφήμεροι; 255
- ΠΡ. Ἀφ' οὗ γε πολλὰς ἐκμαθήσονται τέχνας.
- ΧΟ. Τοιοῦσδε δὴ σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάμασιν
 Αἰκίζεταί τε κοῦδαμῇ χαλᾷ κακῶν;
 Οὐδ' ἔστιν ἄθλου τέρμα σοι προκείμενον;
- ΠΡ. Οὐκ ἄλλο γ' οὐδὲν, πλὴν ὅταν κείνῳ δοκῇ. 260
- ΧΟ. Δόξει δὲ πῶς; τίς ἐλπίς; οὐχ ὕρᾳ, ὅτι
 Ἡμαρτες; ὥς δ' ἡμαρτες οὔτ' ἐμοὶ λέγειν
 Καθ' ἡδονὴν, σοί τ' ἄλγος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 Μεθῶμεν, ἄθλων δ' ἐκλυσιν ζῆται τινά.

δὲ αὐτῷ ἴσως ἐξ ἀρχῆς ἀναπλάσαι. Τούτων δ' οὕτως
 ἔχόντων, ὁρῶν ἐγὼ μηδένα τῶν ἄλλων ἐναντιωσόμενον
 τοῦτοισι οὐκ ἀπηξίωσα ἐξαρπάσαι τοὺς θνητοὺς τοῦ κιν-
 δύνου. ἵνα μὴ διαρρυσέντες, ἀθρόοι εἰς τὸν Ἄδην κατέλ-
 θοιεν. Ταῦτ' ἐστὶ τῶν παρόντων μοι κακῶν. τὰ ἐγκλή-
 ματα· ἀλγεῖνά μὲν καί μοι οὕτω πάσχειν, οἰκτρὰ δὲ καὶ
 τοῖς ἄλλοις ὀρᾶν· θνητοὺς γὰρ ἐλεήσας, ἔλεον ἐμαυτῷ
 εὑρέσθαι οὐχ οἷός τε ἐγενόμην, θεὰ νῦν οἰκτρὰ, ὥς ὀρά-
 τε, καὶ ἀκλεῆς προκείμενος αὐτῷ τῷ Διὶ.

ΧΟ. Ἀνάλγητος ὧς καὶ ἡλίθιος, ὅς ἂν μὴ συναλγήσῃ
 τοιαῦτά σοι πάσχοντι.

ΠΕ. Πέποιθα· ἐλεεινὸς γὰρ λῖαν ἐν ὄφει πρόκειται τῶν
 φιλοῦντων.

ΧΟ. Ἀλλὰ μὴ καὶ ἄλλοτι παρὰ ταῦτα παρέθης;

ΠΡ. Ἔοικα· θνητοὺς γὰρ ἐξεπαίδευσα μηκέτι τὸν θάνατον
 αἶε ἐν ὀφθαλμοῖς προκείμενον ἔχειν.

ΧΟ. Ποίῳ τρόπῳ τοῦτ' αὐτοῖς τὸ νόσημα ἐδυνήθης ἰάσασθαι;

ΠΡ. Τυφλὰς ἐλπίδας εἰς τὸ μέλλον πορίσας αὐτοῖς·

ΧΘ. Μέγα τοῦτ' ἀτεχνῶς εἰς ὄνησιν ἔστιν ἀνθρώποις δε-
 δωρημένον.

ΠΡ. Χωρὶς δὲ τούτων, καὶ τὸ πῦρ ἐγὼ εἰμι ὁ πορίσας αὐτοῖς.

ΧΟ. Καὶ ἔσθ' ὅπῃ νῦν καὶ παρὰ τοῖς θνητοῖς ὑπάρχει τὸ πῦρ;

ΠΡ. Πάντως· καὶ πολλὰς τέχνας οὗτοί γε δι' αὐτοῦ μηχαν-
 νῶνται.

ΧΟ. Καὶ ταῦτ' ἐστίν, ἐφ' οἷς ὁ Ζεὺς ἀνενδότης σε τοιού-
 τοις καθυπέβαλε πόνοις; καὶ πότε σοι τῶν παρόντων
 κακῶν πέρας ἔσται;

ΠΡ. Πότ' ἂν ἄλλοτε, ἢ ὅτε ἐκείνῳ δόξῃ;

ΧΟ. Πόθεν σοι καὶ τοῦτο εὐπροσδόκητον γίγνεται, συνει-
 δότι ἀσύγγνωστα ἤδη ἡμαρτηκότι; ὅς γάρ... ἄλλ'
 οὐκ ἂν ἐγὼγ' εἴποιμι· ἐμέ τε γὰρ νῦν λυπήσει ταῦτα
 μνημονεύμενα· καί σοι διὰ ταῦτα μᾶλλον ἀλγεῖν αἰ-
 τία γενήσεται. Ἐάτεον οὖν τὰ τοιαῦτα, καὶ θεραπείαν,
 ἣν ἂν δυνηθῶμεν, τῶν ἀλγεινῶν ζητητέον..

- ΠΡ. Ἐλαφρόν, ὅστις πημάτων ἐξω πόδα 265
 ἔχει παραινεῖν νουθεῖν τε τὸν κακῶς
 Πράσσοντ'· ἐγὼ δὲ ταῦθ' ἅπαντ' ἡπιστάμην.
 ἔκων ἐκὼν ἡμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι.
 Θνητοῖς δ' ἀρήγων, αὐτὸς εὐρόμην πόνους.
 Οὐ μὴν τι ποιναῖς γ' ὥρόμην τοῖαίσι με 270
 Κατισγανεῖσθαι πρὸς πέτραις πεδαρσίοις,
 Τυχόντ' ἐρήμου τοῦδ' ἀγέιτονος πάγυ.
 Καί μοι τὰ μὲν παρόντα μὴ δύρεσθ' ἄχῃ,
 Πέδοι δὲ βᾶσαι τὰς προσερπούσας τύχας
 Ἀκούσασθ', ὡς μάθῃτε διὰ τέλους τὸ πᾶν. 275
 Πείθεσθέ μοι, πείθεσθε, συμπονήσατε
 Τῷ νῦν μογοῦντι· ταῦτά τοι πλανωμένη
 Πρὸς ἄλλοι· ἄλλον πημονὴ προσίζάνει.
 ΧΟ. Οὐκ ἀκούσαις ἐπεθώζας
 Τοῦτο, Προμηθεῦ. 280
 Καὶ νῦν ἐλαφρῷ ποδὶ κρατύνουσιν
 Θᾶκον προλιποῦσ',
 Αἰθέρα θ' ἀγνὸν πόρον οἰωνῶν
 Ὀκριέσσει χθονὶ τῇδε πελῶ· 285
 Τοὺς σοὺς δὲ πόνους
 Χρήζω διὰ παντὸς ἀκούσαι.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΟΚΕΑΝΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΟΚ. ΗΚΩ δολιχῆς τέρμα κελεύθου

πέπονθε παρ' ἐκείνου. 274. Πέδοι δὲ βᾶσαι] κατελευθεῖν ἀπὸ τοῦ σκοπέ-
 λου· ἐκείθεν γὰρ ἐς δεῦρο διελέγοντο πρὸς αὐτόν, ὡς ἀνωτέρω στίχ. 114. σχολ.
 277. Ταῦτά τοι] συμπράσχειν μοι ὑμᾶς χάρι, εἰδυίας τὸ πᾶν τύχης πολύτρο-

ΠΡ. Οὐδὲν ῥᾶον, ἢ αὐτόν τινα ἔξω τῆς τῶν κακῶν πείρας ὄντα, ἐτέρους νουθετεῖν πειρωμένους ἤδη· καί τοι ἔγωγε, ἴστε, πάντα ταῦτα προεξεπιστάμην· καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην μὴ ἐκὼν τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτεῖν, ἐφ' οἷς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργετήσας, κακῶς αὐτὸς πάσχων· ἀλλ' οὐκ ἂν ποτ' ᾤκηθην ἐς τοσοῦτον διὰ ταῦτα ἐλάσειν τῶν κακῶν, ὥστ' ἐν ἐρήμῳ τῷδε τῷ χωρίῳ τοιαύτηγε προσδεδέσθαι σκοπέλω· ἀλλ' ὑμεῖς γε ἀποθυράμεναι τὰ παρόντα, πρόσιτε κατιοῦσαι, ὅπως ἂν ἐκ τοῦ ἐγγυτέρου τὰς ἄλλοις ἐπ' ἄλλον προσπτάσας τύχας σαφέστερον μάθῃτε διὰ τέλους· πείθεσθέ μοι, τήνδε μοι χάριν μετροῦσαι, καὶ τῷ κακῶς ἤδη πράσσοντι συμπονοῦσαι· τὸ γὰρ τῆς τύχης ἀστάθμητον ὄν, ἄλλοις ἐπ' ἄλλον πέφυκε μεταβαίνειν.

ΧΟ. Ἀσμέναις ἡμῖν τοῦτον εἰρηκας λόγον, Προμηθεῦ· διὸ καταλιποῦσαι νῦν τὴν μετάρσιον ταύτην καὶ ἀκίνητον ἔδραν, ἀξίαν οὖσαν μάλιστα' ἐπίπτασθαι ὄρνεσιν, εὐθύς κάτιμεν εἰς τὸ ἀντίτυπον μάλιστα ἔδαφος, ὥς ἐκ τοῦ ἐγγυτάτου μᾶλλον τὰ σὰ μάθωμεν δυστηχήματ'.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΩΚΕΑΝΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΩΚ. ΩΚΕΑΝΟΣ ἤκω πρὸς σέ, Προμηθεῦ, μακρὰν οὕτω

φον ἀπ' ἄλλου εἰς ἄλλον μεταπηδῶσης. 282. Θᾶκον] τὴν εὐκίνητον ἐν τῷ ἀέρι ἔδραν λιποῦσα, κάτειμι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῷ στερεοῦ. 286. Δολιχῆς] μακρᾶς· ἐνταῦθα ἦσαν αἶφνης ὁ Ωκεανὸς ἐπὶ γυπὶς ἐχούμενος, πρὸς παρα-

Διαμειψάμενος πρὸς σέ, Προμηθεῦ,
 Τὸν πετερυγῶκῃ τόνδ' οἰωνὸν
 Γνώμη στομίῳν ἄτερ εὐθύνων· 290
 Ταῖς σαῖς δὲ τύχαις, ἴσθι, συναλγῶ.
 Τό,τε γάρ με, δοκῶ, ξυγγενὲς οὕτως
 Ἐσαναγκάζει,

Χωρὶς τε γένους οὐκ ἔστιν ὅτῳ
 Μείζονα μοῦραν νείμαιμ', ἢ σοί· 295
 Γνώσει δὲ τὰδ' ὥς ἔτυμ', οὐδὲ μάτην
 Χαριτογλωσσεῖν ἐνι μοι· φέρε γάρ
 Στόμαϊν' ὅ,τι χρή σοι ξυμπράσσειν·
 Οὐ γάρ ποτ' ἐρεῖς ὥς Ὠκεανοῦ
 Φίλος ἐστὶ βεβαιώτερός σοι. 300

ΠΡ. Ἐὰ, τί χρῆμα; καὶ σὺ δὴ πόνων ἐμῶν
 Ἦκεις ἐπόπτῃς; πῶς ἐτόλμησας, λιπῶν
 Ἐπώνυμόν τε ρεῦμα καὶ πετρηρεφῇ
 Αὐτόκτιτ' ἄντρα, τὴν σιδηρομήτορα
 Ἐλθεῖν ἐς αἶαν, ἢ θεωρήσων τύχας 305
 Ἐμὰς ἀφίξαι καὶ ξυνασχαλῶν κακοῖς;
 Δέρκου θέαμα, τόνδε τὸν Διὸς φίλον,
 Τὸν συγκαταστήσαντα τὴν τυραννίδα,
 Οἷαις ὑπ' αὐτοῦ πημοναῖσι κάμπτομαι.

ΩΚ. Ὅρῳ, Προμηθεῦ, καὶ παραινέσαι γέ σοι 310
 Θέλω τὰ λῶσται, καί περ ὄντι ποικίλῳ.
 Γίγνωσκε σεαυτὸν καὶ μεθάρμοσαι τρόπους
 Νέους· νέος γάρ καὶ τύραννος ἐν θεοῖς.
 Εἰ δ' ὥδε τραχεῖς καὶ τεθηγμένους λόγους
 Ρίψεις, τάχ' ἂν σου καὶ μακρὰν ἀνωτέρω 315
 Θακῶν, κλύοι Ζεὺς, ὥστε σοι τὸν νῦν χόλον

πτορείαν ἀνύσας, τὸν ταχύπτερον τοῦτον γύπα γνώμη,
ὥς ὄραξ, ἀλλ' οὐ χαλινῷ διακυβερινῶν. Ἴσθι με τοίνυν
τοῖς σοῖς πόνοις τὰ μέγιστα συναλγοῦντα· τό, τε γάρ
συγγενές οὕτω πείθει, καὶ πρὸς τούτῳ, οὐκ ἔσθ' ὄντινα
συνορῷ μᾶλλον σου φιλούμενον ὑπ' ἐμοῦ· εἴση δὲ τοῦτο
αὐτίκ' οὐκ εἰς χάριν, εὐδ' ἄλλως ἐς πομπὴν καὶ ἀγλαΐ-
σμον ῥημάτων λεγόμενον· κέλευε γάρ με ὅ, τι βούλει,
συμπράξαι, καὶ εἴση μηδένα φίλον Ὠκεανοῦ σοι ἐσό-
μενον βεβαιότερον.

ΠΡ. Ἀλλὰ τί τοῦθ' ὄρω; καὶ σὺ ἤλθες τὰς ἐμὰς ὀφόμενος
δυστυχίας; καὶ πῶς ἡνέσχου τὸ ἐπώνυμον πέλαγος,
Σπήλαιά τε αὐτοφυῆ καὶ πετρηρεφῆ καταλιπὼν, εἰς
τὴνδε τὴν σιδηροτόκον γαῖαν παραγενέσθαι; ἢ τοὺς ἐμούς
ἐκ πολλῆς συμπαθείας θεασόμενος πόνους. Βλέπε τοίνυν
θέαμα ὀφθαλμοῖς δυσπαράδεκτον, τὸν ποτὲ Διὸς φίλον
καὶ τὴν τοῦ παντὸς αὐτῷ περιποιήσαντα βασιλείαν,
οἷ' ἀνθ' οἷων ἀπολαμβάνω.

ΩΚ. Βλέπω, Προμηθεῦ, καὶ σοὶ τὰ βέλτιστα, καὶ τοι σοφῶ γε
ὄντι βουλοίμην ἂν συμβουλευσαι· γινῶθι νῦν σεαυτὸν,
πρὸς τὸν τρόπον τοῦ νῦν κρατοῦντος μεθρημοσμένος·
εἶδ' οὕτως αὖ ἀπαιδεύτους ἐπιτοξεύεις λόγους, δέδοικα
μὴ καὶ περαιτέρω τῶν θρόνων γενόμενος ὁ Ζεὺς, ἐπα-
κούσῃ· καὶ τότε δὴ τὰ πρῶτα ταῦτα τῆς ὀργῆς αὐτοῦ,
ἔσται πάντως σοὶ παιδιὰ πρὸς τὰ δεύτερα· διὸ μηδέν σοι

μουσίαν τοῦ Προμηθέως. 304. Σιδηρομήτορα] εἰς τοὺς Χάλυδας, Σκύθας
καὶ αὐτοὺς ὄντας, πολλοὺς δ' αὐτόθι γίνεσθαι σίδηρος· ὥς καὶ Ξενοφῶν ἐν τῷ
περὶ ἀναβάσεως Κύρου δεδιόλωκε. 308. Τὸν συγκαταστήσαντα] αὐτὸς γὰρ
Προμηθεὺς, ὥς αὐτὸς εἶρηκεν ἀνωτέρω (στίχ. 220 καὶ ἐξῆς), συμπράξας,

- Παρόντα μόχθων παιδιὰν εἶναι δοκεῖν.
 Ἀλλ' ὦ ταλαίπωρ', ὅς ἔχεις ὀργὰς ἄφες,
 Ζήτει δὲ τῶνδε πημάτων ἀπαλλαγάς.
 Ἀρχαὶ ἴσως σοι φάνομαι λέγειν τάδε· 320
 Τοιαῦτα μὲν τοι τῆς ἄγαν ὑψηλόρου
 Γλώσσης, Προμηθεῦ, τὰπίχειρα γίγνεται.
 Σὺ δ' οὐδέπω ταπεινός, οὐδ' εἴκεις κακοῖς,
 Πρὸς τοῖς παροῦσι δ' ἄλλα προσλαθεῖν θέλεις.
 Οὐκουν, ἔμοιγε χρώμενος διδασκάλῳ, 325
 Πρὸς κέντρα κῶλον ἐκτενεῖς, ὁρῶν, ὅτι
 Τραχὺς μόναρχος, οὐδ' ὑπεύθυνος κρατεῖ.
 Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν εἶμι καὶ πειράσομαι,
 Ἐὰν δύνωμαι, τῶν δέ σ' ἐκλῦσαι πόνων.
 Σὺ δ' ἡσύχαζε μηδ' ἄγαν λαβροστόμει. 330
 Ἢ οὐκ οἶσθ' ἀκριβῶς ὦν περισσόφρων, ὅτι
 Γλώσση ματαία ζημία προστρίβεται;
 ΠΡ. Ζηλῶ σ', ὅθ' οὐνεκ' ἐκτὸς αἰτίας κυρεῖς;
 Πάντων μετασχὼν καὶ τετολμηκῶς ἐμοί.
 Καὶ νῦν ἔασον μηδέ σοι μελησάτω. 335
 Πάντως γὰρ οὐ πείσεις νιν· οὐ γὰρ εὐπιθής.
 Πάπταινε δ' αὐτὸς, μή τι πημανθῆς ὁδῷ.
 ΩΚ. Πολλῷ γ' ἀμείνων τοὺς πέλας φρενοῦν ἔφυς
 Ἢ σαυτόν· ἔργῳ κοῦ λόγῳ τεκμαίρομαι.
 Ὁρῶμενον δὲ μηδαμῶς ἀντισπάσης. 340
 Αὐχῷ γὰρ αὐχῷ τήνδε δωρεὰν ἐμοί
 Δώσειν Δί', ὥστε τῶνδ' ἐκλῦσαι πόνων.
 ΠΡ. Τὰ μὲν σ' ἐπαινῶ, κούδαμῃ λήξω ποτέ·

κατέστησε τὸν Δία τύραννον τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων. 333. Ὅθ' οὐνεκα]
 τὰ δύο ἀνθ' ἑνός· συνήθη δὲ ἡ φράσις καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις τραγωδοῖς. 336.

εἶναι φῆμ' ἔγωγε νῦν προὔργιαίτερον, ἢ ἀφένμενον τῆς
ὀργῆς, ἐξαитеῖσθαι παρ' αὐτοῦ τῶν παρόντων ἀπαλλα-
γῆναι κακῶν· καὶ οὐκ ἂν μωρὰ δόξειεν, οἶμαι, τὰ τοιαῦ-
τά σοι παρ' ἐμοῦ παραινόμενα λόγῳ, ἔργῳ παιδευ-
θέντι πικρὰ τὰ τῆς λαθροστομίας ἐπίχειρα γίγνεσθαι·
σύ δὲ μηδαμῇ ὑποχαλῶν τὴν ὀργὴν, μὴδ' ἐνδιδούς
ὀτιοῦν τοῖς παροῦσι, καὶ μεϊζόνων κίνδυνον σεαυτῷ
δοκεῖς ἐπισπᾶσθαι· ἀλλ' οὐκέτ' ἂν, ἔμοιγε πειθόμενος,
πρὸς κέντρα λακτίσειας, τραχὺν ὅτι μάλιστ' εἰδὼς τὸν
τὴν ἀρχὴν διακυβερνῶντα· καὶ, ὃ καὶ μᾶλλον, μηδενὶ
τῶν πράττει, καταξιοῦντα διδόναι λόγον. Ταῦθ' ἄρ' ἐγὼ
ἰὼν ὡς αὐτὸν, πειράτομαι, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, λύσειν ἡν-
τινοῦν σοι τῶν κακῶν πρὸς ἐκείνου εὐρέσθαι· σύ δ' ἡσυ-
χίαν ἄγων αὐτοῦ, γλώττης κράτει· σοφὸς γὰρ εἶ, Προ-
μηθεῦ, καὶ οἶσθ' ἀκριβῶς, ὅση γε ζημία ἐκ γλώττης
προσγίγνεται ἀκρατοῦς.

ΠΡ. Μακαρίζω σε, ὅτι συµμετασχὼν ἐμοὶ τῶν δεινῶν, καὶ
συμπάσχων, ἀναίτιος τὸ σύνολον καὶ ἄμειμπτος διαγί-
νη· περὶ δὲ ἐμοῦ μηδέν σοι μελέτω· οὐ γὰρ ἂν πείσειας
ἐκεῖνον, δυσπειθῇ μάλιστα καὶ δυσάγωγον ὄντα· φρό-
νιμον δὲ μόνον περὶ τῆς σεαυτοῦ ἀσφαλείας φροντί-
ζειν, ἵνα μή τι πάθῃς, ἐφ' οἷς ἤκεις ἐπισκεψόμενός με.

ΩΚ. Δεινὸν μὲν σε γενέσθαι ἐτέρους μᾶλλον, ἢ σαυτὸν βελ-
τιοῦν, ἔργῳ τούτου πεπειράμαι, καὶ λόγων οὐ χρεία·
ἐμὲ δὲ, ὄφελός σοι γενέσθαι συμπροθυμούμενον μὴ
κώλυε μάτην· πέποιθα γὰρ δυνήσεσθαι ταῦτά γε παρὰ
τῷ Διὶ, ὥστ' ἀπαλλαγὴν σοι τῶν παρόντων εὐρέσθαι·

ΠΡ. Τούτων μὲν οὖν ἔνεκα ἐπαινῶ σε καὶ οὐδέποτε παύ-

Ὁδῶ] ἐν τῷ ἐπ. στρέφειν σε· ἢ ἐφ' οἷς ἤκεις ἐπισκεψόμενός με. 351 Ἀτλαντι]

Προθυμίας γὰρ οὐδὲν ἑλλείπεις· ἀτὰρ
 Μηδὲν πόνει· μάτην γὰρ οὐδὲν ὠφελῶν
 Ἐμοὶ πονήσεις, εἴ τι καὶ πονεῖν θέλεις.
 Ἀλλ' ἡσύχαζε, σαυτὸν ἐκποδῶν ἔχων·
 Ἐγὼ γὰρ οὐκ εἰ δυστυχῶ, τοῦδ' οὐνεκα
 Θέλοισμ' ἂν ὥς πλείστοισι πημονὰς τυχεῖν.

345

ΩΚ. Οὐ δῆτ', ἐπεὶ με χ' αἱ κασιγνήτου τύχαι
 Τείρουσ' Ἄτλαντος, ὃς πρὸς ἐσπέρους τόπους
 Ἔστηκε, κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς
 Ὁμοῖν ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐχάκαλον.

350

Τὸν γηγενῆ τε Κιλικίων οἰκήτορα
 Ἄντρων ἰδὼν ὄκτετρα, δάϊον τέρας
 Ἐκατογκάρηνον πρὸς βίαν χειρούμενον
 Τυφῶνα θοῦρον, πᾶσιν ὃς ἀντέστη θεοῖς,
 Σμερδναῖσι γαμφηλαῖσι συρίζων φόνον·
 Ἐξ ὀμμάτων δ' ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας,
 ὧς τὴν Διὸς τυραννίδ' ἐκπέρσων βία·

355

Ἀλλ' ἦλθεν αὐτῷ Ζηνὸς ἄγρυπνον βέλος,
 Καταιβάτης κεραυνὸς ἐκπνέων φλόγα,
 ὃς αὐτὸν ἐξέπληξε τῶν ὑψηλόρων

360

Κομπασμάτων· φρένας γὰρ εἰς αὐτὰς τυπεῖς
 Ἐφεψαλώθη κᾶ' ἐνερωντήθη σθένος.

365

Καὶ νῦν ἀχρεῖον καὶ παρήγορον δέμας

Κεῖται στενωποῦ πλησίον θαλασσίῳ
 Ἰπούμενος ρίζαισιν Αἰτναίαις ὑπο·

Κορυφαῖς δ' ἐν ἄκραις ἤμενος μυδροκτυπεῖ

Ἄτλας, Προμηθεύς, καὶ Μενότιος ἀδελφοὶ ὄντες, οὐ μετρίως τῆς τοῦ Διὸς ὀργῆς παραπήλαυσαν, ὁ μὲν, τὸν οὐρανὸν ἐν ὤμῳ φέρων· ὁ δὲ, ἐν Καυκάσῳ ἦδη προσηλωθείς. Μενότιος δὲ κεραυνῷ ὑπ' αὐτοῦ ἀπολεισθείς· ἐ δ' αὖτε Τυ-

σφαίρι τοῦτο ποιῶν, ὥς πᾶσαν ἐπιδειξάντα προθυμίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτό σοι εἰς μάτην σπουδάζεται, καλῶς ποιήσεις, εἰ ἡσυχίαν ἄγοις, μακρὰν τῶν παρόντων γένόμενος, καὶ τὸ σαυτοῦ προορώμενος μόνον· ἐγὼ γὰρ, εἰ καὶ δυστυχῶ, ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ ἐτέροις βουλοίμην κακῶν αἰτία γενέσθαι.

ΩΚ: Οὐκ ἂν σου ἀπολειφθείην ἐκὼν εἶναι, Προμηθεῦ· καὶ γὰρ καὶ Ἄτλαντα ὄρων τὸν σὸν ἀδελφόν, τοιοῦτον ἄχθος ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν οὐρανὸν καὶ γῆν ἐπ' ὤμων, μέγεθος ὑπερφύεσ ἀτεχνῶς, ἀνέχοντα, τήκομαι· ὦκτειρα δὲ καὶ Τυφῶνα τὸν ἐν Κιλικίᾳ τέρας ἑκατοντακάρηνον γεννηθέντα, ἰδὼν αὐτὸν τῇ τοῦ κρείττονος βίᾳ ὑπείξαντα· μόνος γὰρ πρὸς πάντας θεοὺς ἀντιστῆναι τολμήσας, ἐπεχείρησε τὴν τοῦ Διὸς καθελεῖν δυναστείαν, φόνον μὲν ἐκ πάντων τῶν στομάτων συρίζων, πῦρ δὲ βλέπων ἀπὸ τῶν ὀμμάτων· ἀλλὰ καταπεσὼν κεραυνὸς οὐρανόθεν, ἐπαυσε αὐτὸν μηκέθ' ἠψηγορεῖν παρὰ τὸ προσῆκον· οὕτω δὲ περιφρυγείς πανταχόθεν, τὸ πλείστον τῆς ἰσχύος ἀφήρηται, καὶ νῦν κεῖται λίαν ἀβληχρῶς ἔχων ἐν τῷ τῆς Σικελίας πορθμῷ παρὰ τὴν τῆς Αἴτνης ὑπώρειαν ἀσβολούμενος· ἥς ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ

φῶν Γῆς ὢν παῖς ἑκτὸν κεφαλαῖς περιστοιχισμένος, καὶ πῦρ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὅπως βλέπων, κεραυνωθείς καὶ αὐτὸς τὸ πλείστον τῆς ἰσχύος ἀπώλεσε· κἀντεῦθεν ἀπὸ τῆς Κιλικίας εἰς τὴν Σικελίαν μεταβάς αὐτοῦ κατεκρύβη ἐν ταῖς τῆς Αἴτνης ἀντροῖς· ἦν δὲ ταῖς κεφαλαῖς ὅμοιος ὄφει· διὸ καὶ συρίζειν αὐτὸν ἔφη. 369. Μυδροκτυπεῖ] χαλκεύει. παρὰ τὸ τὸν μῦδρον, εἴτ' οὖν πεπυρακτωμένον σιδήρον ἐπὶ τοῦ ἄχμονος κτυπεῖν, ὃ ἐστὶν ἐλαύνειν, ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Αἴτνης ἐκρήγνυνται πυρὸς κρατῆρες, πλάττει ὁ ποιητὴς τὸν Ἡφαιστον ἐκεῖ ἐργαζόμενον. καὶ τὸν Τυφῶνα μέλλοντά ποτ' ἀναζέειν ἐκ πολλῆς ὀργῆς· καὶ ὀρμῇ πῦρ πρυμνάγον. 374. Βέλεσι ζάλης.]

- Ἥφαιστος, ἔνθεν ἐπραγήσονται ποτε 370
 Ποταμοὶ πυρὸς δάπτοντες ἀγρίαις γνάθοις
 Τῆς καλλικάρπου Σικελίας λευροῦς γύας·
 Τοιόνδε Τυφῶς ἐξαναζέσει χόλον
 Θερμοῖς ἀπλήστου βέλεσι πυρπνόου ζάλης,
 Καίπερ κεραυνῷ Ζηνὸς ἠνθρακωμένος. 375
- ΠΡ. Σὺ δ' οὐκ ἄπειρος, οὐδ' ἐμοῦ διδασκάλου
 Χρῆζεις· σεαυτὸν σῶζ', ὅπως ἐπίστασαι·
 Ἐγὼ δὲ τὴν παροῦσαν ἀντλήσω τύχην.
 Ἔς τ' ἂν Διὸς φρόνημα λωφῆσῃ χόλου.
- ΩΚ. Οὐκ οὖν Προμηθεῦ, τοῦτο γινώσκεις, ὅτι 380
 Ὀργῆς νοσοῦσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι;
 ΠΡ. Ἐάν τις ἐν καιρῷ γε μαλθάσῃ κέαρ,
 Καὶ μὴ σφριγῶντα θυμὸν ἰσχναίῃ βίᾳ.
- ΩΚ. Ἐν τῷ προμηθεῖσθαι δὲ καὶ τολμᾶν τίνα
 Ὁρᾷς ἐνοῦσαν ζημίαν; διδασκέ με. 385
- ΠΡ. Μόχθον περισσὸν, κουφόνουν τ' εὐηθίαν.
- ΩΚ. Ἐὰ με τήνδε τὴν νόσον νοσεῖν, ἔπει
 Κέρδιστον εὖ φρονοῦντα, μὴ δοκεῖν φρονεῖν.
- ΠΡ. Ἐμὸν δοκήσει τάμπλάκῃμ' εἶναι τόδε.
- ΩΚ. Σαφῶς μ' ἐς οἶκον σὸς λόγος στέλλει πάλιν.
- ΠΡ. Μὴ γάρ σε θρῆνος οὐμὸς εἰς ἔχθραν βάλῃ. 390
- ΩΚ. Ἢ τῷ νέον θακοῦντι παγκρατεῖς ἔδρας;
- ΠΡ. Τούτου φυλάσσου μὴ ποτ' ἄχθεσθῇ κέαρ.
- ΩΚ. Ἢ σὴ, Προμηθεῦ, συμφορὰ διδάσκαλος.

ζάλην μὲν φησιν τὴν τοῦ πυρὸς εἶον ἐπικυμάτωσιν, βέλη δὲ τὴν τοῦ αὐτοῦ
 εἰς τὰ ἄνω ἀνάδοσιν, καὶ καταβρόχην εἰς τὰ πεδία. 378. Ἀντλήσω] ὑπομα-
 νῶ. Δοκεῖ δὲ τὸ Ἀντλεῖν τοῦτο συγχεῖσθαι πρὸς τὸ Ἀνατλεῖν, ὥστ' ἄμφω
 ταῦτ' οὐ σημαίνειν, 404. Ἀμείγαρτα] κρείττω παντὸς φθόκου κατίσθησε Ζεὺς

τοῦ Ἠφαίστου χαλκεύοντος, ποταμοὶ παμφάγου πυρὸς ἐκραγῆσονται, πᾶν τὸ προστυχὸν ἐξῆς κατὰ τὸ πεδίον ἐπινεμούμενοι· τοιούτου πυρὸς ὀργὴν, καὶ περ τῷ τοῦ Διὸς τυπεῖς κεραυνῷ, βούλεται Τυφὼν ἀναΐεσαι.

ΠΡ. Οὐκοῦν, ὥς πολλὴν τοῦ πράγματος γνῶσιν ἔχων, αὐτὸς σεαυτῷ γενόμενος διδάσκαλος, σῶζου, ὅπως ἐπίστασαι ἄριστα· ἐμὲ δὲ ἕα φέρειν τὸ πάθος, μέχρις ἂν ὁ Ζεὺς κόρον τοῦ χόλου λάβῃ.

ΩΚ. Ἄρ' οὐκ οἶσθ', ὦ Προμηθεῦ, ὅτι καρδίαν παρωξυμένην μαλάσῃ λόγος;

ΠΡ. Ὁμολογῶ· ἀλλ' ἐπειδὴν τις ἐν καιρῷ τοῦτο πράττει, μηδὲν ἐπιβαλλόμενος βίᾳ μαλάσσειν τὸν σφόδρα ἠρεθισμένον.

ΩΚ. Καλῶς τοῦτο· ἀλλ' ὅρα· τί βλάβος ἐκ τῆς προθυμίας καὶ τόλμης τοῖς πράγμασι γενησόμενον; τοῦτ' οὖν εἴτι οἶσθα, καὶ μὲ ἤδη δίδασκε.

ΠΡ. Βλάβην μὲν, οὐ· πόνον δ' ὁρῶ μάταιον, καὶ πολλὴν ἐνοῦσαν εὐχθειαν.

ΩΚ. Δὸς οὖν ἔμοιγε τὴν νόσον ταύτην νοσεῖν· κέρδος γὰρ, οἶμαι, τοῦτό γε οὐ σμικρὸν, ἄφρονα δοκεῖν εἶναι τὸν περὶ σοῦ εὖ φρονοῦντα.

ΠΡ. Ἀλλ' ὁρῶ τὸ ἀμάρτημα εἰς ἐμὲ ἤζον ἔπειτα.

ΩΚ. Σὺ τοίνυν ἔοικας ἕκ γε τῶν λόγων ἀπραχτόν με βούλεσθαι ἀποπέμψαι.

ΠΡ. Ἔοικα γάρ· οὐ γὰρ ἂν βουλοίμην τάχα σε θρηνοῦντα, πρὸς ἕτερον ἀπεχθάνεσθαι.

ΩΚ. Τὸν Δία φῆς εἶναι τοῦτον, ἢ ἕτερον ὄντινον;

ΠΡ. Δηλονότι· τοῦτον γὰρ δεῖ σε φυλάττεσθαι πάντως, μή ποτ' αὐτῷ πρὸς ἀπέχθειαν ἔλθῃς.

ΩΚ. Ἀλλ' ἂν, Προμηθεῦ, ταῦτα φῆς· πέριστι γὰρ ἐκ τῆς σῆς σωφρονίζεσθαι συμφορᾶς.

- ΠΡ. Στέλλου, κομίζου, σῶζε τὸν παρόντα νοῦν.
 ΩΚ. Ὀρμωμένω μοι τόνδ' ἐθώψας λόγον. 395
 Δευρὸν γὰρ οἶμον αἰθέρος ψαίρει πτεροῖς
 Τετρασκελὲς οἰωνός· ἄσμενος δὲ τ' ἂν
 Σταθμοῖς ἐν οἰκείοισι κάμψειεν γόνα.
 ΧΟ. Στένω σε τᾶς οὐλομένας
 Τύχας, Προμηθεῦ, 400
 Δακρυσίστακτον δ' ἀπ' ὄσσω
 Ῥαδινῶν ῥέος παραιᾶν
 Νοτίοις ἔτεγξε παγαῖς·
 Ἀμέγαρτα γὰρ τάδε Ζεὺς
 Ἰδίοις νόμοις κρατύνων, 405
 Ἵπερήφανον θεοῖσι
 Τοῖσι πάρος δείκνυσιν αἰχμάν.
 Πρόπασα δ' ἤδη στονόεν
 Λέλακε χώρα,
 Μεγαλοσχήμενά τ' ἄρ— 410
 Χαιοπρεπῇ στένουσι τὰν σάν,
 Εὐνομαιμόνων τε τιμάν,
 Ὅπόσοι τ' ἐποικον ἀγνᾶς
 Ἀσίας ἔδος νέμονται,
 Μεγαλοστόνοισι σοῖσι 415
 Πήμασι συγχάμνουσι θνητοί·
 Κολχίδος τε γᾶς ἔνοικτοι
 Παρθένοι, μάχας ἄτρεστοι,
 Καὶ Σκύθης ὄμιλος, οἱ γᾶς
 Ἐσχατον τόπον ἀμφὶ 420
 Μαιῶτιν ἔχουσι λίμναν,
 Ἀραβίας τ' ἄρειον ἄνθος,
 Ἰψίκρημνόν θ' οἱ πόλισμα
 Καυκάσου πέλας νέμονται,
 Δαΐος στρατὸς, ὅζυ— 425
 Πρόφροισι βρέμων ἐν αἰχμαῖς.
 Μόνον δὴ πρόσθεν ἄλλον ἐν πόνοις
 Δαμέντ' ἀκαμαντοδέτοις
 Τιτᾶνα λύμαις εἰσιδόμαν θεῶν
 Ἄτλανθ', ὃς αἶν ὑπείροχον σθένος 430

ΠΡ. Ἀπιδὼν τοίνυν, σῶζε τὴν ὑπάρχουσαν εὐτυχίαν

ΩΚ. Καὶ ὠρμημένῳ μοι ἤδη πρὸς τοῦτο τὸν ὕστατον τοῦτον
εἴρηκας λόγον· ὁ γὰρ βέλτιστος γυψ οὐτῶσι, κούφῳ
πτερῶ διῶν τὸν αἰθέρα, οὐκ ἂν πρῶτος ἄσμενος κα-
ταλύσειέ πη, ἢ ἐν τοῖς οἰκείοις.

ΧΟ. Τὴν παροῦσάν σοι ὀρῶν συμφορὰν, Προμηθεῦ, δάκρυα-
ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καταστίζω τῶν παρειῶν, καὶ στε-
ναγμοὺς ἀναπέμπω ἀπὸ καρδίας· Ζεὺς γὰρ τὴν ὑπάρ-
χουσαν αὐτῷ ἀρχὴν παντὸς φθόνου κρείττω ἰδίοις νό-
μοις ἀποκαταστησάμενος εἰς ἀσφάλειαν, ὑπερήφανον
ἤδη προτείνει τοῖς πρόσθεν θεοῖς τὸν βραχίονα· διὸ πᾶ-
σα μὲν ἤδε χώρα ἐκ βιχθέων βοᾷ, τά τε πρόσθεν μεγά-
λα καὶ θαυμαστά, τότε σὸν καὶ τῶν σῶν ἀδελφῶν πά-
θος στένουσι· καὶ οἱ θνητοὶ, ὅσοι τε ἔχουσι τὴν Ἀσίαν,
τότε τὴν Κολχίδα κατοικοῦν ἔθνος τῶν μαχιμωτάτων
παρθένων, καὶ πᾶς ὁ ὄμιλος τῆς Σκυθίας μέχρι τῆς
Μαιώτιδος λίμνης, τότε μάχιμον ἔθνος τῆς Ἀραβίας,
καὶ ὅσοι κατ' ὥκηνται ἐν ἀποτόμοις περὶ τὸ Καυκάσιον,
ὁ γενναῖος στρατὸς, καὶ δεινότατος ἀπάντων τοξεύειν,
σύμπαντες οὗτοι, τὸ σὸν μέγα πάθος ὀρῶντες, συμ-
πάσχουσιν· ἴσμεν γὰρ τῶν πρόσθεν μηδένα οὕτως ὡ-
μῶς, πλὴν Ἄτλαντος, τιμωρούμενον· οὗτος δὲ ὅλον

τὴν ἑαυτοῦ δυναστείαν. 410. Μεγαλοσχήμονα καὶ ἀρχαιοπρεπῆ | τίνα ταῦτα
ἢ ὅσα παρακλιῶν ὁ αὐτὸς ἀριθμεῖ. Συνάμεινος δὲ φησὶν Ἄτλαντα καὶ Με-
νοίτιον. Παρθένους δ' αὖ τὰς Ἀμαζόνας. 438. Χλιδῆ. χλιδὴν φησὶ τὴν ἐπὶ

Κραταιὸν οὐράνιον τε πόλον·

Νώτοις ὑποβαστάζει.

Βεῖ δὲ πόντιος κλύδων

Ευμπιτνῶν, στένει βυθός,

Κελαινὸς δ' αἶδος ὑποβρέμει μυχός·

435

Γᾶς, παγαί θ' ἀγνορρύτων ποταμῶν

Στένουσιν ἄλγος οἰκτρὸν.

MP. Μή τοι χλιδῇ δοκεῖτε μηδ' αὐθαδία·

Σιγᾶν με· συννοία δὲ δάπτομαι κέαρ,

Ὅρῶν ἐμαυτὸν ὧδε προυσελούμενον.

440

Καίτοι θεοῖσι τοῖς νέοις τούτοις γέρα·

Τίς ἄλλος, ἢ γὰρ παντελῶς διώρισεν;

Ἄλλ' αὐτὰ σιγῶ· καὶ γὰρ εἰδυῖαισιν ἂν

Ἰμῖν λέγοιμι· τὰν βροτοῖς δὲ πῆματα

Ἀκούσαθ', ὧς σφᾶς νηπίους ὄντας τὸ πρῖν·

445

ἔννοους ἔθηκα καὶ φρενῶν ἐπηβόλους.

Δέξω δὲ, μέμψιν οὔτιν' ἀνθρώποις ἔχων,

Ἄλλ' ὦν δέδωκ' εὖνοιαν ἐξηγούμενος,

Οἳ πρῶτα μὲν βλέποντες, ἐβλεπον μάτην·

Κλύοντες, οὐκ ἤκουον· ἀλλ' ὄνειράτων·

450

Ἀλίγκιοι μορφαῖσι τὸν μακρὸν χρόνον·

Ἐφυρον εἰκῇ πάντα, κοῦτε πλινθυφεῖς

Δόμους προσεῖλους ἦσαν, οὐ ξυλουργίαν·

Κατώρυχες δ' ἔναιον, ὥστ' ἀήσυροι

Μύρμηκες ἄντρων ἐν μυχοῖς ἀνηλίοις.

455

Ἦν δ' οὐδὲν αὐτοῖς οὔτε χεῖματος τέκμαρ,

Οὔτ' ἀνθεμώδους ἥρος, οὔτε καρπίμου

Θέρους βέβαιον, ἀλλ' ἄτερ γνώμης τὸ πᾶν

οὐρανὸν τὸν ἅπαντα, αἰῶνα ἐν ὑπερόχῳ σθένει ἐν ὧμοις φέρει· ἀνθ' ὧν πόντος βοᾷ συμπίπτων τοῖς κύμασι, καὶ βυθὸς τῆς ἀβύσσου μέγα στενάζει· ὅτε Ἄδης κάτωθεν ὑποδρέμει, καὶ ποταμῶν πηγαὶ τὸ πάθος ἐδάκρυσαν.

ΠΡ. Οὐθ' ἡδόμενον τοῖς λεγομένοις, οὐθ' ὑπεροψία τινὶ οἷσθ' ἐμε σιγᾶν· ἀλλὰ τηκόμενον ἡρέμα τᾶνδον, ἐφ' οἷς ὁράτ' ἐμε διακείμενον οὕτω· καὶ τοι οὐκ ἔσθ' ὅστις ἐμοῦ πλέον τοὺς νεωστὶ κρατήσαντας εὖ πεποίηκεν· ἀλλ' ἐατέον γε ταῦτα ἐν γε τῷ παρόντι· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοι τις πρὸς εἰδότας; ἃ δέ μοι πέπρακται πρὸς ἀνθρώπους, ταῦτ' ἐμοί τε λέγειν, καὶ ὑμῖν ἀκροάσασθαι ἄξιον· τοῦτους γὰρ νηπίους ὄντας τὸ πρὶν ἐλεήσας, νοῦν αὐτοῖς πρῶτον καὶ διάγνωσιν τῶν πραγμάτων ἐνέθηκα· καὶ οὐ μεμφόμενος αὐτοὺς, ταῦτα λέγω, οὔμενον· ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐπιδείξασθαι ὑμῖν βουλόμενος εὖνοιαν· τὸ γὰρ πρόσθεν οὐτοί γε οὔτε βλέποντες, ἔβλεπον, καὶ ἀκούοντες, οὐ ξυνίσταν· ἀλλ' ὥς ὄναρ τὸν μακρὸν τοῦτον διάγοντες βίον, εἰκῇ καὶ αὐτοσχεδίως ἅπαντα ἔπραττον, οὐτ' οἰκίας ὑψηλοὺς οἰκοδομοῦντες οὔτε ξυλουργεῖν εἰδότες· ἀλλ' ὥς οἱ μύρμηκες, μετανάσται ἐν κατωγείοις οἰκήμασι κατωρῶντοντο· ἕαρος δέ, θέρους τε, καὶ χειμῶνος διακριδὼν ἔχειν ἐννοίαν.

τῆς λεγομένης ἡδονῆς· αὐθάδεια τὸνναντίον τὴν ὑπεροψίαν. Αὐθάδεια γὰρ παρὰ τὸ αὐτὸν τίνα ἐαυτοῦ ἀνδάνειν ἢ ἄδαι· ὃ ἐστὶν ἀρέσκειν. οἷον ἀρέσκεια· Οὐτ' οὖν ἡδόμενος τοῖς σοῖς λόγοις, οὐτ' ἄλλως ἰσχυρογνωμῶν, σιωπῶν ἀκούω· ἀλλ' ἐπὶ ὅρων ἐμαυτὸν ἀθλιώτατον, κάρπτεμαι τῷ πάθει.
454. Κατέρυχε] τρωγλοῦται· τοῦ· ἐν λίγνῃ· ἕως ἐννοεῖ μυσμηδύνει.

Ἐπρασσον, ἔστε δὴ σφιν ἀντολὰς ἐγὼ
 Ἄστρον ἐδειξα τὰς τε δυσκρίτους δύσεις. 460

Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔσχον σοφισμάτων
 Ἐξεῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων τε συνθέσεις,
 Μνήμην θ' ἀπάντων μουσομήτορ' ἐργάτιν.
 Κᾶ' ζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα
 Ζεύγλαισι δουλεύοντα· σώμασιν θ' ὅπως 465

Θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων
 Γένοιθ', ὅφ' ἄρματ' ἤγαγον φιληνίους
 Ἴππους, ἄγαλμα τῆς ὑπερπλούτου χλιδῆς.
 Θαλασσόπλαγκτα δ' οὔτις ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ
 Δινόπτερ' εὔρε ναυτίλων ὀχήματα. 470

Τοιαῦτα μηχανήματ' ἐξευρών τάλας
 Βροτοῖσιν, αὐτὸς οὐκ ἔχω σόφισμ', ὅτφ
 Τῆς νῦν παρούσης πημονῆς ἀπαλλαγῶ.

ΧΟ. Πέπονθας αἰκίς πῆμ', ἀποσφαλεῖς φρενῶν
 Πλανᾷ· κακὸς δ' ἰατρὸς ὅς τις ἐς νόσον 475
 Πесὼν ἀθυμεῖς, καὶ σεαυτὸν οὐκ ἔχεις
 Εὐρεῖν, ὅποιοις φαρμάκοις ἰάσιμος.

ΠΡ. Τὰ λοιπά μου κλείουσα θαυμάσῃ πλέον,
 Οἷας τέχνας τε καὶ πόρους ἐμησάμην.
 Τὸ μὲν μέγιστον, εἴτις εἰς νόσον πέσοι, 480
 Οὐκ ἦν ἀλέξῃμ' οὐδέν, οὐδὲ βρώσιμον,
 Οὐ χριστὸν, οὐδὲ πιστὸν, ἀλλὰ φαρμάκων
 Χρεῖα κατεσκεῖλλοντο, πρὶν ἐγὼ σφίσιν
 Ἐδειξα κράσεις ἡπίων ἀκεσμάτων,
 Αἷς τὰς ἀπάσας ἐξαμύνονται νόσους. 485
 Τρόπους δὲ πολλοὺς μηχανικῆς ἐστοίχισα,

460. Δυσκρίτους] τὰς ἀγνώστους· ὧν ἔννοιαν εἶχον οὐδεμίαν, πόθ' ἕκαστος τῶν ἀστέρων ἐπιτίλλει καὶ δύει. 461. Μουσομήτορ] Μουσῶν γὰρ καὶ λό-

μὴ δυνάμενοι, πάνθ' ἀπλῶς καὶ ἀπρονοήτως ἐτύχα-
νον πράττοντες, μέχρις οὗ ἐπιτολάς τε καὶ θέσεις ἀ-
γνώστους οὕσας αὐτοῖς τῶν ἀστέρων, σοφίσματα τε
πολλὰ καὶ γράμματα παρ' ἐμοῦ ἐδιδάχθησαν, καὶ μνήμης
ἧς Μοῦσαι θυγατέρες ἐγένοντο, ταμεῖον αὐτοῖς γενο-
μένης ἀπάντων, ἔτυχον παρ' ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ τᾶλλα, ἀλλὰ
βοῦς ὑπάγειν ζυγῷ, καὶ τὴν γῆν ἐξεργάζεσθαι, δια-
δόχους αὐτοῖς γενομένους τῶν πόνων, παρὰ τίνος, πλὴν
παρ' ἐμοῦ, ἐπαιδεύθησαν; ἐγὼ δὲ καὶ ἵππους χαλινῷ τι-
θασεῦειν, ζευγνύντας ὑφ' ἄρματι, ἐγκαλλώπισμα τοῦτο
γενόμενον αὐτῶν τοῖς εὐδαίμοσιν, ἐξεπαίδευσα, καὶ
ναῦς θαλαττοπόρους ναυπηγεῖσθαι, καὶ ἱστίᾳ ὑπερτείνειν
εἰδέναι, ὥσπερ πτερόν· ἀλλὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα αὐ-
τοῖς ἐξευρὼν, αὐτὸς ἐμαυτῷ οὐκ ἔχω ἀπαλλαγὴν τῶν
παρόντων εὐρέσθαι κακῶν.

ΧΟ. Γνώμη σφαλεῖς τὸ πρῶτον, πέπονθας τῷ ὄντι πάθος
ἐλεεινόν· καὶ νῦν αὖθις ἐς νόσον ταύτην πεσὼν, οὐκ
οἶδας ὥς κακὸς ἰατρὸς, ἐκ ποίων φαρμάκων θεραπείαν
εὐρήσῃ.

ΠΡ. Εἴγε μου ἐπαῖοις ἐς τέλος, οἷας τέχνας ἔτ' ἐφρόντισα
ἐμβαλεῖν τοῖς ἀνθρώποις, τάχ' ἂν καὶ πλέον θαυμάσιος·
πρῶτον γὰρ καὶ μέγιστον, οὐκ ἦν αὐτοῖς πρότερον ἀ-
λέξημα τῶν νόσων εὐρέσθαι, οὔτ' ἐκ βρώσεως, οὔτ' ἐκ
πόσεως, οὔτε μὴν ἐκ καταπλάσματος ἔξωθεν· ἀγνοία
δὲ φαρμάκων εἰκὴ κατεφθείροντο· νῦν δὲ κρᾶσίν τε καὶ
χρῆσιν αὐτῶν σαφῶς παρ' ἐμοῦ διδαχθέντες, ἐρρώμε-
νως τὰς νόσους καταγωνίζονται· πρὸς δὲ τούτοις τέ-
χνην παντοίαν πεπαίδευνται μαγικῆς, τίνα τε χρὴ τῶν

- Κάκρινά' πρῶτος ἐξ ὄνειράτων, ἃ χρὴ
 ἵπαρ γενέσθαι, κληδόνας τε δυσκρίτους
 Ἐγνώρισ' αὐτοῖς· ἐνοδίους τε συμβούλους,
 Γαμφωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς 490
 Διώρισ', οἵτινές τε δεξιῶι φύσιν
 Εὐώνυμοί τε, καὶ δίαιταν ἦντινα
 ἔχουσ' ἕκαστοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους τίνες
 ἔχθαι τε καὶ στέργηθρα καὶ συνεδραῖαι.
 Σπλάγχχνων τε λειότητα, καὶ χροιάν τίνα 495
 ἔχοντ' ἂν εἴη δαίμοσιν πρὸς ἡδονήν,
 Χολῆς, λοβοῦ τε ποικίλην εὐμορφίαν,
 Κνίσση τε κῶλα συγκαλυπτὰ καὶ μακρὰν
 Ὅσφιν πυρώσας δυστέμαρτον εἰς τέχνην
 ὦδωσα θνητούς· καὶ φλογωπὰ σήματα 500
 Ἐξωμμάτωσα, πρόσθεν ὄντ' ἐπάργεμα.
 Τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτ'· ἔνερθε δὲ χθονὸς
 Κεκρυμμέν' ἀνθρώποισιν ὠφελήματα,
 Χαλκὸν', σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε τίς
 Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;
 Οὐδεὶς, σάφ' οἶδα, μὴ μάτην φλῦσαι θέλων. 505
 Βραχεῖ δὲ μύθῳ πάντα συλλήβδην μάθε,
 Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.
 ΧΟ. Μὴ νυν βροτούς μὲν ὠφέλει καιροῦ πέρα,
 Σαυτοῦ δ' ἀκῆδαι δυστυχοῦντος· ὥς ἐγὼ 510
 Εὐέλπις εἰμι τῶνδ' ἐσ' ἐκ δεσμῶν ἔτι
 Λυθέντ' αὖ μὴδὲν μείον ἰσχύσειν Διός.
 ΠΡ. Οὐ ταῦτα ταύτῃ μοῖρά· πῶ τελεσφόρος
 Κροᾶναι πέπρωται, μυρίαίς δὲ πημοναῖς
 Λύαις τε καμφθεῖς ὧδε δεσμὰ φυγγάνω· 515
 Τέχνη δ' ἀνάγκης ἀσθενεστέρα μακρῶ.

τῆς νυκτὸς ὄνειρων ὡς ἀληθῆ ὕπαρ ἐσόμενα παραδέ-
 χεσθαι καὶ φήμη αὐτὰς ὅπως χρὴ ἐξηγεῖσθαι· τῶν τε
 οἰωνῶν εἰς ὁδὸν συμβούλους παραλαμβάνειν· καὶ τίνες
 μὲν αὐτῶν δεξιοί, τίνες δὲ τὴν φύσιν οὐκ αἴσιοι· διαί-
 τάν τε αὐτῶν, καὶ ὅπως ἔχθρας, ἢ φιλίας καὶ συνη-
 θείας ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους· ἐπὶ δὲ τούτοις λειότητα
 σπλάγχων, καὶ ποίῳ ποτὲ χρώματι αὐτῶν χαίρουσιν
 οἱ ἀθάνατοι· ὅπως τε δεῖ διακρίνειν χολῆς χροιάν καὶ
 λοβοῦ, καὶ τοὺς μηροὺς κνίσσῃ κατακαλύπτειν καλλιε-
 ρούμενοι, τάτε περὶ τὴν ὁσφρὺν κατακαίειν, καὶ τὰ ἐκ
 τῆς φλογὸς διαγινώσκειν σημεῖα τὴν ἀπὸ τῶν ὁμμά-
 των ἀποβαλόντες ἄχλυν· συλήθεον δὲ εἰπεῖν, ἅπασαν
 τὴν περὶ ταῦτα τέχνην, ἀπόκρυφόν τε καὶ ἀδιεξίτητον
 πρότερον οὔσαν, παρ' ἐμοῦ ἐδιδάχθησαν· ἐγὼ δὲ λέγειν
 ὅσα καὶ τῶν μυθῶν τῆς γῆς ὠφελήματα εὗραντο, χαλ-
 κόν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν, ἐκεῖθεν πάντα ταῦτα
 ἀνορυζάμενοι· καὶ τούτων γὰρ ἡ χρῆσις αὐτοῖς, εἰ μὴ
 τις ἐθέλοι ληρεῖν ἀντιλέγων, ἐμὸν πρὸς αὐτοὺς ἐστὶν
 εὐεργέτημα· καὶ ὡς λόγῳ ἐνὶ πάντα συμπεριλαβεῖν,
 πᾶσαι αἱ τέχναι ἐκ Προμηθεὺς τοῖς ἀνθρώποις εἰσί.

ΧΟ. Ἀλλ' οὐ καλὸν, βροτῶν τοσοῦτον λόγον ποιούμενον, σεαυ-
 τοῦ ἐν τοιαύτῃ καταμελεῖν συμφορᾷ· ὕπεστι γὰρ τις
 ἐλπίς ἔτι, καὶ πολλή γε, οἴμαι, τῶν παρόντων ἀπολυ-
 θέντα, τῷ Διὶ σε ἴσα δυνήσεσθαι.

ΠΡ. Σοὶ μὲν ἴσως ταῦτα δοκεῖ· τῇ δὲ πάντων κρατούσῃ
 μοίρᾳ οὐ ξυνδοκεῖ· ἀλλ' εἴμαρταί μοι πολλὰ παθεῖν
 ἔτι καὶ ὅττω τῶν δεσμῶν με τούτων ἀπολυθῆναι·
 τέχνης γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ πολλῶν κρείσσων.

- ΧΟ. Τίς οὖν ἀνάγκης ἔστιν οἰακοστρόφος;
 ΠΡ. Μοῖραι τρίμορφοι, μνήμονές τ' Ἑριννύες.
 ΧΟ. Τούτων ἄρα Ζεὺς ἐστὶν ἀσθενέστερος.
 ΠΡ. Οὐκ οὖν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην. 520
 ΧΟ. Τί γὰρ πέπρωται Ζηνὶ πλήν ἅει κρατεῖν;
 ΠΡ. Τοῦτ' οὐκ ἂν οὖν πύθοιο, μῆδ' ἐλιπάρει.
 ΧΟ. Ἦ πού τι σεμνόν ἐστιν ὃ ξυναμπέχεις.
 ΠΡ. Ἄλλου λόγου μέμνησθε, τόνδ' οὐδαμῶς
 Καιρὸς γεγωνεῖν, ἀλλὰ συγκαλυπτέος 525
 Ὅσον μάλιστα· τόνδε γὰρ σῶζων ἐγὼ
 Δεσμὸς αἰκεῖς καὶ δῦας ἐκφυγγάνω.
 ΧΟ. Μηδ' αὖ' ὃ πάντα νέμων
 Θεῖτ' ἐμᾶ γνώμα κράτος ἀντίπαλον Ζεὺς,
 Μηδ' ἐλινύσασμαι θεοὺς ὁσίαις 530
 Θεοίαις ποτινισομένα
 Βουφόνοις, πῆρ' Ὀκεανοῦ πατρὸς ἄσβεστον πόρον,
 Μηδ' ἀλίτοιμι λόγοις·
 Ἀλλὰ μοι τόδ' ἐμμένει
 Καὶ μή ποτ' ἐκτακείη. 535
 Ἦδύ τι θαρσαλέαις
 Τὸν μακρὸν τείνειν βίον ἐλπίσι φαναῖς
 Θυμὸν ἀλδαινούσαν ἐν εὐφροσύναις.
 Φρίσσω δέ σε δερκομένη
 Μυρίοις μόχθοις διακναιόμενον. 540
 Ζῆνα γὰρ οὐ τρομέων,
 Ἰδίᾳ γνώμῃ σέβῃ
 Θνατοὺς ἄγαν, Προμηθεῦ.
 Φέρ' ὅπως ἄχαρις
 Χάρις, ὦ φίλος, εἰπὲ ποῦ τίς ἀλκὰ; 545
 Τίς ἐφαμερίων ἄρηζις; οὐδ' ἐδέρχθης
 Ὀλιγοδρανίνην ἄκιυν,
 Ἰσόνειρον, ἃ τὸ φωτῶν
 Ἀλαὸν * * * γένος ἐμπεποδισμένον;
 Οὔποτε τὰν Διὸς ἀρμονίαν 550

- ΧΟ. Ἔστι δὲ τίς κύριός που τῆς ἀνάγκης;
- ΠΡ. Αἱ τρεῖς Μοῦραι, καὶ πρὸς ταύταις αἱ μνήμονες Ἑρυννίδες.
- ΧΟ. Ὡς γοῦν ἐκ τῶν λόγων, Ζεὺς ἐστὶν ἀσθενέστερος τούτων.
- ΠΡ. Δηλονότι οὐδὲ γὰρ οὗτος αὐτὸς ἐκφύγοι ἂν τὸ πεπρωμένον.
- ΧΡ. Τὶ γὰρ τῷ Διὶ ἄλλο πέπρωται, ἢ τὸν ἅπαντα χρόνον ἄρχειν;
- ΠΡ. Μὴ σύ γε ἀνεξέταζε τοῦτο· οὐ γὰρ ἂν μάθοις.
- ΧΟ. Μέγα ἔοικε, τοῦτο μυστήριον συγκαλύπτειν.
- ΠΡ. Ἐφ' ἑτερόν φημί σε δεῖν λόγον μεταβῆναι· οὗτος γὰρ οὐκ ἐκπυστέος· ἀλλὰ καὶ μάλιστα γὰρ συγκαλυπτέος· ἕως γὰρ ἂν ταυτὶ παρ' ἐμοὶ ἀπόρρητα διαμείνῃ, μέχρι τέως εὐελπίς εἰμι τῶν ὑπαρχόντων μοι δεινῶν ἀφεθήσεσθαι.
- ΧΟ. Μὴ μοι γένοιτο μὴτ' ἀντίπαλον ἔχειν Δία τὸν τὰ πάντα διεξάγοντα κράτει, μῆτε θύειν ἐν Ἰλκεανῶ τὰ νομιζόμενα θεοῖς ἀπολείπεσθαι· μῆτε λόγῳ γε· ἄλλως πρὸς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν· ἀλλ' εἴη μοι αἰεὶ οὕτως ἔχειν, ὥσπερ νῦν ἔχω, καὶ παρὰ τούτῳ τὴν γνώμην φυλλάττοιμι. Ὡσπερ γὰρ ἡδὺ, ἀπὸ χρησίων ἐλπίδων ὀρμώμενον, τὸν μακρὸν τοῦτον βίον ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμῷ δαίαις πορεύεσθαι· οὕτως ἐξ ἐναντίας ἀνιάρδον καὶ φρίκης μεστὸν προσθλέπειν σὲ ἐν ὀφθαλμοῖς οὕτως ἔχοντα· σὺ γὰρ ὑπεροπτικὸς πρὸς τὸν Δία γενόμενος, ἀνθρώπους αὐτόθεν τιμῆσαι, παρ' ὃ προσῆκε, περὶ πλείστου πεποιθήσαι. Ὅρα τοίνυν, μὴ σοι ἡ χάρις ἄχαρις κατασταίῃ· τίς γάρ σοι παρὰ τῶν ἀνθρώπων δύναμις; ἢ τίς ἐπικουρία γενήσεσθαί σοι παρ' ἐκείνων ἐλπίζεται; οὐχ' ὁρᾷς ὅπως ὀνείρων φαντάσμασιν εἰς ἰσχὺν τὸ ἀνθρώπινον ἔοικε; πῶς ἂν οὖν οὗτοι παρεξέλθοιεν τοῦ Διὸς τὰ βουλευόμενα; Ἐκπεπαί-

νέμων] ὁ Ζεὺς· Δυσσασχετήσας ὁ φορὸς πρὸς τὴν τοῦ Προμηθέως ἰσχυρογνωμίαν, καὶ ἐλεῶν τὸ πάθος εὐχεται ὑπὲρ ἑαυτοῦ μηδέποτε, πρὸς ἐκείνον ἀ-

Θνατῶν παρεξίασι βουλαί·
 ἔμαθεν τάδε σὰς
 Προσιδοῦς· ὀλοὰς τύχας, Προμηθεῦ.
 Τὸ διαμφίδιον δέ μοι μέλος προσέπτα
 Τόδ' ἐκεῖνό θ' ὅ τ' ἀμφὶ λουτρὰ
 Καὶ λέχος σὸν ὑμεναίου·
 ἰότατι γάμων, ὅτε τὰν ὁμοπάτριον
 ἔδνοις ἄγαγες Ἡσιόναν
 Πιθὼν δάμαρτα κοινόλεκτρον.

555

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

ἸΩ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ἸΩ. ΤΙΣ γῆ; τί γένος; τίνα φῶ λείσσειν
 Τόνδε χαλινοῖς ἐν πετρίνοισιν
 Χειμαζόμενον;
 Τίνος ἀμπλακίης ποιναῖς ὀλέκη;
 Σήμενον, ὅπη
 Γῆς ἢ μογερὰ πεπλάνημαι.
 Ἄ ἄ, ἔα ἔα·
 Χρίει τις αὖ με τὰν τάλαιναν οἷστρος,
 Εἰδῶλον Ἄργου γηγενοῦς, ἄλευ' ὦ δᾶ,
 Τὸν μυριωπὸν εἰσορῶσα βούταν.
 Ὁ δὲ πορεύεστε, δόλιον ὄμμ' ἔχων·

560

565

570

μαρτόντα ἔχειν αὐτὸν ἐλθροί. 554 Διαμφίδιον] διττὸν μέλος, τὸ δὲ δευ-
 τερον ἐναντίον τῷ πρώτῳ· ἦσε γὰρ ποτε Προμηθεὺς Ἡσιόνην γήμαντι τὴν Ὁ-
 κειανίδα ἄσμα τερπνόν· νῦν δὲ τοῦναντίον ὀρηνητικῶς, ἐφ' οἷς πάσχει, αὐ-
 τῷ ἐπάδει. 595, Πιθὼν] ἐκ τοῦ Πειθῶ, ἐπιθῶν, πιθῶν. 560, Τίς γῆ.] Ἐν

δευμαι ταῦτα, ὦ Προμηθεῦ, τὸ πάθος μάλιστα τὸ σὸν
τουτὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων, ἐναντίως ὅλως τῷ πρώτῳ
μέλει γενόμενον· μέμνησαι γὰρ ἴσως, ἐν οἷα ἡδονῇ
τὸν σὸν ὑμέναιόν ποτε ἦσα, ἡνίκα Ἡσιόνην τὴν ὁμο-
πάτριον πολλοῖς δώροισι πείσας, ἡγάγου γυναῖκα.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

ΙΩ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΙΩ. Τίς ἄρ' ἐστὶν ἡ γῆ αὕτη; γένος δὲ τὸ ἐνοικοῦν ποῖον;
οὗτοι δὲ, ὃν ὄρῳ δευρὶ χεῖμαζόμενον ἐν δεσμοῖς ἐπὶ τοῦ
πάγου, τίς ὦν τυγχάνει; τί ποθ' ἀμαρτῶν, ὦ εὖτος,
τοιαύτην δίκην τῷ δίδως; λέγε μοι τὴν γῆν τήνδε,
εἰς ἣν ἡ δυστοχὴς ἐγὼ ἤδη πεπλανημένη γεγέννημαι,
τίς καλεῖται;

Α, ἂ! βαβαὶ τῶν κακῶν! οἷστρον αὖθις κεντοῦντα τὸ
τοῦ Ἄργου αἰσθάνομαι εἶδωλον· ἄλλ' ὦ γῆ, ἀρωγός
μοι γενοῦ, ἄμυνον· τρέμω γάρ τὸν πανόπτην διοπτεύου-
σα Ἄργον, περιέργω ἐπ' ἐμὲ ἐπερχόμενον βλέμματι·

ταῦθα ἔρχεται ἰὼ ἡ Ἰνάχου βασιλῆως τοῦ Ἄργου· ἥτις ἐραθεῖσα παρὰ τοῦ
Διὸς, καὶ ζηλωτοπυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἥρας, καὶ εἰς βοῶν μεταβληθεῖσα, καὶ
ὑπὸ τῷ Ἄργῳ τῷ Πανόπτῃ φυλαττομένη, καὶ φανευθέντος τούτου ὑπὸ τοῦ
Ἑρμοῦ, φυγαδευθεῖσα οἷστρον, καὶ διὰ πολλῆς χώρας ἐνταῦθα αἰφνης ἀφι-
κομένη, φησὶ τὰ ἐξῆς, κερασφόρος εὖσα. 470. Ἄλγε, ὦ δα] ὦ γῆ, ἐποία
ποτ' ἦ, ἀπασθῆσάν μοι τὸν οἷστρον, ἡ τὸ εἶδωλον τοῦ δι' ἐμὲ φανευθέντος
Ἄργου· εἰς καὶ ἀπαθανῶν διώκει με ἔτι· τοῦτο γὰρ ἐνόμιζεν ἡ Κερασφόρος

Ὅν οὐδὲ καταθανόντα γαῖα κεύθει.

Ἀλλά με τὰν τάλαιναν,

Ἐξ ἐνέρων περῶν, κύνηγετεῖ,

Πλανᾷ τε νῆστιν ἀνὰ τὰν παραλίαν ψάμμον.

Ἰπὸ δὲ κηρόπλαστος ὀτοβεῖ δόναξ

575

Ἀχέτας ὑπνοδόταν νόμον· ἴω, ποῖ ποῖ,

Πῶ πῶ πῶ· πῇ μ' ἄγουσι τηλέπλαγκτοι πλάναι.

Τί ποτέ μ', ὦ Κρόνιε

Παῖ, τί πότε τοῖσδ' ἐνέζευξας εὐ-

ρῶν ἀμαρτοῦσαν ἐν πημοναῖσιν.

580

Ἐ εἴ οἱ στρηλάτῳ δὲ δειμάτι δειλαίαν

Παράκοπον ὥδε τείρεις;

Πυρί με φλέξον, ἢ χθονὶ κάλυφον, ἢ

Ποντίοις δάκρυσι δὸς βοράν,

Μηδὲ μοι φθονήσης.

585

Εὐγμάτων, ἄναξ.

Ἄδην με πολὺπλανοὶ πλάναι

Γεγυμνάκασιν, οὐδ' ἔχω μαθεῖν ὅπη

Πημονὰς ἀλύξω.

Κλύεις φθέγμα τᾶς βούκερῳ παρθένου;

590

ΠΡ. Πῶς δ' οὐ κλύω τῆς οἱστροδινῆτου κόρης,

Τῆς Ἰναχείης; ἢ Διὸς θάλπει κέαρ

Ἔρωτι, καὶ νῦν τοὺς ὑπερμήκεις δρόμους

Ἦρα στυγητὸς πρὸς βίαν γυμνάζεται.

ΙΩ. Πόθεν ἐμοῦ σὺ πατὴρ ὄνομ' ἀπύεις;

595

Εἰπέ μοι τᾶ μογερᾶ τίς ὢν, τίς ἄρα μ' ὦ τάλας

Τὰν ταλαίπωρον ὥδ' ἐτήτυμα προσθροεῖς;

Θεόσυτόν δε νόσον

Ὠνόμασας, ἃ μαραίνει με χρί-

Οὐσα κέντροιτι φοιταλέοισιν.

600

οὐδὲ γὰρ θανόντα αὐτὸν τῇ γῇ συγκαλύπτειν ἐστὶ δυνατόν· ἀλλ' ἐκ νεκρῶν ἀναλθὼν, ἀνύτων διώκει με πλανωμένην, νῆστιν, ἀνὰ πᾶσαν τὴν παραλίαν· αὐλὸς δὲ ὁ ποιμενικὸς ὑπηχεῖ μέλος, ὁ ποιμέσι συνήθως προοίμιον τοῦ ὕπνου ἐπάρδεται· ἰὼ, ἰὼ! ποῦ τις καταφύγη; ποῦ γῆς ἔτι δεῖ με πλανωμένην γενέσθαι; Ζεῦ μέγιστε, ἐπὶ τίσι τοιαύταις με συμφοραῖς περιέστησας τὴν ταλαίπωρον; φεῦ τῶν κακῶν· ἀνθ' ὧν τοιούτῳ δείματι οἰστρουμένη, παράφορος οὕτω καθέστηκα; τί με τούτοις παιδεύεις; εἰ γὰρ ἀπολέσαιμε βούλει, πυρὶ μᾶλλον παράδος με παρὰ νῆμα· κατόρυζον ὑπὸ τὴν γῆν, ἣ παράδος τῷ πόντῳ ἰχθύσι βορὰν γενέσθαι, ὅ,τι ποτὲ βούλει, μόνον ἐπακούσαις μου τῶν εὐχῶν· ἄλλως γὰρ τῶν δεινῶν τοσαύτην με γῆν πλανᾶσθαι, καὶ ταῦτ' οὐδὲ μαθεῖν δυναμένην, ὅπῃ γῆς τὰ παρόντα ποτὲ λωφῆσει.

ΧΟ. Ἀκούεις, οἷα φθέγγεται ἡ παρθένος ἡδε βοῦς, Προμηθεῦ;

ΠΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ἰὼ ἡ Ἰνάχου ἡδε ἡ Πενταχοῦ γῆς Ἥρας ὀργῇ, ἐφ' οἷς τοὺς τοῦ Διὸς ἐθεράπευσεν ἔρωτας, ὑπὸ τοῦ οἴστρου ἐλαυνομένη.

ΙΩ. Πόθεν σὺ μαθὼν, ἐτοίμως οὕτω προστρέγγῃ μου τούνομα; δεῦρ' εἰπέ μοι, τίς ὦν τυγχάνεις, ὥστε μοι ἀληθῆ πάντα λέγειν; τὴν γὰρ ἐπισκήψασάν μοι ταύτην νόσον παρὰ τῆς θεοῦ, πολλὴν σπουδὴν ποιουμένης φθεῖρειν με κέντρῳ μανικῷ, ταύτην τε ὠνόμασας καὶ μέχρι

κόρη. 574. Κηρόπληκτος] αὐλὸς ἐκ δονάκων συγκεκολλημένων κηρῶ ἀδαι ἔχεν παῖν πρὸς ὕπνον. 598. Θεόστουτον] θεοήλαπτον οἴστρῳ μαινομένην.

- Ἐ ἐσχιρτημάτων δὲ νηστίσιν αἰκίαις
 Λαβρόσυτος ἦλθον Ἥρας
 Ἐπικότοισι μῆδεσι δαμείσαι· δυσ-
 Δαιμόνων δὲ τίνες, οἳ ἐε,
 Οἷ' ἐγὼ μογοῦσιν;
 Ἀλλὰ μοι τορῶς
 Τέκμηρον ὅ,τι μ' ἐπαμμένει
 Παθεῖν, τὶ μὴ χρή· ἢ τί φάρμακον νόσου,
 Δείξον, εἴπερ οἶσθα·
 Θρόει, φράζε τὰ δυσπλάνῳ παρθένῳ. 605
 ΠΡ. Δέξω τορῶς σοι πᾶν, ὅπερ χρήζεις μαθεῖν,
 Οὐκ ἐμπλέκων αἰνίγματ', ἀλλ' ἀπλῶ λόγῳ,
 Ὡς περ δίκαιον πρὸς φίλους οἶγειν στόμα.
 Πυρὸς βροτοῖς δοτῆρ' ὄρα· Προμηθεά.
 ΙΩ. Ὡ κοινὸν ὠφέλημα θνητοῖσιν φανείς, 615
 Τλῆμον Προμηθεῦ, τοῦ δίκην πάσχεις τάδε;
 ΠΡ. Ἄρ μοι πέπαυμαι τοὺς ἐμούς θρηνῶν πόνους.
 ΙΩ. Οὐκ οὐ πόροις ἂν τήνδε δωρεὰν ἐμοί;
 ΠΡ. Δέγ' ἦντιν' αἰτῇ· πᾶν γὰρ ἂν πύθοιό μου.
 Ω. Σήμενον, ὅστις ἐν φάραγγί σ' ὥχμασε. 620
 ΠΡ. Βούλευμα μὲν τὸ δῖον, Ἡφαίστου δὲ χειρ.
 ΙΩ. Ποινὰς δὲ ποίων ἀμπλακηνμάτων τίνεις;
 Τοσοῦτον ἀρκῶ σοι σαφηνίσαι μόνον.
 ΙΩ. Καὶ πρὸς γε τούτοις τέρμα τῆς ἐμῆς πλάνης;
 Δείξον, τίς ἔσται τῇ ταλαιπώρῳ χρόνος. 625
 ΠΡ. Τὸ μὴ μαθεῖν σοι κρεῖσσον, ἢ μαθεῖν τάδε.
 ΙΩ. Μήτοι με κρύψης τοῦθ', ὅπερ μέλλω παθεῖν.
 ΠΡ. Ἀλλ' οὐ μεγαίρω τοῦδέ σοι δωρήματος.

δεῦρο θεήλατον, ἄσιτον, πλανωμένην με ἔλθειν οὐκ ἠ-
γνόησας· οἶσθ' οὖν ἰδὼν ἄλλον τινὰ τῶν εὐτυχούντων,
τοιούτων δεινῶν, οἷων ἐγὼ, πειραθέντα ποτέ; ἀλλ'
ἐξηγοῦ σαφῶς ὅ,τι με δεῖ παθεῖν ἔτι· καὶ ὅπως ἂν ἐκ-
φύγοιμι τὰ παρόντα, φάρμακά τε συνείρων, ὅ,τι ποτ'
οἶσθα ἱκανὸν θεραπεῦσαι τὸ πάθος· μηδὲν ἀποκρύπτου,
δεῖξον τῇ δυστήνῃ παρθένῳ.

ΠΡ. Ἐρῶ σοι προθύμως, ὃ σε δεῖ μαθεῖν πρὸς ἐμοῦ, μηδὲν
ἀντιπεριπλέκων τῷ λόγῳ, ἀλλ' ὅς' ἂν εἴπῃ τις, φί-
λα φρονῶν ἐπιτόμως τε καὶ σαφῶς· ὁρᾷς Προμηθεά
τὸν τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις παρεσχηκότα;

ΙΩ. Ὡς τὰ μέγιστα εὖ πεποιηκῶς τοὺς ἀνθρώπους, ταλαίπωρε
Προμηθεῦ· ἀντὶ ποίων ταῦτα πάσχεις κακουργημάτων;

ΠΡ. Ἀλλ' ἤδη πέπαυμαι τοὺς ἐμαυτοῦ διηγούμενος πόνους.

ΙΩ. Καὶ οὐ χάριση μοι, τοῦτό γε μόνον διηγησάμενος;

ΠΡ. Τὸ ποῖον;

ΙΩ. Μαθεῖν γὰρ βούλομαι, τίς σε ἐν τοιούτῳ κατέστησε
δυστυχήματι;

ΠΡ. Οὐκ ἄλλος, πλὴν Ἥφαιστος, κελεύσαντος τοῦ Διός.

ΙΩ. Τί ποτ' αὐτοῖς ἐξαμαρτόντα;

ΠΡ. Ἰκανόν σοι τοῦτο, παραιτέρω μὴ μετάλλα· οὐ γὰρ ἂν
δυναίμην πολλάκις ταῦτά ἐπιξάινειν ἔλκη.

ΙΩ. Οὐκοῦν, εἰμὴ τοῦτ' ἐθέλεις, λέγε μοι γοῦν τοῦμόν· πῇ
ποτε παύσομαι πλανωμένη;

ΠΡ. Καὶ τί ποτε βούλει ταῦτα μαθεῖν, ἃ πολλῶ ἄμεινον
ἦν σοι μηδέποτε εἰς τὸ αὖς σοι ἔλθειν;

ΙΩ. Δέομαι, Προμηθεῦ, μηδὲν ἀποκρύψῃς μοι τούτων, ὧν
εἴμαρταί μοι ἔτι παθεῖν τῇ δυστήνῃ

ΙΩ. Οὐδεὶς φθόνος, εἰ ταῦτ' εἰδέναι βούλει.

- ΙΩ. Τί δῆτα μέλλεις μὴ οὐ γαγωνίσκειν τὸ πᾶν;
- ΟΡ. Φθόνο; μὲν οὐδεὶς, σὰς δ' ὀκνῶ θραῆξαι φρένας. 630
- ΙΩ. Μὴ μου προσκῆδου μάσσον, ὥς ἐμοὶ γλυκύ.
- ΠΡ. Ἐπεὶ προθυμεῖ, χρὴ λέγειν ἄκουα δῆ.
- ΧΟ. Μήπω γε μοῖραν δ' ἡδονῆς κάμοι πόρε.
 Τὴν τῆσδε πρῶτον ἱστορήσωμεν νόσον,
 Αὐτῆς λεγούσης τὰς πολυθόρους τύχας. 635
 Τὰ λοιπὰ δ' ἄθλων σοῦ διαδαχθήτω πάρα.
- ΠΡ. Σὺν ἔργον ἰοῖ ταῖσδ' ὑπουργῆσαι χάριν,
 Ἄλλως τε πάντως καὶ κασιγνήταις πατρός.
 Ὡς τὰ περικλαῦσαι κάποδύρασθαι τύχας
 Ἐνταῦθ', ὅπῃ μέλλει τις οἶσθαι δάκρυ. 640
 Πρὸς τῶν κλυόντων, ἀξίαν τριβὴν ἔχει.
- ΙΩ. Οὐκ οἶδ' ὅπως ὑμῖν ἀπιστῆσαί με χρὴ,
 Σαφεῖ δὲ μύθῳ πᾶν, ὅπερ προσχρήζετο,
 Πεύσεσθε καίτοι καὶ λέγουσ' ὁδύρομαι.
 Θεόσσυτον χαιμῶνα καὶ διαφθοράν. 645
 Μορφῆς, ὅθεν μοι σχετλίᾳ προσέπτατο.
 Αἰ γὰρ ὄψεις ἔννουχοι πολεῦμεναι
 Ἐς παρθενῶνας τοὺς ἐμοὺς παρηγόρου
 Λείοισι μύθοις· ὦ μέγ' εὐδαιμον κόρη,
 Τί παρθευεῖ δαρὸν, ἐξόν σοι γάμου. 650
 Τυχεῖν μεγίστου; Ζεὺς γὰρ ἡμέρου βέλει.
 Πρὸς σοῦ τέθαλπται, καὶ ξυναίρεσθαι Κύπριν.
 Θέλει· σὺ δ', ὦ παῖ, μὴ πολακτίσης λέχος
 Τὸ Ζηνός, ἀλλ' ἔξελθε πρὸς Λέρνης βαθύν
 Αἰμῶνα, ποίμνας βουστάσεις τε πρὸς πατρός, 655

ἐν ἄρτι, πρὸ μικροῦ. 631. Μήμου προσκῆδου] μὴ φείδου μοι τοῦ λέγειν.
 μάλλον γὰρ τοῦτό μοι ἐστὶν ἡδύ. 638. Κασιγνήταις τοῦ σοῦ πατρός Ἰνάχου]
 ναχός γὰρ καὶ ὁ ποταμὸς ποτὲ ἐν Ἄργει. Ὡκεανοῦ πατὴρ πάντων ὄντας
 τῶν ποταμῶν, ἦν ἄρ' Ἰνάχος ἀδελφὸς ταῖς Ὠκεανίαι,

- ΙΩ. Τί γὰρ καὶ ἀποκνήσεις ταῦτά μοι σαφῶς ἐξηγήσασθαι;
- ΠΡ. Οὐδὲν, ἢ ὅτι μαθοῦσα ταῦτα, πλέον λυπηθήσῃ.
- ΙΩ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος· οὐδεμία γάρ σοι χάρις παρ' ἐμοῦ ἔσαι τούτου, τὰ κατ' ἐμαυτὴν ἐν τῷ μέλλοντι σαφῶς μαθεῖν βουλομένη.
- ΠΡ. Οὐκοῦν, ἐπεὶ οὕτω σπεύδεις, χρὴ λέγειν· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε φίλος τις ὦν βιάζοιτο; ἄκουε δ' οὖν.
- ΧΟ. Ἐπίσχες μικρὸν, Προμηθεῦ, μηδὲν λέγε πω, πρὶν ἂν καὶ μοὶ τὴν χάριση· βουλοίμην γὰρ ἂν αὐτὴν ταύτην τὰ παρεληλυθότα πάνθ' ἡμῖν, ὅσα πέπονθε, διηγήσασθαι· εἴθ' οὕτως ἐν μέρει τὰ λοιπὰ μαθεῖν παρὰ σοῦ, ὅτι ποτ' αὐτῇ εἰμαρμένον ἐστὶ παθεῖν ἔτι.
- ΠΡ. Σὸν τοίνυν, ὦ Ἰώ, τὴν χάριν ταύτην τῇδε ἐπιμετρήσαι, καὶ μάλιστα ἀδελφαῖς τοῦ σοῦ πατρὸς οὖσαις· ἔσται δὲ τοῦτο καὶ σοὶ οὐχ ἥττον λυσιτελοῦν· τὸ γὰρ τὰ ἴδια πάθη ἐκτραγωδεῖν πρὸς συμπάσχοντας, πολλὴν ἔχει τοῖς διηγουμένοις παραμυθίαν.
- ΙΩ. Μάλιστα· οὐδὲ γὰρ ἂν δυναίμην μὴ οὐχὶ παρασχεῖν ἐμαυτὴν πειθομένην, μέτρια δεομέναις. Ἀκούετε τοίνυν ἀπλῶ γε λόγῳ τὰ πάντα διεξιούσης, ὅσον ἐπιτρέπει τὰ δάκρυα, τήν τε ἄλλην μοι ὀργὴν τὴν ἐκ τῆς θεοῦ μοι γεγεννημένην, καὶ δὴ καὶ τὴν μεταμόρφωσίν μου ταύτην ἐκ τραγωδούσης. Ὅφεις γὰρ μοι καθ' ὕπνου ἀήθεις μοι ἐφιπτάμεναι, ἐξετάραττον ἐν τῷ παρθενοῶνι, ποικίλοις με παραγόμεναι λόγοις, ὦ εὐδαιμονεστάτη, λέγουσαι, κόρη, μέχρι τίνος παρθενεύεσθαι βούλει, παρὸν τοῦ καλλίστου σε γάμου τυχεῖν; Ζεὺς γὰρ τῷ σῷ ἀλοῦς ἔρωτι, οὐκ ἔχει, ὅπως μὴ οὐχὶ σοὶ συγγένηται· ἀλλὰ δεῦρο σύ γε ἴθι παρὰ τὸν κατὰ τὴν Λέρνην λειμῶνα, ἐνθα τὰ ποιμένα γέμεται τοῦ πατρὸς, ὅπως ἰδῶν σε ὁ θεὸς

ὧς ἂν τὸ δῖον ὄμμα λήσῃ ωπρόθου·
 Τοιοῦσδε πάσας εὐφρόνας ὀνειράσι
 Ξυνειχόμεν δύστηνος, ἔστε δὴ πατρὶ
 ἔτλην γεγωνεῖν νυκτίφοιτ' ὀνειράτα.
 Ὁ δ' ἔς τε Πυθῶ καὶ πὶ Δωδώνην πυκνοῦς 660
 Θεοπρόπους ἱάλλεν, ὥς μάθοι τί χρὴ
 Δρῶντ' ἢ λέγοντα δαίμοσιν πράσσειν φίλα.
 Ἦκον δ' ἀναγγέλλοντες αἰολοστόμους
 Χρησμούς ἀσήμους δυσκρίτως τ' εἰρημένους.
 Τέλος δ' ἐναργῆς βάζεις ἦλθεν ἱνάχῳ, 665
 Σαφῶς ἐπισκῆπτουσα καὶ μυθουμένη
 ἔξω δόμων τε καὶ πάτρας ὠθεῖν ἐμὲ,
 Ἄφετον ἀλᾶσθαι γῆς ἐπ' ἐσχάτοις ὄροις·
 Κεῖ μὴ θέλοι, πυρῶπὸν ἐκ Διὸς μολεῖν
 Κεραυνόν, ὃς πᾶν ἐξαΐστώσει γένος. 670
 Τοιοῦσδε πεισθεῖς Δοξίου μαντεύμασιν,
 ἔξηλασέν με, κατέκλῃσε δωμάτων
 ἄκουσαν ἄκων· ἀλλ' ἐπὶ νάγκαζέ νιν
 Διὸς χαλινὸς πρὸς βίαν πράσσειν τάδε.
 Εὐθύς δὲ μορφή καὶ φρένες διάστροφοι 675
 ἦσαν, κεράστις δ', ὥς ὁρᾷτ', ὄξυστόμῳ
 Μύωπι χρισθεῖσθ' ἐμμανεῖ σκιρτήματι
 ἦσσαν πρὸς εὐποτὸν τε Κερχνηίας ῥέος
 Λέρνης ἄκρην τε· βουκόλος δὲ γηγενὴς
 ἄκρατος ὀργὴν ἄργος ὠμάρτει, πυκνοῖς 680
 ὄσσοις δεδορκῶς τοὺς ἐμοὺς κατὰ στίβους.
 Ἀπροσδόκητος δ' αὐτὸν αἰφνίδιος μόρος
 τοῦ ζῆν ἀπεστέρησεν οἰστροπλῆξ δ' ἐγὼ
 Μάστιγι θείᾳ γῆν πρὸς γῆς ἐλαύνομαι.
 Κλύεις τὰ πραχθέντ'· εἰ δ' ἔρεις εἰπεῖν ὅτι 685
 Λοιπὸν πόνων, σήμαινε· μηδέ μ' οἰκτίσας
 Εὐνθαλπε μύθοις ψευδέσιν· νόσημα γὰρ
 Αἰσχιστον εἶναί φημι συνθέτους λόγους.

ἀναπαύσῃ τὸν ἔρωτα· μὴδ' ἀποστραφῆς τὴν ἀξίωσιν, μὴ σύγῃ, εἰ βούλει σώζεσθαι. Τοιούτοις καθ' ἑκάστην ἐκταραττομένη ὀνείρασιν, ᾧήθην δεῖν ἐπικοινωνᾶσαι τῷ πατρὶ τὸ παράδοξον, ὃ δὲ ζυνεῖς, πέμπει εὐθύς πολλοὺς ἔστε τοὺς Δελφοὺς, καὶ τὸ κατὰ τὴν Δωδώνην μαντεῖον τῷ θεῷ χρησόμενους, μαθεῖν βουλόμενος ὅτι δρῶν καὶ λέγων, κεχαρισμένον ποιήσει τοῖς κρείττους· οἱ δὲ, ἔπανθήκοντες, ἔλεγον σαφές μὲν οὐδέν· λόγους δὲ λοξὰ ἀμφιβαίνοντας, ἕως οὗ ἐναργῆς φήμη ἦκε, σαφῶς ἐκεῖθεν τῷ πατρὶ ἐπιτάττουσαν, τὴν ταχίστην με ἀποπέμψαι πλανωμένην ἀφέτως, ὅπη γῆς τύχοι μέχρι τῶν ἐσχάτων· εἰδὲ μὴ, κεραυνὸν παρὰ τοῦ Διὸς ἐπισκῆψαντα, αὐτόν τε καὶ πᾶν τὸ γένος συναπολέσειν· ὑπὸ τούτων οὖν σῶν λόγων ἀναγκασθεὶς ὁ πατήρ, ἄκων μὲν ἄκων, καὶ ἄκουσάν με, ἀλλ' ὥς ὑπὸ κρείττονος ἰσχύος καὶ γνώμης, ἐξήλασε τῆς οἰκίας· τούτου δὲ γενομένου, παραχρῆμα αἶτε φρένες διάστροφοὶ ἦσαν, καὶ τὸ εἶδος ἀλλόκοτον· κερασφόρος εὐθύς ἐγὼ, ὡς ὁράτε, καὶ οἷσ' ὦ θεινῷ κεντηθεῖσα, ἐπὶ τὴν Κέργχνειαν καὶ τὴν ἄκραν ἔγενόμην τῆς Λέρνης. Ἄργος δὲ ὁ πανόπτης, ἀνὴρ αὐτοκτοῦν, καὶ πολλῶν καταχρώμενος τῷ ὀργίλῳ, ἠκολούθει κατόπιν, τὰ ἔχνη πάντῃ κατασκοπῶν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ὕστερον οὐ πολλῶ ἀπροσδοκῆτως τῷ χρεῶν ἐλειτούργησεν· ἐγὼ δ' ἐκ τούτου ἀπὸ γῆς εἰς γῆν, ὡς ἀπότινος θείας ὀργῆς, ἐξελαύνομαι. ἔχεις οὖν τὰ παρ' ἐμοῦ· νῦν δὲ σόν ἐστιν ἐν μέρει τὰ μέλλοντά μοι προσγενήσεσθαι ἐξηγήσασθαι· χρή δέ σε ἀπλῶ λόγῳ πάντ' ἐξιπεῖν, μὴδὲν πρὸς οἶκτον ψευδόμενον· λόγων γὰρ πλοκαῖς τάληθές συγκαλύπτειν παρ' ἐμοὶ κριτῇ κακία σαφής.

ΧΟ. Ἐὰ ἔα· ἄπεχε, φεῦ·

Οὔ ποτ' οὔ ποτ' ἤρχουν ξένους μολεῖσθαι λόγους· 690

Ἐς ἀκοὴν ἐμὴν, οὐδ' ὧδε δυσθέατα

Καὶ δύσοιστα ποίματα, λύματα, δείματ' ἀμφήκει

Κέντρῳ ψύχειν ψυχὰν ἐμὴν·

Ἰὼ ἰὼ, μοῖρα', μοῖρα,

Πέφρικ' εἰσιδοῦσα πρᾶξιν Ἰοῦς.

695

ΠΡ. Πρό γε στενάζεις καὶ φόβου πλέα τις εἶ·

Ἐπίσχες ἔστ' ἂν καὶ τὰ λοιπὰ προσμάθης.

ΧΟ. Λέγ', ἐκδίδασκε· τοῖς νοσοῦσί τοι γλυκὺ

Τὸ λοιπὸν ἄλγος προὔξεπίστασθαι τορῶς.

ΠΡ. Τὴν πρὶν γε χρεῖαν ἠνύσασθ' ἐμοῦ πάρα

700

Κούφως· μαθεῖν γὰρ τῆσδε πρῶτ' ἐχερῆζετε

Τὸν ἀμφ' ἐαυτῆς ἄθλον ἐξηγουμένης·

Τὰ λοιπὰ νῦν ἀκούσασθ', οἷα χρὴ πάθῃ

Τλῆναι πρὸς Ἥρας τήνδε τὴν νεάνίδα.

Σὺ δ' Ἰνάχειον σπέρμα τοὺς ἐμοὺς λόγους

705

Θυμῷ βάλλ', ὥς ἂν τέρματ' ἐκμάθῃς ὁδοῦ.

πρῶτον μὲν ἐνθένδ' ἡλίου πρὸς ἀντολὰς

Στρέψαυσα σαυτὴν στεῆχ' ἀνηρότους γύας.

Σκύθας δ' ἀφίξῃ νομάδας, οἱ πλεκτὰς στέγας

Πεδάρσιοι ναίουσ' ἐπ' εὐκύκλοις ὄχοις,

710

Ἐκηβόλοις τόξοισιν ἐξήρτημένοι·

Οἷς μὴ πελάζειν, ἀλλ' ἀλιστόνοις πόδας

Χρίμπτουσα ραχίαισιν ἐκπερᾶν χθόνα.

Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

Οἰκοῦσι Χάλυβες, οὗς φυλάξασθαι σε χρὴ.

715

Ἀνήμεροι γάρ, οὐδὲ πρόσπλαστοι ξένοις.

ΧΟ. Ἐα, σίγα, σιώπα, μηκέτι λέγε μηδέν· οὐδ' ἠβουλό-
μην τοιούτους εἰς ἀκοὰς εἰσδύναί τας ἐμαυτοῦ· μήτε
τοιαῦτα ἀνύποιστα δείματα καὶ πήματα τὴν ἐμὴν ψυ-
χὴν ἐκταράττειν· ὦ τῆς τύχης! φεῦ τῶν κακῶν· πέφ-
ρικα γὰρ τὸ τῆσδε πάθος ἀκούσασα.

ΠΡ. Περὶ φόβος γὰρ ἤδη γεγεννημένη, εἰκότως θρηνεῖς, πρὶν
εἰς τέλος ἀκοῦσαι πάντα· ἀλλ' ἐπίσχες ἔτι μικρόν.

ΧΟ. Λέγε τοίνυν συνειρών· καὶ γὰρ τὸ γινώσκειν, ἃ μέλλει
τις ἔτι πείσεσθαι πόθον ἔχει πολύν.

ΠΡ. Ὁ ἐχρήζετο μαθεῖν παρὰ τῆσδε, τὸ πᾶν τοῦτ' ἐξεπρά-
ξασθε παρ' ἐμοῦ σιωπήσαντος· ἀκηκόατε γὰρ πάνθ'
ὅσα ἐς δεῦρο τυγχάνει παθοῦσα· νῦν δὲ καιρὸς μαθεῖν
παρ' ἐμοῦ, ἃ ἔτι μέλλει πείσεσθαι πρὸς τῆς Ἥρας. Σὺ
δὲ, ὦ Ἰοῖ, σύντεινόν μοι τὸ οὖς πρὸς ταῦτ' ἀτρεκέως,
ὅπως μάθῃς, ὅποι γῆς ἔτι σε δεῖ πλανᾶσθαι· πρῶτον
μὲν γὰρ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἐντεῦθεν τραπέῖσα
ἄνυττε τὴν ἀνήροτον πᾶσαν ἕς τ' ἂν πρὸς Σκύθας τοὺς
σκηνήτας ἀφίκη, γένος τοῦτο κλειζόμενον ἐπὶ τόξοις·
οὖς ἀποφεύγειν σε χρὴ, ὅσον δύνῃ, παρὰ τὴν ἀκτὴν αἰεὶ
προϊοῦσαν, αὐτοὺς θ' ὁμοίως καὶ Χάλυβας τοὺς σιδη-
ροτέκτονας· οἱ ἐν ἀριστερᾷ ἐντεῦθεν ἰούσῃ κατὰ κινῆν-
ται, γένος καὶ τοῦτο ἄξιον καὶ ὀμὸν· Ἐντεῦθεν δὲ

ὅτι ἐπιθυμεῖ ταῦτα προμαθεῖν, ἵν' ἔχῃ φυλάξασθαι, εἴτι δύναίτο. 709. Πλε-
κτὰς στέγας] ἐπὶ γὰρ ἀμαξῶν εὐκύκλων, εὐτρόχων, κατὰ κινῆν Σκύθαι, ἄλλοι
ἄλλῃ πλανώμενοι. 711. Ἀλιστόνις] ῥαχίαισι] ταῖς ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἠχού-
σαις ἀκταῖς προσπελάζουσα. 716. Πρόσπλαστοι] εὐπροσήμεροι, φιλόξενοι
παρὰ τὸ προσπλάζειν, τὸ προσπελάζειν· τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ Πέλας. 717. Ψευ-
δώνυμον] Ἄραξις οὗτος, παρὰ τὸ ἀράσσειν· ὅθεν καὶ φερώνυμος, 719. Καὶ.

Ἦξεις δ' ὑβριστὴν ποταμὸν οὐ ψευδώνυμον,
Ὀν μὴ περάσης· οὐ γὰρ εὖδατος περάξῃ.
Πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Καύκασον μόλῃς, ὀρώων
Ἰψιστον, ἔνθα ποταμὸς ἐκφυσᾷ μένος 720

Κροτάφων ἀπ' αὐτῶν ἀστρογεΐτονας δὲ χρῆ
Κορυφᾷς ὑπερβάλλουσιν ἐς μεσημβρινὴν
Βῆναι κέλευθον, ἔνθ' Ἀμαζόνων στρατὸν
Ἴζει στυγάνορ', αἱ Θερμίσκυράν ποτε
Κατοικιοῦσιν ἀμφὶ Θερμώδονθ', ἵνα 725

Τραχεῖα πόντου Σαλμυδησσία γνάθος
Ἐχθρόξενος ναύταισι, μητρυῖά νεῶν·
Αὐταί σ' ὁδηγήσουσι καὶ μάλ' ἀσμένως.
Ἰσθμὸν δ' ἐπ' αὐταῖς στενοπόροις λίμνης πύλαις
Κιμμερικὸν ἦξεις, ὃν θραυσσπλάχνως σε χρῆ 730

Λιποῦσαν αὐλῶν' ἐκπεράν Μαιωτικόν·
Ἔσται δὲ θνητοῖς εἰσαεὶ λόγος μέγας
Τῆς σῆς πορείας, Βόσπορος δ' ἐπώνυμος
Κεκλήσεται· λιποῦσα δ' Εὐρώπης πέδον,
Ἠπειρον ἦξεις Ἀσιάδ'· ἄρ' ὑμῖν δοκεῖ 735

Ὁ τῶν θεῶν τύραννος ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς
Βίαιος εἶναι; τῇδε γὰρ θνητῇ θεὸς
Χρῆζων μιγῆναι τάσδ' ἐπέβριψεν πλάνας.

Πικροῦ δ' ἔκυρσας, ὦ κόρη, τῶν σῶν γάμων
Μνηστῆρος, οὓς γὰρ νῦν ἀκήκοας λόγους, 740
Εἶναι δοκεῖ σοὶ μηδέπω ἢ προοιμίους.

Ω. Ἰὼ μοί μοι, εἴ εἰ εἴ εἰ.

ΠΡ. Σὺ δ' αὖ κέκραγας κἄναμυχθίζῃ· τί που
Δράσεις, ὅταν τὰ λοιπὰ πυνθάνη κακὰ;

ΧΘ. Ἢ γάρ τι λοιπὸν τῇδε πημάτων ἑραῖς; 745

χωροῦσα, ἤξεις εἰς Ἄραξιν, τὸν ποταμὸν ἀπάντων ὑβρι-
στικώτατον· γενομένη δὲ αὐτόθι, οἶσθ' ὃ δράσεις; ἀπέ-
χου τοῦτον περὶν ἀδιάβατον ὄντα· ἀνισῶσα δὲ παρ'
αὐτὸν μέχρι πρὸς τὰς πηγὰς ἐπὶ τοῦ οὐρανομήκου
Καυκάσου, ὅθεν ἐκεῖνος ἔκρει, καὶ τοῦτον ὑπερβαλοῦσα,
ἄνυστε τότε πρὸς μεσημβρίαν τὴν ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας,
αἱ Θερμῆσχυραν περὶ τὸν Θερμόδοντα, ἔνθα ῥαχία τις
παρὰ τῷ Σαλμυδησῷ προκειμένη πλωϊζομένοις ἐστὶν
ἐπικίνδυνος, κατοικήσουσι παρ' ὧν ἀσμένων μαθήσῃ,
ἔνθα σε δεῖ γενέσθαι· ἐπὶ γὰρ τὸν Κιμμερικὸν ἰσθμὸν
γενομένη, τὴν Μιαιώτιδα διαπλεύσεις, ἐξ οὗ σοι κλέος
παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις μέγα γενήσεται· βόσπορος γὰρ
ὁ πόρος ἀπὸ σοῦ ἐπωνύμως κληθήσεται· διαπεραιωθεί-
σα δὲ, ἀποβήσῃ εἰς τὴν ἀντιπέραν Ἀσίαν· καὶ ταῦτά
σοι μέχρι δεῦρο. Νῦν δ' οὐχὶ καὶ ὑμῖν ἐκ τούτων ὁ
Ζεὺς δοκεῖ εἰς τὰ πάνθ' ὁμοίως βίαιος εἶναι; οἷαις γὰρ
καὶ ὅσαις συμφοραῖς περιπεσεῖν τὴν δύστηνον ταύτην
ἄνθρωπον, βουλόμενος αὐτῇ ὁμιλῆσαι, πεποίηκε· σύ δ'
ὦ κόρη, πικροῦ ἄρα νυμφίου τετύχηκας· ἃ γὰρ μέχρι
δεῦρο εἶρηται μοι πρὸς σέ, εὐδὲ προύμιον ὅλον ἐσιν,
ὧν ἔτι μέλλεις ἀκούσειν.

ΙΩ. Ἰώ μοι μοι! ἔ, ἔ, ἔ, ἔ.

ΠΡ. Σὺ δ' ἐποδύρῃ οὕτω τὰ εἰρημένα· τί οὖν ποιήσεις, ἡνίκα
μεῖζω τούτων ἔτι τὰ ὑπόλοιπα προσακούσεις;

ΧΟ. Ἔστι τι ἔτι, ὃ αὐτῇ προσερεῖς;

κασον] ἕτερον βραχίονα τοῦ Ὄρους τούτου ἐννεῖ παρ' ἐν αὐτὸς προσκλήθη.
721. Κροτάφων] ἀπὸ τοῦ Καυκάσου κορυφῶν. 724. Στυγάνορα] τὸν μισούν-
τα τοὺς ἄνδρας· οὐ τοὺς γαμέτας, ἀλλὰ τοὺς πολεμίους. 727. Μητρὶά νεῶν]
ἐχθρά τῶν πλοίων διὰ τραχύτητα. 733. Βόσπορος] Βοὸς πόρος, εἴπουν πέρα-
μα. Ἐνταῦθα λίαν συγκέχυται τὸ τῆς γεωγραφίας κεφάλαιον. 774. Τρισκακί-

- ΠΡ. Δυσχείμερόν γε πέλαγος ἀτηρᾶς δύης!
- ΙΩ. Τί δ' ἦτ' ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ' οὐκ ἐν τάχει
Ἐρόιψ' ἐμαυτὴν τῆσδ' ἀπὸ στύφλου πέτρας,
Ὅπως πέδῳ σκήψασα τῶν πάντων πόνων
Ἀπηλλάγην; κρεῖσσον γὰρ εἰσάπαζ θανεῖν, 750
ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
- ΠΡ. Ἡ δυσπετῶς ἂν τοὺς ἐμῶνς ἄθλους φέροις;
Ὅτε θανεῖν μὲν ἐστὶν οὐ πεπρωμένον·
Αὕτη γὰρ ἦν ἂν πημάτων ἀπαλλαγὴ.
Νῦν δ' οὐδὲν ἐστὶ τέρμα μοι προκειμένον 755
Μόχθων, πρὶν ἂν Ζεὺς ἐκπέσῃ τυραννίδος.
- ΙΩ. Ἡ γὰρ ποτ' ἐστὶν ἐκπεσεῖν ἀρχῆς Δία;
- ΠΡ. Ἡδοί' ἂν, οἶμαι, τήνδ' ἰδοῦσα συμφοράν.
- ΙΩ. Πῶς δ' οὐκ ἂν, ἥτις ἐκ Διὸς πάσχω κακῶς;
- ΠΡ. Ὡς τοῖνυν ὄντων τῶνδ' ἐσσι μαθεῖν πάρά. 760
- ΙΩ. Πρὸς τοῦ τυράννα σκῆπτρα συληθήσεται;
- ΠΡ. Αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ κenoφρόνων βουλευμάτων.
- ΙΩ. Ποίῳ τρόπῳ; σήμενον, εἰ μὴ τις βλάβη.
- ΠΡ. Γαμῆ γάμον τοιοῦτον, ὥ ποτ' ἀσχαλᾷ.
- ΙΩ. Θεόρτον, ἢ βρότειον, εἰ ῥητὸν, φράσον. 765
- ΠΡ. Τί δ' ὄντιν'; οὐ γὰρ ῥητὸν αὐδᾷσθαι τάδε.
- ΙΩ. Ἡ πρὸς δάμαρτος ἐξανίσταται θρόνων;
- ΠΡ. Ἡ τέξεται γε παῖδα φέρτερον πατρός·
- ΙΩ. Οὐδ' ἐστὶν αὐτῷ τῆσδ' ἀποστροφή τύχης;
- ΠΡ. Οὐ δῆτα, πρὶν ἔγωγ' ἂν ἐκ δεσμῶν λυθείς· 770
- ΙΩ. Τίς οὖν ὁ λύσων σ' ἐστὶν ἄκοντος Διός;
- ΠΡ. Τῶν σῶν τιν' αὐτὸν ἐγκόνων εἶναι χρεῶν.
- ΙΩ. Πῶς εἶπας; ἥ μὲν παῖς σ' ἀπαλλάξει κακῶν;

- ΠΡ. Τί φής; πέλαγος ὅλον ἐπίφορον μειζόνων κακῶν.
- ΙΩ. Τί οὖν ζῆν με χρῆ, ἀλλ' οὐχί μοι γίγνεται αἰρετώτερον ἀποβρίπτεῖν ἑμαυτὴν κατὰ τῶν πετρῶν τούτων; πρὸς ἀπαλλαγὴν; κρεῖσσον γάρ μοι ἅπαξ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
- ΠΡ. Σὺ δὲ πῶς ἀνυπῆνεγκας, εἰπέ μοι, τοῦτ' ἐπὶ πάθος τοῦ-
 μόν, οὗ καὶ τὸ ἀποθανεῖν προσαφείλεν ἡ μοῖρα; ἴσμεν γὰρ τὸν θάνατον ἀπαλλαγὴν γενόμενον τῶν κακῶν. νῦν δ' οὐδέν μοι πέρας τούτων, πρὶν ἂν ὁ Ζεὺς παραλυθῇ τῆς ἀρχῆς, ἐσόμενον ξυνορῶ.
- ΙΩ. Τίνα τοῦτον αὐθις εἶρηκας λόγον; ἔσται ὅτι Ζεὺς τῆς ἀρχῆς ἐκπεσεῖται; ὡς ἡδομαί γε καὶ τέρπομαι, εἴπο-
 τέ μοι γένοιτο τοῦτ' ἐπιδεῖν. πῶς γὰρ οὐ, τοσαυτὴ ὑπ' αὐτοῦ κακῶς πάσχουσα;
- ΠΡ. Ὡς τούτων οὕτως ἐξόντων, οὕτως σε δεῖ γινώσκειν.
- ΙΩ. Ὑπὸ δὲ τίνος τὸ σκῆπτρον ἀφαιρεθήσεται;
- ΠΡ. Ὑπ' οὐδενός, ἢ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ πρώτως, οὐ καλῶς βουλευόμενος.
- ΟΚ. Οὐκ ἂν φθάνοις καί μοι τοῦτο σαφέστερον ἐξεῖπών;
- ΠΡ. Ἀσμένως· πρὸς γὰρ ἀξύνμορον κατεπείγεται γάμον, ἐφ' ᾧ ὕστερον τὰ μέγιστα λυπηθήσεται.
- ΙΩ. Πότερον τοῦτον φής; θεῖον, ἢ ἀνθρώπινον, φράσον μοι τοῦτο σαφῶς, εἰμὴ ἀπόρρητον εἶη.
- ΠΡ. Οὐκ οἶδ' ὄντινα· οὐ γὰρ ἀκίνδυνον τὸ ξύμπαν παρα-
 γυμνῶσαι.
- ΙΩ. Ἐκεῖνο δ' ἂν εἴποις ἡμῖν, εἰ ἀπὸ γυναικὸς ἐκπεσεῖ-
 ται τοῦ θρόνου.
- ΠΡ. Ἔοικεν· ἥτις τέζεται παῖδα πολλῶ τοῦ πατρὸς ἀμείνω.
- ΙΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔσθ' ὅπως ἐκεῖνος ταύτην ἐκφευξέεται τὴν τύχην;
- ΠΡ. Οὐ γάρ, πρὶν ἂν ἐγὼ ἀπολυθῶ τῶν δεσμῶν.
- ΙΩ. Καὶ τίς ὁ τολμήσων σε λύειν βίᾳ Διός;
- ΠΡ. Ἐκ τῶν σῶν γόνων ποθ' ὕστερον οὗτος ἔσται.
- ΙΩ. Τί φής; πῶς γὰρ ἂν εἴη τοῦθ', ὥστε παῖδ' ἑμὸν τῶν παρόντων δεινῶν ἀπαλλάξαι σε;

ΠΡ. Τρίτος γε γένναν πρὸς δέκ' ἄλλαισιν γοναῖς.

ΙΩ. Ἦδ' οὐκ ἔτ' εὐζύμβλητος ἢ χρησμοδία.

775

ΠΡ. Καὶ μηδὲ σαυτῆς ἐκμαθεῖν ζήτει πόνους.

ΙΩ. Μή μοι προτείνων κέρδος, εἴτ' ἀποστέρει.

ΠΡ. Δυσὶν λόγοιν σε θατέρω δωρήσομαι.

ΙΩ. Ποίوين, πρόδειξον αἵρεσίν τ' ἐμοὶ δίδου.

ΠΡ. Δίδωμ'· ἐλοῦ γὰρ ἢ πόνων τὰ λοιπά σοι

780

Φράσω σαφηνῶς, ἢ τὸν ἐκλύσονται ἐμέ·

ΧΟ. Τούτων σὺ τὴν μὲν τῇδε, τὴν δ' ἐμοὶ χάριν

Θέσθαι θέλησον, μηδ' ἀτιμάσης λόγους·

Καὶ τῇδε μὲν γέγωνε τὴν λοιπὴν πλάνην,

Ἐμοὶ δὲ τὸν λύσονται· τοῦτο γὰρ ποθῶ.

785

ΠΡ. Ἐπεὶ προθυμείσθ', οὐκ ἐναντιώσομαι

Τὸ μὴ οὐ γεγωνεῖν πᾶν, ὅσον προσχρήζετε.

Σοὶ πρῶτον, Ἰοῖ, πολύδονον πλάνην φράσω,

Ἦν ἐγγράφου σὺ μνήμων δέλτοις φρενῶν.

Ὅταν περάσης ρεῖθρον ἡπείρων ὄρον,

790

Πρὸς ἀντολὰς φλογωπὰς ἡλιοστίβεις ***

Πόντου περῶσα φλοῖσθον, ἔστ' ἂν ἐξίκη

Πρὸς Γοργόνεια πεδία Κισθίνης, ἵνα

Αἱ Φορκίδες ναίουσι δηναιαὶ κόρραι

Τρεῖς κυκνόμορφοι, κοινὸν ὄμμ' ἐκτμήμεναι,

795

Μονόδοντες, ἃς οὐθ' ἥλιος προσδέσκειται

δέκατος] Ἡρακλῆν ἐνοεῖ· ἢ γὰρ καταγωγὴ αὕτη ἀπὸ τῆς Ἰοῦς. Ἐπαφος, Λιβύη, Βῆλος, Δαναὸς, Ἰπερμνήστρα, Ἄβας, Προῖτος, Ἀκρίσιος, Δανάη, Περσεύς, Πλεκρίων, Ἀλκμήνη, Ἡρακλῆς. 793. Κισθίνης] πόλις, φασὶν αὕτη Αἰθιοπία, ἢ τῆς Λιβύης· τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Γεωγραφίας μὴ ζητεῖ ἐνταῦθα. Φορκίδες ἀδελφαὶ ἦσαν τρεῖς, Φόρκου θυγατέρες· Ἐνώα, Περφρυδῶ, Δεινῶν, κυκνοειδεῖς, ἵνα ἔχουσαι ὀφθαλμὸν αἱ σύντρεις, μονόδοντες· αἱ δὲ Γοργόνες αὖτις τρεῖς εἶναι καὶ αὐταὶ, ἦσαν ἡ Ἀσθενώ, Εὐρυάκλεια, καὶ ἡ Μέδουσα, τρίχας μὲν ἔχουσαι δράκοντος, ὀδόντας δὲ σὺν, χεῖρας δὲ χαλκᾶς, καὶ πτέρυγας χαλκᾶς· ἃς ἰδὼν τε, ἐτελεύτα παραχρῆμα.

- ΠΡ. Σὸς πάντως, τρισκαιδέκατος ἀπὸ σοῦ ἔσται οὗτος.
- ΙΩ. Οὐκ ἂν ἔχοιμι ζυμβαλέσθαι, ὅπως ταῦθ' οὕτως ἔξει· αἰνίγματα γὰρ λέγεις μοι ταῦτα.
- ΠΡ. Οὐκοῦν μηκέτι μήτε τὰ κατὰ σαυτὴν παρ' ἐμοῦ μαθεῖν θέλε.
- ΙΩ. Πῶς λέγεις τοῦτο; ἃ γὰρ ὑπέσχου ἐρεῖν, ταῦτ' ἀποκρύψασθαι νῦν ζημία μοι δοκεῖ εἶναι.
- ΠΡ. Οὐκοῦν δυοῖν λόγοιν προκειμένοις τὸν ἕτερον ἀκούειν σε δεῖ, ὁπότερον τούτων βούλει.
- ΙΩ. Τίνας φῆς τούτους; δεῖ γάρ σε ταῦτα πρότερον σαφηνίσαι.
- ΠΡ. Πότερον αἰρῇ ἐκμαθεῖν, ἃ σε δεῖ παθεῖν ἔτι, ἢ ὅστις ἔσοιτ' ἂν ὁ τῶν παρόντων με κηκῶν ἀπαλλάξων; ἐλοῦ, ὃ ἂν βούλη.
- ΧΟ. Ἐπίσχες μικρὸν, Προμηθεῦ· πολλὴν γὰρ ἔση ἡμῖν τε καὶ τῇδε χάριν κατατεθειμένος, εἰ τῇδε μὲν τὸ λοιπὸν ἐξηγήσῃ τῆς πλάνης, ἐμοὶ δὲ, ὃ μᾶλλον ποθῶ, τὸν λύσοντά σε σαφῶς προερεῖς, ὅστις ποτ' ἔσοιτο.
- ΠΡ. Οὐκοῦν δεῖ ἡμῖν χαρίσασθαι, τὰ προσήκοντα ἐκατέρωφ, οὕτω προθυμουμένοις, εἰπόντα· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιτις, ὅποτε φίλος τις ὦν βιάζοιτο; καὶ πρῶτον σοι, ὦ Ἰοῖ, ἣν μέλλεις ἔθ' ὑποστήσεσθαι πολυόρμητον πλάνην· σὲ δὲ χρὴ παρακολουθοῦσαν τῷ λόγῳ μνημονεύειν αἰεὶ τὰ λεγόμενα· Διαβᾶσα γὰρ Τάναϊν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, ἥξεις εἰς τὰ Γοργόνεια τῆς Κισθίνης πεδιά· ἐνθα θυγατέρες τρεῖς Φόρκου, κατῴκηνται κύκνων μὲν ἔχουσαι μορφήν, ἓνα δὲ ὀδόντα καὶ ὀφθαλμὸν κοινόν, ἀμειβόμεναι τοῦτον ἐκ διαδοχῆς κατὰ χρεῖαν· ταύτας δὲ οὐθ' ἥλιος βλέπει, οὐθ' ἡ σελήνη· πλησίον δ' αὖ αὐτῶν

- Ἀκτῖσιν οὐθ' ἡ νύκτερος μήνη ποτέ
 Πέλας δ' ἀδελφαὶ τῶνδε τρεῖς κατάπτεροι,
 Δρακοντόμαλλοι Γοργόνες βροτοστρυγεῖς,
 Ἄς θνητὸς οὐδεὶς εἰσιδὼν, ἔξει πνοάς· 800
 Τοιοῦτό μὲν σοι τοῦτο φρούριον λέγω.
 Ἄλλην δ' ἄκουσον δυσχερῇ θεωρίαν·
 Ὄξυστόμους γὰρ Ζηνὸς ἀκραγεῖς κύνας
 Γρύπας φύλαξαι, τόν τε μουνῶπα στρατὸν 805
 Ἀριμασπὸν ἵπποδάμον', οἱ χρυσόρρυτον
 Οἰκοῦσιν ἀμφὶ νάμα Πλούτωνος πόρου·
 Τούτοις σὺ μὴ πέλαζε· τηλουρὸν δὲ γῆν
 Ἥξεις κελαινὸν φύλον, οἱ πρὸς ἡλίῳ
 Ναίουσι πηγαῖς, ἔνθα ποταμὸς Αἰθίοψ.
 Τούτου παρ' ὄχθας ἔρφ', ἕως ἂν ἐξίκη 810
 Καταβασμὸν, ἔνθα Βυβλίνων ὁρῶν ἀπο
 Ἴησι σεπτὸν Νεῖλος εὐποτον ῥέος.
 Οὗτός σ' ὀδώσει τὴν τρίγωνον ἐς χθόνα
 Νειλῶτιν, οὗ δὴ τὴν μακρὰν ἀποικίαν,
 Ἰοῖ, πέπρωται σοί τε καὶ τέκνοις κτίσαι. 815
 Τῶν δ' εἴ τί σοι ψελλὸν τε καὶ δυσεύρατον,
 Ἐπαναδίπλαζε, καὶ σαφῶς ἐκμάνθανε·
 Σχολὴ δὲ πλείων, ἢ θέλω πάρεστί μοι.
 ΧΟ. Εἰ μὲν τι τῇδε λοιπὸν, ἢ παρειμένον 820
 ἔχεις γεγωνεῖν τῆς πολυφθόρου πλάνης,
 Λέγ'· εἰ δὲ πάντ' εἴρηκας, ἡμῖν αὖ χάριν
 Δὸς, ἥντιν' αἰτούμεσθα, μέμνησαι δέ που.
 ΠΡ. Τὸ πᾶν πορείας ἦδε τέρμ' ἀκήκοεν.
 Ὅπως δ' ἂν εἰδῇ μὴ μάτην κλύουσά μου,
 Ἄ πρὶν μολεῖν δεῦρ' ἐκμεμόχθηκεν φράσω, 825
 Τεκμήριον τοῦτ' αὐτὸ δούς μύθων ἐμῶν.
 Ὅχλον μὲν οὖν τὸν πλεῖστον ἐκλείψω λόγων,
 Πρὸς αὐτὸ δ' εἴμι τέρμα σῶν πλανημάτων.
 Ἐπεὶ γὰρ ἤλθες πρὸς Μολοσσά δάπεδα,

ἀδελφαὶ τρεῖς αἱ Γοργόνες, φολίσσι δρακοντίοις περιεσ-
πειραμέναι τὰς κεφαλὰς, ἀνθρώπων τῶν γε προβλε-
πόντων ὀλέτειραι· αὐτὰς τοίνυν πρῶτον κελεύω φυ-
λάξασθαι. Ἐκ δὲ τούτων τοὺς τε Γρύπας τοῦ Διὸς τοὺς
παμφάγους, καὶ τὸν μονόφθαλμον στρατὸν τῶν Ἀρα-
μασπῶν, παρὰ τὸν χρυσόρροτον Πλούτωνα δικαιτῶμε-
νον, τούτους φύλαξαι, ὅσον δύνῃ. Ἐντεῦθεν δὲ ἀφίξῃ
εἰς ἔθνος μέγχα, ὑπ' ἀνατολαῖς κατοικοῦντας ἡλίου,
ὅπου Διθίοψ ὁ ποταμός ἐστιν· παρ' ὃν ἀνιοῦσα, ἀφί-
ξῃ εἰς Καταβασμὸν παρὰ τὰ βύβλινα ὄρη, ὅθεν ἐκρεῖ ὁ
Νεῖλος· οὗτος οὖν ἡγεμὼν ἔσται σοι πρὸς τὸ Δέλτα τὸ
τῆς Αἰγύπτου, ἔνθα σοί τε, ὦ Ἰοῖ, καὶ τοῖς σοῖς τέ-
κνοις πέπρωται τὸν μακρὸν τείνειν βίον. Εἴτι οὖν τού-
των δυστέκμηρτόν ἐστι, μάθανε ἕκαστα ὅτι βούλει,
ἀναπυνθανομένη· ἐμοὶ γὰρ σχολὴ ἤδη πλείων, ἢ θέλω.

ΧΟ. Εἰ μὲν ὑπόλοιπόν τι ἔχεις εἰπεῖν τῆς πλάνης, καιρὸς
ἤδη λέγειν· εἰ δὲ μὴ, κατάθου καὶ ἡμῖν ἐν μέρει, Προ-
μηθεῦ, ἣν ἡτησάμεθα, εἴγε μέμνησαι, χάριν.

ΠΡ. Ὡν μὲν οὖν ἔδει παρ' ἐμοῦ μαθεῖν τήνδε περὶ τῆς πο-
ρείας, ταῦτ' ἐστίν, ὅσα εἴρηται· ἵνα δὲ καὶ τεκμή-
ρια τοῦ ἀληθοῦ ταῦτ' εἶναι παράσχωμαι, βούλομαι
εἰπεῖν αὐτῇ πάνθ', ὅσ' εἰς δεῦρο πεπονθυῖα τυγχάνει.
Τὰ μὲν οὖν πολλὰ παραλιπὼν, ἐρῶ τὸ κεφάλαιον μύ-
νον· Ἀφικομένη γὰρ ἐς Μολοσσοὺς περὶ τὴν Δωδώνην,

- Τὴν αἰπύνωντόν τ' ἄμφι Δωδώνην, ἵνα 830
 Μαντοῖα, θῶκός τ' ἐστὶ Θεσπρωτοῦ Διός,
 Τέρας τ' ἄπιστον, αἱ προσήγοροι δρύες,
 ὧφ' ὧν σὺ λαμπρῶς κοῦδὲν αἰνικτηρίως
 Προσηγορεύθης ἡ Διὸς κλεινὴ δάμαρ
 Μέλλουσ' ἔσσεθ', εἰ τῶνδε προσσαίνει σέ τι. 835
 Ἐντεῦθεν οἰστρήσασα τὴν παρακτίαν
 Κέλευθον ἤξας πρὸς μέγαν κόλπον Ῥέας,
 Ἀφ' οὗ παλιμπλάκτοισι χειμάζῃ δρόμοις·
 Χρόνον δὲ τὸν μέλλοντα πόντιος μυχὸς,
 Σαφῶς ἐπίστασ', Ἴονιος κεκλήσεται, 840
 Τῆς σῆς πορείας μνῆμα τοῖς πᾶσιν βροτοῖς.
 Σημεῖά σοι τάδ' ἐστὶ τῆς ἐμῆς φρενός,
 ὧς δέρκεται πλέον τι τοῦ πεφασμένου.
 Τὰ λοιπὰ δ' ὁμῖν τῇδ' ἐς κοινὸν φράσω.
 Ἐς ταῦτόν ἐλθὼν τῶν πάλαι λόγων ἵχνος. 845
 Ἔστιν πόλις Κάνωβος ἐσχάτη χθονός,
 Νείλου πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι·
 Ἐνταῦθα δὴ σε Ζεὺς τίθησιν ἔμφρονα,
 Ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρὶ, καὶ θιγὼν μόνον.
 Ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γεννημάτων 850
 Τέξεις κελαινὸν Ἐπαφον· ὃς καρπώσεται
 Ὅσῃν πλατύρρους Νεῖλος ἀρδεύει χθόνα·
 Πέμπτη δ' ἀπ' αὐτοῦ γέννα πεντηκοντάπαις
 Πάλιν πρὸς Ἄργος οὐχ' ἐκούσ' ἐλεύσεται
 Θηλύσπορος, φεύγουσα συγγενῇ γάμον 855
 Ἀνεψιῶν· οἱ δ' ἐπτοημένοι φρένας,
 Κίρκοι πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμένοι,
 Ἥξουσι θηρεύσοντες οὐ θηρασίμους
 Γάμους, φθόνον δὲ σωμαίων ἔξει θεός·
 Πελασγία δὲ δέζεται θηλυκτόνῳ 860
 Ἄρει δαμέντων νυκτιφρουρήτῳ θράσει·
 Γυνὴ γὰρ ἄνδρ' ἕκαστον αἰῶνος στερεῖ,
 Δίθηκτον ἐν σφαγαῖσι βάψχσθαι ξίφος·
 Τοιαῖδ' ἐπ' ἐθχροὺς τοὺς ἐμοὺς ἔλθοι Κύπρις.
 Μίαν δὲ παίδων ἱμερος θέλξει τὸ μὴ 865

ἐνθα μαντεῖόν ἐστιν ἐν Θεσπρωτοῖς τοῦ Διὸς (δρῦες αὐ-
ταῖγε χρημωδοῦσαι, θαῦμα μέγιστον τοῦθ' ὄρα· ὑφ'
ὧν σὺ γαμετὴ τοῦ Διὸς προσηγόρευσαι, εἴγε τοῦτό
σοι πρὸς ἡδονήν) ἤκες τελευτῶσα, παρὰ πᾶσαν τὴν
ἡϊόνα κεντουμένη τῷ οἴτρῳ, εἰς τὸν μέγαν τῆς Ῥέας
κόλπον· ὃς ἐκ σοῦ Ἰόνιος κληθήσεται ὕστερον, ἀθάνατον
τὴν πλάνην τοῖς ἀνθρώποις τιθέμενος. ἐντεῦθεν δὲ
πολλῷ τῷ πάθει τυγχάνεις ἐλαυνομένη. Ταῦτ' οὖν ση-
μεῖα τῆς ἐμῆς φρενὸς ἀξιόχρεω γινῶναί σε, ὅσαν ἐγὼ
ἐπὶ πλέον τι διορῶ· νῦν δ' ἄ μοι ὑπολέλειπται ἔτι τῶν
κατὰ σέ, ἀμφοτέροις ὑμῖν ἐξηγήσομαι, ἐπὶ τῷ προκει-
μενον τοῦ λόγου ἐπανιών· Ἐπειδ' ἂν τελευτῶσα ἀφίκηῖς
Κάνωβον, πόλιν πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι τοῦ Νείλου
ἐσχάτην, ἐνταῦθα ἐκ μόνης ἀρῆς τοῦ Διὸς τήντε μορφήν
ἀνακαλύψει, καὶ Ἑπαφὸν ἐκ τούτου τέξεις ἐπώνυμον,
ὃς πάσης τῆς ὑπὸ τοῦ Νείλου ἀρδευομένης γενήσεται
κύριος, ἀφ' οὗ πέμπτη γενεὰ, πεντήκοντα ἀδελφαί,
τὸν τῶν ἀνεψιῶν ἀποδιδράσκουσαι γάμον, πρὸς Ἄργος
πάλιν ἐλεύσονται· ἐφ' ἃς ἐκεῖνοι, καθάπερ ἰέρακες κα-
τόπιν τῶν περιστερῶν, ἐπιπτήσονται, ἵν' ἐς γάμους
ἀγάμους θηράσωνται τὰς παρθένους· τούτων γὰρ τὰ
σώματα ἀπολεσθέντων ἐκ θείας Νεμέσεως, μιᾷ ἐκάστης
ἐλαίνων τὸν ἐαυτῆς ἄνδρα νύκτωρ διαχρησαμένης
φασγάνῳ, γῇ ἢ Πελασγία καλύψει· τοιούτοις γὰρ καὶ
τοὺς ἐμοὺς ἐχθροὺς ἀμείψαιτο ἡ καλὴ Ἀφροδίτη· μία

865. Μίαν δὲ παίδων] τὴν Ἰπερμνήστραν, ἥτις ἀπέσχετο φόνιν χεῖρα ἐμ-
βαλεῖν τῷ Λυγαῖ, ὃν ἔσχε γαμέτην· τὴν δὲ τάξιν τῆς γενεαλογίας ἀπὸ
Ἑπάφου εἰς Ληϊάδα καὶ Δίονητον ἔχεις, ἀνωτέρω, στίχ. 713.

- Κτεῖναι σύννευον, ἀλλ' ἀπαμβλυνθήσεται
 Γνώμην· δυοῖν δὲ θάτερον βουλήσεται,
 Κλύειν ἀναλκίς μᾶλλον, ἢ μιαίφονος·
 Αὕτη κατ' ἄργος βασιλικὸν τέξει γένος.
 Μακροῦ λόγου δεῖ ταῦτ' ἐπεξελεῖν τορῶς· 870
 Σπορᾶς γεμὴν ἐκ τῆσδε φύσεται θρασὺς
 Τόξοισι κλεινός, ὃς πόνων ἐκ τῶνδ' ἐμὲ
 Λύσει· τοιόνδε χρησμὸν ἡ παλαιγενὴς
 Μήτηρ ἐμοὶ διῆλθε Τιτανὶς Θέμις·
 Ὅπως δὲ χῶπῃ, ταῦτα δεῖ μακροῦ χρόνου 875
 Εἰπεῖν, σὺ τ' οὐδὲν ἐκμαθοῦσα κερδανεῖς·
ΙΘ. Ἐλελεῦ, ἐλελεῦ, ὑπὸ μ' αὐ σφάκελος
 Καὶ φρενοπληγεῖς μανίαι θάλπους,
 Οἷστρου δ' ἄρδις χρίει μ' ἄπυρος· 880
 Καρδίᾳ δὲ φόβῳ φρένα λακτίζει·
 Τροχοδινεῖται δ' ὄμμαθ' ἐλίγδην,
 Ἐξω δὲ δρόμου φέρομαι λύσσης
 Πνεύματι μάργω, γλώσσης ἀκρατῆς·
 Θολεροὶ δὲ λόγοι παῖδους' εἰκῇ 885
 Στυγνῆς πρὸς κύμασιν ἄτης·
ΧΘ. Ἡ σοφὸς, ἡ σοφὸς ἦν,
 ὧς πρῶτος ἐν γνώμῃ τόδ' ἐξάστασε,
 Καὶ γλώσσα διεμυθολόγησεν,
 ὧς τὸ κηδεῦσαι καθ' ἐαυτὸν ἀριστεύει μακροῦ· 890
 Καὶ μήτε τῶν πλούτῳ διαθρυπτομένων,
 Μήτε τῶν γέννα μεγαλυνομένων,
 ὄντα χερνήταν, ἐραστεῦσαι γάμων.
 Μήποτε, μήποτέ μ', ὦ
 Μοῖραι, λεχέων Διὸς 895
 Εὐνάτειραν ἴδοισθε πέλουσαν·

δέ τις αὐτῶν ἐλοῦσα τῷ ἔρωτι, ἀπολείψει τὴν τάξιν, ἀναλκίς μᾶλλον ἐλομένη ἀκούειν, ἢ ἐν αἵματι τοῦ συζύγου τλῆναι τὴν χεῖρα χράναι. Ἐκ ταύτης τοίνυν ἐν Ἄργει τὸ κρατοῦν ἔσται γένος· ἀλλ' ἔργον ἐστὶ τὰ τοιαῦτα πάνθ' ὑμῖν ἐξηγήσασθαι τῶν γεμῆν ἀπογόνων τις, ἀγαθὸς ἐσόμενος τὰ πολέμια, ἀπολλάξει καὶ μετῶν παρόντων· οὕτω γάρ μοι Θέμις ἡ μήτηρ ἔχρησε ταῦτα· ὅπως δὲ, καὶ ὅπη, οὐδ' ἐμοὶ καλῶς ἔχει λέγειν, καὶ σοὶ κέρδος οὐδὲν ἐκμαθεῖν.

ΙΩ. Ἰού, ἰού, τίς γένωμαι; ἤδη γὰρ σπασμὸς μὲν τὰς φρένας κατέχει· μανία δὲ τὴν ψυχὴν ὑποκναίει· αἴστρου δὲ βέλος με, οἷον ἔμπυρον, νύσσει· ἡ δὲ καρδία ἐνδοθεν πάλλει ἐφ' ἐαυτήν, καὶ ἡ ὄψις διέστραπται πολυστρόφως· ἐγὼ δὲ λύσσης πνεύματι παραφόρῳ πεπλάνημαι· γλώττης δ' οὐκέθ' οἶα εἰμὶ κρατεῖν· οἱ γὰρ λόγοι ἄλλοτ' ἄλλως, ὥσπερ ὕδατα θολερὰ, ἀράσσουσι πρὸς τὰς ὑφάλους τῆς ὑπαρχούσης μοι συμφορᾶς.

ΧΘ. Σοφὸς, σοφὸς ἦν πάντως, καὶ φρενὸς τελείας ἐπήβολος, ὃς πρῶτος τὴν γνώμην εἶπε, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα· μήτε γὰρ τῶν πλούτῳ κομώντων, μήτε τῶν γένους ἀγλαΐζομένων λαμπρότητι γάμου τυχεῖν εἴη τῷ μικρὰ κεκτημένῳ. Μήποτε, μὴ ποτέ με, ὦ Μοῖραι, ἴδοιτε γαμετὴν τοῦ Διὸς γενομένην, μήτ' ἄλλῳ τῷ τῶν ἐξ οὐ-

877. Σφάκελος] σπασμώδης ἐν τῷ ἐν κεφαλῇ μανία· δηλοῖ δὲ λύπην μεγίστην. Φρέναν δ' αὖ λέγειν τὸ ἐν τῷ στήθει διάφραγμα. 887. Σοφὸς] ὁ Πιπτακός· οὗτος γὰρ ἐρωτήσαντός τινος αὐτὸν, δεῖν γυναικῶν τῆς μὲν πλουσίας, τῆς δὲ πενεστέρας ποτέραν αὐτῶν ἔλαιο ἐς γυναῖκα, ὁ δὲ, ἐλθὼν, εἶπεν, ἐνθ' οἱ παῖδες, παίζουσι τοῖς βέμβιξι, μαθήσῃ· ἐλθὼν δὲ καὶ ἀκούσας τῶν παίδων λεγόντων πρὸς ἀλλήλους, Τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, συνῆκε τὸ αἰνίγμα· καὶ ἐλθὼν ἔγχετο τὴν πενεστέραν· ὁ δὲ νοῦς, ὅτι ἡ Ἰνώ διὰ γάμον

- Μηδὲ πλασθεῖν γαμέτα τινὶ τῶν ἐξ οὐρανοῦ.
 Ταρβῶ γάρ, ἀστεργάνορα παρθενίαν
 Εἰσορῶς Ἰοῦς, μέγα δαπτομέναν
 Δυσπλάνοις ἥρας ἀλατείας πόνων. 900
 Ἐμοὶ δ' ὅτι μὲν ὁμαλὸς ὁ γάμος,
 Ἄφοβος, οὐ δέδια, μηδὲ κρείσσων
 Θεῶν ἔρως ἄφυκτον ὄμμα προσδέρκοιτό με.
 Ἀπόλεμος ὅδε γ' ὁ πόλεμος, ἄπορα
 Πόριμος· οὐδ' ἔχω τίς ἂν γενοίμαν. 905
 Τὰν Διὸς γὰρ οὐχ ὀρῶ
 Μῆτιν, ὅπα φύγοιμ' ἄν.
ΠΡ. Ἡ μὲν ἐτι Ζεὺς, καίπερ αὐθόχθη φρονῶν,
 ἔσται ταπεινός, οἷον ἐξαρτύεται
 Γάμον γαμεῖν· ὃς αὐτὸν ἐκ τυραννίδος 910
 Θρόνων τ' αἴστον ἐκβαλεῖ· πατὴρ δ' ἄρ' αὖ
 Κρόνου τέτ' ἤδη παντελῶς κρηνθήσεται,
 Ἦν ἐκπιτνῶν ἡρᾶτο θηναίων θρόνων.
 Τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπὴν οὐδεὶς θεῶν
 Δύναιτ' ἂν αὐτῷ πλήν ἐμοῦ δεῖξαι σαφῶς. 915
 Ἐγὼ τὰδ' οἶδα, χῶ' τρόπῳ· πρὸς ταῦτα νῦν
 Θαρσῶν καθήσθω τοῖς πεδαρσίοις κτύποις
 Πιστός, τινάσσων τ' ἐν χεροῖν πυρπνόον βέλος·
 Οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ταῦτ' ἐπαρκέσει τὸ μὴ οὐ
 Πεσεῖν ἀτίμως πτώματ' οὐκ ἀνασχετά· 920
 Τοῖον παλαισὴν νῦν παρασκευάζεται
 Ἐπ' αὐτὸς αὐτῷ, δυσμαχώτατον τέρας·
 Ὃς δὴ κεραυνοῦ κρείσσον' εὐρήσει φλόγα,
 Βροντῆς θ' ὑπερβάλλοντα κκαρτερόν κτύπον·
 Θαλασσίαν τε γῆς τινάκτειραν νόσον 925
 Τρίαιναν, αἰχμὴν σὴν Ποσειδῶνος σκεδᾷ.

ρανοῦ ὀμιλοῦσαν· οὕτω γὰρ πέφρικ' ἔγωγε τὴν ἐξ ἔρω-
τος τοῦ Διὸς συμφορὰν τῆςδε τῆς παρθένου, τοιαύτην
χαλεπότητι ἦρας γεγενημένην ἰδοῦσα. Ἕμοιγε γὰρ
ἴσος γάμος καὶ ἐπιαικὴς ἀτάραχος ἐστὶ, φόβου κρείτ-
των οὐτινοσοῦν· τῶν δὲ κρειτόνων ὁ ἔρως μήποτε μου
τροσάψαιτο· χαλεπὸς ὁ πόλεμος οὗτος, τοῖς τ' ἀδύ-
τοις εἰσδύων, τοῖς τ' ἀπόροις πόρον ἐξ ἀμηχάνων
δηποθεν ἐξευρίσκων· τίς γὰρ ἂν ἄλλως γενοίμην; καὶ
ὅπως τὴν τοῦ Διὸς βουλὴν ἀποφύγοιμι; οὐκ ἔσθ' ὅπως.

ΠΡ. Ἀλλ' οὗτος αὐτὸς ὁ Ζεὺς, ὁ μέγα φρονῶν ἐπ' ἰσχύϊ,
ἔσθ' ὅτε ταπεινὸς αὖθις ἔσται, ἄθλιος, ἐφ' οἷς ἀξύμφο-
ρον ἑαυτῷ θηράσεται γάμον, τοῦ θρόνου ἐκπεπτωκώς.
πατρῶν ἄρ' ἐστὶν τοῦτ' αὐτῷ ἐπάρατον ἀπαραίτητον·
οὐδ' ἔσθ' ὅς τις ἂν, πλὴν ἐγὼ, μηχανὴν αὐτῷ ἐξεύροι,
ὅπως οἷός τε εἴη ἀποφυγεῖν τὸ κακόν· τοῦτο γὰρ δὴ
ἐμὸν αὐτοῦ τοῦδ' ἐστὶν εἰδέναι, ὅπως χρὴ γενέσθαι·
ἡσυχίαν τοίνυν ἐκεῖνος ἀγέτω, ἥντινα βούλοιτο, βρον-
τῆτε καὶ κεραυνῷ ὀνόμασι κενοῖς πεποιθώς· ταῦτα
γὰρ, ἴσθ' ὑμεῖς, οὐδὲν συντελέσει πρὸς τὸ μὴ ἀπολέ-
σαι τὸ κράτος, τοιοῦτον ἀνυπόστατον τέρας ἐφ' ἑαυτὸν
ἀσκεῖν ἐπειγόμενον· τοῦτε γὰρ κεραυνοῦ ἐκεῖνος ἐξευ-
ρήσει ὄπλον πολλῷ φλογωδέστερον, καὶ τῆς βροντῆς
μακρῷ βροντωδέστερον· Ποσειδῶνος δὲ ἡ τρίαινα, ὑφ'
ἧς κινεῖται μὲν ἡ θάλασσα, συγκινεῖ δὲ καὶ τὴν γῆν
κινουμένη, καὶ ἅπας ὁ ἄλλος λῆρος γέλως πλατὺς

ἀνόμιον καὶ ἑτερογενὴ δεδοστύχηκε. 897. Ἀστεργάνορα] τὴν μὴ στέργου-
σαν ἄνδρας. 908. Ἡ μὴν ἐτι Ζεὺς· τῆς Ἰούς ἀναχωρησάσης, ἄρχεται προα-
γορεύειν τῷ χορῷ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ Διὸς τύχην· τοῦτο γὰρ αὐταῖς
ἀγνωτὸν ὑπέσχετο. 910. Γάμον] τὸν τῆς Θετιδὸς φασί.

- Πορόντα τιμάς, τὸν πυρὸς κλέπτην λέγω·
 Πατὴρ ἄνωγέσ' οὔστινας κομπεῖς γάμους
 Δύδᾱν, πρὸς ὧν τ' ἐκεῖνος ἐκπίπτει κράτους·
 Καὶ ταῦτα μὲν τοι μηδὲν αἰνικτηρίως, 950
 Ἀλλ' αὐθέκαστ' ἔκφραζε· μηδέ μοι διπλᾶς
 Ὀδοῦς, Προμηθεῦ, προσβάλλης· ὁρᾷς δ' ὅτι
 Ζεὺς τοῖς τοιούτοις οὐχὶ μαλθακίζεται.
- ΠΡ. Σεμνόστομός γε καὶ φρονήματος πλέως
 Ὁ μῦθος ἐστίν, ὡς θεῶν ὑπηρέτου. 955
 Νέον νέοι κρατεῖτε, καὶ δοκεῖτε δὴ
 Ναίειν ἀπενθῆ πέργαμ'· οὐκ ἐκ τῶνδ' ἐγὼ
 Δισσοὺς τυράννους ἐκπεσόντας ἡσθόμην;
 Τρίτον δὲ τὸν νῦν κοιρανοῦντ' ἐπόψομαι
 Αἰσχιστα καὶ τάχιστα· μή τί σοι δοκῶ 960
 Ταρβεῖν, ὑποπτήσσειν τε τοὺς νέους θεοὺς;
 Πολλοῦ γέ καὶ τοῦ παντὸς ἐλλείπω. σὺ δὲ
 Κέλευθον, ἣν περ ἦλθες ἐγκόνηι πάλιν·
 Πεύσει γὰρ οὐδὲν, ὧν ἀνιστορεῖς ἐμέ.
- ΕΡ. Τοιοῖσδε μέντοι καὶ πρὶν αὐθαδίσμασιν 965
 Ἐς τάσδε σαυτὸν πημονὰς καθώρμισας.
- ΠΡ. Τῆς σῆς λατρείας τὴν ἐμὴν δυσπραξίαν,
 Σαφῶς ἐπίστασ', οὐκ ἀνἀλλάξαιμ' ἐγώ.
 Κρεῖσσον γὰρ οἶμαι τῇδε λατρεύειν πέτρα,
 ἢ πατρὶ φῶναι Ζηνὶ πιστὸν ἄγγελον. 970
 Οὕτως ὑβρίζειν τοὺς ὑβρίζοντας χρεῶν.
- ΕΡ. Χλιδᾶν ἔοικας τοῖς παροῦσι πράγμασι.

957. Πέργαμα] τὴν ἐν ὀδρανῷ ἀκρόπολιν. 958. Δισσοὺς τυράννους] Ὁρίων·
 να μὲν ὑπὸ Κρόνου, Εἰρόνην δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Διὸς.

ψας δέδωκας, ἐξυβρίσαντα· σὲ, φημί, Ζεὺς κελεύει,
οὓς γάμους ἐρεσχελεῖς, καὶ παρ' ὧν ἐκεῖνος παραλυθή-
σεται τῆς ἀρχῆς, ἐξειπεῖν νῦν αὐτῷ· λέγειν δέ σε δεῖ
πάντ' ἀτεχνῶς· οὐ γὰρ ἔμοιγ' ἀνασχετὸν ἀκούειν αἰνίγ-
ματα· οὐδὲ λόγων ἀμφιβόλων ὁ πατήρ ἐπαΐειν ἐθέλει·
ὁρᾷς γάρ, ὦ τάλας, ἐκ τῶν ἔργων, ὅσον ἐκεῖνος ἐπὶ τού-
τοις ὀργίζεται.

ΠΡ. Ὡς σεμνὸς ὁ λόγος, καὶ οἷον δεῖ σε λέγειν διάκονον ὄντα
θεῶν· ἤδη δὲ νέει, τὸ κράτος εἰληφότες, ἀναπαύεσθε, ἀ-
σφαλῶς οἰόμενοι τὴν τῶν οὐρανῶν ἀκρόπολιν ἔχειν·
ἀλλὰ μῶν οὐχ ἑώρακα ἔτι δύο δυνάστας πεπτωκότας
ἐκ τούτου; τί δ' οὐχὶ καὶ τρίτον μετ' οὗ πολυ ὄψομαι,
καὶ χεῖρωσιν ἐκείνων περιπεπτωκότας; ἀλλὰ μῆτιςοι
δοκῶ δεδιέναι τοὺς νῦν κρατοῦντας; μηδαμῶς, μὴ τοῦ-
το πάθῃς· πολλοῦ γὰρ καὶ δεῖ· μᾶλλον δὲ τοῦ παντός
δεῖ, ὥστε με φοβεῖσθαι· ταῦτ' ἄρα καλῶς ποιῶν, ἄνυθ'
ὅτι τάχιστα τὴν αὐτὴν, ἣ ἐλήλυθας δεῦρο πάλιν· μα-
θήσει γὰρ οὐδὲν, ὧν χρήζεις, παρὰ μὴ βουλομένου.

ΕΡ. Τοιοῦτος μέντοι αὐθάδης καὶ πρότερον ὢν, ὑπὸ τοιού-
τοις ἐγένου κακοῖς.

ΠΡ. Ἀλλὰ καὶ τούτοις αὐθις, εἴτις αἵρεσίν μοι διδοίη, πό-
τερον μᾶλλον βουλοίμην, λάτρις εἶναι τῶν τοῦ Διὸς
βουλευμάτων, ἢ τόδ' ὅπερ διάκειμαι νῦν, οὐκ ἔσθ' ὅπως
μὴ οὐχὶ τὸ δεῦτερον ἂν ἐλοίμην· κρεῖσσον γάρ μοι πολλῶ
κρεμύμενον ζῆν, ἢ τοῦ Διὸς διάκονον εἶναι· τοιαῦτα γὰρ
πρὸς ὑβρίζοντάς ἐστι προσανήκοντα λέγειν.

ΕΡ. Σὺ δὲ καὶ ἐντροφᾶν ἔοικας τοῖς παρούσι κακοῖς.

ΠΡ. Χλιδῶ; χλιδῶντας ὧδε τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ
Ἐχθροὺς ἴδοιμι· καὶ σὲ δ' ἐν τούτοις λέγω.

ΕΡ. Ἢ καμὲ γάρ τι ζυμφοραῖς ἐπαιτιᾷ;

975

ΠΡ. Ἀπλῶ λόγῳ τοὺς πάντας ἐχθαίρω θεοὺς,
Ὅσοι παθόντες εὖ, κακοῦσί μ' ἐκδίκως.

ΕΡ. Κλύω σ' ἐγὼ μεμνηνός· οὐ σμικρὰν νόσον.

ΠΡ. Νοσοῦμ' ἄν, εἰ νόσημα τοὺς ἐχθροὺς στυγεῖν.

ΕΡ. Εἴης φορητὸς οὐκ ἄν, εἰ πράσσοις καλῶς.

980

ΠΡ. Ὡμοι.

ΕΡ. Τόδε Ζεὺς τοῦπος οὐκ ἐπίσταται.

ΠΡ. Ἀλλ' ἐκδιδάσκει πάνθ' ὁ γηράσκων χρόνος.

ΕΡ. Καὶ μὴν σύδ' οὐπω σωφρονεῖν ἐπίστασαι.

ΠΡ. Σὲ γὰρ προσηύδων οὐκ ἄν, ὄνθ' ὑπηρέτην.

985

ΕΡ. Ἐρεῖν ἔοικας οὐδὲν, ὧν χρῆζει πατήρ.

ΠΡ. Καὶ μὴν ὀφείλων γ' ἄν τίνοιμ' αὐτῷ χάριν.

ΕΡ. Ἐκερτόμησας δῆθεν ὧς παῖδ' ὄντα με.

ΠΡ. Οὐ γὰρ σὺ παῖς τε καὶ τοῦδ' ἀνούστερος,

Εἰ προσδοκᾷς, ἐμοῦ τι πευσεῖσθαι πάρα;

990

Οὐκ ἔστιν αἵκισμ', οὐδὲ μηχανήμ', ὅτῳ

Προτρέψεταιί με Ζεὺς γεγωνῆσαι τάδε,

Πρὶν ἂν χαλασθῇ δεσμὰ λυμαντήρια.

Πρὸς ταῦτα ῥιπτέσθω μὲν αἰθαλοῦσσα φλόξ,

Λευκοπτέρῳ δὲ νιφάδι καὶ βροντήμασι

995

Χθονίοις κυκᾶτω πάντα καὶ ταρασσέτω·

Γνάμψει γὰρ οὐδὲν τῶνδ' ἐμ', ὥς τε καὶ φράσαι,

Πρὸς οὗ χρεῶν νιν ἐκπεσεῖν τυραννίδος.

ΠΡ. Ἐντρυφῶ ; τοιούτοις ἴδοιμι τοὺς ἑμαυτοῦ ἐχρούς καί σῃς αὐτὸν περιπεπτωκότας.

ΕΡ. Τί δ' ὅτι ; μὲν ἔχεις τι καὶ μοι ἐπεγκαλεῖν τῶν σαυτοῦ συμφορῶν ;

ΠΡ. Δηλονότι· πάντας γὰρ τοὺς παρ' ἐμοῦ εὖ μὲν ποτε πεπονθότας, κακῶς δὲ νῦν δρῶντας μισῶ.

ΕΡ. Μανθάνω νῦν· μανίαν γὰρ ταύτην νοσεῖς οὐ μικράν.

ΠΡ. Πάντως δὴ, εἰ γε νόσημά ἐστι μισεῖν τοὺς ἐχθρούς, τοῦτο τυγχάνω πεπονθώς.

ΕΡ. Εἰ γὰρ καὶ ἐν τοιαύτῃ γενόμενος συμφορᾷ, οὕτως εἰ δυσάγωγος, τίς ἂν εἴης ποτ' εὖ πράσσω ;

ΠΡ. Οἷμοι τάλας !

ΕΡ. Ὅρᾳς ; ταύτην γὰρ τὴν φωνὴν ὁ Ζεὺς οὐδ' ἐπίσταιται ὅλως.

ΠΡ. Ἐχ' ἀτρέμας· κύκλος γάρ τις περιτρέχει καὶ τῶν θείων πραγμάτων· καὶ σοφόν γε τὸ, πρὸ τοῦ τέλους μηδένα μακάριζε.

ΕΡ. Ἐγώ γ' οὖν οὐδὲ νῦν ὁρῶ σωφρονοῦντά σε.

ΠΡ. Ἔοικα· οὐ γὰρ ἂν πρὸς σέ, διάκονον ὄντα, εἰς λόγους ἤλθον.

ΕΡ. Δοκεῖς οὖν σύ γε μηδὲν ἐθέλειν εἰπεῖν μοι, περὶ ὧν ἀπεστάλην.

ΠΡ. Καὶ ἀσμένως μάλιστα γέ σοι, καὶ ὥς ὄφλημ' ἂν ἀποδοῖν τὴν χάριν· οὐχ ὁρᾳς ;

ΕΡ. Χλευάζεις μ' εὖ οἶδ' ὅτι, ὥσπερ παιδίον.

ΠΡ. Οὐ μόνον γ', ἀλλ' ὥς καὶ τούτου πολλῶ ἀφρονέστερον, εἰ ἐλπίζεις οὕτως ἐκμαθήσεσθαί τι παρ' ἐμοῦ· ἴσθι γὰρ, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισο, ὥς οὐδὲν οὔτε βάσανος, οὔτ' ἄλλο μηχανήμα ἔσται, οἷς ὁ Ζεὺς χρώμενος, ἀναγκάσει με ἐξεῖπεῖν αὐτῷ τοῦτο, εἰ μὴ πρότερον τῶν παρόντων δεινῶν ἀπολύσει με· ῥιπτεύω πρὸς ταῦτα, εἰ βούλοιτο, κεραυνόν· ἀνακυκάτω χειμῶνι καὶ βροντῇ πάντα τὰ ἐπὶ γῆς, οὐδὲν αὐτῷ πλέον ἔσται· οὐ γὰρ ἂν ἐξείποιμι, ὅς τις αὐτὸν τῆς ἀρχῆς παραλύσει.

- ΕΡ. Ὄρα νῦν εἴ σοι ταῦτ' ἄρωγὰ φαίνεται.
- ΠΡ. Ὡπται πάλαι δὴ καὶ βεβούλευται τάδε. 1000
- ΕΡ. Τόλμησον, ὦ μάταιε, τόλμησόν ποτε
Πρὸς τὰς παρούσας πημονὰς ὀρθῶς φρονεῖν.
- ΠΡ. Ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως παρηγορῶν
Εἰσελθέτω σε μήποθ', ὥς ἐγὼ Διὸς
Γνώμην φοβηθεῖς, θηλύνους γενήσομαι, 1005
Καὶ λιπαρήσω τὸν μέγα στυγούμενον
Γυναικομίμοις ὑπτιάσμασιν χειρῶν
Αὔσαι με δεσμῶν τῶνδε τοῦ παντός δέω.
- ΕΡ. Λέγων, ἔοικα πολλὰ καὶ μάτην ἐρεῖν·
Τέγγη γὰρ οὐδὲν, οὐδὰ μαλθάση κέαρ
Λιταῖς· δακῶν δὲ στόμιον ὥς νεοζυγῆς
Πῶλος βιάζῃ, καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ.
Ἄτὰρ σφοδρύνῃ γ' ἄσθενεῖ σοφίσματι.
Αὐθαδία γὰρ τῷ φρονοῦντι μὴ καλῶς
Αὐτὴ καθ' αὐτὴν οὐδενὸς μείον σθένει. 1015
Σκέψαι δ', ἐὰν μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῇς λόγοις,
Οἷός σε χειμῶν καὶ κακῶν τρικυμία
Ἐπεισ' ἄφυκτος· πρῶτα μὲν γὰρ ὀκρίδα
Φάραγγα βροντῇ καὶ κεραυνίᾳ φλογί
Πατὴρ σπαράξει τήνδε, καὶ κρύψει δέμας 1020
Τὸ σὸν, πετραία δ' ἀγκάλη σε βαστάσει.
Μακρὸν δὲ μῆκος ἐκτελευτήσας χρόνου
Ἄφορρόν ἤξεις ἐς φάος· Διὸς δέ τοι
Πτηνὸς κύων δαφρινὸς αἰτὸς λάβρως
Λιαρταμήσει σώματος μέγα ῥάκος, 1025
Ἄκλητος ἔρπων δαιταλεὺς πανήμερος,
Κελαινόβρωτον δ' ἥπαρ ἐκθοινήσεται.
Τοιοῦδε μόχθου τέρμα μῆ τι προσδόκα,

- ΕΡ. Σκέψαι τοίνυν, εἴτι σοι τῆς ἰσχυρογνωμίας ὄφελος ἔσται·
- ΠΡ. Πρόσχεπταί μοι, καὶ προβεβούλευται πάλοι πάντα, κοῦδενὸς ἔτι δεῖ.
- ΕΡ. Ἀλλὰ νῦν γ', ὦ μάταιε, μεταμαθὼν τὸν τύπον, φρόνει τὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἀνάγκην ὀρθότερον.
- ΠΡ. Ὅχλος ταῦτα, καὶ λῆρος πολὺς· μὴ γὰρ οἰηθῆς, ὥς ἐγὼ φόβῳ μαλακισθεὶς, λιπκρήσω, καθάπερ δειλὴ γυνή, συχναῖς ταῖς τῶν χειρῶν ἀνακλάσειι χρώμενος, ὃν μάλιστα πάντων μισῶ, ὥστε λύσαι με τῶν δεσμῶν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ.
- ΕΡ. Οὐκοῦν εἰς μάτην εἴρηταί μοι τοσαῦτα· ὁρῶ γάρ σε ὅλως ἄτεχτον γενόμενον ταῖς ἐμαῖς παρακλήσεσι, καὶ, καθάπερ ἵππος δυσάγωγος πρὸς τὰς ἡνίας, διαμαχόμενον, καὶ ἀσθενεῖ γε τούτῳ σοφίσματι ἰσχυρῶς ἀντιτείνοντα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Διός· ἀλλ' ἴσθι ὡς ἡ αὐθάδεια αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καὶ παντὶ ἀσθενῆς, πολλῷ μᾶλλον τοῖς κακῷς φρονοῦσι· νῦν δ', ὦ Προμηθεῦ, ἄκουσον ἐν τίσιν ἔσται σοι τὰ πράγματα αὐτίκα μάλα· χειμῶν γὰρ ὅσον οὐπω μέγας καὶ τρικυμία κακῶν ἐπισκήψει, βροντὴ πρῶτον καὶ κεραυνὸς τὴν πέτρην διχρῆρῆζουσι ταύτην, ἥ τὸ σὸν διὰ πολλοῦ ἐγκρυβήσεται σῶμα· εἴτ' ἀναφανέντος ποθ' ὕστερον, ἀετὸς εὐθύς ἀρπακτικός τε καὶ ἀναιδής, ὥσπερ κύων, παρὰ τοῦ Διὸς καταπτάς, καὶ διαρρῆξας τὸ στῆθος, τὸ σὸν ἀεὶ καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας κατατρώζεται ἥπαρ· τούτου δέ

νον δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐκπεσόντας. 1021. Πτηνὸς κύων] ὁ ἀετὸς, ὃν ὁ Ζεὺς ἐπεμψεν αὐτῷ Προμηθεῖ, ἵνα καὶ ἐκείτην ἡμέραν καταβιβρώσῃ τὸ ἥπαρ, ἀναπληρούμενον ἀεὶ ἐν νυκτί· κῆνα δὲ εἶπε διὰ τὸ ἀρπακτικὸν καὶ δαπτι-

Πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων
 Φανῇ, θελήσῃ τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν 1030

Ἄδην, κνεφαῖά τ' ἀμφὶ Ταρτάρου βάθῃ.

Πρὸς ταῦτα βούλευ· ὥς ὃδ' οὐ πεπλασμένος

Ὁ κόμπος, ἀλλὰ καὶ λίσαν εἰρημένος·

Ψευδηγορεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταται στόμα

Τὸ δῖον, ἀλλὰ πᾶν ἔπος τελεῖ· σὺ δὲ 1035

Πάπταινε καὶ φρόντιζε, μὴδ' αὐθαδίαν

Εὐβουλίας ἀμείνον' ἡγήσῃ ποτέ.

ΧΟ. Ἡμῖν μὲν Ἑρμῆς οὐκ ἄκαιρα φαίνεται

Λέγειν· ἄνωγε γάρ σε τὴν αὐθαδίαν

Μεθέντ', ἐρευνᾶν τὴν σοφὴν εὐβουλίαν. 1040

Πείθου· σοφῷ γὰρ αἰσχρὸν ἐξαμαρτάνειν.

ΠΡ. Εἰδότε τί μοι τάσδ' ἀγγελίας

Ὅδ' ἐθώϋξεν, πάσχειν δὲ κακῶς

Ἐχθρὸν ὑπ' ἐχθρῶν οὐδὲν ἀεικές.

Πρὸς ταῦτ' ἐπ' ἐμοὶ ριπτέσθω μὲν 1045

Πυρὸς ἀμφήκης βόσφυχος, αἰθὴρ δ'

Ἐρεθίζέσθω βροντῇ σφακέλω τ'

Ἀγρίων ἀνέμων· χθόνα δ' ἐκ πυθμένων

Αὐταῖς ῥίζαις πνεῦμα κραδαίνοι,

Κῶμα δὲ πόντου τραχεῖ ροθίῳ 1050

Εὐγχώσειεν τῶν τ' οὐρανίων

Ἄστρον διόδους, ἕς τε κελαινὸν

Τάρταρον ἄρδην ῥίψειε δέμας

Τοῦμὸν ἀνάγκης στέρραῖς δίναις.

Πάντως ἐμέ γ' οὐ θανατώσει. 1055

ΕΡ. Τοιᾶδε μέντοι τῶν φρενοπλήκτων

Βουλευμάτων, ἔπη τ' ἐστὶν ἀκοῦσαι.

Τί γὰρ ἐλλείπει μὴ παραπαίειν;

Εἰ δ' εὐτυχῇ, τί χαλᾷ μανιῶν;

τοῦ πάθους τέλος οὐκ ἔστιν· οὐδ' ὅστις τῶν θεῶν, εἰ φρονεῖς τοῦτο, ἀπαλλάξεισέ ποτε, εἰ μή τις αὐθωρὸν ἐθέλει τῶν σῶν πόνων γενέσθαι διάδοχος, ἢ τὸν ἀφεγγῇ ἐν ἄδου Τάρταρον βούλοιτο ὑπαισδύναι. Σκέψαι τοίνυν πρὸς ταῦτα, ἀληθῇ πάντα ὄντα, κούδεν πρὸς κόμπον ἐξηρμένον· οὐ γὰρ θέμις τὸ τοῦ Διὸς στόμα ψεύδεσθαι, ἀλλ' ὧν ἂν εἴπῃ ποτέ, οὐδὲν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλὸν αὐτῷ ἔσται· πρὸς οὖν ταῦτα βουλευού καλῶς αὐθάδειαν εὐβουλίας κατόπιν ἐν πᾶσι τιθέμενος.

ΧΘ. Ἐρμῇ μὲν καλῶς πάντα εἴρηται· εὖ γὰρ κελεύει, μεταμβόντα σε ἤδη γε τὴν αὐθάδειαν τῆς εὐβουλίας ἀντέχεσθαι· πείθου τοίνυν τούτοις· αἰσχρὸν γὰρ σε, σοφὸν ὄντα, ἐξαμαρτάνειν.

ΠΡ. Εἰδότε μοι ταῦτα εἴρηται πάντα· πᾶσχειν δ' ὑπ' ἐχθροῦ, ἐχθρὸν ὄντα, οὐδὲν θαυμαστόν· διὸ ἐπισκληπτέτω ἐπ' ἐμέ κεραυνὸς, βροντῇ τὸν αἶρα κυκᾶτω, πνεύματα δ' ἀνέμων σφοδρῶν ἐκ πυθμένων πᾶσαν κραδαινόντων τὴν γῆν· κύματά τε τοῦ πόντου αὐτὴν τε καὶ πάντας τοὺς ἐν οὐρανῷ συγγεόντων ἀστέρας, καὶ σῶμα τοῦμὸν δίνῃ στερεῶς ἀνάγκης ἐκσφενδονεῖσθω εἰς τάρταρον ἀφεγγῇ· πάντα γενέσθω· ἐγὼ δ' ὅμως ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἀποθανοῦμαι.

ΕΡ. Μωρῶν ταῦτα βουλευύματα καὶ σοφίσματα, κούδεν ὑγιές· οὐδὲν γὰρ ἂν δέοι τοῦ μὴ δοκεῖν παραπαίειν· εἰδὲ μὴ, τίποτε καθυφίησι τῆς μανίας; ἀλλ' ὑμεῖς γε, αἱ τοῖς

1029. Πρὶν ἂν] εἰ μὴ τις πρῶτον τὸν σὸν ἀντικατάσχει τόπον. 1046. Βίστρυχος] ἡ γὰρ τοῦ κεραυνοῦ ἀστραπὴ βεστυχηδὸν φαίνεται περιελισσομένη ἐν τῷ αἵρι. Σφάκελος δ' ἐνταῦθα ἑρμῆ. 1059. Τί χαλᾷ μανιῶν] τίνα τίνι ὑπερβολὴν μανίας ἀπέλιπε.

- Ἀλλ' οὖν ὑμεῖς γ' αἰ πημοσύναις
 Ευγκάμνουσαι ταῖς τοῦδε, τόπων
 Μετά που χωρεῖτ' ἐκ τῶνδε θεῶς.
 Μὴ φρένας ὑμῶν ἡλιθιώσῃ
 Βροντῆς μύκημ' ἀτέραμνον.
- ΧΟ. Ἄλλο τι φώνει καὶ παραμυθοῦ μ'
 Ὅ,τι καὶ πείσεις· οὐ γὰρ δὴ που
 Τοῦτό γε τλητὸν παρέσυρας ἔπος.
 Πῶς με κελεύεις κακότητ' ἀσκεῖν;
 Μετὰ τοῦδ' ὅτι χρὴ πάσχειν ἐθέλω·
 Τοὺς προδότας γὰρ μισεῖν ἔμαθον.
 Κούκ ἔστι νόσος,
 Τῆσδ' ἦντιν' ἀπέπτυσα μᾶλλον.
- ΕΡ. Ἀλλ' οὖν μέμνησθ' ἃ γὰρ προλέγω·
 Μηδὲ πρὸς ἄτης θηραθεῖσαι,
 Μέμψησθε τύχην, μηδέ ποτ' εἴπηθ',
 ὣς Ζεὺς ὑμᾶς εἰς ἀπρόοπτον
 Πῆμ' εἰσέβαλεν· μὴ δῆτ', αὐταὶ δ'
 Ὑμᾶς αὐτάς· εἰδυῖαι γὰρ
 Κούκ ἐξαίφνης, οὐδὲ λαθραίως
 Εἰς ἀπέραντον δίκτυον ἄτης
 Ἐμπλεχθήσεσθ' ὑπ' ἀνοίας.
- ΠΡ. Καὶ μὴν ἔργῳ κούκ ἔτι μῦθῳ
 Χθὼν σεσάλευται·
 Βρυχία δ' ἤχῳ παραμυκᾶται
 Βροντῆς, ἑλικες δ' ἐκλάμπουσι
 Στεροπῆς ζάφυροι, στρόμβοι δὲ κόνιν
 Εἰλίσσουσι· σκιρτᾷ δ' ἀνέμων
 Πνεύματα πάντων εἰς ἄλληλα
 Στάσιν ἀντίπνουν ἀποδεικνύμενα·
 Ξυντετάρακται δ' αἰθὴρ πόντῳ.
 Τοιάδ' ἐπ' ἐμοὶ ῥιπὴ δίοθεν
 Τεύχουσα φόβον στείχει φανερώς.
 Ὡ μῆτρὸς ἐμῆς σέβας, ὦ πάντων
 Αἰθὴρ κοινὸν φάος εἰλίσσων,
 Ἐστροφᾶς μ' ὥς ἐκδικα πάσχῳ

τούτου συμπάσχουσαι δυστηχήμασι, μετάσθητε τὴν ταχίστην, ἵνα μὴ σφοδρότερας τῆς βροντῆς γενομένης, ἀποβῆτε ἐμβρόντητοι.

ΧΟ. Ἐχεις ἄλλοτι λέγειν, ὦμε πείσεις, λέγε τοῦτο· ἐκεῖνα γὰρ μάτην ἔρριπται· πῶς γάρ με κελεύεις κακὸν γενέσθαι, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον συμπαθεῖν, ὥς εἰκὸς, ὅ,τι δέοι· ἔμοιγε γὰρ θεοστυγέστερον οὐδέν ἐστι προδοσίας, καὶ τὴν νόσον ταύτην μάλιστα πάντων ἀπέπτυσα.

ΕΡ. Μέμνησθε τοίνυν ἐν καιρῷ τῶν ἐμῶν λόγων· καὶ μὴ μεμψιμοιρήσητε πρὸς τὴν τύχην μετὰ μικρὸν, γενομένοι ἐν κακοῖς· μήτε μὴν πρὸς τὸν Δία αὐτὸν, ἀλλ' αὐταί γε πρὸς ἑαυτάς· ἐκούσαι γὰρ καίειδεταίεις προὔπτον, οὐκ ἀπρόοπτον ἐκ πολλῆς ἀφροσύνης καὶ ὑμεῖς κίνδυνον ἐμπεσεῖσθε.

ΗΡ. Οὐκέτι λόγων χρεία· ἔργῳ γὰρ ἤδη ὁρῶ τὴν μὲν γῆν σειομένην· τῆς δὲ θροντῆς μηκωμένης ἀκούω, ἀστραπὴ πανταχόθεν ἐκθλίβεται, ἡ κόνις περιστρομβοῦται τυφῶνι, τὰ πνεύματα πρὸς ἑαυτὰ δεινῶς στασιάσαντα, ἀντιπίπτουσιν, ὁ αἰθὴρ σὺν τῷ πόντῳ τετάρακται. Ταῦτα παρὰ τοῦ Διὸς μοι τὰ φόβητρα. ὦ σεβασμία μοι μήτηρ! ὦ αἰθὴρ κοινὸν φῶς τοῖς πᾶσι παρέχων, ἴδετ', ἴδετέ με, οἷα πάσχω ἀδίκως.

1074. Πρὸς ἄτης] Ἄτη ἦν θεὰ κακοποιός, τοὺς θεοὺς ἐν οὐρανῷ βλάπτουσα. εἴτα Ζεὺς ὀργισθεὶς, ἐσφενδόνησεν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν, ὅπου ἐπὶ κεφαλῇ ἐκάστω τῶν βροτῶν δαυμένη βλάπτει αὐτούς· ὅσα τοίνυν πάσχουσιν ἄνθρωποι, ἢ ἐκ τῆς Ἄτης, ἢ ἐκ τῆς τύχης· ὁ ἐστὶν ἡ ἐξ ἰδίας γνώμης εἶπουν ἀφροσύνης, ἢ ἐξ ὧθεν ἐκ τυχερῶν συμβάντων ταῦτα πάσχουσιν.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ

ΤΩΝ

ΔΗΜΗΓΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

Κερκυραῖος Λέγει.

§. 16'. ΔΥΟ τινὰ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάττειν ὀφείλουσιν οἱ μηδέποτε μὲν ἀγαθύνει ἐκ συμμαχίας τοὺς πέλας πεποιηκότες, ἤκοντες δὲ παρ' αὐτοὺς ἐπικουρίαν τινὰ εὐρησόμενοι, καθάπερ ἡμεῖς γε νῦν, πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα τοῦθ', οὐπερ δέονται τυχεῖν παρ' αὐτῶν, ἀμφοτέροις ἀναπεῖσαι ξυνοίσειν, ἢ γοῦν μηδὲν βλάβος οἴσειν· ἔπειθ', ὡς καὶ ἡ χάρις τούτου παρ' ἑαυτοῖς ἀνάγραπτος ἀποκείσεται· εἰδὲ, μηδέτερον τούτων ἱκανοὶ γενόμενοι ἀποδείξαι, ἀπέλθοιεν ἄπρακτοι, φέρειν, μηδὲν χαλεπαίνοντες. Ἡμεῖς τοίνυν ἐπρεσβεύσαμεν παρ' ὑμᾶς, οὐ μόνον περὶ συμμαχίας ὑμῶν δεησόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἱκανοὶ πιστεύοντες ἔσεσθαι ὑμῖν παρασχέσθαι. Ἀλλ' ἴσμεν πάντως, ὦ ἄνδρες, ἐκεῖνο, ὃ ἡμῖν ποτὲ πέπρακται μόνοις, πρὸς τε ὑμᾶς αὐτοὺς δεομένους τότε ἡμῶν, ἀλόγως γενόμενον, καὶ νῦν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίως ἀζύμφορον· μηδενὶ γὰρ ἐν τῇ πρόσθεν χρόνῳ ἀξιώσαντες ξυμμαχεῖν, ἀδύνατοι διὰ τοῦτο ἐν τῇ παρόντι ἐξελεγχόμενοι, ἤκομεν παρ' ἄλλων ἐπικουρίαν, εἶποθεν δυνηθείμεν, εὐρησόμενοι· δι' ὃ γὰρ πρότερον ἐσεμνυνόμεθα σωφρονεῖν, ἰδιοπραγοῦντες, ἵνα μὴ, ὡς ἂν ἐτέροις δοκοίη μάλιστα, ἀναγκαζοίμεθα εἰς πολέμους καθίστασθαι, τοῦτο νῦν γε, ἀνοήτως τότε γενόμενον,

ἀδυνάτους ἡμᾶς ἐλέγχει. Πρώην τοίνυν ναυμαχήσαντες, μόνοι τούτους ἀπωτάμεθα· νῦν δ' ὀρώντες αὐτοὺς μὲν πολλῇ δυνάμει ἀπότε Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὀρμωμένους, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς ἀδυνάτους ὄντας καταμόνας πρὸς τοσαύτην δύναμιν ἀντιστῆναι, καὶ μέγαν ὄντα τὸν κίνδυνον ἐπ' ἐκείνοις γενέσθαι, ἐπικουρίαν τινὰ παρ' ὑμῶν, ἣ ὅθεν ἂν δυνηθείημεν, πειρώμεθ' εὐρέσθαι· εἰ δέ τι τάναντίη, οἷς ἐκρίναμεν πρότερον, δοκοῦμεν νῦν πράττειν, ἀνεμέσητον τοῦτό γε· οὐ γὰρ πρὸς βλάβην ἐτέρων ἐκεῖνα ἐσμέν πεπραχότες· ἀλλ' ἀπραγμονέστερον ἐβελήσαντες πολιτεύεσθαι, τῆς δόξης ἡμάρτομεν.

λγ'. Τοῦτο δὲ, ὦ ἄνδρες, ὃ ἡμᾶς ἠνάγκασεν ὑμῶν δεῖσθαι, οὐδ' ὑμῖν γε πρὸς δόξαν ἀξυντελές, εἰ πεισθείητε, ἀποβήσεται· οὐ γὰρ βλάπτουσι τινὰς, ἀλλ' ὑφ' ἐτέρων ἀδικοῦμένοις ἡμῖν ἀμυνεῖτε, καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῶν ὄλων, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, κινδυνεύουσιν ἤδη, ὅθ' οἱ ἄνθρωποι, εὖ ποιοῦντες τινὰς κατατίθενται τὴν χάριν ἀείμνηστον· οὐδὲ γὰρ ἀδυνάτοις, ὅθεν οὐδὲν ὑμῖν ἔσται ὄφελος ἐν καιρῷ, τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἀλλ' ἴσα τοῖς τῶν Ἑλλήνων δυνατωτάτοις ἰσχύουσιν ἡμῖν, πλὴν ὑμῶν, βοηθήσετε· διὸ οὐκ ἂν εἴποι τις εὐτυχίαν οὔτε τοῖς δεξαμένοις σπανιωτέραν, οὔτε τοῖς πολεμίοις ταύτης λυπηροτέραν, καὶ μάλιστ' αὐτεπαγγέλτως καὶ ἀκινδύνως προσγενομένης ὑμῖν τῆς δυνάμεως ταύτης· ἦν ἄλλως πολλοῦ ἂν ἐπρίσθε, καὶ μάλισθ' ἠνίκα τρία τινὰ καὶ ταῦτα μεγάλα, ἃ ὀλίγοις συνέβη ξυνενεχθῆναι ποτε προσοίσειν ὑμῖν ἐπαγγέλλεται αὕτη· τίνα δὲ φημι ταῦτα; πρῶτον μὲν, ὅτι οὐκ ἔσθ' ὅς τις τῶν πάντων Ἑλλήνων βοηθούντας ἀδικοῦμένοις ὑμᾶς οὐκ ἂν ἐπαινέσειέ γε τῆς ἀρετῆς· δεύτερον δὲ, ὅτι καὶ ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς βοηθουμένοις χάριν, ἀείμνηστον καταθήσεσθε· ἔπειτα τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ ἡμέ-

τερον ναυτικὸν προσδεξάμενοι, ἀνυπέρβλητον καὶ ἀνυπόστατον ἔξετε δύναμιν; οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, ὅσοι πρὸς τοὺς πέλας τὰς συμμαχίας πραιοῦνται, κέρδους μᾶλλον τοῦ ἑαυτῶν ἕνεκα τοῦθ' ἕκαστοι πράττουσιν· ὑμεῖς δὲ (δότε γὰρ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν) τοῦναντίον τοῖς γε σώφροσιν ἂν δοκοῖμεν, πλείω δόξαν τε καὶ ἀσφάλειαν δώσοντες ὑμῖν, ἢ ὠφέλειαν. αὐτοὶ ληψόμενοι, ἀφικέσθαι ἢ οὐχ ὁράτε τὸν πόλεμον, ἐν ᾧ μάλιστα ὑμῖν ἐσόμεθα χρήσιμοι, ὠδινόμενον ἤδη, τῶν Λακεδαιμονίων, ἐφ' οἷς ὑμᾶς δεδίασι μάλιστα, πρὸς πόλεμον ὀρμωμένων, καὶ Κορινθίων, οἱ τὰ μέγιστα δύνανται παρ' αὐτοῖς, ἐχθρῶν ὑμῖν ὄντων, καὶ οὐδὲν μελετώντων, ἢ ὅπως προκαταλαβόντες ἡμᾶς τοῦ μὴ ὑπ' ἀμφοτέρων ἡμῶν πολεμεῖσθαι, σὺν ἡμῖν ὑμῖν ἐπιθήσονται, ἵνα φθάσωσιν ἡμᾶς τε αὐτοὺς κακῶσαι, καὶ ἑαυτοὺς ἀσφαλεῖς καταστήσωσιν.

λδ'. Ἐφ' ὑμῖν τοίνυν κεῖται, παρὰ προσφερόντων δεξάμενους τὴν συμμαχίαν, προὑπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον, ἢ παθόντες τοῦτο, ἐπιόντας ἐκείνους ἀμύνεσθαι. Πρὸς ὃ δ' ἂν ὑμῖν ποιήσωνται ἔγκλημα, ὡς ἄδικον τοὺς ἀποίκους αὐτῶν δεξασθαι εἰς τὴν συμμαχίαν, πρόχειρον ἀπαντῆσαι, ὅτι χρὴ μὲν τοὺς ἀποίκους τιμᾶν τὴν μητρόπολιν, ἀλλὰ μέχρις ἂν εὐπάσχωσι παρ' αὐτῆς· ἀδικουμένους δὲ, ἀναμέσσητον μεταστῆναι πρὸς ἄλλους, παρ' ὧν ἂν οἶόν τε ἢ εὑρέσθαι ὠφέλειαν· οὐ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τοῖς, ὑφ' ὧν ἐκπέμπονται, μετοικίζονται· αὐτοὶ δὲ, ὡς οὐδὲν τοιοῦτον φρονοῦσιν, ἔδειξαν, ἐξ ὧν πρόφην κληθέντες, ἐφ' οἷς λόγῳ καὶ δίκῃ τὰ διάφορα λύσασθαι, τοῦτο μὲν οὐκ ἠξίωσαν, πολέμῳ δὲ ἡμᾶς, ἐφ' οἷς διαφερόμεθα, καὶ συγγενεῖς ὄντας, κολλάσαι προείλοντο. Ταῦτ' οὖν ὁρῶντες ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες, καὶ τεκμηρίοις χρώμενοι τούτοις μάλιστα πρὸς τὸ μέλλον, μήτε ταῖς ἐξαπάταις αὐτῶν παράγεσθε, μήθ' ὃ ἂν δεηθῶσιν ἐκ

τοῦ εὐθέως δέχεσθε ὑπουργεῖν, ἐκεῖνο σαφῶς εἰδότες, ὅτι ὅσον ἄν τις ἔλαττον, ἐφ' οἷς ἐλαχίστας τὰς χάριτας τοῖς ἐχθροῖς ἐποιήσατο, μεταμέλεται, τοσοῦτον ἀσφαλέστερος ἔσται.

λέ. Ἀλλ' οὐδὲ ταῖς πρὸς Λακεδαιμονίων σπονδαῖς, εἰ δέ-
ξαισθε ἡμᾶς, ἐναντία ποιήσετε· τοὺς γὰρ μηδετέρων ὄντας,
μεθ' ὁποτέρων ἂν βούλωνται στήναι ὠμολόγηται ἐν ἐκεί-
ναις· πῶς οὖν ἂν εἴη ἀνασχετὰ, αὐτοὺς μὲν οὐ μόνον ἀπὸ
τῶν ἐνσπόνδων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ μά-
λισθ' ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναιμιν ἐξεῖναι ἐγείρειν· ἡ-
μᾶς δ' ὑφ' ὑμῶν, ἣ ὅθεν ἂν δυναίμεθα ἄλλοθεν ἐπικουρίαν ἡν-
τινοῦν εὐρέσθαι κωλύειν; εἰ γὰρ, δεξάμενων ὑμῶν ἡμᾶς, ἄ-
δικον ποιήσονται τοῦτο, ἥπου γ' ὑμᾶς μὴ πεισθέντας ἡμῖν
δεομένοις, ἐν αἰτία ἔχομεν, ἅτε δὴ ἡμᾶς ἐν κινδύνῳ μεγίστῳ
προϊμένους, ἐκείνους δὲ οὐ μόνον μὴ κωλύοντας, ἀλλὰ καὶ δυ-
ναμὶν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς προσπορίσασθαι ἐπι-
τρέποντας· καὶ τοι ἐχρῆν δυοῖν θάτερον, ἢ καὶ κείνους κωλύειν
ἀπὸ τῆς ὑμετέρας στρατολογεῖν, ἢ καὶ ἡμῖν βοηθεῖν ὅτι ἂν
πεισθῆτε· μᾶλλον δὲ ἐκ τοῦ προφανοῦς συμμάχους λαμβά-
νειν· οὐ γὰρ μικρὸν, ὥς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μέμνημαι εἰπὼν,
τοῦθ' ὑμῖν ὄφελος ἔσται· καὶ τὸ μέγιστον πάντων, αὐτοὶ τε
ὑμῖν ὁμολογουμένως, ἐξ ὧν ποτὲ ἐπραζαν, πολέμιοι τυγχά-
νουσιν ὄντες, καὶ ταῦτά γε δυνατοὶ τοὺς ἐρήμους συμμάχων
βλάψαι, καὶ ἡμεῖς οὐ κατὰ γῆν, ναυτικὴν δὲ παρεχόμεθα
δύναμιν· ὁποτέρας δὲ τούτων ὑμᾶς ἐστερῆσθαι οὐχ ὁμοίαν
ἔχει τὴν βλάβην· συμφέρει γὰρ ὑμῖν δυοῖν θάτερον, ἢ μηδέ-
να (εἴγε δυνατόν τοῦτο) εἶν δύνασθαι κατὰ θάλασσαν, ἢ γοῦν
πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα ἰσχυροτέρους συμμαχίαν ποιεῖσθαι.

λς' Εἰδέτις ταῦτα μὲν συμφέρειν ἡγεῖται· φοβεῖται δὲ
περὶ ταῖς σπονδαῖς, μὴ λυθῶσιν, ἵστω, ὥς ὁ μὲν φόβος αὐ-

τοῦ, ὅποτε ἰσχύοι, φοβερώτερος ἔσται τοῖς πολεμίοις· τὸ δὲ
 θάρρος ἐν ἀσθενείᾳ, θαρράλεωτέρους ποιήσει ἐκείνους ἰσχυ-
 ροὺς γενομένους. Εἰ τοίνυν ὑμῶν αὐτῶν πρόνοιαν ποιῆσθε,
 προλάβετε τὴν Κέρκυραν ἐν τῇ συμμαχίᾳ, ὡς ἀναγκαζο-
 μένην ἀπὸ τῶν καιρῶν γενέσθαι καὶ φιλίαν καὶ πολεμίαν, ἐφ'
 ἑκάτερα, ὡς ἂν τύχη· ἐπὶ καιρὸν γὰρ ὃν τὸ χωρίον, πρὸς τε
 τὰ κατὰ τὴν δύσιν παρέξει ὑμῖν παραπλεῖν ἐλευθέρως, καὶ
 τὰ ἐκεῖθεν αὖ κωλύειν βοηθεῖν τοῖς ἐχθροῖς· ὥς, εἰ ταῦτα δεξι-
 σθε, οὐχ ἡμῖν, ἢ ὑμῖν μᾶλλον συμφέροντα πράξετε· καὶ ἵνα
 συνελὼν εἴπω ταῦτα· εἰ ἑάσαιτε τῶν τριῶν μεγίστων ἐν Ἑλ-
 λησιν ὄντων ναυτικῶν τὰ δύο εἰς ἐν συνελθεῖν, καὶ ἡμᾶς ὑπὸ
 Κορινθίοις γενέσθαι, πρὸς ἀμφοτέρους ὑμῖν ἡμᾶς ὁ ἀγὼν ἄ-
 μα ἔσται· εἰδὲ ἡμεῖς γενοίμεθα μεθ' ὑμῶν, ἐκ πολλοῦ τοῦ πε-
 ριόντος τὴν ἐκείνων καταγωνίσσεσθε δύναμιν.

Κορίνθιος πρὸς ταῦτα.

Λζ' Ἐπειδὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὗτοι οὐχ ὅπως αὐτοὶ
 σύμμαχοι ὑμῖν γενέσθαι τοῖς λόγοις ἠξίωσαν, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν
 πολλὰ, ὡς ἀδικοῦμεν αὐτοὺς, ἐτόλμησαν καταψεύσασθαι,
 ἀνάγκη ἡμῖν περὶ τούτων πρῶτον διεξιόντας, οὕτως ἐπὶ τᾶλ-
 λα ἐν μέρει χωρῆσαι τῷ λόγῳ· οὕτω γὰρ ἄ, τε ἡμεῖς ἀξι-
 σομεν, ἄμεινον εἴσεσθε, καὶ ὧν αὐτοὶ δέονται, σὺν λόγῳ ἀπα-
 ξιώσετε· Εἴρηται τοίνυν αὐτοῖς, ὡς ἀπραγμοσύνη μᾶλλον συ-
 ζῆν ἐγνωκότες, οὐδενὶ συμμαχεῖν ἡδουλήθησαν· ἀλλ' ἐτέραν
 τοῦτ', εὖ ἴστε ὑμεῖς, αἰτίαν ἔχει, τὸ μὴ σὺν αἰσχύνῃ ἀναγ-
 κάζεσθαι αὐτοὺς ἐπ' ἀδικίαν παρακαλεῖν τοὺς συμμαχοὺς,
 μηδὲ μάρτυρας ἔχειν τούτους, ὧν ἂν ἀδικήσωσιν· ἐν γὰρ
 δεξιῷ κατωκημένοι χωρίῳ, καὶ πρὸς μηδένα αὐτοὶ διὰ τοῦ

το ἐκπλέοντες, τοὺς δ' ἄλλους μάλιστα καταγομένους δεχόμενοι παρ' αὐτοῖς, δικάζουσιν οὕτως, ὅπως ἂν αὐτοῖς προχωρῇ· καὶ διὰ ταῦθ', ἵνα καταμόνας πλεονεκτῶσιν, εὐπροσώπως τὸ ἄπραγμον ὑποκρίνονται· οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον καὶ ἰσχυροὶ προὔχοντες, ἐτέρους βιάζοντο, καὶ λανθάνοντες πλεονεκτοῖεν· καὶ πλεονεκτοῦντες, ἀναισχύντως κατέχοιεν· καὶ τοι ἐχρῆν τοὺς ἀρετὴν ἐπιδείξασθαι βουλομένους, δικαιότερους εἶναι, καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἂν ἀσφαλέστερον ἔχουσι πρὸς τοὺς πέλας.

λγ'. Ἀλλ' οὐτοίγε πρὸς θ' ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους φαίνονται τάναντία πεποιηκότες· καὶ πάσαι γὰρ ταῖς γνώμαις ἡμῶν ἡλλοτριῶνται, καὶ νῦν οὐχ ἥττον ἔργῳ πολέμιοι γένεσθαι προείλοντο, αἰτίαν εὐπρόσωπον ἐπιφέροντες, ὥς οὐκ ἐπέμφθησαν, ἵνα ἀδικῶνται, ὥς εἰ ἐπέμψαμεν αὐ ἡμεῖς αὐτοὺς, ἵνα ὑβρίζομεθα, ἀλλ' οὐχὶ ἵνα τιμώμεθα, ὥσπερ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἀποίκων· καί τοι εἴγ' οἱ πλείους τοῖς ὑφ' ἡμῶν πεπραγμένοις ἀρέσκονται, πῶς ἂν δικαίως αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς ἀπερέσκονται; καὶ τίνι ἂν δικαίᾳ αἰτίᾳ ἡμεῖς, εἰ μὴ προφανῶς ἠδικήμεθα, ἐπ' αὐτοὺς ἐστρατεύομεν; καὶ τοι ἐχρῆν αὐτοὺς, εἰ καὶ ἁμαρτεῖν ἐδοκοῦμεν, ἐνδιδόναι ἡμῖν ἐν ὀλίγῳ ὀργιζομένοις· οὕτω γὰρ ἂν αἰσχυνοίμεθα μέτρια φρονούντας βιάζεσθαι· νῦν δ' οὐ τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ' ὕβρει ἐπαρθέντες καὶ πλήθει χρημάτων, καὶ ἄλλα πολλὰ εἰς ἡμᾶς ἐξυβρίκασι, καὶ νῦν πολιορκίᾳ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν ὑπάρχουσαν, καὶ πεμφάντων βοήθειαν, οὐ πρότερον προσηγάγοντο.

λδ'. Ὁ δὲ φασίν, ὅτι δίκη τὰ διάφορα πρὸς ἡμᾶς ἐβουλήθησαν λύσασθαι, ἴστωσαν, ὅτι πολλῶ μᾶλλον αὐτοὺς ἔδει πρῶτον τὰ ἔργα τοῖς λόγοις ὅμοια παρκαχέσθαι, ἢ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ αὐτοὺς ὄντας τὰ τοιαῦτα προτείνειν· πρὶν μὲν γὰρ καταπιέσαι πολιορκίᾳ τὴν πόλιν, οὐδὲν τοιοῦτον προῖσχα-

μενοι φαίνονται· ἰδόντες δὲ ὑμᾶς ὀρῳμένους τὰ αὐτῶν με-
τελθεῖν ἀδικήματα, ἤκον ἤδη μετόχους ἀδικίας, ἀλλ' οὐ
συμμαχίας ποιήσοντες ὑμᾶς, εἴγε δέξαισθε αὐτοὺς, πρὸς ἡ-
μᾶς ἤδη διαφερομένους· καὶ τοι ἐχρῆν πάλοι ποτὲ ἐν εἰρήνῃ
προσιόντας ποιήσασθαι, εἰ ἐβούλοντο, συμμαχίαν, οὐ νῦν, ἡ-
νίκα, ἐξ ὧν ἡμᾶς ἠδικήκασι, κινδυνεύουσιν· ἀλλ' οὐδ' ὑμᾶς
αὐ βοηθεῖν αὐτοῖς, μηδέπω παρ' αὐτῶν βοηθείας τυχόντας
ἦτιναοῦν· ἄτοπον γάρ, ὧν αὐτοὶ ἐξύβρισαν εἰς ἡμᾶς, ἀμετό-
χους τυγχάνοντας, κοινωνοὺς νῦν γενέσθαι τῆς ἀπὸ τούτων
αἰτίας· πρῶτον γὰρ τὰ ἑαυτῶν εἰς ταῦτόν καταστῆσαι δεῖ
τοὺς βοηθείας τυγχάνειν ἐθέλοντας, εἰθ' οὕτω καὶ τὰ ἐκ
τούτων ἀποβαίνοντα κοινὰ ἔχειν· ὅσοι δὲ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς
ἔφθασαν ἀμαρτόντες, τούτους καταμόνας δεῖ καὶ δίκας ὑ-
ποσχεῖν τῶν ἡμαρτημένων.

μ'. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὅσον δικαιοτέρα ἡμεῖς ὑμῖν
παρεχόμεθα, οὗτοι δὲ πλεονεξία δουλεύοντες, ἐξυβρίζουσι
νῦν δ' ὅπως καὶ ὑμεῖς ἀδικήσετε ἡμᾶς, ἣν δέξησθε τούτους,
ἀκούσετε· τὸ γὰρ ἐξεῖναι, ὁποτέρους ἂν βούλωνται, συμμα-
χίαν ποιήσασθαι τὰς ἀγράφους τῶν πόλεων, ἀληθές μὲν,
ἑτεροίως δὲ ἔχει· οὐ γὰρ ἵνα βλάβειεν ἄλλους αὐτοῖς τοῦ-
το δέδοτκι, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἀσφαλείας μὲν ἕνεκα βου-
λομένοις προσθέσθαι, ὁποτέρους ἂν βούλωνται, μηδενὸς δὲ ἀ-
φισταμένοις, ἵνα μὴ τοῦτ' εἰς πόλεμον ἐλθεῖν ἀναγκάσῃ τοὺς
δεξαμένους· ἀνάγκη γὰρ ἡμῖν καὶ ὑμᾶς βοηθοῦντας ἐκείνοις
ἀμύνεσθαι· καὶ τοι δίκαιον ὑμᾶς μεθ' ἡμῶν μᾶλλον στῆναι
ἐνσπόνδους ὄντας· εἰ δὲ μὴ, μετὰ μηδετέρων· δεινὸν γὰρ, εἰ
τοιούτον ἔθος ἡμῖν νῦν ὑπάρξει, ὥστε τοὺς ἀφ' ἐτέρων πρὸς
ἐτέρου· ἀφισταμένους δέχεσθαι· διὸ καὶ ἡμεῖς Σαμίους πο-
τὲ πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀφ' ὑμῶν ἀπόστασιν βουλομένους ποιή-
σασθαι, μόνοι, ἢ μετ' ὀλίγων τῶν Πελοποννησίων οὐκ ἔδε-

ἔαμεθα, αὐτοὺς ἡμᾶς ἑκατέρους, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, τοὺς ἑαυ-
τῶν συμμάχους ἀξιόσαντες σωφρονίζειν· εἰ δέ γε νῦν ὑμεῖς
τοῦναντίον ποιήσοιτε, ἀδικοῦσι τουτουσὶ βοηθοῦντες, καὶ τὸν
νόμον τοῦτον βεβαιοῦντες τοῖς ἔργοις, ὅψεσθε παραχρῆμα
καὶ τῶν ὑμετέρων πολλοὺς μεθ' ἡμῶν γενομένους· ὁ ἀξύμ-
φορον ὑμῖν ἔσται πάντως.

μά. Τοσαῦθ' ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων
ὑπάρχει τὰ δίκαια· νῦν δὲ καὶ χάριν ἐκείνην, ἐξ ᾧν εὖ πε-
ποιηκότες ὑμᾶς ἐσμέν, ἤκομεν ἀπαιτήσοντες, οὐχ ὥς ἐχ-
θροὶ βουλόμενοι βλάψαι, οὐδ' ὥς φίλοι καταχρησόμενοι ἂν
αὐτῇ· ναῦς γὰρ ὑμῖν ἐπ' Αἰγινήτας πρὶν ἢ τοὺς Μήδους ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα στρατεῦσαι, δεδώκαμεν εἰκοσι· ἐκ δὲ τούτων,
καὶ ἐξ ᾧν περὶ Σαμίων ἐναντίαν ἐθέμεθα ψῆφον, παράτα
τούτων δίκην ὑμῖν τῆς ἀποστασίας λαβεῖν, καὶ Αἰγινήτῶν
τῷ πολέμῳ κρατῆσαι περιεγένετο· καὶ μάλιστα ὅποτε μη-
δὲν ἄλλο προορῶνται οἱ ἄνθρωποι περὶ ἑαυτῶν, ἢ ὅπως τῶν
ἐχθρῶν περιέσονται, φίλον ἢ ἐχθρὸν μηδένα ἡγούμενοι, ἢ
τοὺς πρὸς τὸ παρὸν ὠφελοῦντας, ἢ βλάπτοντας, καὶ ὥς
πρότερον τάναντία πεποιηκότες· ἐν γὰρ ταῖς ἐν τῷ αὐτίκα
φιλονεικίαις οὐδ' ἂν τῶν οἰκείων φείδονται ἄνθρωποι, εἰ
μόνον δυνηθεῖεν περιγενέσθαι.

μβ'. Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ὧ ἄνδρες, καὶ ὁ μὴ εἰδὼς παρὰ
τοῦ εἰδότος μαθὼν, δικαίως ἂν ἡμᾶς τοῖς ὁμοίοις ἀμείψαισθε·
καὶ μηδεὶς τούτων συνεῖς, καὶ πεπεισμένος δίκαια πάν-
τα εἶναι, τὸ συμφέρον ἐν τῷ πολέμῳ μᾶλλον σκοπεῖτω· οὐ-
δὲν γὰρ συμφερότερον ἂν εἴη καὶ πόλει καὶ ιδιώτῃ, εἴτις
ὀρθῶς ἐκλογίζεται, ἢ τὸ ἐλάχιστον πρὸς τοὺς πέλας ἐξα-
μαρτάνειν· οὐδ' αὖ οἷς λέγουσιν οὗτοι, ἐκπλήττοντες ὑμᾶς τῇ
τοῦ ἀφρανοῦς ὑποψίᾳ, πεισθέντες, τὴν ὑπάρχουσαν ἐρήνην
λύετε πρὸς ἡμᾶς· ἀλλὰ καὶ εἴτις ἐχθρα ἐνῆν ἡμῖν πρὸς ἄλ-

λήλου· διὰ Μεγαρέας, ταύτης ὑφελόντες ἐκ τοῦ ἀποσπέν-
ψασθαι τούτους ἀπράκτους, σωφρόνων ἔργων ἔσεσθε πεπρα-
χότες· ἴστε γὰρ δήπου, ὡς τὸ πρὸς χάριν ἐσχάτως γεγόμενον,
καὶ μικρὸν τοῦτο ἦ, μείζον δύναται τοῦ πρὸς ἔχθραν ποτέ,
καὶ μείζον ἐκεῖνο ὑπάρχει· ἀλλὰ μήτε τῷ πλήθει αὐτῆς τῶν
παρὰ τούτων δοθησομένων νεῶν τις ἐπαιρέσθω· πολλῶ γὰρ
ἰσχυρότερος εἴη ὁ ἐκ τοῦ μηδένα ἀδικεῖν ἡσυχάζων, ἢ ὁ ἐκ
τοῦ πλεονεκτεῖν διὰ πολλοῦ ἐν κινδύνοις ἐσόμενος.

μγ'. Ἐπεὶ οὖν εἰς τοῦθ' ἡμῖν νῦν τὰ πράγματα ἀντιπε-
ριέστη, ὥσθ', ὁ περὶ Σαμίων ἔφθηνεν ψηφισάμενοι, τοῦτο
καὶ ἡμῖν παρ' ὑμῶν ἀξιοῦμεν ἀντιδοθῆναι, οὐκ ἂν εὐλόγως
ἀπώσαιοιθε ἡμῶν τὴν ἀξίωσιν· αἰσχρὸν γὰρ καὶ ἄδικον, εἰ
οἷς ὠφελήθητε, τούτοις δόξαите κακῶς ἡμᾶς βούλεσθαι
δρᾶν, μὴ τοῖς αὐτοῖς ἀμειβόμενοι, καὶ ταῦτ' εἰδότες, ὡς
ἐν τοιούτοις καιροῖς οἱ ἄνθρωποι ἐχθροὶ καὶ φίλοι, ἐκ τῶν ἀ-
ποβαινόντων ἐκάτερα, μάλιστα γίγνονται· καὶ ὡς ἐν κεφα-
λαίῳ πάντ' εἰπεῖν συνελόντα, εἰ Κερκυραίους τουτουσὶ ἀπρά-
κτους ἀποπέμφατε ἀδικοῦντας, τὰ ἄρισθ' ὑμῖν αὐτοῖς ἔ-
σεσθε πεπραχότες·

Κορίνθιοι Πρὸς Λακεδαιμονίους.

ξή. Ὅσον, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πολιτεύεσθε πιστῶς πρὸς
ἀλλήλους, τοσοῦτον ἀπιστεῖθ' ἡμῖν λέγουσι πρὸς ὑμᾶς περὶ
Ἀθηναίων· ὁ πρὸς μὲν ὑμᾶς αὐτοὺς σημείων ἂν εἴη φρονήσεως·
πρὸς δὲ τὰ ἔξω πράγματα, ἀφροσύνης μεγίστης· πολλάκις
γὰρ προδιδαχθέντες παρ' ἡμῶν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ὥρμη-
το ἐξ ἀρχῆς ἐφ' ἡμᾶς, οὐδέπω τοὺς λόγους ὑπονοῖα τοῦ ἰδία
ἡμῖν διαφέροντος ἀπεδέεχσθε· γυν δὲ ἰδόντες καὶ ἔργῳ πάσ-

χοντας ἡμᾶς, μόλις καὶ οὕτω τὸν σύλλογον τοῦτον ἐποιή-
 σασθε τῶν συμμάχων· Προσῆκει τοίνυν ἡμᾶς, ὅσῳ μᾶλλον
 τῶν ἄλλων ὑπὸ τε τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὑφ' ὑμῶν δοκοῦ-
 μεν βεβλάφθαι, ὑβριζόμενοί τε, καὶ ἀμελούμενοι, τοσοῦ-
 τον πρὸ πάντων παριόντας εἰπεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἀφανῆ ἔτι
 ἦν, ἃ αὐτοῖς ἡμάρτηται πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας, πολ-
 λῶν ἂν λόγων ἡμῖν ἔδει τὴν τούτων ἀδικίαν πρὸς ὑμᾶς ἐ-
 ξηγήσασθαι· νῦν δ' ὀρώντες αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς μὲν φα-
 νεράν τὴν δουλείαν γεγενημένην· τοῖς δὲ ἤδη ἐπιβουλεομέ-
 νην, καὶ μάλιστα τοῖς ἡμετέροις συμμάχοις· αὐτοὺς δὲ
 τούτους τοὺς Ἀθηναίους ὥς πρὸς μέλλοντα πόλεμον ἄριστα
 κατηρτυσμένους, Κερκυραίους μὲν, ἀποίκους ἡμῶν ὄντας,
 προκαταλαβόντας, Ποτιδαιάτας δὲ πολιορκοῦντας, ἵνα μὴ
 παρὰ μὲν τῶν, πολλὴν προσκτησαίμεθα δύναμιν ναυτικὴν·
 διὰ δὲ τῶν, ῥάδιον ἡμῖν γένοιτο ἐκστρατείας πρὸς τὰ ἐπὶ
 Θράκης ποιῆσθαι· ταῦτα, φημί, ὀρώντες νῦν, τίνας ἂν προσ-
 δέοισθε διδαχῆς;

ξθ'. Τούτων δ' ἀπάντων τίνας ἂν δικαίως αἰτιχασαίμεθα,
 ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἢ ἡμᾶς; τὴν τε γὰρ πόλιν αὐ-
 τοῖς, εὐθύς ἀπελθόντων τῶν Μήδων, τειχίσαι συνεχωρήσατε,
 καὶ ὑστέρῳ χρόνῳ αὐθις τὸν Πειραιᾶ τοῖς μακροῖς τείχεσι
 πρὸς τὴν πόλιν συζευξάι εἶχτε· καὶ τούτου οὐ μόνον τοὺς
 ἐξ ἀρχῆς συμμαχοῦντας ἐκείνοις δουλεύειν καθεστήκατε αἴ-
 τιοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡμετέρους συμμάχους πεποιθήκατε τῆς
 ἐλευθερίας κατ' ὀλίγους ἀποστερεῖσθαι· τοὺς γὰρ ἐλευθεροῦν-
 τας μὲν τὴν Ἑλλάδα σεμνυνομένους, μὴ ποιῶντας δὲ τοῦ-
 το, ἐν ἴσῳ ἐστὶ καὶ δουλοῦν· διὸ καὶ ἀργοὶ ὄντες καὶ μελη-
 ταί, μόλις νῦν τούτων τῶν συμμάχων ἐποιήσασθε σύλλογον,
 καὶ τοῦτ' οὐχ' ὅπως ἀμυνόμεθα ἐπιόντες, ἀλλ' ἔτι εἰ ἀδι-
 κούμεθα· ἐχρῆν δ' οὐχί· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι πάλαι ταῦτα βεβου-

λευμένοι καὶ προεγνωκότες πρὸς μήπω τοῦτο πεποιηκότας, μηδὲ διεγνωκότες ἡμᾶς ἔργῳ ὥρμηνται· καὶ οὐδεὶς ἄγνοεῖ αὐτοὺς, ὅτῳ τρόπῳ ἔρπουσι κατ' ὀλίγον ἐπὶ τοὺς πέλας· ἐν ὅσῳ γὰρ οἴονται λανθάνειν ἡμᾶς, ἀναισθήτους δοκοῦντας εἶναι, οὐ τοσοῦτον θαρρόουσιν· ἐπειδὴν δὲ αἴσθωνται γνόντας μὲν, παρορῶντας δὲ, τότ' οὐκέτι ἀφανῶς, οὐδὲ κατ' ὀλίγον ἐπέρχονται, καὶ ταῦθ' ὑμῶν οὐκ ἐφόδῳ, ἀλλὰ μελλήσει καὶ ἀναβολῇ τοῦ πολέμου τοὺς ἐναντίους ἀμυνομένων· οὐδ' ἀρχομένους, ἀλλ' ἤδη ἰσχυροὺς γενομένους εἰωθότων αὐτοὺς καταλύειν· εἰς μάτην ἄρα ὁ συχνὸς λόγος, ὅτι πάντων ἐστὲ προμηθέστεροι· καὶ γὰρ καὶ τοῖς Μηδικοῖς ἔφθημεν τοὺς βαρβάρους ἐωρακότας ἀπ' ἀνίσχοντος ἡλίου πρὸς αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ πρότερον προσιόντας, πρὶν ἢ ἡμᾶς εὖ παρεσκευάσθαι· καὶ νῦν αὖ Ἀθηναίους οὐ πόρρω πη, ἀλλ' ὁμόρους ὄντας, σωφρονίσαι μὲν οὐ, ἐπελθόντας δὲ ἀμύνεσθαι βούλεσθε, καὶ κινδυνεύειν, πρὸς ἰσχυροτέρους τὸν ἀγῶνα ποιούμενοι· καὶ τοι σύνεστε δήπου τὸν τε Μῆδον αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ ἡττηθέντα, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, εἴποτε Ἀθηναίων περιῆμεν πολέμῳ, οὐ δι' ὑμῶν μᾶλλον, ἢ ἐξ ὧν αὐτοὶ ἀσφάλησαν πρὸς ἑαυτοὺς, περιγιγνομένους· ὅσον γὰρ ἡμῶν ἕνεκα πολλοὶ ἂν διεφθάρησαν ἀπαράσκευοι, ταῖς ἀφ' ὑμῶν ἐπαρθέντες ἐλπίσι· Πεπαρρησιασμεθα δὲ ταῦτ', ὦ ἄνδρες, οὐτ' ἀπότινος ἔχθρας ὀρμώμενοι, οὔτε βουλόμενοι ἀπεχθάνεσθαι πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ὥς φίλους φίλοι μεμφομένοι ἀμαρτάνοντας.

6. Εἴτα καὶ δικαιοτέροι ἐτέρων ἂν εἶημεν κατὰμεμψιν πρὸς τοὺς πέλας ποιεῖσθαι· καὶ ταῦτ' ἐν στενῷ τῶν πραγμάτων ἡμῶν καθεστώτων· ἀλλ' ὑμεῖς γε ἀναισθήτως ἀπάντων τούτων ἔχειν ἡμῶν δοκεῖτε· οὐδὲ γὰρ ἐπῆλθε πώποθ' ὑμῖν, ὥς ἔοικε, σκέψασθαι, οἷοι μὲν εἰσὶν Ἀθηναῖοι, πρὸς οὓς ὑμῖν ὁ ἀγὼν· ὅσον δὲ ὑμῖν πρὸς αὐτοὺς μεταξύ ἐστὶ τὸ διάφορον·

ἐκεῖνοι· μὲν γὰρ οὐ μόνον πρὸς νεωτερισμὸν ἐπιβρέπεῖς, καὶ πρὸς ἐπίνοιαν παντοίαν ὀξύτατοι· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπινοηθέντα ἔργῳ ἐκτελεῖν ἐτοιμότατοι· ὑμεῖς δὲ πᾶν τὸυναντίον, τὰ μὲν προσόντα σώζειν ἐθέλετε· παρὰ δὲ ταῦτα οὐτ' ἐπινοῆσαι τι πλέον ἐστὲ ἐπιτήδειοι, οὔτε γοῦν τὰναγκαῖα ἔργῳ παρασκευάσασθαι· ἡκεῖνοι μὲν πλέον τολμῶσιν, ἢ δύνανται, καὶ παρ' ὃ ἂν γινώσκωσι, κινδυνεύωσι, καὶ τοῖς κινδύνοις οὐκ ἀφίστανται τῶν ἐλπίδων· ὑμεῖς δὲ τὸυναντίον, ἔργῳ μὲν, ἔλαττον, ἢ δύνασθε, πράτετε· γνώμη δὲ, καὶ τοῖς βεβαίοις ἀμφίβολοι γίγνεσθε· καὶ εἴποθ' ἡμῖν ἐν στενῷ τὰ πράγματα κατασταίη, οἴεσθε μηκέτι ἄμεινον ἔξαι· καὶ τί δεῖ λέγειν, ὅσον μὲν ἐκεῖνοι ἄοκνοι ὄντες, πανταχῇ προσφοιτῶσιν· ὑμεῖς δ' ἄμελεῖς, οἰκουρεῖτε αἰεὶ; οἱ μὲν γὰρ οὐδὲν, εἰ μὴ ἀποδημοῖεν, οἴονται κτήσεσθαι· ὑμεῖς δὲ καὶ εἴποτ' ἐπιστρατεύσαιτε, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἀναλίσκειν· ἐπὶ δὲ τούτοις, ἐπειδὴ μὲν ἐκεῖνοι περιγένωνταί πη τῶν ἐχθρῶν, οὐ πύονται πολεμοῦντες, πρὶν ἂν πολλὴν ἐκεῖνοις ἐπενέγκωσι βλάβην· νικηθέντες δὲ, οὐ παντάπασι ταῖς ψυχαῖς καταπίπτουσι· καὶ γὰρ κινδυνεύουσι μὲν ὑπὲρ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος, ὥσπερ ἂν εἰ ἀλλότρια εἶχον σώματα, χρῶνται δὲ ταῖς ψυχαῖς ὡς μάλιστα οἰκείαις ὑπὲρ αὐτῆς· εἰ δ' αὖ μὴ δυνηθεῖν ποτε ἐπιθεῖναι καὶ τὴν πρᾶξιν τοῖς ἐπινοηθεῖσιν, ταῦτ' οὐκ οἴονται, ὅπερ ἂν, τὰ ἑαυτῶν ἀπολωλεκότες· ὅσων δ' ἂν πάλιν πολέμῳ κύριοι γένωνται, ταῦτ' οὐδὲν εἶναι ἡγοῦνται πρὸς ἃ ταῖς γνώμας ἐπαίρονται ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ εἴτινος ἀποτύχοιεν πειραθέντες, ἄλλοθεν τοῦτ' ἀνεπλήρωσαν ταῖς ἐλπίσι· μόνοι γὰρ πρὸς ταῖς ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐπινοηθέντα, ταχέως ἐπιχειροῦντες, ἐλπίζουσιν, ὡς μετὰ πόνων καὶ κινδύνων πάντα μοχλοῦντες τὸν χρόνον· αἰεὶ δὲ ἐπικτώμενοι, καὶ ἄνεσιν ἑαυτοῖς μηδὲν, ἢ τὰ δέοντα πράττειν τιθέμενοι, ἅτε δὴ τὸ ἀπραγμόνως ἡσυχίαν ἄγειν

μείζον κακόν, ἢ τὸ ἐπιπόνως ἐνασχολεῖσθαι περὶ τι ἡγούμενοι εἶναι, μικράν μὲν τῶν παρόντων ποιῶνται ἀπόλαυσιν, πλείστην δὲ τῶν προσγιγνομένων· ὥστε δικαίως ἄντις φαίη περὶ αὐτῶν, ὅτε γεγένηνται, ἵνα μὴτ' αὐτοὶ, μὴτ' ἄλλους ἡσυχάζειν ἐῷσιν.

οά. Τοιαύτην οὖν πόλιν, ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἔχοντες ἐναντίαν, κατέχεσθε ὄκνω, οὐκ ἐκείνους νομίζοντες αἰεὶ ἡσυχάζειν, ὅσοι ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντες, αὐτοῖτε τὰ δίκαια πράττουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις οὐκ ἐπιτρέπουσιν ἀδικεῖν· ἀλλ' ὅσοι μὴ λυποῦντες τοὺς ἄλλους, τοὺς ἐπερχομένους ἀμύνονται· ἀλλ' εἴη ἂν τοῦτο καλὸν μάνοις τοῖς καὶ ὁμόρους ὁμοίους ἔχουσι. νῦν δὲ ὑμῶν τὰ ἥθη εἰσὶν ἀρχαῖα ὡς πρὸς νεωτεριστὰς Ἀθηναίους· ἀνάγκη δὲ, ἔπερ ὀρώμεν κἄν ταῖς τέχναις γιγνόμενον, καὶ ἐπὶ τῶν ἡθῶν κρατεῖν αἰεὶ τὰ νεώτερα· διὸ καλὸν μὲν ἐν πόλει, ἡσυχίαν ἀγούσῃ, μηδὲν κινεῖν· ἐπειδὴν δὲ ἀναγκάζηται πολλὰ πράττειν, ἀνάγκη ἐφ' ἐκάστων τῶν καιρῶν μεταβάλλεσθαι· ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, πολυπειρότεροι ὄντες ὑμῶν, μᾶλλον πάντων ἐνεωτέρισαν. Παυέσθω τοίνυν τοῦγε λοιποῦ ὑμῶν ἡ ἀμέλεια, καὶ πρὸς τε τοὺς ἄλλους, καὶ Ποτιδαίτας, καθάπερ ὑπέσχεσθε, ἐπικουρίαν τινὰ ποιεῖσθε, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλόντες· οὕτω γὰρ οὐτ' ἐκείνους, φίλους ὄντας καὶ συγγενεῖς προήσεσθε τοῖς ἐχθίστοις, οὔθ' ἡμᾶς παροξενεῖτε ἐτέρους ζητεῖν συμμάχους· ἀνεμέσητον γὰρ ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ τοιαῦτα τολμῆσαι· εἰδὲ καὶ λύοιντο αἱ σπονδαί, τοῦτο τοῖς μὴ βοηθοῦσιν ἂν εἴη μάλιστα ἔγκλημα· οὐ γὰρ ἂν μετασταίημεν, βουλομένων ὑμῶν βοηθεῖν· πῶς γὰρ εἴη τοῦθ' ἡμῖν θεμητόν; τίνας μᾶλλον ζυνήθεις ἀνεύροιμεν; Ὄφειλετε τοίνυν καλῶς πρὸς ταῦτα βουλευσασθαι, καὶ τῆς Πελοποννήσου ἡγεῖσθαι οὐκ ἄλλως, ἢ ὡς παρὰ τῶν πατέρων αὐτὴν παρελήφατε.

Ἀθηναῖος πρὸς ταῦτα.

οὔ'. Ἐπρεσβεύσαμεν, ὦ ἄνδρες Ἀακεδαιμόνιοι, πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἀντεροῦντες, οἷς οἱ σύμμαχοι ὑμῶν ἡμῖν ἐγκαλοῦσιν, ἀλλ' ἤκομεν χρηματίζοντες, περὶ ὧν ἡ πόλις ἡμᾶς ἐξαπέστειλεν· ἐπειδὴ δὲ ἀκούομεν τούτους πολλὰ καταβοῶντας ἡμῶν, ἔδοξεν ἡμῖν παριέναι οὐκ ἀπολογησομένους πρὸς τὰ τούτων ἐγκλήματα· τίνες γὰρ ἂν ἡμῖν καὶ τούτοις δικάσειαν, ἀλλ' ὑμᾶς διδάζοντες μάλιστα, μὴ εὐθὺς πειθομένους, οἷς οἱ σύμμαχοι λέγουσι, χειρόν περὶ μεγάλων πραγμάτων βουλευσθαι· εἴθ' οὕτω καὶ, περὶ ὧν τὸ πλεῖστον τοῦ λόγου πεποιήνται, περὶ τῶν ἡμῶν ὑπαρχόντων δηλώσοντες, ὅτι ὅσα εἰς κτῆσίν ποθ' ἤκε τὴν ἡμετέραν, ταῦθ', ὥς ἀπὸ τοιαύτης ὀρμώμενοι πόλεως, οὐ παραλόγως ἔχομεν· ἐγὼ γὰρ λέγειν, ἃ ἡμῖν πάλαι πέπρακται, καὶ ἃ ἐξ ἀκοῆς μᾶλλον ἂν πιστεύοιτο, ἢ ἐξ ὄψεως βεβαιοῖντο· ἀλλ' ἴστε δήπου τὸν βάρβαρον (εἰ καὶ ἐνοχλοῦμεν τοιαῦτα πολλάκις προβάλλοντες, ἀλλὰ χρὴ λέγειν· καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη, εἰ ἡμεῖς, κινδυνευόντων ἡμῶν, ἔργῳ ὠφελθέντες, νῦν μηδὲ λέγειν τοῦθ' ἡμῖν ζυγγορήσετε· ἐροῦμεν δ' οὖν οὐκ ἐφ' ᾧ ἀποτρέψαι μᾶλλον ὑμᾶς, ὧν σκοπεῖτε, ἢ δηλῶσαι ὑμῖν πρὸς ἡλικίην δύναμιν ἔχουσαν πόλιν μέλλετε πολεμήσειν) ἴστε τοίνυν, ὅτι καὶ πρῶτα ἐπιόντα τὸν Μῆδον ἐν Μαραθῶνι μόνοι ἀπεκρουσάμεθα, καὶ τὸ δεύτερον ἐν Σαλαμῖνι, τὴν πόλιν καταλιπόντες, ἡμεῖς τὸ πλέον κατενυμαχήσαμεν αὐτὸν ὁμολογουμένως, καὶ οὕτως ἐπέσχομεν κατὰ πόλεις πορθεῖν τὴν Πελοπόννησον περιπλέοντα, μὴ δυναμέναν ὑμῶν ἀπὸ ἐλαχίστης ὀρμωμένων δυνάμεως βοηθεῖν τῇ ἀλλήλων· σημείον δὲ· οὐ γὰρ ἂν κατὰ τάχος οὕτως ὁ ἐχθρὸς ἀνεχώρει, τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ συναπαγαγὼν, ἡττηθεὶς ταῖς ναυσί.

οδ'. Ὅτι μὲν οὖν ἐν τῷ ναυτικῷ ἡ σωτηρία τῶν Ἑλλήνων γεγένηται, οὐδ' ἂν εἰς ἀρνηθείη· ὅτι δὲ ἡμῖν τὸ πλεῖστον εἰς τοῦτο συνεβαλόμεθα, τρία ἄττα τὰ κράτιστα παρασχόντες, καὶ τοῦτο ὁμολογούμενον· τίς γάρ, ὥς ἡμεῖς πλέον, ἢ διακοσίαις ναυσὶ βεβοήθηκε; τίς δὲ καὶ ἄνδρα τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ πᾶσα ἡ ῥοπή τῶν πραγμάτων ἐγένετο, ὅς ἦν Θεμιστοκλῆς, εἰπεῖν ἔχει; τοῦτο γὰρ καὶ ὑμεῖς ἐδείξατε ὕστερον, ὥς οὐδένα οὐδέπω τῶν ξένων ἐκεῖνον τιμήσαντες· τίς δ' αὖ καὶ τῶν πραγμάτων ὁμοίᾳ ἡμῖν ἀντελάβετο προθυμία; οἷγε, καὶ τοὶ ἀβοήθητοι κατὰ γῆν μόνοι τῶν ἀπάντων καταλειφθέντες, τῶν πρὸ ἡμῶν μηδισάντων, μήτε τοὺς ὑπολειφθέντας ἡξιώσαμεν προσέσθαι, νικώμενοι τῷ κακῷ· μήτε πρὸς ἐτέραν γῆν ἀπιδόντες ἐπὶ σωτηρίᾳ ἰδίᾳ, ἄξουντελεῖς τοῖς ὑπολειπομένοις γενέσθαι· ἀλλὰ τήντε πόλιν καταλιπόντες, καὶ τὰ οἴκοι προέμενοι πάντα, ὅσον σθένος ἦν ἡμῖν, ἠγωνισάμεθα ταῖς ναυσὶ, μηδὲν, ἐφ' οἷς οὐκ ἐβοηθήσατε ἡμῖν, χαλεπήναντες· ἐξ ὧν δῆλον, ὥς πλείω ἡμεῖς ὑμᾶς, ἢ ἡμεῖς ὑφ' ὑμῶν ὠφελήθημεν· ὑμεῖς μὲν γὰρ δέει, μὴ ἀκραιφνεῖς ἔτι οὕσας τὰς ἑαυτῶν ἀπολέσητε πόλεις, καὶ οὐχ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἐκινδυνεύσατε· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῆς βραχύ τι ἠλπίζομεν ἀνασῶσεσθαι πολεμήσαντες, ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς συνεσάμεν· εἰ γὰρ μιμησάμενοι τοὺς πρὸς ἡμῶν κατωκημένους, ἐποιήσαμεν τὰ αὐτὰ, ἢ μηδίσαντες, ἢ καὶ τρίτον μὴ εἰς τὴν θάλασσαν καταφυγόντες ἐξ ἀπογνώσεως, τίς ἂν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων, μὴ οὕσης αὐταῖς δυνάμεως, ἐτόλμησεν ἂν εἰς ἀγῶνα ἐλθεῖν, ἀλλ' οὐκ ἂν θᾶττον ἕκαστοι καθ' ἓνα τῷ κρείττονι ὑπεχώρησαν;

οέ. Οὐκ ἂν οὖν δίκαιοι εἴημεν ἐπὶ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις εὐεργετήμασι νῦν ἔνεκα τῆς ἀρχῆς τοσούτον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φθονεῖσθαι· καὶ γὰρ ἀξιώσει κοινῇ, οὐ

βία, μηκέθ' ὑμῶν παραμείναι τῷ πολέμῳ πρὸς τοὺς βαρ-
 θάρους ἐθελησάντων, ἐτύχομεν ταύτης· ὥς οὖν δέος, καί
 τιμὴ, καὶ ὄφελος ἅμα προήγαγον ἡμᾶς εἰς τὸ παρὸν σχῆμα
 προαγαγεῖν αὐτήν, οὐκέτ' ἀκίνδυνον ἦν, τῶν μὲν ἤδη ταῖς
 γνώμαις, τῶν δὲ καὶ ἔργῳ μάλιστα ἀποστάντων, καὶ κατα-
 στραφέντων, καὶ ταυθ' ὑμῶν ὑπόπτων πρὸς ἡμᾶς γεγονό-
 των, ἀνεῖναι· ἀνεμέσσητον τοίνυν ἡμῖν τε καὶ ὅτῳ ἄλλῳ
 ποτὲ, περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας, τὰ συμφέροντα
 πράττειν.

ος'. Καὶ γὰρ καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, Πε-
 λοποννησίων ἡγεῖσθε, ἐπιτηδείως ὑμῖν αὐτοὺς καταστησάμε-
 νοι πολιτεύεσθαι· καὶ μὴν κῆκεῖνο δῆλον, εἰ μὴ τότε παρε-
 χωρήσατε ἡμῖν τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴσμεν, ὥς οὐκ ἂν ἦττον ἡμῶν
 ἀπήλθεσθε πρὸς τοὺς Ἕλληνας· τὸ γὰρ παρὸν αἰεὶ βαρὺ τοῖς
 ὑπηκόοις· Ἀνάγκη τοίνυν ἦν δυοῖν θάτερον, ἢ βία αὐτῶν ἄρ-
 χειν ἀναγκασθέντας, ἢ αὐτοὺς περιστῆναι κινδύνῳ· κατὰ
 ταῦτόν καὶ ἡμῖν εἰς τοῦτο περιέστη τὰ πράγματα· οὐκοῦν ἄτρεπον
 ἐκ διαδοχῆς τὴν ἀρχὴν δεξαμένους, καὶ ταυθ' ἡνίχ' ὑπὸ
 τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελείας νικώμεθα, μηκέτι ἀνεῖναι αὐ-
 τήν· εἰδέτε ἐνοχλοῦμεν, συγνώμη· οὔτε γὰρ μόνοι, οὔτε πρῶ-
 τοι ἡμεῖς τοῦ τοιούτου νόμου τοῖς ἀνθρώποις ὑπῆρξαμεν· ἀλλ'
 ἅπαντες ἐνορῶμεν ἀνάγκην οὔσαν ἐν τῷ βίῳ τὸν ἰσχυρότε-
 ρον τοῦ ἀδυνατωτέρου αἰεὶ κρατεῖν· ὅτι δὲ καὶ ἄξιοι ἴσμεν
 ταῦτα ἔχειν, οὐδ' ἂν ὑμεῖς ἀρνηθείητε, εἰ μὴ νῦν τὸ συμφέρον
 σκοποῦντες, προτείνετε τὰ δίκαια εὐπροσώπως· τίς γὰρ ду-
 νάμενος κτήσασθαι τι συμφερόντως, ἀπέσχετο τούτου, τῷ δι-
 καίῳ λόγῳ χρησάμενος; ἡμῖν δὲ καὶ ἐπαίνου μάλιστα γίγνε-
 ται ἄξιον, ὅτι ἄρχειν προκριθέντες ἐτέρων, μετριώτερον τούτῳ,
 ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν χρώμεθα δυνάμιν· νῦν δὲ ἀδοξίαν
 ἄτρεπος ἐκ τούτου καὶ ἐπαίνου ἀντιλαμβάνομεν· ἀλλ' εἰ

ὑπ' ἄλλοις οἱ ὑπήκοοι ἡμῶν ἐγένοντο, τότε ἔμαθον ἂν φανε-
ρῶς, τὴν ἡμετέραν μετριοφροσύνην, ἣν μέμφονται νῦν.

οἷ. Καίτοι γὰρ μὴ ὥς ἄρχοντες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἴσης καὶ
τοῖς αὐτοῖς περὶ συμβολαίων πρὸς αὐτοὺς δικαζόμεθα νόμοις,
ἐπειδὴ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τὸ πλεῖστον τοῦτο ποιοῦμεν, περίερ-
γοι δοκοῦμεν αὐτοῖς, καὶ ἐργολάβοι γίνεσθαι διὰ ταῦτα·
καίτοι οὐδέσι τοῦτο, τοῖς ποτ' ἄρχειν τυχοῦσι, καὶ χαλε-
πωτέροις ἡμῶν δεσπόταις τυγχάνουσι, προφέροίτ' ἂν εἰς ὀ-
νειδος· ὅς γὰρ ἂν τὴν μάχαιραν φέρη, οὔτε νόμου, οὔτε δίκης
προσδέοιτ' ἂν· τούτοις δὲ συμβαίνει διὰ τὸ συνήθως ἐκ τῆς
ἴσης δικάζεσθαι πρὸς ἡμᾶς, ἣν ποτε ἦτοι λόγῳ, ἢ ἔργῳ ἔλατ-
τον ἡμῶν ἀπίωσιν ἔχοντες, μὴ ἀγαπᾶν, ὅτι μὴ τοῦ πλείο-
νος ἐστερήθησαν, ἀλλὰ χαλεπαίνειν ἐπὶ τῷ ἐλαχίστῳ μᾶλ-
λον, ἢ εἴπερ ἀπ' ἀρχῆς, τῷ τῆς δυνάμεως χρώμενοι νόμῳ, ἐ-
βιαζόμεθα αὐτοὺς φανερώς· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν τῷ δικαίῳ τοσοῦ-
τον ἐχρῶντο λόγῳ, μὴ δεῖν εἴκαιν τὸν ἥττω τῷ κρείττονι· τοιαύ-
τη γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις, πρὸς μὲν τοὺς ἀπὸ τοῦ ἴ-
σου πλεονεκτοῦντας χαλεπῶς φέρειν· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ
κρείττονος ἐπιχειροῦντας βιάζεσθαι, ἀνέχεσθαι σιωπῶντας,
τὸ μὲν ἀδικίαν, τὸ δὲ βίαν λογιζομένους· τοῖς μὲν γὰρ βαρ-
βάροις δουλεύοντες, ἔφερον· πρὸς δὲ ἡμᾶς νῦν, κατὰ τὸ μετ-
ριώτερον ἄρχοντας, χαλεπώτερον ἔχουσι, τὰ φθάσαντα τῶν
παρόντων οἰόμενοι μετριώτερα εἶναι· εἰκότως· καὶ γὰρ εἰ ὑ-
μεῖς καθελόντες ποθ' ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχ' ἂν ταχέως ἴδοιτε
τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχουσαν νῦν ὑμῖν εὐνοίαν διὰ
τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν, εἰς ἀπέχθειαν καὶ δύσνοιαν ἀντιπερι-
τάσαν, εἰ καθάπερ ποτὲ ἐν τοῖς Μηδικοῖς, καὶ νῦν αὐτῶν ἐξη-
γήσαισθε· οὐ γὰρ ὁμοιότροπα τὰ ἦθη ἡμῶν πρὸς τὰ τῶν ἄλ-
λων Ἑλλήνων· καὶ πρὸς τούτῳ ἕκαστος τῶν στρατηγῶν ὑ-

μῶν, ἅμα ἐξελθὼν, οὔτε τοῖς ἡμετέροις, οὔτε τοῖς περὰ τοῖς ἄλλοις ἐθίμοις ἀκριβῶς δύναται χρῆσθαι.

οἱ. ὧς οὖν περὶ μεγάλων ὄντος τοῦ λόγου, οὕτω βουλευέσθαι χρὴ βραδέως· ἵνα μὴ τοῖς τῶν ἐτέρων ἐπόμενοι πάθουσιν, αὐτοὶ πάσχηθ' ὕστερον· ὁ γὰρ πόλεμος, ὅσῳ ἂν μηκύνηται τοσούτῳ φιλεῖ ἐφ' ἐκάστων τῶν καιρῶν ἐφ' ἐκάτερα ρέπειν· καὶ μεθ' ὁποτέρων ἡ τύχη στήσεται ἐν ἀδύλῳ κείται, ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀμφοτέρων ἡμῶν αὐτῆς ἀπεχόντων· Ὥρατε οὖν μὴ πάθητε ταῦτό τοῖς πολλοῖς· οἱ ἐν μὲν τῷ βουλευέσθαι, πράττειν· ἐν δὲ τῷ πράττειν κακοπαθοῦντες, τότε ζητοῦσι βουλευέσθαι. Τοιούτων οὖν ἀμαρτημάτων ἀμφοτέροι ἐξῶ μέχρι δεῦρο διαγενόμενοι, μηδὲ νῦν περιπεσεῖν ἀξιῶμεν, ἀλλὰ μέχρ' οὗ ἐφ' ἡμῖν κείται καθ' ἡσυχίαν βουλευέσθαι, τὰς τε σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους τηροῦντες, δίκῃ εἴγε βούλοισθε τοῦτο, τὰ διάφορα λύσασθαι· εἰ δὲ μὴ, ἴστωσαν οἱ ἐπιιορκούμενοι θεοὶ, ὅτι εἰ ἄρξαιτε χειρῶν ἀδίκων, ἀμυνόμεθα, ὅπως ἂν ἡμᾶς ἀναγκάσῃτε.

Ἀρχίδαμος λέγει.

π'. Ἐπειδὴ, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, οὐχ' ὅπως ἐμαυτὸν, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς τοὺς γε πρεσβυτέρους πολλῶν πολέμων σύνοιδα πεῖραν ἐσχηκότας, οὐδένα ἡγοῦμαι, οὐθ' ὧς ἄπειρον τούτων κατὰ τοὺς πολλοὺς, οὔτε γνώμῃ σφαλέντα, πραγμάτων ἐπιθυμεῖν· ὁ γὰρ πόλεμος οὗτος, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐπὶ πλεῖστον δοκεῖ τοῖς γε σώφροσι μηκυνεῖσθαι· εὖ γὰρ, ὥσπερ πρὸς ὁμόρους, οὕτω καὶ πρὸς Ἀθηναίους εὐχερὲς, δι' ὀλίγου πολεμήσαντες, ἐξέσται ἡμῖν εἰρήνην ποιήσασθαι, ἀπὸ διαφόρου ὀρμωμένους δυνάμεως· πρὸς γὰρ ἄνδρας το-

σοῦτον ἡμῶν ἀπέχοντας, ναυτικῶς καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ, ὥς οὐ δεμῖα τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἄριστα ἐξηρτυμένους, καὶ πολλῶν εὐποροῦντας προσόδων ἀπὸ τῆς συμμάχου, πρὸς τούτους πῶς ἂν ἀποκινδυνεύοιμεν; καὶ τίνοι πεποιθότες, οὕτως ἐπιχειροῦμεν ταῖς πράγμασι παραβόλως; τῷ τέ γαρ ναυτικῷ πολὺ ἐλαττούμεθα, καὶ παρασκευάσθαι αὐθις χρόνου ἡμῖν δεήσει· καὶ ταῖς χρήμασι πάλιν πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖνοι τυγχάνουσιν ἡμῶν ὑπερέχοντες, οὐτ' ἐχόντων ἡμῶν ἐν τῷ κοινῷ, οὔτε μὴν συνεισφερόντων προθύμως.

πά. Εἰδέ τις αὖ θαρρῆε τῇ ἀρετῇ καὶ δυνάμει, ἣ δοκοῦμεν αὐτῶν ὑπερέχειν, ὥς· εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἄγειν αὐτὴν καὶ φέρειν, ἵστω γνώμης διαμαρτάνων· μεγάλη γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ ἀρχὴ κατ' ἡπειρόν τε καὶ κατὰ θάλασσαν, ἐξ ἧς ποριοῦνται τὰ ἐπιτήδεια· Πρὸς δ' αὖ τὴν τῶν συμμάχων αὐτῶν ἀπόστασιν ναυτικοῦ ἡμῖν δεῖ, διὰ τὸ θαλασσίους αὐτῶν εἶναι τοὺς πλείστους· νῦν δὲ ἐλλειπόμενοι τούτου, πῶς ἂν πολεμοῖμεν τοῖς καὶ πλήθει νεῶν καὶ ἐμπειρίᾳ πολλῷ ἡμῶν ὑπερφέρουσιν; ἔγωγ' οὐκ οἶδα· δεῖ γὰρ δῆπου δυοῖν θάτερον, ἢ τὰς προσόδους, ἀφ' ὧν ἐκεῖνοι τοσοῦτον ἐξαρτῶνται ναυτικόν, ἀφελέσθαι, εἰ περιγενέσθαι βουλοίμεθα· ἢ τούτου μὴ γενομένου, ἥττους ἐν πᾶσιν εἶναι, ὅτε καὶ αἰσχρὸν ἡμῖν ζητεῖν εἰρήνην ποιήσασθαι, καὶ ταῦθ' ὑπάρξαντας τοῦ πολέμου· οὐδὲ γὰρ ἡ τῆς γῆς δῆωσις, εἴτις ἐλπίζοι, ταχεῖαν τὴν τοῦ πολέμου κρίσιν ποιήσει· θεός δὲ μᾶλλον, μὴ καὶ οἱ παῖδες ἡμῶν αὐτοῦ μετασχῶσιν· οἱ γὰρ ἐναντίοι, Ἀθηναῖοι ὄντες, καὶ πολλῶν πείραν ἐκ πολλοῦ ἐληφότες, οὔτε διὰ γῆν καταπίπτουσιν, οὔτε ἐπὶ τῷ πολέμῳ, ὥς ἄπειροί τινες, ἐκπλαγῆσονται.

πε'. Μηδὲ πάλιν παρορᾶν ζηρεῖ δεῖν, ὥσπερ ἀναισθήτους, τοὺς μὲν συμμάχους ἀδικαυμένους, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς

ἐπιβουλευομένους· ἀλλὰ πρὶν ἄραι χεῖρα, πρεσβείαν πέμπειν ἐροῦντας αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἐγκαλοῦμεν, πόλεμον ὑπαπειλοῦντας, εἰ μὴ ἀπόσχοιθ', ὅτι μάλιστα ἀφανῶς· ἅμα δὲ καὶ παρασκευάζεσθε, βοήθειαν, ὅθεν ἂν ἡ δυνατόν, προσαγόμενοι· καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς μέμψαιτ' ἂν δικαίως, ἐπιβουλευομένους ὑπ' Ἀθηναίων, εἰ καὶ πρὸς βαρβάρους ἐπὶ σωτηρίᾳ ποιησάμεθα συμμαχίαν· τότε δὴ, εἰ μὲν ἐνδιδοῖεν, ἡσυχάσομεν· εἰ δὲ μὴ, δυοῖν ἢ τριῶν ἐτῶν παρελθόντων, ἐν οἷς παρασκευασόμεθα, τὰ δεύτερα πράξομεν· οὕτω γὰρ δοκοῦσί μοι καὶ πλέον ἐνδώσειν, ἡμᾶς θ' ὀρώντας ὁμοίους τοῖς ἔργοις ποιούμενους τοὺς λόγους, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἐπὶ ἀκαίριον ἔχοντες· ἦν, μέχρις ἂν ἄτμητος ἦ, οὐδὲν, ἢ ὁμηρον νομίζετε ἔχειν· καὶ ταῦθ' οὕτως ἄγαν ἐξεργασμένην· διὸ ἀπέχεσθαι ἐπὶ πολὺ ταύτης χρὴ, ἵνα μὴ τὸν περὶ αὐτῇ φόβον αὐτοὺς ἀφελόντες, ἀπειθεστέρους ἀπεργασαίμεθα· πεφύκασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι μὴ ὁμοίως περὶ τῶν ἐθ' ὑπαρχόντων καὶ τῶν ἀπολωλότων βουλευέσθαι· εἰ δὲ τοῖς τῶν συμμαχῶν πειθόμενοι λόγοις, δηλώσομεν, ἀπαρασκευοὶ εἰσθαλόντες, φόβος ἔμοιγε, μὴ ἀντὶ τῶν ἰδία τινῶν ἐγκλημάτων, κοινὴν αἰσχύνην καὶ ἀπορίαν πάσῃ τῇ Πελοποννήσῳ προστρίψωμεν· τὰ γὰρ τοῖς ἰδιώταις καὶ ταῖς πόλεσι συμβαίνοντα πολλάκις διάφορα, ἔξεσι πολλαχῶς διαλύσασθαι· πολεμεῖν δὲ ζῦμπαντας ἕνεκα τῶν ἰδίων, πρὸς γε τῷ αἰσχυρῷ, οὐδ' ὅπως ἡμῖν προχωρήσει, τοῦτ' ἴσμεν.

πγ. Εἰ δέ τῳ δειλὴν δοκεῖ εἶναι πολλοὺς πρὸς ἓνα ὀκνεῖν τὸν πόλεμον ἄρασθαι, ἴστω μὴδὲ τοὺς Ἀθηναίους μεμενημένους· πολλοὶ γὰρ κἄκεῖνοις χρήματα, δι' ἃ ὁ πόλεμος μάλιστα κατορθοῦται καὶ μάλιστα πρὸς ἡπειρώτας ἡμᾶς, θαλασίοις οὖσιν αὐτοῖς, εἰς συνεισφέροντες· οὐκ οὐν χρὴ, πρὶν ἂν παρὰσκευασώμεθα ἄριστα, ἐπὶ πόλεμον ἐπειχθῆναι, τοῖς

τῶν συμμάχων ἐγκλήμασι παραβόλως πειθόμενοι· ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καταμόνας, οἷς τότε καλὸν καὶ αἰσχρὸν τοῦ πολέμου ὥς ἐκ τῶν ἀποβησομένων συμβαίνει, ἔσται, περὶ πάντων ἄμεινον βουλευσόμεθα.

πδ. Ὅτι δὲ βραδέως δοκοῦμεν περὶ τῶν πρακτέων βουλεύεσθαι, ἐφ' ᾧ μάλισθ' ἡμᾶς οἱ σύμμαχοι καταμέμφονται, μηδὲν διὰ ταῦτα αἰσχύнесθε· τῷ γὰρ ἀπαρασκεύως ἐγχειροῦντι συμβαίνει ἀποκαμόντι τάχιστα παύεσθαι· χωρὶς δὲ τούτων τοῖς ἐνδοξον καὶ ἐλευθέραν πόλιν οἰκοῦσι τὸ σὺν χρόνῳ δοκεῖν τι πράττειν οὐ δειλία, ἀλλὰ σωφροσύνη μάλιστα σὺν φρονήσει κέκριται εἶναι· καὶ τοῦτ' ἂν εἴη μάλισθ' ἡμῖν γνῶρισμα πρὸς τοὺς ἄλλους τὸ μὴτ' εὐτυχοῦντας ἐπαίρεσθαι, μὴτ' αὖ ἀτύχησαντάς πη, ὥσπερ ἕτεροι, παντελῶς καταπίπτειν· οὔτε γὰρ ἐφ' οἷς σὺν ἐπαίνῳ ἐπὶ τὰ ὀπλατινὲς ἡμᾶς δοκοῦσι παρακαλεῖν, ἡδονῇ κηλούμενοι, εἰ μὴ καὶ ἡμῖν τοῦτο δόξειε, πράττομεν· οὔτ' αὖ ταῖς καταμέμψεσιν αὐτῶν ἐνδιδόντες, σπεύδομεν πρὸς τὰ ἔργα· διὸ κόσμιοι ὄντες, ἔντε βουλαῖς καὶ ἐν πολέμοις τῶν πολλῶν διαφέρομεν· ἐν μὲν τοῖς, ὅτι αἰδούμεναι, σωφρονοῦμεν· καὶ σωφρονοῦντες, τολμῶμεν αἰδῶς μὲν γὰρ σωφροσύνην, σωφροσύνη δὲ θάρρος τίκτει καὶ εὐψυχίαν· ἐν δ' αὖ ταῖς βουλαῖς, ὅτι λόγῳ τε, καὶ ἔργῳ ἀκριβῶς παιδεύόμεθα ἥττον φρονεῖν, ἢ ὥστ' εἰδέναι τῶν νόμων καταφρονεῖν· οὐδὲ ταῖς μὲν λόγοις ἀξυντελῶς ἡμῖν αὐτοῖς τὰ τῶν πολεμίων ἐλαττοῦν εὐπροσώπως, τοῖς δ' ἔργοις ἐλλείπεσθαι· ἀλλ' αὐτοὺς τε περὶ ἑαυτῶν, ἀπὸ τῆς οἰκείας διανοίας φροντίζειν, καὶ τίποτ' ἀποβήσεται ἐν τῷ μέλλοντι, μηδέποτε τοῦτο λόγῳ πιστεύειν γίνεσθαι δῆλον· διὸ οὐκ ἐξ ὧν ἂν ἀμάρτωσιν οἱ πολέμιοι, δεῖ ἐλπίζειν, ἀλλ' ὥς πρὸς εὐβουλευμένους αὐτοὺς, καὶ ἡμεῖς ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντες, ὁρμῶ-

μεν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οἱ αὐτοὶ ἔσμεν ἅπαντες. ὁ δὲ ἐν ἀνάγκαις μετριώτερος κράτιστος.

πέ. Ταῦτα τοίνυν παρά τε τῶν πατέρων παρειλειφότες, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὠφελίμως ἀεὶ χρησαμένους, οὐ χρὴ νυνὶ παρορᾶν, οὐδὲ περὶ πολλῶν σωμάτων, καὶ χρημάτων, καὶ πόλεων ὄλων, καὶ δόξης οὕτω ταχέως βουλευσάντας κινδυνεύειν, καὶ ταῦθ' ἡμᾶς τοὺς μᾶλλον ἑτέρων τῷ ὑπερέχειν δυνάμει δυναμένους ἀναβαλέσθαι· πρεσβεύεσθαι δὲ παρ' Ἀθηναίους πρῶτον, περὶ ὧν οἱ σύμμαχοι περὶ τε τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἄλλων τὰς μέμψεις ποιούντας, καὶ μάλιστα· ἐπειδὴν δέχονται ἐν φιλίᾳ ἔτι τὰ διάφορα λύσασθαι, δίκας δόντες· οὐς οὐκ ἂν τις δικαίως, μέχρις ἂν δέχεσθαι καὶ διδόναι λόγον ἐθέλωσι, καταπολεμοίη· καὶ ἐν τούτῳ ταῖς παρασκευαῖς ὥς ἄριστα ἐξαρτύεσθε. Ταῦτα δὲ πράξαντες, ὑμῖν τ' αὐτοῖς ἄριστα ἔσεσθε πεπραχότες, καὶ τοῖς πολεμίοις μέγιστον ἐμποιήσετε δέος.

Σθερελαΐδας λέγει.

πς. Ἀθηναῖοις μὲν εἴρηται· ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲν τούτων ὑπάρχει καταληπτόν· ἄραντες γὰρ ἑαυτοὺς πολλῷ τῷ ἐπαίῳ, περὶ τῶν πρὸς τοὺς συμμάχους ἀδικημάτων εἶπον οὐδέν· καὶ τοι οὐδ' ὅτι ἐπὶ Μήδους ποτὲ ἀρετὴν ἐπεδείξαντο, ἀθώους τοῦτο πρὸς τὰ παρόντα καθίστησιν· ἀλλ' ὅτι τὰ πρῶτα πλεονεκτήματα τοῖς δευτέροις ἡμαύρωσαν ἀδικήμασι, διπλασίαν δίκην διδόναι ὀφείλουσιν· ἡμῖν δὲ τῆς αὐτῆς ἀεὶ ἀρετῆς ὑπαρχούσης, σῶφρον μὴ περιορᾶν τοὺς συμμάχους ἤδη ἀδικουμένους· εἰ δὲ Ἀθηναῖοι πολλῶν εὐποροῦσι χρημάτων καὶ ἵππων, πλουτοῦμεν καὶ ἡμεῖς πολλῶν καὶ

ἀγαθῶν συμμάχων· οὐς οὐ δεῖ ἐπιτρέπαι Ἀθηναίοις ἀδικεῖν· οὐδ' ἔργῳ βλαπτομένων ἐκείνων, δίκαις καὶ λόγοις ἡμᾶς ἀνέχεσθαι διαλύεσθαι· ἀλλὰ τιμωρίαν αὐτοῖς πέμπειν, ὅσον τάχος καὶ σθένος· εἰ δέ τις εἴποι, ὥς δεῖ βραδέως περὶ τῶν παρόντων βουλευέσθαι, ἴστω, ὥς οὐ τοὺς πάσχοντας τοῦτο δεῖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τοὺς δρῶντας τὰ ἀδικήματα· ἴτε τοίνυν, ξύν θεοῖς, ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἴθ' ὁμύσει τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας, μὴτ' αὐτοὺς ἐπὶ πλεόν αὐξήθηται ἐὼντας, μὴτε τοὺς συμμάχους προΐεμένους.

Κορόνθιος λέγει.

ρκ'. Λακεδαιμονίους μὲν, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκέτ' ἂν δικαίως καταμεμφαίμεθα· αὐτοί τε γὰρ ἤδη τὸν πόλεμον ἐφηψίσαντο, καὶ ἡμᾶς συνεκάλεσαν ποιήσοντας τὸ αὐτό· δεῖ γὰρ δήπου, οἱ ἂν τύχωσιν ὄντες ἡγεμόνες, περὶ μὲν τῶν ἰδίων ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν φροντίδα ποιεῖσθαι· περὶ δὲ τῶν κοινῶν, ὥς πρὸ πάντων αὐτοὺς τιμωμένους ἐν πᾶσιν, πρὸ τῶν ἄλλων πρόνοιαν ἔχειν. Τέως δ' οὖν πρὸς μὲν τοὺς παραλίους, καὶ ὅσοις ἂν πρὸς Ἀθηναίους ὑπάρχη ἐμπόριον περιεργόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅπως γρή αὐτοὺς ἀγρυπνεῖν τὸν ἄπικντα χρόνον φυλαττομένους· ὅσοι δὲ ἀπο τῆς θαλάσσης ἐστὲ ἀνωκισμένοι πρὸς ἡμᾶς νῦν ὁ λόγος· εἰ γὰρ μὴ ἐπαμύνοιτε τοῖς παραλίοις, οὐθ' ἂν ὑπάρχει ὑμῖν ἐκ τῆς χώρας, ἔχουσιν ἂν ὅπου ταῦτα διαθέσθε· οὐθ' ὧν ἡ θάλασσα τῇ γῇ μεταδίδωσι, μεταλαμβάνειν δυνήσεσθε· ἀξιῶ δὲ μὴ πάρεργως, μὴδ' ὥς περὶ ἀλλοτρίων τούτων ποιήσασθαι τὴν ἀγρόασιν· εἰ γὰρ τοῖς κάτω μὴ ἐπαμύναιτε, ἴστε καὶ εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς τὸ δεινὸν ἐλευσόμενον· καὶ οὐ μόνων περὶ ἐκείνων,

ἢ καὶ ὑμῶν αὐτῶν νῦν ποιούμενοι τὴν βουλὴν· διὸ μὴ εἰρήνης μᾶλλον ἐπιθυμεῖτε πρὸς ἡδονήν, ἢ καὶ πρὸς πόλεμον ἔρρωσθε ἐπὶ σωτηρίᾳ· τοὺς μὲν γὰρ ὑπὸ μηδενὸς βλαπτομένους ἡσυχίαν ἄγειν σωφροσύνη καλεῖται· ἀδικουμένους δὲ πολεμεῖν, καὶ περιγενομένους εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἀνδρία· διὸ οὐκ ἀνδρῶν οὔτ' εὐτυχοῦντας ἐν πολέμῳ ἐπαίρεσθαι, οὔθ' ἡσυχάζοντας ἡδονῇ, ὑπομένειν ἀδικουμένους· ὅ,τε γὰρ τὴν ἐκ τῆς ἡσυχίας ἡδονὴν προκιρούμενος, ταχέως ἀποστήσεται ταύτης δι' ὄκνον· καὶ ὁ εὐτυχῶν αὖθις ἐν τῷ πολεμεῖν, ἐπ' ἀσάτω τύχῃ ἐπαίρεται· πολλοῖς μὲν γὰρ πολλὰ καὶ μὴ καλῶς βουλευθεῖσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πράγματα τοῖς ἐναντίοις πεπλημμέληται, κατάρθωται μάλιστα· πλείστοις δ' αὖ καὶ καλῶς βουλευθέντα διέσφαλται· οἱ γὰρ ἄνθρωποι, ἀρχόμενοι μὲν πολεμεῖν, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἔθ' ὁρμώμενοι, πεποίησιν ταῖς ἐλπίσιν· ἐν δὲ τῷ ἔργῳ, ταραττόμενοι διὰ φόβον, ἀποτυγχάνουσι.

ρκά. Ἡμεῖς δ' οὖν οὐδ' ἄνευ ἐγκλημάτων, ἀλλ' εἰς πολλὰ ἀδικούμενον αἰρόμεθα πόλεμον· καὶ πάλιν, δίκας δόντων τῶν Ἀθηναίων, διαλυσόμεθα, ὅταν ἡμῖν βουλομένοις ἦ· ἔστι δὲ πολλὰ τὰ τὴν νίκην πρὸς ἡμᾶς ταλαντεύοντα· τῷ τε γὰρ πλήθει πολλῷ προὔχομεν, καὶ ταῖς ἐμπειρίαις μάλιστα διαφέρομεν, ὃς ἔως τὰ παραγγελλόμενα ἅπαντες ἀπὸ τοῦ ἴσου δεχόμενοι· ὃ δὲ μόνῳ δοκοῦσιν ἡμῶν προέχειν, τῷ ναυτικῷ, καὶ τοῦτο, τὸ ἴσον ἐκ τῶν ἰδίων συνεισφέροντες ἕκαστοι, καὶ ἐκ τῶν ἐν Δελφοῖς ὑπαρχόντων χρημάτων δάνεισμα ποιησάμενοι, τό θ' ἑαυτῶν ἐξαρτυσόμεθα ἄριστα, καὶ τὸ ἐκείνων ἀχρεῖον ποιήσομεν, ἐκ πλείονος τοὺς παρ' αὐτοῖς μισθωτοὺς τῶν ναυτῶν μισθοῦ προσαγόμενοι· ἢ γὰρ δύναμις τῶν Ἀθηναίων οἷα τῷ τὸ πλεῖον καταβάλλοντι οἰκειοῦσθαι· ἢ δὲ ἡμετέρᾳ ἀρετῇ ἐρρωμένη, μᾶλλον σωμάτων

ἢ χρυσῷ πειθομένη, πιστοτέρα ἐστὶ· καὶ κεῖνοι μὲν ἅπαξ ταῖς ναυσὶν ἡττηθέντες, παντὸς τοῦ πολέμου τὴν κρίσιν παρέσχον· εἰ δὲ μὴ, ἐξέσται καὶ ἡμῖν διὰ μελέτης ἐμπειροτέροις γενέσθαι· καὶ ὅτε δὴ ταῖς ἐμπειρίαις γενοίμεθα ὅμοιοι, προέξομεν αὐτῶν τῇ ἀνδρίᾳ· ὁ μὲν γὰρ ἡμῖν ὑπάρχει φύσεως πλεονέκτημα, τοῦτ' ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο μάθημα· ὁ δ' ἐκεῖνοι δι' ἐπιστήμην δοκοῦσι προὔχειν ἡμῶν, τοῦτ' ἔξεστιν ἡμῖν καθελεῖν τῇ μελέτῃ· χρήματα δ' ὅσων ἂν ἡμῖν δεήσῃ πρὸς ταῦτα, ἐκ τῶν ιδίων ἕκαστος τὸ μέρος εἰσίοισμεν· πῶς γὰρ οὐκ ἂν αἰσχυναίμεθα, εἰ οἱ μὲν ἐκείνων σύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ οὐ παύονται φέροντες, ἡμεῖς δ' ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ τιμωρίᾳ φεισάμεθα; εἰ βούλοισθ', εἰπέμοι, ἀφαιρεθέντες ταῦθ' ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, τούτοις ὑπ' ἐκείνων ὕστερον πολεμεῖσθαι;

ρκβ'. Εἴει δ' ἂν καὶ ἄλλως ἡμῖν πολλαχῶς τὸ νικᾶν εὐπροσδόκητον, τάς τε προσόδους, ἐξ ὧν αὐτοῖς ἡ ἰσχὺς, ἀποστάσει συμμαχῶν περιελομένους, καὶ τεῖχος τειχίσαντας ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνων, καὶ ὅσων ἄλλων ὁ χρόνος ἐστὶ διδάσκαλος, διαπραξαμένους· ὁ γὰρ πόλεμος ἐξ ἀδήλων τὸ πρῶτον ἀρχόμενος, πρὸς τὰ αἰεὶ συμβαίνοντα μεταξὺ διοικεῖται, πολλαῖς πρὸς πολλὰ ταῖς ἐπιτεχνήσεσι χρώμενος· ἐν ᾧ ὅστις ἂν μὴ ταράττεται τοῖς ἐπισυμβαίνουσιν, ἀσφαλέστερος διαγίγνεται· ἂν τοῦ πρὸς τὰ συμβάλλοντα χαλεπαίνοντος. Πρὸς δὲ καὶ κεῖνο οὐχ ἥττον λαγιστέον, ὧ ἄνδρες, ὅτι ὁ ἀγὼν οὐχ ὡς πρῶτον ἐκάστοις ἐστὶ νῦν περὶ ὄρων γῆς ἴσοις πρὸς ἴσους· ἀλλὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἡμῶν μὲν καθ' ἓνα ἰσχυροτέρους, ἱκανοὺς δὲ πρὸς ζύμπαντας· διὸ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστους ἡμῖν ἐπιθέμενοι, περιγέωνται, μιᾷ γνώμῃ καὶ ζύμπαντες καὶ καθ' ἓνα ἐπίωμεν ἐπ' αὐτούς· εἰ δὲ μὴ, ἴστε μηδὲν ἄλλο, ἢ δουλείαν ἀντικρυς ἐσομένην τὴν ἥτταν· ὁ καὶ μέχρι τῆς ἐννοίας στησαι αἰσχρὸν ἡμῖν γίγνεται, τοιούτοις καὶ τοσούτοις οὔσιν

ὑπὸ μόνων Ἀθηναίων νικηθῆναι· δόξομεν γὰρ ἤτοι δίκας, ὧν ποτε ἐξημάρτομεν, διδόντες, κακοπαθεῖν, ἢ δειλὰ τὰ πράγματα προδιδόντες, χείρους εἶναι τῶν πατέρων, ὧν κλέος μάλιστα ἐλευθεροῦν τὴν Ἑλλάδα· ὁ δὲ αὖδ' ἡμῖν αὐτοῖς ἀσφαλὲς τολμῶμεν ποιεῖν· ἀλλ' ἓνα ὄντινον τύραννον, εἴ τις εἴη, καθελεῖν ἀξιοῦμεν· ὅλην δὲ πόλιν ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος παρορῶμεν καταδουλουμένην τοὺς ἄλλους· καὶ περ ἴσμεν τρία τοῦτο μέγισθ' ἡμῶν καταγινώσκον κακὰ, ἄνοιαν, ἀνανδρίαν, καὶ ῥαθυμίαν· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴποιθ', ὡς περιφρονοῦντες ἄλλως τῶν ἐναντίων, ἡσυχίαν ἐκ φρονήσεως ἄγετε· ἀφροσύνη γὰρ τοῦτο μᾶλλον ἂν εἴη, ἅτε δὴ πολλοὺς ἤδη σφίλασα.

ρκγ'. Περὶ μὲν οὖν τῶν παρεληλυθότων οὐκ οἶδ' ὅτι χρὴ διατρίβοντα πλείω λέγειν· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι μέγας ἀγὼν· ἡμῖν ἤδη πρόκειται παντὶ σθένει τοῖς πράγμασι βοηθεῖν· πόνοις γὰρ ἡμῖν πατρόθεν κτητὸν ἀρετῇ· διὸ φυλάττειν προσήκει τὴν τάξιν, καὶ μὴ τὰ ἐκ πενίας πορισθέντα ἡμῖν ἀγαθὰ, πλούτῳ νῦν διαφέροντας ἀπολέσαι· τόλμη δεῖ χρῆσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐπ' ἄλλοις τε θαρρόυντας πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ τῷ Φοίβῳ, ὡς συλληψομένῳ πεισθέντας· ἐὼ δὲ λέγειν, ὅτι καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς γενήσεται μεθ' ἡμῶν, οἱ μὲν, δεδιότες οἱ δὲ, ὠφελήσόμενοι ὑφ' ἡμῶν· μηδέ γε ἄλλως ὀκνεῖτε, μὴ λύσητε τὰς σπονδὰς, τοῦ θεοῦ κελεύσαντος πολεμεῖν· ἀλλ' ἀμυνόμενοι τοὺς παραβάντας καὶ ἐπερχομένους, βοηθήσετε μᾶλλον ἀδικουμένοις.

ρκδ'. Φανερόν τοίνυν ὃν συμφέρειν πᾶσι κοινῇτε καὶ ἰδίᾳ ἐλέσθαι τὸν πόλεμον, προσήκει πέμπειν τὴν ταχίστην βοήθειαν τοῖς Ποτιδαίαις Δωριεῦσιν οὔσι, καὶ ὑπὸ Ἰώνων τῶν Ἀθηναίων πολιορκουμένοις· ὅπερ ἐναντίως ἔχει τοῖς πάλαι ποτὲ γιγνομένοις· καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων ἐλευθεροῦν· οὐ γὰρ κακὸν ἤδη ἐκείνους μὲν ἤδη ὄραν βλαπτομένους, ἢ

μας δ' αὐτοὺς μετ' οὐ πολὺ προσδοκᾶν τοῦτο πείσεσθαι· ὁ ἀνάγκη ἡμῖν συμβῆναι, εἰ νῦν Ἀθηναῖοι αἰσθοῖτο ἡμᾶς, συνελθόντας μὲν, μὴ ταμλήσαντας δὲ πόλεμον ἄρασθαι. Ταῦτ' ἄρα ὁπότε τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ δικαίου κινούμενοι, ἴτε τοῦ πρόσω ἐπὶ τοὺς δόλῳ ἐφ' ἡμᾶς πάλαι ἐπερχομένους, τά τε παρὰ ταῦτα δεινὰ γενναίως θαρρόντες, καὶ τῆς αὐτῶν διὰ πολυλοῦ ἡσυχίας γλιγόμενοι, εἰδότες τὸν μὲν πόλεμον πατέρα τῆς εἰρήνης μάλιστα ὄντα· τὴν δὲ διὰ πολλοῦ ἡσυχίαν πολυλάκεις ἐπικίνδυνον γιγνομένην· καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους μηδὲν ἄλλο ἡγεῖσθε, ἢ τῶν μὲν ἤδη, τῶν δὲ μέλλειν τυράννους ἔσεσθαι· Τούτους οὖν καθελόντες ἡμεῖς τε αὐτοὶ ἀκινδύνως ἔξομεν τοῦ λοιποῦ, καὶ τοὺς ἤδη ἐκείνοις δουλεύοντας ἐλευθερόσομεν.

Περικλῆς λέγει!

ρμ'. Καί τοι εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προθύμως μὲν ἐξ ὀργῆς ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν πόλεμον πειθομένους· ἐτέρως δ' ἐν ταῖς ἔργοις αὐτοῖς ἀπτομένους, καὶ διαφόρους ταῖς γνώμαις πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἐκάτερα ἀποβαίνοντας, ἔγωγ' ἄλλ' οὖν, ὅπερ ἔδοξα φρονεῖν ἐξ ἀρχῆς, τούτου καὶ νῦν ἔτι ἀντέχομαι, μὴ εἴκειν, οἷς κελεύουσιν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ τοῦθ' ἔκων νῦν καὶ ἡμῖν συμβουλευσων, ἄξιων ἅμα, εἴ τι μὴ εὖ ἡμῖν προχωροίη, ὣν ἂν πεισθῇτε, μὴ ἀφίστασθαι ὕστερον, ἀλλ' ἐς τέλος ταῖς δόξαισι βοηθεῖν· οὐ γὰρ δίκαιον κατορθοῦντας μὲν, ἐπαίρεσθαι τῇ ζυνέσει καὶ τῇ ἀνδρίᾳ· ἀτυχήσαντας δέ πη, ἐπὶ τοὺς συμβουλευσάντας μεταφέρειν τὰς αἰτίας· δυνατόν γὰρ καθάπερ τῶν ἀνθρώπων αἱ διάνοιαι σφάλλονται, οὕτω καὶ τὰς τῶν πραγμάτων ἐκ-

θάσεις εἰς πᾶν περιστάναι τὸ ἐναντίον· διὸ καὶ σφαλλόμενοι, τὴν τύχην εἰώθαμεν καταμέμφεσθαι. Οἱ τοίνυν Λακεδαιμόνιοι καὶ πρόην μὲν ἡμῖν δῆλοι ᾗσαν ἐπιβουλεύοντες, καὶ νῦν τούτου μᾶλλον ἐχόμενοι φαίνονται· κεκλημένοι γὰρ κατὰ τὰς συνθήκας, δίκη τὰ διάφορα λύσασθαι, ἔχοντας ἑκατέρους τὰ ἐκυτῶν, οὐπω οὔτ' αὐτοὶ δοῦναι λόγον, οὔθ' ἡμῶν διδόντων, ἠθέλησαν δεῖξασθαι· ἀλλ' ἐπιτάσσοντες μᾶλλον, ἢ τὰς αἰτίας προτείνοντες, οὐ λόγῳ κατὰ τὸ μετριώτερον, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἀλλ' ὅπλοις κατὰ τὸ τολμηρότερον ἐπελθεῖν τοῖς ἐγκλήμασι βούλοντι, Ποτιδαιάτας καὶ Αἰγινήτας κῦτονομεῖσθαι ἀφεῖναι κελεύοντες, καὶ ἃ περὶ Μεγαρέων ἡμῖν πρόην ἐψήφισται, ταῦτα νῦν ἀκυροῦν ἐπιτάττοντες· καὶ τελευτῶντες ἤδη καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦσιν ἀφίσχασθαι· δεῖ δ' οὖν ὑμᾶς ἐκεῖνο εἰδέναι, ὅτι, εἰ καθέλοιμεν τὸ τῶν Μεγαρέων ψήφισμα κατὰ πρόσταξιν, ὃ σκηπτόμενοι μάλιστα, ἐθέλουσι πολεμεῖν, οὐ μικρὸν εἰς δουλείαν· καὶ αὖ πάλιν, εἰ πολεμήτημεν διὰ τοῦτο, οὐ καταμεμφαίμεθ' ἂν ἐκυτοῦς ποθ' ὕστερον, ὥς περὶ οὐδενὸς λόγου ἀξίου τοσοῦτον ὑπέστημεν πόλεμον· ἐν γὰρ τῷ μικρῷ τούτῳ τότ' ἐλευθέρον ἡμῶν βεβαιουῖται, καὶ τῆς γνώμης τὸ σταθερὸν δοκιμάζεται· εἰ δὲ εἴξετέ τι τοῖς προσεταγμένοις, ἴστε καὶ ἄλλα παραχρῆμα παρ' ἐκείνων ἐπιταχθησόμενοι μείζω, φόβῳ καὶ ἐκεῖνα ὑμᾶς δεῖξασθαι προσδοκόντων· ἀντιστάντων δὲ ὑμῶν, εἴσονται μᾶλλον, ὅπως χρή πρὸς ἐλευθέρους προσφέρεσθαι.

ρμᾶ. Χρὴ τοίνυν δυοῖν θάτερον ὑμᾶς γινῶναι τήμερον, ἢ ἡτύχϊαν ἄγειν ὑπακούσαντας πρὶν τι παθεῖν τῶν τοῦ πολέμου δεινῶν, ἢ πόλεμον ἀραμένους, μηδεμιᾷ προφάσει εἴξει τοῖς ἐναντίοις, ὥστε δόκησιν παρασχεῖν σὺν φόβῳ τὰ ἡμέτερα ἔχειν· καὶ γὰρ μικρὸν, καὶ μέγ' ὑπὸ τῶν ἐναντίων προσάττηται, ταῦτόν ἂν δύναίτο πρὸς δουλείαν. Ὡς δ' οὖν καὶ ταῖς

παρασκευαῖς ἐκείνων πολλῶν τρούχομεν, πρὸς τοῦτο ἤδη συν-
 τείνατέ μοι τὸ οὗς· τοῖς γὰρ Πελοποννησίοις ἀπὸ τῶν ἔργων
 τὰ πολλὰ ποιουμένοις τὸν βίον, οὐχ ὅπως κοινὰ, ἀλλ' οὐδὲ
 ἰδίᾳ ὑπάρχει χρήματα· ἔπειτα ἐκ τοῦ πένητες εἶναι ἐν βραχεῖ
 χρόνῳ ἐπ' ἀλλήλους τραπόμενοι, παύονται παραχρῆμα, καὶ
 διὰ ταῦτα πρὸς χρονίους καὶ θαλασσίους πολέμους οὐκ ἂν
 ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦεν· τοιοῦτοι δὲ ὄντες, καὶ τὰ ἴδια δαπανῶν-
 τες, καὶ ἅμα τῶν ἔργων, ἐξ ὧν ἡ δαπάνη, διὰ τὸν πόλεμον
 κωλυόμενοι, καὶ τῆς θαλάσσης ἅμα εἰργόμενοι, πῶς ἡ ναυ-
 τικὴν δύναμιν ἐξαρτύσαιντο, ἢ κατὰ γῆν πολλὰς ποιήσαιντο
 ἐκστρατείας; ἐγὼ γὰρ οὐχ ὄρω· ὁ γὰρ πόλεμος οὐκ ἀπὸ
 βιαίων συνεισφορῶν σιτιζόμενος γλίσχρως, ἀλλ' ὑπαρχού-
 σαις περιουσίαις χρημάτων τρεφόμενος, εὐτυχεῖ· ἐκεῖνοι δὲ
 αὐτουργοὶ ὄντες, σώμασι μὲν ἴσως, χρήμασι δὲ ἀδύνατοι
 εἰσὶ πολεμεῖν, ἐν μὲν ταῖς μάχαις τυχὸν πείσονται καὶ κρη-
 τήσιν· διαρκεῖ δ' ἐν μηχανομένῳ μάλιστα τῷ παρόντι
 πολέμῳ οὐδ' αὐτοὶ βεβαιούμενοι· τοῖς γὰρ Πελοποννησίοις ἐν
 μὲν τῷ αὐτίκα μάχεσθαι πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας δυνα-
 τὸν ἂν εἴη τῆς νίκης τυχεῖν· πρὸς δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς, ὥς ἐκ
 διαφόρου παρασκευῆς καὶ ἐπιτεχνήσεως ὀρμωμένους οὐδ' οὗτοι
 αὐτοὶ καυχῆσαιντ' ἂν δύνασθαι κατορθῶσαι· ἐκ γὰρ διαφορῶν
 μὲν συνεδρίων ὀρμώμενοι ἕκαστοι, ἴσως δὲ ταῖς ψήφοις προ-
 σθέμενοι, πῶς ἂν ὀξέως ἤκοιεν ἐπὶ τὰ πρακτέα, καὶ ταῦτα
 τὸ ἑαυτῷ διαφέρον ἐκ τοῦ μὴ ὁμόφυλοι εἶναι βουλόμενος ἕ-
 καστος; δῆλον ἄρ' ἐκ τούτων μηδὲν γενήσεσθαι αὐτοῖς ἐν και-
 ρῷ· ἴσμεν γὰρ αὐτῶν τοὺς μὲν, ὥς μάλιστα ὑμᾶς τιμωρήσα-
 σθαι βουλομένους· τοὺς δὲ, ὥς ἥκιστα τὰ ἑαυτῶν ἀναλῶσαι·
 καὶ ἐκ πολλοῦ μὲν ζυγιόντες εἰς τοὺς συλλόγους, οὐδ' ὅλη
 μιᾷ ἡμέρᾳ περὶ τῶν κοινῶν κοινῇ τυγχάνουσι βουλευόμενοι·
 τὸ δὲ λοιπὸν αὐθις τρέπονται ἐπὶ τὸ τὰ ἴδια πράττειν, μηδὲν

βλαβήσεσθαι τὰ κοινὰ, εἰ αὐτός τις παραμελείσειεν, οἰόμενος ἕκαστος· εἶναι γὰρ πολλοὺς καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τοὺς ἐπιμελησομένους· ἐκ τούτων ἄρα, πάντας καὶ ἕκαστον ἐπελθούσης τῆς δόξης ταύτης, ἀνεπαισθήτως τὰ κοινὰ φθείροντ' ἄν.

ρμβ'. Τὶ δέ χρῆ λέγειν, ὅσον ἀναγκασθήσονται ὑστερεῖν τῶν πραγμάτων, χρημάτων σπανίζοντες; οὐ γὰρ ἂν ῥαδίως πορίσαιντο, καὶ τὰ πράγματα τῶν καιρῶν ἐκπίπτοντα διαφεύγει· ὁ δὲ περὶ τῆς ἐπιτειχίσεως καὶ τοῦ ἑαυτῶν ναυτικοῦ πειρῶνται ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι, γέλως ἐστὶ καὶ λῆρος πολὺς· ἴσῃν γὰρ πόλιν οὐδ' ἂν παρ' ἑαυτοῖς καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐγκαταστήσειεν, μή τι γε ἐν ἀλλοτρίᾳ καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ταῦτα καὶ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἐπ' ἐκείνους τετειχισμένων· ἀπὸ φρουρίου δ' αὖ τάχ' ἂν ὁρμώμενοι τὰ ἡμέτερα ἐπιτρέχοιεν, καὶ τοὺς αὐτομόλους ἡμῶν δέχοντ' ἂν ἐκεῖ· ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἐκείνων ἐκπλεῖν κωλύσειαν ναυτικῶ, ὃ ἀμύνεσθαι ἰσχύομεν μάλιστα· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη αὐτοῖς ἐκ τῆς κατ' ἡπειρον ἐμπειρίας κατορθοῦν ἐν θαλάσῃ τοσοῦτον, ὅσον ἡμῖν ἐκ τῆς τοῦ ναυικοῦ ἐπιστήμης ἐν ταῖς κατὰ γῆν συμπλοκαῖς· τὸ δὲ καὶ τῆς ναυτικῆς αὐτοὺς τέχνης ἐπιβούλους γενέσθαι, ὃ οὐδ' ἡμῖν πω, ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μελετᾶν ἀρξαμένοις, κατάρθεται, ἔργον ἐστὶ καὶ χρόνου δεόμενον, καὶ ταῦτα γεωργοὺς αὐτοὺς ὄντας, καὶ ὑφ' ἡμῶν εἰργομένους· πῶς γὰρ ἂν καὶ παρακύψειεν εἰς τὴν θάλασσαν, τοσοῦτῳ ναυτικῶ ἐφορμούμενοι, εἰ μὴ ἀριθμῶ πλείονι θρασύνεσθαι βούλιντο; πῶς δὲ καὶ μὴ μελετήσαντες, ἐμπειρότεροι ἔσονται; τὸ γὰρ τῆς θαλάσσης διὰ πολλῆς ἀσκήσεως, εἴπερ καὶ ἄλλο τι, τὴν ἐπιστήμην παρέχεται καὶ οὐκ ἂν εἴη, ὅταν καὶ ὅπη βούλῃ αἱ τις, αὐτῷ ἀπὸ βραχείας χρῆσθαι μελέτης.

ρμγ'. Ὁ δὲ φασιν, ὡς δάνεισμα ἐκ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ χρημάτων ἂν ποιησάμενοι, δύναιτο ἐπαγα-

γέσθαιτ' ὅς ξένους ἡμῶν, μισθῷ πείσαντες μεΐζονι, μὴ φο-
 βεῖσθε· καὶ τοῦτο γὰρ εἰ γένοιτο, ἡμεῖς καὶ οἱ μέτοικοι ἐπι-
 θάντες, πλείους ἂν εἴημεν, εἰ ξύμπαντες οἱ Ἕλληνες, ἀ-
 θρόοι γεγόμενοι· ἔπειτ' οὐδὲ τῶν ξένων, οἶμαι, ἐς τοσοῦτόν
 τις ἂν ἦκοι ἀνοίας, ὃς τῷ πλείονι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ παραγα-
 γόμενος, πρὸς τοὺς μικρὰν ἐλπίδα ἔχοντας περιέσεσθαι, ἀ-
 ποστῆναι θελήσειε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς φυγὰς τῆς ἑαυτοῦ ἐκ
 τούτου ἐσόμενος· καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ ἐκείνων, ὥς ἂν εἴποι
 τις συνελών· ἡμῖν δὲ οὐ μόνον ταῦτα τυγχάνει ἀλλότρια, ἀλ-
 λὰ καὶ εἴτι ἀγαθὸν κἀκείνοις ὑπάρχει, τοῦθ' ἡμῖν πλέον γί-
 γνεται· εἰ γὰρ τὴν χώραν ἡμῶν ἐπιτέμνοιεν, πλείω γ' ἂν αὐ-
 τοὺς ἡμεῖς ζημιοῖμεν, δηϊοῦντες τὴν Πελοπόννησον· ὅπερ οὐχ
 ὁμοίαν τὴν βλάβην ἔχει· ἡμῖν μὲν γὰρ τῆς θαλάσσης κρα-
 τοῦσι πανταχόθεν τάπιτήδειά ἐστι προσπορίσασθαι· αὐτοῖς
 δ' ἀνήκεστον ἔσται τὸ κακὸν, ἐτέραν μὴ ἔχουσι· νησιῶται
 γὰρ εἰ ἡμεν, πάντων ἂν περιῆμεν· καὶ νῦν καταλιπόντες
 μὲν τὴν ἡπειρον τοῖς κατ' ἡπειρον· τῆς δὲ θαλάσσης μάλ-
 λον ὥς οἰκείας ἐχόμενοι, ἴσα καὶ νησιώταις δυναίμεθ' ἂν·
 διὸ οὐ δεῖ ὑπὲρ τῆς ἡπείρου ὀλίγους μάχεσθαι πρὸς πολλούς·
 οὐδὲ γὰρ κρατήσαντες, ἀποροῖμεν ἂν, οἷς καὶ αὐθις μαχού-
 μεθα, πολλῶν αὐτῶν ὄντων· καὶ κρατηθέντες, ἀπολοῖμεν ἂν
 τοὺς συμμάχους, ἐξ ὧν ἡμῖν ἡ ἰσχύς, μηκέτι δυνάμενοι
 αὐτοῖς βοηθεῖν· μὴ τοίνυν χώρας καὶ οἰκιῶν ἡμῖν τοσοῦτον
 μελέτω, ἢ τῶν ἀνδρῶν τῶν ταῦτα κτωμένων· καὶ εἰ ἦδειν
 ὑμᾶς ἐμοὶ πειθομένους, ἐβουλόμην ἂν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξεληθόν-
 τας ἀφανίσαι τὰ πάντα, ἐφ' ᾧ γινῶναι τοὺς ἐναντίους, ὅσον
 τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθε.

ρμδ'. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπεῖν, ἐξ ὧν εἰκὸς μεθ'
 ἡμῶν τὴν τύχην γενήσεσθαι· ἐν δ' ἐκεῖνο μόνον φυλάττεσ-
 θε, ἀρχὴν ἐτέραν μὴ ἐπιδιώκετε· μήτε κινδύνους αὐθαιρέτους

ποιεῖσθε· οὐ γὰρ τοσοῦτον φοβητέα τὰ τῶν πολεμίων βου-
λεύματα, ὅσων τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα· ἀλλὰ περὶ τούτων
καὶ ἐν ἄλλοις πλατύτερον· νῦν δὲ τοὺς πρέσβεις αὐτῶν ἀ-
ποπέμψωμεν, ἐκεῖνα πρὸς τὰ πεπρεσβευμένα ἀποκρινάμε-
νοι. Μεγαρέας μὲν δεξόμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς, εἰ κἀκείνοι
μηκέτι τὰς ξενηλασίας ἀπὸ τῆς οἰκείας ποιοῦντο· ἀμφότερα
γὰρ ἐν γε ταῖς ξυνηθῆκαις ἀκώλυτα· ἀποδώσομεν δὲ καὶ τοῖς
συμμάχοις τὴν αὐτονομίαν, εἰ αὐτονόμων ὄντων αὐτῶν, τὴν
εἰρήνην πεποιθήκαμεν πρὸς ἐκείνους· εἴτα κἀκείνοις ἀποδοτέον
τοῖς ἑαυτῶν πολιτεύεσθαι κατὰ βούλησιν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ
τὸ ἀρέσκον ἑαυτοῖς· καὶ ὅτι λόγῳ καὶ δίκῃ βουλόμεθα διαλύ-
σασθαι τὰ διάφορα· πολέμου δὲ ἐκάντας οὐκ ἄρξομεν· τοὺς
δὲ ἐπιόντας κατὰ γε τὸ δυνατόν ἀμυνόμεθα· ταῦτα οὐ μᾶλ-
λον δίκαια, ἢ καὶ ἐνδοξα· ἀλλ' ἐξ ὧν ἄν τις σκοπεῖν τὰ πράγ-
μαθ', ὅπως ἔχει τανῦν, ὁ πόλεμος δοκεῖ ἀναπόδραστος ὄν·
ὅσον ἄν τις βούληται ἀποφυγεῖν, τοσοῦτον μᾶλλον αὐτῷ ἐγ-
καίσονται οἱ πολέμιοι. Ταῦτ' οὖν ὑμᾶς χρὴ εἰδέναι, καὶ ὅτι
τοὺς μεγίστων τιμῶν τυχεῖν βουλομένους, καὶ κινδυνεύειν
τὰ μέγιστα χρή· οὕτω γὰρ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ τοιοῦ-
τοι ἀδυνατώτεροι ὄντες, καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες ἅπαντα,
ἀλλὰ προθυμία μεγάλη, καὶ εὐτολμία ἀνυπερβλήτῳ χρη-
σάμενοι, τὸν τε βάρβαρον τῆς χώρας ἐξήλασαν· καὶ τῇ πόλει
τὴν ὑπάρχουσαν περιεποίησαν δύναμιν· ἦν προδοῦναι ἡμᾶς
οὐ καλόν, ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς γενναίως ἀμυνομένους, τοῖς
ἐπιγιγνομένοις μὴ ἐλάσσω καταλιπεῖν.

ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ.

Ἀρχίδαμος λέγει.

ια. Οὐθ' οἱ πατέρες ἡμῶν, ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, ἔν τε Πελοποννήσῳ καὶ πρὸς τοὺς ἔξω μικρὰς καὶ εὐκαταφρονήτους ἐποίησαντο ἐκστρατείας, καὶ ὑμεῖς οἱ γ' ἐν ἡλικίᾳ μεγάλων πολέμων πεῖραν εἰλήφαμεν· ἀλλ' ἀπὸ τοσαύτης παρασκευῆς οὐτ' ἐκείνους ὠρμηθῆσαι πώποτε παρελάβομεν μνήμη, οὐθ' ὑμεῖς ἴσμεν πῶ ἔργῳ ἐπὶ τινὰς ἐπιόντες· ἀλλ' ἴστε, ὥς καὶ ἐπὶ πόλιν τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην νῦν ἐπερχόμεθα, ὅσῳ καὶ ὑμεῖς τῷ τε πλήθει καὶ τῇ ἀρετῇ διαφέρομεν· Δεῖ τοίνυν τῆς τε τῶν πατέρων ἀρετῆς ἀξίους φανῆναι, καὶ ἧς περὶ ἡμῶν αὐτῶν δόξης ἔχομεν, μὴ χείρους εἶναι· ὁρῶ γὰρ ἤδη τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῇδε τῇ ἐκστρατείᾳ σαλεύοντας ἅπαντας, καὶ ἡμῖν, ἐξ ὧν ἄχθονται τοῖς ἐχθροῖς, εὐνοοῦντας, καὶ εὐχομένους ἐς τέλος ἐνεγκεῖν, ὑπὲρ ὧν τοσοῦτον ἐσμέν ἀράμενοι πόλεμον· ἀλλ' εἴ τις ἡμῶν ὁρῶν τὸ πλήθος τοσοῦτον, θρῆρεῖ μὴ ἂν ἡμῖν ἀπαντῆσαι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ διὰ τοῦτ' ἴσως οἴεται ἀμελέστερον ἔχειν, γνώμης ἀμαρτάνει· δεῖ γὰρ τοὺς θ' ἡγεμόνας τοὺς τε στρατιώτας προσέχειν τὴν γνώμην αἰεὶ, ὥς ἂν ἕκαστον τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον περιστάντας αὐτίκα· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πολλάκις ὀργῇ ἐνδιδόντες ἐν τῷ παρούτῳ, καὶ ἐξ ἐλαχίστου χρόνου ἐν τοῖς ἀπροσδοκῆτοις ὀρμώμενοι, ἐπιτίθενται τοῖς ἐχθροῖς· καὶ οἱ ἥττους διὰ τὸν φόβον, κρείττους τῶν πλειόνων θαρ-

ρῶντων ἐγένοντι· διὸ τῇ μὲν γνώμῃ θαρρόυντας, τῷ δὲ ἔργῳ προσέχοντας δεῖ ἐν τῇ πολεμίᾳ πορεύεσθαι· οὕτω γὰρ πρὸς τε τὰς ἐπιχειρήσεις θαρράλεώτεροι γένοιντ' ἂν· καὶ εἴ ποτ' ἐπίοιεν οἱ πολέμιοι, ἀσφαλέστερον δέξαιντο· ἡμεῖς γὰρ, ὃ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μέμνημαι εἰπὼν, οὐκ ἐπ' ἄλλους, ἢ ἐφ' οἷους ἄνδρας ὄντας τοὺς Ἀθηναίους στρατεύομεν, οὐδὲν ἐλλείποντας τῶν πρὸς πόλεμον· διὸ οὐ δεῖ θαρρεῖν ἡμᾶς μὴ ἂν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐξῆλθον τῆς πόλεως, ἔθ' ἡμῶν ἀπεχόντων, ἀλλ' ἅμ' ἰδόντες ἡμᾶς προσωτέρω κεχωρηκότας, καὶ τὴν γῆν δηρῶντας αὐτῶν, οὐ περιόψονται· ἔργιζεσθαι γὰρ μᾶλλον φιλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδὴν οἰκείων τι ὀρώσι φθειρόμενον, ὃ οὐδέπω τεθέανται πρότερον· καὶ ταῦθ' οἱ θυμῷ πλεῖστα χρώμενοι· τοὺς δ' Ἀθηναίους καὶ πλέον πάντων εἰκὸς τοῦτο πάσχειν, φιλάργους ὄντας, καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ὡς ἀπὸ τοῦ κρείττονος τὰς στρατείας ποιουμένους, δηρῶν εἰθισμένους· ὧς οὖν ἐπὶ τοιούτους ἰόντες, καὶ νικήσαντες μὲν, ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ τοῖς προγόνοις, δόξαν· ἡττηθέντες δὲ, ἀδοξίαν οἰσόμενοι, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ ἐν κόσμῳ, τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· οὐδὲν γὰρ οὕτω καλὸν πρὸς τε θῆαν, πρὸς τε ἀσφάλειαν, ὡς τὸ πολλοὺς τῇ αὐτῇ τάξει χωρεῖν.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

Περὶ κληρῶν λέγει.

λέ. Οἱ μὲν ἄλλοι, ὧ ἄνδρες, ὅσοι ποτ' εἰπεῖν ἐν ταῦθα τετάχεται, τὸν τε νόμον, καὶ αὐτὸν, ὃς τῷ νόμῳ τὸν λόγον προσέθηκεν, οἷγε πλεῖστοι ἐπήνεσαν, ὡς δόξαν δῆθεν καὶ τοῦτον τῇ τῶν τεθνεώτων περιποιῶντα ἀρετῇ· ἐγὼ δὲ τοὺς ἐξ ἔρ-

γων ἀγαθοὺς γενομένους, ἔργῳ καὶ τιμῶν ἀξιοῦσθαι, καθάπερ οἱ νῦν θαπτόμενοι ὑφ' ἡμῶν, ἱκανὸν ὑπέληφα εἶναι, ὅπως μὴ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα ὑφ' ἐνὸς ἀνδρὸς, ἀξίως μὲν εἰπόντος, ἀπιστότερα· ἔλαττον δὲ, ἢ προσῆκεν, ἀμαυρότερα γίγνεται· τοῦ γὰρ μετρίου, καθάπερ καὶ ἐν ἄλλοις, καὶ τῷ λόγῳ οὐχ ἥττον, χαλεπὸν ἐστὶν ἐξικνεῖσθαι· ὅπου γε οὐδ' ἡ πιθανὴ γοῦν ἀλήθεια γίγνεται πιστή· τῶν γὰρ ἀκροατῶν οἱ μὲν εἰς ἐὺνοοῦντες, ἀλλ' εἰσὶν οἱ τυχὸν καὶ φθόνῳ δουλεύοντες· κακῆϊνοι μὲν, συνειδότες, ἐνδεέστερον, ὧν ἑπίστανται, εἰρησθαι νομίσουσιν· οὗτοι δὲ, ὅσα γε αὐτοῖς ἀγνοεῖται, ἢ τῶν αὐτοῖ μὴ ἂν δύναιτο ἐξικνεῖσθαι, ταῦθ' ὑπερβαλέσθαι ἐροῦσι· μέχρι γὰρ ἐκείνου ἀνέχονται ἄνθρωποι τοὺς τῶν ἄλλων ἐπαίνων ἀκούοντες, μέχρις οὗ συνίσασι καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ δυνάμενοι δράσαι· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο ἐπίφθονον ἅμα καὶ ἄπιστον ἔδοξεν. Ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν οὕτως ἄμεινον κέκριται ἔχειν, ἀνάγκη καὶ μὲ τῷ νόμῳ πειθόμενον, πειραθῆναι, ὅσον ἂν ἐξῇ, τοῦ τ' εἰδότος τὸ βουλόμενον θεραπεῦσαι, καὶ τοῦ ἀγνοοῦντος τῆς δόξης τυχεῖν.

λς'. Δίκαιον δὲ, οἶμαι, ἀπὸ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιήσασθαι, ὥς πρώτων ἐκείνων ὄντων ἀξίων τῆς τοιαύτης μνήμης τυγχάνειν· ἰθαγενεῖς γὰρ ὄντες, καὶ τὴν χώραν αἰεὶ ἐπ' ἀρετῇ ἐλευθέραν οἰκήσαντες, τοιαύτην καὶ εἰς ἡμᾶς παρέδωκαν φέροντες· ἄξιον τοίνυν κακῆϊνοὺς ἐπαίνου τυγχάνειν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τοὺς πατέρας ἡμῶν· οἱ πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ καὶ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐκ πολλῶν προσθέντες κινδύνων, ἡμῖν ταῖς ἐξ αὐτῶν γενομένοισι κατέλιπον· ἡμῖν δ' αὖ αὐτοῖς, ὅσοι τῆς καθεστηκυίας ἡδὴ ἐσμὲν ἡλικίας καὶ ἐπὶ πλέον ταῦτα ἐπηύξηται, ἱκανώτατα πρὸς τε πόλεμον καὶ εἰρήνην γενόμενα ταῖς παρασκευαῖς· ὅπως μὲν οὖν ταῦθ' ἕκαστα ἡμῖν προσεγένετο, καὶ ὅπως οἵτε πικτέρες, καὶ ἡμεῖς ἐν

πολλοῖς καὶ μεγάλοις πολέμοις βαρβάρους τε καὶ Ἕλληνας ἐπιόντας ἀπεωσάμεθα, μάταιον εἶναι πρὸς ὑμᾶς μηκύνεεν οἰόμενοι, παραλείψω· τὰ δ' ἦθη, καὶ ἔθη, καὶ νόμους, ἐξ ὧν ταῦτα τοσοῦτον ἦρται, πρῶτον εἰπὼν, ἐπὶ τὴν τούτων ἀρετὴν τὸν λόγον, ὡς εἰκός, περανῶ· πρὸς τε γὰρ τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ, ἐν ᾧ νῦν ἐσμέν, πρέποντα λέγεσθαι· καὶ ἄλλως ξυμφέρον αὐτῶν πρὸς γε τοὺς παρόντας πολίτας καὶ ξένους ἐπιμνησθῆναι.

λζ'. Ἡ οὖν πολιτεία ἡμῶν οὐχ οἷα ζηλοῦν· τὰ τῶν πέλας ἐστίν, ἀλλ' οἷα παράδειγμα γίνεσθαι ἄλλοις· δημοκρατία δὲ ὄνομα φέρεται, ὡς κοινῇ τὰς γνώμας τῷ πλήθει προθεῖσα, τῶν μὲν πρὸς ἀλλήλους διαφορῶν ἀπὸ τοῦ ἴσου πᾶσι τὰ δίκαια ἀπονέμουσα· ἐν οἷς δ' ἄντις τῶν ἄλλων διενέγκῃ ἀξία, πρὸ πάντων τιμῶσα, καὶ οὐκ ἄλλοθεν, ἢ ἐκ μόνης ἀξίας προκρίνεσθαι ἀξιοῦσα· τίς γὰρ δυνάμενος εὖ ποιεῖν τὸ κακὸν ἀφανεία ἀξιομάτων, ἢ διὰ πενίαν τούτου κεκώλυται πώποτε; ἔντε γὰρ τοῖς κοινοῖς ἐλευθέρως πράττομεν, ὅτῳ ἕκαστος διενήνοχε καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις, εἴ τις ὑποπτεύριθ' ἡδονῆς ἡτι-
των εἶναι, οὐδὲν ὀργίζομεθα, οὐδέ γε ἄχθεσθαι δοκοῦμεν, ἐν οἷς αὐτός τις τι κατ' ἰδίαν βούλησιν πράττει, ἵνα πρὸς τῷ ἀ-
ζημίῳ μηδέ γε λυπηθεῖν μισούμενος· ἀλλ' οὕτω τοῖς ἰδίοις κατὰ βούλησιν χρώμενοι, ἐν τοῖς κοινοῖς μάλιστα διὰ δέος προσέχομεν, τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς νόμοις πειθόμενοι, μάλιστα μὲν τοῖς ἐπ' ὠφελεία τῶν ἀδικουμένων κειμένοις, ἵνα μήτι παρασυρῇ· οὐχ ἥττον δὲ καὶ τοῖς ἀγρόφοις μὲν, τὸ δὲ κόσμιον περὶ πολλοῦ ποιουμένοις.

λη'. Ἀλλ' ἐν' ἡμῖν ἡ καὶ πρὸς ἡδονὴν τινα ἐκ τῶν πόνων ἀνίσθαι, πολλοῖς μὲν ἀγῶσι, πλείστους δὲ ἐορταῖς καὶ θυσίαις δι' ἑτοὺς, οὐκ ὀλίγαις δὲ καὶ ἰδίαις κατχσκειυῖς, αἰ-
ταῖς ὅψεισι καθ' ἑκάστην προσβάλλοντα, τὸ λυποῦν παρωθεῖ, τυγχάνομεν χρώμενοι· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ πόλις ἡμῶν προὔχει

πασῶν μέγέθει, εἰσάγεται εἰς αὐτὴν ἔξωθεν, ὅσα γῆ πᾶσα καὶ θάλασσα φύει· κἄντεϋθεν περίεσθ' ἡμῖν ὁμοίως τῶν τε ἰδίων καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγαθῶν ἀπολαύειν.

λθ'. Οὐμὴν οὐδὲ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον μελετῶμεν ὁμοίως τοῖς πολεμίοις· οἱ μὲν γὰρ ἀπείργουσι τοὺς ξένους μηδὲν, ὧν ἂν πράττωσι, θεωρεῖν· παρ' ἡμῖν δὲ ἐλεύθερα τά τε μαθήματα καὶ τὰ θεάματα παντὶ τῷ βουλομένῳ ἐστὶ θεᾶσθαι, καὶ μηδὲν ἐν κρυπτῷ ἐστὶ δρώμενον, ὥς ἂν μή τις δῆθεν τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελοῖτο· ἀνδρῶν γὰρ οὐ ταῖς παρασκευαῖς μᾶλλον καὶ ἀπάταις, πιστεύειν τὴν νίκην, ἢ ἀνδρίᾳ καὶ ἀρετῇ κραταιοῦσθαι· ἐν δὲ ταῖς μελέταις αὖθις ἐκεῖνοι μὲν εὐθύς ἐκ παίδων τάλαιπωροῦντες, καὶ τοῖς πόνοις κοπτόμενοι, πρὸς ἀνδρίαν παρασκευάζονται· ἡμεῖς δὲ, κἄν ἀνειμένως δοκῶμεν ἐνδικοιῶσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἴσης ὀρμώμενοι δυνάμεως, ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ἐτοιμῶς ὁμοίως ἐκείνοις ἀποδυόμεθα· μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ, ὅτι μηδέπω Λακεδαιμόνιοι καταμόνας εἰς τὴν γῆν ἡμῶν φαίνονται εἰσβαλόντες· καὶ ἡμεῖς τὴν τῶν ὁμόρων πολλάκις ἐπιδραμόντες, τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἐν τῇ ἑαυτῶν μάχιστ' ἀμυνομένους πολλάκις μάχῃ κρατοῦμεν· καί τοι οὐδεὶς πω τῶν πολεμίων ἅπασαν ἡμῖν ἀθρόοις συνέμιξεν, εἰς πολλὰ κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν ἅμα μεμερισμένοις· διὸ μέρει τινὶ που ἡμῶν ἐντυχόντες αὐχοῦσιν, ὥς τοὺς πάντας νικήσαντες· καὶ ἥττους γενόμενοι, ὥς ὑφ' ἀπάντων ἀπεωσμένοι· Ἐπεὶ τοίνυν αὐτοὶ ἐξ ἀνειμένης τὸ πλέον διαίτης, ἢ ἐξ ἐπιπόνου ἀσκήσεως, καὶ τῇ εἰκοθεν ἔξει μᾶλλον, ἢ τῇ ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκῃ ὀρμώμενοι, προθύμως ἴμεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, τίς ἂν εἴη, ὅστις ἡμῶν ἢ μέλλοντα τὰ ἀλγεινὰ φοβηθείη, ἢ εἰς αὐτὰ ἐλθὼν, μαλακώτερος τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀσκήσει καμνόντων φανείη;

μ'. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ δι' ἄλλα πολλὰ ἔχοι ἄν τις τὴν

πόλιν ἡμῶν ἐπαινεῖν· φιλόκαλοι μὲν γὰρ ἐσμὲν αἰεὶ, εὐπο-
ροῦντες· πενόμενοι δ', ἐγκαρτεροῦμεν, ἐξ οὐδαμιᾶς προφάσεως
ταῖς ψυχαῖς καταπίπτοντες· τῷ τε γὰρ πλούτῳ ἐπὶ τῶν καιρῶν
ἐκάστων εἰς τὰ ἔργα τυγχάνομεν χρώμενοι· καὶ εἴτις πένοι-
το, αἰσχρὸν ἡγεῖται οὐχὶ τοῦθ' ὁμολογεῖν, ἀλλὰ μὴ πειρᾶσ-
θαι διαφυγεῖν. Ἐπὶ δὲ τούτοις, τῶν τε ἰδίων καὶ τῶν πολι-
τικῶν ἅμα ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τὴν φροντίδα ποιούμεθα· καὶ εἴτις
ἔξω τύχοι πρὸς τὰ ἔργα ἀποδημῶν, κἀκείνῳ ἐνὶ τῶν πολιτι-
κῶν γνῶσιν ἔχειν· παρὰ γὰρ μόνοις ἡμῖν εἴτις τῶν κοινῶν ἀφέ-
στηκε γνώμη, οὐκ ἀπράγμων, ἀλλ' ἀχρεῖος κέκριται εἶναι·
τὸ δὲ κρίνειν, ἢ γνῶμην περὶ τινος ἀπορήνασθαι, οὐδὲν κω-
λύειν τοῦθ' ἡγοῦμεθα πρὸς τὰ πράγματα· ἀλλ' εἴτις, μὴ προ-
διδαχθεὶς λόγῳ, ἀπροβουλεύτως ὁρμᾷ, τοῦτον συμβαίνει
τοῖς κοινοῖς πολλάκις λυμαίνεσθαι. Ἐπὶ δὲ τούτοις, οὐδ' ἐ-
κείνῳ μικρὸν διαφέρομεν· πρὸς τε γὰρ τὰ ἔργα ἐσμὲν θαρρᾶ-
λέοι. καὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσιν ποιησώμεθα, ἱκανώτατοι ἐκλο-
γίζεσθαι· πρὸς δ' οἱ πολέμιοι, μὴ εἰδότες μὲν, θρασύνονται·
μαθόντες δὲ, καταστέλλονται φόβῳ· ἀνδρῶν δ' ἀγαθῶν τάτε
ἀλγεινὰ καὶ τὰ ἡδέα σαφῶς διακρίνοντας, μηδέποτε διὰ τὰ
δεύτερα τῶν πρώτων ἀφίστασθαι. Καὶ μὴν καὶ εἰς ἀρετὴν
ἀπ' ἰναντίας θαίνομεν τοῖς πολλοῖς· οἱ μὲν γὰρ, εὖ πάσχον-
τες· ἡμεῖς δὲ τῷ εὖ ποιεῖν μᾶλλον εἰς φιλίαν τοὺς ἄλλους
φιλοῦμεν προσάγεσθαι· πότερος δὲ τούτων ἐστὶ βεβαιοτέρως
περιττὸν λέγειν· τῷ μὲν γὰρ ἡ χάρις σώζοιτ' ἂν ἐξ εὐνοίας,
ὁπότε βούλοιτο, ἀπαιτῆσαι· τῷ δὲ εὖ πεπονθότι μηδὲν ἂν
ὑπόλοιπον εἴη, ἢ ἀπαιτηθέντι, ἀποτίσαι τὸ ὀφειλόμενον· οὕτω
γὰρ ἡμεῖς οὐ πάντῃ ἕνεκα τοῦ συμφέροντος πράττομεν, ἢ τῇ
ἐλευθερίᾳ πιστεύοντες, ἀφόβως πρὸς τοὺς δεομένους τὰς
ὠφελείας ποιούμεθα.

μά. Καὶ ἵνα τὸ πᾶν ξενελὼν εἴπω, ἥτε πόλις ἡμῶν κοινὴ
ἐστὶ τῶν καλῶν ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι διδάσκαλος· καὶ ὁ αὐτὸς

παρ' ἡμῖν πρὸς πολλὰ ἔργα χαριέντως μερίζεσθαι ικανώτατος· μάρτυς δὲ τοῦ λόγου ἡ ἐκ τῶν ἔργων ἀλήθεια· ἐκ γὰρ τριούτων ἐθῶν τηλικαύτη τῇ πόλει προσεγένετο δύναμις, ὥσθ' ὁ ἀκούσας περὶ αὐτῆς, εὐρήσει αὐτὴν ἰδὼν κρείττω, ὢν ἦν ἀκηχοῦς· διὸ οὔτε πολέμιος ἡττώμενος, ἄχθεται, οὔθ' ὑπήκοος ἀρχόμενος καταμέμφεται, ὡς ὑπ' ἀναξίοις τυγχάνει γενόμενος· φανερᾶς δ' οὕτω τῆς δυνάμεως οὔσης, τοῖς τε νῦν ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶν ἀξία θαυμάζεσθαι, καὶ τοῖς ἔπειτα μέγα κλέος, ὡς εἰκὸς, ἐκυτῆς καταλείψει, μηδὲν δεομένη τῶν τοῦ Ὀμήρου, ἢ ὅτου ἄλλου, ἐν τῷ παραρτήκῃ τερπόντων λήρων· ὢν τὸ ὑποπτον ὑφαίρειται μετὰ μικρὸν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν· ἡμεῖς γὰρ κατὰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης ἀνυπερβλήτῳ πόλμῃ τρόπαια αἰδία τῆς ἀρετῆς τυγχάνομεν στήσαντες· ὑπὲρ τούτων οὖν οἶδε, ὥστε μὴ ἀφαιρεθῆναι, τὸν ἐκούσιον ὑπέστησαν θάνατον, καὶ τοὺς λειπομένους ταῦτά πρὸ παντὸς ἐλέσθαι εἰκός.

μβ'. διὰ τοι τοῦτο καὶ μακροτέρῳ τῷ λόγῳ ἐχρησάμην περὶ τῆς πόλεως, τὴν β' ὑπεροχὴν αὐτῆς διελθὼν, ἵνα πᾶς τις εἰδεῖν, ὡς οὐ περὶ ἴσων ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄλλους, οἱ τούτων στέρονται, ἐστὶ, κινδυνεύειν, καὶ τὸν, περὶ ὧν ὁ λόγος ἡμῖν ἐστίν, ἔπαινον εὐλογώτερόν τε, καὶ ἐναργέστερον καθιστὰς· οὐ τὸ πλεῖστον ἤδη μοι εἴρηται· ὅσα γὰρ πρὸς τὴν πόλιν ἐπηνηταῖμοι τούτων οὐδὲν ἐσθ', ὁ μῆοῦτοι καὶ οἱ ὅμοιοι τούτοις οἰκεία διεκόσμησαν ἀρετῇ· καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν Ἑλλήνων οὕτως, ὥσπερ οἶδε, τὸν ἔπαινον σχοίη ἴσον τοῖς ἔργοις· ἀρετὴ γὰρ τελεαία πρώτη καὶ τελευταία τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλευθέρως ἀποθανεῖν· εἴτι γὰρ τῷ καὶ ἡμάρτηται πρὸς τινα, ἀλλ' οὗτοι τὸν μέγιστον τῶν ἀγώνων ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὑποστάντες, θανάτῳ τὸ ἔλαττον ἐξήλειψεν ἔγκλημα, τῆς ἀνδραγαθίας πάντων προκεκριμένης· τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οὗτοι· ὧν οὐδεὶς

οὐθ' ὁ πλούσιος ἐφάνη ἕνεκα ἀπολαύσεως μαλαχισθεὶς πρὸς τὸν κίνδυνον· οὐθ' ὁ πένης, ἵνα τῆς ἐνδείας πόθῳ ὕστατον ἀπαλλάξῃ, προείλετο ζῆν· ἀλλ' ὁμοίως ἀμφότεροι, περὶ πλείονος ποιησάμενοι τὸ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι, καὶ τελευτὴν τοιάνδε πρὸ πάσης ἄλλης τιθέμενοι, ἔκριναν παρὰ μὲν ἐκείνων δίκην λαβεῖν, τούτων δὲ τὸν πόθον δῆλον οὕτω ποιήσασθαι· καὶ τὴν μὲν νίκην ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ προσδοκῶντες, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἕκαστος ἀρετῇ πεποιθότες, καὶ τοῦ κινδύνου καταφρονοῦντες· καὶ κρείττον ὑπολαβόντες εἶναι πεσεῖν ἐν τῇ μάχῃ, ἢ ἐνδύντες τοῖς πολεμίοις, σῶς εἶναι, τῆς μὲν δυσφημίας κρείττους ἐγένοντο, τὸ δὲ πάθος ἔργῳ ὑπέμειναν· καὶ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ δόξῃ μᾶλλον ἀκμάζοντες, ἢ τῷ δέει κατεπτηχότες, ἀπῆλλαξαν.

μγ'. Καὶ τούτοις μὲν τοιοῦτό τέλος ἐγένετο· ὑμᾶς δὲ δεῖ εὐχεσθαι μὲν εὐτυχεστέρου βίου τυχεῖν· μηδὲν δ' ἐκείνων ἐλάττους εὐθέλιν τὴν ἀρετὴν φανῆναι· μὴδ' ἐκ τῶν λόγων μόνον σκοπεῖν τὴν ὠφέλειαν, ἣν ἔξῃστιν ἐπᾶραι διὰ πολλῶν, καὶ ὑμεῖς οὐδὲν ἥττον ἴστε, ὅσα τῶν ἀγαθῶν περίεστι τοῖς νικῶσιν· ἀλλ' ἐπ' ὅψιν αἰετὴν τὴν τῆς πόλεως δύναμιν ἔχοντας, ἐραστάς αὐτῆς γίγνεσθαι· καὶ μεγάλης αὐτῆς φαινομένης εἰκότως, ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἐκ πόνων πολλῶν, καὶ τόλμης μεγάλης, καὶ γνώμης ὀρθῆς, πανταχῇ τὸ ἡττᾶσθαι αἰσχροὺν ἡγήσάμενοι, ἄνδρες ἀγαθοὶ αὐτὰ προσεκτέησαντο· εἰ δὲ πῃ ἄρ' οὐχ οἰοίτε ἐγένοντο κατορθῶσαι, ἀλλὰ γε τῆς πόλεως προμαχόμενοι, τὸ χρέος ὡς κάλλιστον ἀπέτισαν ἔρανον, ἀποδόντες μὲν αὐτῇ τὰ σώματα, ἀπολαβόντες δὲ τῇ ψυχῇ τὸν ἔπαινον αἰδίδιον, καὶ τὸν τάφον ἐπισημότερον οὐ τουτονί, ἐν ᾧ τὰ σώματα κείσεται, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων διανοίαις, ὅπου γ' ἐν ἐκαστῷ λόγῳ καὶ ἔργῳ παρ' αὐτοῖς ἡ δόξα αὐτῶν μνημονεύεται· οἷς γὰρ μέγα ἐκκέχυται κλέος, τού-

τοὺς πᾶσα γῆ τάφος· ἡ μὲν γὰρ στήλη ἐν μόνῃ τῇ οικείᾳ τὴν ἀρετὴν ὀρίζει· ἡ δὲ μνήμη τῆς γνώμης μᾶλλον, ἢ τῶν λίθων, καὶ τῇ ἀλλοτρίᾳ παρ' ἐκάστῳ ἀποκειμένη τυγχάνει. Τούτους οὖν καὶ αὐτοὶ μιμησάμενοι, καὶ ἐκ μὲν εὐψυχίας, ἐλευθερίαν· ἐκ δὲ ἐλευθερίας, τὴν εὐδαιμονίαν πιστεύοντες ἡμῖν περιγίγνεσθαι, ῥώννυσθε αἰεὶ πρὸς τὸν πόλεμον· αἰσχρὸν γὰρ, τῶν κκῶς πραττόντων, καὶ μηδὲν ἐχόντων, περὶ οὗ ἂν πάθοιεν τοῦτο, ἐβελόντων ἀποθνήσκειν, ἡμᾶς ἐκ τοῦ φιλοζώους γενέσθαι εἰς τὴν ἐναντίαν μεταβολὴν περιστῆναι, τῶν ὑπαρχόντων ἀφαιρεθέντας· οὐ γὰρ ἴσον κακὸν ἡμᾶς τε καὶ κείνους γλίσχρως ἐνδικοιτᾶσθαι· διὸ εἴ τις αἰσθησὶς ἔθ' ὑμῖν τῶν καλῶν οἰκουρεῖ, ἀλγεινότεραν λογιστέον τὴν ἐκ τῆς βραθυμίας κακοπραγείαν, ἢ τὸν ἐν ἀκαρεῖ μετὰ κοινῆς ἐλπίδος ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενόμενον θάνατον.

μδ'. Ταῦτ' ἄρα καὶ γὰρ, ὀλοφύρασθαι μὲν ἡμᾶς, ὅσοι πατέρες ἐστὲ τῶν ἐνταῦθα κειμένων, οὐκ ἀξιῶ· παραμυθήσομαι δὲ, ὡς εἰκός· συνειδότες γὰρ ἐν ὅσαις καὶ οἷαις μεταβολαῖς αὐξηθέντες, μίαν ταύτην ἐν τῷ βίῳ εὐδαιμονίαν νομήσατε, τὸ τοὺς μὲν τελευτᾶν εὐπρεπῶς, ὥσπερ οὗτοι· τοὺς δὲ περιόντας λυπεῖσθαι ὑπὲρ τῶν οὕτως ἀποθανόντων, καθάπερ ὑμεῖς· οἱ γὰρ τοιοῦτοι καὶ ζῶντες διετέλεσαν εὐτυχεῖς, ὡς ἐν ἐλευθερίᾳ· καὶ ἀποθανόντες, ἀριδηλοτέραν τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν τοῖς πᾶσιν ἐποίησαν τῷ καλλίστῳ θανάτῳ· καὶ τοὶ τῶν χαλεπωτάτων νομίζω εἶναι, πεισθέντας τοῖς ἐμοῖς λόγοις, μὴ λυπηθῆναι, ἐπειδὴν μάλιστα ὁρᾶτε τῶν ἄλλων τοὺς παῖδας, οἷοις καὶ ὑμεῖς ἐχαίρετε πρόη· εἰκότως· οὐ γὰρ τοσοῦτον λυπεῖ τὸ στερεῖσθαι, ὅσον τὸ ἀποστερεῖσθαι τινος, οὐ εἰς πεῦράν τις ἔφθη γενόμενος· φέρειν δ' οὖν χρὴ γενναίως, τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ ὄντας ποιήσασθαι τέκνωσιν, τῇ τῶν γεννητομένων ἐλπίδι· αὐτοῖς γὰρ τούτοις τῶν ἀπελθόντων

λήθη οἱ ἐπιγιγόμενοι ἔσονται, καὶ τῇ πόλει κοινῇ διττὸν ἂν εἴη τὸ κέρδος· τό, τε γὰρ πλῆθος αὐτῇ συμπληροῦται, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες βουλευόμενοι ἄμεινον εἰς ἀσφάλειαν· ὃς γὰρ ἂν μὴ παῖδας παράσχηται πρὸς τὸν κίνδυνον, οὐκ ἂν δικαίαν ἐν τῷ κοινῷ ἀποφαίνοιτο γνώμην· τοὺς δ' αὖ παρηθηκότας τῇ ἐς τοῦδε ἀτυχίᾳ τοῦ βίου καὶ μικρὸν ἔτι τὸ ὑπολειπόμενον πιστεύοντας ἔσεσθαι, τῇ τῶν ἀπελθόντων εὐκλείᾳ τὸ πολὺ ὑφαιρεῖσθαι τῆς λύπης· πάντων γὰρ γηρασκόντων ἐν τῷ βίῳ μόνον τὸ φιλότιμον ἀνηβᾷ· διὸ καὶ οἱ γέροντες, οὐκ ἐν τῷ κερδαίνειν, ὡς κακῶς φρονοῦσί τινες, ἀλλ' ἐν τῷ τιμᾶσθαι εὐφραίνονται μάλιστα.

μέ'. Πρὸς δὲ τούτοις ὕρῳ καὶ τοῖς παισὶ καὶ ἀδελφοῖς τῶν κειμένων μέγαν ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν ἀγῶνα γενόμενον· οὐ γὰρ ὁμοίως τοῖς ἀποθανοῦσι τῶν ἐπαίνων τυγχάνουσι, καὶ ὑπερβάλωσιν ἀρετῇ, ἅτε δὴ ἔχοντες τὸν φθόνον ἀνταγωνιστὴν χαλεπώτατον· τοῖς δὲ ἀπελθοῦσιν ἀνανταγώνιστος ἀποδίδεται εὐνοία. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, τῶν νῦν μάλιστα περιπεσουσῶν εἰς χηρείαν, εἰπεῖν τι, συνελὼν τοῦτ' ἐρῶ· ταύταις γὰρ μεγίστη δόξα οἴκοι ἐνδιαιτᾶσθαι μεθ' ἡσυχίας, ὥστε μηδὲν μῆτ' ἐς ἀρετὴν, μῆτ' ἐς κακίαν λόγου αὐτῶν γίγνεσθαι πρὸς τοὺς ἄνδρας.

μς'. Ὅσα μὲν οὖν ἐξῆν καὶ μοι κατὰ τὸν νόμον εἰπεῖν, ταῦτ' ἤδη εἴρηται· νῦν δὲ τῆς ταφῆς τῶν ἐνθάδε, ὡς εἰκὸς, κοσμηθείσης, ὑπόλοιπόν ἐστι καὶ τῶν παίδων αὐτῶν τῶν ἐν ὀρφανείᾳ τὴν πόλιν μέχρις ἥβης φροντίζειν, οἷον στέφανον τῶν ἀγώνων καὶ τοῖς λοιποῖς προτιθεῖσαν· ἐνθα γὰρ ἀρετὴ τιμῆς ἀξιοῦται, ἐκεῖ καὶ ἄνδρες ἄριστοι ἔσονται· ἀλλὰ ταῦτα ἐς τοῦπιόν· νῦν δὲ ἀποδόντες ἕκαστος τὸ ἐκ τῆς φύσεως ὄφλημα ᾧ προσήκοντι, ἀπέλθετε οἴκαδε.

Ὁ αὐτὸς λέγει.

ζ'. Οὐκ ἀπροσδόκητά μοι ταῦτα ἦν παρ' ἡμῶν, τὰς αἰτίας τῆς ὀργῆς εὖ εἰδότες· καὶ διὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑμᾶς συνεκάλεσα· βούλομαι γὰρ ἀμφοτέρω ὑμᾶς καταμέμψασθαι, ἐφ' οἷς ἐμέ τε δι' ὀργῆς ἔχετε, καὶ ὅτι ἀγεννῶς πρὸς τὰς συμφορὰς καταπίπτετε· ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ῥᾶν ἂν ὀρθοῦσθαι πόλιν, τῶν κατ' οἶκον τοῖς πολίταις κακῶς ἐχόντων, ἢ εὐτυχεῖν αὐτοὺς, σφαλλομένου τοῦ δημοσίου· τὸν γὰρ ἰδίᾳ πῃ εὐτυχοῦντα ἀδύνατον μὴ συναπολέσθαι ἀπολομένη τῇ πόλει· τὸν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ κακοπραγοῦντα ἐλπίς συσσωθήσεσθαι. Ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν ζύμπαν δυνατόν ἐστι τὰ καθ' ἕκαστα ἀτυχήματα φέρειν, τὰ δὲ κατὰ μέρος ἀδύνατον τὰ κοινῇ, τί χρὴ ποιεῖν, ἢ σύμπαντας ὁμοθυμαδὸν ἐκ παντὸς τρόπου ἐπικουρίαν τῇ πόλει ποιήσασθαι. Ἀλλ' ὑμεῖς νῦν, ὦ ἄνδρες, τοῦναντίον μοι δοκεῖτε δρᾶν, ἐκ τῶν κατ' οἶκον πολλοῖς συμβάντων ταῖς ψυχαῖς καταπεπτωκότες· οὔτε γὰρ τὸ κοινὸν ἔτι τῇ αὐτῇ προθυμίᾳ ἐθέλετε σώζειν, καὶ μὲν τὸν εἰς τὸν πόλεμον ὑμᾶς παροξύναντα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς, ὥς συνεγνωκότας ἐμοὶ, αἰτιᾶσθε, καὶ ταῦτα τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐν γὰρ τοῖς παροῦσι πράγμασι καὶ ἐπ' ἀρετῇ ὀτιοῦν καυχήσασθαι ἄξιον· τὰ τε γὰρ συμφέροντα προειδέναι οὐδενός μοι δοκῶ ἀπολείπεσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους διδάσσει σαφῶς ἱκανώτατος φιλόπατρις τε εἶναι, καὶ μηδέποτε χρήμασι δελεάζεσθαι· ὦν ἕκαστον παρὰ τᾶλλα ἐστὶν ἀτελές· εἰ γὰρ τῷ ποτὲ τὸ πρῶτον ἐγένετο, ἀφείλε δὲ ἡ φύσις τὸ δεύτερον, ἀνόνητον κακείνο μενεῖ· προσόντος δὲ καὶ τοῦ λόγου· τῆς δὲ πρὸς τὴν πόλιν εὐνοίας ἀπούσης, οὐκ ἂν χρῶντο κακείνῳ ἐπ' ἀγαθῷ. εἰ δέ γε δοῖμεν τὰ τρία, μὴ προσόντος καὶ τοῦ τετάρτου, τὰ πάντα ζυμβαίνει τούτου πιπράσ-

κείσθαι· οὐκοῦν εἰ καὶ μετρίως μοι μάλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ταῦθ' ὀρᾷτε προσόντα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπείσθητέ μοι τὸν πόλεμον ἄρασθαι, ἀδίκως μοι νῦν ἐγκαλεῖτε, ὥς αἰτίῳ τῶν ξυμφορῶν.

ξ'. Εἰ μὲν γὰρ ἐφ' ἡμῖν ἦν εἰρήνην ἄγειν, ἢ μὴ, μανία ἀντικρυς πόλεμον ἐλέσθαι, εὐτυχοῦντας τὰ ἄλλα· νῦν δ' ἀνάγκης οὔσης, ἢ ἐνδόντας κατακούειν τῶν πέλας, ἢ πόλεμον ἀραμέ- νους ἀμύνεσθαι, εἴτις ἀποδειλιᾷ πρὸς τὸν κίνδυνον, οὐκ ἔσθ' ὅπως μὴ ἂν πλείονος τοῦ ἀποδυομένου πρὸς αὐτὸν μέμψεως ἄξιός εἴη· καὶ μοι μὲν ταῦτα καὶ νῦν δοκεῖ, καὶ οὐκ ἂν ἐκὼν ἀποσταίην, ὧν ἅπαξ ἔγνων· ὑμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἀβλα- θεῖ, μὲν ἔτι ὄντες, ἐπείσθητε· νῦν δὲ περιστάσει ἀναγκαίως περιπεσόντες, τὰς γνώμας ἡλλοίωσθε· καὶ ἐντεῦθεν κακῶς ὑμῖν, τὰς ψυχὰς ἤδη καταπεπτωκόσι, δοκῶ συμβουλευῆσαι· τῆς μὲν γὰρ λύπης παρούσης αἰσθανόμενος ἕκαστος, οὐ δύ- ναται προβλέπειν τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἔτι ὠφέλειαν· ἀλλὰ μεταβολῆς μεγάλης καὶ ταύτης παρὰ δόξαν καὶ ἐξαπίνης συμβάσης, οὕτω παραλέλυσθε ταῖς ψυχαῖς, ὥς τε μηκέθ' οἷς ἐγνώκατ' ἐμμένειν ἐθέλετε· ὁ γὰρ ἂν ἐξαπιναίως ξυμβῇ, καὶ πολὺν τὸν παράλογον ἔχει, τοῦτ' εὐθύς ταπεινὰς καθίστησι τὰς ψυχὰς· ὅπερ ὑμῖν ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις, καὶ μάλιστα διὰ τὴν νόσον ξυνέβη· καί τοι ἐχρῆν τοὺς μέγαλην οἰκοῦντας πόλιν, καὶ ἦθη τῷ τῆς πόλεως μεγέθει ἀνάλογα κεκτημέ- νους, καὶ ταῖς ξυμφοραῖς ἀξιοῦν μὴ χαυνοῦσθαι, τοῦ ὑπάρ- χοντος ἐκστάντας φρονήματος· ἀλλὰ τῶν κατ' οἶκον μάλι- στα εἰς λήθην ἐλθόντας, τῆς κοινῆς ἔχεσθαι σωτηρίας· εἴτε γὰρ τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐκ ῥαθυμίας τις ἀμελοίῃ, εἴτε τῆς μὴ ὑπαρχούσης ἐκ πλεονεξίας ὀρέγοιτο, τὴν αὐτὴν μέμ- ψιν ἔχει.

ξ'. Περὶ ὧν δὲ ὑπονοεῖτε περὶ τοῦ πολέμου, ἵνα μὴ ἐπὶ

πολὺ διαρκέσει, καὶ οὐδὲν ἥττον ἔλαττον ἔχομεν, ἱκανά μοι καὶ ἄλλοτε εἴρηται, ἐν οἷς ἀπέδειξα ὑμῖν ματαίαν τήνδε τὴν ὑπόνοιαν οὔσαν· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐρῶ, ὃ μὴθ' ὑμῖν, οἶμαι, εἰς νοῦν πώποτε ἤλθε, μὴτ' ἐγὼ ἐμνήσθην τούτων πῃ ἐν τοῖς εἰρημένοις· οὐδ' ἂν νῦν ἐκὼν εἶναι εἶπον, τὴν ἀλαζονίαν ἀποφεύγων τοῦ λόγου, εἰμὴ ἐδοκεῖτέ μοι πλεόν, ἢ προσῆκεν ἐξεστηκέναι πρὸς τὴν ζυμφοράν· ὑμεῖς γὰρ δοκεῖτε περαιτέρω τῶν συμμάχων μὴ ἐξιχνεῖσθαι τὸ κράτος τῆς ἀρχῆς· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι τῆς γῆς εἰς ξηρὰν καὶ ὑγρὰν διαιρουμένης, τῆς θαλάσσης τόγῃ πλεόμενον ἅπαν ἐφ' ἡμῖν ἔστι, τό γε νῦν, καὶ ὃ μέλλομεν ὑπάρξαι εἴτι, εἴγε βουλοίμεθα· τίς γὰρ βασιλεὺς, ἢ ἄλλο τι ἔθνος τοσαύτην δύναμιν ὑποσταίῃ, βαδίζουσαν, ὅποι βούλεται; ὥστε ὧς πρὸς τὴν χρεῖαν τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκιστῶν, ὧν τὴν στέρησιν οἴεσθε μεγάλην ζημίαν εἶναι, οὐκ ἴσον ταῦτα παρέχεσθαι τὸ κέρδος ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ πολλῶ μέρει μειζόν· διὸ συμπάσης τῆς Ἀττικῆς μὴδὲν μᾶλλον οὔσης πρὸς τὴν ὅλην ἀρχὴν, ἢ κῆπός τις ἐκ πλούτου καὶ περιουσίας, οὕτω δεῖ φροντίζειν αὐτῆς, εἰδότες, ὥς εἰ μὲν πόλιν διασώσαιμεν ἐλευθέραν, αὐτὰ τε ταῦτα ῥαδίως ἀναληψόμεθα, καὶ ἄλλων πολλῶν ἐσόμεθα κύριοι· εἰ δέ τι ἐνδοῖμεν τοῖς πολεμίοις, καὶ ἃ προσκεκτήμεθα, ἐλάττω ἔξομεν· τῶν γὰρ πατέρων ἡμῶν μετὰ πόνων ἀφ' ἑαυτῶν κτησαμένων, καὶ εἰς ἡμᾶς διασωσάντων αὐτὰ, οὐ χρὴ χείρους εἶναι· τὸ γὰρ ἔχοντας ἀπολέσαι τοῦ κτωμένους ἀφαιρεθῆναι πλείω αἰσχύνῃν ἔχει· διὸ ἰτέον ὁμοῖς τοῖς πολεμίοις, οὐ μόνον μέγα φρονούντας, ἀλλὰ καὶ καταφρονούντας· ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ δεῖλός ἄν τις, ἐν ἀμαθίᾳ νικῆσας πῃ ἐγκυχήσαιο, τὸ δὲ καταφρόνημα οὐδενὶ ἂν, ἢ μόνῃ τῷ καὶ γνώμῃ τῶν πολεμίων διαφέρειν συνειδότε, ὥσπερ ὑμῖν, ἐγγενήσεται· οὕτω γὰρ καὶ

ἀπὸ τῆς ἴσης τις ὀρμαῖται δυνάμει·, ἀλλὰ καὶ ξυνειδώς προῦχων γνώμη τῶν ἐναντίων, εὐτολμότερος γίνεται, ὀλίγον μὲν τῇ ἐλπίδι πιστεύων, ἐν τῷ ἀφανεῖ τὴν ἰσχὺν κεκτημένη, πολὺ δὲ τῇ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων στηριζόμενος διανοία, ἣτις δὴ βεβαιωτέραν ἔχει τὴν ἔκβασιν.

ξγ'. Δεῖ τοίνυν, ὃ χαίρετε μάλιστα, τὸ ἐκ τῆς ἀρχῆς τῇ πόλει ὑπάρχον ἀξίωμα περισώζειν αὐτῇ, τοὺς πόρους ὑφιστάμενους· εἰ δὲ μὴ, μηδὲ τῆς τιμῆς ἀμφισβητεῖν πρὸς τοὺς ἄλλους· οὐδὲ γὰρ περὶ μόνης τῆς ἐλευθερίας ἀναγκαζόμεθα νῦν πολεμεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἄλλων, ἐξ ὧν ὡς ἄρχοντες μεμισήμεθα· ἥς οὐδ' ὅπως ἀποστησόμεθα, ὡς ἂν εἴποι τις μὴ εἰδώς, ἀλλὰ τῷ δέει κατεπτηχώς, ὥρῳ τοῦθ' ὑμῖν ἐσόμενον εὐχερές· ὅσον γὰρ ἄδικον δοκεῖτε ἔχειν αὐτὴν καὶ ὡς τυραννίδα, τοσοῦτον ἐπικίνδυνον ἀποστῆναι· καὶ τοὺς πείθοντας ταῦτα, καὶ ἰδίᾳ ὧσιν αὐτοὶ ἐλεύθεροι, ἀλλά γε τὴν πόλιν οὐκ ἂν εἴη μὴ ἀπολέσαι· τὸ γὰρ ἄπραγμον, ἄδρανες ὄν, οὔτε σώζεται μόνον, οὔτε τοῖς βουλομένοις ἄρχειν συμφέρει· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὑπηκόων μάλιστα ἴδιον, οὐδενὸς φροντιζόντων, ἢ ὅπως ἀσφαλῶς ἐν δουλείᾳ βιώσονται.

ξδ'. Οὐ χρὴ τοίνυν ὑπὸ τοιούτων πολιτῶν παρακρούεσθαι, μήτ' ἐμοὶ, ὃ συνεπίσθητε πολεμεῖν, χαλεπαίνειν, ἐφοῖς τε οἱ ἐχθροὶ, μὴ εἰζάντων ὑμῶν τοῖς ὑπ' αὐτῶν κεκλευσμένοις, ἐσχαλόντες ἐς τὴν χώραν, ὅπερ εἰκὸς ἦν· καὶ ἐπειδὴ ξυνέβη τοιαύτη νόσος, οἷον αὐδὲ μνημονεῦσαι γεγεννημένην, οὐδὲ προῖδεῖν ἐσομένην, καὶ διὰ ταύτην ὑφ' ὑμῶν μισεῖσθαι ἄδικον κρίνω· εἰ δὲ μὴ, δίκαιον, ἐπειδὴν τί ποτε εὐτυχήσητε παρ' ἐλπίδα, καὶ τοῦτ' ἐμοὶ ἀποδοῦναι· ἃ μὲν γὰρ παρὰ τῶν θεῶν πάσχοιμεν, ἀναγκάως· ἃ δὲ παρὰ τῶν πολεμίων, γενναίως οἰστέον· οὕτω γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰώθη κεῖσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως τοῦ ἔθους ἀπό-

σχοιτο· καὶ ἴστε μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἐς τοσοῦτον κλέος αὐτὴν παρὰ
 πᾶσιν ἀφιγμένην ἀνθρώποις, ἢ ὅτι οὐδέποτε εἶξε ταῖς συμφο-
 ραῖς, πλείστα μὲν σώματα καὶ πόλους ἐν πολέμοις ἀναλω-
 κυῖαν· δύναμιν δ' ἐκ τούτων κεκτημένην μεγίστην· ἦν οὐδ'
 ὁ πᾶς αἰὼν, καὶ ἡμεῖς ἐνδωμέν τι νῦν τοῖς πολεμίοις, (πᾶν
 γὰρ τὸ εἰς ἀκμὴν ἦκον καὶ παρακμάζειν ποθ' ὕστερον πέ-
 φυκε) ἐξαλείψειε. Πρὸς δὲ τούτοις τῆς Ἑλλάδος τάγε πλεῖ-
 στα κρατοῦμεν, πρὸς τε ζύμπαντας καὶ καθ' ἐκάστους μεγί-
 στοις ἀντισχόντες πολέμοις, καὶ πόλιν μεγίστην, καὶ τοῖς πᾶσι
 δαφιλεστάτην οἰκλῶντες· καὶ ταῦτα τῷ μὲν ἀπράγμονι ἄλ-
 λως περιειργάσθαι δοκεῖ· τῷ δὲ πρὸς δόξαν τι δρᾶν πεφυκότι
 καὶ μάλιστα ζηλωτά· τῷ δ' αὖ ἄπωθεν θεωμένῳ φθόνος
 παρομαρτήσῃ, ὅτι τοιαῦτ' αὐτῷ οὐ προσέσται· εἰ δέ τις εἴ-
 ποι, ὅτι μῖσος πολὺ ἐκ τούτων ἡμῖν προσγεγένηται, ἴστω,
 ὅτι οὐδενί πω τῶν ἄρχων ἐτέρων ἀξιώσαντων τοῦθ' οὐχ
 ὑπῆρξεν· ὁ δὲ, ἐφ' οἷς μάλιστα τυγχάνει κατωρθωκῶς, ὑφ'
 ἐτέρων φθονούμενος, ἀπ' ὀρθῆς γνώμης ὥρμηται· τὸ μὲν γὰρ
 μῖσος ἴσμεν μετὰ τὸ λυπεῖν πρὸς ὀλίγον τῷ χρόνῳ ἀποσβεν-
 νύμενον· τὸ δὲ τῆς δόξης, ἅπαξ γεγόμενον, ἐν ταῖς μνήμαις
 τῶν ἐπιγιγνομένων αἰδίως ἐσόμενον. Διὸ τὴν ἐν τῷ μέλλον-
 τι δόξαν προβλέποντες, καὶ τὴν ἐν τῷ παρόντι λαμπρότη-
 τα, προθύμως ἐπ' ἀμφοῖν τούτοις ἀντιτάξασθε τοῖς ἐχθροῖς,
 μηκέτι μήτε κήρυκας πέμποντες, μηδ' ὅτι βαρέως φέρετε
 ἐπὶ τοῖς παροῦσι δηλοῦντες· κράτιστος γὰρ ἂν εἴη καὶ πό-
 λης ἢ καὶ ἰδιώτης οὗτος, ὅς ἂν γνώμῃ μὲν πρὸς τὰς συμ-
 φοράς· ἔργῳ δὲ πρὸς τοὺς κινδύνους δυνατὸς ἦ ἀντέχειν.

Βρασίδας Λάκων λέγει.

πζ'. Εἴτις ἡμῶν, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἐκ τῶν παρελθυθότων φοβεῖται τὰ μέλλοντα, οὐκ ὀρθῶς δοκεῖ μοι λογίζεσθαι· πρὸς γὰρ τῷ ἀπαράσκευα ἐκεῖνα εἶναι, ὥς ναυμαχῆσαι μὲν οὐ, ἐκστρατεῦσαι δὲ ἡμῶν ὀρμηθέντων, τὴν τε τύχην οὐ σμικρὸν ἡμῖν ξυνέβη ἐναντίαν γενέσθαι, καὶ τὸ πρῶτως ναυμαχίας πειραθῆναι πολὺ ἐποίησεν ἀτυχῆσαι· οὐκ οὐκ ἐκ μαλακίας ἡμῖν ἡ ἥττά ἐστιν· οὐδὲ λόγον ἔχον ἐστὶ καταπίπτειν διὰ τοῦτο ταῖς γνώμαις, εὐλογον ἐκείνην ἔχον· τας τὴν αἰτίαν· δεῖ γὰρ δήπου πάντας μὲν τοὺς ἀνθρώπους νομίζειν περιπίπτειν εἰς τύχας, τοὺς δ' ἄνδρας ταῖς γνώμαις τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ μένειν, μηδὲ δόκησιν γε πᾶρέχειν, ἀγαθοὺς ὄντας, κακοὺς ἐθέλειν γενέσθαι, πρόφασιν τὸ ἀπείρως θαλάσσης ἔχειν προῖσχομένους· οὐδὲ γὰρ τοσοῦτον τέχνη ἐλλείπεσθε, ὅσον ἀνδρίᾳ τῶν ἐχθρῶν ὑπερέχετε· εἰ δὲ ἐκεῖνο ἄμεινον ἥσκηνται ταῖς ναυσὶν, ἀλλ' ἀπόντος αὐτοῖς τοῦ ἀνδρίου, εὐθύς ἐν τῷ ἔργῳ ἐκταραττόμενοι, ἐξίστανται τῆς μνήμης, ὧν ἔμαθον· οὕτως ἀνόνητος ἡ τέχνη, μὴ προσούσης ἀνδρίας, ἐν τῷ τὴν μνήμην τηνικαῦτα ταραττέσθαι· εἴτις οὖν πρὸς τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν ἀφορῶν ἀποκνεῖ, ἀντιταξάτω τὴν εὐψυχίαν· εἰ δὲ ἐφ' οἷς ἡττήθη, ἐκπέπληκται, λογιζέσθω, ὅτι ἀπαράσκευος ὢν, ἡτύχησε· λείπεται δ' οὖν ναυμαχεῖν πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ περιόντος· ταῖς τε ναυσὶ πλείοσι, καὶ τοῖς ἐκ τῆς γῆς ὀπλίταις, οὔσης ἡμῖν συμμυχίδος· νικῶσι δὲ τὰ πολλὰ οἱ ἄριστα παρεσκευασμένοι, καὶ ἀπὸ πλείονος ὀρμώμενοι τῆς δυνάμεως· οὐκ ἔστιν οὖν ἐφ' ὅτῳ μὴ ἂν τὴν νίκην ἐλπίζαιμεν· ὅ,τι δὲ ἡμῖν πρῶτον κακῶς ἔσχε, τοῦτο πρὸς τὸ μέλλον βέλτιστον ὑπάρχει. Μηδεὶς τοίνυν μῆτε ναύτης, μῆτε κυβερνήτης δεδιώς, ἀλλὰ θάρρῶν ἕκαστος τὸ καὶ

ἑαυτὸν, ἐπέσθω τῷ ἡγουμένῳ, ἣν τάξιν ἐστὶν εἰληχῶς, ἀνδρείως φυλάττων· ἡμεῖς δὲ φροντίσομεν, ὅπως βέλτιον τῶν πρότερον στρατηγῶν τὴν ἐπιχείρησιν ποιησόμεθα· ὥστε μηδενὶ ἐξέσται ἐκ προφάσεως γενέσθαι πονηρόν· εἰ δέ τῳ βουλομένῳ εἴη τοῦτο παθεῖν, ἴστω οὗτός γε τὴν ἴσιν τῷ ἐγκλήματι δίκην δώσων· τοῖς δ' ἀρίστοις ἐσομένοις ἅθλα τῆς ἀρετῆς, τὰ ἐκάστῳ προσήκοντα, ἀποδοθήσεται.

Φορμίων Ἀθηναῖος λέγει.

πθ'. Δοκεῖτέ μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδιέναι τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων· καὶ διὰ τοῦτο ξυνήγαγον ὑμᾶς εἰς ταῦτο, δεινὸν πεπονημένους, εἰ τὰ μὴ ὄντα δεινὰ καταπλήττεσθε· ὁρᾶτε γάρ, ὅπως οἱ πολέμιοι, ἡττηθέντες ἅπαξ, οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου θαρρόουσιν ἡμᾶς, εἰδότας ἑαυτῶν κρείττους ὄντας· ἀλλὰ πρῶτον ἀπὸ πλείονος ἐφορμῶσι παρασκευῆς· ἔπειτα, ἐπειδὴ κατὰ γῆν ἐμπειρότεροι εἶναι, δοκοῦσι τοῦθ' ἑαυτοῖς οἰόμενοι πλεονέκτημα διὰ τὸ κατορθοῦν ἐκεῖ τὰ πολλὰ, πιστεύουσι καὶ ναυσὶ τοῦτ' αὐτοῖς περιέσεσθαι, κακῶς εἰδότες, ὅτι ὥσπερ αὐτοῖς ἐν τῷ πεζῷ, οὕτως ἡμῖν ἐν τῷ ναυτικῷ περιεῖναι συμβαίνει· τῇ δ' αὖ ἀνδρίᾳ πάλιν οὐδ' ἂν ταύτῃ νῦν ἡμῶν ὑπερέχοιεν· ἡ γὰρ ἐκάτεροι τυγχάνομεν ἐμπειρότεροι, ταύτῃ καὶ τῇ εὐψυχίᾳ ἕτεροι ἐτέρων, ὥς εἰκὸς, ἐσμέν διαφέροντες· καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, δόξαν ἔχοντες, ἀκόντων τῶν συμμάχων τῶν γε πλείστων ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἡγοῦνται· οὐ γὰρ ἂν εἰκότως ἀνεκάλουν ἐκεῖνοι τὴν μάχην, κατὰ κράτος πρότερον ἡττηθέντες. Μηδαίς οὖν ἡμῶν πρὸς τὴν τόλμαν αὐτῶν ἐκπληττέσθω, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνων φοβουμένων· ἡμᾶς, ἐξ ὧν ἔπαθον, καὶ ταῦθ' ἡγουμένων αὐτῶν μὴ ἂν ἐπι-

χειρῆσαι ἡμᾶς, εἰ μὴ μέλλοιμεν ἄξια πράξειν· πολλοὶ γὰρ τῷ πλήθει, καθάπερ εὗτοι, τὸ πλεον πιστεύοντες, ἐπέρχονται τοῖς ἐχθροῖς· οἱ δὲ γνώμη πίσυνοι ὄντες, καὶ εἰ ἀπ' ἐλάσσονος ὀρμηθεῖεν δυνάμεως, ἀντεπεξίστασιν εὐτολμώτερον· Ταῦτα τοίνυν λογιζομένοις αὐτοῖς πλείων φόβος ἐμπίπτει ἐπὶ τῷ ἀνίσῳ, ἢ εἰ ἐκ τοῦ Ἰσίου ἦμεν ἀντιπαρατεταγμένοι· ἴσασι γὰρ πολλοὺς καὶ ἀπὸ τοῦ πλείονος ἡττηθέντας δι' ἀπειρίαν, πολλοὺς δὲ καὶ διὰ δειλίαν· ὣν οὐδὲν ἡμῖν μέτεστιν ἔνγε τῷ παρόντι· Ἐντὸς οὖν τοῦ κόλπου οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι εἰσπλεύσας ἀγωνιζοίμην, εἰδὼς τὴν στενοχωρίαν ἐπιστήμοσι πρὸς πλῆθος ἀμαθὲς ἀξύμφορον οὔσαν· οὔτε γὰρ εἰσβάλλειν κατὰ τρόπον ἐστὶ, μὴ προδιδαχθέντα τῇ ὄψει ἐκ πολλοῦ διαστήματος· οὔτ' ἀποχωρεῖν ῥαδίως, εἴπου βιάζοιτο· οὔτε μὴν διέκπλοις καὶ ἀναστροφαῖς χρῆσθαι, οἷς προσήκει τοὺς ἄμεινον πλείοντας· ἀλλ' ἀνάγκη, καθάπερ ἐν πεζομαχίᾳ, μάχεσθαι ἀπὸ τῶν καταστροφμάτων, ὃ πρὸς ἐκείνων διὰ πλῆθος ἐστὶ. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἐμοὶ μελλήσῃσι τὰ δυνατὰ· ὑμᾶς δὲ χρὴ τάξιν καὶ κόσμον ἐν τῷ ἔργῳ φυλάττοντας, ὃ κράτιστον πάντων ἐστὶν ἐν πολέμῳ, καὶ πολλῷ πλεον ἐν ναυμαχίᾳ, ὅξέως τῶν παραγγελμάτων ἀκούοντας, ἀμύνεσθαι τούτους ἀξίως, ὣν ἔφθητε πεπραχότες· ὁ δ' ἀγὼν οὗτος μέγας· εἰς τοῦτο γὰρ ἡμῖν νῦν τὰ πράγματα ἦκεν, ὥστ' ἢ ἀφελεῖν Λακεδαιμονίους παντάπασιν τὴν τῆς θαλάσσης ἐλπίδα, ἢ τὸν φόβον περὶ αὐτῆς ἐγγυτέρω στῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις· Εἰδότες τοίνυν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἡττημένους, καὶ ἐκ τούτου ὡς εἰκὸς, καταπεπτωκότας τὰς γνώμας, ἵτε ἐπ' αὐτοὺς σὺν μείζονι προθυμίᾳ.

ΒΙΒΛΟΣ ΖΩΗΣ

Ἐν ᾗ

Καταγραφῆσονται τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς
ἀποκατασταθησομένης Ἀκαδημίας μετὰ τῆς
ποσότητος τῶν προσφερομένων, καὶ ἀποτε-
θήσονται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς αὐτῆς εἰς
αἰώνιον μνήμην. (*)

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΣΕΒΑΣΤ. ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ ὁ θεὸς, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ τὸν ταπεινὸν νὰ
εἰσέλθω εἰς τὸ ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἐπιθυμητόν μοι ἔδαφος τῆς

(*) Τὸ σχέδιον τοῦτο, ἐν ᾧ ἐμελλε νὰ δοθῇ εἰς τὸν αἰδίδιμον Κυβερνήτην
νὰ τὸ κρίνῃ καὶ νὰ τὸ τρεπολογήσῃ κατὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀξίας αὐτοῦ,
ἐπρόλαβεν ἡ θάνατος κακῇ τύχῃ τῆς πατρίδος μίαν ἡμέραν καὶ το ἐμπόδι-
σεν. Ἐσχεδιάσθη δὲ οὕτω ποικίλως διὰ νὰ γένῃ δραστικώτερον εἰς τὴν
φιλοτιμίαν τῶν συνδρομητῶν, ὥς ὑπὸ πασῶν τῶν πολιτικῶν Ἀρχῶν πρεβουλευ-
θέν. Ὁ σκοπὸς δὲ ἦτον, μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν νὰ τυπωθῇ εἰς φυλλάδιον ὀνο-
μασθὲν ΒΙΒΛΟΣ ΖΩΗΣ· ἔπειτα νὰ σταλῶσι μὲ ἀντίτυπα ἀνάλεγα τέσσα-
ρες Ἕλληνες ἀξιοὶ καὶ δραστήριοι πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπουργίαν, εἰς μὲν
εἰς Ἰταλίαν, εἰς δὲ εἰς Ἀυστροίαν, ἄλλος δὲ εἰς Γαλλίαν, καὶ ὁ τέταρτος διὰ
Βλαχομπογδανίας καὶ Ὀδησσοῦ, εἰς Μόσχαν καὶ εἰς Πετροῦπολιν, ἔχοντες
τὰ ἀνήκοντα συστατικά παρὰ τοῦ Κυβερνήτου πρὸς τὰς κοινότητας τῶν
Ἑλλήνων καὶ ιδίως πρὸς Ἕλληνας καὶ Φιλλήλους, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐμελλε
νὰ ὑπαγορεύσῃ ἡ βαθύνουσα τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου. Ὅ,τι δὲ ἐμελλε νὰ κατορ-
θῇ ἐκ τούτου εἰς ἓν μόνον ἔτος ὡς πρὸς τὴν παιδείαν τοῦ γένους εὐόθημα,
τοῦτο εὐχῆς ἀξίον εἶναι νὰ τὸ ἀπολαύσωμεν τώρα μετὰ τριάκοντα ἔτη.

Ῥεχθὲν νήπιος ἔγνων.

σεβασμίας Ἑλλάδος, καὶ εἰσελθὼν, νὰ εὐλογήσω τὸν ὕψιστον, εἰπὼν συμφώνως μὲ τὸν ἱερὸν Ἰσραηλίτην ἐκεῖνον » Νῦν ἀπό-
 λυσον τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα, ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφ-
 θαλμοί μου τὸ σωτήριον τῆς φίλης πατρίδος, καὶ τὴν δεξιὰν
 τῆς σῆς προνοίας ἐπισκιάζουσαν εἰς αὐτὴν ἄνωθεν διὰ τῆς
 σοφῆς Κυβερνήσεως· Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὅτι εἶδον τὴν μὲν
 ἐλευθερίαν ἐγκεχαραγμένην εἰς τὰ πρόσωπα τῶν συμπολι-
 τῶν ἀξίως τῶν προλαβόντων αὐτῶν ἀγώνων· τὴν δὲ Θέμιν
 αὐτὴν βαστάζουσιν εἰς τὴν δεξιὰν τὴν πλάστιγγα τῆς δι-
 καιοσύνης ἰσορρόπως, καὶ συνωδευμένην ἐν πᾶσιν ἀπὸ τὸν Νό-
 μον· σημεῖον δὲ τούτου μέγιστον πρόκειται μάλιστα αὐτὸ
 τὸ ἐν Αἰγίνῃ Ὀρφανοτροφεῖον μέγα τῷ ὄντι καὶ θαυμαστὸν,
 καὶ ἀμιλλώμενον ὅλως πρὸς τὸν καλλωπισμὸν τῶν ἐκ πολ-
 λῶν αἰώνων πεφωτισμένων καὶ πεπλουτισμένων Ἐθνῶν τῆς
 Εὐρώπης· πρῶτον δὲ λέγω ἔργον τοῦτο τῆς δικαιοσύνης καὶ
 μέγα, καθότι τετρακόσιοι παῖδες, τῶν ὁποίων, οἱ πατέρες
 καὶ οἱ συγγενεῖς ἔγιναν θυσία τῆς ἐλευθερίας, ἔμελλον νὰ
 γένωσι καὶ αὐτοὶ ὁμοίως θῦμα τῆς πείνης καὶ ὠμότητος,
 ἐὰν δὲν ἐπρόφθανεν ἡ πατρικὴ τῆς Ἰμετέρας Ἐξοχότητος
 πρόνοια νὰ ἀνεγείρῃ τὸ σωτήριον τοῦτο κτίριον, καὶ νὰ ἀπο-
 καταστήσῃ τὰ ὀρφανὰ, συναγαγὼν αὐτὰ ἐκ τῶν σπηλαίων
 καὶ ὀρέων καὶ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας πανταχόθεν εἰς αὐτὸ νὰ
 τρέφωνται, καὶ νὰ παιδεύωνται ἅμα εἰς τὰ ἀναγκαῖα τῇ ἡλι-
 κίᾳ ταύτῃ μαθήματα, καὶ τοῦτο μάλιστα εἰς τὴν ἐσχάτην
 ἔνδειαν τῆς πατρίδος. Τοῦτο λοιπὸν ἐμφαίνει τὸ πρῶτον
 γιγαντιαῖον βῆμα τῆς δικαιοσύνης καὶ τὸν ζῆλον πρὸς αὐ-
 τὴν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως· ἐξ οὗ ἐπαίρονται ἡμῶν
 αἱ ἐλπίδες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ συστατικὰ τῆς κοινῆς εὐδαι-
 μονίας κεφάλαια.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ πολυπειρία τῆς Ἰμετέρας Ἐξοχότητος

εἰς τὰ συμφέροντα τῶν ἐθνῶν ἡξεύρουσα καλῶς, ὅτι ἡ παιδεία τοῦ γένους, ὡς τροφὸς οὖσα τῆς φρονήσεως, ἐξ ἧς ὁδηγεῖται πᾶσα ἀρετὴ, εἶναι ὁδηγὸς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ δικαιοσύνην, ἐπροσπάθησε βέβαια ἐν ἀμνηχανίᾳ μεγίστην νὰ συστήσῃ ἐκτὸς τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἐπικράτειαν δημοτικῶν καὶ Ἑλληνικῶν σχολείων, καὶ τὸ ἐν Αἰγίνῃ κεντρικὸν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων Γυμνάσιον· ἐξ ὧν βλέπομεν ἱκανὴν πρόοδον ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἐν τῇ ἐνεστώσῃ γαλακτοτροφίᾳ τῆς νεολαίας· ἐπεὶ δὲ ὅμως οἱ προβεβηκότες σφριγῶσιν ἤδη κατ' ὀλίγον καὶ πρὸς στερεωτέραν τροφήν, καὶ οἱ μετὰ τούτους ἔπονται ἀεὶ ἐκ διαδοχῆς, ἀναγκαίως τρέφει ἡ Σεβαστὴ μοι Κυβέρνησις καὶ περὶ τούτου τὴν ἀναγκαίαν προμήθειαν, διὰ νὰ μὴ βηματίζῃ ἔπειτα πολλὰ ἀργὰ ὁ κοινὸς φωτισμὸς πρὸς τὴν προσδοκωμένην αὐτοῦ τελειότητα.

Ἀλλὰ διὰ νὰ διδασκῶσιν εὐστόχως πεντήκοντα χιλιάδες παῖδες, οἱ ὅποιοι ἂν ὄχι ἀκόμη, ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εἶναι ἄξιοι νὰ διδάσκωνται καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν, καὶ ἄλλοι τοσοῦτοι ἐπόμενοι ὀπισθεν, χρειάζονται καὶ ἀφορμαὶ πρὸς τοῦτο ἀνάλογοι, καὶ μεγάλα χρηματικὰ κεφάλαια, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδὲν τῶν δεόντων ἐστὶ γενέσθαι· ταῦτα δὲ οὔτε οἱ πολῖται ἐσωτερικῶς νὰ καταβάλωσι δύνανται, ὡς προκαταναλώσαντες τὰς ἑαυτῶν περιουσίας εἰς τοὺς προλαβόντας κινδύνους τῆς ἐλευθερίας, οὔτε ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις νὰ διορήσῃ ἀπὸ τῶν κοινῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς ἐτέρας κατεπειγούσας χρεῖας· ἐκ τούτου λοιπὸν ἀνάγκη εἶναι ἢ νὰ ἀργοβατήσωσιν αἱ μαθήσεις, ὅπερ καὶ λέγειν ἐστὶν ἀπευκαταῖον· ἢ νὰ καταφύγῃ τὸ γένος εἰς ἐτέραν πηγὴν, ἐξ ἧς ἀρδευσάμενον τὰ ἀπαιτούμενα νάματα, θέλει δυνεθῇ νὰ ποτίσῃ τὴν ἑαυτοῦ διψῶσαν ψυχὴν εἰς ἀναβλάστησιν τῆς πατρῴας αὐτῆς σοφίας· πρὸς τὴν ὁποίαν ἤδη ὀργᾷ· καὶ τὸν τρόπον τοῦτον ἐτόλμησα νὰ παρήσιασθῶ νὰ προβάλλω· καὶ

εἰς τοῦτο ζητεῖ ἤδη ὁ λόγος τὴν εὐνοϊκὴν ἀκρόασιν τῆς Σῆς Ἐξοχότητος

Πρὸ δώδεκα περίπου ἐτῶν, Ἐξοχώτατε, βλέπων τὴν μὲν νεολαίαν ἐστερημένην καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων βιβλίων, τοὺς δὲ συγγραφεῖς καὶ μεταφραστὰς διδασκάλους φυλάττοντας τὰ ἑαυτῶν πονήματα κατὰ κλειστα ἐν τοῖς κιβωτίοις δι' ἔλλειψιν τῶν εἰς τὸν τύπον ἀναλωμάτων, ἀπετόλμησα νὰ προβάλω τι περὶ τούτου πρὸς τὸ Ἐμπορικὸν σύστημα, τὸ πλούσιον καὶ φιλογενὲς (ναὶ φιλογενὲς, ἐπειδὴ ὅ,τι καλὸν καὶ πρότερον ἔγινεν εἰς τὸ κοινὸν ὡς πρὸς τὰς μαθήσεις εἰς διαφόρους Ἐπαρχίας, εἰς αὐτοὺς ἀποδίδεται.) Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἔγραψα εἰς τὸ κοινὸν Ἐμπορικὸν σύστημα τὸ ἐν Βυζαντίῳ, διὰ νὰ γένῃ μία συνεισφορά προαιρετικὴ ἐκ πάντων τῶν πανταχοῦ ἐμπορευομένων Ἑλλήνων· τὸ δὲ συναχθησόμενον χρηματικὸν κεφάλαιον, ἀσφαλισθὲν κατὰ τὸν τελειότατον τρόπον, νὰ δίδῃ κατ' ἔτος τὸν τόκον εἰς ἔκδοσιν βιβλίων· τὰ δὲ βιβλία αὐθις αὐτὰ ἐκδιδόμενα νὰ εἶναι τοῦ κοινοῦ, καὶ πωλούμενα, νὰ ἐπαυξάνωσιν αἰεὶ ταῖς κατ' ἔτος προσθήκαις τὸ εἰρημένον κεφάλαιον. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ, περικλείω τῇ Σεβαστῇ μοι Ἐξοχώτητί Σου αὐτὸν τὸν λόγον· ἐξ οὗ θέλετε πληροφορηθῆ περὶ πάντων τῶν προβληθέντων τότε.

Ὁ δὲ λόγος οὗτος, Ἐξοχώτατε, ἅμα ἀναγνωσθεὶς εἰς τὸ κοινὸν ἐν ἐπηκόῳ πάντων, τοσοῦτον ἐκίνησε τὰς φιλομαθεῖς καὶ φιλογενεῖς ψυχὰς τῶν φιλοτίμων ἐμπόρων, ὥστε ὥρμησαν εὐθὺς ὁμοθυμαδὸν ὡς ἐκ μιᾶς ψήφου εἰς τὴν πράξιν τοῦ προβληθέντος· πολλῶν δὲ ἐν πολλοῖς συλλόγοις ἐξῆς σκέψεων καὶ ἀντιλογιῶν γενομένων περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κεφαλαίων, ἅμα εὐρεθέντος τοῦ τρόπου, διώρισαν ἐξ αὐτῶν τρεῖς ὡς ἐφόρους νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύ-

της τῆς κοινῆς ὠφελείας· καὶ ἐλπίς ἦττον, ὥς μοι ἔγραφε φίλος τις, νὰ φθάσῃ πιθανῶς ἡ ποσότης καὶ εἰς ἓν μιλλιόνιον. Ἀλλ' ἐν τούτῳ κηρυχθεὶς ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ ἀποστάτου Ἀλῆ πασᾶ, ἀνέβαλε τὴν πράξιν· ἔπειτα δὲ συμβάντων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀπεσιωπήθη τὸ πρᾶγμα παντάπασι·

Κατὰ τὸν αὐτὸν λοιπὸν τρόπον καὶ νῦν στοχάζομαι, ὅτι ἂν ἀφιερῶσωμεν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀκαδημίας εἰς τιμὴν καὶ φιλοτιμίαν τῶν κατὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἐμπόρων Ἑλλήνων, τὸ σκέμμα τοῦτο δὲν μοι φαίνεται παντάπασι ἀσκοπον, ἐὰν μόνον τὸ ἐγκρίνῃ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις, καὶ δείξῃ πρῶτον τὸν τρόπον τῆς ἀσφαλείας τῶν κεφαλαίων ἐπ' ὀνόματι τῆς ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ τοῦ ΓΕΝΟΥΣ ἀνεξάρτητον ὅλως τοῦ δημοσίου Ταμείου· ὥστε νὰ δύνηται καὶ νὰ αὐξάνῃ κατ' ἔτος ταῖς τοῦ τόκου προσθήκαις, καὶ πάλιν νὰ ἐκτείνηται εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς παιδείας κατὰ πᾶσαν τὴν Ἐπικράτειαν ἐλευθέρως κατὰ τὸ συμφέρον· οἷον, εἰς οἰκοδομὰς σχολείων, εἰς μισθοὺς διδασκάλων, εἰς βοήθειαν πτωχῶν μαθητῶν, εἰς μεταφράσεις καὶ συγγραφὰς βιβλίων, εἰς ἔκδοσιν τῶν αὐτῶν, εἰς ἀποκατάστασιν βιβλιοθηκῶν· ἢμπορεῖ δὲ πρὸς τούτοις νὰ ἐκταθῇ ἔπειτα ἐκ τῶν περισευμάτων εἰς Ὀρφανοτροφεῖα καὶ εἰς Νοσοκομεῖα· εἰς ὅλα δὲ αὐτὰ, ὥς πολλὰ ὄντα, χρειάζονται χρήματα πάμπολλα· ἀλλ' ὅσον εἶναι πολλὰ, τοσοῦτον προθυμοτέρους θέλομεν εὔρη καὶ τοὺς ἡμετέρους συνδρομητὰς, ὅσοι ἡξέουσι μάλιστα αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι μήτε εὐγένεια, μήτε πλοῦτος, μήτε καὶ κατὰ τύχην τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων τῶν ἔξω συναναστροφῶν καὶ συνδιαλέξεις δοξάζουσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ γένους, ἣτις ἴσταται εἰς τὴν ἐλευθερίαν, δικαιοσύνην, καὶ μάθησιν. Τοιούτους λοιπὸν καὶ προαιρετικούς καὶ φιλοτίμους θέλομεν εὔρη πολλοὺς· καθότι ἡ

φιλοτιμία τῶν Ἑλλήνων εἶναι μεγάλη, καὶ ὡς φαίνεται, ἐ-
γινε φύσις ἐκ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων· προαι-
ρετικούς μὲν, ὅτι δὲν ἔτυχον οἱ πολλοὶ νὰ συνεισφέρωσιν εἰς
τὴν πατρίδα κατὰ τὰς παρελθούσας περιστάσεις διὰ τὸ ἀ-
βέβαιον τῶν πραγμάτων· φιλοτίμους δὲ, ὅτι δὲν καταδέχον-
ται, νὰ ἀποκλειθῶσιν αὐτοὶ μόνοι τῆς τιμῆς καὶ τῆς δοξῆς
τῆς ἱερᾶς ταύτης παλιγγενεσίας· ὥστε ἐπιθυμοῦντες νὰ δεί-
ξωσι διὰ τι ἔθυσάρισαν, εἶναι πρόθυμοι νὰ συνεισφέρωσι
πολλοὶ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας· πολλοὶ δὲ νὰ γένωσι
μετὰ καιρὸν καὶ τέλειον τῶν Ἑλληνικῶν Μουσῶν κληρονό-
μημα· καὶ τοῦτο προλαβόντες ἔδειξαν μάλιστα οἱ αἰοίδιμοι
Ζωσιμάδαι, Καπλάναι καὶ ἄλλοι, καὶ ταῦτα εἰς τὰς τότε δυ-
συχεῖς περιστάσεις. Ἐπὶ δὲ τούτοις δυνατόν νὰ εὕρωμεν ἱ-
κανὴν πρὸς τοῦτο βοήθειαν καὶ ἔξωθεν πανταχόθεν παρὰ
τῶν φιλελλήνων· τῶν ὁποίων τὴν εὐνοίαν καὶ εὐεργεσίαν ἀ-
πηλαύσαμεν καὶ εἰς τὰς παρελθούσας ἀνάγκας τόσον λαμ-
πρὰν, ὥστε οὐδὲ ὁ πᾶς αἰὼν δύναται, νὰ τὴν ἐξαλείψῃ, ἕως
ὅτου οἱ εὐεργετηθέντες κατοικοῦσιν ἐλευθέρως τὴν ἀναγεννη-
θεῖσαν ταύτην ἐστίαν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

Ταῦτα μὲν παρ' ἐμοῦ πρὸς τὴν Σὴν ἐξοχότητα. ἡ δὲ βα-
θύνοια τοῦ σοφοῦ Κυβερνήτου θέλει μεταρρύθμισή τὰ μὴ κα-
λῶς προβληθέντα εἰς τὸ συμφερότερον· ὡς τόσον ἂς δεχθῇ
φίλως ἡ φίλη μου πατρίς εἰς τοὺς κόλπους τῶν νέων αὐτῆς
Πουσῶν πρώτην θυσίαν παρ' ἐμοῦ αὐτὴν μοι τὴν μετὰ πολ-
λῶν πόνων πορισθεῖσαν περιουσίαν πέντε χιλιάδας τάλληρα,
ὡς καὶ ὁ Σωτὴρ τὰ δύο λεπτὰ τῆς χεῖρας· τοῦτο καὶ ἄλλοτε ὑ-
πεσχέθην ὅ,τι ποτε ἡδυνάμην τότε, καὶ νῦν μετὰ προθυμίας
προσφέρω ὅ,τι ὁ θεός μοι ἐχάρισε νὰ τὸ οἰκονομήσω φρονίμως· εὐ-
χομαι δὲ τὸ εὐτελὲς παρ' ἐμοῦ τοῦτο δῶρημα νὰ γένη τὸ δίκτυον
τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, μεσὸν ἰχθύων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν

ὥστε νὰ φέρῃ τὸ ἐν μὲν τριάκοντα κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν γεωργίαν, ἐν δὲ ἐξήκοντα, ἐν δὲ ἑκατόν. Μένω δὲ

Τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξουχότητι

Μὲ ἄκρον σέβας ὁ ταπεινὸς διδάσκαλος

Νεόφυτος Δούκας

Λόγος προτρεπτικὸς πεμφθεὶς ποτε πρὸς τοὺς ἐν
Βυζαντίῳ ἐμπόρους.

Κατὰ τὸ 1818. ἐκ Βουκουρεστίου.

» Τοῖς ἐντιμοτάτοις καὶ χρησιμωτάτοις ἐν Κωνσταντινουπόλει προεστῶσι τοῦ φιλογενετσάτου συστήματος τῶν ἐμπόρων Νεόφυτος Δούκας ὁ διδάσκαλος τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Σχολῆς εὖ πράττειν. »

Ἡ ὁρμὴ καὶ κίνησις παντὸς τοῦ γένους ἡμῶν καὶ μάλιστα τοῦ συστήματος τῶν ἐμπορικῶν πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἐκίνησέ μου καὶ ἤδη τὴν περιέργειαν νὰ παρῶρσιασθῶ διὰ τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς μου καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ὧ ἄνδρες φιλογενεῖς καὶ τῷ ὄντι ἀξιαγάπητοι, οὐχὶ διὰ νὰ γράψω λόγους πανηγυρικοὺς ὠφειλομένους εἰς τὴν τῶν ἐμπόρων προαίρεσιν· ἀλλὰ διὰ νὰ ἀφήσω μάλιστα τοιούτων λόγων ὑποθέσεις εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπόκειται χρέος νὰ εὐλογῶσιν αἰ τῶν προλαβόντων εὐεργετῶν τὰς μεγαλοδωρίας· ἔρχομαι λέγω νὰ ἐπιδαφιλεύσω ὑλὴν εἰς τὴν φιλάνθρωπόν σας προαίρεσιν, καὶ ἐντεῦθεν νὰ προσαυξήσω τὴν τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς ὑποχρέωσιν νὰ ἀπαθανάτισῃ τὴν δόξαν σας καὶ ἐνταῦθα καὶ μετὰ ταῦτα· τὸ ὅποῖον ἐὰν ἡ ὑμετέρα ἀγάπη δώσῃ πεποίθησιν εἰς τοὺς λόγους μου, ἔσται βέβαιον παρὰ τε θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Πρό τινων μηνῶν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες καὶ κοινοὶ εὐεργέται, ἀναγινώσκων τὸν λόγιον Ἑρμῆν, εἰδόν τι ἐν αὐτῷ, ὑμέτερον καὶ τοῦτο ἔργον βέβαια φιλάνθρωπον καὶ σωτήριον, ὅτι μέλλετε δηλονότι νὰ ἐκδώσῃτε τοὺς παραλλήλους τοῦ Πλουτάρχου βίους, καὶ τὸ ἐντεῦθεν γεννησόμενον κέρδος νὰ γίνηται νέος πόρος εἰς ἐκδοσιν ἐτέρων βιβλίων· ταῦτα, λέγω, ἰδὼν, εἶπον κατ' ἑμαυτὸν μετὰ πάσης εὐχαριστίας, ἰδοὺ εὐτυχεῖ ἡ Ἑλλάς! ἰδοὺ καὶ ἕτερον ἔργον τῶν ἐμπορίων, ἔργον λαμπρὸν πρὸς βελτίωσιν τῆς πατρίδος· καὶ ταῦτα εἰπὼν, ὥρμησα εὐθὺς νὰ μεθέξω καὶ γὰρ τῆς δόξης τῆς ἐκ τοῦτου μοι προσγεννησομένης, καταβαλὼν καὶ αὐτὸς ὅ,τι ἂν ποτε δυνηθῶ. Ἐπειδὴ ὁμως ἔκτοτε δὲν ἠκούσθη πλέον τί περὶ τούτου, καὶ ἐντεῦθεν ἤλθον εἰς ὑποψίαν μήπως εἶναι λόγος κενὸς τὸ τεθυλλημένον, τὸ ὁποῖον ἤκουσα καὶ παρ' ἄλλου ἔλαβον ὁρμὴν νὰ γράψω τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸ φιλογενὲς ἐμπορικὸν ἡμέτερον σύστημα, καὶ νὰ σᾶς παραστήσω, ὅτι τὸ ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ κηρυχθὲν, εἴτε ἀληθὲς ἐρρήθη, εἴτε ἀπόπειρά τις ἦν τοῦ σκοποῦ, αὐτὸ κατ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα θεωρούμενον εἶναι οὐσιωδέστατον μὲν καὶ ὠφελιμώτατον εἰς ἅπαν τὸ γένος· ἐνδοξότατον δὲ καὶ φιλοτιμώτατον εἰς τὸ σύστημά σας, ἐὰν γένῃ μάλιστα κατὰ τὸν τρόπον ἐκεῖνον, νὰ συναχθῇ δηλονότι προαιρετικῶς παρὰ τῶν βουλομένων ἐν χρηματικὸν κεφάλαιον, καὶ τοῦτο ἀσφαλισθὲν ἀκριβῶς, καὶ οἰκονομούμενον φρονίμως παρ' ἀνθρώπων τιμίῳ, νὰ δίδῃ τόκον ἱκανὸν πρὸς ἐκδοσιν τῶν βιβλίων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, καὶ εἰς μετρίαν ἀνταμοιβὴν τῶν εἰς αὐτὰ κοπιόντων· τὰ δὲ ἐκδιδόμενα βιβλία νὰ εἶναι κτήματα τοῦ κοινοῦ, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ αὐθις πωλούμενα, καὶ χριζόμενα, ὅπου δεῖ· καὶ οὕτω νὰ αὐξάνῃ μᾶλλον κατὰ καιροῦς, παρὰ νὰ ὀλιγοστεύῃ.

Εἰς τὴν σύστασιν λοιπὸν τούτου χρειάζονται τρία πράγματα ἀναγκαίως· πρῶτον μὲν ἡ θέλησις τοῦ συστήματος κοινῶς τῶν ἐμπόρων· δεύτερον δὲ ἡ συνάθροισις τῶν χρημάτων· καὶ τρίτον, ἡ ἀσφάλεια τῶν συναχθησομένων· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρῶτον δὲν ἐπιδέχεται οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ συμπεράνη τις, ἐξ' ὧν συνεδράμετε καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ φιλότιμα ἔργα, τῆς ἡμετέρας φρονήσεως εἶναι νὰ φέρητε εἰς προᾶξιν καὶ τὰ δύο ἐπόμενα.

Ὅτι δὲ ἔχετε τοιαύτην προαίρεσιν πρὸς τὴν τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ὠφέλειαν, καὶ τὸ ἐμπορικὸν σύστημα εἶναι πηγὴ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον τοῦ γένους μεταβολῆς, τοῦτο ὁμολογῶ ἀκριβῶς, καὶ διῡχυρίζομαι μετὰ παρρησίας πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀνθισταμένους πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν· ἐπειδὴ ποῖος ἄλλος ἐξ' ἄλλου τάγματος κατέστησε τὰ ἐν Ἰωαννίνοις σχολεῖα, καὶ τὰ πάλαι ποτὲ, καὶ τὰ νῦν εὐτυχέστερα; οὐχὶ οἱ ἐμπορικοί; τίς δὲ τὸ τῶν Κυδωνιῶν μετὰ πολλῶν καὶ καμάτων καὶ χρημάτων, καὶ ἐξ ἀρχῆς συσταθὲν, καὶ νῦν εὐστόχως σωζόμενον; τίς δὲ τὸ εὐτυχές ἐν Σμύρνῃ ἤδη Γυμνάσιον, καὶ τοῦτο μετὰ μεγίστων ἀγώνων πρὸς τὴν ἔξωθεν γενομένην ἐπῆρειαν; τὸ δὲ παρὰ τῶν φιλογενεστάτων αὐθις Χίων γενόμενον νεωστὶ τίς λόγος δύναται νὰ ἐπαινέσῃ ἀξίως; δόξα εἰς τοὺς εὐγενεῖς Μαρουτζαίους· δόξα εἰς τοὺς εὐπατρίδας Καραϊωάννας· δόξα εἰς τοὺς φιλογενεῖς Ζωσιμάδας, καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς Καπλάνας· δόξα εἰς τοὺς Κυδωνιάτας, Σμυρναίους, Χίους, σύμπαντας ὄντας φιλοτιμονάτους· δόξα καὶ τιμὴ εἰς ὅλον τὸ ἐμπορικὸν σύστημα· δόξα εἰς αὐτὸ καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν οὐρανῷ.

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες καὶ εἴτι ἕτερον παρατρέχει ὁ λόγος, ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ τάγματος παρελθόντα εἰς τὸν κοινὸν φωτισμὸν, πιστοποιοῦσι μοι καὶ νῦν μάλιστα τὴν ὑμετέραν

προαίρεσιν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ προβλήματος· ὥστε καὶ εἴτις μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀηδῶς ἔχη πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἐκ τῶν προλαβόντων τὰ τοιαῦτα εὐεργετήματα κινούμενος καὶ αὐτός, θέλει δείξῃ ὅποιονδ' ἔποτε φιλοτίμημα· ἐπειδὴ, ἐν ᾧ καὶ τὰ ἄλλα καλὰ ἐκείνων μιμούμεθα, καὶ μάλιστα τὰ φανερά πρὸς τὸ ἴδιον ὄφελος, πόσον μᾶλλον πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα αὐτῶν πρὸς τὴν κοινὴν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ὠφέλειαν, καίτοι αὕτη δὲν ἔφερε βέβαια τοσαύτην δόξαν εἰς ἐκείνους ἀρξαμένους προθύμως, ὅσην ἀδοξίαν θέλει ἐπιφέρει εἰς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν ἀκολουθήσωμεν τὴν αὐτὴν ὁδὸν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, μὲ ὅλον ὅτι δὲν εἶχον λαμπρὰ παραδείγματα, μὲ ὅλον ὅτι ἐβιάζον ἔτι ἐν σκότῳ βαθεῖ, τοσούτον ἐφιλοτιμήθησαν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν καλῶν, ὥστε ἔδειξαν αὐτοῖς ἔργοις, ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι μέσον δεδωρημένον θεοῦ ἐν εἰς τοὺς ἐπὶ γῆς εἰς εὐεργεσίαν· ἡμᾶς δὲ ποῖος λόγος θέλει συμπαθήσῃ εὐλόγως, τοσούτων παραδειγμάτων παρόντων, καὶ τοῦ ἔρωτος φλογίζοντος τῆς καρδίας, ἐὰν δὲν ἐξακολουθήσωμεν ἐποικοδομοῦντες αἰεὶ εἰς τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς φιλοτιμίας ἐκείνων κατὰ τὸ αὐτὸ χρέος πρὸς τὴν φίλην πατρίδα, ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν καταλαμβάνω.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, μένει τώρα νὰ σκεφθῶμεν πῶς νὰ γένη ἡ συνεισφορὰ τῶν χρημάτων· τοῦτο ὅμως ἐγὼ οὕτω πόρρωθεν, ὥς μὴ εἰδῶς ἀκριβῶς τὰ ἔθιμα τοῦ ὑμετέρου συστήματος, δὲν ἡμπορῶ νὰ προσδιορίσω ἐντεῦθεν· ἡξεύρω δὲ τὰ δύο ἐκεῖνα μόνον πολλὰ καλὰ, πρῶτον μὲν, ὅτι προηγουμένης φιλοτιμίας, πάντα κατορθώνει· ἡ φρόνησις· δεύτερον δὲ, ὅτι τοῦτο ἀνήκει μᾶλλον εἰς τοὺς ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἐμπορευμένους, ὥς ἴδιον φιλοτίμημα καὶ ἀγώνισμα πρότερον· ἔπειτα δὲ λαβὼν ἐντεῦθεν ἀρχὴν, καὶ κοινολογη-

θεν εἰς τὰ ἔξω, νὰ ἐκταθῇ οὕτως ὡς ἐκ περιωπῆς καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ βασιλείου εἰς ὅλας τὰς πόλεις μέχρι τῶν ἐσχάτων, ὅπου Ἕλληνες τὴν σήμερον ἐμπορεύονται, γινομένης ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς προτροπῆς καὶ ιδίως, ἂν τύχῃ, πρὸς ἕκαστον τῶν γνωριμωτέρων, καὶ κοινῶς πρὸς τὰς κατὰ πόλιν ἐκάστην κοινότητας. Δὲν μὲ λανθάνει ὁμως, ὅτι ἐν πολλοῖς τυχὸν θέλομεν ἀποτύχῃ· ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις φανερὸν, ὅτι θέλομεν κατορθώσῃ καὶ θαυμάσιον καρπὸν τῆς ἐλπίδος· φθάνει μόνον νὰ εὐρώμεν αὐτοῦ πρῶτον τὴν προσήκουσαν ἔκβασιν· καθότι τὰ καλὰ καλῶς τὸ πρῶτον φυέντα καὶ ῥιζωθέντα, εἰς ἐπαρδευθῶσι φρονίμως, ταχέως αὐξάνουσιν, ὥστε ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός. καὶ μάλιστα νῦν, ὁπότε ἡ περὶ παιδείας λόγος εἶναι πολὺς εἰς τὰ στόματα καὶ αὐτῶν τῶν ἀπλουστᾶτων· ἐπειδὴ ὁ τῶν μαθησέων ἔρως ἔφθασεν ἤδη νὰ ἐμφυτευθῇ εἰς τὰς καρδίας σχεδὸν τῶν ἀπάντων.

Ὡς τόσον πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν πάλιν καὶ τοῦτο, ὅτι μήτε ἡ συνεισφορά τῶν χρημάτων θέλει ὠφελέσῃ, μήτε ἡ ὑμετέρα προαίρεσις θέλει κατορθώσῃ, εἰ μὴ προσασθῇ καὶ τὸ τρίτον, ὥστε νὰ μένῃ ἄνευ ὑποψίας· ὁ ἐστὶ τὸ κεφάλαιον τῶν χρημάτων· οἷον πρὶν νὰ συσταθῇ μία Ἐφορία μετὰ πίστιν καὶ τιμὴν πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν κατατεθειμένων καὶ φροντίδα πάσης ἐξῆς τῆς δοσοληψίας. Τοῦτο ὁμως ἄλλο τάγμα πολιτικόν, ἢ ἐκ τοῦ κλήρου δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν ἡθῶν, εἰ μὴ μόνον τὸ Ἐμπορικόν, εἰς τὸ ὅποῖον τὸ τίμιον εἶναι τίμιον φερωνύμως, καὶ ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωφελὴ πλεονεξία νομίζεται ἀντικρὺ καθαρὰ ἱεροσυλία.

Τοῦτου δὲ γενομένου, καὶ ἀρθείσης μὲν ἐκ τοῦ μέσου τῆς ὑποψίας, κηρυχθείσης δὲ πανταχοῦ τῆς ἀπὸ τούτων ἐσο-

μένης κοινῆς ὠφελείας, τότε δὲν ἡξεύρω ἂν σῶζηται τις, εἴτε τῶν ἡμετέρων, ὅστις δὲν θέλει συνεισφέρειν πολὺ ἢ ὀλίγον τὸ κατὰ δύναμιν, εἴτε τῶν ἑτερογενῶν, ὅστις δὲν θέλει ἐπαινέσῃ τὸ φιλόμουσον καὶ φιλόπατρι τῶν ἀπογόνων τῶν ἀρχαίων ἡρώων. Πόσον λοιπὸν ὄφελος τὸ κατόρθωμα τοῦτο θέλει προσενηύσῃ, τοῦτο δὲν ἔχει χρεῖαν λόγων πολλῶν πρὸς ἀπόδειξιν· φθάνει μόνον νὰ στρέψῃ τις τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ εὐνομούμενα ἔθνη, καὶ νὰ στοχασθῇ ἐκεῖ περιέργως οὐ μόνον τὴν ἀπειρίαν τῶν βίβλων· αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουσι πάντα ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν τυπογραφείων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκ πολλῶν αἰώνων εἰς ἀκατάπαυστον κίνησιν καὶ ἐνέργειαν, τὸ ὁποῖον εἶναι μέγα τεκμήριον καὶ τῆς ἄλλης τελειότητος τῶν πραγμάτων, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ κοινὴ εὐθαιμονία, καὶ μάλιστα τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς τῶν ἐθνῶν.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ σωτήριον πλεονέκτημα πῶς δὲν εἶναι αἰσχρὸν νὰ τὸ στερώμεθα μόνοι ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοικοῦντας τὸ ἔδαφος πάσης τῆς Εὐρώπης, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπὸν πρέπει νὰ ζητῶμεν ἐπιπόνως, καὶ παρὸν νὰ τὸ περιθάλλωμεν συμφερόντως;

Πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, ὧ ἄνδρες εὐεργέται, ἦτον ἡ τυπογραφία σχεδὸν ὡς αἰνιγματίζει ἡμᾶς· ἔπειτα ἡ ἐλευθεριότης καὶ μεγαλοδωρία τῶν αἰοιδίμων καὶ ἀειμνήστων Ζωσιμάδων (πάλιν τὸ εὐλογημένον σας τάγμα) ἤνοιξε τὴν περιέργειαν τῶν λογίων, καὶ ἐκίνησαν οὗτοι ὅποσοῦν εὐστόχως τὸ πρᾶγμα, μεταφράζοντες, συγγράφοντες, ἐκδιδόντες, ἀλλὰ καὶ οὕτω πάλιν τῶν περισσοτέρων τὰ ἔργα μένουσιν ἀνέκδοτα πανταχοῦ νεκρὰ ἐν τοῖς κιβωτίοις· καὶ ἕτεροι αὐθις οἱ πρὸς τὴν αὐτὴν φιλοτιμίαν ἐρεθιζόμενοι ἀποτρέπονται τῆς προσθέσεως· διατὶ, ὅτι χρήματα δὲν ὑπάρχουσι, μήτε

τυπογραφεῖον τι ἄξιον, τὰ δὺν ταῦτα πρῶτα καὶ ἰσχυρὰ ἐλατήρια τῆς φιλοτιμίας τῶν διδασκάλων· καὶ θαυμάζει τις τῶ ὄντι, ὃ ἄνδρες φιλόμουσοι, μετ' ἐκπλήξεως, ὅταν βλέπῃ εἰς τοσαύτην ἔλλειψιν τῶν βιβλίων νὰ περιφέρονται τοσαῦται προσκλήσεις συνδρομητῶν, καὶ μόλις ἐκ πολλῶν μία, ἢ δὺν που εὐτυχοῦσι, νὰ συνάξωσι τὸ ἥμισυ τῶν ἀπαιτούμενων ἀναλωμάτων· ὅπερ ταῦτόν ἐστιν, ὡς νὰ προσεφέρετις εἰς τοὺς πεινῶντας τροφήν, καὶ οἱ λιμῶντοντες νὰ μὴ καταδέχωνται εὐχαρίστως τὸ προσφερόμενον· πόσον ἐπιζήμιον στοχάζεσθε τοῦτο εἰς τὴν κοινὴν εὐτυχίαν; καὶ πόσον αἰσχρὸν τοῦτο εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν διδασκάλων πάσης τῆς οἰκουμένης; καὶ τοῦτο οὐ μόνον, διότι δὲν σπεύδομεν ὅλοι εἰς ἀνάκτησιν τῶν ἀρχαίων ἐκείνων καλῶν, ἀλλὰ τὸ χεῖριστον, ὅτι τινὲς δὲν αἰσθανόμεθα μήτε τὴν ζημίαν· Ὡ πόσον ἡ πτώσις τῶν Ἑθνῶν ἄρχεται μὲν κατ' ὀλίγον· προχωροῦσα δὲ, κροτοκυλίσται κατακέφαλα! εἰς τοιαύτην νωθρότητα καὶ νέκρωσιν καταντῶσιν, ὥστε καὶ ἡ τύχη, καὶ αὐτὸς ὁ καιρὸς διασφαλπίζων καλῇ, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐξαποστείλῃ τὸν ἄγγελον τῆς αὐτῶν ἀναστάσεως, δὲν ἀκούουσι, μήτε δέχονται τὰ ἐνδεχόμενα φάρμακα.

Τί μένει λοιπὸν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, εἰς ἡμᾶς; τίς ἔσται παρ' ἡμῖν δυνατὸς νὰ ἰατρεύσῃ τὰς τοιαύτας πληγὰς; οὐδεὶς ἔξω τῶν ἐμπόρων, τῶν μόνων φιλοτίμων, τῶν μόνων αἰσθανομένων, οὔτινες καὶ ἀπ' ἀρχῆς τοῦτο ἔδειξαν, καὶ νῦν ἐνεργοῦσιν ἐν μέρει ἕκαστοι εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας, εἰς τοὺς αὐτοὺς λοιπὸν ἐπιβαρύνει ἡ ἐλπίς ἡμῶν καὶ τὸ κοινότερον τοῦτο καὶ ἐνδοξότερον· ναὶ εἰς τοὺς ἐμπόρους ἀνήκει τοὺς μεγαλοφρεῖς, τοὺς μεγαλοδώρας· καθότι αὐτοὶ εἶναι ἡ κοινωνία τῶν Ἑθνῶν, ἡ εὐτυχία τῶν βασιλειῶν, ἡ ἀφθονία τῶν ἀγορῶν, ἡ λαμπρότης τῶν πόλεων, τὸ ἔαρ τοῦ κοινωνικοῦ

βίου, τὰ νεῦρα τῶν διοικήσεων, οἱ διώκται τῆς ἐνδείας, οἱ πορισταὶ τῆς εὐτυχίας, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰπεῖν οἱ ὡς ἀπὸ τὸ κέρας τῆς ἀμαθείας προτείνοντες εἰς τοὺς δεομένους τοὺς καρποὺς τῆς εὐεργεσίας· τὴν ὁποίαν ἀρδεύοντες καθ' ἑκάστην μὲ τὴν αὕξησιν πρὸς τὸ κοινὸν, ἔχουσιν αὐτὴν ὡς κτῆμα τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς ἀναφαίρετον, κτῆμα πολλοῦ χρυσοῦ τιμιώτερον, κτῆμα δόξης ἀσφαλέστερον, κτῆμα τιμῆς τιμαλφέστερον, κτῆμα αὐθαίρετον, προαιρετικόν, αὐτεπάγγελτον, κτῆμα βεβαίως ἐπαινετὸν, κτῆμα καὶ γεγεννημένον εὐφραῖνον, καὶ γιγνόμενον καθηδύνον, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ ἀνταμειβόμενον μὲν ἐν οὐρανῷ, ἀνταμειβόμενον δὲ καὶ ἐπὶ γῆς.

Τί στοχάζεσθε, ὦ ἄνδρες φιλογενεῖς, ὅτι θέλετε ἀκούσῃ παρὰ τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς; πόσους καὶ ποίους ὕμνους θέλετε ἔχειν ἐκείθεν; ἀρίνω τ' ἄλλα, ἀλλὰ τὸ νὰ προσφέρωσι τὰ παιδίχ σας τὸ ὄνομα τῶν πατέρων ἐπ' εὐεργεσίας; τὸ νὰ λέγωσιν ἔπειτα, ὅτι τὸ σύστημα τῶν Πραγματευτῶν κατώρθωτε τὸν μέγαν σκοπὸν τοῦ νὰ γεμισθῇ ἡ Ἑλλὰς βιβλίων παντοδαπῶν, καὶ ἐντεῦθεν ἀφείλε τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, τὸ ὅποῖον ἐκάλυπτε τὸ λαμπρὸν αὐτῆς πρόσωπον μέχρι τότε; καὶ ταῦτα νὰ προσφέρονται ἐπ' εὐγνωμοσύνη παρ' εὐγνωμόνων μίῳ πρὸς εὐεργέτα πατέρα, πόσῃ ἡδονῇ καὶ καύχῃσιν ἀρίνει τοῦτο εἰς τὰς ψυχὰς τῶν αἰσθανομένων; Ἐγὼ τῇ ἀληθείᾳ ἀρκοῦμαι ἓνα τούτων μόνον νὰ ἀκούσω τότε νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν τάφον μου νὰ μὲ χαιρετήσῃ μὲ τὸ ὄνομα » Εὐεργέτα! ἀναπαύου γαῖαν ἔχῃς ἐλαφράν! « καὶ τοῦτό μοι ἀρκεῖ νὰ ἀντιστηκῶσιν πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε ἀγῶνάς μου περὶ τούτου τοῦ πράγματος· καὶ αὕτῃ ἡ φωνὴ καὶ πρὶν ἐκφωνηθῇ, ἐμβομβεῖ καὶ νῦν εἰς τὰ ὠτά μου, καὶ δὲν μὲ ἀρίνει νὰ μένω νεκρὸς ἐν τῷ βίῳ, νὰ μένω ἀκοι-

νώνητος δόξης, ἀμέτοχος μὲν καὶ ἐστερημένος τῆς τῶν μεταγενεστέρων εὐγνωμοσύνης, ἀπόκλειστος δὲ καὶ ἄμοιρος τῆς ἐν οὐρανῷ ἀμοιβῆς.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, σᾶς περικαλῶ, ὦ ἄνδρες, εὐεργέται, κάμετε καὶ με συμμέτοχον αὐτῆς τῆς εὐτυχίας· δέξασθέ με ἐν τούτῳ εἰς τὸ σύστημά σας· δότε καὶ μοι νὰ καυχῶμαι εἰς αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν ἐκ μέρους· δότε μοι νὰ συναριθμηθῶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν, δεξάμενοι καὶ παρ' ἐμοῦ εἰς τὴν φιλοτιμίαν σας συνεισφοράν, ἥ ἐν τῷ παρόντι πέντε χιλιάδας γροσίων μετρητῶν, καὶ εἴκοσιν ἔτι εἰς βιβλία ἐκ τῶν ἐκδόσεών μου ἐν Βουκορεστίῳ ἀποδοθησόμενα· ἡ μετὰ τριετίαν (ἐὰν ὁ ὕψιστος παρατείνῃ μου τὸν βίον εἰς τὸ παρὸν ἐπάγγελμα) εἴκοσι χιλιάδας γροσίων μετρητά· τότε δὴ συστηθέντος τοῦ πράγματος, ἐνδέχεται νὰ γένω καὶ τέλειον κληρονόμημα· ἐλλέξατε τούτων τὸ συμφερότερον· ἐμοὶ δὲ δότε νὰ εἶμαι καὶ νὰ ὀνομάζωμαι μέλος τῆς Ἑταιρείας ταύτης, συναπολαμβάνων μὲν καὶ ἐνταῦθα τῶν ἀνθρώπων τὰς εὐλογίας· συνελπίζων δὲ νὰ ἀξιωθῶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκείνης τῆς θείας φωνῆς· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλέγων ἡς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, δεῦρο εἴσελθε εἰς τὴν χάραν τοῦ Κυρίου σου· ὃ γένοιτο καὶ μοι καὶ ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς σωζομένοις καὶ ἀγωνιζομένοις ἐπ' ἀγαθῷ.

‘Ο Κυβερνήτης πρὸς τὴν Γερουσίαν·

Ἄνδρες Γερουσιασταί, ἡμεῖς καὶ ἐξ ἀρχῆς πώποτε δὲν ἐπαύσαμεν νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας τῆς νεολαίας κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑπικράτειαν, καὶ νῦν ἀναγνόντες τὴν παροῦσαν Ἀναφορὰν Νεοφύτου Δούκα τοῦ διδασκάλου, ἐλά-

ὅμεν περὶ τούτου νέα αἰσθήματα. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ Παιδεία καὶ τὴν δικαιοσύνην διαφυλάττει, καὶ τὴν ἐλευθερίαν περιορίζει εἰς τοὺς ὅρους τῆς μετριότητος, ἔνθα εἶναι μάλιστα ἰδρυμένος ὁ θρόνος τῆς ἀρετῆς. Τὰ παιδαγωγικὰ λοιπὸν σχολεῖα καὶ τινὰ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἐξ ἡμετέρας ἐπιχορηγίας καὶ ἐκ συνδρομῆς τῶν ἐκασταχόσε συμπολιτῶν συνεστήθησαν ὁπωσοῦν εἰς πολλὰς τοπαρχίας· συνεστήσαμεν δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ φιλολογικὸν ἐν Αἰγίνῃ Γυμνάσιον· ἀλλ' ἡγεύτης προβαίνουσα ἤδη, ἔχει χρεῖαν καὶ ἀνωτέρας παιδείας, καὶ μετὰ ταύτην ἐτέρας αὖθις τελειότερας· διὰ τοῦτο χρεῖαν νὰ προορμηθῶμεν ἀπὸ ἀνωτέρας προπαρασκευῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πρὸς τοῦτο φερόντων μέσων, τὰ ὅποια εἶναι πολλὰ, ὅσα ἔσονται ἀναγκαῖα νὰ ὀδηγήσωσιν ὅλον ἔθνος ἤδη ἀναγεννηθὲν πρὸς τελείαν εὐδαιμονίαν, τὰ ὅποια ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων μῆτε τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐξαρκεῖ νὰ φέρῃ εἰς πρᾶξιν, μῆτε ἡ συνεισφορά τῶν κατὰ μέρος ἐντὸς πολιτῶν, ὡς ἐξαντληθέντων εἰς τὰς προλαβούσας κοινὰς συμφοράς· διὰ νὰ μὴν ἀναβληθῇ λοιπὸν εἰς ἐτέρους καιροὺς εὐτυχεῖς ἡ παιδεία τῆς νεότητος, ἐξ ὧν κρέμονται αἱ χρησταὶ τοῦ γένους ἐλπίδες, τὸ πρόβλημα τοῦ εἰρημένου διδασκάλου μοὶ φαίνεται καὶ ὠφέλιμον καὶ κατορθωτόν· καὶ ἐνταυτῷ χαρακτηριστικὸν τῆς διανοίας καὶ μεγαλοφροσύνης τῶν ἔξω ἐμπορευομένων γενναίων Ἑλλήνων. Ἀναγνόντες λοιπὸν καὶ ὑμεῖς τὴν ἀναφορὰν, σκεψάμενοι, δότε γνώμην περὶ τούτου, χωρὶς νὰ ἀμελήσητε νὰ συσκεφθῆτε ὅ,τι δῆποτε καὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν συναχθησομένων χρημάτων, ὅσον ἀπαιτεῖ ἡ πρώτη καὶ αὐτοσχέδιος αὕτη σκέψις· ἐπειδὴ ἄλλως τὸ ἄρθρον τοῦτο δεῖται τοσοαύτης φροντίδος, ὅσον ἀπαιτεῖ καὶ ἀσφάλειαν εἰς αἰῶνας αἰῶνων ἀνύποπτον.

Τῆς Γερουσίας Πρὸς τὸν Κυβερνήτην.

Ἐξοχώτατε.

Ἄμα ἀναγνόντες τὴν πρὸς τὴν σὴν Ἐξοχότητα ἀναφο-
ρὰν τοῦ διδασκάλου Νεοφύτου Δούκα περὶ καταστάσεως
Ἐθνικῆς Ἀκαδημίας γενικῶς ἐκτεινομένης πρὸς ἅπαντας τῆς
παιδείας τοὺς κλάδους, κῦφράνθημεν, ὅτι βλέπομεν τὰ τέ-
κνα τῆς φίλης πατρίδος, ὅτι προθυμοποιῶνται γὰρ προσφέ-
ρῃσι τὸν ὀφειλόμενον ἔρανον, καὶ ὑπὲρ ὃ ὀφείλουσι πολλάκις
αὐτοπροαιρέτως· καὶ βέβαια, ἀφ' οὗ τὸ γένος ἀνέσσωσι τὴν
ἐλευθερίαν, καὶ ἀπεκατέστησε τὴν ἰσότητά καὶ δικαιοσύνην
εἰς ὅλον τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἡμπορεῖ πλέον
γὰρ μὴ ἐπιμεληθῇ ὅλαις δυνάμεσι τὴν παιδείαν τῆς νεο-
λαίας· ἡ ὁποία θέλει τὴν ὁδηγήσῃ μάλιστα πάντων πρὸς
τὴν εὐπείθειαν τῶν νόμων τῶν πρυτανευόντων ἐκεῖνα ἀμφο-
τέρα. Εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας οἱ ἡμέτεροι νέοι, μόλις
ὀλίγοι φίλοι τῶν Μουσῶν, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀπολαύσωσι τὸν
σκοπὸν τῶν μεταξὺ τῆς καταδυναστεύουσας διοικήσεως,
κατέφευγον πρὸς τὰς Ἀκαδημίας τῶν ἄλλων ἐθνῶν πρὸς
θῆραν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἱατρικῆς· νῦν δὲ δίκαιον εἶναι
γὰρ ἀπαιτῶσι ταῦτα ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἱεράς Ἀθήνας, ἐνθα ἐκεῖ-
να ἐγεννήθησαν, ἀνετράφησαν, κῦξήσαν· Διὰ νὰ κατορθωθῇ
λοιπὸν ὁ μέγας οὗτος σκοπὸς ἄξιός τῶν ἐλπίδων, ἐρρίφθω ὁ
κύβος εἰς τὴν τιμὴν καὶ μεγαλοδομίαν τῶν ἔξω Ἑλλήνων
καὶ φιλελλήνων, καὶ ἐλπίζομεν νὰ εὐρωμεν τοῦτ' αὐτὸ Ἑλ-
ληνας μεγαλόφρονας, ἀλλ' οὐχὶ φοῖνικας κερδαλέοφρονας, εἰς
τῶν ὁποίων τὰς καρδίας δὲν σώζεται τῆς πατρίδος ὁ ἔρως·
ἀλλὰ τοιούτους, οἱ ὅποιοι συναΐζουσι τοὺς πλοῦτους μετὰ πολ-
λῶν φροντίδων διὰ νὰ αὐξήσωσι τὰ καλὰ τῆς πατρίδος, δι'
ἣν τιμῶνται, ὡς ἐλευθέραν οὖσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μέγα τοῦτο

ἔργον πρέπει νὰ ἔχη καὶ ἀνταμοιβὴν τινα πρὸς δόξαν αἰδίου, δεδοχθαι νὰ καταγραφῶσι τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν μετ' ἑτάλῳ ἐπίσημον ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ, ἢ ἄλλο τι κατάλληλον εἰς τὴν δωρεάν, διὰ νὰ μνημονεύωνται κατὰ πᾶν ἔτος δημοσίᾳ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ακαδημίας. Ἀλλὰ περὶ τούτου καὶ τῶν τοιούτων σκεψόμεθα ἀκριβέστερον μετὰ ταῦτα· νῦν δὲ ἐπόμενον εἶναι νὰ γένῃ ἐπιταγὴ παρὰ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς Παιδείας, ἢ εἰς τοὺς διδασκάλους νὰ συντάξωσιν ἓνα λόγον προσκλητικόν, ἀποδεικτικόν τῆς μεγάλης χρείας τοῦ γένους πρὸς τὰς μαθήσεις. Ὅσον δὲ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων, ἔχει ἡ Ἑλλὰς καὶ γαῖας, καὶ ἐλαῖωνας, καὶ λιμένας, καὶ Μοναστήρια πλουσιώτατα, καὶ πάντα· ἀλλὰ περὶ τούτων θέλομεν σκεφθῆ μετὰ ταῦτα καθ' ἡσυχίαν, καθότι ἡ σκέψις αὕτη προκαλεῖται γνωστὴν τὴν ποσότητα τῶν συναχθησομένων χρημάτων, καθ' ἣν θέλει προσδιορισθῇ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἡ ἀπαιτούμενη ἀσφάλεια.

Ὁ Κυβερνήτης πρὸς τὴν Ἑταιρίαν τῆς Παιδείας.

Ἄνδρες τῆς φιλολογικῆς Ἑταιρείας, ἐπεὶ δὲ ἡ παιδεία τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας μᾶς ἀναγκάζει νὰ λάβωμεν ἐν καιρῷ τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν εἰς τὸ νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἔθνηκὴν Ακαδημίαν, ἐξ ἧς κρέμαται ἡ ὠφέλεια καὶ εἰς τὰ κατὰ μέρος διδασκαλεῖα καὶ φιλολογικὰ σπουδαστήρια, ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὰ τυπογραφεῖα καὶ βιβλιοθήκας, καὶ πάντα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς φιλοσοφίας ἐπίτευξιν· ταύτην δὲ ἐπεὶ δὲ μήτε τὸ ταμεῖον ἀπὸ τῶν κοινῶν, μήτε οἱ πολῖται ἀπὸ τῶν ιδίων, ὡς ἐξαντληθέντων ἀμφοτέρων εἰς ἄλλας χρείας, δύνανται νὰ ἀποκαταστήσωσι κατὰ τὸ παρὸν, εὐρέθη εὐλογον νὰ ζη-

τήσωμεν τὴν χάριν ταύτην ἀπὸ τοὺς ἐμπορευομένους ἔξω τῶν ὄρων τῆς Ἐπικρατείας· οἵτινες ὡς μακρὰν ὄντες εἰς τὰς παρελθούσας περιβάσεις, δὲν ἔφθασαν οὔτε σωματικῶς, οὔτε χρηματικῶς νὰ φανῶσι χρήσιμοι εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος· εἰς αὐτοὺς λοιπὸν ἀποδίδεται δικαίως ἡ τιμὴ τοῦ κοινοῦ φωτισμοῦ· ἀπαιτεῖται ὁμῶς τοῦτο παρὰ τῆς πατρίδος κατὰ προαίρεσιν μᾶλλον, ἢ κατὰ χρέος μὲ ὄλον, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ πατριῶται καὶ τὸ κατὰ προαίρεσιν ὀτιοῦν πρὸς τὴν κοινὴν τροφὴν καὶ μητέρα γιγνόμενον ὡς χρέος νομίζουσιν. Ἐπιτάξαιτε λοιπὸν τοῖς διδασκάλοις τοῦ φιλολογικοῦ Γυμνασίου νὰ συντάξωσιν ἐν λογίδριον προσκλητικὸν εἰς συνδρομὴν ἐπὶ τούτων τῶν βάσεων, ἀποδεικτικὸν τῆς κοινῆς χρείας καὶ ὠφελείας διὰ νὰ κινήθῃ τὸ πρᾶγμα εὐστοχώτερον καὶ συντελεστικώτερον.

*Οἱ Διδάσκαλοι πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ γῆς
Ἑλλήνας καὶ φιλέλληνας.*

Ἄνδρες Ἕλληνες καὶ φιλέλληνες, οἱ πανταχοῦ γῆς διὰ τὴν δυναστείαν τῆς πατρίδος ἐκ πολλῶν χρόνων περιπλανώμενοι ! Ἰδοὺ τέλος πάντων πεπλήρωται ἡμῖν τὸ πρὸ πολλοῦ προσδοκώμενον· καὶ διαλυθέντος τοῦ σκότους τῆς καταδυναστείας, ἀνέτειλεν ἤδη τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας· ἡ δὲ Ἑλλὰς, ἡ φίλη πατρίς, αὐτὴ λέγω ἡ μήτηρ τῶν καλῶν, ἐν ἣ ἐγεννήθησαν αἱ θεότητες, ἀνετράφησαν αἱ Μοῦσαι, ἠὔξησαν αἱ χάριτες, συνετάχθησαν οἱ νόμοι, ἐφευρέθησαν αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι· αὐτὴ λέγω ἡ παγκόσμιος διδάσκαλος, ἀπαλλαγείσα ἤδη ἀπὸ τὸν χειμῶνα τῶν πολυχρονίων κακῶν, ἤρχισε νῦν νὰ βαδίζῃ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν αὐτὴν εἰς τὸ ἔαρ τῆς ἀρ-

χαίας λαμπρότητος καὶ εὐδαιμονίας· ἡ δὲ πρὸς τοῦτο ὁδὸς εἶναι ἡ ἐλευθερία, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ μάθησις· τοῦτο δὴ τὸ τρίπλοκον σπαρτίον, τὸ ὁποῖον σώζει τῶν διοικήσεων τὴν ἀσφάλειαν, καὶ αὐξάνει τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐθνῶν, ὅσα εὐτύχησαν μάλιστα νὰ ἔχωσι ταῦτα τὰ καλὰ εἰς τοὺς κόλπους τῶν τελειότερα, ὡς ἡ πείρα αὐτὴ δεικνύει.

Ἡ ἡμετέρα λοιπὸν φιλότατη πατρίς μετὰ τοσούτους καὶ τοιούτους κινδύνους ἀπῆλαυσε μὲν τὴν ἐλευθερίαν· ἔχει δὲ ἀκόλουθον (χάρις τῷ δοτῇρι θεῷ) καὶ τὴν δικαιοσύνην πανταχοῦ ἐνεργόν· νόμοι δίκαιοι καθ' ἐκάστην ἐκδιδόμενοι, διατάγματα σοφὰ προσδιορίζοντα τὰ καθήκοντα, διατάγματα κυβερνητικὰ περὶ γεωργίας, φυτουργίας, καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἀναγινωσκόμενα συχνῶς ἐν ταῖς ἐφημερίσι, πάντα ταῦτα δεικνύουσι τρανῶς, ὅτι τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων, ἅμα ἀνατρέχει πρὸς τὴν πάλαι τῶν προγόνων λαμπρότητα. Πλὴν ταῦτα μόνα δὲν ἐξαρκοῦσι νὰ ὀδηγήσωσιν ἡμᾶς ἀπλανῶς πρὸς ἐκείνην τὴν τελειότητα, ἐὰν μὴ συντελέσῃ τὸ μέρος καὶ τὸ τρίτον στοιχεῖον, ὃ ἐστὶν ἡ παιδεία τοῦ γένους· καθότι ἄνευ ταύτης τὰ δύο προηγούμενα οὐ μόνον καθ' ἑαυτὰ εἶναι σφαλερὰ, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία ἄνευ τῆς παιδείας, ἐξυβρίζουσα πολλάκις γίνεται εἰς τὸ πᾶν ἐπικίνδυνος· καὶ μάρτυς ἡ Ἱστορία· ἐπειδὴ μέχρι τῆς σήμερον δὲν εἶδομεν ἔτι ἔθνος ἀμαθὲς μετ' ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης διὰ πολλοῦ διοικούμενον, ἐπικρατούσης καὶ παρασυρούσης τῆς ἰσχύος πᾶν τὸ προστυχὸν κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα διὰ βαρβαρότητα· ἡ δὲ παιδεία συνεργὸν ἔχουσα καὶ τὸ ἀπὸ τῆς θρησκείας φῶς, μεταπλάττει τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἡμερότητα, τελειοποιῶν τὸ λογικόν, διδάσκει γνώσεις, γεννᾷ τὴν ἀλήθειαν, ἀπαλλάττει τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ τὸ κάλλιστον πείθει τοὺς πολίτας νὰ σέβωνται τοὺς σώζοντας νόμους, καὶ νὰ ἀγα-

πῶσι τὴν πατρίδα, εἰδότες καλῶς ἐκεῖνο, ὅτι σωζομένου καὶ συνευτυχοῦντος τοῦ κοινοῦ, συσσωζονται καὶ συνευτυχοῦσι καὶ αὐτοί· ἡ δὲ κατὰ μέρος εὐτυχία μεθ' ὑπεροχῆς δὲν δύναται· γὰρ διασώσῃ ἐν ὅλοις τοῖς ἔθνεσι μὴτε τὴν ἐλευθερίαν, μὴτε τὴν δικαιοσύνην.

Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν τρίτην βάσιν τῆς εὐδαιμονίας, ἥτις ἐστὶν ἡ παιδεία τοῦ ὅλου ἔθνους, αἰσθανόμεθα τὰ βήματα ἡμῶν πολλὰ ἄργα ἐν τῷ μέλλοντι πρὸς τὴν πρόοδον ταύτης τῆς μεταβολῆς δι' ἑλλειψιν χρηματικὴν· μετ' ὅλον ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ἐκίνησε τὸ πᾶν πρὸς ἀπόλαυσιν τούτου, μετ' ὅλον ὅτι αἱ ὑπαρχαί πανταχοῦ συνέστησαν τὰ διδασκαλεῖα, καὶ οἱ φιλόκαλοι πολῖται συνέδραμον χρήμασιν· ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ὡς πρὸς ἔθνος ὅλον ἀνατρέχον μετὰ προθυμίας πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δυνατὴν τελειότητα, εἶναι μὲν ἐπαινετὰ, ἀλλ' εἶναι ἅμα καὶ ἀδυνάτων ἀδύνατα πτερυγίσματα· καθότι μὴτε οἰκοδομήματα τοιαῦτα δημόσια εἶναι ἄξια τοῦ ὀνόματος, μὴτε μισθοὶ διδασκάλων ἐκ τοῦ κοινοῦ προσδιορισμένοι, μὴτε βιβλία ἱκανὰ, μὴτε τυπογραφεῖα, ὥστε νὰ προφθάσωσι τὰς ἀνάγκας, μὴτε ἄλλα πολλὰ βοηθήματα ἀπαιτούμενα εἰς ἔθνος ἀναγεννώμενον· ποῦ σχολεῖα φιλολογικὰ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ κώμην; ποῦ φιλοσοφικά; ποῦ πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης; πάντα ἑλλιπῆ καὶ τέλειον οὐδὲν οὐδαμοῦ. Ταῦτα λοιπὸν, ἐπεὶ δὴ μὴτε ἡ δύναμις τῶν ἐσωτερικῶν πολιτῶν, ὡς καταναλωθέντων εἰς τὰς παρελθούσας δυστυχεῖς περιστάσεις, μὴτε ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις πάλιν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ δύναται νὰ ἀποκαταστήσῃ διὰ τὰς μεγάλας χρεῖας εἰς ἄλλα ἀναγκαϊότερα, τί μέλλει γενέσθαι; τοῦτο ἤδη ὁ λόγος ἡμῶν λαμβάνει παρρησίαν νὰ δείξῃ, καὶ ζητεῖ παρὰ πάντων ἀκρόασιν εὐνοϊκὴν καὶ φιλόπατριν.

Ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ὅταν ποτὲ ἐστενάζομεν ὑπὸ

τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, τότε τί ἐλέγομεν ἅπαντες; ἐνθυμείσθε τί εὐχόμεθα, καὶ τί ἐκαυχώμεθα; ἐλευθερίαν εὐχόμεθα, καὶ τὸ πᾶν νὰ συνεισφέρωμεν ἐκαυχώμεθα· νῦν δὲ ἡ καύχησις αὕτη τί εἶναι, πλὴν ὑπόσχεσις εἰς αὐτὴν τὴν πατρίδα; ἡδὲ εἰς τὴν πατρίδα ὑπόσχεσις τί ἐστίν, πλὴν ὅρκος ἱερὸς εἰς αὐτὴν καὶ μάλιστα τοῖς τιμίοις πολίταις; τοῦλάχιστον εἰς ἡμᾶς τοῦτο φαίνεται· καὶ ἤδη ἐφυλάττεμεν καὶ φυλάττομεν ἐκεῖνον ἀπαράβατον, ἐν ᾧ ζῶμεν, προσφέροντες ἑαυτοὺς καὶ ὅ,τι ἕτερον δύνανται νὰ προσφέρωσιν ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἰδίων ἰδρώτων τρεφόμενοι, διδάσκοντες καὶ μεταπλάττοντες τὴν νεότητα. Ταύτην λοιπὸν τὴν ὑπόσχεσιν νῦν ἀπαιτεῖ ἡ πατρίς παρὰ πάντων αὐτοπροαίρετον. Πεντήκοντα περίπου χιλιάδες παιδιὰ ἔτοιμα νὰ μαθάνωσι εἰς τὰ διδασκαλεῖα πανταχοῦ τὰ πρῶτα τῆς παιδείας στοιχεῖα, καὶ πεντήκοντα ἔτι μετὰ πενταετίαν διάδοχα τούτων, ἀνατείνοντα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀναπέμπουσι τὰς εὐχὰς τῶν ὑπὲρ τῶν συντρεχόντων εἰς τὴν κοινὴν βελτίωσιν πρὸς τὸν φωτοδότην Θεόν, καὶ ἐξαιτοῦσι τὴν ὑμετέραν βοήθειαν εἰς τὸν ἠθικὸν αὐτῶν βίον· οἱ ὅποιοι, ἂν οὐ παιδευθῶσι τὰς ἀναγκαῖας γνώσεις, καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ κοινωνικοῦ βίου πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν πατρίδα, εὐθὺς θέλουσι φέρῃ· μίαν νέαν μορφήν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὐ μόνον ἐσωτερικῶς πρὸς εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικῶς πρὸς τὰ εὐνομούμενα ἔθνη πρὸς δόξαν ἀπάντων.

Ἡ ἐλευθερία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ παιδεία, εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι εἶναι τὰ πρῶτα στοιχεῖα εὐτυχοῦς πολιτείας· ὁ δὲ πλοῦτος τίποτε ἐστίν; ὑπηρέτης ἐκείνων καὶ μέσον, δι' οὗ ἐκεῖνα ἐνεργούμενα, λαμβάνουσι τὴν ἑαυτῶν τελειότητα· Ἐὰν δὲ πλουτῇ τις πρὸς ἡδονήν, ἢ διὰ νὰ κροτῇ εἰς τὰς ἀγοράς τῶν πόλεων ἄλλως, ἢ καύχησις αὐτοῦ μετ' ὀλίγον ματαιωθήσεται.

ται, ὅταν ἀποθάνῃ, συγκατασπῶν εἰς τὸν αὐτὸν τάφον καὶ τὴν ματαίαν ἐκείνην δόξαν· ὅστις ὁμῶς συνεισφέρει, ἐξ ὧν ἔχει, εἰς τὴν κοινὴν τῆς πατρίδος βελτίωσιν, ἐκεῖνος τῷ ὄντι καὶ ζῶν ἔτι εὐφραίνεται, καὶ ἀποθανὼν εὐφημίζεται διὰ τὴν πρὸς πάντας εὐεργεσίαν, τῆς ὁποίας τῆς ἀξίαν ἀμοιβὴν μόνον εἰς τὸν οὐρανὸν δύναται τις νὰ εὔρῃ· τοιοῦτοι ἐστάθησαν οἱ ἀαίδιμοι Ζωσιμάδαι καὶ Καπλάναι, καὶ ὁ ἄλλος τῶν τοιούτων εὐεργέτης χορὸς· τῶν ὁποίων τὴν μνήμην οὔτε δυνατὸν, οὔτε δίκαιον ἄλλως νὰ λησμονήσωμεν· ἀλλὰ καὶ ἐν εισόδοις, καὶ ἐν ἐξόδοις, καὶ ἐν ἀγοραῖς καὶ τριόδοις, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀναστροφαῖς νὰ ἀναφέρωμεν εἰς ἐκείνους τὴν μνήμην, πρὸς εὐγνωμοσύνην καὶ ζῆλον. Τούτων λοιπὸν καὶ τῶν τοιούτων ἃς γένωμεν μιμηταί· καὶ μάλιστα εἰς τὴν παροῦσαν ἀνάγκην.

Ἄνδρες Ἕλληνες, τὸ γλυκὺ τοῦτο ἡμῖν καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, ἐνθυμήθητε, ὅτι ἡ νεολαία, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πολιτεία ἡμῶν σαλεύει τὰς μελλούσας ἐλπίδας, ἐξέρπει ἤδη ἀπὸ τὰ παιδαγωγικὰ μαθήματα, ὡς τὰ ῥόδα ἀπὸ τῶν καλύκων, καὶ ζητεῖ ὑπερὸν πλουσιώτερον πρὸς καρποφορίαν, ἵνα μὴ ἀπομαρανθῶσιν εἰς αὐτὸ τὸ ἄνθος ὡς ἐξ ἀνομβρίας· ἐνθυμεῖσθε, ὅτι διδασκάλους κοινούς ἀκόμη δὲν ἔχομεν, σχολεῖα φιλολογικὰ σπανιώτατα, φιλοσοφικὰ οὐδὲ ἐν, ἐπιστημονικὰ, τεχνικὰ, ἐξ ὧν τὰ ἔθνη προβαίνουσι μάλιστα εἰς ὑπεροχὴν, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπαιτοῦσι τὴν συνδρομὴν τῶν πλουσίων· ἐνθυμεῖσθε δὲ ἔτι, ὅτι πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν κατηνάλωσαν οὐ μόνον ὑπάρχοντα μέχρις ὀβολοῦ, ἀλλ' ἐθυσίασαν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἑαυτῶν οἰκογενεάς εἰς τοὺς βωμοὺς τῆς Ἐλευθερίας· ἡμεῖς δὲ, ὅσοι ἐτύχομεν ἔξω τῶν πολυαναστενάκτων ἐκείνων ἀγώνων, ἐσυνωδεύομεν ἐκείνους μὲ μόνους εὐχάς· τί λοιπὸν μένει; ἢ διὰ νὰ γένωμεν καὶ ἡμεῖς συ-

νεργοὶ τῶν καλῶν, ὀφείλομεν νὰ ἐποικοδομήσωμεν ἐπὶ τῶν θεμελίων ἐκείνων αὐτὴν τὴν στέγην· ἐκεῖνοι μὲν τὴν ἐλευθερίαν, ἡμεῖς δὲ τὴν παιδείαν, ἐξ ὧν ὡς ἐπιθάσεως τῆς δικαιοσύνης ἐπισηρίζεται ὁ ἀγλαόμορφος ναὸς τῆς εὐνομίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

Ἄνδρες Ἕλληνες! οἱ πρόγονοι ἡμῶν πολλάκις εἰς τὰς περιστάσεις τῆς πατρίδος ἔδειξαν τὴν ἐαυτῶν περιουσίαν κοινὴν πρόσδοον πρὸς πᾶσαν δημόσιον χρείαν· ἐντεῦθεν ἄρα τείγῃ μακρὰ, περίβολοι διεξοδικοὶ, τοὺς ὁποίους ὠκοδόμουν καθαιροῦντες τὰς ἰδίας οἰκίας· ἐντεῦθεν προπύλαια πολυθρύλλητα, τῶν ὁποίων τὴν δόξαν οὐδ' ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψει· ἐντεῦθεν ναοὶ ὑπερθαύμαστοι, στόλοι πολυάριθμοι, νεώσοικοι, λιμένες, τὰ πάντα ἐν πᾶσι πλήρη καὶ θαυμαστά· καὶ ταῦτα εἰς ἐπίδειξιν τῶν κοινῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· εἰς τὰς ἀνάγκας ὅμως τῆς πατρίδος συνεισέφερον ὅχι πλέον διωρισμένα, ἀλλὰ μέτρον ἦν αὐτοῖς τῶν πραγμάτων ἢ χρεία· νῦν μὲν ἐν τὰ ἑκατὸν, νῦν δὲ ἐν τὰ πεντήκοντα· ἄλλοτε τὸ εἰκοστὸν, τὸ δέκατον, τὸ πέμπτον, τὸ ἡμισυ, καὶ τελευταῖον τὸ σύμπαν· καὶ εἰκότως· καθότι οἱ διὰ τὴν πατρίδα εὐτυχοῦντες, εἰς αὐτὴν ὀφείλουσι νὰ φυλάττωσι καὶ τὰς εὐτυχίας.

Νῦν δὲ σημειώσατε τελευταῖον καὶ τοῦτο· ἐὰν διωρίζετο εἰς ἡμᾶς ἐκ νόμου τινὸς νὰ προσφέρωμεν τὸ δέκατον ἕκαστος εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην τῆς πατρίδος, ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσωμεν τὴν ἀνάγκην ἀφεύκτως· νῦν δὲ ἀνάγκη μὲν προσάγεται οὐδεμία· ἀλλ' ἡ πατρίς αὐτὴ προτείνουσα τὰς χεῖρας μετὰ βλέμματος ἱλαροῦ, καὶ προσφέρουσα τὴν βίβλον ταύτην τῆς Ζωῆς ὑπόσχεται ἡμῖν τὴν ἀθανασίαν, οὐ βιάζουσα, ἀλλὰ ζητοῦσα τὴν προαίρεσιν καθαρὰν· τὸ ὅποιον τοσοῦτον μᾶλλον εὐφραίνει τὸν προαιρούμενον, ὅσον τὸ κατὰ βούλη-

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. Ο. Α. Π.

σιν κρείττον ἐστὶ τῆς ἀνάγκης. Ταῦτα μὲν παρ' ἡμῶν ὑμεῖς
 δὲ ἀκηκόατε, κρίνατε, συμπροθυμήθητε, προαιρεῖσθε, συνει-
 σφέρετε, περιθάψατε τὴν μητέρα· ἃς δεῖξωμεν εἰς τὰ ἔθνη,
 ὅτι τῷ ὄντι ἐσμὲν Ἕλληνες οὐ μόνον εἰς τοὺς κινδύνους ἀν-
 δρεῖοι· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς προαιρετικὰς συνεισφορὰς μεγαλό-
 θωροι· ἄξιοι τοῦ ὀνόματος, ἄξιοι τῆς ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

ΘΟΥΡΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΝ

ΤΟΥ

Α. ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, 1821.

Ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς, καὶ
ἐξαίρων τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἀφ' αἵματος.
Ἱερεμίας.

ΚΑΙ λοιπὸν τολμᾷ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ νὰ προκύψῃ
εἰς τὸ φῶς τῶν πεπαιδευμένων ὁ κάλαμος, καὶ λαβὼν ἀπροσ-
ποίητον παρρησίαν, κινεῖται οὐχὶ ὡς τὸ πρότερον ἐν αἰνίγ-
μασι, μήτε ἰσχνόν τι ὡς ἐκ προσωπείου ὑποφωνῶν, πειρώμε-
νός πολλαχῶς νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἀλήθειαν πανταχοῦ διὰ τὸν
φόβον τῶν ὄντων τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν. Ἀλλ' ἤδη τῆς φωνῆς
τῆς Πατρίδος καλούσης τρανῶς, *Τίς ἀγορεύει βουλευέται,*
ἀναπηδᾷ εἰς τὸ θῆμα, ἀνυψοῖ τὴν φωνήν, λαλεῖ παρρησία,
καὶ κινεῖ τοὺς ἐχυτοῦ πολίτας πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς πα-
τρίδος ἀφόβως. Ὡς τῆς μεγάλης τῶν πραγμάτων μεταβολῆς!
Ὡς τῆς θείας πρὸς τὸ γένος τῶν χριστιανῶν εὐεργεσίας! καὶ
τῆς τῶν νέων Ἑλλήνων ἀνδρίας τε καὶ εὐτολμίας!

Εἰς μὲν τὸν παρελθόντα αἰῶνα, πρὸ ὀλίγων ἤδη ἐτῶν ἤ-
σαν τὰ πράγματα ὡς ἐν σκότει καὶ ζόφῳ βαθεῖ, καὶ τὸ ἐπ-
τακέφαλον θηρίον (ὃ πῶς νὰ διέλθῃ τὸν λόγον ἀδακρυτὶ) κα-
τεῖχε πάντα τὸν καθ' ἡμᾶς ὀρίζοντα ὀλεθρίως, φόβον μὲν

καὶ τρόπον καὶ πῦρ ὅλως, ὥς ἀπὸ μυρίων ἐκπνέων σωμαμάτων, ἀπὸ δὲ τῆς ἰοσόλου οὐρᾶς ἐπιπέμπον τὸν θάνατον ἐπὶ πάντας· νῦν δὲ μόλις μία ἀκτὶς ἡλίου ἐσελάγισεν ἐν τῷ σκότει, μόλις ἢ ῥοδόδακτυλος ἡὼς, ὁ τῆς ἐλευθερίας χρυσοπάρυφος ἄγγελος ἤρχισε νὰ προκύπτῃ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ἰδοὺ τὸ Ἡράκλειον γένος, τὸ καὶ πάλαι μὲν κλειζόμενον, καὶ νῦν ἐξ ὑπαρχῆς δοξαζόμενον, ἀνοίξαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀναγνωρίσαντες τὰ οἰκεῖα συμφέροντα, ἀνεπηδήσαν ἐκ μέσων τῶν ἀλύσεων πρὸς τὴν ἱερὰν ἐλευθερίαν, πῦρ καὶ μάχαιραν ἐπιφέροντες ἐναντίον τῆς Ὑδρας, ταύτην λέγω τὴν ἐκ τοῦ βάθους μὲν τῆς Ἀσίας προελθοῦσάν ποτε, νῦν δὲ τὸ ἱερὸν τῆς σεβασμίας Ἑλλάδος κατέχουσαν ἔδαφος, καὶ μυρίων κακῶν καὶ εἰς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος γεγεννημένην αἰτίαν, μάλιστα δὲ εἰς τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν πεπληρώται ἡ προθεσμία τῆς Τυραννίας, καὶ ἡμεῖς ἀποδυθέντες, ἀνεπηδήσαμεν εἰς τῆς πάλης τὸ σάδιον, τῆς ὁποίας τὰ ἄθλα πρόκεινται, ἔαν μὲν νικῆσωμεν, ἡ Ἐλευθερία· ἔαν δ' ἀποτύγωμεν, ὁ μέγιστος κίνδυνος, καὶ ἡ ὀλόκληρος τοῦ γένους παντὸς ἐξουδένωσις, πρέπει νὰ ἀναδεχθῶμεν τὸν ἀγῶνα τοῦτον μετὰ προθυμίας καὶ λελογισμένως, ἓνα σκοπὸν, ἓν μόνον ἔχοντες τέλος, ἡ κατορθώσαντες νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ἀποτυχόντες νὰ συνενταφιασθῶμεν εἰς τὰ αἵματά μας· καθότι εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἐπεβάρυνε τοσοῦτον μᾶλλον τὸ πάθος, ὥστε μήτε αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ὑποφέρουσι πλέον τὸν ἀνδραποδισμόν τῶν τυράννων, μήτε ὁ τράχηλος ἄνωθεν τὸν ζυγόν, μήτε κάτωθεν τὰς ἀλύσους οἱ πόδες. Δι' αὐτὴν τὴν ὥραν λοιπὸν ἐσάλπισέ ποτε ἡ σὺλπιγξ τοῦ Ἀποστόλου » ἡ μὲν νῦν προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικε· ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός.

Χωρεῖτε λοιπὸν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἀνδρεῖοι ἀνδρείων γόνων ἀπόγονοι, χωρεῖτε εἰς τὴν ἐλευθερίαν, διέλθετε διὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ζιφηφόροι δεξιᾷ, καὶ ἀριστερᾷ, εἰς μὲν ἑκατὸν, καὶ οἱ ἑκατὸν μυρίους ἐν δυνάμει τοῦ Θεοῦ κατακόπτοντες, καὶ μηδεὶς Ἕλληνα ἀμφιβαλλέτω, ὅτι ἡ νίκη θέλει σταθῆ μεθ' ἡμῶν, ἐπιστηριζόμενος καὶ εἰς ἄλλα μὲν πολλὰ, μάλιστα δὲ εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα· πρῶτον μὲν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς θείας Προνοίας, καὶ δεύτερον εἰς τὴν ἀνδρίαν καὶ γενναϊότητα τῶν νέων τῆς Ἑλλάδος Ἡρώων· εἰς μὲν τὸν Θεόν, καθότι ἐν πολλοῖς μέχρι τοῦδε ἐφάνη λαμπρῶς προηγουμένη ἡ θεία βοήθεια, τὰ μὲν ἡμέτερα διευθύνουσα, τὰ δὲ τῶν Τυράννων καταστρέφουσα πανταχόθεν· εἰς δὲ τὴν ἀνδρίαν αὐτοῦ γένους ἡμῶν, καθότι εἰς μίαν τοιαύτην ἐξ ἀρχῆς καθ' ἡμῶν ὀργὴν τοῦ Τυράννου, εἰς τοσαύτην καὶ τηλικαύτην τυραννίαν, αὐτῇ ἐαυτῆς αἰεὶ δυνατωτέραν δι' ὑπερβολὴν ὕβρεως, καὶ βαρβαρότητος ἀποβαίνουσιν· εἰς τοιαύτην λέγω ἀλαζονίαν δυνάμεως, ποῖον ἄλλο ἔθνος ὑποταχθὲν, ἐδύνατο νὰ διασώσῃ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν; καὶ ἔμως οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τοιοῦτον ζυγόν, καὶ ἐν τοιούτοις δεινοῖς, καὶ τὴν θρησκείαν αὐτῶν διεφύλαξεν ἀπκράλλακτον καὶ ἀμώμητον, καὶ τὴν γλῶσσαν διέσωσαν, καὶ τέλος πάντων καὶ σημεῖα ὕψουσιν ἐν μέρει τῆς ἐλευθερίας διετήρησαν παραδόξως, οὐκ εὐκαταφρόνητα τρόπαια κατὰ καιροὺς ἀναστήσαντες κατὰ τῶν Τυράννων· οἱ ἦρωες τῆς Σπάρτης, οἱ τῆς ἐλευθερίας ἀρχῆθεν προστάται, ἔτι καὶ νῦν ἀναπαύονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἐλευθερίας εἰς τὰ ὄρη τῆς Λακωνίας· οἱ Λέοντες τοῦ Ὀλύμπου ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἑλλάδος, ὁμοίως καὶ οἱ Σταυραετοὶ Σουλιδῶται, ἑκατὸν ἤδη περίπου χρόνους ἐνοχλούμενοι πολλαχῶς, καὶ ἐπιβουλευόμενοι ὑπὸ τῶν πέριξ βαρβάρων καὶ ἀθείων ἐχθρῶν, ἐπέφερον πολλάκις τὸν ὄλεθρον εἰς αὐτοὺς

οὔτε ὑπάρχοντα λογιζόμενοι, οὔτε ζῶν μετροῦντες, ἀλλὰ πρὸς μόνην ἀφορῶντες τὴν ἐλευθερίαν· καὶ μόλις νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις ἐνδόντες πρὸς ὀλίγον τῷ μετὰ πολλῆς μὲν τῆς δυνάμεως, πλείονος δὲ τῆς ἀπάτης, καὶ πανουργίας ἐφορμήσαντι τυράνῳ ἐκείνῳ, εὐθὺς ἀναλαβόντες τό τε φρόνημα καὶ τὰ ὄπλα ἐξ ὑπαρχῆς, ἀνεπηθήσαν αὐθις καὶ νῦν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, τῆς ὁποίας τὰ ποτιμώτατα ὕδατα ἔπιον ἐξ ἀμνημονεύτων αἰώνων· καὶ ἤδη ἔχοντες τὴν ῥομφαίαν εἰς τὰς χεῖρας ἀνατεταμένην, ἀποδίδουσιν εἰς αὐτοὺς τὸ ποτήριον τῆς ἐκδικήσεως ὑπερεκχυνόμενον. Αὐτὰ τὰ δύο λοιπὸν εἶναι τὰ πρώτιστα, εἰς τὰ ὁποία ἐπιστηρίζεται μᾶλλον ἡμῶν ἡ ἐλπίς, ἢ τε τῆς θείας προνοίας ἀντίληψις, καὶ ἡ ἀνδρία τοῦ γένους, ὁ μόνος τῶν προγόνων χαρακτηρ, διὰ πολλῶν αἰώνων ἀποσωθεῖς εἰς ἡμᾶς.

Ἄλλ' εἰς τοιοῦτον χαρακτηρὰ πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, ὧ φίλοι Ἕλληνες, ὅτι προσαπαιτοῦνται ἔτι τέσσαρά τινα παρ' ἡμῶν· πρῶτον μὲν ἡ ὁμόνοια, τοῦτ' αὐτὸ δηλονότι ἡ ψυχὴ τῶν κοινῶν καλῶν ἔργων, ἣτις μόνῃ ὑπόσχεται μάλιστα τὴν εὐτυχίῃ τοῦ πράγματος ἔκθασιν· μέσον ὁμῶς νὰ ἔλθωμεν εἰς αὐτὸ, καὶ νὰ ἐνωθῶμεν εἰς τὸν ἱερὸν καὶ δίκαιον τοῦτον ἀγῶνα πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας, εἶναι τὸ νὰ ἀφήσωμεν πρῶτον ὅτι πῶτος ἔχωμεν πρὸς ἀλλήλους· καθότι αἰμεγάλοι τῶν πολιτικῶν πραγμάτων μεταβολαὶ ἀπαιτοῦσι προηγουμένως μεταβολὴν ἐν τοῖς ἠθικοῖς· τὴν δὲ ἀλήθειαν ταύτην ἐβεβαίωσε μάλιστα πάντων Θρασύβουλος ἐν Ἀθήναις, ὁ διασώσας ἐκεῖσε τὴν ἐλευθερίαν· ὅστις ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν τροπαιοῦχος κατὰ τῶν Τυράννων, ἐκήρυξεν ἐκεῖνο τὸ σωτήριον κήρυγμα, Ἀμνηστεία τῶν πρὸ Εὐκλείδου· ἀλλέως δὲ, ἂν ἐτρέποντο πρὸς ἐκδίκησιν ἐπ' ἄλ-

λήλους, ἀνάγκη ἦττον νὰ κατακοπῶσι, καὶ νὰ γένωσι τὰ ἔσχατα αὐτῶν χείρονα τῶν πρώτων.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπαιτεῖται, ὡς εἴρηται, εἰς τὰς μεγάλας μεταβολὰς, καὶ μεταβολὴ προαιρέσεως, δεῦτε ἴδωμεν εἰς τίποτε ἄλλο δυνάμεθα μᾶλλον, καὶ συμφερώτερον νὰ δεῖξωμεν τοῦτο, ἔξω ἀπὸ τοῦ νὰ συγχωρήσωμεν ἀλλήλους τὰ προλαβόντα ἡμῖν παραπτώματα, ἐκπληροῦντες ἅμα καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν καυχώμεθα μάλιστα εἰς τὸν παρόντα ἀγῶνα; καὶ πῶς θέλωμεν ἐνώση τὰς τῶν ἀπάντων ψυχὰς εἰς μίαν πρὸς ἀπόλαυσιν, ὣν ἐλπίζομεν, ἐὰν μὴ σηκώσωμεν πρῶτον ἐκ τοῦ μέσου τὰ τὴν ἱερὰν κωλύοντα ἔνωσιν; ὁ βίος ἡμῶν εἰς τὸ ἐξῆς λογίζεται βίος νέος· τὰ δὲ νέα, διὰ νὰ ῖναι φερωνύμως τοιαῦτα, πρέπει νὰ εἶναι ἀπλᾶ καὶ ἄμικτα παντελῶς ἀρχαίων κακῶν. Πῶς οὖν ἡμεῖς παλαιότατα τρέποντες πάθη, θέλομεν ἀποκτήσῃ ἀληθῶς νέον βίον, ἐξ οὗ ἐλπίζομεν τὴν νέαν ταύτην μεταβολήν; οὐκ ἔστιν οὐδένα τρόπον. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐναγκαλισθῶμεν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τὴν ἀρετὴν τῆς ἀπλότητος, ἥτις ἐστὶν ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη· καὶ αὐτὴ ἔστω ἀρχὴ τῆς καὶ κατὰ τᾶλλα τοῦ ἥθους μεταβολῆς· μνησικακία δὲ καὶ βασκανία καὶ φθόνος, καὶ τοιοῦτος χορὸς τῶν παθῶν ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν παντελῶς, οὐ μόνον πραττόμενα, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπινοίαις ψυχαῖς οἰκουροῦντά τε καὶ τρεφόμενα. Ἐστω δὲ ἡμῖν τὸ χαριόσουν ἐκεῖνο ἄσμα ἀπὸ σωτηρίας εἰς σωτηρίαν μεταφερόμενον φερωνύμως, καὶ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον πρὸς ἀλλήλους, τὸ Συγχωρήσωμεν πάντα τῇ ἀναστάσει.

Μετὰ τὴν ὁμόνοιαν δεύτερον χρέος ἔχομεν νὰ πειθώμεθα εἰς τοὺς Ἀρχοντας· ἐπειδὴ καθὼς καὶ ἄλλα πολλάκις σοφὰ καὶ εὐνομούμενα εἶναι, πρὸς ταῖς ἀρεταῖς ἔχουσι καὶ ἐλαττώμα-

τα μεταξὺ, οὕτως ἀποδίδουσί τινες καὶ εἰς τὸ γένος ἡμῶν τὸ φιλόνεικον καὶ δυσπειθές εἰς τοὺς Ἄρχοντας· ἐπειδὴ φαίνονται πολλοὶ ἐπιρρεπέστεροι εἰς τὸ διδάσκειν καὶ συμβουλεύειν, παρὰ εἰς τὸ ἀκούειν καὶ μανθάνειν· καίτοι ἄλλως πως τοῦτο θεωρούμενον, κατατάττεται μᾶλλον εἰς τὰ προτερήματα, ὡς χαρακτηρ τῶν φρονούντων ἐν πᾶσι τὶ περισσότερον· Ἐπειδὴ ὅμως τὰ φρονήματα ἐκάστου εἶναι διάφορα, αἱ δὲ διαφοραὶ φέρουσιν αἰείποτε διχονοίας καὶ ἔριδας εἰς τὰ πράγματα, ἐξ ὧν συμβαίνουνσι μέγιστοι κίνδυνοι, πρέπει νὰ χωνεύσῃ ἕκαστος τὸ φρόνημα τοῦτο ἐν ἑαυτῷ, καὶ νὰ δείξῃ ὅλον ἑαυτὸν πρόθυμον εἰς ὁποιανδήποτε διορίζεται τάξιν παρὰ τῶν Προϋχόντων, ἐκ τῶν προγόνων ἡμῶν ἔχων τὸ παράδειγμα καὶ εἰς τοῦτο· Ἰδοὺ ὁ Σωκράτης, ὅστις καὶ διδάσκαλος τῆς ἠθικῆς ἐστάθη ὁ ἐμπειρότατος, καὶ στρατηγὸς ἐδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ περισσότερον ἄλλων, ἀλλ' ὅμως δεχόμενος τὰξιν ἐν ταῖς μάχαις ἀπλοῦ στρατιώτου, ταύτην ἐφύλαττεν ἀκριβῶς, ἐν ταύτῃ ἡρίστευε, πειθόμενος τοῖς παρὰ τῶν ἀρχόντων προστεταγμένοις. Ἀριστείδης δὲ αὐθις ἐν Πλαταιαῖς νικήσας τοὺς Μήδους, ὀλίγον πρότερον ἐλθὼν εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, στρατηγὸν ἤδη ὄντα, καὶ ἀφείς τὴν παλαιὰν ἐχθροπάθειαν, παρέδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὰς προσταγὰς ἐκείνου τὸ παρὰ πᾶσιν ἐκεῖνο θρηλλούμενον εἰπών. » Καίρως, ἦ » Θεμιστόκλεις, νὰ ἀφήσωμεν ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους παιδαριώδη πάθη, καὶ νὰ βοηθήσωμεν τὴν πατρίδα συμφώνως, » κινδυνεύουσαν ἤδη, σὺ μὲν ἄρχων καὶ ἐπιτάττων, ἐγὼ δὲ » ὑπακούων καὶ συμβουλευών. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὰς ἀρετὰς πρὸς τῷ συμφέροντι ὀφείλομεν καὶ ἐν λόγῳ κληρονομίας νὰ μιμώμεθα μάλιστα· στρατηγὸς ἐτάχθη παρὰ τῆς πατρίδος; τὴν τοῦ στρατηγοῦ τάξιν φυλάττων, μηδὲν ἄλλα περιεργαζόμενος, ἀπόβλεπε εἰς μό-

νην τὴν νίκην· στρατιώτης ἀπλοῦς; τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενος, ποίει προθύμως τὸ προσταττόμενον· καὶ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ πρὸς τὸ θανεῖν, τοῦτο φέρει ἀδιαφόρως. Πολιτικὸν ἀξίωμα ἔχεις; εἰς τοῦτο καταγίνου, τὰ ἀνήκοντα πρὸς τὸ ἀξίωμα ἐκτελῶν ἀξίως τῆς ὑποσχέσεως· Πλούσιος εἶσαι; πρόσφερε τὸ μέρος τοῦ πλούτου εἰς τῆς πατρίδος τὰς χρείας· διὰ τὴν ἀπολαύσης ἐλευθέρως τὸ ὅλον· Ἱερεὺς εἶσαι, Διδάσκαλος, Γεωργός, πᾶς ὅστισούν, ἐν ᾧ ἐκλήθη ἕκαστος, ἐκεῖ καὶ μενέτω· ἔνθα ἀπροφασίως ἐκτελῶν τὰ προσήκοντα, πειθόμενος εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἐλπίζετω μετὰ τῆς ἀμοιβῆς καὶ τὴν δόξαν. Ἐπειδὴ καθὼς τὰ τοῦ σώματος μέλη πείθονται εἰς τὰ νεύματα τῆς ψυχῆς πρὸς ὑπηρεσίαν, οὕτω πρέπει καὶ τὰ μέλη τοῦ πολιτεύματος νὰ πείθονται εἰς τὰς προσταγὰς τῶν προῖσταμένων πρὸς σωτηρίαν. Διὸ θαυμάζονται μάλιστα οἱ προῦχοντες τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι ἐμάνθανον ὁμοίως τὸ ἄρχεσθαι, καὶ τὸ ἄρχεῖν· δὲν λέγω ὅμως τοῦτο τὸ νὰ μὴν συμβουλευῇ τις, ὅ,τι ἂν γινώσκῃ συμφέρον εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὰς ἰδέας αὐτοῦ ἐριστικῶς πρὸς τοὺς Προῦχοντας, τὸ ὅποιον καὶ ὧς καλόν, ἂν προτείνηται, ἔπεται νὰ φέρῃ ταρχὴν καὶ διαίρεσιν εἰς τὰ πράγματα. Ἐπειτα, ὅστις εἶναι φιλόπατρις δειξάτω τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν ἐν τοῖς ἔργοις, ὡς εἴρηται, ἐν οἷς προσδιώριται, καὶ ἐν ταῦθα θέλει λάβῃ δόξαν μεγαλητέραν· καθότι τὸ πράττειν, καὶ τοι εἶναι δεύτερον τοῦ λέγειν, κατὰ τὸν Ἀθηναῖον δημαγωγόν, εἶναι πρῶτον ὅμως κατὰ τὴν δύναμιν.

Τρίτον δὲ μετὰ τὸ πείθεσθαι ταῖς ἄρχουσι χρέος ἔχομεν νὰ νομίζωμεν, ὅτι πᾶσα ἡ περιουσία ἐκάστου ἡμῶν πρόκειται κοινὴ εἰς τὸ μέσον πρὸς τὰς χρείας τῆς παρούσης ἀνάγκης, χωρὶς νὰ φειδόμεθα οὐδενός ὡς ἰδίου, καθότι ὁ προκείμενος ἀγὼν εἶναι μέγας, καὶ ἐπικίνδυνος, καὶ ἂν μὲν κατορθωθῇ, πᾶσα ἡμῶν ἡ περιουσία δὲν εἶναι αὐτοῦ παντε-

λῶς ἀνταξία· ἐὰν ἑμῶς προσκίψωμέν τι πάντα ἐκεῖνα γίνονται μάταια, καὶ λάφυρα τῶν Τυράννων μὲ τὸν κίνδυνον καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐχόντων. Οὕτω λοιπὸν τοῦ πράγματος ἔχοντος, πρέπει νὰ συνεισφέρωμεν, ἀφ' ὧν ἔχει ἕκαστος, ἂν μὲν ἦναι χρεῖα πολλῶν, πολλὰ· ἐὰν δ' ὀλίγων, ὀλίγα. Τοιαῦτα ἦσιν καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν τὰ ἥθη, τὸ τὰ πάντα συνεισφέρειν εἰς τὴν τῆς πατρίδος ἀνάγκην, καὶ μόνον πρὸς ἓν ἀποβλέπειν τὴν ἐλευθερίαν. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὁ βίος ἡμῶν λογίζεται νέος, πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ φρονήματα γενναϊότερα, ἀνάλογα πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς περιστάσεις. Ἐπειδὴ, καθὼς, ὅταν ἐγεννήθημεν φυσικῶς, οὐδὲν ἔχοντες ἐκ κοιλίας μητρὸς, πρὸς ἓν μόνον ἐνησμενίζομεν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, οὕτω καὶ νῦν ἀναγεννηθέντες πολιτικῶς εἰς ἓν ὀφείλομεν νὰ ἀποβλέπωμεν, τὴν ἐλευθερίαν· ἐξ ἧς ἡμῖν ἔπειτα περιουσία καὶ πλούτη ἐξ ὑπαρχῆς, καὶ πᾶσα ἐπιρρεῦσει ἡ εὐδαιμονία. Ἐπειτα αἰσχρὸν, ὡς ἄνδρες Ἕλληνες, βιαζόμενοι μὲν νὰ γεμίζωμεν τὰ ταμεῖα τῶν Τυράννων μὲ τοὺς ἰδρωτάς ἡμῶν πρὸς δουλείαν, εἰς δὲ τὴν παροῦσαν ἀνάγκην νὰ μὴ συνεισφέρωμεν ἐκόντες τὸ πᾶν πρὸς ἐλευθερίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ ὅποῖον ἀνελάβομεν τὸν παρόντα ἀγῶνα εἶναι κοινόν, αὐτὴ δηλονότι ἡ ἐλευθερία, κοινὰ πρέπει νὰ ἦναι καὶ πάντα τὰ μέσα, δι' ὧν δυνηθησόμεθα νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο, ἡ περιουσία, αἱ φροντίδες, οἱ μόχθοι, αὐτὴ ἡ χύσις τοῦ αἵματος μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος.

Τέταρτον δὲ, μετὰ τὰς συνεισφοράς αὐθις κεφάλαιον θέλει ὁ λόγος τὴν τῶν κινδύνων καταφρόνησιν, τὸ ὅποῖον ἔχει διπλὴν τὴν ὠφέλειαν, τὴν τε ἐκβασιν τοῦ μεγάλου τούτου ἐπιχειρήματος, καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ αἵματος· ἐκεῖνο μὲν, ἐπειδὴ οἱ φιλόφυχοι ποτὲ δὲν κατάρθρωσάν τι ἄξιον πρὸς ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀπορεύειν πανταχοῦ τοὺς κινδύνους,

ὑπέπεσαν εἰς δουλείαν, τὸ μὲν κατὰ μέρος οἰκονομοῦντες, τὸ δὲ ὅλον προδίδοντες, καὶ τὸν ζυγὸν τῶν Τυράννων εἰς ἀπεράντους αἰῶνας ἐν πολλοῖς στεναγμοῖς ὑποφέροντες. εἰς δὲ τὴν τοῦ αἵματος αὐτοῖς οἰκονομίαν ὠφέλιμον γίνεται, καθότι οἱ τολμῶντες νὰ ἀποθάνωσιν εἰς τὰς μάχας, εἰς μὲν τοὺς ἐχθροὺς φέρουσι τὸν ὄλεθρον ἀληθῶς, αὐτοὶ δὲ διασώζονται τροπαιοῦχοι. Τοιαύτη ἦτον ἡ ἀπόφασις τῶν ἀθανάτων προγόνων εἰς τὸν Μαραθῶνα, τοιαύτη καὶ ἡ τόλμη εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἐξ ὧν προῆλθεν ἡ παράδοξος σωτηρία ἐκείνη αὐτοῖς τε τούτοις καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι.

Ναὶ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες (Ἑλλήνας δὲ λέγω ἐνταῦθα, οὐ μόνων αὐτοὺς τούτους τοὺς γεννηθέντας ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀγαθοὺς αὐτῶν συμμάχους, τοὺς τὸν ἱερὸν καὶ δίκαιον τοῦτον κίνδυνον ἀραμένους μετὰ τῶν Ἑλλήνων, Βλάχους, Μολδαύους, Σέρβους, Ἀλβανούς, καὶ ὅσους ἄλλους ἡ θρησκεία, καὶ γλῶσσα, καὶ προαίρεσις ἦνωσε μετ' ἐκείνων πρὸς ἐλευθερίαν). Ναὶ ὦ ἄνδρες σύμμαχοι! ἀνερρίψαμεν ἅπαξ τὸν κύβον τῆς τύχης ὑμῶν, πρέπει νὰ δεῖξωμεν καὶ τὰ βουλευμάτα τοῖς φρονήμασιν ὅμοια, καὶ τὰ τῶν βουλευμάτων ἀκόλουθα, καὶ τὰ μὲν σώματα ἡμῶν ἔχοντες ὡς ἀλλότρια, τὰς δὲ ψυχὰς ἠνωμένους εἰς μίαν, μίαν καὶ σωτηρίαν, καὶ εὐτυχίαν νὰ στοχαζώμεθα, ἢ νικήσαντες νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἐλευθερίαν, ἢ τούναντίον νὰ ἀποθάνωμεν μετὰ δόξης μαχόμενοι· εἰδότες, ὅτι δὲν ἐγεννήθημεν μόνον διὰ τοὺς γονεῖς ἡμῶν ἕκαστος, ὥστε νὰ προσμένωμεν τὸν αὐτόματον θάνατον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πατρίδα, τὴν κοινὴν καὶ γλυκεῖαν μητέρα, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς πάσχουσαν ἤδη ὀφείλομεν θάνατον τὸν ἐκ προαιρέσεως, τὸν ἐνδοξότατον, τὸν ἡρωϊκώτατον. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ὅλους μικροὺς τε καὶ μεγάλους νὰ δεῖξῃ ἕκαστος, ἐν ᾧ ἂν ταχθῇ, ἑαυτὸν προθυμότερον· σπεύδων δηλονότι νὰ

ἐκτελέσῃ ἀπροφασίστως, καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου τοῦτ' αὐτὸ, εἰς τὸ ὁποῖον διώρισεν αὐτὸν ἡ πατρίς. Ὁ μὲν πολιτικὸς τὰ βουλευμάτα, ὁ δὲ στρατηγὸς ἀμέμπτως τὴν στρατηγίαν, ὁ δὲ στρατιώτης τὴν εὐπείθειαν καὶ εὐτολμίαν· ὁ δὲ ἱερεὺς τὰς εὐχὰς, ὁ δὲ γέρων τὰς συμβουλὰς, αἱ δὲ γυναῖκες αὐταὶ τὴν τυχούσαν ὑπηρεσίαν· τοῦτο δὲ οὕτως ὑπὸ πάντων γενόμενον, καὶ ὡς ἀπὸ μιᾶς γνώμης καὶ προθυμίας ἐνεργηθὲν, πῶς οὐ γενήσεται τῷς μὲν ἐχθροῖς φοβερόν, ἡμῖν δὲ ὠφελιμώτατον; Βλέπομεν δὲ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες! καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ὅσα κοινῶς μὲν βουλευόνται ἄνθρωποι, ἔπειτα δὲ ἕκαστος αὐτῶν νομίζει ἴδιον ἔργον νὰ φέρῃ πρῶτος αὐτὸς εἰς ἕκαστιν τὰ βεβουλευμένα, πεποιθὼς τρόπον τινὰ ἑαυτῷ, ὅτι ἄνευ αὐτοῦ οὐδὲν γενήσεται τῶν δεόντων, οἱ τοιοῦτοι κατορθώνουσι μάλιστα, καὶ ἂν εἶναι τὰ πράγματα δυσκατόρθωτα· ὅσοι ὁμῶς ἀποφασίζουσι μὲν βουλευόμενοι, εἰς δὲ τὴν πράξιν ἀποθλέπουσι πρὸς ἀλλήλους, αὐτὸς μὲν ἕκαστος ὀπισθοδρομῶν, εἰς δὲ τὸν πλησίον ἐλπίζων, οὐδὲν κατορθοῦσι· καθότι, ἐὰν ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας ὁμοίως ἕκαστος ἀφελῇ, εὐθὺς εὐρεθήσεται τὸ ὅλον νεκρὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν βουλευμάτων· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐκ τῆς τῶν κατὰ μέρος συνδρομῆς συγκροτεῖ τὴν οἰκείαν δύναμιν πανταχοῦ· ὥστε ἥτε φύσις τοῦ πράγματος, ἥτε παρούσα ἀνάγκη, καὶ αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος πανταχόθεν πείθων ἡμᾶς, ἀπαιτοῦσι τὴν παρὰ πάντων συνδρομὴν, καὶ ἐτοιμότητα πρὸς τὸ πράττειν, ὅτι ἂν ἕκαστος προσδιωρισθῇ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ.

Λέγουσι δὲ τινές, ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶναι πολλὰ τολμηρὸν, καὶ φόβος μήπως ἀποτυχίῃ τις φέρῃ ζημίαν χείρονα τῆς πρώτης· εἰς ἅπαν τὸ γένος· εἰς ἐμὲ ὁμῶς οἱ λόγοι τῶν τοιούτων δὲν φαίνονται λόγοι ἀρμόζοντες εἰς τὰ πνεύματα καὶ φρονήματα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὡς λόγοι δειλῶν,

καὶ κατεπτομένων, ἢ ἀνθρώπων ἐχθρῶν τοῖς κοινῇς ἐλευθερίας καὶ εὐδαιμονίας· δειλῶν μὲν, καθότι, εἰς τὰς ἡρωϊκὰς καὶ μεγάλας μεταβολὰς τῶν πραγμάτων, ἀνάγκη μὲν νὰ συμβαίνωσιν ἐσθότε καὶ κίνδυνοι, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων ὄφελος καὶ μικρὸν ἦ, ὥς ἐν τοῖς τοιούτοις, ὑπερέχει αὐξόμενον ὕστερον πολλῷ μᾶλλον τῷ μέτρῳ τὴν προλαβοῦσαν ζημίαν· ἔπειτα μέχρι τίνος ἡ νομιζομένη αὕτη φρόνησις; μέχρι τελευταίας ἡμῶν ἀπωλείας; ὦ τῆς ἀθλιότητος!

Ἀδείμαντος ὁ Κορίνθιος εἰς τὸν μέγαν ἐκεῖνον κίνδυνον τῆς Ἑλλάδος, βλέπων τὸν Θεμιστοκλέα ἐπιμένοντα νὰ γένῃ ἡ Ναυμαχία εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ φθόνῳ μᾶλλον, ἢ λόγῳ κινούμενος, ἀπεσφενδόνησε πρὸς αὐτὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκεῖνο τὸ περιχθόμενον, ὅτι τοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσι προεξισταμένους μαστιγοῦσι. Ναὶ, ὦ Ἀδείμαντε, ἀλλὰ τίς εἶδε πάλιν τὸν ὑπολειπόμενον στεφχνούμενον; τίς εἶδεν ἄοπλον, ἢ ἄτολμόν ποτε τροπαιοῦχον; Ἡξέυρομεν ἅπαντες, ὅτι ἡ δοκοῦσα τότε σωφροσύνη (ἴνα μὴ εἴπω δειλία) τοῦ Κορινθίου καὶ τοῦ Σπαρτιατοῦ Ναυάρχου, ἐὰν δὲν εὗρισκον ὑπερισχύσασαν τὴν εὐτολμίαν καὶ σύνεσιν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὸν ὀλεθρον γενικὸν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα· νῦν δὲ ὡς ἀπὸ τινος θείας ἐπιπνοίας, ἡ μετὰ λόγου καὶ ἀνδρίας ἐπιμονὴ ἐκείνου τοῦ Ἡρώος διέσωσε τὸ γένος ἡμῶν μέχρι τοῦδε. τοῦναντίον δέ, ἐὰν τότε ὑπερίσχυεν ἡ δειλία, ἀνάγκη ἦτον νὰ ἤμεθα σήμερον δισπαρμένοι ἴσως, ὥσπερ οἱ Ἑβραῖοι, ἐὰν ἦτον δυνατὸν νὰ διασώσωμεν καὶ τοιαύτην ὑπαρξίν ἀμυδράν· οὕτως ἡ ἀρετὴ τῆς εὐτολμίας καὶ τῆς συνέσεως ἐνός, διέσωσε τότε τὴν Ἑθνικὴν ἡμῶν ὑπαρξίν μέχρι τοῦδε· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς δειλοὺς. Εἰ δὲ τινες καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου κέρδους ἀγόμενοι, τοιούτους ἐνσπείρουσι λόγους, ὡς ἐνώσαντες τὰ ἐκυτῶν συμφέροντα μετὰ τῶν Τυράννων, πρὸς

ταύτους, βραχὺς χρειάζεται λόγος· ὡς ἐνθυμηθῶσιν οἱ τοιοῦτοι τὸ πάθος τοῦ Κιρσύλου ποτὲ ἐν Ἀθήναις, προσέχοντες πανταχόθεν νὰ μὴ ὑποπέσωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν δικαίαν ὀργὴν τῶν πολλῶν, τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἰεροῦ πράγματος κοπιώντων, καὶ κινδυνευόντων, καὶ ἀπολέσωσι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν μετὰ μυρίων ἄρῶν, καὶ δικαίως.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἴσως λέγει τις, εἶναι πάντα καλὰ καὶ δίκαια, πλὴν ὁ ἄγων θέλει φέρῃ καὶ πολὺν χύσιν αἵματος· ναὶ ἀγαπητὲ, ἀλλὰ τί μοι κέρδος πάλιν νὰ ζῶ ἐν ζυγῷ ὥς οἱ βόες; γλυκυτέρα μιᾶς ἡμέρας ζωῇ μετ' ἐλευθερίας, ἐὰν κατορθώσωμεν τοῦτο, παρὰ νὰ κακοζῶμεν ὑβρίζοντες, καὶ διηνεκῶς τυραννούμενοι. Ἐὰν ὅμως δὲν ἀζιωθῶμεν νὰ εὐρωμεν ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, ἔτι ζῶντες, καλλήτερον νὰ εὐρωμεν ἀνάπαυσιν εἰς τὸν τάφον προαιρετικῶς, τὸν ὅποιον ἀναγκαίως μετ' ὀλίγον θέλομεν χαιρετήσῃ φυσικῶς. Ναὶ γλυκὺς μὲν ὁ βίος, ἀλλ' ἡ τυραννία ἀποτελεῖ αὐτὸν τοῖς αἰσθανομένοις πικρὸν, ἀγέλαστον, σκυθρωπὸν, καὶ ὅλως ἀβίωτον· ὁ δὲ τῆς ἐλευθερίας, ἡδὺς, ἄνετος, φαιδρὸς, μεγαλόφρων, ἐνθουσιῶν, διεγείρων τὰ ἔθνη εἰς ἐπιστήμας, καὶ τέχνας, καὶ φρονήματα καὶ πράξεις ἐνδόξους.

Πῶς λοιπὸν πρὸς τοιοῦτον γενικὸν ἀγαθὸν νὰ φεισθῶμεν τὴν ἐν μέρει θυσίαν τοῦ αἵματος; μία Πανοῦκλα, αὕτῃ λέγω, ἡ ἐκ τῆς βαρβαρότητος τῶν τυράννων συμβαίνουσα συνεχῶς εἰς ἡμᾶς θανατηφόρος πληγὴ, δὲν εὐχαριστεῖται μὲ τὴν ἀπώλειαν εἰς ἓν ὅλον ἔτος, ἑκατῶν χιλιάδων ἀνθρώπων καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν· καὶ τώρα διὰ νὰ καταπονέσωμεν μετὰ τῆς πανώλης καὶ τὴν ὀφρὺν τῶν Τυράννων, καὶ νὰ συντρίψωμεν ὀλοτελῶς τῆς ὠμότητος τὰ δεσμὰ, πρέπει νὰ λογιζώμεθα τὴν ἐν μέρει ζημίαν, καὶ νὰ μὴ προσφέρωμεν μίαν θυσίαν, ὥς ἀντάλλαγμα τῶν ἐκ τῆς ἐλευθερίας μετὰ

ταῦτα γενησομένων ἀρρήτων ἡμῖν ἀγαθῶν; μὴ γένοιτό ποτε εἰς τοὺς Ἕλληνας τοιαύτη μικροψυχία, καὶ φιλοψυχία!

Ἐὰν ᾗσαν τὰ δεινὰ ἡμῶν ἐν μέρει καὶ ὑποφερτὰ, ἐὰν ὁ δεσποτικὸς ζυγὸς ἔδιδεν ἐσθότι καὶ ἄνεσιν, ἐὰν ὁ Τύραννος ᾗτον εἶς, ἢ ἐχαλίνωνεν ἐν μέρει τὰ πάθη του, ἢ τοῦλάχιστον εἶχε προθεσμίαν τῆς Τυραννίας, ἔλεγέ τις, ἃς ὑποφέρωμεν πρὸς καιρὸν, καὶ ὅτι τὰ κακὰ ἐκ διακοπῆς, ἢ ἐκ διαδοχῆς ἐτέρων ἐσομένων καλῶν, μετριάζονται, καὶ θέλουσι φέρη ποτὲ καὶ ἀνάπαυσιν. Νῦν δὲ τὸ κακὸν αὐτὸ ἑαυτοῦ ταῖς προσθήκαις γενόμενον αἰεὶ μεγαλῆτερον, κατήντησε τοῖς ἀνθρώποις ἀφορητότατον. Ἡ Τυραννὶς ἐπιτείνει τὴν θλίψιν, τὰ δεσμὰ ἐπιβαρύνουσιν, οἱ Δεσπότες πολλοὶ, ἀλλεπάλληλοι, χαλεπώτατοι, ἀπαραίτητοι ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ ἐσχάτου, ἓνα μόνον ἔχοντες νόμον, τὸ ἴδιον θέλημα. ἑλπίς δὲ μεταβολῆς οὐδεμία, ἀλλ' ἄλλα ἔτι ἄλλων κακῶν διάδοχα αἰεὶ χαλεπώτερα. Πρὸς ταῦτα λοιπὸν τίς δύναται νῆ ἀνθέξῃ ἀστενακτεῖ; καὶ πῶς νὰ ὑποφέρῃ ὑπὸ τοσούτων μυρίων κακῶν μαστιγούμενος; καθότι τὶ πρῶτον, τὶ ὕστατον νὰ ἐπαριθμήσῃ τις, ὧς ἄνδρες Ἕλληνες; τοὺς συνεχεῖς καὶ ἀφορήτους φόρους, ἢ τὰς ἀρπαγὰς τῶν περιουσιῶν, ἢ τὰς μάστιγας τῶν σωματίων, ἢ τὰς ἀτιμίας τῶν γυναικῶν, ἢ τὰς ὕβρεις τῶν παίδων, ἢ τὸν κίνδυνον αὐτῆς τῆς ζωῆς; ὁ μακαρίτης πατήρ μου, τρεῖς ἀδελφοὶ τοῦ πατρός μου, τέσσαρες ἀδελφοί μου, ἀνεψιοί, ἄλλοι συγγενεῖς πορρωτέρω, πᾶσα ἡ γενεά μου ἔγινε παρανάλωμα Τυραννίας, οἱ μὲν ἀποθανόντες ὑπὸ τῆς πανώλης, οἱδὲ κατασφαγέντες ἀπὸ τοῦ ξίφος τῶν Γενισσάρων. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πάθος καὶ ἡ αὐτὴ δυστυχὴς τύχη εὔρε τὰς περισσοτέρας οἰκογενείας, καὶ ἤδη βλέπει τις ἄλλα παρ' ἄλλοις δεινὰ ἐπικείμενα, ὥσπερ ἐξ ἀλάστορός τινος ἀποτεταχμένονα εἰς μόνον; ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς γυ-

ναϊκες ἀτιμαζόμεναι ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν τιμιωτάτων συζύγων· παρθένοι ἀποσπώμεναι ἀπὸ τῶν γλυκυτάτων ἀγκαλῶν τῶν γονέων· παῖδες ἀρπαζόμενοι καὶ ἐξυβριζόμενοι ὡς ἀνδράποδα ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν πατέρων· ὥστε τὰ μιὰρὰ αὐτῶν καταγώγια κατήντησαν σταῦλοι τῆς ἀσωτείας, καὶ ἀσελγείας αὐτῶν, καὶ ὅλως μιάνθηρια τῆς καθαρότητος, καὶ ἀγιωσύνης τοῦ κατὰ Χριστὸν ἡμῶν πολιτεύματος· καὶ τελευταῖον αὐτὴ ἡ ζωὴ, τῆς ὁποίας χορηγὸς καὶ δοτὴρ εἶναι ὁ μόνος ὁ θεὸς μου καὶ πλάστης, καὶ αὐτὴ ὑπόκειται εἰς τὰ καθ' ἡδονὴν, ἡ πάθος νεύματα τῆς μιὰρᾶς ψυχῆς τῶν Τυράννων, καθὼς ἡ τῶν κτηνῶν, τῶν ἀγομένων καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς τὴν σφαγὴν εἰς τὰ κρεοπωλεῖα. Ἐπειτα σὺ λέγεις, ὅτι πρέπει νὰ ζῶμεν ὑποτασσόμενοι εἰς τοιοῦτον βάρβαρον καὶ ἀνόσιον; καὶ νὰ βλέπωμεν τὸ λαμπρὸν τοῦτο φῶς τοῦ ἡλίου, ὡς μάρτυρα τῶν δυστυχιῶν ἡμῶν πρὸς πάντα τὰ ἐλεύθερα, καὶ εὐνομούμενα ἔθνη; ἃς ἀποθάνωμεν, ἀδελφοί! ἃς ἀποθάνωμεν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν, ἡ εὐτεβὴς καὶ δικαία ψῆφος αὕτη δέδεικται ἤδη πᾶσιν, ἃς ἀναλάβωμεν μετ' αὐτῆς καὶ τὸ φρόνημα, καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων ἡμῶν· τὸ φρόνημα μὲν, καθ' ὃ ἐκεῖνοι οὐδὲν πρᾶγμα ἐνόμιζον ἐν τῷ βίῳ ἀντάξιον τῆς ἐλευθερίας· τὴν ἀρετὴν δὲ, ὅτι ἄθλον τῆς ἀνδρείας, κάλλιστόν τε καὶ τιμιώτατον ἅμα πρὸς ἐλευθερίαν εἶχον τὸν αὐτοπροαίρετον θάνατον ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἡμεῖς δὲ πῶς νὰ ἀποδειλιῶμεν μικροψύχως πρὸς τοῦτο, οἱ καυχώμενοι εἰς τὰ ἐνδοξότατα ἐκείνων ἔργα τοσοῦτους αἰῶνας; καὶ παρὰ τίνος ἐλπίζομεν νὰ ἀνασωθῶμεν; τίνα βοηθόν, τίνα ὁδηγὸν ἀναμένομεν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν δεινῶν; οὐδένα· μὴ ἐξαπατᾶσθε· ἐπειδὴ, ὅς τις ποτε γνωρίζει τὰ ἑαυτοῦ συμφέροντα, καὶ χωρεῖ εὐθὺς πρὸς αὐτὰ, εἰς τὸ νὰ τὰ φέρῃ εἰς

πρᾶξιν, αὐτὸς μόνος φέρει εἰς ἔκθασιν τὰ βουλευμάτα του. ὅς τις δὲ ρίπτει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὰς ἀλλοτρίας τραπέζας, ἐκκλείεται πολλάκις τῆς ἐστιάσεως· Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς ἄλλον, εἰμὴ εἰς τὰ ἔργα τῶν προγόνων ἡμῶν, εἰς τὸ τρόπαιον τοῦ Μαραθῶνος, εἰς τὸ μέγα ἔργον τῶν Θερμοπυλῶν, εἰς τὸ ἀριστεῖον τῆς Σχλαμῆνος, εἰς τὴν ἐν Πλαταιαῖς παράδοξον νίκην, εἰς ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα πάντα παρὰ πάντων εἰς αἰῶνας αἰώνων ὑμνούμενά τε καὶ θαυμαζόμενα· αὐτὰ ἡμῶν ὁδηγοί, αὐτὰ ἔστωσαν διδαχὴ τοῦ παρόντος ἐπιχειρήματος. Πατρῶα ἔχομεν παραδείγματα, ἐκ τῶν τάφων ἐκείνων ἡμῖν οἱ διδάσκαλοι. Ἰδοὺ φαίνεται μοι τῇ ἀληθείᾳ νὰ βλέπω τοῦ Μιλτιάδου τὸ ἄφοβον, Λεωνίδου τὸ σκυθρωπὸν, ἔνηχον ἔχω τὸν παρακελευσμὸν τοῦ Θεμιστοκλέους, λέγοντος ἤδη καὶ πρὸς ἡμᾶς οὕτως. Ἄνδρες Ἕλληνες, ἀγαπητὰ ἡμῶν τέκνα, μιμηταὶ τῶν ἔργων καὶ φρονημάτων τῶν πατέρων σας, μὴ φοβεῖσθε τῶν βαρβάρων τὸ πλῆθος τοιούτων ὄχλων οὐτιδανῶν, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἐπωλοῦμεν γυμνοὺς εἰς τὰς ἀγοράς πρὸς αἰσχύνην· μία γενναῖα ἀπόφασις τοῦ θανάτου τρέπει εἰς φυγὴν τὰς πολλὰς τῶν Περσῶν μυριάδας, καὶ κάμνει τὸν τάφον αὐτῶν, τῶν μὲν εἰς τὴν θάλασσαν, τῶν δὲ εἰς τὰς πλατείαις τῶν Πλαταιῶν πεδιάδας· ἤδη δὲ ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ καιρὸς, ὅς τις σᾶς προσκαλεῖ εἰς τὴν δόξαν τῆς νίκης, τῆς ὁποίας ἀγωνοθέτης ἴσταται ἄνωθεν ἡ φήμη, βασιτῶσα τὸν στέφανον. Λοιπὸν τί λέγετε πρὸς ταῦτα οἱ μυριοπόθητοι καὶ ἀνδρεῖοι στρατηγοί; σεῖς λέγω οἱ νέοι Λεωνίδαι, οἱ νέοι τῶν νέων Ἑλλήνων Θεμιστοκλεῖς, οἱ φρόνιμοι καὶ φιλοπάτριδες Μιλτιάδαι καὶ Ἀριστείδαι, οἱ παντὸς τοῦ γένους ἀναλαβόντες τὴν προστασίαν καὶ σωτηρίαν; Περιζώσατε ἤδη τὴν ῥομφαίαν σας ἐπὶ τῶν μυρῶν σας, διέλθετε ξιφηφόροι

διὰ τῶν ἀτάκτων τάξεων τῶν βαρβάρων, ἐπιφέρετε εἰς αὐ-
τοὺς τρόμον καὶ φρίκην· τὸ ζῆφος ὑμῶν ἐπισείτω μὲν παν-
ταχοῦ τὴν ἐκδίκησιν, ἀγνοεῖτω δὲ παντελῶς τὴν συμπά-
θειαν, ρευσάτω τὸ αἶμα αὐτῶν ποταμηδόν, ὡς ἀντίποινον
τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν τυραννίας. Ἐντεínaτε, ἐντεínaτε ἀν-
δρεῖως, κατευοδοῦσθε, καὶ βασιλεύετε διὰ παντός·

Σὺ δὲ ὦ πατρίς, ὦ φιλτάτη πατρίς! Ἐλλὰς περικλεής, γῶν
ἡρώων ἡ μήτηρ, ἡ καταπλουτίσασα τὴν μὲν γῆν μετὰς ἐπιστή-
μας, τέχνας, νόμους, πᾶσαν φιλοσοφίαν, τὸν δὲ οὐρανὸν με-
τοσαύτας θεότητας· σὺ λέγω, ἄρον ἤδη κύκλω τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς σου, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου πανταχόθεν,
μηκέτι στύγναζε, φιλοστοργότατη μήτηρ, μεμφομένη ἡμᾶς
ὡς μαλακοὺς καὶ ἀνάνδρους, ἀναξίως τῶν εὐγενικῶν σου
τροφείων, μηδὲ σκυθρώπαζε πλέον περιρρέομένη τοῖς αἵμα-
σι παταχόθεν, καὶ μελανειμονοῦσα τοσούτους αἰῶνας· ἐγεί-
ρου ἐκ τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης κλίνης, καὶ περιβαλοῦ τὰ ἱμά-
τιά σου ἐξ ὑπαρχῆς, ἐκεῖνα λέγω τὰ διάλευκα καὶ λαμπρά·
Χαῖρε καὶ εὐφραίνου, θεωροῦσα τοὺς παῖδας σου ὀρμῶντας ἔρ-
ρωμένως ὡς λέοντας, διὰ νῆ θεραπεύσωσι τὰς ἐκ πολλῶν
αἰώνων μεγάλας καὶ ἀπείρους πληγὰς σου μετὰ τὰ αἵματα
τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν σου· ἔχεις καὶ τώρα, ἔχεις Λεωνίδας,
ἔχεις ἔτι εἰς τὰς ἀγκάλας σου ἄνδρας ὀρκωθέντας ἤδη εἰς
τὴν τιμὴν σου καὶ δόξαν, νὰ μὴ βάλωσι ποτὲ εἰς τὴν θή-
κην τὸ ζῆφος, πρὶν ἐκβάλωσι τοὺς ἐχθροὺς ἐκτὸς τῶν ὀρίων
σου, καὶ νὰ ἐκδικήσωσι τὰς ὀδύνas σου μετὰ τὸν ὀλεθρον τῆς
ὑπάρξεώς των. Τὰ μικρὰ καὶ βάρβαρα αὐτῶν πτώματα
θέλουσι γένῃ εἰς τὰ τέκνα σου γέφυρα πρὸς τὴν νίκην· τὰ
αἵματα αὐτῶν θέλουσι τρέξῃ ὡς ποταμοί, ἀντίποινα ἐκεί-
νων τῶν σεβασῶν, τὰ ὁποῖα ἔρρεον ἀδίκως τε καὶ ἀσπλάγ-
χνως ἀπὸ τὰς φιλοστοργίας σου σάρκας τοσούτους αἰῶνας·

θέλει πληροφορηθῇ ὁ ἀλαζών καὶ υπερήφανος Ξέρξης, ὅτι ζῶσιν ἔτι εἰς τὰς ἱεράς σου ἀγκάλας οἱ μεγάλοι Θεμιστοκλεῖς, καὶ οἱ σοβαροὶ Λεωνίδαί. Ἰδοὺ ὑπνώνιγεται σοι ἐξ ὑπαρχῆς αὐθις τῆς δόξης τὸ σάδιον, εἰς τὸ νὰ δείξης πάλιν θαύματα ἐπιστήμης καὶ τέχνης εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος· μηκέτι ἀθύρει, μηκέτι ἀπίσται· πάντα ταῦτα ὑπόσχονται σοι ἐν ὀλίγῳ τὰ τέκνα σου, καὶ ὑπόσχονται σοι κατὰ χρέος μὲ τὴν ῥοήν τῶν ἰδίων αἱμάτων ἐνώπιον τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου Θεοῦ, παρ' οὗ ἐλπίζουσι τὴν βοήθειαν εἰς τὴν τολμὴν των· ἀλλ' ἀνάστα ἤδη θαρρόυσα, μὴ βράδυνε· καθότι πεπλήρωταί σοι ἤδη τοῦ ἀλάστορος τὸ ποτήριον· ἀνάστα λέγω, καὶ ἴδε πανταχόθεν περὶ σὲ συνηγμένα τὰ τέκνα σου, προθυμούμενα ἤδη νὰ σὲ θεραπεύσωσι πολλαχῶς, καὶ νὰ μεταβάλῃσι τὴν νῦν παρὰ φύσιν σοι ἀθλίαν διαμόλῃηρον ἔξιν καὶ γύμνωσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν λαμπρότητα καὶ εὐγένειαν, ἔκτε τῆς ὀδυνηρᾶς ἀναστάσαντες κλίνης, καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμήξαντες ἀπὸ σοῦ. Ἀλλὰ θάρρει καὶ μὴ λυπῆσαι.

Σεῖς δὲ πάλιν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τέκνα τῆς Ἑλλάδος ἀνδρειωμένα, ἰδοὺ πλησιάσατε, ἴδετε τὴν κοινὴν ἡμῶν μητέρα ἐπὶ κλίνης ἔτι ὀδυνηρᾶς· ἴδετε τὴν πατρίδα, ἐξ ἧς ἐγεννήθημεν, καὶ ὑπὲρ ἧς ὀφείλομεν πάντες νὰ ἀποθάνωμεν· ἴδετε πρὸς αὐτὴν βλέπουσαν πρὸς ἡμᾶς, ἰσχυρωτέραν ἔτι καὶ μειδιῶσαν, καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγουσαν πρὸς βοήθειαν· λάβετε, ἀνακουφίσατε, ἀναστήσατε, σώσατε.

Θεὲ ἀγαθέ! ἡ Τριτῆλιος δόξα καὶ σωτηρία τῶν ὀρθοδόξων, νῦν στρέφει ὁ λόγος μου πρὸς τὴν ἀγαθότητά σου, καὶ τολμᾷ ἐναντίον σου εἰς παράπονα. Ἀντὶ ποίων ἀμαρτημάτων παρέδωκας ἡμᾶς, τὸν Περιούσιόν σου λαὸν τοσούτους αἰῶνας εἰς τοιοῦτον ἀπαρκαδειγμάτιστον Τύραννον, εἰς τοῦ ποίου τὰ νεύματα κρέμαται καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τῆς

ὅποιās σὲ μόνον γνωρίζομεν χορηγόν; οἱ ἱεροὶ ναοὶ σου καταπατοῦνται, ἡ πίστις, τὸ οὐράνιον ἡμῶν τοῦτο Μάννα, ἡ μόνη ἡμῶν ὑπολειφθεῖσα παρηγορία, προφέρεται παρ' αὐτῶν εἰς ὄνειδος, καὶ εἰς ἐξουθένωσιν τοῦ Ἰεροῦ σου κλήρου, τοῦ ὁποίου τὸ πλεῖστον μέρος, ἀποσπαθὲν βιαίως ἐκ τῆς καλιελαίου Ἐκκλησίας ἐνεκεντρίσθη εἰς τὴν ἄκαρπον συκὴν τῆς μιαρᾶς συναγωγῆς τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ ἀθέων, καὶ ἐγκεντρίσθην, μετέβαλεν εὐθύς καὶ τὴν φύσιν. Πῶς ὑπέφερε ταῦτα ἡ θεία σου μεγαλειότης; ἀλλ' εἴτι διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν παρεχώρησας ταῦτα, εἴτι ὡς ἄνθρωποι ἐξημάρτομεν, δὲν ἀρκεῖ μέχρι τούτων; καθότι βλέπεις, ὅτι ὑπερεκπεπλήρωται ἡδὴ τῆς ποινῆς ἡμῶν τὸ ποτήριον. Ἀπόστρεψον λοιπὸν τὸν θυμὸν σου ἀφ' ἡμῶν, μηδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μνησθῆς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων. Ἀλλὰ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα· καὶ καθάπερ διὰ Μωϋσέως Ἰσραὴλ τὸν παλαιὸν ἀπὸ τοῦ Φαραὼ ἠλευθέρωσας, οὕτω καὶ τῷ νεωτέρῳ, διαβρῆξας αὐτοῦ τὰ δεσμὰ, ἀπόδος τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας αὐτῷ ἠλευθέραν. Ναὶ Δέσποτα! ἔκτεινον τὴν χειρὰ σου, καὶ τὰ τεῖχη τῆς Ἱερικῶ παραχρῆμα καταπεσοῦνται. Ἀναστήτω ὁ θεὸς, ἀναστήτω ὁ πλούσιος ἐν ἐλέει, ἀναστήτω ὁ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ, ἀναστήτω Μωϋσῆς, καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ διὰ σοῦ· καὶ κέρας μὲν χριστιανῶν ὑψωθήτω, ἡ δὲ ἰσχὺς καὶ τὸ κράτος τοῦ Ἀμαλῆκ συντριβήτω, καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ μὴ ὑπαρξάτω ἔτι, ἵνα γινῶσι πάντες, ὅτι σὺ εἶ μόνος κύριος, μόνος ἰσχυρὸς, μόνος ὑψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.¹

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ

ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ.

Πρὸς τοὺς Ἑλληνας.

Η φιλαυτία, ὅταν περιορίζεται εἰς τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐδόθη ὡς δῶρον θεόθεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καίτοι πάθος οὔσα κατὰ τινὰ λόγον ἄλλον, εἶναι ὅμως πολλάκις ἐπαινετὴ καὶ σωτήριος· καθότι ἐκ ταύτης ὁρμώμενος ἕκαστος, κινεῖ ἑαυτὸν εἰς βελτίωσιν οὐ μόνον ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοινὸν φιλοτιμεῖται νὰ φανῇ χρησιμώτερος· ἐντεῦθεν ἄρα βλέπομεν ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν ἀνθρώπων ἐκάστην οἰκαιοποιουμένην τὴν ὑπεροχὴν τῆς χρησιμότητος εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ σωτηρίαν οὐ μόνον τῶν ἄλλων συμπολιτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν μεγίστων τῶν κρατούτων εἰς τὰς χεῖρας τοὺς τῆς Κυβερνήσεως οἵακας· καθότι καὶ αὐτὸς ὁ γεωργός, ἐν ᾧ ἔχει ἔτι τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἐχέτης αὐτοῦ τοῦ ἀρότρου, καυχᾶται, ὅτι αὐτὸς εἶναι τὸ πρῶτιστον στοιχεῖον πάντων τῶν ἐκ τῶν ἰδρώτων αὐτοῦ καὶ τρεφομένων καὶ ζώντων· ὁ δὲ στρατιώτης αὖθις, ἐπερειδόμενος καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς ἰδίους βραχίονας καὶ τὰ ὅπλα, λέγει, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ φύλαξ οὐ μόνον τῆς γεωργίας αὐτῆς καὶ τοῦ γεωργοῦ, ἀλλὰ καὶ σωτὴρ ἀπλῶς αὐτῆς τῆς πατρίδος· ὁ δὲ ἐμπορικὸς πάλιν καὶ αὐτὸς, ἐτέρως πως θεωρῶν τὰ πράγματα, καὶ ἐξ ἄλλων ὁρμώμενος ἀρχῶν, ἀντιφιλοτιμεῖται νὰ δείξῃ οὐ μόνον τὸ τίμιον καὶ χρήσιμον τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀλλὰ νομίζων ἑαυτὸν ὡς καὶ τὸ πρῶτον καὶ ἰσχυρότατον τῆς πολιτείας νεῦρον, καθὼς καὶ εἶναι τῷ ὄντι οἱ πλούσιοι, προσάγει αὐτὸς ἑαυτὸν κατ' ὀλίγον πλησίον αὐτοῦ τοῦ θρόνου, καὶ ζητεῖ νὰ ἀναδεχθῇ αὐτὸς τὴν

ὀρθοτέραν καὶ δικαιοτέραν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων διοίκησιν, ἀποκρούων ἐκεῖθεν μὲ τῆς τιμιότητος τὸ δίκαιον, ὡς ἀνάξιον, τὸν πανοῦργον καὶ ἰδιοτελῆ Μακεδέλην· καὶ τοῦτο ἀνέγνωμεν νεωστὶ εἰς βιβλίον ἐκδοδόμενον παρ' Ἑλλήνων, πολλῶν πείραν ἔχοντος, καὶ φίλα φρονούντος περὶ τῆς πατρίδος, καὶ ἔχει δίκαιον ἴσως, ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς κατασκευάζει τὴν πρότασίν του, (*) καὶ ἐξ ὧν ἡμεῖς ἐπειράθημεν, καὶ πειρώμεθα ἔτι, ἀλλὰ καὶ πειρασόμεθα μέχρις οὗ ἡ ἰσχὺς κρατεῖ τοῦ δικαίου, καὶ ὁ λόγος ἀργεῖ· καὶ ταῦτα μὲν καὶ οὗτος.

Ἀλλ' ὁ πολιτικὸς, πολλάκις γενόμενος ὑπερφίλαυτος, γελᾷ καὶ καταγελᾷ καὶ τούτων κἀκείνων τὰ κομπῶδη φρονήματα, ὡς πιθήκων καυχήματα· καθότι οὗτος, ἅμα ἐνδυθεὶς τὴν χρυσοτράχηλον τήβεννον, δὲν θέλει πλέον νὰ ἀνασφρέπεται μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὀλύμπου ὑπερτεινόμενος, διαφιλονεικεῖ περὶ εὐγενείας καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Δία κατὰ πάθος ἀρχαῖον τὸ τῆς ἀμαρτίας πρωτόγονον· διὸ καὶ φερόμενος, ὡς οἱ Βοριάδες, ἐπὶ τῶν νεφελῶν, ζητεῖ τὴν ἑαυτοῦ γενεαλογικὴν ἀρχὴν οὐκέτι ἐπὶ γῆς εἰς τὸν πηλὸν τοῦ κεραμέως, ἐξ οὗ ἡμεῖς οἱ κάτω ἐσμὲν πεπλασμένοι, ἡμεῖς λέγω τὰ χαμερπῆ καὶ γῆϊνα θρέμματα, ἀλλ' ἐκεῖ εἰς τὸν αἰθέρα μεταξὺ τῶν θαυμάτων τῆς περιστροφῆς τῶν ἰδανικῶν τοῦ Καρτεσίου ἐκείνων Κύβων· ἐξ ὧν ἔλαβε τὴν ἀρχὴν καὶ ὁ ὑπ' ἐκείνου ὑποθετικὸς οὐράνιος κόσμος· ὅθεν καὶ ὡς ἀπὸ μετεώρου ποθὲν νομοθετεῖ μεγαλοπρεπῶς εἰς ἡμᾶς οὐκέτι ὡς εἰς ἀνθρώπους ὁμοιοφρεῖς, ἀλλ' ὡς ὁ Βριάρεως, κῦδεϊ γαίῳ ἀνωθεν, εἰς ἔλμυνθας κινουμένας ἄνευ τινὸς αἰσθήσεως·

(*) Ἴδε Μιχαὴλ Πετροκακίινου τὸ Συνταγματικόν. Ἴδε μόνον τὸ μέρος τοῦτο. οὐχὶ δὲ πάντα τὰ συναξάρια ἐξῆς, ὅσα οἱ ἀλάστορες τῆς Ἑλλάδος ἔγραψαν εἰς αὐτὸν ἐκ Ναυπλίου κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Κυβερνήτου· καὶ αὐτὸς ἐπέισθη νὰ τὰ δημοσιεύσῃ ἐναντίον τῆς ἀληθείας εἰς μασίγωσιν τῆς ἐν ὅσῳ ζῇ συνειδήσεως· ἀλλ' ἐμελλεν ἄρα ἡ Ἑλλὰς νὰ φονευθῇ ἀπὸ τὰ πτερά τῆς ταλαίπωροι Ἑλληνες! ποῦ τρέχετε! Ἀποτίσατε τοῖνον, ὃ κατεφάγετε γήγηρτα.

Ἄλλ' ἡμεῖς γήϊνοι ὄντες, καὶ μὴ δυνάμενοι ἀντιβλέπειν πρὸς ταῦτα ὑψόθεν ἀντισελαγίζοντα φῶτα, ὡς περιορισθώμεν εἰς τὴν σφαῖραν μας κάτω διὰ νὰ εὕρωμεν ἐνταῦθα εἰς τὸν πατρῷον πηλὸν τὰ συμφέροντά μας καθ' ἡσυχίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ πάθος τοῦτο τῆς φιλαυτίας τὸ καὶ ἐκ μέρους ἐπαινέτον κατακρατεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πᾶσαν ἀνθρώπων τάξιν, εἰ μῆτις Βραχυμᾶν ἄλλως ὢν, καὶ φιλαυτίας πάσης ἐκτός, ἀδιαφορεῖ παντάπασι πρὸς τὸν κόσμον, ἀνεμέσσητον ἔστω νὰ ἀναβῶ καὶ γὰρ μετὰ τῆς αὐτῆς φιλαυτίας εἰς τὸ βῆμα τῆς προληπτικῆς ταύτης δημοκρατίας, καὶ νὰ εἶπω μετὰ περὶ ῥησίας, ὅτι τὸ ἐμὸν τάγμα τοῦτο, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκομαι εἶναι τὸ χρησιμώτερον πάντων· ἔτυχον δὲ νὰ εἶμαι διπλοῦς, οὐ μένουν διφυῆς ὡς τὰ τέρατα τῶν μύθων, οὐδ' ὡς τὰ ἀνδρογύναια· δὲν λέγω τοῦτο ἄλλ'

» Ἀμφοτέρων τ' ἀγαθὸς βασιλεὺς, κρατερός τ' αἰχμητής· εἰμὶ λέγω ἅμα ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος τὰ σεμνότετα καὶ χαρακτηριστικώτατα τῶν συστατικῶν τῆς τοῦ ἔθνους ὑπάρξεως, ὅσον ἢ φιλαυτία πείθει, καὶ ὅσον κατὰ δίκαιον λόγον ἐλπίζομεν παρ' ἀμφοτέρων τούτων ὑψηλότερα καὶ οὐσιωδέστερα εἰς τὸν ἐνδότερον ἄνθρωπον, παρὰ τούτου μὲν τὴν ἐπίγειον τελειότητα, παρ' ἐκείνου δὲ τὴν οὐράνιον κληρουχίαν· καὶ περὶ τούτων ἡμῖν ὁ λόγος ἐξῆς.

Εἶναι λοιπὸν φανερόν, ὅτι αἱ διορισθεῖσαι παρὰ τῆς ἀνωτάτης Ἀρχῆς σεβασταὶ ἐπιτροπαὶ ἀμφοτέραι τῶν τε Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας ἐσκέφθησαν καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν ἐκ τῶν προσηνούντων εἰς ἐκατέραν μερίδα· ἐσκέφθησαν ὁμῶς περισσότερον ὡς νομίζω περὶ τῶν κρατίστων, ἀφ' ὧν παχιοῦται μάλιστα ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν ἔθνων, ὅ ἐστιν ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Παιδεία. πρὸς τὰ ὁ-

ποῖον ἀναγκαία γίνεται ἡ τῶν διδασκάλων καὶ ἱερέων ἐν τῷ μέλλοντι πλαστοουργία· ἀλλ' ὅ,τι καὶ ἂν ὠμίλησαν περὶ τούτων οἱ σεβαστοὶ οὗτοι ἄνδρες, νομίζω, ὅτι τοῦτο ἐρρήθη ἀπροσδιορίστως καὶ μόνον γνωμοδοτικῶς ἄνευ ἐκτελεστικῆς καὶ δραστηρίου δυνάμεως, ἡ ὁποία πέφυκε νὰ φέρῃ τοὺς λόγους εἰς πρᾶξιν· καὶ διὰ τοῦτο ὑποπτεύω μὴ μείνωσιν αἱ γινῶμαι αὐτὸν κεναὶ πραγμάτων ἐπὶ πολὺ· καθότι οἱ τὰ τοιαῦτα νομοθετοῦντες, δὲν ἔχουσι βέβαια τὴν παντουργικὴν ἐκείνην δύναμιν τοῦ εἰπόντος, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς, ἵνα εἴπωσι καὶ αὐτοὶ γεννηθήτωσαν ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι οἱ σοφώτεροι καὶ ἀγιώτεροι, καὶ εὐθὺς νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς γῆς ὥς οἱ ἐν τοῖς μύθοις δρακοντοφύεις οἱ πάντων σοφώτατοι καὶ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι. Ἀνάγκη ἄρα νὰ ἐπινοήσωμεν ἄλλην τινὰ μηχανὴν καταλληλοτέραν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, μιμούμενοι καὶ ἡμεῖς τὴν περὶ πᾶσαν φιλοκαλίαν δραστηριότητα καὶ κηδεμονίαν τῶν πρῶην τε καὶ ἑκπαλαὶ τὰ κοινὰ τῆς Ἑλλάδος διοικησάντων, οἵτινες ἐκ τῶν ἔργων μᾶλλον, ἢ ἐκ τῶν λόγων ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς ἰδιώτας τὸν ἔρωτα τῶν καλῶν· καταστήματα εὐθὺς κοινὰ ἀνεγείραντες, καὶ τεχνουργεῖα κατασκευάσαντες, καὶ σχολεῖα Δημοτικὰ, Ἑλληνικὰ, Κεντρικὰ, Στρατιωτικὰ, Ἐκκλησιαστικὰ, καὶ Ὀρφανοτροφεῖα οἰκοδομήσαντες, καὶ ὁδοὺς ἐξομαλίσαντες, καὶ ναυσάθμους κτίσαντες, καὶ ἀγροκήπια ἐμφυτεύσαντες, καὶ ἄλλως πολλαχῶς ἐπιμεληθέντες ἐμπράκτως τὴν φιλοκαλίαν τῆς γῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου, καὶ τὰ σχέδια τῆς εὐδαιμονίας εὐτυχῶς προτυπώσαντες ἐπὶ τῆς πολιτικῆς μηχανῆς πρὸς τὴν κίνησιν· τὰ ὅποια ἄλλως ἐκ μόνου λόγου φιλοῦ νῦν σπειρόμενα εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀκουόντων, μόλις εἰς δευτέραν καὶ τρίτην γενεὰν ἐξ ἀδρανείας θέλουν φθίσῃ εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τοῦτο μάλιστα τῶν πραγμάτων εὐοδουμένων· Ἀλλ' ἅς ἔλθωμεν εἰς τὰ προκείμενον.

Πάντες ἡξεύρομεν, ὅτι οἱ ἱερεῖς φερωνύμους δὲν ἔχομεν· πάντες ὁμολογοῦμεν, ὅτι διδασκάλους δὲν ἔχομεν οὔτε ἱκανούς, οὔτε ἀξίους πρὸς τὰς μελλούσας ἐλπίδας· καὶ αὐτὴν τὴν σερητικὴν ἰδέαν τριακοσὸν ἤδη ἔτος δὲν ἔπαυσαν μῆτε ἐφημερίδες διασαλπίζουσαι, μῆτε διδάσκαλοι ἐν βίβλοις διακηρύττοντες· ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐβεβαίωσαν τὸ παροιμιῶδες, Ὅνος λύρας ἀκούει· διὰ τί; διότι ὁ τὸ πῦρ ἔχωνεῖς χεῖρας (τὴν τυραννον ἐξουσίαν λέγω) διὰ νὰ ὑποθερμάνῃ ἐν ἔργῳ τὰ τοιαῦτα τῶν λόγων σπέρματα εἰς ἀναβλάστησιν ἐκ δραστηριότητος, οὐ μόνον αὐτὸς ἔτυχε νὰ εἶναι πολλὰ ψυχρὸς, ἀλλ' εἴτι πῃ τῶν καλῶν καὶ αὐτόματον ἀνεβλάστανεν, εὐθὺς ἀνεμοστρόβυλος ἐκεῖθεν αὐθις ποθεν ἐκραγεῖς, ἢ ὅλως ἀνέσπα τοῦτο, ἢ κατεξήρανεν ἄλλως, ὥστε νὰ μὴ φέρῃ μηδένα καρπὸν· τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς μακρᾶς τυραννίας ἐκείνης, πρόσθε δὲ καὶ τῆς ἀφιλοκαλίας καὶ ἀπειρίας τῶν ἡμετέρων ἐξωτερικῶν τε καὶ ἐσωτερικῶν Ἀρχόντων.

Νῦν δὲ εὐδοκία Θεοῦ, καὶ ἀρετῇ τῶν Ἑλλήνων ἀπαλλαγέντες τῆς ἐπαράτου καὶ φρικτῆς ἐκείνης δουλείας, μετέβημεν εἰς ἐλεύθερον βίον, δι' ὃν ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν ἔργα ἀξία καὶ τῆς εὐδοκίας τοῦ Ἰψίστου, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν Ἡρώων· νῦν λέγω, ὅποτε, πεπαυμένων τῶν ἐσωτερικῶν ταρχῶν, ἐσμὲν ἱκανοὶ, ὡς ἀπὸ ἐλευθέρως ὀρμώμενοι προαιρέσεως, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν λόγων ποτὲ ἐν ψυχροτάτῳ χρόνῳ εἰς τὰς καρδίας τῶν φιλοκάλων εἰς μάτην καταβληθέντα σπέρματα νὰ θερμάνωμεν, καὶ ἄλλα προσέτι νὰ ἐμφυτεύσωμεν πρὸς ἐπικαρπίαν πλουσιωτέραν. Ἀλλὰ πῶς θέλομεν βηματίσῃ πρὸς τοῦτο κατὰ πρόοδον εὐτυχῇ; οὐδαμῶς ἄλλως, παρὰ ἂν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶν κρατίστων, ἀπὸ τῶν πρώτων λέγω ἀρχῶν, ἀφ' ὧν θέλουσι πηγάζῃ τὰ ἄλλα· διὸ περιορίζομεν τὴν συμβουλὴν ταύτην εἰς μόνον τὸ σεβᾶσθαι τὸ τάγμα

τῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων, ὡς κοινῶν πατέρων ἐσσιμένων ἀμφοτέρων τῆς νεολαίας, περὶ ὧν ὤρμηθη καὶ ὁ λόγος μου ἐξ ἀρχῆς, καὶ φανῶμεν αὐτοὺς παρὰδοξοὶ, καταφεύγοντες ὡς ἐξ Ὀρφανοτροφείου δευτέρου εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἐλπίζοντες οὕτω καὶ ἐκ τῆς πτωχίης Ναζαρέτ τὴν τῶν πραγμάτων βελτίωσιν.

Λέγω λοιπὸν (καὶ πρὸς τίνες λέγω οὐκ οἶδα, ἀλλ' ὁμῶς λέγω) νὰ γένῃ ἐκλογή ἀνὰ εἴκοσι παίδων ἀφ' ἑκάστου Νομοῦ· οὗτοι δὲ νὰ εἶναι παῖδες ἱερέων ἢ καὶ ἄλλων πτωχῶν, καὶ χήρων γυναικῶν· καθότι οἱ πλοῦσιοι μὴτε ἱερεῖς, μὴτε διδασκαλοὶ γίνονται· οὗτοι δὲ συμποσούμενοι διακόσιοι, εἰσαχθήτωσαν εἰς Καταγώγιον ὑπὸ ἐπιστάτας ἐναρέτους, καὶ Θεὸν φοβουμένους· περιορισθήτω δὲ ἡ διατριβὴ αὐτῶν εἰς αὐτὸ εἰς ἑξαετίαν, (διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦλάχιστον) ἀπὸ τοῦ ἐννάτου, ἢ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας ὑποτιθεμένης τῆς εἰσαγωγῆς. Τούτου δὲ γενομένου, καὶ τῶν περὶ τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἄλλην εὐταξίαν ἀποκατασταθέντων καλῶς ἀπάντων πολιτικῶς τε καὶ θρησκευτικῶς, τὸ μὲν πρῶτον ἔτος, ὡς τὸ εἶδος, θέλουσι διδασθῇ ἐν οἴκῳ ἢ ἑνὶ τρόπῳ τὸ ἀναγινώσκειν, τὸ γράφειν, καὶ ἀριθμεῖν. Τὸ δὲ δεύτερον προβιβάζονται εἰς ἀνάγνωσιν βιβλίων ἡθικῶν τε καὶ θρησκευτικῶν ἀναλόγων πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ δύναμιν αὐτῶν, μὴ ἀμελουμένων οὐδὲ τῶν ἄλλων μνημάτων τοῦ πρώτου ἔτους. Ἐκ δὲ τούτου ἐμβαινουσιν ἤδη εἰς τὸ τρίτον ἔτος, καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ δοθῇ εἰς αὐτοὺς γραμματικὴ τῆς νῦν λαλουμένης γλώσσης πολλὰ σύντομος καὶ ἀπέρिटτος ὅλως, τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον, οἷον τὰ τυπικὸν καὶ ὀρθογραφικὸν περιέχουσα μόνον, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ μὴ ἔχουσα μὴτε τοὺς δοῦλους ἀριθμοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους προσκόπτουσι διηλεκτῶς, ὥσπερ εἰς ὑφάλους τινάς, χωρὶς τινος ὠφελείας· καὶ ἐνταῦθα τὸ τρίτον ἔτος

τῆς πρώτης παιδείας, καὶ τὸ δωδέκατον τῆς ἡλικίας λαμβάνει τέλος, ὅπου μετὰ τῶν ἄλλων μανθάνουσι καὶ τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν κατὰ γραμματικὴν ἱκανῶς· ὅπερ ἔσται αὐτοῖς πρὸς τὸ μέλλον διάστημα τὸ ἥμισυ τοῦ παντός.

Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν πρέπει νὰ γένη ἀκριβὴς ἐξέτασις μετὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς κλίσεως καὶ ἠθικῆς τῶν παιδῶν· καθότι μὲ ὅλον ὅτι ἀνατρέφονται ἱεροπρεπῶς νὰ ἀναδεχθῶσιν ἐπάγγελμα ἱερὸν καὶ διδακτικόν, ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι νὰ εὑρεθῶσι μεταξὺ τινες καὶ κηφῆνες, ἢ ἐκ φύσεως μαμάκουθοι ὄντες, ἢ καὶ ἄλλως κακοδιάθετοι πρὸς βελτίωσιν· οἱ τοιοῦτοι λοιπὸν, ὡς τοιοῦτοι, ἢ παντελῶς ἐκβλήθητωσαν, ἢ προσδιορισθῆτωσαν εἰς τέχνας χρησίμους εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ κοινόν· οἱ δὲ ἐκλεκτοὶ εἰσέρχονται ἐντεῦθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, πρὸς τὴν ὁποίαν προεγυμνάζοντο μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς, ὥστε εἰς τὴν λοιπὴν τριετίαν, ὡς ἀπὸ τοιαύτης προπαρασκευῆς ἀρχομένων τῶν μαθητῶν, τὰ ἐγκύκλια μαθήματα διὰ τῶν συγγραφέων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν καὶ τῶν ποιητῶν θέλουσι περαιοθῆ ἀκριβῶς μετὰ πάσης εὐκολίας· εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἔτος, τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον μέρος τῆς γραμματικῆς ἐντελέστερον τῶν προκαταρκτικῶν, ὡς εἰκός· τὸ δὲ δεύτερον, τὸ συντακτικόν, καὶ τὸ τρίτον, τὸ ποιητικόν· καὶ μεταξὺ τούτων κατὰ τὴν χρεὴν διδάσκονται εἰς διαφόρους ἐποχὰς ἢ κατ'ἡλικίαν, ἱερὰ καὶ ἐξωτερικὴ ἱστορία, σύντομος μυθολογία, γεωγραφία, καὶ θεματογραφία· καὶ ἰδοὺ εἰς τὸ δέκατον καὶ πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας τελειοῦται ὁ πρῶτος σκοπὸς τὸν ὁποῖον ὑπέσχετο νὰ δείξῃ ἐφέτως ἐκ μέρους καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, ἐὰν σοβαροὶ Βοριάδες δὲν τὸ ἐσάλευσον, ἀσπλάγχυνος ἐπιπεσόντες ἐναντίον αἰθῶν, καὶ ἐναντίον μάλιστα τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος· ὡς ἱρὰν αἰσθητικῶς μετὰ

ταῦτα ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. Ἐάν τις ὁμως ἀμφιβάλλῃ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς προόδου ταύτης, ἐξαπατᾶται· πλήν λέβης, εἰς τὸν ὁποῖον μέλει νὰ βράσῃ ὁ ζωμὸς οὗτος, χρειάζεται νὰ ἔχῃ κάτωθεν πῦρ θαψιλὲς καὶ διηνεκές· ἄλλως δὲ ὑποψυχραϊνόμενος ἐκ διαλειμμάτων, κόπτεται, καὶ γίνεται λαπᾶς, ὡς εἶδομεν τοῦτο γινόμενον πολλαχοῦ· εἶεν.

Τὶ δὲ γενήσεται μετὰ ταῦτα; τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας νὰ διδασκῶσι μίαν σύντομον μὲν ῥητορικὴν, πλατεῖαν δὲ εἰς ταύτην ἐξάσκησιν, γράφοντες ἐν ὁποτέρᾳ διαλέκτῳ, τι δὴποτε ἕκαστος· τοῦ ὁποίου ἡ τελειότης θέλει δείξῃ αὐτοὺς ἀξίους τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοὺς διδασκάλους εἰς τὰς Καθέδρας καὶ τοὺς ἱερεῖς εἰς τοὺς Ἀμβωνάς· ἄλλως δ' οὐ· καὶ ἐνταῦθα τελειώνει ὁ σκοπὸς τοῦ σχεδίου μας. Ἐὰν ὁμως δόξῃ τῇ ἐξουσίᾳ (τὶ δὲ οὐχί;) νὰ διδασκῶσι καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸ ἀναγκαιότερον τὴν θεολογίαν, ὡς βοηθητικὰ καὶ ἐπισφραχιστικὰ ταῦτα εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπαγγέλματος, ἱκανὸν εἶναι νὰ πρκαμείνωσι ἔτι καὶ μίαν διετίαν· τὸ δὲ ἐπιτομον ὁμως καὶ τὸ διηνεκές μετὰ ἀκριθείας συντελεῖ πολὺ καὶ εἰς τὴν τελειότητα τῶν διδασκομένων· τὰ δὲ πολλὰ ἐκεῖνα καὶ ἀραιὰ καὶ ἐπουσιώδη ἀπρπνίγουσι μεταξὺ καὶ τὰ οὐσιώδη.

Καλῶς μὲν ταῦτα καὶ προσηκόντως ὡς ἐκ μόνων τῶν λόγων διετάχθησαν οὕτως, ἀλλὰ πῶς θέλωσιν ἔλθῃ εἰς πρᾶξιν; καὶ πῶς, ποῦ, πόθεν ἡ τροφή τῶν παιδευθησομένων παίδων; περὶ μὲν τοῦ ποῦ οὐδεὶς λόγος, ἰδοὺ τὸ Κατάστημα τῶν πτωχῶν ἐν Αἰγίνῃ κενόν· ἰδοὺ καὶ τῷ ἐν Πόρῳ ἐκκλησιαστικὸν σχολεῖον ὁμοίως κενόν· τὰ ὁποῖα διὰ τοιαῦτα χηρῶν ἔργα ἀνήγειρεν ὁ κύδιμος ἐκεῖνος ἀνὴρ, τὸν ὁποῖον ζητῶν ἐζήτει ὁ Κυνικὸς λύχνος διὰ πολλῶν αἰώνων, καὶ δὲν τὸν εὗρισκε πώποτε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων Ὁ δὲ τρόπος

αὐθις καὶ ἡ τάξις, καθ' ἣν θέλει φυλαχθῇ καὶ ἡ υἡγεία τῶν συνδιαιτηθησομένων μετὰ τῆς ἀναγκαίας οἰκονομίας, καὶ τοῦτο ἐν καιρῷ εὐρήσει τὸν προσήκοντα κόσμον. Καλῶς καὶ ταῦτα.

Τὸ δὲ μέγιστον ὁ χρηματικὸς πόρος πόθεν; πόθεν ἄλλοθεν, ἢ ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ· ὅθεν δίδονται καὶ εἰς τοὺς ἐν Μονάχῳ διατρίβοντας μάτην, παρ' ὧν δὲν ἐλπίζεται οὐδεμίᾳ βελτίωσις. Ἄς δώσωμεν τὰ οἰκεῖα ἐκ τῶν οἰκείων πρὸς τὰ οἰκεῖα, ἐὰν καυχώμεθα ἀληθῶς, ὅτι ἔχομεν οἰκεῖα καὶ οἰκείους καὶ ἔθνος, ἀλλ' εὐχὴ λαὸν ἀγόμενον καὶ φερόμενον, ὅπως ἔτυχε. Ναί, ἀλλ' ὅταν τὸ ταμεῖον στερῇται τὶ ποιητέον; ἢ ὅ,τι ποιεῖ καὶ ὁ φιλόστοργος πατήρ, ὅστις καὶ πτωχὸς μὲν ὢν, φιλόκκλος δὲ ἄλλως, δὲν παραμελεῖ ποτὲ οὔτε τὴν τροφὴν τῶν ἑαυτοῦ παιδίων, οὔτε τὴν ἄλλην παιδείαν καὶ ἀνατροφὴν, ὅσον δύναται· ἀλλὰ καὶ εἴτι κτῆμα ἔχη, καὶ τοῦτο πωλεῖ, ἀφορῶν πρὸς τὴν μέλλουσιν εὐτυχίαν τοῦ ὅλου οἴκου· οὕτω καὶ ἡ πατρίς, μητρὶς ἄλλως οὔσα, καὶ πτωχὴ ἂν ὑποτεθῇ, λαμβάνει ὅμως τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν περὶ τῶν μελλόντων· καὶ τὸ ἔθνος σύμπαν, ὡς ἐν λογιζόμενον πρόσωπον, πατήρ εἷς ἐς κοινὸς καὶ αὐτὸ ἀπόρων τε καὶ εὐπόρων, καὶ παντοδαπῶς φροντίζει περὶ αὐτῶν, καὶ τοῦτο ἐνεργεῖ πατρικῶς αὐτὸ περὶ ἑαυτοῦ ὡς πρὸς τὰς μελλούσας ἐλπίδας, πρὸς τὰς ὁποίας κινεῖ καὶ πάντα τὰ ἔθνη διηνεκῶς αὐτὸ τὸ συμφέρον. Ἐπειτα, ἐὰν μὴ ἔχη χρήματα, ἔχει γαίαν, ὑπὲρ ὧν οἱ πατέρες τῶν πτωχῶν τούτων οἱ μὲν ἀπέθανον ὑπὸ τὸ ξίφος τῶν τυράννων, οἱ δὲ ἀπεστερήθησαν ὁποῖαν δήποτε ἄλλος ἄλλην, ἣν ἐκ πατέρων εἰς πατέρας διαδοχικῶς εἶχον περιουσίαν· ἔχει δὲ πρὸς τούτοις Μοναστήρια μάλιστα πολυχρήματα, πρὸς τοιαῦτα ἀγαθοεργήματα οἰκοδομηθέντα παρὰ τῶν ἀοιδίμων αὐτῶν κτιτόρων· ἐξ ὧν ἐν μόνον, ἢ δύο

ἀφιερωθέντα εἰς τὴν παιδείαν τῶν ἱερέων ἐξαρχεῖν νὰ θρέψῃ τὴν ὑποτεθειμένην ποσότητα τούτων τῶν ὑποψηφίων· τὰ ὅποια ἱεροσυλούμενα μέχρι δεῦρο, ἐγίνοντο ἔρμαιον τῆς πλεονεξίας, ὡς μὴ ἀποδιδόντα, οὔτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, οὔτε τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, λέγεις, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν τῆς ἀνωτάτης Ἀρχῆς· καὶ τὸ ἔθνος οὐδὲ περὶ τούτου ἔχει φωνήν· ὦ λόγος οὗτος ἄθεος καὶ πικρὸς, καὶ ἔθνος ὑποτιθέμενον μογγιλᾶον καὶ μάλιστα περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας καὶ βελτιώσεως! ἀλλ' ἔστω· τί δε; αὐτός τις ἕκαστος ἡμῶν δὲν ἡμπορεῖ νὰ εὐεργετήσῃ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ; μήπως καὶ ἐντεῦθεν ἀποστερηθήσεται τὸ καλὸν ἢ πατρὶς; μὴ γένοιτο. Ὅταν αὐτὴ λοιπὸν ἀφ' ἑαυτῆς φροντίζῃ περὶ ἑαυτῆς, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὐρωμεν τὸν χρηματικὸν τοῦτον πόρον εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς ἀνεξάρτητον τοῦ ταμείου παντάπασιν, συνεισφορὰν λέγω παρ' αὐτῶν τῶν Νομῶν, ὧν ἕκαστος ὑπέτεθη νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸ ἡμέτερον τοῦτο ἱερὸν Καταγώγιον εἴκοσι παῖδας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλπίζει τὴν ἡθικὴν καὶ θρησκευτικὴν αὐτοῦ τελειότητα· καὶ τί δύσκολον οἱ πεντήκοντα χιλιάδες ἄνθρωποι νὰ τρέφωσιν εἴκοσι μόνον ἄτομα;

Δός μοι ποῦ νὰ σταθῶ ἔξω τῆς σφαίρας ταύτης, ἔλεγεν ὁ Περικλεὺς Ἀρχιμίδης, καὶ νὰ ἀναμολεύσω αὐτὴν τὴν γῆν εἰς ἕτερον μέρος· δός μοι ποῦ στῶ, καὶ τὴν γῆν κινήσω. Δός μοι καὶ σὺ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος παρὰ πάντων, καὶ δυνάμεθα νὰ καταστήσωμεν οὐ μόνον τὸ ζητούμενον ἱεροτροφεῖον ἐν μόνον καὶ τοῦτο γλίσχρον, ἀλλὰ πολλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν Ἐπαρχίαν καὶ πλουσιώτερα εἰς τὰς Ἐπιστάμας· τοιαύτην ἀγάπην ἔδειξάν ποτε οἱ μεγαλοψυχότατοι Ἀθηναῖοι ἐπὶ Θερμοκλέους εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν τειχῶν, καθιροῦντες τὰς οἰκίας καὶ ἰδίας καὶ δημοσίας· τοιοῦτοι δὲ ὄντες

περὶ τὰ κοινὰ, κατώρθωσαν πράγματα μεγαλοπρεπέστατα, καὶ παντὸς λόγου ἀνώτερα· τὰ ὅποια καὶ τὴν μνήμην ἐκείνων ἔτι καὶ νῦν διασώζουσι μὲ θαυμασμὸν πολλὸν τῶν ὀρώντων, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλευθερίαν συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον. Ἐκείνους λοιπὸν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ὡς μιμώμεθα ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ ἡμεῖς, ἐκ τῶν ἡμετέρων προγόνων ὡς λαμβάνομεν τὰ παραδείγματα τῶν καλῶν. Ἰδοὺ ἀναγεννᾶται ἔθνος, ἰδοὺ ἀναφυτεύονται ἥθη· πόθεν λοιπὸν πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν τὴν μαίευσιν αὐτοῦ τῆς γεννήσεως; πόθεν δὲ νὰ λάβωμεν καὶ τὰ σπέρματα τῆς νέας φυτείας, εἴμῃ ἐκ τῶν κρατίστων, τὰ ὅποια καὶ τὰ ἥθη φυτεύουσι, καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους φυλάττουσι; ταῦτα δὲ ποῖα εἶναι; ἡ θρησκεία ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ ἡ γλῶσσα, τὰ ὅποια ἐκ τῆς πολλῆς ἐπιμιξίας τῶν ξένων δὲν παύουσι νῦν διηνεκῶς ἀμφοτέρα κιβδηλούμενα, ἡ μὲν γλῶσσα κατακλυζομένη ἀπὸ ξένων ἰδιωμάτων, τὰ ὅποια οἱ ἡμέτεροι λόγιοι εἰσάγουσι διηνεκῶς εἰς αὐτὴν, ἢ ὡς ἀποστρεφόμενοι τὴν ἀρχαίαν, ἢ ὡς μὴ γινώσκοντες αὐτὴν ἀκριβῶς· ὥς μετ' ὀλίγον καιρὸν ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ, καὶ ἡ νέα Γαλλικὴ θέλουσι διαφιλονεικῆσαι περὶ τῆς ὁμιλουμένης αὐτῆς πρὸς ἀλλήλας, ποτέρα τὴν ἑτέραν νικήσασα, νὰ κηρύξῃ ἐκείνην ὡς θυγατέρα, ἡ μὲν Ἑλληνικὴ ἀμφισβητοῦσα μόνον ἀπὸ τῶν ὀνομάτων, ἡ δὲ Γαλλικὴ ἀπὸ τῶν ἰδιωμάτων· ἡ μὲν ἐκ τῆς ὕλης, ἡ δὲ ἐκ τοῦ εἵδους· ποτέρα δὲ ἔξει τὰ νικητήρια, ὁ καιρὸς θέλει δείξῃ. Ἡ δὲ θρησκεία αὐθις... ἀλλὰ τοῦτο ἴσως κυτῶν παραδοξότερον εἰς τὰς ὑπολήψεις τῶν ἀναγινωσκόντων· καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ παρρησιασθῶ τοσοῦτον τολμηρότερον, ὅσον τὸ σιωπᾶν εἶναι ἐπικινδυνώτερον, καὶ ὀλεθριώτερον.

Ἡ σεβαστὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν ἐξετέλεσε τὸ ἔργον, ὡς ἀκούομεν, εἰς τὸ ὅποιον διωρίσθη πρὸς τῆς Ἀρ-

χῆς, καὶ ἀνέφερε τὰς πράξεις αὐτῆς εἰς τὴν Ἐξουσίαν πρὸς ἐξέτασιν καὶ τροπολογίαν, τὰς ὁποίας μετὰ ταῦτα συνεληθόντες, ὡς ἄδεται, οἱ ἐπίσκοποι τοῦ κράτους, θέλουσι τὰ ἐπικυρώσῃ, ἐὰν ταῦτα δόξωσι σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνας τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· καλῶς· Ἐπειδὴ ὁμῶς τοῦτο πράττεται, ὅπως πράττεται, ἐγ' ἀγνοίᾳ ἡμῶν τῶν πολλῶν, ἴσως δὲ καὶ ὑπὸ ἀγνοούντων τὰς λεπτοτάτας ὁμοιοτήτας καὶ διαφορὰς τῶν πραγμάτων, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχὰς μὲν διαφεύγουσι πολλάκις καὶ αὐτῶν τῶν εὐφρεσάτων τὴν ὀξύδερκεϊαν· μετὰ καιρὸν δὲ ὕστερον γίνονται αἰσθηταὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀφυστάτους καὶ ἀμαθεστάτους, διὰ τοῦτο συγχωρήσθωμοι νὰ προβάλω δύο τινὰ κοντοσύλλαβα ἐρωτήματα.

Ἐρωτῶ λοιπὸν πρῶτον, ἡ Ἐκκλησία τῶν ἐλευθερωθέντων Ἑλλήνων πότερον, ἐξαρτᾶται κατὰ τι ἀπὸ τῆς τῶν μὴ ἐλευθέρων ἢ οὐ; τοῦτέστιν, ἡ Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ὑπόκειται κατὰ τι εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἦτον ἐξ ἀπεράντων αἰώνων, ἢ οὐ; δὲν ὑπόκειται, λέγουσί τινες, ἀλλ' ἔσται ἐκεῖθεν ἀπλῶς ἀνεξάρτητος ὑπὸ Σύνοδον. Νῦν δὲ ἐρωτῶ καὶ τὸ δεύτερον, οἱ ἐν τοῖς νήσοις Δυτικοὶ Καθολικοὶ Ἕλληνες πότερον, ἀποκόπτονται καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα, συνιστῶντες καὶ αὐτοὶ ἰδίαν Σύνοδον, ὡς ἡμεῖς, ἀνεξάρτητον ὑπὸ τὴν αὐτὴν Ἐξουσίαν, ἢ ἀκολουθοῦσιν ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν αὐτὴν Ἀρχὴν, ὡς ἦσαν καὶ μέχρι τοῦδε; ὅχι λέγουσιν, ἀλλ' ἐκεῖνοι μένουσιν ἀσάλευτοι, ὡς καὶ ἦσαν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνον ὁμολογοῦντες· ἀλλὰ διὰ τί ἐκεῖνοι μὲν νὰ διαμένωσιν ἀσάλευτοι καὶ ἀνεωτέριστοι, ἡμεῖς δὲ νὰ σαλευώμεθα καὶ νὰ νεωτερίζωμεν; ἢ ἐκεῖνοι μὲν διὰ βαθύνουσαν ἡξεύρουσι τὰ συμφέροντά των, ἡμεῖς δὲ δι' ἄ-

νοϊαν καὶ ῥαδιουργίαν ἀγνοοῦμεν τὰ ἡμέτερα ; ὅπως καὶ ἂν ἔχῃσι ταῦσα, ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τὸ δίκαιον πείθει, ἢ καὶ τὰ δύο μέρη νὰ μείνωμεν ὡς τὸ πρότερον, ἢ ἀμφοτέροι νὰ ἀποσπασθῶμεν εἰς ἀνεξάρτητον Ἐκκλησίαν· ἀλλέως δὲ, ὅσον ἢ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος γενήσεται ἄσχετος πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, τοσοῦτον ἔσται πολυκλόνητος ὑπὸ παντοίων ἀνέμων, ὡς κάλαμος σαλευόμενος· καθότι ἡ ἀπὸ ἐκείνου ἀποστασία θέλει συνεισφέρει πολλὴ εἰς τὴν ἀλλαχόθεν ἐπίθεσιν τοῦ ἐνεδρεύοντος καὶ καιροφυλακτοῦντος νὰ εἰσπέσῃ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτὴν μάνδραν.

Ναί, λέγουσιν, ἀλλ' οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες, ὡς πολλὰ ἐν τῷ πολέμῳ παθόντες, θέλουσιν, ὥσπερ πολιτικῶς, οὕτω καὶ θρησκευτικῶς, νὰ ζῶσιν ἐλεύθεροι· ὁ δὲ Μακαριώτατος, δεσποτικὸς ἄλλως ὢν, καὶ σκῆπτρον φέρων ἀρχικόν, οὐ μόνον τὴν ὑπάρχουσαν ἐξουσίαν θέλει νὰ φυλάττῃ ἀκέραιον, ἀλλὰ καιροφυλακτῶν σπεύδει καὶ νὰ τὴν ἐπαυξήσῃ, καὶ νὰ σπείρῃ ἔτι τὰς ἐαυτοῦ εὐλογίας εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς ὑδρογυίου σφαίρας, τὰς τε κλειῖδας τοῦ παραδείσου κατέχων εἰς χεῖρας, καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὑπεροχὴν σεμνυνόμενος. Ἐπειτα πῶς δὲν πρέπει νὰ ὑποπτεύω ἐγὼ, μήπως τὸ σκῆπτρον τοῦτο πεσὸν ποτὲ ὕστερον, συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν μου ; καὶ ἐντεῦθεν μεταπέσω ἀπὸ τῆς τιθηνοῦ καὶ μητρὸς εἰς μητριαν, τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀποστρεφομένην τὴν γέννησίν μου ;

Ὁ Μακαριώτατος Πάπας, ἀποστόλων ἀληθῶς μιμούμενος ἔργον, σπεύδει νὰ ἐκτείνῃ τὸν χριστιανισμὸν, καλῶς ποιῶν, καὶ εἰς τὰ ἀπολωλότα ἔθνη· τὸ δὲ νὰ νομίζῃ ὁμῶς καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους πεπλανημένους, καὶ ἐντεῦθεν νὰ προσπαθῇ νὰ τοὺς ἀναλάβῃ ὡς τοιοῦτους ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ τὸ φορτίον τοῦτο ἔσται αὐτῷ βαρὺ καὶ δυσβάστακτον, καὶ ἄλλως τὸ πρᾶγμα τοῦτο θεωρούμενον εἶναι ἄδικον. Οὕτω

πάντα κινῶν, καὶ πάντα ποιῶν, ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἐν Τρασσυλβανίᾳ ὀκτακοσίας περίπου χιλιάδας ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ τῶν ἡμετέρων· καὶ περάσας ἐκεῖθεν τοὺς βασιλικοὺς ὄρους εἰς Βλαχίαν, καὶ Ἐνωρίαν συστήσας πλησίον Βουκουρεστίου, ἐξέτεινε τὸ ἑαυτοῦ κράτος καὶ πέρα τοῦ Ἰστρου μέχρι τῆς Ἀδριανουπόλεως, πολλὰς Ἐνωρίας καὶ Ἐπισκοπὰς μεταξὺ καταστήσας· τὴν αὐτὴν δὲ σαγήνην ἐξέτεινέ ποτε καὶ εἰς τὴν Λεχίαν· ἀλλὰ μεταπεσούσης αὐτῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Ρώσων, ἐν Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα τὴν τε σαγήνην διέλυσε, καὶ τὴν ἄγρην ἀπέλυσεν ἀπαλθεῖν εἰς τὰ ἴδια.

Ἄλλ' ὁ Πάπας (λέγουσιν ἄλλοι) δὲν συνηθίζει νὰ διαιρῇ καὶ ὑποδιαίρῃ τὴν κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίαν, μήτε ἔχει τοιοῦτον ἐκ τῶν προκατόχων παράδειγμα· εἰς ἡμᾶς δὲ εὐρίσκονται τοιαῦτα καὶ παλαιὰ καὶ νεώτερα· καὶ διὰ τοῦτο συγχωρεῖται καὶ ἡμῖν νῦν νὰ μυσταγωγώμεθα κατ' ἰδίαν· καὶ πρὸς τούτοις, λέγουσιν, εὐρίσκεται καὶ κανὼν τις Συνοδικὸς, ἀπολύων ἡμᾶς τῆς περὶ ταῦτα ἐνοχλῆς. Ἀλλὰ περὶ τούτου τοῦ κανόνος δὲν εἶναι λόγος ἐνταῦθα· μήτε ὅτι ὡς τοιοῦτον Συνοδικὸν ὀφείλει νὰ τὸν φυλάξῃ καὶ ἡ Μακαριότης του· ἀλλὰ λέγω, ἂν τοῦτο συμφέρῃ πολιτικῶς· καθότι βλέπομεν τὸν μὲν Αὐτικὸν νόμον προσηλύτους ἐπὶ προσηλύτοις ἐπισυνάγοντα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον, ἵνα γένηται σὺν χρόνῳ εἰς ποιμὴν μιᾶς ποίμνης· ὁ δὲ ἡμέτερος ὑποδιαίρει ἡμᾶς ἄλλοι' ἄλλως· καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνατρέχει ἐκ τῶν προσθηκῶν εἰς ἐνὸς ὁλότητα σώματος· οὗτος δὲ ἐκ τῶν συχνῶν ὑποδιαίρεσεων καταντᾷ κατ' ὀλίγον εἰς τὰς ἀτόμους τοῦ Δημοκρίτου· καὶ ἐντεῦθεν προσεπαπειλεῖ καὶ αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ὑπαρξιν εἰς τελείαν ἐξόντωσιν, καὶ τοῦτο πρέπει νὰ σκεφθῶμεν μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἐὰν ἀληθῶς φρονῶμεν

ἔρῃως, ὅτι ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ὁ κράτιστος χα-
ρακτήρ τῶν ἐθνῶν.

Ἄνδρες Ἕλληνες, ἄφετε τὰ ἴδια κέρδη, καὶ συνδράμετε εἰς
τὰ κοινὰ, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν ἀληθῶς καὶ τὰ ἴδια, καὶ ἡ κοι-
νὴ εὐδαιμονία παρακολουθεῖ φυσικῶς. Ὅταν δέ τις σκέπτη-
ται περὶ τῶν κοινῶν, καὶ μάλιστα περὶ τοιούτων καὶ τηλι-
κούτων, περὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ σκεπτόμεθα εἰς τὴν πα-
ροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, οὗτος πρέπει νὰ ἐκτεί-
νῃ τὴν σκέψιν αὐτοῦ ἐπὶ μήκιστον πρὸς τὸ μέλλον τοῦλάχισ-
τον εἰς ἓνα ὅλον αἰῶνα. Ἀκούσατέ μου λοιπὸν, καὶ μάλιστα
ὅσοι ἔχετε τὰ ὦτα διεφθαρμένα καὶ ἰατρείας δεόμενα (εἰ-
ναίτινες καὶ τοιοῦτοι). ἀκούσατέ μου, καὶ λάβετε μοι ὑπ' ἡ-
ψιν τὴν νῦν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἡρῆμωσε
μὲν ἡ τυραννία πρότερον, ἡρῆμωσε δὲ καὶ ὁ πόλεμος ὕστε-
ρον, κατέδραμε δὲ καὶ ἡ τύχη της ἔπειτα. ἔχει λοιπὸν χρεῖαν
πολλὴν κατοίκων πρὸς τὴν ἀναγκαίως ἀπαιτουμένην γεωρ-
γίαν καὶ καλλιέργειαν, διὰ νὰ ἐκπλύνῃ τὴν ἀσχημίαν αὐτῆς
καὶ νὰ τὴν ἐνδύσῃ τὴν φυσικὴν ὀρασιότητα· καὶ τοῦτο εἶ-
ναι εἰς ἡμᾶς ἐπιθυμητὸν ἀναγκαῖον ἐκ πολιτικῶν συμπε-
ρόντων. Ἐν τούτῳ λοιπὸν σᾶς ἐρωτῶ, ἄρά γε δὲν μελετᾷ ὁ
Μακαριώτατος Πάπας νὰ μᾶς εὐεργετήσῃ μὲ δύο καὶ τρεῖς
χιλιάδας οἰκογενείας ἀπὸ πάσης τῆς Ἰταλίας; ἄρά γε δὲν
θέλει καταπέσῃ καὶ ἄλλους ἡγεμόνας τοῦ αὐτοῦ ῥητοῦ νὰ
πράξῃσι τὸ αὐτὸ διὰ νὰ ἐκτείνῃ τὰς φωτιστικὰς τοῦ ἀκτι-
νας τῆς εὐλογίας καὶ ὁδηγίας καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀφωτιστοὺς
καὶ πλανωμένους; ἄρά γε δὲν θέλει ἀποστείλῃ τοὺς ἐκ αὐτοῦ
Ἀποστόλους συνωδευμένους μετὰ κλειδίᾳ τοῦ οὐρανοῦ, κα-
θὼς τοὺς Ἰησοῦτας καὶ Παυλίτας καὶ ἄλλους εἰς τὴν Βλα-
χίαν καὶ Βουλγαρίαν;

Ἀλλὰ ταῦτα λέγει τις (λέγουσι δὲ πολλοί, οὐχὶ εἰ;) εἶναι

λόγοι μᾶλλον τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τοῦ ὄζοντος, ἀφοῦ ὄζομεν ἔτι καὶ οἱ γέροντες ἡμεῖς· ἀλλ' ἐγὼ ἀφίνω τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸ παρὸν, μήτε προβαίνω πλέον εἰς τὸν λόγον θρησκευτικῶς, ἀλλὰ θεωρῶ τὸ πρᾶγμα μόνον πολιτικῶς κατὰ τὴν φύσιν τοῦ παρόντος αἰῶνος τοῦ πεφωτισμένου καὶ μὴ δεισιδαίμονος, κατὰ τοῦτον σὲ ἐρωτῶ, ὅστις καὶ ἂν ἦσαι ὁ μὴ δεισιδαίμων αὐτός, μήτε τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τοῦ ἀμαθούς καὶ ἀπόζοντος· σὲ ἐρωτῶ δὲ ἐκεῖνο, καὶ μοι ἀποκρίναι ἀληθῶς· Οἱ ἐρχόμενοι ξένοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, πότερον, ἄνδρες εἶναι, ἢ γυναῖκες τὸ πλεῖστον; ἄνδρες λέγεις βέβαια. — ὁ δὲ γάμος πότερον, συνεχωρήθη μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν, ἢ οὐ; — συνεχωρήθη πολιτικῶς, Ἐκκλησιαστικῶς δὲ ἀκόμη δὲν ἤξεύρομεν τίποτε τί θέλει ἀποφασίσῃ ἡ τῶν Ἀρχιερέων μετ' ὀλίγον συνέλευσις· καλῶς· τὰ δὲ γεννώμενα βρέφη ἐκ τοιούτων ἑτεροθρήσκων γάμων πότερον, εἰς τὴν κολυμβύθραν τῶν θυγατέρων μας βαπτισθήσονται, ἢ εἰς τὸ ράντισμα τῶν νέων γαμβρῶν μας; — ἀγνοῶ καὶ τοῦτο· λέγουσι δὲ, ὅτι τὰ μὲν ἀρσενικὰ κατὰ τὸν πατέρα, τὰ δὲ θηλυκὰ κατὰ τὴν μητέρα. — Εἴτα ἀμφιβάλλεις, ὅτι μετὰ πολὺν καιρὸν ὕστερον ἢ Ἑλλὰς θέλει κατοικηθῇ ἀπὸ ἄνδρας μὲν Καθολικοὺς, γυναῖκας δὲ Ὀρθοδόξους; Νῦν δὲ ἀποκρίναί μοι κάκεινο, πότερον, οἱ ἄνδρες δύνανται περισσότερον νὰ ἐλκυσῶσι τὰς γυναῖκας εἰς τὰ δόγματάτων, ἢ αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας; — οἱ ἄνδρες νομίζω. — διατί; — ὅτι ὁ ἀνὴρ καὶ ἐκ φρονήσεως, καὶ ἐκ τῆς τάξεως αὐτῆς ἐστὶ πιθανώτερος καὶ ἐπικρατέστερος· ἡ δὲ γυνή, ἀδύνατος οὔσα, καὶ τὸν δεύτερον τόπον ἐπέχουσα, ὀφείλει κατὰ πάντα νὰ πείθεται τῷ ἀνδρί. — Εἴτα ἀμφιβάλλεις καὶ ἐντεῦθεν τὸν κίνδυνον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίης, καὶ μὲ καλεῖς δεισιδαίμονα καὶ ἀπόζοντα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος; ἀμφι-

Θάλλεις δὲ καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν ὡς χαρακτηῖρα τοῦ Ἑλλήνου ἐξ ἀπεράντων αἰώνων, ὅτι θέλει γένη κυκεῶν, μῆγμα ἀηδὲς καὶ κακόρεκτον, ὁποῖόν ποτε τῶν Βυζαντινῶν; καὶ μήπως μόνον ταῦτα εἶναι προσδόκιμα; δὲν ἤξεύρεις, ὅτι ἐνὸς ἀτόπου δοθέντος, μυρία ἐκ τούτου ἔφονται ἀπροσδόκητα καὶ ἀπρόβλεπτα;

Ὡς τὸσον τὰ τοιαῦτα ὡς τὰ ἀφήσωμεν εἰς τὴν πατρικὴν πρόνοιαν τῶν ὧσιν οὕτω μελλόντων νὰ συνέλθωσι Ἐπισκόπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀνωτάτη Πρόνοια ἐνεπίστευσε τὴν περὶ τούτων φροντίδα· ὅσον δὲ τὸ κατ' ἐμὲ λέγω, ὅτι πρέπει νὰ τηρήσωμεν ἐν μέρει τὴν ὑπακοὴν καὶ τὸ σέβας πρὸς τὴν μητέρα παῖ τιθηνὸν Μεγάλην Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ τῆς ἐπιταγῆς τοῦλάχιστον Ἑλληνικῆς Πολιτείας παράδειγμα, καὶ νὰ ἀφήσωμεν πρὸς αὐτὴν καταφυγὴν εἰς τὰς καίρικὰς περιστάσεις· τὸ δὲ ἀπλῶς ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν νέων σκιρτήματα σημαίνουνσι πολλάκις ἐν τῷ λεξικῷ τῆς φρονήσεως καὶ τὴν κουρευτὰ τῶν φρενῶν. Ἀλλὰ ταῦτα, ὡς εἵπομεν, προσανήκουσι μᾶλλον εἰς τὴν μετὰ ταῦτα ἱεράν τοῦ Κλήρου ἀπόφασιν, προηγουμένου ἐξ Ἀποστολικῶν κανόνων τοῦ Πνεύματος.

Ἡμεῖς δὲ, ἐπειδὴ εἵπομεν ἀνωτέρω, καὶ πιστεύομεν οὕτως, ὅτι τὰ κράτιστα θεμέλια, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπερείδεται ἀσφαλῶς ὁ ἐθνικὸς χαρακτήρ, εἶναι ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία, ταῦτα πρέπει νὰ καταβάλλωμεν πρῶτον ἀσφαλῆ καὶ ἀκράδαντα· ἔπειτα δὲ ἐπὶ τούτων εὐκόλον εἶναι νὰ ἐποικοδομήσωμεν ὅτι ποτὲ προαιρούμεθα.

Ἀλλὰ ταῦτα, ὅτι μὲν καλὰ οὐδεὶς τῶν ἐχόντων συνείδησιν ἀντιλέγει, ἐν ὧσιν φρονεῖ φίλα ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ὅτι δὲ καὶ δυνατὰ, καὶ εἰς τοῦτο εὐκόλως ὁ τὸ κοινὸν καλὸν πνέων συγκατατίθεται, ὅταν μάλιστα προβλέπῃ τὸ ἐκ τούτων

ἐσόμενον ὄφελος· ἀλλ' ὁ βάσκανος ὀφθαλμὸς, ὁ ζυδερκὴς ὦν πρὸς τὸ ἴδιον ὄφελος, ἀντιπεριπλέκει, οἰκειοποιούμενος τοῦναντίον, παρ' ὃ ἀληθῶς ἐρεθίζεται· ἐναγκαλίζεται τὸ φιλογενές, καὶ εὐθὺς ἀναπηδᾷ εἰς τὸ μέσον, καὶ γενόμενος πάμφρων, λαρυγγίζει τὰ κοινὰ δίκαια ἐκ φωνασκείας πολλῆς, λέγων, πῶς, καὶ ποῦ, καὶ διὰ τίν' ἀπανηθῶσι τὰ κοινὰ χρήματα εἰς τὰ ἀνδράποδα ταῦτα, ἐξ ὧν οὐδεμία ὠφέλεια ἔσται; Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διέσπυρεν ἀτόπως καὶ περὶ τοῦ Ὀρφανοτροφείου, καὶ θέλει διασύρῃ ποτὲ ἀτοπώτερον, ἐὰν μελετηθῇ καὶ ἄλλο παρόμοιον· καὶ ἀφ' οὗ νικήσῃ τυχὸν, τὴν Καδμείαν του ταύτην νίκην, ἀναπηδᾷ εἰς τὸ μέσον, ὡς πετεινός, καὶ ἀνακακαρίζει, ὡς Ὀλυμπιονίκης, ὡς πολλὴν πρόνοιαν τοῦ Φίσκου ποιούμενος· ἀλλ' ἐὰν οὗτος ἐχύνετο ἀθρόως εἰς τὰς ἡδονὰς αὐτοῦ καὶ ὀρέξεις, τότε βέβαια ἔφερε βοῦν ἐπὶ γλώττης. Καί τοι τὸ Ταμεῖον ἄλλως, ὡς πολὺν ὁμοιότητα πρὸς τὴν καρδίαν ἔχων, ὅσα ἂν διανεμῇ ἐντὸς τῶν ὀρίων τοῦ βασιλείου, τοσαῦτα δίκαιον ~~ἔχει~~ καὶ νὰ δέχεται ἐν ἴσῃ κυκλοφορίᾳ· τὸ κακὸν δὲ εἶναι, ὅτι ἐξαντλοῦνται τὰ χρήματα ἔξω τῶν ὀρίων, ὅθεν δὲν ἐλπίζει τις νὰ τὰ ἐπαναλάβῃ, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ καιρία πληγὴ εἰς τὸ Οἰκονομικὸν τῆς Ἑλλάδος, περὶ οὗ ἀπαιτεῖται ἡ πρόνοια τῶν ἀναγκαίων ἔργων τῆς βιομηχανίας, πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀδυναμίας, ἡ ὁποία ἤμπορεῖ νὰ φέρῃ τὴν ἀπονέκρωσιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν, ὅθεν ἐξέβημεν, διὰ νὰ ἐπισφραγίσωμεν τὸν ἐπίλογον μὲ αὐτὸ τὸ προοίμιον.

Πάντες ἡξεύρομεν, ὅτι ἱερεῖς πεπαιδευμένους δὲν ἔχομεν, καὶ πάντες ὁμολογοῦμεν, ὅτι καὶ διδασκάλους δὲν ἔχομεν, οὔτε ποσότητι, οὔτε ποιότητι ἀναλόγους πρὸς τὰς μελλούσας ἐλπίδας· Ἔως ὅτου λοιπὸν δὲν ἴδωμεν διδασκάλους ἀξίους εἰς τὰς Καθέδρας, καὶ περισσότερον ἱερεῖς εἰς τοὺς Ἄμ-

ἔωνας, ἃς μὴ εἴπωμεν, ὅτι ἐσμὲν πω ἐλεύθεροι· καθότι ἐλευθερίαν βάρβαρον καὶ ἄλογον πλουτοῦσι μάλιστα καὶ πολλὰ ἔθνη ἄγρια. Τούτους λοιπὸν ἐὰν τοὺς ζητήσωμεν οὐρανόθεν ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ Προμηθέως, ἢ ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ἡφαίστου, δὲ ἐλπίζομεν νὰ ἀξιοθῶμεν τῆς δωρεᾶς· ἀνάγκη λοιπὸν νὰ χαλκεύσωμεν αὐτοὺς ἡμεῖς· καὶ τὴν ὕλην αὐτῶν νὰ τὴν παραλάβωμεν οὐχὶ πλουτίνδην, ὁπόθεν τὰ πλασουργήματα θέλουσι χρησιμεύσῃ ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῶν μεγιστάνων, ὡς ἀγάλματα ἔνδοξα· ἀλλὰ πτωχίνδην μᾶλλον καὶ Ἀποστολικῶς ἐκταπεινῶν καλυβῶν, διὰ νὰ καταδέχωνται ἐκ συμπαθείας νὰ διδάσκωσι καὶ πτωχοὺς, καὶ νὰ θυμιάζωσι τὰ ψωραλέα καὶ λελεπρωμένα καλούμενα ὑπ' ἐκείνων τῆς Διγύπτου ἀνδράποδα· τυχὸν δὲ καὶ νὰ τὰ προφυλάζωσι καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπίφοβον τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας ἐνδεχομένην ἐπήρειαν.

Ἐν Αἰγίνῃ, τῇ α' Ἰουλίου αἰολγ'.

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΥΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΕΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.

Το μὲν εὐγενὲς καὶ φιλόανθρωπον τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν Ἱγερμόνος, καὶ τὸ πρόθυμον καὶ φολόπατρι τῆς ὑμετέρας εὐγενείας καὶ φιλογενείας εἰς εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν ταύτης τῆς νεολαίας συνεκάλεσε καὶ μὲ τὸν ταπεινὸν καὶ ἀδύνατον εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Σχολάρχου, εἰς τὸ ἄποῦν γνωρίζω

μὲν ἑμαυτὸν πολλῶν διδασκάλων ἀδυνατώτερον, καὶ τοῦτο τὸ ὁμολογῶ ἀτεχνῶς καὶ ἀπροσποιήτως· δὲν συστέλλομαι ὁμῶς νὰ καυχηθῶ, ὅτι εἰμὶ πρόθυμος καὶ φιλογενῆς οὐδενὸς ὀλιγώτερον.

Ταύτην δὲ τὴν φιλοτιμίαν, ὦ ἄνδρες εὐγενεῖς καὶ φιλόμουσοι, ἐταμίευσον εἰς ἑμαυτὸν ἐκ πολλῶν ἐτῶν διὰ τὴν ἀναθρέψασάν με καὶ πτωχεύουσαν νῦν πατρίδα μου· ἐπειδὴ ὁμῶς διάφοροι περιστάσεις φθονεραὶ καὶ βάσκανοι, ἀλλεπαλλήλως συμβᾶσαι μεταξὺ, καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνην τὴν ἐπαρχίαν ἐκ τῆς ἐκεῖ διοικήσεως, ἐπέσχον τὰ πρῶτα ἐκεῖνα φρονήματα, καὶ ἀπέδειξαν ἄπρακτα, εὐθὺς ὑπήκουσα εἰς τὴν φωνὴν καὶ ἀξίωσιν τῆς ὑμετέρας φιλογενείας, ὥς εἰς φωνὴν δευτέρας πατρίδος· καί γε εἰκότως· καθότι μετὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς πρώτης μὲ ἐδέχθη ἡ δευτέρα φιλανθρωπώτατα· καὶ διέτριψα ἐνταῦθα δύο δεκάδας σχεδὸν ἐτῶν. διὸ καὶ χρεωστῶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

Συνήθεια ἐπεκράτησεν, ὦ ἄνδρες εὐεργέται, εἰς τοιαύτας συναλεύσεις ἀρχόντων καὶ προΐσταμένων νὰ γίνωνται τὰ καθήκοντα ἐγκώμια πρὸς τοὺς τῶν κοινῶν εὐεργέτας· ἀλλὰ μὴ ἀναμείνητε τοῦτο ἐν τῷ παρόντι ἀπὸ τὴν ἐμὴν ἀδύνατον γλῶσσαν· ἀναβάλετε δὲ αὐτὸ εἰς ἕτερον καιρὸν μετ' ὀλίγον, διὰ νὰ τὸ ἀκούσητε ἀπὸ τὰς ἀθωοτέρας φωνὰς τῶν νέων τούτων· οἱ ὅποιοι θέλουσι ζωγραφῆσθαι μετ' οὐπολὺ τὴν ἀρετὴν τῆς ὑμετέρας εὐγενείας μὲ ὅλα τὰ χρώματα τῆς εὐγνωμοσύνης εἰς τῆς ἀθανάτου ἱστορίας τοὺς πίνακας· ἐπειδὴ, καθὼς ἡ κακία ἢ τὰ δημόσια διαστρέφουσα καλὰ, ἔχει πανταχοῦ τὰς ἀράς τῶν ἐθνῶν ὡς αἰώνιον ἐπιτίμιον· οὕτως ἡ ἀρετὴ καὶ εὐεργεσία ἔλκει ἐξ ἐναντίας τὸν ἔπαινον καὶ τὴν φήμην παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων, ὡς ἄξιον δῶρον τοῖς φιλανθρώποις καὶ εὐεργέταις ἐποφειλόμενον· καθότι, πεποιθὼς

εἰς τὴν εὐνοίαν καὶ φιλάνθρωπίαν τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν ἡγεμόνος, καὶ εἰς τὴν προθυμίαν καὶ φιλομάθειαν τῆς ὑμετέρας εὐγενείας, ἐλπίζω νὰ κατορθώσω ἄξιόν τι ἐγκώμιον εἰς τὴν φιλάνθρωπόν σας προαίρεσιν, ἂν οὐ γὰρ ἀποκαταστήσω τούτους ἀξίους μὲν τῆς πατρίδος πολίτας, ἐραστὰς δὲ τῆς τιμῆς, καὶ εὐγνώμονας πρὸς τοὺς εὐεργέτας· ὃ ἐστὶ τὸ σκοπιμώτατον τέλος αὐτοῦ τοῦ σχολείου, καὶ ὁ ζῆλος τοῦ θεοστηρίκτου ὕψους του, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πατρίδος, καὶ ὁ πόθος πάντων ἡμῶν.

Πολλὰ λοιπὸν παρίσταται μοι, εὐγενέστατοι ἄρχοντες, ἐξ ὧν ἀναγκάζομαι νὰ καταβάλλω κόπους πολλοὺς καθ' ἑκάστην καὶ νὰ διοικήσω τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο πιστῶς· ὦν πρῶτον μὲν παρὰ τὰ εἰρημένα εἶναι αὐτὸ τὸ φιλόπατρι, τὸ ὁποῖον σώζω ἐν ἑμαυτῷ ἀπροσποίητον. Δεύτερον δὲ τὸ φύσει ὀρμητικὸν καὶ διηνεκές πρὸς τοὺς πόνους πρὸς ἐκτέλεσιν παντὸς ἔργου, τὸ ὁποῖον ἤθελόν ποτε ἐπιχειρισθῇ. Τρίτον, ὅτι ἀναδέχομαι ἤδη ἐπάγγελμα δημόσιον καὶ κοινόν, καὶ δὲν ἡμπορῶ κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὸ παραμελήσω· καθότι αἰσθάνομαι, ὅτι ἐν μέρος τῆς εὐτυχίας ταύτης τῆς παρισταμένης νεότητος ἐξαρτᾶται νῦν ἀπὸ τὸν τράχηλόν μου, καὶ δὲν με ἀφίνει νὰ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἀνάπαυσιν τῇ σαρκί μου ἀμέριμνον. Τέταρτον, ὅτι εἶμαι καὶ ἀντίζηλος τῆς δόξης καὶ φήμης τοῦ αἰοδίδμου καὶ μακαρίτου Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου τοῦ ἐμοῦ καὶ φίλου καὶ διδασκάλου.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ τοιαῦτα μὲ κατεπεύγουσιν ἀπαραιτήτως πρὸς τὸν σκοπὸν· τὰ ὅποια ἂν τις τὰ ὀνομάσῃ προτερήματα, ἀλλ' ἵνα ἅμα καὶ χρέος τῶν διδασκάλων· ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ἐὰν λείψῃ τὸ φιλότιμον καὶ φιλόπατρι, οὐδὲν κατορθοῦται· Ἀλλ' εἴθε νὰ μὴ ᾔσαν ταῦτα μεμιγμένα καὶ μὲ ἐλαττώματα· νῦν δὲ καθὼς πάντες ὑποκείμεθα ἄλλοι εἰς

ἄλλα πάθη, οὕτω καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἄνθρωποι ὄντες, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν πλασθέντες στοιχείων, δὲν ἡμποροῦν νὰ εἶναι ἄμεμπτοι κατὰ πάντα· διὸ εἶμαι βεβιασμένος νὰ ἀναφέρω τινὰ τῶν ἐμῶν ἐλαττωμάτων πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐπιείκειαν κατὰ τὸ παρὸν, διὰ νὰ οἰκονομήσωμεν πρὸς αὐτὰ τὴν δυνατὴν θεραπείαν εἰς τὸ νὰ μὴ γένωσιν ἔπειτα πρόσκωμα εἰς τὰ πράγματα· περὶ ὧν ἡ λαμπρὰ αὐτὴ ὁμήγυρις συνήθροισται σήμερον.

Γνωστὸν εἶναι τοῖς πᾶσιν, ὧ ἄνδρες εὐεργέται, ὅτι μὲ ὄλον ὅτι τὸ πλεῖστον διάστημα τῆς ζωῆς μου ἐπέρασα ἐν συναναστροφῇ διαφόρων πεπολιτευμένων ἀνθρώπων, ἵνα μὴ εἴπω καὶ ἐθνῶν, καὶ ἐπληροφορήθην τὸν τρόπον καὶ χαρακτῆρα τοῦ κοινοῦ τούτου βίου τῶν εὐγενῶν, δὲν ἡμπόρεσα ποτὲ νὰ τρέξω τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ὥς νὰ ἐκνικήσω τὴν φύσιν μου εἰς τὴν συνήθη προσποίησην, καὶ νὰ συναρμολογήσω ἐμαυτὸν πρὸς τὸν κόσμον αὐτὸν τὸν πολύτροπον· ἀλλὰ καίτοι πολλάκις ἠθέλησα βιαίως νὰ τραπῶ ποτε καὶ γὰρ πρὸς τὴν κολακείαν, εὐθὺς εὐρέθην κατησχημένος, καὶ ἡσθάνθην ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου, ὡς πραττόμενον τούτο βιαίως εἰς ἐμέ ἐναντίον τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο, ἂν φανῶ που αὐθέκαστος καὶ παράδοξος κατὰ τοῦτο, ἀπαιτῶν τὰ καθήκοντα τοῦ σχολείου ἀκριβῶς καὶ τοῦ δέοντος αὐστηρότερον, ἢ μὴ ἐνδίδων εἰς καταχρήσεις, ἢ ἄλλο τοιοῦτον, παρέχετέ μοι συγγνώμην, εἰδότες ἐκεῖνο μόνον, ὅτι πᾶν τὸ γινόμενον, ὥπως ἂν γίνηται, ὑπὲρ τῆς κοινῆς γενήσεται ὠφελείας. Ἐὰν ὁμως μὲ ἴδῃτε νὰ ζητήσω τι πρὸς ἰδίαν ὠφελείαν, καταφρονήσατε, ἀποβάλατε, ἀτιμάσατέ με, καὶ πάντα δίκαιον εἶναι νὰ τὰ ὑποφέρω, ὥς ἀνάξιος τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ πραγματευόμενος τὴν τοῦ γένους ὠφελείαν καὶ βελτίωσιν.

Τὶ λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποιον ἔσως θέλω σὰς ἐνοχλήσῃ

ποτέ; βλέπετε, ὦ ἄνδρες, αὐτὴν τὴν νεολαίαν; αὐτοὶ βέβαια ἐλπίζουν τὸ εὖ ζῆν, καὶ τὴν προκοπὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ σχολείου, τὴν ὁποίαν ἐγὼ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου συνδιδασκάλων ὑπόσχομαι, καὶ θέλω νὰ εἶμαι οὐ μόνον διδάσκαλος εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ πατὴρ καὶ εὐεργέτης κοινός· καὶ πιστεύσατέ με, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐλπίς καὶ φιλοτιμία κολακεύει με περισσότερον, καὶ μὲ ἔσυρε μάλιστα εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν, καὶ ἡδὴ μὲ κινεῖ εἰς ἀπεράντους ἀγῶνας πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ. Ἐξ αὐτῶν λοιπὸν τούτων τῶν νέων ἴσως θέλουσιν εὐρεθῇ τινὲς ἄξιοι καὶ τῆς τοῦ κοινοῦ ποτε βοηθείας καὶ τῆς φιλοτιμίας ἐκάστου ἰδίως εἰς τὰς δοκιμασίας, τὰς ὁποίας θέλομεν κάμῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβέστατον· καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἐγώ τε καὶ οἱ συναδελφοί μου θέλομεν δώσῃ λόγον τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν αὐστηρότατα. Εἰς αὐτὴ λοιπὸν παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν νὰ ἐπαρκέσῃ τῶν πτωχοτέρων τὴν ἀδυναμίαν, καὶ νὰ τιμήσῃ ἅμα ἀμφοτέρων τὴν ἀρετὴν· τὸ ὁποῖον θέλει καταβάλλῃ μάλιστα πάντων τὸν σπόρον τῆς φιλοτιμίας εἰς τὰς καρδίας τῶν νέων, ἐξ ὧν ἐλπίζεται ὁ πολύσταχυς καρπὸς τῶν μαθησέων, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς ὑμετέρας φιλοτιμίας· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων καὶ δίκαια καὶ φιλάνθρωπα, ὡς στοχάζομαι, καὶ ἄξια τῆς φιλομαθείας ὑμῶν! καὶ πρέποντα τῇ πατρίδι.

Σεῖς δὲ πάλιν, ὦ μαθηταὶ καὶ παιδία μου, εἰάν θέλητε νὰ γένητε ἄνδρες πεπαιδευμένοι, καὶ ἄξιοι τῆς πατρίδος, θέλετε εὖρῃ πρὸς τούτοις ἐν ἐμοὶ μίαν προθυμίαν εἰς τὴν καρδίαν μου ἔαβεστον, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττον, ὡς εἴρηται, δι' ἄλλους· ἡ εὐμένεια ὅμως καὶ φιλανθρωπία τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν Ἡγεμόνος, καὶ ἡ προθυμία καὶ φιλομάθεια τῶν σοφῶν καὶ εὐεργετῶν Ἐφόρων καὶ πάντων τῶν εὐγενῶν Ἀρχόντων, καὶ μάλιστα τὸ φιλόπατρι τοῦ εὐγενεστάτου Ἀρ-

χοντος Μπάνου κυρίου Γρηγορίου Βραγκοβάνου, τὴν ἀνοίγουσι σήμερον διὰ σᾶς. Ἀναλάβετε λοιπὸν τὰς χρηστάς σας ἐλπίδας, καὶ οὕτως ἔρχεσθε εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ αἰοδίου καὶ μακαρίου Λάμπρου τοῦ κοινοῦ ἡμῶν εὐεργέτου· πλὴν προσέχετε νὰ φυλάζητε ἄκραν εὐταξίαν εἰς τὰ ἥθη, καὶ εἰς τὰ μαθήματα ἐπιμέλειαν ἀξίαν τῆς παρούσης παρασκευῆς, καὶ τῆς ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως τῆς ἐμῆς· καθότι σᾶς ἀναμένουσιν αὐστηραὶ ἐξετάσεις εἰς τὰ ἐξάμηνᾶ· ἐνθα μὴτε εὐγένεια, μὴτε κολακεία, μὴτε δῶρα, μὴδ' ὅτιοις ἄλλο δύναται νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ φθείρῃ τὰς ψήφους· ἀλλ' ἕκαστος ὑμῶν ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων ἢ δοξασθήσεται, ἢ αἰσχυνθήσεται· καθότι, ὅσον θέλω ἀγαπήσῃ καὶ τιμήσῃ τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ εὐτακτοῦντας, τοσοῦτον ἐξ ἐναντίας θέλω μισήσῃ καὶ καταφρονήσῃ τοὺς ἀμελεῖς καὶ ἀτάκτους· μὴτε θέλω ὑποφέρει πλεόν νὰ καταισχύνη τις τὴν δόξαν αὐτοῦ τοῦ σχολείου· τὸ ὁποῖον ἐστάθη ὄνῳθεν τὸ ἐνδοξότατον καὶ εὐεργετικώτατον πάντων εἰς τὸ γένος ἡμῶν· μὴτε θέλει θριαμβεύσῃ πλεόν ἐν αὐτῷ ἢ κολακεία καὶ γοητεία, ἀλλ' ἀλήθεια ἔσται ἐν πᾶσι, καὶ κρίσις ἀδέκαστος καὶ δικαία κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστου.

Αὐτὰ λοιπὸν τὰ χρῆν' ἔχετε νὰ φυλάζητε· τὰ δ' ἄλλα ἄφετε εἰς ἐμέ· καθότι ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων μέχρι τῶν ποιητῶν περατοῦται [εἰς τρία ἔτη] καὶ τοῦτο μετὰ πάσης τῆς ἀκριθείας· ὡς πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα λοιπὸν ἐπαλείφεσθε ἄξιον καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν πολιτῶν ζήλου καὶ τῆς ἰδίας ὑμῶν ὠφελείας. Πῶς δὲ θέλομεν τρέξῃ τὸ προκείμενον στάδιον· καὶ ὁποῖαν τάξιν τῶν μαθημάτων θέλομεν διορίσῃ, ἢ πρώτη καὶ δευτέρα ἐβδομάς ἐξῆς θέλει σᾶς πληροφορήτῃ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων εὐθὺς· νῦν δὲ ἀρξώμεθα ἐντεῦθεν· καὶ μοι παρελθὼν σὺ, ἀνάγνωθι.

Τῇ ιδ' Ὀκτωβρίου, αὐτί.

Εἰς τὴν ἑταρξιν τοῦ σχολείου τῆς Αἰγίνης.

Ἄνδρες Αἰγινῆται φιλογενεῖς καὶ φιλομαθεῖς.

Το σπουδαζόμενον τοῦτο καλὸν, ὅσον μὲν ἀπὸ μέρους τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας καὶ γενναιούτητος ἰδοῦ ἔγινε, καὶ ἀνώτερον πάσης προσδοκίας, καὶ ἐλπίζεται ἔτι νὰ γένη καὶ τελειότερον, ὥστε γενόμενον καλὸν παράδειγμα καὶ εἰς ἄλλας κοινότητας νὰ διερεθίσῃ καὶ ἐκείνας πρὸς μίμησην, ὥστε νὰ συνεισφέρωσι τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν παιδείαν καὶ βελτίωσιν τῆς νεότητος, εἰς ταύτην δὲ τὴν χρηστὴν τῆς πατρίδος ἐλπίδα· πρὸς τὸ ὅποῖον σπεύδουσιν ἅπαντες οἱ Ἕλληνας σήμερον ὡς εἰς πηγὴν, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αἱ ὀρθαὶ πράξεις καὶ τὰ κερδὰ βουλευμάτων, ἐξ ὧν οἰκοδομεῖται ἔπειτα ὁ μέγας ναὸς τῆς εὐδαιμονίας· πρὸς τοῦτο λέγω τρέχουσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ πρέπει νὰ τρέχωσιν ὡς εἰς πατρῶον κελύφιον χωρὶς νὰ δώσωσι μὴτε ὕπνον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, μὴτε ἀνάστασιν εἰς τὰ ὀστέα, ἕως οὗ νὰ γένωσι πάντα καθότι ὅταν ὁ ἕρως τῆς πατρίδος εἶναι ἐρρίζωμενος εἰς τὴν καρδίαν, ἥτις δὲν γηράσκει ποτὲ, τότε μὴτε φειδωλία, μὴτε σμικρολογία, μὴτε στάσις ἐσωτερικὴ, μὴτε ἀντενέργεια ἐξωτερικὴ, μὴτε πόνος, μὴτε δόλος, μὴτε φόβος τις δύναται νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν τρέχει διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος, τὸ ὅποῖον σκοπεῖ· καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ ἕρως, ὁ ὅποιος κινεῖ εἰς τὴν καρδίαν σας, ὦ ἄνδρες Αἰγινῆται, εἰς τοῦτο τὸ καλόν· τὸ ὅποῖον καὶ οὐρανόθεν ἔλκει τὴν εὐλογίαν τοῦ φωτοδότου θεοῦ εἰς ἐσᾶς, καὶ ἐπὶ γῆς τὸν δίκαιον ἔπαινον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς δῶρον ὀφεί-

λόμενον εἰς τοὺς ἐραστάς τῶν καλῶν καὶ εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος· ὅθεν περὶ τούτου δὲν ἔχω νὰ εἶπω τί περισσότερον.

Ὅσον δὲ πάλιν ἀπὸ μέρους τῶν διδασκάλων καὶ τοῦτο εὐδοῦται, καθότι εἶμαι κατὰ πάντα πεπεισμένος, ὅτι θέλουσι δείξῃ ἐπιμέλειαν ἀνάλογον μὲ τὴν εὐχὴν καὶ προθυμίαν τῆς ὑμετέρας φιλογενείας, φιλοτιμούμενοι νὰ φανῶσιν ἄξιοι καὶ τῆς ἐμῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ὑμετέρας φιλοτιμίας· εἶμαι δὲ πεπεισμένος εἰς τοῦτο οὐ μόνον ἐκ τῆς πρὸς με εὐνοίας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐμπειρίας αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐπαγγέλλεται· καὶ περισσότερον ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐδείξαν ἀλλαχοῦ, ὅπου ἐβεβαίωσαν τὴν ἑαυτῶν ἐμπειρίαν διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων. Ταῦτα καὶ περὶ τούτων· καθότι, ὅπου περιμένονται πράξεις, ἐνταῦθα πᾶς λόγος ἐστὶ περιττός. Νῦν δὲ στρέφω τὸν λόγον μου πρὸς τοὺς παῖδας διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμῶμαι ἐν συντομίᾳ, ἐποῖα καθήκοντα ὡς πρώτιστα ὀφείλουσι νὰ φυλάττωσι.

Ἀγαπητά μου τέκνα, ἐπειδὴ πᾶσα ἡ σπουδὴ, καὶ ὅλη ἡ συνεισφορὰ πρὸς τὴν σύστασιν ταύτης τῆς σχολῆς γίνεται διὰ σᾶς, ἀκούσατε, ὁποῖα καθήκοντα ὡς ἀναγκαῖα καὶ προηγούμενα τῶν ἄλλων χρεωστεῖτε μάλιστα νὰ φυλάξῃτε· εἶναι δὲ ταῦτα πρῶτον, Φόβος πρὸς τὸν θεόν, καὶ σέβας εἰς τὰ θεῖα· δεύτερον, Ὑποταγὴ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς νόμους τοῦ κράτους· τρίτον, Εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ θεμελιωτὰς τοῦ σχολείου· τέταρτον, Ὑπακοὴ εἰς τοὺς διδασκάλους· πέμπτον, Συμπεριφορὰ φρόνιμος πρὸς τὸν κόσμον, καὶ ἕκτον, Ἐπιμέλεια ἐνδελεχὴς εἰς τὰ μαθήματά σας.

Ναὶ φόβος εἰς τὸν θεόν καὶ σέβας εἰς τὰ θεῖα· καθότι, ἐὰν εἰς ὅλα τὰ ἔργα ἡμῶν ὀφείλωμεν νὰ ζητῶμεν τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, πολλοῦ μᾶλλον εἰς τὴν παιδεῖν ὀφείλωμεν ἐκ θεοῦ

νὰ ἀρχώμεθα καὶ εἰς αὐτὸν αὖθις νὰ ἀναπαυώμεθα· καθότι αὕτῃ εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς, τῆς ὁποίας ὁ φωτισμὸς ἐλπίζεται ἀπὸ τὸν φωτίζοντα πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Εὐγνωμοσύνην δὲ πάλιν πρὸς τοὺς εὐεργέτας· καὶ τοῦτο εἶναι ὄφλημα δικαιοτάτον· καθότι βλέπετε αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἐμάθετε ἐκ τῆς πείρας αὐτῆς, ὅτι ὁ ζῆλος τούτων ὑπερέβαλε τὴν ἀνάγκην, καὶ ἡ γενναιοῦτης τὴν χρεῖαν εἰς σύστασιν τοῦ σχολείου· καὶ τὸ περισσότερον ἔτι ἐλπίζεται, ὁπότεν ὁ ἐλπίζόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειάν σας καρπὸς φανῇ ἀνάλογος πρὸς τὸν ζῆλον αὐτῶν· ὥστε νὰ παρακινήσῃ τὴν προθυμίαν τῶν γενναίων πολιτῶν νὰ αὐξήσῃ τὰς προσόδους καὶ εἰς γυμνάσιον τέλειον.

Ἰπακοὴ δὲ αὖθις καὶ σέβας πρὸς τοὺς διδασκάλους· σέβας λέγω, καθότι παρὰ μὲν τῶν πατέρων ἔχετε μόνον τὸ ζῆν, ἐκ τούτων δὲ ἐλπίζετε τὸ εὖ ζῆν· καὶ ἐκεῖνοι μὲν σὰς ἐμόρφωσαν τὰ σώματα ἐξωθεν αὐτὸ τὸ ἄλογον μέρος εἰς ἀνθρώπου μορφήν· τῶν δὲ διδασκάλων ὁ ἀγὼν καὶ ὁ σκοπὸς ἀποβλέπει αὐτῆς τῆς λογικῆς ψυχῆς τὴν μόρφωσιν καὶ βελτίωσιν πρὸς τὸ τέλειον· διὸ χρεωστεῖτε οὐ μόνον νὰ ἀγαπᾶτε αὐτοὺς ὡς πατέρας διὰ τὰ εἰρημένα, ἀλλὰ καὶ νὰ πείθησθε ὡς εἰς ἄρχοντας· ἐπειδὴ ἡ ἰδιοτροπία καὶ τὸ αὐθέκαστον εἶναι καὶ πανταχοῦ μὲν ὀλέθρια, ὅχι ὀλιγώτερον ὅμως καὶ εἰς τὰ σχολεῖα· διὸ καὶ νόμοι ἐτέθησαν κοινῶς παρὰ πᾶσι τῆς ἔθνεισιν ἔχοντες τὸ αὐθέρατον διὰ νὰ ἀνατρέψωσι τὸ αὐθέκαστον, κελεύοντες νὰ πειθώμεθα εἰς τοὺς ἄρχοντας, ὡς ἀγρυπνοῦντας ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων· ὅθεν μὴ φροντίζετε τί πρέπει νὰ διδασθῇτε, ἀλλὰ δεχόμενοι προθύμως τὰ διδασκόμενα, καὶ ἐπαρδεύοντες αὐτὰ μὲ τὰς συνεχεῖς ἐπαναληψεις, καθ' ἃς διαταγὰς θέλετε δεχθῇ ἐν καιροῖς διαφόροις,

ἐκτελεῖτε ἀμέμπτως τὸ προστατόμενον, διὰ νὰ εὐρεθῆτε εἰς τὰς ἐξετάσεις ἄξιοι τῆς φιλοτιμίας τῶν γενναίων πολιτῶν, καὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν διδασκάλων.

Συμπεριφορὰ δὲ πάλιν· καθότι ὁ μαθητῆς, ἐπειδὴ ἀφιερῶνται ἅπαρ εἰς τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐργαστήριον τῆς ἑαυτοῦ βελτιώσεως εἰς τὸ νὰ τρέξῃ τὸ στάδιον, τὸ ὁποῖον φέρει αὐτὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ὀφείλει νὰ εἶναι εἰς τὸν κοινὸν λαὸν παράδειγμα καὶ εἰκὼν εἰς τὴν θεοσέβειαν, εἰς τὴν φρόνησιν, καὶ εἰς τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὰς ἀρχάς, τὰ ὁποῖα συντελῶσι μάλιστα πρὸς τὴν παρὰ πάντων ποθυομένην εὐδαιμονίαν.

Μένει λοιπὸν νὰ σᾶς εἴπω ἔτι περὶ τῆς ὀφειλομένης παρὰ τῶν μαθητῶν ἐπιμελείας· εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἄνευ ταύτης οὐδὲν κατορθοῦται μήτε αὐτὰ τὰ εὐκολώτατα· καὶ μετὰ ταύτης πάλιν τὰ πάντα δοῦλα γίνεται καὶ αὐτὰ τὰ δυσκολώτατα· ἡ συνεχὴς μελέτη κατορθώνει πολλὰ, ὅταν ἔχῃ μάλιστα καὶ μέθοδον ὀρθὴν τῆς προόδου· τὸ ὕδωρ, λέγει ἓνας σοφὸς, καταπίπτον εἰς σταγῶνας ἀπὸ τὴν στέγην, κοιλáίνει πολλάκις τὰς πέτρας, καὶ αἱ ψαύσεις τῶν χειρῶν ἐκτρίβουσι καὶ τὸν σίδηρον· καὶ γῆ χερσῶθεισα, ἅμα τυχοῦσα ἐπιμελείας καὶ καλλιεργείας, ἀποδίδει καρπὸν πολλαπλάσιον, πόσον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τοῦ ἐπιμελοῦς μαθητοῦ, ἐὰν παραδεχθῇ τὰ παραγγέλματα ὡς ἐκεῖνη τὰ σπέρματα, καὶ τὰ περιθάλψῃ μὲ τὴν συνεχῇ ἐπιμέλειαν, θέλει φανῇ πρόθυμος, καὶ τοῦτο αὐτὸ γῆ ἀγαθὴ εἰς τὸ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου ἓν μὲν τριάκοντα, ἓν δὲ ἐξήκοντα, ἓν δὲ ἑκατόν. Μένει λοιπὸν τὸ πᾶν εἰς τὴν τελεσιουργὸν ἐπιμέλειαν· αὕτη δὲ ὅσον ἐκ μέρους τῆς κοινότητος ἐξωτερικῶς, καὶ ἐκ μέρους τῶν διδασκάλων ἐσωτερικῶς δὲν θέλει ἔχῃ ἔλλειψιν οὐδεμίαν· ὅσον δὲ ἀπὸ μέρους σας, ὁ κχιρὸς θέλει

δείξῃ, ὅταν δώσητε λόγον τῶν μαμαθημένων εἰς τὰς ἐξετάσεις. Ἐὰν ὅμως τις μεταξὺ συχάξῃ εἰς τὸ σχολεῖον μόνον κατὰ συνήθειαν, πρὸς τοῦτον τολμῶ νὰ εἶπω, ὅτι ἡ ἀξίνη πρὸς τῇ ρίζῃ τοῦ δένδρου κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον, μὴ ποιοῦν καλὸν καρπὸν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται· καθότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ καταργῇ εἰς μάτην τὸν τύπον, καὶ ἐντεῦθεν νὰ ἐκνευροῖ καὶ τοὺς ἄλλους.

Πείθεσθε λοιπὸν εἰς τὰ εἰρημένα ὡς λόγους οὐ μόνον διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ πατρὸς· ὅστις ἕως τῶρα ἐπεμελούμεν νὰ φέρω εἰς ἔκβασιν τὰ ἀνὰ χεῖρας πονήματα, καὶ εὐθὺς νὰ δώσω μίαν ἡμέραν ἀνάπαυσιν εἰς τὸ γῆρας μου· καὶ ἰδοὺ αὐθις ἡ παράκλησις τοῦ κοινοῦ καὶ ὁ ἐμὸς ἔρως περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ὁμογενῶν μὲ περιπλέκουν εἰς νέους ἀγῶνας, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τοὺς ἀποφύγω· καθότι τὴν φωνὴν μιᾶς κοινότητος ὅλης πρὸς τὰ καλὰ τὴν νομίζω ὡς φωνὴν τοῦ Ὑψίστου θεοῦ τοῦ χορηγοῦ τῶν καλῶν καὶ προστάτου, καὶ διὰ τοῦτο πείθομαι τῷ θεῷ, δεόμενος αὐτοῦ ὡς δωτῆρος τῶν ἀγαθῶν νὰ γένη καὶ τῶν δωρηθέντων προστάτης· ἐκεῖθεν ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ἐξαίτουμαι καὶ δύναμιν εἰς ἐμὲ τὸν διδάσκοντα, καὶ ὁδηγίαν εἰς ὑμᾶς τοὺς διδασκομένους· καθότι ἐκ θεοῦ δεῖ ἄρχεσθαι καὶ εἰς θεὸν ἀναπαύεσθαι. Σὺ δὲ ἀναστὰς, ἤδη ἀνάγνωθι, λέγε.

ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΚΟΜΙΑΝ ΤΩΝ ΑΕΪΨΑΝΩΝ

ΔΑΜΠΡΟΥ τοῦ ΦΩΤΙΑΔΟΥ.

Τῇ ιγ' Ὀκτωβρ. αἰσιδ.
ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει,
καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐ-
λογίαις καὶ θερίσει.

ΚΑΙ τὸ χρέος υπαγορεύει, καὶ τὸ ἔθος διδάσκει νὰ ἀπο-
δίδωμεν εἰς τοὺς κοινούς εὐεργέτας τὸν προσήκοντα ἔπαινον,
ὥς δῶρον τοῦτον εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας παρὰ πάντων
ἐποφειλούμενον· τὸ μὲν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀχαριστίας τῆς
βαρυτάτης ταύτης τῆς συνειδήσεως μάστιγος· τὸ δὲ πρὸς φυ-
λακὴν τῶν καθηκόντων τῶν ἀπ' αἰῶνος καθεστώτων τῷ
βίῳ· ἔχουσι δὲ ἀμφοτέρω καὶ τέλος σκοπιμώτατον τὸ αὐτό,
τὴν τῶν ζώων ἀπὸ τοῦ χειρόνος εἰς τὸ κρεῖττον μεταβο-
λὴν· διὸ λέγει ὁ σοφὸς τῆς ἠθικῆς διδάσκαλος. » Μνήμην
δικαίου μετ' ἐγκωμίων. » διὰ τί; ὅτι ἐγκωμιαζομένου δικαίου,
εὐφρανθήσονται λαοί· ἡ δὲ ἐντεῦθεν εὐφροσύνη εἰκότως ὁδὸς
πρὸς μίμησιν γίγνεται· διὸ λέγει καὶ ὁ θεολόγος, » ὦν τοὺς
ἐπαίνους οἶδα, τούτων καὶ τὰς ἐπειδόσεις, » καί γε εἰκότως·
ἐπειδὴ ἀρετὴ ἐπαινουμένη γίνεται διαδόσιμος.

Ἄς ἔλθωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ χρέος σήμερον τοῦτο;

καὶ ἅς ἐκπληρώσωμεν νόμον ἄνωθεν καλῶς εἰς ἡμᾶς κατελθόντα, εὐγνώμονες πρὸς τοὺς εὐεργέτας γινόμενοι, καὶ τῶν ζώντων τὰς ψυχὰς πρὸς μίμησιν τῆς ἀρετῆς ἐκείνων εὐτυχῶς παρὰθίγοντες, ἀλλὰ τίς ἡμῖν ὁ τοῦ λόγου τὴν ὑπόθεσιν παρεχόμενος; τίς δὲ καὶ ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀναδεχόμενος; βαβαὶ τῆς ἀνομοιότητος! Λάμπρος ὁ Φωτιάδης, οὐ τὴν ἰερὰν κόνιν σήμερον σεβόμεθα καὶ τιμῶμεν, ὁ σοφὸς τῆς Δακίᾶς διδάσκαλος, καὶ κοινὸς εὐεργέτης τοῦ γένους· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἡ τοῦ Λάμπρου ἀρετὴ καὶ σοφία· ὁ δὲ τὸν λόγον ἀναδεχόμενος, οὐ Δημοσθένης ὁ τῶν Ἀθηναίων δημαγωγός, ὁ δεινότατος ἐν τῷ λέγειν· οὐδὲ ὁ Κικέρων τῶν Ῥωμαίων ὁ πρῦτανις εἰς τὴν εὐγλωττίαν, οἱ δυνάμενοι ἴσως τοιαύτας ὑποθέσεις λόγων εἰπεῖν κατ' ἀξίαν· ἀλλ' ἐγὼ εὐγνώμων μὲν αὐτοῦ μαθητὴς καὶ πρόθυμος τὴν ψυχὴν· ἀδύνατος δὲ λέγειν, καὶ οὐδαμῶς ἱκανὸς πρὸς τοιαύτην ἐπίδειξιν· καθότι ὅσον ἡ εὐγνωμοσύνη μὲ κινεῖ πρὸς τὸ χρέος, τοσοῦτον μᾶλλον ἡ ὑπεροχὴ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρὸς περιλάμπει μου τὸν νοῦν πανταχόθεν, κατέχει τὴν γλῶσσαν, κινεῖ πρὸς παντελεῖσιωπὴν, καὶ ἀφίνει μόνον τὸ πάθος καὶ τὴν θλίψιν εἰς τὴν καρδίαν μου ἰσχυράν καὶ δριμεῖαν.

Τὶ λοιπὸν ποιητέον; καὶ πόθεν ἀρκτέον τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνδρὸς καὶ μάλιστα πρὸς εἰδότας ὑμᾶς, ἀναμένοντας ἤδη νὰ ἀκούσητε παρ' ἐμοῦ Ἐπιτάφιον ἄξιον τῆς πρὸς τὸ κοινὸν ἐκείνου εὐεργεσίας; εὐεργεσίαν δὲ λέγω, τὴν ὁποίαν ὁ μακάριος οὗτος διδάσκαλος εἶχεν ἐν ἐκυτῷ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, ὡς κορωνίδι τῶν ἀρετῶν σύντροπον καὶ συνέσιον· εὐεργεσίαν, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δύναμαι μὲν νὰ προφέρω καλῶς, νὰ ἐξηγήσω ὅμως αὐτὴν κατ' ἀξίαν ἀδυνατῶ· εὐεργεσίαν, τὴν πρωτίστην τῶν ἀρετῶν, τὴν μόνην συνάπτουσαν τὸν ἄνθρωπον πρὸς θεόν· καλὴν ἰδίαν φύται ὃν τὸ εὐεργε-

τεῖν τῷ θεῷ, κοινὸν προαιρέσει καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον γίνεται, ὡς κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἐκείνου παρ' ἐκείνου πλασθέντα· εὐεργεσίαν, τὴν συνδέουσαν πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωπον καὶ θεὸν ιδιότητα πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν, ἐὰν τὸ πλάσμα δεχθῇ παρὰ τοῦ πλάσαντος τὸ δῶρον ἐκ προαιρέσεως· τὸ ὅποῖον κατώρθωσεν ἐν ἑαυτῷ μάλιστα πάντων ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενος οὗτος διδάσκαλος· ἐπειδὴ εὐσεβέστατος ὢν, καὶ ἐξ εὐσεβεστάτων γονέων, καὶ τὴν Εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπλότητα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων στοιχωθεὶς, προσέλαβεν ἐκ προαιρέσεως τὸ φιλάνθρωπον. Διὸ καὶ ὁ πανάγαθος θεὸς ὁ τῶν πτωχῶν πατήρ, καὶ τῶν καλῶν χορηγός, ἔδωκεν αὐτῷ δῶρον τῆς τοιαύτης ἀρετῆς τῇ προαιρέσει ἀνάλογον τὴν σοφίαν, τάλαντον ἀληθῶς ἀπειρώς εἰς εὐεργεσίαν μεταδιδόμενον, καὶ μηδέποτε ἐκκενούμενον· τάλαντον, ἐν τῇ μεταδόσει ἔχον τὸ πλούσιον πολλὰ πλάσιον, καὶ ἐν τῇ κενώσει τὴν αὔξησιν· τάλαντον ἄξιον πανταχόθεν τῆς τοῦ ἀνδρὸς προαιρέσεως καὶ τῆς χρείας τῶν δεομένων.

Ταύτην οὖν τὴν πηγὴν δεξάμενος ὁ μακάριος ἄνωθεν, ἤρδευσεν, ἠύξησε, μετέδωκε πρῶτον μὲν κατ' ἰδίαν εἰς τοὺς οἴκους τῶν εὐγενῶν, ἔνθα καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς πεῖραν ἔδωκε πρῶτον, καὶ τὸν λύχνον ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐδημοσίευσεν, οὐ μόνον τὴν ἑξω σοφίαν διδάζας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ θεοσεβῆς τὸ φιλάνθρωπον, τὸ σῶφρον, τὸ κόσμιον, τὸ τίμιον, τὸ φιλόπατρι, τὰ πάντα τοῖς πᾶσι, ὅσοι διήκουσαν τὴν θεοπесиάν αὐτοῦ αὐδὴν, ἐνεφύτευσε, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔσπειρεν ἐπ' εὐλογίαις οὕτως ἰδίᾳ τὰ πρῶτα τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς αὐτοῦ σπέρματα, καὶ ἐθέρισε τὸν καρπὸν αὐτῶν εὐτυχέστερον, ζητεῖται ἐπετόνως ὁ σοφὸς γεωρ-

γὺς εἰς τὴν κοινὴν ἄρουραν, ἵνα πολλαπλασιάσῃ τὸν ἄσυχον, ζητεῖται παρὰ τοῦ Ἡγεμόνος καὶ πάντων τῶν τε ἐκ τοῦ Κλήρου καὶ τῆς Γερουσίας ἀρχόντων εἰς τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος σχολεῖον· ὁ δὲ πρότερος καὶ φιλοσυχώτερος Λάμπρος, καὶ τοὶ ἀποστρεφόμενοι τὰς ταραχὰς καὶ θορύβους, δέχεται τελευταῖον πεισθεὶς τὴν πρόσκλησιν πρὸς τὸ κοινὸν τοῦτο ἔργον, καὶ ὑπακούει εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἥ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ πᾶσα πρόσκλησις πρὸς κοινὸν εὐεργέτημα θεοῦθεν ἔχει τὴν ἔμπνευσιν, ὁπόθεν πᾶν δώρημα ἔστι καταβαῖνον.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀνεφάνη μᾶλλον ὁ πυρσὺς τῆς σοφίας· ἔνταῦθα λοιπὸν ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ εὐταξίας· καθότι ἅμα ἑναθὺς εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Ἀρχιδιδασκάλου, εὐθὺς ἐπλήρωσε τὴν εὐχὴν τῆς πατρίδος· εὐθὺς αἱ Μοῦσαι αἱ διὰ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ τότε πολέμου, καὶ ἄλλων πολλῶν περιστάσεων διωκόμεναι ἄλλοτ' ἄλλως, καὶ τὸν ἑαυτῶν προσπολον καὶ γνήσιον θερμῶς ζητοῦσαι θεράποντα, εὐθὺς ἐπανήλθον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν λαμπρῶ τῷ κηρύγματι ὡς ἐπὶ περιούσιον τράπεζαν συνεκάλεσαν· ἐντεῦθεν μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι πανταχόθεν συρρέοντες, οἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς μαθητεύοντες, οἱ δὲ ἐξ ὑπαρχῆς τελειούμενοι, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦντες, ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ Λάμπρου ἀρδεύοντες σωτήρια νάματα· καθότι ἅμα ἤχησεν ἡ γλυκεῖα ἐκείνη φωνή, καὶ ὁ φθόγγος αὐτῆς διέδραμε τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων τὰ πέρατα, τοὺς πεινῶντας καὶ δεομένους εὐαγγελικῶς ὡς εἰς δεσποτικὴν τράπεζαν συγκαλῶν, καὶ δρόμος ἦν πανταχοῦθεν μαθητιῶντων πρὸς τὴν φωνήν.

Τὰ δὲ ἐκ τούτων τίς δυνήσεται ἀζῶως εἰπεῖν; ἔσπειρεν ὁ μακαρίτης τῷ ὄντι διδάσκαλος ἐπ' εὐλογίαις, καὶ ἐθέρισεν ἐπ' εὐλογίαις, ἐν μὲν τριάκοντα, ἐν δὲ ἐξήκοντα, ἐν

δ' ἑκατόν· ἅμα γὰρ οἱ μαθηταὶ ἐδέξαντο προθύμως τῶν λόγων τὰ σπέρματα, καὶ μετ' οὐ πολὺ διὰ τὸ εὐμέθοδον εὐτυχῶς λόγων πατέρες ἐγένοντο· καὶ οὐδὲν ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἠκούετο ἕτερον, ἢ λόγοι τῶν μαθητῶν ὡς ἐκ τοῦ βήματος πρὸς ἐπίδειξιν ἐκφωνούμενοι, καὶ ἀγὼν ἦν μέγιστος πρὸς ἀλλήλους τίς τίνα νὰ ὑπερβῇ ἐν τοῖς πόνοις, καὶ ὅπως νὰ παρευδοκιμήσῃ τὸν ἕτερον ἐν τῇ τῶν καλῶν ἐπιδόσει. Τοιαύτην ἀμιλλαν ἐνεφύτευσεν εἰς τὰς καρδίας τῶν νέων ἡ εὐταξία καὶ μέθοδος.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι ἐγκρατεῖς τῶν ἐγκυκλίων γενόμενοι, ἐχώρησαν εἰς τὰ ἐπαγγέλματα πρὸς πόρον τοῦ βίου, οὐδ' ἐκεῖνο παρημέλησεν ὁ ἀοιδήμος, τὸ νὰ προικίσῃ πολλοὺς τῶν ἐκ τῆς αὐτοῦ πηγῆς ἀρδουσάντων ἀφρόνως καὶ μὲ ἄλλα καλὰ ὑψηλότερα τῆς πε φιλοσοφίας, καὶ τῆς ἱερᾶς τέχνης τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἵνα αὐτοὶ τε οὗτοι δαφιλέστερον βίον ἔχωσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὄφελος γένωνται· διὸ οὔτε βίβλων, οὔτε χρημάτων, οὔτε ἄλλης τινὸς ἐφείσατο προθυμίας εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπερημάτων, τοὺς μὲν τὸ πᾶν, τοὺς δὲ ἐκ μέρους, ὅσον ἐδύνατο, βοηθήσας, ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου τὰ μαθήματα ἦσαν δαφιλέστερά τε καὶ τελειότερα· καὶ μαρτυροῦσί μοι τῷ λόγῳ αἱ φωναὶ τῶν εἰδότων, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν πολλὰ χῶς παρ' αὐτοῦ ἔργῳ τε καὶ λόγῳ εὐποιηθέντων· ἐπειδὴ οὐδεὶς τῶν φιλομούσων ἦν ἐν τῷ τότε, ὅστις δὲν ἀπήλαυσεν ἢ πολὺ, ἢ ὀλίγον τῆς εὐεργεσίας τούτου τοῦ ἐναρέτου καὶ σοφοῦ διδασκάλου· καὶ ἐντεῦθεν φαίνεται ἀληθῶς πόσον ἰσχύει φύσις, ὅταν προσλάβῃ ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς ἠθικῆς καὶ τὴν προαίρεσιν συνεργόν.

Ἀλλὰ μεταξύ διέλαθέ με τὸ μέγιστον τοῦ Ἀάμπρου προτέρημα· πόλεμος ἦν πρὸ αὐτοῦ διδασκάλων ἀκήρυκτος πρὸς ἄλ-

λήλους, καὶ πόλεμος κακοήθης καὶ ἀδιάκριτος, οὐ φιλολογικὸς, οὐ σπαυδαῖος, ἀλλὰ φθονερὸς καὶ κακός, ἡλὸς ἀντιφερόμενων ἀπάντων περὶ ὄνου σκιᾶς· ἐν τούτῳ δὲ ὁ πράχτατος Λάμπρος καὶ πρότερον μὲν ἐπὶ ἰδιωτεύων, ἐπειρᾶτο καταπαύειν τὰς ἐριδας, ὥς ἐδύνατο· ἀλλ' ἅμα δεξάμενος καὶ τὸ δημόσιον τοῦτο ἐπάγγελμα, καὶ λάμψας ὁ Λάμπρος λαμπρότερον, εὐθύς κατεπράχυνε τῶν πάντων τὰς γνώμας, καὶ διέλυσε τῆς κακοηθείας τὸ νέφος, διαλλάξας αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους, καὶ εἰς ἀγάπην Εὐαγγελικὴν καὶ ὁμόνοιαν τὰ διεστῶτα συναγαγὼν, οὐ μᾶλλον χρώμενος λόγῳ, ὅσον καταδυσωπῶν τῷ ἑαυτοῦ παραδείγματι· καθότι οὐδεὶς ἐνθυμεῖται νὰ διεφιλονείκησῃ πώποτε πρὸς τινὰ περὶ οὐδενὸς ὁ πράχτατος οὗτος διδάσκαλος· ἀλλ' ὥς ἐκ Σωκρατικῆς μετριοφροσύνης ὁρμώμενος, ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲν οἶδεν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, καὶ τοιούτῳ ἤθει ταπεινοφροσύνης ἔλυε τοῖς βουλομένοις τὰ ἐρωτώμενα· καὶ ταῦτα μὲν ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῆς ἑαυτοῦ σοφίας καὶ ἀρετῆς τὰ εὐεργετήματα.

Ἄν ὁμῶς θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τὸν θεὸν καθήκοντα, οἷον σωφροσύνην καὶ θεοσεβείαν καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν τὸν ὅμιλον, οὔτε ὁ καιρὸς ἐπιτρέπει, καὶ περιττὸν νομίζω νὰ μηκύνω τὸν λόγον πρὸς τοὺς τὰ πάντα εἰδότες, καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν ὁποίων ἐνδικαιᾶται ἢ πρὸς ταῦτα εὐγνωμοσύνη τελεία. Καιρὸς λοιπὸν νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα τὸ τέλος τοῦ λόγου.

Ἐχεις λοιπὸν, ἀοίδιμε Λάμπρε, τὴν εὐγνωμοσύνην παρὰ πάντων, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν σῶν μαθητῶν· οἵτινες, ἐνώσαντες ὁμοθυμαδὸν τὸ ἑαυτῶν πνεῦμα ἐν ἐμοί, καταβέβηχουσι τὴν ἱερὰν κόνιν σου σήμερον μὲ δάκρυα πικρὰ, στεφανοῦσι δὲ καὶ τὸν σεβάσμιόν σου τάφον μὲ τὸν λίθον, τὸν λίθον ἐκεῖνον λέγω τὸν θαρρύτατον καὶ πικρότατον δι' ἡμᾶς εἰς μνημότυ-

νον αἰώνιον τῆς πολλῆς πρὸς ταύτην τὴν πόλιν καὶ πρὸς ἅπαν τὸ γένος εὐεργεσίας σου· ὁ εὐσεβὴς σου βίος, ὁ εὐεργετικός σου τρόπος, ἡ πρόθυμος μετάδοσις τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς σου, ἡ πραότης, ἡ πρὸς πάντας φιλανθρωπία, τὰ πάντα ἔλκουσι τὸ σέβας καὶ τὴν μνήμην πρὸς σέ, καὶ ἀφίνουσιν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸν πόθον ἀνεξάληπτον. Ἀλλ' ἔπρεπεν ἔτι νὰ ζῇς ἐπὶ τῆς γῆς, εὐεργέτα κοινὲ, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς πατρίδος, ἵνα καὶ πλείους ἔτι εὐεργετήσῃς· ἀλλ' ἔπειδὴ ἡ Τριάς, ὁ εἷς καὶ μόνος θεὸς, κρεῖττόν τι περὶ σοῦ προβλεψάμενος, μᾶς ἐστέρησε τῆς κοινωφελοῦς σου κορυφῆς, μεταστήσας τὴν μακαρίαν σου ψυχὴν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, πρέσβευε καὶ αὐτόθι ὑπὲρ ἡμῶν, τὸν εὐεργετικόν σου τρόπον καὶ οὕτως ἐκπληρῶν, τοῦτο δὴ τὸ καὶ φύσει καὶ προαιρέσει συνειθισμένον σου ἔργον, τὸ καὶ τὸν τάφον σου σήμερον μάλιστα τιμῶν, καὶ ἐν οὐρανῷ σοι ἀπονέμον τὰς ἀμοιβὰς παρὰ τοῦ Παντοκράτορος θεοῦ, παρ' οὗ ἤκουσας καὶ τὴν θεϊαν ἐκείνην καὶ πᾶσιν εὐκταίαν φωνήν, ἡχοῦσάν σοι νοερῶς· Εὐδοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγων ἡς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου,

ΕΤΕΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΑΦΗΝ

Τῆς ΜΑΚΑΡ. ΜΠΑΝΕΣΣΑΣ ΖΩΗΣ ΒΡΑΓΚΟΒΑΝΕΣΣΑΣ.

ΤΗΣ

ΠΡΙΓΚΙΠΙΔΟΣ.

Μακαρία ἡ ὁδὸς, ἥ πορεύη σήμερον, ὅτι
ἡτοιμάσθη σοι τόπος ἀναπαύσεως.

Οὔτε πρὸς πένθος τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γεγεννημένης, οὔτε πρὸς παραμυθίαν τῆς εὐγενεστάτης οἰκογενείας αὐτῆς ἀποβλέπει ὁ λόγος μου σήμερον· ἐπειδὴ μήτε ἡ μακαρίτις αὕτη Ζωὴ εἶναι ἀξία λύπης, πλήρης ἡμερῶν γενομένη κατὰ τὸν Προφήτην, μήτε πάλιν ὁ σεβάσμιος χορὸς τῆς οἰκογενείας ἔχει τοσαύτην χρείαν παρηγορίας, τῶν ὄρων τῆς ζωῆς αὐτῆς πληρωθέντων, καὶ τούτων συνωδευμένων καὶ ἐξ ἀρχῆς μὲν μὲ τὴν ἀρετὴν, καὶ νῦν τελευταῖον λαδόντων τέλος ἀγαθὸν καὶ σωτήριον· ἀλλ' ἀποβλέπει μάλιστα τὴν τῶν ἔτι ζώντων ὠφέλειαν· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, οὐ ζώντων, ἀλλ' ἡμῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ νεκρῶν, νεκρῶν λέγω ἀγαθοεργίας, νεκρῶν ἐλεημοσύνης, νεκρῶν ἔργων δεξιῶν τῶν τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο εἶναι μάλιστα τὸ τοῦ λόγου σκοπούμενον· ἀρύεται δὲ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς τῆς μακαρίας ταύτης Ζωῆς, τῆς ὁποίας τὸν νεκρὸν ἐλέπετε προκείμενον ἐν τῷ μέσῳ, ἵνα μὴ μόνον ζῶσά ποτε διὰ βίου, ἀλλὰ καὶ νῦν ἀποθανοῦσα γένηται εἰς τοὺς θέλοντας κατὰ μίμησιν αὐτῆς νὰ ἔχῃσι τὸν νόμον τοῦ

θεοῦ λύχνον εἰς τοὺς πόδας, καὶ φῶς εἰς τὰς τρίβους αὐτῶν κατὰ τὸν Προφήτην. » Λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. »

Πληρωθέντων λοιπὸν τῶν θρών τῆς ζωῆς ἐπάγονται θάνατοι κατὰ τὸν μέγαν διδάσκαλον, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὸ ποτήριον τούτο, καὶ ἂν κατακλείσῃ ἑαυτὸν ἐν τῷ σμικροτάτῳ οἰκίσκῳ· μακάριος δὲ μόνον ὁ φθάσας εἰς τὸ τέλος αὐτὸ, ὑπὸ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ ἐδηγούμενος, καὶ πλήρης γενόμενος ἡμερῶν, ὃ ἐστὶν πλήρης ἀρετῶν κατὰ τὸν Προφήτην· ἐπειδὴ τὸ πλήρες τοῦτο τῶν ἡμερῶν ἐκλαμβάνεται οὐχὶ κατὰ τὸ γράμμα εἰς πολιτείαν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα μακαρίζει μὲ τοῦτο τοὺς ἐν δικαιοσύνῃ καὶ πάσῃ ἀρετῇ διαβιώσαντας, καὶ ἂν εἰς πολλοὺς πολλάκις ὁ ἀριθμὸς τῶν τῆς ζωῆς ἡμερῶν γίνεται βραχύς· καθότι ὁ Προφήτης ἐνταῦθα μόνας ἐκείνας τὰς στιγμὰς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν λογίζεται βιωσίμους, τὰς ὁποίας εὐρίσκει συνωδευμένας μὲ τὴν προᾶξιν τῶν ἔργων τοῦ Εὐαγγελίου· ὡς τόσον εἰς τὴν μακαρίτιδα ταύτην ζωὴν, τὴν καὶ ζήσασαν φερωνύμως, συνάπτει ἀμφοτέρα ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ πλήρες τῶν ἡμερῶν ἐκ τοῦ γράμματος, ὡς εἰς λιπαρὸν γῆρας ἤδη προβεβηκυῖαν, καὶ τὸ πληρέστερον ἔτι τῶν ἔργων τῆς πίστεως ἐκ τοῦ Πνεύματος, ὡς μηδεμίαν ἡμέραν ἄνευ τοῦ θεοῦ φόβου διαβιώσασαν· ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐστὶ τῆς προαιρέσεως ἔργον· τὸ δὲ, δῶρον ἀντικρυς τῆς ἀγαθότητος τοῦ θεοῦ τῆς προαιρέσεως ἄξιον, ἵνα ἔχῃ ἡ μακαρία ψυχὴ ἐν πλείονι χρόνῳ, πλείονας εὐεργετοῦσα, τὴν ἀρετὴν μετελθεῖν.

Ἄς ἔλθωμεν λοιπὸν καὶ εἰς τὴν πραγματικωτέραν τοῦ λόγου ἀπόδειξιν, καὶ ἃς ἐμβατεύσωμεν εἰς τὰ τοῦ ἀνθρώπου καθήκοντα· δι' ὧν δύναται ἕκαστος νὰ τρέξῃ τὸν δρόμον τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας μετὰ πλείονος ἀσφαλείας. Εἰς τρία λοιπὸν

ἐνεῖνα φαίνεται, ὅτι περιορίζει ὁ Ἀπόστολος ταῦτα τὸ γενικώτερον, εἰς σωφροσύνην, δικαιοσύνην, καὶ εὐσέβειαν. » Τοῦτο γὰρ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἵνα σωφρόνως, δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν » Εὐσεβῶς μὲν, ὡς πρὸς τὸν θεόν, ὕμνους αὐτῷ θεοπρεπεῖς καὶ λατρίας προσφέροντες, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν ἐξαιτούμενοι· σωφρόνως δὲ, ὡς πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἰδίαν οἰκογένειαν, πάντα σὺν λόγῳ καὶ ἐν μετριοτήτι πράττοντες· δικαίως δὲ αὖθις, ὡς πρὸς τὸν πλησίον, ἀλλήλων ἐν ταῖς χρεαῖς συναντιλαμβανόμενοι, καὶ τὰ ἀναγκαῖα τῆς κοινωνίας δικαίως ἐκτελοῦντες καθήκοντα· εἰς αὐτὸ τὸ τρίπλοκον σπαρτίον συγκλείει ὁ Ἀπόστολος, καὶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία πάντα τοῦ ἀνθρώπου τὰ χρέη.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν τριπλὴν τῶν καθηκόντων διαίρεσιν εὐρίσκομεν ἐντελῶς πεπληρωμένην εἰς τὸν βίον τῆς μακαρίας Ζωῆς· ἐπεὶ δὲ τις ἐφύλαξεν ἢ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν, ἢ τὴν πρὸς ἑαυτὸν σωφροσύνην καὶ μετριοτήτα, ἢ καὶ τελευταῖον τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀκριβέστερον τῆς μακαρίας ταύτης ψυχῆς; εὐσέβειαν δὲ λέγω, οὐ τὴν φαινομένην ταύτην καὶ ἐξωτερικὴν, καθ' ἣν διέτρεχε καθ' ἐκάστην εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, καὶ διεκαρτέρει ἐν ὕμνοις καὶ προσευχαῖς, τὸ ὁποῖον πράττουσι πολλοὶ καὶ κατ' ἔθος πολλάκις· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ὑψηλοτέραν τὴν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας διαιωμένην, καθ' ἣν καὶ λόγῳ νοεῶν συνανυψοῦτο διὰ τῆς ἀγάπης αἰεὶ πρὸς τὸν ὕψιστον· τὰ ὁποῖον ἄλλως γενέσθαι ἀδύνατον, ἐὰν μὴ συνδράμῃ ἡ θέλησις μετὰ τὴν γνῶσιν· καθότι οὐδεὶς δύναται νὰ κατορθώσῃ τελείαν ἀρετὴν εὐσεβείας, πρὶν ἐνώσῃ τὴν θεωρίαν μετὰ τῆς πράξεως, ὃ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, καθ' ἣν δύναται νὰ ἐνώσῃ ἑαυτὸν μετὰ τὸν ποιητὴν· καθότι ἐν τούτῳ φαίνεται μάλιστα, ὅτι συμ-

πληροῦται ἡ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβεια καὶ λατρία, ὅποτε ἡ πρᾶξις καὶ ἡ θεωρία ἐνοῦται εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον· τὸ ὁποῖον κατώρθωσεν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ἡ προκειμένη αὕτη γηραλαία Ζωή.

Εἰς δὲ τὴν σωφροσύνην πάλιν γενικῶς τε καὶ μερικῶς, ὅ ἐστιν εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν τοῦ οἴκου παντὸς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κατοικούντων, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ὀφειλῆς εἰς τὰ πρὸς τὸν ἄνδρα τῶν γυναικῶν καθήκοντα, τοσοῦτον ὑπερῆρε πάσας τὰς ἄλλας, ὥστε οὐ μόνον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὴν ἀρετὴν ἐξήσκησε ταύτην, ἀλλὰ τὴν ἐνεφύτευσε οὐσιωδῶς καὶ εἰς ὅλον τὸν χορὸν τῆς οἰκογενείας, εἰς παῖδας, εἰς θυγατέρας, εἰς νύμφας· ταῦτόν δὲ εἰπεῖν, εἰς ὅλον τὸν οἶκον τῆς ἀρετῆς καὶ θεοσεβείας· καὶ βεβαιοῦσί μου τὸν λόγον οἱ μὲν προβεβηκότες, ὡς συνήλικοι ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι ἀκούοντες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ βλέποντες μάλιστα τὸ αὐτὸ εἰς τὴν οἰκογένειαν ἐκ διαδοχῆς ἀδιάπτωτον φυλαττόμενον· καθότι ἐστάθη ἡ εὐλογημένη ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους τῷ ὄντι παράδειγμα σωφροσύνης καὶ μετριότητος μεταξὺ τῶν γυναικῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος· διὸ καὶ ἀφίνω νὰ περιττολογῶ ἔτι περὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ μεταβαίνομαι εἰς τὸ τρίτον, τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, εἰς τὴν ὁποίαν συγκλείεται μάλιστα ἡ ἀρετὴ τοῦ φερωνύμως λεγομένου χριστιανοῦ.

Νόμος εἶναι φυσικὸς ἐγκείμενος εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὁ ὁποῖος ὑπαγορεύει ἕκαστον νὰ μὴ κάμῃ εἰς ἄλλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὸς μισεῖ. » Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης ». τοῦτον δὲ ἐνεφύτευσε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὁ θεὸς εἰς τὸ πλάσμα του, προσεβεβαίωσε δὲ ἔπειτα καὶ ἐν Εὐαγγελίοις διὰ τῶν ἐντολῶν, εἰπὼν πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ἀγαπᾶτε νὰ σᾶς κάμωσιν ἄλλοι, τὸ αὐτὸ κάμετε καὶ σεῖς πρὸς ἐκείνους. » Καθὼς θέλετε, ἵνα ποιῶσιν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς

ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν νόμον, τὸν καὶ ἐκ φύσεως τῇ μακαρίτιδι ἐνσπαρέντα, ὕστερον δὲ καὶ ἐκ θείας ἐντολῆς προσταχθέντα, ἔδειξεν ἡ εὐλογομένη Ζωὴ ἡ νῦν εἰς τὴν ἀληθινὴν ζωὴν μεταβάσασα, τοσαύτην εὐπειθειαν, ὅσην καὶ οἶαν ποτὲ ἡ φιλάνθρωπος Σάρρα· καθότι εἴτα ἐξ ἐνδιαθέτου μνήμης, εἴτε ἐξ ὀπτικῆς προσβολῆς ἐγένετό ποτε λόγος περὶ τῶν πτωχῶν, εὐθύς ἡλλοιοῦτο, καὶ μετεβάλλετο εἰς τοσοῦτον τὸ κατὰστημα τῆς ψυχῆς της, ὥστε τὸ μὲν δάκρυ κατέβαινεν ἡρέμα εἰς τὰς παρειὰς αὐτῆς· ἡ δὲ ψυχὴ καὶ προαίρεσις ἐκινεῖτο πρὸς τὴν εὐποιῶν· καθότι καὶ εἰς πάντας μὲν εἶναι ἐλεεινὸν τὸ ἀνθρώπινον, ὅταν πάσχη, καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ῥαδίως ἀγόμενον πρὸς συμπάθειαν, αὕτη ὅμως ἡ μακαρία ψυχὴ ἐνώσασα τὸ ἐκ φύσεως μετὰ τῆς προαιρέσεως, τοσοῦτον ἦτον εὐπαθῆς καὶ ἐπιρρήπτης πρὸς τὸν ἔλεον, ὥστε ἔχουσα τὴν προφητικὴν φωνὴν ἐνηχοῦσαν διηνεκῶς εἰς τὰ ὦτα αὐτῆς, τὴν, Μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας ἐπαγρύπνει πρὸς ταύτην· διὸ δρόμος ἦν πρὸς αὐτὴν τῶν πτωχῶν· καὶ πᾶς ὁ δεόμενος πρὸς τὸν Ἀβραμιαῖον αὐτῆς οἶκον ἐκίνει τὴν μνήμην, ἡ δὲ μνήμη ἐθεθαίωσε τὴν ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς ἐκίνει αὐτὸν εἰς τὴν πρᾶξιν, καὶ ἡ πρᾶξις ἐπρομήθευεν αὐτῇ τὴν ἀπόλαυσιν· καθότι τὸ τάλαντον, εἰς τὸ ὅποιον κατέστησεν αὐτὴν οἰκονόμον ὁ μέγας καὶ ὑπέρτατος Κύριος, τὸ μετεχειρίσθη πολυτρόπως εἰς τοὺς δεομένους, πρῶτον ἐκ συμπαθείας, ἐσωτερικῶς κινουμένη, πάθος τοῦτο τῷ ὄντι εἰς τὰς πρατέρας ψυχὰς ἐμφυόμενον, καὶ φιλάνθρωπία παρὰ τῶν θεολόγων καλούμενον, ἀποδιδόμενον δὲ εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ μετριότητα· δεύτερον δὲ, ταῖς θεαῖς ἐντολαῖς αἰεὶ πειθομένη καὶ ὑπακούουσα· τὸ ὅποιον ἀναφέρεται εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας κεφάλ-

λαιον μάλιστα· καὶ τρίτον, ἄλλως ἄλλο τε προαιρουμένη νὰ εὐεργετῇ πάντας καὶ παντοδαπῶς· τὸ ὅποιον εἶναι ἔργον αὐθαίρετον, ἀνανάγκαστον, αὐτεπάγγελτον, προαιρετικόν· καὶ οὕτως ἐκ μὲν τῆς φύσεως αὐτῆς ἐπήγαγε τὸ φιλάνθρωπον· ἐκ δὲ τῆς ἐντολῆς ἐκτελεῖτο τὸ εὐσεβές· ἐκ δὲ τῆς προαιρέσεως, τὸ μεταδοτικὸν καὶ φιλόπτωχον· καὶ ἦν τῷ ὄντι ἡ μακαρία Ζωὴ καὶ ἔσω εἰς τὴν πατρίδα αὐτῆς, καὶ νῦν ἐνταῦθα εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις ὅλως πηγὴ ἀκένωτος τοῦ ἐλέους· ὥστε τῷ τριτῷ τούτῳ τρόπῳ τοῦ βίου ἀπεπλήρου Ἀποστολικῶς ἅμα καὶ ἠθικῶς τὴν τριττὴν τῶν καθόντων διαίρεσιν πρὸς τὸ σῶφρον, πρὸς τὸ δίκαιον, πρὸς τὸ εὐσεβές.

Ἄλλ' αὕτη ἡ θυγάτηρ τοῦ οὐρανοῦ ἡ μήτηρ ἐπὶ γῆς, τῶν δεομένων ἐκ προαιρέσεως γενομένη, ἐγκαταλείπει σήμερον ἡμᾶς, καὶ μεταβαίνει αὐθις εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν ἀληθῆ ἐαυτῆς πατρίδα, τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα τῶν προσκαίρων τούτων καὶ φθειρομένων ἀνταλλαττομένη· ἐγκαταλείπει τὸν κόσμον, εἰς τὸν ὅποιον ἦλθε νὰ ἀγωνισθῇ ὡς ἐν πανηγύρει τοὺς τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας, καὶ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν ἀγωνοθέτην διὰ νὰ λάβῃ ἐκεῖ τῶν ἀγώνων τὰ βραβεῖα καὶ ἄθλα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη πώποτε· ἐγκαταλείπει τὰ φίλτατα τέκνα της, καὶ ἐκαταλιποῦσα, ἀφίνει πόνον καὶ λύπην εἰς τὴν καρδίαν των· ἐγκαταλείπει φίλους καὶ γνωστούς, καὶ ἐκαταλιποῦσα, ἀφίνει εἰς αὐτοὺς πόλον καὶ σέβας, τὸ ὅποιον ἐπρόσφερον καὶ πρότερον εἰς αὐτὴν ὡς γέρας τῆς ἀρετῆς ἐποφειλόμενον εἰς αὐτήν· ἐγκαταλείπει ὅλον ὄχλον πτωχῶν συμμίκτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, τοὺς ὁποίους υἱοθέτησε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης· καὶ ἐκαταλιποῦσα, ἀφίνει εἰς αὐτοὺς εἰς μὲν τὰ ὄμματα δάκρυα· εἰς δὲ τὴν καρδίαν στεναγμοὺς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸν

τύπον· ἐγκαταλείπει τὰς σεμνοτάτας τῶν γυναικῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐστάθη διδάσκαλος καὶ κανὼν σωφροσύνης· καὶ ἐγκαταλιποῦσα, φαίνεται, ὅτι ἀδικεῖ αὐτὰς, συναποσεροῦσα καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ παράδειγμα· πλὴν ἅς μὴ παραπονοῦνται αἱ σεμναὶ τῆς αὐτῆς μαθήτριάι· δὲν τὰς ἀπεστέρησε τίποτε· καθότι ἡ μακαρία Ζωὴ ἡ τὸ σχολεῖον τῆς σωφροσύνης εἰς τὴν ἑαυτῆς οἰκίαν συστήσασα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, ἀφῆκε τὸ αὐτὸ παράδειγμα τῆς ἀρετῆς ἀπαράλλακτον εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειαν· ἐκεῖ καὶ ὁ τῆς σωφροσύνης ἀρετῆς εὕρισκει τὴν σωφροσύνην ἐν πᾶσι· καὶ ὁ δίκαιος πρὸς τὸν πλησίον, τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην· καὶ ὁ τῆς εὐσεβείας ἐπιθυμητῆς, τὸν πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβῆ καὶ θεοπρεπεῖ ἔρωτα· καὶ πᾶς εὐδιάθετος καὶ εὐαίσθητος πρὸς θελτίωσιν ἑαυτοῦ δὲν θέλει μείνῃ περὶ οὐδενὸς παραπονεμένος.

Σὺ δέ, μακαρία ψυχὴ, ἀφίνεις ἤδη τὸν κόσμον τοῦτον τὸν δολερὸν καὶ ἀπατεῶνα, καὶ πορεύεσαι τὴν μακαρίαν ὁδὸν, ἔνθα ἡτοιμάσθη σοι τόπος ἀναπαύσεως, καὶ τὸν ἀφίνεις μεταβαίνουσα ἐντεῦθεν ἐκ γῆς ἀλλοδαπῆς, ἐπειδὴ ἦτον προωρισμένον νὰ χαιρετήσῃς εἰς τὸν ἴδιον τάφον καὶ ἀποθανοῦσα ἀποθανόντα τὸν ἀγαθὸν σύζυγόν σου, τὸν ὁποῖον καὶ ζῶσα ζῶντα ἐτίμησας ὑπὲρ πάσας· ἐγκαταλείπεις τὸν κόσμον, ἀλλ' ἀφίνεις ἅμα λύπην καὶ πόθον εἰς τὴν καρδίαν τῆς φιλάτης καὶ εὐγενικῆς φαμιλίας σου, καὶ ἐξῆς εἰς ὅλους τοὺς ἐραστὰς τῶν μεγάλων σου ἀρετῶν· ἐπειδὴ τὸ εὐσεβὲς καὶ ἄμεμπτον τῆς διαγωγῆς σου, τὸ εὐεργετικὸν τοῦ τρόπου, τὸ φιλόπτωχον τῆς προαιρέσεως, τὸ πρᾶον τοῦ ἥους, ἡ πρὸς πάντα ταῦτα φέρουσα ἡγεμονεύουσα φρόνησις, τὰ πάντα ἐκ πάντων ἔλκουσι τὸ σέβας καὶ τὴν μνήμην πρὸς σέ, καὶ κινοῦσιν εἰς δάκρυα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τέλος πάντων οὕτως εὐδόκησεν ἡ Τριάς, ὁ εἷς καὶ μόνος θεὸς περὶ σοῦ, πλήρους ἤδη

ἡμερῶν γενομένης, ἄπελθε εἰς τὸν καλέσαντα Κύριον· πρόσσελθε εἰς τὸν δίκαιον βραβευτὴν καὶ ἀγωνοθέτην· λάβε παρ' αὐτοῦ τὰ βραβεῖα ἄξια τῶν ἀγώνων σου. Μακαρία ἡ ὁδός, ἣ πορεύῃ σήμερον, ὅτι ἡτοιμάσθη σοι τόπος ἀναπαύσεως·

Ἐν Στεφανουπόλει, ἀρχὰς
κατὰ μῆνα Ιούνιον.

ΕΤΕΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΕΝ ΜΑΚΑΡΙΑ Τῇ ΛΗΞΕΙ ΑΡΧΟΝΤΑ ΒΙΣΤΙΑΡΗΝ

ΙΩΑΝΝΗΝ. Χ. ΜΟΣΧΟΝ.

Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγων ἥς πιστός,
ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· δεῦρο εἴσελθε
εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

ΧΡΕΟΣ κοινὸν συνήγαγε σήμερον ἅπαντας ἡμᾶς· χρέος δὲ οὐχὶ ἐκ συνθήκης τινὸς πολιτικῆς προερχόμενον, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὑπαγορευόμενον γένος, ἡ μακαρία λέγω ἀποδημία καὶ ὁ χωρισμὸς ἀφ' ἡμῶν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἤδη γεγεννημένου μακαρίτου ἄρχοντος Βιστιάρη Ἰωάννου Μόσχου· τοῦ ὁποίου ὁ μὲν νεκρὸς πρόκειται ἡμῖν ἐλεεινῶς εἰς πένθος καὶ δάκρυα, ἡ δὲ μακαρία ψυχὴ, διαπτάσα τὸν μέγαν αἰθέρα, ἔφθασεν ἤδη εἰς τὸ τέρμα πρὸς τὸ ὁποῖον προκατέταξεν αὐτὸν ἡ τῶν δεξιῶν ἔργων ἀπ' ἀρ-

χῆς ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ προαίρεσις· ἀλλ' οὔτε πένθος, οὔτε δάκρυα
 νὰ λάβῃ παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἄξιος ὁ προκείμενος ἡμῶν ἀδελ-
 φός, πλὴν τῆς χριστιανικῆς συμπαθείας, καὶ τῆς παρὰ πάν-
 των εὐχῆς, μεθ' ἧς προπέμπομεν σήμερον τὴν μακαρίαν
 αὐτοῦ ψυχὴν εἰς τὸν χορὸν τῶν δικαίων· καθότι πλήρης ἡ-
 μερῶν κατὰ τὸν Προφήτην γενόμενος κατ' ἀμφοτέρα, τότε
 διάστημα τοῦ βίου διανύσας μακροβιώτατον, καὶ τῶν
 ἀρετῶν τὸ πλήρωμα ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν, οὔτε πένθους, οὔτε
 δακρύων, ἀλλὰ μακαρισμοῦ μάλιστα καὶ εὐχῆς ἄξιος γίνε-
 ται, τὴν ὁποίαν εὐχεται πᾶς τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων
 ἀπροσπονήτως νὰ ἀζιωθῇ νὰ λάβῃ τοιοῦτον τέλος μακάριον·
 τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι καὶ τελευτήσας ἀφῆκε τὸν ἑαυτοῦ οἶκον
 ἐξωτερικῶς τε καὶ ἐσωτερικῶς πανταχόθεν λαμπρότατον·
 ἐξωτερικῶς μὲν, ὥς περιστοιχισμένον πανταχόθεν ταῖς εὐ-
 τυχίαις, τὰς ὁποίας ἡ θεία πρόνοια ἐπέδαψίλευσεν αὐτῷ εἰς
 ἀμοιβὴν τῶν παρ' αὐτοῦ διανεμομένων εἰς τὰς χρείας τῶν
 δεομένων· ἐσωτερικῶς δὲ πάλιν, μετὰ τὴν ἀρετὴν τῶν φιλότα-
 των καὶ σεμνῶν κληρονόμων· καθότι ἀφῆκεν υἱὸν ἐν ἡλικίᾳ
 καὶ νύμφην ζευγος ὅλως σεμνότατον ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ
 πρὸς ἀλλήλους συνδεδεμένους, καὶ παράδειγμα ἐν τῇ πόλει
 ταύτῃ σωφροσύνης, καὶ τῆς ἐκ ταύτης πηγαζούσης εὐδαιμο-
 νίας, γεγεννημένους· πῶς λοιπὸν νὰ πενθήσῃ τις τὸν τοιοῦτον,
 ὅστις καὶ ζῶν ἐστάθη εὐδαιμονέστατος, καὶ νῦν ἀποθανὼν,
 κατέλιπε πάντα εἰς τοὺς κληρονόμους, καὶ κληρονόμους τοιού-
 τους ἀπαραιμέωτα; Ὁ λόγος λοιπὸν δὲν ἀποβλέπει μῆτε νὰ
 κινήσῃ εἰς πένθος τοῦ μακαρίτου τούτου ἀνδρός, μῆτε εἰς
 παρηγορίαν τῆς εὐγενεστάτης αὐτοῦ οἰκογενείας· καθότι
 οὗτοι εὐχάριστοι ἐν πᾶσι πρὸς τὴν θείαν γενόμενοι πρόνοϊαν,
 καὶ οἶκον φρόνησιν ἔχοντες ἱκανὴν, γίνονται αὐτοπαρηγό-
 ρητοι. Στρέφει λοιπὸν ὁ λόγος εἰς τὰς ἐκείνου ἀρετάς, ἐξ ὧν

δυνατὸν νὰ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀπὸ τούτων ὠφέλειαν· καθότι πᾶς λόγος, ἄνευ τινὸς καρποῦ ἐστὶ μάταιος, καὶ ἡχος κενὸς εἰς τὸν ἀέρα διαχεόμενος.

Ἄς ἔλθωμεν λοιπὸν εἰς τὴν πραγματικωτέραν τοῦ λόγου ὑπόθεσιν, καὶ ἅς ἐμβατεύσωμεν εἰς τὰ τοῦ ἀνθρώπου καθήκοντα, δι' ὧν δύναται ἕκαστος νὰ τρέξῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἐαυτοῦ σωτηρίας μετὰ πλείονος ἀσφαλείας. Εἰς τρία λοιπὸν ἐκεῖνα περιορίζει αὐτὰ κατὰ τὸ γενικὸν ὁ Ἀπόστολος, εἰς σωφροσύνην, δικαιοσύνην, καὶ εὐσέβειαν. » Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡμῖν ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, ἵνα σωφρόνως, δικαίως, καὶ εὐσεβεῶς ζήσωμεν. » Ἄστε ἐν μὲν τῇ εὐσεβείᾳ ἐννοεῖ τὴν ἁπταιστον καὶ καθαρὰν λατρείαν πρὸς τὸ ὕψιστον ὄν, ὕμνους εἰς αὐτὸν ἀναπεμπόντων ἡμῶν, καὶ ἄφεσιν τῶν ἀμαρτημάτων παρ' ἐκείνου ἐξαιτουμένων. Ἐν δὲ τῇ σωφροσύνῃ τὴν πρὸς ἑαυτοῦς καὶ τὴν ἰδίαν οἰκογένειαν δηλοῦ συμφωνίαν καὶ οἰκειότητα, ὅταν πάντα σὺν λόγῳ καὶ μετριοτήτᾳ ἐσωτερικῶς κατὰ τὴν ἐκάστου πράττεται δύναμιν. Ἐν δὲ τῇ δικαιοσύνῃ αὖθις τὰ πρὸς τὸν πλησίον περι-κλείονται χρέη, ὅταν ἐν ταῖς χρείαις ἀλλήλων συναντιλαμβανώμεθα, καὶ τὰ ἀναγκαῖα τῆς κοινωνίας δικαίως ἐπιτελῶμεν καθήκοντα. Εἰς αὐτὸ λοιπὸν τὸ τρίπλευρον βιβλίον περικλείει ἡμῖν ὁ Ἀπόστολος, καὶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία πάντα τοῦ ἀνθρώπου τὰ χρέη κατὰ γὰρ τὸ γενικώτερον, εἰς σωφροσύνην, δικαιοσύνην, εὐσέβειαν.

Ταύτας λοιπὸν τὰς γενικὰς ἀρετὰς ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενος ἀδελφὸς ἡμῶν, καὶ φίλος τοῦ Ἰησοῦ Χρηστοῦ προ-κείμενος Ἰωάννης πεπλήρωκεν ἐντελῶς· ἐπειδὴ τίς ἐφύλαξεν ἢ τὴν πρὸς τὰ θεῖα εὐσέβειαν περισσότερον, ἢ τὴν κατ' οἶ-κον σωφροσύνην καὶ μετριοτήτα ὠκονόμησε σωφρονέστερον, ἢ τὴν πρὸς τὸν πλησίον τελευταῖον κοινωνίαν καὶ ἀγάπην

τοσαύτην ἀπέδειξεν· εὐσέβειαν δὲ λέγω, ὅταν λέγω, οὐ μόνον τὴν φαινομένην καὶ ἐξωτερικὴν, καθ' ἣν ἐφαίνετο, ὅτι διέτρεχε καθ' ἐκάστην εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς ναοὺς, καὶ διακαρτέρει καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων γηρατείων ἐν ὕμνοις καὶ προσευχαῖς· ἀλλὰ πρὸς τούτῳ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τὴν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας διακτωμένην, καθ' ἣν καὶ λόγῳ νοερῷ συνανυψοῦται ὁ εὐσεβὴς διὰ τῆς ἀγάπης αἰὲς πρὸς τὸν Ὑψιστον· ἄνευ τῆς ὁποίας εὐσέβεια οὐ κατορθοῦται τελεία, ὁποῖαν ὁ μακαρίτης παρὰ πάντα τὸν βίον ἀπέδειξεν.

Εἰς δὲ τὴν τῆς οἰκογενείας σωφροσύνην πάλιν καὶ μετρίότητα, ὃ ἐστὶν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ οἰκονομίαν τοῦτε οἴκου καὶ τῶν οἰκείων, ἀρῆκε· παράδειγμα καὶ τοῖς ἄλλοις· καθότι, ἐὰν ἡ εὐλογία τοῦ θεοῦ καὶ ἡ χάρις τοῦ γάμου ἀφίνη εἰς τὰ σύμφωνα συνοικέσια καὶ ἀνδρόγυνα ζωὴν εἰρηνικὴν, βίον ἀκηλίδωτον, σύμπνοιαν ἀνυπόκριτον εἰς τὴν κοινὴν εὐτοχίαν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων των, βλέπομεν πραγματικῶς αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν συνδραμοῦσαν εἰς τὴν εὐλογημένην αὐτὴν οἰκογένειαν ἐκ τῆς σωφροσύνης, τὴν ὁποῖαν ἐνέπνευσε μὲν ἄνωθεν ἡ ἀνατροφή, ἐστερέωσε δὲ καὶ ἔπειτα ὁ μακαρίτης πατήρ, ἐχορήγησε δὲ καὶ ἄνωθεν ὁ θεὸς εἰς τοὺς κληρονόμους διὰ τὴν ἄλλην ἐκείνου ἀρετὴν καὶ εὐσέβειαν. Ἀλλ' ἅς ἀρῶσω γὰρ περιττολογῶ περὶ ζώντων πρὸς ζῶντας καὶ εἰδότας ὑμᾶς, καὶ ἅς μεταβῶ εἰς τὸ τρίτον τοῦ λόγου κεφάλαιον, ὃ ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη.

Νόμος φυσικὸς ἄγραφος ἐνεργητεύθη παρὰ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ εἰς αἴαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, «Ὁ σὺ μισαῖς ἐτέμφω μὴ ποιήσης» τοῦτον τὸν νόμον ἐνάσπειρε μὲν ὁ θεὸς εἰς τὰ πλάσματά του ἀπ' αἰῶνος· προσεδεδαίωσε δὲ αὐτῷς ὁ αὐτὸς ἐν Εὐαγγελίοις διὰ τῶν ἐντολῶν, εἰπὼν πρὸς ἡμᾶς, «Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς

ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. » Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν νόμον τὸν καὶ ἐκ φύσεως ἡμῖν ἐνσπαρέντα, καὶ ὕστερον ἐκ θείας ἐντολῆς προσταχθέντα ἔδειξεν ὁ εὐλογημένος αὐτὸς Ἰωάννης τοιαύτην καὶ τοσαύτην εὐπείθειαν, οὔαν καὶ ὅσην ποτὲ ὁ φιλάνθρωπος Ἀβραάμ· καθότι ὁπότε καὶ ὅπως ποτὲ ἐγίνετο λόγος περὶ τῶν δεομένων ἢ ἐξ ἐνδιαθέτου μνήμης πρὸς ἀπόντας, ἢ ἐξ ὀπτικῆς πρὸς παρόντας, εὐθὺς ὁ φιλάνθρωπος Ἰωάννης ἠλλοιοῦτο τὰ σπλάγχνα, καὶ τὸ μὲν ὄμμα ἐθολοῦτο τοῖς δάκρυσιν, ἢ δὲ προαίρεσις εὐθὺς ἐκινεῖτο πρὸς τὴν εὐποιῖαν· καθότι, ὅστις ἔχει αἶψά πρὸ ὀφθαλμῶν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐντετυπωμένην εἰς τὴν καρδίαν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, αὐτὸς ἔχει καὶ τὴν προφητικὴν σάλπιγγα διηνεκῶς ταῖς ὥσιν ἐνηχοῦσαν, » Μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος »· διὸ δρόμος τῶν δεομένων ἤνοιξε πρὸς τὴν μακαρίαν καὶ φιλελεήμονα ταύτην ψυχὴν ἀδιάκοπος· καὶ πᾶς ἐνδεὴς ἐκίνει τὴν μνήμην πρὸς τὸν Ἀβραμιαῖον ἐκείνον οἶκον· ἢ δὲ μνήμη ἐβεβαίωνε τὴν ἐλπίδα· ἢ δὲ ἐλπίς ἐπεσπᾶτο τὴν πράξιν, καὶ ἡ πράξις εὐθὺς ἐχορήγει εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόλαυσιν· Ἐξήντησεν ἀληθῶς ὁ μακάριος οὗτος ἀνὴρ, ἐξήντησε μὲν τὰς εὐεργεσίας τὴν προτέραν αὐτοῦ πατρίδα Θεσσαλονίκην, ἐν ἣ ἐγεννήθη, καὶ τὸ γάλα ἐθήλασεν· ἐξήντησε δὲ καὶ τὴν δευτέραν, οὐχ ἥττον ἐν ἣ κατεστάθη, ἔζησεν, ἐτεκνοποίησεν, ἔγινε μέγας κατὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν τύχην· καὶ ὅσον ἀνυψοῦτο ταῖς κατὰ μικρὸν εὐτυχίαις, τοσοῦτον πολυτρόπως μετήρχετο καὶ τὸ τάλαντον φιλανθρώπως, εἰς τὸ ὁποῖον κατέστησεν αὐτὸν οἰκονόμον ὁ ὑπέρτατος Κύριος.

Ἵστε εἰς τρία ταῦτα γενικὰ τῶν καθηκόντων κεφάλαια, εἰς τὴν πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ οἰκογένειαν σωφροσύνην καὶ μετριότητα, καὶ τρίτον εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον

ἀγάπην, δῆλον ὅτι συγκατέπραξε καὶ τὰ ὑπ' αὐτὰ ἀναγόμενα μερικώτερα, καὶ οὕτως ἐπεσφράγισε τὸν ἑαυτοῦ βίον μετῆς ἀρετῆς τὴν σφραγίδα.

Οὗτος λοιπὸν ὁ μακάριος ἀνὴρ, ὁ τῶν ὀρφανῶν ἐλεήμων πατὴρ ἐγκαταλείπει σήμερον ἡμᾶς, καὶ μεταβαίνει εἰς οὐρανούς, ἔνθα τὸ τῶν χριστιανῶν ὑπάρχει πολίτευμα, τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα ἀντὶ τῶν προσκαίρων τούτων ἀνταλλατόμενος. Ἐγκαταλείπει τὸν κόσμον, ἔνθα ἤλθε νὰ ἀγωνισθῇ ὡς ἐν πανηγύρει τῆς ἀρετῆς τοὺς ἀγῶνας, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην διὰ νὰ λάβῃ ἐκεῖ τῶν ἀγώνων τὰ ἄθλα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη πώποτε. Ἐγκαταλείπει τὰ φίλτατα τέκνα του καὶ τέκνα τέκνων, ὅλην τρυφεράν νεολαίαν, καὶ ἐγκαταλείπων, ἀφίνει λύπην καὶ πόθον εἰς τὴν καρδίαν των. Ἐγκαταλείπει φίλους καὶ γνωστούς, καὶ ἐγκαταλείπων, ἀφίνει εἰς αὐτοὺς μνήμην καὶ σέβας, τὸ ὅποιον ἀπελάμβανε καὶ ζῶν παρ' αὐτῶν, ὡς δῶρον τοῦτο ἀρετῆς τοῖς τοιούτοις παρὰ πάντων ἐπορειλόμενιν. Ἐγκαταλείπει ὅλον ὄχλον πτωχῶν συμμίκτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀδυνάτων, ὑπ' αὐτοῦ τρεφομένων, καὶ ἐγκαταλείπων, ἀφίνει αὐτοῖς εἰς μὲν τὰ ὄμματα δάκρυα, εἰς δὲ τὴν καρδίαν τὴν εὐγνωμοσύνην· πλὴν ἃς μὴ παραπονῆται μήτε ὁ εὐγνώμων πτωχὸς περὶ τούτου, καθότι τὸ αὐτὸ τοῦτο παράδειγμα τῆς ἀρετῆς θέλει μείνῃ εἰς τὸν αὐτὸν Ἀβραμιαῖον οἶκον διὰ παντός εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειαν· μήτε ἄλλος τις τῶν ζηλωτῶν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς θεοσεβείας· ἐπειδὴ ἐκεῖ καὶ ὁ ἐραστὴς τῆς ἐγκρατείας καὶ μετριότητος θέλει εὖρῃ τὴν σωφροσύνην, ἐκεῖ καὶ ὁ δίκαιος τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, καὶ τὴν τοῦ ταλάντου μετάδοσιν· ἐκεῖ καὶ ὁ τῆς εὐσεβείας ἐπιθυμητὴς τὸν πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβῆ καὶ θεοπρεπῆ ἔρωτα· καὶ πᾶς

εὐδιάθετος καὶ εὐαίσθητος πρὸς τὴν ἰδίαν ὠφέλειαν καὶ βελτίωσιν, δὲν θέλει μείνῃ παραπονεμένος ἐκεῖθεν.

Ἀλλὰ σὺ, ὦ αἰδίδιμε καὶ μακάριε ἀδελφὲ ἡμῶν Ἰωάννη, ἔχῃς γαῖαν ἐλαφρὰν παρὰ τῶν εὐσεβῶν, παρὰ τῶν δικαίων, παρὰ τῶν σωφρόνων, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν παρὰ παντός τοῦ χριστιανώμου πληρώματος· ἔχῃς γαῖαν ἐλαφρὰν παρὰ πάντων, οἵτινες ἐνώσαντες τὸ ἑαυτῶν πνεῦμα ἐν ἐμοί, σὲ πέμπουσι σήμερον εἰς τὸν τάφον, ὅπου ἡ εὐγενικὴ σου οἰκογένεια, τὰ φίλτατα τέκνα σου, καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων σου, καταρδεύουσι τὴν ἱεράν σου κόνιν τοῖς δάκρυσι, καὶ ἡμεῖς στεφανώνομεν αὐτὴν μὲ τὸν λίθον τοῦ τάφου, τὸν πικρὸν ἡμῖν λίθον εἰς μνημόσυνον αἰώνιον τῆς πρὸς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πρὸς ἅπαν τὸ γένος εὐεργεσίας· ὁ εὐσεβὴς σου βίος, ὁ εὐεργετικὸς σου τρόπος, ἡ πρὸς πάντα φιланθρωπία, ἡ μετὰ δόσεις τοῦ ταλάντου, ἡ καλὴ τῶν ὑπαρχόντων οἰκονομία, καὶ ἡ πρὸς πάντα τὰ καλὰ ἐπαινετὴ σου φιλοτιμία, σύμπαντα ταῦτα ἔλκουσι τὸ σέβας καὶ τὴν μνήμην τῶν πάντων πρὸς σέ, καὶ ἀφίνουσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὸν πόθον μετὰ λύπης· καθότι πᾶσα ἡ πόλις γνωρίζει τὴν ζημίαν, τὴν ὁποίαν οἱ δεόμενοι τῆς δεξιᾶς καὶ μεταδοτικῆς σου χειρὸς ἐστερήθησαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Τριάς ὁ εἷς καὶ μόνος θεός, κρεῖττον τι περὶ σοῦ προβλεψάμενος, μᾶς ἐστέρησε, μεταστήσας τὴν μακαρίαν σου ψυχὴν παρ' ἑαυτῷ, ἔχε γαῖαν ἐλαφρὰν κατὰ τὸ φθαρτὸν καὶ ἐπίκηρον τοῦτο σκήνος, ἔχε δὲ τὸν οὐρανὸν αὐτὸν κατὰ τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀκήρατον πνεῦμα, ἐνθα θέλεις ἀκούσῃ τὴν θεῖαν καὶ εὐχαίαν ἐκείνην φωνήν. Εὐ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγων ἡς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· δεῦρο εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

ΕΤ Ε Ρ Ο Σ

ΤΟΥ

ΑΥΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΤΗΝ

ΖΗΣΟΝ ΚΑΡΑΠΑΝΟΝ.

Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση.

ΑΣ ἐπαίρωνται οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν εἰς τοὺς θρόνους τῶν
θς καυχῶνται καὶ οἱ σύμβουλοι καὶ ὑπουργοὶ αὐτῶν εἰς τὴν
μυστικὴν περιστροφὴν τῆς πολιτικῆς μηχανῆς· ἄς γαυριῶσι
καὶ οἱ φιλόσοφοι, περιπολοῦντες εἰς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
καταδυόμενοι εἰς τὰ βάθη τῆς φύσεως, ζητοῦντες τὰς θέσεις
καὶ ἀποστάσεις τῶν πλανητῶν, καὶ τὰς πρώτας τῶν πρᾶξ-
μάτων ἀρχάς· εἰς μάτην οἱ πάντες κοπιῶσι τὰ πάντα· κα-
θότι ἡ σφαῖρα τῆς φύσεως, διηνεκῶς περιστρεφομένη εἰς
τὸν ἴδιον ἄξωνα, θέλει κατατάξῃ καὶ αὐτοὺς μὲ ὅλα τὰ
λαμπρὰ καὶ περισπουδαστὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπαγγέλματα εἰς τὴν
αὐτὴν γῆν, ἐξ ἧς ἕκαστος αὐτῶν ἐλήφθη, διὰ νὰ διαλυθῇ
πάλιν εἰς τὰ αὐτὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνετέθη, καὶ τὸ εἶναι
προσέλαβε. Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση.

Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος μὲ ὅλον ὅτι βλέπει τοὺς τάφους γε-
μάτων καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἐνδοξοτάτους τῆς γῆς, μὲ ὅλον
ὅτι ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ κοιμητήρια ἔμπλεα ὀστέων καὶ
κρανίων ἀμενηνῶν, ἐσκοτισμένος ὁμῶς ἀπὸ τὰ πάθη, δε-
λεασμένος ἀπὸ τὰς ἡδονάς, κειρατημένος ἀπὸ τὰς ἐπιθυ-
μίας, καὶ ὅλως ἐξηπατημένος ἀπὸ τὸν κόσμον, δέν φρον-
τίζει περὶ θανάτου, ἀλλ' ἐν μόνον τέλος ποιεῖται τοῦ βίου.

τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἡδέων, ἐκδεδομένος ὅλως εἰς τὰς ἐπιθυμίας, ἄλλος μὲν εἰς τὴν ἡδονήν, ἄλλος δὲ εἰς τὴν δόξαν, καὶ ἄλλος εἰς τὴν φιλαργυρίαν· οὕτως ἐσμὲν ἅπαντες κεκρατημένοι ἀπὸ τὸν τρικέφαλον τοῦτον δράκοντα, τὸν φιλήδονον, τὸν φιλόδοξον, τὸν φιλάργυρον· ἡ δὲ σωφροσύνη, ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ ἡ φιλάνθρωπία, τὰ ἀντίθετα τούτων, κατορωρυγμένα ὅλως εἰς τὸν βόθρον τῆς λήθης, φαίνονται ὡς μῦθοι σχεδὸν εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς ὑπολήψεις· εἰκότως καθότι ὁ ὀρθὸς λόγος, ὁ φιλόσοφος οὗτος λύχνος, ὁ μόνος ὁδηγὸς εἰς τὰ χρέη μας, ἀποτυφλωθεὶς ὅλως ὑπὸ τῶν παθῶν, ἀποπλανᾶται πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀλογίας· τὸ δὲ Εὐαγγέλιον, ὁ ἀξιόχρεως τῶν καθηκόντων διδάσκαλος, καὶ τοῦτο δουλεύει τὸν κόσμον· οὕτω διαφθαρέντων τῶν καιρῶν, συνδιεφθάρησαν καὶ τὰ ἥθη, καὶ ἡμεῖς ὡς ἐν σκότῳ πορευόμενοι, ἐπλανήθημεν ἅπαντες· » Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἡχρειώθησαν, οὐκ ἔστιν ἕως ενός· » καθότι ὁ τῶν παθῶν ἐκείνων τρικέφαλος κέρβερος τοσοῦτον κατεσπάραξε τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὥστε οὐκ ἔστι κατὰ τὸν Προφήτην οὔτε μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε καταδέσμους.

Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται· ἐλεύσεται ὥρα, καθ' ἣν ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου· ὅστις περιεσπαιγμένος ἀπο λεγεῶνας ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, θέλει καθῆσθαι ἐπὶ θρόνου μεθ' ἑαυτὸν μεγαλοπρέπειαν, καὶ θέλει κρίνῃ τὸν κόσμον διὰ τὴν διαχωρίσιν τοὺς ἁγίους ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὡς τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ θέλει κατατάξῃ τοὺς μὲν δίκαιους εἰς τὰ δεξιὰ, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένους· τοὺς δὲ ἀδίκους εἰς τὰ ἄριστερά καταδεδικασμένους καὶ κατησχλημένους. Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν λοιπὸν τί ποιήσωμεν οἱ κα-

κρατημένοι ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀλάστορας; τί ποιήσομεν οἱ τὰ πάθη καὶ τὸν κόσμον δουλεύοντες; ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα ἐκείνη ἡ φοβερά, καὶ ἡ σάλπιξ σαλπίσῃ, καὶ οἱ θρόνοι ἀνοίγωνται, καὶ ἡ κρίσις προτίθεται, καὶ δικαστὴς καθίσῃ, περιβεβλημένος δύναμιν καὶ δικαιοσύνην, τί ποιήσομεν τότε, ὅταν ἀκούσωμεν, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν; ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδιψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλατέ με· ἀσθενής, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθετε πρὸς με· τότε τί ποιῶμεν ἡμεῖς οἱ τοῖς εἰρημέγοις πᾶσιςιν ἀφρόνως δουλεύοντες; καὶ μάλιστα, ὅταν ἀκούσωμεν καὶ τὴν δευτέραν φωνήν, Ἄπιτε δὲ ὑμεῖς ἀπ' ἐμοῦ οἰκατηραμένοι; ὦ πόσον γλυκεῖα εἶναι ἡ πρώτη ἐκείνη ἡ πρὸς τοὺς δικαίους, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι! ὦ πόσον πικρὰ εἶναι αὕτη ἡ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, Ἄπιτε οἱ κατηραμένοι! γλυκεῖα μὲν ἐκείνη, ὅτι χαρακτηρίζει τὴν πραότητα ἐνὸς πατρὸς ἀγαθοῦ, τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς τοὺς ζήσαντας ἐν ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· πικρὰ δὲ αὕτη, ὅτι φανερόναι τὴν ὀργὴν ἐνὸς δικαίου κριτοῦ, τὴν ὁποίαν δεικνύει πρὸς τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν.

Μὲ ὅλον τοῦτο μεταξὺ τῆς τοιαύτης λύμης καὶ διαφορᾶς τῶν ἡθῶν δὲν ἔλειψαν καὶ ἄνθρωποι φρόνιμοι, οἱ ὅποιοι μελετήσαντες ἐν τῷ βίῳ τοῦ θανάτου τὴν μνήμην, καὶ ὑψωθέντες ἐντεῦθεν μὲ τὸ πτερόν τοῦ νοὸς εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀκήρατα, καὶ ἀφήσαντες τὰ τοῦ κόσμου τῷ κόσμῳ, προητοιμάσθησαν πρὸς τὸν οὐράνιον κληρὸν· καὶ εἶδομεν εἰς τὴν ἱστορίαν πολλοὺς τοιοῦτους καὶ βασιλεῖς καταλιπόντας τὰς βασιλείας, καὶ περιορίσαντας ἑαυτοὺς εἰς θεωρίαν καὶ μελέτην τοῦ θανάτου ἐν ταῖς ἐρημίαις πρὸς κτῆσιν τῶν ἐπηγγελλμένων, καὶ ἐκτιλίσσης ὁμοίως· καταλιπούτας τέκνα καὶ συγγενεῖς, καὶ κατ'

ταφυγούσας εἰς τῶν μοναχῶν τὰς καλύβας πρὸς τὴν μεθ' ἡ-
 συχίας πράξιν τῶν προστεταγμένων, καὶ τὴν ἐκ μετανοίας
 ἀπόλαυσιν τῶν πιστευομένων· καὶ πολλοὺς προσέτι ἄλλους
 καὶ πλουσίους καὶ πένητας, ἐξ ὧν ἄλλοι ἄλλως ἀναβάσεις
 θέμενοι κατὰ τὸν Προφήτην ὑψηλὰς εἰς τὰς ἐρυτῶν καρδίας,
 ἀπέβλεψαν μόνον πρὸς ἀπόκτησιν τῆς μακαριότητος, τὴν ὁ-
 ποίαν, μήτε λόγος δύναται νὰ ἐκφράσῃ, μήτε νοῦς νὰ κατα-
 νοήσῃ· μόνη δὲ ἡ πίστις πιστὴν αὐτὴν καὶ θεβαίαν ποιῶ-
 τοῖς πέπιστευκόσιν· Οὕτως οὗτοι πρὸς μελέτην τοῦ θανάτου
 τὸν βίον ἀσκήσαντες, καὶ ἀνωτέρω τῆς ὕλης καὶ τοῦ κόσμου
 γεγόμενοι, ἐκέρδησαν τὸ σκοπούμενον, τέλος ἀγαθὸν καὶ σω-
 τήριον ἀποδόντες τῷ βίῳ.

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν σωζομένων κατατάττει αὐ-
 τὴ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸν προκείμενον ἡμῶν ἀδελφόν, τὸν ἐν μα-
 καρίᾳ τῇ λήξει γεγόμενον μακαρίτην Ζήσην, ὅστις δεξιόμε-
 νος μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ πληροφο-
 ρηθεὶς ἐκ τῶν ἱερῶν λόγων, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τοῦ
 πράγματος, ὅτι δὲν εἶναι κύριος αὐτὸς τῶν δωρημένων,
 ἀλλ' οἰκονόμος αὐτῶν μάλιστα διωρισμένος παρὰ τοῦ δω-
 κότος, εὐθὺς ἔλαβεν ἐνδοτέραν ὁρμὴν πρὸς τὰς ἀγαθοεργίας,
 ἀρχίσας μάλιστα πρῶτον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, τὴν ὁ-
 ποίαν βλέπομεν τοσοῦτον λαμπροτέραν καὶ εὐπρεπεστέραν,
 καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐνταφιάζεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ σήμερον·
 ἄρχισε λέγω ἐκ θεοσεβείας νὰ προσφέρῃ τὰ τοῦ θεοῦ αὐτῷ
 τῷ θεῷ, ὡς ἐπαρχίας τοῦ πλούτου τῷ τὸν πλοῦτον δω-
 κότι, καὶ ἐντεῦθεν νὰ καταβῇ τακτικῶς εἰς τὴν ὠφέλειαν τοῦ
 πλησίον· ἀλλ' ἐν ᾧ ἐσχεδίαζε τὴν καλὴν καὶ θεάρεστον ταύ-
 τὴν γνώμην, συμβουλευόμενος μὲ τοὺς φίλους, ἐν ᾧ διέτρι-
 βεν ἔτι εἰς τὴν περὶ ταῦτα σκέψιν, περιμένων τὴν εἰρήνην,
 καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν πραγμάτων ἀποκατάστασιν, κατα-

γινόμενος εἰς πλεόν ἐκτεταμένους σκοποὺς, πόθεν νὰ ἀρχίσῃ, καὶ ποῦ νὰ καταλήξῃ, ἐν τούτῳ ὥσῃ νὰ ἤκουσε φωνὴν ἄνωθεν, ὡς ἄλλος Ἐζεκίας, Ἐντεῖλαι τῷ οἴκῳ σου, ὅτι ἀποθήσκεις, καὶ οὐ ζήσῃ· κάμε δηλονότι τὴν διαθήκην σου, ὅτι θέλεις ἀποθάνῃ· ἐντεῦθεν λοιπὸν ἔλεπῶν τὴν νόσον ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐπιτεινομένην, καὶ τὰς σωματικὰς δυνάμεις τοῦ καθ' ἐκάστην ἐλαττουμένας, προστρέχει εἰς τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ, πείθεται εὐθὺς εἰς τὸ θέλημά του, κράζει τοὺς συγγενεῖς, συναθροίζει τοὺς φίλους, κάμνει τὴν διαθήκην κατὰ τὰ προλαβόντα σχέδια, καὶ τὴν ἐμπιστεύει εἰς τὸ πιστὸν καὶ τίμιον τῶν ἐπιτρόπων του, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἐδοκίμασεν ὡς ἀξίους, καὶ ἡμεῖς γνωρίζομεν ὡς τιμιωτάτους καὶ χρησιμωτάτους· ἀφ' οὗ δὲ ἔκαμε τοῦτο, εἰπὼν τὸ τοῦ Σιμεῶνος. Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, ἀπέδωκε τὸ μὲν πνεῦμα εἰς τὰ πνεύματα, τὴν δὲ γῆν εἰς τὴν γῆν. Γῆ εἰ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.

Ἡ δὲ διαθήκη αὐτοῦ εἶναι ἀξία νὰ γένῃ παράδειγμα καὶ εἰς ἄλλους· καθότι, ἀφ' οὗ διανέμῃ τὰ προσήκοντα εἰς τοὺς συγγενεῖς του, ἐφάνη ὡς ἄλλος Νεῖλος ἀρδεύων καὶ καταποτιζὼν τὰς ἀρούρας τῆς διψώσης πατρίδος· καὶ τί νὰ εἶπω πρῶτον, τί δεύτερον, καὶ τί τελευταῖον; πρῶτον μὲν ἐκκλησίας τοσαύτας καὶ τοιαύτας ἐν Ἰωαννίνοις, τὰς ὁποίας ἀπέτρωψε τὸ πῦρ τοῦ πολέμου, τὰς ἀνεγείρει εἰς τὴν πρώτην εὐπρέπειαν καὶ λαμπρότητα· ζευγνύει τὸν ποταμὸν τῆς ἐαυτοῦ πατρίδος μὲ γέφυραν· ὑπανδρεῖ ὀρφανὰ καὶ ἠπορημένα κοράσια· σχολεῖα διὰ τὴν παιδείαν τῆς νεολαίας, ἄλλα μὲν προικίζει ἐκ μέρους, ἄλλα δὲ διεγείρει ἐκ νέου πολυτελῶς· ἔλεν πανταχοῦ εἰς μοναστήρια, ἔλεν εἰς ὀρφανοτροφεῖα· εἰς νοσοκομεῖα· ἄλλας δὲ καὶ ὅσας βοηθείας κατὰ μέρος εἰς πτωχοὺς τίς ἐξαριθμήσῃ; δυνατόν δὲ νὰ πληροφορηθῇ ἕκαστος ἐκ τῆς διαθήκης, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπεθανάτισε τὸ ὄνομά

του εἰς τὴν βίβλον τῆς ἀθανασίας. Εἰς τοιαῦτα λοιπὸν κοινωφελῆ ἔργα προτρέπει τοὺς εὐσεβεῖς τοῦ θανάτου ἡ μνήμη. Μνήμη θανάτου χρησιμεύει τῷ εἶω.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ σωτήριο μάθημα, τὸ καὶ ἐκ φύσεως ἡμῖν προσταττόμενον, καὶ ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἐμπνεόμενον, ὡς θεῖον τοῦ δικαίου καὶ εὐσεβοῦς βίου μελέτημα, ὀφείλομεν ἅπαντες νὰ ἔχωμεν διηνεκῶς εἰς τὴν μνήμην μας διὰ νὰ τρέξωμεν τὸ προκείμενον στάδιον θεαρέστως, καὶ ἐντεῦθεν νὰ ἔλθωμεν εἰς ἀπόλαυσιν τῶν ἐλπιζομένων· καθότι ἡ μνήμη τῆς ὥρας ἐκείνης, ὡς παριστῶσα εἰς ἡμᾶς τήντε ματαιότητα τῶν παρόντων, καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν μελλόντων κινεῖ ἕκαστον ἐνδομύχως νὰ καταφρονήσῃ μὲν τὰ ἐπίγεια, νὰ ποθήσῃ δὲ τὰ οὐράνια, καὶ ἐντεῦθεν ἀπαλλαττόμενος κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῶν παθῶν, νὰ μετέλθῃ ἡδικώτερον καὶ εὐαγγελικώτερον βίον, δι' οὗ γενόμενος ἄξιος, θέλει περάσῃ μετὰ χρηστῆς τῆς ἐλπίδος εἰς τὴν ἐν οὐρανῷ κατοικίαν τῶν μακαρίων, ὅπου τὸ πολίτευμα τῶν χριστιανῶν προσδιώρισται.

Ναὶ ὕψιστε βασιλεῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ μὴ θέλων τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψῃ καὶ ζῆν αὐτόν, σὺ αὐτὸς δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου, σὺ αὐτὸς φώτισόν με τοῖς δικαιώμασί σου ἐμπνευσόν μοι τὸ θεῖον μάθημα τοῦτο, τοῦ θανάτου τὴν μελέτην, μέχρις οὔ, πληρωθέντων τῶν ὅρων τῆς προθεσμίας τοῦ βίου, εὐδοκήσῃς νὰ με ἀπκλαῖξῃς ἐντεῦθεν προητοιμασμένον καὶ ἄξιον τῆς μεγάλης καὶ φοβερᾶς παρουσίας, εἰπὼν μοι τὸ τελευταῖον τὸ, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.

ΕΤΕΡΟΣ

ΕΙΣ

ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΤΗΝ ΠΟΣΤΕΛΝΙΚΟΝ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΜΑΝΟΝ.

Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου καὶ οὐχ' ἁμαρτήσεις.

ΜΑΘΗΜΑ πρῶτον καὶ κύριον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συντελεῖ περισσότερον εἰς αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸ σκοπιμώτατον τέλος· τοιοῦτον δὲ μάλιστα ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας εἶναι ἡ Ἠθικὴ, τῆς ὁποίας καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀφῆκαν εἰς ἡμᾶς παραγγέλματα, μάλιστα δὲ πάντων ὁ σοφὸς Σολομών· ὅστις θεόσοφος ὢν, καὶ ὅλως εἰς τὰ βᾶθη τῆς φύσεως ἐμβατεύσας δι' οἷζύτητα νοός, καὶ ἀκρίβειαν κρίσεως, πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ ἐπωφελεστάτοις διδάγμασιν, ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς καὶ ἐκεῖνο, ὡς κεφάλαιον πάντων· Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου, καὶ οὐχ' ἁμαρτήσεις· μνήσθητι λέγει, ὅτι ἄνθρωπος εἶ, ἄνθρωπος πεπλασμένος ὑπὸ τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου διπλοῦς, θνητὸς καὶ ἀθάνατος· μνήσθητι λοιπὸν νᾶ ἀπρωδότης ἐκατέρῳ τὸ προσανῆκον, τὸ μὲν ὡς θνητὸς τῷ θνητῷ ἐν βροχύτητι ζωῆς· τὸ δὲ, ὡς ἀθάνατος τῷ ἀθανάτῳ διὰ τὸν οὐράνιον καὶ ἀθάνατον κλῆρον· μνήσθητι, ὅτι ὁ παρὼν βίος δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ προπαρασκευῇ τις καὶ ὁδὸς πρὸς τὰ μέλλοντα· ὁδὸς τῷ ὄντι, τῆς ὁποίας σταθμοὶ μὲν εἰσὶ τὰ ἔτη, στάδια δὲ οἱ μῆνες, βήματα δὲ αὐταὶ αἱ ἡμέραι, ὅρος δὲ καὶ κατάλυσις τελευταῖον αὐτὸς ὁ θάνατος· ὁ ὁποῖος δὲν

εἶναι ἄλλο, εἰμὴ διάλυσις τῆς λογικῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ ἀλόγου καὶ φθαρτοῦ τούτου σώματος· ὃ ἐστὶ χωρισμὸς καὶ μετάβασις ἀπὸ τῶν φαυλοτέρων τούτων τῶν προσκαίρων καὶ ἐπικήρων ἐπὶ τὰ χρηστότερα, τὰ ἀκήρατα καὶ ἀθάνατα· καὶ βεβαίῳ μου τὸν λόγον αὕτη ἡ πείρα τῶν προγεγονότων· ἐπειδὴ τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι κραταιοὶ βασιλεῖς, τοσοῦτοι σοβαροὶ τῶν ἐθνῶν ἡγεμόνες, στρατηγοὶ τροπαιοῦχοι, σύμβουλοι διαβατικοὶ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ μέλλοντος, τοσαῦτα ἄλλα πάθη ἀνθρώπων, ἅπαντες οἱ πνεύσαντες τὸν κοινὸν τοῦτον αἶρα, καὶ διοδεύσαντες τοῦ βίου τὸ στάδιον, ἄλλος μὲν βραχὺ, ἄλλος δὲ μακρὸν κατὰ τοὺς ἐκ τῆς προνοίας ἐκάστω προσδιορισθέντας ὅρους τῆς προθεσμίας, πάντες οὗτοι ἐγκαταλιπόντες τὰ τοῦ βίου τῷ βίῳ, διέβησαν εἰς τὰ μέλλοντα· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἀπέφυγε τὸν τοῖς πᾶσιν ἐποφειλούμενον θάνατον.

Ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσοι μὲν ἐμνήσθησαν μεταξὺ τῶν ἐσχάτων τῶν, ὅσοι δηλαδὴ ἐνόησαν διὰ ποῖον τέλος ἐπλάσθησαν, καὶ διὰ τί εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν, καὶ πρὸς ποῖον σταδιεύουσι τέρμα, καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἔπαθλα τοῦ ἀγῶνος, οὗτοι δὲν ἔπαυσαν μελετῶντες τὸν θάνατον· ὅθεν καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἔζησαν δικαίως καὶ θεοφιλῶς, τὴν καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον τῆς ἀρετῆς περιβεβλημένοι ἐσθῆτα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἔχουσιν ἀναντίρρητον τῶν καλῶν ἔργων τὴν ἀντιμισθίαν· ὅσοι δὲ τοῦναντίον, ἐλκόμενοι ὑπὸ τῶν παθῶν, δὲν ἔλαβον καιρὸν παντελῶς νὰ ἀνοίξωσι τὰ ὦτα πρὸς τὸ σοφὸν ἐκεῖνον ἐπάγγελμα, ἄλλος ἄλλοσε ἀπὸ τῆς εὐθείας ἀποπλανηθέντες, ἐξετραχηλίσθησαν εἰς ἕνα τινὰ ἀπὸ τούτων τρεῖς ἐκεῖνους πρωτοτύπους ἀλάστορας, τὸν φιλήδονον, τὸν φιλόδοξον, τὸν φιλάργυρον, ἀπὸ τούτων ὁποῖους σφιγκτῶς κατεχόμενοι, καὶ ἐν τῷ παρόντι κακῶς διεβίωσαν, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι

ἔχουσι τὰ ἐπιτίμια φοβερώτερα· οὕτως οἱ ἄνθρωποι ἀφ' ἐαυτῶν γίνονται καὶ συνετοὶ καὶ ἀσύνετοι, ἀφ' ἐαυτῶν τρέχουσι τὴν ὁδὸν οἱ μὲν τὴν σωτήριον, οἱ δὲ τὴν φέρουσαν εἰς ἀπώλειαν. Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις.

Συμβαίνει ὥς τόσον πρᾶγμα ἀξιοθαύμαστον καὶ εἰς αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζώων τὴν φύσιν, ἥτις ἐνέσπειρε καὶ εἰς αὐτὰ τὸ παράγγελμα τοῦτο, τοῦλάχιστον εἰς τὰ φρονιμώτερα· καθότι βλέπομεν τὴν σοφίαν αὐτὴν ἐνυπάρχουσαν καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ, μάλιστα δὲ εἰς αὐτῶν τὸν σμικρότατον, μύρμηκα· ὅς τις, καθὼς ἰδῇ τὸ ἔαρ ἐπανατέλλον, καὶ τὴν φύσιν ὅλως ὀργῶσαν εἰς γένεσιν· καθὼς ἰδῇ τὰ δένδρα βλαστάνοντα, καὶ τὰς ἀρούρας κεκαλυμμένας ἀπὸ τοῦς στάχυας, δὲν τρέπεται πλέον εἰς ῥαθυμίαν καὶ ἡδονὴν, ἀλλ' ὥς γὰρ ἔχη τὴν φύσιν κεντῶσαν καὶ λέγουσαν, μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου, ἵνα μὴ δυστυχήσῃς, καταφρονεῖ μὲν τὴν ἡδονὴν, προτιμᾷ δὲ τὴν χρεῖαν, καὶ ἀποδύεται πρὸς ἀγῶνας καὶ πόνους, πόνους λέγω καὶ ἀγῶνας καταντῶντας ἔπειτα οὐσιωδῶς ἀναγκαίους πρὸς ὑπαρξίν· ὅθεν, ἀφ' οὗ οἰκοδομήσῃ τὰς ἑαυτοῦ ἀποθήκας πανσόφως εἰς τοὺς λαγῶνας τῆς γῆς, τρέχει πανταχοῦ ἀπροφασίστως εἰς τὰ χωράφια καὶ ἀλώνια ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ, καὶ συνάγει τὸ ἐφόδιον τοῦ χειμῶνος, αὐτὴν τὴν προμήθειαν τῶν ἐσχάτων του δηλονότι· συνάγει τὸν σίτον πρὸ καιροῦ, ἐξ οὗ τρέφεται ἐν ἐσχάτοις εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς ἐν ἀνέσει καὶ ἡσυχίᾳ· ἀλλὰ δὲν εὐτύχησεν ὁμοίως καὶ ὁ ἡδονικὸς τέττιξ, ὁ ἀνόητος ἐκεῖνος μελωδός· ὅς τις ἅμα κινηθεὶς ὑπὸ τῆς σφοδροτέρας τοῦ ἡλίου ἀκτίνος, ἀνίπταται εὐθύς εἰς τὸ δέντρον, καὶ μέλος ἀναβαλλόμενος σύντονον, εὐφραίνει μὲ τὴν μουσικὴν τοὺς ὁδίτας, ἀφρόνως προτιμῶν ἀντὶ τῆς μελλούσης ἑαυτοῦ προμηθείας τερπετίσματα ἡδονικὰ καὶ ἀνύητα· ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ χει-

μῶν, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς φύσεως ἀναγκάσῃ αὐτὸν πρὸς τροφήν, τότε γνωρίζει, ὅποια ἀπολαμβάνει τῆς προσκαιροῦ ἐκείνης ἡδονῆς καὶ ἐπιδείξεως τὰ ἐπίχειρα.

Κατὰ τὸν αὐτὸν λοιπὸν τρόπον καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι μὲν ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃς τις φέρει αἰεὶ πρὸς αὐτὸ τὸ χρήσιμον τέλος ὡς λύχνος φωταγωγῶν, ἀποβλέπουσι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι τελειότητα, οὗτοι ζῶσι βίον μετὰ δικαιοσύνης, ἐπιπλέοντερον μὲν, ἀλλὰ φέροντα εἰς ἀπόλαυσιν κρείττονα· εἰς δὲ τοὺς ἄφρονας καὶ ἡδονικοὺς καὶ τὰ παρόντα δεινὰ, καὶ δοκῶσιν ἡδέα, καὶ τὰ μέλλοντα χεῖρω, ὅταν ἔλθουν εἰς πείραν· ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν, μήτε θέλουσιν ἴσως νὰ ἀκούσωσι τὴν ἀλήθειαν ταύτην, Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις.

Τοῦτο τὸ σοφὸν καὶ φρόνιμον μάθημα ἐναγκαλισθέντες πολλοὶ φρόνιμοι καὶ βασιλεῖς μεταξὺ μυρίων φροντίδων, καὶ σοφοὶ ποιμαίνοντες ἀπὸ τῶν θρόνων, καὶ ἄρχοντες ἀπὸ τῶν πολυταράχων ἀξιωματίων, διέπρεψαν εἰς τὸν βίον ἐν ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· καθότι αἱ ἀπατηλαὶ αὖραι τῶν ἡδονῶν δὲν ἐδυνήθησάν ποτε νὰ σαλεύσωσι τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀπαράτρεπτον καὶ ἀμετακίνητον τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἦθος, μήτε νὰ ἀποπλανήσωσιν αὐτοὺς τῆς τῶν νόμων καὶ τῆς δικαιοσύνης εὐθύτητος· μαρτυρεῖ δέ μοι τὴν ἀλήθειαν ταύτην μάλιστα ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενος ἡμῶν ἀδελφός, Δημήτριος ὁ Μάνος ὁ μέγας Ποστέλνικος, ὁ διαπρέψας ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ μετὰ τῶν ἀρχόντων· τοῦ ὁποίου κέκνομεν σήμερον τὴν κηδεῖαν, ὅπερ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς μάλιστα καὶ τὴν τοῦ λόγου τούτου υπόθεσιν· καί τοι ὁ λόγος δὲν ἀποβλέπει τοσοῦτον τὰ προσήκοντα εἰς ἐκεῖνον ἐγκώμια, ὅσον θηρεύει τὴν τῶν ζώντων ἔτι πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκείνου μίμησιν καὶ βελτίωσιν.

Οὗτος λοιπὸν ὁ μακάριος καὶ ἀοίδιμος ἀνὴρ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς εὐγενικῶς εἰς Βυζάντιον τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, εὐθὺς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔδειξεν ἐναργῆ σημεῖα φρονήσεως, καὶ ὑπεροχὴν ἀγχινοίας μετὰ κρίσεως ἐμβριθοῦς περὶ τὸν πολιτικὸν μάλιστα βίον· ὅθεν παραδοθεὶς ὅλως εἰς τὰς μαθήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουσιν ἐξαιρέτως εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν, εἰς τοσοῦτον ἐπέδωκεν εἰς αὐτάς, ὥστε ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι ἀφῆκε τοὺς συνηλικιώτας ὀπίσω, τοὺς μὲν εὐφρεῖς καταπονέσας μὲ τὸ ὑπερβάλλον τῶν πόνων, τοὺς δὲ ἐπιμελεῖς ὑπερβάς μὲ τὴν ὀξύτητα τοῦ νοός του· ἐντεῦθεν κρότος παρὰ πάντων πολὺς προητοίμασεν αὐτῷ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν μέλλουσαν τύχην· καθότι βλέποντες οἱ τότε ἀοιδίμοι ἡγεμόνες τὴν τοῦ ἥθους αὐτοῦ σταθερότητα ἅμα ἡρτυμένην μὲ τὴν ἐν λόγοις ἐπίδοσιν, ἦλθον εἰς ἀγῶνα, ποῶς νὰ προλάβῃ νὰ συναριθμῇσῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῆς ἡγεμονίας· οἰκειωθεὶς δὲ τέλος πάντων εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτὴν τῶν ἀοιδίμων Μουρουζαίων, καὶ εὐδοκιμήσας ἐν πρώτοις εἰς τὰ μικρότερα ἀξιώματα, διῆλθεν ἐν βραχεῖ διὰ τῶν μέσων εἰς αὐτὰ τὰ ἀνώτατα καὶ πραγματωδέστερα, ἐν οἷς διαπρέψας ἀληθῶς, ὥς ἀπὸ στάθμης ἐκτελῶν τὰ καθήκοντα, τῶν ὁποίων τὴν πράξιν καὶ διοίκησιν ἐπιστεύετο· ἔνθα ἔδειξεν αὐτοῖς ἔργοις ἀληθεῦς τὸ πάλαι λόγῳ θρυλλομένον, Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι· καθότι μὲ ὅλον ὅτι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἡ πολιτικὴ τεθόλωται ὅλως, καὶ τὸ δοκοῦν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται νόμος τοῖς δυναστεύουσι, μὲ ὅλον ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος ἀπεσβέσθη παντάπασι, καὶ τὸ πάθος, λαθὼν ἐξουσίαν, ὑπαγορεύει τῶν πραγμάτων τὴν κρίσιν, ἐκεῖνος ὡς ἄλλος Ἀριστείδης παρέμεινεν ἀσάλευτος, εἰς τὸ δίκαιον· καὶ εἰπὼν τὸ τοῦ προφητάνακτος λύχνος τοῖς ποσίμου ὁ νόμος σου καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου, διεύθυνεν ἑαυτὸν

ὥς ἐκ διαγράμματος πρὸς τὸ χρήσιμον τέλος, τὸ ὁποῖον εἶ-
χεν εἰς τὴν μνήμην του πάντοτε, Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων
σου καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις.

Οὕτω λοιπὸν ἔχων τὸν νόμον τόντε φυσικὸν καὶ τὸν γρα-
πτὸν ὁδηγὸν εἰς τὰς πράξεις του, διεφύλλατε τὸ δίκαιον ἀ-
κριβέστατα· καὶ μῆτε δώροις ἐν ταῖς δίκαις δελεαζόμενος,
μῆτε λόγοις ἀπατηλοῖς ἐκτρεπόμενος, μῆτε χάριτι, ἢ κελα-
λακείᾳ τινὸς δυσωπούμενος, ἐπέτρεπέ τι τῶν μὴ δικαίων
εἰς τοὺς παραβάτας τῶν νόμων, καὶ τῶν καθηκόντων· διὰ
τοῦτο ἤρχετο εἰς τὰ ἀξιώματα ἐνδεής, καὶ ἀπηλλάττετο ἐν-
δεέστερος, καίτοι μέτριος καὶ σώφρων εἰς τὸν ἄλλον βίον
γεγεννημένος· καθότι ὁ ἀπατηλὸς κόσμος οὗτος δὲν ἐδυνήθη
ποτὲ νὰ παρασπᾷσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ μέτριον, ἀλλ'
αὐτὸς μάλιστα ἠγωνίζετο διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος νὰ
μεταβρῦθμίσῃ τοῦ κόσμου τὴν βίαν καὶ ματαιότητα· μία
δὲ μόνη ἡδονὴ πολυέξοδος εἶχε κυριεύσῃ τὴν μακαρίαν αὐ-
τοῦ ψυχὴν, ἡδονὴ ὅμως ἐπαινετὴ καὶ θεάρεστος· καὶ ἦτις
κυριεύει τὰς καρδίας καὶ πάντων τῶν ἐραστῶν τῶν μαθή-
σεων· μία σειρὰ βιβλιοθήκης ἐκλελεγμένη ἐκ πάντων τῶν
συγγραφέων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, εἰς τὴν ὁποίαν κατε-
γίνετο ἡμέρας καὶ νύκτας, ὅταν προσανεπαύετο μάλιστα ἀ-
πὸ τὰς φροντίδας τοῦ ἀξιώματος· εἰς αὐτὴν τὸ ὄντι ἐστάθη
πολυτελέστατος· καθότι τοσοῦτον ἦτον ἀφιερωμένος εἰς τὰς
Μούσας, ὥστε καὶ εἰς τὸ μεταξύ τοῦτο τῆς δεκαετίας διά-
στημα, τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τσαύτας συμφορὰς εἰς τὸ γένος
ἡμῶν, καθ' ὃ ἐστερήθη καὶ αὐτὸς ὁ μακαρίτης πᾶσαν τὴν
περιουσίαν, ἄλλο δὲν ἐτάραξεν αὐτοῦ τὴν φιλόμουσον καὶ φι-
λόστοργον ψυχὴν τοσοῦτον, ὥσον ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν τέχ-
νων αὐτοῦ εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἡ στέρησις τῆς βιβλιοθή-
κης ταύτης, εἰς τῆς ὁποίας τὴν συλλογὴν κατηνάλωσεν ὁ-

λους τοὺς προλαβόντας κόπους, καὶ τῆς ὁποίας πρὶν νὰ ἀναφέρῃ πολλάκις τὸ ὄνομα, προϋλάμβανον τὰ δάκρυα μαρτυροῦντα τὸν πόθον· ἐπειδὴ ἐστάθη ἀνὴρ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις οὐ μόνον φιλαναγνωστότατος καὶ φιλομαθέστατος, ἀλλὰ καὶ φιλαπονώτατος καὶ φιλογενέστατος· καθότι, καίτοι εἶχε χωρήσῃ εἰς τοιοῦτον γῆρας βαθύ, ἐν ᾧ ἐξηντλήθη πάσας σχεδὸν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, δὲν ἔπαυεν ὅμως ἀπὸ τοῦ νὰ συγγράφῃ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ κοινού, μέχρις οὗ, ἐλθὼν αὐτὸς ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ἤρπασε μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τὸν κάλαμον.

Οὕτω λοιπὸν ἀπῆλθεν ἀφ' ἡμῶν ὁ ἀνὴρ, πλήρης γενόμενος ἡμερῶν· ἡμερῶν δὲ λέγω οὐ μόνον φυσικῶν, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶν, ὃ ἐστὶν ἀρετῶν κατὰ τὸν Προφήτην· Ἀπῆλθεν ἀφ' ἡμῶν αὐτὸς μὲν εὐτυχῆς, ὥς μεταστάς, ἐνθα ἐστὶ τὸ πολίτευμα τῶν χριστιανῶν, ἀλλ' ἀφῆκε τὴν ἑαυτοῦ οἰκογένειαν εἰς πόνους καὶ δάκρυα καὶ εἰς ἀπορίαν μεγάλην· ἀφῆκεν αὐτὴν τῆς ἑαυτοῦ φιλοσόργου προσασίας ἐσπερημένην· ἀλλ' ἔαν εἶναι πόθος ἔμφυτος εἰς τοὺς συγγενεῖς, ἔαν εἶναι εὐλικρεῖν εἰς τοὺς φίλους, ἔαν εἶναι συμπάθεια εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἔαν εἶναι εὐγνωμοσύνη εἰς ὁλόκληρα ἔθνη πολλαχῶς εὐεργετηθέντα παρ' αὐτοῦ προλαβόντως ἐν πολλαῖς περιστάσεσι, τώρα εἶναι καιρὸς νὰ δείξωσι τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν χάριν εἰς τὴν ἀπορίαν τῆς αὐτοῦ φαμιλίας· Ἀπαιτεῖται τὸ φιλάνθρωπον παρὰ τῶν ζώντων πρὸς τοὺς ζῶντας αὐτοῦ συγγενεῖς, καθὼς ἀπαιτεῖται καὶ εἰς ἐκεῖνον ἐν οὐρανοῖς ὁ μισθὸς τῶν θεβιωμένων· ἐπειδὴ ὁ σπείρας, ὥσπερ γεωργὸς ἀγαθός, ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, ἀπαιτεῖ νὰ συνάξῃ κατὰ τὴν θεϊαν ἐπαγγελίαν τῆς ἑαυτοῦ γεωργίας τὰ δράχματα· ὁ σπείρας ἐν πόνῳ καὶ μόχθῳ, ἔχει νὰ θερίσῃ ἐν ἀνέσει καὶ ἀναπαύσει· » καθότι οἱ σπεύροντες ἐν δάκρυσι, κατὰ τὸν Προφήτην, ἐν ἀγαλιάσει θεριοῦσιν ».

ὁ σπείρας ἐπ' εὐλογείαις πολλάκις τὸν ἔλεον εἰς τοὺς δεομένους μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ ὄμματα, ἔρχεται τώρα νὰ συνάξῃ ἀναλόγως τῶν κόπων τοῦ στάχους εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς οὐρανίου μακαριότητος· καὶ ἔκλαιον βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν, ἐρχόμενοι δὲ ἤξουσιν, αἴροντες τὰ δράγματα αὐτῶν· καθότι διεβίωσε βίον τῷ ὄντι ἐνάρετον, γε-nόμενος πιστὸς τῷ θεῷ, ἐκτελεστὴς τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν, πατὴρ φιλόστοργος τῇ ἰδίᾳ οἰκογενείᾳ, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἡγεμόνας, εἰλικρινὴς εἰς τοὺς φίλους, φιλολόγος ἐν φιλολόγοις, φιλόσοφος ἐν φιλοσόφοις, δίκαιος εἰς τοὺς κρινομένους, μεταδοτικὸς εἰς τοὺς δεομένους, εὐεργέτης ἀπάντων, μέτριος εἰς τὸν οἶκον τσου, ἄριστος ἐν πολιτικαῖς περιστάσεσιν οὐ μόνον ἐν εἰρήνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμοις καὶ συνθήκαις βασιλικαῖς, εἰς τὰς ὁποίας προσεκαλεῖτο παρὰ τῶν κρατούντων ἀεὶ συμπράκτωρ καὶ συνεργὸς διὰ σύνεσιν πολιτικὴν καὶ ὑπεροχὴν βαθυνοίας.

Τοιοῦτον λοιπὸν μακάριον τέλος ἐδέξατο ὁ μακαρίτης Ποστέλνικος· τοιοῦτον θέλομεν εἶρη καὶ ἡμεῖς, ἐὰν λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ θανάτου τὴν μνήμην, τὸν ἀσφαλῆ τοῦτον ὁδηγὸν εἰς τὴν δικαιοσύνην, ἐπιείκειαν, καὶ συμπάθειαν πρὸς τοὺς πάσχοντας. Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις.

ΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΠΕΡΙΒΟΗΤΟΝ ΒΕΖΥΡΗΝ ΑΛΗ ΠΑΣΑΝ

ΤΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

Προτρεπτικὸς πρὸς ἀποκατάσασιν Σχολείου Ἑλληνικοῦ

Ἐν τῷ ΖΑΓΟΡΙΩ.

Υψηλότατε, ὑπέρτατε, καὶ μεγαλοπρεπέστατε

Ἡγεμὼν καὶ βεζύρη Αἰλῆ Πασᾶ.

Ο Θεὸς, ὁποῦ ἔκαμε τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ τὸν ὑπέτα-
ξεν εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ μέρος, αὐτὸς ἐφρόντισε, καὶ νὰ
τὸν στερεώσῃ νὰ μένῃ διὰ πάντα, ἕως ὁποῦ εἶναι τὸ θέλημά
του· διὰ τοῦτο τὴν μὲν ἡμέραν τὸν φωτίζει μὲ τὸν ἥλιον
τὴν δὲ νύκτα, μὲ τὸ φεγγάρι του, καὶ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα καλὰ.
Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ὑπερβαίνουν πολλάκις τὸ θέλημα
τοῦ θεοῦ, καὶ ἐμποδίζουν τὸ κοινὸν καλὸν, κατατρέχοντες
ἕνας τὸν ἄλλον, διὰ τοῦτο πάλιν ὁ φιλόανθρωπος θεὸς, διὰ
νὰ τοὺς βαρύνῃ εἰς εἰρήνην, διορίζει κατὰ καιροὺς ἐξουσιασὰς,
νὰ τοὺς ἐμποδίζουν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ νὰ τοὺς φέρουν εἰς
τὸ καλόν· καὶ διὰ νὰ γένῃ τοῦτο καλὰ, διαλέγει ἄνδρας,
ὁποῦ ἔχουν καὶ ἀξιοσύνην μεγαλητέραν, καὶ φιλανθρωπίαν
περισσότεραν, διὰ νὰ οἰκονομοῦν καὶ τὸν ἑαυτὸν τοὺς νὰ μὴ
παρασύρωνται ἀπὸ πάθη, καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἐμποδίζουν

νὰ μὴ φέρωσιν εἰς πράξιν τὰ κακὰ τοὺς θελήματα· καὶ οὕτω νὰ στέκηται κάθε ἕνας εἰς τὸ ἐδικόν του, καὶ νὰ εὐτυχῇ εἰς τὸν οἶκον του, καὶ ὅλοι μαζί εἰς τὰς πόλεις καὶ χώρας.

Εἰς τοὺς ἀπερασμένους καιροὺς πρὸ τριάκοντα πέντε χρόνων ἦτον ὁ τόπος ὅλος εἰς ἀρπαγὴν καὶ ἀφανισμόν, κλέπται εἰς τοὺς δρόμους, κλέπται εἰς τὰ βουνά· σκοτωμοὶ εἰς τὰς πόλεις, σκοτωμοὶ εἰς τὰς χώρας, πανταχοῦ δυσυχία καὶ ἀφανισμὸς ἀνθρώπων· τοῦτο βλέπωντας ὁ θεός, ἠθέλησε νὰ τὸ διορθώσῃ, καὶ νὰ μᾶς στείλῃ ἐξουσιαστὴν τόσον ἄξιον, ὅσον καὶ τὰ κακὰ ἦτον μεγάλα. Ἐστείλε λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὕστερα ἀπὸ τόσα κακὰ, τὸν ὑψηλότετον καὶ ἐξακουσμένον εἰς ὅλην τὸν κόσμον Βεζύρη Ἀλῆ Πασᾶν, καὶ τοῦ ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ παιδεύῃ τοὺς κακοὺς, καὶ νὰ εὐεργετῇ τοὺς καλοὺς· νὰ ὀλιγοστεύῃ τὰ κακὰ, καὶ νὰ αὐξάνῃ τὰ καλὰ· τὸ ὁποῖον καὶ ἐγένεν εὐθὺς εἰς ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ.

Ἀπὸ ἐδῶ λοιπὸν τί βλέπομεν; βλέπομεν τὰ βουνὰ ἡμερῶτερα ἀπὸ τοὺς λόγκους, καὶ τοὺς λόγκους ἀπὸ τοὺς κάμπους· καὶ μέσα εἰς τὰς χώρας εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν· ὁ πτωχὸς δὲν πνίγεται πλέον ἀπὸ τὸν πλούσιον· ὁ μικρότερος δὲν καταπατεῖται ἀπὸ τὸν μεγαλήτερον· ὁ ὁδοιπὸρος δὲν ἔχει χρεῖαν ἀπὸ φυλακᾶτορας νὰ περάσῃ τὰ ἀδιάβατα δάση· ἃς ἔχη ἀσῆμι, ἃς ἔχη φλωρὶ φορτωμένον, τὸ ἠξεύρει, ὅτι εἶναι ἐδικόν του, ἀπερνᾷ τὸν δρόμον του ἀφοδὰ τὴν ἡμέραν ἴσα μὲ τὴν νύκτα, καὶ τὴν νύκτα ἴσα μὲ τὴν ἡμέραν· διὰ τοῦτο οἱ πιστοὶ σου σκλάβοι εὐχαριστοῦμεν καὶ τὸν θεόν, ὅπου καὶ σε διώρισεν εἰς ἡμᾶς ἐξουσιαστὴν, καὶ ὅπου σε φυλάγει· εὐχαριστοῦμεν καὶ τὸν βασιλέα, ὅπου σύμφωνα μὲ τὸν θεόν, καὶ σε βαστάει εἰς αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν σου θρονί.

Ἡξεύρομεν δὲ, ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα ἀποκτῶνται

μὲ εἶναι καὶ δυναστεῖαν· ἡ δόξα ὁμως ἡ καλὴ δὲν ἀποκτᾶται μὲ βίαν· οὔτε μὲ χατῆρι, ἀλλὰ γεννᾶται ἀπὸ τὰ καλὰ καὶ ἐνδοξα ἔργα, καὶ οὕτω στηρίζεται εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ γράφεται ὕστερον εἰς τὰ βιβλία τῆς ἱστορίας, καὶ διαμένει εἰς αἰῶνας αἰώνων, ὡς μόνη ἀληθινὴ ἀνταμοιβὴ τῶν καλῶν καὶ ἀξίων Ἡγεμόνων καὶ ἐξουσιαστῶν· καὶ τοῦτο φαίνεται νὰ τὸ ἀπόκτησε τὸ ὕψος σου εἰς διάστημα τριάντα χρόνων μὲ ἔργα καλὰ καὶ ἀξια καὶ τοῦ ὑψηλοῦ σου νοῦς, καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν σκλάβων σου· διὰ τοῦτο τρέχει ἡ δόξα σου πανταχοῦ ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν καὶ εἰς τῶν βασιλείων τὰ παλάτια, καὶ εἰς τῶν πτωχῶν τὰς καλύβας, καὶ εἰς ὅλας τὰς μέσας τάξεις καὶ διατριβὰς τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν δόξαν σου, ὑψηλότατε Βεζύρη, ἔρχομαι ἐγὼ ὁ σκλάβος σου σήμερον νὰ τὴν ἐπαυξήσω, ὅσον ἡ δύναμίς μου ἐκτείνεται, συνωδευμένη μὲν μὲ διάπυρον ζῆλον, συνωδευμένη δὲ καὶ μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ θέλει αὐτὸς τὰ καλὰ, κινεῖ καὶ ἄλλους διὰ νὰ τὰ κάμωσιν· ἀλλὰ διὰ νὰ γένη τοῦτο, πρέπει πρῶτα νὰ δώσητε ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ σκλάβου σας, καὶ ἔπειτα, ἀφ' οὗ τοὺς καταλάβητε μὲ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ὑψηλοῦ σας νοῦς, νὰ τοὺς παραβάλητε μὲ τὰ ἐκ τούτων ἀποτελέσματα, καὶ ἐὰν εὔρητε τὴν ἀλήθειαν σύμφωνον μὲ τοὺς λόγους μου, θέλετε τοὺς βάλλη εἰς πράξιν· ἐὰν ὁμως εἶναι ἀνάξιοι καὶ ἀνίκανοι εἰς τῆς ὑποσχέσεως τὴν ἐκτέλεσιν, ὡς ῥιφθῶσιν εἰς τὴν φωτίαν.

Τὸ Ζαγόρι, ὑψηλότατε Βεζύρη, ἐφάνη ἐξ ἀρχῆς πιστὸν εἰς τὸ ὕψος σου, καὶ πιστότερον ἀπὸ ἄλλο μέρος ἀπὸ ὅσα εἶναι ὑποκάτω τῆς λαμπρᾶς σου σκιᾶς· ἀλλ' ὅσον ἐστάθη πιστὸν, τόσον ἔχει πάλιν καὶ τὴν ὑψηλὴν σου εὐνοίαν ἀνάλογον μὲ τὴν πίστιν του. Τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ βουνὰ φαίνονται σκεπασ-

μένα ὄχι ἀπὸ σύννεφα σκοτεινὰ, ἀλλ' ἀπὸ τὴν λαμπρὰν πρό-
νοιαν καὶ προσασίαν τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Ἡγεμόνος Ἀλῆ πα-
σᾶ· καὶ διὰ τοῦτο εἰς κάθε σιγμὴν ζητεῖ ἀπὸ τὸν θεὸν ὑγείαν καὶ
πολυχρόνιον ζωὴν εἰς τὸν καλοθελητὴν καὶ προστάτην του·
πλὴν ἔτυχε κατὰ δυστυχίαν νὰ εἶναι ἓνας τόπος βουνώδεις,
πετρώδης, καὶ ἄκαρπος, καὶ διὰ τοῦτο ξενιτευόμενοι οἱ ἐγκά-
τοικοι, σκορπίζονται πολλοὶ πανταχοῦ, καὶ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν
ἐπιστρέφουσιν ὀπίσω· καὶ ὁ τόπος ἐρημώνεται κατ' ὀλίγον,
καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς καλητέρους. Διὰ νὰ παύσῃ λοιπὸν
τοῦτο τὸ κακὸν, ἐνόησεν ὁ σκλάβος σου δύο πράγματα, τὰ
γράμματα καὶ τὰς τέχνας· τὰ ὅποια εἶναι ἄξια καὶ εἰς τὴν
εὐτυχίαν τῶν πτωχῶν σου Ζαγοριτῶν, καὶ εἰς τὴν δόξαν τοῦ
ὑψους σου.

Ἀναγκαιότερα ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὸν ἄνθρωπον
εἶναι τὸ ψωμί καὶ αἱ τέχναι· καὶ διὰ τοῦτο ἐμοίρασεν ὁ θεὸς
τὸν κόσμον εἰς βουνὰ καὶ εἰς κάμπους· διὰ νὰ πορεύωσι καὶ
τὰ δύο· εἰς μὲν τοὺς κάμπους, νὰ γεωργοῦν ἐκεῖ οἱ καμπί-
σιοι· εἰς δὲ τὰ βουνὰ, νὰ δουλεύουν οἱ βουνίσιοι τὰς τέχνας,
καὶ οὕτω νὰ ἀλλάζωσι τὰ καλὰ τους, καὶ νὰ ζῶσιν εὐτυ-
χισμένα· τὸ δὲ δυστυχισμένον Ζαγόρι κοντὰ ὁποῦ δὲν ἔχει
ψωμί, στερεῖται καὶ τὰς τέχνας· καὶ οὕτως ἀναγκάζει τοὺς
κατοίκους του νὰ φεύγουν εἰς τὴν ξενιτείαν καὶ πρὶν τοὺς ἀ-
ναθρέψῃ τέλειως, καὶ πλέον νὰ μὴ τοὺς βλέπῃ. Εἶναι λοιπὸν
ἀνάγκη νὰ ἔμβουν εἰς αὐτὸ αἱ τέχναι καὶ τέχνας λέγω τὰς
ἀναγκαιότερας τῶν ὑφασμάτων, ὅσων ἔχουσι χρεῖαν οἱ κά-
τοιικοι τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα οἱ κατώτεροι· καὶ ἔπειτα
ὡς προβαίνωσι καὶ εἰς τὰ λεπτότερα· καθὼς ἔκαμαν καὶ εἰς
ἄλλα μέρη εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἄλλοι.

Διὰ νὰ λάβωσιν ὅμως οἱ Ζαγοριταὶ ὁρεξιν εἰς τέχνας πρέ-
πει πρῶτον νὰ μαγευθοῦν μὲ τὰ γράμματα, καὶ ἂν θυζά-

σουν πρῶτον αὐτὸ τὸ γάλα εἰς τὴν πατρίδα των, δὲν ἡμποροῦν πλέον νὰ μισήσουν αὐτὴν· τῶρα ὅμως εἰς τὴν τρέχουσαν ἤδη κατάστασιν, ἐπειδὴ φεύγουσιν ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ οἱ περισσότεροι, μανθάνουσιν εἰς ξένους τόπους καὶ γράμματα ξένα, καὶ φθείρουσι καὶ τὰ ἥθη τους καὶ τὴν πίστιν τους, καὶ ἀναγκαιῶς ἀκολουθεῖ νὰ ἀγαποῦν ἐκεῖνον τὸν τόπον, καὶ ὄχι τὴν πατρίδα τους· Τὰ γράμματα εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ὡσὰν μία δευτέρα φύσις, ὑποῦ κάμνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ τὴν ἀγαποῦν, καὶ νὰ μὴ τὴν ἀφίνουν ποτέ· καὶ διὰ τοῦτο θέλουν βιασθῇ ὕστερα νὰ φέρουν καὶ τέχνας μέσα διὰ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένα.

Οἱ πιστοὶ σου Ζαγοριῖται ἔχουν πολλὴν ὀρεξιν εἰς τὴν ἱατρικὴν, καὶ κατορθώνουν πράγματα ἄξια καὶ χωρὶς νὰ μάθουν τὴν τέχνην· ἐὰν ὅμως εἶχαν σχολεῖον, ἡμποροῦσαν νὰ προκαλοῦν πολὺ περιστότερον εἰς αὐτὴν· καὶ ἔταν ἔχουν τοὺς ἱατροὺς των, τοῦτο εἶναι ἄλλο πάλιν καλὸν εἰς τὸ νὰ μένουν πάντα εἰς τὴν πατρίδα· Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ σχολεῖον εἰς ἕνα τοιοῦτον ἄκαρπον τόπον συμφέρει πολὺ εἰς τὸ νὰ μὴ σκορπίζωνται οἱ ἐγκάτοικοι, ἐτόλμησα ὁ δοῦλός σου νὰ τὸ προβάλλω πολλάκις εἰς τοὺς ἀγαπημένους μου συμπατριώτας, καὶ εὗρον αὐτοὺς πολλοὺς μὲν προθύμους, πολλοὺς δὲ καὶ μὴ θέλοντας· ἄλλους μὲν ἴσως νὰ μὴν ἐξοδεύσωσιν, ἄλλους δὲ δι' ἄλλας προφάσεις, καὶ δὲν ἠξέυρω διὰ τί συστέλλονται καὶ φοβοῦνται· ἐπειδὴ ἕως τῶρα καὶ λέγουν καὶ ξελέγουν, καὶ τίποτε δὲν κάμνουν, διὰ τοῦτο ἐτόλμησα νὰ παρῆρσιαισθῶ εἰς τὸ ὕψος σου διὰ νὰ κατορθωθῇ τὸ πρᾶγμα μὲ ὑψηλὴν προσταγὴν, καθὼς συμφέρει καὶ εἰς τὴν δόξαν τῆς ὑψηλότητός σου, καὶ εἰς τοὺς πιστοὺς σου Ζαγορίτας.

Εἰς τὸ Ζαγόρι, πολυχρονημένε Βεζύρη, εἶναι ἕως σαράντα χωρία πρὸς ἑκάτὸν ὁσπῆτια καὶ περισσότερα κάθε ἕνα·

αὐτὰ νὰ ἔχωσι καθὲς ἓνα σχολεῖον ξεχωριστὸν καλὸν, δὲν ἤμποροῦν· διὰ τὶ λοιπὸν νὰ μὴν ἔχουν ἓνα κοινὸν εἰς τὸ μέσον, νὰ συνάζωνται ὅλα τὰ παιδιὰ ἐκεῖ καὶ νὰ μαθαίνουν ὅλα τὰ γράμματά τους, ἀλλὰ νὰ σκορπίζουσιν ἄλλα εἰς τὴν Χίον, καὶ ἄλλα εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ ἄλλα εἰς τὴν Βλαχομπογδανίαν; καὶ τὸ χειρότερον εἰς τὴν Φραγκίαν, ὅπου μαθάνοντες ξένα γράμματα, φθείρουσι καὶ τὴν πίστιν τους, καὶ τὰ ἥθη τους, καὶ τὰ περισσότερα δὲν γυρίζουσιν ὀπίσω; διὰ τί νὰ μὴ τὰ ἀναθρέψῃ ἡ αὐτὴ πατρίς, ἡ ὁποία καὶ τὰ ἐγέννησε, διὰ νὰ τὰ ἔχῃ πιστὰ ἕως τέλους; διὰ τί νὰ μοιράζωσι τὴν καρδίαν τους εἰς πολλοὺς τόπους, καὶ νὰ διαλέγουν ὑστέρον ἐκεῖ ὅπου τοὺς ἀρέσῃ καλλήτερα, ἐν ᾧ εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι δεμένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ τόπου των, ὅπου τοὺς ἐγέννησε, καὶ ἀνέθρεψε, καὶ νὰ τοὺς ἔχῃ διὰ πάντα ὡς γνήσια παιδιὰ του; τοῦτο μένει εἰς τὸν ὑψηλὸν τῆς νοῦν νὰ τὸ στοχασθῇ, καὶ νὰ τὸ κινήσῃ κατὰ προσταγὴν, καὶ νὰ τὸ κατορθώσῃ, διὰ νὰ βαλθῇ καὶ τοῦτο τὸ μέγα κατόρθωμα εἰς τὰ βιβλία τῆς ἱστορίας πρὸς δόξαν τοῦ ὕψους τῆς.

Ἀναγινώσκομεν, ὑψηλότετε εἰς τὰς ἱστορίας, καὶ βλέπομεν πολλοὺς ἐπαίνους ἐκεῖ τῶν κατὰ καιροὺς βασιλέων καὶ διὰ τοὺς πολέμους, ὅπου ἔκαμαν, καὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην, ὅπου ἐφύλαξαν, καὶ δι' ἄλλα πολλά· ἀλλ' ὅταν ἔρχονται παρακίττω εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα, τότε τοὺς ἐπαινοῦν περισσότερον, ὅτι ἔκαμαν ὅλους τοὺς ὑπηκόους των νὰ μάθουν αὐτά· ἐπεὶ δὲ οἱ πόλεμοι καὶ τὰ κάστρα εἶναι μὲν τῆς ἀνδρίας, εἶναι ὅμως ἔργον καὶ τοῦ πλούτου, ἢ τῆς τύχης· τὸ δὲ νὰ σῇσωσι σχολεῖα καὶ τεχνουργεῖα εἶναι ἔργον τῆς προνοίας καὶ φροντίδος τῶν ἡγεμόνων, εἶναι ἔργον τῆς καλῆς προαιρέσεως, τὸ ὁποῖον δίδει τὴν τιμὴν εἰς αὐτοὺς, νὰ προτιμῶνται εἰς τὴν ἀρετὴν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ

λέγονται πατέρες τῶν ὑπηκόων τους· καὶ ὅταν ὁ Ἡγεμὼν λάβῃ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἔχει δόξαν περισσοτέραν, ὥς δῶρον ἄξιον εὐεργετικῆς προαιρέσεως.

Εἰς τὴν ὑψηλότητά σου μὴτε ἐχθρὸς ἔμεινε πλέον νὰ ἀντισταθῇ, μὴτε κάστρον ἄλλο νὰ γένη, καὶ εἰς τοῦτο ὑπερέβης καὶ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνο· τὴν δόξαν, καὶ ἀπὸ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον δὲν εἶσαι κατώτερος· πλὴν ἂν στοχασθῶμεν τὸν Πύρρον, τοῦ ὁποίου εἶσαι καὶ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἔργων διάδοχος, αὐτὸς ἔσφαλε, καὶ ἔχασε τὴν ἀληθινὴν δόξαν ἀπὸ τὸ κεφάλι του· ἔσφαλεν, ὅπου δὲν ἤκουσε τὸν καλὸν καὶ πιστὸν σύμβουλόν του τὸν Κυνέα· ὁ ὁποῖος τὸν ἐσυμβούλευε νὰ ἀφῇ πλεον ἀπὸ τοὺς πολέμους, καὶ νὰ στρέφῃ εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ βασιλείου διὰ νὰ αὐξήσῃ τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ὄνομα μέγα μετὰ τὴν εὐχαρίστησιν τῶν βασιλιάδων, νὰ ὀνομασθῇ Πατὴρ· τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὴν ἄλλην δόξαν· καὶ ἀφ' οὗ ἔχασε τοῦτο μίαν φορὰν, μὴ ἀκούωντάς τον, τὸ ἔχασε διὰ πάντα, καὶ ἂν τὸ ἐκέρδαινε ζῶντας, τότε τὸ εἶχε καὶ τώρα ἀποθαρμμένος· κρίμα λοιπὸν εἰς τὸν παλαιὸν Ἡρώα μας, ὅπου ἔχασε τοιαύτην δόξαν, σκοτωθεὶς εἰς τὸ Ἄργος ἀπὸ μίαν γυναῖκα μετὰ τὴν κεραμίδα.

Ἡ ὑψηλότης σου ὅμως ἔχεις πολλὴν φήμην, ὅτι ἀγαπᾷς τὸν βασιᾶν, καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ τοῦτο λέγουν, ὅτι ἐστείλατε νέους καὶ εἰς τὴν Φραγκίαν νὰ μάθουν καὶ γράμματα καὶ ἱατρικὴν· ἀλλ' οἱ πιστοὶ σου Ζαγοῤῥται, ὅταν ἔχουν ἓνα σχολεῖον κοινόν, δὲν ἔχουν χρεῖαν μὴτε ἀπὸ τὴν Φραγκίαν, μὴτε ἀπὸ τὰ Φράγκικα γράμματα· εἶναι ἀρκετὰ τὰ ἐδικά τους νὰ τοὺς κάμουν ἱκανοὺς καὶ τὴν πίσιν τους νὰ φυλάξωσι, καὶ τὸν νοῦν τους νὰ ἔχωσι, καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν νὰ πεῖθωνται, καθὼς μᾶς λέγουν τὰ βιβλία μας· ἓνα μόνον

χρειάζονται νὰ ἔχουν στερεόν, τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην τοῦ ὕψους σου, τὴν ὁποίαν ἀπόκτησαν πρὸ πολλῶν χρόνων.

ἔχουν χρεῖαν ἀπὸ μίαν ὑψηλὴν προσταγὴν καὶ παρακίνησιν νὰ γένῃ τοῦτο τὸ μέγα καλὸν εἰς αὐτὸ τὸ βιλαέτι· μία ὑψηλὴ προσταγὴ σου ἐνέστησε τόσα κάστρα, ἐκρήμνισε βουνὰ, δύναται πάλιν καὶ νὰ τὰ σηκώσῃ· καὶ ἓνα σχολεῖον διὰ τοὺς πτωχοὺς Ζαγορίτας πόσον δὲν εἶναι μικρότερον ἀπὸ ὅλα; μικρότερον μὲν εἰς τὸν κόπον, μεγαλῆτερον δὲ εἰς τὴν δόξαν εἰς τὰς ὑστερινὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων· καὶ μάλιστα ὅταν ἔχῃ ἐπάνω εἰς τὴν πόρταν γραμμένον εἰς μίαν πέτραν μὲ γράμματα χρυσᾶ. » Τοῦτο εἶναι τὸ σχολεῖον τοῦ ὑψηλοτάτου Βεζύρη Ἀλῆ Πασᾶ. » πόση δόξα εἶναι ἐκ τούτου; ποίαις γαζέταις δὲν θέλουν τὸ γράψῃ; ποία ἰσορία θέλει τὸ παραβλέψῃ; οὐδεμία· ἐπειδὴ τῶν μεγαλητέρων καὶ ὠφελιμωτέρων ἔργων τὰ κατορθώματα, δὲν ἀλησμονοῦνται εὐκόλως εἰς ἅπαντας τοὺς αἰῶνας.

Ὁ ὑψηλός σου νοῦς, καὶ ἡ μεγαλωτάτη σου φρόνησις, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκπλήττονται καὶ βασιλεῖς καὶ πτωχοί, γνωρίζει βέβαια τὰ συμφέροντά της, καὶ δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ τὰ ἀκούῃ· τόσον ἀπὸ ἓνα πτωχὸν καλόγηρον· πλὴν ἐπειδὴ ὁ λόγος μας ἀποβλέπει περισσότερον εἰς τὴν δόξαν σου, ὥς εἰπῶ καὶ ἐγὼ ὅτι ἤξεύρω· Βλέπομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι θνητοί, ὅλοι ὅμως κατὰ τὴν κατάστασίν τους καθέννας ἐπιθυμεῖ τὴν δόξαν, καὶ ἂν εὐρίσκηται τις νὰ μὴ τὴν θέλῃ, αὐτὸς εἶναι ἀναίσθητος, εἶναι πέτρα· καὶ διὰ τοῦτον δὲν ὁμιλῶ· διὰ τί λοιπόν, ἂν οὐ εἴμεσθε θνητοί, ἐπιθυμοῦμεν νὰ δοξαζώμεθα μετὰ θάνατον; ἐγὼ τὸ ἤξεύρω καλῶς, καὶ τολμῶ νὰ τὸ εἰπῶ καὶ εἰς ἄλλους· ἐπιθυμοῦμεν βέβαια νὰ δοξαζώμεθα μετὰ θάνατον· ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ δὲν ἀποθνήσκει, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμεῖ νὰ ᾄῃ εἰς δόξαν τῶν καλῶν, ὅπου ἔκαμεν ὄχι ἀπὸ προ-

τερήματα τοῦ σώματος, καθὼς εἶναι ἡ εὐμορφία, ἡ ἀνδρία, ὁ πλοῦτος, καὶ ἄλλα· ἀλλ' ἐπιθυμεῖ δόξαν ἀπὸ τὰ προτερήματα· καθὼς εἶναι ἡ εὐεργεσία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ φιλανθρωπία, τὸ κοινὸν καλὸν διὰ τοὺς πτωχοὺς· τὰ ὅποια εἶναι ἔργα τῆς ψυχῆς καὶ φέρουν δόξαν πολλὴν εἰς αὐτὴν μετὰ θάνατον.

Εἰς τοιαύτην δόξαν λοιπὸν παρακινεῖ ὁ ταπεινὸς μου λόγος τὸ ὕψος σου, δόξαν τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ ὁ θεός· δόξαν προερχομένην ἐξ ἀγαθότητος, καὶ φιλανθρωπίας, καὶ ὅχι ἐκ σωματικῶν προτερημάτων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐξωτερικῶν· μήτε ἀπὸ τῆς τύχης τὴν εὐνοίαν, ἀλλ' ἀληθῆ δόξαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠμπόρεσε μήτε ὁ Φίλιππος μήτε ὁ Ἀλέξανδρος νὰ τὴν ἀποκτήσῃ· τὴν ἀπόκτησε μόνον ὁ Ἀριστείδης· καὶ τὴν ἀπόκτησε τόσον στερεὰ, ὥστε εἶναι δύο χιλιάδες καὶ τριακόσιοι χρόνοι περίπου ἕως τώρα, ἀφ' οὗ δὲν ἠμπόρεσε τίποτε νὰ τοῦ τὴν σηκώσῃ, ἐπειδὴ εἶναι θεμελιωμένη ἐσωτερικῶς μὲν εἰς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ἐξωτερικῶς δὲ εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν· Τοιαύτην λοιπὸν δόξαν κοντὰ εἰς τὴν ἄλλην ἃς ἐμφυτεύσῃ τὸ ὕψος σου εἰς τὰς καρδίας τῶν ταλαιπώρων Ζαγοριτῶν, τῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ πάντα πιστῶν σου δούλων. Ἐδωκας, ὑψηλότατε, εἰς τὸν πτωχὸν Ῥαγιαὺ νὰ ἔχουν τὰς Ἐκκλησίας των, πρόσταξε νὰ κάμουν καὶ τὰ σχολεῖά τους, νὰ μάθουν τὴν πίστιν τους, ἡ ὁποία τοὺς προσάζη νὰ πείθωνται εἰς τὸν βασιλέα τους· δόσε τοὺς αὐτὰ καὶ εἶναι εἰς ὅλα τὰ ἄλλα βάρη εὐχρηστημένοι νὰ εὐχωνται διὰ τὴν υἱεὶάν σου, καὶ νὰ ὑψώνουν τὴν δόξαν σου εἰς τὴν ἱστορίαν.

Διάφοροι περιηγηταὶ περνοῦν ἀπὸ τὴν ἐπικράτειαν τῆς ὑψηλότητός σου, Τοῦρκοι, Φράγχοι, Ῥωμαῖοι, πᾶσα φυλὴ καὶ γλῶσσα· εἰς διάφορα μέρη βλέπουν μεγάλα μνημεῖα τῆς

δόξης σου, Παλάτια, βρύσεις, δρόμους, κάτρα, ἄλλα πολλά, καὶ θαυμάζουν καὶ τὴν γνῶσίν σου, καὶ τὴν δυνάμιν σου· κάμετε ἀκόμη καὶ τοῦτο, τὸ ὅποdon θέλει αὐξήσῃ ἀκόμη πολὺ περισσότερον καὶ τῶν περιηγητῶν τὴν περιέργειαν, καὶ τῆς ὑψηλότητός σου τὴν δόξαν· ποῖον ἄλλο φαινόμενον θέλει φέρῃ ἐκπληξιν περισσότερον εἰς ἓνα Φράγκον, παρὰ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ σχολείου, καὶ νὰ διαβάσῃ ἐπάνω, » Τοῦτο εἶναι τὸ σχολεῖον τοῦ Ὑψηλοτάτου Ἀλῆ Πασᾶ· Τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ ἐκπλήττει καὶ τοῦ ὁδοιπόρου τὸν νοῦν, τοῦτο ἔλκει καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ θεοῦ, τοῦτο στηρίζει καὶ τῶν τάλαιπῶρων καὶ καταθλιβομένων σου σκλάβων καὶ ὑπηκόων τὴν πίστιν καὶ τὸ σαδακάτι πρὸς τὴν μεγαλοπρεπεστάτην ὑψηλότητά σου, καὶ πρὸς τὸν κραταιότατον καὶ μεγαλειότατον ἡμῶν βασιλέα· καὶ τὸ μεγαλῆτερον στεφανώνει τὴν ὑψηλὴν σου κεφαλὴν μὲ τὸν ἀθάνατον καὶ ἀμάραντινον στέφανον τῆς ἀληθινῆς δόξης.

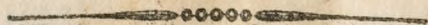
Τῆς ὑμετέρας μεγαλοπρεπεστάτης, περιφανεστάτης, καὶ ἐνδοξοτάτης ὑψηλότητος

Ἐν Βουκουρεστίῳ,
αὐχ' ἱαν. ιε.

Ἐλάχιστος τῶν σκλάβων τῆς

Νεόφυτος Δούκας

ἀπὸ τὰ ἐπάνω Σουδενά.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΠΙΤΑΦΙΑ.

- » Τίς; πόθεν εἰς μερόπων; πόθιτοι πόλις, ἥδὲ τὸ κῆρες;
Ὦν λίθος ᾧδε πικρὸς γ' ἀμφοκαλύψε κνέφα;
» Δημέτριος μὲν κέκλημαι Μάνος ἔξοχος ἀρχαῖς,
Ποστέλνικος θ' ὁ μέγας γ' Ἡγεμόνων Δακίης.
» Οὐ τὸ δέμας μὲν λαῶας ὁδ' ἐν ζόφῳ ἀμφοκαλύπτει,
Πνεῦμα δὲ ἄφθιτον εἰς αἰθέρα μακρὸν ἔβα.
» Πάτρην δ' ἴσθιμοι Βύζαντος ἱρὸν πολίεθρον,
Ὀμφαλὸν αἶψα, οὐ γ' οὔποτ' ὀλεῖται κλέος.

ΑΔΔΟ.

- » Ἐχ' οὐκ ἔχει με τύμβος ἐν σκότῳ ὅδε.
» Δημήτριος γάρ εἰμι Μανίδης γένος,
» Ὦν Ἀρετὴ τε καὶ Δίκη ἦραν μέγαν,
» Πολλοῖσι κύκλοις ἀξιωμαίων πάλαι.
» Σέμνωμά μοι γὰρ σὺν λόγῳ μόνον τόδε,
» Εὐεργετοῦντα τῷ βίῳ δοῦναι τέλος.

- » Τίς; πόθεν, ὃν βαρὺς ᾧδε κέκευθεν πέτρος ὑπ' αἶψ;
Τίς σύγε; λέξον μοι ὄλβιος, ὥς δοκέεις.
» Ἕλλην, ὦ ξέν', ἐγὼ τὸ γένος, μεγαλέμπορος αἶψα,
Ζῆσος Κοραπάνης ἐκ πόλεως Κονίσης

- » Ἐξηκονταέτης ἐξ Ἡπειρώτιδος αἵης,
 Τοῦ κλέος εἰν ἀγοραῖς ἐμπορικῇσι μέγα
 » Ἄλλ' ἤξας Ἀρχάγγελος, ἄμβροτον ἤρπασε πνεῦμα
 Οὐρανὸν ἀμβρόσιον γ' εὐδισιν ἐς λιμένα·
 » Ἔνθ' ἡμῖν αἰὼν ἐστὶ κλήρωσις ἄλληκτος,
 Παντὶ παραλλάττων τῶν χαμαὶ ἐρχομένων.

ΑΔΔΟ.

- » Ὁ σεπτὸς οὗτος νηὸς ἐρρύη χρόνῳ.
 » Ζῆσος δ' ὁ Καραπᾶνος, ἔμπορος πέλων,
 » Ὁ ἐκ Κονίσσης Ἡπερώτης τὴν πάτραν,
 » Στέγην ὑπερθεὶν αὐτῷ ἐντείνας νέαν,
 » Κόσμησε πάντα, χρημάτων μὴ φροντίσας,
 » Χρυσῷ τε ἀδρῷ, δαιδάλῳ τε μαρμάρῳ,
 » Κειμηλίοις τε καὶ γραφαῖς ἐκλαμπρύνας·
 » Ἄνθ' ὧν ἐλαφρὰν κατθανὼν γαίαν ἔχει.
 » Ζῆ γάρ τ' ἐκεῖνος, καὶ δοκῶν τεθνηκέαι.
 » Εἰς ἀγνὰ ἄμπτάς κ' ἄμβροτα σκηνώματα.

- » Μάταια πάντα, κοῦδὲν ἀνθρώποις μέγα,
 » Νικόλαον εἴπερ τὸν Σιλιμνίτην γένος
 » Ἀκμαῖον εἴλε, μηδέν' αἰδεσθεὶς μόρος,
 » Οὐ μητέρ', οὐ νύμφην ξυνάωρον φίλην,
 » Οὐκ ἀρτιπηγὲς τέκνον, ὄλβιον φάος,
 » Οὐκ αὔθι Μούσας, αἷς ξυνῆν ἀεὶ φίλως.
 » Ἐῶμεν οὖν τάδ', εἰς θεὸν δ' ἀθρητέον·
 » Οὐδὲν γὰρ ἡμῖν ἔμπεδον τούτων πέλει.

Εἰς τὸν ἀοίδιμον

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ.

Ἀριστοφάνης μὲν φθόνῳ δεῦσεν πάλαι
Κόνειον ὅξυ Σωκράτει τῷ γηραιῷ,
Κωμῳδὸς, ἀνδρὶ σωφρόνως βεβηκότι·
Κόραξ δὲ Γάλλος τηλορὸς κρώξας μέγα,
Δρέπανον ἐφῆκεν ἀγαθῷ Κυβερνήτῃ.
Στυφλὸς γ' ὑλάκτης φῶτι, οὐ κλέος μέγα.
Ἄμφω δὲ πικρὸν εὐστόχως βάλον τόξον,
Ὁ μὲν Μέλῃτον λυμεῶν' ἐξοπλίσας,
Ὁ δ' αὖ ὄλεθρον ὤρσε Μαυρομηχάλην.
Ἄλλ' οὖν ἐκείνους μὲν γ' ἔτισεν ἀξίως
Ἡ πατρίς Ἑλλάς, ὡς ἀρίστους, τῷ πόθῳ·
Τούτοις δὲ, σκαιοῖς οὔσι, δεῖν' ἀρωμένη,
Ἄμφω πέπομφε, Ταρτάρου ἵνα κνέφας.

Α Λ Λ Ο.

- » Ἀριστίη μὲν ἐν ξένοισιν εὐκλεής,
- » Φθόνῳ δ' ἐν οἰκείοισιν ὀχληρὸς φάνθη·
- » Ἐκεῖθι τιμαῖς ξυγκυρήσας κοιράνων,
- » Ἐνταῦθα κανεῖς χειρὶ τῶν μισιφόνων

Ἰὼ, ἰὼ!

- » Ἀρχιγενὲς φθόνε, ἐπτακάρην' ὀλεσίμβροτε Ἰδρα,
Ὡς μὴ ὤφριες τὸν βίον εἰσιέναι.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ἐπὶ τοῦ κεροταφίου τῶν ἐν Μεσολογίῳ πεσόν-
των ὑπὲρ τῆς πατρίδος, συντεθῆν

ὑπὸ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΑΖΗ.

- » Ἑλλήνων βροτολοιγὸς Ἄρης Τούρκων τ' Ἀράβων τε
Ἐνναετὲς στρατὸν ὧδ' ὤλεσ' Ἀρηίφιλον.
- » Ἥρωάς τε, Μέδοντας ἄμ', Ἀρχιθύτας θ' ἱερεῖς τε,
Παρθενικάς τ' ἀλόχους, τέκνα τε νηπιάγε!
- » Ἀλλά γε κῦδος ὅπασσε θεὸς Δαναοῖσι μέγ' αἰὲν,
Καὶ Μεσολόγκιον αὖ θαῦμα τόδ' ἠγάθεον.
- » Δία γὰρ θέμις ἦκ' ἐπίκουρος, ἔχουσ' ἄρ' Ἀνάκτων
Εἶδος, ἰδὲ ψυχὴν. νοῦν τε τριῶν ἓνα γε
- » Ἀγγλων, Γάλλων, καὶ Ῥώσσιων, ἀπὸ δ' ἡμυνε λοιγόν
Ἑλλάδος ἢ τριᾶς ἤδ' εὐνοέουσα μάλα,
- » Καὶ Καποδίστριαν τὸν Ἰωάννην Πολύμητην
Φαίακα κοσμεῖν γῆν δῶκαν ἔκκληέα.

Ἐν Μεσολογίῳ τῇ κδ'. Ἰουν. αῶλά.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Ἐν τῷ Σοφιστῇ Τόμος Α'.

Σελίδ. 6. σίχος 16. ἀνερῶν, γράφ. ἀνιερῶν. 7. ὁσφρησις.
 5. διενεγκεῖν. 9. 23. ἐξαίρετον. 12. 5. εἰδότες. 13. 4. αὐ-
 τὰ - 7. ἀήρ. 16. 13. ἡ δηλονότι. 18. 20. βουλοίμην. 20.
 3. ἐθέλει. - 20. ὄρον. 21. 13. ἀποσεΐσεις - 29. εἴτε. 27.
 14. τὰ - 19. ἐκκλείονται. 30. 23. διολισθαῖνον. 31.
 4. περισταίημεν - 30. ἐφχρμόζοιεντ' ἄν. 47. 29. πρότ'
 ἔοντα. 48. 13. διερμηνεύται. 54. 12. εὐζύνετον. 57. 2.
 πρὸς. - 4. διήκουσα - 16. καλείσθω. 60. δημιουργικοῖς. 63.
 4. τάνιαρὰ - 29. προκύπτει. 67. 13. ἀμπλάκημα - 19.
 προσεκίνησα πάτερ. 69. 26. ἐνετείλατο ἡμῖν. 71. 13. πε-
 ριάπτουσαν 73. 10. ἐπιβάλλοιτο. 79. 9. ὀφειλήματα - 11.
 ἐπεσκέψατό με - 25. ὄντινοῦν. 80. 30. ὥστ' - 83. 7. φίλω.
 92. 11. ἐμπίπτει - 17. βασιλεῖαν. 93. 6. μεταληψόμενον.
 7. Δακίης. - 14. ἐκκεκίνηκε. 94. 5. περὶ τὸ ζῆν. 95. 8.
 προσλάβη. 97. 10. ἐταιρεία. 100. 25. ἀγκαρίαις καὶ παρα-
 κατιῶν. 109. 6. ἐπαινουμένην. 113. 5. συγκατακαλύψειαν.
 119. 15. προσελθοῦσα. 121. 28. εὐανθεῖ. 122. 20. ἐν
 123. 7. ἐνέβαλον. 127. 10. παρεγένου - 16. ταῖς - 27.
 οἰκουροῦν. 132. 17. ἡμῶν. 133. 13. ἀποκέκλεισται. 137.
 4. οἰκείας. 139. 27. εἰσίοι - 29. οὐκ ἔνι. 143. 15. ὑπη-
 ρετικά. 144. 21. ἡ γὰρ; - 26. διαφέρηται. 146. 25. φθεῖ-
 ραι. 154. 12. λατρεῖαν. 159. 8. παχίονι. 168. 18. ἐβου-
 λοίμην. 170. 10. ἀμνησία. 173. 25. παραβολώτερον. 174.
 25. προσάταις. 175. 28. ἐγγυτάτου. 176. 17. καθ' ἑαυτὰ.
 177. 6. μαρτυρεῖτωσαν. 180. 3. κρείττωσι. 181. 28. συ-
 νάψη. 200. 11. κηρυκείοις. 204. 4. ἀνοίας - 13. ἐκπῖσα.
 205. 8. ἐκκλεῶσθαι. 206. 5. πανωλεθρία. 208. 22. ἐ-
 λοιγντ' ἄν. 216. 13. σκέψασθε. 220. 7. ἀρείοσιν. 221. 19.
 ἐπ' ἀλλήλους. 243. 4. φωράδην. 255. 9. πελιορκία. 257.

22. κεκοσμημένους. 262. 5. εὐθύναι. 269. 2. προπαρεσ-
κεύασται - 16. μεμαρτύρηται. 279. 4. τοῖς δικαστηρίοις.
274. 10. ἀθέμιτον. 275. 16. ἡμῖν - 21. 276. 28.
χοιρίδιον. 288. 11. πορείαις. 283. 8. περιεβόησαν. - 19.
ἐμπλησθεῖσαν. 317. 2. δοκοῖεν. 325. 5. ταῖς ὥσιν - 19.
διεξέλθοιμι. 327. 2. τῇ τε - 18. ἐπεθύμησα. 328. 16. ἀ-
πέριττον. 330. 1. μεμφομένων. 331. 4. δουλεύσας. 332.
30. οὐκ ἄξιον. 335. 10. μεῖζόν τι. 336. συφρομένη.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ἐν τῷ Παρηγοριστῇ Τόμ. Β'.

Σελίδ. 8. στίχ. 8. φάτεναι, γράφε. 14. 19. κάλ-
λος - οἰχομένιο. 16. 8. ταῖς. 17. 23. εἰκός. 25. 8. ἀπει-
νάσατο. 18. χριστεπώνυμος. 28. 9. ἄμα ὑπὸ τοῦ. 15. ἀπει-
ναῖς - 19. μοιχεῖται. 29. 11. ἀνεξάληπτος. 47. 7. πάθος.
46. 1. μεταβολῆς. σελ. 54. 12. οὐ κατα... 58. 11. 64.
4. προσπτήξασθαί σε. 67. 13. καθεῖρξε. 29. ἐπιφανείσης. 69.
12. ἄγγελον. 70. 18. ποίοις. 71. 21. ταῖς ἐλπίσι. 72. 23.
ᾧφειλεν. 76. 6. τοῦ - 13. τεθείκαμεν. 25. ὑπεύχοντα. 78. 5.
μοιχεῖα. 80. 12. συνεχῆς. 91. 1. εὔροι. 12. λεληθότες. 115.
7. πορείαν. 117. ὅσον. 119. 21. καταβαλόν. 120. 22. φασιν.
122. 26. ἀπαίραντος. 132. 1. γινόμενον. 12. ἔπαινον. 143.
29. τῷ σκέλη. 146. 1. τέχνης. 163. 168. προ-
σηλούμενον. 169. 10. ἐν γῇ.
177. 2. οὗτος. 178. 6.
185. 7. κρείττους. 10. ἐπὶ
196. μαντεῖα. 199. 1.
203. 22. καινόν. 219.
δοιντο. 222. 10. ὁ π
ρῶτον. 27. θαμιτόν
χόμενοι. 245. 12. ἐκ

σει τὴν κατὰ σφρα

ΕΙΡΗΟΝΗ
ΜΕΛΑΤΑΤΕ